

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

HDI

HW 2JCP E

KE30405

Gb 44.195

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

Bought from the Fund for
CURRENT MODERN POETRY

given by
MORRIS GRAY

CLASS OF 1877

Herodotus
ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΗΣ ΑΠΟΔΕΞΙΣ.

Mit erklärenden Anmerkungen

von

Karl Wilhelm
K. W. Krüger.

Erstes Heft.

© Berlin.

K. W. Krüger's Verlagsbuchhandlung.

1855.

KE30405

1861. Jan. 1.

~~644.195~~ Gray Fund -

\$ 1.85

(5 parts in 1)

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Alle rechtmässigen Exemplare dieses Werkes führen hier den Stempel u
die eigenhändige Namensunterschrift des Verfassers.

W. H. Miller

6068
40-16c
18

**Ἡροδότου Ἀλικαρνησέος ἱστορίης
ἀπόδεξις.**

Ἡροδότου Ἀλικαρνησέος ἱστορίης ἀπόδεξις ἴδε, ὡς μῆτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γίνηται, μῆτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θυνμαστά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροις ἀποδεχθέντα, ἀκλεῖα γίνηται, τὰ τε ἄλλα καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

Περσέων μὲν νῦν οἱ λόγοις Φοίνικας αἰτίους φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἑρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τῇδε τὴν θάλασσαν καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χώρον τὸν καὶ νῦν οἰκεῖν αὐτίκα ναυτίλῃσι μακρῇσι ἐπιθέσθαι, ἀπαγι-

ιστορίης der Forschung, des Erforschten. vgl. 2, 118, 1. 119, 2. (We.) vgl. Creuzer über die hist. Kunst der Gr. S. 187. Ueber die Form Di. 15, 2. — ἀπόδεξις Darlegung (Va.) für ἀπόδειξις. Di. 3, 2, 4, c. — ἡδε (ist) folgendes. Spr. 61, 6. (7.) Diese Ankündigung, wie ähnliche sich bei einigen der ältesten Schriftsteller finden, vertritt gewisser Massen den Titel. zu Thuk. 1, 1, 1. — ὡς bezieht sich auf ein in ἀπόδεξις enthaltenes ἀποδεχθέντα. — ἐξ gebraucht Her. für ὑπό bei Passiven und passivartigen Neutren; „eben so bei γίγνισθαι 3, 48, 1.“ (Sch.) Di. 52, 3, 1. Denn dies ist das Passiv zu ποιῆσθαι. Spr. 52, 8, 1. (vgl. 3, 1.) — ἐξίτηλος eig. von Farben verblichen; uneig. auch 5, 39, 2. Ein überhaupt seltenes Wort. — Ἕλλησι. Spr. 48, 12, 2. (15, 3.) — ἀποδεχθέντα ist hier zum Medium das Passiv. Spr. 52, 8, 4. (5) u. 10, 5. (11.) — ἀκλεῖα. Dial. 18, 1, 1. — τὰ τε ἄλλα wird wohl am natürlichsten zu τὰ γινόμενα appositiv genommen.

C. 1 § 1. μὲν. Dem entspricht ἐγὼ δὲ 1, 5, 2. — μὲν νῦν. Di. 69, 52, 2. — λόγοις gelehrt, vorzugsweise ὁ τῆς ἱστορίας ἐμπειρος. (Hesychios.) vgl. 2, 3, 2. — τῆς der bekanten. Spr. 50, 2, 1. — Ἑρυθρῆς, des im Süden von Asien. (Sch.) Hier wohl vom persischen Meerbusen, von dem nach Strabon die Phöniker hergekommen waren. vgl. 7, 89. und Heyse Quaest. Her. p. 103 s. — τῇδε, das mittelländische, eine bei Her. gewöhnliche Bezeichnung desselben. (Scho.) vgl. 1, 185, 2. zu Arr. An. 5, 6, 7. — οἰκήσαντες nachdem sie eingenommen, sich angesiedelt. vgl. 1, 163, 2. zu Thuk. 1, 8, 1. — τὸν, ὃν. Di. 25, 5, 4. — οἰκεῖν. Das ephelkystische v fehlt bei Her. Di. 9, 4. — μακρῇσι nach entfernten Gegenden. (Sch.) — ἐπιθέσθαι sich auf etwas legen, sich damit beschäftigen; so auch attisch. Xen. ἀπ. 2, 8, 3: τοῖς τοιούτοις τῶν ἔργων ἐπιθέσθαι. Unten 1, 163, 1: ναυτίλῃσι μακρῇσι ἐχρήσαντο. — ἀγινέειν für (und neben) ἄγειν, ionisch; für Ausfuhr sonst ἐξάγειν wie für Einfuhr ἐσάγειν. Ueber die

νέοντας δὲ φορτία Αἰγυπτία τε καὶ Ἀσσύρια τῇ τε ἄλλῃ ἐσαπικνέεσθαι καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος· τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασιν τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη χώρῃ· ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτη δὲ ἡ ἐκτὴ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἔλθειν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναικας ἄλλας τε πολλὰς καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέως θυγατέρα· τὸ δὲ οἱ οὐνομα εἶναι, κατὰ τὸντο τὸ καὶ Ἑλζηνες λέγουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας σιάσας κατὰ πρύμνην τῆς νεὸς ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφι ἦν θυμὸς μάλιστα, καὶ τοὺς Φοίνικας διακέλευσαμένους ὀρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγείν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἀρπασθῆναι. ἐσβαλόμενους δὲ ἐς τὴν νέα οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες, καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλήνων τινάς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοῦνομα ἀπηγῆσθαι) γασί τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσσχόντας ἀρπάσαι τοῦ βασιλέως τὴν θυγατέρα Εὐρώπην· εἴησαν δ' ἂν οὗτοι Κρήτες. ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα γενέσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλήνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι· κατα-

Auflösung Di. 34, 3. — χώρῃ nach ἄλλῃ ist mit einer Hs. getilgt. Denn der Da. bei ἐσαπικνέεσθαι wäre sprachwidrig. gr. Spr. 46, 1, 2. 48, 9, 1. Unatürlich ist die Verbindung des Artikels mit ἄλλῃ, bei Her. öfter, sowohl bei Begriffen der Ruhe 2, 36, 1. 63, 1 (verschieden 6, 21) als der Bewegung 2, 116, 1. 3, 61, 2: κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ διέπεμπε καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον. — ἐς ἀπικνέεσθαι. Di. 4, 1, 2. — καὶ δὴ καὶ und eben (so) auch, besonders nach ἄλλος, bei Her. häufig, selten so bei Attikern (für das bloße ἄλλα τε καί), wie Plat. Phäd. 112 e.

§ 2. τὸ δὲ — Ἄργος, parenthetischer Zusatz des Schriftstellers. — ἅπασιν an allen Dingen. vgl. 1, 32, 4. 3, 82, 1. 1, 91, 4: ἐνερθε ὦν τοῖσι ἅπασιν. Spr. 48, 12, 7. (15, 9.) — τῶν ist Neutrum: vor den Ortschaften. — τῇ Ἑλλάδι καλεομένη. Spr. 50, 9. (12, 3.) — δὴ eben, mit Bezug auf die vorhergehende Erwähnung. vgl. 1, 43. 45. 2. 110, 1. — διατίθεσθαι hätten verkauft. Spr. 53, 2, 4. (9.) — ἀπ' ἧς, ἀπὸ πύτης (ἧς) ἥ. zu Xen. An. 5, 10, 12. — ἀπίκοντο. ἀπίκω Schäfer. — ἐξεμπολημένων. Di. 28, 4, 4. — καὶ δὴ καὶ und (als) eben auch, oft dem Allgemeinen ein Besonderes anfügend. — οἱ für αὐτοί. Di. 51, 1, 6 f. Ueber die Einschließung Di. 47, 9, 8. 48, 12, 2. — κατὰ τὸντο erg. λέγοντες. — Ἰοῦν. Di. 18, 3, 4. Ueber die Construction gr. Spr. 48, 3, 6.

§ 3. πρύμνην, das dem Lande zugekehrt war. zu Arr. 4, 18, 6. — νεός. Di. 21 unter ναός. — ὠνέεσθαι wohl auch hier: hätten kaufen wollen, gehandelt. Di. 53, 1, 5. — τῶν σφι ἦν θυμὸς zu denen sie Lust hatten, sonst wohl nicht leicht so mit dem Genitiv. Vielleicht jedoch ist ὠνέεσθαι zu ergänzen: von denen zu kaufen. Spr. 55, 4, 4. (11) — πλεῦνας. Di. 10, 4, 3. — ἀποφυγείν. Di. 31, 1, 3. — ἐσβαλόμενους, τοὺς Φοίνικας τὰς γυναῖκας.

C 2 § 1. τοῦτο ist wohl der Ac.: sie hätten hiemit den Anfang gemacht. gr. Spr. 46, 5, 7. 47, 13, 3. — ἄρξαι πρῶτον. vgl. 1, 4, 1. 5, 2 u. zu Arr. An. 7, 4, 7. — τῆς Φοινίκης. gr. Spr. 47, 5, 5 u. zu Xen. An. 2, 2, 6. — εἴησαν ἂν es mögen gewesen sein. Di. 58, 2, 7. vgl. 7, 184, 2. — σφι. Di. 25, 1, 6.

πλώσαντας γὰρ μακρῇ νηὶ ἐς Αἴαν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεύτην, διαπορηζομένους καὶ τᾶλλα τῶν εἵνεκεν ἀπίκατο, ἀρπάσαι τοῦ βασιλέως τὴν θυγατέρα Μήδειαν. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχον ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα αἰτεῖν τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς καὶ ἀπαιτεῖν τὴν θυγατέρα. τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἐδοσαν σφι δίκας τῆς ἀρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοις. δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριά-³μον, ἀκηκοῖα ταῦτα, ἐθελῆσαι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἀρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὐδὲ γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὲ ἀρπάσαντος αὐτοῦ Ἑλένην, τοῖσι Ἑλλήσι δοῦναι πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους ἀπαιτεῖν τε Ἑλένην καὶ δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτεῖν. τοὺς δὲ προῖσχομένων ταῦτα προφέρειν σφι Μήδειαν τὴν ἀρπαγὴν, ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεῖντων, βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γινέσθαι.

Μέχρι μὲν ὦν τούτου ἀρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων, τὸ δὲ ἄπο τούτου Ἑλλήνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι· προτέρους γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν ὦν ἀρπάζειν γυναῖκας ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ ἀρπαθεύσειων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρεῖν ἀνοήτων, τὸ δὲ μηδεμίαν

§ 2. καταπλώσαντες. Di. 40 unter πλώω. — μακρῇ νηί, der Argo. — Κολχίδα, adjectivisch, wie 7, 193. 197, 3. (Lh.) — ἐπὶ Φᾶσιν π. ohne Artikel wie 1, 6, 1 u. sehr oft so bei Her. gr. Spr. 50, 7, 1. — ἐνθεύτην, ἐνθεῦν. Di. 4, 1, 3. — καὶ τᾶλλα im Gegensatz zu dem Raube: nicht bloss geraubt hätten sie, sondern auch das Uebrige. — εἵνεκεν. Di. 2, 3, 1. 53, 19, 1. — ἀπίκατο, ἀγχιμῖνοι ἦσαν. Di. 30, 4, 9. — τὸν Κόλχον den König der Kolcher. vgl. 1, 80, 4. 3, 7. (We.) gr. Spr. 44, 1, 5. — τῆς ἀρπαγῆς wegen des Raubes. gr. Spr. 47, 7, 6. 25, 1. vgl. 1, 8, 1. 2, 118, 2. — ἀπαιτεῖν. Spr. 68, 42 (46), 6. — τοὺς δέ, τοὺς Ἑλλήνας, in Ἑλλάδα enthalten. (Lh.) Spr. 58, 4, 2. vgl. ἐκείνους C. 3. — ὑποκρίνεσθαι für das att. ἀποκρίνεσθαι hat Her. wohl stets gesagt. (Sch.) — οὐδ' ἐκείνοι auch jene nicht, im Ggs. zu οὐδ' αὐτοί. — Ἰοῦς hängt von ἀρπαγῆς ab. — ὦν, ὡν. Di. 3, 4, 7. — αὐτοὶ für αὐτούς als ob οἱ δὲ ὑπεκρίναντο vorherginge. (St.)

C. 3. ἐπίστασθαι bei Her. oft auch: glauben; unattisch so. — οὐδέ für οὐτε Schäfer. — πέμψαντας für πέμψας. Spr. 55, 2, 5. (7.) vgl. 1, 207, 4. — τοὺς δέ, die Troer, durch Πριάμου angedeutet. — προῖσχομένων ἔργ. αἰτίων, τῶν Ἑλλήνων: als sie diese Vorschläge, Forderungen stellten vgl. 1, 141, 1 u. zu Thuk. 1, 26, 2. Ueber die Ergänzung des Subjectsgenitivs vgl. zu ἀπαιτεόντων C. 3. gr. Spr. 47, 4, 3 u. zu Xen. An. 1, 2, 17. — προφέρειν vorrücken. (Sch.) — σφι, σφίσιν. Di. 25, 1. 51, 1, 16. — ἐκδόντες, τὴν Μήδειαν. — ἀπαιτεόντων ἔργ. αὐτῶν, τῶν Κόλχων. vgl. 1, 82, 2. — βουλοίατο, βούλονται. Di. 30, 4, 12.

C. 4 § 1. τούτου. Spr. 42, 4, 2. — μούνας, μόνας. Di. 2, 4, 1. — ἰσχυροῦς. gr. Spr. 50, 5, 13. vgl. 2, 14, 2. (17, 2.) 3, 40, 2. — σφέας. Ac. statt des No. gr. Spr. 55, 2, 3. So bei Her. nicht selten. vgl. 1, 5, 2 u. zu 1, 34, 1. — νομίζειν ἔργ. σφέας, τοὺς Πέρσας. (Lh.) — ἀρπαθεύσειων ἔργ. αἰτίων: doch kann es auch von σπουδῇ abhängen, nach der gr. Spr. 61, 6, 8 erklärten Anticipation. — ἀνοήτων ἔργ. ἔργον εἶναι νομίζειν, wie zu σφρόνων. — ὥρην für ὥρην Reiz = φροντίδα, nach 3, 155, 3. 9, 8, 2. (Sch.)

ῶρην ἔχειν ἀρκασιθευσίων σωφρόνων· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἐβουλεύατο, οὐκ ἂν ἠρπαζάντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίδης λέγουσι Πέρσαι ἀρκαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι, Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην τὴν Πριάμου δύναμιν κατέλειν. ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἕλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον· τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἐθνεα βάρβαρα οἰκηεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἕλληνικὸν ἡγνεται κευχωρίσθαι.

5 Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν εὐρίσκουσιν σφίσι τοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐχθρῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογεῖται Πέρσῃσι οὕτω Φοίνικες· οὐ γὰρ ἀρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὥς ἐν τῇ Ἀργεῖ ἐμίσγετο τῷ νυκλήρῳ τῆς νεός, ἐπέτε ἔμαθε ἔγκυος τοῦσα, αἰδεομένην τοὺς τοκέας οὕτω δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὥς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται.

2 Ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι· ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρχομαι ἐρέων ὥς οὕτω ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο, τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγον, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιῶν. τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δ' ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον

Hier auch neben *σπουδή*: der att. Prosa fremd. — *δῆλα* für *δήλον* bei Her. öfter, wie eben so 1, 207, 3. 2, 5. 3, 83, 1. 9, 11, 2; ähnlich 2, 146, 2. 3, 35, 2. vgl. Di. 44, 8, 10. — *ἐβουλεύατο*, *ἐβούλοντο*. Di. 30, 5, 8; über die Sprechweise: gewollt hätten. gr. Spr. 54, 10, 8.

§ 2. *τοὺς ἐκ τῆς Ἀ.* steht appositiv zu *σφέας*. gr. Spr. 50, 8, 2 u. zu Arr. An. Prooe. 2. Das *ἐκ*, in Formeln wie *οἱ ἐκ τοῦ ἄσπεος* stereotyp, von der Herkunft, findet sich auch, wo eine Entfernung von dem Orte nicht gedacht wird. vgl. 1, 59, 2. 62, 1. 144, 1. — *λόγον ποιέεισθαι* Rücksicht nehmen, sich kümmern. vgl. 1, 13, 5, 105. (Sch.) Bei Attikern findet sich die Phrase wohl nur für *λέγειν*. — *τὸ Ἕλληνικόν*. gr. Spr. 43, 4, 17. — *ἡγήσασθαι*, *τοὺς Πέρσας*. — *οἰκηεῦνται* für *οἰκίονται* Br. vgl. 1, 94, 2. 3, 2. 4, 148, 1. So auch consequent *οἰκίος* für *οἰκίος*. Di. 2, 8, 8, a u. über die Contraction 84, 3, 6. Ueber die Sache vgl. 9, 116, 3 u. Kr. hist. phil. Stud. I. S. 96. — *ἡγνεται* glauben. Di. 53, 3, 2.

C. 5 § 1. *μὲν* hier wie § 2 ist Wiederaufnahme des *μὲν* C. 1, 1. — *τοῦσαν* für *οὐσαν*. Di. 88, 2, 7. gr. Spr. 56, 7, 2. — *ὥς ἐμίσγετο* neben *ἀρπαγῇ χρησαμένους*; concinn wäre *μισγομένην*. Spr. 59, 2. A. (2, 5) Di. 59, 2, 4. — *ἐπέτε* für *ἐπὶ δὲ* Kr. zu 1, 15, 3. — *τοῦσα* dass sie sei. vgl. 3, 158 E. Spr. 56, 7, 4. (5.) — *αἰδεομένην* für *αἰδομένην* Kr. — *οὕτω δὴ*. Spr. 56, 9, 2. (10, 8.) — *ἐθελοντὴν*, adverbial, wie 6, 23 (nicht einstimmig). Vgl. Lobeck zu Phry. p. 4 f. Wohl nicht so bei Attikern. Denn Xen. Mem. 2, 1, 3 kann es Adjectiv sein. — *ὥς ἂν* damit etwa. gr. Spr. 54, 8, 4. vgl. 1, 24, 2 und zu *ὅπως ἂν* 1, 22, 1.

§ 2. *ἐρχομαι ἐρέων* bin im Begriff zu, will sagen. gr. Spr. 56, 10, 4. Di. 56, 10, 2. — *ὥς* für *πώς*. Di. 4, 2, 1. — *τόν, ὅν*. — *αὐτῶν*. Spr. 51, 5, 1. — *ἐπεξιῶν* um durchzugehen; so vom Vortrage auch attisch. — *ἐπ' ἐμεῦ* zu meiner Zeit, wie 2, 80, 2. 46, 2. Spr. 68, 86 (40), 4. —

ἢν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηρὴν ὡν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν ἰωὶτῷ μένουσαν, ἐπιμνήσεται ἀμφοτέρων ὁμοίως.

Κροῖστος ἦν Λυδὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάτιω, τύραννος δὲ ὁ θιῶν τῶν ἐντὸς Ἄλως ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίας μετὰ τὸν Σύρων καὶ Παφλαγόνων ἔξλει πρὸς βορρῇν ἄνεμον ἐς τὸν Εὐξείνιον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖστος βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο κατεστρέψατο μὲν Ἰωνίᾳ τε καὶ Αἰολίᾳ καὶ Λαρυssa τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ, φίλους δὲ προσεποιήσατο Λυκιδαιμόνους. πρὸ δὲ τῆς Κροίστου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι· τὸ γὰρ Κιρμερίων σιγάτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίστου ἐόντος πρεσβύτερον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν πολλῶν ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀρπαγῆς. ἡ δὲ ἡγεμονία οὕτω περιήλθε, τοῦσα Ἡρακλειδῶν, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίστου, καλειόμενους δὲ Μερμνάδας.

Ἦν Καίσαυλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον οὐνομάζουσι, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλῆος. Ἀργῶν μὲν γὰρ ὁ Νίνου τοῦ Βήλου τοῦ Ἀλκαίου πρῶτος Ἡρακλειδῶν βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων, Καίσαυλης δὲ ὁ Μύρσου ὑστάτος. οἱ δὲ πρότερον Ἀργῶν βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρας ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄττος, ἀπ' οὗ οἱ δῆμος Ἀλδῖος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μήλων κα-

οὐδαμὰ niemals, wie bei Her. oft. Di. 25, 8, 7. In der alt. Prosa findet sich weder οὐδαμὰ noch οὐδαμῶ, wohl aber οὐδαμῇ. vgl. Kr. Ind. zu Xen. An. grosse Ausg. — ἐν τῶντῳ in derselben Lage. gr. Spr. 43, 4, 4.

C. 6 § 1. Ἀλυάτιω. Dial. 15, 3, 2. — τύραννος hier unbeschränkter Fürst, wie 1, 7, 1. vgl. 1, 109, 2. — ἐντὸς diessorts. — Σύρων, wie er 1, 72, 1. Σορίους Καππαδόκας nennt. (Sch.) — ἔξλει für ἐξίσει Schäfer. ergiesst sich. Di. 38, 1, 1. gr. Spr. u. Di. 52, 2, 8. — τῶν, οὗς. Spr. 51, 10. — ἴδμεν für ἴσμεν. Di. 38, 7, 1. — ἀπαγωγὴ Entrichtung, wie 1, 27, 1. 2, 182, 2; ἀπαγνίσκειν 3, 89, 2. 92. 94. (Sch.) Attisch ἀπογέρειν.

§ 2. μὲν. Di. 59, 1, 12. — πάντες. Eigennamen stehen bei πᾶς auch ohne Artikel wo Appellativa ihn haben würden. — ἦσαν. ἴσαν Schaefer. — καταστροφὴ ἐγένετο well der Subjectsbezug eig. in ἀπικόμενον liegt: die Ankunft des Heeres wurde, bewirkte Unterjochung. — πολίων für πόλεων. Di. 18, 5. — ἐπιδρομὴ feindlicher Anfall und Durchzug.

C. 7 § 1. οὕτω auf folgende Art. zu Xen. An. 2, 2, 2. — περὶ ἡλ-θαι. zu 1, 120, 3. vgl. 1, 96, 1. — τοῦσα Ἡρακλειδῶν. gr. Spr. 47, 6, 1. — καλειόμενους, dem Prädicat angefügt. gr. Spr. 63, 6 A. — δέ, eben so 1, 56, 2. 80, 1. 3, 106. vgl. 1, 96, 1 u. gr. Spr. 69, 16, 1 u. Di. 69, 70, 2. — οὐνομάζουσι, ὀνομάζουσι. Di. 2, 4, 1. — Σαρδίῶν. Di. 18, 5. — Ἡρακλῆος, Ἡρακλῆος. Di. 18, 1, 3. — τοῦ gehört zu dem vorhergehenden Namen: im No. ὁ Νίνου ὁ Βήλου und ὁ Βήλος ὁ Ἀλκαίου. Man sagte wohl Βήλος Ἀλκαίου und ὁ Βήλος ὁ (τοῦ) Ἀλκαίου, aber nicht (ὁ) Βήλος τοῦ Ἀλκαίου. vgl. gr. Spr. 47, 5, 2-4.

§ 2. ὅτεν, ὅτεν, οὐτῶς. Di. 25, 7, 2. Ueber ὅτεν für ὅς gr. Spr. u. Di. 31, 3, 2. (4.) vgl. Di. 61, 6, 1. — δῆμος mit Bezug auf staatliche Einheit für ἔθνος. — ὁ πᾶς. Spr. 50, 8, 5. (11, 12.) — ἐπιτραπῆντες, ἐπιτραπέν-

λεόμενος. παρὰ τούτων Ἡρακλεῖδαι ἐπιτραφθέντες ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαθόδου γεγονότες καὶ Ἡρακλῆος, ἄρξαντες μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, πᾶς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχήν, μέχρι Κανδαυ-
 8 λω τοῦ Μύρσου. οὗτος δὲ ὢν ὁ Κανδαύλης ἡράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός, ἐρασθεὶς δὲ ἐνόμιζε οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλιστην. ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων, ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα, τοῦτ' αὖ Γύγη καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν πρηγμάτων ὑπερεῖθετο ὁ Κανδαύλης καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικός ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, χρῆν γὰρ
 2 Κανδαύλη γενέσθαι κακῶς, ἔλγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε. "Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πεῖθεσθαι μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἶδους τῆς γυναικός (ὥτα γὰρ τωγαῖαι ἀνδρώποισι ἔοντα ἀπιστότερα ὄφθαλμῶν), πολεε ὅπως ἐκεῖνην θηήσαιο γυμνήν." ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας εἶπε "θέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὀγίεα, κελεύων με θέσποιναν τὴν ἐμὴν θηήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένην συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πᾶλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνδρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν

τες. Di. 40 unter τρέπω. Auch hiezu ist τὴν ἀρχήν zu denken: ἐπιτρέπω πρὸς τὴν ἀρχήν, ἐπιτρέπεται πρὸς τὴν ἀρχήν. Spr. 53, 4, 2. — ἔσχον erhielten. Spr. 53, 5, 1. vgl. 1, 13, 1. 14, 1. 59, 4. 164, 2. 3, 3, 2. — ἐκ. gr. Spr. 47, 6, 5. vgl. 2, 145, 1. 2. 146, 1 u. 3, 2. — μὲν, als ob etwa folgen sollte: μετὰ δὲ ταῦτα ὥς καταλυθέντες. zu Xen. An. 1, 2, 1. — ἐπὶ. Spr. 68, 38 (42), 1. — δύο τε καὶ. Di. 69, 70, 3. — ἐκδεκόμενος, wie 2, 166. vgl. gr. Spr. u. Di. 56, 9, 1 u. 2 u. zu 1, 52. Ueber δέχεσθαι für δέχεσθαι Di. 4, 1, 1.

C. 8 § 1. οὗτος δὲ dieser eben, mit folgendem ὢν, wie 1, 84, 2. 59, 1. 69, 1 u. oft. — ἡράσθη. Spr. 53, 5, 1. vgl. 1, 96, 1. 3, 31, 1. — πολλόν, πολὺ. Di. 18, 6, 6. Spr. 48, 12, 9. (15, 11.) — ὥστε für (und neben) ἅτε Her. öfter, unnatlich Di. 56, 12, 1. — γὰρ mit dem erklärenden Satze stellt Her. dem zu erklärenden oft voran; ähnlich § 2. 1, 114, 2. 174, 2. 3, 78, 2. Di. 69, 14, 2. — αἰχμοφόρων, attisch δοροφόρων; auch αἰχμή bei attischen Prosaikern ungewöhnlich, von den Persern Xen. Kyr. 8, 1, 8. — σπουδαιότερα, σπουδαιότερα. Di. 23, 2, 3. — ὑπερεῖθετο theilte mit, wie 1, 107 u. öfter. (Sch.) Sonst ἀνακοινοῦσθαι. — ὑπερεπαινέων erg. ὑπερετίθετο. (La.) — χρῆν von einer Schicksalsbestimmung, wie 1, 120, 1; so auch ἔδει 2, 161, 1. 4, 79, 1. 5, 93, 7. zu Arr. An. 2, 3, 6. — γενέσθαι κακῶς übel ergehen, wie 2, 161, 1. 4, 79, 1. 9, 109, 1. (Sch.) Di. 62, 2, 2. vgl. 1, 132, 1 u. zu Xen. An. 1, 7, 5. — Γύγη. Γύγα 1, 10. 11, 1, wie Κανδαύλα 1, 10. 11, 2. 12, 1. Di. 15, 7, 2. — τοιάδε, nicht τάδε, indem die genaue Wiedergabe der Worte nicht verbürgt wird. zu Thuk. 6, 8, 3.

§ 2 γὰρ begründet den Satz ποιεε ὅπως. — vgl. 1, 97, 2 u. zu 1, 8, 1. — μέγα laut. Spr. 46, 3, 2 (5, 6.) vgl. 3, 38, 2. 7, 18, 1. (Sch.) — ὅπως, ὅπως (Di. 4, 2, 1) wie, dass. vgl. 1, 209, 3. 5, 109, 1. Spr. 54, 8, 3. (6.) — θηήσαιο. Di. 30, 3, 1 u. 39 unter θαύομαι. — ἀμβώσας, ἀναβοήσας. Di. 39 unter βοᾶν, und über die Apokope eb. 8, 3, 7. — ὀγίεα vernünftig, wie 6, 100, 1. Ueber die Form Di. 18, 1, 1. — κιθῶνι, χιτῶνι. Di. 4, 1, 3. Der Artikel fehlt wie etwa in ἅμα ἤλπε ἀνατέλλοντι. — τὰ καλὰ ἐξεύρηται die Ansichten über Sittlichkeit und Anstand sind festgestellt. — σκοπέειν. Spr. 57, 10, 5. (7.) — τινά. gr. Spr. 51, 16, 10. — τὰ ἑωυτοῦ. Spr. 47, 3, 4. (5, 10.) Ueber die Form Di. 25, 2.

οἱ ἐν τοῖς ἐν τούτῳ ἐστὶ σκοπεῖν τινὰ τὰ ἐνωτοῦ. ἐγὼ δὲ πειθο-
μαι ἐκείνην εἶναι πιασέων γυναικῶν καλλίστην, καὶ σὺ δέομαι μὴ δέ-
ισθαι ἀνόμων." ὁ μὲν δὲ λέγων τοιαῦτα ἀπειμᾶτο, ἀρρωδέων μὴ 9
οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν, ὁ δὲ ἀμείβετο τοιοῦτον. "Θάρσει, Γύ-
γη, καὶ μὴ φοβεῦ μήτε ἐμέ, ὥς σὺ πειρώμενος λέγω λόγον τόνδε,
μήτε γυναικὶ τὴν ἐμήν, μή τί τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος· ἀρχὴν
γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσθαι ὑπὸ θεῶ.
ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα ὀπισθε τῆς ἀναγομένης
θύρης στήσω. μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμή ἐξ 2
κοῖτον. κείτῃ δὲ ἀρχοῦ τῆς ἐσόδου θρόνος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων
καὶ ἐν ἑκαστῷ ἐκδύνουσαι θήσει, καὶ κατ' ἡσυχίαν πολλὴν παρέξει τοι
θεήσασθαι. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείχῃ ἐπὶ τὴν εὐνὴν, κατὰ
νώτον τε αὐτῆς γένῃ, σοὶ μέλει τὸ ἐνθεῦτεν ὅπως μὴ σε ὀφθαί-
εῖται διὰ θυρέων." ὁ μὲν δὲ ὥς οὐκ ἐδύνατο διαφυγεῖν, ἦν ἐπὶ 10
μοῖ· ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε ὥρῃ τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν
Γύγεα ἐς τὸ οἶκημα, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελ-
θούσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἴματα ἐθῆετο ὁ Γύγης. ὥς δὲ κατὰ νώ-
τον ἐγένετο λούσης τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδύς ἐχώρει ἔξω.
καὶ ἡ γυνὴ ἐπορεύετο μιν ἑξιάνα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀν-
δρός οὔτε ἀνέβησε ἀσχυνηθεῖσα οὔτε ἔδοξε μαθεῖν, ἐν νόῳ ἔχουσα
κίεσθαι τὸν Κανδαύλη· παρὰ γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ

C. 9 § 1. ἀρρωδέων, ὀρρωδέων. Di. 2, 4, 7. — αὐτέων. Di. 16, 2, 1.
— τοιοῦτον für τοῦτο Schaffer. — φοβεῦ. Di. 30, 2, 6. — ὥς als ob. zu
Xen. An. 1, 3, 15. — λόγον τόνδε dies als Aeussung. Spr. 61, 6, 2.
(7, 1.) Di. 50, 11, 3. Daneben τόνδε τὸν λόγον 2, 123, 1. 131. vgl. 1, 31, 1.
3, 2, 1, wie in dieser Formel die Attiker regelmässig. — βλάβος neben
βλάβη bei Attikern selten. — ἀρχὴν von Anfang an. vgl. 2, 28, 1. 8, 142,
2. (Sch.) — ὀφθεῖσθαι dass sie gesehen worden. Spr. 56, 7, 1. —
σεῦ, σου. Di. 25, 1, 2. — ὀπισθε, attisch ὀπισθεν. Di. 9, 4, 3.

§ 2. μετὰ ἐμὲ ἐσελθόντα nach meinem Eintritte. vgl. 1, 34, 1
u. Spr. 50, 8, 3. (11, 3 u. 56, 10, 2.) — κοῖτον, attisch κοίτην oder ge-
wöhnlicher εὐνὴν. — ἀρχοῦ, att. ἐγγύς. — παρέξει für πάρεστιν es ist
vergönnt, öfter so bei Her., zuweilen auch bei Attikern. gr. Spr. 61, 5, 7.
Di. 52, 2, 4. — τοι, σοι, enklitisch. Spr. 25, 1, 3. — ἐπεὶ, ἐπὶ, ἐπὶν. —
στείχῃ, auch 3, 76 u. 9, 11, 2. (Sch.) Ein auch bei Dem. 19, 248 dichteris-
ches Wort. — κατὰ νώτον im Rücken, wie 1, 10, 1. 75, 8. (Sch.) —
τὸ ἐνθεῦτεν demnächst, wie 1, 27, 1. 75, 2. 80, 4. Ueber den Artikel gr.
Spr. 50, 5, 13. — θυράι nach Präpositionen öfter ohne Artikel. gr. Spr.
50, 2, 15.

C. 10. ἐπὶ τοῖς ποίεω ταῦτα ist nicht zu vermissen. vgl. 1, 70, 1. (Sch.)
— ἐθῆετο, ἔθετο. Di. 39 unter θεῖσθαι. — ὑπεκδύς fortgeschlichen.
— ἐκ. zum Proö. — τίσεσθαι einige Hsn. Indess giebt es sichere
Stellen an denen nach Begriffen des Wollens, Trachtens u. a. der Infinitiv des
Futurs vorkommt. zu Thuk. 1, 27, 2. Für τίσεσθαι πᾶσι sich an Jemand
rächen, ihn bestrafen, wie bei Her. öfter, ist in der att. Prosa gew. τι-
μαρτῆσθαι πᾶσι, wiewohl Xen. einige Male ἀποτιμᾶσθαι hat. Spr. 52, 10, 3. (7.)
— οὔτε ἔδοξε verhehlte. (La.) — καὶ ἄνδρα selbst ein Mann. zu

παρὰ τοῖσι ἄλλοις βαρβύροις, καὶ ἄνδρα δφθῆαι γυμνὸν [ἐς] αἰσχύνην μεγάλην φέρει.

- 11 Τότε μὲν δὴ οὕτω οὐδὲν δηλώσασα ἡσυχίην εἶχε· ὥς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκειῶν τοὺς μάλιστα ὥρα πιστοὺς ἐόντας ἐωντῇ, ἐξιόνους ποιησαμένη ἐκάλεσε τὸν Γύγα. ὁ δὲ οὐδὲν δοκῶν αὐτῇ τῶν πρηχθέντων ἐπίστασθαι ἤλθε καλεόμενος· ἐώθει γὰρ κατὰ πρόσθε, ὅπως ἡ βασιλεία καλέοι, φοιτᾷν. ὥς δὲ ὁ Γύγης ἀπῆκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε. “νῦν τοι δυοῖν ὁδοῖν παρεουσέων Γύγῃ δίδωμι αἵρεσιν, 2δοκότερην βούλει τραπέσθαι. ἡ γὰρ Καϊδαύεια ἀποκτείνας ἐμέ τε καὶ τὴν βασιλῆην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἥ αὐτὸν σε αὐτίκα οὕτω ἀποθνήσκειν δεῖ, ὥς ἂν μὴ πάντα πειθόμενος Καϊδαύῃ τοῦ λοιποῦ Ἰδῆς τὰ μὴ σε δεῖ. ἀλλ’ ἥτοι κεῖνόν γε τὸν ταῦτα βουλευσάντα δεῖ ἀπολλύσθαι, ἥ σὲ τὸν ἐμέ γυμνὸν θεησάμενον καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα.” ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώνμαζε τὰ λεγόμενα, μετὰ δὲ ἰκέτευε μὴ μιν ἀναγκάῃ ἐνδεῖν διακρίναι τοιαύτην αἵρεσιν. οὐκ ὦν δὴ ἔπειθε, ἀλλ’ ὥρα ἀναγκάῃ ἀληθέως προκειμένην ἢ τὸν δεσπότηα ἀπολλύναι ἢ αὐτὸν ὑπ’ ἄλλων ἀπολλύσθαι· αἰρέεται αὐτὸς περιεῖναι. ἐπειρώτα δὴ λέγων τάδε. “ἐπεὶ με ἀναγκαῖς δεσπότηα τὸν ἐμὸν κτείνειν οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέφ καὶ τρόπον ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ.” ἡ δὲ

Thuk. 1, 6, 4. — ἐς αἰσχύνην φέρει, wie 3, 133, gew. αἰσχύνην φέρει, wesshalb Va. das *ἐς*, das hier in mehrern Hsn. fehlt, an beiden Stellen verächtigt.

C. 11 § 1. ὥς τάχιστα, wie ἐπεὶ τάχιστα sobald als. gr. Spr. 65, 7, 4. Eben so ein Wort eingeschoben 1, 19, 1. 65, 3 etc. — ἐγεγόνεε, ἐγγόνεε. Di. 31, 1, 1 — ὥρα, ἐώρα. Di. 40 unter ὁρῶ — ἐώθει, ἐώθει. Di. 39 unter ἔθων. — ὅπως, ὅπως. zu 1, 8, 2. Hier, wie oft bei Her., mit dem Opt. für ὅτε oder ὅποτε so oft als. vgl. 1, 68, 4, 2, 150, 3 u. Di. 54, 17, 1. — δυοῖν. δυῶν? Di. 24, 1, 3. — ὁδοῖν παρεουσέων. gr. Spr. 44, 2, 3. — βούλει, βούλει. Di. 30, 3, 1.

§ 2. οὕτω, wohl auf die Bewaffneten hinweisend. (Sch.) Ohne Weiteres, ohne Umstände, wie sic Cic. p. Rosc. A. 26. vgl. Schäfer z. Dion. p. 430. (Matth.) — πάντα. Spr. 52, 4, 3. (8.) So πεῖσθαι ταῦτα 1, 98, 3. 6, 100, 2. — τοῦ λοιποῦ künftig. gr. Spr. 46, 3, 2. — δεῖ erg. ἰδεῖν. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ἥτοι — γε entweder gewiss. vgl. 3, 83, 1. zu Thuk. 2, 40, 2. — τέως μὲν eine Zeit lang. zu Xen. An. 4, 3, 12. — ἀπεθώνμαζε, ἀπεθαύμαζε. Di. 3, 4, 3. — μετὰ δὲ für μετὰ δὲ ταῦτα bei Her. oft, unattisch. Di. 68, 2, 3. — μιν. Di. 25, 1, 4. Es steht hier reflexiv, wie 1, 24, 2 45, 1. (Sch.) Doch so nur als indirectes Reflexiv, wie εἰ bei Attikern. gr. Spr. u. Di. 51, 1, 3. (11.) — ἐνδεῖν wie 9, 16, 3. In der attischen Prosa ist Aehnliches selten. — ἀναγκάῃ ionisch für ἀνάγκη, das Her. auch gebraucht; über den Da. Spr. 48, 9 (11, 1.) — διακρίναι. Spr. 50, 5 (6), 6. — αἵρεσιν. Spr. 46, 3. (5.)

§ 3. ὦν δὴ nun eben, als Uebergangspartikeln, bei Her. neben δὴ ὦν (zu 1, 8, 1) keinesweges selten, wie 1, 24, 2. 84, 3. 115, 2. 180, 1. 304. 209, 2. 210, 1. So auch bei Attikern οὐν δὴ neben δὴ οὐν. — αἰρέεται. Ein etwas hartes Asyndeton; eben so nach οὐκ ὦν 1, 59, 2. Minder hart wegen eines zugefügten εἰπὼν ὅτι — Xen. An. 3, 4, 42. Spr. 59, 1, 4. (6.) — δεσπότηα, δεσπότην. Di. 15, 7, 1. — αὐτόν für αὐτός. gr. Spr. 55, 2, 3. So bei Her. häufig. — φέρε ἀκούσω. Spr. 54, 3, 1. vgl. 2, 105. — τέφ,

ἐπιλαβοῦσα ἔφη· “ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὁρμή ἐσται· ὅθεν περ καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπιδέξατο γυνήν, ὑπνωμένῳ δὲ ἡ ἐπιχειρήσις ἐσται.”
ὡς δὲ ἤρπυσαν τὴν ἐπιβουλὴν, νυκτὸς γινομένης (οὗ γὰρ μετέτετο ὁ Γύγης, οὐδὲ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμία, ἀλλ’ ἔδωκε ἡ αὐτὸν ἀπολωλῆναι ἢ Κανδαύλῃ) εἰπετο ἐς τὸν Θύλαμον τῇ γυναικί. καὶ μιν ἐκείνη, ἐγχιρῖδιον δοῦσα, κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα ἀναπαυομένου Κανδαύλῃ ὑπεσθὺς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης. [τοῦ καὶ Ἀρχιλοχός ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γεγόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπιμνήσθη.]
ἔσχε δὲ τὴν βασιληίην καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Λεργοῖσι χρηστηρίου.¹²
ὡς γὰρ δὴ οἱ Ἄνδρες δεινὸν ἐποιοῦντο τὸ Κανδαύλῃ πάθος καὶ ἐν ὁλοκαίῃ ἴσαν, συνέβησαν ἐς τῶντ’ οἱ τε τοῦ Γύγῃ στασιώται καὶ οἱ λοιποὶ Ἄνδρες, ἦν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλεία εἶναι Ἄνδρῶν, τὸν δὲ βασιλεύειν, ἦν δὲ μή, ἀποδοῦναι ὅπως ἐς Ἡρακλείδαν τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλε τε δὴ τὸ χρηστήριον καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τοσούτῳ μὲντοι εἶπε ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἦξει ἐς τὸν πέμπτον ὑπόγονον Γύγῃ. τούτου τοῦ ἔπεος Ἄνδρες τε καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιοῦντο, πρὶν δὲ ἐπετελέσθῃ.

Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτω ἔσχον οἱ Μερμνάδαι τοὺς Ἡρακλεί-¹⁴
δας ἀελοόμενοι, Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Λεργούς οὐκ ὀλίγα, ἀλλ’ ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματα, ἔσι οἱ πλείεστα ἐν Λεργοῖσι, παρέξ δὲ τοῦ ἀργύρου χρυσὸν ἄπλειον ἀνέθηκε, ἄλλον

ant. Di. 25, 6, 1. — τῷ καὶ τρόπῳ. gr. Spr. 69, 32, 16. — ἐπιδέξατο, ἐκδέξατο.

C. 12. ἀρτύειν, ein seltenes Wort: auch bei Her. nur hier, öfter ἐξαρτύειν, auch bei Attikern — τοῦ καὶ — ἐπεμνήσθη hält We. für ein Einschleissel. Auch mir verdächtig es die schroffe Anfügung. — τριμέτρῳ. Erwähnt wird der Vers: οὐ μοι πῖ Γύγῃ τοῦ πολυχρύσου μέλει. (Ga.)

C. 13. δέ. τε? — ἐκρατύνθη. Noch 1, 100. 7, 156, 1. (Sch.) Ein mehr dialektisch-poetisches Wort. zu Thuk. 1, 69, 1. — δεινὸν ἐποιοῦντο. Eben so 8, 16. (Sch.) — συνέβησαν kamen überein. vgl. 1, 82, 2. — τῶντ’, αὐτό, τὸ αὐτό. Di. 14, 10, 7. Gemeint ist derselbe Beschluss. — εἶναι dass er sein sollte. Spr. 53, 3, 7. (13.) vgl. 2, 52, 2. — τὸν δέ, αὐτὸν attisch. So fängt Her. oft den Nachsatz mit ὁ δέ (von der ersten Person mit ἐγὼ δέ, von der zweiten mit σὺ δέ) an; eben so nach einem Bedingungssatz 3, 36, 3. 49, 6, 52, 3. Di. 50, 1, 11. — ὅπως, wo ein Attiker πῶς gesagt hätte, wie bei Her. oft. — ἀνεῖλε erg. βασιλεία μιν εἶναι. Spr. 53, 4, 4. (11.) — ἐβασίλευσε wurde König. Spr. 53, 5, 1. vgl. Her. 3, 2. — τίσις, mehr dichterisch für δίκη, bei Her. öfter. — τὸν πέμπτον, den Kroisos. vgl. 1, 91, 1. (We.)

C. 14 § 1. τυραννεύσας Fürst geworden. Spr. 53, 5, 1. — ἀργύρου. Spr. 47, 6. (8.) — ἀναθήματα erg. ἐστίν, wie oft bei ὅσος: so viele silberne Weihgeschenke (auch) dort sind. gr. Spr. 62, 1, 4. — ἐστίν οἱ sind ihm, von ihm, wie bald χρητῆρες οἱ ἀνακίεσται. — παρέξ, πῶς attisch. Di. 68, 2, 5. Der Analogie zuwider betont man es bei Her. als Paroxytonon. — ἄπλειον, ein dichterisches Wort, Xen. An. 4, 4, 11 vereinzelt und bei Aristoteles. — ἄλλον τε καὶ χρητῆρες ἀνακίεσται für

τε καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστὶ, χρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἔξ
 χρύσειοι ἀνακείσθαι. ἐστῆσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, στα-
 θμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα· ἀληθεῖ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ οὐ Κο-
 ρινθίων τοῦ δημοσίου ἐστὶ ὁ θησαυρός, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἡετίωνος.
 οὗτος δὲ ὁ Γύγης πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἐς Δελφούς ἀ-
 νέθηκε ἀιυθήματα μετὰ Μίδην τὸν Γορδῖεω Φρυγίης βασιλέα. ἀνέ-
 θεκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλῆιον θρόνον ἐς τὸν προκατίζων ἐδί-
 καζε, ἔοντα ἀξιοθέτητον· κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἐνθα περ οἱ τοῦ
 3 Γύγεω χρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τὸν ὁ Γύγης ἀ-
 νέθηκε, ὑπὸ Δελφῶν καλεῖται Γυγιάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην.
 Ἐσέβαλε μὲν νυν στρατιήν καὶ οὗτος, ἐπεῖτε ἤρξε, ἐς τε Μίλητον
 καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε· ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα
 ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο βασιλεύσαντος θυῶν δέοντα τεσσεράκον-
 15 τα ἔτια, τοῦτον μὲν παρήσομεν τοσαῦτα ἐπιμνησθέντες, Ἄρδυος δὲ
 τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ
 Ἡγηρέυς τε εἶλε ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε, ἐπὶ τούτου τε τυραννεύοντος
 Σαρδίων Κιμμέριοι ἐξ ἡθίων ὑπὸ Σκυθίων τῶν νομάδων ἐξαναστάν-
 τες ἀπικέατο ἐς τὴν Ἀσίην καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἶλον.
 16 Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτια ἐξεδέξατο Σα-

ἄλλον τε καὶ χρητῆρας, οὐ ἀνακείσθαι, einem Casus ein Satz angefügt. vgl. 2, 134, 2 u. gr. Spr. u. Di. 59, 2, 4. (3.) — τοῦ, οὐ der Form nach auf χρυσόν, dem Sinne nach auf χρητῆρες zu beziehen: und, was am meisten er-
 wähnenswerth ist. — χρητῆρες, κρατῆρες. Di. 2, 2, 1. — ἀριθμὸν
 an Zahl, bei Her. öfter ohne Artikel. gr. Spr. 46, 4, 2. Di. 46, 5, 1. — ἀ-
 νακείσθαι, ἀνάκεινται. Di. 38, 5, 1. Als passives Perfect zu ἀνατιθέναι. Spr.
 38, 5, 2.

§ 2. θησαυρῷ Zimmer für Weihgeschenke. zu Xen. An. 5, 3, 5.
 — σταθμὸν τρ. τάλαντα. Spr. 60, 2, 3. vgl. 1, 59, 2, 2, 168. — τριή-
 κοντα. Di. 24, 1, 9. — χρεωμένῳ. Di. 40 unter χρεῖσθαι. vgl. 84, 5, 9;
 über den Da. Spr. 48, 5, 2. — προκατίζων öffentlich gesetzt, siz-
 zend, von Richtern, wie 1, 97, 1. vgl. 5, 25. 26. (We.)

§ 3. ἐπὶ τοῦ nach dem, wie Her. oft bei Verben des Nennens für
 ἀπὸ τοῦ. vgl. 1, 94, 4, 2, 57. — ἐπωνυμίην, wie auch ὄνομα καλεῖται ge-
 sagt wird. gr. Spr. 52, 4, 6. — ἐσβάλλειν στρατιήν ein Heer einfal-
 len lassen, noch 1, 17, 1. 18, 1. (Sch.) Attisch wäre ἐσέβαλε τῇ στρατιᾷ.
 Di. 52, 2, 7. — καὶ οὗτος, wie Krösos C. 6. (Lb.) — ἐπεῖτε, ionisch für
 ἐπειδὴ. Di. 54, 16, 2. 69, 26. — ἤρξε Fürst geworden war. Spr. 52, 5,
 1. — ἐς Μίλητον ins Gebiet von M. vgl. 15 u. 16. ἐς τὴν Μιλήσιον 17,
 1. 18, 1. zu Xen. An. 4, 7, 2. — τὸ ἄστυ, wohl im Ggs. zu der Burg. (Sch.)
 Nach Andern im Ggs. zum Gebiete. gr. Spr. 50, 7, 7 u. zu Xen. An. 1, 2, 7
 B. — ἀλλὰ — γὰρ allein da. vgl. 1, 191, 4, 2, (116, 1.) 120, 3. zu Xen.
 An. 3, 1, 24. — θυῶν, θυοῖν. Di. 24, 1, 3. — δέοντα. Spr. 24, 2, 7. (9.)
 — παρῆναι übergehen, wie auch bei Attikern. Xen. Hell. 4, 8, 1: τῶν
 πράξεων τὰς μὴ ἀξίας λόγου παρήσω.

C. 15. οὗτος δὲ οὗτος δὴ? — ἐπὶ τούτου. zu 1, 5, 2. — ἡθίων ih-
 ren Wohnsitzen, in diesem Sinne dichterisch und herodoteisch. — ἐπὶ.
 Spr. 52, 3, 1 vgl. 1, 56, 2. — ἀπικέατο, ἀφίκοντο. Di. 39, 5, 9. — Σάρ-
 δις. Di. 18, 5.

C. 16. ἐπεδέξατο erg. τὴν βασιλῆην aus βασιλεύσαντος, wie 2, 161, 1.

δυνάτης ὁ Ἀρθουρ, καὶ ἱβασίλευσε ἔτεα δυνώδεκα, Σαδυνάττω δὲ Ἀ-
λυνάτης. οὗτος δὲ Κναξάρη τε τῇ Δηρόκειω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε καὶ
Μήδοισι, Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε, Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ
Κολοφῶνας κτισθεῖσαν εἴλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλε. ἀπὸ μὲν νυν
τούτων οὐκ ὥς ἤθελε ἀπήλλαξε, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως· ἄλλα
δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἔων ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιουπηγητότατα ταῦτα. ἐπολέμησε 17
Μιλησίοισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρὸς. ἐπελαύ-
νων γὰρ ἐπολιόρκει τὴν Μιλητιον τρόπῳ τοιῷδε. ὅπως μὲν εἴη ἐν τῇ
γῇ καρπὸς ὕδρος, τηρικυῖτα ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν· ἐστρατεύετο δὲ
ἐπὶ συρίγγων τε καὶ κηκιδῶν καὶ αὐλοῦ γυναικίτου τε καὶ ἀνδρήτου.
ὥς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν
οὔτε κατέβαλλε οὔτε ἐνεπίμπρη οὔτε θύρας ἀπέσπα, ἔα δὲ κυκὰ χῳ-
ρὴν ἐσάναι· ὁ δὲ τὰ τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅπως
διαφθείρει, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐ-
πικρατέον, ὥστε ἐπέδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας
οὐ κατέβαλλε ὁ Λυδὸς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὀρμευμέ-
ναι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ ἐκε-
των ἐργαζομένων ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβαλλῶν.

Ταῦτα ποιεῶν ἐπολέμει ἔτεα ἔνδεκα, ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα 18
διφύσια Μιλησίων ἐγένετο, ἐκ τε Λιμενήῳ χώρῃ τῆς σφετέρῃς μα-

vgl. 1, 103, 1. (Sch.) — δυνώδεκα. Di. 24, 1, 6. — Σαδυνάττω δὲ erg.
βασιλεύσαντος ἐξεδέξατο. — Δηρόκειω, Δηρόκου. Di. 15, 7, 2. — τούτων, Κλα-
ζομενίων. (Lh.) — ἀπήλλαξε. Spr. 52, 2, 9. (11.) — προσπταίειν, intr., Un-
glück, eine Niederlage erleiden, wie öfter, Ggs. εὐτυχέειν 3, 40, 1. (Sch.)
Aehnlich auch bei Attikern. — μεγάλως, μεγαλωσπῇ, 161, 2. μέγαλα hätte
ein Attiker gesagt. zu Thuk. 4, 18, 8. — ἄλλα ἔργα τὰςδε Folgendes als
andre Thaten. gr. Spr. 57, 3, 7. vgl. 1, 51, 1. 2, 95, 3, 100.

C. 17 § 1. καρπὸς Saat. gr. Spr. 44, 1, 1. — ἐπὶ. Spr. 68, 39 (43), 1. —
γυναικίτου, γυναικείου. Di. 2, 3, 3, a. Erklären wollen es einige (nach La.)
durch weichlich (Discant) und ἀνδρήως durch kräftig (Bass)! — ὥς
ἀπίκοιτο so oft er kam. vgl. 1, 196, 1. zu ὅπως 1, 11, 1. — ἔα, εἴα. Di.
39 unter εἴω.

§ 2. ὁ δὲ für ἀλλά auf das vorübergehende Subject bezogen, unattisch,
bei Her. häufig, wie 1, 45. 66, 2. 107. 123, 2. 131, 1. 171, 1. vgl. Di. 50, 1,
10. — δένδρεα, δένδρα. Di. 21 unter δένδρον. — ἀπαλλάσσετο. Di. 28,
4, 5. — ἐπικρατέειν bei Her. so öfter, bei Attikern gew. κρατεῖν τῆς θαλάσ-
σης. vgl. zu Thuk. 1, 30, 3. — ἐπέδρης Blokade. wie noch 5, 65, 1. (Sch.)
Sonst in dieser Bedeutung ungebräuchlich. — ἔργον Wirksamkeit, Er-
folg. 3, 127, 2: ἐνθα σοφίης δέω, βίης ἔργον οὐδέν. Xen. Kyr. 2, 3, 11: ἐν
μάχῃ προθυμίας μᾶλλον ἢ τέχνης ἔργον ἐστίν. — τῶνδε εἵνεκα ὅπως, wie
1, 22, 1. 99, τῶνδε (τούδε) εἵνεκεν ἵνα 1, 82, 2. 3, 43. — τι καὶ nicht bloss
einzufallen, sondern auch etwas. — σίνεσθαι bei Her. häufig, selten bei
Attikern. zu Xen. An. 3, 4, 16.

C. 18 § 1. ἔτεα. ἐπ' ἔτεα? da gesagt wird dass er nur zehn Jahre lang
den Krieg führte, ihn also nur bis ins eilfte fortsetzte. vgl. 1, 7, 2. 46, 1.
74, 1. 94, 2. 95, 2. — τρώματα, τραύματα Niederlage, wie bei Her. öfter,
nicht bei Attikern. — διφύσια zweierlei, zwei, bei Her. öfter, unattisch.
— χώρης. Spr. 47, 8, 2. (5, 5.) vgl. 1, 19. — τὰ ἔξ. Da das Ganze (eifl

χασμένων καὶ ἐν Μυιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἔξ ἔτεα τῶν ἑνδεκα
 Σαδνάτης ὁ Ἀρδνος εἶναι λυθῶν ἤρχε, ὁ καὶ ἐσβαλὼν τηνικαῦτα ἐς
 τὴν Μιλησίην τὴν στρατιήν (οὗτος γὰρ καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνά-
 ψας)· τὰ δὲ πέντε τῶν ἑτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἔξ Ἀλυνάτης ὁ Σαδ-
 νάτης ἐπολέμει, ὃς παραδεξάμενος, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται,
 παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον προσεῖχε ἐνιταμένως. τοῖσι δὲ Μιλη-
 σίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον διὰ μὴ
 Χίτοι μῶνοι. οὗτοι δὲ τὸ ὁμοῖον ἀνταποδίδοιτες ἐτιμώρεον· καὶ γὰρ
 δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοις τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον
 19 συνδιήνεικαν. τῷ δὲ δωδεκάτῳ ἔτει λήλου ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς
 στρατῆς συνηνείχθη τι τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἄφθη τάχιστα
 τὸ λήιον, ἀνέμῳ βιώμενον ἄψατο νηοῦ Ἀθηναίης ἐπὶ πλοῦν Ἀσσησίης,
 ἄφθεις δὲ ὁ ἰηὸς κατεκαύθη. καὶ τὸ παρανίκα μὲν λόγος οὐδεὶς ἐ-
 γένητο, μετὰ δὲ τῆς στρατῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδεις ἐνόσησε ὁ Ἀλυ-
 νάτης. μακροτέρης δὲ οἱ γενομένης τῆς νόσου πέμπει ἐς Δελφοὺς
 θεοπρόπους, εἶτε δὴ συμβουλευσάντός τευ, εἶτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμ-
 ψαντα τὸν θεὸν ἐπειρεσθαι περὶ τῆς νόσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπι-
 κομένοις ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναί-
 ῆς ἀνορθώσασσι, τὸν ἐνέπερυσαν χώρας τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσσησῶ.
 20 Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τότε προς-
 τιθεῖσι τοῦτοισι, Περσάνδρον τὸν Κυψέλου ἰόντα Θρασυβούλῳ τῷ
 τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρη-

Jahre) angegeben ist, so ist auch der Theil ein Bestimmtes; daher der Artikel.
 gr. Spr. 50, 2, 8. vgl. 1, 83, 3. 142, 2. 2, 20, 1. 107. 3, 83, 1. 90, 2 u.
 zu 1. 166, 2. — τῶν, weil schon vorher ἔτεα ἑνδεκα erwähnt sind. — συν-
 ἀπτειν μάχην findet sich häufig; zuweilen auch συνάπτειν πόλεμον, wie Thuk.
 6, 18, 3 u. vgl. unten 7, 158, 1.

§ 2. τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἔξ. gr. Spr. 50, 10, 2. — προσεῖχε erg. τῷ
 πολέμῳ. — οὐδαμοί, οὐδένες. Di. 24, 1, 2. — ὅτι μὴ, εἰ μὴ ausser. gr.
 Spr. u. Di. 65, 5, 11. (1.) — ἐλαφρόνως und dessen Composita sind sehr
 selten, nur noch hin und wieder bei Spätern vorkommend. — ὁμοῖον. Spr.
 41, 11, 5.

C. 19. συνηνείχθη, in der gew. Atthis συνέβη. zu Thuk. 7, 44, 1. Eben
 so 2, 111, 1. — ἄφθη. Di. 23, 4, 5. — λήιον, noch 1, 193, 1 etc. sonst meist
 nur episch und bei Spätern, auch Arr. An. 1, 4, 1. — βιώμενον, βιαζόμε-
 νον. Di. 39 unter βιάω. — ἄψατο, τὸ πῦρ. — νηοῦ, ναοῦ, νεώ. Di. 2, 2, 1.
 — λόγος ἐγένετο wurde beachtet, wie 4, 185, 1. 7, 223, 2. 9, 80, 2.
 (Sch.) vgl. 2, 85. — μετὰ δέ. zu 1, 11, 2. — ἐνόσησε ward krank. Spr.
 53, 5, 1. vgl. 3, 149. — τευ, πνός. Di. 25, 6, 1. — εἶτε ἔδοξε mit dem
 Particip verbunden. Solche Uebergänge zum bestimmten Tempus sind beson-
 ders bei Her. nicht selten, so bei οὔτε — τε 1, 59, 4, bei (τε —) καὶ 1, 85,
 1. 129, 1. 2, 44, 1, bei ἀλλά 2, 138, 1. gr. Spr. u. Di. 59, 2, 5. (4.) — νό-
 σου, νόσου. Di. 2, 4, 1. — πρὶν ἢ, attisch vielleicht stets ohne ἢ; über das
 auch bei Her. beim Coniunctiv öfter fehlende ἄν gr. Spr. u. Di. 54, 17, 3. (9.)

C. 20. Δελφῶν. Ein etwas hartes Asyndeton, wie bei Her. öfter. —
 προστιθεῖσι, προστιθέασσι. Di. 36, 1, 3. — ἐς τὰ μάλιστα, wie 6, 89, ohne

στήριον τὸ τῇ Ἀλυσίᾳ γενόμενον, πέμψαντι ἄγγελον κατεπειτῆν, ὅπως ἂν τι προειδῶς πρὸς τὸ παρεὺν βουλευῆται.

Μιλήσιοι μὲν ἰν οὕτω λέγουσι γενέσθαι, Ἀλυσίᾳ δέ, ὡς οἱ 21 ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἐπεμπε κήρυκα ἐς Μίλητον, βουλόμενος σπονδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόιον ὅσον ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἦν, Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπεπισμένος πάντα λόγον καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυσίᾳ μέλλοι ποιήσῃν μηχανᾶται τοιαῦτε ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄσιτι σίτιος καὶ ἰωυτοῦ καὶ ἰδιωτικὸς, τοῦτον πάντα συγκομίσας ἐς τὴν ἀγορὴν προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῃ χρέεσθαι ἐς ἀλλήλους. ταῦτα δὲ ἐπολέε τε καὶ προηγόρευε Θρα- 22 σύβουλος τῶνδε εἰνεκεν, ὅπως ἂν δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιηνὸς ἰδὼν τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐπείθεισι ἐόντας ἀγγέλῃ Ἀλυσίᾳ, τὰ δὴ καὶ ἐγένετο· ὡς γὰρ δὴ ἰδὼν τε ἐκεί- να ὁ κήρυξ καὶ εἰπας πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἀνδοῦ ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδεις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ διαλλαγῇ. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυσίᾳ σιτοδελεῖν τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ καὶ τὸν λεῶν τειρῶσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου τοὺς ἐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ ἢ τε διαλλαγῇ σφι ἐγένετο ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμίχους, καὶ δύο τε ἀντ' ἐνὸς νηοὺς τῇ Ἀθηναίῃ οἰκοδόμησεν ὁ Ἀλυσίᾳ ἐν τῇ Ἀσσησῶ, αὐτὸς τε ἐκ τῆς οὐσοῦ ἀνέστη. κατὰ μὲν τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυσίᾳ ὥδε ἔσχε.

ἔς 2, 147, 2. zu Apg. 2, 4, 8. — κατεπειτῆν, μηνύειν 1, 28. — βουλευῆται, ὁ Θρασύβουλος.

C. 21. ὁ μὲν, ὁ κήρυξ. Denn ἀπόστολος ist Prädicat, wie 5, 38: αὐτὸς ἐς Λακεδαιμόνα τριηρέει ἀπόστολος ἐγένετο. — ἀπόστολος Gesandter, in diesem Sinne unattisch. — ἦν. ἦε (für ἦε) Va. Allein ἀπόστολος ἦν ist gleich ἀπισταλμένος ἦν. — πάντα λόγον auch 2, 113, 2. 115, 2. πάντα τὸν λόγον 2, 123, 1. τὸν πάντα λόγον 1, 109, 1. 111, 4. 123, 2. 126, 2. Das erste ist wohl zu erklären: jede Auskunft. vgl. gr. Spr. 50, 11, 8. 11 u. 12. — καὶ ἰωυτοῦ καὶ ἰδιωτικὸς. gr. Spr. u. Di 47, 5, 1. (3.) — χρέεσθαι, χρῆσθαι. Di 40 unter χράομαι.

C. 22 § 1. ὅπως ἂν mit dem Optativ 1, 75, 3. 91, 2. 110, 2. 2, 126, 3, 44. vgl. zu ὡς ἂν 1, 5, 1. — εἰπας, εἰπών. Di. 39 unter εἰπεῖν. — ὡς ἐγὼ π. gehört zum Folgenden, wie 1, 78, 1. vgl. 1, 84, 1 u. zu Xen. An. 1, 6, 7. — πυνθάνομαι. Spr. 53, 1, 2. — δι' οὐδὲν ἄλλο. δι' αὐτὸ τοῦτο würde man erwarten.

§ 2. ἐλπίζειν heisst bei Her. oft wännen, meinen; unattisch so. — ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ bis aufs Aeusserste des Elendes, wie 2, 129, 1. vgl. 8, 52. (Sch.) — ἢ ὡς, wie 1, 79, 2 u. 8, 4, 1; attisch bloss ἢ. Di. 69, 81, 2. — κατεδόκεε gegen, über sie glaubte, bei Her. nicht selten; die Attiker mieden dies Compositum. — ἐπ' ᾧ τε unter der Bedingung dass. Spr. 55, 3, 4. (6.) — οἰκοδόμησεν. Di 28, 4, 2. — ἀνέστη genas. zu Thuk. 2, 49, 5. — μὲν ohne οὐν oder δὲ in solchen Verbindun-

- 23 Περιανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐνιράννενε δὲ ὁ Περιανδρος Κορίνθου· τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι, ὁμολογοῦσι δὲ σφι Λεσβιοι, ἐν τῷ βίῳ θῶνμα μέγιστον παρυστῆναι Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφίνος ἔξενει-
χθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἰόντια κιθαρωδὸν τῶν τότε ἰόντων οὐδενὸς δεύ-
τερον, καὶ διθύραμβον πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ποιήσαντά τε
24 καὶ οὐνομάσασατα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ. τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέ-
γουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυ-
μῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην, ἐργασάμενον δὲ χρήματα
μεγάλα θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὀρμᾶσθαι μὲν τὸν
ἐκ Τάραντος, πιστεύοντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι μισθώ-
σασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῇ πελάγει ἐπιβου-
λεύειν τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τοῦ-
ιο, λίσσεσθαι, χρήματα μὲν προῖεντα σφι, ψυχὴν δὲ παραιτεόμενον.
οὐκ ὦν δὴ πείθειν αὐτὸν τοῖτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ
αὐτὸν διαχρᾶσθαι μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχη, ἢ ἐκπηθᾶν ἐς τὴν
θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην πα-
ραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω δοκέοι, περιιδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ
πάσῃ σιάντι ἐν τοῖσι ἐδωλλοῖσι ἀεῖσαι· εἰσας δὲ ὑπεδέκετο ἑωνυτὸν

gen auch bei Attikern. zu Xen. An. 1, 2, 25. vgl. unten 1, 30, 2. 60, 1. 65, 3. 125, 2. Di. 59, 1, 12.

C. 23. οὗτος, wie 1, 45, 2. 85, 2. — θῶνμα als Wunder, Prädicat zu Ἀρίονα ἔξενειχθέντα, wie 7, 187, 1 zu προδοῦναι. — παρυστῆναι sei begegnet, wie 7, 46, 2. 187, 1. — Ἀρίονα ἔξενειχθέντα die Heraus-
tragung des A. (aus dem Meere) Spr. 50, 8, 3. (11, 3.) — οὐδενὸς δεύ-
τερον nemine inferiorum, der keinem nachstand, der Genitiv von
dem in δεύτερος enthaltenen Comparativ regiert. gr. Spr. 47, 27, 9. — διδά-
ξαντα vorgetragen habe. S. die Lex.

C. 24 § 1. τὸν πολλὸν τοῦ den grössten Theil der. gr. Spr. 47, 28, 9. vgl. 1, 68, 4. 214, 2. — ἐργασάμενον χρήματα nachdem er
Geld erworben; attisch χρηματίζεσθαι. — ἐπιβουλεύειν hätten feind-
selig (ἐπὶ) beschlossen. vgl. 6, 137, 2. — προῖεντα preisgebend,
wie 1, 89, 2. vgl. 1, 159, 1. 3; 137, 1. Gewöhnlich so das Medium.

§ 2. λίσσεσθαι anflehen, ein poetisches Wort, vereinzelt bei dichterischer Färbung Plat. Rep. 366, a. — ὦν δὴ. zu 1, 11, 3. — αὐτόν μιν für ταυτόν wie αὐτὴν μιν 2, 100. Eben so reflexiv αὐτῷ μοι 3, 142, 3 u. αὐτοῖσι ἡμῖν 5, 91, 2. (Arndt de pron. refl. II. p. 28.) vgl. Di. 51, 2, 3. — διαχρᾶσθαι tödten; so auch bei Thuk. 1, 136, 7 u. öfter. — τὴν ταχίστην schleunigst. zu Xen. An. 1, 3, 14. — ἀπειληθέντα von ἀπό und εἰλέω oder εἰλέω drängen. So noch 2, 141, 2. 8, 109, 1. 9, 84, 2. (Sch.) Bei Attikern finden sich (sehr selten) andre Composita (ἀνπειλεῖν, συνελεῖν, καπειλεῖν); ἀπὶλλειν in einem Gesetze Lys. 10, 17, als verschollen dort durch ἀποκλείειν erklärt. Verschieden ist ἀπειλέω drohe. — ἀεῖσαι, ᾄσαι von ᾄδω. Di. 39 unter ἀείδω. Ueber den Infinitiv bei περιορᾶν (auch 1, 191, 3. 8, 48, 2. 4, 113. 7, 16, 1.) gr. Spr. 56, 6, 3. — ἀείσας gehört zu κατεργά-
σασθαι: er verstand sich dazu, versprach dass er nach dem Ge-
sange etc. Spr. 55, 2, 2. (4.) — κατεργάζεσθαι tödten, in diesem Sinne
mehr dichterisch. — καὶ — γὰρ 1, 14, 3. vgl. 1, 27, 2 u. zu Arr. 2, 3, 4.

παρηγάσσεσθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν εἰ μέλλοιεν ἰκονέσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπου ἀκιδού, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ ἐνδύοντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν καὶ λαβόντα τὴν κιν-3 θάρην στάντα ἐν τοῖσι ἐδωλοῖσι διεξελεῖν νόμον τὸν ὄρθιον, τελευτώντος δὲ τοῦ νόμου ζῆσαι μὲν ἐς τὴν θάλασσαν ἔκωτον, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλεῖν ἐς Κόρινθον, τὸν δὲ δελφίνα λέγουσι ὑπολαβόντα ἐξενεῖλαι ἐπὶ Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρεῖν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περιανδρον δὲ ὑπ' ἀπισίης Ἀρτίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν οὐδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ ἔχειν τῶν πορθμῶν· ὡς δὲ ἄρα παρ-5 εῖναι αὐτούς, κληθέντας ἱστορεῖσθαι εἰ τι λέγοιεν περὶ Ἀρτίου. φαρμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἶη τε σῶς περὶ Ἰταλῆν καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Ταίραντι, ἐπιφανῆσαι σφι τὸν Ἀρτίονα ὡς περ ἔχων ἐξεπῆδη-6 σε· καὶ τοὺς ἐκπλαγέντας οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχόμενους ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν τὸν Κορίνθιος τε καὶ Αἰσβιοὶ λέγουσι, καὶ Ἀρτίου ἐστὶ ἀνάνθημα χύλκειον οὐ μέγα ἐπὶ Ταϊνίῳ, ἐπὶ δελφίνος ἐπεὶ ἄνθρωπος.

Ἀλκαίτης δὲ ὁ Αὐδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας²⁵ μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἐπὶ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθνηκε δὲ ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος οὗτος τῆς οἰκῆς ταύτης, ἐς Δελφούς χρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν καὶ ὑποκρητρίδιον σιδήρεον κολλη-7 ῖον, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, Γλαύκου τοῦ Χίου ποῖημα, ὃς μούνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξῆρε.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀλκαίτη ἐξεδέξατο τὴν βασιλείην Κροῖσος ὁ²⁶

— τοῖσι für τούτοις. Di. 50, 1, 2. Erwarten würde man τούτοις; doch s. gr. Spr. 60, 4, 2. vgl. 1, 27, 3 (καὶ οἱ.) 4, 149. 200, 1. (Ma.) 9, 109, 1. — ἐσελθεῖν mit dem Dativ auch 1, 86, 2. 3, 14, 5. vgl. zu 9, 42, 2. — ἡδονήν die Vorstellung des Genusses. — ἀκιδού, poetisches Wort. — νέα, πᾶν. zu 1, 1, 3. Vermissten mag man den Artikel. Spr. 50, 8, 2. (11, 5.) Doch fehlt er oft bei localen Begriffen nach Präpositionen. gr. Spr. 50, 2, 15.

§ 3. ἐδωλοῖσι, κατασπρώμασι, Verdeck, ein poetisches Wort. — μιν — ἔκωτον. vgl. 1, 82, 5. Attisch αὐτὸν ἑαυτὸν. — ὡς εἶχε ohne Verzug vgl. 1, 61, 2. 114, 3. 2, 121, 10. 3, 155, 2 u. zu Xen. An. 4, 1, 19. — τὸν δὲ, τὸν Ἀρτίονα: den aber habe ein Delphin. — ἐξενεῖλαι, ἐξενεγ-8 ζῶν. Di. 40 unter γέρον.

§ 4. οὐδαμῇ nirgendshin, wie 1, 34, 2. 56, 2. (Sch.) So auch bei Attikern. Ind. zu Xen. Anab. u. Isä. 4, 27. — ἀνακῶς, προνοητικῶς καὶ γυλακῶς, ein verschollener Ausdruck, noch so mit ἔχειν und dem Genitiv 8, 109, 3 und Thuk. 8, 102, 2. — παρῆναι, der Inf. nach Relativen u. Zeitpartikeln in obliquen Rede ist häufig. gr. Spr. 55, 4, 9. — ἱστορεῖσθαι steht passiv. (Sch.) — φαρμένων. Di. 38, 4, 3. — σῶς noch 3, 124, 4, 76, 2. vgl. zu 1, 66, 2. — περὶ in (— umher). vgl. 1, 27, 1. 2, 18, 1. 94. gr. Spr. 68, 83, 1. — καὶ τοὺς und sie. Spr. 50, 1, 3. (5.) vgl. 1, 86, 2, 4.

C. 25. μετέπειτα, attisch ἔπειτα. Di. 66, 1, 2. vgl. Spr. 56, 9 (10), 2. — δεύτερος, zuerst Gyges 1, 14. (Lh.) — διὰ πάντων vor allen, wie 6, 63, 2. 3, 37, 2. 69, 1. (Sch.) Unattisch. (Lh.) Di. 68, 22, 3.

Ἀλυνάττω, εἶρων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τριήκοντα, ὃς δὴ Ἑλλήνων
 πρώτοις ἐπεθήκατο Ἐφεσίοις. ἔθα δὴ οἱ Ἐφεσία πολιορκούμενοι
 ὑπ' αὐτοῦ ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀριέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ
 σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος· ἔσαι δὲ μετὰ τῆς τε παλαιῆς πόλεως, ἣ τότε
 ἐπολιορκέειο, καὶ τοῦ νηοῦ ἐπὶ σιάδιοι. πρώτοις μὲν δὴ τοῦτοις
 ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος, μετὰ δὲ ἐν μέρει ἐκάστοις Ἰώνων τε καὶ Αἰο-
 λῶν, ἄλλοις ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῶν μὲν ἐδύνατο μέζοντας κα-
 ρευρῖσκειν, μέζονα ἐπαισιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτίων καὶ φανῶν ἐπιφέ-
 27ρων. ὥς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφησαν ἐς φόρον ἀπα-
 γωγῇ, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπενόει νέας ποιησάμενος ἐπιχειρεῖν τοῖσι νησιώτησι.
 ἰόντων δὲ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέ-
 γουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδεις, οἱ δὲ Πιττακὸν τὸν Μυτι-
 ληναῖον, εἰρομένου Κροίσου εἰ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰ-
 πόντα τάδε καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην· “ὦ βασιλεῦ, νησιῶται ἱππον
 συνωπύονται μυρίην, ἐς Σάρδεις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἔχοντες ἐν νόῳ στρατεύ-
 εσθαι.” Κροῖσον δέ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκείνον ἀληθῆα, εἰπεῖν “αἶ
 γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσεται ἐπὶ νόον νησιώτησι, ἐλθεῖν ἐπὶ Ἀνδῶν
 παῖδας σὺν ἱπποῖσι.” τὸν δὲ ὑπολαβόντα φάναι· “ὦ βασιλεῦ, προ-
 θύμως μοι φαίνεται εὐχεσθαι νησιώταις ἱπνευόμενους λαβεῖν ἐν ἡπεί-
 ρῳ, οἰκόντα ἐλπίζων. νησιώταις δὲ τί δοκέεις εὐχεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεῖτε
 τύχιστα ἐπύθοτό σε μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέσθαι νέας, λαβεῖν
 ἀρώμενοι Ἀνδρῶν ἐν θαλάσῃ, ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ οἰκημέ-
 νων Ἑλλήνων ἴσωνται σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις;” κάρτα τε ἡσθῆ-
 ναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ, καὶ οἱ προσφυνέως γὰρ δοῖναι λέγειν, πει-

C. 26. εἶρων ἐὼν. Spr. 47, 6, 3. (8, 2.) — ἡλικίην. Di. 46, 5, 1. —
 πρώτοις. Spr. 57, 5, 3. — ἐπεθήκατο, ἐπέθετο. Di. 36, 3, 2. — ἔσαι, in-
 dem der Begriff Zwischenraum vorschwebt. vgl. gr. Spr. 63, 4, 4. — τῶν
 ὦν αἰτίας; dem entsprechend könnte τοὺτους vor μέζονα stehen. Spr. 51, 12.
 (13.) — μέζοντας, μέζοντας. Di. 23, 4, 5. — τοῖσι δέ, ἄλλοις δέ. Spr. 50,
 1, 2. (4 vgl. 10.)

C. 27 § 1. κατεστράφησαν, κατεστραμμένοι ἦσαν. Di. 30, 4, 11. — οἱ
 μὲν λέγουσι soll, wie die Einen sagen. — εἰρομένου. Di. 39 unter
 ἐρέσθαι. — νεώτερον. gr. Spr. 49, 6, 2 — ἱππον μυρίην. Spr. 44, 1, 1.
 (3.) vgl. 5, 63, 2, 7, 41. 85. 158, 3. (Sch.) — ἐς. gr. Spr. 68, 21, 3. — αἶ
 γὰρ, attisch εἰ γάρ, εἴθε wenn doch. gr. Spr. u. Di. 54, 3, 3. — ποιή-
 σεται ἐπὶ νόον in den Sinn brächten, eingäben, ungewöhnlich. vgl.
 1, 71, 2. ἐπὶ νόον τρέπειν 3, 21, 2. — ἐλθεῖν. Spr. 57, 10, 5. (7.)

§ 2. ἱπνευόμενους. Das Med. noch 1, 79, 3, sonst auch bei Her. das
 Activ. — οἰκόντα, οἰκόντα. Di. 39 unter εἶρω. — ἐπὶ. Spr. 68, 37 (41), 7. —
 ὑπὲρ eben so bei einem Personennamen 1, 73, 1. vgl. Di. 68, 28 A. — ἀ-
 ρώμενοι pleonastisch nach εὐχεσθαι und anakoluthisch auf νησιώτας bezogen;
 nachlässig, wenn unverfälscht. — οἰκῆσθαι und κατοικῆσθαι für οἰκῆν und
 κατοικεῖν herodoteisch und thukydeisch. Di. 52, 8, 5 u. zu Thuk. 1, 120, 2.
 — δουλώσας ἔχεις unterworfen besitzt, beherrscht. So fin-
 det sich ἔχειν bei Her. mit dem Particip des Aorists häufig. Spr. 56, 3, 3. (6.)
 vgl. 1, 38. 37. 41. 73, 1. 75, 1. Di. 56, 1, 8. — κάρτα, σφόδρα die att. Prosa.

δόμενον παύσασθαι τῆς ναυπηγίης. καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νήσους οὐκ ἐμείνεισι Ἰωσι ξεινίην συνεθήκατο.

Χρόνον δὲ ἐπιγιομένον καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν²⁸ ἰσθμῶν Ἄλυσος ποταμοῦ οὐκ ἐμείνων (πλὴν γὰρ Κελίκων καὶ Λυκίων τοὺς ἄλλους πάντας ὅπ' ἐκινῶν εἶχε κατεστραμμένος ὁ Κροῖσος· εἰσι δὲ οἱδὲ, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρήκες οἱ Θυνοὶ τε καὶ Βιθυνοί, Κῦρες, Ἴωνες, Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Πάρφνλοι), κατεστραμμένων δὲ τούτων καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου²⁹ Λυδοῖσι ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις ἀκμαζούσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύχχατον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο, καὶ δὴ καὶ Σόλων ἀγὴρ Ἀθηναῖος, ἐς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσας ποιήσας ἀπεδήμησε ἕτεα δέκα, κατὰ θεωρίας πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μὴ τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔδειο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοι τε ἦσαν αὐτὸ ποιήσαι Ἀθηναῖοι· ὀρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατεῖχοντο δέκα ἕτεα χρήσεσθαι νόμοις τοὺς ἄν σφι Σόλων θῆται.

Αὐτῶν δὴ ὧν τούτων καὶ τῆς θεωρίας ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἶνε-³⁰ κεν ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρ' Ἀμασιν καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδεις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιλεῦσι ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δέ, ἡμέρη τρίτη ἢ τετράρτη, κελεύσαντος Κροίσου τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα, ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δὲ μιν τὰ πάντα καὶ σσεψάμενον, ὥς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἶρετο ὁ Κροῖσος τάδε. “ἔξινε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς καὶ σοφίης εἵκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφῶν γῆν πολλὴν θεωρίας εἵκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὧν ἡμερος ἐπείρεσθαι μοι ἐπῆλθε εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον.” ὁ μὲν ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώ-

C. 28. Θρήκες, Θρήκες. Di 3, 3, 1.

C. 29. κατεστραμμένων epanaleptisch wiederholt wie *μεμνηθείς* 1, 77, 1. vgl. 1, 57, 1. Das δὲ ist hinzugefügt weil auch δὲ den Perioden anfängt. — προσεπικτωμένου. προσεπικτημένου? Doch kann jenes heissen: während er noch andre Erwerbungen machte vgl. gr. Spr. 56, 14, 1. — Σάρδεις, Σάρδεις. Di. 18, 5. — σοφισταί Weise, damals noch ohne rechtlichen Nebenbegriff, wie 2, 49, 1. 4, 95, 1. (We.) — ὡς ἕκαστος wie Jeder, zu verschiedenen Zeiten und zu verschiedenen Zwecken. (Wy.) — ἀπικνέοιτο. Spr. 54, 13, 1. (54, 15.) — θεωρίας um die Welt zu sehen. (Lg.) vgl. 1, 39, 2 u. 1, 76, 1. — ἵνα in Wahrheit aber damit. — χρήσεσθαι. Spr. 50, 5, 6. (6, 6) —

C. 30 § 1. εἵκεν findet sich auch bei Attikern von seinem Genitiv getrennt. Dem. 20, 88: οὐδὲν ἔσθ' ὅ τι τοῦ παρακρούσασθαι καὶ γενναίας λέγεται παρ' ἡμῶν εἶναι. — ὄλβια, εὐδαιμόνια, auch vom Reichtum. Jenes ist, wie auch ὄλβος, in der attischen Prosa sehr selten, bei Her. öfter.

§ 2. κατὰ καιρὸν gelegen. — γὰρ giebt den Grund des folgenden Satzes mit ὧν an: da — so, wie auch bei Attikern. vgl. 1, 207, 4. 3, 63, 1 vgl. 1, 69, 1 u. zu Xen. An. 3, 2, 29. — φιλοσοφῶν wissbegierig. — ἐπελήλυθας hast bereist, durchzogen. zu Att. 2, 7, 9. — ἡμερος

τατος ταῦτα ἐπειρώτα· Σόλων δὲ οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἰόντι
 ἐχρησάμενος λέγει· “ὦ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον.” ἀποθωμιάσας
 δὲ Κροῖσος τὸ λεχθὲν εἵρετο ἐπιστριφείς· “κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον
 εἶναι ὀλβιώτατον;” ὁ δὲ εἶπε· “Τέλλω τοῦτο μὲν τῆς πόλιος εὐ ἡκού-
 σης παῖδες ἦσαν καλοὶ τε καὶ αἰσχροὶ, καὶ σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγε-
 νόμενα καὶ πάντα παραμεινάντα· τοῦτο δὲ τοῦ βίου εὐ ἦκοντι, ὡς τὰ
 παρ’ ἡμῖν, τελευτὴ τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο· γενομένης γὰρ
 Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγέιτονας ἐν Ἐλευσίνι βοηθήσας καὶ
 τροπὴν ποιήσας τῶν πολεμίων ἀπέθανε κάλλιστα, καὶ μιν Ἀθηναῖοι
 δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῇ περ ἔπεσε καὶ εἰσησαν μεγάλως.”

- 31 Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προειρξάμετο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον
 εἶπας πολλά τε καὶ ὀλβια, ἐπειρώτα τίνα δεύτερον μετ’ ἐκείνον ἴδοι,
 δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε· “Κλέοβιν τε καὶ Βί-
 τωνα. τοῦτοισι γάρ, ἐοῦσι γένος Ἀργεῖοισι, βίος τε ἀρχέων ὑπὴν καὶ
 πρὸς τούτῃ ῥώμῃ σώματος τοιήδε· ἀεθλοφόροι τε ἀμφοτέροι ὁμοίως
 ᾗσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται ὁδε ὁ λόγος. ἐούσης ὀριτῆς τῇ Ἡρῇ τοῖσι Ἀρ-
 γεῖοισι ἔδωκε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱερὸν,
 οἱ δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὥρῃ· ἐκκληνόμενοι δὲ

attisch ἐπιθυμία. vgl. 1, 73, 1. — τῷ ἰόντι der Wahrheit. zu Xen. An.
 4, 4, 15. — Τέλλον erg. εἶδον ὀλβιώτατον.

§ 3. ἐπιστριφείς gespannt, mit gespannter Erwartung. (Fr. Passow.) voll Eifer? (Lg.) Dies wohl richtiger: dringend. Aesch.
 1, 71: ἐπιστριφείς καὶ ῥητορικῶς φήσουσιν. vgl. zu ἐπεστραμμένα 8, 62. —
 κοίη, ποιή ὁδῶν in welcher Weise, wesshalb: ungewöhnlich. — τοῦτο
 μὲν, τοῦτο δὲ einerseits, andererseits, bei Her. häufig, findet sich für
 τὸ μὲν, τὸ δὲ auch bei manchen Attikern gr. Spr. 50, 1, 15. — εὐ ἡκούσης
 wohl gediehen war; die attische Prosa sagt dafür εὐ γέρεσθαι. zu Thuk.
 2, 60, 2. Sonst findet sich so nur εὐ ἦκω τινός, nicht εὐ ἦκει μοί τι, wess-
 halb Wy. ἦκοντι vermuthet. vgl. unten zu βίου. — σφι. Di. 47, 6, 4. — πα-
 ραμεινάντα am Leben geblieben; ungewöhnlich so. — τοῦ βίου ἰν
 Ansehung seines Vermögens (Sch.), indem das Adverbium, wie in der
 gew. Sprache bei ἔχειν, den Genitiv regiert. gr. Spr. u. Di. 47, 10, 5. „So
 noch 1, 102, 2. 149, 5, 62, 2. 8, 111, 2.“ (Sch.) Vereinzelt Eu. Alk. 291. (301.)
 Vermögen nennt er als Bedingung des Glückes auch 1, 31, 1. — ὡς τὰ πα-
 ρ’ ἡμῖν nach Massgabe wie die Vermögensverhältnisse bei uns
 sind. Denn τῇ Ἑλλάδι πενή ἀεὶ κοτε σύντροφός ἐστι 7, 102, 1. — βοηθεῖν
 heisst bei Her. und Thuk. öfter zur Abwehr ausziehen.

C. 31 § 1. τὰ τοῖς Reiske. Man erklärt: als Solon durch die Ge-
 schichte des Tellos den Krösos angeregt hatte, weiter zu fragen.
 Allein der Ac. τὴν wäre so schwerlich statthaft. Der Sinn ist wohl: als S.
 die Auszeichnung des T. dem K. einleuchtend gemacht hatte.
 Aehnlich ταῦτα ὑπάγεσθαι Xen. An. 2, 1, 18. Doch kann τὰ auch von εἶπας
 abhängen. — τε καὶ. Spr. 69, 28, 2. (32, 3.) — δεύτερον, an Glück. 1, 32,
 1: εὐδαιμονίης δευτερεῖα. — πάγχυ, ionisch und dichterisch für πάνν.
 — γῶν, γούν. Di. 8, 4, 7. — Βίτωνα erg. ἴδων. — τοιήδε wie sie sich in
 Folgendem zeigt.

§ 2. ἀεθλ., ἀθλ-. Ueber das Asyndeton gr. Spr. u. Di. 59, 1, 5. —
 ὀριτῆς, ἱερῆς. Di. 8, 2, 4. — μητέρα, Kydippe, nach Andern Theano ge-
 nannt. — ἱερὸν, ἱερὸν. Di. 8, 2, 4. — σφι. zu οἱ 1, 1, 2. — ἐκκληνόμε-

τῇ ὥρῃ οἱ νεηνῖαι ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην εἰλκον τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ἀμάξης δέ σφι ὤχετο ἡ μήτηρ, σταδίους δὲ πέντε καὶ ιεσσαρά-
οντα διακομίσαντες ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι καὶ
ἠφθείσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος τελευτῇ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο, διέδεξε
τε ἐν τούτοις ὁ θεὸς ὡς ἕμεινον εἴη ἀνθρώπων τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζώ-
ων. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον τῶν νεηνέων τὴν θώμην,
αἱ δὲ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα αὐτῶν οἶων τέκνων ἐκύρησε· ἡ δὲ μήτηρ,
περιχαρὴς τοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, σῆμα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος
εὔχετο Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι τοῖσι ξωυτῆς τέκνοισι, οἱ μιν ἐτίμησαν
μεγάλως, δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπων τυχεῖν ἀριστόν ἐστι. μετὰ
ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν ὡς ἔθυσάν τε καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμηθέντες
ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ οἱ νεηνῖαι οὐκέτι ἀνέστησαν ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔ-
σχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφῶν εἰκόνας ποιησάμενοι ἀνέθεσαν ἐς Δελφούς
ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων."

Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοις, Κροῖσος δὲ 32
αἰροχθεὶς εἶπε· "ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐδαιμονία οὕτω τοι
ἀπέριπται ἐς τὸ μηδὲν ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας
ἐποίησας;" ὁ δὲ εἶπε· "ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὼν
ῥθυμερόν τε καὶ ταρμῶδες ἐπειρωτῆς ἀνθρωπίνων πρηγμαμάτων πέρι.
ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔστιν ἰδέειν τὰ μὴ τις ἐθέλει,
πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν. ἐς γὰρ ἐβδομήκοντα ἔτια οὐρον τῆν ζῆς ἀν-
θρώπων προσιθῆμι. οὗτοι ἰόντες ἑναυτοὶ ἐβδομήκοντα παρέχονται ἡμέ-
ρας διηποσίας καὶ πενταχισχιλλίας καὶ δις μυρίας, ἐμβολίσμου μηνὸς μὴ
γνωμένου· εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοῦτερον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρότερον

101. Di. 39 unter κλειώ: gehindert sich anderswie zu helfen. (Lh.) — ζεύ-
γλην, ζυγόν Joch, sonst nur bei Dichtern und Spätern. — σταδίους δέ.
α. π? — ιεσσαράοντα, ιεσσαράοντα. Jenes ist jetzt bei Her. überall her-
gestellt. — μᾶλλον vielmehr. „vgl. 1, 32, 3. 7, 143, 2. 9, 7, 2." (Sch.)
zu Xen. An. 4, 6, 11. — ζώειν, ζῆν. Di. 39 unter ζάω.

§ 2. νεηνέων, νεανῶν. Di. 2, 2, 1. — οἶων erwägend was für. zu
Xen. An. 1, 7, 4. — ἐκύρησε, ἔτuche. Di. 39 unter κυρέω; gr. Spr. u. Di.
47, 14, 1. — τυχεῖν ἀριστόν. Spr. 55, 3, 5. (7.) — ἀντίον. Di. 47, 29, 2.
— ἔσχοντο. Di. 39 unter ἔχω.

C. 32 § 1. σπερχθεῖς erzürnt, synonym mit θυμωθεῖς 3, 33, 3. (Sch.)
Γνατisch. Di. 40 unter σπέρχω. — δέ zu Anfang einer Rede zeigt den Ggs.
zu der des Vorredners. zu Xen. An. 4, 6, 10. — ρθυμερόν. vgl. 3, 40, 1.
7, 46, 2 (We.) Erklärt 7, 10, 6. (Lh.) — ταραχώδες zerrüttend, zer-
störend. — τῷ μακρῷ χρόνῳ. gr. Spr. 50, 7, 12. vgl. 5, 9, 2: γένοιτο
ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Soph. Phil. 305: πολλὰ γὰρ πάθε ἐν τῷ μακρῷ
γίνασθ' ἂν ἀνθρώπων χρόνῳ. Men. Stob. 115, 4: Ἐὶ τὰλλ' ἀφαιρεῖν ὁ πολὺς εἰ-
σθεν χρόνος ἡμῶν, τὸ γὰρ φρονεῖν ἀσφαλέστερον ποιεῖ. Eu. Hipp. 252: πολλὰ
δοδάσκω μ' ὁ πολὺς βίος. — οὐρος, ὄρος. Di. 2, 4, 2. — ζῆς, ζωῆς. Di.
2, 6, 4.

§ 2. οὗτος dies. Spr. 61, 6. (7.) — ἡμέρας. Deren Zahl ist falsch
gegeben, da mit den Schattmonaten auf jedes Jahr 375 Tage kommen wür-
den; wohl ein Irrthum des Her., wie 3, 89, 2. — ἐθελήσει sagt Her. öfter
für μέλλειν, wie 1, 109, 2. 2, 11, 3. (Sch.) — τοῦτερον, τὸ ἔπρον, θάτερον,

γενέσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μή-
 νες μὲν παρὰ τὰ ἐβδομήκοντα ἔτια οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριήκοντα.
 πέντε, ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων χίλιαι παντήκοντα. τουτέων
 τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἐβδομήκοντα ἔτια λουσέων πεντή-
 κοντα καὶ διηκοσιέων καὶ ἑξακισχιλίεων καὶ διςμυριάων, ἡ ἑτέρη αὐ-
 τέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τὸ παρῆναν οὐδὲν ὁμοῖον προσάγει πῆγμα.
 οὕτω ὦν, ὦ Κροῖσι, πᾶν ἐστὶ ἄνθρωπος συμφορῇ. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ
 πλουτέειν μέγα φαίνεται καὶ βασιλεὺς εἶναι πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκείνο
 δὲ τὸ εἶρεό με, οὐ κώ σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς
 τὸν αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ’
 ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ οἱ τύχῃ ἐπίσποιτο πάντα καλὰ
 ἔχοντα τελευτήσαι ἐν τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζᾶπλουτοι ἀνθρώ-
 πων ἀνόλβιοι εἰσι, πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου εὐτυχέες. ὁ μὲν
 δὴ μέγα πλούσιος ἀνόλβιος δὲ δυοῖσι προέχει τοῦ εὐτυχέος μούνοισι,
 οὗτος δὲ τοῦ πλουτοῦ καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι. ὁ μὲν ἐπιθυμίην ἐκ-
 τελείσαι καὶ αἴτην μεγάλην προσπесоῦσαι ἐνεῖκαι δυνατώτερος, ὁ δὲ
 τοιοῖδε προέχει ἐκείνου· αἴτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς
 ἐκείνῳ ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχία οἱ ἀπερύνκει, ἄπῃρος δὲ ἐστὶ, ἀνου-
 σος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαις, εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τοῖτοισι ἔτι τελευ-
 τήσῃ τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκείνος τὸν σὺ ζητεῖς, ὀλβιος κεκλησθαι
 ἀξιός ἐστι· πρὶν δ’ ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχέειν μηδὲ καλέειν κω ὀλβιον,

das je zweite. Di. 14, 10, 8. — μηνί um einen Monat. Spr. 48, 12, 7. (15, 9.) — γενέσθαι für γίνεσθαι Kr. vgl. 1, 109, 2. 2, 11, 3. — ἵνα δὴ — damit eben die Jahreszeiten auf den gehörigen Zeitpunkt fallend zutreffen, vgl. 1, 116, 1. — παρὰ eig. längs hin, für die ganze Dauer.

§ 3. πᾶν lauter, zu συμφορῇ gehörig, eine ungewöhnliche Verbindung — συμφορὰ von guten und bösen Schicksalen, vocabulum medium. zu Thuk. 1, 140, 2. — τῇ ἑτέρῃ ἢ ὁμοῖον. gr. Spr. 48, 13, 9. — μέγα. Spr. 46, 3, 2. (5, 7.) Doch findet es sich bei Her. und Dichtern auch ganz adverbial, wie in μέγα πλούσιος § 3 u. 4. 7, 190 u. μέγα νῆπιος 1, 85, 1. Di. 46, 6, 7. — λέγω σε, nämlich εὐδαιμόνα. Ueber die zwei Ac Spr. 46, 8. (12.) — αἰ-
 ῶν, ziemlich selten in der att. Prosa, als synonym neben βίος auch Xen. Kyr. 3, 8, 52. — ἐπ’ ἡμέρην für den täglichen Bedarf. zu Thuk. 4, 69, 3. — ἔχοντος. Spr. 52, 1, 2. — τελευτήσαι. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) — τύχῃ ἐπίσποιτο auch 7, 10, 5. (Sch.) — πάντα καλὰ lauter Gutes. Spr. 50, 8, 6. (11, 10.) vgl. 1, 126, 2. — ἔχοντα. Spr. 55, 2, 5. (7.) — ζᾶπλουτος, παμπλούσιος attisch; solche Composita mit ζα sind poetisch und dialektisch. Nur dieses, bloss hier, hat Her. — βίου. zu 1, 30, 3.

§ 4. δυοῖσι durch zwei Dinge. Di. 24, 1, 3. — ὁ μὲν. ὁ μὲν γὰρ wäre gefügiger. gr. Spr. u. Di. 59, 1, 5. — αἴτη eig. poetisch, stärker als βλάβη. — ἀπερύνκειν findet sich zwar auch bei Xen., ist jedoch mehr poetisch und dialektisch — ἀπῃρος scheint bei guten Schriftstellern sonst nicht vorzukommen. — ἀπαθὴς κακῶν sagt Her. öfter, so auch att. Prosaiker. Spr. 47, 25, 8. (26, 10.) — ἐκείνος gehört zu κεκλησθαι: dieser ist werth jener (so) genannt zu werden den du suchst, nämlich glücklich. gr. Spr. 46, 13 A. — ἐπισχέειν halte (dein Urtheil) zurück, der Infinitiv für den Imperativ. gr. Spr. 53, 1, 5. — ὀλβιος, ὁ διὰ τοῦ ὄλου βίου μακα-
 ριστός. Hesych. (Cr.)

ἀλλ' εὐτυχία. τὰ πάντα μὲν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρώπον ἔοντας ἀδύνατον ἔστι, ὥσπερ χώρα οὐδεμία κατάρχει πάντα ἔωτην παρέχουσα, ἀλλ' ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἣ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχῃ, ἀρίστη αὕτη. ὥς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἐν οὐδὲν αὐταρκές ἐστι· τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστι· ὃς δ' ἂν αὐτῶν πλεῖστα ἔχων διατελῇ καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὖνομα τοῦτο, ὡ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπεῖν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν καὶ ἀποβήσεται· πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδύξας ὄλβον ὁ θεὸς προορρίζουσ ἀνέτρεψε." ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ³³ οὕτως οὔτε ἔχαριζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς ἀποπέμπεται, κάριτα δόξας ἀμαθὴς εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετὰ τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε.

Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον ἔλαβε ἐκ θεοῦ νέμεσις μεγάλη Κροῖ-³⁴σον, ὡς εἰκάσαι, ὅτι ἐνόμισε ἔωτον εἶναι ἀνθρώπων ἀπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δὲ οἱ εὐδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὃς οἱ τὴν ἀληθειάν ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες, τῶν οὐτερος μὲν διέφθαρτο, ἦν γὰρ δὴ κωφός, ὁ δὲ ἑτερος τῶν ἡλικίων μακροῦ τὰ πάντα πρῶτος· οὖνομα δὲ οἱ ἦν Ἄιτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἄιτυν σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος, ὡς ἀπολεί μιν αἰχμῇ σιδηρῇ βληθέντα. ὁ δ' ἐπέτε ἐξηγέρθη καὶ ἔω-

§ 5. συλλαβεῖν zusammen zu erlangen. — κατάρχει π. ἢ παρίχουσα, gew. αὐτάρκης ἐστίν. Dies Adjectiv findet sich erst bei Attikern; κατάρχειν ist selten, aus Prosaikern sonst gar nicht nachgewiesen; über das Particip gr. Spr. 56, 8, 1. — ἐπιδέεται bedarf dazu. — ὥς δὲ für οὕτως δὲ in der gew. Prosa vereinzelt, bei Her. und Dichtern nicht selten. Di. 69, 77, 1. — ἐν οὐδὲν (nach Steger ἐν οὐδὲ ἐν) kein einziger. gr. Spr. 34, 2, 2. — αὐτῶν, der Plural, weil ἀνθρώπων alle umfasst Spr. 58, 4, 4. — παρ' ἐμοὶ nach meinem Urtheile. Spr. 68, 31. (35.) mit κατ' ἡμῶν 3, 160. — ὡ βασιλεῦ für ὡς βασιλεὺς Etienne. — οὗτος δίκαιός ἐστι für δίκαιόν ἐστι τῶτον. vgl. 8, 137, 2. 9, 60, 2. (Sch.) gr. Spr. 55, 3, 10. — τὴν τελευτὴν καὶ (πῇ) α'. Spr. 61, 5. (6, 2.) — πολλοῖσι. Spr. 60, 4, 2. (5, 2.) — προορρίζουσ mit Stumpf und Stiel, eig. poetisch. vgl. 3, 40, 2.

C 33. λέγων τῷ Κροίσῳ. λέγοντι ὁ Κροῖσος Sch. — οὕτως — λόγου. οὕτως ἔχαριζετο, ὁ δὲ λόγου W. Dindorf; οὕτως ἔχαριζετο· ἅτι δὲ λόγου Herold — λόγου ποιέσθαι der Beachtung würdigen. 1, 120, 3: δουλούμεθα καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περσῶν. gr. Spr. 47, 6, 10. Synonym λόγιμος 1, 143, 1. Die Negation gehört bloß zum Particip. gr. Spr. 68, 3, 4. — ἀποπέμπεται Krösos entläßt von sich. zu Xen. An 1, 1, 5. — δόξας ἀμαθὴς. δόξαντα ἀμαθία oder δόξας ἀμαθία würde man erwarten. Allein der Nominativ des Particips tritt oft anakoluthisch nach einem andern Casus ein, wie 1, 51, 2. gr. Spr. 45, 2, 3. Di. 56, 9, 3 u. Krüger hist. philol. Stud. 2 S. 203 f.

C 34 § 1. Σόλωνα οἰχόμενον der Abreise des S. zu 1, 9, 2. — ἐκ θεοῦ. gr. Spr. 68, 17, 9. — ἔλαβε betraf. zu Xen. An. 1, 10, 18. — ὡς εἰκάσαι gehört zum Folgenden. zu 1, 22, 1. — ἔωτον. gr. Spr. 55, 2, 1. vgl. 1, 171, 3. 2, 1. — δὲ. δῆ? — γενέσθαι. gr. Spr. 58, 3, 4. — ὄνειρος, ὁ ἕτερος. Di. 14, 10, 8. — διέφθαρτο. vgl. 1, 38 E.

§ 2. μιν erneuert den Begriff des τῶτον. gr. Spr. u. Di. 51, 3, 1. zu

- τῷ λόγον ἔδωκε, καταρρωδήσας τὸν ὄνειρον ἄγεται μὲν τῷ παιδί γυναικα, ἐωθότα δὲ σιτρατηγέειν μιν τῶν Λυδῶν οὐδαμῇ ἐτι ἐπὶ τοιοῦτο πρῆγμα ἐξέπεμπε· ἀκόντια δὲ καὶ δοράτια καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεῶνων ἐκκομίσσας ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε, μή τί οἱ κρεμᾶμενον τῷ παιδί ἐμπέσῃ.
- 35 ἔχοντος δὲ οἱ ἐν χειρὶ τοῦ παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδεις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας, ἐὼν Φρυγὴ μὲν γενεῇ, γένεος δὲ τοῦ βασιλίου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδέετο κυρῆσαι· Κροῖσος δὲ μιν ἐκάθηρε· ἔστι δὲ παρμπλησίη ἡ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἑλλήσι. ἐπέτε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν τε καὶ τίς εἴη, λέγων τάδε. “ὦνθρωπε, τίς τε ἐὼν καὶ κόθεν τῆς Φρυγίης ἦκων ἐπίστιος ἐμοὶ γένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας;” ὁ δὲ ἀμείβετο· “ὦ βασιλεῦ, Γορδέω μὲν τοῦ Μίδειώ εἰμι παῖς, οὐνομάζομαι δὲ Ἀδρηστος, φονεύσας δὲ ἀδελγεὶν ἐμειωντοῦ ἀέκων πάρειμι ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ἐσιεργμένος πάντων.” Κροῖσος δὲ μιν ἀμείβετο τοιοῖδε. “ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἐκγονος ἐὼν καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους, ἐνθα ἀμνηχανήσεις χρήματος οὐδενὸς μένων ἐν ἡμετέρου. συμφορὴν δὲ ταύτην ὥς κουφοτάτα φέρων κερδανέεις πλεῖστον.”
- 36 Ὁ μὲν δὴ δίσαιταν εἶχε ἐν Κροίσου, ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ υἱὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὀρμεώμενος δὲ οὗτος ἐκ τοῦ οὔρεος τούτου τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε, πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ’ αὐτὸν ἐξελθόντες ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακόν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. τέλος δὲ ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν

Xen. An. 2, 4, 7. — τοιοῖδε für τοῖσδε Schäfer. — ἐωυτῷ λόγον ἔδωκε überlegte sich die Sache, wie bei Her. oft, z. B. 1, 97, 1. — ἄγεται für sich als Schwiegertochter; sonst das Medium gew. von dem Heirathenden, wie 1, 59, 1. gr. Spr. 52, 10, 1. — ἐχρέοντο. Di. 34, 5, 7 u. 40 unter χρῆσθαι.

C. 35 § 1. ἐν χειρὶν, sonst μετὰ χεῖρας. gr. Spr. 68, 27, 2. — ἐχόμενος. vgl. zu 1, 83, 1. — οὐ καθαρὸς, erklärt § 2. — οἰκία Pallast bei Her. und Dichtern. — καθάρσιον Reinigungsverfahren, gew. καθαρμός, sonst im Plural, weil mehrere Handlungen damit verbunden waren. gr. Spr. 43, 4, 25. Der Ge. kann auch von ἐδέετο abhängen. gr. Spr. 64, 6, 8. vgl. 1, 59, 3. — καὶ τοῖσι wie den. Spr. 69, 28, 3. (32, 5.) — τῆς Φρυγίης. Spr. 47, 28, 3. (10, 4.) — ἐπίστιος, ἐφίστος. Di. 2, 3, 4 u. 4, 1, 2. — γένεο. Di. 30, 3, 4.

§ 2. ἀμείβετο μιν. Di. 46, 13, 3. — ἐς φίλους. Spr. 68, 17, 2. (21, 2) — ἀμνηχανήσεις. Sonst ἀπορεῖν. — ἐν ἡμετέρου in unserer Wohnung, Behausung. Di. 68, 12, 7. — κερδανέεις. Di. 31, 2. — πλεῖστον. gr. Spr. 46, 5, 7.

C. 36 § 1. χρῆμα Stück. Theokr. 18, 4: υἱὸς χρῆμα μέγιστον. Xen. Kyr. 1, 4, 8: καταβάλλει τὴν ἑλκον, καλὸν π χρῆμα καὶ μέγα. (Pape.) — ἔργα Landarbeiten, Saaten. (Sch.) — διαφθείρεσκε pflegte zu verheeren. Di. 32, 1 u. A. 8, 53, 10, 5. — πολλάκι. Di. 9, 3, 1.

Μουσῶν ἄγγελοι ἔλεγον τάδε. "ὦ βασιλεῦ, ὅς χρημα μέγιστον ἀνε-
φάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμώμε-
νοι ἔλλειν οὐ δύναμεθα. νῦν ὡν προσδεόμεθά σευ τὸν παῖδα καὶ
λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ
τῆς χώρας." οἱ μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο, Κροῖσος δὲ μνημονεύων τοῦ
ὄνειρου τὰ ἔπεα ἔλεγέ σφι τάδε. "παιδὸς μὲν πέρι τοῦ ἐμοῦ μὴ μνη-
σθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι· νεόγαμός τε γάρ ἐστι καὶ
ταῦτά οἱ νῦν μέλει. Λυδῶν μέντοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν
συμπέμψω, καὶ διαχειλεύσομαι τοῖσι ἰουσι εἶναι ὡς προθυμοτάτοις
συνεξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρας."

Ταῦτα ἀμείψατο, ἀποχρεωμένων δὲ τούτοις τῶν Μουσῶν ἐπεσέρ-37
χται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς, ἀκηκῶς τῶν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαιμέ-
νον δὲ τοῦ Κροίσου τὸν γε παῖδά σφι συμπέμψειν λέγει πρὸς αὐτὸν
ὁ νεηνίας τάδε. "ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρότερόν κοτε καὶ γενναϊότατα
ἡμῖν ἦν ἔς τε πολέμους καὶ ἔς ἄγρους φοιτέοντας εὐδοκιμέειν· νῦν δὲ
ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληίσας ἔχεις, οὔτε τινὰ δειλίην μοι παρι-
δὼν οὔτε ἄθυμην. νῦν τε τέοισι με χρὴ ὄμμασι ἔς τε ἀγορὴν καὶ
ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι; κοῖος μὲν τις τοῖσι πολίτησιν δόξω
εἶναι, κοῖος δὲ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κόλω δὲ ἐκείνῃ δόξει ἀνδρὶ
συνοικεῖν; ἐμὲ ὡν σὺ ἡ μέτεες ἵεναι ἐπὶ τὴν θήρην ἢ λόγῳ ἀνάπει-
σον ὅπως μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα οὕτω ποιεόμενα." ἀμείβεται Κροῖ-
σος τοισίδε. "ὦ παῖ, οὔτε δειλίην οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παριδὼν38
τοὶ ποιεῶ ταῦτα, ἀλλὰ μοι ὅψις ὄνειρου ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιστάσα ἔφη
σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι· ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρῆς ἀπολέεσθαι. πρὸς
ὡν τὴν ὄψιν ταύτην τόν τε γάμον τοι τοῦτον ἔσπευσά καὶ ἐπὶ τὰ πα-
ραλαβανόμενα οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων, εἴ πως δυναμένη ἐπὶ
τῆς ἐμῆς σε ζόης διακλέψαι. εἰς γάρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἐὼν παῖς·
τὸν γὰρ δὴ ἕτερον διεφθαρμένον [τὴν ἀκοήν] οὐκ εἶναι μοι λογίζο-

§ 2. μιν, τὸν ὅν; selbst auf Sachen bezogen 1, 70, 2. 2, 37, 3. Di. 51, 1. 11. — ἔπος Wort, in diesem Sinne bei Attikern selten; über den Accu-
sativ Spr. 47, 10, 2. (11, 2.) Di. 47, 11, 4. Doch vermuth' ich τὰ εἶπε.

C. 37. ἀποχρεωμένων als sie sich begnügten, wie 1, 102, 1; ungewöhnlich. — οὐ φαιμένον als er abschlug. Di. 67, 1, 2. — ἡμῖν. Spr. 61, 1 A. (2, 1.) — φοιτέοντας. Spr. 55, 2, 5. (7.) — παρορᾶν noch so 1, 38. 108, 2. (Sch.) — τέοισι, τίω. Di. 25, 6, 1. — κοῖος τις. gr. Spr. 51, 16, 3. — ὅπως synonym mit ὅτι, wie sonst ὡς. gr. Spr. 69, 46, 1. Di. 69, 55, 2. — μέτεες für μέτεες Schäfer. — ἵεναι, wie 40. Spr. u. Di. 55, 3, 10. (20.)

C. 38. Ἀμείβεται. Ueber dies Asyndeton Di. 59, 1, 13. vgl. 1, 89, 1. 40. 42 u. öfter. Ohne zugefügtes Substantiv ὁ δὲ ἀμείβεται. — πρὸς in Be-
zug auf, wegen, wie 1, 165, 1. 3, 30, 2. 153; so auch bei Attikern. zu Thuk. 4, 80, 1. — παραλαβανόμενα was übernommen wird, da von den Mysern erbeten. (Va.) — εἴ πως. gr. Spr. 65, 1, 10. — ἐπὶ. zu 1, 3, 2. — τὴν ἀκοήν tilgt Reiz. vgl. 1, 34, 1. 85, 1,

39μαι.” ἀμείβεται ὁ νεηρῆς τοισίδε. “συγγνώμη μὲν, ὦ πάτερ, τοὶ ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, περὶ ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν· τὸ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθ’ σε τὸ ὄνειρον, ἐμὲ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. φῆς τοι τὸ ὄνειρον ὑπ’ αἰχμῆς σιδηρῆς φάναι ἐμὲ τελευτήσειν· ὅς δὲ κοῖται μὲν εἰσι χεῖρες, κοῖη δὲ αἰχμὴ σιδηρῇ τὴν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπ’ ὀδόντιος τοι εἶπε τελευτήσειν με ἢ ἄλλου τευ ὃ τι τοῦτω ἔοικε, χρῆν δὴ σε ποιεῖν τὰ ποιεῖς· νῦν δὲ ὑπ’ αἰχμῆς. ἐπεῖτε ὦν οὐ πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέτεες με.”

40 Ἀμείβεται Κροῖσος: “ὦ παῖ, ἔστι τῇ με νεκῆς γνώμην ἀποφαίνων περὶ τοῦ ἐνυπνίου. ὡς ὦν νενικημένος ὑπὸ σέο μεταγινώσκω, μετήμι

41τέ σε λέναι ἐπὶ τὴν ἄγρην.” εἶπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος μεταπέμπεται τὸν Φρύγα Ἀδρηστον, ἀπικομένω δὲ οἱ λέγει τῆδε. “Ἀδρηστε, ἐγὼ σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχάριτι, τὴν τοι οὐκ ὀνειδίζω, ἐκάθηρα καὶ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος ἔχω, παρέχων πῦσαν δαπάνην. νῦν ὦν (ὀφείλεις γὰρ ἐμὲ προποίησαντος χρηστὸν ἐς σὲ χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε τοῦ ἐμοῦ χρηίζω γενέσθαι ἐς ἄγρην ὀρμεωμένου, μή τινες κατ’ ὁδὸν κλῶπες κακοῦργοι ἐπὶ δηλήσι φανέωσι ὑμῖν. πρὸς δὲ τοῦτω καὶ σὲ τοι χρεῖων ἐστι λέναι ἔνθα ἀπολαμπρυνέαι τοῖσι ἔρ-

42γοῖσι· πατρῷόν τε γὰρ τοι ἔστι καὶ προσέτι ῥώμῃ ὑπάρχει.” ἀμείβεται ὁ Ἀδρηστος: “ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἦια ἐς ἄεθλον τοιόνδε· οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον οἶκός ἐστι ἐς ὀμήλικας εὖ πρήσσοντας λέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρα, πολλαχῇ τε ἂν ἰσχον ἐμειωτόν. νῦν δέ, ἐπεῖτε σὺ σπεύδεις καὶ δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γὰρ σε ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι), ποιεῖν εἰμὶ ἐτοῖμος ταῦτα, παῖδά τε σόν, τὸν διακαλέεαι φυλάσσειν, ἀπήμονα τοῦ φυλάσσοντος

C. 39. συγγνώμη verzeihlich. gr. Spr. 61, 7, 5. — τοι. gr. Spr. 45, 3, 8. — λέληθ’ τὸ ὄ. worüber (ὄ) der Traum verborgen war, nichts enthüllte. — ὄνειρον. Di. 31 unter ὄνειρον. — φοβέαι. Di. 30, 3, 5. — ὑπό. Spr. 52, 3, 1. vgl. 2, 90. — χρῆν δεbebas, müsstest, wie 4, 118, 3. gr. Spr. 54, 10, 1. — ὑπ’ αἰχμῆς erg. εἶπε τελευτήσειν με. — μέτεες für μέδες Schäfer.

C. 40. ἔστι τῇ in Einer Beziehung. Spr. 61, 4, 8. (5, 5.) Di. 61, 5, 1. — νεκῆς γνώμην, wie 1, 61, 2. Spr. 46, 4. (6.)

C. 41. ἀχάριτι für ἀχάρι Reiz; wohl richtig. Der Ausdruck eben so 1, 207, 1. 7, 190. — φύλακα. φύλακον Br. die ionische Form. Di. 17, 1, 6. — χρηίζω für χρῆζω Schäfer. — δηλήστ, δηλήσει. Di. 18, 5, 1. Das Wort ist wie δηλίσσαι dichterisch und herodoteisch. „Vgl. Od. 9, 444.“ (Creuzer.) — κλῶπες, ein seltenes, in der att. Prosa wohl nur Xen. An. 4, 6, 17 vorkommendes Wort. Vgl. unten 2, 150, 1. 6, 16. — ἔνθα ἀπολαμπρυνέαι. Spr. 53, 7, 6. (8.) vgl. 3, 40, 2. — σὲ τοι. Spr. 69, 53, 1. (61, 1.) — καὶ πρὸς. Spr. 68, 1, 1. (2, 2.)

C. 42. ἦια, ἤεν. Di. 38, 3, 3. — κεχρημένον erg. ἄνθρωπον. Spr. 55, 2, 4. (6.) — πάρα für πάρεσσ, wie auch 7, 12; nicht so in der att. Prosa. Di. 68, 2, 7. — πολλαχῇ vielfach, dringend. — ἂν ἰσχον ich würde mich zurückhalten. Andre: ich habe mich oft selber bezähmt. (Lg.) Spr. 53, 9 (10), 2. — εἰμὶ ἐτοῖμος. gr. Spr. 62, 1, 5. vgl. 9, 46,

ἔπεικεν προσδόκα τοι ἀπονοστήσειν." τοιούτοις ἐπέτε οὗτος ἀμείψατο⁴³ Κροῖσον, ἦσαν μετὰ ταῦτα ἐξηγτυμένοι λογάσι τε νηνήσῃ καὶ κυσί. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Οὐλύμπον τὸ οὔρο; ἐξήτειον τὸ θηρίον· εὐρόντες δὲ καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλῳ ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος, οὗτος δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἀδρηστος, ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός.

Ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ ἐξέπλησε τοῦ θνείρου τὴν φήμη, ἔθρε δὲ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός, ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδεις τὴν τε μίχην καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμνη οἱ. ὁ δὲ Κροῖ-⁴⁴σος τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος μᾶλλον τι ἐδεινολογεῖτο ὅτι μὴν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ διαιτῶς ἐκάλεε μὲν Ἀία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθῶς εἶη, ἐκάλεε δὲ ἐπιστιόν τε καὶ ἐταιρήιον, τὸν αὐτὸν τοῦτον οὐνομάζων θεόν, τὸν μὲν ἐπιστιον καλέων, διότι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων, τὸν δὲ ἐταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτὸν εὐρήκοι πολεμιώτατον. παρῇ-⁴⁵σαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Ἀνδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν, ὅπισθε δὲ εἰπετό οἱ ὁ φονεύς. σιὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ παρεδίδου ἐωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάξαι μιν κελεύων τῷ νεκρῷ, λέγων τὴν τε προτέρην ἐωυτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθήραντα ἀπολωλεκῶς εἶη, οὐδέ οἱ εἶη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας τὸν τε Ἀδρηστον κατοικτεῖρει, καίπερ ἔων ἐν κακῷ οἰκίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· "ἔχω ὦ ξεῖνε παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ

2. — ἀπῆμων, wie πῆμα, dialektisch und dichterisch. — ἐνέκεν so viel von — abhängt. gr. Spr. 68, 19, 2. vgl. 3, 85, 1. 122, 2.

C. 43. ἦσαν. Di. 38, 3, 3. — τὸν Οὐ. τό. Spr. 50, 6 (7), 2. — οὔρος für ὄρος Schäfer. — περιστάντες αὐτό. Spr. 46, 4, 4. (6, 8.) — οὗτος δὴ eben dieser. zu 1, 1, 2. — τὸν φόνον. Spr. 52, 4, 2. — φήμη Prophezeiung. Eine Hs. hier u. 3, 153 das angeblich ionische φῆμιν, alle γήμη 5, 72, 2. (Gaisford.) — μόρος bei Her. öfter, dichterisch und dialektisch. — ἀκοντίζων τὸν ὕν. gr. Spr. u. Di. 47, 14, 1.

C. 44. μᾶλλον τι. Spr. 48, 12, 9. (15, 11.) — δεινολογεῖσθαι, bei Her. noch 4, 68, 1. (Ch.) Attisch δεινὸν ποιῖσθαι. — φόνου. Spr. 47, 12. (13.) — περιημεκτεῖν sehr unwillig sein, noch 1, 114, 2. 8, 109, 1; πῶς über etwas 1, 164, 1. 3, 64, 1. 4, 154, 2. 9, 41, 1. (Sch.) Di. 48, 15, 3. Es ist dem Her. eigenthümlich; die Ableitung unsicher. — εὐρήκοι. Conjunctive und Optative des Perfects finden sich öfter auch von Perfecten die nicht die Bedeutung des Präsens haben. Krüger Hist. philol. Studien 2 S. 41.

C. 45 § 1. ὅπισθε bei ἵπσθαι auch 1, 59, 3 u. Aesch. Pers. 962. (Pape.) Aus der att. Prosa kenne ich kein Beispiel der Art. Verschieden ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐρέπεσθαι Xen. An. 4, 1, 6. — μιν. zu 1, 11, 2. — τὴν προτέρην 1, 35, 2. — ἀπολωλεκῶς εἶη unglücklich gemacht habe durch die Tödtung des Sohnes. vgl. 1, 214, 3. — οὐδέ. Her. sagt häufig οὐδέ, μηδέ für καὶ οὐ, καὶ μή. Di. 69, 60, 1. — βιώσιμον das Leben unerträglich, sonst βίος ἀβίωτος. — τούτων ἀκούσας nachdem er dies angehört, wie 2, 114; das gew. πάντα ἀκούσας nachdem er dies gehört. gr.

σεωντοῦ καταδικάζεις θάνατον. εἰς δὲ οὐ σί μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἵτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαιο, ἀλλὰ θεῶν κού τις, ὃς μοι καὶ πάλοι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι.” Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε, ὡς οἰκὸς ἦν, τὸν ἔωντοῦ παῖδα. Ἀδρηστὸς δὲ ὁ Ἰορδῆω τοῦ Μίδεω, οὗτος δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἔωντοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπέτε ἡσυχίῃ τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ᾗδε βαρυσυμφορωτάτος, ἔωντὸν ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ.

- 46 Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτια ἐν πένθεϊ μεγάλῳ κατῆστο, τοῦ παιδὸς ἑστερημένος. μετὰ δὲ ἡ Ἀστυάγειω τοῦ Κναξάρειω ἡγεμονίῃ καταρε-
θεῖσα ὑπὸ Κύρον τοῦ Καμβύσειω καὶ τὰ τῶν Περσέων πράγματα αὐ-
ξανόμενα πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐέβησε δὲ ἐς φροντίδα,
εἴ πως δύναιτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταλαβεῖν
αὐτῶν ἀξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὧν τὴν διάνοιαν ταύτην ἀν-
τίκα ἐπεπειρᾶτο τῶν μαντιῶν τῶν ἐν Ἑλλήσιν καὶ τοῦ ἐν Αἰβύῃ,
διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἵεναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας
τὰς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην· οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο παρὰ τι
Ἀμφιάρειω καὶ παρὰ Τροφώνιον, οἱ δὲ τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας.
ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος
Κροῖσος· Αἰβύης δὲ παρ’ Ἀμμωνι ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους·
διέπεμπε δὲ πειρεώμενος τῶν μαντιῶν ὅ τι φρονέοιεν, ὡς εἰ φρο-
νέοντι τὴν ἀληθεῖν εὖρεθεῖν, ἐπείρηται σφεα δεύτερα πέμπτων εἰ ἐπι-

Spr. 47, 10, 12. — σεωντοῦ. Spr. 47, 23. (24, 1.) Ueber das fehlende αὐτός gr. Spr. 51, 2, 14.

§ 2. εἰς, εἰ. Di. 38, 2, 1. — ἀέκων, ἄκων, obschon wider Willen. — ἐξεργάσαιο. Dial. 30, 3, 1. — προεσήμαινε. προεσήμηνε könnte man vermuthen; eben so jedoch ἐσήμαινε 1, 116, 3. Di. 52, 2, 2. — οἰκός für οἶκος We. — φονεὺς μὲν — φονεὺς δὲ. Spr. 59, 1, 3. (4.) — τοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ? — ἡσυχίῃ τῶν Stille durch Beseitigung der. „Plat. Rep. 566, e: ἡσυχίῃ ἐκείνων γίγνεται.“ (Bä.) — συγγινωσκόμενος bei sich erkennend, eingestehend, wie 5, 86, 1. 6, 61, 1. Dieser Gebrauch ist dem Her. eigenthümlich. Di. 52, 3, 4. 56, 7, 7. — ᾗδε, ᾗδι. Di. 38, 7, 4. — βαρυσύμφορος findet sich sonst bei frühern Schriftstellern nicht.

C. 46 § 1. κατῆστο für καθῆστο Schäfer. — τὰ πράγματα αὐξανόμενα. Spr. 50, 8, 2. (11, 8 u. 56, 10, 2.) vgl. 1, 51, 1. — ἐνέβησε, (ἐνέβη-
βασε), ἐνέβαλε. Di. 39 unter βαίνω E. — καταλαβεῖν hemmen. vgl. 1, 87, 1. 7, 9, 3. (Sch.) Attisch ἐπέχειν, κατέχειν.

§ 2. ἄλλῃ. zu 1, 1, 1. — τοῦ ἐν Αἰβύῃ, des Ammon. — ἵεναι. Der Infinitiv findet sich nach Begriffen des Sendens u. ä. auch bei Attikern. gr. Spr. 55, 3, 20. (zu Thuk. 6, 8, 2), aber schwerlich so das etwas pleonastische ἵεναι. vgl. Di. 55, 3, 20. — τὰς Φωκέων. gr. Spr. 47, 5, 8. — οἱ δὲ τινες einige andre. gr. Spr. 50, 1, 9. — τῆς Μιλησίης, weil ἐς Βραγχίδας dem Begriffe nach eine Ortsbezeichnung mit enthält. Eben so Αἰβύης παρ’ Ἀμμωνι § 3. vgl. 1, 52 u. zu 1, 18, 1.

§ 3. πειρεώμενος. Di. 34, 5, 9. — ὅ τι φρονέοιεν was sie verstanden, ob sie zuverlässig seien. zu Xen. An. 6, 1, 18. — ἐπείρηται. gr. Spr. 54, 8, 2. — σφεα. Di. 51, 1, 15. — δεύτερα demnächst; oft

πυρροί ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι. ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τὰδε⁴⁷
ἀπέπεμπε εἰς τὴν διαίπειραν τῶν χρηστηρίων, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμη-
θῶσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον
ἐκατοστῇ ἡμέρῃ χρῆσθαι τοῖσι χρηστηρίοις, ἐπειρωτέοντας δ' τι ποιῶν
τυγχάνει ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττω· ἄσσα δ' ἂν ἕκαστα
τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψάμενους ἀναφέρειν παρ' ἑωυτόν. ὃ
τὸ μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἐθέσπισε, οὐ λέγεται πρὸς οὐδα-
μῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσηλθὼν τάχιστα εἰς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ
χρησόμενοι τῷ θεῷ καὶ ἐπειρώτεον τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξα-
μέτρῳ τότε λέγει τὰδε.

οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης,
καὶ πωφοῦ συνήμι καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.

ὁδμή μ' εἰς φρένας ἤλθε κραταιόρνοιο χελώνης

ἐφομένης ἐν χαλκῷ ἄμ' ἄρνειοις χρέεσιν,

ἢ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπιέσται.

ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι οἴχοντο ἀπὶ⁴⁸
όντες εἰς τὰς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ὅλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρήσαν
φέροντες τοὺς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπτύσσων ἐπώρα
τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσετέτο μιν· ὁ δὲ ὡς τὸ ἐκ
Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μου-
ρον εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, οἷοι οἱ ἐξευρήκει τὰ αὐτὸς ἐποίησε.
ἐπεὶ γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλά-
ξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων ἐμηχανήσατο τοιαῦτα· ἐπινοήσας τὰ ἦν

so dieser Plural bei Her., nicht leicht bei Attikern. Di. 44, 3, 10. — εἰ ἐπι-
χευρέος ob er unternehmen solle. vgl. 1, 53, 1 u. 2. Spr. 54, 7.

C. 47 § 1. ἀπ' ἧς ἡμέρας, ἀπὸ τῆς ἡμέρης ἢ oder eig. ἧς. Dem. 24,
42: τοὺς νόμους κυρίους εἶναι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἕκαστος ἐτίθη. — ὁρμηθῶ-
σι. Di. 31, 1, 4. — ἀπὸ ταύτης. Dem. 9, 19: ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνέτελε Φωκίας,
ἀπὸ ταύτης ἐγὼ γὰρ αὐτὸν πολεμεῖν ὀρίζομαι. — ἡμερολογεῖν scheint sonst
nicht vorzukommen. — ἐκατοστῇ für ἕκαστος (ἕκαστον) τῇ Bergler. — χρῆ-
σθαι. χρᾶσθαι oder χρεῖσθαι Matthiä. — τυγχάνει. Andre τυγχάνοι. — ἄσ-
σα, ἄττα, ἄττα. Di. 25, 7, 2.

§ 2. μέγαρον bei Her. der innere heilige Raum des Tempels, hier der
wo die Orakel erteilt wurden. (Sch.) Der homerische Gebrauch ist dem Her.
fremd. — τότε Rhythmos, wie öfter bei Her., sonst nicht. — δὲ wird wie
1, 32, 1 zu erklären sein, die Antwort auf die Frage einleitend. vgl. 1, 62, 2.
Lehnlich ἀλλά 1, 55. — φωνεῦντος. Di. 34, 3, 6. — ὁδμή, ὁσμή. Di. 4, 5,
1. — μ' εἰς φρένας. μὲ φρένας wäre eig. die epische Ausdrucksweise. Di.
46, 16, 2. Eine Hs. δ' für μ'. — χρέεσσιν, χρέασιν. Di. 18, 7, 2. — ἐπιέ-
σται Di. 39 unter ἔννυμι. Vollständig: ἢ χαλκὸν ἐπ. Spr. 52, 4, 2. 60, 5 (6), 2.

C. 48. ὅλλοι, οἱ ἄλλοι. Di. 14, 16, 7. — ἐπώρα, ἐγείρω. — οὐδὲν
προσετέτο μιν nichts sprach ihn an, befriedigte ihn, eine seltene Con-
struction, noch Ar. Ritter 359: τὰ μὲν ἄλλα μ' ἤρεσας λέγων, ἐν δ' οὐ προσέ-
μι μὲ τῶν πραγμάτων. (We.) — ὁ δὲ fast eben so wie 1, 17, 2, indem Krösos
Gedankensubject ist. — προσεύχετο betete an. (We.) — προσεδέξατο
nahm an, billigte. (Sch.) — νομίσας nachdem er die Ansicht ge-
lassen hatte. Spr. 53, 3, 1. — τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων. gr. Spr. 47,

ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι, χελώνην καὶ ἄρνα κατακόψας
 49δμοῦ ἔψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκίῳ, χάλκειον ἐπιθήμα ἐπιθείς. τὰ μὲν
 δὴ ἐκ Δελφῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω
 τοῦ μαντήτου ὑπόκρισιν οὐκ ἔγω εἶπαι ὃ τι τοῖσι Λυδοῖσι ἐχρήσε ποιή-
 σασι περὶ τὸ ἱερὸν τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὦν οὐδὲ τοῦτο λέγεται
 ἄλλο γε ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήσιον ἄψευδές ἐκτεῆσθαι.

50 Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο·
 κτήνέα τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους
 καὶ ἐπαργύρους καὶ φιάλας χρυσέας καὶ εἴματα πορφύρεα καὶ κιθώ-
 νας, νηήσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαιε, ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλον τι
 τούτοις ἀνακτήσεσθαι· Λυδοῖσι τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ
 αὐτῶν τοῦτο ὃ τι ἔχοι ἑκαστος. ὥς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, κατα-
 χεάμενος χρυσὸν ἄπλετον ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαντε, ἐπὶ μὲν τὰ
 μακρότερα ποιῶν ἐξαπάλαιστα, ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα τριπάλαιστα,
 γυψος δὲ παλαιστιῶτα, ἀριθμὸν δὲ ἐπικαίδεκα καὶ ἑκατόν, καὶ του-
 τέων ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσερα, τρίτον ἡμιτάλαντον ἑκαστον ἔλκοντα,
 τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν διατάλанта. ἐποίητο
 δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἔλκουσαν σταθμὸν τάλαντα
 δέκα. οὗτος ὁ λέων, ἐπεῖτε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε
 ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων (ἐπὶ γὰρ τούτοις ἴδρυτο), καὶ νῦν κεῖται ἐν

28, 1. — μαντήσιον ist Prädicat: τὸ ἐν Δελφοῖσι (μαντήσιον) μόνον εἶναι μαν-
 τήσιον. — ἐπιφράσασθαι. Di. 40 unter γράζω. vgl. 1, 53, 1. — ἔψεε, ἤψε.
 Di. 27, 1 u. 28, 4, 4.

C. 49. τὰ ἐκ. Spr. 50, 7, 7. (8, 14.) — ὑπόκρισιν für ἀπόκρισιν Schä-
 fer, wie eben so vom Orakel 1, 90, 2. vgl. zu 1, 2, 2. — εἶπαι für εἰπεῖν
 Schäfer. — οὐδὲ τοῦτο, wie auch nicht von andern Orakeln. — ἄλλο γε
 lässt Eltz noch von εἶπαι abhängen, so interpungirend: νομιζόμενα (οὐ γὰρ
 ὦν οὐδὲ oder ὦν δὴ τοῦτο λέγεται) ἄλλο γε. vgl. 3, 121, 8, 128, 1. 9, 82, 2.
 u. über ἄλλο γε ἢ 9, 8, 2. Die beiden Accusative erklären sich nach gr. Spr.
 57, 8, 7. — ἐκτεῆσθαι. Di. 39 unter πύομαι: erprobt zu haben.

C. 50 § 1. πάντα von jeder Art. (Gr.) So noch 4, 88 u. 9, 81.
 (We.) — νηήσας. Di. 40 unter νέω häufe. — ἀνακτήσεσθαι wieder zu
 gewinnen; denn die zweifelnden Versuche konnten den Gott beleidigt haben.
 — πάντα τινὰ einen jeden, gr. Spr. 51, 16, 11. — τοῦτο. τούτω die mei-
 sten Hsn. vgl. 1, 69, 2 u. zu 3, 138, 1. — ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο kam
 vom Opfer, hatte es vollbracht. Aehnlich ἀπὸ δειπνοῦ γίνεσθαι 2, 78.
 — καταχεῖσθαι einschmelzen lassen. — ἐξήλανε liess schlagen,
 wie 1, 68, 1. 3. (Sch.) — ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα in die Länge, ähnlich
 wie in ἐπὶ τάδε, ἐπὶ δεξιὰ u. ä. (Sch.)

§ 2. ἀπέφθου geläutert. zu Thuk. 2, 13, 5. — χρυσοῦ von Gold,
 eig. aber von ἡμιπλίνθια abhängig, wie unten von εἰκόνα. Spr. 47, 6. (7.) — τρί-
 τον ἡμιτάλαντον drittheil Talente. So F. C. Matthiä u. Sch. nach
 Va. für τρία ἡμιτάλαντα, was anderthalb Talente heisst. Spr. 24, 3, 9.
 Die erstere Sprechweise scheint bei Attikern nicht vorzukommen. — λευκοῦ
 ungeläutert, mit andern Metallen versetzt, sonst in dieser Bedeutung nicht
 nachweislich. (Sch.) — ἐποίητο liess machen. Spr. 52, 11. — σταθμὸν
 τάλαντα δέκα. zu 1, 14, 2. — κατεκαίετο Ol. 58, 1 nach Paus. 10, 5, 3.

τῷ Κορινθίων Θησαυρῷ, ἔλκων σταθμὸν εβδομον ἡμιτάλαντον· ἀπε-
πῆ γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον.

Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς, καὶ τότε 51
ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθει μεγάλους, χρύσειον καὶ ἀργύ-
ρεον, τῶν ὁ μὲν χρύσειος ἐκέτο ἐπὶ δεξιά ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν, ὁ δὲ
ἀργύρεος ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν
πατακάντα, καὶ ὁ μὲν χρύσειος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων Θησαυρῷ,
ἔλκων σταθμὸν ἑνατον ἡμιτάλαντον καὶ ἑξήκοντα μνέας, ὁ δὲ ἀρ-
γύρεος ἐπὶ τοῦ προνήτου τῆς γωνίης, χωρὲν ἀμφορέας ἑξακοσίους·
ἐκκίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίοισι. φασὶ δὲ μὲν Δελφοὶ Θεο- 3
δώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι, καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν
φαίνεται μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίδους τε ἀργυρέους τέσσαρας ἀπέ-
πεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων Θησαυρῷ ἐστῆσι, καὶ περιρραντήρια δύο
ἀνέθηκε, χρύσειόν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσῷ ἐπιγέγραπται Λα-
κεδαιμονίων, φαρμένων εἶναι ἀνάθημα, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· ἔστι γὰρ
καὶ τοῦτο Κροίσου, ἐπέγραψε δὲ τῶν τριῶν Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι
βωλόμενος χαρίζεσθαι, τοῦ ἐπιστάμενος τὸ ὄνομα οὐκ ἐπιμνήσομαι.
ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ Λακεδαιμονίων 3
ἔστι, οὐ μέντοι τῶν γε περιρραντηρίων οὐδέτερον. ἄλλα τε ἀναθή-
ματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοις ὁ Κροῖσος, καὶ χεύ-
ματα ἀργύρεα κυκλοτερέα, καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰδωλον χρύσειον τρι-
πύχον, τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι.
πρὸς δὲ καὶ τῆς ἐκφυγῆς γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δεξιῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖ-
σος καὶ τὰς ζώνας. ταῦτα μὲν ἐς Δελφούς ἀπέπεμψε, τῷ δὲ Ἀμ- 52
φιάρεω, πυθόμενος αὐτοῦ τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σά-

C. 51 § 1. τότε ἄλλα. zu 1, 16. — τοῖσι für τούτοις, einige Hsn. αὐ-
τίαι. Di. 50, 1, 2. vgl. eb. 4. — μεγάθει, μεγέθει. Di. 2, 3, 4. Auch aus
Aristoteles wird μεγέθει μέγας nachgewiesen von Lobeck Paralipp. p. 528.
μεγάθει μέγιστος 7, 117; μεγάθει μικρός 2, 74. 4, 52, 2. — ἐσιόντι. Spr.
48, 8, 2. — ὑπὸ um die Zeit. Spr. 68, 41 (45), 1. — μνέας, μνᾶς. Di.
15, 8, 3. — ἐκκίρναται. Di. 89 unter περάννυμι. — γὰρ, weil man eben
bei diesem Gebrauche die Grösse (χωρῶν) kennen lernte. (Lh.) — θεοφα-
νίαι. gr. Spr. 48, 2, 1.

§ 2. δοκέω glaub' es. — τὸ συντυχόν, sonst τὸ τυχόν die erste
beste, des ersten besten Künstlers Arbeit. gr. Spr. 50, 4, 2. — τέσσαρας
für τέσσαρες Schäfer. — Λακεδαιμονίων ist die Inschrift, bei der zu den-
ken war ἀνάθημά ἐστιν; oder auch wie § 3 nach Spr. 47, 4, 2. (6, 7.) — φαρμέ-
νων. φάρων φαρμένων würde man erwarten. Der Sinn: indem sie behaup-
teten dass es ein Weihgeschenk von ihnen sei. — λέγοντες für λε-
γόντων. zu 1, 33. — τις schiebt Her. häufig so unmittelbar nach dem Ge. des
Artikels ein; unattisch. gr. Spr. 47, 9, 20.

§ 3. δι' οὗ τῆς χειρὸς neben οὐ διὰ τῆς χειρὸς. gr. Spr. 47, 9, 19.
— οὐκ ἐπίσημα ohne Inschrift. (Sch.) — τῆς ἀρτοκόπου, die den
Kroisos vor Vergiftung durch seine Stiefmutter gerettet hatte. (We.) — τὰ ἀ-
πὸ τῆς δεξιῆς ihr Halsgeschmeide. (Sch.) Spr. 50, 7, 7. (8, 14.)

C. 52. πάθη, πάθημα, συμφορὰν in der attischen Prosa, wiewohl Pla-

κος τε χρύσειον πᾶν ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσεῖαν, ἡ ξυστὸν τῆσι λόγχῃσι ἔδον ὁμοίως χρύσειον· τὰ ἔτι καὶ ἀμφοτέρω ἐς ἐμὴν ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι καὶ Θηβέων ἐν τῇ νητὶ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος.

- 53 Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Ἀυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱερὰ ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτιᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθίσειτο φίλον. ὥς δὲ ἀπὸ κόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Ἀυδοὶ ἀνέθισαν τὰ ἀναθήματα, ἐ-
2 αχρώντο τοῖσι χρηστηρίοις λέγοντες. "Κροῖσος ὁ Ἀυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθῶν βασιλεύς, νομίσας τάδε μαντήια εἶναι μούνα ἐν ἀνθρώποις, ὅμιν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτῶ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθίσειτο σύμμαχον." οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον, τῶν δὲ μαντηῶν ἀμφοτέρων ἐς τὸν αἶ γινῶμαι συνέδραμον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλῦσαι· τοὺς δ' Ἑλλήνων δυ-
54 ατατωτάτους συνεβούλευον οἱ ἐξευρόντα φίλους προσθίσθαι. ἐπεῖτε δὲ ἀνεκίχθοντα τὰ θεοπρόπια ἐλύθητο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοις, πάγχυ τε ἐλπίσας καταλῦσειν τὴν Κύρου βασιλείην, πεμ-
1 φας αὐτὸς ἐς Πυθῶ Ἀελφούς· δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πᾶλθος, κατ' ἄνδρα δύο σταιῆσι ἕκαστον χρυσοῦ. Ἀελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδωσαν Κροίσῳ καὶ Ἀυδοῖσι προμαντήϊν καὶ ἀτελεῖαν καὶ προεδρίην, καὶ θεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτῶν γενέσθαι Ἀελφὸν ἐς τὸν αἰεὶ χρόνον.
55 δωρησάμενος δὲ τοὺς Ἀελφούς ὁ Κροῖσος ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον· ἐπεῖτε γὰρ δὴ παρέλαβε τοῦ μαντηίου ἀληθείην, ἐνεφορέετο αὐτοῦ.

ton auch *πάθη*, doch etwas verschieden, gebraucht. — χρύσειον πᾶν völli-
g, ganz golden. zu Xen. An. 1, 5, 1. — ὁμοίως gleichmässig, ohne
Ausnahme, wie oft bei πᾶς. — τὸ ξυστὸν ἔδον. gr. Spr. u. Di. 56, 9, 1. (2.)
vgl. 2, 41, 2. 48. 183, 2 u. zu 1, 67, 3. — τῆσι λόγχῃσι hängt von ὁμοίως ab;
über die beiden Spitzen der Lanze zu Xen. An. 4, 7, 16. — καὶ ἀμφοτέ-
ρα sogar beide. zu Xen. An. 5, 5, 22: *πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις*. —
ἐς ἐμὲ bis auf meine Zeit, bei Her. häufig. — καὶ und zwar. (Lg.) —
Θηβέων für Θηβαίων Reiske. vgl. zu 1, 18, 1. 46, 2.

C. 53. εἰ στρατεύηται, wie § 2 u. 1, 75, 1. 2, 52, 2. vgl. zu 1, 46, 3.
— προσθίσειτο, *ξυμμάχους ποιήσαιο* Schol. zu Thuk. 6, 18, 1. Unten 1, 56,
1 *προσκήσασθαι φίλους*. (Va.) So Her. öfter. Ueber die Form Di. 36, 2, 3.
— ἐς τὰ nach welchen Orten.

§ 2. τάδε — μούνα dass dies allein Orakel seien. vgl. zum
Proö. — τῶν ἐξευρημάτων, des Orakels 1, 47, 2. — καταλῦσαι. Andre
Hsn. *καταλύειν*, wohl aus 54. vgl. Spr. 53, 1, 6. (10) — τῶντό. 1, 206,
8: *κατὰ τῶντό· αἱ γινῶμαι συνεξέπικτον*.

C. 54. Ἀελφούς, attisch *Δελφοὺς* δωρέεται *στρατῆρας*. gr. Spr. 48, 7, 5.
— προεδρίην καὶ ἐθεῖναι. Ueber diese Verbindung gr. Spr. u. Di. 59,
2, 3. (2.) u. Register zum Arr. unter Verbindung. — Ἀελφόν und Ἀελφῶ.
Spr. 55, 2, 5. (7 vgl. eb. 5.) — αἰεὶ Her. stets, attisch *ἀεί*.

C. 55. παρέλαβε ἀληθείην die Wahrhaftigkeit, Zuverlässig-
keit erkannt hatte; τὴν vermisst Schäfer. Ueber ἀληθείην Di. 15, 2, 4. —
ἐνεφορέετο αὐτοῦ genoss, befragte er es reichlich. Spr. 47, 15.

ἐπιφώτα δὲ τὰδε χρηστηριαζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιοι ἔσται ἡ μοναρχία. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τὰδε.

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται, καὶ τότε, Ἀνδρὲ ποδαβρεῖ, πολυψήφιδι πῦρ' Ἑρμον φεύγειν μηδὲ μένειν μηδ' ἀλδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τούτοις ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεισι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πᾶν-56
των ἡσθῆ, ἐλπίων ἡμίονον οὐδαμᾶ αὐτ' ἀνδρὸς βασιλεύσειν Μήδων, οὐδ' ὦν αὐτὸς οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ παύσεσθαι κοίτη τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόντιζε ἱστορέων τοὺς ἄν' Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἔοντας προσκτῆσαιτο φίλους, ἱστορέων δὲ εὗρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας τοὺς μὲν τοῦ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ τοῦ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα, ἔοντα τὸ ἀρχαῖον τὸ μὲν Πελασγικόν, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε, τὸ δὲ πολυπλάγιον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλέως οἴκει γῆν τὴν Ὠδιῶτιν, ἐπὶ δὲ Δωρὸν τοῦ Ἑλλήνος τὴν ὑπὸ τὴν Ὀσσαν τε καὶ τὸν Οὐλύμπον χώραν, καλεομένην δὲ Ἰστυιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἰστυιῶτιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκει ἐν Πίνδῳ, Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνδεύτερον δὲ αὐτὶς ἐς τὴν Ἀρνοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Ἀρνοπίδος οὕτω ἐς Πελοπόννησον ἐλθὼν Δωρικὸν ἐκλήθη. ἦντινα δὲ γλῶσ-57
σαν ἴσαν οἱ Πελασγοί, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶναι· εἰ δὲ χρεῶν ἔστι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἐτι εἶναι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηῶν Κρησιῶνα πόλιν οἰκούντων, οἳ ὅμουροι κοίτη ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοις, οἴκεον δὲ τῆνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν

(16.) So von Attikern nicht gebraucht. — χρᾶ, attisch ἀναίρει. Di. 40 unter χρᾶ. — ἀλλά wie δὲ 1, 47, 2. — ἡμίονος. vgl. 1, 91, 2. (Sch.) — καὶ τότε beginnt den Nachsatz; δὴ τότε will Porson. Di. 65, 9, 1. — φεύγειν. gr. Spr. 53, 1, 5.

C. 56 § 1. πολλόν τι. Di. 48, 15, 7. zu Arr. 1, 12, 3. — οὐδέ noch auch. zu Xen. An. 3, 1, 27. — οἱ für τοὺς hart, aber durch αὐτός veranlasst. — οἱ ἐξ αὐτοῦ seine Nachkommen. gr. Spr. 50, 5, 5. — τοὺς hier indirect fragend für οὐκ ἔσται. vgl. 9, 71, 2. — ἄν προσκτῆσαιτο. Spr. 54, 6, 4. (6.) vgl. eb. 3, 6. (9.) — προέχοντας. Spr. 56, 7, 2. — τοῦ Δ. γένεος hängt von Λακεδαιμονίους ab: vom dorischen Geschlecht die L. Spr. 47, 7, 1. (47, 9.) — τὰ προκεκριμένα die ausgezeichnetsten Völkerschaften. — ἔοντα τὸ ἀρχαῖον verband man vor Bekker mit dem Vorübergehenden, wogegen ἦν ἔοντα nicht spricht. zu 1, 194, 1. Dobree wollte dabei ἔθνη für ἔοντα. — πολυπλάγιον erg. ἦν. gr. Spr. 62, 1, 6. — τὸ μὲν, οἱ Ἀθηναῖοι. So bezieht sich ὁ μὲν oft auf den nähern, ὁ δὲ auf den entfernteren Begriff. zu Xen. An. 1, 10, 4.

§ 2. καὶ τὸ μὲν, τὸ Πελασγικόν. — ὑπὸ τὴν unter — hin. zu Xen. An. 7, 4, 5. — δὲ, zu 1, 7, 1. — ἐξανέστη ὑπό. zu 1, 15. — οὕτω würde man nach ἔλθον erwarten.

C. 57 § 1. εἶναι γλῶσσαν oder φωνήν eine Sprache sprechen ist der feste Ausdruck. zu Thuk. 3, 112, 3. — ἀτρεκέως ist, wie ἀτρεκής, ionisch und dichterisch. — τεκμαιρόμενον τοῖσι schliessend nach den, wie 2, 83, 2. gr. Spr. 48, 15, 4. — Τυρσηῶν, in Thrake. vgl. 7, 124, 3, 116 u. Thuk. 4, 109, 3. (We.) — καὶ τῶν für καὶ τὴν Dobree. —

καλεομένην, καὶ τῶν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκισάντων ἐν Ἑλλησπόντι, οἱ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι, καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικά ἐόντα πολλαπλάσια τὸ σῶνμα μετέβαλε, εἰ τοῦτοις τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἰέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτο τὸ Πελασγικόν, τὸ Ἀιτικὸν ἔθνος, ἐὼν Πελασγικόν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἑλλήνας καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρησιτιγῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικόντων εἰσι ὁμόγλωσσοι οὔτε οἱ Πλακιηνοί, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι. δηλοῦσι τε οἱ τὸν ἡνείκαντο γλώσσης χαρὰκιτῆρα μεταβαλόντες ἐς ταῦτα
58 τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσι ἐν φυλακῇ. τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλῶσση μὲν, ἐπεὶτε ἐγένετο, αἰεὶ κοτε τῇ αὐτῇ διαχρέεται, ὥς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι· ἀποσχισθὲν μὲντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὼν ἄσθενές, ἀπὸ σμικροῦ τεο τὴν ἀρχὴν ὀρμεώμενον αὐξῆται ἐς πλῆθος τῶν ἐθνῶν πολλῶν μάλιστα, προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνῶν βαρβάρων συγχῶν. πρὸς δὴ ὧν ἐμοιγε δοκεῖ οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, ἐὼν βάρβαρον, οὐδαμὰ μεγάλως αὐξηθῆναι.

59 Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνῶν τὸ μὲν Ἀιτικὸν κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Ἡροῖστος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτους, τοῦτον τὸν χρόιον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱπποκράτῃ γάρ, ἐόντι ἰδιώτῃ καὶ θεωρόντι τὰ Ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα· θύσαντος

τῶν οἰκισάντων wird durch καὶ mit τῶν οἰκόντων verbunden. — καὶ ὅσα — für καὶ τῶν Πελασγικῶν πόλεων τῶν ἄλλων ὅσα. gr. Spr. 51, 13, 5. — εἰ — λέγειν. Wiederholung des Gedankens εἰ χρεῶν ἔστι u. s. w., durch die Zwischensätze nöthig geworden. Aehnlich 2, 26. vgl. zu 1, 29. — ἦσαν. Spr. u. Di. 56, 3, 1. (2.)

§ 2. καὶ πᾶν sogar alle. vgl. 1, 99, 2, 50, 1. 125, 3. 136, 2 u. gr. Spr. 69, 32, 18. — τοιοῦτο, βάρβαρον γλῶσσαν ἰέντες. — μετέμαθε so muss man annehmen dass es umlernte. — σφίσι, ἀλλήλοις, wie 2, 4, 1. 3, 98, 2. gr. Spr. 51, 2, 16. Di. 51, 1, 17.

C. 58. ἐπεὶτε ἐγένετο seit seiner Entstehung. — αἰεὶ κοτε immerdar. vgl. 2, 50, 1. Oefter so (αἰεὶ ποτε) Thuk. (zu 1, 13, 3.) — τέο, πρὸς. Di. 25, 6, 1; über den Gebrauch gr. Spr. 51, 16, 4. — αὐξῆται. Di. 28, 4, 3. — τῶν ἐθνῶν πολλῶν, πολλά ἔστι τὰ ἔθνη ὧν ἐς πλῆθος. Spr. 50, 8, 1. (11, 1.) Für πολλῶν vermuthet jedoch Dobree πολλόν; Matthiä verdächtigt τῶν ἐθνῶν πολλῶν als Glossem des folgenden ἐθνῶν συγχῶν. Der Artikel weist auf die Völkerschaften als bekannte hin. — μάλιστα gehört wohl zu αὐξῆται. — ἄλλων ausserdem. zu Xen. An. 1, 7, 11. — πρὸς kann bei δὴ nicht wie bei δέ oder καὶ ausserdem heissen; auch wäre das hier nicht passend; es wird also zu lesen sein πρὸς ὃ δὴ ὧν wesshalb eben nur. vgl. zu 1, 38 u. Di. 68, 2, 3. Eine wenig begründete Variante ist ὡς δὴ ὧν. — ἐμοιγε für ἐμοί τε Reiske. — οὐδέ, indem auch von den Pelasgern viele den Hellenen sich zugesellten.

C. 59 § 1. τὸ μὲν Ἀ. Dem entspricht 1, 65, 1, nachdem es durch τοὺς μὲν Ἀθηναίους wieder aufgenommen, τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους. (Lh.) — κατεχόμενον unterdrückt. vgl. 1, 65, 1 u. zu Thuk. 1, 103, 3. — διεσπασμένον zerrüttet, durch Theilungen. — γὰρ nämlich, als ob eine Ankündigung der Geschichte vorherginge. — ἰδιώτῃ Privatmann, nicht

γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερά οἱ λῆβητες ἐπεστεῳτες καὶ κρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος ἄνευ πυρὸς ἔξισαν καὶ ὑπερέβαλον. Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχῶν καὶ θεησάμενος τὸ τέρας συνεβούλευε Ἰπποκράτει πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἶκλα, εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δευτέρα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν, καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνει ὢν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. οὐκ ὦν ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος πείθεσθαι θέλειν τὸν Ἰπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισιστρατον τοῦτον, ὃς σιασιάζοντων τῶν παρὰ τὸν καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων καὶ τῶν μὲν προεστεῳτος Μεγακλῆος τοῦ Ἀλκμαωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου (τοῦ) Ἀριστολατῆος, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα ἡγείρε τρίτην σιάσιν, συλλέξας δὲ σιασιώτας καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπερακρίων προστὰς μηχανᾶται τοιαῦτα. τρωματίας ἐκόντων τε καὶ ἡμιόνους ἤλασε ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ζεύγος ὡς ἐκπεφευγῶς τοὺς ἐχθρούς, οἱ μὲν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἡθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν, ἰδέσθαι τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκίμίας ἐν τῇ πρὸς Μεγακλῆας γενομένη στρατηγίᾳ, Νισαίαν τε ἐλὼν καὶ ἄλλῃ ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἱεραπαιθεὶς ἔδωκε οἱ τῶν ἀσίων κατωλέξας ἄνδρας, τούτους οἱ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστρατοῦ, κορυνηφόροι δὲ· ξύλων γὰρ παρῶνας ἔχοντες εἰποντο οἱ ὀπισθε. συνεπιστάντες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστρατὶ ἔσχον τὴν ἀρχήπολιν.

Ἐνθα δὲ ὁ Πεισιστρατος ἦρχε Ἀθηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς ἐούσας σοτταράδας οὔτε θέσμια μεταλλάξας, ἐπὶ τε τοῖσι κατεστῆσι ἔνεμε

Beamter. — ὄψαντος τὰ ἱερά, wie 8, 54. (Sch.) u. Thuk. 2, 71, 2. — ἔμπλεοι. Di. 22, 5, 1. — ὑπερέβαλον kochten über. — δευτέρα erg. συνεβούλευε. — ἀπείπασθαι verlossen, attisch so ἀπειπεῖν. — θέλειν hängt von einem vorschwebenden λέγουσι ab, wie ποιεῖν 1, 86, 2, ἔειπεν 2, 162, 2, ὁρᾷεν 3, 110. (St.)

§ 2. Ἰπποκρατία. Di. 18, 1. — γενέσθαι. Ueber das Asyndeton zu 1, 11, 3. — οἱ ἐκ τοῦ πεδίου mit Bezug auf den Kampf zu Athen. gr. Spr. 50, 8, 17. — Μεγακλῆος. Di. 18, 1, 8. — τοῦ nach Λυκούργου hat Schäfer zugefügt. — Ἀριστολατῆος. Di. 15, 3, 2. — καταφρονήσας τὴν τυραννίδα nachdem er seinen Sinn auf die Tyrannis gerichtet. vgl. 8, 10, 1 und καπιδοκίαν zu 1, 22, 2. (Sch.) Sonst so nicht gebräuchlich. — δέ. π? — τῷ λόγῳ angeblich, während es keine örtliche, sondern nur eine persönliche Partei war.

§ 3. ἡμιόνους ohne τοὺς, wie öfter in Verbindung mit αὐτόν oder ἐκείν. zu Arg. 6, 25, 6. — δῆθεν vorgeblich, seiner Versicherung nach. vgl. 1, 73, 3, 3, 74, 2. 136 u. zu Thuk. 1, 92. — ἰδέετο τοῦ δήμου κυρῆσαι. zu 1, 35, 1. — τούτους ähnlich wie vor dem Artikel 1, 23. — δορυφόροι, sonst der eig. Name für eine Leibwache. — ὀπισθε. zu 1, 45, 1.

§ 4. ἔσχον. zu 1, 7, 2. — θέσμια, wie θεσμός, der antike Name für Gesetze. — ἐπὶ τοῖσι κατεστῆσι mit Erhaltung der bestehenden Staatsverhältnisse. Thuk. 1, 132, 2: ἐξεδιητήτο π. τῶν καθεστώτων νομίμων. Ueber ἐπὶ vgl. 1, 60, 1 und Spr. 68, 87 (41), 8; über κατεστῆσι Di. 36, 3, 3. — ἔνεμε verwaltete, wie 5, 29. 71. 94, 3. (Sch.) Unattisch so. zu

60 τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ταῦ-
 τὸ φρονήσαντες οἱ τε τοῦ Μεγακλέος στασιῶται καὶ οἱ τοῦ Ἀνκουρ-
 γου ἐξελαύνουσι μιν. οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθή-
 νας καὶ τὴν τυραννίδα οὐκω κάρτι ἐρριζωμένην ἔχων ἀπέβαλε. οὐ
 δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον αὐτὶς ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν.
 περιελαυνόμενος δὲ τῇ σιᾷσι ὁ Μεγακλῆς ἐπεκηρυκεύειο Πεισιστράτην,
 εἰ βούλοίτο οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξα-
 μένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογῆσαντος ἐπὶ τούτοις Πεισιστράτου, μη-
 χανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ πρῆγμα εὐηθέστατον, ὥς ἐγὼ εὐρίσκω,
 μακρῶ, ἐπεὶ γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνεος τὸ
 Ἑλληνικόν, ἰὸν καὶ δεξιώτερον καὶ εὐηθὲς ἡλιθίου ἀπηλλαγμένον μάλ-
 λον, εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοις τοῖσι πρῶτοις λεγομένοις
 εἶναι Ἑλλήνων σοφὴν μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παισανίῃ
 ἦν γυνὴ τῇ οὐνομα ἦν Φύη, μέγας ἀπὸ τεσσέρων πηχέων ἀπολεί-
 πουσα τρεῖς δακτύλους καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευά-
 σαντες πανοπλίῃ ἐς ἄρμα ἐσβιβάσαντες καὶ προδίδαντες σχῆμα οἶόν
 τι ἐμελλε εὐπρεπέστατον φανέσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, προ-
 δρόμους κήρυκας προπέμπαντες, οἱ τὰ ἐντεταλμένα ἡγόρευον ἐς τὸ
 ἄστυ ἀπικόμενοι, λέγοντες τοιάδε. "ὦ Ἀθηναῖοι, δεκτέστε ἀγαθῶ
 νόμῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναῖα τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιστα
 κατάγει ἐς τὴν ἐξουτῆς ἀκρόπολιν." οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες

Thuk. 8, 70, 1. Concinn wäre νέμων, ein Uebergang wie 1, 19. Di. 59, 2, 4. — κοσμέων ordnend, lenkend, wie 1, 100. Eine mehr antike und poetische Bedeutung.

C. 60 § 1. τῶντὸ φρονήσαντες einstimmig geworden. vgl. 3. 72, 2. — μὲν. zu 1, 32, 2. — ἐρριζωμένην. vgl. 1, 64, 1. — ἐκ νέης aufs Neue, neben αὐτὶς auch 3, 116. So ἐκ καινῆς Thuk. 3, 92, 5. — πείριελαυνόμενος umhergetrieben, bedrängt. (Sch.) — σιᾷσι für στάσι. Schäfer. — οἱ τὴν θυγατέρα. 3, 15, 2: ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν. 3, 55: καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη. 8, 70: τούτων ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. Di. 48, 12, 2.

§ 2. ἐπὶ τῇ τυραννίδι unter der Bedingung dass er die Tyrannis erhalte. Spr. 68, 37 (41), 8. — ἐπὶ τῇ κατόδῳ zum Zwecke der Zurückberufung. Spr. 68, 37 (41), 7. Ueber κατόδος vgl. Spr. 68, 42 (46), 10. — ἐπεὶ γε begründet den folgenden Satz mit εἰ: wenn sie —, da ja u. so w. (Lh.) — ἐκ παλαιτέρου seit älterer Zeit. Spr. 43, 4, 2. (6.) — εἰ fast unser indem, da. vgl. 2, 156, 1. gr. Spr. 65, 5, 7. — καὶ τότε sogar damals, mit Bezug auf ἐκ παλαιτέρου. — πρῶτοις. Spr. 57, 5, 3.

§ 3. ἀπολείπουσα. 7, 117: ἀπὸ πάντε πηχέων ἀπέλειπε τίσσερας δακτύλους. (Sch.) Attisch wäre τεσσάρων πηχέων ἀποδύουσα. — προδίδαντες nachdem sie ihr vorher gezeigt, angegeben hatten. (We.) — οἶον hängt von ἔχουσα ab. — οἶόν τι, wie 2, 30, 2. zu Xen. An. 2, 2, 2. — εὐπρεπέστατον. εὐπρεπέστατη Sch. Bei jener La. ist der Sinn: sie hatten ihr eine Haltung gezeigt in der sie, wie man erwartete, als in der schönsten erscheinen würde. (Krüger Rec. 1828.)

§ 4. διαφοιτέοντες. Di. 35, 5, 7. — φάτις, bei Her. öfter, poetisch und ionisch für λόγος. — τὴν ἀνθρώπων. gr. Spr. 43, 1, 1. 57, 1, 1.

ἔλεγον· ἀδίκῃ δὲ ἐξ τε τούδ' ὁ δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναῖη Πει-
σίστρατον κατὰγει καὶ ἐν τῷ ἄστεϊ πειθόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐ-
τὴν τὴν θεὸν προσεύχοντό τε τὴν ἄνθρωπον καὶ ἐδέκοντο Πεισίστρατον.

Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος⁶¹
κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην γαμῖται τοῦ Μεγα-
κλῆος τὴν θυγατέρα. οἱ αὖτε παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων νενηνῶν καὶ
λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμαιωνιδέων, οὐ βουλόμενός οἱ γε-
νέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναίκος τέκνα ἐμίσσητο οἱ οὐ κατὰ νόμον.
τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή, μετὰ δὲ εἴτε ἱστορεύσῃ εἴτε²
καὶ οὐ φράζει τῇ ἐωυτῆς μητρὶ, ἡ δὲ τῷ ἀνδρὶ. τὸν δὲ δεινὸν τι ἔρχε
ἀπαυξέσθαι πρὸς Πεισίστρατον. ὀργῇ δέ, ὡς εἶχε, καταλλάσσετο τὴν
ἐχθρὴν τοῖσι στασιώταισι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιούμενα ἐ-
π' ἐωυτῷ ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν, ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρε-
τριαν ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παῖσι. Ἰππλεω δὲ γνώμην νικήσαντος
ἀναπαύσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον ὀπίσθας ἐκ τῶν
πολλῶν αἰτινὲς σφί προηδέατο κού τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παρασχόν-³
των χρήματα Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ
δέ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφθ' καὶ πάντα σφί ἐξήρτυτο ἐς
τὴν καίοδον· καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου,
καὶ Νάξιος σφί ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντής, τῷ οὐνομα ἦν Λύγδαμης,
προθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. ἐξ⁶²
Ἐρετρίας δὲ ὀρμηθέντες δι' ἑνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω. καὶ πρῶ-
τον τῆς Ἀττικῆς Ἰσχυοῦσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφί στρα-
τοπεδευόμενοι οἱ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ
τῶν δήμων προσέρρεον, τοῖσι ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπα-

C. 61 § 1. οἱ αὖτε für und neben αἰτε bei Her. häufig, in der att. Prosa
selten. zu Thuk. 2, 5, 2. Spr. 56, 11 (12), 2. — ἐναγέων, erklärt 5, 70.
(We.) vgl. zu Thuk. 1, 126, 1.

§ 2. δεινὸν τι ἔρχε es empörte, eine ungewöhnliche Redensart;
διωόν τι ποιούμενος 3, 155, 1. vgl. zu 1, 13. — πρὸς τινος bei Passiven
ist in der attischen Prosa selten, häufig bei Her. und Dichtern. gr. Spr. u. Di.
32, 3, 2. — ὀργῇ. vgl. 1, 114, 3. (Bä.) — ὡς εἶχε. zu 1, 24, 3. — κα-
ταλλάσσετο τὴν ἐχθρὴν versöhnte seine Feindschaft, wie 7, 145,
1. (Sch.) In der att. Prosa ohne Accusativ καταλλάσσεσθαι (καταλλαγῆναι)
πρὸς πᾶν neben καταλύειν (τὸν πόλεμον). — στασιώταισι für στρατιώταισι Leo-
poldos. — ἐπ' ἐωυτῷ gegen ihn. Spr. 68, 37 (41), 7. — ὀπίσω, πάλιν.
zu 1, 13. — γνώμην. Einige Hsn. γνώμη, wie γνώμη 3, 82, 2. vgl. 9, 42, 1.
Dagegen gr. Spr. 46, 6. — ὀπίσθας Gaben, Geschenke, homerisch, bei
Her. noch „1, 69, 2. 6, 62, 1. 89.“ (Sch.) — προηδέατο ehrfurchtsvoll
Dank schulden, wie 3, 140, 2. (We.) Ausdruck und Construction sind
sonst beispieldlos.

§ 3. εἰπεῖν. Spr. u. Di. 55, 1, 2. (1) — διέφθ', attisch διαγίνεσθαι,
dazwischen treten, jenes ganz ungewöhnlich.

C. 62. δ' ἐ. ἔτεος nach einer Zwischenzeit von elf Jahren.
vgl. 2, 73, 1 u. Spr. 68, 18 (22), 3. — τῆς Ἀττικῆς hängt von Μαραθῶνα ab.
zu 1, 18, 1. — στρατοπεδευόμενοι. gr. Spr. 48, 5, 1. vgl. 48, 9, 1.

τότερον. οὗτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο, Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μα-
ραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον, ἐπεῖτε δὲ ἐλύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος
αὐτὸν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὲ βοηθέουσι ἐπ' αὐτίον. καὶ
οὗτοι τε πανσιρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας, καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρα-
τον, ὡς ὀρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ, ἐς τῶντις συν-
ιόντες ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱερὸν καὶ ἀντὶα ἔθεντο
τὰ ὄπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος περὶσταται Πεισιστράτης
Ἀμφίλυτος, ὃ Ἀχαρνάν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ προσίων χρᾶ ἐν ἔξα-
μείτρῳ τότῳ τάδε λέγων.

ἔρριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέταται,

θύνοι δ' οἰμησοῦσι σελήνας διὰ νυκτός.

63δ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάων χρᾶ τάδε, Πεισίστρατος δὲ συλλαβὴν τὸ χρη-
στήριον καὶ φᾶς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν ἐπῆγε τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι
δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τήνικαῦτα
καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν οἱ μὲν πρὸς κύβους, οἱ δὲ πρὸς
ὑπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον ἐσπεσόντες τοὺς Ἀθηναίους τρέπουσι.
φευγόντων δὲ τούτων βουλὴν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτε-
χνᾷται, ὅπως μῆτε ἀλίσθεϊεν ἐπὶ οἱ Ἀθηναῖοι διεισχεθασμένοι τε εἰεν
ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπ' ἵππους προέπεμπε, οἱ δὲ καταλυμβάνον-
τες τοὺς φεύγοντας ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέ-
64ειν τε κελύοντες καὶ ἀπέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ. πειθομένων δὲ
τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὲ Πεισίστρατος τὸ τρίτον σχὼν Ἀθήνας ἐρρι-

(dritte Auflage). — πρὸ bei Comparativen findet sich auch bei Attikern. gr. Spr. 49, 2, 7. — ἀσπαστότερον. Spr. 43, 4, 4. (11.) — συνηλίζοντο. ἀ-
λίζειν für ἀγείρειν, ἀθροίζειν, συλλέγειν ist ein mehr dialektisch-poetisches Wort.
Di. 39 unter dem W. Bei Her. ist das Simplex wie das Compositum nicht
selten. Di. 52, 6, 1. — οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, die Vertheidiger der Freiheit. vgl.
1, 63. — μεταῦτις. μεταῦθις findet sich wohl nur noch bei Aeschylus Eum.
456. — λόγον οὐδένα εἶχον kehrten sich daran nicht, wie 1, 115,
2. (Sch.) Attisch etwa οὐδὲν ἐγρόντιζε. — οὕτω gebraucht Her. so öfter nach
einer Zeitpartikel. vgl. gr. Spr. 65, 9, 1. — βοηθέουσι. zu 1, 30, 3.

§ 2. κατιόντας Zurückkehrende aus der Verbannung. zu κατόδω
1, 60, 2. — ἦσαν für ἦσαν Schäfer. Di. 38, 3, 3. — ἔθεντο. zu Xen. An.
1, 6, 4. mit ἀντὶα 5, 74. Xen. An. 4, 3, 26. mit ἐναντία Hell. 7, 3, 9. —
θείῃ πομπῇ χρεώμενος durch göttliche Fügung geleitet. vgl. 3,
77. 4, 152, 1. Aesch. Ag. 728: πομπῇ Διὸς ξενίου. (We.) — Ἀχαρνάν. Ἀ-
χαρνέως Va., von dem attischen Demos Acharnä. — δ'. zu 1, 47, 2. — ἐκ-
πεπέταται. Di. 40 unter πεπάννυμι.

C. 63. ἐνθεάων gottbegeistert, ungewöhnlich. — συλλαβὴν
nachdem er (auf)gefasst. vgl. 3, 64, 3. (Sch.) vgl. 2, 56. — δέκεσθαι
annehme, sich gefallen lasse. zu Xen. An. 1, 8, 17. — μετεξέτεροι io-
nisch für ἐνιοι, πνές. (Sch.) — ἐπιτεχνᾷται bedient sich dazu eines
Kunstgriffes. vgl. 1, 123, 2. 2, 2, 1. 119, 1. 121, 8. — τοὺς παῖδας
seine Söhne, Hippias, Hipparchos und Thessalos. — ἕκαστον für ἕκαστος
Etienne. — ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ nach seinen Besitzungen oder Geschäf-
ten. Spr. 47, 3, 4. (5, 10.)

ζῶσε τὴν τυραννίδα ἐπικούροισι τε πολλοῖσι καὶ χρημάτων συνόδοισι, τῶν μὲν αὐτόθεν, τῶν δὲ ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων, δμήρους τε τῶν παραμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν καὶ καταστήσας ἐς Νάξον (καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμῳ), πρὸς τε ἔτι τοῖτοισι τὴν νῆσον Ἀῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων, καθήρας δὲ ὥδε· ἐπ' ὅσον ἑσπῆς τοῦ ἱεροῦ εἶχε, ἐκ τούτου τοῦ χώρου παντὸς ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς μετεφέρει ἐς ἄλλον χώρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐπαύνησε Ἀθηναίων, Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεισαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμαϊωνιδέων ἐφευγον ἐκ τῆς οἰκῆς.

Τοὺς μὲν νυν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο⁶⁵ ὁ Κροῖσος κατέχοντα, τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφυγότας καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπεριτέρους Τεγεατέων. ἐπὶ γὰρ Ἀέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλῆτος ἐν Σπάρτῃ τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχεύοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς Τεγεάτας μούρους προσέπιπον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων κατὰ τε σφέας αὐτοὺς καὶ ξείνοισι ἀπρόσμικτοι. μετβαλον δὲ ὥδε ἐς εὐνομίην. Λυκούργου τῶν Σπαρτιτέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφούς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὡς ἔστι· ἐς τὸ μέγαρον, ἰθὺς ἢ Πυθίῃ λέγει τάδε.

ἦεις, ὦ Λυκόοργε, ἐμὸν ποτὶ πῖονα νηόν

Ζητὶ φίλος καὶ πῦσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσιν.

C. 64. σύνοδοι, ungewöhnlich für πρόσοδοι Einkünfte, mit der Nebenidee des Zusammenfließens. — αὐτόθεν, aus Attika selbst. Thuk. 6. 51, 5: Ἀθηναίους εἰκοσὴν μόνον πρᾶσσόμενοι τῶν γυνομένων d. h. vom Ertrage, z. B. des Ackerbaues. — Στρυμόνος. Von den damaligen Besitzungen Athens am Strymon wissen wir nichts Näheres. — λαβὼν wird durch τι mit συνιόντων verbunden Spr. 59, 2. (56, 14; 2.) — καταστήσας. κατατίθεσθαι δμήρους Andre. zu Thuk. 3, 28, 3. — πρὸς τε für πρὸς γε Bekker, πρὸς δὲ Schäfer. — ἔτι ist etwas hart eingeschoben. Di. 68, 5, 8. Aus Attikern nur Aehnliches gr. Spr. 68, 5, 2. — Ἀῆλον. Man sagte Ἀῆλος ἡ νῆσος, ἡ νῆσος ἡ Ἀῆλος. zum Arr. 1, 18, 1 u. 5. 19, 9. vgl. eb. zu 7, 20, 4. Es wird also wohl νῆσος zu tilgen oder τὴν anzufügen sein. — ἐπ' ὅσον so weit hin. Spr. 68, 38 (42), 1. — εἶχε reichte. — Ἀλκμαϊωνιδέων für Ἀλκμαϊωνίδω We. nach Valla. — οἰκῆς Heimath, attisch τῆς ἱαυτῶν. Oeffer findet sich ἡ οἰκία so bei Arrian.

C. 65 § 1. μὲν. Wiederaufnahme des μὲν 1, 59, 1. — κατέχοντα. zu 1, 59, 1. — κατυπεριτέρους überlegen, zuweilen so auch bei Attikern. zu Thuk. 5. 14, 1. — πολέμους. Spr. 46, 3. (6.) vgl. zu Xen. An. 6, 1, 6. — προσέπιπον. zu 1, 16. — καὶ beim Superlativ wie vel. Spr. 69, 28, 7. (32, 18.) Ueber die Sache Thuk. 1, 18, 2. vgl. dort Kr. — ἀπρόσμικτοι mit denen kein Verkehr (bei dem Rechte geachtet worden) möglich war. — μετβαλον. Spr. 52, 2, 7. — πάντων Ἑλλήνων. gr. Spr. 59, 14, 9.

§ 2. τῶν Σπαρτιτέων hängt v n ἀνδρὸς ab. Spr. 47, 7. (9) — ἰθὺς für εὐθύς Bekker. Di. 3, 4, 4. — πῖονα reich. — δίζω. Di. 89 unter

δῖζω ἢ σε θεὸν μαιτεύσομαι ἢ ἄνθρωπον.

ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Λυκούργε.

οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς τοῦτοις λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησι· ὥς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκούργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβῳίῳ, ἀδελφᾷ δέον μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὥς γὰρ ἐπιτροπέυσσε τάχιστα, μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια, πρὸς τε τοῦτοις τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκούργος. οὕτω μὲν μεταβαλόντες ὁδυνομήθησαν, τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱερὸν εἰσάμενοι σέβοντα μεγάλως. οἷα δὲ ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ καὶ πληθεῖ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνὰ τε ἔδραμον αὐτίκα καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρε ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι ἐχρηστηριάζοντο ἐν Λειφοῖσιν ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾶ τάδε.

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.

πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βυλανεφάγοι ἄνδρες ἔασιν,

οἱ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ τι μεγαλῶ.

δῖζωμ. — ἡ, das erste episch für εἰ. Di. 65, 1, 2. — καὶ μᾶλλον noch mehr, wie Xen. An. 6, 4, 85. — κόσμον Verfassung. zu Thuk. 4, 76, 1.

§ 3. αὐτός ohne und mit ὁ bei Eigennamen. zu Xen. An. 1, 2, 20. — ἐπιτροπεύσαντα nachdem er Vormund geworden. Spr. 53, 5, 1. Bei Her. mit dem Genitiv (3, 15, 1) und, wie bei Attikern, mit dem Accusativ. Di. 46, 7, 7. — ἀγαγέσθαι. Eig. müßte oben ὡς fehlen oder hier ἡγάγοντο stehen. Eine solche Vermischung findet sich auch bei Attikern. gr. Spr. u. Di. 55, 4, 7. (3.) — μὴ. Spr. 67, 12, 4. (3.) — μετὰ δὲ sodann aber. zu 1, 11, 2. — τὰ ἔχοντα das sich Beziehende. vgl. 2, 53, 6, 2. 6, 19, 1, wo γέρον synonym, und öfter. (Sch.) Di. 52, 2, 3. — ἐνωμοτία, die Grundabtheilung des Heeres, mithin auch der (waffenfähigen) Bürgerschaft, eig. 25 Mann stark, eine τάξις διὰ σφαγίων ἐνώματος nach Hesych. vgl. O. Müller die Dorier 3 S. 234 f. — τριηκάδας, τριακάδας. Di. 24, 2, 5. Nach Müllers Vermuthung (3 S. 82) eine Geschlechtsabtheilung die 30 Häuser umfasste. — συσσίτια, nach Müller (2 S. 237) auch diese eine militärische Abtheilung, „so dass die Lakedämonier in denselben Genossenschaften speiseten und stritten, woraus es sich erklärt wie die Polemarchen auch über die Sysitien eine Aufsicht führten.“ Ueber die Mahle selbst vgl. Manso Sparta 1, 1 S. 156 ff., 1, 2 S. 189 ff.

C. 66 § 1. τῷ Λυκούργῳ. Spr. 60, 4, 2. (3, 2.) Aehnlich 1, 183, 2. — εἰσάμενοι. Di. 39 unter εἰσα. — οἷα ohne Particip, indem man οὕτω zu χώρῃ oder ὅντι zu πληθεῖ denken kann. zu Arr. An. 6, 6, 3. — ἀπέχρε. Di. 40 unter χρῆ. — ἀνὰ τε ἔδραμον für ἀνέδραμόν τε, ein in diesem Sinne ungewöhnliches, wenn auch von Plutarch nachgebrauchtes Wort. Di. 68, 47, 1. Nach ahmt diese Stelle Appian Bürgerkrieg 1, 111. — καταφρονήσαντες aus Verachtung überzeugt. zu Thuk. 3, 83, 2. — ἐπὶ τῇ χώρῃ zum Behuf der Erwerbung, Eroberung des Landes. Spr. 68, 37 (41), 7. vgl. zum Arr. 2, 1, 4. — ἔασιν, εἰσίν. Di. 38, 2, 1.

δώσω τοι Τεγέην ποσσίσροτον ὀρχήσασθαι
καὶ καλὸν πεδίον σχολίῳ διαμετρήσασθαι.
ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν
ἄλλων ἀπείχοντο, οἱ δὲ πέδας φερόμενοι ἐπὶ Τεγεήας ἐστρατεύοντο,
ρησμοῦ κισθόλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἔξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήας.
ἰσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχον-
τες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ καθ' σχολίῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τε-
γετίων ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαί αὐταὶ ἐν τῇσι ἐδεδέετο ἔτι καὶ ἐς
ἐπὶ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης κρεμά-
μεναι. κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχῶς αἰεὶ κακῶς ἀέ-67
θλεον πρὸς τοὺς Τεγεήας, κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροίσον χρόνον καὶ τὴν
Ἀλεξανδρίδην τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλῆην ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ
Σπαρτιῆται κατ' ἐπὶ τὴν πόλιν ἐγεγόνεσαν, τρόπον τοιῷδε γενό-
μενοι. ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσσοῦντο ὑπὸ Τεγετίων, πέμπαντες
διοκρόπους ἐς Δελφοὺς ἐπειρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι κατύ-
περθε τῷ πολέμῳ Τεγετίων γενόιστο. ἡ δὲ Πυθίη σφί ἐχρησε τὰ
Ὁρέστει τοῦ Ἀγαμέμνονος δοῖα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ
αἶετ' ἐγένετο τὴν θήκην τοῦ Ὁρέστει, ἐκέρπον αὐτὴν ἐς τὸν θεὸν
ἐκτερησμένους τὸν χώρον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὁρέστις. ἐρωτῶσι δὲ ταῦτα
τοῖσι διοκρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε.

ἔστι τις Ἀρκადίης Τεγέῃ λευρῷ ἐνὶ χώρῳ,
ἐνθ' ἄνεμοι πνέουσιν δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
καὶ τύπος ἀνίετυπος καὶ πῆμ' ἐπὶ πῆματι κεῖται.
ἐνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζους αἶα,
τὸν σὺ κομισσάμενος Τεγέης ἐπιτάρροθος ἔσση.
ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπείχον τῆς ἐξευρώσεως

§ 2. οἱ δέ. zu 1. 17, 2. — ὡς δὴ indem sie eben wähten dass sie etc. — ἔξανδραποδιούμενοι für ἔξανδραποδιούμενοι Schäfer. Di. 31, 3 — ἰσσωθέντες, ἡσσηθέντες. Di. 23, 4, 3 u. 39 unter ἡπάομαι vgl. eb. 2, 6, 4. — ἐν τῇσι. 3, 23, 2: ἐν πέδῃσι δεδέσθαι. vgl. 5, 77, 2. So regelmässig mit ἐν. zu Xen. An. 4, 3, 8. — ἐδεδέετο. Di. 30, 4, 10. — σῶαι. ὡς Schäfer. Doch findet sich diese Form noch 2, 121, 4. 4, 124. vgl. zu 1, 24, 4 u. Di. 22, 10, 3. — Ἀλέης. vgl. 9, 70, 2. (Sch.) Ableitung und Bedeutung sind unsicher.

C. 67 § 1. κατὰ τὸν κατὰ. Eine solche Wiederholung derselben Präposition findet sich nicht selten. gr. Spr. 68, 9, 3. — κατ' ἐπὶ τὴν περὶ für κατ' ἐπὶ τὴν περὶ auch 8, 60, 4. 75, 2. 136, 8. (Sch.) Sonst so ungewöhnlich. — ἐπαγαγομένους erg. κατ' ἐπὶ τὴν περὶ ἂν γενέσθαι.

§ 2. ἐγένετο, γίνοντο. Di. 30, 4, 8. — θήκη Grab, Grabgemach. vgl. 3, 16, 3. 4, 71, 3. synonym mit τάφος 1, 187, 2. (Sch.) zu Thuk. 1, 8, 1. — τὸν χώρον. Spr. 61, 5. (6, 2.) vgl. 3, 180, 1: εἰρώτα (αὐτὸν) τὴν τέκην αἰ ἐπιστάτω. — ἐς. Andre τὴν ἐς. Ueber ἐς Di. 68, 21, 3. — τὸν hab' ich aus der Ald. zugefügt, da ein bestimmter Gott gemeint ist. — λευρῷ, ὁμαλῷ ἢ πλατῇ. Schol. zu Od. 7, 123. Die Deutung des Folgenden steht 1, 68, 3. — ἐπιτάρροθος Sieger, nicht wie bei Ho. Helfer. (Portus.)

§ 3. ἀπείχον οὐδὲν ἔλασσον waren nicht minder entfernt

οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι, ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν
καλεομένων Σπαρτιητῶν ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοὶ εἰσι τῶν ἀστῶν,
ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἐκάστον· τοὺς
δεῖ τοῦτον τὸν ἱνιαυτὸν τὸν ἂν ἐξίωσι ἐκ τῶν ἱππέων Σπαρτιητῶν
68 τῷ κοινῷ διαπεμπομένους μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλῃ. τοιούτων ὦν τῶν
ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ.
ἐούσης γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπιμειξίης πρὸς τοὺς Τεγεαίτας ἐλθὼν
ἐς χαλκήιον ἐθήητο σιδήρον ἐξελαυνόμενον καὶ ἐν θῶνυματι ἦν ὀρεῶν
τὸ ποιούμενον. μαθὼν δὲ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωμάζοντα εἶπε παν-
σάμενος τοῦ ἔργου. “ἦ κοινὸν ἂν, ὧς ξεῖνε Λάκων, εἴ περ εἶδες τό περ
ἐγώ, κάρτα ἂν ἐθῶνυμαζες, ὅκου νῦν οὕτω τυγχάνεις θῶνυμα ποιούμε-
νος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τῇ αὐτῇ φρένι
ποιήσασθαι ὀρύσσων ἐπέτυχον σορῶ ἐπιπαίχῃ· ὑπὸ δὲ ἀπιστίας μὴ
μὲν γενέσθαι μηδὲ μὰ μέζοντας ἀνθρώπους τῶν νῦν ἀνοιξα αὐτὴν καὶ
εἶδον τὸν νεκρὸν μήκει ἴσον ἔοντα τῇ σορῶ· μετρήσας δὲ συνέχυσα
ὀπίσω.” ὁ μὲν δὴ οἱ ἔλεγε τὰ περ ὀπώπες, ὁ δὲ ἐννώσας τὰ λεγό-
μενα συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστειρα κατὰ τὸ θιοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε
συμβαλλόμενος· τοῦ χαλκεὺς δύο ὀρεῶν φύσας τοὺς ἀνέμους εὗρισαι

von, konnten sie eben so wenig erreichen. (Bä.) — ἐς οὗ bis, bei Her. neben dem bei ihm üblichen ἐς ὃ noch 3, 31, 2. 4, 30, nicht unverdächtig. Di. 54, 16, 2. Nicht so bei den Attikern. — Λίχης τῶν Lichas aus der Zahl der. vgl. 1, 68, 1. Spr. 47, 7, 1. (9, 1.) — εἰσὶ τῶν sind aus der Zahl der, wie 1, 115, 2. 2, 43, 1. Spr. 47, 7, 2. (9, 2.) — ἀγαθοεργοὶ durch Gutthun, d. h. durch Tüchtigkeit Bewährte, κατ' ἀνδραγαδίαν ἀρετοῖ nach Tim. Lox. p. 4. vgl. dort Ruhnken. — ἱππεῖς Ritter, ein Ehrenname, unter dem sie, dreihundert nach Vermögen gewählte Epheben, als Hopliten dienten. vgl. Manso Sparta 1, 1 S. 152 f. u. O. Müller die Dorier 2 S. 241. — οἱ πρεσβύτατοι eignes Subject bei dem appositiven Particip wie ἔτερον 1, 98, 2. vgl. zu τὸ ξυστόν 1, 52. — διαπεμπομένους μὴ ἐλινύειν fortwährend, rastlos sich verschicken lassen. Spr. 56, 5, 2. — ἐλινύειν syn. παύσθαι, der att. Prosa fremd. zum Arr. 3, 15, 5. — ἄλλῃ anderswohin. zu 1, 1, 1.

C. 68 § 1. ἀνεῦρε, τὰ Ὀρέστειρα ὅσα. — συντυχίῃ ein (glückliches) Zusammentreffen. vgl. 5, 65, 1 mit 41, 1. — ἐπιμειξίῃ Verkehr, bei aufgehobenen Feindseligkeiten. — ἐξελαυνόμενον. zu 1, 50, 1. — ἂν verdoppelt. Spr. 69, 6, 7. (7, 8.) — ὅκου da. vgl. 1, 192, 2. 4, 195, 1. 7, 160, 1. ὅκου γε 7, 118. (Sch.) vgl. zu Thuk. 8, 27, 2. — θῶνυμα ist eig. Prädicat: zum Gegenstande der Verwunderung; die Ausdrucksweise ungewöhnlich. „vgl. 8, 74.“ (Sch.) vgl. zu 1, 160, 2.

§ 2. ὑπὸ ἀπιστίας μὴ aus Zweifel, zweifelnd dass. Spr. 67, 12, 4. (3.) — μὴ μὲν findet sich bei Her. öfter, überall nach Betheuerungen oder Ablehnungen, wesshalb das μὲν nach μὴ bei Her. eben so für μὴν zu nehmen sein wird wie nach ἦ. Di. 69, 44, 1. — ἀνοιξα, ἀνέψα. Di. 40 unter οἶγω. — ὀπίσω. zu 1, 18. — ὀπώπες, ἐωράκες. Di. 40 unter ὀράω. — ἐννώσας, ἐννοήσας. Di. 40 unter νοέω. — συνεβάλλετο schloss, verunthete, wie bei Her. öfter. 3, 68, 1: πρῶτος ὑπόπτευσαι, τῇδε συμβαλλόμενος. — τῇδε auf folgende Weise. zu Xen. An. 2, 3, 1. — συμβαλλόμενος nach συνεβάλλετο, wie πτείνοντες nach πτείνουσι 1, 140, 2. vgl. 1, 67, 1. 131 u. zu 1, 94, 2.

όντας, τὸν δὲ ἄκμονα καὶ τὴν σφυῖραν τὸν τε ὑπόπον καὶ τὸν ἀντίτυπον, ἰὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον τὸ πῆμα ἐπὶ πῆματι κείμενον, κατὰ ἰοῖόνδε τι εἰκάζων, ὡς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλλόμενος δὲ ταῦτα καὶ ἀπειθῶν ἐς Σπάρτην ἔφραξε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπενείκαντες οἱ αἰτίην ἐδίωξαν. ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐς Τεγέην καὶ φράζων τὴν ξυνοῦ συμφορὴν, πρὸς τὸν χαλκία ἑμισθοῖο παρ' οὗκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνον δὲ ὡς ἀνέγνωσε, ἑνοικίσθη, ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον καὶ τὰ δστέα συλλέξας οἶχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὅπως πειρώατο ἀλλήλων, πολλῶ καὶ περτέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἦδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν καταστραμμένη.

Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος ἔπεμπε ἐς Σπάρ-69
την ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας καὶ δεησομένους συμμαχίης, ἐντειλόμενός τε τὰ λέγειν χρῆν. οἱ δὲ ἐλθόντες ἔλεγον· “ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, λέγων ταῦτα. ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, ὑμέας γὰρ πυνθάνομαι προσεῖσθαι τῆς Ἑλλάδος, ὑμέας ὦν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.” Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκέτο, 2
Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον ἥσθησάν τε τῇ ἀπλῇ τῶν Λυδῶν καὶ ἐποιήσαντο ὄρκια ξεινίας περὶ καὶ ξυμμαχίης· καὶ γὰρ τινες αὐτοὺς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἔτι γεγонуῖαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τοῦτο

§ 3. χαλκίος. Di. 18, 4. — τοὺς die in dem Orakel 1, 67, 2 erwähnten. Spr. 50, 2, 4. (6.) So steht der Artikel auch sonst beim Prädicat: αἱ θεαὶ εἰσιν οἱ ἄνεμοι. gr. Spr. 50, 4, 14. vgl. 1, 73, 1. — ἰόντας für ἐ-
όσας. gr. Spr. 63, 6 A. — λόγος Vorgeben. — ἐδίωξαν verbannten (scheinbar), wie 9, 77. (Sch.) Sonst ist ἐκβάλλειν das Activ zu γένειν. —

§ 4. ἑμισθοῦτο wollte mietthen, handelte um die Vermietbung. So ὠνέομαι 1, 69, 2. 3, 139, 2. (We.) zu Xen. An. 1, 3, 1. — οὗκ ἐκδιδόντος dem die Vermietbung ablehnenden. gr. Spr. 53, 1, 7. — ἀνέγνωσε, attisch ἀνέπεισε; jenes oft bei Her. — ὅπως. zu 1, 17, 1. — πειρώατο für ἐ-
πειρώατο Sch. Di. 30, 4, 8. Das iterative ὅπως verbindet Her. nicht leicht mit dem Indicativ. Di. 54, 17, 1. — ἡ πολλὴ τῆς II. zu 1, 24, 1. Doch ist das zu viel gesagt und ἡ wohl zu streichen.

C. 69 § 1. τὸν Ἕλληνα, τοὺς Ἕλληνας. gr. Spr. 44, 1, 4. — ἐντειλόμενος τε mit δεησομένους verbunden, wie κελευθέντας τε stehen könnte. gr. Spr. 59, 2, 3. Di. 56, 14, 3. vgl. 1, 70, 1. — γὰρ. zu 1, 30, 2. — ὦν nach der Parenthese, wie οὖν öfter. zu Xen. An. 1, 5, 14.

§ 2. δι' ἀγγέλων. διαγγέλλων einige Hsn. Doch ist ein solcher Pleonasmus leicht erträglich. — εἶχον verpflichteten, ungewöhnlich. Etwas verschieden 8, 94, 2: τούτους τοιαύτη γὰρ εἶχε ὑπ' Ἀθηναίων. vgl. 7, 8. — ὠνέοντο. zu 1, 68, 3. — δωτίνην, attisch δωρεάν umsonst. vgl. 6, 89. gr. Spr. 46, 3, 5.

τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἰδρυνται Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δὲ 70
 σοφὶ ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτίνην. τουτέων τε ὧν εἵνεκεν οἱ Λακεδαιμό-
 νιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίνας Ἑλ-
 λήνων αἰρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν αὐτοὶ ἦσαν ἐτοιμοὶ ἐπαγγέλλαντι,
 τοῦτο δὲ ποιησάμενοι κρητῆρα χύλκεον ζῳδίῳν τε ἔξωθεν πλήσαντες
 περὶ τὸ χεῖλος καὶ μεγάθει τριηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα ἤγον, δῶ-
 ρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητὴρ οὐκ ἀπείκετο ἐς
 2 Σάρδεις δι' αἰτίας διαφασίας λεγομένας τάσδε. οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι
 λέγουσι ὡς ἐπέτε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδεις ὁ κρητὴρ ἐγένετο κατὰ τὴν
 Σάμῃν, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελοῖατο αὐτὸν νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώ-
 σαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπέτε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν
 Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδεις τε καὶ Κροῖσον
 ἡλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ, ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πρια-
 μένους ἀναθεῖναι μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι
 λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων.

71 Κατὰ μὲν νυν τὸν κρητῆρα οὕτω ἔσχε, Κροῖσος δὲ ἁμαρτῶν τοῦ
 χρησμοῦ ἐποιέετο στρατιήν ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρῆσειν Κῦ-
 ρὸν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. παρασκευαζομένον δὲ Κροῖσου στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν νομιζόμενος καὶ πρόσθε εἶναι
 σοφός, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα οὐνομα ἐν Λυδοῖσι
 ἔχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε· οὐνομά οἱ ἦν Σάνδανις. “ὦ βα-
 σιλεῦ, ἐπ’ ἄνδρας τοιοῦτους στρατεύεσθαι παρασκευάζεαι, οἱ σκοτίνας
 μὲν ἀναξυριδας, σκοτίην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτι φορέουσι, σιτέονται δὲ
 2 οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ’ ὅσα ἔχουσι, χώρην ἔχοντες τρηχέαν. πρὸς δὲ
 οὐκ οἶνῳ διαχρέωνται, ἀλλ’ ὕδροποτέουσι, οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν,

C. 70 § 1. τοῦτο μὲν. zu 1, 30, 3. — ἐπαγγέλλειν entbieten. vgl. zu Thuk. 5, 47, 3. — ζῳδία Bilder jeder Art, von Thieren, Blumen, Früchten u. so w., wie ζῳα 1, 203 u. öfter; ζῳδία bei Athenaios 5, 197, b. (Sch.) — πλήσαντες καὶ χωρέοντα. Spr. 59, 2. gr. Spr. 56, 14, 2. Di. 56, 14, 3. — τάσδε nämlich folgende.

§ 2. ἐγένετο κατὰ τὴν kamen in die Gegend des. Spr. 66, 1, 4. (6.) vgl. 3, 86. — ἀπελοῖατο, ἀγείλonto. Di. 30, 4, 12. — ὑστέρησαν zu spät, um den Kroisos noch frei zu finden. — δέ. τε? — μιν. zu 1, 36, 2. — ἂν λέγοιεν mögen gesagt haben. zu 1, 2, 1. — καὶ οἱ. οἱ ist wohl zu streichen. — ἀπαιρεθείησαν. Beispiele dieser Endung in Krügers hist. philol. Stud. B. 2 S. 40.

C. 71 § 1. ἔσχε. εἶχε? — ἁμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ da er das Orakel (1, 53, 2 vgl. 54) gemissdeutet. — καὶ πρόσθε schon früher, wie Xen. An. 1, 6, 1. — καὶ τὸ κάρτα, attisch καὶ πάνν gar sehr. Di. 69, 41, 5. So spricht Her. öfter, „wie 3, 104, 2. 7, 16, 3.“ (Sch.) vgl. 1, 191, 4. 2, 137, 2. Di. 69, 41, 5. — οὐνομα, ein antikes Asyndeton, bei der Angabe eines Namens nicht selten, wie 1, 179, 2. 205, 1. 2, 29, 2. vgl. zu Arr. 1, 2, 2. — ὦ βασιλεῦ, σὺ δ’ ἐπ’ Va nach Ath. 3 p. 78, e. gr. Spr. 69, 16, 5. — τρηχέαν, τραχίαν. Di. 23, 6.

§ 2. ἀλλ’ für ἀλλά Bekker, weil Her. dies Wort vor einem Vocal stets elidirt zu haben scheint. — τρώγειν bei Her. überhaupt von rohen Speisen.

οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφας ἀπαιρή-
σαι, τοῖσι γε μὴ ἔστι μηδέν; τοῦτο δέ, ἣν νικηθῆς, μῦθε ὅσα ἀγα-
θὰ ἀποβαλέεις· γενοσόμενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν περιέξοιται
οὐδὲ ἀπωστοὶ ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ
νόον ποιεῖουσιν Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Ἀνδούς.” ταῦτα λέγων οὐκ
ἔπειθε τὸν Κροῖσον· Πέρσῃσι γάρ, πρὶν Ἀνδούς καταστρέψασθαι, ἦν
οὔτε ἄβρὸν οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν.

Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπ’ Ἑλλήνων Σύριοι οὐνομάζονται· ἦσαν δὲ⁷²
οἱ Σύριοι οὗτοι τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι Μήδων κατήκοοι,
ἰότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ οὗρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Ἀν-
δικῆς ὁ Ἄλυσ ποταμός, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὗρεος διὰ Κιλικίων,
μετὰ δὲ Ματιηγόνους μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου Φρύ-
γας· παραμειβόμενος δὲ τούτους καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέην ἄνεμονα
ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέρχει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγό-
νας. οὕτω ὁ Ἄλυσ ποταμός ἀποτάμνει σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίας τὰ
κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον. ἔστι
δὲ αὐτὴν οὗτος τῆς χώρας ταύτης ἀπάσης· μῆκος ὁδοῦ εὐζώνῳ ἀνδρὶ
πέντε ἡμέραι ἀναισιμούνται. ἑστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καπ-⁷³
παδοσίην τῶνδε εἵνεκεν, καὶ γῆς ἡμέρῳ προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑων-
τοῦ μοῖραν [βουλόμενος], καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρὶ πύσωνος ἐὼν καὶ

vgl. 2, 37, 3. 92, 2. 4, 177. (We.) — μῆ. gr. Spr. 67, 4, 3. — ἀποβαλέεις. Di. 31, 2. — περιέχεσθαι τινας etwas rings (eifrig) umfassen, er-
streben, synonym γλίχασθαι 3, 72, 3. So Her. öfter, nicht die Attiker. — ἀπωστοὶ ἔσονται werden zu vertreiben sein. vgl. zu 3, 69, 2 u. über γήπεσθαι zu 2, 119, 2. — μὲν. Spr. 69, 31 (35), 2. — ἐπὶ νόον. zu 1, 27, 1. — στρατεύεσθαι. Spr. 50, 5 (6), 6. — γὰρ erklärt die von Sandanis erwähnte (frühere) Dürftigkeit der Perser. (Lh.)

C. 72 § 1. οἱ δὲ Καππαδόκαι geht zurück auf ἐς Καππαδοσίην 71, 1. — ὑπ’ Ἑλλήνων. vgl. 5, 49, 4. 7, 72. — πρότερον ἢ mit dem Infinitiv, wie attisch πρὶν. vgl. 7, 2, 1. — ὁ οὗρος die notorische, anerkannte Grenze. gr. Spr. 50, 4, 14. — ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου, attisch ἐκ τοῦ ἐπὶ θάπτε-
ρα, hier ἐκ τοῦ εὐωνύμου.

§ 2. παραμείβεσθαι vorbeigehen, bei Her. öfter, sonst von Men-
schen; sehr selten bei Attikern. zu Arr. 1, 11, 4. — ἔνθεν μὲν von, auf
der einen Seite; für ἔνθεν δὲ folgt ἐξ εὐωνύμου. zu Xen. An. 2, 4, 22. — ἀπέρχει, ἀπέρχεται. Di. 39 unter εἰργα. So steht das Wort öfter von Ab-
grenzungen durch Flüsse, Meere, Gebirge. vgl. 1, 174, 1. 2, 99, 2. 4, 55. (Sch.)
Eben so bei Spätern — ἀποτάμνει. Di. 40 unter τέμνω — τὰ κάτω, das
diesseits des Halys gelegene, im Ggs. zu Oberasien, τὰ ἄνω. vgl. 1, 177. —
οὗτος dies. Spr. 61, 6. (7.) — μῆκος. Ein ähnliches Asyndeton 2, 11, 1. Das
Wort ist Prädicat: als Länge. — εὐζώνος unbeschwert. zu Thuk. 2,
97, 2. — ἀναισιμούνται, ἀναίσχονται. vgl. 2, 11, 1. Die Entfernung,
sechzig geographische Meilen, hat Her. sich zu Klein gedacht. (Lh.) Eine Tage-
reise veranschlagt er 4, 101 auf zweihundert, 5, 53 auf hundert und fünfzig
Stadien. (We.)

C. 73 § 1. ἡμέρῳ ἐπιθυμῇ würde ein attischer Prosaiker gesagt ha-
ben. — μοῖραν Gebiet, wie 1, 75, 1. 82, 1. 106. Sonst eben nicht so.
— βουλόμενος ist wohl zu tilgen. gr. Spr. u. Di. 61, 6, 8. (5.) Ein anderes

τίσασθαι θέλων ὑπὲρ Ἀστυάγεω Κῦρον. Ἀστυάγεω γὰρ τὸν Κναζάρειω, ἰόντα Κροίσου μὲν γαμβρόν, Μῆδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσιος καὶ αὐτοκράτωρ εἶχε, γενόμενον γαμβρόν Κροίσου ὧδε. Σκυθίων τῶν νομάδων ἢ ἀνδρῶν σιασιάσασα ὑπεξῆλθε εἰς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράνευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μῆδων Κναζάρης ὁ Φραόρτω τοῦ Δηϊόκω, ὃς τοὺς Σκίθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον περιεῖπε εὖ ὡς ἐόντας ἱκέτας, ὥστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιούμενος αὐτούς, παῖδάς σφιν παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε ἐκμαθεῖν καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνου δὲ γενομένου καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθίων ἐπ' ἄγρην καὶ αἰεὶ τι φερόντων καὶ κοτε συνήνεκε ἐλεῖν σφέας μηδὲν νοστήσαντας δὲ αὐτοὺς κεινῆσι χερσὶ ὁ Κναζάρης (ἦν γὰρ, ὡς διέδρεξε, ὄργην ἄκρος) τρηχέως κάρτα περιέσπε ἀεικλή. οἱ δὲ ταῦτα πρὸς Κναζάρειω παθόντες, ὥστε ἀνάξια σφείων αὐτῶν πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παιδῶν ἓνα κατακόψαι, σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κναζάρει δοῦναι φέροντες ὡς ἄγρην δῆθεν, δόντες δὲ τὴν ταχίστην κομίζεσθαι παρ' Ἀλναίτια τὸν Σαδναίτιω εἰς Σάρδεις. ταῦτα καὶ ἐγένετο· καὶ γὰρ Κναζάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τοιτέων ἐπάσαντο, καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες Ἀλναίτιω ἱκέται ἐγένοντο.

74 Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλναίτης ἐξεδίδου τοὺς Σκίθας ἐξαιτέοντι Κναζάρει) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Μῆδοις ἐγγόνει ἐπ' ἔτεα πέντε, ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μῆδους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποίησαντο. διαφέρουσι δὲ σφιν ἐπ' ἴσης τὸν πόλεμον τῷ ἔκτῳ ἔτει συμβολῆς γενομένης συνήνεκε ὥστε τῆς μάχης συνεσιεώσης τὴν

Glossem, ἐπιθυμῶν, haben einige Hsn. — τίσασθαι. zu 1, 10, 1. — γαμβρόν 1, 74, 2.

§ 2. περιεῖπειν behandeln gebraucht von Attikern auch Xen. an einigen Stellen. vgl. 1, 114, 2. — ὥστε. zu 1, 8, 1. — ἐκμαθεῖν. Spr. 53, 3, 10. (20.) — γενομένου, wie 1, 160, 2. — καὶ κοτε auch einmal. — φοιτεόντων. φοιτώντων Lh., der jene Formation überall ändert. — συνήνεκε, unattisch für συνέβη, auch bei Her. wohl nur im Ao., nur ausnahmsweise mit ὥστε 1, 74, 1. 3, 14, 3. vgl. Thuk. 5, 14, 1. Ueber συνήνεκε in diesem Sinne 1, 19. — κεινῆσι, κενῆσι. Di. 2, 3, 1. — ἄκρος heftig. — ἀεικλή. vgl. 1, 115, 1. 3, 160. (Sch.) Attisch αἰκία.

§ 3. ἐβουλεύσαντο beschlossen, verschieden von βουλεύειν 3, 84, 1 u. 2. zu Xen. An. 3, 2, 8. — ὥστε. zu 1, 8, 1. — σκευάζειν zur Speise zubereiten, wie 1, 207, 5. — Κναζάρει auch 1, 74, 1, Κναζάρη 1, 16. — δῆθεν angeblich. zu Thuk. 1, 92. — κομίζεσθαι. Spr. 53, 6, 1. — ταῦτα. δῆθεν wäre die Verbindung weniger asyndetisch. — δαιτυμόνες, wie bei Ho. öfter auch bei Her., unattisch. — ἐπάσαντο. Di. 40 unter πατίομαι.

C. 74 § 1. ἐν δὲ unter ändern aber. Ohne das gew. zugefügte δῆ auch 2, 43, 2. 176, 8, 113, 2; ἐν δὲ δῆ 1, 184, 1. 185, 1. 192, 1. 3, 12, 2. 38, 1. (Gaisf.) Der Gebrauch ist unattisch. Di. 68, 2, 3. — διαφέρειν durchführen. zu Thuk. 1, 11, 2. — ἐπ' ἴσης unter gleichem Erfolge. vgl.

ἡμέτην ἑξαπλῆς νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέ-
της Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἰωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὐρον προ-
θέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν τῷ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Ἀυ-
δοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεῖτε εἶδον νύκτα ἀν' ἡμέρης γινομένην, τῆς
μάχης τε ἐπαύσαντο καὶ μᾶλλον τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφοτέροι εἰρήνην
ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς ἦσαν οἶδε, Σύννεσσις
τε ὁ Κίλιξ καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος. οὗτοι σφι καὶ τὸ ὄρκιον³
οἰσπεύσαντες γενέσθαι ἦσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν. Ἀλυ-
αῖα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρύνην Ἀσιτιάγῃ τῷ Κυα-
ξάρῳ παιδί· ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσεως ἰσχυραὶ οὐκ ἔ-
θέλουσι συμμένειν. ὄρκια δὲ ποιεῖται ταῦτα τὰ ἔθνη τὰ πέρα τε Ἑλ-
λίης καὶ πρὸς τοῦτοισι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωμαι ἐς τὴν
ὁμοχροίην, τὸ αἶμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

Τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἀσιτιάγα Κῦρος, ἰόντα ἑωυτοῦ μητροπάτορα,⁷⁵
καταστρεφάμενος ἔσχε δι' αὐτήν τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι ση-
μαίνω· τὰ Κροῖσος ἐπιμεμφόμενος τῷ Κύρῳ ἔς τε τὰ χρηστήρια ἔ-
παιε εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας καὶ δὴ καὶ ἀπικομένου χήρησιν
ἐβόηεν, ἐλπίσας πρὸς ἑωυτοῦ τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς
τὴν Περσέων μοῖραν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὁ Κροῖ-²
σος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς μὲν ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς ἐούσας γεφύρας διαβί-
βασε τὸν στρατόν, ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μι-

zu Thuk. 1, 27, 1. — συννεστώσης commissa So öfter Arrian. dort zu
1, 15, 8; über πόλεμος ξυνέστη zu Thuk. 1, 15, 2. — νύκτα. Umschreibung
einer Sonnenfinsterniss, am 30 September 610 v. Ch. Ideler Chronol. I. S.
289 f.

§ 2. ἐν τῷ für ἐν ᾧ Schäfer. — καὶ ἀμφοτέροι. vgl. zu 1, 52: —
οἶδε hätte ein Attiker nicht zugefügt.

§ 3. τὸ ὄρκιον οἱ σπ. gr. Spr. 50, 10, 1. Denn der Inf. ist wohl nach
gr. Spr. 61, 6, 8 zu erklären. vgl. zu Παντάλοντι 1, 92, 2. — γάμων ἐπαλ-
λαγή Wechselheirath, ein ungewöhnlicher Ausdruck. — ἔγνωσαν be-
stimmten. — δοῦναι. Spr. 55, 3, 6. (12.) — ἀναγκαίης Band. — ἐθέ-
λουσι mögen, pflegen. vgl. 7, 50, 2. 157, 2. 8, 60, 4. (Sch.) Thuk. 2,
13, 8: ἡσσωμένων ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γυνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους
ᾠμαί εἶναι. — τὰ πέρα eben so wie. Das zugefügte τέ entspricht dem
καὶ vor πρὸς. — ὁμοχροίην Oberfläche der Haut. (We) Bei Attikern
nicht üblich. Wohl ὁμοχροίην nach einer Hs., wie bei Hippokrates. (Br.) —
ἀλλήλων, τὸ ἀλλήλων nach Sprachl. 51, 3, 2. (A.) war hier nicht statthaft,
indem zu erklären ist τὸ (das herausfliessende) αἶμα, αἶμα ὃν ἀλλήλων. vgl.
zu ἑωυτῶν Thuk. 3, 92, 4.

C. 75 § 1. ἔσχε. εἴχε? Der Ao. war wohl in dieser Verbindung nicht
üblich. gr. Spr. 56, 3, 6. — τοῖσι ὀπίσω den spätern, wie ὅπισθε 5, 32,
1. 7, 213, 2, beides so unattisch. — λόγοισι 1, 107 ff. (Bä.) — σημαίνω
für δηγήσομαι, wie 7, 213 vgl. 3, 116, so unattisch. — εἰ στρατεύηται.
zu 1, 52. — ἐλπίσας. zu 1, 22, 2. — πρὸς ἑωυτοῦ sich günstig. Spr.
68, 33 (37), 1.

§ 2. τὸ ἐνθεῦτεν darauf, wie 1, 80, 4. — ὁ πολλὸς λόγος die
allgemeine Sage, wie ὁ πλείων λόγος bei Arrian. vgl. dort zu 1, 11, 6.
Beides wohl unattisch. — εἶναι sei gewesen, von dem schon vorschwe-

λήσιος διεβίβασε. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅπως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὃ στρατός (οὐ γὰρ δὴ εἶναι κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρέοντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ποιῆσαι αὐτῷ τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ καὶ ἐκ δεξιῆς ῥεῖν. ποιῆσαι δὲ ὧδε ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον διώρυχα βαθεῖαν ὀρύσσειν, ἄγοντα μνηοειδέα, ὅπως ἂν τὸ στρατόπεδον ἰδρυμένον κατὰ νώτου λάβοι, ταύτῃ κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ρεέθρων καὶ αὐτὶς παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι, ὥστε ἐπεῖτε καὶ ἐσχίσθη τάχιστα ὁ ποταμός, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ῥεέθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσ-
 76 βεμαί· κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διεβήσαν αὐτόν; Κροῖσος δὲ ἐπεὶ διαβάς σὺν τῷ στρατῷ ἀπῆκετο τῆς Καππαδοκίης ἐς τὴν Περσὴν καλεομένην (ἣ δὲ Περσὴ ἐστὶ τῆς χώρας ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κατὰ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐξείνῃ πόντῳ μάλιστα κη κειμένη), ἐνθαῦτα ἰστρατοπεδεύετο φθειρῶν τῶν Συρίων τοὺς κλήρους. καὶ εἰλε μὲν τῶν Περσῶν τὴν πόλιν καὶ ἡνδραποδίσατο, εἰλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πᾶσας, Συρίους τε οὐδὲν ἔντας αἰτίους διαστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγέρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν καὶ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας ἡντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὀρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας ἐπειρᾶτό σφας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστῆναι. Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπειθοντο, Κῦρος δὲ ὡς ἀπῆκετο καὶ ἀντιστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Περσὴ χώρῃ ἐπειρῶντο κατὰ

benden λέγεται abhängig. — ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς, indem sie gegen die Quellen gewandt standen. (We.) — καὶ ἐκ δ. auch zur Rechten; denn auch zur Linken floss noch ein Theil. vgl. § 3. — ῥεῖν hängt von dem ersten ποιῆσαι ab. Spr. 55, 8, 6. (12.)

§ 3. ἄνωθεν, nach den Quellen zu. (Sch.) — βαθεῖαν. Di. 23, 6, 1. — ἄγοντα μνηοειδέα indem er ihn im Halbkreise führen liess. — ὅπως ἂν, wie 1, 91, 2. 99. gr. Spr. 54, 8, 2. — κατὰ νώτου λάβοι der Fluss im Rücken des Heeres flösse, nämlich eben durch das neue Bette. (Wy.) — κατὰ τὴν διώρυχα ist Epexegem, wenn nicht Glossem zu ταύτῃ. — καὶ vor ἐσχίσθη gehört zu diesem und lässt vor διαβατός ein zweites καὶ erwarten, welches fehlt wie in den Fällen gr. Spr. 69, 32, 13. — ἀμφοτέρῃ an beiden Stellen, synonym mit κατ' ἀμφοτέρω 7, 10, 3; unaltisch. — καὶ vor τὸ παράπαν wie vor μάλα, πάντ' etc. Spr. 69, 38, 7. (32, 18.) Das nächste καὶ gehört mehr zum ganzen Gedanken: sogar ausgetrocknet etc., nicht bloss getheilt. — προσίεμαι nehme ich an, als glaublich, wie 6, 123, 1. (Sch.) vgl. zu Thuk. 4, 88, 1. — γὰρ γὰρ ἂν Schäfer. — διεβήσαν hätten sie übergehen sollen. gr. Spr. 54, 1, 3.

C. 76 § 1. κατὰ gegenüber. (Sch.) zu Xen. An. 1, 4, 3. — καὶ fñgt Her. so öfter zu μάλιστα, wie 2, 75, 1; nicht so die Attiker πῇ. — κειμένην für κειμένην We. — κλήρους Güter, synonym mit ἀγρούς 9, 94, 2. (Sch.) — οὐδὲν αἰτίους. zu Xen. An. 6, 4, 8.

§ 3 ἡντιοῦτο. Di. 39 unter ἀνπόμαι. — ἐξελαύνειν ὀρμῆσαι, wie ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι 7, 150, 1. (We.) — ἐς τοὺς. Spr. 68, 17 (21), 2. — πειρᾶσθαι πνος gebraucht Her. oft vom Kampfe. — κατὰ τὸ ἰσχυρόν mit

τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέσκησαν νυκτὸς ἐπελθούσης.

Καὶ τὰ μὲν στρατιόπεδα ἀμφότερα οὕτω ἡγωνίσαστο· Κροῖσος δὲ 77
μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ ἐνωτοῦ στρατεύμα (ἦν γάρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κῦρος), τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ
ὀπισθεῖν οὐκ ἐπειράτο ἐπιὼν ὁ Κῦρος, ἀπήλυνε ἐς τὰς Σάρδεις, ἐν
νόῳ ἔχων παρακαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὄρκιον (ἐποίησαστο
γὰρ καὶ πρὸς Ἀμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ
πρὸς Λακεδαιμονίους), μεταπεμφθὲς δὲ καὶ Βαβυλωνίους (καὶ γὰρ
πρὸς τοὺτους αὐτῷ ἐπεποιήτο συμμαχίην, ἐνυράννευε δὲ τῶν
Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβύνητος), ἐπαγγέλλας δὲ καὶ Λα-
κεδαιμονίους παρεῖναι ἐς χρόνον δητὸν, ἀλίσας τε δὴ τοὺτους καὶ τὴν
ἐνωτοῦ συλλέξας στρατιὴν ἐνένωτο τὸν χειμῶνα παρεῖς ἅμα τῷ
ἐαρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα φρονέων, ὡς ἀπὸ 3
κετο ἐς τὰς Σάρδεις, ἐπεμπε κήρυκας κατὰ τὰς συμμαχίας προερχόν-
τας ἐς πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις· τὸν δὲ παρεόντα καὶ
μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὃς ἦν αὐτοῦ ξεινικός, πάντα ἀπείς δι-
εσχέδασε, οὐδαμὰ ἐλπίσας μή κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλη-
σίως Κῦρος ἐλάσῃ ἐπὶ Σάρδεις.

Ταῦτα ἐπιλεγόμενον Κροίσῳ τὸ προάσκειον πᾶν ὄφρων ἐνεπλή- 78
σθη· φανέντων δὲ αὐτέων οἱ ἵπποι μεινέοντες τὰς νομάς νέμεσθαι
φοβέοντες κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τοῦτο Κροίσῳ, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε

Macht, mit mächtigem Angriffe. (Va.?) vgl. 9, 2, 2. — ἀμφοτέρων eben so
von πολλῶν regiert 1, 80, 4. 82, 4. 4, 201, 1. mit ἐξ 3, 11 und 6, 101: ἐπι-
πτον πολλοὶ ἀμφοτέρων.

C. 77 § 1. μεμφθεὶς τὸ στρατεύμα unzufrieden mit dem Heere.
vgl. 7, 48 u. zu Thuk. 6, 13, 2. Ueber die Form Di. 39 unter μέμφομαι. —
τοῦτο bezieht sich der Sache nach auf τὸ πλῆθος: in diesem Punkte, da
man auch μέμφεσθαι τινα τοῦτο neben κατὰ τι sagte. Spr. 46, 8, 2. (5, 7.) —
οὐκ ἐπειράτο ἐπιὼν er machte keinen Versuch (zu kämpfen) mitAn-
rücken. Die unnatistische Verbindung des περᾶσθαι mit dem Particip (Di. 56,
5, 3) ist bei Her. nicht selten. „vgl. 1, 84, 1. 2, 73, 2. 4, 125, 2. 139, 1. 6,
5, 1. 9, 2. 50, 1. 7, 139, 1. 148, 1. 172, 2. 9, 26, 1. 53, 2.“ (Sch.) — ἡ-
περ als, dialektisch Di. 69, 36.

§ 2. ἐπαγγέλλας παρεῖναι. Spr. 55, 3, 7. (13.) vgl. gr. Spr. 48, 7,
10. — ἀλίσας. Di. 39 unter ἀλίζω. — ἐνένωτο. ἐνένωτο Bekker. Doch ge-
braucht Her. ἐννοεῖσθαι nicht, wohl aber νοεῖσθαι so 9, 53, 2. vgl. 7, 206.
(Lb.) Di. 40 unter νοεῖω. Anakoluthisch ist die Epanalepsis nach dem entfern-
ten ἐν νόῳ ἔχων. vgl. gr. Spr. 65, 9, 2. Zugleich eine Art von Verkettung
wie 1, 184. 197. — ἐαρι für ἦρι Schäfer.

§ 3. κατὰ ist distributiv. Spr. 68, 21 (25), 4. vgl. eb. A. 1. — τὰς
συμμαχίας, im Plu. auch 1, 81. 82, 1. — μῆ, weil ἐλπίσας eine Furcht
einschliesst. gr. Spr. u. Di. 54, 8, 10. (8.) — ἐς π. μῆνα, wie 1, 81. vgl.
zu Xen. An. 1, 7, 1.

C. 78 § 1. ἐπιλέγεσθαι überlegen, wie oft bei Her., unnatistisch so.
— μεινέοντες ablassend. — τὰς. gr. Spr. 46, 5, 2. — ὥσπερ. zu ὡς ἐγὼ 1,

τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τοὺς ἐξηγητὰς Τελμησσέων. ἀπικόμενοι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι καὶ μαθούσι πρὸς Τελμησσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας οὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι· πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδεις ἤλω Κροῖσος. Τελμησσέες μέντοι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδοκίμον εἶναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώραν, ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέφεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους, λέγοντες ὅφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἱπποὶ δὲ πολέμιόν τε καὶ ἐπήλυδα. Τελμησσέες μὲν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ ἤδη ἡλωκότι, οὐδὲν κω εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδεις τε καὶ 79 αὐτὸν Κροῖσον· Κύρος δὲ αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τῇ μάχῃ τὴν γενομένην ἐν τῇ Πιερῇ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος διασκεδᾶν τὸν στρατὸν, βουλευόμενος εὗρισκε προῆγμα οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς δύναται τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδεις, πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀλισθῆναι τῶν Ἀνδῶν τὴν δύναμιν. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἔποσει καὶ ἀτάχος· ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Ἀνδρίην αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθει.

2 Ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ παρὰ δόξαν ἔσχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκει, ὅμως τοὺς Ἀνδρῶς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρείοτερον οὔτε ἀλκιμώτερον τοῦ Ἀνδίου. ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἱππων δούρατά τε ἐφόρουν μεγάλα καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππεύ- 80 σθαι ἀγαθοί. ἐς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τοῦ ἄστεος ἔστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἰὸν μέγα τε καὶ ψιλόν (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι καὶ Ὕλλος συρρηγνῦσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ

22, 1. — τοὺς ἐξηγητὰς für τοὺς ἐξηγητάς oder τῶν ἐξηγητῶν Bekker. — Τελμησσέων. Auch nach Cic. div. 1, 41: in hac urbe excellit haruspicum disciplina. (We.) — θέλει. 4, 131: ἐκέλευε γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. 6, 37, 2: τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι;

§ 2. πρὶν ἢ. zu 1, 19. Mit dem Infinitiv öfter, wie 1, 79. 2, 2, 1. 4, 167, 1. (Sch.) — σφέας, αὐτούς, wie σφί 1, 3. — ἀναπλῶσαι. zu 1, 2, 2. — ἀλλόθροον anders sprechend, fremd, ein poetisches Wort, auch 3, 11, 1. — ἐπήλυδα. Di. 17, 2, 2. — τῶν, τούτων ἄ. gr. Spr. 51, 10, 3. Matthiä streicht ἦν.

C. 79 § 1. αὐτίκα ähnlich 2, 146, 2. 7, 220, 2. (Matth.) Attisch so εὐ-θύς. Spr. 56, 9 (10), 3. — προῆγμα vorthellhaft, wie 4, 11, 2 u. 7, 12, 1. (We.) Ungewöhnlich. vgl. jedoch zu 1, 207, 1. — ἔδοξε, καί. So steht καί bei Her. und Thuk. öfter im Nachsatze. Kr. zum Dionys. p. 291. — ἐληλύθει. Di. 53, 4 A.

§ 2. ἔσχε, nicht für εἶχε, sondern vom Eintreten. Spr. 53, 5, 1. Wie mit dem Adverbium so findet sich ἔχειν ähnlich auch mit einer Präposition und ihrem Casus. vgl. 2, 30, 2. — ἢ ὡς κατεδόκει, wie 8, 4, 1. (Va.) vgl. zu 1, 22, 2. — ἀλκιμώτεροι, mehr von der physischen Tapferkeit. 3, 110: θηρία ἐς ἀλκὴν ἀλκιμα. — ἀπ' ἱππων. Od. 4, 50: ἐπιστάμενοι μὲν ἀπ' ἱππων ἀνδράσι μάχασθαι. (We.) gr. Spr. 68, 16, 4. — δούρατα. Di. 20 unter δόρυ. — ἱππεύεσθαι. zu 1, 27, 2. — ἀγαθοί geschickt zu. gr. Spr. 53, 3, 3.

C. 80 § 1. ψιλόν kahl, ohne Bäume und Strauchwerk, wie Xen. An. 1, 5, 5. — συρρηγνῦσι. Di. 86, 1, 3. — δέ. zu 1, 7, 1. — Φώκαιαν für

ἔργον, ὃς ἐξ οὐχέος ἱεροῦ μητρὸς Ἀνδουμένης ἔλων ἐκδιδοῖ ἐς θά-
 σσαν κατὰ Φώκαιαν πόλιν), ἐνθαῦτα ὁ Κύρος ὡς εἶδε τοὺς Ἀν-
 δροὺς ἐς μάχην τασσομένους, καταρρωθήσας τὴν ἵππον ἐποίησε Ἀρπά-
 νι ὑποθεμένον, ἀνδρὸς Μήδου, τοιόνδε. ὅσαι τῷ στρατῷ τῷ ἔων-
 οῖ εἰποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἀ-
 λείας καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα ἀνδρας ἐπ' αὐτάς ἀνέβησε ἱππάδα στο-
 λῇ ἐσταλμένους, σκευάσας δὲ αὐτοὺς προσέταξε τῆς ἄλλης στρατιῆς
 κροῖσαι πρὸς τὴν Κροῖσον ἵππον, τῇ δὲ καμήλῳ ἐπισθαι τὸν πεζὸν
 κρατὸν ἐκέλευε, ὅπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὥς
 ἔοι οἱ πάντες διειτετάχαιτο, παραίνεσε τῶν μὲν ἄλλων Ἀνδῶν μὴ φει-
 κόμενους κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν
 ἢ κτείνειν, μηδ' ἦν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παραι-
 νει, τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῶνδε εἵνεκεν· κάμη-
 ὀν ἵππος φοβέται καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὀρέων
 οὔτε τὴν ὀσμὴν ὀσφραίνομενος. αὐτοῦ δὴ ὦν τούτου εἵνεκεν ἐσεσό-
 ηστο, ἵνα τῷ Κροίσῳ ἄχρησιον ἢ τὸ ἱππικόν, τῷ δὲ τι καὶ ἐπέχε-
 ῖν ἀλάφεισθαι ὁ Ἀνδός. ὥς δὲ καὶ σφίησαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα
 ἐς ὠσφροντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι καὶ εἶδον αὐτάς, ὀπί-
 πτω ἀνέστρεφον, διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἢ ἐλπίς. οὐ μέντοι οἱ γε
 Ἀνδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν, ἀλλ' ὥς ἑμαθον τὸ γινόμενον, ἀπο-
 θορόντες ἐπὶ τῶν ἵππων πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλον. χρόνῳ δὲ
 κρότων ἀμφοτέρων πολλῶν ἐτράποντο οἱ Ἀνδοί, κατεληθέντες δὲ
 ἐς τὸ πῖχος ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων.

Τοῖσι μὲν δὲ κατεστήκει πολιορκίῃ, Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρό-81
 ὀν ἐπὶ μακρὸν ἔσσεσθαι τὴν πολιορκίην ἐπέμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἄλλους

Περσέων Bekker. vgl. 1, 142, 2. 152, 2. 2, 106, 1. 178, 2. — τοιόνδε ohne
 i, wie 1, 123, 2. 191, 1. 2, 2, 1. So auch zuweilen bei Attikern. Kr. zu
 Luk. 4, 67, 2.

§ 2. ἀνέβησε. Di. 40 unter βαίνω. — ἱππάδα. attisch ἱππικὴν. — ἐ-
 σταλμένους für ἐνσταλμένους Schäfer. — τῇ καμήλῳ collectiv, wie ἡ ἵπ-
 νος. (Sch.) — τὴν πᾶσαν. gr. Spr. 50, 11, 12.

§ 3. παραινέσει. Di. 28, 4, 2. — πάντα τόν. gr. Spr. 50, 4, 1. —
 Κροῖσον αὐτόν. gr. Spr. 50, 11, 16. — μηδ' ἦν selbst nicht wenn.
 gr. Spr. 65, 5, 17. — ἀντία τῆς, attisch κατὰ τὴν gegenüber der. vgl.
 1, 31, 3. (wo § 4 κατὰ) 48, 2. Di. 48, 13, 2. — κάμηλον ohne γάρ, ein-
 mal Ber. häufiges Asyndeton. vgl. 1, 93, 1. 96, 1. 100, 1. 114, 1. 179, 1. 2, 41,
 1. 50, 1. 120, 1. Di. 59, 1, 5. — ἰδέην. εἶδος in der schlichten att. Prosa
 Xen., die Redner). — ὀρέων. Spr. 56, 6, 1.

§ 4. ἐπέχε setzte sich darauf, hatte vor. „vgl. 1, 153, 2. 6,
 4.“ (We) — ὁ Ἀνδός. zu 1, 2, 2. — τὴν die bevorstehende. zu Thuk.
 1, 105, 4 u. 4, 91, 2. — ὠσφροντο für ὠσφραντο Kr. Diese Form steht
 ganz vereinzelt. — ὀπίσω. attisch πάλιν. vgl. zu 1, 13. — ἡ die gefasste.
 gr. Spr. 50, 2, 2. (3.) — ἀποθορόντες. Di. 39 unter θρώσκω. — χρόνῳ
 mit der Zeit. gr. Spr. 48, 2, 10. — κατεληθέντες. zu 1, 24, 2.

C. 81. κατεστήκει bestand. Eben so Thuk. 1, 102, 1. vgl. 3, 10, 1.
 — ἐπὶ. gr. Spr. u. Di. 68, 4, 2. (6.) So χρόνον ἐπὶ πολλόν 1, 214, 2. 2, 133, 1. 154,

ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας· οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο πέμπον μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις, τούτους δὲ ἐπέμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθεῖν ὡς πολιορκουμένου Κροίσου. 82 ἐς τε δὴ ὧν τὰς ἄλλας ἐπέμπε συμμαχίας καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαιμόνα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτεσι κατ' αὐτὸν τοῦτον χρόνον συνεπιπύκνυντο. ἐξ οὗσιν πρὸς Ἀργεῖους περὶ χώρου καλεμένου Θυρέης· τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μεσσηνίας, ἀποταμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέγιστος Μυλαίων ἡ πρὸς ἐσπέρην Ἀργείων, ἣ τε ἐν τῇ ἡπειρῷ χώρῃ καὶ ἡ Κόρινθος νῆσος καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων σφετέρῃ ἀποταμνομένη, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνεληθόντες ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι, ὁπότεροι δ' αὖν περιγένηνται τούτων εἶναι τὸν χώρον· τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν ἑωυτοῦ μηδὲ παραμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἰς τὴν ἐκείνου μὴ παρόντων τῶν στρατοπέδων ὀρέοντες οἱ ἑταροὶ ἐσσομένους τοὺς σφετέρους ἐπαμύνοιντο. συνθέμενοι ταῦτα ἀπαλλάσσοντο λογάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλον. μαχομένων δὲ σφετέρων καὶ γινομένων ἰσοπαλέων ὑπελείποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς Ἀργείων μὲν Ἀλκίνορος τε καὶ Χρομῖος, Λακεδαιμονίων δὲ Ὀθρυάδης· ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπιθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων ὡς νεκροὶ ἐξήλθον ἐς τὸ Ἄργος, ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς καὶ προσφορῆσάς τινά ὄπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον ἐν τῇ τάξιν εἶχε ἑωυτόν. ἡμέρη δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυνθανόμενοι ἀμφοτέρω. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν, λέγοντες οἱ μὲν ὡς ἑωυτῶν πλεῖνες περιγόνοντες, οἱ δὲ τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφηνότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμεινάντα καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς· τέλος δὲ

1. γῆν περὶ πᾶσαν 2, 21. — τὴν ταχίστην. zu Xen. An. 1, 2, 20. — δέεσθαι. Spr. 55, 3, 10. (20.) — ὡς mit dem Bedeuten dass.

C. 82 § 1. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι diesen aber gleichfall nämlich den. gr. Spr. 50, 1, 11. — συνεπιπύκνυντο, von gleichzeitig Vorgefallenem, mit dem Particip nur noch 5, 36, 1. 9, 101, 1. (Lh.) Bei Attikern entweder bloss mit dem Nominativ oder impersonal mit dem Infinitiv — Μαλεῶν. Μαλέων Br. — Ἀργείων. Spr. 47, 4, 2. (6, 7.) — Κορινθία ist Adjectiv; die Insel hiess τὰ Κόρινθα.

§ 2. ἐνθαῦτα nach einem Particip auch (mit δὴ) bei Attikern. zu Thuk. 1, 91, 3. — συνέβησαν. zu 1, 13. — ὥστε. gr. Spr. 65, 3, 1. — τὸ πλῆθος, sonst τὸ πολὺ. zu Xen. An. 1, 4, 13. — ἑκάτερον die beiderseitige. — μηδέ. zu οὐδέ 1, 43, 1. — ἀγωνιζομένων erg. τῶν τριηκοσίων zu ἀπαντούντων 1, 3. — ὀρέοντες für ὀρώμεντες oder ὀρώμεντες Schäfer. letztere Form billigt Lh.

§ 3. ἰσοπαλέων. zu Thuk. 2, 89, 2. — οἱ δύο. zu τὰ 1, 18, 1. — ὁ τῶν Α. gr. Spr. 47, 9, 1. — Ὀθρυάδης. gr. Spr. 50, 1, 11. — εἶπε hielt sich (auf). 3, 79, 3: κατ' οἶκον ἑωυτοῦ ἔχουσι.

§ 4. αὐτοὶ ἑκάτεροι, wie 9, 26, 1. zu Thuk. 1, 105, 4. — λέγοντες, gestellt als ob ἀποφαίνοντες nicht folgen sollte, wie ἐν νόμῳ ἔχοντες.

ἢς ἐριθος συμπεσόντες ἐμάχοντο, πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου καταχειράμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποίησαν νόμον τε καὶ κατάρτην μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων ἡδὲ καὶ μηδὲ τὰς γυναῖκας σφί χρυσοφορήσειν, πρὶν ἢ Θυρέας ἀνακλῶνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ ἐναντία τούτων ἐθετο νόμον· οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου ἀπὸ τούτου κομῶν. τὸν δὲ ἓνα λέγουσι τὸν περὶ τῶν τριηκοσίων, Ὁθρυάδην, ἀσχυρόμενον ἀποροσιέειν ἐς Σπάρτην τῶν οἱ συλλογιτέων διεφθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῇσι θύραις καταχρήσασθαι ἐκωλύον.

Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτεσι ἐνεστεώτων πρηγμάτων ἦκε ὁ 83. Σαρδιηνὸς κῆρυξ δεόμενος Κροίσῳ βοηθεῖν πολιορκημένῳ. οἱ δὲ ἡμῶς, ἐπεὶτε ἐπύθοντο τοῦ κήρυκος, ὀρμέατο βοηθεῖν· καὶ σφί ἤδη παρεσκευασμένοισι καὶ νεῶν ἐκαστῶν ἐτοίμων ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὅς ἡλώπει τὸ τεῖχος τῶν Ἀσδίων καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωγρηθεὶς. οὕτω δὲ οὗτοι μὲν συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην ἐπέπαινον, Σάρδιες δὲ ἤλυσαν ὧδε. ἐπειδὴ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἐγένετο ἡμέρῃ πολιορκεῖ 84 ἡμῶς Κροίσῳ, Κύρος τῇ στρατιῇ τῇ ἐκωλύον διαπέμψας ἱππέας κρούει τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τεύχεος δῶρον δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο κρησαμένης τῆς στρατιῆς, ὥς οὐ προσχώρει, ἐνθαυτὰ τῶν ἄλλων πεπαιγμένων ἀνὴρ Μύρδος ἐπειράτο προσβαλὼν, ἰὼ οὕνομα ἦν Ὑροῖδος, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλεως τῇ οὐδεὶς ἐτίκτατο φύλακος· οὐ γὰρ ἔτι δεινὸν καὶ τοῦτο μὴ ἁλῶν κοτε. ἀπότομός τε γὰρ ἔστι ταύτῃ ἡ 2 ἐκπόλις καὶ ἄμαχος· τῇ οὐδὲ Μήλης ὁ πρότερον βασιλεὺς Σαρδίῳν

1. ὧδε 1, 86, 1 u. ἦσαν Xen. An. 1, 2, 21. — καὶ ἀμφοτέρων. zu 1, 2; über den Ge. zu 1, 76, 2.

§ 5. θρέψειν. gr. Spr. 53, 7, 10 u. zu Thuk. 1, 28, 2. — πρὸ τούτου. πρὸ τῶν Schäfer, was allerdings das Regelmässige ist. vgl. jedoch 1, 123, 1. Μοῦντιν wird τούτου durch den Gegensatz. — κομῶν hängt noch von νόμῳ ἔθεντο ab. gr. Spr. 69, 14, 5. — τῶν οἱ. Di. 48, 12, 2. — αὐτοῦ ἐν. u. Xen. An. 2, 2, 1. — μιν epanaleptisch wie αὐτόν Xen. An. 2, 4, 7. vgl. 1, 34, 2. — καταχρήσθαι tödten öfter bei Her., so unnatürlich; διακρούει so bei Thuk. 1, 126, 7 u. öfter.

C. 83. δέ. δῆ? — ὀρμέατο. Di. 53, 4 A. — ἐνεστεώτων vorhanden. in Hell. 2, 1, 6: ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστηκότων πραγμάτων πρέσβεις πέμπειν. in selbener Gebrauch. — ὁμῶς, καίπερ τοιούτων ἐνεστηώτων πρηγμάτων. — παρσκευασμένοισι καὶ νεῶν. Spr. 59, 2 A. gr. Spr. u. Di. 56, 14, 2. (3.) — ἡλώπει. zu 1, 44. — οὕτω δὲ οὗτοι. Xen. An. 1, 1, 11: ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

C. 84 § 1. τεσσαρεσκαίδεκάτῃ. Di. 24, 1, 7 u. 2, 1. Ohne Artikel, in 1, 41, 1. 51, 2. vgl. zu Xen. An. 6, 2, 9. — πολιορκημένῳ. gr. Spr. 5, 3. vgl. 1, 112, 2. 2, 2, 3. 13, 1. 124, 2. (145, 1. 2.) 9, 39, 1. — πρώτῳ. Spr. 57, 5, 3. — προσχώρει für προσεχώρει Gronov: es ging von hinten, wie 5, 62, 1. 8, 102, 1. (We.) vgl. 1, 205 u. zu Thuk. 1, 74, 4. — ἐνθαυτὰ. Spr. 65, 9, 2. (1.) — φύλακος. attisch φύλαξ. Di. 17, 1, 6. — δεινὸν μὴ. zu Thuk. 3, 102, 2.

§ 2. ἄμαχος, οὐκ ἐπίμαχος, so nicht gewöhnlich. — μούνη dem ad-

μόνη οὐ περιήνεικε τὸν λείοντα τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμησσεύ δικασάντων ὡς περιενηχθέντος τοῦ λείοντος τὸ τεῖχος ἔσονται Σάρδα ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἦν ἐπιμαχὸν [τὸ χωρίον] τῆς ἀκροπόλεως, κατηλόγησε τοῦτο ὡς ἐὼν ἄμοχόν τε καὶ ἀπότομον· ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τρωῶλου τετραμμένον τὴ πόλιος. ὁ ὧν δὴ Ὑροιάδης οὗτος ὁ Μύρδος ἰδὼν τῇ προτεράτῃ τὰ τινὰ Ἀνδῶν κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλεως καταβάντα ἐπὶ κυνέτην ἄνωθι κατακυλισθεῖσαν καὶ ἐνελόμενον ἐφράσθη καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τοῖ δὲ δὴ αὐτός τε ἀναβεβήκει καὶ κατ' αὐτὸν ἄλλοι Περγασίων ἀνέβαινον προσβάντων δὲ συγχῶν οὕτω δὴ Σύρδιες τε ἠλώκεσαν καὶ πᾶν ἰᾶσιν ἐπορθέτο.

- 85 Κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγένετο. ἦν οἱ παῖς, τοῦ καὶ πρὸ τερὸν ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπικεικὴς ἄφρωνος δέ. ἐν τῇ ὧν παρελθούσῃ εὐεστοῖ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν ἐπεποιήκει, ὅλλα ἐπιφραζόμενος καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφούς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφει χρησμένους. ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε.

Ἀνδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε, μὴ βούλευ πολύευκτον ἰὴν ἀνὰ δώματ' ἀκούειν παιδὸς γυθεγγομένου. τὸ δέ σοι πολὺ λῶσιον ἄμφος ἔμμεται· αὐθῆσει γὰρ ἐν ἡματι πρῶτον ἀνόλβη.

verbalen τῇ wo angefügt; ungewöhnlich. Aehnlich *μόνη ταύτῃ* 3. 5. — ο dient bloss zur Wiederaufnahme der in *οὐδὲ* enthaltenen Negation, wie *Plat. Symp.* 204. a: *οὐδ' εἰ τις ἄλλος σογός, οὐ φιλοσοφεῖ.* vgl. gr. Spr. 67, 11, 1. — *δικασάντων. εἰκασάντων* Va., *διδαξάντων* Reiske. Aehnlich jedoch *ἐγνασαν* 1, 78, 2. *Eu. Or.* 164: *ἰδίκασε γόνον ὁ Δοξίας ἐμᾶς ματῆρος.* (Sch.) Beid. Stellen sind doch ungleich. — *τὸ τεῖχος* hängt von *περιενηχθέντος* ab. — *τὸ χωρίον* ist wohl zu streichen und der Ge. von ἡ abhängig. vgl. zu *Arr.* 1. 4, 23, 4. Mit *τὸ χωρίον* müsste ἡ ἀκρόπολις stehen, wie *Thuk.* 1, 100, 3: *τὸ χωρίον αἱ Ἑννέα ὁδοί.* — *κατηλόγησε* vernachlässigte, ein unattisches Wort. — *τοῦτο* für *τὸν* Reiske. Der *Ac.* auch 1. 144, 2. 3, 121. — *πρὸ τοῦ.* Der Ge. steht so auch bei Attikern. zu *Thuk.* 1, 62, 1. Aber schwerlich mit *πετραμμένος*, das vielleicht zu streichen, wenn nicht *πρὸς τὸν Τρωῶλον* mit Reiske zu lesen ist. Aehnlich jedoch *Arr.* *An.* 2, 20, 10: *τὸν λυμένα τὸ ἐκ Σιδῶνος γέροντα.* — *τῆς πόλεως* hängt von *τὸν* ab: dieser Theil der Stadt. (Bä. u. Lh.) vgl. § 1 u. 2: *κατὰ τὸν τοῦ ἀκροπόλεως.* vgl. 1, 185, 1. § 3. οὗτος für αὐτός Reiske. — *ἐπὶ.* Spr. 68, 88, 2. (42, 2.) — *ἐφράσθη.* Di. 40 unter *φράζω.* Unattisch. — *ἐς θυμὸν ἐβάλετο*, unattisch, bei Her. auch 7, 81, 2. 8, 68, 4. — *κατ' αὐτόν* nach seinem Vorgange — οὕτω δὴ. Spr. 56, 9, 2. (10, 3.)

C. 85 § 1. *πρότερον* 1, 34 u. 33. (Bä.) — *τὰ μὲν ἄλλα ἐπικεικὴ* im Uebrigen ganz gut vgl. die Erkl. zu *Greg. Kor.* p. 520. — *τῇ ὧν οὖν* τῇ hätte ein Attiker gestellt. gr. Spr. 68, 5, 1. — *εὐεστοῖ.* Di. 18, 3, 1. — *τὸ πᾶν.* Die Attiker sagen *πᾶν* oder *πάντα ποιεῖν* ohne Artikel. (Lh.) — *ἐπεπόμφει.* *πεπομψῶς* wäre concinn. zu 1, 19. — *μέγα* sehr, dichterisch. So auch *μέγα νήπιος* II. π, 46. *μέγ' ὄλβιος* *Eu. Hek.* 498, *Or.* 1328. Di. 46, 1. 7. — *ἔην, γωνήν.* — *βούλευ.* Di. 30, 3, 4. — *ἄμφος* entfernt, nicht z. Theil geworden; ungewöhnlicher Gebrauch. vgl. Di. 68, 20, 6. — *ἐν ἡματι ἀνόλβη.* Di. 48, 2, 7.

ἀλίσκομένου δὲ τοῦ τείχεος ἦε γὰρ τῶν τις Περσέων ἀλλογνώσας·
Κροῖσον ὡς ἀποπτενέων, Κροῖσος μὲν νυν ὀρέων ἐπιόντα ὑπὸ τῆς
παιούσης συμφορῆς παρημελήκει, οὐδὲ τί οἱ διέφερε πληγέντι ἀπο-
θάνειν· ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφρωνος ὡς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσῃν, ὑπὸ
θέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνήν, εἶπε δέ· “ὦνθρωπε, μὴ πτεῖνε Κροῖ-
σον.” οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγγετο, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώ-
νι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆσης· οἱ δὲ Πέρσαι τῷς τε δὴ Σάρδις ἔσχον⁸⁶
καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξιντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα καὶ τεσ-
σερακαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντι, κατὰ τὸ χρηστήριόν τε καὶ ἀπαύ-
σαντα τὴν ἐσωτοῦ μεγάλην ἀρχήν.

Αβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ δὲ συν-
τήρας πυρὴν μεγάλην ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε ἐν πύρρῃ
δεδεμένον καὶ δις ἐπὶ Ἀσθῶν παρ' αὐτὸν παῖδας, ἐν νόῳ ἔχων εἶτε
ὅτι ἀκροθίνια ταῦτα καταγίειν θεῶν οὔτε δὴ, εἶτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέ-
σαι θέλων, εἶτε καὶ πωθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσιβέα τοῦδε
ἐβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν, βουλόμενος εἰδέναι εἴ τίς μιν δαι-
μόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιεῖν²
ταῦτα· τῷ δὲ Κροίσῳ ἐσιεῶντι ἐπὶ τῆς πυρῆς ἔσελθεῖν, καίπερ ἐν κα-
τῷ ὄντι τοσοῦτον, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἶη σὺν θεῷ εἰρημένον,
τὸ μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὀλβιον. ὡς δὲ ἄρα μιν προσσιῆναι
τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης ἐς τρίς

§ 2. ἀλίσκομένου. gr. Spr. 53, 1, 3. — ἦε. Di. 38, 3, 3. — γὰρ. zu 1, 24, 2. — ἀλλογνώσας für ἀλλογνοήσας (Di. 10, 5, 2) für einen An-
dern haltend, vereinzelt; anders bei Aerzten. — μὲν νυν, als ob ἀλίσκο-
μένου δὲ τοῦ τείχεος nicht da stände, das zu dem Satze mit γὰρ gezogen wird.
zu Thuk. 1, 72, 1. — οὐδέ. zu 1, 45, 1. — τί οἱ διέφερε verschlug
ihm etwas. zu Thuk. 3, 42, 2: ἡ ἀξύνετός ἐστιν ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει.
— εἶτος. zu 1, 23. — ἔρρηξε brach aus in, wie 2, 2, 2 u. 5, 93. (Sch.)
Dem. 9, 61: ἐτόλμασεν οὐδέεις τοιοῦτον κακοῦ προσιόντος ῥῆξαι φωνήν. — μετὰ
δε bildet den Gegensatz zu πρῶτον. (Lh)

C. 86 § 1. τὴν ἐαυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. gr. Spr. 50, 9, 6. — ὅτε⁸⁶
δὴ. Spr. 50, 13 A. (15, 1.) — θέλων würde man nach der Stellung des ἐν
τῷ ὄντι nicht erwarten. zu 1, 82, 4 u. oft Thukydid. vgl. dort zu 3, 29, 3.
— τοῦδε εἶνεκεν nach dem Particip, wie bei Attikern διὰ τοῦτο (ταῦτα). gr.
Spr. 36, 12, 4. — ἀνεβίβασε. Epanalepsis der Entfernung wegen. zu 1,
77, 2. — βουλόμενος indem er nämlich wünschte. gr. Spr. 59, 1, 7
u. Ien. An. 7, 2, 4. — ῥύσεται. Di 40 unter ῥύομαι. — μή. Spr. 67, 12, 4 (3.)

§ 2. ποιεῖν, von einem vorschwebenden λέγουσιν abhängig. (Lh.) Di.
35, 11, 2. Bei Attikern ist ein solcher Uebergang selten. gr. Spr. 65, 11, 8.
vgl. Att. An. 1, 25, 6. 4, 11, 2. 5, 1, 4. — τῷ Κροίσῳ. gr. Spr. 48, 11, 4.
vgl. 3, 14, 5. der Ac. 3, 42, 2. — καίπερ — τοσοῦτον, bei dem man an
Vergangenes eben nicht denkt. — τὸ τοῦ Σόλωνος. Spr. 47, 3, 4. (5, 10.)
— σὺν θεῷ aus göttlicher Eingebung. (Bä.) 3, 153: σὺν θεῷ ἐπιεῖν.
anders sonst. gr. Spr. 68, 13, 2. — τό das 1, 32, 4 erwähnte. — μιν προσ-
σιῆναι für προσιῆναι Sch. ihm eingefallen sei, beides so sonst beispieles.
Verschieden ist doch das von Matthiä angeführte προσιῆναι ὡς So. El.
1378. παρασιῆναι Etienne. Ueber den Inf. 55, 4, 9 — ἀνενεικάμενον
nachdem er sich erholt hatte? So ἀνενειχθεῖς 1, 116, 1. — ἐς τρίς.

οὐνομάσαι Σόλωνα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα κελεῦσαι τοὺς ἐρμη-
νέας ἐπειρεσθαι τὸν Κροῖσον τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο. καὶ τοὺς προ-
σελθόντας ἐπειρωτῶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτεύμενον,
μετὰ δέ, ὡς ἠγαγκάζετο, εἰπεῖν· “τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προ-
ετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν.” ὡς δὲ σφί ὕσσημα
ἔφραξε, πάλιν ἐπειρώτειον τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν καὶ
ὄχλον παρεχόντων ἔλεγε δὴ ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων, ἔων Ἀθηναῖος,
καὶ θεησόμενος πάντα τὸν ἔωτοῦ ὄλβον ἀποφλαυρίσειε οἷα δὴ εἶπας,
ὡς τε αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκοι τῇ περ ἐκείνος εἶπε, οὐδέν τι μᾶλλον
ἐς ἑωυτὸν λέγων ἢ ἐς ἄπην τὸ ἀνθρώπινον καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ
ἄσφισι αὐτοῖσι δοκείοντας δαίβλους. εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπ-
γέσθαι, τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἁμμένης καλεσθαι τὰ περιέσχατα. καὶ
τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἐρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος μεταγρόντα π
καὶ ἐννῶσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἔων ἄλλον ἄνθρωπον, γενό-
μενον ἑωυτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ διδοίῃ, πρὸς π
τουτοῖσι δέσσαντα τὴν τίσιν καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδέν εἴη τῶν ἐν
ἀνθρώποισι ἀσφαλῆως ἔχον, κελεύειν σβεννύναι τὴν ταχίστην τὸ και-
όμενον πῦρ καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροῖσον. καὶ
87 τοὺς πειωμένους οὐ δύνασθαι εἶς τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. ἐνθαῦτα
λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μεταγνώσιν, ὡς
ᾤρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι κατα-
λαβεῖν, ἐπιβώσασθαι τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλούμενον, εἴ τί οἱ κεχα-
ρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἔδωρήθη, παραστῆναι καὶ ῥύσασθαι μιν ἐκ τοῦ

gr. Spr. 66, 1, 3. — τίνα τοῦτον, τίς οὗτος εἴη δν. gr. Spr. u. Di. 57, 3, 6.
(5.) — καὶ τοὺς und diese, wie § 4 E. zu 1, 24, 4 E.

§ 3. σιγῇν. σιγῇ? zum Arr. 1, 6, 1. — ἐρωτεύμενον für ἐρωτ(ε)ώ-
μενον Bekker. — μετὰ δέ. zu 1, 11, 2. — ἠγαγκάζετο gedrängt wurde.
zu Xen. An. 1, 3, 1. — τὸν, ἐπικαλέομαι τοῦτον ὄν. — ἂν προετίμησα erg.
εἰ δυνατόν ἦν. (St.) gr. Spr. 54, 3, 10. 61, 3, 1. — πᾶσι ohne τοῖς. gr. Spr.
50, 11, 9. vgl. 3, 60, 2. Ueber den Da. gr. Spr. 48, 9, 1. — χρημάτων.
Spr. 47, 33. (23.) — ὕσσημα, ἄσαση. — τὰ λεγόμενα über das (von ihm)
Gesagte. Ueber das Präsens gr. Spr. 53, 1, 2. So λέγοι 1, 91, 3. — ὄχλον
παρεχόντων zudringlich wurden. zu Thuk. 1, 73, 2. — ἀρχὴν einst
vgl. 2, 28, 1. (We.) — ἀποφλαυρίσειε, der Optativ mit dem Indicativ (ἦλθε)
verbunden, wie oft. zu Xen. An. 2, 2, 15. — οἷα δὴ εἶπας durch Worte
wie er deren eben gesprochen. Spr. 51, 13 A. (15, 1.) — ὡς τε und
wie für ὥστε Bekker. — οὐδέν τι ganz und gar nicht. zu Xen. An.
7, 3, 35. — ἐς ἑωυτὸν in Bezug auf ihn, Krösos. — τὸ ἀνθρώπινον
(ἀνθρωπῆιον We. u. Schäfer) die Menschheit, wie τὸ ἀνθρώπειον Thuk. 4,
61, 4. 5, 105, 1. — παρὰ σφίσι nach ihrem eigenen Urtheile. Spr.
68, 31 A. (35 A.)

§ 4. ἁμμένης. Di. § 39 unter ἄπην. — περιέσχατα die äusser-
sten Umgebungen, wie 5, 101, 1. (Sch.) — ἐννῶσαντα. zu 1, 77, 2. —
τίσιν poetisch für τιμωρίαν öfter bei Her. — εἴη ἔχον. gr. Spr. u. Di. 56,
3, 3. (2.) — κελεύειν für κελύει Etienne.

C. 87 § 1. καταλαβεῖν. zu 1, 46, 1. — ἐπιβώσασθαι. Di. 39 unter
βοάω. — Ἀπόλλωνα. Di. 18, 8 A. — κεχαρισμένον. Ar. Frie. 386: εἰ π

παρέοιος κακοῦ. τὸν μὲν θακρύνοντα ἐπικαλέσθαι τὸν θεόν, ἐκ δὲ αἰθρίας τε καὶ νηνεμῆς συνδραμέειν ἑξαπίνης νέφεα καὶ χειμῶνά τε καταρραγῆναι καὶ ὕσαι ὕδατι λαβροτάτῳ κατασβεσθῆναι τε τὴν πυρὴν. οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη ὁ Κροῖσος καὶ Θεοφίλης καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς εἶρεσθαι τάδε. “Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσά-2 μινον πολέμιον ἀντὶ φίλου ἔμοι καταστήναι;” ὁ δὲ εἶπε. “ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἐπρήξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωντοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. αἷτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον πρὸ εὐρηγῆς αἰρέσεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμοσι κου φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι.”

“Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κατῴσε τε ἐγγὺς ἔωυ-88 τοῦ καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προμηθείῃ εἶχε, ἀπεθώμυαξ τε ὀρέων καὶ αὐτὸς καὶ οἱ περὶ ἐκείνον ὄντες πάντες. ὁ δὲ συννοήῃ ἐχόμενος ἤσυχος ἦν. μετὰ δὲ ἐπιστραφεὶς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Ἀσδῶν ἄστυ κερατίζοντι εἶπε. “ὦ βασιλεῦ, κότερον λέγειν πρὸς σὲ τὰ νοτίων τυγχάνω ἢ σιγαῖν ἐν τῷ παρόντι χρή;” Κῦρος δὲ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὃ τι βούλοιο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα λέγων. “οὐ-2 τος ὁ πολλὸς ὄμιλος τί ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται;” ὁ δὲ εἶπε. “πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει καὶ χρήματα τὰ σὰ διαφορᾷ.” Κροῖσος δὲ ἀμείβετο. “οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν οὔτε χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάζει. οὐδὲν γὰρ ἔμοι ἐτι τούτων μέτα· ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά.” Κῦρῳ δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μεταστησά-89 μινος δὲ τοὺς ἄλλους εἶρετο Κροῖσον ὃ τι οἱ ἐνορήῃ ἐν τυῖσι ποι-

καχισμῶν οἶσθα παρ' ἐμοῦ κατεδδοκῶς. vgl. II. α, 39. (We.) — ἐξ. Di. 52, 5, 1. — ἐκ δέ. Spr. 68, 13, 3. (17, 7) — ὕδατι. Di. 48, 15, 13.

§ 2. καταστήναι. Spr. 62, 2. — τῇ σῇ mit, zu deinem. Spr. 48, 12, 11. (15, 16.) — ἐπάρας. Andre lesen ἐπαίρας; doch scheint Her. immer ἄρας neben αἰεράμενος und αἰερασθαι gesagt zu haben. — ὅστις dass er. gr. Spr. 51, 13, 10. — ἐν μὲν τῇ. gr. Spr. u. Di. 50, 1, 13. (1.) — φίλον ἦν beliebte, homerische Sprechweise (Bä.)

C. 88 § 1. κατῴσε. Di. 39 unter ἔω. — προμηθεῖα. προμηθεῖα Br. — εἶχε. Thuk. 1, 55, 2: ἐν θαρρείᾳ εἶχον πολλῇ. — ὀρέων. II. ω, 631: Πρίαμον θάμναζεν Ἀχιλλεύς ἰερόων. (We.) — καὶ οἱ. Spr. 63, 4. — συννοή. So ἐχόμενος συμφορῇ 1, 35, 1, ὀργῇ 1, 141, 2. (Bä.) — ἰδόμενος. Di. 52, 1, 2. vgl. gr. Spr. 40 unter ὀράω. — κερατίζοντας, ein homerisches Wort, bei Her. häufig.

§ 2. εἰρώτα. Di. 39 unter ἐρωτάω. — ἀμείβετο. Di. 28, 4, 4. — οὐδέν. gr. Spr. 47, 15, 1. — μέτα ionisch für μέτεσιν. Di. 68, 2, 7.

C. 89 § 1. ἐπιμελὲς ἐγένετο zog in Betracht. vgl. 3, 40, 1, 5, 12, 2 u. 3. Etwas verschieden bei Attikern. zu Thuk. 1, 5, 2. — τὰ. Denn man konnte auch sagen ταῦτα ἐπιμελὲς ἔσθιν. gr. Spr. 43, 4, 11. — μεταστησάμενος nachdem er hatte fortgehen lassen. zu Xen. An. 2, 3, 1. — οἱ für ihn, den Kyros, als dessen Interesse. — δαχαῖω findet sich

ευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε· “ἔπειτε με θεοὶ ἔδωκαν δοῦλόν σοι, δικαιοῦ-
 εἶ τι ἐνορέω πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι, φύσιν ἔόντες ὑβριστὰς
 εἰσὶ ἀχρήματοι. ἦν ὧν σὺ τούτους περιέδης διαρπύσαντας καὶ κατα-
 σχόντας χρήματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν ἐπίδοξα γενέσθαι. **δ**
 αἱ αὐτῶν πλείστα κατὰσχῃ, τοῦτον προσδέκεσθαι τοι ἐπαναστησόμε-
 νον. νῦν ὧν πώλησον ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκει τὰ ἐγὼ λέγω. κάτισον τῶ
 δορυφόρῳ ἐπὶ πάσῃσι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἱ λεγόντων πρὸς τοῦ
 ἐκφέροντος τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι ὥς σφεα ἀναγκάλως ἔχει δεκα-
 τευθῆναι τῷ Διὶ. καὶ σὺ τέ σφι οὐκ ἀπεχθίσῃσαι βίη ἀπαιρούμενο.
 τὰ χρήματα καὶ ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιεῖν σε δίκαια ἐκόντες προῆ-
 90σοῦσι.” ταῦτα ἀκούων ὁ Κύρος ὑπερήδετο, ὥς οἱ ἔδουκε εὐ ὑποτέ-
 θεσθαι· ἀνέσας δὲ πολλὰ καὶ ἐπιειλάμενος τοῖσι δορυφόροις τι
 Κροῖσος ὑπέθηκετο ἐπιτελεῖν εἶπε πρὸς Κροῖσον· τάδε. “Κροῖσε
 ἀναρτημένου σεῦ, ἀνδρὸς βασιλέος, χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιεῖν αἰ-
 τέο δόσιν ἦντινα βούλει τοι γενέσθαι παραινέτα.” ὁ δὲ εἶπε· “ἀ-
 δέσποτα, εἰσας με χαριεῖ μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων, τὸν ἐγὼ
 ἐτίμησα θεῶν μάλιστα, ἐπειρεσθαι, πέμπσαντα τάσδε τὰς πέδας, εἰ
 2 ἐξυπαταῖν τοὺς εὐ ποιεῦντας νόμος ἐστὶ οἱ.” Κύρος δὲ εἶρετο ὁ τι
 οἱ τοῦτο ἐπηγορεύων παραιτέοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπαλλόλογησε πᾶ-
 σαν τὴν ξυνοῦ διάνοιαν καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσεις καὶ μᾶ-
 λιστα τὰ ἀναθήματα καὶ ὥς ἐπαρθεῖς τῷ μαντήτῳ ἐστρατεύσατο ἐπὶ

in der attischen Prosa selten, öfter jedoch bei Thukydides. — πλέον (dir),
 Vortheilhaftes? wie in πλέον ἐστὶ, γίγνεται. gr. Spr. 48, 3, 7. — διαρ-
 πύσαντας. gr. Spr. 56, 6, 2. — ἐπίδοξα. gr. Spr. 55, 3, 10. vgl. 4, 11, 2
 u. 6, 12, 2. — προσδέκεσθαι erwarte. gr. Spr. 55, 1, 5. — ἐπαναστη-
 σόμενον sich zum Kriege gegen dich erheben werde. Thuk. 1, 115,
 4 u. 3, 39, 2. Sonst steht nach προσδέκεσθαι auch bei Her. der Infinitiv.

§ 2. λεγόντων. Der Imperativ findet sich nach dem Relativ auch bei
 Lysias 19, 61: ἄξιον πιστεῦσαι τῷ χρόνῳ, ὃν ὑμεῖς σαφίστατον ἔλεγον νομί-
 σαιτε u. Dem. 1, 30: λέγονσι καὶ ἄλλους πινὰς ἄλλοι πόρους, ὧν ἔλαθε ὅσας ὁ-
 μῖν συμπερίν δοκεῖ. Eben so der imperative Coniunctiv. Plat. Men. 89, e:
 εἰς καλὸν ἡμῖν αὐτὸς ὧδε παρεκαθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως. gr. Spr. 54,
 13, 2. Aehnlich nach ὥστε. gr. Spr. 65, 3, 1. — συγγινώσκειν im Activ
 bei Her. einsehen, nicht so attisch. — προήσουσι für ποιήσουσι Bekker.
 vgl. 1, 24, 2.

C. 90 § 1. πολλά. Spr. 46, 7 A. (11. 2.) — ἀναρτᾶσθαι sich an-
 schicken. vgl. 6, 88. 7, 8, 4. (Sch.) Unattisch; über das fehlende Augment
 Di. 28, 4, 5. Der absolute Ge. für den No. findet sich auch sonst. gr. Spr.
 47, 4, 2. vgl. Thuk. 2, 83, 3, 13, 6, 8, 76, 2. — αἰτέο. Di. 30, 3, 5. —
 ἦντινα für τὴν τινα Struve. — ἐπειρεσθαι hängt von εἰσας ab.

§ 2. τοῦτο gehört zu παραιτέοιτο. — ἐπηγορεύων vorwerfend,
 kommt sonst nicht vor; ἐπαγορεύων Lobeck; ἐπηγορεύων Bredow de dial. Her.
 p. 81. der ἐπηγορία und die dorischen ἐπαγορία, ὑπαγορία vergleicht. — ἐ-
 παλλόλογησε für ἐπανηλόγησε Leopardus nach Pollux 2, 120. Der Sinn: er
 erzählte wieder, berichtete, wie nur noch 1, 118. — ὑποκρίσεις für
 ἀποκρίσεις Schäfer u. eine Hs. bei Thom. M. p. 375, 4. — τὰ ἀναθήματα
 1, 50 f. — ἐπαρθεῖς 1, 55 f. — κατέβαινε παραιτούμενος, wie 1,

Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα κατέβαινε αὐτὶς παραιτούμενος ἐπιῖναι οἱ τῷ θεῷ τούτων ὀνειδίσαι. Κύρος δὲ γελάσας εἶπε· “καὶ τούτου τεύξαι παρ’ ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντός τοῦ ἂν ἐκάστοτε δέῃ.”

Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσός, πέμπων τῶν Ἀνδῶν ἐς Δελφούς ἐνετέλλετο τιθέντας τὰς πένδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν εἰρωτῶν εἰ οὐ τι ἐπαισχύνεται τοῖσι μαντιλοῖσι ἐπάρας Κροῖσον στρατεῦσθαι ἐπὶ Περσας ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ’ ἧς οἱ ἄκροθίνα τοιαῦτα γενέσθαι, δεικνύντας τὰς πένδας· ταυτὰ τε εἰρωτῶν καὶ εἰ ἁχαρίστοισι νόμος εἶναι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι. ἀπικομέ-91 τοῖσι δὲ τοῖσι Ἀνδοῖσι καὶ λέγουσι τὰ ἐντεταλμένα τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε. “τὴν πεπρωμένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγεῖν καὶ θεῷ. Κροῖσος δὲ πέμπτον γονέος ἁμαρτιάδα ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλειδέων δόλῳ γυναικίῳ ἐπισπόμενος· ἐφόνευσεν τὸν δεσπότῃ καὶ ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐδὲν οἱ προσήκουσαν. προθυ-2 μιομένου δὲ Λοξίῳ ὅπως ἂν κατὰ τοὺς παῖδας τοὺς Κροῖσον γένοιτο τὸ Σαρδίων πύθος καὶ μὴ κατ’ αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἷός τε ἐγένετο παραγαγεῖν μοῖρας. ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐταί, ἦνυσέ τε καὶ ἔχαρισατό οἱ· ἰσὰ γὰρ ἔισα ἐπανεβάλετο τὴν Σαρδίων ἄλωσιν, καὶ τοῦτο ἐπιστάσθω Κροῖσος ὡς ὕστερον τοῖσι ἔισι τούτοις ἀλούς τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ τούτων καιρομένην αὐτῷ ἐπήρκεσε. κατὰ δὲ τὸ μαν-

116, 3. 118, 1. 9, 94, 1. (Sch.) Ungewöhnlich. — αὐτὶς demnächst, so dann. zu Thuk. 6, 90, 1. 7, 42, 5. — ἐπιῖναι von ἐπιέναι erlauben, wie 3, 113. 7, 161, 2. (Sch.) u. Thuk. 1, 95, 4. — τούτων. Spr. 47, 20. (21.) Noch wäre τοῦτο, was einige Hsn. haben, regelmässiger. gr. Spr. 48, 7, 1. Dion. Arch. 6, 21: ὀνειδίσαν αὐτοὺς τῆς οὐδέποτε σωφρονισθῆναι δυναμένης κατίας. — παντός hätte ein Attiker nicht hinzugefügt. — ἐκάστοτε. Sonst ἀπὶ in dieser Verbindung. zu Xen. An. 3, 2, 38.

§ 3. τῶν Ἀνδῶν erg. πύας. Spr. 47, 14, 2. (15, 3.) — τιθέντας. Spr. 53, 2, 3. (7.) vgl. 3, 25, 2. — ἐπὶ. gr. Spr. 47, 9; 19. — οὐ τι gar nicht. gr. Spr. 25, 8, 4. vgl. zu 1, 148. Ueber οὐ gr. Spr. 67, 3 A. — ἐπαισχύνεται, ὁ θεός. (Lh.) — ἀπό steht hier wie auf Weihgeschenken. zu Arr. An. 1, 16, 7. — γενέσθαι. gr. Spr. 53, 4, 9. — δεικνύντας ist dem τῶν Ἀνδῶν (πύας) ἐνετέλλετο εἰρωτῶν angefügt. — νόμος erg. ἐστίν. (Sch.) gr. Spr. 62, 1, 4.

C. 91 § 1. τὴν Πυθίην. Spr. 53, 4, 2. — μοῖραν wird gew. nicht zugefügt. Ähnliches aus Dichtern Lamb. Bos. Ell. p. 307. — ἀδύνατα, der Plu. noch 6, 106, 2. (Sch.) vgl. 3, 82, 2 u. Di. 44, 3, 10. So öfter Thuk. wie 1, 1, 2 — καὶ θεῷ selbst einem Gotte, geschweige denn einem Menschen. — πέμπτον, den Krösos und Gyges mitgerechnet: Gyges, Ardys, Sadyattes, Alyattes, Krösos. vgl. 1, 13. (La.) — γονέος Ahn. (Gronov.) — ἁμαρτιάδα, ionisch. Di. 17, 1, 6.

§ 2. Λοξίῳ, des Apollon — ὅπως eig. wie. (Bä.) gr. Spr. 63, 1 E. — παραγαγεῖν ablenken. (Bä.) — ἐνέδωκαν nachgeben, gewährten. vgl. zu Thuk. 2, 12, 1. — αὐταί. αὐταί von selbst Schäfer. — ἦνυσέ τε für ἠνέασα Schäfer. — ἐπανεβάλετο. Das ἐπ- bezeichnet das Zusatzliche in dem Aufschube. Spr. 68, 42 (46), 17. — τοῦτο ἐπιστάσθω ὡς ὁ λούς, ungewöhnlich, gemischt aus τοῦτο ἐπ. ὡς ἔλω und ἐπιστάσθω ἁλούς. — τῆς πεπρωμένης gehört zu ὕστερον: um diese Jahre später als es bestimmt war. (Lg.) — τούτων. gr. Spr. 47, 27, 9.

3τῆσον τὸ γινόμενον οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. προηγόρευε γὰρ οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύεται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν. τὸν δὲ πρὸς ταῦτα χρῆν εὖ μέλλοντα βουλευέσθαι ἐπειρεσθαι, πέμψαντα κότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγοι ἀρχήν. οὐ συλλαβῶν δὲ τὸ ρηθὲν οὐδ' ἐπαινερόμενος ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω. [τῷ] καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένῳ [εἶπε] τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμῶν, οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κύρος οὗτος ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυοῖν οὐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμεινονος, πατρὸς δὲ ὑποδεεστέρου· ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς καὶ Ἀσιτιάγῳ θυγάτηρ τοῦ Μηδῶν βασιλέως, ὁ δὲ Πέρσης τε ἦν καὶ ἀρχόμενος ὑπ' ἐκείνοισι καὶ ἐνεργεῖ ἐὼν τοῖσι ἅπασι δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνοίσει." ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι, οἱ δὲ ἀνῆναισαν ἐς Σύρδεις καὶ ἀπήγγειλαν Κροίσῳ. ὁ δὲ ἀκούσας συνέγνω ἑωυτοῦ εἶναι τὴν ἄμαρτάδα καὶ οὐ τοῦ Θεοῦ.

- 92 Καὶ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην κατὰστροφὴν ἔσχε οὕτω· Κροίσῳ δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μόνον. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῆσι Βοιωτῶν τρίπους χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῇ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ, ἐν δὲ Ἐφέῳ αἱ τε βόες αἱ χρύσαι καὶ τῶν κιόνων αἱ πολλαί, ἐν δὲ Προνηίῃσι τῆς ἐν Δελφοῖσι ἀσπίς χρυσῇ μεγάλῃ. ταῦτα μὲν καὶ εἰς ἐμὲ ἦν περιέοντα, τὰ δ' ἐξαπόλαλε τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τοῖσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σιαθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω ἀνέθηκε οἰκίᾳ τε ἑόντα καὶ τῶν πατρῶων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγέ-

§ 3. προηγόρευε 1, 53, 2. — πρὸς ταῦτα in Bezug darauf. zu 1, 38. — εὖ μέλλοντα βουλευέσθαι hätte er sich wohl berathen wollen. (Lg) — συλλαβῶν. zu 1, 63. — τῷ. ὃ die Hsn. Dies und mit eimigen Hsn. das folgende εἶπε streichen Schäfer und Struve, τό für ὃ nehmend. Va. möchte das erste εἶπε und das Kolon nach ἡμῶν tilgen, τοῦτο auf τὰ bezogen vgl. 1, 89, 1. Indess ist die Verbindung vielleicht nach gr. Spr. 65, 10 A. zu erklären. — ἡμῶν 1, 55. (Va.) — ἀρχόμενος. Spr. 51, 4, 1. vgl. 1, 127, 1. — ὑπ' ἐκείνοισι, wie 1, 103, 2. 3, 97, 3. (Sch.) Mit ἀρχεσθαι verbunden unattisch; eben so mit δουλοῦσθαι 1, 95. — ἐνεργεῖ, ὑποδεεστέρος, unattisch; ähnlich 1, 107. — τοῖσι ἅπασι in allen Stücken. (Sch.) zu 1, 1, 2.

C. 92 § 1. χρύσεος erg. ἔστιν aus dem vorhergehenden Satze. gr. Spr. 69, 14, 5. — κιόνων, hier ἡ, ὁ 4, 184, 2. — αἱ πολλαί. gr. Spr. 50, 4, 12. — Προνηίῃσι. s. Lex. unter dem W. προναίος; erg. ἱερῶν. vgl. zu 1, 35, 2.

§ 2. ταῦτα μὲν. ταῦτα τὰ μὲν? — τῶν für τὰ τῶν Schäfer. — τοῖσι für τῆσι Reiske. — Κροίσῳ. gr. Spr. u. Di. 48, 12, 1. (2.) — ἐγὼ. gr. Spr. 51, 4, 2. — πυνθάνομαι. Spr. 53, 1, 2. — ἴσα τε καὶ ὁμοῖα. Jenes von der Quantität, dieses von der Qualität. vgl. 6, 52, 2. 9, 7, 2 u. zu Thuk. 1, 27, 1. — ὁμοῖος accentuirten so auch die ältern Attiker. Göttling Accentlehre S. 299 u. 408. — τὰ μὲν relativ zu nehmen wäre hart; ich verbinde τὰ ἐς τε Δ. καὶ ἐς τοῦ Ἀ., wobei ἀνατιθέμενα aus ἀνέθηκε vorschwebt. — ἐς

νιο οὐσίης ἐχθροῦ, ὃς οἱ πρὶν ἢ βασιλεῦσαι ἀντιστασιώτης κατεστή-
κει, συσπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Παν-
ταλέων ἦν Ἀλυάτιεω μὲν παῖς, Κροῖσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος.
Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καίρης ἦν γυναικὸς Ἀλυάτιη, Πανταλέων δὲ ἐξ
Ἰάδος. ἐπέτετε δὲ δόνιος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος,
τὸν ἀνθρωπον τὸν ἀντιπρήσσοντα ἐπὶ κνάφου ἔλκων διέφθειρε, τὴν
δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον κατιρώσας τότε τρόπῳ τῇ εἰρημένῳ ἀνέ-
θηκε ἐς τὰ εἴρηται. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Θῶνυματα δὲ γῇ ἢ Λυδίῃ ἐς συγγραφὴν οὐ μᾶλα ἔχει, οἷά γε καὶ 93
ἄλλη χώρα, πᾶρεξ τοῦ ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος. ἔν
δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων
καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτιόθι Ἀλυάτιεω τοῦ Κροῖσου πατρὸς
σῆμα, τοῦ ἢ κρηνὶς μὲν ἔστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα χῶμα
γῆς. ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἀνθρωποι καὶ οἱ χειρῶνακτες
καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὗροι δὲ πέντε ἔόντες ἔτι καὶ ἐς 3
ἐπεὶ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἄνω, καὶ σφι γραμματα ἐνεκεκόλαπτο τὰ
ἐκαστοι ἐξεργάσαντο, καὶ φαίνεται μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκῶν
ἔργον ἔδν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύ-
ονται πῦσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς, ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο
ποιέουσαι· ἐκδιδῶσαι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήμα-
τός εἰσι στάδιοι ἑξ καὶ δύο πλέθρα, τὸ δὲ εὐρὸς ἔστι πλέθρα τρια-
καίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ
αἰνῶον εἶναι· καλεῖται δὲ αὕτη Γυγαλίη.

Τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι, Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησί-94
οις χρέωνται καὶ Ἕλληνες, χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύ-
ουσι, πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν νόμισμα χρυσοῦ καὶ
ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. φα-

τοῦ Α. zu 1, 35, 2. — ἀντιστασιώτης. zu Xen. An. 1, 1, 10. — Παντα-
λέοντι gehört zu συσπεύδων. gr. Spr. 61, 6, 8.

§ 2. Ἀλυάτιη. Di. 47, 6, 4. — δόνιος. zu Thuk. 1, 138, 6. — ἔτι
noch, schon, wie 1, 190. — ἐς τὰ = ἐς τὰ χωρία ἐς ἃ εἰρηται, nämlich
§ 1 u. 2. vgl. gr. Spr. 51, 13, 7.

C. 93 § 1. γῇ ἢ für γῇ Bekker. So γῇν τὴν — 1, 73, 2. 173, 1. 4,
12. χώρας τῆς 1, 19. (Br.) — οὐ μᾶλα. Spr. 67, 1, 3. — οἷά γε für οἷά
u. Kr. — παρέχεται, bietet. gr. Spr. 52, 8, 2. — ἐξεργάσαντο für ἐξεργ-
γάζαντο Schäfer. — λίθων. Spr. 47, 6, 3. (8, 2.) — ἐνεργαζόμεναι,
παρασκευάζουσαι τὴν ὥραν παντὶ τῷ βουλομένῳ. So ἐργασίη 2, 135, 1. (Va.)

§ 2. οὗροι, ὅροι Säulen. Di. 2, 4, 2. — τὰ bezeichnet was. — ἐς
δ. Di. 54, 16, 2. — ἐκδιδῶσαι. ἐκδιδῶσαι? Di. 36, 1, 3. gr. Spr. u. Di. 52,
3, 9. — εἰσί. Spr. 63, 6. — στάδιοι. Spr. 60, 2, 3. — τριακαίδεκα.
δωδεκα Thiersch. — ἔχεται τοῦ stösst an den. (Lg.) Spr. 47, 11. (12.)
— αἰνῶον, attisch αἰναον.

C. 94 § 1. καὶ wie. Spr. 69, 28, 3 (32, 5.) — χωρὶς ἢ ὅτι, unat-
tische Verbindung. πλήν (γε δὲ ὅτι). Di. 69, 31, 2. — καταπορνεύουσι,
ἐνι πορνείαν διδῶσιν. Thomas M. vgl. 1, 196, 4. — κοψάμενοι. Spr. 52, 11.

οἱ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἑλλήσιν κα-
 τειστεώσας ἔκωτων ἔξευρήματα γενέσθαι. ἅμα δὲ ταύτας τε ἔξευρεθῆ-
 ναι παρὰ σφίσι λέγουσι καὶ Τυρσηνὴν ἀποικίσαι, ὥδε περὶ αὐτῶν
 λέγοντες· ἐπ' Ἄτιος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν
 Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι, καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν διάγειν λιπαρέ-
 οντας, μετὰ δέ, ὡς οὐ παύεσθαι, ἅκμα δίζησθαι, ἄλλον δὲ ἄλλο
 ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἔξευρεθῆναι δὴ ὧν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ
 τῶν ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης καὶ τῶν ἁλλέων πασέων παιγνιέων
 ἰὰ εἶδεα, πλὴν πεσσῶν· τούτων γὰρ ὧν τὴν ἔξευρεσιν οὐκ οἴ-
 σκησιῦνται Λυδοί. ποιεῖν δὲ ὥδε πρὸς τὸν λιμὸν ἔξευρόντας,
 τὴν μὲν ἐτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἔτι δὴ μὴ ζητέου-
 σιτία, τὴν δὲ ἐτέρην σιτέεσθαι πανομένους τῶν παιγνιέων. τοι-
 οῦτω τρόπῳ διάγειν ἐπ' ἔκτα θυῶν δέοντι εἶκοσι. ἐπεῖτε δὲ οὐκ
 ἀνίεναι τὸ κακόν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον ἐτι βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν
 βασιλέα αὐτῶν δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων κληρῶσαι
 τὴν μὲν ἐπὶ μοιρῇ, τὴν δὲ ἐπ' ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρας, καὶ ἐπὶ μὲν
 τῇ μένειν αὐτοῦ λαγχανούσῃ τῶν μοιρέων ἔκωτον τὸν βασιλέα πρὸς-
 τίσσειν, ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλλασσομένῃ τὸν ἔκωτον παῖδα, τῷ ὄνομα εἶ-
 ναι Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἐτέρους ἐξίεναι ἐκ τῆς χώ-
 ρης καταβῆναι ἐς Σμύρνην καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθιμέ-
 νους τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρησιὰ [ἐπίπλοα], ἀποπλέειν κατὰ βίου τε
 καὶ γῆς ζήτησιν, ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους ἀπικέσθαι ἐς
 Ὀμβρικούς, ἔνθα σφέας ἐνιδρύσασθαι πόλιν καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι
 τοῦδε. ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετουνομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ βασιλέος τοῦ
 παιδός, ὃς σφέας ἀνήγαγε· ἐπὶ τούτου τὴν ἐπωνυμίην ποιευμένους ὀ-
 νομασθῆναι Τυρσηνοὺς.

§ 2. ἅμα gleichzeitig (Lh.) — δέ. τε? zu 1, 112, 1. — ἀποικί-
 σαι colonisirt haben, mit dem Ac. noch 4, 155, 3. (Lh.) Mit dem Ac.
 des Ortes Thuk. 1, 24, 1. — λέγοντες nach λέγουσι. zu 1, 68, 2. — ἐπ' Ἄ-
 τιος. ἐπὶ Ἄτιος die Hsn. Her. scheint ἐπὶ vor Vocalen stets elidirt zu haben.
 — μετὰ δέ für μετὰ δὲ ταῦτα. Di. 68, 2, 2. — παύεσθαι, τὴν σιτο-
 δείην; über den Inf. gr. Spr. 55, 4, 9 — ἅκμα ist in der attischen Prosa
 selten — δίζησθαι. Di. unter dem W. — ἐπιμηχανᾶσθαι wie ἐπιμηχαν-
 ᾶσθαι. zu 1, 63. — ἀστράγαλοι mit vier ebenen und zwei runden Sei-
 ten. (Lh.) — πασέων. gr. Spr. 50, 11, 20.

§ 3. θυῶν. Di. 24, 1, 3. — δέοντα. Spr. 24, 2, 7. (9.) — ἀνίεναι
 nachlassen. Spr. 52, 2, 8. — ἐπὶ μᾶλλον für ἐπὶ πλέον oder bloss μᾶλ-
 λον. Di. 68, 1, 2. — Λυδῶν. Λυδοὺς würde man erwarten nach gr. Spr. 46,
 14. Matthiä vergleicht Xen. Kyr. 1, 2, 5, Hell. 1, 7, 23 u. Staat der Lak. 11,
 4: μοίρας διέμεν ἔξ καὶ ἱππέων καὶ ὀπλιτῶν. — ἐπὶ τῇ zur Befehlshaber-
 schaft über die. Spr. 68, 37 (41), 4. Doch ist dieselbe Phrase mir sonst
 woher nicht Erinnerung. — μένειν hängt von λαγχανούσῃ ab, wie § 4 ἐξί-
 εναι von λαχόντας.

§ 4. ἐπίπλοα. ἐπιπλοα sagt sonst auch Her. — ἐπὶ τοῦ. zu 1, 14, 3.
 — ἀνήγαγε. ἀπήγαγε?

Ἀνδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι δεδούλωντο. ἐπιδίδχται δὲ δὴ τὸ ἐν-95
 διῆν ἡμῖν ὁ λόγος τὸν τε Κῦρον ὅστις ζῶν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κα-
 τίλε καὶ τοὺς Πέρσας ὅτεω ἱρόπῳ ἡγήσαντο τῆς Ἀσίης. ὡς ὦν
 Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦ-
 ρον, ἀλλὰ τὸν ζῶντα λέγειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράψω, ἐπιστάμενος
 περὶ Κῦρον καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι.

Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ' ἔτεα ἔλκοσι καὶ πεντακό-2
 σια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι, καὶ κως οὔτοι
 περὶ τῆς ἐλευθερίας μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι ἐγένοντο ἄνδρες
 ἀγαθοὶ καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην ἡλευθερώθησαν. μετὰ δὲ
 τοῖτους καὶ τὰ ἄλλα ἔθνεα ἐπολεε τῶντὸ τοῖσι Μῆδοισι. ζόντων δὲ96
 ἀτιονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἡπειρον ὧδε αὐτὶς ἐς τυραννίδας περι-
 ἦλθον. ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μῆδοισι ἐγένετο σοφὸς τῷ οὐνομα ἦν Δηϊόκης,
 παῖς δ' ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης ἐρασθεὶς τυραννίδος ἐπολεε
 τοιαῦτε. κατοικημένων τῶν Μῆδων κατὰ κώμας, ἐν τῇ ἐνωτοῦ ζῶν
 καὶ πρότερον δόκιμος καὶ μᾶλλον τι καὶ προθυμότερον δικαιοσύνην
 ἐπιθέμετος ἦσκει· καὶ ταῦτα μέντοι ζούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶ-
 σαν τὴν Μηδικὴν ἐπολεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πο-
 λέμιόν ἐστι. οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὀρέοντες αὐτοῦ τοὺς2
 ἱρόπους, δικαστὴν μιν ἐνωτῶν αἰρέοντο. ὁ δὲ δῆ, οἷα μνεώμενος ἀρ-
 χήν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποίεων τε ταῦτα ἐπαινον εἶχε οὐκ ὀλί-
 γον πρὸς τῶν πολιητέων, οὕτω ὥστε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι
 κώμασι ὡς Δηϊόκης εἶη ἀνὴρ μούνος κατὰ τὸ δρθὸν δικάζων, πρότε-
 ρον περιπίπτοντες ἀδίκοισι γνώμησι, τότε, ἐπεὶ ἤκουσαν, ἄσμενοι
 ἐφοίτεον παρὰ τὸν Δηϊόκα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι, τέλος δὲ οὐδενὶ
 ἄλλῳ ἐπετράποντο. πλεῦνος δὲ αὐτὸ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα97

C. 95 § 1. ὑπό. zu 1, 91, 4. — τὸν Κ. Spr. 61, 5 A. (6, 2.) Sein
 eigentlicher Name war Agradatos, den er als König mit dem Ehrennamen
 Kōhr (Sonne) vertauschte. Beeren Ideen 1, 418. — ἡγήσαντο die Hege-
 monie erhielten. Spr. 53, 5, 1. — καὶ τριφασίας. zu 1, 52. vgl. 2, 19,
 1. 44, 3. 68, 1. — ὁδοὺς Weisen, wie 2, 20, 1. 22, 1. (Sch.) Attisch ge-
 rade so ungewöhnlich. — φῆναι, wie 116, 3. 118, 1. In der attischen Prosa
 so nicht üblich.

§ 2. δουλοσύνη, poetisch und ionisch, bei Her. häufig; daneben δου-
 λία 6, 12, 3. — τῶντὸ τοῖσι. Spr. 48, 11, 3. (18, 8.)

C. 96 § 1. ἐρασθεὶς. Spr. 53, 5, 1. — κατὰ κώμας. zu Thuk. 1, 5,
 1. — ἐπιθέμενος, δικαιοσύνη. Aehnlich 6, 60. (Sch.) vgl. zu 1, 1, 1. —
 καὶ — μέντοι. zu Xen. An. 1, 8, 20. — ἀνὰ. Di. 68, 20, 3.

§ 3. ὀρέοντες für ὀρώντες (ὀρέωντες) Schäfer. vgl. zu 1, 82, 3. — μνεώ-
 μενος, wie 1, 205. (Sch.) μνώμενος einige Hsn. u. Lh. — ἰθύς gerade,
 redlich. Ggs. σχολιός. vgl. 1, 418, 1. Plat. Theät. 173, a: τὸ ἐθύς τε καὶ τὸ
 λιθότρον ἢ ἐκ νύων δουλεία ἀγῆρηται. Ein seltener Gebrauch. — περιπί-
 πτειν mit γνώμη oder einem ähnlichen Worte ist ungewöhnlich. vgl. Spr. 48,
 9 A. (11, 10.) — ἐφοίτεον. ἐφοίτων einige Hsn. u. Lh. — ἐπετράποντο.
 vgl. 3, 155, 4. Regelmässig steht so das Activ. zu Thuk. 1, 28, 2.

C. 97 § 1. πλεῦνος. zu Xen. An. Register unter Artikel 7. — τοῦ ἐ-

πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἔόν, γνοὺς ὁ Ἀθιόκης ἐς ἔωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον οὔτε κατεῖεν ἔτι ἥθελε ἔνθα περ πρότερον προκατεῖεν ἰδὲ καὶ, οὐκ ἔφη δικάων ἔτι· οὐ γὰρ οἱ λυσαιτελείν τῶν ἔωυτοῦ ἐξημεληκότα τοῖσι πέλας δι' ἡμέρας δικάζειν. εὐούσης ὦν ἀρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῶ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελήχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τῷντὸ καὶ ἰδίδοσαν σφίσι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Ἀθιόκεω φίλοι· “οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παριόντι χρεώμενοι δυνατοὶ εἶμεν οἰκεῖν τὴν χώραν, φέρε στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασιλέα· καὶ οὕτω ἢ τε χώρα εὐνομήσεται καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψόμεθα οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσόμεθα.” ταῦτά κη λέγοντες πείθουσι ἔωυ-
98 τοὺς βασιλεύεσθαι. αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὄντινα στήσονται βασιλέα, ὁ Ἀθιόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος, ἐς δ' τοῦτον καταινέουσι βασιλέα σφίσι εἶναι.

Ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἔωυτῷ ἄξια τῆς βασιλείης οἰκοδομῆσαι καὶ κρατῦναι αὐτὸν δορυφόροις. ποιεῦσι δὲ ταῦτα οἱ Μῆδοι· οἰκοδομέουσι τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρὰ ἵνα αὐτὸς ἔφρασε τῆς χώρας καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ ὥς ἔσχε τὴν ἀρχήν, τοὺς Μήδους ἡνάγκασε ἐν πόλισμα ποιήσασθαι καὶ τοῦτο περιστέλλοντας τῶν ἄλλων ἔσπον
2 ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων οἰκοδομῆσαι τεί-

πιφοιτιόντος, τῶν ἐπιφοιτούντων. Spr. 43, 4, 6. (17.) Aehnlich τὸ ὑπομένον 7, 209, 2. (St.) — πυνθανομένων, der Plural, weil dieser in τοῦ ἐπιφοιτούντος enthalten ist. (St.) — τὸ ἔόν die Wahrheit, das Recht. zu 1, 30, 2. vgl. 7, 209, 1. — ἀνακείμενον beruhe. vgl. 3, 31, 2. (Sch.) — δι-
κάων. Di. 31, 3, 2. — οὐ λυσαιτελείν es sei nachtheilig. zu Arr. 1, 6, 9. — ἐξημεληκότα. Spr. 68, 42 (46), 7. — δι' ἡμέρας den ganzen Tag hindurch. Athen. 7, 276, c. vgl. 2, 178, 1. 7, 210. (We.) vgl. 6, 12, 1. (Sch.) — συνελήχθησαν. Di. 39 unter λέγω lese. — ἐς τῷντὸ. zu Xen. An. 1, 8, 14. — ἰδίδοσαν σφίσι λόγον gaben sich Rechenschaft, überlegten mit einander. vgl. 8, 9. — κατηκόντα, παρόντα, wie 5, 49, 2, mit πρήγματα 8, 19, 2. (We.) vgl. 8, 40, 102, 1. (Sch.)

§ 2. γὰρ δὴ da eben, offenbar. zu 1, 8, 1. — εἶμεν. Di. 38, 2, 1. — φέρε στήσωμεν. Spr. 54, 2, 1. — ἡμέων αὐτῶν aus unsrer Mitte. Spr. 47, 7. (9.) — εὐνομήσεται. Dies Fu. passiv auch Plat. Rep. 330, b. — ταῦτα κη dies etwa, wie 5, 40. vgl. 23, 1. (Sch.) Attisch. τοιαῦτά (πνα). — ἔωυτοῦς. gr. Spr. 51, 2, 15. vgl. 52, 10, 9. — βασιλεύεσθαι. Spr. 52, 4, 1.

C. 98 § 1. προβαλλομένων. gr. Spr. 52, 8, 5. — στήσονται. Spr. 53, 7, 6. (8.) — πολλὸς viel besprochen, bei passivem Particip; viel sprechend bei activem 7, 158, 1. 9, 91. vgl. zu 2, 2, 3 u. 8, 59, 1. — προβαλλόμενος. Spr. 52, 10, 5. (11.) — αἰνεόμενος. gr. Spr. 40 unter dem W. — καταινέουσι, bei Her. öfter, in der attischen Prosa ein seltenes Wort, bei Thuk. nur 4, 122, 1. — αὐτόν. μιν? — ἵνα. Ein Attiker hätte mit dem Ge. lieber οὐ oder ὅπου gesagt. Di. 47, 10, 4. — τῆς χώρας. Spr. 47, 38, 3. (10, 4.) — περιστέλλοντας beschickend, Sorge tragend. vgl. 9, 60, 1. (Sch.)

§ 2. ταῦτα. Spr. 52, 4, 2. (8.) — ἕτερον erg. κύκλον, was Bekker

μα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν Ἀγβαίανα κέκληται, ἔτερον
ἑτέρου κύκλου ἐνιστεῶν. μεμηχάνηται δὲ οὕτω τοῦτο τὸ τεῖχος ὥστε
ὁ ἑτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μούνοισι ἔστι ὑψηλό-
προς. τὸ μὲν κού τι καὶ τὸ χωρὶον συμμαχεῖ, κολωνὸς ἑών, ὥστε
ιοιοῦτο εἶναι, τὸ δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπειγδευθή, κύκλων ἑόντων τῶν
συναπάντων ἐπὶ τῷ ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλῆα ἐνεσσι καὶ οἱ θη-
σαυροί. τὸ δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος κατὰ τὸν Ἀθηνέων κύκλον
μάλιστα καὶ τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες
εἰσι λευκοί, τοῦ δὲ δευτέρου μέλανες, τρίτου δὲ κύκλου φοινίκαιοι, τε-
τάρτου δὲ κυάνεοι, πέμπτου δὲ σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύ-
κλων οἱ προμαχεῶνες ἡνθισμένοι εἰσι φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελε-
ταῖοι εἰσὶ ὁ μὲν καταγρυρῶμένους, ὁ δὲ κατακερυσσώμένους ἔχων τοὺς
προμαχεῶνας. ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἐνωτῷ τε ἐτείχεε καὶ περὶ τὰ99
ἑνωτοῦ οἰκία, τὸν δὲ ἄλλον δῆμον περίξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκεῖν.

Οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρώτος ἐστι
ὁ καταστησάμενος, μήτε ἐσιεῖται παρὰ βασιλεῦ μηδὲνα, δι' ἀγγέλων
δὲ πάντα χρεῖσθαι, ὀρεῖσθαι τε βασιλεῦ ὑπὸ μηδενός, πρὸς τε τού-

zufügen will. Xen. An. 3, 4, 31: εἰς τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως. Her. 1,
101, 2: ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἔθνος. 207, 1: ἐναντίην τῇ προκειμένη γνώμῃ. vgl.
Lobeck zu Soph. Aj. 201. — ἐνιστεῶν. die Apposition des Theiles zum Gan-
zen (τεῖχος) ist beim Particip, auch wenn es ein eigenes Nomen bei sich hat,
besonders bei Her. häufig. gr. Spr. u. Di. 56, 9, 1. (2) — τὸ μὲν τι einerseits.
gr. Spr. 50, 1, 15. Statt des ahverbialen τὸ δὲ π andrerseits folgt der No.
τὸ δὲ καὶ ein Theil auch. gr. Spr. 69, 31, 15 u. zu Xen. An. 1, 3, 13. —
κον irgendwo, fast unser wohl. vgl. 6, 98, 1. — συμμαχεῖ hilft;
ähnlich συμμαχεσθαι 7, 239, 1. (Lh.) — ἑών für ἑόν einige Hsn. gr. Spr. 68,
6 A. — ἐπειγδευθή wurde durch Kunst dazu gebracht. — κύκλων
ἑόντων indem Ringmauern sind. Doch ist die Verbindung ungenügend
und Her. schrieb vielleicht: ἐπειγδευθή. κύκλων δ' ἑόντων — ἐπὶ ἐν τῷ. —
τῶν συναπάντων im Ganzen. gr. Spr. 50, 11, 12. — αὐτῶν. Ueber die
Einchiebung des partitiven Ge. gr. Spr. 47, 9, 11. vgl. Register z. Thuk. unter
Genitiv e) der partitive. Nicht selten so bei Her., wie 1, 148, 1. 167,
2. 177. — κατὰ gemäss, gleich gross „vgl. 1, 124 u. 2, 10, 2. (Lh.) —
μέγιστον, von 250 Stadien nach Diod. 17, 110. (We.) Diese Angabe stimmt
mit keinem der Berichte über den Umfang Athens, von dem die obere Stadt nur
einen Umfang von 60 Stadien hatte nach dem Schol. zu Thuk. 2, 13. Aber
auch die langen Mauern und die Mauern des Peiraeus mit gerechnet, erhält
man für Athen nur einen Umfang von etwa 160 Stadien, wiewohl die Angaben
der Alten ihn höher stellen (180 bis 200 Stadien). Kruse Hellas 2, 158 f. —
Ἀθηναίων für Ἀθηναίων We.

§ 2. τρίτον ohne τοῦ, weil das noch aus dem Vorhergehenden vor-
schwebt. zu Xen. An. 4, 2, 26. — φαρμάκοισι, χρώμασιν. — δύο οἱ die
beiden. zu Arr. An. 6, 16, 2, Ueber den No. gr. Spr. 50, 1, 6.

C. 99. περίξ gebraucht Her. auch mit dem Ac., wie 1, 196, 1. 3, 158,
4. 36. 180, 1. (Sch.) — κόσμον Etiketle. — τόνδε. Spr. 61, 6, 2. (7, 1.) — ἐστι
δ. Spr. 56, 3, 2. (4.) — μήτε. dem entspricht das τί nach ὀρεῖσθαι. (Lh.) —
ἐσιεῖναι Spr. 50, 5 (6), 6. — χρεῖσθαι mit ihm verkehren solle;
χεῖσθαι will Lh. überall. — πάντα ist wohl das Neutrum. gr. Spr. 46, 5,
9. zu Thuk. 1, 3, 4. Dabei ist dann aus μηδὲνα hier ἕκαστον zu ergänzen.

τοῖσι ἔτι γελῶν τε καὶ πύειν ἀντίον καὶ ἅπασι τοῦτό γε εἶναι ἀσυχρόν. ταῦτα δὲ περὶ ἔωτον ἐσέμνυνε τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως ἂν μὴ ὀρέοντες οἱ δημήλειες, ἰόντες συντροφολογοὶ τε ἐκείνῳ καὶ οἰκίῃς οὐ φλαυροτέρησιν οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθίην λειπόμενοι, λυπεύονται καὶ ἐπιβουλεύουσιν, ἀλλ' ἐ-
 100 τεροῖός σφι δοκεῖσι εἶναι μὴ ὀρέωσι. ἐπαίτε δὲ ταῦτα διεκόσμησε καὶ ἐκράτυε ἔωτον τῇ τυρραννίδι, ἣν τὸ δίκαιον φυλάσσωσαν χαλεπός· καὶ τὰς τε δίκας γράφοντες ἔσω παρ' ἐκείνων ἐσπέμπεσκον καὶ ἐκεῖνος διακρίνων τὰς ἐσπερομένας ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίησε, τὰδε δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατο οἱ· εἴ τινα πυνθάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅπως μεταπέμψαιτο, καὶ ἄξιον ἐκάστου ἀδικήματος ἐδικαίεν, καὶ οἱ κατάσκοποι τε καὶ κατήκοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ἡρε.

101 *Ἀθιόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μῶνον καὶ τούτου ἦρξε. ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένηα, Βουσαί, Παρητακηνοί, Στρού-*
 102 *χατες, Ἀριζανιοί, Βούδιοι, Μάγοι. γένηα μὲν δὴ Μήδων ἐστὶ τοσάδε· Ἀθιόκω δὲ παῖς γίνεται Φραόρις, ὃς τελευτήσαντος Ἀθιόκω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πενήκοντα ἔτεα, παρεδῆξατο τὴν ἀρχήν, παρδειζάμενος δὲ οὐκ ἀπεχρᾶτο μόνων ὄρχειν τῶν Μήδων, ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας πρῶτοις τε τούτοις ἐπεθήκατο καὶ πρῶτους Μήδων ὑπάρχους ἐποίησε. μετὰ δὲ ἔχων δύο ταῦτα ἔθνη, καὶ ἀμφοτέρω λαχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος, ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους καὶ Ἀσσυρίων τού-*

gr. Spr. 61, 4, 2 u. zu Xen. An. 1, 8, 15. — ἐπὶ μηθενός. μηδ' ἐπ' ἐνός und Aehnliches nie bei Her. Di. 68, 4, 8. — ἀντίον. βασιλεύς denkt man. aber es ist wohl allgemein: ἀντίον πινός vgl. 1, 133, 2. — καὶ ἅπασιν. Spr. 69, 28, 7. (32, 18.) — ἀσυχρόν unanständig. — οἰκίῃς gr. Spr. 47, 6, 5. vgl. 1, 107. Ueber die Verbindung des No. und Ge. Spr. 59, 2 A. (1.) vgl. Di. 47, 5, 2. — ἑτεροῖος ein Wesen anderer, höherer Art. — μὴ ὀρέωσι wenn sie ihn nicht sähen. (Bd.) ὁρῶσα einige Hsn. u. Lh.

C. 100. τῇ τυρραννίδι eig. für die Tyrannis. — ἐσπέμπεσκον. Di. 32, 1, 8. — τὰδε δὲ für τὰ δὲ δὴ Eltz: Folgendes — ἐκεκοσμέατο. Di. 62, 2, 2. — ὅπως. zu 1, 11, 1. — ἐδικαίεν richtete, bestrafte. vgl. 3, 29, 2. (Sch.) In dieser Bedeutung scheint das Wort in der attischen Prosa (auch bei Thuk.) nicht leicht vorzukommen, wie es in ihr überall, ausser bei Thuk., selten ist. Di. 55, 3, 15. vgl. jedoch Plat. Ges. 934 a, ein Werk in dem sich überhaupt viel Ungewöhnliches findet. — κατάσκοποι, οἱ βασιλέως καλούμενοι ὁφθαλμοί Xen. Kyr. 8, 2, 10 ff. vgl. unten 1, 114, 1 — κατήκοι, πῆ βασιλέως ὄτα Xen. eb., sonst auch ὠτακουσται. Wieder findet sich κατήκοι in der ungewöhnlichen Bedeutung bei dem Nachahmer Dio C. 42, 17. (We.)

C. 101. συνέστρεψε. 1, 98, 1: τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἐν πόλισμα ποιήσασθαι. — μῶνον ist nicht Adverbium. gr. Spr. 57, 5, 3. vgl. 1, 102, 1. — γένηα Stämme. — Μάγοι, wie die Leviten, zugleich ein Stamm und die Priesterkaste. Mag oder Mog heist im Pehlvi Priester. Heeren Ideen 1, 479. Nach Andern heist Mogh, Moch gross, vortrefflich.

C. 102 § 1. ἀπεχρᾶτο. ἀπεχρῆτο eine Hs. Für sich begnügen nur bei Her., noch 1, 37, impersonal: es genügt 3, 14. — ἐπεθήκατο Di. 36, 3, 2. § 2. ταῦτα. Spr. 61, 6, 2. (7, 1.) — καὶ Ἀσσυρίων τούτους und zwar

τους οἱ Νίνον εἶχον καὶ ἤρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν μεμυρμένοι μὲν συμμαχῶν, αἵτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μείτοι ἐωυτῶν εὐφρόντες, ἐπὶ τοὺς δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης αὐτὸς τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ εἰκοσι ἔτια, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός.

Φραόρτω δὲ τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Κναζύρης ὁ Φραόρτω τοῦ 103
 Ἀσιόκεω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερος τῶν
 προγόνων, καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε κατὰ τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ
 πρῶτος διεΐαξε χωρὶς ἐκάστους εἶναι, τοὺς τε αἰχμοφόρους καὶ τοὺς
 τοξοφόρους καὶ τοὺς ἱππέας· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμίξῃ ἦν πάντα ὁμοίως
 ἀτακτοποιημένα. οὗτος ὁ τοῖσι Ἀνδοῖσι ἐστὶ μαχεσάμενος ὅτε νύξ ἡ
 ἡμέρη ἐγένετό σφι μαχομένοις, καὶ ὁ τὴν Ἄλνυος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην
 πᾶσαν συστήσας ἐωυτῷ. συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἐωυτῷ ἀρχομένους
 πάντας ἱστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νίνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ καὶ τὴν
 πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὥς συμβαλὼν ἐνέκησε τοὺς Ἀσ-
 συρίους, περικατημένῳ τὴν Νίνον ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας,
 ἵκε δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μυδύης, Πρωτοθύειω παῖς· οἱ ἐσέ-
 βαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης,
 τοῖτοις δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι οὕτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἀπί-
 κοντο. ἐστὶ δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φῶσιν ποταμὸν 104
 καὶ ἐς Κόλχους τριήκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός, ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος
 οὐ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν, ἀλλ' ἐν τὸ διὰ μέσου ἔθνος
 αὐτῶν ἐστὶ, Σάσπειρες, τοῦτο δὲ παραμειβομένοις εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ.
 οὐ μέντοι οἱ γε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθε ὁδὸν
 πολλῷ μακροτέρῃ ἐκτραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Κανκάσιον οὐ-
 ρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι καὶ ἐσσω-

gegen diejenigen der A. (Lg.) — εὐ ἤκοντες. zu 1, 80, 3. — δῆ. Sonst findet sich in einer solchen Epanalepsis οὐν. gr. Spr. 65, 9, 2. — ὁ πολλός. zu Thuk. 1, 24, 2

C. 103 § 1. ἐλόχιζε, ein seltenes Wort; in dieser Bedeutung καταλόχων bei Arrian. Erklärt wird dieser Satz durch die folgenden. Doch mag Her. mit auch an numerische Abtheilungen gedacht haben. — κατὰ. Spr. 68, 21 (23), 4. — τέλη von Abtheilungen auch Thuk. 1, 43, 2. 2, 22, 3. u. 6. 42. — εἰναι. gr. Spr. u. Di. 55, 3, 20. (21.) vgl. 4, 5. — αἰχμοφόρων. zu 1, 8, 1. — τοξοφόρος ist noch seltener, in einem Orakel 9, 43. — ἀναμίξῃ ist selten, noch bei Thuk. 3, 107, 4, u. Spätern. — νύξ 1. 74, 1. — συστήσας, eig. nur von Vereinigung, etwa zu einem Unternehmen. vgl. 4, 86. 1. u. zu Thuk. 6, 16, 6. vgl. 85, 3.

§ 2. τιμωρέειν rächen. gr. Spr. 48, 7, 6. — οὕτω. Spr. 56, 9, 2. (10, 3.)

C. 104. εὐζώνῳ ἀνὴρ pflegt so vor εὐζωνος nicht zu fehlen. zu 1, 72, 2. — οὐ πολλὸν ὑπερβῆναι es ist nicht weit überzugehen. (Bä.) Spr. 43, 4. 1. (2.) — διὰ μέσου dazwischen liegend. Thuk. 5, 26, 2: ἐπὶ μέσου ἔμβασις. — Σάσπειρες. Σάσπειρες La. vgl. 110, 2 4, 37. 40. (Ga.) — εἶναι, wie ὑπερβῆναι, noch von ἐστὶ, hier synonym mit ἔξεισι, abhängig. — κατύπερθε. καθύπερθεν ist in der attischen Prosa selten, bei Thuk. 4, 1, 2. 5, 59, 3. ὑπερθεν Xen. An. 4, 4, 4 u. Mem. 1, 4, 11. — ὁδόν, den Engpass Derbend nach Ritter II S. 862. (Lh.) — ἐκτραπόμενοι erg. ἐσέβα-

Θέντες τῇ μάχῃ τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν, οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσι 105σαν ἐπέσχον. ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἰγυπτίον· καὶ ἐπειτε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμυτιχὸς σφεας, Αἰγύπτου βασιλεὺς, ἀντιάσας δώροισι τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει τὸ προσωτέρω μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ ἐπειτε ἀναχωρόντες ὁπίσω ἐγένοντο τῆς Συρίας ἐν Ἀσκάλῳ πόλει, τῶν πλεόνων Σκυθῶν παρεξελθόντων ἀσινέων ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες ἐσύλησαν τῆς οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱερόν· ἐστι δὲ τοῦτο τὸ ἱερόν, ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος εὐρίσκω, πάντων ἄρχειότατον ἱερῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ· καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱερόν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι, καὶ τὸ ἐν Κυθήροις Φοινικῆς εἰσι οἱ ἰδρυσάμενοι ἐκ ταύτης τῆς Συρίας ἔοντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθῶν συλήσας τὸ ἱερόν τὸ ἐν Ἀσκάλῳ καὶ τοῖσι τουτέω αλεῖ ἐχγόνοισι ἐτέσκηψε ἡ θεὸς θήλειαν νοῦσον ὥστε ἅμα λέγουσι τὸ οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο σφεας νοσέειν καὶ ὄρῳ παρ' ἐνωτοῖσι τοῦ ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώραν ὡς διακτάται τοὺς καλέουσ ἐνάρεας οἱ Σκύθαι.

106 Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτιῶ καὶ εἴκοσι ἔτια ἤρχον τῆς Ἀσίας οἱ Σκύθαι καὶ τὰ πάντα σφι ὑπὸ τῷ ἔθρει καὶ ὀλιγωρίᾳ ἀνάστατα ἦν· χωρὶς μὲν γὰρ φόρον ἐπρήσσαν παρ' ἐκάστων τὸ ἐκάστοισι ἐπέβαλλον, χωρὶς δὲ [τοῦ φόρου] ἤρπαζον περιελάνοντες τοῦτο ὃ τι ἔχοιεν ἑκάστοι.

λον. zu Xen. An. 7, 8, 16. — καταλύειν mit dem Ge. ist selten. Xen. Kyr 8, 5, 24: καταλύειν περιάσσειν τοῦτον τῆς ἀρχῆς. wofür § 25 καταπαύειν. Spr 47, 12, 4. (13, 7.)

C. 105 § 1. ἀντιάσας. Di. 39. unter ἀντιάω. — λιταί auch 116, 3. poetisch. — τὸ προσωτέρω eben so 3, 45, 1. 5, 10, 1. (Sch.) Ueber der Ac. gr. Spr. 46, 6, 2. Doch ist der Ausdruck nicht gewöhnlich, bei Xen. ἔναντι τοῦ πρόσω, εἰς τὸ πρόσω. zur An. 1, 3, 1. — πόλις gr. Spr. 50, 7, 2. — τῶν πλεόνων. gr. Spr. 50, 4, 12. Thuk. 4, 128, 1: ἡ πλείων σφραγὶς τῶν Ἑλλήνων. — ἀσινέων nicht verkehrend; sonst bei Her. unversehrt. (Sch.) Das Wort ist, wie σίνομαι, eig. dialektisch; in activer Bedeutung steht es an den wenigen Stellen Platons und Xenophons an denen es vorkommt. — τῆς οὐρανίης Ἀ., der Derketo. Diod. 2, 4. (We.) — ἱερῶν. ohne τῶν? Man könnte es tilgen oder ἱερόν lesen. — θεοῦ. gr. Spr. 47, 9, 5.

§ 2. ἐνθεῦτεν. gr. Spr. 66, 1, 6. — ἐνέσκηψε, transitiv auch 4, 79, 1, intransitiv 8, 39. (Sch.) Eig. vom Einschlagen des Blitzes vgl. 4, 79, 1 u. ἀποσκήπτειν 7, 10, 6. — θήλειαν. Dial. 22, 6, 1. — νοῦσον, Verlust der Mannheit, eine noch jetzt in jenen Gegenden vorkommende Krankheit. — ὥστε — so dass sie, wie die Skythen sagen, zugleich dort krank wurden. — ἅμα. Als Ggs. denke man was im Folgenden liegt: und die Krankheit auch in ihre Heimath verpflanzt wurde. — τοὺς ἀπικνεομένους, die Reisenden. — ὡς διακτάται in welchem Zustande sie sich befinden. Ueber die Form Di. 38, 5, 1. — τοὺς, οὗτοι οὗς. Spr 51, 12 A. (13, 1.) — ἐνάρεας. 4, 67: οἱ ἐνάρεις οἱ ἀνδρόγυνοι. (Sch.) Nach Starke wäre das Wort nicht skythisch, sondern von ἐναρὰ abzuleiten: spoliati.

C. 106. σφι durch sie, unter ihnen. — φόρον für φόρων Reiske: als Tribut. (Sch.) — τοῦ φόρου ist wohl zu streichen, da es mit der Anaphora nicht füglich vereinbar ist. — ἐπέβαλλον auferlegten. zu Art. An. 2, 1, 5. — περιελάνοντες umher reitend. (Sch.) vgl. 4, 7, 1. (Litt)

καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῖνας Κναξάρης τε καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ
 ιατμεθύσαντες κατεφόνευσαν, καὶ οὕτω ἀνεσώσασαι τὴν ἀρχὴν Μῆ-
 δοὶ καὶ ἐπεκράτειον τῶν περ καὶ πρότερον, καὶ τὴν τε Νίβον εἶλον
 (ὥς δὲ εἶλον, ἐν εἰσροῖσι λόγοις δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑπο-
 χιρίους ἐποίησαντο πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα
 Κναξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσαράκοντα ἔτεα σὺν τοῖσι Σκύθαι ἰρ-
 ξαν, τελευτᾷ, ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κναξάρει παῖς τὴν βασιλείην.¹⁰⁷
 καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἔθετο Μανδάνην, τὴν ἐδόκεε Ἀ-
 στυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλησαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ
 πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ὑπερθέμενος δὲ τῶν
 Μάγων τοῖσι ὄνειροπόλοις τὸ ἐνύπνιον ἐφοβήθη παρ' αὐτῶν
 αὐτὰ ἑκαστα μαθῶν. μετὰ δέ, τὴν Μανδάνην ταύτην, ἐοῦσαν ἤδη ἄν-
 δρὸς ὥραϊν, Μῆδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ διδοῖ γυναικα,
 δεδοικώς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσης διδοῖ τῷ οὐνομα ἦν Καμβύσης, τὸν
 εἵρισκε οἰκίης μὲν ἰόντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου, πολλῶ ἐνεργε-
 ῶν αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μῆδου.

Συνοικειούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης ὁ Ἀστυάγης τῷ πρώ-¹⁰⁸
 τῷ ἔτι εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε [δέ] οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγα-
 τρὸς ταύτης φῦναι ἄμπελον, τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶ-
 σαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὄνειροπόλοις μετεπέμ-
 ψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν, ἀπικομένην δὲ
 ἐφέλασσε, βουλόμενος τὸ γεννώμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γὰρ οἱ
 τῆς ὄψιος τῶν Μάγων οἱ ὄνειροπόλοι ἐδήμαινον ὅτι μέλλοι ὁ τῆς
 θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντ' ἐκείνου. ταῦτα δὲ ὦν φυλασ-²
 σόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὥς ἐγένετο ὁ Κύρος, καλέσας Ἀρπαγον, ἄνδρα
 οἰκίῳ καὶ πιστότατόν τε Μῆδων καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτοῦ,

— μὲν. Dem entspricht καὶ vor τὴν τε Νίβον. (Lh.) vgl. zu Xen. An. 1, 10, 16. — δηλώσω. Dasselbe Versprechen 1, 184. (We.) Die Ausführung hat er aufgegeben. — σὺν τοῖσι, σὺν τοῖσι (τοῖς ἑταῖροις) ἄ. Spr. 51, 10, 2. (1.)

C. 107. Μανδάνην. gr. Spr. 48, 3, 6 u. 60, 2, 2. vgl. 1, 113, 2. 148. Eu. Phön. 636: ὄνομα Πολυνείκην πατὴρ ἐθέτω σοι. Dem. 43, 74: τῷ νεωπύτῳ ὄνομα ἐθέμην Καλλίστρατον. Ohne ὄνομα Ar. Wol. 65. 67. vgl. Eu. Phön. 12. — ὑπερθέμενος für υποθέμενος Schäfer. zu 1, 8, 1. — τῶν Μάγων. Spr. 47, 7. (9.) — ἀνδρός. γάμων ὥραϊς 1, 196, 1. (Sch.) gr. Spr. 47, 26, 9. — ὁ δέ. zu 1, 17, 2. — τρόπου. gr. Spr. 47, 6, 10. — ἐνεργε. zu 1, 91, 4. — ἄγων schätzend, bei Her. so an mehreren Stellen, selten so bei Attikern. zu Arr. An. 2, 16, 3. — μέσος. zu Thuk. 6, 54, 2. vgl. Aristot. Pol. 5, 7, 8.

C. 108 § 1. δέ. ὅγ? Es fehlt in einer Hs. — φῦναι ἄμπελον. Spr. 53, 4, 2. — ἐπίτεξ der Niederkunft nahe, wie 1, 111, 1. Bei Attikern scheint weder dies Wort noch das weniger gebilligte ἐπίτοκος vorzukommen. Lobeck z. Phryn. p. 333. — τὸ γεννώμενον. Spr. 43, 4, 5. (15.) — οἱ τῆς. gr. Spr. 48, 12, 3. — τῶν Μάγων οἱ für οἱ τῶν M. Kr., wie 1, 107, 123.

§ 2. ταῦτα φυλασσόμενος davor sich hüten wollend. Spr. 52, 10, 3. (7.) Das Präsens ähnlich unten in φυλασσόμεθα. gr. Spr. 53, 1, 6. — οἰκίῳ verwandten, συγγενῇ 1, 109, 2. (La.) — πρῆγμα γάρ?

ἔλεγέ οἱ τοιούδε. “Ἄρπαγε, πρῆγμα τὸ ἀν τοι προσθίω μηδαμ
 παραχρήση, μηδὲ ἐμέ τε παραβάλλῃ καὶ ἄλλους ἐλόμενος ἐξ ὕστερον
 σεωντοῦ περιπέσης. λάβε τὸν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα, φέρων δὲ ἐ
 σεωντοῦ ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ θάψον τρόπον ὅτε αὐτὸς βούλει.”
 δὲ ἀμείβεται· “ὦ βασιλεῦ, οὔτε ἄλλοτε κω παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρ
 οὐδέν, φυλασσόμεθα δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἔξα
 μαρτεῖν. ἀλλ’ εἴ τοι φιλὸν τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρή δὴ τό γε ἐμὸ
 10 ὕπηρετέεσθαι ἐπιτηδέως.” τοιούτοις ἀμειψάμενος ὁ Ἄρπαγος, ὡς ο
 παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἦε κλαίων ἐ
 τὰ οἴκῳ. παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστυά
 γεω ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει· “νῦν ὧν τί σοι ἐν νόῳ
 ἐστὶ ποιεῖν;” ὁ δὲ ἀμείβεται· “οὐ τῇ ἐνετέλλετο Ἀστυάγης, οὐδ’ ἐ
 πυροφρονήσει τε καὶ μαρτυρεῖται χάκιον ἢ νῦν μαίνεται, οὐ οἱ ἔγωγε
 2 προσθήσομαι τῇ γνώμῃ οὐδὲ φρόιον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δι
 εἴνεκεν οὐ φορέω μιν, καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενὴς ἐστὶ ὁ παῖς καὶ
 ὅτι Ἀστυάγης μὲν ἐστὶ γέγων καὶ ἄπαις ἔρσειος γόνου· εἰ δὲ θελήσει
 τούτου τελευτήσαντος ἐς τὴν θυγατέρα ταύτην ἀναβῆναι ἢ τυραννίς,

Der Ac. bei παραχρῆσθαι noch 8, 20. (Sch.) — προσθίω. Di. 36, 1, 6. —
 μηδαμᾶ. Andre μηδαμῶς oder μηδαμῇ. Doch s. zu 1, 5, 2 — παρα
 χρῆσθαι fahrlässig behandeln; ein bei Her. an mehreren Stellen, bei
 Attikern nicht vorkommendes Compositum. — παραβάλλῃ bediene lässig.
 Thuk. 1, 133: ἀπέμεινεν ὡς οὐδὲν πώποτε αὐτὸν ἐν ταῖς πρὸς βασιλείᾳ διακονίαις
 παραβάλλοιτο. Oder aufs Spiel setzen? zu Thuk. 3, 65, 2. — ἄλλους ἐ
 λόμενος d. h. die Gunst Andrer, der Mandane und ihres Gemahls, vor
 ziehend. — ἐξ ὕστερον in Zukunft, wie 5, 106, 1. 6, 85, 2. (Sch.) —
 σεωντῷ περιπέσης auf dich selbst stürzest, selbst ins Unheil gera
 thest. — παῖδα. Spr. 51, 11, 1. (12 A.) — ἐς σεωντοῦ. Di. 68, 21, 2. —
 παρεῖδες. zu 1, 37. — ἀνδρὶ τῷδε, ἐμοί, eine besonders bei Tragikern
 sehr übliche Ausdrucksweise. Wegen des fehlenden Artikels Di. 50, 11, 1.
 vgl. gr. Spr. 50, 11, 22. — φυλασσόμεθα, in sofern das künftige Ver
 halten ein schon gegenwärtiges Vorhaben ist. — δέ entspricht dem οὔτε;
 τί würde stehen wenn ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον voran stände. gr. Spr. 69, 16,
 6. — ἐς σὲ καὶ ἐς gegen dich auch in. — τό γε ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι
 das Meinige, meine Obliegenheit geleistet werde. vgl. 4, 139, 2.
 (Sch.) gr. Spr. 52, 3, 4.

C. 109 § 1. τὴν. τὴν ὁδὸν τὴν erklärt stimmt nicht mit dem Verbum;
 man wird also στολήν mit Portus oder vielmehr κόσμησιν mit Sch., wie Di. 3,
 119, 1. 5, 72, 3, wenn überhaupt ein bestimmtes Wort, zu ergänzen ha
 ben. — ἦε für ἦε Schäfer. — Ἀστυάγεω kann freilich von λόγον abhän
 gen; doch möchte ἐξ ausgefallen sein. Die Stellen bei Schäfer zu Lamb. Bo
 p. 750 sind theils verschieden theils unsicher, wohl auch Paus. 6, 8, 2. —
 οὐ τῇ für οὐκ ἢ Struve. Vollständig: οὐκ ἐστὶ μοι ἐν νόῳ ποιεῖν τῷδε τῷ τῷ
 πῶ φ. (St.) — μαρτυρεῖται. μαίνεται Br. Di. 31, 2, 1. — οὐ οἱ auch 1, 132,
 1. 2, 110. homerisch. Di. 25, 1, 2. Ueber die Erneuerung der Negation Di.
 67, 11, 2. — οἱ — τῇ γν. Di. 48, 12, 3. — προστίθεσθαι beistimmen
 § 2. πολλά viele Gründe, wie 3, 15, 2 u. Xen. An. 1, 9, 23: δῶρα
 ἐλάμβανε διὰ πολλά. — γόνου. gr. Spr. 47, 26, 12. — θελήσει, μέλλει. vgl. 3
 11, 8, 13, 3. 14, 1. 7, 49, 2. (Sch.) Unattisch so. — ἀναβῆναι, wie 7, 205, 1

τῆς τῶν τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τι ἢ λείπεται τὸ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ
κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφαλὲς εἵνεκεν ἐμοὶ δεῖ τοῦ-
τον τελευτῶν τὸν παῖδα, δεῖ μέντοι τῶν τινα Ἀστυάγειω αὐτοῦ φονέα
γενέσθαι καὶ μὴ τῶν ἐμῶν." ταῦτα εἶπε καὶ αὐτίκα ὕγγελον ἐπεμπε¹¹⁰
ἐπὶ τῶν βουκόλων τῶν Ἀστυάγειω τὸν ἡπίστατο νομάς τε ἐπιτηδε-
ύοντας νέμοντα καὶ οὐρεα θηριωδέσσιατα, τῷ οὐνομα ἦν Μιτραδάτης.
συνόικε δὲ ξωντοῦ συνδούλῃ, οὐνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνόικε
Κυνὴ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν Σπακὴ· τὴν
γὰρ Κυνὴ καλέουσι σπάκα Μῆδοι. αἱ δὲ ὑπώρεια εἰσι τῶν οὐρέων,
ἐνθα τὰς νομάς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέῳ τε
ἀνέμος τῶν Ἀγβατάνων καὶ πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου· ταύτην
μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρα πρὸς Σασπειρων ὄρειν ἔστι κάρτα καὶ ὕψη-
λὴ τε καὶ ἰσθμὶ συνηρεφής, ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα ἔστι πᾶσα ἄπε-
δος. ἐπεὶ ὧν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλούμενος ἀπίκετο, ἔλεγε
ὁ Ἀρπαγος ταῦτε. " κελεύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα
θεῖναι ἐς τὸ ἐρημώτατον τῶν οὐρέων, ὅπως ἂν τάχιστα διαφθαρεῖ.
καὶ ἰάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, ἣν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτό, ἀλλὰ τεφρὴν
περιποιήσῃς, ὁλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε διαχρήσεσθαι. ἐπορῶν δὲ ἐκκέ-
μενον τέταγμαί ἐγώ."

Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον ἦε τὴν¹¹¹
αὐτὴν ὁπίσω ὁδὸν καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἑκταυλιν. τῷ δ' ἄρα καὶ
αὐτοῦ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ ἰούσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τί-
πει οἰχομένου τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φροντίδι ἀμφοτέ-
ροι ἀλλήλων πέρι, ὁ μὲν τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων, ἡ δὲ
γυνὴ ὁ τι οὐκ ἔωθως ὁ Ἀρπαγος μεταπέμψαιτο αὐτῆς τὸν ἄνδρα.
ἐπίτετε δὲ ἀπονοστήσας ἐπέστη, οἷα ἐξ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ εἴρετο

(Sch.) — κτείνει. gr. Spr. 53, 1, 6. — ἡ erwartet man vor κινδύνων; doch
s. gr. Spr. 62, 3, 7. „vgl. 3, 14, 1" (St.)

C. 110 § 1. ἐπὶ — τὸν (τοῦτον ὅν). gr. Spr. 47, 9, 19. — ἐπιτηδεύοντάς
zu seinem Zwecke passendsten. (Sch.) — αἱ ὑπώρεια τῶν οὐρέων. zu
Att. An. 4, 24, 7. — οὗτος δὴ dieser eben erwähnte. zu 1, 1, 2. — τῶν
Ἀγβατάνων. gr. Spr. 47, 10, 6. Doch wäre vorher πρὸς βορέην ἀνεμον
zu erwarten.

§ 2. ἰσθμ., ionisch für ὄλῃ. — συνηρεφής auch und eben so 7, 111, in
der attischen Prosa nicht üblich. — ὅπως ist hier wegen des Optativs nach
dem Präsens relativ zu nehmen. — περιποιήσῃς für περιποιήσῃ Bekker.
Denn Her. hat nur das Activ und stets in der Bedeutung retten. (Lh.) —
διαχρήσεσθαι. zu 1, 24, 2.

C. 111 § 1. ἄρα bezeichnet den Gedanken als noch nicht bekannten.
gr. Spr. 53, 2, 6. Di. 69, 9, 2. — ἐπίτεξ ἰούσα πᾶσαν ἡμέρην deren
Niederkunft alle Tage erwartet wurde. (Abresch.) — ἐς πόλιν ohne
Artikel, wie § 2 u. 114, 2. ἔξω πόλιος 111, 4. gr. Spr. 50, 2, 15. — τοῦ τό-
κου hängt wohl von ἐν φροντίδι ab: in Sorge wegen der Niederkunft,
indem er deshalb fürchtete. Denn die Verba der Furcht werden mit
dem Ge. so nicht verbunden. — ὁ τι warum, wie § 2. (Struve.) — ἐπέστη
da stand. — ἐξ ἀέλπτου unerwartet. gr. Spr. 43, 4, 5. Das Wort ist poc-

ὁ τι μιν οὕτω προθύμως Ἀρπαγος μεταπέμψαιτο. ὁ δὲ εἶπε· “ὦ γύναι, εἰδὼν τε ἐς πόλιν ἔλθων καὶ ἤκουσα τὸ μήτε ἰδεῖν ὠφελον μήτε κοῖτε γενέσθαι ἐς δεσπότας τοὺς ἡμειτέρους. οἶκος μὲν πᾶς Ἀρπάγου κλαυθμῷ κατείχετο, ἐγὼ δὲ ἐκπληγείς ἦα ἔσω. ὥς δὲ τάχιστα ἐσηλθον, ὁρῶ παῖδ' ἰόν προκειμένον ἀσπυῖρόν τε καὶ κραυγανόμενον, 3 κεκοσμημένον χρουσῷ τε καὶ ἔσθῃ τι ποικίλῃ. Ἀρπαγος δὲ ὥς εἶδε με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀναλαβόντι τὸ παιδίον οἴγεσθαι φέροντα καὶ θεῖναι ἔνθα θηριωδέστατον εἴη τῶν οὐρέων, φᾶς Ἀστυάγεα εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενόν μοι, πόλλ' ἀπειλήσας εἰ μὴ σφρα ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν ἔφερον, δοκῶν τῶν τινος οἰκειῶν εἶναι· οὐ γὰρ 4 ἂν κοῖτε κατέδοξα ἔνθεν γε ἦν. ἐθάμβειον δὲ ὁρέων χρουσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον, πρὸς δὲ καὶ κλαυθμὸν κατεστιῶτα ἔμφαντα ἐν Ἀρπάγου. καὶ πρόκατε δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι τὸν πάντα λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ προπέμπων ἔξω πόλιος ἐνεχείρισε τὸ βρέφος, ὥς ἄρα Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεω θυγατρὸς καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου καὶ μιν Ἀστυάγης ἐνιέλλεται ἀποκτείνει. νῦν τε ὁδε 112 ἐστ'.” ἅμα τε ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ ὥς εἶδε τὸ παιδίον, μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἔόν, δακρύσασα καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων τοῦ ἀνδρὸς ἐχρήϊζε μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τ' εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιεῖν· ἐπιφοιτήσῃν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἀρπάγου ἐποπομένους, ἀπολέεσθαι τε κύκισια, ἣν μὴ σφρα ποιήσῃ. ὥς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δευτέρα λέγει ἡ 2 γυνὴ τάδε. “ἔπει τοίνυν οὐ δύναμαι σε πείθειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὥδε ποιήσον, εἰ δὴ πᾶσά γε αἰὶάκη θφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγώ, τέτοκα δὲ τεθνηός. τοῦτο μὲν φέρων πρόθες, τὸν δὲ τῆς

lisch. — μήτε κότε für τό τε μή κοῖτε ὠφελον (aus ὠφελον). Spr. 54, 2, 3. (4) 60, 5. 1. (6, 1.) 69, 4. — ἐς in Bezug auf, wie 1, 114, 1. — πᾶς. zu 1. 21. 86, 3. — κλαυθμῷ. Di. 4, 5, 1. — κραυγανόμενον, κραγανόμενον Lobeck Phryn. p. 337. Suidas: ἐκκραγάνειν, ἐμβοῦν. ἐκκραγανόμενων, μετὰ κραυγῆς λεγομένων. (Br.)

§ 3. θηριωδέστατον. Krüger zu Xen. An. 3, 4, 20 (εὐπίδοτον). — τῶν οὐρέων hängt von ἔνθα ab. Spr. 47, 28, 3. (10, 4.) — σφρα, ταῦτα. Di. 51, 1, 15. — φάς. Di. 38, 4, 1. — ἐπιτίθεσθαι auftragen, wie noch 3, 63, 1. (Sch.) wo synonym ἐνιέλλεσθαι, dies der gew. Ausdruck. — οὐκ ἂν κατέδοξα, εἰ μὴ ἐπυθόμην τοῦ θεράποντος. (St.) gr. Spr. 54, 3, 10. — ἔνθεν von welcher Herkunft.

§ 4. πρόκατε, εὐθύς, παράρρημα, ἐξαίφνης, ein herodoteisches Wort, „noch 6, 134, 2. 8, 65. 1. 135, 1.“ (Sch.) — θεράποντος hängt von πυνθάνομαι ab. — ἐμὲ. Spr. 60, 4, 2. (3, 2.) — ὥς ἄρα dass es nämlich, zu πυνθάνομαι gehörig. Spr. 56, 7, 6. (12.) u. 69, 7. (8.)

C. 112 § 1. ἅμα τε für ἅμα δὲ Kr. 4, 150, 2: ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα καὶ εἰδείκνυε ἐς Βάττον. vgl. 8, 5, 2 u. Kr. zu Arr. An. 5, 7, 4. — ἐχρήϊζε für ἐχρηζε Schäfer: bat, in welchem Sinne die Attiker δᾶσθαι für χοῖζω sagen. — μηδεμιῇ τέχνῃ schlechterdings nicht. zu Xen. An. 4, 5, 16.

§ 2. σὺ δέ. Di. 50, 1, 11. — πᾶσα ἀνάγκη. gr. Spr. 62, 1, 3 u. 4.

Ἀστυάγειω θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ὄντα τρέφωμεν. καὶ οὕτω
οὔτε σὺ ἀλώσεις ἀδικέων τοὺς δεσπότας, οὔτε ἡμῖν κακῶς βεβουλευ-
μένα ἔσται· ὃ τε γὰρ τεθνεὺς βασιλῆης ταφῆς κυρήσει καὶ ὁ περιεὼν
οὐκ ἀπολέει τὴν ψυχὴν.” κύρια τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ πρὸς τὰ παρε-113
όντα εὖ λέγειν ἢ γυνὴ καὶ αὐτίκα ἔπολεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θά-
νατοιῶσων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδόει τῇ ἑωυτοῦ γυναικί, τὸν δὲ
ἑωυτοῦ ὄντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς τὸ ἄγχος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἑτε-
ρον· κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἑτέρου παιδὸς φέρων ἐς
τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων τιθεῖ. ὡς δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ ἐκ-2
κειμένῳ ἐγένετο, ἦε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα προβοσκῶν φύλα-
κον αὐτοῦ καταλιπὼν, ἔλθων δὲ ἐς τοῦ Ἀρπάγου ἀποδεικνύει ἔφη
ἱππῆμος εἶναι τοῦ παιδίου τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἀρπαγος τῶν ἑωυ-
τοῦ δορυφόρων τοὺς πιστοτάτους εἰδὲ τε διὰ τούτων καὶ ἔθαψε τοῦ
βουκόλου τὸ παιδίον.

Καὶ τὸ μὲν ἐτέθαιτο, τὸν δὲ ὕστερον τούτων Κύρον οὐνομασθέντα
παραλαβοῦσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, οὐνομα ἄλλο κού τε καὶ
οὐ Κύρον θεμένη. καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐτὸν114
τοιόνδε γεγόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἣσαν
καὶ αἱ βουκόλαι αὐταί, ἔπαιζε δὲ μετ’ ἄλλων ἡλικίων ἐν ὁδῷ. καὶ
οἱ παῖδες παίζοντες ἐλόντιο ἑωυτιῶν βασιλεία εἶναι τοῦτον δὴ τὸν τοῦ
βουκόλου ἐπὶ κλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτέων διέταξε τοὺς μὲν οἰκίας οἰ-
κοδομεῖν, τοὺς δὲ δορυφόρους εἶναι, τὸν δὲ κού τινα αὐτέων ὀφθαλ-
μὸν βυσιλέος εἶναι, τῷ δὲ τινι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου· γέρας,
ὡς ἐκάστῳ ἔργον προστάσων. εἰς δὴ τούτων τῶν παιδῶν συμπαίζων,2
ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μῆδοις, οὗ γὰρ δὴ ἐποίη-
σε τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου, ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας

— ἀλώσεις. Di. 30, 3, 1. — ἀδικέων. gr. Spr. 56, 7, 2. vgl. 1, 117, 1.
— βεβουλευμένα. Di. 44, 3, 9. 56, 1, 2.

C. 113 § 1. τοῦτον μὲν. gr. Spr. 69, 16, 2.

§ 2. τρίτῃ ohne ἢ. zu 1, 84, 1. — τῷ παιδίῳ. zu 1, 84, 1. — προ-
βοσκῶν Unterhirten? kommt sonst nicht vor. — νεκρός, bei Her. öfter
für das prosaische νεκρός. — διὰ τούτων, wie 1, 117, 3. vgl. zu Xen. An.
2, 3, 17. — xon irgend, wie 114, 1. vgl. 2, 11, 2.

C. 114 § 1. ἔπαιζε, ohne γάρ, wie 1, 123, 1. zu 1, 80, 3. — καὶ αἱ,
nicht nur dies Spiel vorging, sondern auch. — εἶναι pleonastisch. Di. 55,
3, 21. Nicht eben so bei Attikern. — τὰς die bezüglichlichen, wie sie bei
einem Könige vorkommen. gr. Spr. 50, 2, 4. — ὀφθαλμόν. zu κατὰ σκοποῖ
1, 100. — ἐσφέρειν. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) Bei Hofe das Amt des ἀγγελιη-
φόρος 1, 120, 3. 3. 118, 2 oder ἑξαγγελεύς 3, 84, 2. — γέρας (als) Eh-
rengeschenk, Ehrenamt. zu Thuk. 2, 13. — ὡς ἐκάστῳ erg. προστάττει.
gr. Spr. 69, 63, 7.

§ 2. εἰς ist gesetzt weil das nähere ἐποίησε vorwirkte, obgleich eig. zu
ἐκέλευε (ohne αὐτόν) gefügt ἔνα stehen müsste. vgl. zu τοῖς 1, 24, 2. — δὴ.
di δὴ? — παίδων für παιδίων Bekker. — γάρ, als Grund des Folgenden.
zu 1, 8, 1. — ἐκ τοῦ K. gr. Spr. 50, 10, 2. — ἐκέλευε, ὁ Κύρος. gr. Spr.
51, 5, 3. — αὐτόν τοὺς. Ueber die Zweideutigkeit gr. Spr. 55, 4, 1. —

διαλαβέειν· πειθομένων δὲ τῶν παίδων ὁ Κύρος τὸν παῖδα τρηχέως
 κάρτα περιέσπε μαστιγέων. ὁ δὲ ἐπέλτε μετῆθ' ἀτύχιστα, ὥς γε δὴ
 ἀνύξια ἐκ τούτου παθὼν μᾶλλον τι περιτμήκετε, κατελθὼν δὲ ἐς πόλιν
 3 πρὸς τὸν πατέρα ἀποικιζέτο τῶν ὑπὸ Κύρου ἤντησε, λέγων δὲ οὐ
 Κύρου (οὐ γὰρ κω ἦν τοῦτο τοῦνομα), ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ
 Ἀσινάγεω παιδός· ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὥς εἶχε, ἐλθὼν παρὰ τὸν
 Ἀσινάγεα καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα ἀνδράσι πρήγματα ἔφη πι-
 115 πονθέναι, λέγων· “ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ τοῦ σου δούλου, βουκόλου δὲ
 115 παιδὸς ὥδε περιυβρίσμεθα”, δεικνὺς τοῦ παιδὸς τοὺς ὤμους. ἀκού-
 σας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀσινάγης θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδί τιμῆς τῆς
 Ἀρτεμβάρειω εἵνεκεν μετεπέμπετο τὸν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα.
 ἐπέλτε δὲ παρῆσαν ἀμφοτέροι, βλέψας πρὸς τὸν Κύρον ὁ Ἀσινάγης
 ἔφη· “σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιοῦτου ἰοίπως παῖς ἐτόλμησας τὸν τοῦδε
 2 παῖδα, ἰόντος πρώτου παρ' ἐμοί, ἀεικλή τοιγῆδε περισπεῖν;” ὁ δὲ ἀμμι-
 βετο ὥδε. “ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν δίκῃ. οἱ γάρ
 με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, τῶν καὶ ὁδε ἦν, παίζοντες σφέων αὐτῶν
 ἐστήσαντο βασιλέα· ἐδόκεον γάρ σφι εἶναι ἐς τοῦτο ἐπιτηδεώτατος.
 οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, οὗτος δὲ ἀνη-
 κούστεέ τε καὶ λόγον εἶχε σὺδένα, ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ
 τοῦδε εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἶμι, ὁδε τοι πάρειμι.”

116 Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδὸς τὸν Ἀσινάγεα ἐσήιε ἀνάγνωσις αὐ-
 τοῦ, καὶ οἱ ὁ τε χαρακτήρ τοῦ προσώπου προσφέρεσθαι· ἐδόκεε ἐς ἐ-
 ωυτὸν καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθεριωτέρη εἶναι, ὃ τε χρόνος τῆς ἐκδέσεως
 τῇ ἡλικίᾳ τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαλίνειν. ἐκπλαγείς δὲ τούτοις ἐπὶ
 χρόνον ἄφθογγος ἦν· μόγις δὲ δὴ κοτε ἀνενειχθεὶς εἶπε, θέλων ἐκ-

διαλαβέειν, ἐκατέρωθεν τινος λαβίσθαι Bekkers Anecd. 1 p. 36. vgl. 4, 68, 1. 94, 1. (Bä. u. Sch.) — τρηχέως περιέσπε auch 2, 64, 1. (Sch.) vgl. zu 1, 73, 2. — μαστιγέων. Sonst nur in der Form auf ow 3, 16, 1. 154, 6, 81. 7, 54. (Lh.) — μᾶλλον τι als es bei einem Geringerern der Fall gewesen wäre. — τῶν. ταῦτα ὧν. Spr. 46, 3, 2. (5, 4.) Di. 47, 14, 1. — ὑπό. Di. 52, 3, 1. — ἤντησε empfangen erlitten hatte, noch so 2, 119, 1: ἐκινῶν ἤντησε. Unattisch, dem Homer nachgebraucht.

§ 3. Κύρου, ὑπὸ Κύρου. Spr. 68, 5. (9.) — ὥς εἶχε. zu 1, 24, 3. — ἀνδράσι unerträgliche, wie 5, 89, 2. 90, 2. 9, 37, 1. 110, 2. (Sch.) Ein der attischen Prosa fremdes Wort. — λέγων nach ἔφη noch auffallender 118, 1. 125, 1. 2, 172, 2: 3, 156, 2. 5, 36, 2. 49, 4. vgl. 1, 120, 1. u. zu 122, 1. — ὅδε. Di. 69, 70, 2. — περιυβρίσμεθα, der Plu. mit Rücksicht auf die Familie.

C. 115 § 1. τιμῆς, die er herstellen wollte.

§ 2. με konnte nur bei zugefügten γάρ eingehoben werden. Di. 50, 3, 3 E. — τῶν. Spr. 47, 7, 2. (9, 2.) — λόγον. zu 1, 62, 1. — ἐς ὃ bis. (Struve.) Di. 54, 16, 2. — τὴν. zu Xen. An. 1, 3, 20. — ὅδε hier. Di. 50, 11, 1.

C. 116 § 1. τὸν Ἀ. ἐσήιε. gr. Spr. 48, 11, 4. — προσφέρεσθαι sich näher, ähnlich sein, wovon προσφέρῃς. (Sch.) Nicht so bei Attikern. — ἐλευθεριωτέρη für ἐλευθεριώτερη Portus, erg. ἡ κατὰ δούλου παῖδα. (Lh.) — ἐπὶ. zu 1, 81. — χρόνον eine geraume Zeit. gr. Spr. 48, 3, 10. — μόγις für μόλις Her. stets (Br.) — ἀνενειχθεὶς. zu 1, 86, 2.

πρῆσαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μῦνον λαβὼν βασανίσῃ·
 “Ἀρτεμβαρεις, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω ὥστε σὲ καὶ τὸν παῖδα τὸν σὸν μὴ-
 δὲν ἐπιμέμφεσθαι.” τὸν μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει, τὸν δὲ Κῦρον
 ἔχον ἔσω οἱ θεράποντες κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγειω. ἐπεὶ δὲ ὑπελέ-
 λιπτο ὁ βουκόλος μῦνος μουνόθεν, τάδε αὐτὸν εἶρετο ὁ Ἀστυάγης,
 πόθεν λῖβοι τὸν παῖδα καὶ τίς εἴη ὁ παραδούς. ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε
 ἔφη γεγονέναι καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν εἶναι παρ’ ἑωυτῷ. Ἀστυά-
 γης δὲ μὴ οὐκ εὖ βουλευέσθαι ἔφη ἐπιθυμέοντα ἐς ἀνάγκης μεγάλας
 ἀπικτεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα ἐσφύριζε τοῖσι δορυφόροις λαμ-
 βάνειν αὐτόν. ὁ δὲ ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν
 ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἀπ’ ἀρχῆς διεξήκει τῇ ἀληθείᾳ χρεώμενος
 καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε καὶ συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύων ἔχειν αὐτόν.
 Ἀστυάγης δὲ τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθείην ἐκφάναντος λόγον¹¹⁷
 ἦδη καὶ ἐλάσσω ἐποιεῖτο, Ἀρπύγῳ δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος κα-
 λῆειν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὥς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἀρπαγος,
 εἰρετό μιν ὁ Ἀστυάγης· “Ἀρπαγε, τέφρ’ ἔγωγε τὸν παῖδα κατεχρή-
 σασθαι τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυ’ αἰρὸς γεγονότα τῆς ἐμῆς;” ὁ δὲ Ἀρ-
 παγος ὥς εἶδε τὸν βουκόλον ἔνδον ἐόντα, οὐ τρέπεται ἐπὶ ψευδέα ὁ-
 δόν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἀλίσκηται, ἀλλὰ λέγει τάδε. “ὦ βασιλεῦ,²
 ἐπεὶτε παρῆλαβον τὸ παιδίον, ἐβούλενον σκοπῶν ὅπως σοὶ τε ποιήσω
 κατὰ νόον καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ γινόμενος ἀναμάρτητος μήτε θυγατρὶ τῇ
 σῇ μήτε αὐτῷ σοὶ εἶην αὐθέντης. ποίεω δὴ ὥδε. καλέσας τὸν βου-
 κόλον τοῖδε παραδίδωμι τὸ παιδίον, φᾶς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα
 ἀποκτείνειν αὐτό. καὶ λέγων τοῦτό γε οὐκ ἐψευδόμην· σὺ γὰρ ἐνετέλ-
 λιο οὕτω. παραδίδωμι μέντοι τῷδε κατὰ τάδε, ἐντετελάμενος θείναις
 μιν ἐς ἐρῆμον οὖρος καὶ παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρι οὗ τελευτήσῃ,
 ἀπειλῆσας παντοῖα τῷδε, ἣν μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεὶτε δὲ ποι-
 ῆσαιτος τοῦτου τὰ κελευόμενα ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν εὐ-

§ 2. ποιήσω werde so behandeln. — πέμπει, ἀποπέμπει. Un-
 gewöhnlich. — μουνόθεν ist wohl zu εἶρετο zu ziehen; andre μουνωθέντα
 δὴ αὐτὸν Va. u. We. Jenes Wort ist nicht nachgewiesen.

§ 3. ἀνάγκας Tortur. vgl. zum Diod. 3, 14. (We.) — τὸν ἐόντα
 λόγον, τὸν ἴδον λ. 118, 1, ἀληθεία λόγον 1, 120, 2. τὴν ἀληθείην 117, 1.
 vgl. zu 1, 30, 2. — κατέβαινε ἐς λιτάς und κατέβαινε κελεύων (vgl. 1, 90,
 2) konnte Her. sagen und daher auch beides verbinden. Spr. 59, 2 A. (2, 3.)
 — διεξήκει für διεξέει Schäfer.

C. 117 § 1. λόγον erg. τοῦ βουκόλου. (Lg.) vgl. zu 1, 4, 2. — καὶ ἐ-
 λάσσω. Spr. 69, 28, 8. (32, 19.) — καὶ μεγάλως. Spr. 69, 28, 7. (32,
 18.) — κατεχρήσαο. Di. 30, 3, 1.

§ 2. ποιήσω καὶ εἶην. Spr. 54, 7. (A. 1.) — φᾶς σέ τε für σέ τε
 φᾶς. Ein etwas verschiedenes Hyperbaton 1, 125, 1: νῦν ἐγὼ τε.

§ 3. ἐντετελάμενος nach dem Indicativ epexegetisch. gr. Spr. 59, 1, 7.
 μιν, τὸ παιδίον. Di. 51, 1, 11. — ἄχρι οὗ mit dem Conjunctiv ohne ἂν.
 Di. 54, 17, 6. — ἐπιτελέα, ein bei Herodot nicht seltenes Wort, namentlich
 in der Formel ἐπιτελέα ποιεῖν; ἐπιτελέα γίνεται 1, 124, 1. — ποιήσῃ. ἐπεὶτε

- νούχων τοὺς πισιοτάτους καὶ εἶδον δι' ἐκείνων καὶ ἔθαψά μιν. οὕτως ἔσχε, ὧ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρήγματος τούτου καὶ τοιούτῳ μόνῳ
 118 ἐχρήσατο ὁ παῖς." Ἀρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰθὺν ἔφαινε λόγον· Ἀστυάγης δὲ κρύπτων τὸν οἱ ἐνείχε χόλον διὰ τὸ γεγονὸς, πρῶτα μὲν, κατὰ περ ἤκουσε αὐτὸς πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ πρήγμα, πάλιν ἀπηγέειτο τῇ Ἀρπαγῷ, μετὰ δέ, ὥς οἱ ἐπαλλήλογητο, κατέβαινε λέγων ὥς περίεστι τε ὁ παῖς καὶ τὸ γεγονὸς ἔχει καλῶς· "τῷ τε γὰρ πεποιημένῳ, ἔφη λέγων, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἔκαμνον μεγάλως· καὶ θυγατρὶ τῇ ἑμῇ διαβεβλημένος οὐκ ἐν ἑλαφρῷ ἐποιεῦμην. ὥς ὦν τῆς τύχης εὐ μετεστεώσης τοῦτο μὲν τὸν σεωυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον παρὰ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα, τοῦτο δέ (σῶστρα γὰρ τοῦ παιδὸς μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμῇ αὕτη προσκέεται) πάρισθι μοι ἐπὶ δεῖπνον."
- 119 Ἀρπαγος μὲν ὥς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτία οἱ ἐς δέον ἐγεγόνει καὶ ὅτι ἐπὶ τύχῃσι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦε ἐς τὰ οἴκτα. ἔσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἣν γὰρ οἱ παῖς εἰς μοῦσιος, ἔτετα τρία καὶ δέκα κού μάλιστα γεγονώς, τοῦτον ἐκπέμπει, λέναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεω καὶ ποιεῖν ὃ τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἔων φράζει τῇ θυγατρὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δέ, ὥς οἱ ἀπύκτειτο ὁ Ἀρπαγος παῖς, σφάξας αὐτὸν καὶ κατὰ μέλας διελὼν τὰ μὲν ὥπησε, τὰ δὲ ἔψησε τῶν χρεῶν, εὐτυχτα δὲ ποιησάμενος εἶχε ἑιοῖμα. ἐπεῖτε δὲ τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δεῖπνου παρήσαν οἱ τε ἄλλοι δαιτυμόνες καὶ ὁ Ἀρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγῃ παρετιθέατο τράπι-

διέ. ποιήσῃ. ἐπεῖτε ohne δέ, oben nach τίδε ein Kolon gesetzt? — μέντοι jedoch übergab ich es ihm nicht bloss, sondern etc.

C. 118. ἰθὺν. zu 1, 96, 2. 116, 3. — ἐνείχε für ἐνείχε Etienne. Diese Form findet sich bei Her. sonst nicht. Di. 39 unter ἔχω. „Das Wort steht so 6, 119, 1. 8, 27, 1.“ (Sch.) Unattisch. — χόλος ist dichterisch, nach 6, 119, 1. 8, 27, 1. — ἐπαλλήλογητο. Di. 28, 2, 6. — τῷ πεποιημένῳ wegen des Geschehenen. Thuk. 6, 72, 1: οὐκ εἶα τῷ γεγεννημένῳ ἐνδοθῆναι. — ἔκαμνον, χαλεπῶς ἔγερον, in diesem Sinne nur hier. (Sch.) — διαβεβλημένος veruneinigt mit. zu Thuk. 8, 81, 2: τῷ Τισσαφέρνηι διαβάλλεσθαι. — ἐν ἑλαφρῷ ἐποιεῦμην schätzte gering, wie 3, 154. (Sch.) Sonst ungewöhnlich. vgl. Spr. 68, 27, 3. (31, 5.) — ὥς — μετεστεώσης überzeugt also dass sich das Schicksal wohl umgewandelt. gr. Spr. 69, 63, 3. — τοῦτο μὲν einerseits, τοῦτο δὲ andererseits. gr. Spr. 50, 1, 15. — νεήλυδά. Di. 17, 2, 2. — σῶστρα, σωτήρια in diesem Sinne attisch. — αὕτη. Spr. 61, 6. (7.) — προσκέεται zugetheilt ist. vgl. 2, 83 u. 7, 36, 1. (Sch.) vgl. zu 1, 119, 3.

C. 119 § 1. μεγάλα für grosses (Glück). vgl. μέγα 3, 42, 2. πρόσβυτερα ἐποιεῦντο 5, 68, 2. Diese Ausdrucksweise, bei Her. öfter ähnlich, ist bei Attikern beschränkter. — ἐς δέον zu Pass, vorthellhaft. gr. Spr. 43, 4, 5. — ἐπὶ τύχῃσι χρηστῇσι ob einer glücklichen Begebenheit. (lg.) Spr. 68, 27, 7. (41, 7.)

§ 2. σφάξας. Spr. 52, 1, 4. — κατὰ, wie 1, 132, 2. Spr. 68, 21 (25), 4. — ἔψησε. Di. 28, 4, 4. — εὐτυχτα wohl bereitet, poetisch. — δαιτυμόνες, poetisch, bei Her. öfter. — παρετιθέατο. Dial. 30, 4, 8. — μη-

μαί ἐπίπλεαι μῆλειων κρεῶν, Ἀρπύγῳ δὲ τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ, κλὴν κεφαλῆς τε καὶ ὕκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τὰλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ καίῳ κατακεκλυμμένα. ὥς δὲ τῷ Ἀρπύγῳ ἰδοῖκε ἄλλος ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἰρετό μιν εἰ ἡσθίειν τι τῇ θοίῃ. φαρμένον δὲ Ἀρπύγου καὶ κάρτα ἡσθῆναι παρέφερον τοῖσι προσέκειτο τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς, κατακεκλυμμένην καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, Ἀρπυγον δὲ ἐκέλευον προσστάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ ληβεῖν τὸ βούλειαι αὐτέων. πειθόμενος δὲ ὁ Ἀρπαγος καὶ ἀποκαλύπτειν ὄρῳ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα. ἰδὼν δὲ οὔτε ἐξεπλήγη, ἐν-
τός τε ἑωυτοῦ γίνεται. εἰρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκει οὔτε
θῆλιν χρῆα βεβρώκοι. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη καὶ ἀρεσιτὸν εἶναι
πάν τὸ ἄν βασιλεὺς ἐρῇ. τοῖτοισι δὲ ἀμειψάμενος καὶ ἀναλαβὼν
τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, ἦε ἐς τὰ οἶκον. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε, ὥς ἐγὼ
δοκέω, ἀλίσας θάψειν τὰ πάντα.

Ἀρπύγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην ταύτην ἐπέθηκε, Κύρου δὲ περί-
βουλεύων ἐκάλει τοὺς αὐτοὺς τῶν Μάγων οἱ τὸ ἐνύπιόν οἱ ταύτη
ἔκριναν. ἀπικομένους δὲ εἰρετό ὁ Ἀστυάγης τῇ ἔκριναν οἱ τὴν ὄψιν.
οἱ δὲ κατὰ ταῦτα εἶπαν, λέγοντες ὥς βασιλεῦσαι χρῆν τὸν παῖδα, εἰ
ἐπιζῶσε καὶ μὴ ἀπέθνηε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοισίδε.
“ἴσθι τε ὁ παῖς καὶ περίεστι καὶ μιν ἐπ’ ἀγροῦ διαιτώμενον οἱ ἐκ
τῆς κώμης παῖδες ἐστήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ πάντα ὅσα περ οἱ ἀλλ-
θί λόγῳ βασιλῆες ἐτελέωσε ποιήσας· καὶ γὰρ δορυφόρους καὶ θυ-
ρωροὺς καὶ ἀγγελιηφόρους καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας ἤρχε. καὶ
νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν;” εἶπαν οἱ Μάγοι· “εἰ μὲν πε-
ρίεστι τε καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίας τινός, θάρσειε τε τού-
του εἶνεκα καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι τὸ δεύτερον ἄρξει.

ἑωυτῶν. μῆλειων Br. — παιδός hängt von τὰλλα ab. — ὕκρων ohne Artikel.
zu Thuk. 2, 49, 5.

§ 3. ἡσθίειν, vom Wohlgeschmack. zu Xen. An. 1, 9, 26. — τι. gr.
Spr. 46, 5, 10. — θοίῃ ist mehr dichterisch. — καὶ κάρτα auch 6, 123,
1. (Sch.) zu 1, 71, 1. — προσέκειτο oblag. Die Attiker gebrauchen in
dieser Beziehung προστάσσειν. — προσστάντες für προσιάντες Sch. — αὐ-
τέων. Di. 16, 2, 2.

§ 4. ἐξεπλήγη gerieth ausser sich. zu Xen. An. 1, 8, 20. — ἐν-
τός ἑωυτοῦ γίνεται behält seine Fassung. vgl. 7, 47, 2. gr. Spr. 47,
6, 6. — βεβρώκοι. Di. 39. unter βιβρώσκω. — ἐρῇ. Di. 40 unter ῥέζω. —
ἔμελλε. Di. 53, 8, 4.

C. 120 § 1. ταύτην. Spr. 61, 6, 2. (7, 1.) — ταύτη auf die angegebene
Weise 1, 108, 1. (Lh.) — ἔκριναν ausgelegt hatten, wie 7, 19. (Sch.)
— εἶπαν. Di. 39 unter εἶπον. — χρῆν hätte müssen. gr. Spr. 53, 2,
7. — ἐπιζῶσε. zu ἐπιβίω Thuk. 2, 65, 3.

§ 2. φέρειν deuten, wie 6, 19, 1, dort synonym mit ἔχειν. (We.) vgl.
1, 159, 2. — εἶπαν. zu 1, 38. — ἐκ προνοίας auf vorbedachte
Veranstellung, im Ggs. κατὰ τύχην 8, 87, 2. (Sch.) vgl. 1, 159, 2. 3,
121. — παρὰ σμικρά auf Geringes, unbedeutende Erfolge. (Sch.) Doch
wird auch hier παρὰ eig. neben heissen, gleichsam parallel mit. Denn

παρὰ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε, καὶ τὰ γε τοὺς ὄνειράτων ἐχόμενα τελὼς ἐς ἀσθενὲς ἔρχεται.” ἀμείβεται Ἀστυάγης τοισίδε. “καὶ αὐτός, ὦ Μάγοι, ταύτη πλείστος γνώμην εἰμί, βασιλεῖ οὐνομασθέντος τοῦ παιδὸς ἐξήκειν τε τὸν ὄνειρον καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅμως μὲν γέ τοι συμβουλευσάτέ μοι εὖ περισκεψάμενοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν.” εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ Μάγοι. “ὦ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν περὶ πολλοῦ ἔστι κατορθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σὴν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται ἡ τὸν παῖδα τοῦτον περιουσία, ἔοντα Πέρσῃν, καὶ ἡμεῖς, ἔοντες Μῆδοι, δοῦλοί μὲνθά τε καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περσέων, ἔοντες ξεῖνοι· σὲ δ’ ἐνεστιῶτος βασιλεὺς, ἔοντος πολιτήεω, καὶ ἀρχομεν τὸ μέρος καὶ τε μὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔχομεν. οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς προσοπίεον ἔστι. καὶ νῦν εἰ φοβερόν τι ἐνωρῶμεν, πᾶν ἂν σοι προεφράζομεν. νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον αὐτοῖς τε θαρσέομεν καὶ σοὶ ἕτεροι τοιαῦτα παρακελευόμεθα. τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλμῶν ἀποπέμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γειναμένους.”

121 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης ἐχάρη τε καὶ καλέσας τὸν Κύρο ἐλεγέ οἱ τάδε. “ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δὲ ὄψιν ὄνειρου οὐ τελὴν ἤδικοον, τῇ σεωντοῦ δὲ μοίρῃ περίεις· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρσας πομποὺς δ’ ἐγὼ ἅμα πέμψω. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ πατέρα τε καὶ μητέρα

für ἐπί, πρὸς τινα scheint auch Her. παρὰ τινα nur bei persönlichen Objecten gesagt zu haben. zu Thuk. 7, 39, 2. Sinn gleich ἐς ἀσθενὲς u. § 4 ἐς φλαῦρον. — κεχώρηκε. Spr. 53, 9 (10), 2. — καὶ τῶν λογίων sogar der Orakelsprüche, geschweige der Träume. (Lh.) — τὰ τῶν ὄνειράτων ἐχόμενα die Träume [und was mit ihnen zusammenhängt?] vgl. 1, 193, 3. 3, 25, 2. 5, 49, 6. 8, 142, 3. (We.) — τελὼς ἐς. τελὼς ἔστι ὅτι ἐς? Denn ἔνια kann aus dem Vorhergehenden nicht wohl ergänzt werden.

§ 3. ταύτῃ πλείστος γνώμην εἰμί dafür bin ich am meisten in meiner Ansicht. vgl. 7, 220, 1: ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλείστος εἰμί. Beide Ausdrucksweisen scheinen sonst nicht vorzukommen. vgl. Spr. 47, 6, 10. — μὲν γέ τοι. γε μέντοι Eltz, wohl richtig. — περὶ πολλοῦ ἔστι. gr. Spr. 68, 31, 5. — κείνως, wenn der Knabe zur Regierung gelangt. — ἀλλοτριοῦται wird sie einem Fremden zu Theil. — περιουσία, wie 2, 120, 3, περιέχεσθαι 1, 187, 1. 3, 65, 4. 110, 1. 6, 111, 1. περιχρεῖν 1, 210, 1, περιήκειν Xen. Cyr. 4, 6, 6 (We.) — λόγου. zu 1, 33, 5.

§ 4. ἐνεστιῶτος, ἐν τῇ ἀρχῇ, wie 3, 66, 2. vgl. 2, 147, 3. 3, 67, 6, 59. (Sch.) Sonst so nicht gewöhnlich. — τὸ μέρος. zu Xen. An. 6, 4, 28 u. 7, 8, 11. — προσορᾶν sorgen, mit dem Ge. wohl nur bei Her., noch 2, 121, 3: κείνων προσορῶν. vgl. 3, 159. — ἐνωρῶμεν für ἐωρῶμεν Lh. vgl. zu Xen. An. 1, 3, 15. — ἀποσκήψαντος da es ausgeschlagen ist. vgl. zu 1, 105, 2. — ἕτερα τοιαῦτα Aehnliches. wie 1, 191, 2. 3, 79, 2. So auch die Attiker, wie Dem. Mid. p. 400, c: ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα αὐτῶν παθεῖν ὑπάρξει. (Wy.)

C. 121. γὰρ da, wie 1, 124, 1. (Wy.) Zu 1, 8, 1. — οὐ τελὴν unvollkommen, unklar. (Sch.) — τῇ μοίρῃ durch das Schicksal, die dichtersche Bedeutung auch 3, 142, 2. 4, 164, 2. — περίεις. Di. 18, 2. 1. — χαίρων. Di. 56, 8 A. — πομποὺς Geleiter, homerisch. —

ἐρήσεις οὐ καὶ Μιτραδάτην τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.¹²²
 πάντα εἶπας ὁ Ἀστυάγης ἀποπέμπει τὸν Κύρον. ροσιτάσσαντα δὲ μιν¹²²
 ἐ τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία ἐδέξαντο οἱ γεινόμενοι, καὶ δεξάμενοι ὡς
 ἐπύθοντο, μεγάλως ἡσπάζοντο, οἷα δὴ ἐπιστάμενοι αὐτίκα τότε τε-
 λιπῆσαι, ἱστορεῖν τε οὕτω τρόπον περιγένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς
 πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι, ἀλλ' ἡμαρτηκέναι πλεῖστον, κατ' ὁδὸν δὲ
 πύθασθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην· ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ὡς βουκό-
 λου τοῦ Ἀστυάγεω εἶη παῖς, ἀπὸ δὲ τῆς κεῖθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λό-
 γον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τραπῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου
 γυναικός, ἥτις τε ταύτην αἰνέων διὰ παντός, ἣν τέ οἱ ἐν τῇ λόγῳ τὰ
 πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες παραλαβόντες τὸ οὖνομα τοῦτο, ἵνα
 θειοτέρως δοκῇ τοῖσι Πέρσησι περιεῖναι σφι ὁ παῖς, κατέβαλον φά-
 τιν ὡς ἐκκελμενον Κύρον κύων ἐξέθριψε. ἐιθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὐ-
 τῇ πεχώρηκε.

Κύρῳ δὲ ἀνδρευμένῳ καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ¹²³
 προσφιλεστάτῳ προσέκειτο ὁ Ἀρπαγος δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀ-
 στυάγεα ἐπιθυμῶν· ἀπ' ἑωυτοῦ γάρ, ἐόντος ἰδιώτεω, οὐκ ἐνώρα τι-
 μωρίην ἐσομένην ἐς Ἀστυάγεα, Κύρον δὲ ὀρέων ἐπιτρεφόμενον ἐποι-
 ἔετο σύμμαχον, τὰς πάθας τὰς Κύρου τῆσι ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸ
 δ' ἔτι τούτου τάδε οἱ κατέρραστο· ἐόντος τοῦ Ἀστυάγεω πικροῦ ἐς
 τοὺς Μήδους συμμίσγων ἐνὶ ἐκίστῳ ὁ Ἀρπαγος τῶν πρώτων Μή-

οὐ κατὰ nicht ähnlich, hier vornehmer vgl. 2, 10, 2, 3, 122, 2. Spr. 68, 21 (23). 2.

C. 122. § 1. ἐπίστασθαι. zu 1, 3. — πλεῖστον. gr Spr. 47, 14, 5. — ἔλεγε, φὰς. vgl. 1, 141, 1, 2, 22, 1, 5, 50. u. zu 1, 114, 3.

§ 2 κεῖθεν. in der att. Prosa ἐκείθεν. Der Sinn. seit der Abreise von dort. — τὸν πάντα, wie 1, 126, 2. Spr. 50, 8, 5. (11, 12.) — ἥτις αἰνέων erging sich in Lobeserhebungen? eine gerade so sonst nicht übliche Sprechweise. St. vergleicht κατέβαινε παρασιτόμενος 1, 90, 2. — διὰ παντός fortwährend. gr. Spr. 68, 22, 1. — τὰ πάντα d. h. er sprach von nichts als von ihr. Hermann z. Vig. 95. — τοκέες Erzeuger, bei Her. öfter, wie 2, 35, auch ὁ τοκεύς 1, 137; in der attischen Prosa selten. Di. 43, 1. 1. — θειοτέρως auf eine mehr göttliche Weise als wenn sie die einfache Wahrheit gelten liessen. Ueber die Form Spr. 23, 8, 4. So ἀδυμωτέρως Isokr. 4, 116, ἀπορωτέρως 4, 109, βεβαιωτέρως 8, 60, Xen. Kyr. 2, 1, 13, δικαιοτέρως Isokr. 15, 170, ἐνδικωτέρως Eur. Herakl. 543, εὐλογωτέρως Isokr. 6, 28, ὀυμνωτέρως Xen. R. Lak. 2, 5, χαλεπωτέρως Thuk. 2, 50, 1. 8, 40, 2 u. a. öfter, auch bei Platon. — κατέβαλον begründeten, unge- wöhnlich so.

C. 123 § 1. ἀνδρευμένῳ, ἀνδρὶ γενομένῳ, in der attischen Prosa sel- ten. Platon Symp. 192, a: ἐπειδὴν ἀνδρωθῶσι, πρὸς γάμους προσέχουσι τὸν ποτὴν φάσι. — προσφιλὴς beliebt bei den Altersgenossen. vgl. 1, 163, 1 u. 2. — προσέκειτο lag an. (Lg.) nämlich um ihn gegen Astyages aufzu- regen. — ἐς. vgl. 1, 129, 1. Thuk. 1, 128, 3: εὐεργεσίαν ἐς βασιλεία κατέθετο. — ἐπιτρεφόμενον, man denke πμωρόν aus πμωρίην. Plut. Pel. 9: ὅπως πῶς γίλοις πμωρὸς ὑποτρέφοιτο. (Wy.) Vielleicht bloss: gegen Astyages er- zogen werde. vgl. 2, 121, 2? — πρὸ δ' ἔτι τούτου, wie πρὸς ἔτι τούτοις 1, 64.

δων ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρὸν προσησασμένους Ἀστυάγεα παῦσαι τὴν βασιλείην. κατεργασμένου δὲ οἱ τούτου καὶ ἐόντος ἐτοίμου οὕτω τῷ Κύρῳ διατιωμένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἀρπαγὸς δηλώσας τὴν ἐνωτοῦ γνώμην ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσόμενων, ὃ δὲ ἐπιτεχνᾷται τοιόνδε. λαγὸν μηχανησάμενος καὶ ἀνὰ σκίσας τούτου τὴν γαστέρα καὶ οὐδὲν ἀποτίλλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐβλήθη βιβλίον, γράψας τὰ οἱ ἐδόκεε· ἀπορράψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα καὶ δίκτυα δοὺς ἅτε θηριευτῇ τῶν οἰκετῶν τῷ πιστοτάτῳ ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας, ἐντειλάμενός οἱ ἀπὸ γλώσσης διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ ἐπιπεῖν αὐτοχειρὶ μιν διελεῖν καὶ μηδὲνα οἱ ταῦτα πο-
 124εῖν τι παρῆναι. ταῦτά τε δὴ ὡς ἐπιτελέα ἐγίνετο καὶ ὁ Κύρος πορλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εὐρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεὸν λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε. "ὦ παῖ Καμβύσεω, ἡ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι· οὐ γὰρ ἂν κοίτε ἐς τοσοῦτο τύχης ἀπῆκε· σύ νι Ἀστυάγεα τὸν σεωυτοῦ φρονέα τίσαι. κατὰ μὲν γὰρ τὴν τούτου προθυμίην τέθνηκας, τὸ δὲ κατὰ θεοὺς τε καὶ ἐμὲ περὶς. τὰ σε κινάσαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι σέο τε αὐτοῦ πέρι ὡς ἐπρήχθῃ καὶ οἷα ἐγὼ ὑπ' Ἀστυάγεω πέπονθα, ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα ἀλλ' ἐβδωκα τῷ βουκόλῳ. σύ νυν, ἣν βούλῃ ἐμοὶ πεῖθεσθαι, τῆς περ Ἀστυάγης ἄρχῃ χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ ἀναπέλσαι ἀπίσταςθαι στρατηλάτῃ ἐπὶ Μήδου· καὶ ἦν τε ἐγὼ ὑπ' Ἀστυάγεα ἀποδεχθῶ στρατηγὸς ἀντὶα σεῦ, ἔσται τοι τὰ σὺ βουλεύῃ, ἦν τε τῷ τις δοκίμων ἄλλος Μήδων· πρῶτοι γὰρ οὐτοὶ ἀποστάντες ὑπ' ἐκεῖνο

§ 2. ἐτοίμου. Der Singular eben so 1, 124, 2. — εἶχε erg. δηλώσας (Lb.) Spr. 55, 4, 4. (11.) — ὃ δὲ. zu 1, 17, 2. — λαγόν. Di. 16, 6, 4. — μηχανησάμενος nachdem er angeschafft hatte; zugerichtet Lz — ὡς δὲ εἶχε. Concinner würde *ἰάσας* oder ein ähnliches Participle zugesetzt sein; doch vgl. gr. Spr. 59, 2, 5. — ἀπορράπτειν (wieder) zunähen Spr. 68, 42 (46), 6. — ἅτε. Di. 56, 12, 1. vgl. 1, 200, 2, 69, 115, 3, 8, 134 — ἀπὸ γλώσσης mündlich, gehört zu ἐπιπεῖν. (Sch.) — ἐπιπεῖν. zu Arr. An. 1, 4, 8. — μιν, τὸν λαγόν. zu 1, 36, 2. — διελεῖν öffnen. (Sch.) ἀνασχιζειν 1, 124, 1. Ueber den Inf. Spr. 55, 8, 7. (13.)

C. 124 § 1. ἐπιτελέα. Thuk. 1, 141, 5: ὅταν τὸ ἐφ' αὐτὸν ἕκαστος σπείδῃ, καὶ μὴδὲν ἐπιτελὲς γίνεσθαι. vgl. zu 1, 117, 3. — ἐνεόν, nicht τὸ ἐπὶ τὸν. Spr. 56, 7, 2. — ἐπιλέγεσθαι lesen, bei Her. öfter, nie so (das attische) ἀναγιγνώσκειν. — γὰρ begründet das πῶς. (Ast.) — ἐπορέωσι beschauen schützend, sonst gerade so nicht üblich. vgl. jedoch zu Xen. An. 6, 1, 14. — γὰρ ἂν denn sonst. gr. Spr. 54, 12, 9. — νυν. sonst steh gew. ὡς nach dem motivirenden γὰρ; δὴ 1, 129, 1. — τίσαι ist der Inf. von πῶσθαι. — κατὰ — τέθνηκας wenn es auf seinen Willen angekommen wäre, so würdest du todt sein. gr. Spr. 53, 10, 5. — τι δὲ κατὰ τοὺς in Bezug auf das aber was anbetrifft die, abhängig von den. gr. Spr. 50, 1, 15. vgl. 7, 158, 1. — αὐτοῦ πέρι. gr. Spr. 61, 6, 4

§ 2. ταύτης. gr. Spr. 81, 11. — στρατηλάτῃ, ein poetisches Wort bei Her. öfter. — ἀποδεχθῶ Br. Di. 31, 1, 4. — ἀντὶα σεῦ, wie 3, 160. Di. 48, 13, 2. — ἄλλος Μήδων; ἀποδεχθῆναι στρατηγός, ἔσται σοι ἢ σὺ βούλει — γενόμενοι πρὸς σέο auf deine Seite getreten. Spr. 68, 33 (37), 1.

καὶ γενόμενοι πρὸς σέο Ἀστυάγεα καταϊρέειν πενήσονται. ὡς ὦν ἐπίμουν τοῦ γε ἐνθάδε ζόντος, ποίεε ταῦτα καὶ ποίεε κατὰ τάχος.”

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόνιζε ὅτιον τρόπον σοφωτάτῳ Πέρ-125
σας ἀναπέσει ἀπίστασθαι, φρονιζῶν δὲ εὐρίσκει τε ταῦτα καιριώτατα
εἶναι καὶ ἐποίησε δὴ ταῦτα. γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἄλλην
τῶν Περσέων ἐποίησατο, μεῖα δὲ ἀναπύξας τὸ βιβλίον καὶ ἐπιλεγό-
μενος ἔφη Ἀστυάγεά μιν στρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύναι. “νῦν,
ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, προαγορεύω ὑμῖν παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα
δρέπανον.” Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ2
γένεα, καὶ τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συναλίσσει καὶ ἀνέπεισε ἀπίστα-
σθαι ἀπὸ Μήδων. ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ὅλλοι πάντες ἀρτύνονται Πέρ-
σαι, Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μάσπιοι. τούτων Πασαργάδαι εἰσὶ
ἄριστοι, ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φρήτηρ, ἐνθεν οἱ βασιλεῖς οἱ
Περσεῖδαι γέγονασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἷδε, Πανθιαλαῖοι, Αἰ-
ροουσιαῖοι, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρες εἰσι, οἱ δὲ ἄλλοι
νομάδες, Λάοι, Μάρδοι, Αἰροπικοί, Σαγάρτιοι. ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαν-126
τες ἔχοντες τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος, ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς
Περσικῆς ἀκανθώδης ὅσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίων ἢ εἰκοσι πάν-
τη, τοῦτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελε-
σάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκειμένον ἀεθλον, δευτέρᾳ σφι προ-
εῖπε ἐς τὴν ὑστεράν παρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τὰ τε αἰ-
κόλια καὶ τὰς πορφυρας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ πατρὸς
συναλίσας ἐς ταῦτό ἐθνε καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξιόμενος τῶν Περσέων
τὸν στρατόν, πρὸς δὲ οἴῳ τε καὶ σιλοισι ὡς ἐπιτηδεωτάτοισι. ἀπὸ-2
κομένους δὲ τῇ ὑστερᾷ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνα εὐώχεε.
ἐπέειπε δὲ ἀπὸ δειπνου ἦσαν, εἰρετό σφας ὁ Κῦρος κότερα τὰ τῇ
προτερᾷ εἶχον ἢ τὰ παρεόντα σφι εἶη αἰρετώτερα. οἱ δὲ ἔφασαν

C. 125 § 1. σοφωτάτῳ. Spr. 57, 3, 3. — τε ταῦτα. τε τάδε? τίςδε für das folgende ταῦτα einige Hsn. — ἄλλην, unattisch für ἐκκλησίαν Her. öfter. — ἔφη τε. τε, ἔφη Eltz, wie 3, 156, 4. vgl. jedoch zu 1, 117, 2.

§ 2. μὲν. Dem entspricht ὡς δὲ 126, 1. (Lh.) — συναλίσας ἀνέπει-
σε will Lh. — Μήδων. ἔστι δὲ τάδε. Μήδων ἐστὶ τίςδε? Dem μὲν entspricht
dann ἄλλοι δέ. — ὅλλοι. Di 14, 4, 7. — ἀρτύνονται. Di. 30, 4, 10. —
φρήτηρ Stamm, bei Attikern nur γρατρία als dritter Theil einer φυλή. —
ἐνθεν. Spr. 66, 3, 1.

C. 126 § 1. τὸ προειρημένον, τὸ δρέπανον. — ὅσον τε ungefähr,
wie bei Her. öfter, das τί wie in οἶός τε. Di. 69, 71, 3. Die Attiker sagen
bloss ὅσον. zu Xen. An. 1, 8, 6. — ἐπ' ὅκ. wird zu lesen sein, da Her. ἐπὶ
vor Vocalen stets apostrophirt zu haben scheint. — πάντῃ überall hin,
im Viereck. — ἀεθλον Mühsal, Arbeit. vgl. 4, 10, 2. 7, 197, 1. (Sch.)
Nicht gerade so αἶθλος in der attischen Prosa. — ἐθνε liess schlachten.
— παρεσκεύαζε liess zubereiten. vgl. 9, 82, 1. — δεξιόμενος zu
bewirthen, wie 5, 18, 1. 7, 119, 2. (We.) — πρὸς δέ. Spr. 68, 1, 1. (2.)
Erg. διδόμενος.

§ 2. ἀπὸ δειπνου nach dem Mal, Essen, wie 1, 133, 2. 2, 78, 6,

πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον· τὴν μὲν γὰρ προτέραν ἡμέρην πάντα σφεῖς κακὰ ἔχειν, τὴν δὲ ἰότε παρεοῦσαν πάντα ἀγαθὰ. παραλαβὼν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος παρεγύμνου τὸν πάντα λόγον, λέγων· “ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει. βουλομένοισι μὲν ἐμέο πεῖθεσθαι ἴσθι τάδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, οὐδέτινα πόιον δουλοπρεπέα ἔχουσι, μὴ βουλομένοισι δὲ ἐμέο πεῖθεσθαι εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τοῦ χθιζῶ παραπλήσιοι ἀναριθμητοί. νῦν ὧν ἐμέο πειθόμενοι γίνεσθε ἐλευθεροί. αὐτὸς τε γὰρ δοκέω θεῖη τύχη γεγονώς τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι καὶ ὑμέας ἡγῆμαι ἄνδρας Μῆδων εἶναι οὐ φανυλοτέρους οὔτε τᾶλλα οὐκ τὰ πολέμια. ὥς ὧν ἐχόντων ὥδε ἀπίστιασθε ἀπ’ Ἀσιτυάγῳ τὴν ταχίστην.”

- 127 Πέρσαι μὲν νυν προσιάττω ἐπιλαβόμενοι ἄσμενοι ἤλευθεροῦντο, καὶ πύλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μῆδων ἄρχεσθαι· Ἀσιτυάγῃ δὲ ὥς ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα ταῦτα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλει αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἤξοι πυρρ’ ἐκείνον ἢ αὐτὸς Ἀσιτυάγῃ βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀσιτυάγῃς Μῆδους τε ὠπλισε πάντας καὶ στρατηγὸν αὐτέων, ὥστε θεοβλαβῆς ἔων, ἀπέδεξε Ἀρπαγον, λήθην ποιούμενος τὰ μιν ἑόργεε. ὥς δ’ οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσησι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον, οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς 128 τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον. διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχυρῶς, ὥς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀσιτυάγῃς, ἔφη ἀπειλέων τῷ Κύρῳ· “ἀλλ’ οὐδ’ ὥς Κῦρός γε χαίρησιν.”

Τοσαῦτα εἰπας πρῶτον μὲν τῶν Μάγων τοὺς ὄνειροπόλους, οἱ μὲν ἀνέγνωνσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε, μετὰ δὲ ὠπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν Μῆδων ἐν τῷ ἄσπεϊ, νέους τε καὶ

129, 1. (Sch.) — μέσον Unterschied. vgl. 9, 82, 2. (Sch.) Ungewöhnlich — πάντα lauter. gr. Spr. 50, 11, 10. — σφεῖς für σφίς Kr. — παρεγύμνου verrieth. vgl. 8, 19, 2. 9, 44. (Sch.) — οὕτω. gr. Spr. 51, 7, 3.

§ 3. πεῖθεσθαι mit dem Ge. noch 5, 29, 2. 33, 3. 6, 12, 3. (Sch.) Der Atthis fast fremd. gr. Spr. 48, 7, 8. — χθιζῶ. χθιζνός bei Attikern (Dichtern). Hermann Elem. doctr. metr. p. 504. Jenes ist homerisch. — τύχη durch Fügung. vgl. 3, 139, 2. — ἐς χεῖρας ἄγεσθαι zu übernehmen. „vgl. 4, 79, 1. 7, 8, 1.“ (Sch.) — ἐχόντων erg. τούτων. gr. Spr. 47, 4, 5. „vgl. 8, 144, 4.“ (We.)

C. 127 § 1. ἐπιλαβόμενοι, wie 5, 23, 2. (Sch.) Ein Attiker hätte wohl lieber ἐπιτυχόντες gesagt. gr. Spr. 47, 14, 2. — καὶ πάλα. Spr. 69, 28, 8 (32, 19.)

§ 2. ὥστε. Di. 56, 12, 1. — θεοβλαβῆς von der Gottheit bethört. wie 8, 137, 3. (Sch.) Aeschin. 3, 133: τὴν θεοβλάβειαν καὶ τὴν ἀγροσύνην οἱ ἀνθρωπίνως ἀλλὰ δαιμονίως ἐκίχαντο. — τὰ, τούτων ᾧ Spr. 51, 12 A. (13, 4.) — ἑόργεε. Di. 40 unter ῥέζω. u. 81, 1, 1 u. 2. — τοῦ λόγου 1, 123, 1. — ἐθελοκάκεῖν, unattisches Wort, bei Her. öfter und ohne Augment.

C. 128. τοσαῦτα nur so viel. zu Xen. An. 1, 3, 15. — τούτους. gr. Spr. 51, 5, 1. — ἀνασκολοπίζειν, ἀνασταυροῦν attisch. — πρεσβύτας ἀνδρας. Spr. 57, 1, 1.

πρεσβύτας ἀνδρας· ἔξαγαγὼν δὲ τούτους καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρ-
 ησιν ἐσσωθή, καὶ αὐτὸς τε Ἀστυάγης ἐξωγρήθη καὶ τοὺς ἐξήγαγε
 τῶν Μήδων ἀπέβαλε. ἔσθ'τι δὲ ἀλχημαλίῳ τῷ Ἀστυάγῃ προσεὺς δὲ 129
 Ἀρπαγὸς κατέχειρε τε καὶ κατεκερτόμει, καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν
 ὑπερβλήα ἔπεα καὶ δὴ καὶ εἴρετό μιν πρὸς τὸ ἔωυτοῦ δεῖπνον, τό-
 πον ἐκείνος σαρκὶ τοῦ παιδὸς ἐθόλινθη, ὃ τι εἴη ἢ ἐκεῖνου δουλοσύνη
 ἐπὶ τῆς βασιλείης. ὃ δὲ μιν προσιδὼν ἀντιείρειο εἰ ἔωυτοῦ ποιεῖται
 τὸ Κύρου ἔργον. Ἀρπαγὸς δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα
 δὴ ἔωυτοῦ δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαι-
 οκτόν τε καὶ ἀδικώτατον ἔοντα πάντων ἀνθρώπων, σκαιότατον μὲν
 γε, εἰ παρὲν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δὲ ἔωυτοῦ γε ἐπρήχθη
 τὰ παρῶντα, ἄλλῃ περιέβηκε τὸ κράτος, ἀδικώτατον δέ, ὅτι τοῦ δε-
 πνον εἵνεκεν Μήδους κατεδούλωσε· εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως περιθεῖ-
 ναι ἄλλῳ τέφ τὴν βασιλίην καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιοτέρον εἶναι
 Μήδων τέφ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων· νῦν δὲ Μή-
 δους μὲν, ἀνακτοὺς τοῦτον ἔοντις, δούλους ἀντὶ δεσποτέρων γεγενῆσθαι,
 Πέρσας δέ, δούλους ἔοντις τὸ πρὶν, Μήδων νῦν γεγενῆσθαι δεσπότας.

Ἀστυάγης μὲν τὴν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τριήκοντα οὐ- 130
 τῶ τῆς βασιλείης κατεπαύθη, Μῆδοι δὲ ὑπέκνυσαν Πέρσῃσι διὰ τὴν
 τούτου πενροῖτητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἄλφους ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα
 τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, πάρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἤρχον.
 Ὑστέρῳ μὲντοι χρόνῳ μετεμέλῃσέ τε σφι ταῦτα ποιήσασιν καὶ ἀπέ-
 στησαν ἀπὸ Λυρκείου· ἀποσιάντες δὲ ὀπίσω κατεστράφησαν μάχῃ νι-

C. 129 § 1. κατέχειρε freute sich über sein Unglück, wie 7.
 219, 1. (Sch.) κατὰ — wider. (Lb.) Spr. 68, 42, (46), 10. Ein sehr seltenes
 Compositum. — κατεκερτόμει, wie 2, 135, 8. (Sch.) κερομεῖν ein home-
 riches Wort — ἐς αὐτόν, zu 1, 123, 1. — θυμαλγῆς, bei Her. nur hier,
 bei Homer öfter. — εἴρετο. ἐρόμενος würde man erwarten. Di. 59, 2, 4. —
 πρὸς τό in Bezug auf das. Spr. 68, 35 (39), 6. — ἔωυτοῦ, Ἀρπάγου.
 (Lb.) Objectiv; erklärend τό μιν ἐθόλινθη, 119, 2. gr. Spr. 61, 6, 6 — τό wo-
 mit Spr. 46, 7. (11.) Plat. Gorg. 522, a: ἐγὼ πολλὰ καὶ ἡδία εὐώχουν ἑμῶς.
 (Matthia.) — ὃ τι εἴη wie sie ihm schein. 6, 67, 1: ἐπὶ γέλωτι τε καὶ
 ἰάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημόκρατον ὁκαῶν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν. (We.)
 — ἐκείνου. ἐκεῖ νῦν? — ἔωυτοῦ. gr. Spr. 47, 6, 1. — δὴ für ὦν nach γάρ
 vgl. zu νῦν 1, 124, 1.

§ 2. εἰ da. gr. Spr. 65, 5, 7. — παρῶν. Spr. 56, 8, 2. (9, 5.) —
 αὐτῷ βασιλέα, Spr. 55, 2, 5. (7.) — εἰ δὴ wenn eben, wirklich, wie er
 sage. — περιέβηκε zu Thuk. 6, 89, 2. — δεῖν. Den Inf. bei εἰ hat Her.
 3, 105, 1. 108, 1, von Gaisford aufgenommen auch 2, 64, 2. 172, 2. (Matthia.)
 Cnattisch. Di. 55, 4, 3. Hier haben andere Hsn. δέον; an sich richtig. gr.
 Spr. 56, 3, 2 und 62, 1, 4. — περιβαλεῖν, so nicht gewöhnlich; umgekehrt
 Xen. Mem. 1, 2, 63: οὐδένα κακοῖς περιβαλεῖν.

C. 130 § 1. πέντε. ἐνέα Va. — ὑπέκνυσαν, wie 6, 25. 109, 2. (Sch.)
 Sonst ungewöhnlich. — πάρεξ ohne Go. ist auch bei Her. ungewöhnlich. vgl.
 zu 1, 14, 1. — ὅσον — 1, 106, 4, 1, 1. (Va.) — ὕστέρῳ bis Ἀσίης verdächtigt
 Krüger Leben des Thuk. S. 26. f. — χρόνῳ. gr. Spr. 48, 2, 3. — κατε-
 στράφησαν. Spr. 40 unter στρέφω.

αἰσθάντες. τότε δὲ ἐπ' Ἀσινάγῳ οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κύρος ἐπα-
στάντες τοῖσι Μήδοισι ἤρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίας.] Ἀσινά-
γεα δὲ Κύρος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας εἶχε παρ' ἑωυτοῦ ἐς ὃ ἐπ-
λεύτερησε.

Οὕτω δὴ Κύρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς καὶ ἐβασίλευσε καὶ
Κροῖσον ὑστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίῃς κατεστρέψατο, ὡς εἰρηπα-
μοι τὸ πρότερον. τοῦτον δὲ καίαστρεψάμενος οὕτω πάσης τῆς Ἀ-
σίας ἤρξε.

- 131 Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοισίδε χρωμένους, ἀγάλματα μὲν
καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἰδρύνεσθαι, ἀλλὰ
καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ἐπιφέρουσι, ὥς μὲν ἔμοι δοκέειν, ὅτι οἱ
ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς, κατὰ περ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. οἱ
δὲ νομίζουσι. Αἰὶ μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐράων ἀναβαίνοντας
Θυσίας ἐρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Ἀία καλέοντες. Θύουσι
δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τοῖ-
τοις μὲν δὴ μόνουσι θύουσι ἀρχῇθεν, ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ
Οὐρανῇ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέονσι
δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλιττα, Ἀράβιοι δὲ Ἀλιττα, Πέρσαι
132 δὲ Μίτραν. Θυσίῃ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἡδε
κατέστηκε. οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι μέλλοντες
θύειν. οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκὶ αὐτῷ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῇσι.
τῶν δὲ ὡς ἐκάστω θύειν θέλει, ἐς χώρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτή-

C. 131. μὲν. Dem entspricht οἱ δέ. (Lh.) — νηοὺς. Di. 16, 6, 4. —
οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους machen es sich nicht zur Sitte; oder
vielleicht richtiger(?): halten es für unerlaubt. vgl. 9, 42, 1: ἐν ἀδίκῃ
οὐ ποισμένων τὸ λέγειν. 7, 138: οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιούντο. (Sch.) Die
Ausdrucksweise ist nicht eben gewöhnlich. Die Apposition des Particips ist
zwar nicht eben hart, doch auch so nicht gewöhnlich. — ἐπιφέρουσι. Ue-
bergang vom Particip zum Indicativ. Di. 59, 2, 4. vgl. Register zu Arr. An. unter
Uebergang — μὲν, wie 1, 152, 2. 182, 1. gr. Spr. 69, 85, 2 u. zu Xen.
An. 1, 3, 17. — δοκέειν. gr. Spr. 53, 1, 2. — ἀνθρωποφυέας von
Menschen entsprossen Va., richtiger: menschenartiger Natur Sch.
ἀνθρωποειδέες 2, 142, 2. (We.) — νομίζουσι, ἐν νόμῳ ποιοῦνται, so im Activ
bei Attikern wenig üblich, bei Her. häufig, zumal mit dem Infinitiv, wie 1,
133, 1. 202; 3. 215. — ἀρχῇθεν, bei Her. öfter, der attischen Prosa fremd.
gr. Spr. 41, 12, 16. — ἐπιμαρτάνειν zulernen. — μαθόντες. zu 1,
68, 2. — Μύλιττα u. Ἀλιττα lässt er als semitische Wörter indeclinabel.
(Bä.) — Ἀλιττα. Ἀλιάτ. 3, 8, 2, wie auch hier wohl herzustellen.

C. 132 § 1. ἡδε. Spr. 61, 6, (7.) — οὐ steht öfter so in der ἀναφορῇ
ἀσύνδετος. vgl. 1, 132, 2 u. gr. Spr. 67, 11, 2. Nicht zu verwechseln sind
die Fälle wo οὐτε — οὐ, dies ohne ein neues Verbum, vorkommen. Di. 69,
64, 2. — στέμμασι. πέμμασι Va. Denn der Perser war ja ἐσπερανόμενος
τὴν πάρην μυρσίῃ μάλιστα. — οὐλῇσι, ein eigentlich poetisches Wort, noch
1, 160, 2. — τῶν δὲ ὡς ἐκάστω. ὡς δὲ ἐκάστω τούτων, τῶν εἰρημένων
θεῶν. Doch ist die Beziehung des τῶν δὲ auf θεοὺς auffallend, und wohl
richtig vermuthet Bekker ἑκαστος, wobei τῶν δὲ sich nach Di. 50, 1, 10 erklärt.
— θέλει, der Opfernde. vgl. 2, 47, 2. So erg. ὁ ἀγρεύς zu δειλάσῃ 2. 70.

τες καλεῖ τὸν θεόν, ἐστεφανωμένος τὸν τιάρην μυρσίην μάλιστα. ἐ-
νωιφ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μούῳ οὐ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγα-
θά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι καὶ τῷ βασι-
λεῖ· ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ δι-
αμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱερίον ἐψησῇ τὰ κρέα, ὑποπάσας ποιήν ὡς
ἀκλωτάτην, μάλιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἐθήκε ὦν πάντα
τὰ κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ Μάγος ἀνὴρ παρεσιεὺς ἐπαεῖδει θεο-
γονίην, οἷον δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαιοιδὴν· ἄνευ γὰρ δὴ Μά-
γον οὐ σφί νόμος ἔστι θύσας ποιέεσθαι. ἐπισχῶν δὲ ὀλίγον χρό-
νον ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα καὶ χρᾶται ὁ τι μιν [ὁ] λόγος
αἰρεῖται.

Ἡμίρην δὲ ἀπαστῶν μάλιστα ἐκείνην τιμῶν νομίζουσι τῇ 133
καστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὴ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιοῦσι προ-
τίθεσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον
καὶ ὄνον προτιθέεται ὅλους ὀπιούς ἐν καμῖνοισι, οἱ δὲ πένητες αὐ-
τίων τὰ λεπτὰ τῶν προβύτιων προτιθέεται. σίτοισι δὲ ὀλίγοιςι χρέ-
ωνται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι καὶ οὐκ ἄλξι· καὶ διὰ τοῦτό φασι
Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφί ἀπὸ
δείπνου παραφορέεται οὐδὲν λόγον ἄξιον· εἰ δὲ τι παραφέροιο, ἐσθί-
οντας ἂν οὐ παύεσθαι. οἷνῳ δὲ κάρτα προσκείμεται, καὶ σφί οὐκ ἐμέ-2

(Matthia) Di. 61, 4, 3. Aehnliches nicht eben bei Attikern ausser den Fällen
Spr. 61, 4, 1. (3.) — τιάρη wird als Fremdwort auch 3 12, 2. 7, 61, 1 nicht zu
ändern sein, wenn gleich 3, 120 πύρη steht. — μάλιστα mehrentheils.
(Lg.) — ἐγγίνεται wird, ist erlaubt, wie 6, 38. (Sch.) Synonym ἐνασι.
Plat. Phäd. 66, c: οὐδὲ γρονθήσαι ἡμῖν ἐγγίνεται οὐδέποτε οὐδέν. — ἀρᾶσθαι
so auch 3, 65, 4. (Sch.) Attisch εὐχεσθαι. gr. Spr. 48, 7, 14. — εὖ γίνε-
σθαι. zu 1, 8, 1. — καὶ τῷ. gr. Spr. 69, 32, 2. — τοῖσι ἅπασι. Spr. 50,
3, 5. (11, 12.) — καὶ αὐτός, ὁ θύων. (St.)

§ 2. διαμιστύλας nachdem er es in Stücke zerschnitten.
Das Wort steht hier vereinzelt; doch findet sich μιστύλλω bei Homer und an-
dern Dichtern; ἀλὶ μιστύλας Va. — κατὰ. zu 1, 119, 2. — ὦν ähnlich 1,
144, 1; nicht leicht gerade so οὐν. — τὰ hat Va. zugefügt. — οἷον ἐπαιοι-
δὴν eine solche nämlich, sagen sie, sei das dazu Gesungene,
wenn auch noch so verschieden von der hellenischen Theogonie. — ὁ τι
wozu. gr. Spr. 46, 5, 9. — ὁ vor λόγος fehlt in einer Hs. — λόγος αἰρεῖται hier:
ein Grund bewegt, ohne Artikel 3, 43, 2. 4, 127, 2. 6, 124; mit ὁ 2, 83,
1. Es schwankt die La. 7, 41, 1: μετεχβαίνεσθε, ὅπως μιν (ὁ) λόγος αἰρεῖται,
ἐκ τοῦ ἁρματος ἐς ἀρμάμαξαν (Sch.) vgl. gr. Spr. 52, 1, 3.

C. 133 § 1. δὴ für δέ Kr. — τῶν ἄλλων, ἣ ἐν ταῖς ἄλλας. vgl. 3, 137, 1. u. 4,
18. (St.) gr. Spr. 47, 27, 1. — προτιθέεται, wie 9, 110, 1. Das Activ (für An-
dre) 1, 207, 5. Die attischen Prosaiker παρατίθεσθαι. Kr. zu Thuk. 1, 130.
2. — εὐδαίμονες Reiche. zu Xen. An. 1, 5, 7. — τὰ möchte man tilgen.
πρόβατα, πάντα τὰ τετραπόδα Ἡρόδοτος. Schol. zu Il. 5, 124. (We.) wie hier
3, 137, 1. (Sch.) — ἐπιφορήματα, sonst τραγήματα, Nachtisch. — οὐκ
ἄλξις, nicht gehäuft, nicht alle zugleich. (We.) Das Wort ist nur ionisch,
wie ἀφρός. — οὐδέν, οὐδὲν ἐπιφορήμα.

§ 2. προσκείμεται sind ergeben. So οἷνῳ und γλοιωνίῃ προσκίεσθαι
1, 34, 1 u. 2. (Sch.) Gerade so bei Attikern nicht. — ἐμέσαι ausspucken.

σαι ἔξεισι, οὐκὶ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλου. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται, μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλευέσθαι τὰ σπουδαιέστατα τῶν πρηγμάτων. τὸ δ' αὖν ἄδη σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραῇ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στέγαρχος, ἐν τοῦ αὖν ἐόντες βουλευόμενοι· καὶ ἦν μὲν ἄδη καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτέφ, ἦν δὲ μὴ ἄδη, μετιεῖσι. τὰ δ' αὖν νήφοντες προβουλευόμενοι, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι.
 134 ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι τῷδε αὖν τις διαγνοίη εἰ ὁμοῖοι εἰσι οἱ συντυγχάνοντες· ἀπὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους φιλέουσι τοῖσι σιόμασι, ἦν δὲ ἢ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἦν δὲ πολλῷ ἢ οὔτερος ἀγενέστερος, προσπίπτων προσκυνεῖ τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἐωυτῶν οἰκόντας μετὰ γε ἐωυτούς, δεύτερα δὲ τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ κατὰ λόγον προβαλόντες τιμῶσι· ἥμισια δὲ τοὺς ἐωυτῶν ἐκαστάτω οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται, νομίζοντες ἐωυτούς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἀρίστους, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ λόγον [τὸν λεγόμενον] τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι, τοὺς δὲ ἐκαστάτω οἰκόντας ἀπ' ἐωυτῶν κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ Μῆδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκόντων σφίσι, οὗτοι δὲ [καὶ] τῶν ὁμούρων, οἱ δὲ μάλα τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι. [προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχοντι καὶ ἐπιτροπεῦον.]

vgl. 1, 99. (Bä.) — ἀντίον gegenüber. 5, 77, 3: ἀντίον τοῦ μεγάρου. (Sch.) Di. 47, 29, 2. — βουλευέσθαι τά. Kr. zu Xen. An. 7, 2, 3 — σπουδαιέστατα. Di. 23, 2, 3. — στέγαρχος Hausherr, sonst fast beispieldlos. — ἐν τοῦ, οὐ ἐν τῇ οἰκίᾳ. zu 1, 85, 2. — μετιεῖσι. Di. 38, 1, 1. — ἐπιδιαγινώσκειν nachträglich durchprüfen. Spr. 68, 42 (46), 17.

C. 134 § 1. ἐντυγχάνοντες. ἐντυγχάνοντες Benedict; doch kann der No. zu εἰ ὁμοῖοι εἰσι gezogen werden. (Sch.) Doch hart neben dem ebenfalls dazu gehörigen οἱ συντυγχάνοντες. — ὁμοῖοι gleiches Standes. (lg.) — οὔτερος. zu 1, 34, 1. — τὰς παρειὰς. Spr. 52, 4, 2. — φιλέονται, οἱ κρίσσοντες, die Vornehmeren. — ἐκ πάντων vor Allen. Thuk. 1, 120, 1: ἐκ πάντων προπρωῶνται. vgl. dort zu 2, 49, 1. — ἄγχιστα. Di. 23, 6, 2. vgl. 5, 79. — δεύτερα ist der Ac. von πμῶς regiert. Spr. 46, 3, 2. (5, 4.) — τοὺς δευτέρους die nächstfolgenden. — κατὰ λόγον dem Verhältniss (der Entfernung) gemäss.

§ 2 ἐκαστάτω. Di. 23, 6, 1. — ἐν τιμῇ ἄγονται noch 2, 83. (Sch.) vgl. zu 2, 172, 1; über das Medium Spr. 52, 10, 1. — ἐωυτούς, zu 1, 34, 1. — τὰ πάντα in allen Stücken. gr. Spr. 46, 4, 4. — τὸν λεγόμενον für τῷ λεγόμενῳ Abresch. — τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι der Vorzüge sich befleißigen. vgl. zu Thuk. 1, 13, 1. — ἐπὶ. Spr. 68, 36 (40), 4. — καὶ ἦρχε regierten sogar, nicht bloss hing, wie bei den Persern, die höhere Achtung von der geringern Entfernung ab. (Lh.) — καὶ τῶν und besonders über die. (St.) — δὲ καὶ δὲ αὐ? — μάλα wiederum, synonym mit μάλ' αὐ noch 1, 181, 1, 7, 186. vgl. Reisig Enarr. Soph. Oed. C. 1457. (Lh.) — τῶν ἐχομένων über die demnächst gelegenen. vgl. 5, 49, 3. — προέβαινε schritt weit vor. (Etienne.) — τὸ ἔθνος, die Perser meint Sch., die Meder Lh., wozu das Imperfect zwingt. Mir ist der ganze Satz verdächtig

Ξενικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι προσέονται ἀνδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ 135
 ὃν τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτιῶν εἶναι καλλίω φορέ-
 ονσι καὶ ἐς τοὺς πολέμους τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας· καὶ εὐπαθείας
 τε παρθεναίους πυρθανόμενοι ἐπιτιθεύουσι καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων
 παθόντες παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτέων πολλὰς μὲν
 κουριδίας γυναῖκας, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας παλλακὰς κτῶνται. ἀνδρα-136
 γαθίη δ' αὖτις ἀποδέδεχται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθόν, ὃς ἂν
 πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι δῶρα
 ἐκέμπει βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔϊος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέεται ἰσχυρὸν εἶ-
 ναι· παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτιος ἀρχόμενοι μέχρι
 ἑκασαέτης, τρία μῶνα, ἱππεύειν καὶ τοξεύειν καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν
 δὲ ἢ πενταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ παρὰ
 τῆς γυναῖξί διαιταν ἔχει. τοῦδε δὲ εἵνεκα τοῦτο οὕτω ποιεῖται, ἵνα,
 ἦν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσπιν τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. ἀνέω137
 μὲν τὸν τόνδε τὸν νόμον, ἀνέω δὲ καὶ τόινδε, τὸ μήτις αἰτίας εἵνεκα
 μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν μήτε τῶν ἄλλων Περσέων
 μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιᾷ αἰτίᾳ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν·
 ἀλλὰ λογισάμενος ἦν εὐρύσκη πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἔοντα
 τῶν ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα
 πω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα οὐδὲ μητέρα, ἀλλ' ὅκόσα ἤδη τοιαῦτα
 ἔγενετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητούμενα ταῦτα ἂν εὐρεθῆναι ἦτοι
 ὑποβολιμαῖα ἔοντα ἢ μοιχίδια· οὐ γὰρ δὴ φασὶ οἶκός εἶναι τὸν γε
 ἀληθῶς τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν.

C. 135. νόμαια Bräuche, ein dem Her. eignes, bei ihm häufiges Wort. — προσέονται nehmen an. vgl. zu Thuk. 4, 38, 1. — ἀνδρῶν, gew. so ἀνθρώπων. — κουριδίας eheliche, 5, 18, 2. 6, 138, 2. (Sch.) dichterisch.

C. 136. ἀνδραγαθίη Mannstüchtigkeit. — αὕτη. Spr. 61, 6. (7.) — μετὰ τὸ εἶναι ἀγαθὸν μάχεσθαι ist zu construiiren. (St.) nächst der Tüchtigkeit zum Kampfe. Spr. 55, 3, 2. (3.) — ὃς ἂν wenn man. gr. Spr. 51, 13, 11. — ἀποδέξῃ eig nur aufzeigt. — τὸ πολλὸν die grosse Masse Spr. 43, 4, 6. (17.) — πενταέτης ist substantivirt: Fünfjährig-keit. — ἀληθίζεσθαι auch 3, 72, 3 u. 4. (Sch.) und bei einigen Spätern für ἀληθεύειν. — πρὶν ἢ ohne ἂν. Di. 54, 17, 9. — γένηται, ο παῖς aus πὸς παῖδας. So τὸν ἑωυτῆς ἀνδρα nach dem Plural 1, 146, 2. — ἱππεύειν. gr. Spr. 57, 10, 6. — τοῦδε δὲ für τοῦδε oder τοῦ δὲ Sch. — τρεφόμε-νος erg. παρὰ ταῖς γυναῖξί. (Sch.) — ἄσπιν Harm, ein poetisches Wort.

C. 137. τόνδε, das erste für τοῦτον, wie auch bei Thukydides zuweilen s. dort zu 1, 2, 3. — τόνδε, τό. gr. Spr. 57, 10, 6. — τῶν. πῶν πνα? denn das μηδένα zugleich als Subjects- und Objectsaccusativ zu denken wäre hart. Oder man muss πνάς zu οἰκετέων ergänzen. Spr. 47, 14, 2. (15, 3.) Eine Hs. jedoch hat vorher μήτε πνὰ τῶν ἄλλων. — τῷ θυμῷ χρᾶται lässt seinen Zorn aus. (Lg.) vgl. 1, 155, 2. (Sch.) — ἀνάγκην erg. ἵκω (St.) gr. Spr. 62, 1, 3 u. 4. — ἂν εὐρεθῆναι für ἀνευρεθῆναι Bekker, aufgelöst εὐρέθῃ ἂν. Spr. 54, 6, 4. (6.) — ὑποβολιμαῖα ἢ μοιχίδια — für ὑποβολιμαίων ἢ μοιχιδίων ἔργα. (Sch.) Doch wohl natürlicher: es seien untergeschobene oder uneheliche Kinder gewesen, die nämlich

- 138 Ἄσσα δὲ σφι ποιεῖν οὐκ ἔξεισι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεισι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται, δεύτερα δὲ τὸ ὀφείλειν χρόος, πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασ εἶναι τὸν ὀφείλοντα καὶ τι ψεύδος λέγειν. ὅς ἂν δὲ τῶν ἀσίων λέπρην ἢ λεύκην ἔχη, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται οὐδὲ συμμίσχεται τοῖσι ἄλλοις Πέρσῃσι· φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἀμαρτόνια τι ταῦτα ἔχειν. ξεῖνον δὲ πάντα τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τουτιῶν πολλοὶ ἔξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρας καὶ τὰς λευκὰς περιστεράς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι οὔτε ἐμπιύουσι, οὐ χεῖρας ἐναπονίζονται οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορέωσι, ἀλλὰ σέβονται.
- 139 ποταμοὺς μάλιστα. καὶ τότε ἄλλο σφι ὥδε συμπτέπτικε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας μέντοι οὐ· τὰ οὐνόματά σφι, ἐόντα ὁμοῖα τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ τελευτῶσι πάντα ἐς τὸ αὐτὸ γράμμα, τὸ Λωρίεις μὲν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὐρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσῶν τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν τὰ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.
- 140 Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν· τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἐλκυσθῇ. Μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιεῖν· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῖσι. κατακηρώσαντες δὴ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι γῇ κρύπτουσι. Μάγοι δὲ κειχωρίζονται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων. οἱ μὲν γὰρ ἀγγεύουσι ἐμφυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ Μάγοι αὐτοχειρίζη

das gethan. — τὸν ἀληθείας. gr. Spr. 50, 8, 8. — ἐπὶ. Spr. 52, 3, 1. — τοκία. Di. 43, 4, 4. So auch der Singular γονεύς 1, 94, 1. 3, 109, 2.

C. 138. μάλιστα. — Concinner wäre: μάλιστα δὲ διὰ τό, ὡς φασ, ἀναγκαίην εἶναι (St.) Aehnlich findet sich καὶ ἅμα für καὶ ἅμα ὅπ. zu Xen. An. 3, 4, 34. — ὅς ἂν δέ. ὅς δ' ἂν ist auch bei Her.: die regelmässige Stellung; ὅς ἂν μὲν 3, 72, 4. — οὗτος. Spr. 51, 8, 1. — ἀμαρτόνια τι. gr. Spr. 47, 14, 5. — πάντα. gr. Spr. 50, 11, 8. — λαμβανόμενον der von diesen Krankheiten befallen wird. (Sch.) — πολλοὶ. πάλιν Koraes. — λευκάς aussätzige erklärt Hammer. weil die weisse Farbe heilig gewesen. — περιορέωσι erg. ποιοῦντα ταῦτα. (St.) gr. Spr. 56, 16 A.

C. 139. ὥδε streicht oder ἐκ τῶνδε liest Eltz. — οὐνόματα Eigennamen. — σώμασι körperlichen Eigenschaften. (La.) — μεγαλοπρεπείῃ Stand und Würde. (La.) — εὐρήσεις wird man finden. Di. 53, 7, 2. 61, 3. vgl. 2, 5. 29, 2 u. 3. 30, 1.

C. 140 § 1. σαφηνέως auch 3, 123, 2. 6, 82, 1. (Sch.) σαφῶς attisch; σαφῶς sonst auch Her. — ἐλκυσθῇ für ἐλκυσθῆναι gute Hsn.; mit dem Infinitiv findet sich πρὶν ἂν bei Her. nie. (Lh.) — μὲν. Als Ggs. schwebt etwa vor: von Andern aber weiss ich es nicht gewiss gr. Sgr. 69, 35, 2. — γάρ. Dies ist nicht unwahrscheinlich: denn. (St.)

§ 2 κειχωρίζεται. Di. 30, 4, 11. — πολλόν wie 1, 173, 1 u. πολὺ etc. bei διαφέρειν. Spr. 47, 12, 3. (13, 6.) vgl. gr. Spr. 48, 15, 14. — ἀγγεύουσι μηδὲν κτείνειν setzen Reinheit darin nichts zu tödten.

πάντα πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου κτείνουσι, καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιῶνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκας τε καὶ ὄφεις καὶ τὰλλα ἐρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἔχεται ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη, ἀνείμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

Ἵωνες δὲ καὶ Αἰολεῖς, ὡς οἱ Ἀνδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ 141, Περσέων, ἐπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδεις παρὰ Κύρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ ἀκούσας αὐτῶν τὰ προΐσχοντο, ἔλαξέ σφι λόγον, ἄνδρα φᾶς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσῃ αὐλλεῖν, δοκούντ᾽ αἰσθῆσαι ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευδοῦναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστον καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξεύρσαι· ἰδόντα δὲ παλλομένους εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς· “παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐδ' ἐμέο αὐλείοντος ἠθέλατε ἐμβαλεῖν ὀρχεόμενοι.” Κύρος μὲν τούτων τὸν λόγον τοῖσι Ἵωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἰνεκα ἔλαξε, ὅτι δὴ οἱ Ἵωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίστασθαι αἰσθῆσαι ἀπὸ Κροίσου οὐκ ἐπείθοντο, τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πηγματίων ἦσαν ἐτοιμοὶ πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ ὀργῇ ἐχόμενος ἔλεγέ σφι τάδε, Ἵωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνευχεθέντων ἐς τὰς πόλεις, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἑκαστοὶ καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μούρους γὰρ τούτους ὀρχιον Κύρος ἐποιήσατο ἐπ' οἷσι περ ὁ Ἀνδός. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἵωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην δεησομένους Ἵωσι τιμωρεῖν.

Οἱ δὲ Ἵωνες οὐτοί, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιον ἔστι, τοῦ μὲν οὐρα-142 νοῦ καὶ τῶν ὠρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐνύγχανον ἰδρυσάμενοι πόλεις πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τῶντ' ἀποιεῖ τῇ Ἰωνίῃ οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἡῶ οὔτε τὰ

(Sch.) Eine ungewöhnliche Verbindung. — ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιῶνται nehmen sich dies als ein bedeutendes Geschäft an. vgl. zu Thuk. 7, 86, 2. — κτείνοντες nach κτείνουσι. wie καλέων nach ἐκάλε 1, 44. vgl. zu 1, 68, 2. — ἀμφὶ mit dem Da. bei Her. öfter; nicht so in der attischen Prosa Di. 68, 80, 2.

C. 141 § 1. ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι. zu 1, 60, 2. — εἶναι, κατήκοοι aus dem Folgenden. — τοῖσι für ἐφ' οἷσι. gr. Spr. 51, 11, 1. — κατήκοος mit dem Da auch 3, 88, 1; sonst bei Her. mit dem Ge (Sch.) gr. Spr. 47, 26, 1 u. 2. — λόγον eine Fabel; „λογονοῖός Aesopos 2, 134, 2.“ (Bä.) — ἰχθῦς. Di. 18, 6, 8. — ἐξελεύσεσθαι. Di. 40 unter ἔρχομαι.

§ 2. ὡς ψευδοῦναι. gr. Spr. 55, 4, 9. — οὐδέ als ob bei παύεσθαι ein καὶ γὰρ stände. — μὲν. Dem entspricht Ἵωνες δὲ § 3. — αἰσθῆσαι. Sonst nicht der blosse Infinitiv nach δῖσθαι und etwa bei diesem das Object.

§ 3. μὲν. Epanalepsis des μὲν nach Κύρος. — ὀρχιον im Singular bei Her. öfter, selten bei Attikern, wie Thuk. 6, 72, 4. — κοινῷ λόγῳ nach gemeinsamem Beschluss, wie 1, 166, 1.

C. 142 § 1. τῶν ἔστι. Spr. 47, 4, 2. (6, 7.) — μὲν. Dem entspricht γινώσκων δὲ. (Lh.) — οὐρανόν. Der erste Ge. hängt von ἐν καλλίστῳ ab nach 7. Spr. 47, 10, 6; der folgende (ἀνθρώπων) von demselben, in sofern es ein Superlativ ist. — τῶντ' ἀποιεῖ, τὴν αὐτὴν χρᾶσιν ἔχει τῶν ἀέρων. (St.)

πρὸς τὴν ἐσπέρην, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα
τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ ἀρχμώδεος· γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν
οὗτοι νομομίκασιν, ἀλλὰ τρόπους τέσσαρας παραγωγέων. Μίλητος μὲν
αὐτίων πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίην, μετὰ δὲ Μνουῦς τε καὶ
Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοικησάντων, καὶ τὰ αὐτὰ διαλεγόμενοι
σφι, αἶδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ, Ἐφεσός, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζο-
μεναί, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλεις τῆσι πρότερον λεχθείσας ὁμολο-
γέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφίσι δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς ἑ-
πόλοιποι Ἰάδες πόλεις, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκέσται, Σάμον τε
καὶ Χίον, ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἡπείρῃ ἰδρύται, Ἐρυθραί. Χίοι μὲν νῦν
καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τὸ αὐτὸ διαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μόν-
οι. οὗτοι χαρακίτης γλώσσης τέσσαρες γίνονται.

- 143 Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰωνῶν οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπῃ το-
φύβου, ὄρκιον ποιησάμενοι, τοῖσι δὲ αὐτίων νησιώτης ἦν δεινὸν οὐ-
δέν· οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσαν καὶ Πελοσίων κατήκοοι οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέ-
σαι ναυβάται. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰωνῶν οὗτοι καὶ ἄλ-
λο μὲν οὐδέν, ἀσθενέος δὲ λόγιος τοῦ παντός τότε Ἑλληνικοῦ γένους,
πολλῶ δὲ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἑθνέων τὸ Ἰωνικὸν καὶ λόγου ἐλαχί-
στου· οἱ γὰρ μὴ Ἀθηναῖοι, ἦν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν
νῦν ἄλλοι Ἴωνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐφυγον τοῦτομα, οὐ βουλόμενοι Ἴω-
νες κεκληθῆναι, ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονται μοι οἱ πολλοὶ αὐτίων ἐπαι-
σχύνεσθαι τῷ οὐνόματι· αἱ δὲ δυνάδεκα πόλεις αὗται τῷ τε οὐνόματι
ἡγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἰδρύσαντο ἐπὶ σφέων αὐτίων, τῷ οὐνόματι ἔθεντο
Πανιώνιον, ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτοῦ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοις Ἰω-
144 νων (οὐδ' ἐδεήθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν οὐ μὴ Σμορναῖοι), κατὰ
περ οἱ ἐκ τῆς πειταπόλεις νῦν χώρης Δωριεῖς, πρότερον δὲ ἐξαπό-

— τῇ Ἰωνίῃ. Spr. 48, 11, 3. (13, 8.) — ψυχροῦ. gr. Spr. 43, 4, 9. — νο-
μομίκασιν haben in Gebrauch genommen, wie 4, 183, 2. vgl. 2, 42,
2: φωνὴν νομίζουσιν. (Sch.) Den Ac. setzt Her. zu νομίζουσιν so mehrfach; nicht
eben so die Attiker. — παραγωγέων Abwandlungen, Dialekte, kommt
sonst so nicht vor. vgl. § 2 E.

§ 2. αἱ δύο. zu 1, 18, 1. — μὲν. gr. Spr. 68, 5, 4. — ἐπ' ἑωυτῶν
für sich, in eignem Dialekt. (Sch.) Spr. 68, 36 (40), 6. — οὗτοι. Spr. 61,
6. (?) — γίνονται. zu Xen. An. 1, 2, 9.

C. 143 § 1. ἐν σκέπῃ τοῦ, wie 7, 172, 1. 215. (We.) Der attischen
Prosa ist σκέπη eig. fremd, wenn gleich es in ihr einige Male vorkommt. —
αὐτίων gestellt wie 1, 98, 2. — ναυβάται ist mehr tragisch. zu Thuk. 1,
121, 1. — ἀσθενέος δέ. Erwarten würde man etwa: ἀλλ' ὅτι ἀσθενέος
und das nächste δέ getilgt. Allein vgl. zu μάλιστα 138 u. über das anakolu-
thische δέ gr. Spr. 69, 16, 4. — ἀσθενέστατον καὶ λόγου. zu οἰκίῃς 1,
99; über λόγου zu 1, 33. — λόγιμον, ein herodoteisches Wort.

§ 2. οἱ ἄλλοι. gr. Spr. 50, 4, 10. — ἐβουλεύσαντο beschlossen.
zu Thuk. 2, 74, 1. — οὐδέ — δέ, der negative Ausdruck zu καὶ — δέ. zu
Xen. An. 1, 8, 20.

C. 144 § 1. πρότερον —. In einem selbständigen Satze würd' es

λιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὡς μηδαμὸς ἐσθ-
ξασθαι τῶν προσοικῶν Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱερὸν, ἀλλὰ καὶ
σφέων αὐτίκων τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλήσαν τῆς μετο-
χῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ Τριοπίου Ἀπόλλωνος εἰθρεσαν τὸ πάλαι
τριποδας χαλκίους τοῖσι νικῶσι καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας
ἐκ τοῦ ἱεροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθῆναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν²
'Αλικαρνησσεύς, τῷ οὐνομα ἦν Ἀγασικλῆς, νικήσας τὸν νόμον κατη-
λόγησε, φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυτοῦ οἶκία προσεπασσάλευσε τὸν τριπο-
δα. διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλεις, Ἀλνδος καὶ Ἰήλυσός τε
καὶ Κάμειρος καὶ Κῶς τε καὶ Ἄνιδος ἐξεκλήσαν τῆς μετοχῆς τὴν ἐ-
κτιν πόλιν, Ἀλικαρνησσόν.

Τούτοις μὲν νυν ταύτην τὴν ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν· δοκέουσι¹⁴⁵
δὲ μοι θυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες καὶ οὐκ ἐθελῆσαι πλεῦ-
νας ἐσθῆξασθαι τοῦδε εἵνεκα, ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἶκεον θυ-
ώδεκα ἦν αὐτῶν μέρεα, κατὰ περ νῦν Ἀχαιῶν τῶν ἐξελασάντων Ἴω-
νας θυώδεκά ἐστι μέρεα, Πελλήνη μὲν γε πρώτη πρὸς Σικυῶνος, μετὰ
δὲ Αἰγίρα καὶ Αἰγαί, ἐν τῇ Κρῶτις ποταμὸς αἰέναιος ἐστι, ἀπ' ὅθεν
ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὐνομα ἔσχε, καὶ Βοῦρα καὶ Ἑλλκη, ἐς τὴν
κατέφυγον Ἴωνες ὑπ' Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες, καὶ Αἴγιον καὶ Ρύ-
πες καὶ Πατρέες καὶ Φαρέες καὶ Ὠλενος, ἐν τῷ Πείρῳ παταμὸς μέ-
γας ἐστι, καὶ Δύμη καὶ Τριταίεες, αἱ μῶνοι τούτων μεσόγαιοι οἰ-
κίουσι. ταῦτα θυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστι καὶ τότε γε Ἰωνῶν¹⁴⁶
ἦν. τούτων δὲ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες θυώδεκα πόλιας ἐποίησαντο, ἐ-
παὶ ὥς γε τι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰωνῶν ἢ κάλλιον
τι γέγονασε, μωρή πολλὴ λέγειν, τῶν Ἀβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ
οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μετὰ οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν,
Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοι ἀναμεμιχταὶ καὶ Καδμεῖοι καὶ Ἀρύορες καὶ
Φωκίαι ἀποδάσμιοι καὶ Μολοσσοὶ καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ καὶ Δωρι-
εῖς Ἐπιδάυριοι, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμιχταὶ· οἱ δὲ αὐτέων²

beissen: ἡ αὐτὴ αὕτη χώρα πεντάπολις ἐκαλεῖτο. — ὦν. zu 1, 69, 1. — τοῦς. Der Artikel bezieht sich öfter anticipativ auf eine erst zu gebende Erklärung, wie Thuk. 8, 26. 1. gr. Spr. 50, 2, 7.

§. 2. κατηλόγησε. zu 1, 84, 2.

C. 145. πρὸς Σ. zu 1, 84, 2. — γε für τε Dobree. — τῇ bezieht sich auf das in Αἰγαί liegende πόλις. (Bä.) — ὅτεν für ὅτων Schäfer. Di. 25, 7, 2. Ueber ὅσης für ὅς zu 1, 7, 2. — οἱ. gr. Spr. 58, 4, 2.

C. 146 § 1: καὶ — γε. zu Xen. An. 3, 2, 24. — ἐπεὶ denn. Spr. 65, 8. — ὥς schliesst sich an das folgende λέγειν an. — κάλλιον τι γέγονας irgend von edlerer Abkunft sind. (Sch.) vgl. καθαρῶς γεγονότες 1, 147. (Lh.) Der Ausdruck ist ungewöhnlich; κάλλιον von καλῶς; über τι Spr. 48, 12, 9. (15, 11.) — μωρή erg. ἂν εἴη. (St.) gr. Spr. 62, 1, 3 E. — Ἰωνίης hängt von οὐνόματος ab: die nicht einmal an dem Namen Jo- nien Theil haben. — Ὀρχομένιοι für Ὀρχομενίους Paulmier. — ἀποδά- σμιοι, abgezweigte, eine Abtheilung von, ein sehr seltenes Wort; ἀποδα- σμός Thuk. 1, 12, 2 u. Dion. Arch. 8, 6 u. 28; „ἀποδάσασθαι 2, 108.“ (Lh.)

ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὀρμηθέντες καὶ νομίζοντες γενναϊότατοι εἶναι Ἰώνων, οὗτοι δὲ οὐ γυναικας ἡγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Κασίρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναικες αὗται νόμον θέμεναι σφίσι αὐτῇσι ὄρκους ἐπέλασαν καὶ παρέδωκαν τῇσι θυγατράσι μὴ κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ξωντῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα ὅτι ἐφόνευσαν σφείων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας καὶ ἐπειτεν ταῦτα 147 ποιήσαντες αὐτῇσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. βασιλεὺς δὲ ἐσιτήσαντο οἱ μὲν αὐτῶν Ἀνκίους ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἰππολόχου γεγονότις, οἱ δὲ Καύκωνας Πυλίου ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου, οἱ δὲ καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες· εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες ὅσοι ἀπ' Ἀθηναίων γεγονάσι καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὄρτην. ἄγουσι δὲ πάντες πλὴν Ἐφεισίων καὶ Κολοφωνίων· οὗτοι γὰρ μούνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια, καὶ οὗτοι κατὰ φόνου τινὰ σκήψιν. τὸ δὲ Πανιώνιον ἐστὶ τῆς Μυκάλης χῶρος ἱός, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἑξαραιρημένος ὑπ' Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ. ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἡπείρου ἄκρη πρὸς ζέφυρον αἰεμον κατήκουσα Σάμῳ, ἐς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολλῶν Ἴωνες ἄγεσκον ὄρτην τῇ ἔθεντο οὐνομα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὗ τι μούναι αἱ Ἰώνων ὄρται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων ὁμοίως πᾶσαι ἐς τῶντ' ἐγράμμα τελευτῶσι, κατὰ περ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα.

149 Αὗται μὲν αἱ Ἰάδες πόλιες εἰσι, αἶδε δὲ αἱ Αἰολίδες, Κύμη ἡ § 2. πρυτανηίου Aus dem Prytaneion der Mutterstadt nahmen die Ansiedler heiliges Feuer mit. Etym. M. in πρυτανεία. (We.) — Ἀθηναίων. Ἀθηναίων Schäfer. — οὗτοι δέ. Epanalepsis des οἱ δέ. vgl. gr. Spr. 69, 16, 2. — σφίσι αὐτῇσι, gehört zu θέμεναι. vgl. 6, 62. (Buttmann Lexil. 2. 73, 7.) — ὄρκους ἐπέλασαν legten einen schweren (?) Eid darauf, wie 6, 62, ein herodoteischer Ausdruck. (Buttmann eb.) — ὁμοσιτῆσαι. Spr. 53, 6, 7. (9.) — τὸν ξωντῆς ἄνδρα, als ob μηδεμίαν vorherginge. zu γένηται 1, 136. — ἐπειτεν für ἐπεὶ τε Reiz. Jenes bei Her. für und neben ἐπειτα. Die Sache erklärt anders Lobeck Agla. p. 62. — ἦν γινόμενα. gr. Spr. u. Di. 56, 3, 3. (2.)

C. 147. Γλαύκου. II. η, 13. (We.) — συναμφοτέρους aus beiden Geschlechtern. (Lg.) — ἀλλὰ γὰρ at enim. Der Zusammenhang: Indess obgleich sie ursprünglich fremde Ansiedler und fremde Fürsten unter sich hatten, so verzichteten sie doch nicht auf ihren Anspruch (vorzugsweise Joner zu sein). sie bestehen nämlich etc. gr. Spr. 69, 14, 4. — ἔστωσαν. gr. Spr. 54, 4, 2. — Ἀπατούρια ὄρτην. gr. Spr. 57, 7 A. — σκήψις angegebener Grund auf den man sich stützt. „vgl. 5, 30, 2. 7, 168, 3.“ (Sch.)

C. 148. ἑξαραιρημένος. Di. 89 unter αἰρέω. Von bevorzugender Auswahl öfter, wie „2, 168. 4, 161.“ (Sch.) Xen. Kyr. 4, 5, 51: τοῖς θεοῖς ἑξαιρέτε ὅτι ἂν οἱ μάγοι ἐξηγῶνται. wo synonym ἐκλέξαθε. — Σάμῳ nach S. zu, ein unregelmässiger Dativ. gr. Spr. 48, 1, 2. — τῶν τῶν ἰβ' Va. Es genügt der Artikel, auf 1, 142, 2 zurückweisend. (Sch.) — οὗ τι auch 2, 46, 1. 3, 86, 2. 135, 2. (Sch.) gr. Spr. 25, 8, 4. vgl. zu 1, 90, 3. — τοῦτο, was der Ggs. erklärt. — τῶν Περσέων 1, 139. (Sch.)

Φρικωῖς καλεομένη, Λήρισαι, Νέον τεῖχος, Τήμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγυρόεσσα, Πισιάνη, Αἰγυῖαι, Μύρινα, Γρύνεια. αὗται ἑνδεκα Αἰολέων πόλεις αἱ ἀρχαῖαι· μία γάρ σφίων παρελύθη ὑπ' Ἰώνων, Σμύρνη· ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυνάδεκα αἱ ἐν τῇ ἡπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολεὺς χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὠρέων δὲ ἦκουσαν οὐκ ὁμοίως. Σμύρνην δὲ ὥδε ἀπέβαλον Αἰολεῖς. Κολοφωνίους¹⁵⁰ ἄνδρας στάσι ἐσσωθέντας καὶ ἐκπιδόντας ἐκ τῆς πατρίδος ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρίην ἔξω τεύχεος ποιευμένους Διονύσῳ τὰς πύλας ἀποκληθεύσαντες ἔχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο τὰ ἐπιπλά ἀποδόντων τῶν Ἰώνων ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολεῖς. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων ἐπιδικησάντων σφεας αἱ ἑνδεκα πόλεις καὶ ἰκοιήσαντο σφέων αὐτέων πολιίτας. αὗται μὲν νυν αἱ ἡπειρώ-¹⁵¹ τιδες Αἰολίδες πόλεις, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῇ οἰκημένων· πεχωρίδαι γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσιν πέντε μὲν πόλεις τὴν Αἰσβον ἰμόνται (τὴν γὰρ ἔκιν ἐν τῇ Αἰσβῳ οἰκημένην Ἀρισβαν ἠνδραπόδισαν Μηθυμναῖοι, ἰόντας ὁμαίμους), ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκεῖται πόλις καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένησι ἄλλη μία Αἰσβοῖσι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατὰ περ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν οὐδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλεσι ἕαδε κοινῇ Ἰωσι ἐπεσθαι τῇ ἢ οὗτοι ἐξηγέωνται.

Ὡς δὲ ἀπικέετο εἰς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ¹⁵² ἄγγελοι (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα περυσσόμενα), εἰλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαέα, τῷ οὐνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ πορφύρεόν τε εἶμα περιβαλλόμενος, ὥς ἂν πυρθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιέων, καὶ καταστὰς ἔλεγε πολλὰ τιμωρεῖν ἑωυτοῖσι χρηζών. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐ πως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρεῖν Ἰωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους ὁμῶς ἀπέστειλαν πεντηκόντερόν τε ἄνδρας, ὥς μὲν

C. 149. Τήμνος für τήνος Holstenius. — σφεων hängt von παρέλυσ ab. vgl. 3, 136. (Sch.) — ἦσαν es waren gewesen. gr. Spr. 53, 2, 8. — ὠρέων in Ansehung des Klimas; über den Ge. zu 1, 142, 1.

C. 150. στάσι für στάσις We. — ἐκλιπεῖν. Spr. 50, 5 (6), 6. — ἐπιδιέκλοντο. ἐπιδιέκλοντο. nach. vgl. 5, 116.

C. 151. ἔκτιν ist Prädicat: die als sechste. Spr. 57, 5, 3. — οἰκημένην für οἰκισμένην Kr. auch 1, 170, 3. zu 1, 27, 2. — ἰόντας. Spr. 58, 4, 2. — ὁμαίμους poetisch, attisch συγγενεῖς stammverwandt. — οἰκεῖται für οἰκίστα (οἰκίσται) Kr. — οὐδέν nach 1, 143, 1. (Lh.). — ἕαδε. Di. 39 unter ἀνδάνω. — ἐπεσθαι, nach dem Beschlusse 1, 141, 3. (Lh.)

C. 152 § 1. λέγειν. gr. Spr. 53, 3, 20. — ὥς ἂν. zu 1, 5, 1. — κατεστὰς aufgetreten. vgl. 3, 46. 156, 2. Sonst so ἀνίστασθαι, παρέρχεσθαι, παρίεναι, ἀναβαίνειν. — ἀπέδοξε. zu Xen. An. 2, 3, 9: ἀπέδοξεν ἡμῖν ὡς σπονδὰς ποιησάσθαι. — μὴ. 8, 111, 1: ἀπέδοξέ σφι μὴ ἐπιδωκῆν. Spr. 67, 12, 4. (3.)

§ 2. πεντηκόντερος ionisch für πεντηκόντορος. — μὲν. zu 1, 131. —

- ἔμοι δοκεῖ, κατισκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων καὶ Ἰωνίης. ἀπὸ
 κόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκιαν ἐπεμπον ἐς Σάρδεις σφέων αὐτίων τὸ
 δοκιμώτατον, τῇ οὐνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακιδαιμ
 νίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σινυμωρεῖν ὡς αὐτῶν
 153οῦ περιουσιμένων. ταῦτα εἰπόντιος τοῦ κήρυκος λέγεται Κῦρον ἐπὶ
 ρεσθαι τοὺς παριόντας οἱ Ἑλλήνων τίνες ἔοντες ἄνθρωποι Λακιδαι
 μόνιοι καὶ κόσσοι πληθὺς ταῦτα ἐνωτῶ προαγορεύουσι. πυνθαίμενοι
 δὲ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην· "οὐκ ἔδεισά πως ἄν
 δρας τοιούτους τοῖσι ἔσιι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος ἐ
 τὸν συλλεγόμενοι ἀλλήλους δμνύντες ἑξαπατῶσι. τοῖσι, ἦν ἐγὼ ὕψι
 αἰνώ, οὐ τὰ Ἰωίων πάθεα ἔσται ἑλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια." ταῦτα
 ἐς τοὺς πάντας Ἑλληνας ἀπέρριψε ὁ Κύρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορᾶς κτ
 ἀσάμενοι ὧν τε καὶ πρήσι χρέωνται· αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορᾶς
 οὐδὲν ἐώθασιν χρεῖσθαι οὐδέ σφι ἔστι τὸ παράπαν ἀγορῆ. μετὰ ταῦ
 τα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδεις Ταβάλλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν
 τὸν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτινῇ ἀνδρὶ Λυδῶ κα
 μιζεῖν, ἀπήλαυσε αὐτὸς ἐς Ἀγβύτανα, Κροῖσόν τε ὅμα ἀγόμενος καὶ
 τοὺς Ἰωνίαν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρώτην εἶναι. ἦ τε γὰρ
 Βαβυλῶν οἱ ἦν ἐμπόδιος καὶ τὸ Βάκτριον ἔθνος καὶ Σάκαι τε καὶ
 Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐπέιχε τε σιρατηλατέειν αὐτός, ἐπὶ δὲ Ἰωνας ὅλ
 λον πέμπειν σιρατηγόν.
- 154 Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κύρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε
 ὁ Πακτινῆς ἀπὸ τε Ταβάλλου καὶ Κύρου, καταβῆς δὲ ἐπὶ Θάλασσαν,
 αἶτε τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπιπορεύους τε ἐμ
 σθοῦτο καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἐκείθε σὺν ἐνωτῶ σιρα
 τεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδεις ἐπολιόρνηε Τάβαλον ἀπεργμ
 155ιον ἐν τῇ ἀκροπόλει. πυνθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κύρος εἶπε
 πρὸς Κροῖσον τάδε. "Κροῖσε, τί ἔστι τὸ τέλος τῶν γινομένων τού

ῶν Erklärung hätte ein Attiker hier nicht zugefügt. Noch steht das
 Wort „4, 127, 2 u. 8, 83." (Sch.) Von attischen Prosaikern hat es öfter Pla
 ton. — μή. Spr. 68, 12, 4. (3.) vgl. 1, 155, 3. — σινυμωρεῖν verletz
 zen, verwüsten. noch 8, 35. (Sch.) Ionisch und poetisch. — ὡς mit
 der Andeutung dass.

C. 153 § 1. τίνες ἔοντες. gr. Spr. 51, 17, 4. — πυνθαίμενοι.
 Spr. 53, 1, 2. — πως für κα Kr. — πόλις für πόλει Bekker. — δμνύντες für
 ὁμοῦντες Bekker. — ἑλλεσχα zu Besprechendes, das Wort nur hier. „So
 auch πρόλεσχος Aesch. Hik. 203." (We.) — ἐπὶ δέ. gr. Spr. 53, 9, 6.

§ 2. πρήσι für πρήσει Bekker. — ἀγορῆσι. vgl. Xen. Kyr. 1, 2, 3. —
 οὐδέν. gr. Spr. 46, 5, 9. — κομιζεῖν schliesst sich an ἐπιτρέψας an. Spr.
 53, 8, 10. (20.) — τὴν πρώτην zuerst. vgl. 3, 134, 2 u. zu Timik. 1, 77, 2.
 — εἶναι pleonastisch. gr. Spr. 55, 1, 1. — ἐπέιχε. zu 1, 80, 4. — τῷ
 Dem entspricht δέ. (Lh.)

C. 154. ἀπεργόμενον. Di. 39 unter εἰργω. — ἀκροπόλις für ἀκρο
 πόλις Schäfer.

των ἐμοί; οὐ παύσονται Ἄνδρες, ὡς οἴκασι, πρήγματα παρέχοντες καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. φροντίζω μὴ ἄριστον ἢ ἔξανδραποδίσασθαι σφεας. ὁμοίως γὰρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηχέναι ὡς εἰ τις πατέρα ἀποκτείνας τῶν παιδῶν αὐτοῦ φέσταιτο. ὡς δὲ καὶ ἐγὼ Ἀνδῶν τὸν μὲν κλέον τε ἢ πατέρα ἰόντα σὲ λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Ἀνδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα καὶ ἔπειτα θωνμάζω εἴ μοι ἀπεσιᾶσι." ὁ μὲν δὴ τὰς περ ἑνόεε ἔλεγε, ὁ δ' ἄμειβετο τοισίδε, δέσας μὴ ἀναστάτους ποιήσῃ τας Σάρδεις. "ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότα εἰρηκας, σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἔξαναστήσης ἀναμάρτητον ἐοῦσαν καὶ τῶν πρότερον καὶ τῶν νῦν ἐστειώτων. τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγὼ τε ἐρηξα καὶ ἐγὼ κεφαλῇ ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ νῦν παρεόντα Πακτύης γὰρ ἐστὶ ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδεις, οὗτος δότω τοι δίκην. Ἀνδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων τὰδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀποστῆ-³ωσι μήτε δεινοὶ τοι ἔωσι. ἅπειπε μὲν σφί πέμψας ὅπλα ἀρήγια μὴ ἐπιτῆσθαι, κέλευε δὲ σφεας κιθωνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι καὶ κιθάρους ὑποδέσθαι, πρόειπε δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ ταχέως σφεας, ὦ βασιλεῦ, γυναικας ἀντ' ἀνδρῶν ὅψαι γεγονότας, ὥστε οὐδὲν δεινοὶ τοι ἔσονται μὴ ἀποστῆωσι." Κροῖστος μὲν δὴ ταυτὰ οἱ ἐπειθίετο, αἰρετώτερα¹⁵⁶ ταῦτα εὐρίσκων Ἀνδοῖσι ἢ ἀνδραποδισθέντας πρηθῆναι σφεας, ἐπιτάμενος ὅτι, ἢ μὴ ἀξιοχρεῶν πρόφασιν προτείνῃ, οὐκ ἀνακείσει μὲν μεταβουλεύσασθαι, ἀρρωδέων δὲ μὴ καὶ ὕστερόν ποτε οἱ Ἀνδρεῖ, ἢ τὸ παρεὸν ὑπεκθράμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κύρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς ἔφη οἱ πεῖθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταυτὰ οἱ ἐνετείλατο προειπεῖν

C. 135 § 1. ὡς οἴκασι, wie 3, 143. gr. Spr. 55, 4, 3. — πρήγματα παρέχειν καὶ ἔχειν zu schaffen machen und zu schaffen haben. vgl. 7, 147. 1. 239, 2 u. zu Xen. An. 5, 6, 5. — φροντίζω. Ueber das A-syndeton Di. 59, 1, 4. — μὴ. gr. Spr. u. Di. 54, 8, 10. (8.) — ὡς. zu 1, 32, 5. — τὸν — ἰόντα σέ. Aehnliches gr. Spr. 68, 6 A. — εἰ. gr. Spr. 65, 5, 6.

§ 2. σὺ μέντοι stärker als das bei Her. sonst so übliche σὺ δέ. zu 1, 17, 2. — πάντα. gr. Spr. 46, 5, 9. — πόλιν Staat, wie Thuk. 2, 20, 2 u. So Ant. 737: πόλις γὰρ οὐκ ἐσθ' ἥτις ἀνδρός ἐσθ' ἑνός. — ἀναμάρτητον τῶν. Spr. 47, 25, 8. (26, 10) — ἐστειώτων. Thuk. 5, 46, 2: εὐ ἐστειώτων τῶν πραγμάτων ἄριστον διασώσασθαι τὴν εὐπραγίαν. Kein häufiger Gebrauch. — ἀναμάσσειν abwaschen, büssen. Od. τ, 92: ἐρδουσα μέγα ἔργον ὃ σὴ κε-
ταλὲς ἀναμάξεις. (We.) Eine sonst nicht übliche Phrase. — τὰ παρεόντα hängt wohl von ἀδικέων ab. zu τοῖσι 1, 24, 2. Oder ein anakolutischer No. 7 gr. Spr. 45, 2, 1. — γὰρ zu 1. 8. 1. — Σάρδεις, eig. nur τὸν χρυσὸν τὸν ἐν Σάρδεσι. vgl. 1, 153, 2.

§ 3. ἀρήγια ἐντα auch bei Ho.; πολεμικά ὅπλα Xen. Kyr. 4, 4, 11; meist bloss ὅπλα. — ὑποδύνειν. Di. 30 unter δύνω. — κιθαρίζειν hängt von παιδεύειν, dies von προείπε ab. gr. Spr. 55, 3, 11. — δεινοί. gr. Spr. 61, 5, 8.

C. 156. πρόφασιν Beweggrund. — ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, wie 3, 52, 1. vgl. 9, 4. (Va.) ὑπείσθαι τοῦ ψυχροῦ 4, 181, 2. gr. Spr. 47, 13, 7. Die Re-

Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπειθροῦτο, καὶ πρὸς ἑξαιθροποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας οἱ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδεις ἱσχυρεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτίην πάντως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἐωυτῶν.

- 157 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος ἀπήλυνε ἐς τὴν Περσέων, Πακτύης δὲ, πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν ἐπ' ἐωυτὸν ἰόντα, δεισας οἴχειο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μηδὲ ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδεις τοῦ Κύρου στρατοῦ μοῖραν ὅσῃν δὴ κοτε ἔχων ὥς οὐκ εὖρε εἶτι ἐόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτίην ἐν Σάρδεσι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ἐπιτελεῖν, ἐκ τούτου δὲ κελευσμοσύνης Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίκαιαν τῆς ζῆσης μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτίην. οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνῴσαν τὸν ἐν Βραγχίδῃσι· ἦν γὰρ αὐτόθι μανιήιον ἐκ παλαιοῦ ἰδρυμένον τῷ Ἰωνέσι τε πάντες καὶ Αἰολέσι ἐώθεισαν χρῆσθαι. ὁ δὲ χώρος οὗτος 158 τὸς ἐστὶ τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. πέμψαντες ὧν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους εἰρώτεον περὶ Πακτίην ὁκοῖόν τι ποιεόντες θεοῖσι μέλλοιεν χυριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δὲ σφ' ταῦτα χρηστήριον ἐγένετο ἐκδιδόναι Πακτίην Πέρσῃσι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὀρμέατο ἐκδιδόναι. ὀρμευόμενοι δὲ ταύτῃ τοῦ πλήθους Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδῃ, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθείας, ἐς ὃ τὸ δεύτερον περὶ Πακτίου ἐπειρησόμενοι ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ 159 Ἀριστόδικος ἦν. ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε. "ὦναξ, ἤλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδός, φεύγων θάνατον βλαῖον πρὸς Περσέων· οἱ δὲ μιν ἑξαιτέονται, προεῖναι κελεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιεῶμεν." ὁ

densart ist sonst nicht gewöhnlich; doch *ἐγίεσθαι τοῦ τόνου* Ar. We. 337 — καὶ πρὸς. zu τοῖσι 1, 34, 2.

C. 157. ἐκ τῆς ὁδοῦ ex itinere, schon auf dem Rückwege begriffen. — ὅσῃν δὴ so auch 1, 160, 1. 3, 52, 1. 159. 4, 151. (Sch.) vgl. 2, 103 u. Spr. 54, 13. (15, 1.) — κελευσμοσύνη. Sonst gebraucht auch Her. das attische *κέλευσμα*. — ἀνῴσαι. Di. 40 unter *φέρω*. vortragen zur Entscheidung, wie 3, 71, 3. 80, 4. 7, 149, 2. (Sch.) — τῆς Μιλησίης. gr. Spr. 47, 6, 9.

C. 158. ταύτῃ auf diesem Wege. — ὁκοῖόν τι — was sie thun sollten, um. vgl. gr. Spr. 56, 10, 5. — ἀνὴρ τῶν. Spr. 47, 7. (9.) — ἔσχε μὴ hinderle, wie 9, 12 u. mit τό 3, 101, 1. (Sch.) Spr. 67, 12, 4. (3.) — ἀληθείας in Wahrheit; etwas verschieden wäre ἀληθεία. — ἐς ὃ schliesst sich dem *ἔσχε* an.

C. 159 § 1. προεῖναι Preis geben, wie 2, 137, 1. — δειμαίνοντες bei Her. und Dichtern nicht selten; von attischen Prosaikern hat es Platon hin und wieder. — τὸ ἀπὸ σεῦ von dir dein Ausspruch. Spr. 50, 7, 7. (8,

πὺν ταῦτα ἐπειρώτα, ὃ δ' αὐτίς τὸν αὐτὸν σφι χρησμὸν ἔφαινε, κε-
 λεύων ἐκδιδόναι Πακτιὴν Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστοδίκος ἐκ²
 προνοίης ἐποίησε τάδε· περιωὴν τὸν νηὸν κύκλῳ ἔβαλερε τοὺς στρου-
 θοὺς καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νεοσσευμένα ὀρνίθων γένηα ἐν τῷ νηῷ. ποι-
 ῶντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι φέ-
 ρουσιν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστοδίκον, λέγουσαν δὲ τάδε· “ἀνοσιώτατε
 ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιεῖν; τοὺς ἐκείας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κε-
 ραίσεις;” Ἀριστοδίκον δὲ οὐκ ἀπορήσαντα πρὸς ταῦτα εἰπεῖν· “ὦναξ,
 οὐδὲς μὲν οὕτω τοῖσι ἐκείῃσι βοηθεῖς, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἐκέ-
 την ἐκδιδόναι;” τὸν δὲ αὐτίς ἀμείψασθαι τοισίδε· “ναὶ κελεύω, ἵνα
 γε ἀσειβήσαντες θῦσον ἀπόλησθε, ὥς μὴ τὸ λοιπὸν περὶ ἐκεῖων
 ἐκδόσιος ἔλθῃτε ἐπὶ τὸ χρησιήριον.” ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκου-160
 σαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βουλόμενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι οὔτε παρ’ ἐ-
 ωντοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι ἐς Μυτιλήνην αὐτὸν ἐκπέμπονσι. οἱ
 δὲ Μυτιληναῖοι ἐπιπέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίης ἐκδιδόναι τὸν
 Πακτιὴν παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὅσῳ δῆ· οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε
 εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεύθη· Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα
 πρησόμενα ἐκ τῶν Μυτιληναίων, πέμπαντες πλοῖον ἐς Αἴεσον ἐκ-
 κομίζουσι Πακτιὴν ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἔξ ἱεροῦ Ἀθηναίης πολιοῦ-2
 χου ἀποσπασθεὶς ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη. ἐξέδωσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ
 Ἀταρνέϊ μισθῷ· τοῦ δὲ Ἀταρνέος τοῦτον ἐστὶ χώρος τῆς Μουσῆς,
 Αἴεσον ἀντίος. Πακτιὴν μὲν νυν παρὰδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν
 φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι· ἦν δὲ χρόνος οὗτος οὐκ ὀλίγος
 γεγόμενος, ὅτε Χίον οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος τοῦτου οὔτε οὐλὰς κρι-
 θίων πρόχουσιν ἐποιέετο θεῶν οὐδενὶ οὔτε πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ
 τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπειχέτο τε τῶν πάντων ἱερῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρας
 ταύτης γνόμενα.

(1.) „Aehnlich τὸ ἀπὸ 7, 101, 2.“ (St.) — ποιεῶμεν. Spr. 54, 7 A. (1.) —
 ἔφαινε. zu 1, 95, 1.

§ 2. πρὸς ταῦτα. zu 1, 38. — νεοσσευμένα. νεοσσευμένα Por-
 tus, wohl richtig, da auch Her. sonst νεόσσός, νεοσσή sagt. — φέρουσιν
 hindeutend. vgl. 1, 120, 2. — ποιεῖν; τοὺς. gr. Spr. 59, 1, 5. — πρὸς
 ταῦτα. gr. Spr. 68, 39, 2. — περί gehört zu ἐκδόσιος. gr. Spr. 47, 9, 19.

C. 160 § 1. ἐκδιδόναι. construire ich zu παρεσκευάζοντο. — ἐπὶ wie
 § 1. Spr. 68, 38 (41), 8.

§ 2. ἐπὶ τῷ Ἀ. μισθῷ um (den Ort) Atarneus als Belohnung.
 — Ἀταρνέος von χώρος regiert gäbe nur den (Wider-) Sinn: ein Theil
 von A. gehört zu M. Her. schrieb wohl ὁ δὲ Ἀταρνέος οὗτος oder bloss ὁ
 δὲ, so dass τοῦ Ἀταρνέος τοῦτου aus dem folgenden entstanden wäre. — ἀν-
 τῖος. Di. 48, 13, 2. Das Adjectiv (auch ἐναντίος) wird so zur Bestimmung
 einer Lage wohl nicht gebraucht. — μὲν, wieder aufgenommen C. 161. (Lh.)
 zu 1, 1, 1. — ἀποδείξαι, παραδόναι. vgl. 8, 35 u. zu Xen. An. 5, 8, 7. —
 πρόχουσιν, ein seltenes Wort. — ἐποιεῖτο mit zwei Accusativen, indem der
 eine Prädicat ist: zur πρόχουσι. So τὴν χώραν λίσαν oder ἀρπαγὴν ποιέσθαι.
 Di. 46, 18, 1. vgl. Her. 1, 161. — ἀπειχέτο passiv, ganz ungewöhn-

- 161 Χῆτοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν, Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρι-
τεύετο ἐπὶ ταὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλλον, καὶ τοῦτο μὲν Πριηνεῖ
ἐξηνδραποδίσαιτο, τοῦτο δὲ Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε λη-
ποιοῦμενος τῷ στρατῷ, Μαγνήσιν δὲ ὠσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα αἱ
- 162 τρεῖς νούσῃ τελευτῇ. ἀποθανόντος δὲ τούτου Ἀρπαγος κατέβη δι-
δοχος τῆς στρατηγίας, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μῆδων βα-
σιλεὺς Ἀστυάγης ἀνύμφω τραπέζῃ ἔδαισε, ὃ τῷ Κύρῳ τὴν βασιληίαν
συγκατεργασάμενος. οὗτος ὡνὴρ τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδι-
χθεὶς ὡς ἀπύκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἰρεε τὰς πόλιας χώμασι· ὅπως γὰρ
τειχόρreas ποιήσῃ, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθε
- 163 πρῶτῃ δὲ Φωκαίῃ (τῆς) Ἰωνίης ἐπεχείρησε. οἱ δὲ Φωκαῖες οὗτοι ναυ-
τιλῆσι μακρῆσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τὸν τε Ἀδρίην καὶ
τὴν Τυρσηνὴν καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὗτοι εἰσε οἱ κα-
ταδέξαντες. ἐναυτίλλοντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι νηυσὶ ἀλλὰ πεντηκοντή-
ροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν προσφιλέας ἐγένοντο τῷ βα-
σιλῇ τῶν Ταρτησσίων, τῷ οὐνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος, ἐτυράννευε
δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτια, ἐβίωσε δὲ τὰ πάντα εἴκοσι καὶ ἑκα-
τόν. τοῦτ' αὖ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέας οἱ Φωκαῖες οὕτω δὴ τι ἐγένοντο
ὡς τὰ μὲν πρῶτ' αἰσφας ἐκλιπόντας Ἰωνίην ἐκέλευε τῆς ἐωντοῦ χώ-
ρης οἰκῆσαι ὅκου βούλονται, μετὰ δέ, ὡς τοῦτ' οὐκ ἔπειθε τοῦ
Φωκαῖας, ὃ δὲ πυθόμενος τὸν Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξειτο, ἐδί-

lich; daher will Koen. zu Greg. K. S. 432 ἀπέργετο. — τὰ πάντα. πάντα τὰ
— γινόμενα von Früchten und sonstigem Ertrage, wie öfter. zu Thuk. 6, 54, 1.

C. 162. διὰ δόχος τῆς. vgl. 3, 53, 3. Thuk. 3, 115, 2: διὰ δόχος ὡν
Λάχης ἤρχε (νεῶν). — ἔδαισε. Di. 39 unter δαίνυμι. — ὡνὴρ. Di. 14, 16
7. — τειχόρreas ποιήσῃ sie, die Einwohner (Spr. 58, 4, 2), zwingen
sich hinter den Mauern zu halten. zu Thuk. 2, 101, 1. — ἐπόρθε
bestürmte. Diod. 15, 4: τὴν πόλιν ἐπόρθουν κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλασ-
σαν. (Sch.) In dieser Bedeutung ungewöhnlich. — Ἰωνίης. τῆς Ἰωνίης? Spr.
47, 5, 5. Der Artikel ist in dieser Verbindung nothwendig. Von πρῶτῃ kam
der Ge. nicht füglich abhängen.

C. 163 § 1. ἐχρήσαντο, der Ac. vom Eintreten der Sache, 1, 1, 1
durch ἐπιπίπτειν ausgedrückt. vgl. 1, 171, 2 u. zu Thuk. 1, 6, 3: μετρία ἐ-
σθῆτι πρῶτοι Λακιδαιμόνιοι ἐχρήσαντο. — τὸν Ἀδρίην erg. κόλπον, wie noch
4, 33, 1. (Lh.) gr. Spr. 43, 3, 2. Mit gemeint wird das umliegende Land, wie
oft bei Πόντος und Ἑλλήσποντος. — καταδέξαντες die entdeckt ha-
ben, wie 4, 42, 1. (Sch.) — ναυτίλλεσθαι, selten in der attischen Prosa
bei Plat. Rep. 551, c. — στρογγύλῃσι, ἐμπορικῇσι. zu Thuk. 2, 97, 1. — ὁ
ὀγδώκοντα. ἐπ' ὀγδ.? Ueber die Form. Di. 24, 1, 9. — πάντα. τὰ πάντα
Hermann z. Vig. 93 p. 726. vgl. 9, 70, 3. Ohne Artikel Rhianos bei Paus. 4
17 E.: δὴ καὶ εἴκοσι πάσας. (Schäfer z. Dionys. 335.) vgl. Od. ε, 244: εἴκοσι
πάντα. (Matth. Gr. 266 A.) Wohl nie so Her.

§ 2. οὕτω δὴ τι auch 185, 1. 3, 12, 1. 108, 1. 4, 28, 1. 52. (Sch.
Unattisch. zu Arr. An. 1, 8, 8. vgl. gr. Spr. 51, 16, 5. Nachgeahmt von Ap-
pian Mithr. 78. — οἰκῆσαι sich ansiedeln. Spr. 53, 5, 1. — τῆς χώ-
ρης ὅκου. Spr. 47, 28, 3. (10, 4.) — τοῦτο dazu. gr. Spr. 46, 11, 3. —
ὃ δέ. zu 1, 17, 2. — τὸν Μῆδον den König der M., Kyros. (La.) τὸν

του σφι χρήματα τείχος περιβαλῆσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδον δὲ ἀφειδέ-
ς· καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι στάδιοι εἰσι, τοῦ-
ο δὲ πᾶν λίθων μεγάλων καὶ εὖ συναρμοσμένων. τὸ μὲν δὴ τείχος¹⁶⁴
οἷσι Φωκαίεσσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη· ὁ δὲ Ἀρπαγος ὡς ἐπήλασε
τὴν στρατιήν, ἐπολιόρκει αὐτούς, προῖσχύμενος ἔπεα ὥς οἱ καταχρᾶ
βούλονται Φωκαῖες προμαχεῶνα ἓνα μῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι
καὶ οἶκμα ἐν κατιρῶσαι. οἱ δὲ Φωκαῖες περιημεκτέοντες τῇ δουλο-
ντῇ ἔφασαν θέλειν βουλευσασθαι ἡμέρην μίαν καὶ ἔπειτα ὑποκρινέ-
σθαι· ἐν ᾧ δὲ βουλευόνται αὐτοί, ἀπαγαγεῖν ἐκείνον ἐκέλευον τὴν
πραγὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἀρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν εὖ τὰ ἐκεί-²
οι μέλλοιεν ποιεῖν, ὅμως δὲ σφι παρίεναι βουλευσασθαι. ἐν ᾧ ὦν
Ἀρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαῖες ἐν
οὕτῳ κατασπύσαντες τὰς πενιχοντέρους, ἐσθόμενοι τέκνα καὶ γυναῖ-
ας καὶ ἑπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν καὶ
ἀ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὃ τι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ
ἄλλα πάντα ἐσθάντες καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες ἔπλειον ἐπὶ Χίου. τὴν δὲ Φω-
καιαν ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι.

Οἱ δὲ Φωκαῖες, ἔπειτε σφι Χίοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας κα-¹⁶⁵
κομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνευμένοισι πωλεῖν, δειμαίνοντες μὴ αὐ μὲν
ἴπποριον γένωνται, ἡ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληισθῇ τούτου ἐνεκεν,
πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαῖες ἐπέλλοντο ἐς Κύρνον· ἐν γὰρ τῇ Κύρνω

tedon vermuthet We. Ueber den Ac. Spr. 61, 5 A. (6, 2.) — περιβαλέ-
σθαι. Spr. 55, 4, 10. (20.) — τὴν πόλιν. Attisch περιβάλλεσθαι τὴν πόλιν
ἢ πρὸς oder τὴν πόλιν τείχει. — καὶ γὰρ καὶ zu Xen. An. 2, 2, 15 u. zu
Thuk. 6, 61, 2. 8, 64, 2. — εἰσί. zu 1, 93, 2. — πᾶν erg. ἐστίν aus
ἰών. — λίθων. Spr. 47, 6, 3. (8, 2.)

C. 164 § 1. τοιῷδε für τοιοῦτο, wie 1, 170, 2. 180, 1. gr. Spr. 51, 7,
1. — ἐπιλαύνειν steht selten so transitiv: ἐλαύνειν 1, 176, 1. 7, 8, 3. 10,
1. 37 u. Pind. O. 11, 66; bei Attikern wohl nicht mit στρατῶν oder στρα-
τών, sondern ohne dies intransitiv. vgl. Di. 52, 2, 7 u. zu ἐσβάλλειν 1, 14, 3.
— καταχρᾶ wie 4, 118, 2 u. 7. 70. (Sch.) Sehr ungewöhnlich für ἀπόχη.
in Eroberer tritt, wenn er sich einschleichen will, zuerst immer mit ge-
wungenen Ansprüchen auf. — βούλονται. gr. Spr. 65, 5, 18. — ἐρεῖψαι, ein
volisches Wort. (Schneider zu Xen. Kyr. 7, 4, 1.) Nur an einer Stelle bei
Isa., bei den κοινοῖς öfter. — κατιρῶσαι dem Könige zu weihen, zum
Zeichen der Unterwürfigkeit. (We.)

§ 2. ἐν τούτῳ. gr. Spr. 51, 5, 1. vgl. 43, 4, 2. (7.) — κατασπᾶν, vom
See in die See bringen, wie 7, 193. Attisch καθέλκειν. zu Thuk. 6, 34,
1. — τέκνα καὶ γ. gr. Spr. 50, 3, 8. Der Verbindung wegen fehlt der Ar-
tikel auch bei ἑπιπλα, obgleich πάντα zugefügt ist. Anders 1, 166, 2. — τὰ
gr. Spr. 50, 7, 7. (8, 14.) — χωρίς. zu 1, 94, 1. — ὃ τι für ὅτι Werfer, ἢ
u. Va. — γραφὴ Gemälde. — δὲ nach τὰ bezieht sich auf den Zwischen-
satz χωρίς etc. — ἐσθάντες nach ἐσθόμενοι (epanaleptisch). gr. Spr. 52, 10,
1. — ἀνδρῶν. Spr. 47, 12. (13.) vgl. 47, 25, 3. (26, 4.) — Φώκαιαν für
Φωκαίην Bekker. zu 1, 80, 1. — ἔσχον. zu 1, 7, 2.

C. 165 § 1. ὠνευμένοισι. zu 1, 69, 2. — αὐτέων ipsorum. gr. Spr.
67, 9, 12. — ἀποκληισθῇ. Man denke τῆς ἐμπορίας aus ἐμπορίου. (Lh.)
— πρὸς ταῦτα desshalb. zu 1, 38. Attiker so nach einem Participium δια

εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ Θεοπροπίου ἀνεστήσαντο πόλιν, τῇ οὖνομα ἦν Ἀλαλή. Ἀργανθώνιος δὲ τηνικαῦτα ἦδη τετελευίκεε. σιελόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φωκαίαν κατεφόνευσαν τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐφρούρει παραδεξαμένη παρ' Ἀρπάγου τὴν πόλιν. μετὰ δέ, ὡς τοῦτο σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἔωυτων τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτησι καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν καὶ ὤμωσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίαν ἤξειν πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναπεφηνέναι. στελλομένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον ὑπὲρ ἡμίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος καὶ τῶν ἡθῶν τῆς χώρας, ψευδόρχιοι δὲ γενομένοι ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίαν. οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὄρ-
 166 κιον ἐφύλασσαν ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσσέων ἔπλεον, ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἶκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων ἐπ' εἰσα πέντε καὶ ἱρὰ ἐνιδρύσαντο. καὶ ἦγον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον τοὺς περιόικους ἅπαντας· σιρατεύονταί ὧν ἐπ' αὐτοὺς κοινῇ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι νηυσὶ ἐκάιτεροι ἐξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαῖες πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἐξήκοντα, ἡντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμίσγοντων δὲ τῇ ναυμαχίᾳ Καδμείῃ τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι ἐγένετο· αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντι σφι νέες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιεοῦσαι ἦσαν ἄχρηστοι· ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλήν ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἶαί τε ἐγίνοντο αἱ νέες σφι ἄγειν, καὶ ἔπειτα ἀπέντες
 167 τὴν Κύρνον ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. τῶν δὲ διαφθαρείσων νεῶν τοὺς ἀνδρας οἱ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολ-

πῦτα. gr. Spr. 56, 12, 4. — ἀνεστήσαντο hatten sich erbaut. (Lh.) Das Wort ist sonst so nicht üblich. Sch. erklärt: sie hatten die Einwohner einer Stadt vertrieben. Unpassend. Auch findet sich so nur das Activ.

§ 2. Φωκαίαν für Φωκαίην Bekker. — κατάρας. die attische Prosa ἀρά neben κατεῤῥασθαι. — τῷ ὑπολειπομένῳ gegen jeden Zurückbleibenden. gr. Spr. 48, 9, 1. — τοῦ στόλου. gr. Spr. 47, 13, 5. — μύδρον. Hor. Epod. 16, 25: Sed juremus in haec: simul imis saxa renarant Vadis levata, ne redire sit nefas. (We.) — μὴ πρὶν. μὴ πρότερον gew. die attische Prosa. vgl. 7, 8, 3 u. zu Arr. An. 5, 11, 4. — ἀναπεφηνέναι für ἀναγῆναι Kr. ἀναφανῆναι Reiske, ἀναδύναι Bekker. vgl. 2, 15, 2: τὸ Ἀέλια — νεωστὶ ἀναπεφηνός. — ψευδόρχιος kommt sonst nirgends vor. — ἀερθέντες, wie 1, 170, 1. vgl. 9, 52. Attisch ἄραντες gr. Spr. 52, 2, 1.

C. 166 § 1. γὰρ. zu 1, 30, 2. — Τυρσηνοὶ, die Agylläer 1, 167, 12. — ἡντίαζον für ἀντίαζον Lh. vgl. 4, 121. ἡντίασαν 4, 80, 1 9, 6.

§ 2. τῇ. zu 1, 80, 4. — Καδμείῃ, ein mit schweren Verlusten erkämpfter, wie der im Kriege der Epigonen bei Theben. vgl. We. zu Diod. 11, 12. — αἱ μὲν. zu 1, 18, 1. Aehnlich steht der Artikel bei einer Anzahl von Monaten 1, 192, 1 u. 4, 28, 1. — ἀπεστράφατο sie (ihnen) wurden umgebroschen, retorta Sch. Vielleicht schrieb Her. ein anderes Wort. — τοὺς ἐμβόλους. Spr. 52, 4, 2. — νέες für νῆες Bekker.

C. 167 § 1. Τυρσηνοὶ. Die Lücke bemerkte Reiske. Vielleicht fehlt we-

λαφ πλείους καὶ τούτους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαῖ-
οις πάντα τὰ παριόντα τὸν χώρον ἐν τῷ οἱ Φωκαῖες καταλευσθέντες
ἐκίετο ἐγένετο διάστροφος καὶ ἐμπηρα καὶ ἀπόπληκτος, ὁμοίως πρόβατα
καὶ ὑποζύγια καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφούς ἐπεμπον,
βουλόμενοι ἀκίεσθαι τὴν ἁμαρτίαν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε²
ποιεῖν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἐτι ἐπιτελέουσι· καὶ γὰρ ἐναγίζουσι
ἐν μεγάλῳ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἵππικὸν ἐπιστάσι. καὶ οὔτοι
μὲν τῶν Φωκαίων τοιοῦτον μόρον διεχρήσαντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ
Ῥήγιον καταφυγόντες ἐνθεῦτεν ὀρμεύμενοι ἐκτίσαντο πόλιν γῆς τῆς
Ὠκωτρῆς ταύτην ἧτις νῦν Ἰέλη καλεῖται. ἔκτισαν δὲ ταύτην πρὸς
ἀνδρὸς Ποσειδωνίεω μαθόντες ὡς τὸν Κύρνον σφι ἡ Πυθίη ἐχρησε
πίσας ἤρων ἐόντια, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον.

Φωκαῖς μὲν νῦν περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε, παραπλήσια δὲ
τοῖσι καὶ Τήσιοι ἐποίησαν· ἐπέτε γὰρ σφειν εἶλε χώματι τὸ τεῖ-168
χος Ἀρπαγος, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα οἴχοιτο πλείοντες ἐπὶ τῆς
Θρηίκης καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἀβδήρα, τὴν πρότερος τούτων
Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξέλα-
θεις τιμὰς νῦν ὑπὸ Τηίων τῶν ἐν Ἀβδήροις ὡς ἤρως ἔχει.

Οὗτοι μὲν νῦν Ἰώνων μῦθοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι¹⁶⁹
ἐξέλιπον τὰς πατρίδας· οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, διὰ μά-
χης μὲν ἀπικέατο Ἀρπάγῳ, κατὰ περ οἱ ἐκλιπόντες, καὶ ἄνδρες ἐγέ-
γοντο ἀγαθοὶ περὶ τῆς ἐωντοῦ ἑκαστος μαχόμενοι, ἐσσωθέντες δὲ καὶ
ἄλόντες ἔμεινον κατὰ χώραν ἑκαστοὶ καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον.
Μιλήσιοι δέ, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, αὐτῷ Κύρῳ ὄρκιον ποι-

πρὸς οἱ Τυρσηνοὶ δέλαχον· οἱ δὲ Τυρσηνοὶ ἔλαχον τε (oder λαχόντες). — πλεί-
ους. πλείους Br. Di. 23, 4, 4. — οἱ Φωκαῖες. οἱ Φ. οἱ? — διάστροφος
verrenkt an Gliedern, aus Attikern so nicht nachgewiesen. — ἐμπηρα
verkrüppelt, wie 1, 196, 2. Unattisch. — ἀπόπληκτος vom Schlag-
illusse gelähmt. Ar. We. 948: ἀπόπληκτος ἐξαίγνης ἐγένετο τὰς γνάθους. —
ἀκίεσθαι sühnen.

§ 2. ἐναγίζουσι, τὸ χάρις ἐπιφέρειν ἢ δύναι τοῖς κατοικομένοις. Greg.
vom ion. Dial. 109. vgl. 2, 44, 3. (Sch.) καθαγίζειν Ar. Vö. 566. Ly. 238, ἐν-
τίμωμεν Thuk. 5, 11, 1. — ἐκτίσαντο. ἔκτισαν Sch. — πόλιν, proleptisch
für den Ort an dem sie die Stadt später gründeten. vgl. 2, 99, 1. Kr. zu
Thuk. 1, 2, 3 E. — Κύρνον, einen Sohn des Herakles. Servius zu Virg. Ecl.
9, 30. (La.) — κτίσαι bei der Gründung als Beschützer einzusetzen und
zu verehren. (Sch.) — ἤρων. Di. 20 unter ἤρως.

C. 168. Θρηίκης für Θρηίκης Bekker Di. 3, 1, 1. — πόλις verbindet
Her. oft ohne Artikel mit dem Eigennamen, wie nach ihm Arrian. vgl. dort
Kr. zu 1, 1, 5, 4, 28, 6. So auch Thuk. 2, 80, 5. 102, 2: Σπράτον πόλιν. 5,
41, 1: Ἀνθρήνην πόλιν. 1, 104, 1: ἐπὶ Φάρου πόλεως. — ἀπώνητο hatte
keinen Erfolg, sonst poetisch. — ὑπὸ Τηίων. gr. Spr. 52, 3, 3.

C. 169. ἀπικέατο. Die attische Prosa in dieser Verbindung ἐρχεσθαι
oder ἔλπειν. Eu. Med. 872: ἐγὼ δ' ἑμαυτῇ διὰ λόγων ἀγικόμεν. gr. Spr. u.
Di. 68, 22, 3. (1.) — ἑκαστος. ἑκαστον Sch. — καὶ πρότερον 1, 143, 1. (Sch.)
— τὸ δεύτερον. 1, 6, 2 u. 28. (Sch.)

ησάμενοι ἡσυχίην ἤγον. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίῃ ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοὺς ἐν τῇ ἡπειρῷ Ἰωνας ἐχειρώσατο Ἀρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἰωνες καταρρωδήσαντες ταῦτα σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ.

- 170 Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων καὶ συλληγομένων οὐδὲν ἔσπον ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι γνώμην Βιαντι ἀνδρα Πριηνέυ ἀποδέξασθαι Ἰωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπειθοντο, παρῆχε ἂν σφι εὐδαιμονεῖν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἰωνας ἀερθέντας πλέειν ἐς Σαρδῶ καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κίττειν πάντων Ἰώνων, καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἀπασῶν μεγίστην νεμομένους καὶ ἄρχοντας ἄλλων· μένουσι δέ σφι ἐν αὐτῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ἐνορᾶν ἐλευθερίην ἐτι ἰσομένην. αὕτη μὲν Βιαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ἰωσι γενομένη, χρηστὴ δὲ καὶ πρὶν ἢ διαφθαρῆναι Ἰωνίην Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, τὸ ἀνέκαθεν γένος ἑόντος Φοίνικος, ὃς ἐκέλευε ἐν βουλευτήριον Ἰωνας ἐκτιῆσθαι, τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ (Τέων γὰρ μέσον εἶναι Ἰωνίης), τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκημένας μηδὲν ἔσπον νομίζεσθαι κατὰ περ εἰ δήμοι εἴεν. οὗτοι μὲν δὴ σφι γνώμας τοιῶσδε ἀπεδέξαντο.

- 171 Ἀρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην ἐποιέετο στρατηγὴν ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Αὐκίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπικμένοι ἐς τὴν ἡπειρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἑόντες Μίνω τε κατήκοοι καὶ καλεόμενοι Ἀτλεγεες εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελέοντες, ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ· οἱ δέ, ὅπως Μίνως δέοιτο, ἀπλήρουν οἱ τὰς νέας. αἵτε δὲ δὴ Μίνω κατεστραμμένου γῆν πολλήν

C. 170 § 1. οὐδὲν ἔσπον, ungeachtet sie bedrängt waren. — τῇ εἰ gr. Spr. 51, 9, 3. — παρῆχε. zu 1, 9, 2. — εὐδαιμονήσειν, abhängig von einem aus ἐκέλευε zu entnehmenden ἔφη. vgl. § 2. gr. Spr. 65, 11, 7. — μεγίστην, ein wohl damals allgemeiner Irrthum. vgl. 5, 106, 4 u. 6, 2. (Bä.) — νέμεσθαι benutzen, für sich bebauen, bei Her. öfter so. zu Thuk. 1, 2, 1.

§ 2. αὕτη μὲν. gr. Spr. 59, 1, 11. — γνώμη erg. ἦν. Spr. 62, 1, 6. ἐπὶ nach, Ggs. πρὶν ἢ. Spr. 68, 37 (41), 3. — γενομένη. Spr. 52, 8, 1. — ἀνέκαθεν bei Her. oft mit Bezug auf die Ahnen; nicht so die Attiker, überhaupt nicht ihre Prosa. Mit τὰ 5, 55. (66.) 92, 3, 6, 35, 1. 125, 1. 128, 2. So wird auch hier wohl τὰ zu lesen und γένος zu streichen sein. — Φοίνικος. Diog. L. 1, 12: ἐκ τῶν Θηλειῶν, οἱ εἰσι Φοίνικες εὐγενέστατοι τῶν ἀπὸ Κάδμου καὶ Ἀγήνορος. (We.) — οἰκημένας für οἰκισμένας Kr. zu 1, 151. — μηδὲν ἔσπον um nichts weniger bewohnt, wenn man auch eine Centralstadt habe. — νομίζεσθαι κατὰ περ εἰ sollten angesehen werden wie wenn sie. — δῆμοι hatten ein Gemeinde-, kein Staatswesen. Thales wollte den Städtebund (Πανιώνιον) zu einem Gesamtstaate umschaffen. — οὗτοι für οὕτω Schäfer. — ἀνεδέξαντο. Spr. 52, 8, 4. (5.)

C. 171 § 1. Κᾶρες μὲν. Dem entspricht οἱ δὲ Καυνίους 172, 1. (Ih.) — καὶ ἐγώ, wie eben auch andre Schriftsteller. (St.) — εἰμι, εἰμι ἐπὶ Werfer u. Sch. vgl. 2, 29, 1. 4, 16. 192, 2. zu Thuk. 1, 2, 2. — ἐξικέσθαι ἀκοῇ auch 4, 16. (Sch.) — οἱ δέ. zu 1, 17, 2. — ὅπως. zu 1, 11, 1.

καὶ εὐτυχεύοντος τῷ πολέμῳ τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἱδιῶν ἀπάντων κατὰ τοῦτον ἄμα τὸν χρόνον μακρῷ μάλιστα. καὶ σφί τριεὶ ἔξενρήματα ἐγένετο τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο· καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνα λόφους ἐπιδέεσθαι Κῶρες εἰσι οἱ καταδξάντες καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημήα ποιεῖσθαι, καὶ ὅχανα ἀσπίσι οὗτοι εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τῶς δὲ ἄνευ ὀχάνων ἐφόρειον τὰς ἀσπίδας πάντες οἱ περ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες, περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοις περικείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κῶρας χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Λωριέες τε καὶ Ἰωνες ἐξ-³ ἀτίστησαν ἐκ τῶν νήσων καὶ οὕτω ἐς τὴν ἡπειρὸν ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κῶρας οὕτω Κρηῖτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέντοι αὐτοὶ γε ὁμολογοῦσι τούτοις οἱ Κῶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ξωντούς εἶναι αὐτόχθονας ἡπειρώτας καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμένους τῷ περ νῦν. ἀποδεικνύσι δὲ ἐν Μυλάσοις Λιδὸς Καρίου ἱερὸν ἀρχαῖον,⁴ τοῦ Μυσοῖς μὲν καὶ Λυδοῖς μέτεστι ὥς κασιγνητοῖς ἐοῦσι τοῖς Κασσι· τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσοῦν λέγουσι εἶναι Κασσίου ἀδελφεοῦς· τούτοις μὲν δὴ μέτεστι, ὅσοι δὲ ἔόντες ἄλλου ἔθνους ὁμόγλωσσοι τοῖς Κασσι ἐγένοντο, τούτοις δὲ οὐ μέτα. οἱ δὲ Καύνιοι αὐ-¹⁷² τοχθόνες δοκέειν ἔμοι εἰσι, αὐτοὶ μέντοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσεχωρήκασιν δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος ἢ οἱ Κῶρες πρὸς τὸ Κανικόν (τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι), νόμοις δὲ χρίεται κεχωρισμένοις πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Κασσίων. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἱλαδὸν συγγένεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισὶ. ἰδρυθέντων δὲ σφί ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα, ὥς σφί ἀπέδοξε, ἔδοξε δὲ τοῖς πατρίοις μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖς, ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καύνιοι ἡβηδόν, τύπτοντες δούρασι τὸν ἥερα μέχρι οὐρανῶν τῶν Καλυνδικῶν εἰποντο καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεοὺς.

Καὶ οὗτοι μὲν τρόποις τοιούτοις χρέωνται, οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ¹⁷³ Κρήτης τῶρχαῖον γενόνασι (τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν

§ 2. ἄμα. ἄρα? — μακρῷ. καὶ μακρῷ alte Ausgaben, wie 2. 136, 1. (Eltz.) — μάλιστα. Spr. 49, 10, 8. — τριεὶ. Di. 24, 2, 4. — ἐχρήσαντο führten ein. zu 1, 163, 1. Ueber die Sache zu Thuk. 1, 8, 1. — οἰηκίζον ungewöhnlich so übertragen. — περικείμενοι erg. πρὸς ἀσπίδας. (Matth.) Arr. An. 5, 1, 4: τὸ κράνος περικείμενος. Spr. 52, 4, 2.

§ 3. ξωντούς. zu σφί 1, 4, 1.

§ 4. ἔθνος gehört zu ἔόντες. Spr. 47, 7, 2. (9, 2.) — τούτοις δέ. Spr. 69, 16, 2. vgl. 1, 196, 2. 50, 2. 61. 111, 3. 120, 2.

C. 172, δοκέειν. zu 1, 131. — γλῶσσαν. Spr. 46, 2, 1. (46, 4.) — πολλόν. gr. Spr. 48, 15, 14. — τῶν ἄλλων von den Sitten der andern. gr. Spr. 48, 13, 9. — τοῖσι γὰρ für τούτοις γὰρ. Di. 50, 1, 2. — ἡλικίαν Altersgenossenschaft. — ἱλαδόν. andre εἰλαδόν, schaarenweis, eig. poetisch, auch bei Her. nur hier. — ἡβηδόν im waffenfähigen Alter, auch 6, 21. (Sch.) Es findet sich erst wieder bei Späteren.

βάρβαροι) διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιλείης τῶν Εὐρωπῆς παίδων Σαρπηδόνης τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ σιᾷσι Μίνως, ἐξήλασε αὐτὸν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ ἀπωσθέντες ἀπίκοντο τῆς Ἀσίας ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα· τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὕτη τὸ παλαιὸν ἦν Μιλυάς, οἱ δὲ Μιλυαὶ τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδῶν ἦρχε, οἱ δὲ ἐκαλέοντο τό πέρ τε ἠνείκαντο οὐνομα καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμύλαι· ὡς δὲ ἐξ Ἀθηνέων Λύκος ὁ Πανδίωνος, ἐξελαθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμύλλας παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ τὰ μὲν Κρητικοῖσι χρέωνται, ἐν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἐωνιτοὺς καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν πατέρων, ἐλρομένου δὲ ἑτέρου τὸν πλησίον τίς ἐστι, καταλέξει ἐωνιτὸν μητρόθεν καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμέεται τὰς μητέρας. καὶ ἦν μὲν γε γυνὴ ἀσὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γενναῖα τὰ τέκνα νενομίσια· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀστὴς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτέων, γυναικα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχη, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται.

- 174 Οἱ μὲν νυν Κῶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι ἰδουλώθησαν ὑπ' Ἀρπάγου, οὔτε αὐτοὶ οἱ Κῶρες ἀποδεξάμενοι οὐδέν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώραν οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, οἱ τῆς χώρας τῆς σφειέρης τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλεῖται, ἀρχμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβασσίας, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης πλὴν ὀλίγης

C. 173 § 1. τῶρχαῖον. Di. 14, 10, 7. — διενειχθέντων als sie sich entzweit hatten. Di. 40 unter γέρω u. gr. Spr. 52, 6, 1. —

§ 2. τέως für ἔως. Di. 69, 72. — καὶ νῦν, καὶ τόπερ νῦν. (Lh.) Ueber den Ac. τόπερ bei καλέονται gr. Spr. 52, 4, 6. — καὶ οὗτος gleichfalls, wie Sarpedon. gr. Spr. 51, 7, 12. — οὕτω. gr. Spr. 65, 9, 1. — ἀνὰ χρόνον mit der Zeit, wie 2, 151, 1. 5, 27. 7, 10, 6: μὴ παρανίκα ἀλλ' ἀνὰ χρόνον. (Sch.) Attisch bloss (τῷ) χρόνῳ. gr. Spr. 48, 2, 10. — τὰ μὲν. gr. Spr. 50, 1, 15.

§ 3. νενομίκασι: zu 1, 142. 1. — συμφέρονται stimmen überein, öfter so bei Her., selten ähnlich bei Attikern. Antiph. 5, 42: τοῖς λόγοις τοῖς τοῦ ἀνθρώπου συνεγέρετο ὡς ἀληθέειν οἶσιν. vgl. zu Thuk. 4, 1, 65. Das ἔν gehört auch zu συμφέρονται. So „συμφέρεσθαι τι· τόδε 2, 80. 6, 59, τὰ ἐπιλοια 4, 154, 1.“ (Sch.) gr. Spr. 52, 4, 8. — ἐστι für εἴη κτ. — καταλέξει. Aehnlich ἄφονται 1. 198, ἀποδομιγῇ 1, 199, 3. γέυεται 2, 39, 2. 41, 1, χρήσιμα neben γιλήσιμα ἂν 2, 41, 1. Vgl. Di. 53, 7, 2. — μητρόθεν, πρὸς μητρός die attische Prosa; vereinzelt πατρόθεν Thuk. 7, 69, 2. — ἀνανεμέεται wird her erzählen; sonst so nicht üblich. — καὶ ὁ selbst der.

C. 174 § 1. μὲν νυν, zurückweisend auf 1, 171, 1 A. (Lh.) — αὐτοί, wie 1, 175. Kr. zu Arr. An. 7, 15, 3. — ἀποδεξάμενοι wiederholt weil es durch das stark hervortretende ἰδουλώθησαν verdunkelt war. — οἱ hat Bekker zugefügt. — τό für ἡ. Spr. 61, 6, 4. (7, 8.) — Βυβασσίας für Βυβλεσίας Is. Vossius. — περίεργος, attisch περίεργος, wie sonst auch bei

περιφερόου (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορρῇν ἄνεμον ὁ Κεραμεικὸς κύλ-
πος ἀπέργει, τὰ δὲ πρὸς νότον ἢ κατὰ Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασ-
σα), τὸ ὧν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἔδν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὥρυσσον
οἱ Κνίδιοι ἐν ὅσῳ Ἀρπαγὸς τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆ-
σον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο· τῇ γὰρ ἡ Κνι-²
δίῃ χώρῃ ἐς τὴν ἡπειρον τελευτᾷ; ταύτῃ ὁ Ἰσθμὸς ἐστὶ τὸν ὥρυσσον.
καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων μᾶλλον γὰρ τε καὶ
θιότερον ἐφαίνοντο ισιρῶσκεισθαι οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ οἰκότιος τὰ τε
ἄλλα τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς θραυομένης
τῆς πέτρης, ἐπεμπον ἐς Δελφούς θεοπρόπους ἐπειρησομένους τὸ ἀντί-
ξουν. ἡ δὲ Πυθίη σφι, ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι, χρᾶ ἐν τριμέτρῳ³
τόνῳ τάδε.

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε μηδ' ὀρύσσετε·

Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης τοῦ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο
καὶ Ἀρκαίῳ ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδο-
σαν· ἦσαν δὲ Πηδιαεῖς οἰκόντες ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν,¹⁷⁵
τοῖσι ὅκως τε μέλλοι ἀνεπιτήδειον ἔσεσθαι, αὐτοῖσι τε καὶ τοῖσι πε-
ριοίκοις, ἡ ἱρεὶ τῆς Ἀθηναίης πύγωνα μέγαν ἴσχει. τρίς σφι τοῦτο
ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μούνοι τε ἀντίσχον χρόνον Ἀρπάγῳ
καὶ πρῆγματα παρέσχον πλεῖστα, οὗρος τειχίσαντες τῷ οὐνομά ἐστι Αἰδῇ.

Πηδιαεῖς μὲν νυν χρόνῳ ἐξαιρέθησαν· Λύκιοι δέ, ὡς ἐς τὸ¹⁷⁶
Ξάνδιον πῶδιον ἦλασε ὁ Ἀρπαγὸς τὸν στρατόν, ἐπεξιόντες καὶ μαχό-
μενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο, ἐσωθέντες δὲ καὶ
κατελιθέντες ἐς τὸ ἄστυ συνήλυσαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν τὰς τε γυναῖ-

Her. 4, 42, 1. 45, 1. — βορρῇν. βορέην Br. Di. 15, 8, 3. — ὧν δὴ weist
auf ὀλίγης zurück. — ἔδν ἐπὶ sich hin erstreckend. zu Xen. An. 4, 6,
11: τὸ ὅρος ἐστὶν ἐφ' ἐξήκοντα στάδια. — οἱ Κνίδιοι, zugesetzt weil das
ursprüngliche Subjekt οἱ durch die Entfernung verwischt war. — ἐν ὅσῳ.
gr. Spr. 42, 4, 7.

§ 2. ἐντὸς, τοῦ Ἰσθμοῦ. (Sch.) — πᾶσα, ἡ χώρῃ. (Sch.) — ἐγένετο.
Xen. An. 1, 10, 3: ὅπου αὐτῶν ἐγένοντο πάντα ἴσωσαν. Bekker ἐγένετο.
— χειρὶ. Di. 44, 1, 2. — ἐργαζομένων. zu τοῖσι 1, 24, 2. — γὰρ. zu 1,
3, 1. — τερωσκεισθαι verletzt werden. — τοῦ οἰκότιος hängt von
den Comparativen ab. (Bä.) — τὰ ἄλλα hängt von τερωσκεισθαι ab. Spr. 52,
4, 2. — ἐπειρησομένους für ἐπερ. Lh. — ἀντίξουν, ἴσων, unattisch,
bei Her. öfter.

§ 3. τόνῳ. zu 1, 47, 2. — εἴ κ'. εἴ γ' Bekker. vgl. jedoch Il. ψ, 526.
(Herm. de ἄν part. p. 49) — δέ mit Bezug auf die vorgelegte Frage. vgl. zu
Xen. An. 4, 6, 10. — ἀμαχητὶ nicht ἀμαχεῖ Her.; einzeln jenes bei Xen.
an zwei Stellen.

C. 175. ἦσαν. Di. 56, 1, 2. Dieser Satz sollte eig. ein relativer sein:
Πηδιαεῖς δέ, οἳ ἦσαν — οὗτοι ἀντίσχον. gr. Spr. 65, 10 A. — ἀνεπιτήδειον,
κατελόν von derselben Sache 8, 104. (Sch.) — τρίς. Di. 59, 1, 4.

C. 176. ἦλασε. zu 1, 164, 1. — ἐπεξιόντες für ἐπεξιόντες Bekker.
— ἀρετὰς. Der Plural von Tapferkeit auch 9, 40, sonst woher mir nicht

κας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οὐκίτας, καὶ ἔπειτα ὑπήψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καλεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες καὶ συνομόσαντες ὄρκους δεινούς ἐπεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φαρμένων Ξανθίων εἶναι οἱ πολλοί, πλὴν ὀγδώκοντα ἰστικῶν, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἰστικαὶ αὐταὶ ἔτυχον τῆνικαῦτα ἐκδημέουσai καὶ οὕτω περιεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἀρπαγος, παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε· καὶ γὰρ οἱ Καύριοι τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω.

177 Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἀρπαγος ἀνάστατα ἐποίησε, τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος καὶ οὐδὲν παρῖς. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρήσομεν· τὰ δὲ οἱ παρέσχε πόνοι τε πλεῖστον καὶ ἄξιαπληγτότατά ἐστι, τοῦτων ἐπιμνήσομαι.

Κῦρος ἐπέειπε τὰ πάντα τῆς ἡπείρου ὑποχείρια ἐποιήσατο, Ἀσσυ-
178 ρίοισι ἐπειθετο. τῆς δὲ Ἀσσυρίας ἔστι μὲν κού καὶ ἄλλα πολισμάτα μεγάλα πολλά, τὸ δὲ οὐνομασιότατον καὶ ἰσχυρότατον καὶ ἔνθα σφί τῆς Νήου ἀναστάτου γενομένης τὰ βασιλῆα κατεστήκει, ἦν Βαβυλών, ἐοῦσα τοιαύτη δὴ τις πόλις. κείται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα μέτωπον ἑκαστον εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων ἐούσης τετραγώνου· οὗτοι σιᾶδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνονται συνάπαντες ὀγδώκοντα καὶ τετρακόςιοι. τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου, ἐκεκοσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτά μιν βαθεῖα τε καὶ εὐρεᾶ καὶ πλὴν ὕδατος περιθίει, μετὰ δὲ τείχος πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιλῆων ἐὼν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ διηκοσίων πηχέων· ὁ δὲ βασιλῆος πῆχυς τοῦ μετρίου ἐστὶ πῆχυς
179 μῆζων τρισὶ δακτύλοισι. δεῖ δὴ με πρὸς τοῖοις ἐτι φράσαι ἵνα καὶ ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθῃ καὶ τὸ τείχος ὄντινα τρόπον ἐργαστο. ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον ἐπλίνθευον τὴν γῆν τὴν ἐκ τοῦ ὀρύ-

erinnerlich. — καίεσθαι. Spr. u. Di. 55, 3, 10. (20.) — συνομόσαντες mit ὄρκον ist selten. Thuk. 8, 75, 3: συμώνσαν τὸν αὐτὸν ὄρκον. Sie verbanden sich gemeinsam unterzugehen. — ἐπεξελθόντες für ἐπεξελθόντες Bekker. — τῶν νῦν Λυκίων φαρμένων Ξανθίων εἶναι, der jetzt Lykier zu sein vorgehenden Xanthier. gr. Spr. 50, 12, 1 u. 2, über den Ge. Spr. 55, 2, 3. (5.) — τὰ πλέω. Spr. 46, 7 A. (11, 2.)

C. 178 § 1. πολλά gehört zu dem verbundenen πολισμάτα μεγάλα: viele Grossstädte. Sonst πολλά (τε) καὶ μεγάλα. gr. Spr. 69, 32, 3. — τοιαύτη für τοιῆδε. gr. Spr. 51, 7, 3. — ἐούσης τετραγώνου als ob vorherginge ἢς ἑκαστον μίτωπὸν ἔσθι. (St.) vgl. 2, 124, 3 134, 1. (Lh.) — σταδίων hängt von dem in ἐοῦσα liegenden πόλις ab. vgl. § 2. zu Xen. An. 1, 2, 23. — οὗτοι. Spr. 61, 6. (7.) — τῆς περιόδου. zu Xen. An. 1, 10, 1: πῆχυς παρασάγγαι τῆς ὁδοῦ. — γίνονται kommen heraus. zu Xen. An. 1, 2, 9. — συνάπαντες. οἱ συνάπαντες? zu 1, 98, 2. 163, 1.

§ 2. τάφρος μὲν ohne γὰρ. gr. Spr. u. Di. 59, 1, 5. — βασιλῆων, persische. (Sch.) — τοῦ μετρίου, τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ κοινοῦ. Schol. zu Luc. Kat. 16. (Sch.)

C. 179 § 1. ἵνα wo, nur mittelbar wozu. — ἐπλίνθευον ver-

γματος ἐκφερομένην, ἐκλύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς ὥπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοις· μετὰ δὲ τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῃ θερμῇ καὶ διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου ταρσοὺς καλύμων διαστοιβάζοντες ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χεῖλα, δεύτερα δὲ αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τεῖχος παρὰ τὰ ἑκατὰ οἰκήματα μουνύ-² πωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα· τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔκειον τεθρίπῳ περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐιστάσι πέριξ τοῦ τεῖχος ἑκατόν, χάλκλαι πᾶσαι, καὶ σταθμοὶ τε καὶ ὑπέρθυρα ὠσανύως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα δεκάτῃ ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἴς οὖνομα αὐτῇ. ἐνθα ἔστι ποταμὸς οὐ μέγας· Ἴς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὖνομα, ἰσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τὸ ῥέειθρον. οὔτε ὧν ὁ Ἴς ποταμὸς ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀναδίδοι πολλούς, ἐνθεν ἡ ἀσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη.

Τειχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλῶν τρόπῳ τοιῷδε, ἔστι δὲ δύο φάρ-¹⁸⁰ στα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διέρχει, τῷ οὖνόμα' ἔστι Εὐφράτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἔων μέγας καὶ βαθὺς καὶ ταχύς· ἔξει δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὧν δὴ τεῖχος ἐκάπερον τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλათαι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου αἱ ἐπισκαμπαὶ παρὰ χεῖλος ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ αἰμασιῇ πλίνθων ὀπτέων κατατείνει. τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ ἐὼν πλήρης οἰκίῶν τριωρόφων τε

brauchten zu Ziegeln. zu Thuk. 4, 67, 1. — *ἐλκεῖν* streichen late- res ducere; *πλίνθους ἐύρσαν* 2, 136, 3. (We.) — *τέλματι* als Mörtel. (Lg.) Spr. 57, 3, 2. (1.) — *διὰ τρ. δόμων πλίνθου* zwischen je dreissig Ziegelschichten. vgl. 2, 127, 2. (Wy. u. Lg.) Die Zahl scheint zu gross; nach dem Berichte der Reisenden findet sich die Zwischenlage je nach 5—8 Schichten. Rennel in G. G. Bredows Untersuchungen 2 S. 559. Für das sonst so nicht gebräuchliche *δόμος* sagt „Thuk. 3, 20, 2 *ἐπιβολή*“. (St.) — *πλίνθων*, der Singular collectiv. (Sch.) Spr. 44, 1, 1; über. den Gen. 47, 6. (8.) — *ταρσοὺς καλύμων* Rohrschichten. vgl. zu Thuk. 2, 76, 1. — *διαστοι- βάζειν* durchstopfen, durchschliessen; nur das Simplex noch bei Späteren. — *ἔδειμαν*. Di. 39 unter *δέμα*. — *χεῖλα* Rand. (Lg.) Wände. (Lh.)? Thuk. 3, 23, 3 u. 4: *ισπασθαι ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς τάφρου*.

§ 2. *μουνόπωλα* einstöckige Valla, aus Einem Zimmer bestehen- de Gr., ununterbrochen zusammenstehende oder nur von Einer (der vordern) Seite sichtbare Sch. — *περιέλασιν* zur Fahrt um die Stadt. — *πᾶσαι* alle oder ganz? zu 1, 52. — *σταθμοὶ* Pforten. — *τέ. δι?* Denn der Gebrauch gr. Spr. 69, 32, 11 ist wohl nicht auf die Anfügung einzelner Begriffe auszudehnen. — *ὑπέρθυρα* Sims. (Lg.) — *τὸ ῥέειθρον*. *ῥέειθρον* hätte ein Attiker nicht zugefügt. Spr. 52, 2, 7. vgl. zu 1, 14, 3. — *θρόμβους* Klumpen, ein seltenes Wort, zumal in der attischen Prosa.

§ 180 § 1. *φάρσα* (Bruch-) Stücke, unattisch, noch 1, 181, 1. 186, 1. — *ἐκάτερον* beider Stadtheile. — *τοὺς ἀγκῶνας*, wie § 2: *κατατέ- μηται τὰς ὁδοὺς*. Spr. 52, 4, 2. — *ἐλήλათαι* ist hingeführt. vgl. 1, 185, 1 191, 3. — *τὸ ἀπὸ τούτου*nehm' ich als Ac.: von hier an erstrecken sich die Biegungen als Steindamm, Mole (*αἰμασιῇ*), das Verbum dem nähern Prädicat angefügt. Spr. 63, 6. Manche, wie Sch., nehmen *τὸ ἀπὸ πόντος* als No. und *αἱ ἐπισκαμπαὶ* als Apposition dazu. — *ἐκάτερον* ohne Ar- tikel auch 1, 181, 1. Selten so. zu Arr. An. 5, 22, 6.

καὶ τετραρόφων κατατέμνεται τὰς ὁδοὺς ἰθάς, τὰς τε ἄλλας καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας. κατὰ δὴ ὧν ἐκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἵμασιγῇ τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαι περ ἀλαῦραι, τοσαῦται ἀριθμὸν· ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ 181 αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ ἔστι, ἕτερον δὲ ἔσωθεν τεῖχος, οὐ πολλῶ τέφ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τεύχεος, στεινότερον δέ. ἐν δὲ φάρσει ἑκατέρω τῆς πόλιος τετελίστο ἐν μέσῳ ἐν τῇ μὲν τὰ βασιλῆα περιβόλῳ μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυρῷ, ἐν δὲ τῇ ἑτέρῳ Διὸς Βῆλου ἱερὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἐπὶ ἴον, δύο σταδίων πάντῃ ἐὼν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος, καὶ ἐν τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τὸν 2τω, μέχρι οὐ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεπολιται. μεσοῦντι δὲ κοινῇ τῆς ἀναβάσιος ἔστι καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι καίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες.

Ἐν δὲ τῇ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῇ νηὶ κλίνη μεγάλη κέεται εὐ ἐστρωμένη καὶ οἱ τράπεζα παρακείμεται χρυσεῖ· ἄγαλμα δὲ οὐκ ἐνὶ οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον· οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναλίσκεται ἀνθρώπων ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν αὖν ὁ θεὸς ἔλθαι ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἔόντες ἱρέες τούτου τοῦ 182 θεοῦ (φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὐτοί, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεόν

§ 2. τριώροφος dreistöckig, wie τετρώροφος wohl nur hier. — τὰς 50, 8 (11). 1. — ἐχούσας sich erstreckend, wie 1, 181, 2. 191, 3, synonym τρέπεσθαι 2, 17, 2. (Sch.) Selten so bei Attikern. Di. 52, 2, 4. — ἐπῆσαν, ἐνφοδόμητο, wie 7, 176, 2. vgl. 5, 52, 1. (Sch.) zu Xen. An. 1, 4, 4. — καὶ αὐταί, mit Bezug auf τὰς ἐπικαρσίας ὁδοῦς. (Lh.) Werfer wollte καὶ αὐταὶ streichen, Kr. nur καί, dabei αὐταὶ lesend.

C. 181 § 1. τοῦτο, die äussere Ringmauer. (Sch.) — θώρηξ Wehr, Schirm, ungewöhnliche Metapher. — τέφ. gr. Spr. 51, 16, 4. — στεινότερον von geringerem Umfange. (Lh.) — ἐν τῇ μὲν für ἐν τῇ ἡν Koenius. gr. Spr. 50, 1, 13. — χαλκόπυλος findet sich nur uoch bei Eur. — δύο. gr. Spr. 24, 2, 3. — σταδίου. erg. ἑών. Spr. 47, 6, 2. (8, 2.) — ἐπιβέβηκε steht darauf. zu Xen. An. 3, 2, 19. — μάλα. zu 1, 134, 2. — μέχρι οὐ für μέχρι, herodoteisch. Di. 68, 1, 1. Gekünstelt ist Hermanns Erklärung zum Vig. 251. Es ist einfach ein Missbrauch. An das häufige μέχρι οὐ einmal gewöhnt behielt der Ionier das οὐ bei auch wo es nicht hingehört.

§ 2. ἀνάβασις κύκλῳ Wendeltreppe. (Lg.) — μεσοῦντι. Spr. 48, 5, 2. — ἀναβάσιος. Der Ge. wie bei ἀρχεῖν oder τελευτᾶν. gr. Spr. 47, 13, 7. Plat. Pol. 265, b: μεσοῦσι τῆς πορείας. — καταγωγή Rastort, wie Plat. Phädr. 230, b, gewöhnlich ἀνάπαυλα. — θῶκοι, attisch θᾶκος. — ἀμπ. für ἀναπ. Di. 8, 3, 7. vgl. 1, 182. — νηὸς der Gottheit eigens bestimmtes Local im Ggs. zu ἱερὸν (§ 1), das alle dazu gehörigen Räumlichkeiten mit umfasst. zu Thuk. 4, 90, 2. — καὶ οἱ, καὶ αὐτῇ. — ὁ θεός, natürlich durch seinen Stellvertreter den Priester, der den Gott auch des Weirern bei der Dame vertrat. — παρακείμεται so auch 1, 183, 1 u. II. ω, 476.

C. 182. θεοῦ, (φασὶ — κλίνης) für θεοῦ. φασὶ — κλίνης Ellz. — ἰ-

ποῖον φοιτᾷν τε ἐς τὸν νῆδον καὶ ἀρπαγεύσθαι ἐπὶ τῆς κρήνης), καὶ περ ἐν Θήβῃσι τῆσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθεν κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίου γυνή, ἀρπύγαι δὲ αὐτὰς λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς δμῶν φοιτᾷν· καὶ κατὰ περ ἐν Ἰταυροῖσι τῆς Λυκίας ἡ πρόματις τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ γένηται· οὐ γὰρ ὦν αἰεὶ ἐστὶ χρηστέρῳ αὐτόθι· ἐκείνη δὲ γένηται, τότε ὦν συγκαταμνησκει τὰς κύκτας ἐσὶ ἐν τῷ νῆδῳ. ἔστι δὲ καὶ ἐν Βαβυλῶνι ἱερὸν καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἐνθα ἕγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἐν κατήμενον χρόσιον, καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακίετα χρυσῇ καὶ τὸ βῆθρον οὐ καὶ ὁ θρόνος χρυσεὸς ἐστὶ· καὶ ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, τάλαντων ὀκτακοσίων χρυσοῦ πεποιηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ βωμός ἐστι χρυσεός. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος βωμός μέγας, οὗτον θύειται τὰ τέλει τῶν προβάτων· ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ οὐκ ἔξοιθι θύειν οὐ μὴ γαλαθηνά μοῦνα. ἐπὶ δὲ τοῦ μέγανος βωμοῦ καὶ καταγίξουσι λαβανωτοῦ χλῖα τάλαντα ἑτος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι τότε ἐπεὶ τὴν ἄρτην ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένει τούτῳ ἐπὶ τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδρῶν οὐαῖδενά πηχέων χρυσεὸς στερεός· ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, τὸ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαιῶν τοῖσι λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδρῶντι Λαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσιππος ἐπιβουλεύσας οὐκ ἐξόλμησε λαβεῖν, Ξέρξης δὲ ὁ Λαρεῖον ἔλαβε καὶ τὸν ἱερὸν αὐτίκῃ ἀπαγορεύοντα μὴ κινεῖν τὸν ἀνδρῶντα· τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται, ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά.

Τῆς δὲ Βαβυλώνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλεῖς, τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυριοῖσι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι, οἱ τὰ

μοί μιν, wie 2,121,11. 2,3,4. (St.) u. 4,25. vervollständigt 4,42, 2. 5,86,2. vgl. zu 1,131. — φοιτᾷν, von (häufigeren) Besuchen der Liebe 2,114,2. 3,69,2. 4,1,2. 5,70. — κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ähnlich ἐς οὐ — μέχρι τούτου 3,31, 2 u. τῇ αὐτῇ κλήρῳ, ἔκω 2,29,4. Plal. Symp. 199,b: λέγειν ὁπρὸς οὐτο δὲν εἰπεῖν, ταύτῃ. vgl. zu 3, 192,2. — ἐκεῖθεν, altisch ἐκεῖ. — καὶ κατὰ περ, angeschlossen an das obige κατὰ περ etc. erg. ἐναυλίζεται aus 181,2. — τοῦ θεοῦ, des Apollon. (St.) — γένηται, ἡ πρόματις, das ist. (Bä.) Apollon gekommen ist. (Lh.) Vielleicht schwebt schon χρηστέρῳ vor. — αἰεὶ. Nur in den sechs Wintermonaten orakelte Apollon dort, in den sechs Sommermonaten zu Delos. Serv. zu Virg. Aen. 4,148. (We.) — ἐσὼ ἐν, umaltisch, noch 2,129, 2. 169, 2. 8, 139, 1. vgl. zu ἔξω 2,16, f. — ὦν. zu 9, 87.

C. 182 § 1. τοῦ ἱεροῦ hängt von νηός ab; ἱερὸν ist der heilige Bezirk. vgl. 6, 19,2 u. Kr. zu Thuk. 1,184,2. 4,90, 2. — ἐν, ἔκω. zu 5,34,1. — βῆθρον, ἐπόβαρον Diod. 17, 66, imus gradus Curt. 5, 2, 18. (We.) Fusseschemel. — τάλαντον δ. aus oder für a.T. kann es heissen, hier wohl jenes. Spr. 47, 6. (8.) oder 47, 16. (17, 3.) — δρον für ὄρον Werfer. — τέλαα ausgewachsen. vgl. 6, 57, 1 u. zu Thuk. 5, 47, 10. — γαλαθηνά noch saugende, homerisch.

§ 2. ἐκεῖνον, des Xerxes, im Folgenden näher bezeichnet. (Sch.) Die Krieger schweben ihm in dem ganzen Werke als Hauptzeit vor. — ἔγω. Ueber das harte Asyndeton Di. 59, 1, 4. — τούτῳ. Spr. 60, 4, 2. (5, 1) — Ξέρξης. vgl. Arr. An. 7, 17, 2 u. Diod. 2, 9. (We.) — μή. zu 1, 152, 1 vgl. 4, 125, 2. — κοινίσιν anzulasten. vgl. 6, 124, 2: 8, 16. zu Thuk. 1, 143, 1. — ἴδια von Privatpersonen. (Lh.)

C. 184. Ἀσσυριοῖσι. zu 1, 106. — ἐπιβουλεύσαν, ἐπι- zusätzlich,

ταίχρα τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά, ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο, ἡ μὲν πρότερον ὤρξασα, τῆς ὑστερον γενῆσι πέντε πρότερον χειραρτένη, οὐκομα ἦν Σεμίραμις, αὕτη μὲν ἀπιδέξατο χῶματι ἀπὸ τοῦ πεδίου ἐάντα ἀξιοθέηται· πρότερον δὲ ζῶντες ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὰ πεδία πᾶσι 185 πηλαγίσειν. ἡ δὲ δὴ δευτέρον γενομένη ταύτης βασιλεῖα, τῇ οὖν ἦν Νίτωρις, αὕτη δὲ συνετιωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξίας τοῦ μὲν μνημόσυνα ἔλλπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγῆσμαι, τοῦτο δὲ τῇ Μήδων ῥῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ εὖν ἀπορμύζουσαν, ἀλλ' ἄλλα τε αἰετομύνα ἄστια αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νίον, προσφυλάξασα ὅσα ἐδινάτο μάλιστα, πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρότην ποταμὸν θέοντα πρότερον ἰδὺν, ὃς σφί διὰ τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τοῦτον ἀνωθεν διώρυχά ὀρύξασα οὕτω δὴ τε ἐποίησε σκολιὸν ὥστε δὴ τρις ἐς τῶν τετρακμίων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται ῥέειν. τῇ δὲ κώμῃ οὐνομά ἐς τὴν ἀπικνέεται ὁ Εὐφρότης Ἀρδέρικκα. καὶ νῦν οἱ ἂν κομίζονται ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες [ἐς] τὸ Εὐφρότην ποταμὸν τρις τε ἐς τὴν αὐτὴν ταύτην κώμην παραγίνοντα καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρησι. τοῦτο μὲν δὴ τοιαῦτα ἐποίησε, χῶμα δὲ παρέρχασε παρ' ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὰ χεῖλος ἄξιον θάνατος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τε ἐστὶ. κατόπιρθε δὲ πολλῷ Βαβυλωνος ὤρυσσε ἑλκτρον λίμνη, ὅλγον τε παρατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ αἰεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῖς ἐποιῦσα εἰκοσὶ τε καὶ τετρακοσίων σταδίων· τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦ ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου παρὰ τὰ χεῖλα τοῦ ποταμοῦ πα-

nachträglich. — ἐν δὲ. zu 1, 74, 1. — δύο, ἡ für δύο. ἡ Kr. Es ist eine Verkettung, ähnlich der 1, 77, 2. — τῆς ὑστερον ergl. ἀρξίας (Lh.) Nicht nöthig. Spr. 50, 4, 1 (5, 1). — γενῆσι. Spr. 48, 12, 7. (15, 2.) — αὕτη μὲν gr. Spr. 69, 16, 2. — πᾶσι πάντα? — πηλαγίσειν, bei Attikern wenig üblich; περιμυρᾶν Thuk. 2, 102, 2.

C. 185 § 1. συνετιωτέρη, besonders in sofern sie Schutzwehren gegen die Meder schuf. — μνημόσυνα, μνημῆα, öfter bei Her., selten bei Attikern. 5, 11, 2; ἠγάνισαν εἰς τὸ μνημόσυνόν που ἐμύλλαν αὐτῶν τῆς οἰκίσσεως περιμέσασθαι. — ἔλλπετο, ein bei Her. häufiger Ao. gr. Spr. 40 unter λείπω; über ἐλείψθη zu 4, 9, 2. — ἀπορμύζειν bei Her. öfter; attisch ἀπορμύζειν — ἀλλ' hat Bekker zugefügt. vgl. 1, 190. — ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, ἐπ' αὐτῶν, τῶν Μήδων. — προσφυλάξασα traf sichernde Vorkehrungen. — πρῶτα μὲν ohne γάρ. Di. 59, 1, 13. Dem mien entspricht χῶμα δὲ § 2. — ῥεῖ ἱθὺς, wie ῥεῖ μέγας. Spr. 57, 3, 1. — ἀνωθεν von oben her, nördlich von Babylon. — οὕτω δὴ τε. zu 1, 163, 2. — τρις. Vermuthlich ward er im Zickzack geleitet, wohl weil das eig. Bette zu abschüssig und felsig war. (Heeren.)

§ 2. τῆς δὲ. zu 1, 1, 1. vgl. 4, 39, 41. — ἐς vor τὸν streicht Sch. — ἐν τρισὶ ἡ. Vermuthlich durch grosse Schleusenwerke verzögert. (Heeren.) — ὅσον τε ἐστὶ wie gross es noch ist. Sch. schliesst es an ἄξιον θάνατος: bewundernswürdig wie gross es ist. gr. Spr. 51, 10, 12. Bā.: so gross wie nur irgend eins ist. — ἑλκτρον Wasserbehälter, wie 1, 186, 1 u. 4, 173. vgl. Paus. 2, 27, 8 u. 7, 27. (We.) Sonst so nicht üblich. — ὅλγον — nicht weit vom Flusse ihn längs dem Ufer hinziehend. — ἐς τὸ ὕδωρ bis das Wasser (hervor) kam. (Hg.)

μαχίονσα. ἐπέλτε δὲ οἱ ὀρώρυκτο, λίθους ἀγυγομένη κρηπίδα κύκλω
καὶ αὐτὴν ἤλασε. ἐποίησε δὲ ἀμφοτέρω ταῦτα, τὸν τε ποταμὸν σκο-
πῶν καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν ἔλος, ὡς ὃ τε ποταμὸς βραδυτέρος εἴη πε-
ρικαμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος καὶ οἱ πλοῖοι ἔωσι σχολιοὶ ἐς τὴν Βα-
βυλῶνα, ἐκ τε τῶν πλοίων ἐκδέχεται περίοδος τῆς λίμνης μακρῆ. κατὰ
τοῦτο δὲ ἐργάζετο τῆς χώρας τῇ αὐτῇ ἐσβολαὶ ἦσαν καὶ τὰ σύντομα
τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν
οὕτως τὰ πράγματα.

Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο, τοιήνδε δὲ ἐξ αὐτῶν πα-186
ραδείκην ἐποιήσατο. τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, τοῦ δὲ ποτα-
μοῦ μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν πρότερον βασιλέων, ὅπως τις ἐθέλοι ἐκ
τοῦ ἑτέρου φάρσεος ἐς τοῦτερον διαβῆναι, χρῆν πλοῖω διαβαίνειν, καὶ
ἦ, ὡς ἐγὼ δοκῶ, ὀχληρὸν τοῦτο. αὕτη δὲ καὶ τοῦτο προεῖδε· ἐπέλτε
γὰρ ὥρυσσε τὸ ἔλντρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐ-
τοῦ ἔργου ἔλλπετο. ἐτάμνετο λίθους περιμήκεας, ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ
λίθοι ἐιοῖμοι καὶ τὸ χωρίον ὀρώρυκτο, ἐκτρέψατο τοῦ ποταμοῦ τὸ
μέτρον πᾶν ἐς τὸ ὥρυσσε χωρίον, ἐν ᾧ ἐπίμπλετο τοῦτο, ἐν τούτῳ
ἐπεξηρασμένου τοῦ ἀρχαίου θεέθρου τοῦτο μὲν τὰ χεῖλα τοῦ ποτα-
μοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς καταβάσεις τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποτα-
μὸν φερούσας ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπιῆσι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ
τεῖχει, τοῦτο δὲ κατὰ μέσην καὶ μάλιστα τὴν πόλιν τοῖσι λίθοισι τοὺς
ᾠρεῖτο οἰκοδόμει γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μο-
λῶδω. ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτήν, ὅπως μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τε-3

§ 3. ὀρώρυκτο für ὠρυκτο Bekker. vgl. Di. 40 unter ὀρύσσω. — κρη-
πίδα Randmauer. (Lg.) — περικαμπὰς für περικαμπὰς Kr. Spr. 46, 4.
(1.) — ἔωσι neben εἴη. vgl. 1, 196, 4; umgekehrt 2, 161, 2. (St.) 8, 76, 2.
3, 51, 2. Der Optativ zur Bezeichnung der Möglichkeit. (Hermann Vig. p. 848.)
— ἐκ nach. zu 1, 50, 1. — ἐκδέχεται exciperet, folge. — μακρῆ, und
durch die Länge einen Einsall erschwerend. — κατὰ τοῦτο τῇ. vgl. 1, 84, 1. 2.
— ἐργάζετο für ἐργάζετο Lh. — ἐσβολαὶ Zugänge, besonders von Eng-
pässen. zu Xen. An. 1, 2, 21. — τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ die Abkürzun-
gen der (die Richt-) Wege, wie 4, 136, 1. (Sch.) — ἐπιμισγόμενοι
durch Verkehr. (Lg.) — αὐτῆς, τῆς χώρας.

C. 186 § 1. ἐκ βάθεος durch Arbeiten in die Tiefe. (La.) —
περιεβάλετο schuf sich rings Schutzwehren. vgl. zu 1, 163, 2. —
ἐξ αὐτῶν nach diesen Werken. (Reiske.) — παραινθήκη Zugabe,
sonst so nicht. — ἐούσης. ἰόντων Reiske. 1, 180, 1: ἐστὶ δύο φάρσα τῆς
πόλεως. Wenn die La. richtig ist, so muss man erklären ἡ πόλις ἐστὶ δύο φάρ-
σα (Spr. 60, 2, 2. (3.) und das Particip ist dem Prädicat angefügt. gr. Spr.
63, 6 A. — μέσον. gr. Spr. 50, 2, 16. — τοῦτο προεῖδε sorgte dafür.
(Lg.) Sonst wohl nicht so. — ὥρυσσε. ὠρεῖ; — τόδε folgendes. vgl.
zu 1, 16. — ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ von demselben aus, daran geknüpft. (Bä.?)

§ 2. ἐτάμνετο. Spr. 52, 11. — ὥρυσσε. ὠρεῖ; — ἐν ᾧ während.
— τα χεῖλα ἀνοικοδόμησε führte am Rande eine Mauer auf. —
κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχει auf dieselbe Weise wie die (Ring-)
Mauer aufgeführt war. Spr. 48, 11, 3. (13, 8.)

§ 3. ξύλα τετράγωνα viereckige Balken übersetzt man, vielleicht

τράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι· τὰς δὲ πύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαίρεσκον τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ διαφοιτέοντα τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὥς δὲ τό τε ὄρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνει ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφράτην ποταμὸν εἰς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε καὶ οὕτω τὸ ὄρυχθὲν ἔλος γινόμενον εἰς θεὸν ἐδόκει γεγονέναι καὶ τοῖσι πολήτησι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη.

- 187 Ἡ δ' αὕτη αὕτη βασιλεία καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ ἐμηχανήσατο ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος τάφον ἐωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ἐπιπολῆς αὐτέων τῶν πυλέων, ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε. "τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινόμενος Βαβυλῶνος βασιλέων, ἣν σπανίση χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον λαβέτω ὅσος βούλεται χρήματα. μὴ μέντοι γε μὴ σπανίσας γε ἄλλως ἀνοίξῃ· οὐ γὰρ ἄμεινον." οὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος μέχρι οὗ ἐς Δαρείον περιῆλθε ἡ βασιλῆς. Δαρεῖος δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκει εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτησι μηδὲν χρεέσθαι καὶ χρημάτων κειμένων καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτησι οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξιλαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον εὗρε χρήματα μὲν οὐ, τὸν δὲ νεκρὸν καὶ γράμματα λέγοντα τάδε. "εἰ μὴ ἀπληστός τις ἔας χρημάτων καὶ αἰσχροκερδῆς, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἀνέσθης."

- 188 Αὕτη μὲν νυν ἡ βασιλεία τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι, ὃ δὲ δὴ Κύρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἐωυτοῦ τοῦνομα Λαβυνῆτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν· στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένος ἐξ οἴκου καὶ προβάτοισι, καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μόνου πίνει βασιλεὺς καὶ ἄλλον οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημένου πολλὰ κάρτα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνευαι κομίζουσαι ἐν

- 189 ἀργυροῖσι ἀγγηλοῖσι ἐπονται· ὅκη ἂν ἐλαύνῃ ἐκάστοτε. ἐπεῖτε δὲ ὁ

eine viereckige Dielenlage, eine Art Zugbrücke. — ἀπαίρεσκον. Di. 32, 1. 2. — ἐς θεόν zu Pass. zu 1, 32, 2. 119, 1.

C. 187 § 1. γε dem ganzen Satze und dann noch dem σπανίσας beigelegt macht die Warnung dringlicher. — ἄλλως temere. — οὐ γὰρ ἄμεινον, antike Formel, vor Schädlichem warnend, wie 3, 71, 2. 82, 3. Hes. ε. 750: μηδ' ἐπ' ἀκίνητοις καθίζειν, οὐ γὰρ ἄμεινον. (We.) Spr. u. Di. 49, 2, 6. (49, 6.) — ἀκίνητος. zu κινεῖν 1, 183, 2.

§ 2. καὶ vor δεινόν entspricht wohl dem καὶ vor χρημάτων: καὶ μηδὲν χρεέσθαι καὶ μὴ οὐ λαβεῖν. — μὴ οὐ. gr. Spr. 67, 12, 6. — ἔας, ἤσθα. Di. 38, 2, 9. — χρημάτων. Spr. 47, 25, 5. (26, 6.)

C. 188. Λαβυνῆτου ist Apposition zu πατρός. (Matth.) Zu οὐνομα gezogen wäre Λαβυνήτος zu sagen. gr. Spr. 50, 7, 5. — ἐσκευασμένος für ἐσκευασμένοις Sch. — τοῦ μόνου. mit ἀπό 2, 18, 2; der Ge. zu erklären nach Spr. 47, 14, 2. (15, 3.) — κομίζουσαι erg. τὸ ὕδωρ. — ἀγγηλοῖσι für ἀγγείοισι Br. vgl. 2, 121, 4. 5. 9. 4, 2. — ὅκη für ὅπη Bekker.

Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγένετο ἐπὶ Γύνδῃ ποταμῷ, πῶ αἱ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιηνοῖσι οὖρεσι, ῥέει δὲ διὰ Λαρδανέων, ἐκδοδοὶ δὲ ἐς ἑτερον ποταμόν, Τίγγριν, ὃ δὲ παρ' Ὠπιν πόλιν ῥέων ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδοδοί, τοῦτον δὲ τὸν Γύνδην ποταμόν ὡς διαβαίνειν ἐπειράτο ὁ Κῦρος ὄντια νηυσιπέρητον, ἐνθαυτὰ οἱ τῶν τις ἰρῶν ἱππῶν τῶν λευκῶν ὑπ' ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμόν διαβαίνειν ἐπειράτο, ὃ δὲ μιν συμψήσας ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα τε2 δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τοῦτο ὑβρίσαντι καὶ οἱ ἐπηπείλησε οὕτω δὴ μιν ἀσθενέα ποιήσειν ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναϊκάς μιν εὐπειρώς τὸ γόνυ οὐ βρεχούσας διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν μετείς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στρατεύουσιν διαίρει τὴν στρατιὴν δίχα, διελὼν δὲ κατέτεινε σχοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας ἀγδῶκοντα καὶ ἑκατὸν παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ Γύνδειω τετραμμένους πάντα τρόπον, διατάξας δὲ τὸν στρατὸν ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἱα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργαζομένου ἤνυετο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερεῖν πᾶσαν αὐτοῦ ταύτῃ διέτριψαν ἐργαζόμενοι.

Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμόν εἰσάτο Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ 190 ἔξοντά μιν διώρυχας διαλαβὼν, καὶ τὸ δύντερον ἔαρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκστρατευσάμενοι ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ κατελήθησαν ἐς τὸ ἄστυ. οἱα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸν παντὶ ἔθνει ὁμοίως ἐπιχειρόντι προεσάζαντο σιτία

C. 189 § 1. Γύνδῃ 5, 52, 4. (We) — ῥέει δὲ ohne ὅς. Spr. 60, 5, 1. (6. 1.) — Λαρδανέων. Λαρνέων Chyträus, Λαρεών Reiske, Ἀρμενίων-Bréiget. — Τίγγρις, Τίγγριος etc. stets bei Her. (Br.) — ὃ δὲ während dieser. — παρ' für παρά Bekker, weil Her. παρά vor Vocalen stets zu elidiren scheint. — κηυσιπέρητος Her. auch sonst, ναυσίπορος Xen. An. 2, 2, 3. — ἐπ' ὕβριος vor, aus Wähligkeit. — ἰρῶν 7, 55. (We.) — συμψήσας. Passow: „mit Sand und Schlamm bedecken und zu Grunde reißen“, mir nicht begreiflich. Ich finde nur einen ungewöhnlichen Ausdruck für corripere, verschlingen u. vgl. Lex. Her. — ὑποβρύχιος auch Platon in dem poetischen Phädrus 248, a; es steht auch hier adjectivisch auf μιν bezogen. — οἰχώκεε. Di. 40 unter οἰχομαι.

§ 2. τοῦτο für τοῦτω Sylburg u. eine Hs. 3, 118, 1: ὑβρίσαντι τάδε. Spr. 46, 3, 2. (5, 9.) — μετείς, wie 7, 16, 2. — στρατεύουσιν auch bei Her. nur hier, dann bei Dion. über Thuk. 38, 3. — κατέτεινε — er entwarf (liess entwerfen) mit Stricken vorgezeichnete Canäle. — σχοινοτενής auch 1, 199, 2 u. 7, 23, 1. (Sch.) Noch an einigen Dichterstellen. — πάντα τρόπον nach jeder Richtung. vgl. 1, 199, 1. 2, 108, 2. (Sch.) Attisch ποῖα. — οἱα. zu 1, 61, 1. — ἤνυετο einige Hsn. vgl. 8, 71. (Ga.) — θερεῖα Sommerzeit kommt bei Attikern so nicht vor. Lobeck zu Soph. Aj. 208. — αὐτοῦ ταύτῃ eben daselbst, auch 1, 210, 1. 214, 2. 3, 77. 4, 30, 2. 135, 1. (Sch.) Dem Attiker genügte αὐτοῦ.

C. 190. διαλαβὼν, διελὼν. vgl. 1, 203, 3. 3, 117, 1. (Sch.) — ὑπέλαμπε, attisch ἐπέγαυε. Spr. 52, 2, 9. (12.) — ἔτα. zu 1, 92, 8. — προεσάζαντο. Di. 39 unter ἄγω. — ἐτέων für Jahre. gr. Spr. 47, 8, 3. —

ἔτεων κάρτι πολλῶν. ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδέναι, Κῦρος δὲ ἀπορήσει ἐνείχετο, ἅτε χρόνον τε ἐγγινομένου συγχο-
 191 ἄνωτέρω τε οὐδὲν τῶν πρηγματίων προκοπτομένων. εἴτε δὴ ὦν ἄλ-
 λος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦ
 ἐποίησε δὴ τοιόνδε. τάξας τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποτα-
 μοῦ, τῇ ἑς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὀπισθε αὐτῆς τῆς πόλιος τάξας
 εἰτέρους τῇ ἔξει ἐκ τῆς πύλιος ὁ ποταμός, προεῖπε τῷ στρατῷ, οἷα
 διαβατὸν τὸ ῥέεθρον ἰδωνταί γεγόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἑς τὴν πόλιν
 200 τῷ τε δὴ τάξας καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας ἀπῆλυνε αὐτὸς σὺν τῇ
 ἀρχῇ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην, τὰ περ ἢ τῷ
 Βαβυλωνίων βασιλεῖα ἐποίησε κατὰ τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λί-
 μνην, ἐποίησε καὶ ὁ Κῦρος ἑτερα τοιαῦτα· τὸν γὰρ ποταμὸν διώρηται
 ἔσαγαγὼν ἐς τὸ λίμνην ἐοῦσαν ἕλος τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν εἶ-
 ναι ἐποίησε ὑπονοστήσαντος τοῦ ποταμοῦ. γενομένου δὲ τούτου οἱ
 Πέρσαι οἱ περ ἐπειάχοντο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐ-
 φράτειω ποταμοῦ ὑπονοστήτικοις ἀνδρὶ ὡς ἐς μέσον μηρὸν μάλιστα
 210 πη, κατὰ τοῦτο ἐσήσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προεπύθοντο
 οἱ Βαβυλώνιοι ἢ ἔμαθον τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιεύμενον, οὐκ ἂν περι-
 ιδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν διέφθειραν κείκιστα· κα-
 τακλίσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πύλιδας ἐχούσας καὶ
 αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αἰμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χεῖλα τοῦ ποταμοῦ
 220 ἐλληλαμένους ἔλαβον ἂν σφρας ὡς ἐν κύρτῃ. νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτου
 σφῆ παρέστησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάρθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγε-
 ται ὑπὸ τῶν ταύτῃ οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἐκλω-

πολλῶν, πλέον ἢ ἑκοσι nach Xen. Kyr. 7, 5, 13. (We.) — λόγον εἶχε küm-
 merten sich. zu 1, 62, 1. — ἀπορήσει ἐνείχετο noch 8, 52. ἐν ἀπορήσει ἐ-
 χετο 4, 131. vgl. 9, 98, 1. (Sch.) Wenig üblich ist ἐνείχεσθαι in solchen Ver-
 bindungen bei attischen Prosaikern. — ἐγγινομένου intercedente, auch 3,
 124, 2. 175, 3. (Sch.) vgl. zu Thuk. 1, 113, 1. — ἀνωτέρω weiter, er-
 folgreicher. (Sch.) Ungewöhnlich so. — προκόπτεσθαι gefördert wer-
 den, auch 3, 56. (Sch.) Bei Attikern ähnlich das Activ. zu Thuk. 4, 60, 2.
 C. 191 § 1. ἐποίησε δὴ. attisch δ' οὖν. zu Xen. An. 1, 3, 5. — τοιόν-
 δε. zu 1, 80, 1. — ἐξ ἐμβολῆς am Einflusse, wohl unattisch. — τῇ,
 auch das erste ist Adverbium. — ταύτῃ. gr. Spr. 51, 5, 1.

§ 2. τὸ ἀρχήιον die zum Kampfe Untauglichen. zu Thuk. 1, 93, 4.
 Ueber das Neu. Spr. 43, 4, 6. (17.) — ἑτερα. zu 1, 120, 4. — ἐς τὸ für ἐς
 τὴν Kr.: in den einen See bildenden Sumpf. Sonst müsste ἕλος nach
 τὴν stehen. — ἐοῦσαν. gr. Spr. 63, 6 A. — ὑπονοστήσαντος. Thuk. 3, 88,
 2: τὸ μὲν κατέκλυσε, τὸ δὲ ὑπενόστησεν.

§ 3. ἐπ' αὐτῷ τούτῳ eben dazu, einzudringen. Spr. 68, 37 (41). 74.
 — ἀνδρὶ so dass es einem Manne reichte. (Bä.) — ὡς ἐς etwa bis.
 gr. Spr. 69, 63, 5. — πη. zu 1, 76, 1. — ἐσελθεῖν. zu ἀείσαι 1, 24, 2.
 ἂν doppelt, weil es auch zum Particip gedacht wird: κατεκλίσαν ἂν καὶ ἔλα-
 βον ἂν. vgl. zu 1, 68, 1. — κύρτῃ Fischreuse, attisch κύρτος.

§ 4. σφῆ παρέστησαν kamen über sie her, eig. nur traten ne-
 ben sie. — ὡς λέγεται — οὐ μανθάνειν. gr. Spr. u. Di. 55, 4, 7. (2)

ἰσίων τοὺς τὸ μέσον οἰκόντας τῶν Βαβυλωνίων οὐ μανθάνειν ἐα-
ποκίας, ἀλλὰ τυχεῖν γὰρ σφί λαοῦσαν ὀρίην, χορεύειν τε τοῦτον τὸν
φόνον καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι, ἐς δὲ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπίθοντο.

Καὶ Βαβυλῶν μὲν οὕτω τότε πρῶτον ἀραίρητο, τὴν δὲ δύναμιν¹⁹²
τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστὶ, ἐν
ἧ δὴ καὶ ἰφθε. βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρα-
τῆς διαραίρηται, πᾶρεξ τοῦ φόρου, γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυνάδεκα
ἔν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν τοὺς τέσσαρας μῆνας τρέφει μιν ἡ
Βαβυλωνίη χώρα, τοὺς δὲ ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίῃ. οὕτω²
φσημορὴ ἡ Ἀσσυρίη χώρα τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίας. καὶ ἡ ἀρ-
τὴ τῆς χώρας ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήνην καλεοῦσι, ἐστὶ ἀπα-
τῶν τῶν ἀρχέων πολλόν τι κριτίστη, ὅκου Τριτανταίχημ τῷ Ἀρτα-
βᾶζου, ἐκ βασιλέος ἔχοιτι τὸν νομὸν τοῦτον, ἀρχυρλου μὲν προσήε-
κίσης ἡμέρης ἀρτάβη μεστή (ἡ δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐὸν Περσικόν, χω-
ρεῖ μεδύμνου Ἀττικοῦ πλέον χοῖνιξι τρισὶ Ἀττικῆσι), ἵπποι δὲ οἷς
[αὐτοῦ] ἦσαν ἰδίῃ, πᾶρεξ τῶν πολεμιστηρίων οἱ μὲν ἀναβαλόντες
ὡς θηλάας ὀκτακόσιοι, αἱ δὲ βαινόμεναι ἑξακισχίλια καὶ μύρια·
ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρασίων τούτων ἑκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ
Ἰνδικῶν τοσοῦτο δὴ τι πλῆθος ἐτρέφειτο ὥστε τέσσαρες τῶν ἐν τῷ πε-
δίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελεές, τοῖσι κυνὶ προσετε-
ῳατο σιτία παρέχειν.

Τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα, ἡ δὲ γῆ¹⁹³
τῶν Ἀσσυρίων ἔεται μὲν ὀλίγω καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν διζαν τοῦ σίτου
ἰσὶ τοῦτο· ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀδρύνεται τε τὸ λήιον
καὶ παραγίνεται ὁ σίτος, οὐ κατὰ περ ἐν Αἰγύπτῳ αὐτοῦ τοῦ ποτα-
μοῦ ἀναβαλόντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσὶ τε καὶ κηλωνηλοῖσι ἀρ-
δόμετος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρα πᾶσα, κατὰ περ ἡ Αἰγυπτίη, κα-³

- ἐαποκίας. Spr. 56, 7, 1. — ἀλλὰ — γὰρ. zu 1, 14, 3. — καὶ τὸ
κάρτα. zu 1, 71, 1.

C. 192 § 1. πρῶτον, später wieder von Darcios 3, 159. (We.) — τρο-
φὴν Lieferungsmittele. — διαραίρηται. Eine Scheidung fand statt
in sofern einzelne Provinzen vorzugsweise gewisse Artikel zu liefern hatten.
— τοῦς. So steht der Artikel bei solcher Eintheilung des ganzen Jahres 4,
28. vgl. zu 1, 48, 1.

§ 2. πολλόν τι mit dem Superlativ bei Attikern wohl nicht. Di 48,
15, 7. zu Att. An. 5, 4, 4. — ὅκου. zu 1, 68, 1. — προσήεναι, das Ver-
bium zu πρόσθετος Einkommen. Thuk. 2, 12, 3: προσιώντων ἑξακοσίων ταλάν-
των κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν συμμάχων τῇ πόλει ἀντὶ τῆς ἄλλης προσόδου. —
πλέον für πλείον Bekker.

§ 3. αὐτοῦ dort, wenn es nicht Glossem zu οἱ ist. — τῶν ἄλλων
von den andern Abgaben. gr. Spr. 47, 26, 10 —

C. 193 § 1. ὑπῆρχε ἐόντα. gr. Spr. u. Di. 56, 8, 3. (2.) — ὀλίγω.
Di. 48, 15, 12. — τοῦτο, der Regen. — ἀναβαλόντος, ἀλλὰ ἀρδόμε-
τος. Di. 56, 14, 3. — κηλωνηλοῖσι. Brunnenschwengel, auch 6, 119,
1 (Sch.) Selten.

τατέμνηται ἐς διώρυγας· καὶ ἡ μέγιστη τῶν διωρύγων ἐστὶ νηυσίπρητος, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν, ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφράτη, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νίνος πόλις οἰκητὶ ἐστὶ δὲ χωρέων αὕτη ἀπασέων μακροῦ ἀρίστη τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειράται ἀρχὴ φέρειν, οὔτε συκὴν οὔτε ἄμπελον οὔτε ἔλαιον. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὥδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ ὥστε ἐπὶ διηκόσιμῳ μὲν τὸ παράπαν ἀποδιδότῃ, ἐπειὰν δὲ ἄριστα αὐτὴ ἐωυτῆς ἐνέλκῃ, ἐπὶ τριηκόσιῳ ἐκφέρει τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθῶν τὸ πλάτος γίνονται τεσσέρων εὐπειτέως δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησαύμου ὅσους τε δένδρον μέγαθος γίνεται ἐξεπιστάμενος μνήμην οὐ ποιήσομαι, εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπικμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώραν καὶ τὰ ἐληρημένα καρπῶν ἐχόμενα ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπίκται. χρέωνται δ' οὐδὲν ἔλαιον, ἀλλ' ἐκ τῶν σησαύμων ποιεῦνται. εἰσὶ δὲ σφί φολίνικα πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδῖον, οἱ πλεῖνες αὐτέων καρποφόροι, ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται· τοὺς συκῶν τρόπον Θαραπέουσι τὰ τε ἄλλα καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τούτων τὸν καρπὸν περιδέουσι τῆσι βαλανηφόροις τῶν φοινίκων, ἡ πεπαλὴν τέ σφί ὁ ψὴν τὴν βύλανον ἐσθύνων καὶ μὴ ἀπορρήξῃ ὁ καρπὸς τοῦ φοινίκος· ψῆνας γὰρ δὴ φορέουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες κατὰ περ οἱ ὄλωνθοι.

§ 2. ἐς vor διώρυγας ist wohl zu streichen. vgl. 1, 180, 2. — ἡ μέγιστη, sonst ἡ βασιλική Nar Malcha. (Bä.) — ἐσέχει. ἐσβάλλει Xen. An. 1, 7, 15 Noch so 2, 158, 2. Nicht so die Atiker. — ἐς τὸν Τ. gr. Spr. 57, 10, 4. — ἀρίστη ἐκφέρειν wie § 3. vgl. zu 1, 31, 3. — Δήμητρος καρπὸν auch 4, 189 u. Xen. Hell. 6, 2, 6, doch fast poetisch nach dem homerischen Δήμητρος ἀπὴν. — ἄλλα. gr. Spr. 50, 4, 11. — ἀρχὴν. zu 2, 95.

§ 3. ἐπὶ διηκόσιῳ an zweihundertfältige Frucht. (Lg.) vgl. 4, 198. (Matthiä.) — τὸ παράπαν durchaus, wenigstens. (Sch.) — ἀποδιδότῃ. Spr. 68, 42 (46), 6. — ἐωυτῆς. Spr. 49, 3, 4. (49, 9.) vgl. 1, 203, 1, 2, 8, 1. 149, 1. (We.) — κριθῶν. Unter dem Getreide das der Schriftsteller erwähnt ist wahrscheinlich die Durra zu verstehen, die noch jetzt in jenen Gegenden am häufigsten wächst. (Heeren Ideen B. 1, 2 S. 159.) — δακτύλων. Spr. 47, 6, 3. (8, 2.) — δένδρον Stengel, Halin δένδρον oder δένδρος Sch. vgl. 3, 107 u. Di. § 20 unter δένδρον. — καὶ τὰ schon das. — ἐχόμενα. zu 1, 180, 2.

§ 4. ποιεῦνται für ποιεῖντες eine Hs. Man denke ἐλαιόν τι· χρίσμα σησαύμων bei Xen. An. 4, 4, 18. vgl. darüber dort Kr. in der grossen Ausg. und Heeren 1, 2. S. 160, der nicht orientale, sondern indicum sesamum L. versteht. — ἐκ τῶν ist wohl auf das in καρποφόρων enthaltene καρπός zu beziehen. Di. 43, 3, 7. — σιτία. Aus dem ἐλγέφαλος? zu Xen. An. 2, 3, 16. — οἶνον, ἐκ τῆς βάλανου πεποιημένον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος Xen. An. 1, 5, 10. (u. dort die Erkl.) γοινικῶν 4, 86, 2. 3, 20. (We.) Eine Art Brantwein. — μέλι Palmenzucker. (Heeren.) — τοὺς, οὓς. — ὁ ψὴν die Gallwespe, auch bei Aristot. hist. anim. 5, 32, zu dem cynips psenes gehörend; zu unbestimmt culex bei Plin. 15, 19. Der Stich des Insects, das sich in der männlichen Palme erzeugt, sollte die Reife der weiblichen befördern. (Heeren.) Vgl. Saumaise z. Solin. p. 929. 938.

Τὸ δὲ ἀπάντων θῦμα μέγιστόν μοι ἔστι τῶν ταύτη μετὰ γε¹⁹⁴
 κήν τὴν πόλιν, ἔρχομαι φράσων. τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἔστι τὰ κατὰ
 τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα, ἔοντα κυκλοτερέα, πάντα
 πύματα. ἐπεὶ γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοις τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων
 ἀκμήνοισι νομέας ἱτέης ταμόμενοι ποιήσονται, περιτείνουσι τοῖτοισι
 ἡφθέρως στεγαστρίδας ἔξωθεν ἐδάφους τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀπο-
 κίνουσι οὔτε πρῶρην συνάγοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα
 τοῖσαντες καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον, τοῦτο ἀπειῖσι κατὰ
 τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ βίκους φοι-
 νικίου κατὰγουσι οἶνον κλέους. ἰθύνεται δὲ ὑπὸ τε δύο πλῆκτρων
 καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστειώτων, καὶ ὁ μὲν ἔσω ἔλκει τὸ πλῆκτρον
 ἡ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιεῖται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα καὶ
 κλάσας· τὰ δὲ μέγιστα αὐτέων καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον
 ἔχει. ἐν ἐκείσιν δὲ πλοῖον ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζουσι πλεῦ-
 ρες. ἐπεὶ ὧν ἀπικνῶνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα καὶ διαθέωνται
 τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ πλοῖου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπ' ὧν
 ἐκέρυξαν, τὰς δὲ διφθέρως ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους ἀπελαύνουσι
 ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἶα τέ ἔστι πλέειν
 οὐδὲν τρόπον ὑπὸ τύχεος τοῦ ποταμοῦ· διὰ γὰρ ταῦτα καὶ οὐκ ἐκ
 ἑλῶν κομῶνται τὰ πλοῖα ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὶ δὲ τοὺς ὄνους
 ἐλαύνοντες ἀπικνῶνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπον τῷ αὐ-
 τῷ κομῶνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἔστι τοιαῦτα, ἐσθῆτι¹⁹⁵
 δὲ τοῖςδε χρέωνται, κιθῶνι ποδηγεκῆ λινέῳ, καὶ ἐπὶ τοῦτον ἄλλον

C. 194 § 1. τό, ὅ. — μοι nach meiner Ansicht. Spr. 48, 6, 2.
 (3.) — ἔρχομαι. zu 1, 5, 2. — νομέας, ἑῷα περιγεῖρη καὶ τῶν πλοίων τὰ ἐγ-
 γῆμα Hesych. vgl. Lucan Phars. 4, 131; (Ga.) Rippen des Schiffes, auch 2.
 96, 1. (Sch.) Sonst nicht so. — ἱτέης. Spr. 47, 6, 8. — στεγαστρίς be-
 deckend, sonst woher nicht nachgewiesen. — συνάγοντες verengend.
 wie 7, 22, 2. (Sch.) — τοῦτο. gr. Spr. 51, 7, 5. — φέρεσθαι. Spr. 55, 8, 10.
 (20.) Ähnlich gebaute Schiffe Kilets genannt giebt es noch jetzt auf dem
 Tigres. (Heeren 1, 2 S. 204.) Nach Rennell in Bredows Untersuchungen S. 498
 heissen sie jetzt Kufah (= rund). — βίκος, irdnes Gefäss mit zwei Henkeln,
 von unbestimmtem, wenigstens unbekanntem Mass. — φοινικίου für φοι-
 νικίος We. nach Valla. Vgl. jedoch Schäfer z. Dem. IV p. 597.

§ 2. ἰθύνεται. Di. 3, 4, 4. — πλῆκτρον Ruder. So noch Soph.
 Bruchst. 151: πλῆκτροις ἀπενδύνουσιν οὐρίαν τῶν. — ζωὸς bei Her. öfter,
 bei Altkörn selten, die meist ζῶς sagen. Di. 22, 10, 3. — διαθέωνται. Di.
 36, 2, 2. — ἀπ' ὧν. Di. 68, 47, 2. — ἐκέρυξαν. Spr. 53, 9 (10), 2. ἀπε-
 κέρυξε, ἐπὶ κήρυξι ἐπώλησε Armon. So Dem. 23, 301 u. Plat. Kom. b. Har-
 pokr. unter dem W.: σκευάρια δὴ κλέψας ἀπεκέρυξε' ἐκέρυξε. (Va.)

§ 3. ἀνὰ aufwärts. vgl. 2, 3, 13, 1. 4, 18. Di. 68, 20, 3. —
 οἶα τε. 4, 31: οὐκ οἶα τε ἰδεῖν (Sch.) Di. 44, 8, 10. — πλέειν, mit solchen
 Schiffen, nicht an sich. Heeren 1, 2 S. 206. — καὶ bezieht sich auf den
 ganzen Gedanken: das ist auch der Grund warum.

C. 195. τοῖςδε, κιθῶνι. vgl. 2, 75, 1. Ueblicher würde τοῖςδε fehlen und
 ἐσθῆτι Prädicat sein. — λινέον einen oder baumwollenen. Denn λινέον heisst

εἰρήνεον κιθῶνα ἐπενδύνει καὶ χλανιδιον λευκὸν περιβαλλόμενος, ὑπὸ
 δῆματα ἔχων ἐπιχώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτῆσι ἐμβάσι. κομῶν
 τες δὲ τὰς κεφαλὰς μίτρησι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα
 σφρηγίδα δ' ἕκαστος ἔχει καὶ σκῆπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ
 σκῆπτρῳ ἐπεσσι πεποιημένον ἢ μῆλον ἢ ῥόδον ἢ κρίνον ἢ αἰετὸς
 ἄλλο τι· ἄνευ γὰρ ἐπισήμου οὐ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον. αὐ
 τὸν δὲ σφι ἄρτισις περὶ τὸ σῶμα ἐστί.

196 Νόμοι δὲ αὐτοῖσι [ὥδε] κατεστήσασιν, ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε καὶ
 γνώμην τὴν ἡμετέραν, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοῦς πυνθάνομαι χρέσθαι
 κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτους ἑκάστου ἐποιέετο τάδε. ὥς [ἂν
 αἱ παρθέναι γενοῖατο γάμων ὥραϊται, ταύτας ὅπως συναγάγοιεν, πᾶ
 σας ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἁλέας, πέριξ δὲ αὐτὰς ἱστατο ὁμίλος ἀν
 δρῶν, ἀνιστάς δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κῆρυξ πωλέσκει πρῶτα μὲν τὴν
 εὐειδεστάτην ἐκ πασῶν· μετὰ δέ, ὅπως αὕτη εὐροῦσα πολλὸν χρυσὸν
 προῖηται, ἄλλην ἀνεκέρησσε ἢ μετ' ἐκείνην ἔσκει εὐειδεστάτη. ἐπωλέσκει
 2 δὲ ἐπὶ συνοικίῃσι. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων
 ἐπιγαμοί, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστενοῦσας· ὅσοι
 δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπιγαμοί, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρη
 στοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡ
 γὰρ δὴ διεξέλθοι ὁ κῆρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων
 ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεσιτάτην ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦν, καὶ ταύτην
 ἀνεκέρησσε, ὅστις θέλοι ἐλάχιστον χρυσὸν λαβὼν συνοικέειν αὐτῇ

bei Her. beides. (Heeren Ideen 1, 2 S 182.) — ἐπενδύνει, ὁ Βαβυλωνίαν
 vgl. 1, 197. (We.) Ein ähnlicher Uebergang vom Plural zum Singular 2, 65.
 (διδοῖ). 4, 22, 2 (λογῶ). 172, 2. (διδοῖ). (Eltz.) vgl. zu 1, 132, 1. — ἐμβάσι
 eig. Weiberschuhe, bei den Thebäerinnen nach Dikæarhos ὑπόδημα λιπὸν
 οὐ βαθύ, φοινικῶν ὕδρ' τῇ χοίρῃ καὶ ταπεινόν, ὅσκλητόν, ὥστε γυναικὸς σχῆμα
 ἐκγαίνεσθαι τοὺς πόδας. (Bä) — αἰετός. αἰετός in der attischen Prosa.
 ἄρτισις Anputz, sonst wohl nicht nachweislich; vielleicht ἄρτισις. — κα
 τεστήσασιν. Di. 10, 5, 9. So 1, 200 zw. 2, 70. 84. 4, 63. ἀνιστάσιν 3, 62, 1

C. 196 § 1. ὥδε. οἶδε Eltz, wobei das Folgende ὅδε unbequem wäre
 Ich vermute dass es mit dem Komma vor ὁ μὲν zu streichen ist: von den
 Gesetzen die bei ihnen bestehen ist das folgende das weiseste
 — μὲν. Dem entspricht δεύτερος δὲ 197. (St.) — ἡμετέραν. zu ἡμῖν 1
 37, 1. 114, 3. — ὥς so oft. zu 1, 17, 1. — ἂν ist wohl zu streichen
 Doch erklärt Herm. z. Vig. p. 941 ὥς ἂν sobald als. — αἱ die bezüg
 lichen. — γένοιατο für γίνοιατο ist die alte La. — πᾶσας zieht man
 sonst zum Vorhergehenden. Es verbindet sich mit ἀλῆς, wie sonst mit ἀθρό
 ος. Xen. Hell. 1, 3, 17. ἀθρόοι γενόμεναι πᾶσαι. — πωλέσκει bot aus. —
 ἐκ πασῶν verbinde ich mit πωλέσκει. — εὐροῦσα nachdem auf sie
 geboten war. — ἔσκει. Di. 38, 2, 9. Diese Form ist bei Her. nicht häufig
 (§ 2 bis 4, 129. 200, 2. 6, 133, 2. 7, 119 bis. 9, 40.)

§ 2. ὑπερβάλλοντες überbietend. — καλλιστεύειν könnte auch
 ein attischer Prosaiker gebraucht haben: — οὗτοι δέ. zu 1, 171, 4. — ο
 δ'. zu 1, 17, 2. — ἂν ἐλάμβανον, wie ἀνίστη ἂν u. § 3 ἂν ἐγίνετο von
 Wiederholtem. Spr. 53, 9 (10), 8. — διεξέλθοι für οἱ ἐξέλθοι Bergler. —
 εἴ τις. gr. Spr. 59, 2, 4 u. 65, 5, 9. — ταύτην — αὐτῇ. gr. Spr. 61, 6

ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ προσεκέετο. τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγί-3
πτο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων, καὶ οὕτω αἱ εὐμορφοὶ τὰς ἀμόρ-
φους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδασαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὁ-
πῶ βούλοιοτο ἔκαστος οὐκ ἐξῆν οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητῶ ἀπαγαγέσθαι τὴν
παρθένον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστήσαντα ἢ μὲν συνοι-
κῆσαν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι. εἰ δὲ μὴ συμφεροίαιτο, ἀποφέρειν τὸ
χρυσίον ἐπέετο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βου-4
λόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος οὗτός σφι ἦν, οὐ μὲν-
τοι πῦν γε διετέλεσε ζῶν, ἄλλο δὲ τι ἐξευρήκασιν νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα
μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς μηδ' ἐς ἐτέραν πόλιν ἄγωνται· ἐπειτε γὰρ ἀλόντες
ἐκπευθήσαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου βίου σπανίζων
καταπορνεύει τὰ θήλα τέκνα.

Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατέστηκε. τοὺς κάμνον-197
τας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι. οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι· προσ-
ίτιες ὦν πρὸς τὸν κάμνοντα συμβουλευούσι περὶ τῆς νοῦσου, εἴ τις
καὶ αὐτὸς τοιοῦτο ἐπαθε ὁκοῖον ἔχει ὁ κάμνων ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα,
ταῦτα προσίόντες συμβουλευούσι καὶ παραινέουσι ἅσσα αὐτὸς ποιή-
σας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελ-
θῆν τὸν κάμνοντα οὐ σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρῃται ἥντινα νοῦσον
ἴη. ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλειτι, θρήνοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰ-198
γίσι. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος,
περὶ θυμὸν καταγίζόμενον ἴξει, ἐτέρωθι δὲ ἢ γυνὴ τῶντὸ τοῦτο
ποιεῖ. ὄρθρου δὲ γενομένου λούνται καὶ ἀμφοτέροι· ἄγγελος γὰρ
οὐδένος ἄφονται πρὶν ἂν λούσωνται. ταῦτ' αὖ δὲ ταῦτα καὶ Ἀράβιοι
ποιεῖσι.

Ὁ δὲ δὴ ἀσχεστὸς τῶν νόμων ἔστι τοῖσι Βαβυλωνίοις ὅδε. δεῖ199

6. — τῷ τὸ ἐλ. ὅφ. Dem Mindestfordernden. (Lg.) — προσεκέετο
wurde zugeschlagen. (Lg.) Andre: wurde als Frau gegeben. vgl. 6.
124: ταύτην ἠθέλησε τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι.

§ 3. ἂν, ungewöhnlich so eingeschoben. vgl. Di. 68, 5, 3. Hermann de
pari. ἂν p. 22 wünscht αὐ, weil ἂν zu ἐγίνετο gezogen ungehörig sei. — ἢ
μὲν. für ἢ μὴν Reiz. Di. 69, 44, 1. — συνοικήσειν weil in ἐγγυητὰς κατα-
στήσαντα die Idee des Versicherns liegt. So gleich der Inf. nach νόμος ἐπέετο.
Spr. 50, 5 (6), 6. — συμφεροίαιτο sich vertragen. vgl. 4, 114, 2. (Sch.)
— ἀποφέρειν zurückerstatten.

§ 4. ἐξῆν τότε. Spr. 55, 3, 1. — μὲν erneuert das μὲν 196, 1. (Lh.)
— γενέσθαι. Spr. 55, 3, 10. (20.) Doch ist ein solcher Inf. bei ἐξευρήσκειν
oder einem ähnlichen Worte wohl nicht nachweislich. — ἀδικοῖεν — ἄ-
γωνται. zu 1, 185, 3. Als Subjekt denke man die (bezüglichen) Menschen.
p. Spr. 61, 3, 7. — πᾶς τις. zu 1, 50, 1.

C. 197. γὰρ. zu 1, 32, 2. — εἴ τις collectiv für οἵτινες. gr. Spr. 65, 5,
1 Dieser Satz hat zwei Nachsätze durch Verkettung. zu Thuk. 8, 27, 3. vgl.
zu 1, 66, 2. — τοιοῦτο so ohne π viel seltener als τοιόνδε. zu 1, 123, 2.

C. 198. καὶ ἀμφοτέροισι. zu 1, 53. Ueber das Masc. gr. Spr. 43, 1, 2.
— ἄφονται. zu 1, 173, 8.

παῖσαν γυναῖκα ἐπιχωρήν ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης ἄπαξ ἐν τῇ ζῳῇ
 μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλὰ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεσθαι
 τῆσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφρονέουσιν, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρῃσι
 ἐλάσασαι πρὸς τὸ ἱρὸν ἐστάσι, θεραπήν δὲ σφί ὅπισθε ἐπεται πολλή
 καὶ δὲ πλεῦνις ποιεῦσι ὥδε. ἐν τεμένει Ἀφροδίτης κατέεται στέφανον
 περὶ τῆσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος πολλὰι γυναῖκες· αἱ μὲν γὰρ
 προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται· σχροινοτενέες δὲ διεξοδοὶ πάντα τρό-
 πον ὁδὸν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέ-
 γονται. ἐνθα ἐπεὶ ἱζνται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ
 οἰκία ἢ τίς οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γούνατα μιχθῇ ἔξω
 τοῦ ἱεροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε· “ἐπικαλέω τοι τὴν θεὸν
 Μύλιττα.” Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. τὸ δὲ
 ἀργύριον μέγαθός ἐστι ὅσον ὦν· οὐ γὰρ μὴ ἀπώσεται· οὐ γὰρ οἱ θέ-
 μεις ἐστὶ· γίνεται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβα-
 λόντι ἐπεται οὐδὲ ἀποδοκιμῶ οὐδένα. ἐπεὶ δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσα-
 μένη τῇ θεῷ ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, καὶ τῷπὸ τούτου οὐκ οὔτω
 ἄμεγα τί οἱ δώσεις ὃ μιν λάμψῃ. ὅσαι μὲν νυν εἰδεός τε ἐπαμ-
 μέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται, ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐ-
 τέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν προσμένουσι οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκ-
 πλῆσαι· καὶ γὰρ τρίτεια καὶ τετραέτεια μετεξέτεραι χρόνον μένουσι
 ἐνιαυτῷ δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἔστι παραπλήσιος τούτῳ νόμος.

200 Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοις οὗτοι καταστίασι, εἰσὶ δὲ αὐ-
 τέων πατρίαι τρεῖς αἱ οὐδὲν ἄλλο σιτέονται εἰ μὴ ἰχθὺς μούνον, τοὺς
 ἐπειτε ἂν θηρεύσαντες αὐήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τὰδε· ἐσβάλλουσιν
 ἐς ὄλμον καὶ λειήναντες ὑπέροισι σῶσι διὰ σινδόνης, καὶ δς μὲν
 ἂν βούληται αὐτέων ἅτε μᾶζαν μαζάμενος ἔχει, ὃ δὲ ἄρτου τρόπος
 ὁπίστας.

C. 199 § 1. ἀξιεύμεναι es ihrer für würdig haltend, wie 7, 16
 1. (Sch.) Nicht so die passive Form bei Attikern. — οἷα. Di. 56, 12, 1. —
 θεραπήν. gr. Spr. 43, 4, 19. — καμάρη, ἢ ἐπὶ τῆς ἀμάξης σκηνή. Hes.

§ 2. κατέεται. Di. 38, 6. A. — στέφανος θώμιγγος Bandkranz
 wohl aus mehreren Bändern bestehend. Spr. 47, 6. (8.) — σχροινοτενέες
 gradlinige. (Sch.) zu 1, 189, 2. — τρόπον. zu 1, 189, 2. — ὁδόν. Andr.
 ὁδῶν. Bekker vermuthet δι' ὧν. — πρότερον ἢ. Di. 54, 17, 9. — τοσόν
 δε nur so viel. zu 1, 128. — τοι in Bezug auf dich. — Μύλιττα
 zu 1, 131.

§ 3. ὅσον ὦν, wie 2 22, 3. Spr. 51, 13. (15, 1.) — οὐ μὴ ἀπώσῃ
 ται. gr. Spr. 53, 7, 6. So 3, 62, 2. 7, 53. (Lh.) — πρώτῳ. zu 1, 60, 2. —
 ἀποδοκιμῶ. Di. 31, 3, 2. — ἀποσιωσαμένη nachdem sie sich de
 heiligen Pflicht entledigt hat. (Wy.) — οὐκ οὔτω —. zu Xen. An. 5, 8
 17. — ὃ für ὥς Kr.

§ 4. ἐπαμμέναι theilhaftig, wie 8, 105. (We.) — μεγάθεος
 Kleine Schönheiten liebte man weniger. zu Xen. An. 3, 2, 25. — τρίτεια
 Spr. 42, 9, 6. — τῆς Κύπρου. Spr. 47, 28, 3. (10, 4.)

C. 200. πατρίαι, ionisch; hier Geschlecht, Stamm. — τοὺς ἐπειτε
 gr. Spr. 51, 9, 3. — λειάνειν zerstoßen, ähnlich 4, 122. (Sch.) — σῶσι

Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργαστο, ἐπεθύμησε Μασ-201
σαγέτας ἐπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο καὶ μέγα λέγεται
εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς, πέ-
ρην τοῦ Ἀράξει ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ
οἰκτινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης202
λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἰστροῦ. νήσους δ' ἐν αὐ-
τῷ Ἀέσβῳ μεγάθια παραπλησίως συχνάς φασι εἶναι, ἐν δὲ αὐτῇσι
ἀνθρώπους οἳ σιτεύονται μὲν ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας·
καρπούς δὲ ἀπὸ δεινδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς φορβὴν κατατίθεσθαι
ὡραίους καὶ τούτους σιτέσθαι τὴν χειμερινήν. ἄλλα δέ σφι ἔξευ-2
ρησθαι δένδρεα καρπὸς τοιούσδε ινὰς φέροντα, τοὺς ἐπιτεῖαι ἂν ἐς
τῷσιν σπείλθωσι κατ' ἵλας καὶ πῦρ ἀνακαυσῶνται κύκλῳ περιζομέ-
νους ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ, ὁσφραινομένους δὲ καταγιζόμενον τοῦ
καρποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ κατὰ περ Ἑλλήνας
τῷ οἴνῳ, πλεῦνος δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ μᾶλλον μεθύσκεσθαι,
ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίστασθαι καὶ ἐς αἰοδὴν ἀπικνεέσθαι.

Τούτων μὲν αὕτη λέγεται δέσσειν εἶναι, ὁ δὲ Ἀράξης ποταμός3
ῥέει μὲν ἐκ Ματινηῶν, ὅθεν περ ὁ Γύνθης, τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς
ἐξήκοντά τε καὶ τρηκοσίας διέλαβε ὁ Κύρος, σιόμασι δὲ ἐξερεύγεται
τεσσαράκοντα, τῶν τὰ πάντα πλὴν ἑνὸς ἐς Ἠλεά τε καὶ τενάγεια ἐκδιδότῃ,
ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικήσθαι λέγουσι ἰχθύς ὠμούς σιτεομένους,
ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. τὸ δὲ ἐν τῶν στο-4
ματιῶν τοῦ Ἀράξεω ῥέει διὰ καθαροῦ ἐς τὴν Κασπὴν θάλασσαν. ἡ
δὲ Κασπὴ θάλασσά ἐστι ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγονσα τῇ ἐτέρῃ θα-
λάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἑλλήνες ναυτίλλονται πᾶσαν, καὶ ἡ ἔξω σιηλέων

ἀήτουα. — αἶτε, ὥσπερ. Di. 56, 12, 1. — ὁ δέ. erg. ἔχει: Andre haben
sic.

C. 201. κατέργαστο überwunden war. 6, 2: Σαρδῶ νῆσον κατε-
ργάσθαι. Aehnlich. öfter, auch in der ältern Althis. zu Thuk. 6, 11, 1. —
ἐπ' ἑωυτῷ. Spr. 68, 40 (44) A. — ἀνδρῶν, fast poetisch zugefügt.

C. 202 § 1. μέζων, nach den Angaben Einiger, ἐλάσσων nach denen
Andrer. (We.) — μεγάθια. Ein Attiker hätte den Singular gebraucht. Di. 46,
5, 1. — φορβή von Nahrungsmitteln der Menschen, bei Her. öfter; nicht
so bei Andern. — κατατίθεσθαι. Uebergang vom Indicativ zum Infinitiv,
iadem φασὶ vorwirkt. — χειμερινή, wie θέρεια 1, 189, 2, mit ὥρη 2, 24;
sonst so nicht üblich.

§ 2. τοὺς — ἐπιβάλλειν. gr. Spr. 55, 4, 9. — κατ'. κατὰ die Hsn.
Doch scheint Her. κατὰ vor einem Vocal stets apostrophirt zu haben.

§ 3. αὕτη. Spr. 61, 6. (7.) — τὰς die 189, 2 erwähnten. — ἐξερεύ-
γεται sich ergießt, ungewöhnlich, doch von Dion. Arch. 1, 9 nach-
geahmt.

§ 4. διὰ καθαροῦ durch nicht sumpfigen Boden. vgl. 4, 53,
1. (We.) — ἐπ' ἑωυτῆς, für sich, nicht mit andern zusammenhängend, wie
202. zu 1, 142, 2. — τὴν ναυτίλλονται als No: πᾶσα γὰρ τὴν κ. τ. ἔ. gr.
Spr. 51, 13, 5. — πᾶσαν. gr. Spr. 51, 12. Gemeint ist das mittelländische
Meer. zu 1, 1, 1. — σιηλέων, Ἡρακλείων.

θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη καὶ ἡ Ἐρυθρὴ μία τυγχάνει ἰοῦσα· 203 ἡ δὲ Κασπίη ἐστὶ ἐίρηρ ἐκ' ἑωυτῆς, ἰοῦσα μῆκος μὲν πλόου εἰρεσίῃ χρωμένῳ πεντεκαίδεκα ἡμέρων, εὖρος δέ, τῇ εὐρυτάτῃ ἐστὶ αὐτὴ ἐ-
 * ωυτῆς, ὅκτω ἡμέρων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἐσπέρην φέροντα τῆς θα-
 λασσῆς ταύτης ὁ Καύκασος παρατείνει, ἑὼν οὐρέων καὶ πλήθει μέ-
 γιστον καὶ μεγάλῃ ὑψηλότητα. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παν-
 τοῖα ἐν ἑωυτῇ ἔχει ὁ Καύκασος, τὰ πολλὰ πάντα ἀπ' ὕλης ἀγροῆς ζώ-
 οντα· ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα εἶναι λέ-
 γεται, τὰ τριβοντίας τε καὶ παραμισγοντας ὕδωρ ζῶα ἑωυτοῖσι ἐς τὴν
 ἐσθῆτα ἐγγράφειν· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγνῆ-
 σκειν τῷ ἄλλῳ εἰρῶ κατὰ περ ἐνυφανθέντα ἀρχήν. μῆξιν δὲ τούτων
 τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα κατὰ περ τοῖσι προβάτοισι.

204 Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης κα-
 λεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει, τὰ δὲ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλ-
 λοντα πεδίον ἐκδέκεται πλήθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὧν δὴ πε-
 δίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν μετέχουσι οἱ Μασσαγέται,
 ἐπ' οὓς ὁ Κύρος ἔσχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλὰ τε γάρ μιν
 καὶ μεγάλα τὰ ἐπαίροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν, πρῶτον μὲν ἡ γένεσις,
 τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου, δεύτερα δὲ ἡ εὐτυχία ἡ κατὰ
 τοὺς πολέμους γενομένη· ὅκη γὰρ ἰθὺς εἰε στρατεύεσθαι Κύρος, ἀμή-
 205 χανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγεῖν. ἦν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόν-
 τος γυνὴ τῶν Μασσαγετῶν βασίλεια· Τόμυρις οἱ ἦν οὐνομα. ταύ-

C. 203. *χρωμένῳ*. Spr. 48, 5, 2. — *ἡμέρων*. Nach Skylax und Ptolemäos betrug der Weg der älteren Schiffe in 24 Stunden 28 Meilen (700 Stadien auf einen Grad) oder 14 Meilen in 12 Stunden. Gosselin in (G. G. Bredows Untersuchungen 2 S. 10). Die Länge des kaspischen Meeres beträgt nach Rennel eb. p. 459 vgl. 687 von NW. nach SO. 160, die Breite im nordischen Theile 32½ geogr. Meilen. — *ἑωυτῆς*. zu 1, 193, 2. — *μὲν* mit dem Ggs. erneuert 204. (Lh.) — *παρατείνειν* intr. mit dem Ac. ohne *παρά* ist selten. zu Thuk. 4, 8, 4. Vielleicht ist *τὰ φέροντα* absolut zu nehmen: was die nach W. zu liegenden Theile anbetrifft. — *πλήθει* an Masse, Grösse. vgl. 1, 204, 1. 4, 123, 2. (Sch.) So sonst nicht üblich; *μεγίστοις* sagt z. B. Arr. An. 5, 49, 5

§ 2. *τὰ πολλὰ* mehrentheils, zur Verstärkung *πάντα* zugefügt, wie 2, 35, 1. 5, 67, 1. (Schüfer.) So plerique omnes (Lh.) gr. Spr. 46, 3, 2. Sonst so schwerlich. Doch ist vielleicht *τὰ πολλὰ* auf *ἔθνεα* zu beziehen und *πάντα* mit *ζῶοντα* zu verbinden: die meisten ihren ganzen Unterhalt habend. Spr. 46, 3, 2. (5, 4.) — *ζῶα*. zu 1, 70, 1. — *ἐγγράφειν*. gr. Spr. 55, 4, 9. — *ἐμφανέα* öffentlich, ohne Scheu vor Anwesenden. vgl. 3, 101, 1. Xen. An. 5, 4, 34.

C. 204. *τὰ πρὸς ἡῶ* die Westküste. — *ἀπέργει*. zu 1, 72, 2. — *ἀποψις* Aussicht. Das Wort findet sich noch bei Spättern. — *οὐκ ἐλαχίστην* den bedeutendsten. Kr. zu Thuk. 1, 2, 3. — *μοῖραν*. gr. Spr. 47, 15, 1. — *ἡ γένεσις*, τὸ *δοκέειν*, wie ἡ *εὐεργεσία* τὸ *βοηθῆσαι* Thuk. 1, 41, 2. vgl. gr. Spr. 57, 10, 1. — *ἰθὺς* sich anschicken, wie 3, 39, 2. 7, 8, 3. (Sch.) Unattisch. Ueber den Optativ Spr. 54, 13. (15, 1.)

C. 205. *Τόμυρις*. Ueber das Asyndeton zu 1, 74, 1. — *ταύτην* ἐ-

τὴν πέμπων ὁ Κύρος ἐμνάτο τῷ λόγῳ [θέλων γυναῖκα ἣν ἔχειν]. ἡ δὲ Τόμυρις συνειῖσα οὐκ αὐτὴν μιν μνύμενον ἀλλὰ τὴν Μασσαγετῶν βασιλῆην, ἀπέπαιτο τὴν πρόσσodon. Κύρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ δόξῃ οὐ προεχώρει, ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξην ἐποικίετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατιήην, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διαβάσιν τῷ στρατῷ καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμεύοντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομώμενος. ἔχοντι δὲ οἱ τοῦτον τὸν πόνον 206 πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα ἔλεγε τάδε. "ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις· οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἴ τοι ἐς καιρὸν ἔσται ταῦτα τελεῦμενα· παυσάμενος δὲ βασιλευε τῶν σεωυτοῦ καὶ ἡμέας ἀνέχευ ὁρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. οὐκ ὦν ἐθελήσεις ὑποθήκησι τησίδε χρεῖσθαι, ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ἢ δὲ ἡσυχίης εἶναι. σὺ δὲ εἰ μετὰ γάλως προθυμείαι Μασσαγετῶν πειρηθῇαι, φέρε μόχθον μὲν τὸν ἔχεις ζευγνύς τὸν ποταμὸν ἄπες, σὺ δὲ ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέραν. εἰ δ' ἡμέας βούλει ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέραν, σὺ τῷτο τοῦτο ποίει."

Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Κύρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους, 3 συναγείρας δὲ τούτους ἐς μέσον σφί προετίθει τὸ πρῆγμα, συμβουλευόμενος ὁπότῃρα ποιήη. τῶν δὲ κατὰ τῷτο αἱ γνώμαι συνεξέπιπτον, κελευόντων ἐσδέεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατιὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώραν. πυρεῶν δὲ καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος 207 ὁ Λυδὸς ἀπεδείκνυτο ἐναντιῇ τῇ προκειμένῃ γνώμῃ, λέγων τάδε. "ὦ βασιλεῦ, εἰπον μὲν καὶ πρότερόν τοι ὅτι, ἐπεὶ με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὄρω σφάλμα ἐὼν οἴκῳ τῷ σφ κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν· τὰ δὲ μοι πιθήματα ἰόντα ἀχάρिता μαθήματα γέγονε. εἰ μὲν ἀθάνατος

μνάτο warb um diese, das Simplex unattisch. — τῷ λόγῳ. vgl. 1, 59, 2. Spr. 48, 12, 13. (15, 17.) — ἣν seine, bei Her. nur hier. Di. 25, 3, 2. — ἐκ τοῦ ἐμφανέος auch 4, 120, 1. 5, 37. 7, 205, 2. (Sch.) Xen. Hell. 2, 1, 2: τὸ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπιχειρῆσαι σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι. gr. Spr. 43, 4, 5. — ζευγνύων. Di. 39 unter ζεύγνυμι. — (δια)πορθμεύειν ist kein prosaisches Wort. — τὸν ποταμὸν über den Fluss; über das ähnliche διαβαίνειν ποταμόν zu Arr. An. 6, 5, 5.

C. 206 § 1. τὰ σπεύδεις. gr. Spr. 46, 6, 2. — ἐς καιρὸν gelegen. vgl. 7, 144, 1. (Sch.) — οὐκ ὦν. zu 1, 11, 2. — τησίδε, ταύταις. zu 1, 137. — πάντα für πάντως eine Hs. πάντως Sch. — δὲ ἡσυχίης εἶναι ruhig sein. zu Thuk. 6, 34, 2: διὰ φόβου εἶναι.

§ 2. γέρος. gr. Spr. 54, 4, 1. — ἄπες für ἄγες Schäfer. — σὺ δέ. Di. 30, 1, 11.

§ 3. ἐς μέσον. gr. Spr. 43, 4, 5. — προετίθει. Di. 36, 1, 4. — ποιήη. Spr. 54, 7. — συνεκπίπτειν eig. einstimmig aus der Stimmurne hervorgehen. vgl. 8, 49. (Sch.) So dem Her. eigen.

C. 207 § 1. γνώμῃ. zu 1, 98, 2. — ὅτι ἀποτρέψειν. gr. Spr. 55, 4, 6. — μοι. gr. Spr. 48, 12, 2. — ἀχάρिता zieh' ich zu μαθήματα. — γέγονε, mit Bezug auf den Zeitpunct des εἰπον. — τοιαύτης, ἀθανάτου καὶ

δοκέεις εἶναι καὶ στρατιῆς τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν ἂν εἴη πρῆγμα γνώ-
μας ἐμὲ σοὶ ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἔγνωκας ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἰ
καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐκείνο πρῶτον μάθε ὡς κύκλος τῶν ἀν-
θρωπῶν ἐστὶ πρηγμαμάτων, περιφερόμενος δὲ οὐκ ἔῃ αἰεὶ τοὺς αὐ-
τοὺς εὐτυχεῖν. ἤδη ὦν ἐγὼ γνώμην ἔχω περὶ τοῦ προκειμένου πρη-
γματος τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν ἐσδέξασθαι τοὺς πο-
3 λεμῖους ἐς τὴν χώραν, ὁδε τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἐνι. ἐσσωθεῖς μὲν
προσαπολλύεις πᾶσαν τὴν ἀρχήν· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσα-
γέται οὐ τὸ ὀπίσω φεύγονται ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἑλῶσι· νικῶν δὲ οἱ
νικᾷς τοσοῦτον ὅσον εἰ διαβὰς ἐς τὴν ἐκείνων νικῶν Μασσαγέται
ἐποιο φεύγουσι· τῷντὸ γὰρ ἀντιδήσω ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἀντι-
4 ουμένους ἑλᾷς ἰθὺ τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριος. χωρὶς τε τοῦ ἀπηγημέ-
νου ἀσχυρὸν καὶ οὐκ ἀνασχετὸν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσῳ γυναικὶ εἵ-
ξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς χώρας. νῦν ὦν μοι δοκεῖ διαβάντας προελ-
θεῖν ὅσον ἂν ἐκείνοι διεξιῶσι, ἐνθεῦτεν δὲ τάδε ποιῶντας πεираσθαι
ἐκείνων περιγενέσθαι· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσι
5 ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθείες· τούτοις
ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφειδέως πολλὰ κατακόψαντας καὶ
σκειυάσαντας προθεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα, πρὸς
δὲ καὶ χρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκρήϊου καὶ σιτία παντοῖα· ποιή-
σαντας δὲ ταῦτα ὑπολειπομένους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυρότατον τοῦς
λοιποὺς αὐτὶς ἐξαναχωρεῖν ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἦν γὰρ ἐγὼ γνώμης
μὴ ἁμάρτω, κείνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ τρέπονται τε πρὸς αὐτὰ
καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων.”

208 Γνώμαι μὲν αὗται συνέστασαν, Κῦρος δὲ μειεὶς τὴν προτέρην

αὐτῆς. (St.) — οὐδὲν ἂν εἴη πρῆγμα verlohnte es sich nicht. Heind.
zu Plat. Hipp. 25.

§ 2. εἰς. Di 38, 2, 1. — τοιῶνδε, τοιούτων. zu 1, 164, 1. — κύ-
κλος Kreislauf. (Lg.) Aristot. Probl. 17 p. 129: γὰρ κύκλος εἶναι τὰ ἀν-
θρώπινα. (We.) — γνώμην ἔχω τὰ ἔμπαλιν als Meinung hab' ich das
Entgegengesetzte, eine ungew. Verbindung. — ἢ nach ἔμπαλιν eben so
9, 56. (Sch.) ἐκ τοῦμπαλιν ἢ Thuk. 8, 22, 4. mit dem Ge. 2, 19, 8. — ὁδε
folgende. Spr. 67, 6. (7.) — ἐν αὐτῷ darin. — προσαπολλύεις. Diese
Endung des ὀλλυμι bei Her nur an dieser Stelle.

§ 3. δῆλα. zu 1, 4, 1. — τὸ ὀπίσω auch 8, 108, 2. (Sch.) vgl. zu 1,
13. — ἀρχὰς unterworfenε Länder, ein so nicht gew. Plural. — τῶν-
τό dasselbe was ich von den M. gesagt. — ἐκείνῳ, ἐκείνῃ τῇ γνώμῃ, ὅτι
νικῶντες Μεσαγέται — ἑλῶσι. — ἰθὺ für ἰθὺς Reiske u. eine Hs.

§ 4. ἀπηγημένον dem Vorgetragenen, passiv. gr. Spr. 40 unter
ἡγέομαι. — διαβάντας erg. ἡμῖς. Spr. 55, 2, 4. (6) — προελθεῖν. gr.
Spr. 35, 3, 13. — τάδε Folgendes. — γάρ. zu 1, 30, 2. — καλῶν. Spr.
47, 25, 8. (26, 10.)

§ 5. προθεῖναι hängt von δοκέει § 4 ab. (Bä.) — γνώμης. Kr. zu Thuk.
6, 78, 3. — τὸ φλαυρότατον. Spr. 43, 4, 6. (17.) Ähnlich τὸ ἀκρήϊον 1,
211. — ἀπόδεξις wie ἀποδείκνυσθαι 1, 69, 3 u. öfter.

C. 208. συνέστασαν, wie im Kampfe. So 7, 142, 1, ähnlich 4, 133.

γνῶμην, τὴν Κροίσου δὲ ἐλόμενος προηγόρευε Τομῶρι ἐξαναχωρεῖν ὡς αὐτοῦ διαβησομένου ἐπ' ἑκείνην. ἡ μὲν δὲ ἐξανεχώρει κατὰ ὑπὸ-
σχετο πρῶτα· Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθλὴς τῷ ἑωυτοῦ παι-
δὶ Καμβύσῃ, τῷ περὶ τὴν βασιλίην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενός
οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιεῖν, ἣν ἡ διάβασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτις
μὴ ὀφθῶθῃ, ταῦτα ἐντειλάμενος καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας
αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμὸν καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. ἐπεῖτε δὲ ἐπε-209
ραιώθη τὸν Ἀράξεια, νυκτὸς ἐπελθούσης εἶδε ὄψιν, εὐδων ἐν τῶν
Μασσαγέτιων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὄραν
τῶν Ὑστάσπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτε-
ρυγας καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν.
Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμειος, ἰόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἦν τῶν παι-
δων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἔων τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσι κου μάλιστα
ἔτα, καὶ οὗτος καταλλέλειπτο ἐν Πέρσῃσι· οὐ γὰρ εἶχε κω ἡλικίην
στρατιεύεσθαι. ἐπεὶ ὦν δὲ ἐξηγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ
περὶ τῆς ὄψεως. ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄψις, καλέσας Ὑ-
στάσπεα καὶ ἀπολαβὼν μῦθον εἶπε· “Ὑστάσπεες, παῖς σὸς ἐπιβου-
λεύων ἐμοὶ τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐύλωκε. ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα,
ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κηδέσονται καὶ μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ
ἐπιφερόμενα. ἤδη ὦν ἐν τῇ παροιχομένῃ νυκτὶ εὐδων εἶδον τῶν σῶν
παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας καὶ τουτέων
τῇ μὲν τὴν Ἀσίην τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. οὐκ ὦν ἔστι μη-
χανὴ ἀπὸ τῆς ὄψεως ταύτης οὐδεμία τὸ μὴ κείνον ἐπιβουλεύειν ἐμοί.
σὺ τοίνυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας καὶ ποιεε ὅπως,
ἐπεὶ ἐγὼ τάδε καταστρεφάμενος ἔλθω ἐκεῖ, ὡς μοι καταστήσεις τὸν
καῖδα ἐς ἔλεγχον.” Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖόν οἱ ἐπιβουλεύειν ἔ-210
λεγε τάδε· τῷ δὲ ὁ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐ-
τοῦ ταύτη μέλλοι, ἡ δὲ βασιλίη αὐτοῦ περιχωρεῖ ἐς Δαρεῖον. ἀμεί-
βεται ὦν δὴ ὁ Ὑστάσπες τοισίδε. “ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης

vgl. 8, 79, 1. (We.) vgl. zu 1, 74, 1. Doch ist diese Metapher nicht gewöhn-
lich. — χεῖρας Obhut. — ἐδίδου bestimmte. gr. Spr. 53, 1, 7. „Ueber
die Sitte 7, 2.“ (We.) — ταῦτα ἐντειλάμενος, epanaleptisch.

C. 209 § 1. στρατεύεσθαι. gr. Spr. 55, 3, 3 E.

§ 2. λόγον. zu 1, 34, 2. — μεγάλη von grosser Bedeutung. —
ἐπιβουλεύων. zu 1, 112, 2. — ἐμεῦ. ἐμεῦ γάρ? zu 1, 30, 2. — κηδέα-
ται. zweifelhaft. Di. 30, 4, 7. — προδεικνύουσι. Di. 36, 1, 3. — ἐπιφε-
ρόμενα Herandrohendes, „auch 3, 16, 3.“ (Lh.) Das eig. Wort von an-
sturmenden Feinden.

§ 3. μηχανή Möglichkeit. vgl. 2, 160, 3. 181, 2. 3, 51, 1. (Sch.)
— τὸ μὴ. μὴ οὐ 2, 181, 2. 3, 51, 3. (Sch.) Dies das Regelmässige. gr. Spr.
67, 12, 6 u. 8. — ὅπως. zu 1, 8, 2. — ἐκεῖ. Di. 67, 3, 2. — ὡς für ὅπως,
epanaleptisch. zu Xen. An. 3, 2, 25. Doch gerade so vereinzelt.

C. 210 § 1. τάδε, ταῦτα. gr. Spr. 51, 7, 3. vgl. 1, 214, 3. — αὐτοῦ
ταύτη verbindet Her. öfter. — περιχωρεῖ eine Hs., περιχωρεῖται Sch.,
wohl richtig. — ἐπιβουλεύσεις für ἐπιβουλεύσει Kr. gr. Spr. u. Di. 54, 14, 3. (2.)

γεγονώς ὅστις τοι ἐπιβουλεύσειε, εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃ ἀντί μὲν δούλων ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι, ἀντί δὲ (τοῦ) ἄρ-
χεσθαι ὑπ' ἄλλων ἄρχειν ἀπάντων. εἰ δέ τις τοι ὅψις ἀπαγγέλλε-
παῖδα τὸν ἕμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγὼ τοι παραδίδωμι
χρᾶσθαι αὐτῷ τοῦτο ὃ τι σὺ βούλειαι.”

Ῥυσιάσσης μὲν τούτοις ἀμειψάμενος καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεια ἤμ-
211 ἐς Πέρσας, φυλάζων Κύρου τὸν παῖδα Δαρεῖον, Κῦρος δὲ προελθὼν
ἀπὸ τοῦ Ἀράξειω ἡμέρης ὁδὸν ἐπολεῖ τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ
δὲ ταῦτα Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ [στρατοῦ] ἀπελεύσαντο
ὁπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεια, λειψθέντος δὲ τοῦ ἀρχηίου, ἐπελθοῦσα τῶν
Μασσαγετέων τριτημορις τοῦ στρατοῦ τούς τε λειψθέντας τῆς Κύρου
στρατιῆς ἐφόνευσεν ἀλεξομένους καὶ τὴν προκειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς
ἐχειρώσαντο τούς ἐναντίους, κλιθέντες ἐδαίνυντο, πληρωθέντες δὲ φορ-
βῆς καὶ οἴνου εὐδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφειν
ἐφόνευσαν, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας ἐξώγρησαν, καὶ ἄλλους καὶ τὸν τῆς
βασιλείης Τομύριος παῖδα στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὐνομα
212 ἦν Σπαργαπίσης. ἡ δὲ πυθομένη τὰ τε περὶ τὴν στρατιὴν γεγονότα
καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμπουσα κήρυκα παρὰ Κῦρον ἔλεγε τάδε.
“ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι,
εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε οὕτω ὥστε
κατιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα ἐπαναπλῶειν ὑμῖν ἔπειτα κακὰ, τοι-
ούτῳ φαρμάκῳ δολώσας ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἑμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ
3 κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν ὧν μὲν εὐ παραινέουσας ἐπόλαβε τὸν λόγον.
ἀποδούς μοι τὸν παῖδα ἅπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρας ἀζήμιος, Μασσα-
γετέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ κατυβρίσας. εἰ δὲ ταῦτα οὐ ποιήσεις,
ἥλιον ἐκόμνυμι τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ἡ μὲν σε ἐγὼ καὶ
ἄπληστον ἐόντα αἵματος χορέσω.”

§ 2. ἀντί. ἀντί τοῦ Reiske und Schäfer, Sch. vergleicht 6, 32. 7, 170.
gr. Spr. 50, 6, 3. — περὶ σέο und σέ. zu Thuk. 2, 6, 2. — ὃ τι hängt von
(dem zu ergänzenden) χρᾶσθαι ab. Spr. 55, 4, 4. (11.)

C. 211. τὸ καθαρόν der Kern, wie 4, 135 und Thuk. 5, 8, 2. vgl.
Plut. Aem. P. 18: οἱ λογίστες, αὐτῶν Μακεδόνων ἀρετῇ καὶ ἡλικίᾳ τὸ καθαρώ-
τατον. — στρατοῦ ist zu streichen oder τοῦ στρατοῦ zu lesen. vgl. 4, 135.
— ἰδόντες auf τριτημορις bezogen. Spr. 58, 4, 1.

C. 212 § 1. εἰ. zu 1, 60, 2. — ἐπαναπλῶειν emporgekommen se-
geln sie gegen Andere, eine sonst so nicht vorkommende Metapher. So
Va. u. We. für ἐπαναπνέειν oder ἀναπλῶειν. — τοιοῦτῳ φαρμάκῳ epe-
xegetische Epanalepsis zu ἀμπελίνῳ καρπῷ. — κατὰ τὸ καρτερόν mit
Kraft, wie 3, 65, 4 (Sch.) Plat. Symp. 217, c: ἔδοξε μοι ἐπιθετέον εἶναι τινὲς
κατὰ τὸ καρτερόν.

§ 2. ἐπόλαβε nimm auf, an, um zu befolgen, wie 8, 146, 1. —
κατυβρίζειν mit dem Da. (statt des Ge. oder Ac.) ist selten. Lobeck zu
Soph. Aj. 153. — οὐ ποιήσεις unterlassen wirst. gr. Spr. 67, 4, 1. —
ἡ μὲν für ἡ μὴν Sch. — καὶ ἄπληστον. Spr. 56, 12, 2. (13, 2.) — αἵμα-
τος. vgl. 1, 214, 8. Spr. 47, 15. (16.)

Κῦρος μὲν τῶν ἐπείων οὐδένα τουτίων ἀνενευχθέντων ἐποιέετο²¹³ λέγον· ὁ δὲ τῆς βασιλείης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὁ τε οὗτος ἀνῆκε καὶ ἔμαθε ἵνα ἦν πακοῦ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν ἐκδοθῆναι ἔτυχε· ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἐωυτόν. καὶ δὴ οὗτος μὲν ἰσχύει τοιοῦτ' ἐλεῖν, Τόμυρις δέ, ὡς οἱ Κῦρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα πῦσαν τὴν ἐωυτῆς²¹⁴ δύναμιν συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρίνω ἰσχυροτάτην γειῶν, καὶ δὴ καὶ πυκνότεραι οὕτω τοῦτο γινόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς διασπῆναι ἐς ἀλλήλους τοξεύειν, μετὰ δέ, ὡς σφι τὰ βέλεια ἐξετετόξευτο, συμπέσοντας τῇσι αἰχμῇσι τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοις συνέχεσθαι. χρόνος τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεστάναι μαχομένους καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν γίγναι· τέλος δὲ οἱ Μασσαγέται περικυβέτησαν. ἡ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς στρατιῆς αὐτοῦ ταύτῃ διεφθάρη, καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος πλεντῶ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς θρόνου τριήκοντα ἔτεα. ἀσπὸν δὲ πλῆσας αἵματος ἀνθρωπίνου Τόμυρις ἐδίζητο ἐν τοῖσι τεθνεώσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν, ὡς δὲ εὔρε, ἐναπῆκε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσπὸν. λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ ἐπέλεγε τάδε· “σὺ μὲν ἐμὲ ζώουσάν τε καὶ νικῶσάν σε μάχῃ ἀπώλεσας, παῖδα τὸν ἐμὸν ἐλὼν δόλω· σὲ δ' ἐγώ, κατὰ περ ἠπειλήσα, αἵματος κορέσω.” τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν Κύρου τελευτὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων ὁδε μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται.

Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φορέουσι καὶ δι-²¹⁵απαν ἔχουσι, ἵπποται δὲ εἰσι καὶ ἄνιπποι (ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι) καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδεις καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται, ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν καὶ ζώστη-ρας καὶ μασχαλιστήρας, χρυσῷ κοσμεύονται. ὡς δ' αὐτῶς τῶν ἵππων

C. 213. μὲν. Di. 59, 1, 12. — ἀκῆξε los liess, nach dem Rauscho, eine ungewöhnliche Verbindung. — πακοῦ. Di. 47, 10, 4.

C. 214 § 1. ἐσήκουσε mit dem Da. auch 6, 86, 6. (Sch.) Sonst nicht so. Es ist eig. ein ethischer Da. gr. Spr. 48, 6, 1. — ὅσαι, πασῶν ὅσαι. Spr. 51, 12. (13, 4.) — οὕτω auf folgende Art. zu 1, 7, 1. — συνέχεσθαι, συμπέλεσθαι Hesych. (Bä.) Eig. für συμπιλέσθαι; ähnlich sonst ἀπορρεῖν συνέχεσθαι u. ä. Heindorf zu Plat. Soph. 46.

§ 2. χρόνον ἐπὶ. zu 1, 81, 1. — συνεστάναι. zu 1, 74, 1. — ἡ πολλὴ τῆς. zu 1, 24, 1. — τὰ πάντα im Ganzen. gr. Spr. 50, 11, 13. — ἐπέλεγε sagte dabei. zu Xen. An. 1, 9, 26.

§ 3. ἀπώλεσας. zu 1, 45, 1. — τὰ μὲν, als ob folgen sollte: ταῦτα οὐδὲ οὕτω μοι πιθανώτατα εἴρηται.

C. 215. σάγαρις zweischneidige Streitaxt. vgl. 4, 70. (Sch.) — νομίζοντες. zu 1, 142, 1. — ὅσα ἐς so viel zu — erforderlich ist. Ien. Hell. 6, 2, 27: πάντα ὅσα ἐς ναυμαχίαν παρεσκευάζετο. vgl. Kr. zu Arr. An. 1, 5, 9 grosse A. — τὰ πάντα zu allen diesen Dingen, den genannten Waffenstücken. gr. Spr. 46, 5, 9. vgl. 3, 23, 2. — ἄρδεις Pfeilspitze,

τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα χαλκίους θώρηκας περιβάλλουσι, τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινούς καὶ στόμια καὶ φάλαρα χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ οὐδ' ἄρ' γύρω χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ σφι ἔστι ἐν τῇ χώρῃ, ὃ δὲ χρυσὸν 216 καὶ ὁ χαλκὸς ἄπλετος. νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσιδε. γυναῖκα μὲν γυμῇ ἐκαστος, ταύτησι δὲ ἐπὶ κοῖνα χρέωνται· τὸ γὰρ Σκύθας φασ Ἕλληνες ποιεῖν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιεῖντες ἀλλὰ Μασσαγέται· τῇ γὰρ ἐπιθυμῇσιν γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετραῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἀμάξης μίσγεται ἀδεῶς. οὗρος δὲ ἡλικίης σφι προκίεται ἄλλος μὲν οὐδεὶς· ἐπεὶ δὲ γέρον γένηται κάρτα, οἱ προσήκοντες οἱ πάντες συνελθόντες θύουσι μιν καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ, ἐψήσαντες δὲ τὰ κρέα κατεωχέονται. ταῦτα μὲν τὰ θλβιώτατά σφι γινόμεσται, τὸν δὲ νοῦσῳ τελευτήσαντι οὐ κατασιτέονται ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιούμενοι ὅτι οὐκ ἔκετο ἐς τὸ τυθῆναι. σπείρουσι δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνῶν ζῶουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ ἄφθονοι σφι ἐκ τοῦ Ἀράξει ποταμοῦ παραγίνονται· γαλακτοπόται δὲ εἰσι. θεῶν δὲ μῦθον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἱππους. νόος δὲ οὗτος τῆς θυσίης· τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.

auch 4, 81, 3. Noch bei Aesch. Pro. 881. (We.) — *μασχαλιστήρ* über die Achsel geworfener Gurt. (Sch.) — *τοὺς χαλινούς καὶ στόμια*. gr. Spr. 58, 2, 1. — *χρυσῷ*. *χρυσῷ?* erg. *ιστί*. Denn *χρυσῷ* würde hart von *κοσμέονται* oder dem folgenden *χρέωνται* abhängen. — *οὐδ' ἄρ'*. gr. Spr. 69, 50 A. u. Di. 69, 64, 2. vgl. 3, 52, 1.

C. 216 § 1. *ἐπὶ κοῖνα* gemeinschaftlich, wie 6, 77, 1. (Sch.) Der adverbiale Gebrauch (als Accusativ) ist guten Schriftstellern sonst fremd. — *τῆς*, cf. *προς*. gr. Spr. 51, 13, 12. — *ἐπιθυμῇσιν* für *ἐπιθυμῆσαι*. Kr. gr. Spr. 54, 15, 3. — *ἡλικίης*, *βίου*. — *γένηται*, ὁ Σκύθης. zu 1, 195. — *ἄλλα*. gr. Spr. 50, 4, 11.

§ 2. *ἔκετο*, *ἀφίκεται*. gr. Spr. 40 unter *ἐκτρέμα*. — *οἱ δὲ* diese aber. — *ἄφθονοι* ist Prädicat: sie kommen reichlich. — *γαλακτοπόται* auch 4, 186. (Sch.) Sonst dichterisch. — *νόος* für *νόμος* Kr.: der Sinn. Arr. An. 1, 11, 5: *ὁ νοῦς τῆς θυσίης ἦν*. 4, 15, 2: *ὁ νοῦς τῆς πρεσβείας ἦν*. — *οὗτος* folgender. (Werfer.) Spr. 61, 6. (7.) — *δατέονται*. Di. 39.

B.

Τελευτήσαντος δὲ Κύρου παρέλαβε τὴν βασιλείην Καμβύσης, Κύ-
ρου ἑὸν παῖς καὶ Κυσσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς, τῆς προ-
αποθανούσης Κυρος αὐτὸς τε μέγα πένθος ἐποιήσατο καὶ τοῖσι ἄλ-
λοις προεῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε [πένθος ποιέεσθαι]. ταύτης δὲ τῆς γυ-
ναικὸς ἑὸν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης Ἰωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς
δούλους πατριώλους ἰόντιος ἐνόμιζε, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέειτο στρα-
τηλασίην, ἄλλους τε παραλαβὼν τῶν ἦρχε καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων τῶν
ἐκπαῖτε.

Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι πρὶν μὲν ἢ Ψαμμίτιχον σφέων βασιλεῦσαι ἐνό-
μιζον ἑωυτούς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων· ἐπειδὴ δὲ Ψαμ-
μίτιχος βασιλεύσας ἠθέλησε εἰδέναι οὔτινες γενοίητο πρώτοι, ἀπὸ τού-
του νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων
ἑωυτούς. Ψαμμίτιχος δὲ ὡς οὐκ ἐδύνατο πυθανόμενος πόρον οὐ-
δένα τοῦτον ἀνευρεῖν οἱ γενοίητο πρώτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾷται τοι-
οῦδε. παῖδια δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων διδοῖ ποιμένας
τρέφειν ἐς τὰ πολμνία τροφήν τινα τοιήνδε, ἐντεϊλάμενος μηδένα ἀν-
θρώπων αὐτέων μηδεμίαν φωνὴν ἰέναι, ἐν σιγῇ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν
κίεσθαι αὐτὰ καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφι αἶγας, πλήσαντα δὲ τοῦ
γάλακτος τὰλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δ' ἐποίησε τε καὶ ἐνετέλλετο
ὁ Ψαμμίτιχος θέλων ἀκούσαι τῶν παιδῶν ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀ-
σκήμων κνυζήματων ἦντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. τὰ περ ὧν καὶ

C. 1. (μέγα) πένθος ποιέεσθαι (ποιήσασθαι) ist wohl Glossem.
Spr. 55, 4, 4. (11) — ὡς ἰόντας ἐνόμιζε. Di. 56, 4, 4. — στρατηλασίη für
σπαρία bei Her. öfter, erst wieder bei Spätern. vgl. zu 1, 124, 2. — Ἑλλή-
νων. Spr. 47, 14, 2. (15, 3.)

C. 2 § 1. πρὶν ἢ. Di. 54, 17, 10. — βασιλεῦσαι. zu 1, 13. — ἑωυ-
τούς. zu 1, 24, 1. — ἀπὸ τούτου seit dem. Im Nachsatze so 2, 14, 2,
καὶ ἐκ τούτου. gr. Spr. 65, 9, 1. — οὔτινες, hernach οἱ. Di. 61, 6, 1. —
πόρον Auskunft. — ἐπιτεχνᾷτας. zu 1, 63. — τοιόνδε. zu 1, 80, 1.

§ 2. νεογνὰ, νεογενῇ ist in der attischen Prosa üblicher. — τῶν ἐπι-
τυχόντων, gew. τῶν τυχόντων der ersten besten. gr. Spr. 50, 4, 2. Platon
Rep. 377, b: ἅρα ῥαδίως παρήσομεν τοὺς ἐπιτυχόντας ὑπὸ τῶν ἐπιτυχόντων μύ-
θους πλασθέντας ἀκούειν τοὺς παῖδας. — τρέφειν. Spr. 55, 3, 10. (20.) —
τοιήνδε, ἐντεϊλάμενος. zu 1, 117, 8. — ἰέναι. zu 1, 57, 1. — ἐπ'
ἑωυτῶν. zu 1, 203, 4. — τὴν ὥρην zur bestimmten, gehörigen Zeit.
(Matthä.) — ἐπαγινέειν erg. τὸν ποιμένα. (Bä.) — τοῦ mit der von den
erzählten Ziegen. gr. Spr. 47, 8, 5. — ἀσκήμων unarticulirt. (La) —
κνυζήματα, τὰ γοερά ἀποφθέγματα. Greg. K. vom Ion. Dial. 113. — ῥή-
σουσι. zu 1, 85, 2.

βέγενετο· ὥς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε ταῦτα τῷ ποιμένι κρήσσοντι, ἀνοίγοντι τὴν θύρην καὶ ἐσιόντι τὰ παῖδια ἀμφοτέρω προσπίπτοντα βεκὸς ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας ἤσκησεν ὁ ποιμήν· ὥς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ ἤγαγε τὰ παῖδια κελύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαρμμίτιχος ἐπυνθάνετο οὔτινες ἀνθρώπων βεκὸς τι καλέουσι, πυνθανόμενος δὲ ἐνόησε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν Ἀλγυπτιοὶ καὶ τοιοῦτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἰθιωτῶν. ὥδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἤκουον Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ καὶ ὥς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαρμμίτιχος ἐκταμῶν τὴν δίαίταν οὕτω ἐποίησάτο τῶν παίδων παρὰ ταύτης ἡσῆς γυναιξί.

Κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφήν τῶν παιδῶν τοσαῦτα ἔλεγον, ἤκουον δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱερεῦσι τοῦ Ἡφαίστου. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἑλίου πόλιν αὐτέων τουτέων εἵνα ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοις τοῖσι ἐν Μέμφι· οἱ γὰρ Ἑλίου πολῖται λέγονται Ἀλγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγγεμάτων οἷα ἤκουον οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγεσθαι, ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μόνον, νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτέων ἐπίστασθαι· τὰ δ' αὖ ἐπιμνησθῶ αὐτῶν,

§ 3. κρήσσοντι. zu 1, 84, 1. — ἀνοίγοντι hängt von προσπίπτοντι ab. — ἐφώνεον. Di. 63, 2, 2. — πολλόν oft wiederholt. zu 1, 98, 1.

§ 4. βεκὸς τι. βεκὸς π St. gr. Spr. 51, 17, 10. — καλέοντας erg. τοῦτο s. o. gr. Spr. 46, 13. — καὶ verbindet οὕτω und τοιοῦτῳ st. pr. Spr. 59, 2 A. (2, 3.) — σταθμησάμενοι will Lh., ebenmässig 9, 37, 2 u. σταθμοῦν. 2, 150, 2. 7, 237. Diese Formation gebraucht Her. wenigstens sonst. — ἤκουον. Später machten sie dennoch den Anspruch dass zuerst in Aegypten Menschen entsprossen seien. Voss Mythol. Br. V S. 62.

C. 3 § 1. ὥδε für οὕτω, wie ὅδε für οὗτος. zu 1, 137. — καὶ ἄλλα andre Gegenstände Betreffendes. — ἱερεῖσι. Durch die Priester wurde „der Vater der Geschichte zugleich Vater der pfäffischen Geschichtsfälschung“ (Voss Mythol. Br. V S. 75.)

§ 2. αὐτέων τουτέων εἵνεκα zu eben diesem Zwecke, die Sache zu erforschen. vgl. 3, 71, 1. Paus. 1, 23, 6: πολλοῖς αὐτῶν τούτων εἵνεκα ἐς λόγους ἦλθον. (Va.) — συμβήσονται, ὁμολογήσουσι 2, 4, 1. vgl. zu 1, 13. — πολῖται bei einem Eigennamen auch 2, 73, 1, sonst πολῖται. — λογιώτατος. zu 1, 1, 1. — μὲν. Dem entspricht ὅσα δὲ 2, 4, 1. (St.) — θεῖα die Religion betreffende. — ἀπηγγέματα sagt er, weil dass was er über die Bedeutung der Ceremonien erfuhr auf einer Erzählung von Geschichten (Mythen) beruhte. (Lobeck Agl. p. 152.) — ἔξω ἢ, attisch πλην. — αὐτέων, τῶν θεῶν, in θεῶν enthalten (St.) Di. 43, 3, 7. Anders Lobeck Agl. 1287: dicit se de his rebus nomine tenus nec amplius dicturum esse. Denn gerade die Nennung der beim Cultus erwähnten Götter habe er vermieden nach 2, 61. 86, 1. 170. Aber doch nicht überall. — ἴσον, nämlich die Namen? Lobeck erklärt: dasselbe über die Religion (αὐτέων) zu glauben, dass nämlich die Geheimlehren nicht zu veröffentlichen seien. vgl. 2, 65, 1. — λόγον Darstellung, Zusammenhang.

ἐπὶ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνησθῆσομαι. ὅσα δὲ ἀνθρωπίνῃ⁴ κρήματα, ὥδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι· πρῶτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἀπάντων ἐξευρέειν τὸν ἐνιαυτὸν, δωδέκα μέρη δασαμένους τῶν ὥρῶν ἐς αὐτόν. ταῦτα δ' ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἄστρων ἔλεγον. ἄγρουσι δὲ τοσῶδε σοφώτερον Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκεῖν, ὅσῳ Ἕλληνας μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι τῶν ὥρῶν εἵνεκεν, Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δωδέκα μῆνας ἐπάγουσι ἀπὸ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πᾶρεξ τοῦ ὁριθμοῦ, καὶ σφίς ὁ κύκλος τῶν ὥρῶν ἐς τὸ αὐτὸ περιὼν παραγίνεται. δωδέκα τε θεῶν ἐπω-² νηίας ἔλεγον πρῶτους Αἰγυπτίους νομίσαι καὶ Ἕλληνας παρὰ σφῶν ἀναλαβεῖν· βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονείμει σφέ-
ας πρῶτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγγλύψαι.

Καὶ τούτων μὲν νῦν τὰ πλεῖα ἔργῳ ἐδήλουν οὕτω γενόμενα, βασιλεύσαι δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα. ἐπὶ τούτου πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ πᾶσαν Αἰγυπτὸν εἶναι ἕλος καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἑερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἰόντων, ἐς τὴν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ ἡμερέων ἔστι ἀνὰ τὸν ποταμόν. καὶ⁵ εἰ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρας· δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προα-
τούσαντι ἰδόντι δέ, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος ἐς τὴν Ἑλ-
ληνες ναυτῖλλονται ἔστι Αἰγυπτίοισι ἐπικτητός τε γῆ καὶ δῶρον τοῦ

C. 4 § 1. ὅσα bezieht sich auf ein vor ὥδε zu denkendes περὶ τούτων. — ἔλεγον, die Priester der genannten Städte. — σφίσι mit einander. gr. Spr. 51, 2, 16. — ἐνιαυτὸν. Das etwas vollkommnere Jahr mit fünf Schalttagen mag dorthin mit dem chaldäischen Sonnendienste gekommen sein. (Voss Mythol. Br. III S. 43, 45. vgl. V S. 78.) Ideler Chron. I S. 94 ff. — ἐς könnte fehlen; jetzt ist zu erklären: 12 Theile in dasselbe eintragen. — ἄγρουσι, τὸν ἐνιαυτὸν oder τὰ μέρη, wie ähnlich ὁρίην. zu 1, 147. — δοκεῖν. zu 1, 172, 1. — διὰ τρίτου ἔτεος im Anfange jedes dritten, d. h. alle zwei Jahre. (Petavius.) Censorin. de die nat. 18: id tempus πετηρίδα appellabant, quod tertio quoque anno interkalabatur, quamvis bien-
nii circuitus et revera διμηρίς esset. (La.) vgl. Clinton F. H. 337, 3. u. 3; 37, 2. — ἐμβόλιμον erg. μῆνα. (Lh.) — ἐπεμβάλλουσι schalten ein, wie ἐπάγουσι. — πᾶρεξ. zu 1, 14, 1. — τὸ αὐτὸ denselben Zeitpunkt. — περιὼν, der eig. Ausdruck vom Zeitverlauf vgl. 2, 121, 3. 4, 155, 1 u. zu Thuk. 1, 30, 3. Der Ao. περιελθεῖν 2, 93, 3.

§ 2. νομίσαι hätten in Gebrauch gebracht. Spr. 53, 5, 1. „Erst durch ionische Ansiedler empfing Aegypten das Sonnenjahr und schuf allmählich den Monaten zwölf grosse Götter. vgl. 2, 82.“ (Voss Myth. Br. III S. 45.) — σφῆας. zu 1, 4, 1. — ζῶα. zu 1, 70, 1. — ἔργῳ durch Belege von Thatsachen. — ἀνθρώπων. Die frühern Könige waren Götter. (Lh.) — αὐτῆς, τῆς Αἰγύπτου, regiert von τῶν ἰόντων: nichts von den jetzt unterhalb des Sees des Moeris gelegenen Theilen Aegyptens habe (aus dem Wasser) hervorgeragt. — λίμνης τῆς M. gew. auch bei Her. τῆς M. λίμνης etc. gr. Spr. 50, 7, 2. Daneben ἡ λίμνη ἡ — 2, 13, 2. 5, 16. 148, 1. (Thuk. 7, 53, 2.) Wenn λίμνη voransteht, steht der Name eig. epexegetisch. — ἀνά. zu 1. 194, 3.

C. 5. Αἴγυπτος der Theil von Aegypten. (Lg.) — ἐπικτητός zu-
gewonnen, durch Anschwemmung. Erläuterung bei C. Ritter Erdkunde I S. 332 ff. — δῶρον. zu Arr. An. 5, 6, 5. — ἡμερέων. So ἀνάπλους ἡμέ-

ποταμοῦ καὶ τὰ κατ' ὑπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης μέχρι τριῶν ἡμερῶν πλοῦν, τῆς περὶ ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον, ἔστι δ' ἔτερον τοιοῦτο. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρας ἐστὶ τοιήδε. πρῶτα μὲν προσπλέων ἔτι καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς κατεῖς καταπειρητηρίην πηλὸν τε ἀνοίσεις καὶ ἐν ἑνδεκα ὀργυῖσι ἔσσαι. τοῦτο μὲν ἐπὶ τοσοῦτο δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν· αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέρας διαιρέομεν εἶναι Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλίνθινίτew κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον οὖρος τείνει· ταύτης ὧν ἅπο οἱ ἐξήκοντα σχοῖνοι εἰσὶ. ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναι εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυῖσι μεμετρήκυσιν τὴν χώραν, ὅσοι δὲ ἔσσαν γεωπεῖναι, σταδίοισι, οἳ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγησι, οἳ δὲ ἄφθονον λίην, σχολίοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια, ὁ δὲ σχοῖνος ἑκαστος, μέτροι ἐδὼν Αἰγύπτου, ἐξήκοντα στάδια. οὕτω ἔν εἰσαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχλίοι τὸ παρὰ θάλασσαν.

7 Ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἥλλου πόλιος ἐς τὴν μεσόγαίαν ἔστι ἐν ῥέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ὑπὲρ τε καὶ ἑνδρος καὶ ἱλὺς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἥλλου πόλιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι παραπλησίη τὸ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηνῶν ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ

ρας 2, 8, 2. vgl. 1, 104, 1. 2, 34. Spr. 47, 6, 2. (8. 1.) — τῆς bezieht sich auf das in πᾶ liegende ἡ χώρα. — ἐκεῖνοι, die Priester. (Lh.) — τοιόνδε. zu 1, 164, 1. — ἔστι δ' —, als ob dies nicht das Prädicat zu τὸ κατ' ὑπερθε wäre, sondern der Ggs. ἐκεῖνοι (μὲν) οὐδὲν τοιόνδε. Die Anacoluthie zeigt auch der Singular ἔτερον τοιοῦτο. — ἔτερον τοιοῦτο. zu 1, 120, 4. — μὲν. Der Ggs. verschweigt in Zwischengedanken, der Sache nach folgt er C. 7. — καταπειρητηρίην Senkblei, nur hier u. 2, 28, 2 vgl. Saumaise. z. Sol. 712. — ἀνοίσεις. zu 1, 139. — καὶ ἐν ἔ. ὁ. ἔσσαι und das in einer Tiefe von eilf Klafftern Lg. Der Ausdruck ist seltsam und mir verdächtig: καὶ ἐν (ἐπ') ἔ. ὁ. ἐξῆς (von ἔμμι), das τί nach πηλὸν gestrichen? — μὲν erneuert das μὲν nach πρῶτα. (Lh.) — ἐπὶ τοσοῦτο so weit hin. (Lg.) So ἐπὶ πολλόν 2, 32, 1. Spr. 68, 38 (42), 1. — πρόχυσιν Anschwemmung, wie 2, 12, 2. (Sch.) So noch bei spätern Dichtern; προχεῖσθαι bei Arr. An. 5, 6, 6, προσχοῦν und πρόσχωσις eb. u. bei Thuk. 2, 102, 8.

C. 6. διαιρέομεν bestimmen, rechnen. vgl. 7, 16, 2. 103, 1. (Sch.) So auch bei Attikern. — οὖρος für ὄρος Bekker. — τείνει sich erstreckt, auch 2, 8, 2. 4, 38. (Sch.) Das Activ wohl nicht so bei Attikern. — ἅπο, eine Anastrophe, die, der att. Prosa fremd, ἀπό auch bei Her. nur hier erleidet. Di. 68, 16, 1. Ueberhaupt erscheint auch bei ihm nach einem Casus so eben nur περὶ (nach einem Genitiv). — ἔσσαν für ἦσσαν Schäfer. — γεωπεῖναι, οἱ μικρὰν καὶ λυγρὰν γῆν ἔχοντες. Tim. Lex. noch 8, 111, 2. (Sch.) Erst von Aristides nachgebraucht. — ἀνθρώπων hängt von ὅσοι ab; üblicher wäre τῶν zugefügt. — εἰσαν. Spr. 63, 6. — Αἰγύπτου. hängt von τὸ παρὰ θ. ab.

C. 7. μὲν. Dem entspricht ἀπὸ δὲ 2, 8, 1. — ὑπὲρ, ὁμαλή. Suidas. (Sch.) So auch Spätere. — ἑνδρος für ἀνδρος Heinicke. vgl. 4, 47. — ἰόντι. Spr. 48, 5, 2. — ἀπὸ — τοῦ. gr. Spr. 47, 9, 19. — βωμοῦ. vgl. 6, 108, 3. Erbaut hatte ihn Hippias auf der ἀγορᾷ. Thuk. 6, 54, 6. (We.) Zweifel an der Richtigkeit der angegebenen Entfernung bei Rennell in Bredows

φερούση ἐς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. συμ-
κρὸν τι τὸ διάφορον εὗροι τις ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τουτέων, τὸ
μὴ ἴσας μῆκος εἶναι, οὐ πλεον πεντεκαίδεκα σταδίων· ἡ μὲν γὰρ ἐς
Πίσαν ἐξ Ἀθηνέων καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων ὥς μὴ εἶναι πεν-
τακοσίων καὶ χιλίων, ἡ δὲ ἐς Ἑλλίου πόλιν ἀπὸ θαλάσσης πληροῖ ἐς
τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. ἀπὸ δὲ Ἑλλίου πόλιος ἄνω ἰόντι στενὴ ἔστι⁸
Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης οὗρος παρατίθεται, φέρον ἀπ' ἄρ-
πυ πρὸς μεσαμβρίης τε καὶ νότου, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν
καλειομένην θάλασσαν· ἐν τῷ αἰ λιθοτομίαι ἐνεῖσι αἰ ἐς τὰς πυρα-
μίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λῆγον ἀνακάμπει ἐς
τὰ ἐρηται τὸ οὗρος· τῇ δὲ αὐτὸ ἐκωτοῦ ἔστι μακρότατον, ὥς ἐγὼ
ἐκποθανόμεν, δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπ' ἡοῦς πρὸς ἐσπέ-
ρην, τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέγματα εἶναι. τοῦτο²
μὲν νυν τὸ οὗρος τοιοῦτο ἔστι, τὰ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου οὗ-
ρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἰ πυραμίδες ἐνεῖσι; ψάμμω κατει-
λυμένον, τεταμένον τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς
μεσαμβρίην φέρονται. τὸ ὦν δὴ ἀπ' Ἑλλίου πόλιος οὐκέτι πολλὸν χω-
ρίον ὥς εἶναι Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόου

Unters. II S. 387. 598. — καὶ ἐπὶ und zwar bis. zu 1, 52. 102, 2. —
τι. τί η? Denn das Asyndeton ist sehr hart. — τὸ μὴ. gr. Spr. 57, 10, 7. —
καταδεῖ ermangelt, ein herodoteisches Compositum, öfter so hei Her. —
πληροῖ. Wenn ἐς richtig, so muss πληροῖ intransitiv stehen: ist voll zu
der Zahl. Richtig scheint We. πελάσας ἐς τὸν ἀριθμὸν 2, 19, 2 zu verglei-
chen. vgl. 4, 181, 2. (Sch.)

C. 8 § 1. τῇ μὲν an der einen Seite. gr. Spr. 50, 1, 21. Dem μὲν
entspricht τὸ δὲ πρὸς Λιβύης. (We.) — τῆς. τὸ? τὸ Ἀράβιον ὄρος das nach
Arabien zu gelegene § 2. — φέρον sich erstreckend, synonym mit
ἔχον 7. 201. vgl. 4, 99, 2. (Sch.) Sonst gew. καθήκειν, auch bei Her.; über
πῶν zu 2, 6. — πρὸς μεσαμβρίης. Man erwartet den Ac., wie § 2.
vgl. jedoch zu 1, 84, 2. — Ἐρυθρὴν, bei Her. auch der arabische Meerbus-
sen, als ein Theil des zu 1, 1, 1 erwähnten. vgl. 2, 158. 3. 159. 4, 39 —
42. (Rennell.) — ἐν M. bei M. Spr. 68, 8 (12), 1. — ταύτῃ, wo die Stein-
brüche sind. (Sch.) — ἐς τὰ. zu 1, 92, 3. — ἐρηται, nämlich nach dem
rothen Meere. (Sch.) — ἐκωτοῦ. zu 1. 198, 3. — εἶναι. zu ἀγαγεῖναι 1,
65, 3. — τῆς ὁδοῦ bei μῆνες wie sonst bei στάδιοι oder παρασάγγαι. zu 1,
178, 1. vgl. 2, 9. — τὰ δὲ in Bezug aber auf die Strecken. — λι-
βανωτοφόρα. „Dies ist die Gegend von Agab bis Cap Gardesfan, also
das Land der Samalis. Bestätigt wird Herodots Angabe von neuern brittischen
Reisenden.“ Heeren Ideen II, 1 S. 440.

§ 2. μὲν erneuert das μὲν nach τῇ § 1. (Lh.) Der arabische Berg ver-
schwindet bei Kairo ganz und es breitet sich die unabsehbare Fläche des
Delta aus. (C. Ritter.) — τὰ δὲ für τὸ δὲ Kr. — Αἰγύπτου hängt von τὸ
(τὰ) ab: was die nach L. zu gelegene Seite Aegyptens betrifft.
(Ba.) — κατειλυμένον. Od. 5, 136: ψαμάθω εἰλυμένα πολλῶ. (We.) vgl. Di.
39 in εἰλῶ. — τεταμένον. παραμμένον Bekker. — τρόπον Richtung. zu
1, 189, 2. — Ἀραβίου erg. ὄρους. vgl. § 1. — ὥς εἶναι in so weit es
gehört. Di. 55, 1, 1. — Αἰγύπτου zu A. gr. Spr. 47, 6, 9. vgl. 2, 15, 1.
16. 17, 1. — ὅσον τε. zu 1, 126, 1. — ἡμερέων τ. Spr. 47, 6, 2. (8, 1.)
— ἀναπλόου während einer Fahrt. Spr. 47, 1, 3. (2, 3.) Di. 47, 2, 2.

στεινή ἐστι Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ πεδιάς μὲν γῆ, στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι τῇ σιμνότητάτῳ ἐστι διηκοσίων οὐ πλείους ἐκ τοῦ Ἀραβίου οὐρεος ἐς τὸ Ἀφρικὸν καλεούμενον. τὸ δ' ἐνθεῦτεν αὐτῆς εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι. πέφυκε μὲν νυν ἡ χώρα αὕτη οὕτω, ἀπὸ δὲ Ἥλλου πόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάπλους ἐννέα ἡμερέων, στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχολίων ἐνδὸς καὶ ὀγδῶκοντα ἰόντων. οὗτοι συντιθέμενοι (οἱ) στάδιοι Αἰγύπτου τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἐξακοσίων τέ ἐστι σταδίων καὶ τρισχιλίων, ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγειαν μέχρι Θηβῶν ἐστὶ σημαντέω· στάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἐξακισχίλιοι· τὸ δὲ ἀπὸ Θηβῶν ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν στάδιοι χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσι.

- 10 Ταύτης ὧν τῆς χώρας τῆς εἰρημένης ἡ πολλή, κατὰ περ οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἐδόκεε καὶ αὐτῷ μοι εἶναι ἐπίκρητος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνεται μοι εἶναι κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην καὶ Ἐφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον, ὥς γε εἶναι σιμνὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν· τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χωρὶα προσχωσάντων ποταμῶν ἐνὶ τῶν στομάτων τοῦ Νείλου, ἰόντος πενταστόμου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναι ἐστὶ. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοί, οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἰόντες μεγάθια, οἵτινες ἐργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσὶ· τῶν ἐγὼ φράσαι ἔχω οὐνόματα καὶ ἄλλων

oder hängt ἀναπλῶον von ἡμερέων ab: während dreier Tage Weges zu Wasser? Ich vermurthe ἀνάπλῶον. — σιμνότητῳ die schmalste Stelle. Kr. zu Xen. An. 3, 4, 20. — Αἴγυπτος ἐοῦσα das (wirklich) A. seiende (Land). — τῶν οὐρέων τὸ μεταξὺ das zwischen den Gebirgen gelegene. (Lg.) vgl. 2, 10, 1. 16. — τὸ ἐνθεῦτεν. zu 1, 9, 2.

C. 9. ἐννέα, zu wenig meint Sch.; neunzehn will Bredow Unters. II 389. Rennels Ausgleichungsversuche sind wenig befriedigend. — οὗτοι. Spr. 61, 6. (7.) Der No. steht als ob gesagt werden sollte: diese Stadien ergeben für den Küstenstrich. — Αἰγύπτου hängt von τὸ μὲν π. 9. ab. — πρότερον 2, 6. — ἐς ohne τήν: nach einer E. genannten Stadt.

C. 10 § 1. ὧν weist auf C. 5 zurück. — ὑπὲρ bei Attikern so nur mit dem Ge., bei Spätern oft mit dem Ac., sonst auch bei Xen. An. 1, 1, 9. zu Arr. An. 1, 14, 4. — Μέμφιος πόλιος vermuthet Bekker. — εἶναι gewesen zu sein. Spr. 53, 2, 4. (9.) Ueber die Sache Ritter I S. 852 u. Rennell a. a. St. II S. 591 ff. — ὥς γε für ὥστε Sch., ὥς Eltz. — εἶναι. Di. 55, 1. 1. Bei einem Attiker würde es fehlen. Thuk. 4, 36, 3: ὥς μικρόν· μεγάλα εἰκάσαι. vgl. Dio C. 50, 33, 66, 21. Arr. An. 7, 9, 6: μικρά, ὥς γε δὴ πρὸς τὰ ἡμέτερα ἐνυμβαλέειν.

§ 2. πενταστόμου. Sonst erwähnen die Alten sieben Mündungen. Sau-maise z. Sol. p. 338. Rennell S. 611 ff. Ritter Erdk. 1 S. 815 ff. — αὐτῶν erneuert das τῶν ποταμῶν. (Bä.) gr. Spr. 51, 5, 1. vgl. 3, 15, 1. — ἐνυμβαλέειν, wie 3, 125, 1. gr. Spr. u. Di. 55, 3, 8. (9.) — κατὰ. zu 1, 141. — μεγάθια. zu 1, 203, 1. — ἀποδεξάμενοι εἰσὶ. Di. 56, 1, 2. — οὐκ ἔχιστα. gr. Spr. 67, 1, 3. — Ἀχελφίου. vgl. Thuk. 2, 102, 2. (Va.)

καὶ οὐκ ἦπιστα Ἀχελώον, ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης καὶ ἐξίεις ἐς θάλασσαν τῶν Ἑχινάδων νήσων τὰς ἡμισέας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε.

Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρας, Αἰγυπτίου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος¹¹ θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἑρμθρῆς καλειομένης θαλάσσης, μακρὸς οὖτω δὴ τι καὶ στεινὸς ὡς ἔρχομαι φράσων. μῆκος μὲν πλόου ἄρξαι ἐκ μυχοῦ διεπλώσαι ἐς τὴν εὐρέαν θάλασσαν ἡμέραι ἀναισιμῶνται τισσεράκοντα εἰρεσίῃ χρεωμένῳ· εὐρος δὲ τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος ἡμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἰγυπτίον δοκέω γενέσθαι, τὸν μὲν ἐκ τῆς βορρῆης θαλάσσης [κόλπον] ἐσέχοντα ἐπ' Αἰθιοπίης, τὸν δὲ Ἀράβιον, τὸν ἔρχομαι λέγων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίας, σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντετραίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὅλιγον δὲ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρας. εἰ ὦν ἐθέλῃσει¹² ἐκτρέφαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου ἐκχυσθῆναι ἐντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαι γε καὶ μυρίων ἐντὸς χυσθῆναι ἂν· κοῦ γε δὴ ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι οὐκ ἂν χωσθεῖν κόλπος καὶ πολλῶ μέζων ἔτι τούτου ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ; τὰ περὶ Αἰγυπτίον ὦν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ¹² πείθομαι καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν τε τὴν Αἰγυπτίον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχυλίᾳ τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι οὖρεσι καὶ ἄλμην ἐπανθόουσιν, ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι, καὶ ψάμμον μόνον Αἰγυπτίου οὖρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον, πρὸς

C. 11 § 1. ἐσέχων. zu 1, 193, 2. vgl. 2, 158, 2. (We.) — οὕτω δὴ π. zu 1, 163, 2. — ἔρχομαι. zu 1, 5, 2. — μῆκος —. zu 1, 73, 2. — ἄρξαι μὲν, χρεωμένῳ. Spr. 48, 5, 2. — μυχοῦ recessus, wie 4, 21. (Sch.) Die an der Landenge von Suez gelegene Spitze. — ἡμισυ passt nur auf den heroopolitischen Busen. (Breiger.)

§ 2. ῥηχίη — γίνεται, wie 7, 198, 1. vgl. 8, 129, 1. — βορρῆης, dem mittelländischen. (We.) — κόλπον ist wohl zu streichen. — νοτίης, dem indischen Ocean. (We.) — συντετραίνοντες τοὺς μυχοὺς ihre Spitzen bis zur Zusammenkunft mit einander fortbohrend. (Sch.) — ὅλιγον — χώρας die an einer geringen Landstrecke (zwischen beiden) sich fortzogen. Dem. 55, 17: οὗτος ἀξιοῖ με τὸ ὕδωρ, ὅταν τὸ τούτου παραλλάξῃ χωρίον, πάλιν εἰς τὴν ὁδὸν ἐξαγαγεῖν.

§ 3. εἰ ἐθέλῃσει. zu 1, 109, 2. — ἐγὼ μὲν. zu 1, 131. — ἔλπομαι, dialektisch und poetisch, bei Her. öfter, doch nicht das transitive ἔλπω. — χυσθῆναι ἂν entspricht dem ἂν χυσθεῖν. Spr. 54, 6, 4. (6.) — κοῦ ἢ κοῦ Va. — πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι streicht Va. — καὶ πολλῶ. Spr. 69, 28, 7. (32, 18.) — ἐργατικοῦ, mit Bezug auf Erde und Schlamm die er fortreisst.

C. 12 § 1. ἰδὼν τε τὴν für ἰδὼν τὴν π. gr. Spr. 69, 59, 2. — προκειμένην weiter als Libyen nach Norden vorgestreckt. — ἄλμη Salztheilchen, womit der Boden noch jetzt geschwängert sein soll. — τὰς πυραμίδας ist Object, Subjectsac. ist τὴν ἄλμην. (Sch.) — δηλέεσθαι. Dj. 39 unter dem W. — μόνον gehört zu οὖρος. (lg.) — Αἰγυπτίου. gr. Spr. 47, 18, 1. — τοῦτο weist auf 2, 10, 1 hin. — ἔχον hängt noch von ἰδὼν ab.

δέ, τῇ χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίῃ, προσούρω ἑοῦση, τὴν Αἰγύπτου πρὸς
 ἐκέλην οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ (τῆς γὰρ Ἀραβίης τι
 παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται), ἀλλὰ μελάγγαιόν τε καὶ κατερρη-
 γμένην, ὥστε ἑοῦσαν ἰλὺν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίας κατενηνε-
 γμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἰδμεν ἐρυθροίερην τε γῆ
 καὶ ὑποψαμμοτέρην, τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέραν,
 τε καὶ ὑπόπειτρον ἑοῦσαν.

- 13 Ἐλεγον δὲ καὶ τότε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρας ταύτης
 οἱ ἱεῖες, ὡς ἐπὶ Μοίριος βασιλέος, ὅπως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπ' ὅκτι
 πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκε Αἰγύπτου τὴν ἑνερθε Μέμφιος· κα-
 Μοίρι οὐκ ἦν ἔτι εἰνακόσια τετελευτηκότι, ὅτε τῶν ἱερέων ταῦτε
 ἐγὼ ἤκουον. νῦν δέ, ἦν μὴ ἐπ' ἑκαταδεκα ἢ πεντεκαδεκα πήχεας ἂ
 γραβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν. δοκέ-
 ουσί τέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἑνερθε τῆς Ἀμνης τῆς Μοίριος οἰκόντες
 ταῦτε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Ἀέλτα, ἦν οὕτω ἡ χώρα αὐτῇ
 κατὰ λόγον ἐπιδιδῶ ἐς ὕψος [καὶ τὸ ὁμοῖον ἀποδιδῶ ἐς αὐξήσιν]
 μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νεῖλου πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸ
 ἐπιλοίπον Αἰγύπτιοι τό κοτε αὐτοὶ Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πν-
 θόμενοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποτα-
 μοῖσι ἄρδεται κατὰ περ ἡ σφειτέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευδοθέντας κοι-
 ἐλπίδος μεγάλης κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν ὡς
 εἰ μὴ ἐθελήσει σφι ὕειν ὁ θεὸς ἀλλ' αὖχμαῷ διαχρᾶσθαι, λιμῶ ο
 Ἕλληνες αἰρεθήσονται· οὐ γὰρ δὴ σφι ἔστι ὕδατος οὐδεμία ἄλλη ἀ-
 14 ποστροφή ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μῶνον. καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας

§ 2. πρὸς ausserdem. Spr. 68, 1, 1. (2, 2.) — προσεκέλην ἢ
 προσεκέλην Br. nach Etym. M. 297, 28: εἰκελος ἐν τῇ συνθέσει ἀπὸ διὰ τοῦ
 noch 3, 110. 4, 61, 1. 177. (Sch.) Ein nur herodoteisches Wort. Der Ac
 hängt noch von ἰδῶν ab. gr. Spr. 56, 7, 4. — κατερρηγμένην für κατε-
 ρηγνυμένην Bekker; über die Form gr. Spr. 40 unter ῥήγνυμα. — ὥστε, ἀπ
 zu 1, 8, 1. — πρόχυσιν. zu 2, 5.

C. 13 § 1. ὅπως. zu 1, 11, 1. — τὸ ἐλάχιστον wenigstens. Xen
 An. 5, 7, 8: πούλαχιστον ἐν ἑκατόν. — ἑνερθε. zu 1, 91, 4. — τελευτη-
 κότι. zu 1, 84, 1. — ἦν für εἰ zwei Hsn. Das εἰ vertheidigt Herm. de part
 ἂν p. 101. — ἑκαταδεκα. So noch jetzt Ritter Erdk. I S. 838 f.

§ 2. κατὰ λόγον nach Verhältniss (zu 1, 134, 1), τοῦ παροιχομέ-
 νου χρόνου 2, 14, 1. — ἐπιδιδῶ zunimmt. Spr. 52, 2, 8. (9.) — καὶ τι
 — αὐξήσιν halt' ich mit Va. für ein Glossem. Denn eine leidliche Erklärung
 giebt es dafür nicht. Lh. deutet: und wenn der Fluss eben so vie
 Schlamm abwirft um das Land zu erhöhen als er bis jetzt abgewor-
 fen hat. — Αἰγύπτιοι erneuert den Begriff Αἰγυπτίων οἱ — οἰκόντες.

§ 3. ὕεται wird beregnet. Di. 48, 15, 13. — κακῶς arg. — ἐθελ-
 λει. so 5, 80. 6, 37, 2. Eur. Hipp. 865: ἰδῶ τί λίξαι δόλπος ἦδε μοι θέλει. (Va.
 — ὕδατος ἀποστροφή Mittel Wasser zu erlangen. (Sch.) Ungewöhn-
 lich in dieser Verbindung. — ὅτι μὴ. zu 1, 18, 2. — Διός, als Spender
 des Regens.

C. 14 § 1. ἐς Ἕλληνας in Bezug auf die H. verbind' ich mit εἰρη

Αἰγυπτίοισι ὁρθῶς ἔχοντα εἰρηται· φέρε δὲ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἴ σφι ἐθέλοι, ὡς καὶ πρότερον εἶπόν, ἡ χώρα ἢ ἐνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἐστὶ ἡ αὐξάνομένη) κατὰ λόγον τοῦ παροισχομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τε ἢ οἱ ταύτην οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι, εἰ μῆτε γε ὕσεται σφι ἡ χώρα μῆτε δὲ καταμὸς οἷός τ' ἐστὶ ἐς τὰς ἀρούρας ὑπερβαίνειν; ἡ γὰρ δὴ νῦν γε οὔτοι ἀπορηιότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ὑπάντων καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἱ οὔτε ἀρότρῳ ἀναρρηγόντες αὐλακας ἔχουσι πόρους οὔτε σκάλλοντες οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν τῶν ἄλλοι ἀνθρώποι περὶ λῆιον πονέουσι, ἀλλ' ἐπεὶ σφι δὲ ποταμὸς αὐτόματος ἐπελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ ἀπολίπη ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὴν ἐνωτιοῦ ἄρουραν ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὥς, ἐπεὶ δὲ καταπατήσῃ τῇσι ὕσι τὸ σπέρμα, ἄμνητον τὸ ἀπὸ τούτου μένει, ἀποδιήσας δὲ τῇσι ὕσι τὸν σῖτον οὕτω κομίζεται.

Εἰ ὧν βουλομεθα γνώμῃσι τῇσι Ἰώνων χρᾶσθαι τὰ περὶ Αἰγυ-15 πιον, οἱ φασὶ τὸ Ἀέλιον μόνον εἶναι Αἰγυπτιον, ἀπὸ Περσέος καλεμένης σκοπιῆς λέγοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηῶν τῶν Πηλουσιακῶν, τῇ δὴ τεσσαράκοντά εἰσι σχοῖνοι, τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν μέχρι Κερκασώρου πόλεως, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος ἐς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγύπτου τὰ μὲν Αἰβύης τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι, ἀποδεικνύομεν ἂν τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώραν· ἡ γὰρ δὴ σφι τὸ γε Ἀέλιον, ὡς αὐτοῖς λέγουσι Αἰγύπτιοι καὶ ἐμοὶ δοκεῖ, ἐστὶ κατάρρητον τε καὶ νειωστὶ ὡς

ται. — Αἰγυπτίοισι gehört zu ἔχω. — φράσω Conj. Aor. Spr. 54, 2, 1. — ἄλλο τε ἢ. zu 1, 109, 2. — ὕσεται passiv. Di. 48, 15, 13.

§ 2. ἡ γὰρ. Jetzt ist es freilich anders: denn in der That. — κομίζονται. Spr. 52, 10, 1. — ἀνθρώπων hängt von ἀπονητότα ab. gr. Spr. 47, 28, 8. — αὐτόματος. Spr. 57, 5, 2. Diphilos 14: ἦκε φερόμεν αὐτόματα πάντα ταγαθά. — ἀπολίπη. gr. Spr. 52, 2, 11 u. zu 2, 19, 2. — ἐσβάλλει; ἐσίῃσιν, ἐσελαύνει. zu 1, 14, 3. — ὕς. βοῦς und weiter βοῦσι We. Doch haben auch andre Alle hier die Schweine fortgepflanzt. — ἄμνητος, ein poetisches Wort — τὸ ἀπό. zu 1, 4, 1. — ἀποδιήσας, ἀλούσας, nur hier. von δίνος all für ἄλως.

C. 15 § 1. βουλομεθα. βουλοίμεθα ist nicht nöthig. gr. Spr. 54, 12, 7. — τὰ περὶ Ἀ. in Bezug auf das Α. Betreffende. — εἶναι μέχρι erstrecke sich bis. (Bä.) zu Xen. An. 1, 7, 6. — αὐτῆς, τῆς Αἰγύπτου, von τῇ παρὰ θ. regiert: der Küstenstrich desselben. (Bä.) Dem Sinn (vgl. § 3) und der Stellung nach ist es natürlicher: der Küstenstrich gehöre zu demselben; über εἶναι πνος zu 2, 8, 2. — Ταριχηῶν τῶν Πηλουσιακῶν Br. — τὸ ἀπὸ in der Richtung vom. vgl. 2, 17, 2 u. 3. — λεγόντων auf Ἰώνων bezogen, als ob οἱ nicht eingetreten wäre. (St.) Wohl ein absoluter Ge. (Lh.) Es erneuert das λέγοντες. — τὰ μὲν — εἶναι. vgl. Voss Myth. Br. IV. S. 133. — τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Epanalepsis des εἰ βουλομεθα — χρᾶσθαι. (Lh.) — ἐοῦσαν. Spr. 56, 7, 2.

§ 2. ἡ γὰρ δὴ für ἡδὴ γὰρ Kr. vgl. 2, 14, 2. (4, 45, 2?) — κατάρρητον durch Anschwemmung entstanden. (Sch.) Sonst nicht so. —

λόγῳ εἰπεῖν ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφί χώρῃ γε μηδεμία ὑπῆρχε, πῶς περιεργάζοντο δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γενονέναι; οὐδὲ ἔδει σφί-
 ας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἵεναι τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσουσι,
 ἀλλ' οὔτε Αἰγυπτίους δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα [τῷ] ὑπ' Ἰώνων καλεομένην
 γενέσθαι, αἰεὶ τε εἶναι ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο, προΐουσης δὲ
 τῆς χώρας πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπομένους αὐτέων γενέσθαι, πολ-
 λούς δὲ τοὺς ὑποκαταβαλόντας. τὸ δ' ὦν πάσαι αἱ Θῆβαι Αἰγυπτί-
 ος ἐκαλέετο, τῆς τὸ περίμετρον σιάδιοι εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξα-
 16 κισχιλιοι. εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκωμεν, Ἴωνες οὐκ ἐ-
 φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ ὀρθή ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἑλ-
 ληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογιέσθαι,
 οἳ φασὶ τρία μύρια εἶναι γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Ατ-
 τύην. τέταρτον γάρ σφεας ἔδει προσλογίεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα,
 εἰ μήτε γέ ἐστι τῆς Ἀσίας μήτε τῆς Αἰβύης. οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλος γέ
 ἐστι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὁ τὴν Ἀσίην οὐρῶν τῆς Αἰβύης. τοῦ
 Δέλτα δὲ τούτου κατὰ τὸ ὅξυ περιρρήγνυται ὁ Νεῖλος, ὥστε ἐν τῇ
 μετὰ Ἀσίας τε καὶ Αἰβύης γίνοι' ἄν.

17 Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γινώμην ἀπίεμεν, ἡμεῖς δὲ ὥδε κη περὶ τού-
 των λέγομεν, Αἰγύπτου μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων
 οἰκιομένην κατὰ περ Κιλικίην τὴν ὑπὸ Κιλικίων καὶ Ἀσσυρίην τὴν
 ὑπ' Ἀσσυρίων, οὐρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Αἰβύῃ οἶδαμεν οὐδὲν ἔον ὀρθῶς
 λόγῳ εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων οὐρους. εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νεο-
 μισμένῳ χρησόμεθα, νομιεῦμεν Αἰγύπτου πᾶσαν ἀρξάμενην ἀπὸ Κα-
 ταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος διχα διαιρέσθαι καὶ ἀμφισ-
 τῶν τῶν ἐπωνυμιῶν ἔχασθαι· τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι τῆς Αἰβύης
 πρὸς δὲ τῆς Ἀσίας. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν Καταδούπων

εἰπεῖν. Di. 55, 1, 1. — ἀναπεφηνός. zu 1, 165, 2. — τί περιεργάζον-
 το wie kamen sie dazu so Nichtiges, Unbegründetes zu treiben,
 bezogen auf 2, 2, 1 ff. — οὐδέ. οὐδὲ γάρ? — τῶν παιδίων. gr. Spr. 61,
 6, 4. — ἀπήσουσι. Sonst ἵεναι. zu 1, 57, 1. Doch ist das ἀπ- hier leicht
 erklärlich. — τῷ, das zweite, möchte man streichen (gr. Spr. 50, 12, 3); doch
 ist es erklärbar: zugleich mit dem Delta, nämlich dem. — ὑποκα-
 ταβαίνειν nach und nach hinabgehen, gen Norden. (Sch.) — αἱ Θῆ-
 βαι umfasst auch den Namen des zugehörigen Landes: Thebais. — ἐκαλέ-
 ετο. Spr. 63, 6.

C. 16. μύρια. Spr. 60, 2, 3. — ἔδει für δεῖ Kr. gr. Spr. 53, 2, 7. —
 ἐστὶ τῆς gehört zu. zu 2, 8, 2. — οὐρῶν τῆς abgrenzend von, eine
 ungewöhnliche Construction. Soph. Phil. 693: ἡμᾶς πολὺ πέλαιος ὄρεα τῆς
 Ὀδυσσεὺς νείως. — τῆς Αἰβύης für τῆς Αἰβύης We. u. eine Hs. — τὸ ὅξυ
 die Südspitze, wie 2, 17, 3. 97. Bei Anders κορυφή. Saumaise z. Sol. p.
 338. — γίνοι' ἄν, τὸ Δέλτα.

C. 17 § 1. ἡμεῖς δὲ. Di. 50, 1, 10. — κη für καὶ Reiske. — οἶδα-
 μεν. Di. 38, 7, 1. — τῷ νεομισμένῳ, οὐρισμα. (Lh.) Wohl substanti-
 virt: das Angenommene. — νομιεῦμεν für νομιούμεν Kr. Di. 31, 3, 3.
 § 2. ἀρξάμενος ἐκ von — an. gr. Spr. 56, 8, 6. — τὸ ἀπό. zu 2,

ῥέει μέσην Αἴγυπτον σχίζων ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώ-
ρον πόλιος ῥέει εἰς ἑὼν ὁ Νεῖλος, τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος σχί-
ζεται τριφασίως ὁδοὺς. καὶ ἡ μὲν πρὸς ἧν τρέπεται, τὸ καλεῖται Πη-
λοῦσιον στόμα, ἡ δὲ ἐτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει· τοῦτο δὲ
Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθὺία τῶν ὁδῶν τῷ Νεῖλῳ ἔστι
ἡδε· ἄνωθεν φερόμενος ἐς τὸ ὄξυ τοῦ Ἀέλιου ἀπινύσσεται, τὸ δὲ ἀπὸς
ταύτου σχίζων μέσον τὸ Ἀέλιον ἐς θάλασσαν ἔξει, οὔτε ἐλαχίστην μοῖ-
ραν τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ οὔτε ἥκιστα ρύνομαστήν, τὸ καλεῖ-
ται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ
τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν· τοῖσι οὐνό-
ματα κέεται τάδε, τῷ μὲν Σαῦτικόν αὐτέων, τῷ δὲ Μενδήσιον. τὸ δὲ
Βελβρίνον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι
ἀλλ' ὀρυκτά.

Μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ, ὅτι τοσαύτη ἔστι Αἴγυπτος ὅσην¹⁸
τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἀμμωνὸς χρηστήριον γενό-
μενον· τὸ ἐγὼ τῆς ἐμῆς γνώμης ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθό-
μην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρῆς τε πόλιος καὶ Ἀπιοῦ οἰκόντες Αἰγύπτου
τὰ πρόσοντα Αἰθῶν, αὐτοὶ τε δοκόντες εἶναι Αἰβυες καὶ οὐκ Αἰ-
γύπτιοι καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερὰ θρησκίᾳ βουλόμενοι θηλέων
βῶν μὴ ἔργεσθαι ἐπεμψαν ἐς Ἀμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ
Αἰγυπτίοις κοινὸν εἶναι· οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Ἀέλιου καὶ οὐκ ὁμο-
λογεῖν αὐτοῖσι, βούλεσθαι τε πάντων σφίσι ἔξεῖναι γενέσθαι. ὁ δὲ
θεὸς σφρας οὐκ ἔα ποιεῖν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὁ
Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει, καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους οἱ ἐνεργεῖ Ἐλεφαν-
τίνης πόλιος οἰκόντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι

13, 1. — τριφασίας, herodoteisch, wie *διφασία* 1, 18, 1. — ὁδοὺς σχί-
ζεται, wie *σχίσματα* *σχίζεσθαι*. Spr. 46, 4. (6.) — ὁ. 61, 6, 4. (7, 8.) „Er
führt die Mündungen nicht in ihrer geographischen Folge nach einander auf,
daher einige Unbestimmtheiten bleiben.“ Ritter Erdk. I S. 813 ff. — ἔχει.
zu 1, 180, 2.

§ 2. οὔτε ἐλαχίστην. Spr. 67, 1, 3. — παρέχεται. gr. Spr. 52, 8,
2. vgl. 2, 20, 2. — Σαῦτικόν. gr. Spr. 48, 3, 6. — ἰθαγενέα von Na-
tur entstanden, poetisch und so bei Her. nur hier, *ἰθαγενής* Od. 5, 203, wie
hier eine Hs.

C. 18 § 1. μοι. So οἱ τῇ γνώμῃ 1, 109, 1. — ὅσην τινὰ. Di. 51, 14,
1. — τὸ Ἀ. χρ. γενόμενον. zu *Ἀσινάγῳ* 1, 109, 1. — τῆς ἐμ. γνώμης
für τῆς ἐμ. γνώμης Va.: als meine Ansicht entstand. — περὶ Αἴγυ-
πτον in A. umher. zu 1, 24, 4. über A. könnte hier nur *περὶ Αἰγύπτου*
heissen, was Va. wollte. — οἱ ἐκ. zu 1, 4, 2. — αὐτοί, im Ggs. zu den li-
byschen Nachbarn, synonym mit καὶ αὐτοί. — τε. Dem entspricht das καὶ
vor ἀχθόμενοι. — καὶ οὐ. gr. Spr. 59, 1, 10. — θρησκίᾳ Cultus, religi-
öse Bräuche, noch „2, 37, 2.“ (We.) *θρησκίᾳ* will Br. Attisch *θρησκεία*. —
μὴ ἔργεσθαι, γενέσθαι § 2. — φάμενοι. Spr. u. Di. 38, 4, 1. (3.)

§ 2. ὁμολογεῖν, in Ansichten, Sitten und Gebräuchen. — ἐπιὼν be-
gehend, durchfließend, „wie ἐπέρχεται 2, 19, 1. 97.“ (Sch. u. Bā.)
vgl. zu Arr. An. 2, 7, 9. — ἀπὸ τοῦ. zu 1, 188.

19 ἰαυτα ἐχρήσθη· ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύνῃ, οὐ μόνον τὰ Ἀέλια ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ τε λεγομένου χώρου εἶναι καὶ τοῦ Ἀραβίου ἐνιαχῇ καὶ ἐπὶ δύο ἡμερῶν ἐκατέρωθεν ὁδόν, καὶ πλεὺν ἐπὶ τούτου καὶ ἔλασσον.

Τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσις περὶ οὕτε τι τῶν ἱρέων οὔτε ἄλλου οὐδ' οὐδενὸς παραλαβεῖν ἔδυνάσθη. πρόθυμος δὲ ἔα τὰδε παρ' αὐτέων πυνθάνεσθαι, ὃ τι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύνων ἀπὸ τροπέων τῶν θερινῶν ἀρξάμενος ἐπ' ἑκατὸν ἡμέρας, πελάσας δ' ἐς τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον, ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελεῖ ἔων μέχρι οὐ αὐτίς τροπέων 31 τῶν θερινῶν. τούτων ὧν περὶ οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἔγενόμην παραλαβεῖν [παρὰ] τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἦντινα δύναμιν ἔχῃ ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὲ [τὰ λελεγμένα] βουλόμενος εἰδέναι ἱστόρεον καὶ ὃ τι αὖρας ἀποπνέουσας μῶνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. ἀλλ' Ἑλλήνων μὲν ἱερεῖς ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην ἐλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφυσίας ὁδοὺς, τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι εἰ μὴ ὅσον σημεῖναι βουλόμενος μῶνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίως ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύνειν τὸν ποταμόν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ὦν

C. 19 § 1. μῶνον für μόνον Br. — εἶναι. Di. 53, 4, 3. — τοῦ χώρου ἐνιαχῇ. zu 1, 199, 4 — καὶ ἐπὶ δύο. zu 1, 93, 1. — ἐκατέρωθεν, attisch ἐκατέρωθεν. — τῶν ἱρέων, der bei παραλαμβάνειν ungew. Ge. wie bei πυνθάνεσθαι, doch παραλαμβάνειν παρά τινος § 3, wo mir παρά zw.

§ 2. ἔα. Di. 38, 2, 9. — ὃ τι. Di. 2, 24. — ἀπὸ τροπέων. Kr. hist. philol. Studien 1 S. 202. — πελάσας ἐς, weniger als πληροῖ ἐς 2, 7. (We.) — ἀπέρχεται, von dem überschwemmten Lande. — ἀπολείπων steht intransitiv, wie 2, 22, 3 u. 93, 3, und τὸ ῥέεθρον ist der Ac. des Bezuges. (Sch.) zu 2, 14, 2. Doch hart; vielleicht schrieb Her. ἀπέρχεται ἀπολείπων er wird fallend (93, 3) in seinem Gewässer eingeschränkt. Spr 32, 4, 2. Dabei kann man ὀπίσω zu ἀπολείπων ziehen, wie 2, 14, 2. — μέχρι οὐ. zu 1, 181, 1. — αὐτίς ist etwas hart eingeschoben. Di. 68, 5, 4.

§ 3. τὰ ἔμπαλιν. zu 1, 207, 2. — πεφυκέναι hängt von δύναναι ab (Spr. 50, 5 (6), 6). Doch ist dabei eine Attraction der gr. Spr. 64, 6, 8 E. erwähnten Art: welcher Einfluss es macht dass der N. eine entgegengesetzte Beschaffenheit hat als die andern Ströme. — τῶν ἄλλων hängt von τὰ ἔμπαλιν ab, wie τούτων 2, 121, 1; anders 2, 35, 1. — τὰ λελεγμένα. τα λέγόμενα einige Hsn. Her. schrieb wohl keins von beiden. — αὖρας. Schol. Soph. Aj. 683: διαφέροντα ἀλλήλων (αὖρα καὶ ἀνεμος) τῷ μὲν τὴν αὖραν ἐπὶ τῶν ἐξ ὄψεως ἐκπνοῶν καίτεσθαι, τὸν δὲ ἀνεμόν ἐπὶ τῶν ἐν αἰέρι πνευμάτων. (La) Ich lese dort τῷ τὴν μὲν.

C. 20 § 1. μὲν nach ἀλλά für μὴν, wie 2, 29, 1. 32, 1. zu Xen. An. 1, 7, 6. — ὁ δ' οὖς. zu 1, 93, 1. — τὰς. zu 1, 18, 1. — μὲν. Dem entspricht ἡ δὲ τρίτη 2, 22, 1. — τῶν ὁδῶν ist wohl zu streichen. vgl. jedoch Herm. zu So. Phi. 315. — ὅσον in wiefern, erg. μνησθήσομαι. Spr. 62, 4. A. (1.) — ἡ ἑτέρη, die des Thales nach Seneca Q. n. 4, 2. vgl. Diod. 1, 88. (La.) — αἰτίους εἶναι mit dem Inf. auch 2, 26 u. neben τοῦ 3, 12, 2. Kr. zu Xen. An. 6, 4, 8. — ἐκρέειν. Spr. 53, 3, 18. — ὦν. Di. 69, 62, 3.

ἐπευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τῷτο ἐργάζεται. πρὸς δέ, εἰ ἐτησίαι αἵτιοι
ἔσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμούς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέ-
ουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ Νεῖλῳ, καὶ μᾶλλον ἐτι
ποσούτω ὅση ἐλάσσονες ῥόντες ἀσθενέστερα τὰ ρεύματα παρέχονται.
καὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἱ
οὐδὲν τοιοῦτο πάσχουσι οἷον τι καὶ ὁ Νεῖλος. ἡ δ' ἐτέρη ἀνεπιστη-21
μοπιστέρη μὲν ἐστὶ τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν θωυμασιωτέρη· ἡ
λέγει ἀπὸ τοῦ Ὁκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι, τὸν δ' Ὁκε-
ανὸν γῆν πέρι πᾶσαν ῥέειν. ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὴν ἐπεικε-22
σταίη ἐοῦσα, μάλιστα ἐπευσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐδέν, φα-
μένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηχομένης χιόνος, ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης
διὰ μέσων Αἰθιοπῶν, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέει
ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων [τόπων] ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα;
[τῶν τὰ πολλά ἐστὶ ἀνδρὶ γε λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἷω τε ἔοντι,
ὡς οὐδὲ οἰκὸς ἀπὸ χιόνος μὲν ῥέειν.] πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρ-2
τύριον οἱ ἀνεμοὶ παρέχονται πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τουτέων θερ-
μοί· δεύτερον δέ, ὅτι ἀνομβρος ἡ χώρα καὶ ἀκρύσταλλος διατελεῖ
τοῦσα, ἐπὶ δὲ χιόνι πεσοῦση πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὑσαι ἐν πέντε ἡμέρη-
σι, ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετο ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτα δέ, οἱ ἀνθρώ-
ποι ὑπὸ τοῦ καύματος μέλανες ῥόντες· ἱππῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔ-3
πος ἔόντες οὐκ ἀπολείπουσι, γέραναι δέ, φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν
ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον, φοιτέωσι ἐς χειμασίην ἐς τοὺς τόπους
ιστίους. εἰ τοῖσιν ἐχιόνιζε καὶ ὅσον ὦν ταύτην τὴν χώραν δι' ἧς τε
ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἦν ἂν τούτων οὐδέν, ὡς ἡ

§ 2. πρὸς. zu 1, 126. 1. — χρῆν. gr. Spr. 53, 2, 7. — ὁμοίως bei
πίστων wie κακῶς neben κακά; mit τοιοῦτο unten. — Συρίη, Kappadokien
nach 1, 72, 1. (Lh.) Doch erwähnen auch westliche Passatwinde Aristot.
Meteor. 2, 6 u. Diod. 1, 39. (We.) — καὶ ὁ. Spr. 69, 28, 6. (32, 13.)

C. 21. ἡ ἐτέρη, die des Hekataeos. vgl. Schol. Apoll. Rh. 4, 259. (Bä.)
— λόγῳ εἰπεῖν. Di. 55, 1, 1. — ταῦτα, das Steigen und Fallen. — πέρι.
Di. 68, 4, 6.

C. 22 § 1. ἐπεικεστάτη scheinbarste. (Sch.) zu 1, 83, 1. — οὐ-
δί. gr. Spr. 51, 16, 13 — μέσων. gr. Spr. 50, 11, 6. — τόπων fehlt
in einigen Hsn. — τὰ πολλά. Die Stelle ist verfälscht, wohl etwas ausge-
lassen. Vollkommen wortwidrig ist die angenommene Erklärung: davon ist
das Meiste für einen Mann der etc. so beschaffen dass es nicht
einmal wahrscheinlich ist etc.

§ 2. δεύτερον δέ. erg. μαρτύριον ἐστίν. — ὅτι der Umstand dass. —
ἀνομβρος. Ein Irrthum des Her. — ἀκρύσταλλος eislos, nur hier. —
ἐπὶ zu 1, 170, 2. Die Angabe vielleicht nach dem Klima von Halikarnassos
oder Thurioi. (We.) — τρίτα drittens, erg. μαρτύριον ἐστίν.

§ 3. ἔόντες bei ἀπολείπειν wie bei παύομαι etc. Spr. 56, 5, 2. — ἀ-
πολείπουσι höre auf. zu 2, 19, 2. — χειμασίην Ueberwinterung,
wäntisch. — καὶ ὅσον ὦν auch noch so wenig. (Lg.) gr. Spr. 51, 15,
1 — ἐχιόνιζε τῇ. Di. 48, 15, 13. — ἦν ἂν würde statt finden. —
ἵππῃσι darthut.

23 ἀνάγκη ἐλέγχει. ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνετείκας οὐκ ἔχει ἔλεγχον· οὐ γάρ τινα ἐγώ γε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα, Ὅμηρον δὲ ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητῶν δεκῶ τὸ οὐνομα εὐρόντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασθαι.

24 Εἰ δὲ δεῖ μεμψόμενον γνῶμας τὰς προκειμένας αὐτὸν περὶ τῶν ἀφανῶν γνῶμην ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δοκεῖ πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ Θέρεος. τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίας διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμῶνων ἐρχεται τῆς Λιβύης πᾶν ἄνω. ὥς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ ἀγχοιότητι ἢ χώρης οὗτος ὁ θεὸς καὶ κατ' ἡντινα, ταύτην οἰκὸς διψῇ τε ὑδάτων μάλιστα καὶ τὰ ἐγγύρια ρεύματα μαραινέσθαι τῶν ποταμῶν. ὥς δὲ ἐν πλείονι λόγῳ δηλῶσαι, ὥδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος τάδε ποιεῖ. ἅτε διὰ παντὸς τοῦ χρόνου αἰθροῦν πέλονται τοῦ ἥερος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ ἀλεινῆς τῆς χώρας ζούσης, οὐκ ἐόντων ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν ποιεῖ οἷον περ καὶ τὸ Θέρος ἔωθε ποιεῖν ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ· ἔλπει γὰρ ἐπ' ἔσωτὸν τὸ ὕδωρ, ἐλκύσας δὲ ἀπωθῆει ἐς τὰ ἄνω χωρία, ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι καὶ διασχιδνάντες τήκουσι· καὶ εἰσὶ οἰκίτως οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας πνέοντες, ὁ τε νότιος καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετώτατοι. δοκεῖ δὲ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπίτεον ἐκαστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νεῖλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ ἑωυτόν. πρηῦνομένου δὲ τοῦ χειμῶνος ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω, καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἔλπει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν ὁμβρίου ὕδατος συμμισγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρας καὶ πεχαραδρωμένης, ρέουσι μεγάλοι· τοῦ δὲ Θέρεος τῶν τε ὁμβρίων ἐπιλειπόντων αὐτοῦς καὶ ὑπὸ

C. 23 ὁ λέξας 2, 24. — ἐς ἀφανὲς auf eine dunkle, fabelhafte Ursache. (Bä.) — μῦθον für λόγον dialectisch und poetisch. — ἔλεγχον Grund. (Lg.) Beweiskraft

C. 24. αὐτόν man selbst. gr. Spr. 51, 6, 3. vgl. 55, 2, 6. — πληθύνεσθαι, das Passiv, noch 2, 93, 3. (Sch.) — τῆς ἀρχαίας der sonstigen (scheinbaren) Bahn. — χειμῶνων frigora G. G. Bredow, Winterstürme Lg. Es schwebt wohl Beides vor: Winterwetter. vgl. 4, 62, 2. — τὰ ἄνω. vgl. ἰὼν τὸ μέσον 2, 25, 1. ἤμε πᾶ ἄνω 2, 26. gr. Spr. 46, 6, 2. — μὲν νυν. Di. 69, 52, 2. — δηλῶσαι. Di. 55, 1, 1. — εἴρηται, nämlich mit dem folgenden Perioden. — ὁ θεός, ὁ ἥλιος. (We.) — κατ' ἡντινα bezeichnet die unmittelbare Verbindung. — ὑδάτων. gr. Spr. 47, 14.

C. 25 § 1. αἰθροῖος ist der attischen Prosa fremd. — διασχιδνάντες. Di. 40 unter σιδνημι.

§ 2. ὑετός regnerisch, als Adjectiv ungewöhnlich; sonst, doch auch unattisch, ὑέπος. Daher will Buttmann ausführl. gr. Spr. 69 A. 6*) ὑετώτατος. — ἐπίτεος, ἐπέτιος das sie alljährig an sich zieht. (Lg.) — τοῦ Νεῖλου gehört zu τὸ ὕδωρ. — ὑπολείπεσθαι behalten, als ihr Nahrungsmittel, meinte man. vgl. Aristot. Meteor. 2. 2. (We.)

§ 3. τέως δὲ inzwischen, während des Winters. (Lh.) — οἱ μὲν die andern, Ggs. ὁ δὲ Νεῖλος. — πεχαραδρωμένης von Giessbächen

ἢ ἡλίου ἐλκόμενοι ἀσθενέες εἰσι. ὁ δὲ Νεῖλος, ἔων ἄνομβρος, ἐλ-
 μνος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μόνος ποταμῶν τοῦτον τὸν χρόνον οἰκός
 αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλῶ ὑποδέστερος ἢ τοῦ Θέρους· τότε μὲν
 ἐν μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἔλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα μόνος
 ἔσται. οὕτω τὸν ἡλίον νενόμικα τούτων αἴτιον εἶναι. αἴτιος δὲ 26
 πρὸς οὗτος κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν καὶ τὸν ἥερα ξηρὸν τὸν ταύτη εἶ-
 ναι, διακαίων τὴν διεξοδὸν αὐτοῦ· οὕτω τῆς Αἰβύνης τὰ ἄνω Θέρους
 καὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ στάσις ἥλλακτο τῶν ὠρέων καὶ τοῦ οὐρανοῦ
 ἢ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμῶν ἐστῶσι, ταύτη μὲν τοῦ νότου ἦν
 στάσις καὶ τῆς μεσημβρίας, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἐστηκε, ταύτη δὲ ὁ
 ορέης, εἰ ταῦτα οὕτω εἶχε, ὁ ἡλίος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ
 ἡρατοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω ἦε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώ-
 ης κατὰ περ νῦν τῆς Αἰβύνης ἐρχεται, διεξιόντα δ' ἂν μιν διὰ πά-
 ης Εὐρώπης ἔλπομαι ποιεῖν ἂν τὸν Ἴστρον τὰ περ νῦν ἐργάζεται τὸν
 ἰῖλον. τῆς αὐρῆς δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τῇδε ἔχω γνώμην, ὥς 27
 ἅπαν ἀπὸ θερμῶν χωρέων οὐκ οἰκός ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν, αὐρῇ δὲ
 πρὸ ψυχροῦ τιнос φιλέει πνέειν.

Ταῦτα μὲν νῦν ἔστιν ὡς ἐστὶ τε καὶ ὡς ἀρχὴν ἐγένετο· τοῦ δὲ 28
 Νεῖλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων οὔτε Αἰβύων οὔτε Ἑλλήνων τῶν
 μοι ἀπικομένων ἐς λόγους οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰ-
 νίῳ ἐν Σάει πόλει ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθη-
 αῖης. οὗτος δ' ἔμοιγε παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔ-
 γει δὲ ὧδε, εἶναι δύο οὖρεα ἐς ὃν τὰς κορυφὰς ἀπηγμένα, μεταξὺ
 Σήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαΐδος καὶ Ἐλεφαντίνης, οὐνόματα
 ἢ εἶναι τοῖσι οὖρεσι τῶ μὲν Κρῶφι τῶ δὲ Μῶφι· τὰς ὧν δὴ πη- 2
 ας τοῦ Νεῖλου, ἐούσης ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὐρέων τουτέων

durchschnitten noch 7, 176, 3. (Sch.) Ein seltenes Wort. — μεγάλου.
 spr. 57, 5, 1. — ἑωυτοῦ. eig. eine Verdoppelung: ὑποδέστερος ἑωυτοῦ καὶ
 υποδέστερος ἢ τοῦ Θέρους. Di. 49, 8 A. — πνέζεται, indem er Wasser
 erbert.

C. 26. αὐτοῦ, τοῦ αἵρος: den Luftstrich durch den die Sonne
 geht. (Arndt de pron. refl. p. 27.) — ταύτη μὲν — ταύτη δέ. gr. Spr.
 19, 16, 2. vgl. 2, 42, 1. 102, 2. — εἰ ταῦτα οὕτω εἶχε, epanaleptische Zu-
 sammenfassung der vorhergehenden Bedingungssätze. zu 1, 57, 1. — ἂν —
 ἐν. zu 1, 191, 3. — τῆς Α., τὰ ἄνω τῆς Α. (Lg.). — ποιεῖν ἂν, ὅτι ἂν
 ποιεῖ. Spr. 54, 6, 4. (6.) — ἐργάζεται τὸν Ν. Spr. 46, 8. (13.)

C. 27. τῆς αὐρῆς 2, 19, 3. — πέρι was anbelangt. gr. Spr. 68,
 11, 3. — τήνδε. Spr. 61, 6, 2. (7, 1.) vgl. 2, 55, 2. — ἅπαντα gehört wohl
 zu θερμῶν. zu Thuk. 1, 137, 4. — θερμῶν für θερμῶν Br.

C. 28 § 1. ἀρχὴν. zu 1, 9, 1. — ἀπικομένων ἐς Α. wie 2, 32, 1.
 1, 52, 3, 4, 128. (Sch.) Das gew. ἐς λόγους ἐρχεσθαι 2, 41, 1. gr. Spr.
 18, 9, 1. — ὑπέσχετο gab vor. — γραμματιστὴς Rentmeister.
 Heeren.) Attisch ταμίης. — ἀπηγμένα. ἀπηγμένα eine Hs., ἀπηγμένα
 Bekker. „Unstreitig ward hier nicht sowohl die Quelle des Stromes, als viel-
 mehr der Anfang seines Einstromens nach Aegypten verstanden, an den Nil-
 characteren.“ (Ritter Endk. I S. 523.)

ῥέειν, καὶ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ ὕδατος ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν καὶ πρὸς βο-
ρέην ἄνεμον, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ ἐπ' Αἰθιοπίας τε καὶ νότου. ὥς δὲ
ἄβυσσοι εἰσι αἱ πηγαί, ἐς διάπειραν ἐφη τοῦτου Ψαμμίτιχον Αἰγύ-
πτου βασιλέα ἀπικέσθαι· πολλῶν γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυίων πλε-
ξάμενον κάλον κατεῖναι ταύτῃ καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὗτω
μὲν δὴ ὁ γραμματιστής, εἰ ἄρα ταῦτα γερόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε, ὥς
ἐμὲ κατανοεῖν, δίνας τινὰς ταύτῃ ἐούσας ἰσχυρὰς καὶ παλιρροίην, οἷα
δὲ ἐμβάλλοντος τοῦ ὕδατος τοῖσι οὖρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην πε-
29ταπειρωτηρίην ἐς βυσσὸν ἵεναι. ἄλλον δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πε-
θεσθαι, ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρ' οὖν
Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τούτου ἀκοῇ ἤδη ἰσπε-
ρεῶν. ἀπ' Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι ἄναντές ἐστι χωρίον· ταύτῃ
ὦν δεῖ τὸ πλοῖον διαδήσαντας ἀμφοτέρωθεν κατὰ περ βοῦν πορεύε-
σθαι· ἦν δὲ ἀπορραγῇ, τὸ πλοῖον οἴχεται φερόμενον ὑπ' ἰσχύος τοῦ
ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτ' ἐστι ἐπ' ἡμέρας τέσσαρας πλόος, σκολιὸς
δὲ ταύτῃ κατὰ περ ὁ Μαλανδρος ἐστὶ ὁ Νεῖλος· σχοῖνοι δὲ θωώδεα
εἰσι οὗτοι τοὺς δεῖ τούτω τῷ τρόπῳ διεκπλώσθαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξαι
ἐς πεδὸν λεῖον, ἐν τῷ νήσῳ περιρρέει ὁ Νεῖλος· Ταχομψῷ οὖν ἵμα
αὐτῇ ἐστὶ.

Οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπ' Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη καὶ τῆς γῆ-
σου τὸ ἡμισυ, τὸ δὲ ἡμισυ Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς γῆσου λίμνη με-
γάλη, τὴν περὶ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται· τὴν διεκπλώσας ἐς τοῦ
3 Νεῖλου τὸ ῥέεθρον ἤξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδοδοῖ. καὶ ἔπειτα
ἀποβὰς παρὰ τὸν ποταμὸν ὁδοιπορίην ποιήσεται ἡμερῶν τεσσαράκον-
τα· σκόπελοι τε γὰρ ἐν τῷ Νεῖλῳ ὄξεις ἀνέχουσι καὶ χοιριάδες πολ-
λαὶ εἰσὶ, δὲ ὦν οὐκ οἶά τε ἐστὶ πλείον. διεξελθὼν δὲ ἐν τῇσι τεσσα-
ράκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον αὐτὶς ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς θω-
ώδεκα ἡμέρας πλεύσει καὶ ἔπειτα ἵξαι ἐς πόλιν μεγάλην τῇ οὖνο-
μά ἐστι Μερόῃ· λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων

§ 2. ἐς διάπειραν, uneig. 2, 77, 1. vgl. 1, 47, 1. — κάλον, κά-
λων. Di. 16, 6, 4. — εἰ — ἔλεγε, εἰ ταῦτα ἀπερ ἔλεγε ἐγένετο „wirklich
geschehen ist.“ (We.) gr. Spr. 57, 3, 7. — ὥς ἐμὲ κατανοεῖν so viel
ich einsehe. Di. 55, 1, 1. — μὴ δύνασθαι. Uebergang zum Infinitiv, als
ob ἔλεγε statt ἀπέφαινε stände.

C. 29 § 1. ἄλλ' — μέν. zu 2, 20, 1. — ἐπὶ μακρότατον ἐπυθό-
μην war das am weitesten (hin) Reichende was ich erfuhr, näm-
lich (Sch.) zu 1, 171, 1. — διαδήσαντας zu beiden Seiten angehan-
den. (Sch.) Um es zu ziehen. Ueber das Subject Spr. 55, 2, 4. (6.) —
ἀπορραγῇ, τὸ πλεῖον, wenn es abreisst. Doch kann man τὸ πλοῖον
mit auch zu diesem Verbum ziehen.

§ 2. ἐπ' ἡ. zu 1, 18, 1. — οὗτοι dies. Spr. 61, 6. (7.) — ἀπίξαι.
zu 1, 139. — Ταχομψῷ. zu 1, 71, 1. — ἤδη, local. zu Thuk. 2, 96, 3.
eb. 3, 95, 1: Φωκίῶν ἤδη ὁμορος ἡ Βοιωτία ἐστίν. —

§ 3. οἶά τε. zu 1, 194, 3.

Αἰθιοπῶν. οἱ δ' ἐν ταύτῃ *Δία* θεῶν καὶ *Λιόνυσον* μόνους σέβον-
ται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι, καὶ σφι μαντήιον *Διὸς* κατέστηκε.
σφαιτεύονται δ' ἐπεὶ ἄν σφεας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων,
καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκείσε. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν Ἰσφ³⁰
πρὶν ἄλλω ἤξεις ἐς τοὺς αὐτομόλους ἐν ὅσῳ περ ἐξ Ἑλεφαντίνης
ἡμεῖς ἐς τὴν μητρόπολιν τὴν *Αἰθιοπῶν*. τοῖσι δὲ αὐτομόλοισι τού-
τοις οὐνομά ἐστι *Ἀσμάχ'* δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος κατὰ τὴν Ἑλλή-
νων γλῶσσαν οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριστάμενοι βασιλεῖ. ἀπέστη-
σαν δὲ αὗται τέσσαρες καὶ εἴκοσι μυριάδες *Αἰγυπτίων* τῶν μαχίμων
ἐς τοὺς *Αἰθιοπας* τούτους δι' αὐτὴν τοιήνδε. ἐπὶ *Ψαμμιτίχῳ* βασι-²
λέος φυλακαὶ κατέστασαν ἐν τῇ Ἑλεφαντίνῃ πόλει πρὸς *Αἰθιοπῶν* καὶ ἐν
Δαφνήσι τῇσι *Πηλουσίῃσι* ἄλλη πρὸς *Ἀραβίων* καὶ *Σύρων* καὶ ἐν
Μαρίῃ πρὸς *Αἰθιοπῶν* ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ *Περσέων* κατὰ ταύ-
τῃ αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὥς καὶ ἐπὶ *Ψαμμιτίχῳ* ἦσαν· καὶ γὰρ ἐν Ἑ-
λεφαντίνῃ *Πέρσαι* φρουρέουσι καὶ ἐν *Δαφνήσι*. τοὺς ὧν δὴ *Αἰγυ-
πίους* τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυνε οὐδείς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ βου-
λευσάμενοι καὶ κοινῇ λόγῳ χρησάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ *Ψαμμιτίχου*
ἀποστάντες ἦσαν ἐς *Αἰθιοπὴν*. *Ψαμμιτίχος* δὲ πωθόμενος ἐδίωκε³
ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο πολλὰ λέγων καὶ σφεας θεοὺς πατρῶλους ἀ-
πολιπεῖν οὐκ ἔα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. τῶν δὲ τίνα λέγεται δει-
ξάντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἐνθα ἂν τοῦτο ἦ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα
καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπέτε ἐς *Αἰθιοπὴν* ἀπίκοντο, διδοῦσι
σφίας αὐτοὺς τῇ *Αἰθιοπῶν* βασιλεῖ. ὁ δὲ σφεας τῷδε ἀντιδωρέεται·
ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότιες τῶν *Αἰθιοπῶν*· τούτους ἐκέλευε
ἐξελόντας τὴν ἐκεῖνων γῆν οἰκτεῖν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς
Αἰθιοπας ἡμερώτεροι γεγόνασι *Αἰθιοπες* ἡδεα μαθόντες *Αἰγύπτια*.

Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ γινώσκειται ὅ³¹
Νεῖλος κύρεξ τοῦ ἐν *Αἰγύπτῳ* ρεύματος· τοσοῦτοι γὰρ συμβαλλομένη
μίτες εὐρίσκονται ἀναισιμονύμειοι ἐξ Ἑλεφαντίνης πορευομένη ἐς τοὺς
αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπ' ἐσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ

§ 4. ἄλλων. zu 1, 193, 2. — *Δία*, Ἀμμὸν 2, 42, 3. — *Λιόνυσον*,
den Osiris 2. 42, 1. — ἐκείσε. zu 1, 182

C. 30 § 1. δύναται bedeutet: vgl. 4, 192, 2 6, 98. 2. (Sch. u. Lh.)
zu Thuk. 7, 58, 3. — οἱ παριστάμενοι, der No. (hier und an den beiden
andern Stellen), weil δύναται so viel ist als εἶμι: bedeutet, heisst; ähn-
sch sagte man ἀκούει κόλαξ. (Matthiä.) — ἀπέστησαν αὗται dies waren —
die abfielen gr. Spr. 47, 28, 4. — τῶν μαχίμων der Kriegerkaste. (Bä.)

§ 2. κατέστασαν, καθέστασαν. — πρὸς. Di. 52, 3, 1. — ἔχουσι. zu
1, 79, 2.

§ 3. οὐκ ἔα widerrieth, ermahnte sie (dass sie) nicht. vgl. 5,
96. (Va.) — τέκνα καὶ γ. zu 1, 164, 2. — δείξαντα. δείξαντα Br. auch 4,
79, 3. 6, 61, 2 bis 4. 8, 137, 3. 9, 82, 2. — τούτους ist Objekt zu ἐξελόν-
τας, zu dem als Subject τοὺς *Αἰγυπτίους* zu denken ist. — ἐξαιρεῖν ver-
treiben, wie 5, 16, 1. 7, 106. (Sch.)

C. 31. τοσοῦτοι für οὗτοι Reiske.

δὲ ἀπὸ τοῦδε οὐδεὶς ἔχει σαφῶς φράσαι· ἐρῆμος γάρ ἐστι ἡ χώρα 32 αὕτη ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ ταῦτε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων φαιμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστήριον καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ, καὶ πως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νεῖλου, ὥς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγὰς, καὶ τὸν Ἐτεάρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἄνδρας· τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο ἐστὶ μὲν Αἰβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἡῶ χώραν τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν· ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας καὶ εἰρωτευμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρημῶν τῆς Αἰβύης, φάναι παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστῶν παῖδας ὕβριστάς, τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισῶ καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἑωυτῶν ὀφρομένους τὰ ἐρῆμα τῆς Αἰβύης καὶ εἴ τι πλέον (ἂν) ἴδοιεν τῶν τὰ μακρότατα ἰδομένων. τῆς γὰρ Αἰβύης τὰ μὲν κατὰ τὴν βορρῆν θάλασσαν ἀπ' Αἰγύπτου ἄρξαι μὲνοι μέχρι Σολόεντιος ἄκρης, τῇ τελευτῇ τὰ τῆς Αἰβύης, παρήκουσι παρὰ πᾶσαν Αἰβυεὺς καὶ Αἰβύων ἔθνηα πολλὰ, πλὴν ὅσον Ἕλληες καὶ Φοίνικες ἔχουσι· τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θαλάσσαν κατηκόντων ἀνθρώπων [τὰ κατύπερθε], Θηριώδης ἐστὶ ἡ Αἰβύη· τὰ δὲ κατύπερθε τῆς Θηριώδεος ψάμμος τέ ἐστὶ καὶ ἄνδρος δεινῶς καὶ ἐρῆμος πάντων. ἐπεὶ ὧν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδασι τε καὶ σιτοιοῖσι εὖ ἐξηρτυμένους, ἵεναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης, ταύτην δὲ διεξελθόντας ἐς τὴν Θηριώδεα ἀπικέσθαι, ἐκ δὲ ταύτης τὴν ἐρῆμον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιευμένους πρὸς ζῆφυ-

C. 32 § 1. λέσχη auch 9, 71, 2, dichterisch und dialektisch. vgl. zu 1, 153, 1. — πρὸς ἡῶ τῆς Σύρτιος. gr. Spr. 47, 10, 6. — ἐπὶ πολλόν. zu 1, 5.

§ 2. πλέον mehr als man gewöhnlich wisse. — ἂν fñgt Kr. hinzu. — ὕβριστάς verwegene. (Heeren.) — περισῶ Uebermässiges, über das gewöhnliche Mass Ausschweifendes. — πέντε, die wohl Begleitung hatten, so dass sie eine kleine Caravane bildeten. (Heeren II, 1 S. 203.) — τὰ ἐρῆμα καὶ εἰ. gr. Spr. (u. Di.) 59, 2, 4. vgl. 65, 5, 9.

§ 3. τὰ κατὰ τὴν β. θ. was die Nordküste anbetrifft. (Bä.) Oder das τὰ hängt von παρήκουσι ab und παρὰ πᾶσαν ist ein (vervollständigender) Pleonasmus. (Lh.) Für jene Erklärung spricht das ähnliche τὰ ὑπὲρ etc. und καὶ κατύπερθε etc. „Gemeint ist die Berberei“. (Heeren 2, 1 S. 7.) — τῇ für ἡ Kr. ἢ Reiske. — τὰ τῆς für τῆς derselbe. — τὰ κατύπερθε als 'blosse Wiederholung des τὰ ὑπὲρ etc. wäre müßig; τῶν κατηκόντων davon abhängen zu lassen nicht ganz passend; es wird daher als aus dem folgenden entstammen zu streichen sein. „Gemeint ist Biledulgerid.“ (Heeren.) — ψάμμος für ψαμμώδης. Denn als Subjekt ist noch ἡ Αἰβύη zu denken. „Gemeint ist die Sahara.“ (Heeren.)

§ 4. εἰπον für ἐπεὶ Reiske, nämlich οἱ Κυρηναῖοι, als Bericht des Etearchos. vgl. 33, 1. ἐκεῖ oder ἐκείνους Bekker. Herin. z. Virg. n. 241 lässt den Nachsatz mit διεξελθόντας δε anfangen. Allein in solcher Weise hat Her. das δε meines Wissens im Nachsatze nicht gebraucht. Noch weniger zulässig ist Matthias Meinung dass zu ἐξηρτυμένους das folgende ἵεναι auch zu denken sei. — πρὸς ζῆφυρον α, südwestlich meint Heeren II, 1 S. 203. — πολλόν καὶ ἐν π. zu Spr. 59, 2 A. (2, 3.)

πον ἄνεμον, διεξεληθόντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα καὶ ἐν πολ-
λῇσι ἡμέρησι ἰδεῖν δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα, καὶ σφεας
προσελθόντας ἄπτεσθαι τοῦ ἐπεόνιος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ, ἀπτο-
μένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν,
λαβόντας δὲ ἄγειν σφείας· φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασα-
μῶνας γινώσκειν οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμῶμων. ἄγειν τε δὴ
αὐτοὺς δι' ἐλέων μεγίστων, καὶ διεξεληθόντας ταῦτα ἀπικέσθαι ἐς πό-
λιν, ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ
μίλαντας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέει ποταμὸν μέγαν, ῥέειν δὲ ἀπ' ἐ-
σπέρης αὐτὸν πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ προ-
κοδῖλους.

Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐπιδόχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδη-33
λώσθω, πλὴν ὅτι ἀπονοστήσαι τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ
Κυρηναῖοι ἔλεγον, καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπους, γόητας εἶ-
ναι πάντας· τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτεαρ-
χος συνεβύλλετο εἶναι Νεῖλον, καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτω αἰρέει. ῥέει
γὰρ ἐκ Αἰβύης ὁ Νεῖλος καὶ μέσσην τάμνων Αἰβύην· καὶ ὡς ἐγὼ
συμβαλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος, τῷ
Ἰστροῦ ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμάται. Ἰστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρχά-
μενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος ῥέει μέσσην σχίζων τὴν Εὐρώ-
πην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἑρακλέων σιηλέων, ὁμουρέουσι δὲ Κυ-
νησίοις, οἱ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοι-
κούντων. τελευταῖα δὲ ὁ Ἰστρος ἐς θάλασσαν τὴν τοῦ Εὐξείνου πόν-
τον, τῇ Ἰστροῖν οἱ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι. ὁ μὲν δὴ Ἰστρος, ῥέει34
γὰρ δι' οἰκουμενῆς, πρὸς πολλῶν γινώσκειται, περὶ δὲ τῶν τοῦ Νεῖ-
λου πηγῶν οὐδεὶς ἔχει λέγειν· ἀολκητός τε γὰρ ἔστι καὶ ἐρημός ἡ
Αἰβύη δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότα-
τον ἱστορεῖντα ἦν ἐξικέσθαι, εἰρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ
Αἴγυπτος τῆς Ὀρεινῆς Κυλικίης μάλιστα κη ἀνίη κείται· ἐνθ' αὖτις δὲ
ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερῶν ἰθὺς ὁδὸς εὐ-

§ 5. τῶν Ν., το τῆς φωνῆς τῶν Ν. (St.) — πόλιν, Timbuctu? —
ποταμόν, den Niger, bei den Eingebornen Jolibia genannt? Heeren II,
I S. 17 u. 206.

С. 33 § 1. πλὴν ὅτι mit Bezug auf das im Vorhergehenden Liegende:
ich will weiter nichts hinzufügen. (St.) — ἐς τοὺς. Spr. 51, 11, 2. (51,
13). — γόητας. Der Glaube an Zauberei und Amulette ist nach Mungo Park
unter den Negervölkern allgemein verbreitet. Heeren (204). — συνεβύλλετο.
zu I, 68, 2. — αἰρέει. zu I, 132, 1. — ἐκ Α. καὶ τάμνων. gr. Spr. 59, 2, 3.

§ 2. τοῖς ἐμφανέσι. zu τεκμαιρόμενος I, 57, 1. — ἐκ τῶν ἴσων μέ-
τρων aus derselben Gegend, unter demselben Meridian. (Bä.) vgl. ἐξ-
ισοῦσαι 2, 34. — ἔξω. ἔσω Clericus; doch wurde gelegentlich Alles was
nach dem Ocean zu lag ἔξω σιηλῶν Ἑρακλείων genannt. (We.) — Κυνησίοις.
vgl. I, 49, 2. (Va.) — ῥέειν nach θάλασσαν und διὰ πάσης Εὐρώπης nach
παντα ist mit Va. gestrichen.

ζώνῃ ἀνδρὶ· ἡ δὲ Σινώπῃ τῷ Ἰστρῷ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀνίσταται. οὕτω τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Αἰβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἰστρῷ.

- 35 Νεῖλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρησθῶ, ἔρχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηχανέων τὸν λόγον, ὅτι πλέω θωυμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρα καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώραν· τούτων εἴνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρησέται.

Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῇ κατὰ σφέας ἔοντι ἑτεροῖα καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἄλλοιην παρεχομένῃ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαιιν τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις· ἐστήσαντο ἡθεὶς τε καὶ νόμους· ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι, οἱ δὲ ἄνδρες κατ' οἴκους ἔοντες ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι ὡς τὴν κρόκην ὠθεόντες, Αἰγύπτιοι δὲ κάτω. τὰ ἄχθεια οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες κατήμενοι. εὐμαρίῃ χρεώνται ἐν τοῖσι οἴκοις, ἐσθλούς, δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖς, ἐπιλέγοντας ὡς τὰ μὲν αἰσχυρὰ ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἔστι ποιεῖν χρεῶν, τὰ δὲ μὴ αἰσχυρὰ ἀναφανδόν. ἱρᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμία οὔτε ἔρσηνος θεοῦ οὔτε θηλέης, ἄνδρες δὲ πάντων τε καὶ πασέων· τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμία ἀνάγκη μὴ βουλομένοις, τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσι 36 ἀνάγκη καὶ μὴ βουλομένης. οἱ ἱερεῖς τῶν θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρεύνται. τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις νόμος ὅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰκνέεται· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιέτις τὰς τριχὰς αὐξέσθαι τὴν τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ 37 τῷ γενεῖ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις χωρὶς θηρίων ἡ δαιτα ἀποκέκριται, Αἰγυπτίοις δὲ ὁμοῦ θηρίοις ἡ δαιτά ἐστι. ἀπὸ πυρῶν καὶ κριθῶν ὄλλοι ζῶουσι, Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζῆν ὄνειδος μέγιστόν ἐστι, ἀλλ' ἀπ' ὀλυρῶν ποι-

C. 34. ἐπ' ὅσον. ὅσον ἐπὶ? wie 2, 29, 1. 4, 16 u. 192, 2. — ἡμερῶν. zu 1, 72, 2. — τῷ Ἰστρῷ ἐκδιδόντι. Di. 48, 13, 2.

C. 35 § 1. λόγου als sich sagen lässt. gr. Spr. 47, 27, 2. — πρὸς im Vergleich mit. gr. Spr. 49, 2, 8. — τὰ πολλὰ in Bezug auf die meisten Dinge. gr. Spr. 50, 4, 12. — ἔμπαιιν τοῖσι, weil ἔμπαιιν ἵστασθαι so viel ist als ἐναντιοῦσθαι. vgl. zu 2, 19, 3. Di. 48, 9, 2. — ἡθεα. ἔθεα will Schäfer z. Dem. II p. 169, wie man auch 2, 30, 3 vermuthen könnte. vgl. jedoch Thuk. 6, 18, 8: ἀσφαλέστατα οἰκοῦσιν οἱ ἂν τοῖς παρούσιν ἡθεα καὶ νόμοις, ἦν καὶ χεῖρω ἢ, ἥκιστα διαφόρως πολιτεύουσιν.

§ 2. εὐμαρίῃ, ἀποπᾶν attisch, noch so 4, 113. (Sch.) — ἐπιλέγειν. zu 1, 214, 2. — ἀναφανδόν selten bei Attikern für ἐν τῷ ἐμφανεί, παντῶ.

C. 36 § 1. τῇ ἄλλῃ. zu 1, 1, 1. — κομέουσι. Di. 34, 5, 7. — τοὺς. ἐς τοὺς Va. vgl. 6, 57, 3. 109, 2. Doch ohne ἐς 9, 26, 4. (Sch.) — ἰκνέεται betrifft. vgl. zu 1, 216, 2. Nicht so die gew. Prosa. — ὑπὸ bei. Spr. 68, 41 (45), 1. — θανάτους Todesfälle. gr. Spr. 44, 8, 2. — ἀνιέσις. Di. 38, 1, 1. vgl. 4, 175: τὸ μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντις αὐξέσθαι.

ἔνται σιτία, τὰς ζεῦς μετεξέτεροι καλέουσι. φρυγῶσι τὸ μὲν σιτῆς ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν τῆσι χερσὶ, καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα ὅλλοι μὲν ἕως ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον, Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἰματι τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχεις δύο, τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἐκάστη. τῶν ἰστίων τοὺς κρέκους καὶ τοὺς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοις. Ἕλληνες μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ ποιεῖντες ταῦτα αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ δεξιὰ ποιεῖν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διαφασίοις δὲ γράμμασι χρέωνται, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἱερὰ τὰ δὲ δημοτικὰ καλεῖται.

Θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἔοντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων νό-37 μοις τοιοῖσδε χρέωνται. ἐκ χαλκῶν ποτηρίων πίνουσι, διασμέωντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, οὐκ ὁ μὲν ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἰματα δὲ λινὰ φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται καθαρότητος εἵνεκεν, προσιμῶντες καθαρὸν εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱερεῖς ξυρεῦνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τριτῆς ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεῖρ μήτε ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφί. θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱερεῖς λινὴν μούνην καὶ ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δὲ σφί ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούνται δὲ δις τῆς ἡμέρης ἐκάστης ψυχρῶ καὶ δις ἐκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας ἐπιτελέουσι μυρίας ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πᾶσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα· οὔτε τι γὰρ τῶν οἰκησίων τρῖβουσι οὔτε δαπανέωνται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφί ἔστι ἱερὰ πεσσομένα καὶ κρεῶν βοείων καὶ κηνέων πληθός τι ἐκάστω γίεται πολλὸν ἐκάστης ἡμέρης, δίδονται δὲ σφί καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφί ἔξεστι πᾶσασθαι. κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τοὺς τε γενομένους οὔτε τρώγουσι οὔτε ἐφοντες πατέονται· οἱ δὲ ἱερεῖς οὐδὲ ὀρέοντες ἀνέχονται, νομιζόντες οὐ καθαρὸν μιν εἶναι

§ 2. ἀναιρέονται nehmen mit der Hand auf. (Lg.) — περιτάμνονται, doch nur die Priester und die in die Mysterien Eingeweihten. (We.)

§ 3 λογίζονται rechnen. — ἱερὰ Hieroglyphen. — δημοτικὰ profane, gewöhnliche.

C. 37 § 1. τοῦτο, τὸ αἰ νεόπλυτα φορεῖν. (St.) gr. Spr. 58, 2 (3), 8. — ἡ, weil in προσιμῶντες ein μάλλον liegt, das z. B. Platon hinzufügt Ges. 397, b: δεῖ προσιμῶν βραχυλογίαν μάλλον ἢ μῆκος. — εὐπρεπέστεροι, als ob βουλόμενοι καθαρώτεροι εἶναι ἢ vorherginge. Spr. 49, 2, (5), 2. (Matth.) — μυσαρός hat die attische Prosa nicht.

§ 2. λινὴν baumwollene. Heeren I, 1 S. 128, der dafür Forster de bysso p. 85 anführt. Vgl. Voss Myth. Br. III S. 262 ff. — θρησκείας. zu 2, 18, 1. — τρῖβουσι verzehren. — γίνεται kommt ein, von den Pächtern der heiligen Grundstücke. — οἶνος ἀμπέλινος. Ueber dessen Gebrauch bei den Aegyptern Voss Myth. Br. IV S. 52 ff.

§ 3. κυάμους. zu Arr. An. 6, 1, 2. — τρώγουσι essen roh. zu 1, 71, 2. — μιν, τὸν κυάμον aus κυάμους. gr. Spr. 58, 4, 4. — οὔτε τι, wie

- ὄσπριον. ἱρᾶται δὲ οὐκ εἰς ἐκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν ἐκ
 ἐστὶ ἀρχιέρως· ἐπεὶ δὲ τις ἀποθάνῃ, τοῦτον ὁ παῖς ἀντικαθίσταται.
- 38 Τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἑρσενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι καὶ τόν-
 του εἶνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὥδε. τρίχα ἦν καὶ μίαν ἴδηται ἐπ-
 οὔσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζηται δὲ ταῦτα ἐπὶ τού-
 τῳ τεταγμένος τῶν τις ἱρέων καὶ ὄρθου ἑστεῳτος τοῦ κτήneos καὶ
 ὑπίου καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξειρούσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων ση-
 2μηίων, τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἑρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς
 οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἦν δὲ τούτων πάντων
 ἢ καθαρός, σημαίνεται βύβλη περὶ τὰ κέρεια εἰλίσσων, καὶ ἐπι-
 τα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀ-
 πάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύσαντι θάνατος ἢ ζημὴ ἐπικέεται. δοκι-
 μάζεται μὲν νυν τὸ κτήνος τρόπῳ τοιῷδε, θυσίῃ δὲ σφι ἦδε κατέστη.
- 39 ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτήνος πρὸς τὸν βωμόν, ὅκου ἂν θύωσι,
 πυρὴν καίουσι, ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἱεροῦ ἐπισπείσαν-
 τες καὶ ἐπικαλέσαντες τὸν θεὸν σφάζουσι, σφάζαντες δὲ ἀποτάμνουσι
 τὴν κεφαλὴν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήneos δειρουνσι, κεφαλῇ δὲ κινή
 πολλὰ καταρρησάμενοι [φέρουσι], τοῖσι μὲν ἂν ἢ ἀγορῇ καὶ Ἑλληνέσσι
 ἔωσι ἐπιδήμιοι ἔμποροι, [οἶδε] φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν ἀπ' ὧν ἴ-
 δοντο, τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι Ἑλληνες, οἱ δ' ἐκβύλλουσι ἐς τὸν πο-
 22ιαμόν. καταρέονται δὲ τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ
 σφίσι τοῖσι θύουσι ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κε-
 φαλὴν ταύτην τραπέσθαι. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων
 κτηνέων καὶ τὴν ἐπισπείσιν τοῦ οἶνου πάντες Αἰγύπτιοι νόμοις τοῖσι

sonst *οὐ π.* adverbial verbunden. Hieher gehören vielleicht auch 4, 19 u. 8
 20. — ἀρχιέρως, ἀρχιεὺς Br. Als athenisch wird jene Form angegeben in
 Bekker An. p. 1197, aber wohl irrig. — τις, τῶν ἱρέων.

C. 38 § 1. τοὺς ἑρσενας. τοὺς καθαρούς vermisst We. — τοῦ Ἐπά-
 φου dem Ep. heilig. Spr. 47, 4, 1. (6, 4.) „Ueber den Epaphos 2, 153.
 3, 27". (Bä.) — καὶ μίαν auch nur eins. Spr. 69, 28, 8. (32, 19.) — ἴ-
 δηται, ὁ δοκιμάζων. zu 1, 195. — ὑπίου erg. ἑόντος oder καίμενου aus
 ἑστεῳτος, ein Zeugma. — εἰ prüfend ob, erg. ἔσθ. — καθαρὴ τῶν.
 Spr. 47, 25, 3. (26, 4.) rein in Ansehung der, meint Sch. — προκειμέ-
 νων vorgeschriebene. (Lg.) — ἐν ἄλλῳ λόγῳ. vgl. 3, 28. (Sch.)

§ 2. κέρεια. Di. 18, 7, 2. — εἰλίσσων. Di. 39 unter ἐλίσσω. — γῆν
 σημαντρίδα Siegelerde, nur hier. — ἢ als die bestimmte, wie 2, 65,
 3. vgl. gr. Spr. 50, 2, 4. — τοιῷδε. zu 1, 164, 1.

C. 39 § 1. πυρὴν καίουσι. πῦρ ἀνακαίουσι Bekker. — αὐτοῦ, τοῦ
 βωμοῦ. (Gr.) — κατὰ τοῦ. gr. Spr. 68, 24, 1. — σῶμα. gr. Spr. 50, 2, 13.
 — δειρουνσι, die attische Prosa δέρουσι. — κινή, ohne Artikel, wie 2, 40,
 1. gr. Spr. 50, 11, 22. — φέρουσι streich' ich: es zerstört die Con-
 struction. — σφί. gr. Spr. 60, 6, 2. — ἔωσι ἐπιδήμιοι, attisch ἐπιδημώ-
 σιν. — οἶδε. andre οἱ δέ, Bekker οἱ μὲν. Es wird zu streichen sein, in Folge
 der Einfälschung des φέρουσι entstanden. — ἀπ' ὧν. Di. 68, 47, 2.

§ 2. κεφαλῇσι hängt von καταρέονται ab. — σφίσι τοῖσι. Spr. 50, 6,
 3. (8, 2.) — τραπέσθαι hängt von καταρέονται ab. gr. Spr. 48, 7, 14. —

αἰοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱερά καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδεὶς· ἡ40 δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν καὶ ἡ καῦσις ἄλλη περὶ ἄλλο ἱερόν σφι κατέσθηκε. τὴν δ' ὧν μεγίστην τε δαίμονα ἡγνῆται εἶναι καὶ μεγίστην οἱ ὀρίτην ἀνάγουσι, ταύτην ἐρχομαι ἐρέων.

Ἐπειὰν ἀποδείρωσι τὸν βῶν, κατευξάμενοι κοιλίην μὲν κείνην πασαν ἐξ ὧν εἶλον, σπλάγχνα δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πικρὴν, σφέλεα δὲ ἀποτάμνουσι καὶ τὴν ὀσφύν ἄκρην καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοῦς πικρῶσι ἄριων καθαρῶν καὶ μέλιτος καὶ ἀσπιδίδος καὶ σύκων καὶ λιβανωτοῦ καὶ σμύρνης καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλήσαντες δὲ τούτων καταγίξουσιν, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προηρησιεύσαντες δὲ θύουσι, καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν τύπτονται πάντες. ἔπειὰν δὲ ἀποτύπῳνται, δαῖτα προτίθενται τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. τοὺς μὲν νυν κα-41 θαρὺς βοῦς τοὺς ἔρσιν καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι, τὰς δὲ θηλάς οὐ σφι ἐξέστι θύειν, ἀλλ' ἱερεῖς εἰσι τῆς Ἰσιος· τὸ γὰρ τῆς Ἰσιος ἄγαλμα, ἐὼν γυναικίον, βούκερῶν ἐστι, κατὰ περ Ἑλλήνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι, καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλάς Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακροῦ. τῶν εἴνεκα οὐτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος οὔτε γυνὴ ἄνδρα Ἑλληνα φιλήσειε ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἑλλήνος χρήσεται οὐδ' ὀβελοῖσι οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοῦς διατετηγμένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. τίπτοντες δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς τρόπον τόνδε. τὰς μὲν θηλάς ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιῶσι, τοὺς δὲ ἔρσιν κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖς προαστείσι, τὸ κέρας τὸ ἑτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα σημήλου εἴνεκεν· ἔπειὰν δὲ σαπῇ καὶ προσίῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέ-

οὐδενὸς ἐμψύχου keines lebenden Wesens. gr. Spr. 43, 4, 15. — γεύσεται. xh 1, 173, 3.

C. 40 § 1. ἡ ἐξαίρεσις. — ἄλλη = ἡ ἐξαίρεσις ἡ κατέσθηκε ἄλλη ἐστὶ. Spr. 50, 8, 4. (11, 1.) — τὴν, ἡν. Gemeint ist die Isis. — οἱ. gr. Spr. 60, 6, 2. — ἀνάγειν für ἄγειν ἱερτὴν herodoteisch, auch 2, 48. 61, 1. 3, 79, 2 vgl. 2, 60, 2. (Sch.) — ταύτην, das sich eig. auf τὴν μεγίστην δαίμονα beziehen sollte, wird auf das nähere ὀρίτην bezogen. Genauer wäre: τὴν δὲ μεγίστην ὀρίτην τῇ μεγίστῃ δαίμονι ἀνάγουσι, ταύτην ἐρχομαι ἐρέων. (Struve.) Die Nebenbestimmung ist dem Hauptgedanken coordinirt. gr. Spr. 65, 10 A. — κείνην, κείνου τοῦ βοῦς. Kr. zu Dion. S. 45 s.

§ 2. ἀποτύπῳνται, παύσονται τοῦ τύπασθαι. Hesych. Aehnlich ἀποιεῖσθαι. (Va.) — δαῖτα, als Mahl. — τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν von dem was übrig geblieben von den Opfern erklärt Eltz, wohl nicht richtig.

C. 41 § 1. κατὰ περ —. In Folge orphischer Religionsmengerei. Voss Myth. Br. IV S. 154. — τῶν εἴνεκα, weil die Hellenen sich durch den Genuss dieses Fleisches verunreinigt haben. — μαχαίρῃ Messer. (Lg.) — ὀβελοῖσι Gabel, der Plural weil sie mehrere Zacken hat. (Lh.)

§ 2. τοὺς ἀποθνήσκοντας, οἱ ἐκαστοὶ ἀπέθνησκον, und in sofern für τοὺς ἀποθανόντας. vgl. § 3. — ὑπερέχοντα (τὰ κέρατα) erg. τῆς γῆς. Ap- position zu τοὺς ἔρσιν, des Theiles zu dem Ganzen, wie 2, 48 νεὺν τὸ αἰ-

εται ἐς ἐκάστην πόλιν βάρεις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος κατευμένης νήσου. ἢ δ' ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτι, περιμετρον δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἐννέα. βὲν ταύτῃ ὧν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἐνεῖσι μὲν καὶ ἄλλαι πόλεις σν-
χναί, ἐκ τῆς δὲ αἱ βάριες παραγίνονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν
βοῶν, οὖνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχis, ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἄγιον
ἰδρυνται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πό-
λεις, ἀγορεύσαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι καὶ θάπτουσι ἐς ἓνα χώρον
πάντες. κατὰ ταῦτα δὲ τοῖσι βουσί καὶ τὰλλα κτήνεα θάπτουσι ἀπο-
θνήσκοντα· καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὕτω σφι νεομοθίζεται· κτείνουσι
γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα.

- 42 Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίος ἰδρυνται ἱρὸν ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου
εἰσὶ, οὗτοι μὲν νυν πάντες ὄλων ἀπεχόμενοι αἰγας θύουσι. θεοὺς γὰρ
δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται πλὴν Ἰσιός τε
καὶ Ὀσίριος, τὸν δὲ Διόνυσον εἶναι λέγουσι· τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαν-
τες σέβονται. ὅσοι δὲ τοῦ Μένδητος ἔκηνται ἱρὸν ἢ νομοῦ τοῦ Μεν-
δητοῦ εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι ὅς θύουσι. Θηβαῖοι μὲν
νυν καὶ ὅσοι διὰ τούτους ὄλων ἀπέχονται, διὰ τούτου λέγουσι τὸν νό-
μον τόνδε σφι τεθῆναι· Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία,
καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, τέλος δέ, ἐπεὶτε λιπαρέην
τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι κριὸν ἐκδείραντα προέχεσθαι
τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος οὕτω εἰ
ἐωυτὸν ἐπιδέξαι. ἀπὸ τούτου κριοπρόσωπον τῷγαλμα τοῦ Διὸς ποι-
εῦσι Αἰγύπτιοι, ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων Ἀμμώνιοι, ἰόντες Αἰγυπτίων τε
καὶ Αἰθιοπίων ἀποικοὶ καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δο-
κέειν δ' ἐμοί, καὶ τοῦνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδὲ σφι τὴν ἐπωνυμίην
ἐποιήσαντο· Ἀμμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Διὰ. τοὺς δὲ κρι-

δοῖον zu τὰ ἀγάλματα. vgl. Di. 56, 9, 2. — σημηίου εἶνεκεν zum Wahr-
zeichen. (Lg.) Nämlich für die künftige Bestattung § 3. — βάρεις, wohl ein
ägyptisches Wort nach 2, 96, 3. (Sch.)

§ 3. ἐκ τῆς, ἐξ ἧς. — βάριες für βάρης Bekker. Di. 18, 5, 1. — ἄλ-
λοι gehört zu πολλοὶ nur appositiv: Viele, die Einen nach diesen, die
Andern nach jenen.

C. 42. § 1. ἰδρυνται, für sich erbaut haben, also dazu gehören.
— ἐκηνται, unten „ἰδρυσάμενοι ἔχουσι 2, 44, 3.“ (Sch.) — νομοῦ. gr. Spr.
47, 6, 5. — Ἰσιός. „Vor Psammetich hatten die Aegypter, wie es scheint,
nur zwei Hauptgottheiten, Isis, die Landesmutter, und Osiris, den Vater Nīl.“
Voss Myth. Br. III S. 36. — οὗτοι μὲν. zu 2, 26. — οὗτοι δέ. zu 2, 26.

§ 2. μὲν. Der Ggs. von Erklärungen Anderer, anders gewendet, 2, 46
Anf. — διὰ τούτους, διὰ τὸ ταῦτα ἔχειν ἑρμὰ τούτοις. (St.) — ἰδέσθαι.
Di. 52, 8, 2. — καὶ τὸν. Spr. 50, 1, 3. (5.) — λιπαρέην. Di. 55, 4, 3. —
μηχανήσασθαι προέχεσθαι habe das Mittel, den Ausweg, ergriffen
sich vorzuhalten. — νάκος u. νάκη Vliess scheinen bei Attikern nicht
vorzukommen. — τῷγαλμα. Di. 14, 10, 7. — μεταξὺ ἀμφοτέρων eine
zwischen der Sprache beider in der Mitte liegende. — νομίζουσιν
zu 1, 142, 1.

§ 3. δοκέειν. zu 1. 131, 1. — τὴν als ihre. Spr. 50, 2, 2. (3.) —

οὓς οὐ θύουσιν Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσὶ σφι ἱεροὶ διὰ τοῦτο. μὴ δὲ ἡμέρη
τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρῇ τοῦ Διός, κριὸν ἓνα κατακόψαντες καὶ ἀπο-
δείραντες κατὰ τῷτο ἐνδύουσι τῷγαλμα τοῦ Διός καὶ ἔπειτα ἄλλο
ἄγαλμα Ἡρακλῆος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες τύ-
πτονται οἱ περὶ τὸ ἱερόν ἅπαντες τὸν κριόν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ
θάπτουσι αὐτόν.

Ἡρακλῆος δὲ περὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὅτι εἴη τῶν δυνάδεκα⁴³
θεῶν. τοῦ εἰτέρου δὲ περὶ Ἡρακλῆος, τὸν Ἕλληνας οἰδᾶσι, οὐδαμῇ
Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκούσαι. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλα-
βον τοῦνομα τοῦ Ἡρακλῆος Αἰγύπτιοι, ἀλλ' Ἕλληνας μᾶλλον παρ' Αἰ-
γυπτίων καὶ Ἑλλήνων οὔτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ οὐ-
νομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήριά ἐστι τοῦτο οὕτω ἔχειν,
ἐν δὲ καὶ τόδε, ὅτι τε τοῦ Ἡρακλῆος τούτου οἱ γόνεες ἀμφοτέροι ἦ-²
σαν Ἀμφιτρύων καὶ Ἀλκμήνη γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου
καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδῶνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόμα-
τά φασι εἰδέναι, οὐδὲ σφι θεοὶ οὔτοι ἐν τοῖσι ἄλλοις θεοῖσι ἀπο-
δεύχονται. καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνόμα τεν δαίμονος,
τούτων οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἐμελλον μνήμην ἔξειν, εἴ περ καὶ
τοῖς ναυτίλῃσι ἔχρέωντο καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὥς ἔλπο-
μαι τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει. ὥστε τουτέων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν³
τὰ οὐνόματα ἐξεπιστάτο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλῆος. ἀλλὰ τις ἀρ-
χαῖος ἐστὶ θεὸς Αἰγυπτίοις Ἡρακλῆς· ὥς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἑτεῖά
ἐστι ἐπτασισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἀμασιν βασιλεύσαντα, ἔπειτα ἐκ τῶν
ἐπιτῶν θεῶν οἱ δυνάδεκα θεοὶ ἐγέναντο τῶν Ἡρακλέα ἓνα νομίζουσι.

Καὶ θέλων δὲ τούτων περὶ σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἶόν. τε ἦν,⁴⁴

Ἀμμοδν. „Der Orfikerbund hatte den in Thebais verehrten Ammun mit dem
Widderantlitz die Bedeutung des griechisch-frygischen Zeus aufgedrungen.“
Voss Myth. Br. IV S. 144 vgl. III S. 38 ff. — κατὰ τῷτο auf dieselbe
Weise wie Zeus § 2. — τύπτονται sich schlagend betrauern sie,
wie 2, 61. 132. (Sch.) vgl. Eu. Tro. 623. — θήκη. vgl. 3, 16, 3. (Sch.)
zu Thuk. 1, 8, 1.

C. 43 § 1. εἴη τῶν. Spr. 47, 7, 1. 9, 2.) — οἰδᾶσι. Di. 38, 7, 1. —
Αἰγύπτου. Spr. 47, 28, 3. (10, 4.) — τοῦνομα τοῦ. gr. Spr. 50, 7, 7. — οὔτοι
ist wohl zu streichen. — γόνος Sprössling, so poetisch. — τοῦτο οὕτω ἔ-
χειν pleonastische Epanalepsis des Vorhergehenden. (St.) — ἐν δὲ. zu 1, 74, 1.

§ 2. τό. τί? zu 1, 170, 2. — ἀνέκαθεν. eb. — διότι für ὅτι dass,
bei Attikern wenig üblich. Vgl. Schömann z. Isä. S. 254 u. Schäfer z. Dem.
1 S. 223 u. 255. — οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα. Eben so 2, 117. 175, 2. οὐ
πλεονάζειν τῶν αὐτῶν 4, 7, 1. οὐκ ἀδᾶς ἀλλ' ἔμπειρος 2, 49, 1. Aehnliches auch
bei Attikern. Kr. zu Thuk. 7, 44, 6. — ἐμελλον. gr. Spr. 53, 8, 3. Ohne ἂν
nach gr. Spr. 54, 10, 1. — αἰρέει. zu 1, 132, 2.

§ 3. καὶ μᾶλλον, wie 2, 104, 1. Spr. 69, 28, 7. (32, 18.) — ἐξεπί-
στάτο. Di. 28, 4, 5. 30, 4, 7. Erg. εἰ οἱ Αἰγύπτιοι τοῦ Ἡρακλῆος τοῦνομα πα-
ρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔλαβον. — ἔπειτα seitdem, ἐξ οὗ, ἀπ' οὗ 2, 44, 1. 2. zu
Thuk. 1, 6, 2. — νομίζουσι καὶ θέλων. νομίζουσι εἶναι. θέλων Bekker.

C. 44 § 1. δὲ. δῆ? — ἐξ ὧν, ἐκ τούτων ἐξ ὧν, aus den Angaben

ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱερὸν Ἡρακλῆος ἄγιον. καὶ εἶδον πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοις τε πολλοῖσι ἀναθήμασι καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στήλαι δύο, ἥ μὲν χρυσοῦ ἀπεφθου, ἥ δὲ σμαράγδου λίθου λάμπωντος τὰς νύκτας [μέγαθος]. ἐς λόγους δὲ ἔλθων τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ εἰρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱερὸν ἱδρυταί. εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμπερομένους· ἔφασαν γὰρ ἅμα Τύρῳ οἰκίζομένη καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι, εἶναι δὲ ἔτεα ἀπ' οὗ Τύρον οἰκεῖν τριηκόσια καὶ δεσχλῖα. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱερὸν Ἡρακλῆος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὗρον ἱερὸν Ἡρακλῆος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἱ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλάσαντες Θάσον ἔκτισαν· καὶ ταῦτα καὶ πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν Ἡρακλέα ὄντα· καὶ δοκεῖν οἱ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιεῖν, οἱ διὰ Ἡράκλεια ἱδρυσάμενοι ἔκινται καὶ τῷ μὲν ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπῷ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι, τῷ δ' ἑτέρῳ ὡς ἥρωι ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· εὐθὺς δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθος ἐστι τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλῆος λέγουσι, ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέφαντες οἱ Αἰγύπτιοι ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διὶ· τὸν δὲ τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν, ἐπει δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατήρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας σφείας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν δοκεῖν ταῦτα λέγοντες τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων ἅμπαν ἀπειρώς ἔχειν οἱ Ἕλληνες· τοῖσι γὰρ οὐδὲ κτήνεια ὁσίη θύειν ἐστὶ χωρὶς ὀίων καὶ ἐρσείων βοῶν καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χηνῶν, κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἐπεὶ δὲ ἔτα

aus welchen. Für ἐξ ὧν will Struve ἐκ τῶν und ebenmässig noch an acht andern Stellen ändern. Di. 25, 5, 4. — κατεσκευασμένον καὶ ἦσαν. zu 1, 19. — χρυσοῦ. Spr. 47, 6, 3. (2.) — μέγαθος kann für μεγάλως (Po. u. We.) nicht stehen. Die Stelle ist verfälscht; μέγα q̄ws Reiske, gebilligt von Ellz. vgl. Lobeck zu So. Aj. 40 p. 94. Vielleicht war die Grösse angegeben.

§ 2. συμπερομένους. zu 1, 173, 3. — Θασίου εἶναι. Di. 55, 4, 3. — Εὐρώπης. „Herodot wagte zuerst dem Föniker Kadmos ägyptische Geheimlehre vom Dionysos zum Verpflanzen nach Böotien zu leihen.“ vgl. 4, 147, 2. Voss Myth. Br. V S. 75.

§ 3. καὶ πέντε. zu 1, 95, 1 vgl. 2, 60, 2. 68, 1. — πρότερα ἢ γενέσθαι. Di. 54, 17 10. — τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡ. gr. Spr. 47, 5, 3. — τόγτα. Spr. 56, 7. 2. — διὰ. Di. 24, 2, 4. — ἐναγίζουσι. zu 1, 167, 2. C. 45 § 1. ἀνεπισκέπτως unbedacht vgl. § 2 A. — ὑπό. Spr. 68, 39 (43), 1. — αὐτοῦ κατήρχοντο mit ihm die (heilige) Weihe anfangen. zu Thuk. 1. 25, 3. — ἐς ἀλκὴν τραπόμενος. mit πρὸς 3, 78, 1. 4, 125, 2. 9, 102, 3. Bei Attikern ist die Redensart wenig üblich. Kr. zu Thuk. 2, 84, 2.

§ 2. ἐμοὶ μὲν, wie 2, 121, 11. 3, 34, 2. zu 1, 181. — ὁσίη, so substantivirt ist poetisch. S. die Lex. — ὀίων für ὄων Va. — ἐπεὶ δὲ ferner;

ἴοντα τὸν Ἡρακλέα καὶ ἔτι ἄνθρωπον, ὡς δὴ φασι, κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φορεῦσαι; καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰ-
ποῖς καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμένεια εἶη.

Τὰς δὲ δὴ αἰγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι ΑΙ-46
γυπτιῶν οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν δοκτῶ θεῶν λογίζονται εἶναι
οἱ Μενδησίοι, τοὺς δὲ δοκτῶ θεοὺς τούτους προτέρους τῶν δυνάδεα
θεῶν φασι γενέσθαι. γράφουσι τε δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ
οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τῷγαλμα κατὰ περ Ἑλλήνες, αἰγοπρό-
σπον καὶ τραγοσκελέα, οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναι μιν, ἀλλ' ὁμοῖον
τοῖσι ἄλλοις θεοῖσι· ὅτεν δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτόν, οὐ μοι
ἰδίον ἔστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἰγας οἱ Μενδησίοι καὶ
μᾶλλον τοὺς ἔρσινας τῶν θηλέων καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζο-
νας ἔχουσι· ἐκ δὲ τούτων εἰς μάλιστα, ὅστις ἐπεὶ ἀποθάνῃ, πένθος
μέγα παρὰ τῷ Μενδησίῳ νομῶ τίθεται. καλεῖται δὲ ὁ τε τράγος
καὶ ὁ Πᾶν Αἰγυπτιστὶ Μένδης. ἐγένετο δ' ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐ-
μεῖ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς
ἐπίδεξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο.

Ἦν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν ἡγνται θηρίον εἶναι· καὶ τοῦτο μὲν, 47
ἦν τις φάσις αὐτῶν παριὼν ὅς, αὐτοῖσι ἱματίοις ἀπ' ὧν ἔβαψε ἐκιντὸν
βας ἐπὶ τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ οἱ συμβῶται, ἰόντες Αἰγύπτιοι ἐγγε-
νέας, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μῦνοι πάντων, οὐδέ
σφι ἐκδιδόσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτέων,
ἀλλ' ἐκδιδόσθαι τε οἱ συμβῶται καὶ ἀγέται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν
πᾶσι ἄλλοις θεοῖς θύειν ὅς οὐ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι· Σελήνῃ δὲ καὶ
Διοτῆσφ μῦνοις τοῦ αὐτοῦ χρόνου τῇ αὐτῇ πανσελήσφ τοὺς ὅς θύ-
σαντες πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὅς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι

Kr. zu Xen. 3, 1, 23. — κῶς φύσιν ἔχει wie sollte es naturgemäss
sein. gr. Spr. 54, 1, 3. „Plat. Rep. 473 a: Ἄρα φύσιν ἔχει προᾶξιν λέξεως ἦτον
ἀληθείας ἐγὰπασθαι; vgl. eb. 489, b.“ (Bä.) — εὐμένεια εἶη möge Gnade,
Verzeihung sein; εὐμενία εἶη einige Hsn., was Sch. als Neu. Plu. vorzieht.
vgl. Di. 43, 4, 12.

C. 46 § 1. οἱ εἰρημένοι, die Mendesier 2, 42, 1. (Bä.) — τὸν Πᾶ-
να. Ueber ihn Voss Myth. Br. I S. 80 u. III S. 43 ff. — τραγοσκελέα auf
den Pan bezogen. So II. β, 459: ὀρνίθων πετεηνῶν θῖνα πολλὰ ποτῶνται, ἀγα-
λόμηναι πετρύγεσσαν. (Matthiä.) Di. 58, 3, 1. — ὅτεν εἵνεκα auch 2, 62. —
ἰδίον, wie ἐπρεπίεστρον 2, 47, 2. Spr. 49, 2 (6), 6.

§ 2. καὶ μᾶλλον. zu 1, 102, 2. — τούτων, τῶν ἐρσένων. (St.) — ἐκ.
zu 1, 124, 1. — τούτων, τῶν ἐρσένων αἰγῶν. — τοῦτο. Ueber das Asyn-
deton Di. 59, 1, 4. — ἐπίδεξιν Kenntniss. (Po.) Eig. wohl: Darstel-
lung, Erzählung.

C. 47 § 1. ἡγνται. zu 1, 4, 2. — τοῦτο μὲν. zu 1, 30, 3. — ἰόν-
τες obgleich sie sind. — αὐτοῖσι mit sammt den. gr. Spr. 48, 15,
19. — ἰόντες obgleich sie sind. vgl. 2, 65, 1. — ἐκδιδόσθαι — ἀγέται.
Di. 39, 4, 7. Beides nur eine Hs. für ἐκδιδόσθαι u. ἀγονται. — δικαιοῦσι.
Di. 34, 8, 3. u. zu 1, 89, 1. — τοῦ αὐτοῦ χρόνου hängt wohl von τῇ παν-
σελήσφ ab.

ὀριγῆσι ἀπεστινυγήκασιν, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ τοῦ ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος, ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ οὐκ εὐκρινέστερός ἐστι λέγεσθαι. Θυσίῃ δὲ ἥδε τῶν ὕων τῇ Σελήνῃ ποιείται. ἑπεὶ ἂν θύσῃ, τὴν οὐρὴν ἄκρην καὶ τὸν σπλήνα καὶ τὸν ἐπέπλοον σφαιεῖς ὁμοῦ κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένη καὶ ἔπειτα καταγίγει πυρὶ· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῃ ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρὰ θύσωσι, ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ὦν ἐτι γευσάμενοι. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ' ἀσθενείας βίου σταιτῖνας κίσαντες ὕς καὶ ὀπτήσαντες ταύτας θύουσι.

- 48 Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀριγῆς τῇ δορκτῇ χοῖρον πρὸ τῶν θυρῶν σφάξας ἕκαστος διδοῖ ἀποφέρεισθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὀριγὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι πλὴν χορῶν κατὰ ταυτὰ σχεδὸν πάντα Ἑλλῆσι· ἀντὶ δὲ φαλλῶν ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσκαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, πὺ πολλῷ τεφρῇ λασσον ἐὼν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγείται δὲ αὐλός, αἱ δὲ ἔπονται αἰδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον καὶ κινεῖ μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς
- 49 λεγόμενος. ἥδη ὧν δοκεῖ μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθῆωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἶναι ἁδαῆς ἀλλ' ἔμπειρος· Ἑλλῆσι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τό τε οὐνομα καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ. ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὴν τὸν λόγον ἔφη, ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτῳ σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφησαν· τὸν δ' ὧν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ καταγησάμενος, καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἑλλ-

§ 2. ἀπεστινυγήκασιν. Di. 40 unter στυγέω. u. 53, 3, 1. — λέγεσθαι. gr. Spr. 55, 3, 8. — ἥδε folgendes, in folgender Art. Spr. 61, 6 (7). — θύσῃ. zu 1, 132, 1. — κατ' ὧν. Di. 68, 47, 2. — ἐν τῇ während des. Spr. 48, 2. — Ueber die Wiederholung des ἐν gr. Spr. 68, 7, 2. — ἐτι ebenfalls. Kr. zu Xen. An. 1, 10, 12. — ἀσθενείας Dürftigkeit, wie 4, 135, 8, 51. (We.) zu Thuk. 1, 5, 1. — σταιτῖνας. Ueber sie Lobeck Agl. p. 1080 s.

C. 48. δορκτῇ Vorabend. (Sch.) Der aber schon mit zum Feste zählte, wie beim Sabbat. — Ἑλλῆσι wie die H. zu 1, 186, 2. — ὅσον τε. zu 1, 126, 1. — πολλῷ τεφρῇ so auch 2, 67. Di. 48, 15, 10. — νεῦον. zu 2, 41, 2. — μοῦνον τοῦ allein von dem, den Gliedern des Körpers. (Sl.) Ueber die Sache Lobeck Agl. p. 152.

C. 49 § 1. οὐκ ἁδαῖς ἀλλ' ἔ. zu 2, 43, 2. Ueber die Sache Voss Myth. Br. V S. 6 u. 75 f. u. Lobeck Agl. p. 1101 ss. — ἐξηγεῖσθαι τὴν die Anleitung zu etwas geben. vgl. 6, 135. (Creuzer.) — μὲν οὐ. μὴν ὧν οὐ? Oder ist ἐφηγε zu streichen und nach φαλλοῦ ein Komma zu setzen? vgl. jedoch Di. 59, 1, 4. — λόγον Lehre, Cultus. — μεζόνως, wie 2, 161, 1. vgl. zu 3, 128, 2. Ausgeschmückt wurde die Sache wohl von Pythagoraisirern dahin dass der griechische Cultus dem ägyptischen ganz ähnlich wurde. (Lobeck.) Vgl. Voss Myth. Br. V S. 6 f. — πεμπόμενον, προγορούμενον 2, 48. — ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι. Dem. 21, 219: ἀπαντας ὑβρίων

κς. ἐγὼ μὲν νῦν φημι Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν μαντι-2
 ῆν τε ἐωσιτῶ συστήσασθαι καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου ἄλλα τε πολλὰ
 ἰσηγήσασθαι Ἑλλήσι καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσσον, ὅλγῃ αὐτῶν παρα-
 λίσταντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσείην γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύ-
 μενα τῷ θεῷ καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι· ὁμότροπα γὰρ ἂν ἦν τοῖσι
 Ἑλλήσι καὶ οὐ νειωστί ἰσηγμένα. οὐ μὴν οὐδὲ φήσω ὅπως Αἰγύπτιοι
 παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο ἢ ἄλλο κού τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ
 μοι δοκεῖ μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσσον παρὰ Κάδμου
 καὶ τοῦ Τυροῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν
 Βοιωτίην καλεσμένην χώραν.

Σχεδὸν δὲ καὶ πάντων τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξ Αἰγύπτου ἐλή-50
 λυθε ἰς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει, πυθα-
 νόμενος οὕτω εὐρίσχω λέον· δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀ-
 πῆχθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος καὶ Διοσκούρων, ὥς καὶ πρό-
 τερόν μοι ταῦτα εἴρηται, καὶ Ἥρης καὶ Ἰστίης καὶ Θέμιος καὶ Χαρί-
 των καὶ Νηρηίδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεὶ κοτε τὰ οὐνό-
 ματα ἔστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν2
 δὲ οὐ φασὶ θεῶν γενώσκειν τὰ οὐνόματα, οὗτοι δέ μοι δοκέουσι ἐπὶ
 Πελασγῶν οὐνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος· τοῦτον δὲ τὸν θεὸν
 παρὰ Αἰβύων ἐπύθοντο· οὐδαμοὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὐ-
 νομα ἔκτεινται εἰ μὴ Αἰβυες καὶ τιμέωσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεὶ. νομί-
 ζουσι δ' ὦν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἤρωσι οὐδέν.

Ταῦτα μὲν νῦν καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἑλλη-51

ποιῶν οἷα ἐποίει. Plat. Gorg. 503, a: κηδόμενοι τῶν πολιτῶν λέγουσιν ἃ λέγου-
 σιν. vgl. 506, a. Aehnliches ist häufig.

§ 2. ἐγὼ μὲν. zu 1, 131. — συμπεσείην von Gleichzeitigkeit,
 wie 3, 35, 1. (Sch.) — ὁμότροπα gleichartig mit ihren sonstigen Bräu-
 chen, wenn nicht ὁμότροπα mit De la Barre zu lesen ist. Jenes noch 3, 144,
 2. (Sch.) Das Wort ist nicht attisch; über ὁμοίτροπος zu Thuk. 6, 20, 2.
 Ueber die Sache vgl. Voss Myth. Br. V S. 80 f. — γὰρ ἂν. zu 1, 124, 1.
 vgl. 3, 134, 1. 3, 38, 1. — τοῖσι Ἑ., τοῖσι πῶν Ἑ. πρόποις, ἦθεσι. — ὅπως
 für ὡς, ὅτι. zu 1, 37, 1. Zuweilen ὅπως so auch bei Attikern. Lys. 20, 17:
 οὐδὲς ἂν εἴποι ὅπως τι τῶν ἡμετέρων ἔχει. Isokr. 6, 35: ὅπως χρὴ τοῦ δικαίου
 τι ποιῆσαι προυργαίτερον οὐδὲς ἂν με λέγων πείσειεν. — μάλιστα gehört
 zu παρὰ Κάδμον. (Lh.) — τὴν νῦν Β., πρότερον δὲ Καδμηίδα γῆν nach Thuk.
 1, 12, 2. vgl. Diod. 4, 67. (Bä.)

§ 3. καὶ πάντων. zu 1, 57, 2. — διότι. zu 2, 43, 2. Vor-
 schwebt dabei ein τοῦτο vor πυθανόμενος. (Lg.) — δ' ὦν, wie 2, 70, 167.
 2, 46, 80, 1. gr. Spr. 69, 52, 2. — Ἥρης, die gleichwohl bei Diod. 1, 15 in
 Diospolis oder Thebe mit Zeus einen Gemeintempel hat. (Voss Myth. Br. III
 S. 39.) — καὶ πρότερον 2, 43, 2. (Sch.) — αἰεὶ κοτε. zu 1, 58. vgl. 2, 79.

§ 4. οὗτοι δέ. zu 1, 171, 4. — τὸν θεὸν ἐπύθοντο. Nicht eben ge-
 wöhnlich. zu Arr. An. 5, 2, 2. — νομίζουσι ἤρωσι, mit dem Da. wie χρῆ-
 σται. vgl. 4, 59? 117. Unattisch, ausser bei Thuk. Kr. dort zu 1, 77, 4.
 Ueber den Ac. oben zu 1, 142, 1.

C. 51 § 1. γενόμενασι haben als Sitte, Cultus angenommen,

νες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίσασιν· τοῦ δὲ Ἑρμῆω τὰ ἀγάλματα ὄρθ
 ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασιν, ἀλλ' ἀ
 πὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόν
 τες, παρὰ δὲ τούτων ὄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη τηνικαῦτα ἐς Ἑλ
 ληνας τέλειονσι Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ, ὅθεν περ κα
 ἔλληνες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται
 τὰ Σαμοθρηϊκῆς ἐπιτελέουσι, παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν, οὗτο
 ὡνὴρ οἶδε τὸ λέγω· τὴν γὰρ Σαμοθρηϊκὴν οἶκεον πρότερον Πελασγο
 οὔτοι οἱ περ Ἀθηναίοισι σύνοικοι ἐγένοντο καὶ παρὰ τούτων Σαμο
 θρηϊκῆς τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὄρθα ὧν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ
 γάλματα τοῦ Ἑρμῆω Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων μαθόντες παρὰ Πε
 λασγῶν ἐποιήσαντο· οἱ δὲ Πελασγοὶ ἰρόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλε
 52ξαν, τὰ ἐν ταῖσι ἐν Σαμοθρηϊκῇ μυστηρίοισι δεδῆλωται. ἔθνον δι
 πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπενχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Ἀσδώνῃ
 οἶδα ἀκούσας, ἐπωινυμένην δ' οὐδ' οὐνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτῶν·
 οὐ γὰρ ἀκπόισάν κω. Θεοὺς δὲ προσοννόμασάν σφας ἀπὸ τοῦ τοι
 οὔτου ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς ἔχον·
 ἐπειτεν δὲ χρόνου πολλοῦ διεξελθόντος ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου
 ἀπιγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διονύσου δὲ ὕστερον
 2πολλῷ ἐπύθοντο. καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνο
 μάτων ἐν Ἀσδώνῃ· τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμισται ἀρχαῖοτα
 τον τῶν ἐν Ἑλλήσι χρηστηρίων εἶναι καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μύ
 νον. ἐπεὶ ὧν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Ἀσδώνῃ οἱ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλων
 ται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἦκοντα, ἀνείλε τὸ μαντήιον
 χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθνον τοῖσι οὐνόμασι τῶν
 θεῶν χρεώμενοι· παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐξεδέξαντο ὕστερον.

wie 2, 64, 1. zu 1, 142, 1. — ἔχειν. Der Inf. nach ποιεῖν bilden ist sonst nicht üblich, analog den Stellen Di. 55, 3, 21. Eben so noch § 2. — πρῶτοι Ἀθηναῖοι παραλαβόντες. Di. 56, 9, 2. Ueber die Sache Lobeck Agl. p. 1252. — ὄλλοι, οἱ ἄλλοι. Di. 14, 10, 7. — ἤρξαντο, οἱ Πελασγοὶ (Lb.) § 2. Καβείρων. Lobeck Agl. p. 1212. 1215. vgl. Voss Myth. Br. III S. 193 ff. — ὄργια. gr. Spr. 52, 4, 6. vgl. 46, 6. — ἐποιήσαντο liessen (sie so) machen. Spr. 52, 11. — αὐτοῦ, Ἑρμῆω. (Lobeck.) — τὰ über welche Dinge.

C. 52 § 1. θεοῖσι Göttern, unbestimmt was für welchen, nachzuweisen. Vgl. Lobeck Agl. p. 1246. — οὐδέ. zu 1, 215. — τοῦ τοιοῦτου einer Rücksicht der (folgender) Art, vgl. zu 1, 178, 1. — θέντες. Klemens Alex. Στραμ. α' E.: θεὸς παρὰ τὴν θείαν εἰρηται καὶ τάξιν καὶ διακόσμησιν. (We.) — νομὰς Vertheilung, Verwaltung. (Sch.) — Διονύσου ἐπὶ τοῦνομα.

§ 2. εἰ ἀνέλονται ob sie für sich auf-, annehmen sollten. zu 1, 53, 1. — ἀνείλε gebot durchs Orakel, mit dem Inf. wie Lam. An. 7, 6, 44.

ἔνθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε [δ'] αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὅκοι-53
οἱ τε νέες τὰ εἶδεα, οὐκ ἐπιστάτο μέχρι οὐ πρώην τε καὶ χθὲς ὥς
ἰκκῆν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὀμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι
δοκῶ μεν πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ οὐ πλέοσι· οὗτοι δὲ εἰσι οἱ
ποιήσαντες θεογονίην Ἑλλήσι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες
καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες καὶ εἶδεα αὐτῶν σημῆναντες. οἱ δὲ
πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι ὕστερον,
ἔμοιγε δοκέειν, ἐγένοντο. τούτων τὰ μὲν πρῶτα αἱ Λαδωνίδες ἱρεῖαι
λέγουσι, τὰ δὲ ὕστερα τὰ ἐς Ἡσίοδον τε καὶ Ὀμηρον ἔχοντα ἐγὼ λέγω.

Χρηστικῶν δὲ περὶ τοῦ τε ἐν Ἑλλήσι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε54
Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Θηβαίου Διὸς δύο
γυναῖκας ἱρεῖας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων, καὶ τὴν μὲν αὐ-
τίων πωθέσθαι ἐς Λιβύην προηθεῖσαν τὴν δὲ ἐς τοὺς Ἑλληνας· ταύ-
τας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἰδρυσαμένας τὰ μαντήια πρώτας ἐν
τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δὲ μεν ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως
ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφῶν
γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων καὶ ἀνενρεῖν μὲν σφῶας οὐ δυνατοὶ
γενέσθαι, πωθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτίων τὰ περ δὴ ἔλεγον.
ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν ᾠήβησι ἱρέων ἤκουον, τάδε δὲ Λαδωναίων55
φασὶ αἱ προμάντιες· δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυ-
πτίων ἀναπταμένας τὴν μὲν αὐτίων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφῶας
ἀκιστάσαι, ἰζομένην δὲ μιν ἐπὶ φηγὸν αὐδάξυσθαι φωνῇ ἀνδρωπηλῇ
ὥς χρεὼν εἶη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι· καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν
θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι καὶ σφῶας ἐκ τούτου ποιῆσαι.
τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα λέγουσι Ἀμμωνος χρηστή-2

C. 53. *ἔνθεν ἐγένετο* von welcher Abstammung er war, mit Bezug auf *θεογονίην*. — *εἴτε δ'* für *ἢτε τε δὲ* oder *ἢτε τε δὲ* Reiz. Doch wird das *δὲ* zu streichen sein. Di. 69, 25 A. — *ἐπιστάτο* für *ἡπιστάτο* Lh., wie Bekker (nur die dritte Pers. des Pl.) nach ihm auch 5, 73. 8, 5, 2. 25. 88 gegen die Hsn. gegeben hat. — *μέχρι οὐ*. zu 1, 181, 1. — *πρώην τε καὶ χθὲς*, stereotype Hyperbel, gewöhnlich (*μέχρι*) (*ἐ*)*χθὲς καὶ πρώην* gestellt. vgl. gr. Spr. 66, 1, 4. — *Ἡσίοδον* hält Voss Myth. Br. II S. 113 um zwei Jahrhunderte jünger als Homer. — *ἡλικίην*. Di. 46, 5, 1. — *ποιήσαντες* die eig. durch ihre Auctorität begründet haben, wenn schon auch früher Manches darüber gefabelt worden. (Lobeck Agl. p. 347.) — *οἱ πρότερον λεγόμενοι* die in eine frühere Zeit gesetzten, wie Orpheus, Musaios. gr. Spr. 55, 4, 4. vgl. 50, 8, 10. — *τὰ πρῶτα*, das C. 52 Erzählte. (Bä.) — *ἔχοντα* sich Beziehendes. Di. 52, 1, 3. — *λέγω*. gr. Spr. 53, 1, 2. vgl. γράφω 2, 70.

C. 54. *τόνδε*. zu 1, 9, 1. — *ἱρεῖας*. *ἱεράς*, wie 2, 56, 1, Va., da es nach 2, 25, 2 Priesterinnen nicht gab. — *Θηβέων* für *Θηβαίων* Va. — *πωθέσθαι*, hängt von *ἔφασαν* ab. — *πρὸς ταῦτα*. zu 1, 38. — *τῶν* nach den.

C. 55 § 1. *ἀναπταμένας*. Di. 40 unter *πέπομαι*. — *τὴν μὲν*. gr. Spr. 50, 1, 6. — *ἰζομένην*. Di. 89 unter *ἰζω*. — *φηγόν*. *φηγού*? doch „vgl. 8, 52.“ (Matthiä.) — *αὐδάξασθαι*. Di. 39 unter *αὐδάω*. — *σφῶας* nach αὐτοῖς über-
flüssig und wohl *σφέα* d. h. τὰ ἐπαγγελλόμενα zu lesen. — *ποιῆσαι, μαντήιον*.

- ριον κελεύσαι τοὺς Αἰβυας ποιεῖν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Ἀδωνάων δὲ αἱ ἱρεῖαι, τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ οὖνομα ἦν Προμένεια, τῇ μετὰ ταύτῃ Τιμαρέτῃ, τῇ δὲ νεωτάτῃ Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα· συνεμολόγεον δὲ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Ἀδωνάοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν. ἐγὼ δ' ἔκ 56 περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε. εἰ ἀληθῶς οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱερὰς γυναικας καὶ τὴν μὲν αὐτέων ἐς Αἰβύην τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀποδόντο, δοκεῖ ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πηλασγίης καλευμένης τῆς αὐτῆς ταύτης, περηθῆναι ἐς Θεσπρωτοίς, ἐπειτα δουλεύουσα αὐτόθι ἰδρύσασθαι ὑπο φηγῶ πεφυκυῖη Διὸς ἱρόν, ὥσπερ ἦν οἶκός ἀμφοπολείουσαν ἐν Θήβῃσι ἱρόν Διός, ἐνθα ἀπίκετο ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου χρηστήριον κατηγήσατο· ἐπειτε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν. φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Αἰβύῃ πεπερησθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὕτη ἐπερησθῆναι 57 πελειάδες δὲ μοι δοκεῖν κληθῆναι πρὸς Ἀδωνάων ἐπὶ τοῦδε ἡ γυναικας, διότι βάρβαροι ἦσαν, ἐδόκεον δὲ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθίγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπηῇ φωνῇ αὐθάξασθαι λέγουσι ἐπειτε τὰ συνετά σφι αὐθα ἡ γυνή· ἔως δὲ βραβραρίξε, ὄρνιθος τρόπον ἐδόκεε σφι φθίγγεσθαι, ἐπεὶ τῶν τρόπων ἂν πελειῶς ἀνθρωπηῇ φωνῇ φθέγγαστο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειῶν 58 σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίῃ ἡ γυνὴ ἦν. ἡ δὲ μαντιῇ ἡ τε ἐν Θήβῃσι τῆσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Ἀδωνίῃ παραπλήσια ἀλλήλησι τυχάνουσαι εἶναι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρῶν ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύρις δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσι οἱ ποιησάμενοι καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δὲ μοι τούτου τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ πεν χρόνου ποιεῦμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν.
- 59 Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις δὲ συχνὰς, μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούρβαστιν πόλιν τῇ

§ 2. Αἰβυας. Di. 18, 6, 8. — τήνδε. zu 2, 27.

C. 56. τῆς Ἑλλάδος hängt von Θεσπρωτοίς ab. gr. Spr. 47, 5, 5. — τῆς αὐτῆς ταύτης, wie man direct sagen würde: ἡ αὕτη αὕτη, ἐκαλεῖτο Πηλασγία. zu 1, 144, 1. vgl. 2, 158, 3. — πεφυκυῖη. εὐ πεφυκυῖη Va. — ἀμφοπολείουσαν. ἀμφοπολείουσαν Va. u. Reiske. Das Wort ist poetisch. — ἐνθα ἀπίκετο, ἐνθαῦτα dort wohin sie gekommen war. — κατηγήσατο gab an, stiftete. vgl. 7, 8, 1 u. zu 2, 49, 1. — συνέλαβε. zu 1, 63, 1. — οἱ. Di. 48, 12, 2. — ἐπερησθῆναι. Hier vermiss' ich eine Angabe über die Gründung des libyschen Orakels.

C. 57. ἐπὶ τοῦδε. zu 1, 14, 3. — ὁμοίως. ὁμοία will Sch. mit einigen Hsn. Jenes heisst in eben so unverständlicher Weise (ὄρνιθος τρόπον); dieses: ähnliche Laute. — συνετά Verständliches: über πῶ Spr. 59, 4. — ἐπεὶ denn. zu 1, 146, 1. — σημαίνουσι, wie λέγω 2, 53.

C. 58. τῶν ἱρῶν aus den Bewegungen und Eingeweiiden der Opferthiere. — ἄρα natürlich, offenbar. vgl. 3, 14, 4. — προσαγωγὰς Processionen zu den Tempeln, um Opfer darzubringen; attisch πρόσσθαι. zu Xen. An. 5, 9, 11. — γάρ. gr. Spr. 57, 10, 14. — τε. gr. Spr. 51, 16, 4.

Ἀφραΐδα, δευτέρως Βούβρις πόλιν τῇ Ἰσι. ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει
 ἐκτελέσθησαν Ἰσίδος ἱερὸν, ἰδρύεται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ
 τῆς Ἰσίδας. Ἰσίδας δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ' ἐς
 τὴν πόλιν τῇ Ἀθηναίᾳ παρηγοροῦσι, τέταρτα δὲ ἐς Ἑλλήνι πόλιν τῇ Ἡ-
 λιο, πέμπτα δὲ ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Αἰγύπτῳ, ἔκτα δὲ ἐς Πάμπρημιν πόλιν
 τῇ Ἀφραΐ. ἐς μὲν τὴν Βούβρις πόλιν ἱεῖαν κομίζονται, παιεύσιν τοιαῦτα.
 πᾶσαι τε γὰρ δὴ αἶμα ἄνδρες γυναιξὶ καὶ πολλὸν τι πληθὺς ἐκατέρων
 ἐν ταύτῃ βάρη. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν κρόταλα ἔχουσαι κροτα-
 λήσουσι, οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλῆθον, αἱ δὲ λοιπαὶ γυναι-
 κες καὶ ἄνδρες ἀαδουσι καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἱεῖαν δὲ πλεοντεῖς
 κατὰ τὴν πόλιν ἄλλην γένονται, ἐγχερίμψαντες τὴν βάρην τῇ γῇ ποι-
 οῦσι τοιαῦτα. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τὰ περ εἰρηκα, αἱ δὲ
 ποιεῦσαι βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας, αἱ δ' ὀρχέονται,
 αἱ δ' ἀνασφύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα παρὰ πᾶσαν πόλιν παραιο-
 ταίην ποιεῖσι. ἱεῖαν δὲ ἀπικνύονται ἐς τὴν Βούβρις, ὀρχήζουσι
 μεγάλας ἀνάγοντες θυσιὰς καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμῶνται πλέων
 ἐν τῇ ὁρίῃ ταύτῃ ἢ ἐν τῇ ἄπαντι ἐκαστῇ τῇ ἐπιλοίπῳ. συμφοιτῶσαι
 δὲ, ὅ τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι πλὴν παιδίων, καὶ ἐς ἐβδομήκοντα μυρι-
 ᾶδας, ὡς οἱ ἐπιχωριοὶ λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιεῖται, ἐν δὲ
 Βούβρις πόλει ὡς ἀνάγονσι τῇ Ἰσι τὴν ὁρίαν, εἰρηται κρότερόν μοι.
 τυκτοῖται μὲν γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίαν πάντες καὶ πῦσαι, μυριάδες
 κέρτα πολλὰ ἀνθρώπων τὸν δὲ τυκτοῖται, οὐ μοι ὁσιόν ἐστι λέγειν.
 ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκόντες, οὗτοι δὲ τσαυτῷ ἔτι πλέω
 ποιῶσι τούτων ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι καὶ ταύτῃ
 εἰσι δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι.

Ἐς Σαῖν δὲ πόλιν ἱεῖαν ὀλλεχθέμεσι τῇσι θυσίῃσι, ἐν τινι νυκτί
 λῦγα καίουσιν πάντες πολλὰ ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ

C. 59. Βούβρις 2, 137. E. 156, 3. (Lh.) — Ἰσι. Di. 17, 1, 3. —
 τῆς Αἰγύπτου hängt von τῇ δέκα ab. zu 1, 18, 1. — τρίτα, τέταρτα u.
 so w. bei Her. regelmässig so, wie πρώτα, δεύτερα für πρώτον, δεύτερον. —
 Βουτοῦν. Di. 12, 3, 4.

C. 60. § 1. αἶμα hätte ein Attiker vor γυναιξὶ gestellt. — αἱ μὲν. Ueber
 das Asyndeton Di. 59, 1, 4. vgl. 3, 3, 2. 7, 36, 2. — ἐγχερίμψαντες noch
 so 9, 98, 2. vgl. 2, 93, 2. 4, 113. (Sch.) Poetisch; prosaisch προσσχόντες,
 κατασχόντες ἐς γῆν. gr. Spr. 52, 2, 3.

§ 2. τῷ θάξιν, χλευάζειν, σκαπτεῖν Tim. Lex. Plat. p. 361. (Lh.) Auch
 bei Attikern, doch selten. — ἀνασφύρονται. heben ihre Kleider in die
 Höhe. (Lg.) — ὅ τι. gr. Spr. 43, 4, 6. (17.) — ἀνὴρ collectiv. gr. Spr. 44, 1, 2.
 — καὶ ἐς ἐβδ. zu 2, 44, 3.

C. 61. εἰρηται 2, 40, 2. (Sch.) — τὸν τυκτοῖται. zu 2, 12, 3. —
 πάντες καὶ πᾶσαι. gr. Spr. 43, 2 A. (2.) — οὐκ ὁσιόν. zu 1, 171, 4. — τσα-
 υτῷ als die Aegyptier. (Lh.) — ὅσῳ da. gr. Spr. 51, 10, 5. vgl. 2, 52, 3.
 4, 13. — δῆλοι ὅτι. gr. Spr. 56, 4, 8.

C. 62. τῇσι zu den. Aehnlich Σάμῳ 1, 148. vgl. Matth. ausf. Gr. §
 41, 3. — ἐν τινι. ἐν τῇ einige Hsn. — λῦγα. Di. 21 unter λῦγας. —
 δώματα, poetisch. — ἐμβάφια, selten. vgl. die Lex. — παιεύεσθαι

λόγῳ ἐστὶ ἱερὰ βύβλις ἔμπλεκται ἄλλος καὶ ἕλεος· ἐπιπολῆς δὲ ἐπεστὶ αὐτῷ τὸ ἐλλύχνιον. καὶ τοῦτο καλεῖται παννύχιον καὶ γῆ ὀρήν, οὐνομα καὶ λυχνοκαίη. οἱ δ' ἂν μὴ ἐλθῶσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν παρήγου ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα [τῆς θυσίης] καίουσιν καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λόγῳ· καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σαί μόνῃ καλεῖται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πᾶσι Αἰγυπτίων. ὅτεν δὲ εἴνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἣ νῦν αὕτη, ἔστι ἐν 63 περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος. ἐς δὲ Ἥλιου πόλιν καὶ Βοτοῶν θυσίας μόνους ἐπιτελέουσιν φοιτέοντας. ἐν δὲ Παπηρήμι θυσίης μὲν καὶ ἱερὰ κατὰ περ καὶ τῇ ἄλλῃ ποιεῦσι· εὐτ' ἂν δὲ γίνηται καταφερέης ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν ἱερέων περὶ τῷ γαλμα πεπορεύεσθαι, οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐκ ξύλων κορύνας ἔχοντες ἐστῆσι τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ λοιπῇ· ἄλλοι δὲ εὐχλωδὲς ἐπιτελέοντες, πλεῖντες χιλλίων ἀνδρῶν, ἑκάστῳ 64 ἔχοντες ξύλα καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἑτέρα ἄλλες ἐστῆσι· τὸ δὲ γαλμα ἔδον ἐν νηφ' μικρῷ ξυλίνῳ κατανεχρυσωμένῳ, προεκπομπέουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο στέκημα ἱερόν. οἱ μὲν δὲ ὀλίγοι οἱ περὶ τῷ γαλμα λειβόμενοι ἔλκουσι τετρακύκλον ἄμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηφ' τε καὶ ἐν τῷ νηφ' ἐνεδον ἄγαλμα, οἱ δὲ οὐκ ἐὼσι ἐν τοῖσι προπολαίονσι ἐστῆσι ὥστε ἐστῆσαι, οἱ δὲ εὐχλωμαῖοι τιμωρόντες τῷ θεῷ καίουσιν αὐτοὶ ἀλεξομένους. ἐν ταῦτα μάχῃ ξύλοις καρτερὴ γίνεται, κεφαλὰς τε συναράσσονται καὶ ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τραύματων· οὐ μέντοι οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. τῇ δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκτεῖν ἢ τῷ ἱερῷ τούτῳ τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα καὶ τὸν Ἄρεα, ἀπώτροπον γὰρ νόμον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμῖξαι· καὶ τοὶ προπόλους τῆς μητρός, οἳ αὐτὸν ὀπωπίας αὐτὸν πρότερον, εὖ περισοῦν πυρεῖναι ἀλλ' ἀπερῶκειν, τὸν δ' ἐξ ἄλλης πόλεως ἀγαγόμενον

ist Adjectiv. Di. 57, 5, 4. — χέεται, πέθεται, eben so mit οὐνομα 4, 181. 7, 198, 1. Spr. 33, 5, 2. (3.) — λυχνοκαίη, wieder bei Spättern.

C. 63 § 1. μόνους, im Ggs. zu dem was sie in Pampremis noch sonst thun. — τῇ ἄλλῃ. zu 1, 1, 1. — εὐτ' ἂν. Di. 54, 16, 1. 47, 1. — πεπορεύεσθαι. gr. Spr. 53, 3, 3. — καταφερέης und καταφύγης unattisch. — εὐχλωδὲς für εὐχὰς poetisch. — καὶ οὗτοι. zu 1, 173, 2. — τὰ ἑτέρα di. übrigen Seiten.

§ 2. μικρῷ ξυλίνῳ. gr. Spr. 57, 2, 3 u. 4. — οἱ ὀλίγοι bezogen auf ὀλίγοι πνέες § 1. — τῇ προτεραίῃ am Tage vor dem Feste. (Lg.) — τετρακύκλος vierrädrig hätte wohl auch ein Attiker gesagt. — οἱ δὲ πολλοὶ § 1. — εὐχλωμαῖοι, οἱ τὰς εὐχολὰς ἐπιτελέοντες § 1, ungewöhnlich. — ἀράσσω und dessen Composita sind in der attischen Prosa ziemlich selten. zu Thuk. 7, 6, 3. — τραῦμα ionisch für τραύμα.

C. 64 § 1. νομίσαι hätten eingeführt. Spr. 53, 5, 1. — οἰκτεῖν es habe gewohnt. zu διαπύσθαι 1, 1, 2. — ἀπώτροπον, μακρὰν ἀδραμμένον Hesych. (We.) Noch einige Male, wiewohl anders, bei Spättern. — ἐλθεῖν sei heimgekehrt. Kr. zu Xen. An. 2, 1, 1. — ἐξανδρωμένον völlig Mann geworden. — συμμῖξαι, wie z. B. 3, 79, 1 und auch bei Attikern von einer Unterredung, vielleicht jedoch mit absichtlicher Zweideutigkeit. (V.) — πρόπολος, poetisch. — ὀπωπίας. Di. 40 unter ὀράω. — περισοῦν

ἀνθρώπους τοὺς τε προπόλους τρηχέως τερισπεῖν καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἀρεῖ ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὁρτῇ νενομικέναι φασί.

Καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναῖξιν ἐν ἱροῖσι μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ εἰσεῖναι οὗτοι εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκειύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱροῖσι καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνιστάμενοι ἀλούτοι ἐσέχονται ἐς ἱρόν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατὰ περ τὰ ἄλλα κτήνεα· καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένηα ὀχευόμενα ἐν τε τοῖσι ποῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι· εἰ ὧν εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιεῖν. οὗτοι μὲν νυν τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῦσι ἔμοιγε οὐκ ἀρεστά· Αἰγύπτιοι δὲ θρησκειούσιν 65 περισσῶς τὰ τε ἄλλα περὶ τὰ ἱρὰ καὶ δὴ καὶ τάδε. εὐσα δὲ Αἴγυπτος ὁμοῦρος τῇ Λιβύῃ οὐ μάλᾳ θηριώδης ἐστὶ· τὰ δὲ ἔοντα σφι ἅπαντα ἱρὰ νενομίσται καὶ τὰ μὲν σύντροφα αἰτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποις, τὰ δὲ οὐ. τῶν δὲ εἰνεκὲν ἀνεῖται [τὰ] ἱρὰ, εἰ λέγοιμι, καταβαῖν ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πράγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηχεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ἐπιψάψας, ἀναγκαίῃ καταλαβανόμενος εἶπον. νόμος δὲ ἐστὶ περὶ τῶν θηρίων ὥδε ἔχων. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχεται τῆς τροφῆς χωρὶς ἐκάστων καὶ ἔρσανες καὶ θήλειαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν καὶ παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμὴν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλεσι ἕκαστοι εὐχὰς τίσδε σφι ἀποτελεουσιν· εὐχόμενοι 2 τῷ θεῷ τοῦ ἂν ἢ τὸ θηρίον ξυροῦντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ ἡμισυ ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς ἰσιᾶσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρεῖς· τὸ δὲ ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ, ἢ δ' ἂν αὐτοῦ τάμνουσα λχθὺς παρέχει βορρὴν τοῖσι

zu 1, 73, 2. — πληγὴν Prügelei, sonst nicht so. — νενομικέναι. zu 2, 51, 1.

§ 2. εἰσὶν οἱ πρῶτοι θρησκειύσαντες haben diese zuerst als Satzung eingeführt. — καὶ vor γὰρ entspricht dem καὶ vor ὀρνίθων. gr. Spr. 69, 22, 21. — ὁρᾶν hängt von einem aus νομίζουσι zu entnehmen- den φασί ab. gr. Spr. 65, 11, 7. — εἰ εἶναι. Di. 55, 4, 3. — ἂν ποιεῖν aus ἂν ἱποῖον. Spr. 54, 6, 4. (6.)

C. 65 § 1. ὁμοῦρος τῇ. gr. Spr. 48, 13, 13. — εὐσα obgleich es ist. zu 2, 47, 1. — δέ. δῆ? ἢ Bekker. — τὰ ἔοντα, θηρία aus θηριώδης. vgl. 4, 194. (St.) Di. 43, 3, 7. — σύντροφα 2, 36, 2. (Bä.) — ἀνεῖται, geweiht, geheiligt sind. vgl. 2, 165. 167. (Sch.) — τὰ ἱρὰ die betreffenden, jedem Gotte oder in jedem Nomos heiligen Thiere? (Sch.) Oder πὶ θηρία τὰ ἱερὰ νενομισμένα. (St.) Vielleicht ist τὰ mit Vā. zu streichen. — φεύγω 2, 3, 2. (Lh.) — μελεδωνοὶ für ἐπιμελητής. bei Her. öfter, erst von Spätern nachgeahmt. — τροφῆς hängt von μελεδωνοὶ ab, ἐκάστων von τῆς τροφῆς. — τῶν. Spr. 47, 7. (9.)

§ 2. οἱ δὲ ἕκαστοι. Spr. 57, 8. — εὐχὰς, ὑπὲρ τῶν παιδίων ἐκ τῆς (ἐκ ποῦ, πρὸς?) νόσου σωθέντων fñgt Diod. 1, 83 hinzu. (We.) Bei Her. ist vielleicht etwas der Art ausgefallen. — ἰσιᾶσι σταθμῷ πρὸς wiegen ab gegen. — τό für ὅσον: so viel es, die Haare, gewogen hat. — διδοῖ,

Θηρίοις. τροφή μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεται· τὸ δ' ἂν τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ, ἣν μὲν ἐκὼν, θάνατος ἢ ζήμην, ἣν δὲ ἀέκων, ἀποκτείνει ζήμην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάζωνται. ὅς δ' ἂν ἴβρις ἢ ἱρῆκα ἀποκτείνῃ, ἣν τε ἐκὼν ἣν τε ἀέκων, τεθνῆναι ἀνάγκη.

- 66 Πολλῶν δὲ ζόντων τῶν ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων πολλῶ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς ἀελοῦρους τοιαύδε. ἔπειδ' ἂν τέκωσι αἱ θήλειαι, οὐκέτι φοιτοῦσι παρὰ τοὺς ἑρσέντας· οἱ δὲ διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα σφρίζονται ταῦδε· ἀρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων καὶ ὑπαίρεόμενοι τὰ τέκνα κτείνουσι, κτείναντες μέντοι οὐ πατέονται. αἱ δὲ στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσai, οὕτω δὴ ἀπικνέονται παρὰ τοῖς ἑρσέντας· φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γενομένης θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς ἀελοῦρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διασπέντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν ἀελοῦρων, ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καίόμενον, οἱ δὲ ἀέλουροι διαδύνοντες καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα πένθεα μεγάλα τοῖς Αἰγυπτίοις καταλαμβάνει. ἐν οἵτοισι δ' ἂν οἰκίοισι ἀέλουρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὁρῆς.
- 67 μούνας, παρ' οἵτοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπαγέεται· δὲ οἱ ἀέλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱρὰς σιέγας, ἐνθα θάπνεται ταριχευθέντες, ἐν Βουβῶστι πόλιν· τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἐσωτῶν ἱεῖασι πόλιν θάπνουν· ἐν ἱρῇσι θήκησι. ὥς δ' αὕτως τῇσι καὶ οἱ ἱχθυεῖς θάπνουνται. τὰς δὲ μυγαλῶν καὶ τοὺς ἱρῆκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν, τὰς δὲ ἴβρις ἐς Ἑρμῆν πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους, ἐούσας σπανίας, καὶ τοὺς λύκους, οὐ πολλῶ τέφροντας ἄλωπέκων μέζοντας αὐτοῦ θάπνουνται τῇ ἂν εὐρεθῶσι κείμενοι.

- 68 Τῶν δὲ κροκοδείλων ἡ φύσις ἐστὶ τοιήδε. τοὺς χειμεριωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει οὐδέν, ἐὼν δὲ τετράπουν χειρσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι· τίκει μὲν γὰρ ὧν ἐν γῇ καὶ ἐκλέπει καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρας

ὁ τὴν εὐχὴν ἀποτελῶν. (St.) vgl. 2, 68, 1. 71. u. zu 1, 195. — τὸ ἂν τις, ἐπὶ τῆς π. gr. Spr. 51, 13, 12. — ἡ. gr. Spr. 50, 2, 4. — ἴβρις 2, 75. 76. (Lb.) Lang ist das erste nach Timokles 1: πῶς ἂν μὲν οὖν σώσειν ἴβρις ἢ κύων.

C. 66 § 1. κατελάμβανε beträfe, einträte, wie § 2. — πρὸς zu 1, 38.

§ 2. πυρκαϊῆς Feuersbrunst, in der attischen Prosa nicht üblich. — θεῖα πρήγματα eine Art Fanatismus. — διασπέντες in Zwischenräumen aufgestellt, wie 3, 72, 1. zu Xen. An. 1, 5, 2. — θρώσκων und dessen Composita sind poetisch — ταῦτα γινόμενα absolut, etwa wie wir jetzt auch sagen: dies gethan, dies geschehen; unattisch. vgl. Di. 56, 9, 4. — ἐν οἵτοισι zu τὸ ἂν τις 2, 65, 2.

C. 67. σιέγας, θήκας unten. (Sch.) — ὡσαύτως τῇσι eben so wie die. gr. Spr. 46, 13, 8. So. Tr. 872: ξυνεξήκουον ὡσαύτως ἐμοί. (Matthiä.) — ἱχθυεῖς, bei Spätern ἱχθυήμων. — τέφρ. zu 2, 48.

C. 68 § 1. τέσσερας für τέσσερας ὄντας. zu Xen. An. 1, 2, 3. — ἐσθίει, ὁ κροκόδειλος. zu 2, 65, 2. — ἐκλέπει. Ausgebrütet werden sie

διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ· θερμότερον γὰρ δὴ ἔστι τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίας καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται· τὰ μὲν γὰρ φᾶ χηνέων οὐ πολλῷ μέζονα τίκτει καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ φῶς γίνεται, αὐξανόμενος δὲ γίνεται καὶ ἐς ἐπτακαίδεκα πῆχας καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ὕος, ὀδόντας δὲ μεγάλους² καὶ χαυλίσδοντας κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε. οὐδὲ τὴν κάτω κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτεροὺς καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὄξυδερέσιυτον. αἶτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι δάιται³ ποιούμενον, τὸ σιόμα ἐνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὲ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν, ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἔστι, αἶτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ· ἐπεὶ γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος καὶ ἔπειτα χάνη (ἔωθε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιεῖν πρὸς τὸν ζέφυρον), ἐνθαῦτα ὁ τροχίλος ἐσθύνων ἐς τὸ σιόμα αὐτοῦ καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ ὠφελούμενος ἡδεται καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον.

Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱεροὶ εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι⁶⁹ δ' οὐ, ἀλλ' αἶτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοῖριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρια ἡγνῆται αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἐκ πάντων δὲ ἑκα ἐκάτεροι τρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροῖθρα, ἀριτήματά τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεια ἐς τὰ ὦτα ἐνθέντες καὶ ὑμφιδέας περὶ τοὺς προσθίλους πόδας καὶ σιτία ἀποιακτὰ διδόντες καὶ ἱρήα καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζῶοντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχέοντες θάπτουσι ἐν ἱερῇσι θήκησι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκόντες καὶ ἐσθίουσι αὐτοὺς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱρούς εἶναι. καλέονται

von der Sonne. — χηνέων, χηνέων φῶν. — κατὰ λόγον. zu 1, 134, 1. vgl. 2, 109. — καὶ ἐς. zu καὶ πέντε 2, 44, 3.

§ 2. ἔφυσε bekommt, das eig. Wort vom Wachsen der Zähne, Hörner (4, 29), Flügel etc. Plat. Tim. 91: ἀντὶ τριχῶν πτερὰ γύον. Die Zunge fehlt nicht ganz. — τὴν κάτω bewegt es allerdings, doch kaum bemerkbar. — καὶ τοῦτο μῦνον ebenfalls dieses allein, mit Bezug auf das vorhergehende μῦνον. — ἄρρηκτον, cutem contra omnem ictum invictam. Plin. 8, 25. (Bä.) — τυφλόν, nur minder scharfsichtig, γαύλως ὀρῶν nach Aristoteles. (Saumaise z. Sol p. 31.)

§ 3. δὴ ὦν. zu 1, 8, 1. — ἐνδοθεν. gr. Spr. 41, 12, 14. — βδελλέων, nicht Blutigel, sondern eine Art Mücken. — τροχίλος, ein kleiner Vogel, arabisch Saq-Saq (Tak-Tak), dort häufig. (Bä.) — ὡς. gr. Spr. 69, 63, 5 — ἐπὶ πᾶν im Allgemeinen. zu Thuk. 2, 51, 1. — ἐνθαῦθα. Spr. 65, 9, 1.

C. 69. αἶτε, attisch ὡς, wie 2, 115, 8 vgl. 90 u. Di. 56, 12, 1. — καὶ κάρια. zu 1, 71, 1. — ἀριτήματα Ohrgehänge. — λίθινα χυτὰ von Erystall. (Lg.) Glasmosaik Minutoli. — χάμψαι, Amsah koptisch, Temtsah arabisch. — Ἴωνες, wohl die in Aegypten angesiedelten 2, 154, 1. (Bä.) — κροκόδειλοι Eidechsen.

δὲ οὐ κροκόδειλοι ἀλλὰ χάμψαι· κροκοδείλους δὲ Ἴωνες οὐνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἶδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοις 70 τοῖσι ἐν τῇσι αἵμασιῇσι. ἄγραι δὲ σφειων πολλαὶ κατεστέασι καὶ πα- τοῖαι· ἢ δ' ὧν ἔμοιγε δοκέει ἀξιώτατῃ ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γρά- φω. ἐπεὶ αὖν νῶτον ὕος δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετεῖσι ἐς μέσον τὸν ποταμόν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χεῖλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὴν ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος ἵεται κατὰ τὴν φωνήν, ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ καταπίνει· οἱ δὲ ἔλκουσι. ἐπεὶ αὖν δὲ ἐ- ξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηρευτὴς πηλῶ κατ' ὧν ἔπλασι αὐτοῦ τοὺς θφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας κάρτια εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται, μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο σὺν πότῳ.

71 Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῶ μὲν τῷ Παρημίτῃ ἱεροὶ εἶσι, τοῖσι δὲ ἄλλοις Αἰγυπτίοις οὐκ ἱεροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέσθαι τοιόνδε· τετράπουν ἐστὶ, δίχηλον, ὀπλαὶ βούς, σιμόν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χα- λιδόδοντας φεῖνον, οὐρὴν ἵππου καὶ φωνήν, μέγαθος ὅσον τε βούς ὁ μέγιστος· τὸ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δῆ τι παχὺ ἐστὶ ὥστε αὐτὸν γενο- μένου ξυστὰ ποιεῖσθαι [ἀκόντια] ἐξ αὐτοῦ.

72 Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς ἡγῆνται εἶναι· νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλούμενον λεπιδωτὸν ἱρὸν εἶναι καὶ τὴν ἔγχελυν, ἱρούς δὲ τούτους τοῦ Νείλου φασὶ εἶναι καὶ τῶν 73 ὀρνίθων τοὺς χηναλώπεκας. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρός, τῷ οὐνομα φοῖνιξ. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον εἰ μὴ ὅσον γραφῇ· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφί, δι' ἐτέων, ὡς Ἕλλην πολῖται λέγουσι, πενια- κοσίων· φοιτᾶν δὲ τότε φασὶ ἐπεὶ οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἐστὶ δὲ, εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόχο- μα τῶν πτερῶν τὰ δὲ ἐρυθρά· ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ περιήγησεν ὁ- μοιοτάτος καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τὰδε, ἐμοὶ 74 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ Ἑ- λλου κομίζειν τὸν πατέρα ἐν σμύρῃ ἐμπλάσσοντα καὶ θάπτειν ἐν τοῦ

C. 70. κατεστέασι. zu 1, 195. — δελεάσῃ. zu 1, 132, 1. — οἱ δέ, οἱ τὴν ἄγρην ποιούμενοι. (St.)

C. 71. ἐστὶ, ὁ ἵππος ὁ ποτάμιος. zu 2, 66, 2. — ὀπλαί, εἰσιν. — οὐ- ρὴν ἵππου. Der Schweif ist sehr klein. — οὕτω δῆ τι. zu 1, 163, 2. — ἀκόντια streicht Schäfer als Glossem zu ξυστὰ. Saumaise z. Sol. p. 323 ver- theidigt es auf Hesych. verweisend, der ξυστὸν ἀκόντιον durch ὄρνυ καταστρα- φόμενον erkläre.

C. 72. λεπιδωτός Polypteri Bichir nach Geofroy de Saint Hilaire? (Sch.) Cyprinus rubescens Niloticus Linn. (Bä.)

C. 73 § 1. ἐγὼ μὲν. zu 1, 131, 1. Ueber das Asyndeton Di. 59, 1, 4. — ὅσον γραφῇ in wie weit durch ein Gemälde. — σπάνιος. Xen. Cyr. 7, 5, 37: βασιλεὺς ὅτι ἥκιστα ἂν ἐπιφθόνως σπάνιος τε καὶ σεμνὸς ἂν γα- νεύῃ. vgl. gr. Spr. 57, 5, 4. — χρυσόχομα. χρυσόκοκκα Saumaise z. Sol. p. 385. — ἐς τὰ μάλιστα. zu 1, 20, 1. vgl. 2, 76. 78. — περιήγησιν Um- riss, circumcaesura. (Saumaise z. Sol. p. 68.) — ἐμοὶ μὲν. zu 1, 131, 1.

§ 2. ὅσον τε. ὅσον τι Sch., jedoch die Lā. ὅσον τε δυνατός εἶναι vorzie-

Ἦλιον τῷ ἱερῷ. κομίζουσιν δὲ οὕτω· πρῶτον τῆς σμύρνης ὣν πλάσ-
σιν ὅσον τε δυνατός ἐστι φέρειν, μετὰ δὲ πειραῖσθαι αὐτὸ φορέοντα,
ἐπειὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ ὦν τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ
ἐπιθέσθαι, σμύρνη δὲ ἄλλη ἐμπλάσσειν τοῦτο κατ' ὃ τι τοῦ ὦου ἐγκοι-
λήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα, ἐγκειμένου δὲ τοῦ πατρὸς γίνεσθαι τῷ αὐτῷ
βάρος, ἐμπλάσαντα δὲ κομίζουσιν μιν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἦλιου τὸ ἱερόν.

Ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιεῖν· εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας⁷⁴
ἱεροὶ ὄφεις, ἀνθρωπίων οὐδαμῶς δηλήμονες, οἱ μεγάθι ἐόντες μικροὶ
δὲ κέρει φορέουσι πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς, τοὺς ἀποθανόν-
τας θύπτουσι ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς· τούτου γὰρ σφειας τοῦ θεοῦ φασὶ
εἶναι ἱερούς. ἔστι δὲ χώρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτοῦν πόλιν μάλι-⁷⁵
στά κη κείμενος καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυθανόμενος περὶ
τῶν περωτῶν ὄφιν. ἀπικόμενος δὲ εἶδον ὅστιά ὄφιν καὶ ἀκάν-
θας πλήθει μὲν ἀδύναται ἀπηγήσασθαι, σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθῶν καὶ
μεγάλοι καὶ ὑποδέστεροι καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων, πολλοὶ δὲ ἦσαν
οὔτιοι. ἔστι δὲ ὁ χώρος οὗτος ἐν τῷ αἰ ἄκανθαι κατακεχύται τοιούσδε
τις, ἐσβολὴ ἐξ οὐρέων στενωπῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο
συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δὲ ἔστι ἅμα τῷ ἔαρι περωτούς
ὄφιν ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου, τὰς δ' ἴβιν τὰς ὀρνίθας
ἀπαντῶσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρας οὐ παρέναι τοὺς ὄφιν
ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέ-
γουσι Ἀράβιοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων· ὁμολογεῖν δὲ καὶ Αἰγύ-
πτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὀρνίθας ταύτας. εἶδος δὲ τῆς μὲν ἴβιος⁷⁶
τοῦδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορεῖ γεράνου, πρόσωπον δὲ
ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυπον, μέγαθος ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων
τῶν μαχομενέων πρὸς τοὺς ὄφιν ἦδ' ἰδέη, τῶν δ' ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰ-
λυμένων τοῖσι ἀνθρώποισι (διξυὶ γὰρ δὴ εἰσι αἱ ἴβεις) ψιλὴ τὴν
κεφαλὴν καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν, λευκὴ περὶ τοῖσι πλὴν κεφαλῆς καὶ τοῦ

bend; wohl mit Unrecht. — φορέοντα. zu 1, 77, 1. — κοιλήναντα. Di.
34, 10, 2. — τοῦτο κατ' ὃ τι τοῦ ὦου die Stelle des Eies an der.
Begier aber wird der Ge. von ὃ, n. gr. Spr. 47, 10, 2. — ἐγκειμένου.
Spr. 38, 5, 2.

C. 74. δηλήμων, Homerisch, noch 3, 109, 2; über den Ge. gr. Spr. 47,
26, 9. — μεγάθι. zu 1, 51, 1.

C. 75 § 1. κη. zu 1, 76, 1. vgl. 2, 76. — περωτῶν. Voss Myth. Br.
II S. 151. — ἀκανθα Rückgrat, wie 4, 72, 2. (Passow.) vgl. Pape. —
ἀδύναται ἀπηγήσασθαι. gr. Spr. 53, 3, 7. Aehnlich οἷά τε an χρήματα
gefügt 3, 57, 2. — τοιούσδε τις, ἐσβολή. zu 1, 195, 1. — στενωπῶν mit
einem Engpasse.

§ 2. ἴβις Numenius ibis, ibis religiosa (courlis) nach Cuvier, ägyptisch
hip nach Champollion. (Bä.) Ueber den Artikel gr. Spr. 50, 7, 2. — παριέ-
ναι vorbeilassen.

C. 76. μέν. Dem entspricht τοῦ δὲ ὄφιος. (Lh.) — πᾶσα, ἐστὶ. — ὅ-
σον. ὅσον τε 2, 78. — ἰδέη. ἢ ἰδέη? Di. 50, 11, 3. — ἐν vor. vgl. 3, 79, 1.
— ψιλή, ἢ ἰδέη. — δειρή. Ammonius: αὐτὴν λέγεται τὸ ὀπισθεν τοῦ τρα-
πίου, δειρή δὲ τὸ ἐμπροσθεν. (Bä.) — μάλιστα. gr. Spr. 49, 10, 8.

αὐχένος καὶ ἄκρων τῶν περὶ τῶν καὶ τοῦ πυγάλου ἄκρου (ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα μέλαιά ἐστι δεινῶς), σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον ἐμφερὲς τῇ ἑτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφή οἷα περ τῶν ὕδρων. πῖλα δὲ οὐ πιερωτὰ φορεῖ, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πιερωτοῖσι μάλιστα καὶ ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων περὶ ἰσθμῶν εἰρησθῶ.

- 77 Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὴν σπειρομένην Αἰγυπτὸν οἰκέουσι μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπισκέοντες μάλιστα λογιώτατοι εἰσι μακρῇ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμεν. τρόπον δὲ ζῆς τοῖς διαχρέωνται. συρματίζουσι τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μηνὸς ἐκάστου, ἐμτοῖσι θηρώμενοι τὴν ὕγιειν καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τροφόντων σιτῶν πάσας τὰς νοῦσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Αἰβύας ὕγιεσθαι πάντων ἀνθρώπων τῶν ὠρέων ἐμοὶ δοκεῖν ἐνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουν αἱ ὠραι· ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων πάντων καὶ δὴ καὶ τῶν ὠρέων μάλιστα. ἀρτοφαγεῖν δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιῶντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι καλλήσις οὐνομαζούσι. οἷον δ' ἐκ κριθῶν πεποιημένῳ διαχρέωνται· οὐ γὰρ σφι εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν πρὸς ἥλιον αὐθιγάντες ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δ' ἐξ ἄλμης τειαραρχεμένους. ὀρεθῶν δὲ τοὺς τε ὀρυγας καὶ τὰς νήσας καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρεθίων ὠμὰ σιτέονται προταρχεῖσθαι. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἡ ὀρεθίων ἡ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἡ ὀκόσοι σφι ἰσοὶ ἀποδεδέχεται, τοὺς 78 λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἐφθοὺς σιτέονται. ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν, ἐπειὰν ἀπὸ δειπνου γένωνται, περιφέρει ἀτὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ

C. 77 § 1. αὐτῶν, im Ggs. zu ihren Thieren. (Lh.) — μέν, wieder aufgenommen 2, 92, 1. — μνήμην Geschichte, Ueberlieferung meint Sch., was der Ausdruck unmittelbar nicht gestattet; mittelbar freilich war das Gedächtniss Organ der Ueberlieferung. — ἐπισκεῖν auch 2, 166, 3, 82, 2. 6, 92, 2. (Sch.) Hier wohl eig. zu üben, vervollkommen; selten bei Attikern. vgl. zu Arr. An. 5, 8, 1. — μάλιστα gehört zu ἐπισκίοντες. Diog. L. 8, 6: Πυθαγόρας ἱστορίῃν ἥσκησεν ἀνθρώπων μάλιστα πάντων. Auch gebot P. μνήμην ἀσχεῖν. (Va.) Vgl. Lobeck Agl. 732. — λογιώτατοι. zu 1, 1, 1. — συρματίζειν brechen und purgiren, nur hier; über die συρμαῖα 2, 88. — εἰσι μὲν. Der Ggs.: sodann der Diät wegen, gleich angefügt durch ἀρτοφαγεῖν δὲ § 2 (Lh.) — ὕγιεσθαι. Di. 23, 2, 3. Noch findet sich das Wort bei Pindar; attisch ὕγιμος. — δοκεῖν. zu 1, 131, 1. — τῶν — hängt von μεταβολῇ ab.

§ 2. ἄμπελοι fanden sich allerdings in Aegypten, doch vielleicht erst in spätern Zeiten angepflanzt. (Schlichthorst.) Voss Myth. Br. V S. 86 ff. — ἄλμη Salzlake. (Lg.) — ἐχόμενα. zu 1, 120, 2. — χωρὶς ἡ. zu 1, 94, 1. — τοὺς λοιποὺς, Epanalepsis des πὰ ἄλλα.

C. 78. εὐδαίμοσι. zu 1, 133, 1. — ἀπό. zu 1, 126, 2. — γένωνται. Spr. 66, 1. 4. (6.) — μεμιμημένον, passiv auch 2, 86, 1. 132, activ 2, 169, 3. Spr. 39, 14, 3. Die Kakophonie schwand vor dem Bedürfnisse. Kr. hist. philol. Studien B. II S. 36 A. — γραφῇ Bemalung. vgl. 2, 86, 1. 182, 1. (Sie-

γραφῇ καὶ ἔργῳ, μέγαθος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον ἢ δίπληχον, δεικνὺς δὲ ἐκάστῳ τῶν συμποτίων λέγει· “ἐς τοῦτον ὁρέων πῖνέ τε καὶ τέρεν· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος.”

Ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῖσι, πατρίοισι δὲ χρεώμενοι⁷⁹ γόμοισι ἄλλον οὐδένα ἐπικτεῶνται· τοῖσι ἄλλα τε ἐπάξια ἔστι νόμιμα καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔν ἐστι, Αἶνος, ὅσπερ ἔν τε Φοινίκη αἰοιδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἄλλῃ, κατὰ μέντοι ἔθνεα οὖνομα ἔχει, συμφέρεται δὲ αὐτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Αἶνον οὖνομάζοντες αἰδουσι, ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Αἶνον ὁκόθεν ἔλαβον. φαίνονται δὲ αὖτε κοτε τοῦτον αἰδούντες. ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Αἶνος καλούμενος Μανέρως. ἴφασαν δὲ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου παῖδα μνηστογενέα γενέσθαι, ἀποθανόντα δ' αὐτὸν ἄνωρον θρήνοισι ὑπ' Αἰγυπτίων ὑμνηθῆναι, καὶ αἰοιδῆν γε ταύτην πρώτην καὶ μόνην σφίσι γενέσθαι. συμφέρονται δὲ καὶ τότε ἄλλοι Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μού⁸⁰ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι· οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συμπυχάνοντες εἰκουσι τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκτράπονται καὶ ἐπιούσι ἐξ ἔδρης ἐπανισιέσθαι. τότε μέντοι ἄλλοι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι προσκυνέουσι κατιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. ἐνδεδύκασιν δὲ κιθῶνας λινέους⁸¹ περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, τοὺς καλέουσι καλασίρους· ἐπὶ τούτοις δὲ εἰρήνεια εἰματα λευκὰ ἐπαναβληθὼν φορέουσι. οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱερὰ ἐσφάρεται εἰρήνεια οὐδὲ συγκαταθάπνιεται σφι· οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοις καὶ Βακχικοῖσι, τοῖσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι· οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὁρ-

belis.) — ἔργῳ. Sculptur. (Siebelis) — πάντῃ im Allgemeinen, meistens. (Sch. u. A.) vgl. 4, 184, 2. (Lh.)

C. 79. πατρίοισι δέ. Ein schroffer Uebergang, wie 2, 94, 1 u. öfter. — ἐπάξια erwähnenswerth vgl. 7, 96. (Sch.) — αἰσμά, attisch ἄσμα. — αἰοιδιμός gesungen; gefeiert 2, 135, 2. (Sch.) Poetisch. — κατὰ. Spr. 68, 21 (25), 4. — συμφέρεται εἶναι er trifft zusammen zu sein, ganz ungetönnlich. — αὐτός Di. 14, 10, 7. We. vermuthete und Reiz gab ταῦτο εἶναι τὸ οἶ. — τὸν Αἶνον. gr. Spr. 61, 5. (6, 2.) — ὁκόθεν. Spr. 65, 1, 7. — οὖνομα nach ἔλαβον ist mit We. gestrichen. — ἄνωρον, sonst ἄωρον, wie auch hier einige Hsn., frühzeitig. Es ist Adjectiv. zu παννύχιον 2, 62. — γε für τε. Lh.

C. 80. συμφέρονται. zu 1, 173, 3. — τότε ἄλλοι. zu 1, 16, vgl. 139. 186, 1. 197. — τῆς ὁδοῦ. gr. Spr. 47, 13, 5. — ἄλλοι für ἄλλωσι Bekker. — προσκυνέουσι verbeugen sich bis zur Erde.

C. 81. θυσανωτούς mit Troddeln, Quasten. noch 4, 189. (Sch.) mit gezotteltem Saume übersetzt Voss Myth. Br. III S. 268. Unattisch, auch θύσανος. — τοὺς für οὓς Struve. — ἐπαναβληθὼν als Ueberwurf, nur hier und (anders) bei Hesych. — τοῖς Ὀ. den Orphischen Bräuchen, das Neutrum substantivirt. gr. Spr. 43, 4, 25. Ueber die Sache Lobeck Agl p. 244 s. 694. vgl. Voss Myth. Br. I S. 34. VS 7. — οὐδὲ γάρ. gr. Spr. 69, 32, 21.

γῶν μετέχοντα ὁσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοις εἶμασι θάφθῃναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

- 82 Καὶ τὰδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἔστι ἐξευρημένα, μείς τε καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν ὅτεν ἔστι καὶ τῇ ἑκαστος ἡμέρῃ γεγόμενος ὅτεοις ἱγρήσει καὶ ὅπως τελευτήσῃ καὶ ὁκοῖός τις ἔσται. καὶ τοῦτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσῃ γεγόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφι ἀνεύρηται ἢ τοῖσι ἄλλοις ἅπασι ἀνθρώποισι· γενομένου γὰρ τέρατος φυλάσσουσι γραφόμενοι τῷποβαῖνον, καὶ ἦν κοτε ὕστερον παρακλή-
83σιον τοῦτω γένῃται, κατὰ τῶντο νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὥδε διακέεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἢ πέρη τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι· καὶ γὰρ Ἡρακλῆος μαντήιον αὐτόθι ἔσθι καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀθηναίης καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ἄρεος καὶ Διός, καὶ τό γε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντηῶν, Αἰγυπτίῳ Βουτοῖ πόλις ἔστι. οὐ μέντοι αἱ γε μαντηαὶ σφι κατὰ τῶντο ἔσταισιν,
84ἀλλὰ διάφοροι εἰσι. ἡ δὲ ἱητρικὴ κατὰ τὰδε σφι δέδασται· μῆς νοῖσου ἑκαστος ἱητρός ἔστι καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' ἱητρῶν ἔστι κλῆσθαι μὲν γὰρ ὀφθαλμῶν ἱητροὶ κατεστέασιν, οἱ δὲ κεφαλῆς, οἱ δὲ ὀδόντων, οἱ δὲ τῶν κατὰ νηδύν, οἱ δὲ τῶν ἀφανέων νούσων.
- 85 Θρήνοι δὲ καὶ τυφαὶ σφρων εἰσὶ αἰδε. τοῖσι ἂν ἀπογίγνηται ἐκ τῶν οἰκίων ἄνθρωπος τοῦ τις καὶ λόγος ἦ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσασθαι τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ τὸ πρόσωπον, καῖπειτα ἐν τοῖσι οἰκίοις λιποῦσαι τὸν νεκρὸν αὐταὶ ἀπὸ τὴν πόλιν στρωφώμεναι τύπτονται ἐπεζωσμέναι καὶ φαίνουσαι τοῖς μαζοῦς, σὺν δὲ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες

C. 82. *μείς, μήν*. Di. 20 unter *μείς*. — *ὅτεν ἔστι* welchem er gehört, heilig ist. gr. Spr. 47, 6, 4. Der Zusammenhang: sie haben erfunden welchem Gotte jeder Monat und Tag heilig ist und an welchem Tage geboren was für Schicksalen er begegnen wird d. h. was für Schicksale er, je nachdem er an diesem oder jenem Tage geboren ist, haben wird, also die Horoskopie oder die Kunst Jemandes Nativität zu stellen. Vgl. Lobeck Agl. p. 426 s. — *ἐγχευεῖν* findet sich (bei Nichtattikern) auch von Schicksalen. „Lennep. z. Phal. 234.“ (Bä.) — *ὁκοῖός*, in Ansehung des Geistes und Charakters. — *οἱ ἐν ποιήσῃ γεγόμενοι* sich mit der Poesie beschäftigt haben. gr. Spr. 68, 12, 4. — *τέρατα* vorbedeutende Ereignisse. Ueber die Form Di. 18, 7, 2.

C. 83. *μαντικὴ ὥδε διακέεται* mit der Mantik steht, verhält es sich so. — *προσκέεται*. zu 1, 118. — *μετεξετέροισι*. zu 1, 63. — *αἱ μαντηαὶ* die Weise Orakel zu ertheilen. (Sch.) — *κατὰ τῶντο ἔσταισιν* bestehn, werden ertheilt auf dieselbe Art.

C. 84. *δέδασται*. zu 1, 216, 2. — *ἑκαστος ἱητρός* jeder (Arzt) ist Arzt. (Lh.) — *τῶν κατὰ* vom No. τὰ κατὰ. — *νηδύς* ist poetisch. noch 2, 87.

C. 85. *ἀπογίγνησθαι* sterben; bei Attikern selten so. zu Thuk. 2, 84, 1. — *καὶ λόγος ἦ* auch nur in Betracht kommt (vgl. zu 1, 83, 120, 3, 143, 1. 2, 89); über das fehlende ἂν gr. Spr. 54, 15, 3. — *λιποῦσαι, αἱ θήλειαι, αἱ γυναῖκες* aus θῆλυ γένος. — *μαζοῦς, μαστοῦς* von der weib-

ἔπιονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἔπειν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω
 ἐς τὴν ταριχεύουσιν κομίζουσι. εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέεται καὶ 86
 τέχνη ἔχουσι ταύτην. οὗτοι, ἔπειν σφι κομισθῇ νεκρός, δεικνύσας
 τοῖσι κομίσασσι παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα,
 καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τοῦ οὐκ ὄσιον ποιεῖ-
 ναι τὸ οὐνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι οὐνομάζειν, τὴν δὲ δευτέραν
 δεικνύσας ὑποδεεστέραν τε ταύτης καὶ εὐτελεστέραν, τὴν δὲ τρίτην εὐ-
 πιεσιτάτην· φράσαντες δὲ πυνθάνονται παρ' αὐτέων κατ' ἥντινα βού-
 λονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὲ ἔκποδὼν μισθῷ ὁμο- 2
 λογήσαντες ἀπαλλάσσονται, οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι ὥδε τὰ
 σπουδαιοτάτα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σχολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυ-
 ξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ
 δὲ ἔχοντες φάρμακα· μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὅξει παρασχίσαντες
 παρὰ τὴν λαπαρὴν ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πῦσαν, ἔκκαθῆραντες δὲ
 αὐτὴν καὶ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικῆσιν αὐτὶς διηθέουσι θυμῆμασι τε-
 τριμμένοις· ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης καὶ κα-
 σίης καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες συρρά-
 πουσιν ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ταριχεύουσι λίθῳ, κρύψαντες ἡ- 3
 μέρας ἑβδομήκοντα· πλεῖνας δὲ τουτέων οὐκ ἔξεστι [ταριχεύειν].
 ἔπειν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν κατείλισ-
 σουσιν πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι καταιτετημημέ-
 νοις, ὑποχρόντες τῷ κόμμῳ, τῷ δὲ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται
 Αἰγύπτιοι. ἐνθῆεν δὲ παραδεξιμένοι μιν οἱ προσήκοντες ποιεῦνται

lichen Brust nach Ammonios, wie 3, 133. vgl. jedoch Elmsley zu Eu. Bakch. 700. — οὕτω wie 2, 89. gr. Spr. 65, 9, 1. — κομίζουσι, τὸν νεκρόν.

C. 86 § 1. εἰσὶ οἱ. Spr. 61, 4, 5. (5, 1.) — ἐπ' αὐτῷ. Spr. 68, 37 (11), 7. — κατέεται. Di. 38, 6. Das Wort steht von Gewerbtreibenden die in einem Laden sitzend ihre Kunden erwarten. vgl. 2, 121, 10. 126. (Sch.) Dem. 59, 67: ἐπ' ἐργαστηρίου κάθεται. 49, 42: καθῆσθαι ἐπὶ τῇ τραπέζῃ. — ταύτην. Spr. 61, 6, 2. (7, 1.) — τὴν σπουδαιοτάτην die kostbarste. (Lg.) πολυπλέστατος § 3. Erg. ταριχεύουσιν. (Bä.) — τοῦ dessen den, nach dem Muster desjenigen dessen. — τὸ οὐνομα, des Osiris nach Athenag. Legat pro Christ. 25 (Sch.) Also ein Osiris als Mumie gebildet. — ἐπὶ τοιούτῳ pr., wie 2, 132. (Lh.)

§ 2. οἱ μὲν, die Verwandten. (Lg.) — ἔκποδῶν, wie 8, 76, 1, nach Sch. e vestigio; eig. doch wohl nur von dannen. — μισθῷ. μισθὸς? gr. Spr. 47, 17, 3. — οἰκήμασι, in dazu bestimmten Zimmern. — οἱ δέ, οἱ ταριχεύονται. (Lh.) — σπουδαιοτάτα auf die kostbarste Art, τὰ zugefügt weil sie schon erwähnt ist. gr. Spr. 46, 5, 4. — μυξωτήρες Nasenlöcher, noch bei Spätern. — τὰ δέ — φάρμακα. Di. 50, 3, 2. — αὐτήν, τὴν κοιλίην, aber hier in dem Sinne von νηδὺν gedacht. (Sch.) — διηθεῖν aus- spülen, ungew. so, noch 2, 88. vgl. 87.

§ 3. λίθῳ, νίτρῳ attisch, Alkali. — πλεῖνας, ἡμέρας. (Bä.) — ταριχεύειν ist wohl zu streichen und κρύπτειν zu ergänzen. Spr. 55, 4, 4. (11.) — σινδόνης βυσσίνης von Baumwolle. Heeren Ideen I S. 127 f. u. Voss Myth. Br. III 205 f. Ueber den Ge. Spr. 47, 6. (8.) — τύπον Kiste,

ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα, ποιησάμενοι δὲ ἐσεργγῶσι τὸν νεκρόν, καὶ κατακληίσαντες οὕτω θησαυρίζουσι ἐν οἰκῇματι θηκαίῳ, ἰστάντες ὁρθὸν πρὸς τοῖχον.

- 87 Οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς, τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὲ πολυτελεῖαν φεύγοντας σκευάζουσι ὥδι. ἐπεὰν τοὺς κλυσιῆρας πλήσωνται τοῦ ἀπὸ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ὧν ἐπλησαν τοῦ νεκροῦ ἰὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν οὔτε ἐξελόντες τὴν νηδύν, κατὰ δὲ τὴν ἑδρην ἐσηθίσαντες καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας, τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξεῖσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην τὴν ἐσθῆα πρῶτερον. ἣ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν ὥστε ἅμα ἐωυτῇ τὴν νηδύν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκῶτα ἐξάγει· τὰς δὲ σάρκας τὸ λίτρον κατατῆκει, καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέσμα μῦνον καὶ τὰ ὅστια. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρόν, οὐδὲν ἐπιπρηγματευθέντες. ἣ δὲ τρίτη ταριχευσις ἐστὶ ἥδε, ἣ τοὺς χρήμασι ἀσθενεσιτέρους σκευάζει· συρματὴ διηθίσαντες τὴν κοιλίην ταριχεύουσι τὰς ἐρδομήκοντα ἡμέρας καὶ ἐπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι.
- 89 τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ἔωσι εὐειδέες κάστα καὶ λόγου πλεῦνος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παραδιδούσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιεῖουσι οὕτω τοῦδε εἴνεκεν, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευταὶ μισγῶνται τῇσι γυναίξιν· λαμφθῆναι γάρ τινά φασι μισγόμενον νεκρῷ προσφάτω γυναικός, κατεῖπαι.
- 90 δὲ τὸν ὁμότεχον. ὃς δ' ἂν ἡ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἀρπαχθεὶς ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνεται τεθνεώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τούτους πῦσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν καὶ περιστελλαντας ὡς κύλλιστα θάψαι ἐν ἱερῇσι θήκησι· οὐδὲ ψαῦσαι ἐξεῖσι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων

sonst θήκη. (Saumaise z. Sol. p. 850.) — ἐσεργγῶσι. Di. 36, 1, 3. — θηκαίῳ. Θηβαίῳ einige Hsn. Jenes kommt wohl sonst nicht vor. (Va.)

C. 87. τοὺς βουλομένους, ungenau für τῶν βουλομένων τοὺς νεκρούς. — τὰ μέσα; τὴν μίσην ταριχεύουν. (Heyne.) — ἐπιλαμβάνειν hemmen. vgl. Pape. — ἑδρην After, nicht so bei Attikern. — τῆς ὁδοῦ. Spr. 47, 12, 1. (13, 5.) — ταριχεύουσι, λίτρον. (Bä.) — τὰς προκειμένας die bestimmten 2, 86, 3. — ἐξεῖσιν. Di. 38, 1, 1. — οὐδὲν ἐπιπρηγματευθέντες ohne etwas Weiteres damit gethan zu haben.

C. 88. ἀσθενεσιτέρους ärmere. zu 2, 47, 2. — συρματὴ. zu 3, 77, 2 vgl. Pape. — τὰς die erwähnten 2, 86, 3. — ἀποφέρεσθαι. Spr. 55, 3, 10. (20.)

C. 89. διδοῦσι. zu 1, 93, 2. — ἔωσι. die Hsn. ὥσι. Di. 38, 2, 3. — εὐειδέες καὶ λόγου. Di. 59, 2, 2. — λόγῳ von Ansehen, Auszeichnung. zu 2, 85 u. gr. Spr. 47, 6, 10. — τριταῖαι. gr. Spr. 24, 2, 7. — λαμφθῆναι Di. 39 unter λαμβάνω.

C. 90. ἀρπαχθεὶς. Di. 39 unter ἀρπάζω. — ὑπ' αὐτοῦ. Spr. 53, 3, 1. — ἐξενειχθῇ ans Land geworfen wird. (Lg.) — τούτους, καί τις

οὔτε τῶν φίλων, ἀλλὰ μιν οἱ ἱστέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νεῖλου, αἵτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρόν, χειραπιάζοντες θάπτουσι.

Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἰ-91
πὶν, μὴδ' ἄλλων μηδαμὰ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μὲν
νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι, ἔστι δὲ Χέμμις πόλις
μεγάλῃ νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλει
ἴσιν Περσέος τοῦ Δαναῆς ἱρὸν τετράγωνον, ἐξῆξ δὲ αὐτοῦ γοῖνικες
κεφάλαια. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱεροῦ λίθινά ἐστι κάρτα μεγάλα· ἐπὶ
δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἐστῶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περι-2
βέβλημένῳ τούτῳ νηὸς τε ἐνὶ καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε τοῦ Περ-
σέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκι μὲν ἀνὰ τὴν
γῆν φαίνεσθαι σφί, πολλάκι δὲ ἔσω τοῦ ἱεροῦ, σανδάλιον τε αὐτοῦ
πεφορημένον εὐρίσκεισθαι, ἔδον τὸ μέγαθος δίπτυον, τὸ ἐπεὰν φανῇ,
ἐνθῆκεν ἅπασαν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι, ποιεῦσι δὲ τὰδε
Ἑλληνικά τῷ Περσεί· ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔ-
χοντα, παρέχοντες ἄεθλα κτήνεα καὶ χλαίνας καὶ δέρματα. εἰρομένου³
δὲ μιν ὅ τι σφί μούνοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι καὶ ὁ τι κε-
χωρίσεται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν
τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος γεγονέναι· τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ
τὸν Ἀνγκέα ἰόντας Χεμμῖτας ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ δὲ τού-
των γενεολογέοντες κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν
ἐς Αἴγυπτον κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἶσοντα ἐκ Λιβύ-
ης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἑλθεῖν καὶ παρὰ σφέας καὶ ἀναγνώ-
ναι τοὺς συγγενεὺς πάντας· ἐκμεμαθηκότα δὲ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴ-
γυπτον τὸ τῆς Χέμμιος οὐνομα, πεπυσμένον παρὰ τῆς μητροῦς· ἀγῶ-
να δὲ οἱ γυμνικὸν αὐτοῦ κελεύσαντος ἐπιτελεῖν.

Ταῦτα μὲν πάντα οἱ καίυπερθε τῶν ἐλέων οἰκόντες Αἰγύπτιοι⁹²

(τῆς πόλεως) τοὺς πολίτας. (St.) gr. Spr. 58, 4, 2. — *χειραπιάζειν* kommt sonst nicht vor; *χειραπάζειν* mit einer Hs. Schäfer.

C. 91 § 1. *χρᾶσθαι* nach *φεύγω* wie 4, 76, 1. gr. Spr. 55, 3, 18. — *τὸ σύμπαν εἰπεῖν*. Spr. u. Di. 55, 1, 2. (1.) — *μηδὲ*. Auffallend hier die Negation; doch steht sie auch nach einem Begriffe des Verhinderns (pleonastisch): *φεύγουσι μὴ χρῆσθαι* Spr. 67, 12, 4. (3.) — *πρόπυλα*. *προπύλαια* sonst auch Her.; jenes ist mehr poetisch.

§ 2. *τὸ περιβεβλημένον* der umgebende Raum, *τὸ ἱερόν*. — *πολλάκι*. Di. 9, 3, 1. — *σανδάλιον* Beschuhung, nicht ein einzelner Schuh (Voss Myth. Br. II S. 64), in der Fabel als geflügelte Sohlen berühmt. Die Sandalen waren hochsolige Schuhe von leichtem Holz, Kork oder Leder mit vergoldeten und kunstreichen Riemen um den Fuss gewunden. (Voss Mythol. Br. I S. 116.) — *αὐτοῦ πεφορημένον*. zu 2, 18, 1. — *ἅπασαν* ohne *τὴν*. zu 1, 65, 1. — *πάσης* jede Art von. — *ἐχοντα*. zu 2, 53. — *δέρματα*. zu Xen. An. 4, 8, 26.

§ 3. ὁ τι warum. gr. Spr. 46, 3, 4. — *τιθέντες* darin dass sie anstellen.

C. 92 § 1. *μὲν*. Wiederaufnahme des *μὲν* C. 77, 1. — *τῶν ἐλέων*,

νομίζουσι· οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἔλεσι κατοικημένοι τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοιςι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι, καὶ τὰλλα καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικεῖ κατὰ περ Ἑλληνες, ἀτὰρ πρὸς εὐτελέην τῶν σιτίων τὰδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται. ἐπεὶ ἄν πληρὴς γένηται ποταμὸς καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ καὶ τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ' ἐπεὶ δὲ δρέψωσι, ἀναλίνουνσι πρὸ ἡλίου καὶ ἐπειτα τὸ ἐκ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὼν ἐμπερές πτίζαντες ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄριους ὀπιτούς πυρί. ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζη τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδωδίσμη καὶ ἐγγλύσσει ἐπιεικέως, ἐὼν στοργγύλον μέγαςτος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥύδοισι ἐμπερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι παραφυομένη ἐκ τῆς ῥίζης γίνεαι, κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον· ἐν τούτῳ τρωκτά, ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης, ἐγγίνεται συχνά, τρώγεται δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα καὶ αὔα. τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέειον γινομένην ἐπεὶ ἀνασπᾶσθαι ἐκ τῶν ἐλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες ἐς ἄλλοι τράπουσι, τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν τρώγουσι καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ ἄν καὶ κύρια βούλονται χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλισίῳ διαφανέϊ πνίξαντες οὕτω τρώγουσι. οἱ δὲ τινες αὐτῶν ζώουσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων, τοὺς ἐπεὶ λάβωσι καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, ἀναλίνουνσι πρὸς ἡλίου καὶ ἐπειτα αἶονας σιτέονται.

- 93 Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται, τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι τοιαύδε ποιεῦσι. ἐπεὶ σφειας εἴη ὁστὶρος κυτσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλύνουσι ἐς θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες ἀπορραίνοντες τοῦ θοροῦ, αἱ δὲ ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι καὶ ἐξ αὐτοῦ κυτσκοῦσι. ἐπεὶ δὲ πληρεές γένωνται ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀναπλύνουσι ὀπίσω ἐς ἡθεα τὰ ἐωνιῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε

noch erwähnt 2, 94, 1. 95, 1. 137, 1. 151, 2. 152, 1. — νομίζουσι. zu 1, 142, 1. — τοῖσι καὶ. Spr. 69, 28, 6. (32, 13.) — τὰλλα schliesst sich an χρῶνται an. — εὐτελέην, εὐτέλειαν. — κρίνεα. Di. 20 unter κρίνον. — λωτόν locus Aegyptiacus, verschieden von dem 2, 96, 1 erwähnten, 4, 177 beschriebenen (rhamnus lotus Linn.) (Sch.) Vgl. Saumaise z. Sol. p. 678 — 680 auch über das Folgende.

§ 2. ἐγγλύσσει ist süsslich, nur hier. — ἐπιεικέως leidlich, mässig. (Sch.) vgl. zu 2, 22, 1. — ἐὼν στοργγύλον bezieht sich auf ῥίζην wie unten ὁμοιότατον auf καρπός. (Bä.) Spr. 43, 4, 4. (11.) — καὶ ταῦτα gleichfalls. Spr. 51, 7, 6. (14.) — κάλυξ hier nicht Kelch, sondern Stengel. (Bä.) — τούτῳ, τῷ καρπῷ. (Lh.)

§ 3. ἐπέτειος ist Adjectiv: ἐπέτειος γίνεται. Spr. 57, 5, 4. — τράπουσαν verwenden, ungewöhnliche Bedeutung. — χρηστῇ delicat. (Sch.) — κλισίαν, attisch κρίβανος. — διαφανέϊ glühendem, wie 4, 73, 7. (We.) — ζώουσι für ζῶσι Sch.

C. 93 § 1. ποταμοῖσι Canälen die vom Nil kommen. (Reiske.) — οὐ μάλα. Spr. 67, 1, 3. — ἀγεληδόν unattisch, wie auch πλινθηδόν 2, 96, 1. vgl. zu 1, 172. — τοῦ θοροῦ. Spr. 47, 14, 2. (15, 3.) — αἱ δὲ, αἱ θῆλειαι.

ὅτε οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονία. ἡγεύμεναι δὲ ἀγέληδόν ποιεῦσαι οἷόν περ ἐποίησιν οἱ ἔρσενες· τῶν γὰρ ὧν ἀπορραίνουσι κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρων, οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐπόμειοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν περιγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι ἰχθύες γίνονται. οἱ δ' ἂν αὐτέων ἄλῳσι ἐκπλώνοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλῶν, οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλώνοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τετρίφαιται. πᾶσχοι δὲ ταῦτα διὰ τὸδε· ἐχόμενοι τῆς γῆς ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώνουσι ἐς θάλασσαν καὶ ἀναπλώνοντες ὀπίσω τῆς αὐτῆς ἀντέχονται, ἐγγριμπίομενοι καὶ ψαύοντες ὥς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἀμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὶ δὲ πληθύνεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τὰ τε κοῖλα τῆς γῆς καὶ τὰ τέλματα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πάντα. κότεν δὲ οἶκός αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω κατανοεῖν τοῦτο. τοῦ προτέρου ἔτεος ἐπεὶ ἀπολίπη ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες οἱ ἐντεκόντες ὧς ἐς τὴν ἰλὸν ἅμᾳ τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὶ δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὧν τούτων παρανίκα γίνονται οἱ ἰχθύες.

Καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθύς οὕτω ἔχει, ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰ-94 γυπτίων οἱ περὶ τὰ ἔλα οἰκόντες ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρπού, τὸ καλεῖται μὲν Αἰγύπτιοι κίκι, ποιεῦσι δὲ ὥδε. παρὰ τὰ χεῖλα τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν σπείρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἑλλήσι αὐτόματα [ἄγρια] φύεται· ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν δυσώδεα δέ· τοῦτον ἐπεὶ συλλέξωνται, οἱ μὲν κόψαντες ἀπιποῦσι, οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι καὶ τὸ ἀπορρεῖον ἀπ' αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον καὶ οὐδὲν ἔσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσηνές, ὁδμὴν δὲ βαρεῖαν παρέχεται. πρὸς δὲ τοὺς 95 κώνωπας, ἀφθόγους ἔοντας, τὰδε σφί ἐστι μεμηχανημένα. τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰκόντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς τοὺς ἀναβαλ-

§ 2. κατ' ὀλίγους jedes Mal wenige. vgl. 8, 112, 2. zu 1, 103, 1. — κέγχρων hirsekornartige Eier, sonst nicht so. — πλώειν, πλεῖν und die Composita scheinen sonst vom Schwimmen nicht vorzukommen. — τὰ ἐπ' ἀ. an der linken Seite. — ἵνα δὴ damit eben, mit Bezug darauf, dass die Zweckangabe schon angekündigt war. — ἀμάρτοιεν. gr. Spr. 54, 8, 3.

§ 3. διηθεῖν durchsickern, nur hier intransitiv. — τοῦτο. οὕτω die folgender Weise. — ἀπολίπη. zu 2, 19, 2.

C. 94. ἀλείφατι δέ. Schrotte Anknüpfung, wie 2, 79, 1. — περὶ τὰ in den — um her. zu 1, 24, 4. — ἀπὸ — τοῦ. gr. Spr. 47, 9, 19. — ἄγρια ist wohl ein Glossem. vgl. 3, 100, 3, 138, 2. (Va.) Ueber die Sache vgl. Saumaise z. Sol. 686. 704 s. — ἀπιποῦσι, ἐκπιέζουσι. (Sch.) Das Simplex findet sich auch bei Komikern. — προσηνές ungew. Bedeutung.

C. 95. μεμηχανημένα, passiv. gr. Spr. 40 u. d. W. — ἐλέων hängt bloss von ἄνω ab: die Gegenden oberhalb der Sümpfe; wenn es von

νοντες κοιμούνται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰς ὕψου πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἑλεια οἰκέουσι τὰδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφίβληστρον ἔκτεται, τῇ τῆς μὲν ἡμέρης ἰχθυὺς ἀγρεύει, τὴν δὲ νύκτα τὰδε αὐτῷ χρᾶται· ἐν τῇ ἀναπαύεται κολίτῃ, περὶ ταύτην ἱστίῃσι τὸ ἀμφίβληστρον καὶ ἔπειτα ἐνδὺς ὑπ' αὐτῷ καθεύδει. οἱ δὲ κώνωπες, ἣν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνείλι-
ξάμενος εὐδῇ ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι, διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν.

- 96 Τὰ δὲ δὴ πλοῖα σφι τοῖσι φορηγέουσι ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποι-
εύμενα τῆς ἡ μορφῇ μὲν ἔστι ὁμοιοτάτη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ, τὸ δὲ δάκρυον κόμμι ἔστι. ἐκ ταύτης ὧν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὅ-
σον τε διπήχεα πλινθηθὸν συντιθεῖσι, ναυπηγέυμενοι τρόπον τοιοῦτον·
περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα.
ἔπειτ' ἀνὰ τῷ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσονται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τείνουσι
αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρεώνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἀρμονίας ἐν ὧν
2 ἐπάκτιωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἐν ποιεῖνται καὶ τοῦτο διὰ τῆς
τρόπιος διαβύνεται. ἱστίῳ δὲ ἀκανθίνῳ χρεώνται, ἱστίοις δὲ βυβλί-
νοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἣν
μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ, ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥοὸν δὲ κο-
μίζεται ὥδε. ἔστι ἐκ μυρικής πεπονημένη θύρη, κατεγραμμένη ῥίπτει
καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστα καὶ σταθμόν.
8 τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κύλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπεί-
επιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὀπίσθε. ἡ μὲν δὲ θύρη τοῦ
ῥοοῦ ἐμπέπτοντος χωρεῖ ταχέως καὶ ἔλκει τὴν βάρην (τοῦτο γὰρ δὴ
οὐνομά ἐστι τοῖσι πλοίοις τούτοις), ὃ δὲ λίθος ὀπίσθε ἐπελκόμενος

τὰ ἄνω abhinge, so wäre der Sinn: die höhern Gegenden der Sümpfe.
— ἐς τοὺς für ἐς οὓς Struve. — ὕψου scheint in der attischen Prosa nicht
vorzukommen. — τὰδε ἄλλα. zu 1, 19. — τὰδε χρᾶται, wie 2, 108, 1.
zu 1, 155, 2. — κατεύδω hier u. 4, 25 (mit τ) zu schreiben wäre doch ge-
wagt. — σινδών, ein ägyptischer Leibrock, wie die gemeinere Kalasiris, gew.
von zartem Lein, bei Vornehmern von Byssos. (Voss Mythol. Br. III S. 266.)
— οὐδὲ ἀρχήν überhaupt gar nicht, wie 1, 193, 2. gr. Spr. 46, 3, 2.

C. 96. σφι τοῖσι φ. ist nicht nach Spr. 50, 6, 3. (8, 3.) zu erklären;
es sind zwei verschiedene Da. bei ihnen den (für die). — ἀκάνθης. Serv.
zu Virg. Georg. 2, 119: Acanthos arbor est in Aegypto, semper frondens ut
oliva et laurus, et acanthos dicta quia spinis plena est. Eine Art Akazien, mi-
mosa Nilotica Linn., wie Viele meinen. (Bä.) — συντιθεῖσι. Di. 36, 1, 3. —
γόμφοις Latten? vgl. die Lex. — νομεῦσι. zu 1, 194, 1. — τὰς ἀρ-
μονίας ἐνεπάκτιωσαν sie verstopfen die Fugen. (Schneider.) Unge-
wöhnlich. Ueber ἐν ὧν Di. 68, 47, 2; über den Ao. Spr. 53, 9 (10), 2.

§ 2. διαβύνεται wird durchgestossen. vgl. Di. unter βυνίω. —
ἀνὰ stromaufwärts. zu 1, 194, 3. — λαμπρὸς kräftig, vom Winde
nur bei Spätern. — ἐπέχῃ herweht, ungewöhnlich vom Winde. — κατὰ
ῥοὸν mit der Strömung, stromabwärts Kr. zu Arr. An. 5, 7, 3. —
θύρη Hürde. (Lg.) — ῥίπος, Flechtwerk, sonst ῥίψ, dies auch 4,
71, 8. (Bä.)

καὶ ἑὼν ἐν βυσσῶ κατιθύνει τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα
πλήθει πολλά καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων.

Ἐπεὰν δ' ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις μῦναι φαίνον-97
ται ὑπερέχουσαι, μάλιστα καὶ ἐμφορές τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ νή-
σοις· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου πέλαγος γίνεται, αἱ δὲ πόλεις
μῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὰν τοῦτο γένηται, οὐκέτι
κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε
Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώνοντι παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνε-
ται ὁ πλόος· ἔστι δὲ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ δξὺ τοῦ Αἰέτα καὶ
παρὰ Κερκάσωρον πόλιν· ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κα-
νώβου διὰ πεδίου πλέων ἤξει κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν καὶ τὴν Ἀρ-
χάνδρου καλυμένην. τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, ἑοῦσα λογίμη πό-98
λις, ἐς ὑποδήματα ἑξαίρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου
τῇ γυναικί (τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἔστι Αἰγυπτίος),
ἡ δ' ἑτέρη πόλις δοκεῖ μοι τὸ οὖνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμ-
βροῦ, Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου τοῦ Ἀχαιοῦ· καλεῖται γὰρ δὴ Ἀρχάν-
δρον πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχανδρος, οὐ μέντοι γε Αἰ-
γυπτίον τὸ οὖνομα.

Μέχρι μὲν τούτου ὄψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίη ταῦτα λέ-99
γουσά ἔστι, τὰ δὲ ἀπὸ τοῦδε Αἰγυπτίους ἐρχομαι λόγους ῥέων κατὰ
ῥέον· προσέεται δὲ αὐτοῖσι τε καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος.

Τὸν Μῆνα τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου οἱ ἱρᾶες ἔλεγον
τοῦτο μὲν ἀπογεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν
παρὰ τὸ οὖρος τὸ ψάμμινον πρὸς Αἰβύης, τὸν δὲ Μῆνα ἄνωθεν,
ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίας ἀγκώ-
νι προσχώσαντα τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, τὸν δὲ ποτα-
μὸν ὀχευέσαι τὸ μέσον τῶν οὖρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περ-2

§ 3. ἀπίει, der Schiffer. (Lh.) Di. 38, 1, 2. — πλήθει πολλά, wie
1. 107. Kr. u. Arr. 2, 11, 3. — ταλάντων, hier vom Gewicht.

C. 97. ἐπέλθῃ. vgl. 2, 19, 1. — πορθμεύονται schiffen. Mehr poe-
tisch. zu 1. 205. — ἔστι οὐκ οὗτος dies ist nicht die eigentliche und ge-
wöhnliche Fahrt. — δξὺ. zu 2, 16.

C. 98. ἐς ὑποδήματα. Ueber die Sitte zu Xen. An. 1, 4, 9. — αἰεὶ. gr.
Spr. 50, 8, 9. — βασιλεύειν hier vom Satrapen. — τοῦ Φθίου Sohnes
des Phthios oder des Phthiers? Stephanos Byz. erwähnt Φθίον τοῦ
Ἀχαιοῦ, Pausan. 7, 1, 3: Ἀρχανδρος Ἀχαιοῦ καὶ Ἀρχιτέλης. (We.) — εἴη ἂν
es kann wohl gewesen sein. 1, 2, 1. — γε Αἰγύπτιον. Αἰγυπτίον γε?

C. 99 § 1. γνώμη eigne An- und Einsicht. — ἱστορίη Forschung
und Untersuchung. — λέγουσά ἔστι Di. 56, 1, 2. — τοῦτο μὲν. Dem
entspricht τοῦτο δὲ § 2. (Bä.) — ἀπογεφυροῦν durch Erbauung eines
Dammes vor Ueberschwemmungen (des Nil) sichern, nur hier. In
der alten Sprache wurden γέφυρα und γεφυροῦν auch von Dämmen gebraucht.
(Sch.) Die gewaltigen Dämme erregen noch heute Bewunderung. (Ritter Erdk. I
S. 851.) — τὴν Μέμφιν die Gegend wo Memphis später lag. (Bä.) zu πό-
λιν 1, 167, 2. — προσχώσαντα nachdem er zugehämmet. (Letronne.)
— ἀποξηρᾶναι. Di. 34, 10, 1. — ῥέειν. Spr. 55, 3, 10. (20.)

σέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου, ὃς ἀπεργμένος ῥέει, ἐν φυλακῇ μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔϊος· εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξαι ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτη, κίθυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθήναι ἐστί. ὥς δὲ τῷ Μῆνι τούτῳ τῷ πρώτῳ γενόμενῳ βασιλεὶ χέρσον γεγονέναι τὸ ἀπεργμένον, τοῦτο μὲν ἐν αὐτῷ πόλιν κίσαι ταύτην ἦτις νῦν Μέμφις καλεῖται (ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στενῷ τῆς Αἰγύπτου), ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορρῇν τε καὶ πρὸς ἐσπέρην (τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει), τοῦτο δὲ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερὸν ἰδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐν μέγα τε καὶ ἀξιαπληγιότατον.

- 100 Μειὰ δὲ τοῦτον κατέλεγον οἱ ἱερεῖς ἐκ βίβλου ἄλλων βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ἐν τοσαύτῃσι δὲ γενεαῖσι ἀνθρώπων ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρῆ, οἱ δὲ ἄλλοι ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὐνομα ἦν ἥτις ἐβασίλευσε τό περ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρῖς· τὴν ἔλεγον τιμωρέουσιν ἀδελφεῷ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφῶν ἀπέκτειναν, ἀποκτείναντες δὲ οὕτω ἐκείνῃ ἀπέδωκαν τὴν βασιλείην, τούτῳ τιμωρέουσιν πολλοὺς Αἰγυπτίων διαφθεῖναι δόλῳ. ποιησαμένην γὰρ μιν οἰκημα περίμυκας ὑπόγειον καινοῦν τῷ λόγῳ, νόμῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι· καλέσασαν δὲ μιν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μισαίνοντας τοῦ φόνου ἤδτε πολλοὺς ἱσίων, δαιτυμένουςι δὲ ἐπείναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου· ταύτης μὲν περὶ τοσαῦτα ἔλεγον, πλὴν ὅτι αὐτὴν μιν, ὥς τοῦτο ἐξήραστο, ῥῖψαι ἐς οἰκημα σποδοῦ πλέον, ὅπως ἀτιμώρητος γένηται.
- 101 τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν ἔργων ἀπόδεξιν, κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότης, πλὴν ἐνὸς τοῦ ἐσχάτου αὐτῶν Μοίριος· τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα τοῦ Ἡφαίστου τὰ πρὸς βορρῇν ἀνέμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι, τῆς ἡ περιόδου ὅσω

§ 2. ἀπεργμένος, προςκεχασμένος § 1. Andre verstehen den von Menes geschaffenen Arm und erklären φρασσόμενος durch ausgebessert. — ῥέει. ἔρρεε? — ἐθελήσει. zu 1, 32. 2. — ῥήξας den Damm durchbrochen habend. — κατακλυσθήναι. gr. Spr. 50, 6, 4. — ὥς γεγονέναι. gr. Spr. 55, 4, 9. — πρώτῳ. Spr. 57, 5, 3. — στενόν· schmaler Strich. (Lg.) — ἐν αὐτῇ, τῇ Μέμφι.

C. 100. τῇ Βαβυλωνίῃ der 1, 135, 1 erwähnten. — οὕτω. Spr. 56, 9, 2. (10, 3.) — τούτῳ τιμωρέουσιν epanaleptisch. wie Ähnliches bei Her. oft. vgl. Register unter Epanalepsis. — καινοῦν habes es einweihen wollen, wie sonst (bei Spätern) καινίζειν. (Va.) — δέ. δῆ? — πολλοὺς fügen ich an den relativen Satz. — ἱσίων für ἱσίων Lh. vgl 5, 20, 2. 1, 135, 1. wie stets ἱσίων u. ἱσίων. — πλὴν ὅτι mit Bezug auf das in τοσαῦτα liegende weiter nichts. (Lg.) — αὐτὴν μιν. zu 1, 24, 2.

C 101. τῶν βασιλέων hängt von ἔργων ἀπόδεξιν ab. zu τοῖσι 1, 24, 2. Wir würden sagen: die übrigen Könige, denn von diesen berichten sie keine hergestellten Werke. Ueber ἀπόδεξις zum Proö. — κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότης seien auf keinem Punkte, keiner Stufe von Glanz. gr. Spr. 47, 10, 3. — τοῦ Ἡφαίστου hängt von προπύλαια

ἐπὶ σταδίων ὕστερον δηλώσω, πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ ἀλκιδομήσαι, πῶν τοῦ μεγάρθεος πέρι ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδείξασθαι, τῶν δὲ ἄλλων οὐδέν τι οὐδέν.

Παραμειψάμενος ὦν τούτους τοῦ ἐπὶ τούτοις γενομένου βασι-102
λέως, τοῦ οὐνομα ἦν Σέσωστρις, τούτου μνήμην ποιήσομαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱερεῖς πρῶτον μὲν πλοίοις μακροῖσι ὁρμηθέντι ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου τοὺς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους καταστρέφειν, ἐς ὃ πλεοντὰ μιν πρόσω ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν οὐκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ἐνθούτεν δὲ ὡς ὀπίσω ἀπικετο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν ἱερέων τὴν φάτιν στρατιὴν πολλὴν λαβὼν ἤλυνε διὰ τῆς ἡπείρου, πῶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφόμενος. ὅτεοις μὲν νυν αὐτέων ἀλ-2
κίμοις ἐνετύγχανε καὶ δεινῶς γλιχομένοις περὶ τῆς ἐλευθερίας, τούτοις μὲν στήλας ἐνίστη ἐς τὰς χώρας διὰ γραμματίων λεγούσας τὸ τε ἑωυτοῦ οὐνομα καὶ τῆς πάτρης καὶ ὡς δυνάμι τῇ ἑωυτοῦ κατεστρέφασθαι σφεας· ὅτεων δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπειτέως παρέλαβε τὰς πόλεις, τοῖσι δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι κατὰ ταῦτα καὶ τοῖσι ἀνδρῶσι τῶν ἑθνέων γενομένοις, καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσενέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιεῖν ὡς εἶησαν ἀνύλκιδες. ταῦτα δὲ ποιέων103
διέξιμε τὴν ἡπείρου, ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην διαβάς τοὺς τε Σκύθας κατεστρέφασθαι καὶ τοὺς Θρήικας. ἐς τούτους δὲ μοι δοκεῖ καὶ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός· ἐν μὲν γὰρ τῇ ἰούτων χώρῃ φαίνονται σταθεῖσαι αἱ στήλαι, τὸ δὲ προσωτέρω τούτων οὐκέτι. ἐνθούτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἦε, καὶ ἐπεῖτε ἐγένετο ἐπὶ Φάσιν ποταμῷ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθούτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἑωυτοῦ στρατιῆς μόνον ὅσον δὴ αὐτοῦ κατέλιπε τῆς χώρας οἰκήτορας, εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων τῇ πλάνῃ αὐτοῦ ἀχθεσθέντες περὶ Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν· φαίνον-104

ab. — οὐδέν τι ἄλλων will Schäfer z. Dem. III p. 177 als mehr ionisch mit emigen Hsn.

C. 102 § 1. παραμείβεσθαι übergehen, so uneig. ist sonst nicht üblich. — Σέσωστρις, Rhamses-Miamen (Rhamses II) nach Lepsius in Humboldts Kosmos II S. 157: — τούτου. gr. Spr. 51, 5, 1. — ἐς ὃ ἀπικέσθαι. Di. 55, 4, 3. vgl. 1, 202, 2. — πλωτὴν schiffbar. Attisch πλόιμος. — φάτιν. zu 1, 60, 4.

§ 2. ὅτεοις ἀλκίμοις ἐνετύγχανε, ὅπως ἀλκιμοὶ ἦσαν τούτων οἷς ἐνετύγχανε vgl. 3, 22, 2. 4, 143. Spr. 57, 3, 7. — γλιχομένοις περὶ τῆς eifrig kämpfend für die, in diesem Sinne und dieser Construction ungewöhnlich. Va. verdächtigt das περὶ. — τούτοις μὲν. zu 2, 26. — στήλας. Ueber sie Humboldts Kosmos II S. 406 f. Ein Kritik darüber verbleibe der Zukunft und heilsamer Skeptik. — κατὰ ταῦτα καὶ auf dieselbe Weise wie. Spr. 69, 28, 3. (32, 5.) vgl. 2, 104, 2. τὰ καὶ αὐτὰ καὶ ohne κατὰ will Bekker. — ἀνύλκις, poetisch.

C. 103. ἐς τούτους προσώτατα dies waren die entlegensten zu denen. (Lh.) Ueber καὶ Spr. 69, 28, 7. (32, 18.) Unten 4, 43, 3 προσώτατος, wie Eu. Andr. 922. — τὸ προσωτέρω. zu 1, 105, 1. — ὅσον δὴ. Spr. 51, 13: (15, 1.) — τῶν τινες. zu 1, 52, 1.

ται μὲν γὰρ ἔόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι· νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς ἢ ἀκούσας ἄλλων λέγω. ὥς δέ μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, εἰρόμην ἀμφοτέρους, καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων· νομίζειν δ' ἔφασαν οἱ Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώ-στριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἰκασα τῇδε καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες· καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰδὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι· ἀλλὰ τοισίδε καὶ μᾶλλον ὅτι μούνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ αὐτοὶ ὁμολογεῖνσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθημένοι, Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοις ἀστυγείονες ἔόντες ἀπὸ Κόλχων φασὶ νειωσθὶ μεμαθημένοι. οὗτοι γὰρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μούνοι, καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταῦτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιοπῶν οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξεμάθον· ἀρχαῖον γὰρ δὴ τι φαίνεται ἔόν. ὥς δ' ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῃ ἐξεμάθον, μέγα μοι καὶ τότε τεκμήριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμνέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγνομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα.

- 105· Φέρε νυν καὶ ἄλλο εἶπω περὶ τῶν Κόλχων ὡς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσὶ. Ἄνρον μούνοι οὗτοι τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται. κατὰ ταῦτα καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφορῆς ἐσσι ἀλλήλοισι. Ἄνρον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν ὑπ' Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται, τὸ μέντοι 106 ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον καλεῖται Αἰγύπτιον. τὰς δὲ στήλας τὰς Ἰστα κατὰ τὰς χώρας ὃ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῖνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὄρεον ἐούσας καὶ τὰ γραμμὰτα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι· τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίδης ἐς Φώκαιαν ἔρχονται καὶ

C. 104 § 1. τῇδε. zu 1, 86, 2. vgl. 2, 184, 2. — καὶ ὅτι, als ob ohne Weiteres folgen sollte καὶ ὅτι μούνοι. (Lh.) — μελάγχροες. Di. § 29 unter χρῶς. schwärzlich, dunkelfarbig. (Bä.) — μὲν. der Ggs. steckt in dem durch οὐδὲν motivirten ἀλλά. (Lh.) — ἐς οὐδὲν ἀνήκει. läuft auf nichts hinaus, beweist nichts. (Sch.) Ein ungew. Ausdruck. — τοισίδε erg. εἰκασα. (Lh.) — καὶ μᾶλλον. zu 2, 43, 3.

§ 2. Σύριοι οἱ ἐν τῇ Π., die Juden. — Αἰγυπτίοισι wie die A. von κατὰ ταῦτα abhängig. Spr. 48, 11, 2. (13, 8.) — ἐπιμισγόμενοι, die am Anfange des § Genannten. (Bä.) — ὁκόσοι ohne γάρ. zu Xen. An. 1, 9, 29.

C. 105. νῦν. gr. Spr. 69, 44. — ὥς zum Beweise dass. — ἀλλήλοισι, als ob τὴν ζόην — ἐμφορῆς εἰσὶ vorherginge. vgl. gr. Spr. 48, 13, 9. — Σαρδονικόν. Σαρδιηνόν La.

C. 106 § 1. τὰς στήλας. gr. Spr. 51, 10, 9. — ἔρχονται. gr. Spr. 61, 4, 7. — ὄρεον. Di. 40 u. ὄρεω.

ἡ ἐν Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἐκατέρωθεν δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυται, μέγα-
τος πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμήν, τῇ δὲ ἀρι-
στερῇ τόξα, καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως· καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ
Αἰθιοπίδα ἔχει· ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸν ἑτερον ὤμον διὰ τῶν στη-
γῶν γράμματα ἰσὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολλημένα, λέγοντα τάδε·
ἔγω τήνδε τὴν χώραν ὤμοισι τοῖσι ἐμοῖσι ἐκτησάμην." ὅστις δὲ
καὶ ἐκόθεν ἔσει, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἐτέρωθεν δὲ δεδήλωκε. τὰ
δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεισασμένων Μένωνος εἰκόνα εἰκάζουσι μιν
εἶναι, πολὺ τῆς ἀληθείης ἀπολελειμμένοι.

Τοῦτον δὲ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρόντα καὶ ἀνάγοντα 107
πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον
ὡς ἱερεῖς, ἐπέτιτε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν Λύβησι τῆσι Πηλουσίησι,
[τῶν] ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἰγυπτιον, τοῦτον
ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς παῖδας περινηῆσαι
ἔωθεν τὴν οἰκίην ὕλην, περινηῆσαντα δὲ ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μν-
θεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλευέσθαι τῇ γυναικὶ· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν
γοναίκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι· τὴν δὲ οἱ συμβουλευῆσαι τῶν παιδῶν,
ὥντων ἑξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα γεφυρῶσαι τὸ καιόμε-
νον, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι
τὸν Σέσωστριν, καὶ δύο μὲν τῶν παιδῶν κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ,
τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρὶ.

Νοστήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἰγυπτιον καὶ τισάμενος τὸν 108
ἀδελφεὸν τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο,
τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τοὺς τε οἱ λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ
βασιλέως κομισθέντας ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερόν, ἐόντας μεγάθει περι-
μήκειας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλκύναντες καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἱούσας
ἐν Αἰγύπτῳ πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὥρυσσον, ἐπολεν τε, οὐκ
ἐόντες, Αἰγυπτιον, τὸ πρὶν ἱούσαν ἱλπασίμην καὶ ἀμαξευομένην πᾶ-
σαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἰγυπτίος, ἱούσας
πιδιάς, πᾶσα ἄνιππος καὶ ἀναμάξευτος γέγονε· αἵτιαι δὲ τούτων αἱ

§ 2. ἐκατέρωθεν· kommt wohl bei Attikern nicht vor. — πέμπτης, nicht
πέντε, weil die Grösse nur bis in die fünfte Spithame sich erstreckte. (R. Ja-
cobs.) — σπιθαμῆς hängt von ἀνὴρ ab, wie sonst z. B. ἀνὴρ πέντε ποδῶν
(ὥν). Spr. 47, 6, 2. (8, 1.) — χειρὶ haben hier, wie 4, 71, 2 alle Hsn. Doch
ist bei Her. vielleicht überall χειρὸς u. so w. zu schreiben. — ὡσαύτως glei-
cher Gestalt, d. h. theils ägyptisch (αἰχμήν), theils äthiopisch (τόξα). (Lh.)
— δηλοῖ, Sesostris. (Lg.) — τὰ δὲ wesshalb eben, ὅτι οὐ δεδήλωκε.

C. 107. τὸν streich' ich (aus 2, 108, 1' entstanden?) Di. 47, 9, 8. —
τοῦτον, wie τούτῳ 2, 108, 1. gr. Spr. 50, 5, 1. — ξείνια. zu Xen. An. 7,
2, 3. — οἰκίην ὕλην, wie 6, 80; ὕλην περιμένειν 4, 164, 1; doppelte Con-
struction wie bei περιβάλλεσθαι. zu 1, 163, 2. — τοὺς δύο. zu 1, 18, 1. —
ἐκείνους, die Aeltern und die andern Kinder. — πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ Kr.

C. 108 § 1. μὲν. Dem entspricht δὲ C. 109 A. (Lh.) — τῶν, τούτων
— τοὺς τε οἱ. Di. 47, 9, 8. u. 48, 12, 2.

- διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι κατέκαμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώρην οὗτος ὁ βασιλεὺς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἔκτειντο τὰς πόλεις ἀλλ' ἀναμέσους, οὗτοι, ὅπως τε ἅπλοι ὁ ποταμός, σπανίζοντες ὑδάτων πλατυτέροισι ἐχρέοντο τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρεόμενοι. τούτων μὲν δὴ εἵνεκα 109 κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος· καταναῖμαι δὲ τὴν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασιν τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλήρον ἴσον ἐκάστην τετραγώνον διδόντα, καὶ ὑπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορῇ ἐπιτελεῖν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τις τοῦ κλήρου ὁ ποταμός τι παρῆλοιοτο, ἔλθων ἂν πρὸς αὐτὸν ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ ἔπειμα τοὺς ἐπισκεψομένους καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χώρος γέγονε, ὅπως τοῦ λοιποῦ κατὰ λόγον [τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς] τελείῃ. δοκεῖ δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρῇ εὐρεθεῖσα ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. [πόλον μὲν γὰρ καὶ γνώμονα καὶ τὰ δυώδεκα μέρη τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ Ἕλληνες.]
- 110 Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίας ἤρξε, μητόρσιν δὲ ἔλιπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστίου ἀνδριάντας λιθίνους, δύο μὲν τριήκοντα πηχέων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα, τοὺς δὲ παῖδας ἑότας τέσσαρας εἴκοσι πηχέων ἕκαστον. τῶν δὴ ὁ ἱεὺς τοῦ Ἡφαίστου χροῖν μείπειτα πολλῶν Δαρείων τὸν Πέρσῃν οὐ περιεῖδε ἰσάντα ἔμπροσθε ἀνδριάντα, φὰς οὐ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷα περ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ· Σεσώστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου καὶ δὴ καὶ Σκύθας, Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἐλεῖν· οὐκ ὦν δίκαιον εἶναι ἰσάναι ἔμπροσθε τῶν ἐκείνου ἀνδραγαθῶν μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νῦν λι-

§ 2. τρόπους. zu 1, 189, 2. — οὗτος ist aus einer Hs. zugefügt. — ἀναμέσους mitten im Lande findet sich wohl nur hier. — πλατυτέροισι etwas salzig. vgl. die Lex. Plut. Is. u. Os. 40, über Aegypten sprechend: πᾶσαι πηγαὶ καὶ φρεῖται πάντα — ἀλμυρὸν ὑδωρ καὶ πικρὸν ἔχουσιν. (Va.) — πόμα, attisch πῶμα. Jenes vertheidigt Lobeck Prolegg. p. 425. — χρεόμενοι. ἀρμόμενοι Va. nicht anstössig nach ἐχρέοντο. zu 1, 68, 2.

C. 109. ἀποφορῇ Tribut. in diesem Sinne nicht attisch. (Va.) — κατὰ λόγον nach Verhältniss des verkleinerten Ackers (Sch.) — τῆς τε ἀποφορῆς einen (den betreffenden Theil des angesetzten Tributs). (Sch.) Unstatthaft. Lh. erklärt: nach Massgabe des auferlegten Zinses eine so ermässigte Summe bezahlte wie es die Billigkeit verlangte. Vermuthen könnte man τῆς τ. ἀποβολῆς des festgestellten Verlustes. Doch sind die Worte wohl ein (falsches) Glossem. — μὲν, als ob folgen sollte γεωμετρῇν δὲ παρ' Αἰγυπτίων. Doch ist die ganze Stelle wohl ein späterer Zusatz. Vgl. Saumaise z. Sol. 448 ss.

C. 110. οὗτος allein ist Subject, βασιλεὺς mit μῦνος zu verbinden. Spr. 61, 6. (7.) — Ἡφαιστίου zu geben ist bedenklich. — πηχέων. zu σπιθαμῆς 2, 106, 2. — τῶν hängt von ἔμπροσθε ab. (We.) — οὐ οἷ. zu 1, 109, 1. — ἰσάναι erg. ἀνδριάντα; oder ἰσάναι? (Sch.) — μὴ οὐ. zu gr. Spr. 67, 12, 9.

γυναικὶ πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι. Σεισώστριος δὲ τελευταίη-111
εἰς τοὺς ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιλίστην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερών, τὸν
ἐκδέξασθαι μὲν οὐδεμίαν στρατιήν, συνενειχθῆναι δὲ οἱ τυφλὸν γε-
νέσθαι διὰ τοιοῦτον πρῆγμα. τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ
ὡς ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πῆχας, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος
ἐμπιπτόντος κυματίζης ὁ ποταμὸς ἐγένετο. τὸν δὲ βασιλεὺς λέγουσι τοῦ-
τον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν βυλῆναι ἐς μέσας τὰς δι-
πύρας τοῦ ποταμοῦ, μετὰ δὲ αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς
πληρωθῆναι. δέκα μὲν δὴ εἶτα εἶναι μιν τυφλόν, ἐνδεκάτῃ δὲ ἔτει
ἀπικέσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βουτιοῦς πόλιος ὡς ἐξήκει τὸ οἶον ὁ χρόνος
τῆς ζημίας καὶ ἀναβλέψει γυναικὸς οὐρῶ νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς
ἥτις παρὰ τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα μόνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα
ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτης τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειραῖσθαι, μετὰ δὲ,
ὡς οὐκ ἀνέβλεπε, ἐπεξῆς πασῶν πειραῖσθαι. ἀναβλέψαντα δὲ συνα-
γαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλήν ἢ τῆς τῷ οὐρῶ νιψάμενος
ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλεῖται Ἐρυθρὴ βῶλος. ἐς ταύτην
συναλίσσαντα ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλει. τῆς δὲ νιψάμενος
τῷ οὐρῶ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ
ἀποφωγῶν τὴν πόλιν τῶν ὀφθαλμῶν ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱερὰ πάντα τὰ
λόγισμα ἀνέθηκε καὶ τοῦ γε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τοῦ
Ἑλλίου τὸ ἱερὸν ἀξιοθέτητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελούς δύο λιθίνους, ἐξ
ἐνὸς ἐόντα ἐκάτερον λίθου, μῆκος μὲν ἐκάτερον πηχέων ἑκατόν, εὐρος
δὲ ὅτιον πηχέων.

Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιλίστην ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, 112
τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὐνόμα Πρωτέα εἶναι. τοῦ νῦν
ἔστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡ-
ρακλείου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος
τοῦτο Φοίνικες Τύριοι, καλεῖται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὁ συνάπας Τυρίων
στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτέος ἱερὸν τὸ καλεῖται
Ξένης Ἀφροδίτης. συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱερὸν εἶναι Ἑλένης τῆς
Τυνδαίρεω, καὶ τὸν λόγον ἀπλοῶς ὡς διαιτηθῇ Ἑλένη παρὰ Πρωτέα
καὶ δὴ καὶ ὅτι Ξένης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀ-

C. 111 § 1. συνενειχθῆναι. zu 1, 19. — μέγιστα. μεγίστου wäre das regelmässige. Spr. 57, 5, 1. Μεγάλα πνεῖν u. ä. Di. 57, 5, 1 wird kaum genügen die La. zu vertheidigen. — κυματίζης, poetisch. — ἀτασθαλίῃ, ein dialektisches Wort, wie auch das öfter bei Her. vorkommende Adj. ἀτά-
εσθαλος. zu Arr. An. 6, 27, 4. — τοὺς ὀφθαλμούς. Spr. 46, 2. (4.)

§ 2. καὶ τόν. zu 1, 86, 2 E. — πειραῖσθαι, ἐξ ὁ ἀναβλέψαι. ἀναβλ. —
πλήν ἢ, unattisch, wie ἐξ ἢ 2, 3, 2 u. χωρὶς ἢ. Di. 69, 31, 2. — τῆς (ταύτης) ἦς.

§ 3. ταύτην δέ. zu 1, 171, 4. — καὶ τοῦ und eins das. — τοῦ
γε —. zu 1, 14, 1.

C. 112. τούτου von diesem, ohne τελευταίαντος auch 2, 121, 1. —
τοῦ Ἡφ. zu 1, 110, 1. — Ἀφροδίτης erg. ἱερὸν. — συμβάλλομαι. zu
1, 68, 2. — ἔστι, τὸ ἱερὸν. (Sch.)

113 φροδίτης ἱρά ἐστι οὐδαμῶς ξείνης ἐπικαλέεται. ἔλεγον δὲ μοι ἱρέες ἱστοροῦντι τὰ περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἄρπσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης ἀποπλεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καὶ μιν, ὡς γένητο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσται ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτου πέλαγος, ἐνθαῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἀνέει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἰγύπτου καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλούμενον στόμα τῆς Νεῖλου καὶ ἐς Τυριχείας. ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἡιόνος, τὸ καὶ νῦν ἔσθ' Ἡρακλέος ἱρὸν, ἐς τὸ ἦν καταφυγὼν οἰκίτης διττῶ ἀνθρώπων ἐπιβληται σιγμάτα ἱρά, ἑωυτὸν διδούς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεισι τούτου ἄψις θά. ὁ νόμος οὗτος διατελεῖ ἐὼν ὁμοῖος μέχρι ἐμεῦ τῷ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ὧν δὴ Ἀλέξανδρον ἀπιστεῖται θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον, ἰκέται δὲ ἰζόμενοι τοῦ θεοῦ κατηγορεῖν τὸν Ἀλέξανδρον, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν, πάντα λόγον ἐξηγεῦμενο ὡς εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην. κατηγορεῖ δὲ ταῦτα πρὸς τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον τῷ ὀνόματι ἦν Θῶνις.

114 Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμφιν παρὰ Πρωτέα ἀγγελίην λέγουσαν τάδε. “ἦκει ξεῖνος γένος μὲν Τεικρός, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐξεργασμένος· ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἑξαπατήσας τὴν γυναῖκα αὐτὴν τε ταύτην ἄγων ἦκει καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπ' ἀνέμων ἐς γῆν ταύτην ἀπενειχθεὶς. κότερα δὴ τοῦτον ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλεῖν ἢ ἀπελωμέθα τὰ ἔχων ἡλθε”; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεύς λέγοντα τάδε. “ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτὲ ἐστι, ἀνόσια ἐργασμένον ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ συλλαβόντες ἀπάγειν
115 παρ' ἐμέ, ἵνα εἰδῶ ὅ τι κοτὲ καὶ λέξει.” ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατέσχει, μετὰ δὲ αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, πρὸς δὲ, καὶ τοὺς ἰκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ πάντων, εἰρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς τίς εἶη καὶ ὅπόθεν πλέοι. ὁ δὲ καὶ τὸ γένος κατέλεξε καὶ τῆς πατρὸς εἶπε τὸ ὄνομα, καὶ δὴ καὶ τὸ πλόον ἀπηγήσατο ὅκοθεν πλέοι. μετὰ δὲ ὁ Πρωτεύς εἰρώτα αὐτόν

C. 113 § 1. ἐξῶσται verschlagende, poetisch. — ἐς τό gehört z καταφυγῶν. gr. Spr. 51, 9, 3. vgl. 1, 170, 1. — διττῶ. ὁπεῶν Bekker. Doc lässt sich auch beim Da. erklären: ein Slave wessen Slave immer e ist; über ὅστις für ὅστις οὖν gr. Spr. 51, 15, 1. vgl. Plat. Hipp. 282, d un Schäfer z. Phal. p. 75 Ueber δοῦλός οὖν gr. Spr. 48, 13, 6. Doch ist di dort angeführte Stelle nicht ganz gleich. — ἐπιβάλλεται sich hat auf drücken lassen

§ 2. πάντα λόγον. zu 1, 21.

C. 114. ἐῶμεν. Spr. 54, 2, 3. — ἀσινέα. zu 1, 105, 1. — ἀπελωμέθα für ἀγελωμέθα Schäfer. — ἀπάγειτε. ἀνάγειτε Bekker. — εἰδέω für εἶδω Br. vgl. 3, 140, 2. Di. 31, 1, 4. — ὅ τι καὶ. gr. Spr. 69, 32, 16. — κοτὲ tandem. — ἐργασμένον für ἐργασμένος Kr.

C. 115 § 1. πάτρα, poetisch für πατρίς.

ὁπόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ² λόγῳ καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθεῖαν, ἤλεγχον οἱ γεγόμενοι ἰκέται, ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος. τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι "ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην μαθήνα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἤδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἂν σε ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνος ἐισάμην, ὅς, ὡς καίστε ἀνδρῶν, ξείνων τυχὼν ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαιο· παρὰ τοῦ αἰωνοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα ἦλθες. καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε,³ ἀλλ' ἀναπτερώσας αὐτὴν οἴχεται ἔχων ἐκκλῆψας. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι [μοῦνα] ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἴκτα τοῦ ξείνου κεραΐσας ἤκεις. νῦν ὡς ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἡγῆμαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὐ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἔλθῶν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δὲ σε καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι, εἰ δὲ μή, ἅτε πολεμίους περιέψεσθαι."

Ἑλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱεῖες γενέ-116
σθαι· δοκεῖ δέ μοι καὶ Ὀμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιήν εὐπρεπὴς ἦν τῷ ἔτερον τῷ περ ἐχρήσατο, [ἐς δ'] μετήκε αὐτόν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπισταίει τὸν λόγον. δῆλον δέ, κατὰ παρεποίησιν ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλη ἀνεπόδισε ἔωνιόν) πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνελχθῆ ἄγων Ἑλένην τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενος καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπύειτο. ἐπιμένονται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἄριστει· λέγει· δὲ τὰ ἐ-3
πα οὕτω·

§ 2. πλανᾶσθαι sich verirren. — ἀπολαμφθέντες von der Fahrt abgehalten. zu Thuk. 6, 22, 2. — ὅτι. gr. Spr. 65, 1, 2. — ἐγὼ. Epianalepsis. Kr. zu Xen. An. 2, 3, 25. 6, 4, 15. — ὅς ἐργάσαιο. Spr. 63, 1, 2. — παρὰ. Ueber das Asyndeton gr. Spr. 59, 1, 5.

§ 3. μάλα. zu 1, 184, 2. — ἀναπτεροῦν leidenschaftlich aufregen, so auch bei Attikern. — μοῦνα als ob ἐποίησας (ohne τοι) folgen sollte, wenn es nicht zu streichen ist. — μετορμίζεσθαι. Spr. 53, 3, 7. (13.) — αἶτε. Di. 56, 12, 1. — περιέψεσθαι. Ebenso zwei verschiedenartige Infinitive bei προσέπον Thuk. 1, 26, 3.

C. 116 § 1. ταύτην, ohne τὴν, aus αὕτη ἐγένετο ἄπιξιν eine Ankunft der Helena erfolgte in dieser Art. gr. Spr. 61, 7, 1. Doch ist vielleicht mit Va ταύτην τὴν zu lesen. — ἐς ὃ streicht Struve, da es bei Her. nie wess wegen bedeute; ἀλλὰ gehört dann zu μετήκε. zu 1, 14, 3. — τῷ ἔτερον hängt von ὁμοίως ab. zu 1, 52. — κατὰ, καθά aus der Art und Weise wie. (Lb.) Die Stelle ist wahrscheinlich verfälscht, doch missfällt was für κατὰ γὰρ vorgeschlagen wird, von Reiske κάττα γάρ; von Schäfer κατὰ τι; minder was Reiz will κατὰπερ. — παρεποίησε für γὰρ ἐποίησε Bekker: dichtete abweichend von der sonstigen Erzählung. — ἀνεπόδισε ἔωνιόν widerspricht, widerspricht sich. (Va.) Sonst so nicht nachweislich. — τῇ ἄλλῃ. zu 1, 1, 1. — ὡς ἀπύειτο. ἀπικόμενος würde man erwarten. zu 1, 19.

- ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποικίλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος Θεοειδής
ἤγαγε Σιδονήθεν, ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον,
τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.
ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσεΐῃ ἐν τοισίδε τοῖσι ἔπεσι
τοῖα Διὸς Θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
ἔσθλά, τὰ οἱ Πολύδαμνα πόρην Θῶνος παράκοιτις
Αἰγυπτίῃ, τῇ πλεῖστα φέρει ζειδωρος ἄρουρα
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἔσθλά μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.
καὶ ταῦδε ἔτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει
Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
ἔσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τελέσσας ἐκατόμβας.
ἐν τούτοις τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἡπίστατο τὴν ἐς Αἰγυπτον Ἀλεξάν-
δρου πλάνη· ὁμοῦρται γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ, οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν
117 ἔστι ἡ Σιδῶν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα [καὶ
τόδε τὸ χωρίον] οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα δηλὸν ὅτι οὐκ Ὀμήρου τὰ
Κύπρια ἔπεα ἔστι ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπριοῖσι εἴ-
ρηται ὡς τριταῖος ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπῆκειτο ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων
τὴν Ἑλένην, εὐαί τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσῃ λείῃ· ἐν δὲ
Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτῇ.
118 Ὀμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω· εἰρομένου δὲ
μὲν τοὺς ἱεράς εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον
γενέσθαι ἢ οὐ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ταῦδε, ἱστορήσι φάμενοι εἰδέναι
παρ' αὐτοῦ Μενέλεω· ἔλθειν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν ἐς
τὴν Τευκρίδα γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλήν, βοηθεῦσαν Μενέλεω,
ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδρυθεῖσαν τὴν στρατιὴν πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον
ἀγγέλους, σὺν δὲ σφιν ἵνα καὶ αὐτὸν Μενέλεω· τοὺς δ' ἔπειτα ἐς-
ελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτεῖν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα τὰ οἱ οἰχτιο
κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτεῖν· τοὺς δὲ Τευ-
κροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ δμνύοντας καὶ

§ 2. Διομήδους ἀριστεία heisst sonst die fünfte Rhapsodie der Ilias; doch mag man zu Her. Zeit auch die sechste dazu gerechnet haben. (Sch.) Vgl. Wolf Prolegg. p. CVIII. — οὕτω. II. 5, 289 ff. — ἐπιπλῶς. Di. unter πλώω. — Ὀδυσσεΐῃ δ, 227. (St.)

§ 3. τὰδε δ, 351. „Uneingedenk der Erzählung γ, 288 ff. meinte Her. Menelaos sei absichtlich nach Aegypten geschifft.“ Nitzsch zur Od. δ, 227. (Bä.)

C. 117. καὶ τόδε τὸ χωρίον verdächtigt Va., da χωρίον bei Früheren Schriftstellern so nicht vorkomme. — οὐκ ἢ. ἀλλὰ μ. zu 2, 43. — δῆλον für δηλοῖ Va. — τὰ Κύπρια besangen den troischen Krieg vom Anfang an bis zum Zorn des Achilleus, so genannt weil die Kypris oder Aphrodite den Krieg veranlasst hatte oder weil sie von einem Kyprier (Stasinus) gedichtet waren. (Bä.) — εὐαίς, poetisch.

C. 118 § 1. γενέσθαι sollte fehlen. Vor schwebte οἱ Ἕλληνες ἃ περὶ Ἴλιον λέγουσι γενέσθαι; doch gestatten die Worte diese Erklärung eig. nicht.

§ 2. καὶ δμνύοντας καὶ ἀνωμοτί. gr. Spr. 59, 2, 3. — ἀνωμοτί

ἄνωμοι, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν τῶν Πρωτιῶν ὃ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελαῶσθαι δοκούντες ὑπ' αὐτῶν οὕτω δὴ ἐπολιόρκειον, ἐς δ' ἐξεῖλον· εἰσοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνεται ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες αὐτὸν Μενέλεω ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτιά. ἀπικόμει-119
νος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν εἰπας τὴν ἀληθεῖαν τῶν πρηγμάτων καὶ ξεινῶν ἤντησε μεγάλων καὶ Ἑλένην ἀπαθῆα κακῶν ἀπέλαβε, πρὸς δέ, καὶ τὰ ἐωντοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὠρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιοι· ἐπειδὴ δὲ οὕτω ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾷται πρηγματοῦς οὐκ ὅσιον· λαβὼν γὰρ δύο παῖδια ἀνδρῶν ἐπιχωρίων ἐντομὰ σφεα ἐποίησε. μετὰ δέ, ὡς ἐκείστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθεὶς τε καὶ διωκόμενος οἶχετο φεύγων τῇσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὅκου ἐτράπετο, οὐκ εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι· τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίῃσι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ παρ' ἐωντοῖς γεγόμενα ἀρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱερεῖς ἔλεγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ 120
περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τὰδε ἐπιλεγόμενος· εἰ
ἐν Ἑλένῃ ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι ἦτοι ἐκόντος
γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ
Πριάμος οὐδὲ οἱ ἄλλοι οἱ προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροις
σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοις καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅπως
Ἀλεξάνδρος Ἑλένη συνοικήῃ. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοις χρό-2
νοις ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὅποτε
σεμνίσχοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι

bedet sich wohl nur hier, jedenfalls nicht bei Attikern. — μέν. (St.) Di. 69, 44, 1. — τὰ ἐπικαλούμενα die angeschuldigten, mit Beschuldigung zurückgefordert. (Sch.) — τῶν für α Struve. — καταγελαῶσθαι. Spr. 32, 4, 1.

C. 119 § 1. ἤντησε. zu 1, 114, 2. — ἀπαθῆα κακῶν. gr. Spr. 47, 26, 10. — ἄπλοιοι, wie πλοῖ. Kr. zu Xen. An. 5, 9, 33.

§ 2. ἐντομα σφέα, unattisch. vgl. die Lex. — ἐκόντος bei Her. oder, nicht bei Attikern. — ἐγένετο. vgl. 3, 63, 1 u. zu Thuk. 3, 30, 1: ἐπὶ δὲ πλείον πρὶν ἐκπύσους γενέσθαι. — ἐργασμένος. Di. 56, 4, 3. vgl. 1, 13, 2. 6, 74, 8, 128, 2. — ὅκου. ὅκοι? was freilich bei Her. sich wohl sonst nicht findet. vgl. gr. Spr. 25, 10, 7. u. D. 66, 3, 2.

C. 120 § 1. ἐπιλεγόμενος. zu 1, 78, 1. — ἄκων, noch 4, 120, 2. 164, 2, wag' ich nicht in ἀέκων zu ändern. — φρενοβλαβῆς geistbethört, selten, zuerst bei Eupolis. — τοῖσι σώμασι mit den Personen, sie aufs Spiel setzend. zu Thuk. 2, 65, 4.

§ 2. δέ τοι aber wirklich. zu Xen. An. 3, 1, 37, — ἐπεὶ gehört schon zum Nachsatze: so mein' ich (ἐλπομαι) dass, als u. so w. — οὐκ ἔστι

ὅτε οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἑῷ πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένη ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τι τοῖσι ἐποποιούσι χρεώμενον λέγειν, τούτων τοιούτων συμβαινόντων ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πριάμος συν οἴκεε Ἑλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δαῖτῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγῆσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιλεὺς ἡ Ἀλέξανδρον περιήιε, ὥσπερ γέροντος Πριάμου ἔντος ἐπ' ἐκείνῳ τι πρήγματα εἶναι, ἀλλ' Ἐκτωρ καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον ἐὼν ἔμελλε αὐτὴν Πριάμον ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι, τὸ οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων ἰδίῃ τε αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοις πᾶσι Τρωσὶ. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθεῖαν ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες, ὥς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος ὅπως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποις ποιήσωσι, ὥς τῶν μεγάλων ἀδελφημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἔμοι δοκεῖ εἶρηται.

- 121 Πρωτεύς δὲ ἐκδέχασθαι τὴν βασιλῆην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον, ὃ μνημόσυνα ἔλλπετο καὶ προπύλαια τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα τοῖς Ἡφαιστείον, ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἕνα τῆς τῷ μέγαθος πέντε καὶ εἰκοσι πηχέων, τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸ βορέω ἑστειῶτα καλέουσι Θέρος, τὸν δὲ πρὸς νότον χειμῶνα· καὶ τὸ μὲν καλέουσι Θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσι τε καὶ εὖ ποιεῖν, τὸ δὲ χειμῶνα καλούμενον τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. πλοῦτον δὲ τούτῃ τῷ βασιλεῖ γεγέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι οὐδ' ἐγγὺς ἔλθῃν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλεῖ τὰ χρήματα θησαυρίζειν οἰκοδομέσθαι οἶκον λίθινον, τοῦ τῶν τοίχων ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκῆς ἔχειν τὸν δὲ ἐργαζόμενον ἐπιβουλεύοντα τὴν μηχανᾶσθαι τῶν λίθων πα-

ὅτε οὐ jedes Mal. Spr. 61, 4, 8. (5, 5.) Di. 61, 4, 1. — πλείους, auch 2 121, 10. vgl. zu 1, 167, 1. — χρεώμενον etwas gebend auf. vgl. 3, 123 1. — λέγειν erg. πᾶσι man. Spr. 55, 3, 1. — δέ, Epanalepsis des δέ im Anf. des § (u. τοιούτων συμβάντων) fasst das nach ἐπεὶ Folgende zusammen. — ἀποδοῦναι ἂν = ἀπέδωκεν ἂν. Spr. 54, 6, 4. (6.)

§ 3. μὲν. Di. 69, 44, 1. — περιήιε. zu 1, 130, 3. — ἐπιτρέπειν erg. ἀδικεῖν. zu Thuk. 1, 71, 1. — πᾶσι. gr. Spr. 50, 11, 20. — ἀλλ' οἱ γὰρ εἶχον doch es verhielt sich anders: sie konnten nämlich nicht.

C. 121 § 1. Πρωτεύς vom P. zu 1, 112, 1. — Θέρος, wohl weil er nach Süden schaute. (Sch.) — τοῦτον μὲν. zu 2, 26. — τὰ ἔμπαλιν, u. ἐναντία zu 2, 19, 3; über ἔρδων mit zwei Ac. Di. 46, 13.

§ 2. ἐπιτραφέντων, ἐπιγενομένων. vgl. 1; 123, 1 u. 4, 3, 1. (Sch.) — οἰκοδομέσθαι. Spr. 52, 11, 1. — οἶκον κάμμερον. (Lg.) — τῆς οἰκῆς seines Pallastes. (Bä.) — ἔχειν. zu 1, 180, 2. — ἐργαζόμενον, οἰκοδόμον § 2. (Bä.) — παρασκευάσασθαι. gr. Spr. 57, 10, 8. vgl. § 8 — ἐξαιρετόν, ἐξαιρεσίμον gr. Spr. 22, 5, 7 u. Lobeck Prolegg. 478. — εἶναι. Di. 55, 3, 21.

παρκευάσασθαι. ἓνα ἔξαιρετόν εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου θηιδίως καὶ ὑπὸ
 ἑνὸ ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἐνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἶκημα, τὸν μὲν βα-
 3 σιλέα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ, χρόνου δὲ περιόντος τὸν οἰ-
 κδόμον περὶ τελευταίην τοῦ βίου ἔοντα ἀνακαλέσασθαι τοὺς παῖδας
 (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο), τούτοις δὲ ἀπηγγέσθαι ὡς ἐκείνων προορέ-
 4 ων, ὅπως βίον ἄφθορον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομῶν τὸν θησαυρὸν
 τοῦ βασιλέως· σαφέως δ' αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν
 ἔξαρσιν τοῦ λίθου δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα δια-
 φυλάσσοντες ταμῆαι τῶν βασιλέως χρημάτων ἔσονται. καὶ τὸν μὲν τε-
 5 λευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὴν ἔργου ἔχε-
 σθαι, ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλῆα νυκτὸς καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ
 οἰκοδομῆματι ἀνευρόντας θηιδίως μεταχειρίσασθαι καὶ τῶν χρημάτων
 πολλὰ ἐξενελεσθαι. ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἶκημα,
 θωυμάσαι ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεῦ τὰ ἀγγῆα, οὐκ ἔχειν δὲ ὄν-
 6 τω ἐπαιτιῶναι τῶν τε σημάτων ἔοντων σώων καὶ τοῦ οἰκήματος
 κεκλημένον. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δις καὶ τρίς ἀνοίξαντι αἰεὶ ἐλάσσων
 φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνίεναι κερατίζοντας),
 ποιῆσαι μιν τὰδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι καὶ ταύτας περὶ τὰ
 ἀγγῆα ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν στήσαι. τῶν δὲ φωρῶν ὥσπερ ἐν
 7 πρὸ τοῦ χρόνου ἐλθόντων καὶ ἐσδύντος τοῦ ἐτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ
 πρὸς τὸ ἄγος προσῆλθε, ἰθέως τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γινώνας
 αὐτὸν ἐν οἴῳ κακῷ ἦν, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν καὶ δηλοῦν αὐτῷ
 τὰ παρεόντα καὶ κτελεῖν τὴν ταχίστην ἐσδύντα ἀποταμῆναι αὐτοῦ τὴν
 κεφαλὴν, ὅπως μὴ αὐτὸς ὀφθῆι καὶ γνωρισθῆι ὃς εἴη προσαπολέσει
 καὶ ἐκείνον. τῷ δὲ δοῦναι εὐ λέγειν καὶ ποιῆσαι μιν πεισθέντα ταῦτα
 καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον ἀπιέναι ἐπ' οἶκον, φέροντα τὴν κεφαλὴν
 τοῦ ἀδελφεοῦ. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ
 οἶκημα ἐκπεπληχθαι ὀρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ
 τῆς κεφαλῆς ἔόν, τὸ δὲ οἶκημα ἀσινὲς καὶ οὔτε ἔσδοον οὔτε ἐκδυσιν
 οὐδεμίαν ἔχον. ἀπορεῦμενον δὲ μιν τὰδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν γ-
 8 νέον κατὰ τοῦ τείχεος κατακρεμάσαι, φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστή-
 σαντα ἐντελεσθαι σφὶ τὸν ἄν ἰδωντα ἀποκλαύσαντα ἢ κατοικτισά-
 μενον συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀνακρεμαμένον δὲ τοῦ νέ-

§ 3. ὡς in welcher Weise. — προορέων. zu 1, 120, 4. — τὰ
 μετρα der Plu., weil er auch die Masse gab von der Entfernung des Steines
 von der Ecke und von dem Fundament. (Sch.)

§ 4. οὐκ ἐς μ. gr. Spr. 43, 3, 9. vgl. 5, 108. — ἐργον ἔχεσθαι das
 Werk eifrig angreifen. zu Thuk. 1, 49, 6. — ἐπαιτιῶναι ist der Conjun-
 ctiv. Spr. 54, 7, 1. vgl. unten § 8. — κεκλημένον für κεκλειμένον Br.

§ 5. καὶ δις. Plat. Phäd. 62, d: καὶ δις καὶ τρίς πίνειν. — ἀνίεναι
 mit dem Particip auch 3, 109, 1. 4, 125, 1. (Sch.) gr. Spr. 56, 5, 2.

§ 6. ὃς εἴη. gr. Spr. u. Di. 61, 6, 2. (1.) — προσαπολέσει. προσapo-
 λίσαι? Di. 40 unter ὀλλυμι. Einige Hss. προσapoλίσῃ.

κυος τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν, λόγους δὲ πρὸς τὸν περιεόντα παῖδα ποιευσμένην προστάσσειν αὐτῷ ὅτεφ ἱρόπῃ δύναται μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ· εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, διαπειλέειν αὐτὴν ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα μὴνύσει αὐτὸν ἔχοντα 8 τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ περιεόντος παιδὸς καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιαύδε μιν ὄνους κατασκευασάμενον καὶ ἀσχοῦς πλήσαντα οἴνου ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς· ὡς δὲ κατὰ τὸν φυλάσσοντα ἦν τὸν κρεμᾶμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἀσκῶν ὅνῃ ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν λυεῖν ἀπαμμένους· ὡς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοίῃ 9 τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται. τοὺς δὲ φυλάκους ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν ἀγγῆια ἔχοντας καὶ τὸν ἐκπεχυμένον οἶνον συγκομίζειν ἐν κέρδεϊ ποιευσμένους· τὸν δὲ διαλοιδορῆσθαι πᾶσι ὁργὴν προσποιεῦμενον, παραμυθευμένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων χρόνῳ πρηῦνεσθαι προσποιέσθαι καὶ ὑπείσθαι τῆς ὁργῆς, τέλος δὲ ἐξελ- 10 λάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ κατασκευάζειν. ὡς δὲ λόγους τε πλείους ἐγγίνεσθαι καὶ τινα καὶ σκῶψαι μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι τῶν ἀσκῶν ἕνα· τοὺς δὲ αὐτοῖς, ὥσπερ εἶχον, κατακλιθέντας πίνειν διανοέσθαι καὶ ἐκεῖνον παραλαμβάνειν καὶ κελύειν μετ' ἐωνυτῶν μέλναντα συμπίνειν· τὸν δὲ πεισθῆ- 11 ναί τε δὴ καὶ καταμεῖναι. ὡς δὲ μιν παρὰ τὴν πόσιν φιλοφρόνως ἡσπάζοντο, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἀσκῶν· διαψιλῆι δὲ τῷ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους ὑπερμεθυσθῆναι καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ ἔνθα περ ἔπινον κατακοιμηθῆναι. τὸν δὲ, ὡς πρόσω ἦν τῆς νυκτός, τό τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσαι καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηλῆδας, ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν ἐπὶ τοὺς ὄνους ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς

§ 7. κομιεῖ, damit sie ihn bestatten können. (Bä.)

§ 8. ἐλαμβάνετο zusetzte. (Sch.) — παῖδος. Spr. 47, 11. (19.) — κατὰ gegenüber. zu 1, 76, 1. — τὸν κρ. νέκυν. gr. Spr. 50, 10, 2. — ποδεῶν Zipfel, Zapfen, ὁ τοῦ ἀσχοῦ προέχων Schol. Eur. Med. 679. (We.) — ἀπαμμένους die herunter hingen. (Lg.) — μεγάλα. gr. Spr. 46, 5, 6.

§ 9. πολύν. Spr. 57, 5, 1. — ἐν κέρδεϊ π. zum Gewinn sich machend, haltend. zu 1, 118. — ὁργήν. ὀργίζεσθαι gewöhnlich. Spr. 53, 3, 8. (16.) — τῆς ὁργῆς. zu 1, 156. — κατασκευάζειν Alles wieder in Ordnung bringen. (Lg.)

§ 10. προαγαγέσθαι. Spr. 52, 8, 3. (4.) — ἐπιδοῦναι noch dazu geben. Spr. 68, 42 (46), 17. — ὥσπερ εἶχον. zu 1, 24, 3. — δὴ ironisch das πεισθῆναι. — παρὰ. Spr. 68, 32 (36), 2.

§ 11. πρόσω νυκτός, sonst πόρῳ τῶν νυκτῶν. gr. Spr. 47, 10, 4. — ἐπὶ, wie 3, 14, 1. Spr. 68, 37 (41), 7. — λύμῃ, bei Her. öfter, ist mehr

ὁ νέκυσ ἐκπεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν· πάντως δὲ βουλόμενον εὐρε-
θῆναι ὅστις κοῖτὴ εἴη ὃ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαι μιν τὰδε, ἐμοὶ
μὲν οὐ πιστά· τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ κατίσαι ἐπ' οἰκῆματος, ἐν-
ταλάμενον πάντας τε ὁμοίως προσδέεσθαι καὶ πρὶν συγγενέσθαι ἀ-
παγγέλλειν λέγειν αὐτῇ ὃ τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἐργασταὶ αὐτῷ σοφώτατον
καὶ ἀνοσιώτατον· ὅς δ' ἂν ἀπηγήσεται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα,
τοῦτον συλλαμβάνειν καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὥς δὲ τὴν παῖδα ποιέειν¹²
τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν φῶρα πυθόμενον τῶν εἰνεκα
πάντα ἐκρήσσετο βουληθέντα πολυτροπῇ τοῦ βασιλέως περιγενέσθαι
ποιέειν τὰδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα ἐν τῷ ὤμφῃ τὴν χεῖρα
ἵνα αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ, ἔσελθόντα δὲ ὡς τοῦ βασι-
λέως τὴν θυγατέρα καὶ εἰρωτώμενον τὰ περ καὶ οἱ ἄλλοι ἀπηγήσα-
σθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος ὅτι τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ
θησαυρῷ τοῦ βασιλέως ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλὴν,
σοφώτατον δὲ ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας καταλύσειε τοῦ ἀδελ-
φεοῦ κρεμύμενον τὸν νέκυν. τὴν δέ, ὥς ἤκουσε, ἀπεισθαι αὐτοῦ.¹³
τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότειι προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα· τὴν
δὲ ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσιν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχε-
σθαι· τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ οἴχεσθαι διὰ θυρῶν φεύγοντα.
ὥς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνηνείχθη, ἐκπεπλήχθαι μὲν ἐπὶ τῇ
πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τὰνθρώπου, τέλος δὲ διαπέμποντα ἐς πά-
σας τὰς πόλεις ἐπαγγέλλεσθαι ἀδειάν τε δίδόντα καὶ μεγάλα ὑποδεκό-
μενον ἔλθόντι ἐς ὅψιν τὴν ἑωυτοῦ. τὸν δὲ φῶρα πιστεύσαντα ἔλθεῖν
πρὸς αὐτόν, Ῥαμφίνιτον δὲ μεγάλως θαυμάσας καὶ οἱ τὴν θυγατέρα
ταύτην συνοικίσαι ὡς πλεῖστα ἐπισταμένῳ ἀνθρώπων· Αἰγυπτίους
μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκείνον δὲ Αἰγυπτίων.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζῶν καταβῆναι κάτω¹²²
ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες ἀλδην νομίζουσι εἶναι, κακείθι συγκυβεύειν τῇ Δή-
μητρὶ, καὶ τὰ μὲν νικᾶν αὐτὴν τὰ δὲ ἐσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς, καὶ μιν

poetisch. — δεινὰ ποιέειν, δεινοπαθεῖν. Eben so 3, 14, 3. 5, 41, 1. 7, 1. 9, 33, 3. (Sch.) vgl. Kr. zu Thuk. 5, 42, 3, wo der Schol. es durch δεινοπαθεῖν erklärt. — μὲν. zu 2, 45, 2. — κατίσαι. zu 2, 86. — οἰκημα-
των. zu 4, 195. 216, 1.

§ 12. πολυτροπῇ. zu Thuk. 3, 83, 2. — χεῖρα Arm. (We.) — οἱ
ἄλλοι. erg. εἰρωτῶντο. Spr. 62, 4, 1. — ὥς für πρὸς findet sich nur noch
als Variante an einigen Stellen, wesshalb wohl auch hier mit einigen Hsn. ἐς
zu lesen ist. (Sch.) vgl. Di. 68, 21, 3.

§ 13. πολυφροσύνῃ wird noch aus Theog. 712 angeführt. — ἐπαγγ-
ελλέσθαι eine Bekanntmachung erlassen, wie 4, 200, 1. 7, 1. gr.
Spr. 52, 8, 5. — ὑποδεκόμενον versprechend, mit dem Ac., auch 3,
69, 3, öfter mit dem Infinitiv. Bei Attikern in dieser Bedeutung überhaupt
selten. Ähnlich in beiden Constructionen bei Thuk.

§ 122 § 1. κακείθι. attisch ἐκεῖ. — ἐς τόν, ἐς τὸν τόπον ὃν würden

- πάλιν ἄνω ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπείκετο, ὁρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα εἶναι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς· οὐ μέντοι εἶτε δι' ἄλλο τι εἶτε διὰ ταῦτα ὁρατίζουσι ἔγωγε λέγειν. φᾶρος δὲ αὐτῆμερὸν ἐξυφάναντες οἱ ἱρέες κατ' ὧν ἐθίσαν ἐνὸς αὐτῶν μίτρη τοὺς ὀφθαλμούς, ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα τὸ φᾶρος ἐς ὁδὸν φέρουσιν ἐς ἱρὸν Διήμητρος αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω· τὸν δὲ ἱερεὺς τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Διήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεως εἴκοσι σταδίων, καὶ αὐτοῖς ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λόγους ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον. τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοις χάσθω ὅτε τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκείστων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγεῖν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Διήμητρον καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσι οἱ εἰπόντες ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι, τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσθύνεται, ἐπεὶ δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινά, αὐτοῖς ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσθύνειν· τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοις ἔτεσι. τοῦτω τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν πρότερον οἱ δὲ ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἔοντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόμοτα οὐ γράφω.
- 124 Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίου βασιλεὺς εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον καὶ εὐθηνεῖν Αἴγυπτον μεγάλως, μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεύσαντά σφρων Χέοπα ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι· κατακληίσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱερὰ πρῶτα μὲν σφρας θυσίων ἀπέρξαι, μετὰ δὲ ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι ἐκ τῶν λιθοτομιῶν τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ οὐρεῖ, ἐκ τούτων

wir erwarten. (St.) Sonst ἐς τὸν αἰδὴν νομιζόμενον. Aehnlich 2, 170. — τὰ μὲν. gr. Spr. 46, 11, 1 u. 2.

§ 2. κατ' ὧν. Di. 68, 47, 2. — αὐτῶν bezieht sich zwar auf ἱερεῖς, aber vermittelt ἐνός und ὀφθαλμούς. (Arndt de pron. refl. II p. 28.) Wohl mehr aus der Vorstellung des Schriftstellers. — χωρίον ist vielleicht zu streichen. Eine hübsche Probe von der Frechheit pfäffischer Lügenhaftigkeit; eine andere 2, 131.

C. 123. ὑπόκειται liegt als massgebend und warnend der Satz zu Grunde. (Sch.) — λόγον Erzählung, Relation. — ὅτι, τοῦτο ὅτι. Spr. 63, 1, 4. — ἀκοῇ dem Gehörten gemäss. — ἀρχηγεῖν. ἀρχηγεῖν wird aus So. El. 83 angeführt; ἀρχηγέτης hat auch die attische Prosa. — τῶν κάτω der Unterwelt. Dies glaubten auch die Griechen. Lobeck. Agl. p. 241. — αἰεὶ jedes Mal, gerade. — πετεινά geflügelte Geschöpfe, auch 3, 106, scheint der attischen Prosa fremd. — περιήλυσιν, unattisch. — εἰσι οἱ. Spr. 61, 4, 5. (5, 1.) — τὰ οὐνόματα, Pherekydes und Pythagoras. (We.)

C. 124 § 1. πᾶσαν lauter, wie 2, 128. Spr. 50, 8, 6. (11, 10.) — ἐλάσαι, τὴν Αἴγυπτον. (St.) oder auch intransitiv. — ἀποδεδέχθαι, ἀπο-

ἔπειτα λίθους μέχρι τοῦ Νεῖλου· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν
 πλοῖσι τοὺς λίθους ἐτέροις ἐταξε ἐκδέκεσθαι καὶ πρὸς τὸ Λιβυκὸν
 κατέμενον οὖρος, πρὸς τοῦτο ἔλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυ-
 ριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὴν τρίμηνον ἐκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι
 τριβομένων τῷ λαῷ δέκα μὲν ἔτια τῆς ὁδοῦ κατ' ἣν ἔλκον τοὺς λί-
 θους, τὴν ἔδειμαν ἔργον ἔδον οὐ πολλῷ τέρῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος,
 ὥς ἐμοὶ δοκέειν (τῆς γὰρ μήκος μὲν εἰσι πέντε στάδιοι, εὖρος δὲ δέκα
 ὀργυαί, ὕψος δέ, τῇ ὑψηλοτάτῃ ἐστὶ αὕτη ἑνωτῆς, ὅκτι ὀργυαί, λί-
 θου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων), ταύτης τε δὴ τὰ δέκα ἔτια
 γένεσθαι καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐπ' οὐ ἐστάσι αἱ πυραμίδες τῶν ὑπὸ
 γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας ἑνωτῶ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ
 Νεῖλου ἔσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτια
 ποιημένη, τῆς ἐστὶ πανταχῇ μέτωπον ἑκαστον ὅκτι πλείθρα ἐούσης τε-
 τραγώνου καὶ ὕψος ἴσον, λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἄρμουςμένου τὰ μύ-
 λιστα, οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσων. ἐποιήθη δὲ 125
 ὥδε αὕτη ἡ πυραμὶς, ἀναβαθμῶν τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρόσσας οἱ
 δὲ βωμίδας οὐνομάζουσι. τοιαύτην τὸ πρῶτον ἐπέτε ἐποίησαν αὐτήν,
 ἦσαν τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένησι,
 χαμάθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅ-
 πως δὲ ἀντοὶ ὁ λίθος ἐπ' αὐτόν, ἐς ἐτέραν μηχανὴν ἐτίθειτο ἐστεῶσαν
 ἐπὶ τοῦ πρώτου στοῖχου, ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον ἐλκετο
 στοῖχον ἐπ' ἄλλης μηχανῆς· ὅσοι γὰρ θὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβα-
 θμῶν, τοσαῦται καὶ μηχαναὶ ἦσαν, εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανήν, ἐοῦ-
 σαν μίαν τε καὶ εὐβάστακτον, μεταφόρεον ἐπὶ στοῖχον ἑκαστον, ὅπως

δετεῖχθαι, sei aufgetragen worden. (Sch.) — ἐκ τούτων. gr. Spr. 51, 7, 5. wie πρὸς τοῦτο § 2. (Lh.).

§ 2 κατὰ δέκα je zehn. Spr. 68, 21 (25), 4. vgl. gr. Spr. 60, 8, 4. τῷ λαῷ. zu 1, 81, 1. — δέκα μὲν. Dem entspricht τῇ δὲ πυραμίδι § 3. (Sl.) — τῆς ὁδοῦ nach der Analogie von δέκα στάδια τῆς ὁδοῦ u. ä. zu 1, 178, 1. — τὴν erg. ὁδὸν Strasse. — ἔδειμαν. zu 1, 179, 1. — ἔργον als ein Werk. — ἔδον für ἐούσαν. gr. Spr. 63, 6 A. — ἑνωτῆς. zu 1, 193, 3. — λίθου; wie § 3. zu 4, 93, 1. — ζώων. Ein absoluter Genitiv mit λίθου verbunden. Aehnlich Xen. An. 2, 4, 22.

§ 3 ταύτης für ταύτη Reiz; es erneuert das τῆς ὁδοῦ. — τῶν — τῶν. gr. Spr. 50, 9, 1. — ἐπὶ τοῦ λόφου, aber zugleich ὑπὸ γῆν unter der Erde hin. wie 127. gr. Spr. 68, 45, 1. — τὰς für τί. Spr. 61, 6; 4. (7, 8.) — τῇ πυραμίδι. Spr. u. Di. 48, 5, 3. — πλείθρα. πλείθρων? vgl. 1, 178, 1. 2, 136, 134, 1. — οὐδεὶς steht appositiv zu λίθου. vgl. gr. Spr. 45, 2, 3.

C. 125 § 1. ἀναβαθμῶν τρόπον, eine ungewöhnliche Art von Ap-
 position nach ὥδε. vgl. zu 1, 193, 1. — κρόσσας findet sich doch sonst in
 diesem Sinne nicht. — τοὺς ἐπιλοίπους, die mit denen sie die stufenför-
 migen Räume anfüllten, so dass die ganze Pyramide eine glatte Fläche dar-
 stellte. (Sch.) — χαμάθεν findet sich bei attischen Komikern, χαμάθεν Xen.
 Bell. 7, 2, 7. — ἐπ' ἄλλης. ἀπ' ἄλλης?

§ 2. εἴτε oder wird sich in solcher Weise nur ein Mal gesetzt nicht
 nicht finden. Die Richtigkeit der Stelle mag ich nicht verbürgen. — ἐξέλοισιν

τὸν λίθον ἐξέλοιεν· λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρω, κατὰ περ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα, μετὰ δὲ τὰ ἐχόμενα τούτων ἐξεποίησεν, τελευταῖα δὲ αὐτῆς τὰ ἐπύλαια καὶ τὰ κατωτάτα ἐξεποίησαν.

Σεσήμενται δὲ διὰ γραμματίων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι ὅς ἐς τε συρματὴν καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμῶς τοῖσι ἐργάζομένοισι· καὶ ὥς ἐμὲ εὖ μεμνησθαι τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι ἐπιλεγόμενα τὰ γραμμάτια ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι εἰ δ' ἔστι οὕτω ἔχοντα ταῦτα, πόσα οἶκος ἄλλα δεδαπανῆσθαι ἔσι ἐς τε σίδηρον τῷ ἐργάζοντο καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι ὅκοτε χρόνον μὲν οἰκοδόμουν τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον, ἄλλον δέ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἐν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον καὶ ἦγον καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυ 126 γμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον. ἐς τοῦτο δὲ ἔλθειν Χέοπα καὶ κότητος ὥστε χρημάτων δεόμενον τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ κατίσαντι ἐπ' οἰκήματος προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριον ὀκόσον δὴ τε· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δὲ τὰ τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι, ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημῆιον καταλιπέσθαι καὶ τοῖς ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἐκύστου δέεσθαι ὅπως ἂν αὐτῇ ἓνα λίθον ἐν τοῖς ἐργοῖσι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἐστηκυῖαν, ἔμπροσθε τῆς μεγάλης πυραμίδος, τῆς ἔστι τὸ πῶλον ἕκαστον ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου 127 βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον πενήτην τε ἔια τελευτήσαντος δὲ τοῦτου ἐκδέξασθαι τὴν βασιλίστην τὸν ἀδελφεὺν αὐτοῦ Χερφῶνα· καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἑτέρῳ τὰ τε ἄλλα καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνή

abgenommen hatten von dem Gerüst, (Lg.) — ἐπ' ἀμφοτέρω beid Angaben. Thuk. 6, 60, 2: ἐπ' ἀμφοτέρω εἰκάζεται. — λέγεται, von de Aegyptiern. — ἐξεποιήθη ward ausgeschmückt und vollendet. vgl. 1, 164, 1. 2, 176, 1. 5, 62, 2. (We.) — ἀνώτατα. zu Thuk. 4, 110, 3. — ἐχόμενα für ἐπόμενα Bekker.

§ 3. στοιχόν. καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου ἐπὶ τὸν τρίτον στοιχόν vermisst Sch. — σεσήμενται. Spr. 33, 8, 6. (8.) — ὥς ἐμὲ εὖ μεμνησθαι wie ich mich noch recht wohl erinnere. (Lg.) soviel (in sofern) ich mich recht erinnere. Vgl. 7, 24. (Matthiä.) Di. 55, 1, 1. Eig. wohl: so wie ich mich erinnere und genau erinnere. — τετελέσθαι hängt anολυθισch von ἔφη ab. (Lh.) gr. Spr. 55, 4, 7. — ὅκοτε da. gr. Spr. 54, 1, 3. — ἄλλον δέ erg. ἐπὶόντων aus οἰκοδόμων.

C. 126. κακότητος. gr. Spr. 47, 10, 3. — πρήσσεσθαι. gr. Spr. 51, 10, 6. — ὀκόσον δὴ. Spr. 51, 13. (15, 1.) — τὰ τε — ἰδίῃ δέ. gr. Spr. 69, 1, 6. — ὅπως. Regelmässig steht nach δεῖσθαι der Infinitiv; ὅπως ἂν auch 1, 44, ὅπως Ar. Ach. 536. Ueber ὅπως ἂν vgl. Herm. de part. ὄν p. 152. — ἂν. zu 1, 22, 1. — ἐν τοῖσι. ἐπὶ τοῖσι Werfer, Va. streicht es. — πῶλον μέτρον 2, 124, 3. vgl. 4, 62, 1. 108. (Sch.)

C. 127. § 1. τῷ ἑτέρῳ hängt von τῷ αὐτῷ ab. vgl. 3, 48, 1. 99. Spr. 48, 41, 3. (13, 8.) — μὲν. der Ggs. fehlt; vor schwebt: aber doch auch aus gezeichnet. — ἐκείνου d. h. der von ihm erbauten. (Bä.)

ποισαν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν· οὔτε γὰρ ὕπεστι οἰ-
κήματα ὑπὸ γῆν οὔτε ἐκ τοῦ Νεῖλου διώρωνξ ἦκει ἐς αὐτὴν ὥσπερ ἐς
τὴν ἐτέρην ῥέουσα· δι' οἰκοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω νῆσον περιρ-
ρεῖ, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κέεσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον
δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσαράκοντα πόδας ὑποβάς τῆς
ἐτέρας τῶντιο μέγαθος, ἔχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδόμησε. ἐστῆσι δὲ
ἐπὶ λόφον τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ.
βασιλεύσαι δὲ ἔλεγον Χερφῆνα ἑξ καὶ πενήκοντα ἔτεα.

Ταῦτα (τὰ) ἑξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα ἐν τοῖσι Αἰγυπιοῖσι τε¹²⁸
πᾶσαν εἶναι κακότητα καὶ τὰ ἱρὰ χρόνον τοσούτου κατακλησθέντα οὐκ
ἀντιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρια θέλουσι Αἰγύπτιοι οὐνο-
μαίνειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλίτιος, ὃς τοῦ-
των τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεύσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέο-¹²⁹
πος παῖδα, τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν, τὴν δὲ τὰ τε ἱρὰ
ἀντίξει καὶ τὸν λεῶν τετρυμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀνέναι πρὸς
ἔργα τε καὶ θυσίας, δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτατάς κρι-
νω. κατὰ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον ἀπάντων ὅσοι ἤδη βασιλεῖς ἐγέ-
νητο Αἰγυπτίων ἀνέουσι μάλιστα τοῦτον· τὰ τε ἄλλα γὰρ μιν κρι-
νεν εὖ καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ δι-
δόντα ἄλλα ἀπομιμνῆσθαι αὐτοῦ τὸν θυμὸν. ἔοντι δὲ ἥπρω τῷ Μυ-²
κερῖνῳ κατὰ τοὺς πολιήτας καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι πρῶτον κακῶν ἄρ-
ξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὸ μουνόν οἱ εἶναι ἐν τοῖσι
οἰκίοις τέκνον. τὸν δὲ ὑπερκαλήσαντά τε τῷ περιεπεπιτώκει πρήγματι
καὶ βουλόμενον περισσώτερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα,
ποιήσασθαι βοῦν ξυλινὴν κοίλην καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν ταύ-
την ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. αὕτη¹³⁰

§ 2. ἔσω. ἔξω Schäfer. We. interpungirt: ἐτέρην, ῥέουσα δι' οἶκ. u. er-
klärt ἔσω introrsum. — περιρρέει, διώρωνξ. (Bä.) — κέεσθαι für κείσθαι
Bekker öfter; Br. will überall zwar κείται u. ἐκίετο, aber nicht κέεσθαι. —
δόμον Stockwerk. zu 1, 179, 1. — λίθου. Di. 47, 8, 3. — ποικίλου.
Schwarz nach Diod. 1, 64 u. Strabon 17, 808, so hart dass man Mörtser da-
raus bereitete (eb.); auch Messer nach Her. 2, 86, 2. (Schw.) Schwarz war
wohl die Grundfarbe. — ὑποβάς τῆς niedriger (stehen geblieben) als
die (We.) ὑπόβασιν Reiz, ὑποβάσι Schäfer, ὑποβᾶσαν Sch. — τῶντιο μέγα-
θος ziehe ich zu οἰκοδόμῃς erbaute sie (im Uebrigen) in gleicher
Grösse. — ἔχομένην nahe. zu 1, 93, 2. — οἰκοδόμησε für οἰκοδομῆς
Étienne.

C. 128. τε καί. Di. 69, 70, 3. — λογίζονται, οἱ Αἰγύπτιοι, das als
Hauptsubject der ganzen Erzählung vorschwebt. — χρόνον. Spr. 47, 1, 3.
(1, 3) — τούτους diese beiden Könige. (Lh.) — ποιμένος Pyramiden des
Hirten. gr. Spr. 47, 6, 41.

C. 129 § 1. τὸν δέ. Di. 50, 1, 10. — ἐκ τῆς. zu 1, 50, 1.

§ 2. ἀποθανοῦσαν. Spr. 50, 8 (41), 3. — τό. τὴν andre Hsn. Spr.
61, 6, 4. (7, 8.) — οἱ hat Schäfer zugefügt. — τε beim adverbialen Compa-
rativ ist ungewöhnlich. — ἔσω ἐν. zu 1, 182. vgl. 2, 169, 3.

- ὣν ἡ βοῦς γῇ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἡμᾶς ἦν φανερή, ἐν Σαί μὲν πόλει ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιλικοῖσι ἐν οἰκίῃματι ἡσχημένῃ. θυμιάματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέτην, νύκτα δὲ ἐκάστην πάννυχος λύχνος παρακαλεῖται. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοῦς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκίῃματι εἰκόνες τῶν παλλακῶν τῶν Μυκερῖου ἐστῆσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σαί πόλει ἱρέες· ἐστῆσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστα κη, γυμναὶ ἐργασμέναι.
- 131 αἰτινες μέντοι εἰσί, οὐκ ἔχω εἰπεῖν πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα. οἱ δὲ τῶς λέγουσι περὶ τῆς βοῦς ταύτης καὶ τῶν κολοσσῶν τόνδε τὸν λόγον, ὡς Μυκερῖος ἠρώσθη τῆς ἐκ τούτου θυγατρὸς καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀπεοσῆ μετὰ δὲ λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ὑπ' ἄχρος, ὃ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῇ ταύτῃ, ἣ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προδουσίων τῇ θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας, καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτῶν εἶναι πεπονθυίας τὰ περ αἱ ζῶαί ἔπαθον. ταῦτα δὲ λέγουσι φηγόμεντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τὰ τε ἄλλα καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν· ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ὠρέομεν, ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἱ ἐν ποσὶ αὐτῶν ἐφαίνοντο ἐοῦσαι ἔτι καὶ ἐς
- 132 ἐμῆ. ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται φοινικίῳ εἴματι, τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει, πεχρυσωμένα παχεῖ κάρτα χρυσῷ· μετὰ δὲ τῶν κερῶν ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεσι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή ἀλλ' ἐν γούνοσι κειμένη, μέγας δὲ ὄση περ μεγάλη βοῦς ζώῃ. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκίματος ἀνὰ πάντα τὰ ἔτια, ἐπεὶ ἀνὰ τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ οὐνομαζόμενον διὸ ὑπ' ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι. τότε ὧν καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς· φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερῖου ἀποθνήσκουσιν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον κατεδεῖν.
- 133 Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος δευτέρα τοῦτο τῷ βασιλεὺς τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὡς μέλλοι εἶ ἔτια μόνον βιούς τῷ ἐβδόμῳ τελευτήσῃ. τὸν δὲ δεινὸν ποιησάμενον πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον, τῷ θεῷ ὀνειδισμα ἀντιμεμφομένον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατήρ καὶ πάτερως ἀποκληρίσαντες τὰ ἱερὰ καὶ θεῶν οὐ μεμιμημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ

C. 130. ἡσχημένῃ verziert, wie 2, 169, 3. u. 3, 57, 2. (We.) Poetische Bedeutung. — πάννυχος. zu 2, 62. — ἐοῦσαι zeigt dass es weibliche Gestalten waren. (Lg.) — πλὴν ἢ. zu 2, 111, 2.

C. 131. ἄχος poetisch, vereinzelt bei Xen. Kyr. 5, 5, 6, 1, 37.

C. 132. φαίνει zeigt, hat entblösst. (Lh.) — πεχρυσωμένα. Spr. 58, 3 (2), 3. (4). — τύπτωνται. zu 2, 61, 1. — θεόν, Osiris. ? (We.)

C. 133 § 1. δεινόν. zu 1, 13. — ὀνειδισμα Vorwurf, wohl nur hier. Sonst verbindet man τῷ θεῷ ὀνειδισμα mit πέμψαι. — ἀντιμεμφομένον mit der dem Orakel entgegengesetzten Beschwerde; dies Compositum nur hier. — ἀτόν, unregelmässig eingeschoben. Di. 47, 9, 2. — ἐβίωσαν. Di. 39 unter βίωω. — ἐπὶ. Di. 68, 4, 6. — δευτέρα erst

πολλόν, αὐτὸς δ' εὐσεβῆς ἐὼν μέλλοι ταχέως οὕτω τελευτήσῃν. ἐν δὲ τοῦ χρησιγερῆος ἀδιφ' δευτέρα ἐλθεῖν λέγοντα τούτων ἐνεκα καὶ συνταχύνειν αὐτῷ τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαι μιν τὸ χρεῶν ἦν ποιέειν· αὖν γὰρ Αἰγυπτιον κοκοῦσθαι ἐπ' ἔτα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν, καὶ τοῖς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενομένους βασιλέας μαθεῖν τοῦτο, πῖνον δὲ οὐ. ταῦτα ἀκούσαντα τὸν Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένων ἦδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλά, ὅπως γένοιτο νύξ, ἀνάψαντα αὐτὰ πίνειν τε καὶ εὐπαθεῖν, οὔτε ἡμέρης οὔτε νυκτὸς ἀνίεντα, ἔς τε τὰ ἔλα καὶ τὰ ἄλσεια πλανώμενον καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι ἐνηβητήρια ἐπιτηδεώτατα. ταῦτα δὲ ἐμηχανῶτο θῆλῳ τὸ μαντήσιον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δωδέκα ἔτα ἀντ' ἑξ ἑτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιούμεναι.

Πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος ἀπελίπειτο, πολλὸν ἐλάσσῳ τοῦ πατρός,¹³⁴ ἔκκοσι ποδῶν καταδέουσιν κῶλον ἑκαστον τριῶν πλέθρων ζούσης τετραγώνου, λίθου δὲ ἐς τὸ ἡμισυ Αἰθιοπικοῦ· τὴν δὲ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδῶπιος ἐταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. οὐδὲ ὦν οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὗτοι ἦτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις· οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναριθμητοὶ ὡς λόγῳ εἰπεῖν ἀναισφύονται· πρὸς δὲ οἱ κατ' Ἀμασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον· ἔτισι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τουτέων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπομένων ἦν Ῥοδῶπις, γενεὴν μὲν ἀπὸ Θρηίκης, δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαρμίου, σύνδουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιού. καὶ γὰρ οὗτος Ἰά-

μαντήσια. (Lh.) Kann auch substantivirtes Neutrum sein. — συνταχύνειν nimmt man intransitiv: eile das Leben (zu Ende), wobei das σύν keine rechte Stelle hat. Vielleicht steht es transitiv (3, 71, 2) u. es ist τὸν θεόν als Subject zu denken: beschleunige die Gottheit das Leben. Auch 3, 72, 1 lässt es sich transitiv deuten.

§ 2. ὡς κατακεκριμένων οἱ τούτων überzeugt dass dies ihm zuerkannt, über ihn verhängt sei. „7, 146: τοῖσι μὲν κατεκρίτο θάνατος.“ (Sch.) Für den Dativ stände attisch der Genitiv. Spr. 47, 23, 2. (24, 1.) — ἀνίεντα 1, 94, 3. — ἵνα wo. (We.) — ἐνηβητήριον Vergnügungsort junger Leute, nur von Aelian nachgeahmt; sonst, auch bei Spätern, ἡβητήρια. — ἀποδέξαι bewirken dass. vgl. 3, 130, 1. 134, 1. — αἱ νύκτες zu 2, 41, 2.

C. 134 § 1. ἀπελίπειτο. κατελίπειτο Bekker. — τοῦ πατρός, τῆς τοῦ πατρός. (Herm. zum Vig. 55.) — ἔκκοσι — ἑκαστον zwanzig Fuss kürzer an (der Basis) jeder Seite. (Sch.) — τριῶν πλέθρων lässt Sch. von κῶλον abhängen; natürlicher wäre: indem sie ein Viereck von drei Plethren ist. vgl. zu 1, 178, 1. — λίθου δὲ erg. ζούσης. — οὐδὲ ὦν οὐδὲ, unattische Verbindung. Di. 69, 60, 1. — γὰρ ἂν. zu 1, 124, 1. — ἀνέτιθεσαν hätten zugeschrieben, wie noch 2, 135, 2: χρήματα ἀναθεῖναι. (Sch.) — ὅτι schliesst sich wie ἦτις an οὐκ εἰδότες an. (Lh.)

§ 2. ἦν. ein Satz einer Apposition angefügt. Di. 59, 2, 8. — Ἰάδμονος ἐγένετο hatte dem I. gehört. Spr. 47, 4, 1. (6, 4.) — δειδέξαι es

δμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῇδε οὐκ ἤκιστα· ἐπαίτε γὰρ πολλάκις πη-
 ρυσσόντων Δελφῶν ἐκ Θεοπροπίου ὃς βούλοιο ποιεῖν τῆς Αἰσώπου
 135 ψυχῆς ἀνελεῖσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς καὶ
 ἄλλος Ἰάδμων ἀνείλετο, οὕτω καὶ Αἰσώπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥο-
 δῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπῆκετο Ξάνθειω τοῦ Σαρπίου κομισάντος, ἀπι-
 κομένη δὲ κατ' ἐργασίην ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μου-
 ληναίου Χαράξου τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδός, ἀδελφεοῦ δὲ Σακ-
 φούς τῆς μουσοποιου. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἠλευθερώθη καὶ κατέμεινέ
 τε ἐν Αἰγύπτῳ καὶ κύρια ἐπαφρόδιτος γενομένη μεγάλη ἐκτήσατο χρή-
 ματι ὡς [ἄν] εἴηαι Ῥοδῶπιος, ἀτὰρ οὐκ ὡς γε ἐς πυραμίδα τοιαύ-
 την ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἔστι ἐν
 καὶ ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλομένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀνα-
 θεῖναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημῆιον ἐωυτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι κα-
 ταλιπέσθαι ποίημα ποιησαμένη τοῦτο τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλῃ ἐξευρημέ-
 νον καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱερῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον
 ἐωυτῆς. τῆς ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελούς βουπό-
 ρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρει ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς
 Δελφοὺς· οἱ καὶ νῦν ἐτι συννέεσθαι, ὅπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν
 3 Χίοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλοῦσιν δὲ πῶς ἐν τῇ
 Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἐτάραι· τοῦτο μὲν γὰρ αὖτις, τῆς
 περὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τι κλεινὴ ἐγένετο ὡς καὶ πάντες
 οἱ Ἕλληνες Ῥοδῶπιος τοῦνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ ὑστερον ταύτης
 τῇ οὐνομα ἦν Ἀρχιδίκη αἰσίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγείετο, ἔσσαν δὲ
 τῆς εἰέρης περιεσχένευτος. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν ἀ-

zeigte sich, wie 3, 82, 2. 5, 124. (Sch.) gr. Spr. 61, 5, 7. — τῇδε. zu 1, 68, 2. u. 2, 104, 1. — ποιήν Sühnbuss für den Tod des Aesopos, der vom Krösos abgesandt zu Delphoi von einem Felsen hinabgeworfen war. — Ἰάδμονος δὲ kann nicht füglich den Nachsatz beginnen, den ich, ein Komma statt des Puncts gesetzt, bei οὕτω anfangen lasse.

C. 135 § 1. κατ' ἐργασίην. zu ἐνεργαζόμεναι 1, 93, 1. — χρημάτων. Spr. 47, 16. (17.) — ὡς ἄν εἴηαι Ἐ. in sofern man es etwa nur mit Rücksicht auf das Vermögen (einer Person wie) die Rh. betrachten möchte. Doch ist ἄν wohl zu streichen: als das Vermögen (einer Person wie die) der Rh. betrachtet. Denn bei einem Infinitiv dieser Kategorie ist ἄν nicht gebräuchlich. vgl. Di. 55, 1, 1. Aehnlich findet sich ὡς εἴηαι zuweilen auch bei Attikern, wie Plat. Gorg. 517, b: οὐδ' ἐγὼ ψέγω τοῦτους, ὡς γε διακόνους εἶναι πόλεως. — Ῥοδῶπιος für Ῥοδῶπιν Va. Ῥοδῶπι. Schäfer. — ἐξικνεῖσθαι ausreichen, ähnlich 4, 10, 2, nicht leicht so bei Attikern. — Μυτιλήνην für Μιτυλήνην Gaisford.

§ 2. τῆς für ἧς auf das folg. οἱ bezogen, wie ὃς sonst mit αὐτῷ in Bezug steht. Spr. u. Di. 51, 5, 1. Zu übersetzen: denn da man den Zehnten ihres Vermögens. — ἐς τόδε zu dieser Zeit. Spr. 43, 4, 2. (6) — παντὶ τῷ β. gr. Spr. 50, 4, 1. — τοῦτο τό, τοιοῦτο οἶον, wie 4, 166. (St.) — τοῦτο, das zweite, epanaleptisch. zu 1, 194, 1. — βουπόρους. zu Xen. An. 7, 8, 14. — ὅσον ἐνεχώρει so weit dazu reichte. — συννέεσθαι. Di. 30, 4, 10.

πρόσθησε ἐς Μυτιλήνην, ἐν μέλει Σαπφῶ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν.

Ῥοδάσιος μὲν νυν πέρι πέπνυμαι, μετὰ δὲ Μυκερίνον γενέσθαι¹³⁶ Αἰγύπτου βασιλέα ἔλεγον οἱ ἱεῖες Ἄσυχιν, τὸν τιὰ πρὸς ἥλιον ἀνέχοντα ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἔοντα πολλῶν τε κάλλιστα καὶ πολλῶν μέγιστα· ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα προπύλαια τύπους τε ἰγυγλυμμένους καὶ ἄλλην ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίην, ἐκεῖνα δὲ καὶ μακρῶν μάλιστα. ἐπὶ τούτῳ βασιλεύοντος ἔλεγον ἀμιξίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος· προστεθῆναι δὲ εἰς αὐτῷ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος καὶ ἀπάσης κρατεῖν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης· τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τήνδε ἐκίπαι ζημίην, μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μητ' αὐτῷ [ἐκεῖνῳ] τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι, μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρῴῳ τάφῳ μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτ' ἄλλον μηδένα τῶν ζωντοῦ ἀπογενόμενον θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς³ πρότερον ζωντοῦ βασιλέας γενομένους Αἰγύπτου μνημόσυνον πυραμίδα λιπεῖσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα, ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολλημένα ἵσθι τάδε λέγοντα. “μή με κατονοσθῆς πρὸς τὰς λιθίνας πυραμίδας· πρότερον γὰρ αὐτέων τοσοῦτον ὅσον ὁ Ζεὺς τῶν ἄλλων θεῶν. κοινῷ γὰρ ὑποτύπτοντες ἐς λίμνην, ὃ τι πρόσσχοιτο τοῦ πηλοῦ τῷ κοινῷ, τοῦτο συλλέγοντες πλίνθους εἴρυσαν καὶ με τρόπῳ τοιοῦτῳ ἐξποίησαν.”

Τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι, μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεύσαι¹³⁷ ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνυσίου πόλιος, τῷ οὐνομα Ἄνυσιν εἶναι. ἐπὶ τούτῳ βασιλεύοντος ἐλάσαι ἐπ' Αἰγύπτῳ χειρὶ πολλῇ Αἰθιοπίας τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιοπῶν βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι γήγοντα ἐς τὰ ἔλαια, τὸν δὲ Αἰθιοπα βασιλεύειν Αἰγύπτῳ ἐπ' ἔτεα πενήκοντα, ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι· ὅπως τῶν τις Αἰγυ-

§ 3. οὕτω δὴ τι. zu 1, 163, 2. — καὶ πάντες. zu 1, 57, 2. — τῇ, ἐκείνῃ. — περὶ εσχήμετος. zu 1, 153, 1. — κατεκερτόμησε. zu 1, 129, 1.

C. 136 § 1. ποιῆσαι τῷ Ἡ. Eine etwas harte Einschlebung. — ἀμιξίης Mangel an Verkehr, kein Credit. — ἀποδεικνύντα, ὑποτιθέντα § 3, dass man nur wenn man einsetze. vgl. Spr. 55, 2, 4. (6.) — λαμβάνειν. Spr. 55, 5 (6), 6. — τὸ die bezügliche, eben gesuchte.

§ 2. καὶ ἀπάσης nicht bloss über die Leiche sondern sogar über die ganze. — τήνδε. Spr. 61, 6, 2. (7, 1.) — εἶναι sei ihm gestattet. zu 1, 104. vgl. 2, 160, 1. — μητ' αὐτῷ. Ggs. μήτ' ἄλλον; μήτ' ἐν — μηδενί stehen als Zwischensatz. — ἐκείνῳ vor τῷ ist wohl zu streichen. — ἀπογενόμενον gestorben. zu Thuk. 2, 34, 1.

§ 3. κατονοσθῆς. Di. 40 unter ὄνομα. — ὑποτύπτειν einschlagen zum Untertauchen. vgl. 2, 130, 2. 6, 119, 2. (Sch.) — πρόσσχοιτο hängen geblieben. (Sch.) — εἴρυσαν. zu 1, 179, 1.

C. 137 § 1. χειρὶ. Di. 44, 1, 2. — τὰ ἔλαια. zu 2, 92, 1. — τὸν Αἰθιοπα. gr. Spr. 44, 1, 5.

πίτων ἀμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν, τὸν δὲ κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἐκάστω δικάζειν, ἐπιτάσσοντα χῶματα χοῦν πρὸς τῇ ἐωυτῶν πόλει, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικούντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλεις ἐγένοντο ὑψηλότεραι· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάντων ἐπὶ Σεσώστριος βασιλέως, δευτέρα δὲ ἐπὶ τοῦ Αἰθίοπος καὶ κάρτα ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἐτέρων τασσομένων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μάλιστα ἡ ἐν Βουβαστί πόλις ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἔστι Βουβάστιος ἀξιαπηγητότατον· μέζω μὲν γὰρ ἄλλα καὶ πολυδαπανώτερά ἐστι ἱρά, ἡ δονῇ δ' ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις κατ' Ἑλλάδα 138 γλῶσσάν ἐστι Ἀρτεμις. τὸ δ' ἱρὸν αὐτῆς ὥδε ἔχει. πλήν τῆς ἐσόδου τὸ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νελλου διώρυχες ἐσέχουσι οὐ συμμίγουσαι ἀλλήλησι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἐκατέρῃ ἐσέχει, ἡ μὲν τῇ περιρρέουσα ἡ δὲ τῇ, εὐρος ἐοῦσα ἐκατέρῃ ἐκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατὰσκιος. τὰ δὲ προπύλαια ὕψος μὲν δέκα ὀργυίων ἐστὶ, τύποισι δὲ ἐξαπῆχεσι ἐσκευάσθαι ἀξίοισι λόγου. ἐὼν δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλει τὸ ἱρὸν κατοράται πάντοθεν περιμόντι· αἶτε γὰρ τῆς πόλεως μὲν ἐκκεχωσμένης ὕψου, τοῦ δ' ἱροῦ οὐ κεκνημένου ὡς ἀρχήθεν ἐ- 2 ποιήθη, ἔσοπιον ἐστὶ. περιθέει δ' αὐτὸ αἵμασιῇ ἐγγεγλυμμένη τύποισι, ἔστι δ' ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένον περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τῷγαλμα ἐνι· εὐρος δὲ καὶ μήκος τοῦ ἱροῦ πάντῃ σταδίου ἐστὶ. κατὰ μὲν δὴ τὴν ἐσόδον ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λ- 3 θου ἐπὶ σταδίους τρεῖς μάλιστα κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἡῶ, εὐρος δὲ ὡς τεσσέρων πλῆθρων· τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ δένδρεα οὐρανομήκεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἐρμῆω ἱρόν. τὸ μὲν δὴ 139 ἱρὸν τοῦτο οὕτω ἔχει, τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὥδε ἔ- λεγον γενέσθαι· ὅψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν οἴχεσθαι φεύγοντα· ἰδοκέ οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα συμβουλευεῖν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξυντα πάντας μέσους διαταμέειν. ἰδόντα δὲ τὴν ὄ- ψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν ὡς πρόφασιν οἱ δοκέει ταύτην τοὺς θεοὺς

§ 2. ἀμάρτοι τι. zu 1, 122, 1. — τὸν δέ. zu 1, 17, 2. — ἐωυτῶν Spr. 58, 4, 8. — ὅθεν ἦν. zu 1, 111, 8. — τῶν τὰς δ. ὁ. 2, 108, 1. — καὶ κάρτα. zu 1, 71, 1. — ὑψηλέων, proleptisch. Spr. 57, 4 A. (4, 2.) — τασσομένων, attisch wäre αἰρομένων. — ἡ δονῇ für ἡδονῇ Bekker: οὐκ ἔστι μᾶλλον (μέζων) ἡδονῇ ἰδέσθαι (ἄλλο) τι ἢ τοῦτο (τὸ ἱρόν) vgl. gr. Spr. 61, 7, 5.

C. 138 § 1. ἐσέχουσι. zu 2, 11, 1. — τῇ. zu 2, 8, 1. — ἐσέχει. Uebergang vom Particiv zum Indicativ. zu 1, 19. — ἐσκευάσθαι. Di. 30, 4, 11. Der Plu. für den Sing Di. 68, 2, 2. — ὕψου. Di. 66, 3, 2. — ὡς, als ob vorherginge ἀλλὰ μείναντος. (St.) — ἔσοπιον. gr. Spr. 42, 4, 12.

§ 2. αἵμασιῇ. zu 1, 180, 1. — ἔσωθεν. Spr. 41, 13, 13. (14.) vgl. ἐνδοθεν 2, 68, 3. — δενδρέων. Spr. 47, 6. (8.) — τῷγαλμα. Di. 14, 10, 7. — μὲν. Dem entspricht wohl τῇ δέ. — λίθου. Di. 47, 8, 3.

C. 139 § 1. τέλος τῆς ἀπαλλαγῆς. zu Thuk. 7, 42, 1. — τρόφασιν Verlockung.

προδεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λύβοι· οὐκ ὦν ποιήσεν ταῦτα, ἀλλὰ γὰρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον ὁκόσον κεκρήσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρήσειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπῇ ἔοντι αὐτῷ τὰ μαντήα τοῖσι χρεῶνται Αἰθιοπες ἀνέτελε ὡς θεοὶ αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πενήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάρασσε, ἐκὼν ἀκαλλάσσειται ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ὁ Σαβακός.

Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθιοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὐτὶς τὸν τε-140 φλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἐλέων ἀπικόμενον, ἐνθα πενήκοντα ἔτεα νῆσον χύσας σποδῶ τε καὶ γῇ οἴκει· ὅπως γὰρ οἱ φοιτᾶν σίτον ἄγοντας Αἰγυπτίων ὡς ἐκάστοισι προστετάχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθιοπος, ἐς τὴν θωρητὴν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἰδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν, ἀλλ' ἔτεα ἐπὶ πλέω ἡ ἐπικύσια οὐκ οἶοι τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλεῖς Ἀμυρταίου. οὐνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ, μέγαθος δ' ἐστὶ πάντῃ δέκα σταδίων.

Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι τὸν ἱερά τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὐνομα¹⁴¹ εἶναι Σεθών· τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων ὡς οὐδὲν διησόμενον αὐτῶν, ἄλλα τε δὴ αἷμα ποιεῦντα ἐς αὐτοὺς καὶ σφείας ἀπελίσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλέων δεδόσθαι ἐξαιρέτους ἐκάστῳ θυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ ἐκ Αἰγύπτου ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων· οὐκ ὦν δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθεῖν. τὸν δὲ ἱερά ἐς ἀπορίην ἀπειλημένον ἐσελθόντα ἐς τὸ μέ-² γαρ πρὸς τῷ γαλμα ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύει παθεῖν· ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον καὶ οἱ δοῦναι ἐν τῇ ὄψι ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων στρατόν· αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν τιμωροὺς. τοῦτοισι δὲ μιν πῖσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι παραλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἐπεσθαι

§ 2. ἀλλὰ γὰρ. Der Zusammenhang: doch da die Zeit um sei, so wolle er entweichen. — ὁκόσον gehört bloss zu ἄρξαντα. Spr. 51, 9, 2.

C. 140. οἴκει, gewohnt hatte. Spr. 53, 2, 3. (8.) — ὅπως φοιτᾶν. gr. Spr. 55, 4, 9. — ἄγοντας Αἰγυπτίων Zuführende der A., von den A. — σιγῇ τοῦ. Di. 66, 2, 1. — ἐς τὴν zu dem, ausser dem. — κελεύειν, wie παρῶν. — ἐπὶ. Di. 68, 4, 6.

C. 141 § 1. ἀλογία Missachtung, in diesem Sinne herodoteisch. — τῶν μαχίμων. τῷ μαχίμῳ oder τὸ μάχιμον (πῶν) Abresch und Schneider. Oder vorher ἀλογίην ἔχιν. 6, 75, 2: τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχον ἐνέπρησε. (Va.) Oder auch τοὺς μαχίμους τῶν, wie unten u. 164. Doch lässt sich ἔχιν erklären: sich befinden. Di. 52, 2, 3. Ueber den Plu. ἀλογίῃσι Di. 44, 3, 1. — τοῖσι, οἷσι, auf σφείας bezogen. (Lh.)

§ 2. ἀπειλημένον für ἀπειλημένον We. zu 1, 24, 2. — ἐπελθεῖν steht in der uneig. Bedeutung mit dem Ac. wie mit dem Da. Ueber die Sache vgl. Gesenius z. Isaias 36, 1. (Creuzer.) — ἀντιάζων τόν. Di. 47, 14, 6.

στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ (ταύτῃ γὰρ εἰσι αἱ ἑσβολαί)· ἐπισθαι δὲ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ καὶ χειρώνακτας καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους. ἐν ταῦτα ἀπικομένους, τοῖσι ἱναντίοις αὐτοῖσι ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους κατὰ μὲν φάγειν τοὺς φαρετριῶνας αὐτέων κατὰ δὲ τὰ τόξα, πρὸς δὲ τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ ὕστεραίῃ φευγόντων σφέων γυμνῶν ὅπλων πεσέειν πολλούς. καὶ νῦν οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐσσηκε ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν, λέγων διὰ γραμμάτων τάδε· “ἐς ἐμέ τις ὁρέων εὐσεβὴς ἔστω.”

- 142 Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοι τε καὶ οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἀποδεικνύντες ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱέρα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα μίαν τε καὶ τεσσαεράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένης καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιερέας καὶ βασιλεῖς ἑκατέρους ἰσοσούτους γενομένους. καίτοι τριηκόσιαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνάται μύρια ἕτεα· γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν ἑκατὸν ἕτεα ἔστι· μίῃς δὲ καὶ τεσσαεράκοντα ἐτι τῶν ἐπιλοίσπων γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἔστι τεσσαεράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἔτεα. οὕτω ἐν μυρίοις τε ἔτεσι καὶ χιλίοις καὶ πρὸς τριηκοσίαις τε καὶ τεσσαεράκοντι ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μὲν οὐδὲ πρότερον οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίπαισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοις ἔλεγον τοιοῦτο οὐδέν. ἐν τοῖσιν αὐτοῖς χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἡθίων τὸν ἥλιον [ἀνατεῖλαι]· ἐνθα τε νῦν καταδύνεται, ἐνθεῦτεν δις ἐπανατεῖλαι, καὶ ἐνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δις καταδύναι· καὶ οὐδὲν τῶν κατ’ Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἐτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφί γινόμενα, οὔτε τὰ
- 143 ἀμφὶ νομούς οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους· πρότερον δὲ Ἐκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντί τε ἑωυτὸν καὶ ἀναδῆσαντι

§ 3. ἀπικομένους für ἀπικομένων, anakolutisch, vielleicht weil etwa βλαβῆναι vorschwebte, wenn nicht ἀπικομένων mit Bekker zu lesen ist. — κατὰ μὲν — κατὰ δέ. Di. 68, 47, 3. — ὅπλων hängt von γυμνῶν ab. — λίθινος. gr. Spr. 57, 3, 3.

C. 142 § 1. μὲν. Dem entspricht (μὲν) — δέ 147, 1. (Lh.) — τοσόνδε τοῦ λ. gr. Spr. 47, 10, 3. Dieser Ausdruck selbst wird in der attischen Prosa kaum vorkommen. Aehnlich ἐς τοσόνδε τοῦ χρόνου. So. El. 961. u. π. σόνδ’ ἐς ἡβης eb. 14. — τὸν τελευταῖον — βασιλεύσαντα den der als der letzte (zuletzt) König gewesen war. Spr. 57, 5, 3. vgl. 7, 142, 2 u. Thuk. 4, 38, 2. 123, 3. — μίαν. πέντε 2, 142, 2. — γενομένης. Spr. 56, 7, 2. — ἰσοσούτους so viele als γενεαί. — καίτοι und doch, wohl mit Bezug auf die grosse Summe. — δυνάται. zu 2, 30, 1. — ἑκατόν. Anders 1, 7, 2. — γενεῶν hängt von ἕτα ab. (Lh.)

§ 2. καὶ πρὸς. Spr. 68. 1, 1 (2, 2.) — οὐ μὲν. Di. 69, 44, 1. — οὐδὲ πρότερον selbst nicht früher zu Xen. An. 3, 1, 27. — ἐξ ἡθίων ausser (fern von) der gewohnten Stelle, ἔξω τῆς συνηθείας nach Thomas. Wenn nicht ἐξ ἀθίων zu lesen ist. — [ἀνατεῖλαι] streicht Kr.

C. 143 § 1. ἀναδεῖν, sonst ἀναγρῆναι (τὸ γένος). (Va.) — πατερίν

την πατρὸν ἐς ἐκαδὲκατον θεὸν ἐποίησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Διὸς οἷον τοὶ καὶ ἐμοὶ οὐ γενεολογήσαντι ἐμειωτόν· ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω, ἰὸν μέγα, ἐξηρίθμεον δεικνύντες κολοσσούς ξυλλήνους τοσοῦτους ὅσους περ εἶπον· ἄρχιρεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἵσταται ἐπὶ τῆς ἐωυτοῦ ζῆς εἰκόνα ἐωυτοῦ· ἀριθμύοντες ὧν καὶ δεικνύντες οἱ ἱερεῖς ἐμοὶ ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς [ἐωυτῶν] ἕκαστον ἐόντα, ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνης διαξιόντες διὰ πασέων, ἐς ὃ ἀπέδεξαν ἀπάσας αὐτάς. Ἐκαταὶ δὲ γενεολογήσαντι ἐωυτὸν καὶ ἀναδῆσαντι ἐς ἐκαδὲκατον θεὸν ἀντεγενεολόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμύσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον· ἀντεγενεολόγησαν δὲ ὥδε, γάμοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν πύρρων ἐκ πυρώμιος γεγενῆσθαι, ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσαρῶντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς, πύρρων ἐκ πυρώμιος γεγόμενον καὶ οὔτε ἐς θεὸν οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. πύρρων δὲ ἐστὶ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν καλὸς κάγαθος. ἰδὴ ὧν τῶν αἰ εἰκόνας ἦσαν, τοιοῦτους ἀπεδείκνυσάν σφας πάντας 144 ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τοιῶν θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας, οἰκόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι καὶ τούτων αἰεὶ ἓνα τὸν κρατεῖοντα εἶναι· ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὁρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἑλληνες ἰνδομάρουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτιον. Ὀσίριος δὲ ἐστὶ Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν.

Ἐν Ἑλλήσι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρα-145 κλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν, παρ' Αἰγυπτίοις δὲ Πάν μὲν ἀρχαιότατος καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν, Ἡρακλῆς δὲ τῶν δευτέρων τῶν δυνάδεκα λεγομένων εἶναι, Διόνυσος δὲ τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δυνάδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλῆς μὲν δὴ ὅσα αὐτοῖ Αἰ-

väterliches Geschlecht, unaltisch. zu 1, 200. — ἐς ἐκ. θεὸν auf den sechzehnten Ahn der ein Gott sei. Her. schrieb wohl ἕκτον καὶ δέκατον, wie er von τρίτος καὶ δέκατος an zu bilden pflegt. — ἐς τὸ μ. ἔσω, unaltisch. zu 2, 149, 3. — ἐωυτῶν haben andre Hsn. nach ἕκαστον. τούτων? — ἵσταται. ἵσται einige Hsn. vgl. Di. 36, 1, 2. gr. Spr. 52, 10, 6. — ἐκ gehört zu τῆς εἰκόνης. gr. Spr. 47, 9, 19. — ἐς ὃ für ἕως οὗ Sruve. Dies gebraucht Her. sonst nie.

§ 2. ἐπὶ τῇ ἀριθμύσει mit der Aufzählung. — δεκόμενοι annehmend, anerkennend. — τοὺς die erwähnten 2, 142, 2. — γεγόμενον. Di. 56, 9, 2. — αὐτοῦς, τοὺς Πυρώμιος. (Arndt de pron. refl. II p. 27.)

C. 144. τῶν, τοῖτους ὧν. — τοιοῦτους, καλοὺς κάγαθους. — ἀπαλλαγμένους. Di. 28, 4, 5. — τὸ πρότερον τῶν in der Zeit vor. — Ὁρον. Eine sich alt lügende Neuerung nach Voss Myth. Br. III S. 43 f. — Τυφῶνα. „So lange das Delta noch nicht gesichert war gegen den Andrang der Meereswellen, so lange kämpften die ägyptischen Götter mit dem feindseligen Typhon, dem Meeressturm.“ Ritter Erdk. S. 880.

C. 145 § 1. Ἡρακλῆς wird wohl auch hier zu geben sein. Di. 18, 1, 3. — Πάν. Ueber ihn Voss Myth. Br. I S. 80. vgl. V S. 80. — ἀρχαιότατος καὶ τῶν. zu οἰκίης 1, 99. vgl. 2, 172, 1. — τῶν ὀκτὼ τῶν.

γύπτιοι φασί εἶναι ἔτια ἐς Ἀμασιν βασιλέα, δεδήλωται μοι πρόσθε Πανὶ δὲ ἐπὶ τούτων πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσου δ' ἐλάχιστα τοῦτων, καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογιζόνται εἶναι ἐς Ἀμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀπρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεὶ ἢ λογιζόμενοι καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτια. Διονύσου μὲν νῦν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι κατὰ ἑξακόσια ἔτια καὶ χίλια μάλιστα ἐστὶ ἐς ἐμὲ, Ἡρακλεῖ δὲ τῷ Ἀλκμήνης κατὰ εἰνακόσια ἔτια. Πανὶ δὲ τῷ Πηνηλόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμῇ λέγεται γενέσθαι ὑπ' Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάχιστον ἔτια ἐστὶ τῶν Τρωικῶν, κατὰ 146 τὰ ὀκτακόσια μάλιστα ἐς ἐμὲ. τούτων ὧν ἀμφοτέρων ἀρεστὶ χρῆσθαι τοῖσι τις πείσεται λεγομένοις μᾶλλον. ἐμοὶ δ' ὧν ἡ περὶ αὐτῶν γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανεροὶ τε ἐγένοντο καὶ κατηγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατὰ περ Ἡρακλέους ὁ ἐξ Ἀμφιτρώωνος γενόμενος καὶ δὴ καὶ Διονύσος ὁ ἐκ Σεμέλης καὶ Πάν ὁ ἐκ Πηνηλόπης γενόμενος, ἔφη ἂν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἀνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγονότων θεῶν. τῶν δὲ Διονύσῳ τε λέγουσι. οἱ Ἕλληνες ὥς αὐτίκα γενομένον ἐς τὸν μηρὸν ἐνεργάσατο Ζεὺς καὶ ἤνεικε ἐς Νῦσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου ἱούσαν ἐν τῇ Αἰθιοπῇ, καὶ Πανὸς γε περὶ οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτρούπειο γενομένος. δῆλα ὧν μοι γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρένου, ἀπὸ τούτου γενεολογεύουσι αὐτῶν τὴν γένεσιν.

147 Ταῦτα μὲν νῦν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὅσα δὲ οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοις κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω. προσέσται δὲ πρὸς αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιος.

Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱερεῖα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα (οὐδένα γὰρ χρόνον οἱοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλέως διασιτῶσθαι) ἐσιήσαντο δυνάδεα βασιλέας, δυνάδεα μοίρας δασάμενοι Αἰγύπτιον.

zu 2, 124, 3. — ἐκ τῶν. zu 1, 7, 2. — Ἡρακλεῖ. zu 1, 84, 1. — τῶν Τρωικῶν, ἢ τοῖς Τρωαῖς. Spr. 47, 26. (27, 1.)

C. 146 § 1. τούτων hängt von τοῖσι-τούτοις οἷς ab. — ἀμφοτέρων, hellenischer u. ägyptischer Ansichten: es steht frei von den beiderseitigen Ansichten derer sich zu bedienen von deren Darstellung (λεγομένοις) man sich überzeugen mag. — οὗτοι, Dionysos und Pan, nach dem Zwischensatze durch die Namen selbst wieder aufgenommen. — φανεροὶ ἐγένοντο unter den Menschen erschienen, aufgetreten waren. — ἔφη ἂν hätte (wohl schon) Jemand gesagt; γαῖη ἂν würde er sagen. — καὶ τούτους dass auch diese verschieden gewesen (von den gleichnamigen Gottheiten), obgleich Menschen u. s. w. Als Gegen der Gottheit ist ἀνὴρ oft schlechtweg (männlicher) Mensch. — τῶν πρ. θεῶν steht appositiv zu ἐκείνων. zu Xen. An. 7, 5, 3.

§ 2. αὐτίκα wie sonst εὐθύς auch 2, 147, 1. 7, 220, 2 u. zu 1, 79, 1. — ἐνεργάσατο. Voss Myth. Br. IV S. 10. 137. — δῆλα. zu 1, 4, 1.

πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγυμνίας ποιησάμενοι ἐβασίλευον νόμοισι τοισίδε χρᾶ-
 ῶμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους μήτε πλεόν τι δίξασθαι ἔχειν τὸν
 ἑαυτοῦ ἑτέρου, εἶναι τε φίλους τὰ μάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς
 νόμους τοῦτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς περιστέλλοντες· ἐκέχρηστο σφι κα-
 τ' ἀρχῆς αὐτίκα ἐνισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας τὸν χαλκῆν φιάλη
 ἐπίσαντα αὐτέων ἐν τῇ ἱερῇ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἀπύσης βασιλεύ-
 εω Αἰγύπτου· ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱρὰ συνέλεγοντο. καὶ δὴ σφι 148
 μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ, δόξαν δὲ σφι ἐποιήσαντο λαβύριν-
 θον, ὄλγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος κατὰ κροκοδείλων καλεο-
 μένην πόλιν· μάλιστα αὖ κείμενον· τὸν ἐγὼ ἤδη εἶδον λόγου μέζω.
 ἢ γὰρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τέλει τε καὶ ἔργων ἀπόδειξιν συλλογίσαιτο,
 ἱλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανεῖν ἔόντα τοῦ λαβυρίνθου
 τοῦτου. καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἔστι νηὸς καὶ ὁ ἐν Σά-
 μῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες καὶ πολλῶν ἐκά-
 στη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων ἀνταξίῃ· ὁ δὲ δὴ λαβύριν-
 θος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τοῦ γὰρ δυώδεκα μὲν εἰσι αὐ-
 λαὶ κατὰστέγοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλησι, ἕξ μὲν πρὸς βορέην ἕξ δὲ πρὸς
 νότον τετραμμέναι, συνεχέες· τοῖχος δὲ ἔξωθεν αὐτὸς σφραγ. περι-
 ἔργει. οἰκήματα δ' ἐνιστε διπλᾶ, τὰ μὲν ὑπόγαια τὰ δὲ μετέωρα
 ἐπ' ἐρείνοισι, τρισχίλια ἀριθμόν, πεντακόσια καὶ χίλια ἑκάτερα. τὰς
 μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοὶ τε ὠρέομεν διεξιόντες καὶ αὐ-
 τοὶ θεησάμενοι λέγομεν, τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοις ἐπυνθανόμεθα·
 οἱ γὰρ ἐπαστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύειν αὐτὰ οὐδαμῶς ἠθέλον,
 γάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρχῆν τὸν λαβύρινθον τοῦτον οὐ-
 ποδομησαμένων βασιλέων καὶ τῶν ἱερῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν
 κάτω περὶ οἰκημάτων ἀποῆ παραλαβόντες λέγομεν, τὰ δὲ ἄνω μέζονα
 ἀθροωπηλῶν ἔργων αὐτοὶ ὠρέομεν· αἱ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στε-
 γῶν καὶ οἱ εἰλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων, ἔόντες ποικιλώτατοι, θῶυμα

C. 147 § 1. δυώδεκα für ἐς δυώδεκα zwei Hsn. Di. 46, 15 A. vgl. zu 2, 4, 1.

§ 2. καταιρέειν, der Inf. durch νόμος veranlasst. vgl. Spr. 50 5. (6), 6. — τὰ μάλιστα. ἐς τὰ μ. Sch. vgl. zu 1, 20. — περιστέλλοντες. zu 1, 98, 1. vgl. 3, 31, 3. 83, 3. 4, 80, 2 (Sch.)

C. 148 § 1. δόξαν. gr. Spr. u. Di. 56, 9, 5. (4.) — κροκοδείλων πόλιν, Arsinoe seit Ptolemäos Philadelphos, Ruinen bei Medinat el Fayoum. — ἤδη sogar meint Sch., es mit μέζω verbindend. vgl. 8, 106, 2. An beiden Stellen könnte man ἤδη vermuthen. vgl. Od. α, 253. Eu. Hik. 423. — τὰ ἐξ Ἑ. die von H. erbauten, ungewöhnlich. — πόνον. Eu. Phö. 719: τοῦθ' ὅρῳ πολλοῦ πόνου. (Matthiä.) gr. Spr. 47, 6, 11. — τοῦ, ἡ ὁ.

§ 2. τοῦ γὰρ. Di. 50, 1, 2. — αὐτός für ὁ αὐτός Br., weil Her. sonst nie ὁ αὐτός sagt. — πεντακόσια καὶ χίλια für πεντακοσίων καὶ χιλίων Sch. — ἑκάτερα, die unter wie die über der Erde.

§ 3. ὠρέομεν. ὠρῶμεν hier wie unten u. 2, 150, 1 Lh. — αὐτέων. Di. 47, 9, 8.

§ 4. εἰλιγμοὶ für ἐλ. Bekker. — μυρίον. gr. Spr. 24, 2, 11.

- μυρλον παρείχοντο ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιούσι καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς πασιύδας, ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν πασιύδων καὶ ἐξ αὐτὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὁροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη κατὰ περ οἱ τοῖχοι, οἱ δὲ τοῖχοι τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι, αὐτοὶ δὲ ἐκάστη περιστυλὸς λίθου λευκοῦ ἄρμωσμένου τὰ μάλιστα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμῖς τεσσαρεκοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται· ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποιήται.
- 149 Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἰόντος τοιοῦτου θῶνμα εἰς μέζον παρέχεται ἡ Μοῖριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβυρίνθος οὗτος οἰκοδόμηται· τῆς τὸ περιμειρον τῆς περιόδου· εἰσὶ στάδιον ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχολίων ἐξήκοντα ἰόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν. κείται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορρῆν τε καὶ νότον, ἐξοῦσα βάρθους τῇ βαθυτάτῃ αὐτῇ ἑωυτῆς πεντηκοντόργυιος. οὔτε δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὴ δηλοῖ· ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἐστᾶσι δύο πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιάς ἑκατέρη, καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεσι κολοσσὸς λίθινος κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυίων, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰς στάδιον ἑξάπλεθρον, ἑξαπέδου μὲν τῆς ὀργυιῆς μετριομένης καὶ τετραπῆχτος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἰόντων, τοῦ δὲ πῆχτος ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ αὐτιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι (ἄνθρωπος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτη), ἐκ τοῦ Νεῖλου δὲ κατὰ διώρυγα ἑορῆται, καὶ ἐξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἐξ δὲ μῆνας ἔσω ἐς τὸν Νεῖλον αὐτὴς. καὶ ἑπεὰν μὲν ἐκρῇ ἔσω, ἡ δὲ τότε τοὺς ἐξ μῆνας ἐς τὸ βασιλῆιον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην ἐκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων, ἑπεὰν δὲ ἰσῆν τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἰκοσι μνέας.
- 150 ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὥς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐν Αἰβύῃ ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμμένη τὸ πρὸς ἐσπέρην ἐς τὴν μεσόγειαν παρὰ τὸ οὖρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεῖτε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὤρεον τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἰόντα, ἐπιμελὲς γὰρ δὴ μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἀγχιστὰ οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἶη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθεὶς. οἱ δὲ ἔφρασαν μοι ἵνα ἐξεφορήθῃ καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ἦδεα γὰρ λό-

C. 149 § 1, ἴσοι καὶ. Spr. 69, 28, 3. (32, 5.) — τὸ παρὰ θάλασσαν 2, 7. — ἑωυτῆς. zu 1, 193, 8.

§ 2. τὸ κατ' ὕδατος der Bau unter dem Wasser. — ἕτερον τοσοῦτο eben so hoch (tief). zu 1, 120, 4. — δίκαιαι volle. Der Artikel konnte hier nicht wiederholt werden: δίκαιαι οὖσαι. — ἑξαπέδου als sechsfüssige gemessen. — καὶ oder. (La.)

§ 3. αὐτιγενὲς dort selbst entstanden. vgl. 4, 48, 2. — ἄνθρωπος erg. ἡ γῆ. — ἔσω ἐς, etwas anders als 2, 143, 1. — ἡ δὲ. zu 1, 17, 2. — καταβάλλει trägt ein, sonst von Menschen: entrichtet.

C. 150 § 1. ἔλεγον. gr. Spr. 53, 2, 1. — ἐπιμελὲς μοι ἦν, ὁρᾶν τὸν χοῦν. (Sch.) — εἰρόμην für ἡρόμην. We. — ἵνα wohin. vgl. Di. 66, 3, 2.

ἡ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλει γεγόμενον ἕτερον τοιοῦτο. τὰ ἄρ Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου βασιλέως χρήματα, ἑόντα μεγάλα καὶ πλεονάζοντα ἐν θησαυροῖσι καταγαλοῖσι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὲ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίαν ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες ὑπὸ γῆν² ταφόμενοι ἐς τὰ βασιλῆα οἰκία ὤρυσσον, τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορῶμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅπως γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμόν, παραρρέοντα τὴν Νίνον, ἐξεφόρειον, ἐς ὃ κατεργάσαντο ὃ τι ἐβούλοντο. αὐτοὶν ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι, πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιούμενον· ὀρύσσοντας γὰρ ὅν ῥον τοὺς Αἰγυπτίους ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὃ δὲ ὑπολαμβάνων μίλλε διαχέειν. ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι.

Τῶν δὲ θυώδεκα βασιλέων δικαιοσύνην χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον¹⁵¹ ἰς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρίτης μελλόντων ἀπασπίσειν ὃ ἀρχιεὺς ἐξήνεικε σφι φιάλας χρυσέας, τῇσι περ ἐώτεσαν σπένδειν, ἀμαρτιῶν τοῦ ἀριθμοῦ, ἑνδεκα θυώδεκα ἐοῦσι. ἐν ταῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιάλην ὃ ἔσχατος ἐστεῶς αὐτέων Ψαμμίτιχος, πεπαισμένος τὴν κυνὴν ἐοῦσαν χαλκὴν ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας ἔτι καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἐφόρειον τε βασιλεῖς καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὐδενὶ δολερῷ νόμῳ χρεώμενος ὑπέσχε τὴν κυνὴν·² ἰ δὲ ἐν φρενὶ λαβόντες τό τε ποιηθῆναι ἐκ Ψαμμίτιχου καὶ τὸ χρησθῆναι ὃ τι ἐκέχρηστο σφι, τὸν χαλκὴ σπείσαντα αὐτῶν φιάλῃ τοῦτον βασιλῆα ἔσεσθαι μῦθον Αἰγύπτου, ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ κτεῖται μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς ἀνεύροισκον βασανίζοντες ἐξ ἔδμενις προνοίης αὐτὸ ποιήσαντα, ἐς δὲ τὰ ἔλαια ἔδοξέ σφι διωῆσαι, κτείναντας τὰ πλεῖστα τῆς θυιάμιοις, ἐκ δὲ τῶν ἐλέων ὀρμεώμενον ἢ ἐκμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον¹⁵² πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακὼν, ὃς οἱ τὸν πατέρα Νεκίων ἐκτείνε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ἰφίος τοῦ δνείρου ὃ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ἐκ νομοῦ τοῦ Σάτιω εἰσι. μετὰ δέ, βασιλεύοντα τὸ δεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κυνὴν φεύγειν ἐς τὰ

§ 2. καὶ τό. καὶ κατὰ τό? — ἐμελλε es war natürlich dass er, sie 1, 119, 4.

C. 151 § 1. ἔσχατος predicativ: der zuletzt stehende. gr. Spr. 50, 2, 1. — Ψαμμίτιχος, Psemetek.

§ 2. φρενὶ λαβόντες ohne ἐν 9, 10, 1; beides unnatürlich. — ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ, epianaleptischer Pleonasmus, wie bei Her. oft, auf den mündlichen Vortrag berechnet. vgl. 2, 152, 1. — οὐκ ἐδικαίωσαν. H. 67, 1, 2. vgl. 55, 3, 15. — αὐτό für αὐτόν Kr. Bekker will ποιήσαντα τὰ ποῖμα. — μὴ ἐκμίσγεσθαι hängt noch von ἔδοξέ σφι ab: sie beschloßen dass er nicht verkehren solle. gr. Spr. 67, 7, 5. vgl. 4, 68, 2.

C. 152 § 1. ἐκ in Folge. Spr. 68, 13, 6. (17, 7.) Ueber die Sache 2, 41, 2. — καταλαμβάνει. zu 2, 66, 1. Mit dem Infinitiv bei Her. oft, wie 1, 118, 1. 4, 105, 1. 6, 103, 1.

ἔλεα. ἐπιστάμενος ὦν ὡς περιυβρισμένος εἶη πρὸς αὐτῶν, ἐπειὶ οὐκ ἐτίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βουτιοῦν πόλιν ἐς τὴν χρηστήριον τῆς Ἀθητῶς, ἐνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μαντήιον ἀφευδίστατον, ἥλθε χρησμός ὡς τίσις ἦξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκῶν ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστῆ μεγάλη ὑπεκένυτο χαλκῶς οἱ ἄνδρας ἦξιν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος ἀναγκαίῃ κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κῦρας ἄνδρας κατὰ λήην ἐκπλώσαντας ἀπεινεῖσθαι ἐς Αἴγυπτον, ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν καὶ ὀπλισθέντας χαλκῷ ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἔλεα ὑπικόμενος τῷ Ψαμμίτῳ, ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὀπλισθέντας, ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπικύμενοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελούμενον φίλα τε τοῖσι Ἰωσι καὶ Καρσὶ ποιεῖται, καὶ σφεας μεγάλα ὑπισχνέμενος πείθει μετ' ἐωυτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἐπίσειε, οὕτω ἅμα τοῖσι [μετ' ἐωυτοῦ] βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι καὶ τοῖσι ἐπικούροισι καταίρει τοὺς βασιλείας.

- 153 Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα, ἀλλή τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται, ἐπεὶ φανῇ, ὃ Ἄπις, οἰκοδόμησε ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πᾶσαν τε περίστῳλον ἐοῦσαν καὶ τύκων πλεον· ἀντὶ δὲ κιονῶν ὑπεστῆσι κολοσσοὶ διωδεκαπήχεις τῇ αὐτῇ. ὁ δὲ Ἄπις
- 154 κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶ Ἐπαφος. τοῖσι δὲ Ἰωσι καὶ τοῖσι Καρσὶ τοῖσι συγκατεργασμένοις αὐτῷ ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νεῖλου τὸ μέσον ἔχοντος· τοῖσι ἐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι καὶ τὰλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεισθαι· ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν οἱ νῦν ἐρμηνεῖς ἐν Αἰγύπτῳ γίνεσθαι. οἱ δὲ Ἰωνεῖς τε καὶ οἱ Κῦρες τούτους τοὺς χώρους οἰκῶσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χώροι πρὸς θαλάσσης ὄλγον ἐνεργε Βουβάστιος πόλιος ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλεύμενῳ στόματι τοῦ Νεῖλου. τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἀμασις ἐξανασησας ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἐωυτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων· τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες οὕτω

§ 2. ἦξει οἱ ἀπὸ Schäfer — ἀπιστῆ ὑποκένυτο, eine ungewöhnliche Phrase, mit dem Inf. vgl. Spr. 50, 5 (6), 6; ohne μή gr. Spr. 67, 12, 5. — ἐκβάντας ἀγγέλλει ὡς λεηλατεῦσαι, eine Anticipation: berichtet dass Gelandete verheeren. Spr. 61, 5 A. (6, 2.) — φίλα ποιεῖται, eine ungewöhnliche Redensart, noch 5, 37. — μετ' ἐωυτοῦ, das zweite, ist wohl zu streichen.

C. 153. Ἄπις, Sinnbild des ackernden Osiris. (Voss Myth. III S. 39.)

C. 154 § 1. δίδωσι. Di. 36, 1, 2. — παρέβαλε übergab. vgl. 7, 10, 8. (Sch.) Ungewöhnlich. — ἐκδιδάσκεισθαι. Spr. 55, 3, 10. (20.) — ἐπί. Di. 68, 4, 6.

§ 2. Ἀμασις Aahmes. — πρὸς von Seiten d. h. gegen. — οἱ

ἐπιμισγόμενοι τοῦτοις τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαρμυτίχου βασιλεὺς ἀρξάμενοι, πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως· πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξαιρέτησαν χώρων, ἐν τοῦτοις δὴ οἱ τε ὄλκοι τῶν νεῶν καὶ τὰ λείψια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν.

Ψαρμυτίχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον, τοῦ δὲ χρησιγέρου τοῦ 155 ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη, καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἄξιον ἔόντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρησιγέριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ ἔστι μὲν Αἰητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλει δὲ μεγάλῃ ἰδρυμένον κατὰ τὸ Σεβεντυικὸν καλεούμενον στόμα τοῦ Νεῖλου, ἀναπλύνοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὐνομα δὲ τῇ πόλει ταύτῃ ὅκου τὸ χρησιγέριον ἔστι Βουτιώ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασται μοι. ἱρὸν δὲ ἔστι ἐν τῇ Βουτιῇ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ γε νηὸς τῆς Αἰητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρησιγέριον ἔνι, αὐτὸς τε τυγχάνει ἑὼν μέγας καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιῶν. τὸ δὲ μοι τῶν φανερῶν ἦν θῶμα μέγιστον παρεχόμενον φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένει τοῦτῳ Αἰητοῦς νηὸς ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος ἐς τε ὕψος καὶ ἐς μῆκος καὶ τοῖχος ἕκαστος τοῦτοις ἴσος· τεσσαράκοντα πηχέων τουτέων ἕκαστος ἔστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς ἄλλος ἐπικέεται λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τετραπύχην. οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο 156 τὸ ἱρὸν ἔστι θωυμασιότατον, τῶν δὲ δευτέρων ἡ ἑσὸς ἡ Χέμις καλεούμενη ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθείᾳ καὶ πλατιῇ καιμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτιῇ ἱρὸν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων εἶναι αὕτη ἡ νῆσος πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλεύσαν οὔτε κινήθεισαν εἶδον, τέθηκα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθῶς ἔστι πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νηὸς τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύονται, ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοινικὲς τε συχνοὶ καὶ ἄλλα δένδρεα καὶ καρποφόρα καὶ ἄφθορα πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι αὐτὴν 2

Ἕλληνες ἐπιστάμεθα. Spr. 50, 6 (8), 3. — ἀλλόγλωσσοι findet sich erst bei Späteren wieder. Von den Söhnen Jacobs hätte also Her. nichts gewusst. — δὴ. δὲ Eltz; doch ist δὴ hier sehr bezeichnend.

C. 155 § 1. ἔσχε. zu 1, 7, 2. — πολλὰ häufig. gr. Spr. 47, 11, 4. vgl. 6, 136. — καὶ δὴ, wie 169, 2 — Ἀπόλλωνος. Voss Myth. Br. III S. 49 ff.

§ 2. τί welcher Gegenstand, ὁ νηὸς 156, 1. — τὰ προπύλαια ἔχει, τὰ προπύλαια ἃ ἔχει ἔστι. — τοῦτοις in diesen Dimensionen, wie ähnlich τουτέων. (Lh.) — τεσσαράκοντα. Ueber das Asyndeton. Di. 59, 1, 5. — τὸ καταστέγασμα ἐπικέεται als die Bedachung liegt darüber, für τὸ καταστέγασμα ὃ ἐπικείται ἔστι. Ueber den Artikel Spr. 50, 4, 14.

C. 156 § 1. οὕτω. οὗτος Bekker. — τῶν δευτέρων von dem zunächst Denkwürdigen, — λίμνη, Butos, jetzt Burlos genannt. (Ri.) — πλωτή. zu 102, 1. — αὐτὸς μὲν, asyndetisch. Di. 59, 1, 5. — δὴ ὧν. δὲ ἢ Bekker. — τέθηκα poetisch, bei Her. nur hier. Di. 39 unter θαπ — . — εἰ. zu 1, 155, 1.

§ 2. τόνδε. zu 1, 9, 1.

πλωτήν, ὥς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ πρότερον πλωτῇ Ἀπῶ, ἐούσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοὶ πόλει, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτο ἔστι, Ἀπόλλωνα παρ' Ἰσίοις παρακαταθήκην δεξαμένη διέσωσε, κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ, ὅτε δὴ τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θείων βέβηκεν τοῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Ἀρτεμιν Διονύσου καὶ Ἰσίοις λέγουσι εἶναι παῖδας, Αἰητοῦν δὲ τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτίοισι δὲ Ἀπόλλων μὲν Ὀρος, Δημήτηρ δὲ Ἰσις, Ἀρτεμις δὲ Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου Ἀσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἤρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μόνος δὴ ποιητῶν τῶν προγενομένων ἐποίησε γὰρ Ἀρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δημήτρος. τὴν δὲ νῆσον διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι.

157 Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα καὶ πενήκοντα ἔτα, τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τριήκοντα Ἀζωτον τῆς Συρίας μεγάλην πόλιν προσκατήμενος ἐπολιορκεῖ, ἕς ὃ ἐξεῖλε. αὕτη δὲ ἡ Ἀζωτος ἀπασέων πολλῶν ἐπὶ πλείστον χρόνον πολιορκευμένη ἀντίσχε τῶν ἡμῶν ἴδμεν.

158 Ψαμμίτιχον δὲ Νεκῶς παῖς ἐγένειο καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρυχῃ ἐπεχείρησε πρώτος τῇ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσῃ, τὴν Δαρείος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τῆς μῆκος μὲν ἔστι πλὺς ἡμέραι τέσσερις, εὐρὸς δὲ ὠρύχθη ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρεμέναις. ἦται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, ἦται δὲ κατ' ἐπερθε ὄλγον Βουβάστιος πόλιος παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὀρώρυκται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα, ἔχεται δὲ κατ' ἐπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τεῖνον οὖρος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαί ἐνεῖσι. τοῦ ὧν δὴ οὖρος τούτου παρὰ τὴν ὑπωρέην ἦται ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν ἡῶ, καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα ἀπὸ τοῦ οὖρος πρὸς μεσαμβρίην πρὸς καὶ νότον ἄνεμον ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ συντομώτατον ἐκ τῆς βορείης θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς τὴν νοτιήν καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου οὖρος τοῦ οὐρῶντος Αἰγυπτίον τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι ἅ-

§ 3. τῶν προγενομένων. gr. Spr. 47, 28, 10. — ἐποίησε, in einem verlorenen Stücke. (Va.)

C. 158 § 1. Νεκῶς, Neku II, Ueber den Canal vgl. Rennel in Bredows Unters. II S. 583 ff. u. Humboldt's Kosmos II S. 159. 204. — πλὺς. Di. 60, 2 A. — ἐλαστρέω noch 7, 24. (Sch.) Poetisch.

§ 2. ἐσέχει. zu 2, 11, 1. — μὲν. Der Gegensatz verschweigt; der Sache nach liegt er in καὶ ἔπειτα. — ἔχεται τοῦ schliesst sich an die. — κατ' ἐπερθε d. h. südlich. (Lh.) — διασφάγες, αἱ διεστώσαι πέτραι. Gr. Kor. p. 538. vgl. 3, 117, 1. 7, 199. 216. (Sch.)

§ 3. βορείης, das mittelländische, wie 2, 11, 2 u. 159, 1. — ἀπὸ

παρὶ χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον, ἢ δὲ διωρὺς πολλῶ μακροτέρῃ, ὅσῃ σχολιωτέρῃ ἐστὶ, τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλεὺς ὀρύσσοντες Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκῶς μὲν τὴν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο μαντηλοῦ ἐμποδίου γενομένου τοιοῦ-
δε, τῷ βαρβάρῳ αὐτόν προεργάζεσθαι· βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰ-
γύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους. παυσάμενος δὲ τῆς¹⁵⁹
διώρυχος ὁ Νεκῶς ἐγράπετο πρὸς στρατηγίας, καὶ τριήρεις αἱ μὲν
ἐπὶ τῇ βορηῇ θαλάσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ ἐπὶ
τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, τῶν ἔτι οἱ ὅλοι ἐπίδηλοι. καὶ ταῦταις τε
ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι καὶ Συρίοις περὶ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μα-
γδόλῃ ἐνίκησε, μετὰ δὲ τὴν μάχην Κάδουτιν, πόλιν τῆς Συρίας ἐοῦσαν
μεγάλην, εἶλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῇτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε
τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τοὺς Μιλησίῳν. μετὰ δέ, ἐκ-
καίδικα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας τελευτᾷ, τῷ παιδί Ψάμμῳ πυριδοῦς
τὴν ὥρην.

Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμῳ βασιλεύοντι Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἡλεῖ-¹⁶⁰
ων ἄνδρες ἄγγελοι, ἀχέοντες δικαιοτάτα καὶ κάλλιστι τιθέναι τὸν
ἐν Ὀλυμπῷ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα
οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπέξευρεῖν.
ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἰγύπτου οἱ Ἡλεῖοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπί-
κοντο, ἐθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγο-
μένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπυνθάνοντο
τῶν Ἡλείων λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιεῖν περὶ τὸν
ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα ἔγασαν ἡκεῖν ἐπιμαθησόμενοι εἴ
τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιοτέρον ἐπέξευρεῖν. οἱ δὲ βουλευσά-
μενοι ἑπειρώτων τοὺς Ἡλείους εἴ σφι οἱ πολιεῖται ἐταγωνίζονται. οἱ
δὲ ἔγασαν καὶ σφέων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλευμέ-
νῳ ἔξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασάν σφας οὕτω τι-
θέντας παντὸς τοῦ δικαίου ἱμαριηκέναι· οὐδεμίαν γὰρ εἶναι μηχανήν
ὅπως οὐ τῷ ἀσπῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον.
ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικολάτο ἐς
Αἰγύπτου, ξείνοισι ἀγωνιστῆσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἡλείων

τούτων epanaleptisch. gr. Spr. 51, 5, 1. — ἀπαρτί genau, auch 5, 53.
(Sch.) Der att. Prosa fremd. — Νεκῶ. Di. 16, 6, 2. — προεργάζεσθαι
epeegetisch: dass er. — βαρβάρους. Ueber das Verhältniss dieses Wor-
tes zu Berber s. Ritter Erdk. I S. 554 ff.

C. 159. ἐπὶ τῇ zur Sendung nach dem. (We.) Spr. 68, 37 (41),
7. — ἐν τῷ δέοντι zur angemessenen Zeit. vgl. zu 1, 32, 2. — Συρίοις,
die Juden unter Josuah bei Megiddo. 2 Chron. 35, 22 u. 2 Kön. 23, 29.
(We.) — τῇ, Relativ, bezogen auf das vor ἀνέθηκε zu denkende ταύτην. —
τοὺς für τὰς Bekker.

C. 160 § 1. παρὰ ταῦτα Vorzüglicheres. Spr. 68, 32 (36), 4.

§ 3. μηχανήν. zu 1, 209, 3. Sonst sagt man bloss οὐκ εἶναι ὅπως
οὐ. — προσθήσονται werden für ihn stimmen. — εἶναι. zu 2, 186, 2.

δὲ μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἡλείοις ἐπαθήσαντο.

- 161 Ψάμμιος δὲ ἔξ ἑτα μόνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου καὶ στρατευσαμένου εἰς Αἰθιοπὴν καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμύειχον τὸν ἑωυτοῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλέων, ἐπ' ἑτα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας, ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἔπει δὲ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Αἰβυκοῖσι λόγοις ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρόντι· ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρηναίους μεγαλωστί προσέπταισε, Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφομένοι ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκόντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίας αὐτοῦ ἀποπέμψαι εἰς φαινόμενον κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ. ταῦτα δὲ δεῖνὰ ποιεῦμενοι οὗτοι τε οἱ ἀπογοστήσαντες καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων
- 162 φίλοι ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθῆς. πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἀμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ ἐπέιτε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιεῖν λέγοντος αὐτοῦ τῶν τις Αἰγυπτίων ὀπισθε στὰς περιέθῃκε οἱ κύνειν καὶ περιτιθεῖς ἔφη ἐπὶ βασιλεῖν περιτιθέναι. καὶ τῷ οὐ πως ἀκούσιον ἐγένετο τὸ ποιεῦμενον, ὥς διεθείκνυε· ἐπέιτε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων τοὶ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὥς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ἐπεμπε ἐπ' Ἀμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὐνομα ἦν Πατάρβημις, ἐντειλάμενος αὐτῷ ζῶντα Ἀμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὥς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις τὸν Ἀμασιν ἐκάλει, ὁ Ἀμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἱπποῦ κατήμενος) ἐπάρας ἀπεματάισε καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευε Ἀπρίην ἀπάγειν. ὁρῶς δὲ αὐτὸν ἀξιούν τὸν Πατάρβημιν βασιλεὺς μεταπεμπομένου ἵνα πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνασθαι ὥς ταῦτα πάλαι παρασκευάζεταιαι ποιεῖν καὶ αὐτῷ οὐ μέμψεσθαι Ἀπρίην· παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς

C. 161 § 1. μεταυτίκα noch 5, 113. (Sch.) Nur herodoteisch. gr. Spr. u. Di. 66, 1, 3. (2.) — Ἀπρίης, Hophra. Jerem. 44, 30. (Rennel.) — προπάτορα Urgrossvater. (Lh.) — τῶν πρότερον. gr. Spr. 47, 28, 10. — στρατὸν ἤλασε. Di. 53, 2, 7. — τῷ Τυρίῳ. gr. Spr. u. Di. 44, 1, 5. (4.) — ἔδεε, χοῖν 1, 8, 1. (Lh.) — μεζόνως ausführlicher. vgl. zu 2, 49, 1. — ἐν τοῖσι Αἰβ. 4, 159. (We.)

§ 2. ἐκ προνοίας. zu 1, 120, 2. — γένηται. zu 1, 185, 3. — ἐκ τῆς ἰθῆς offen. vgl. 3, 127, 1. u. 9, 37, 3. (Sch.) ἐκ τοῦ εὐθείος Thuk 1, 84, 2; über das Fem. gr. Spr. 53, 3, 8.

C. 162 § 1. ποιεῖν. Spr. 55, 3, 7. (13.) — ἐπὶ βασιλεῖν um ihn zum Könige zu erklären. Spr. 68, 37 (41), 7. vgl. 1, 60, 2. — καὶ τῷ. zu καὶ τοῖς 1, 24, 4.

§ 2. ἐπάρας. Stob. 115, 24: ἐπάρας τὸ σέλιος ἀπεματάισε. (We.) Hier wohl: er hob sich. — ἀπεματάισε, attisch ἐπαρδεν. — ἀξιούν. gr. Spr. 65, 11, 7. — μέμψεσθαι für μέμψασθαι Schäfer.

καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἀ-
γασθῆναι τὴν διάνοιαν καὶ παρασκευαζόμενον ὀρέοντα σπουδῇ ἀπιέναι,
βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλείᾳ δηλώσει τὰ πρησόμενα. ὥς δὲ
ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην οὐκ ἄγοντα τὸν Ἀμασιν, οὐδένα
λόγον ἐνωτῶ δόντα ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα, περιταμεῖν προστάξει αὐτοῦ
τὰ τε ὦτα καὶ τὴν ῥίνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἳ ἔτι
τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἐνωτῶν οὕτω αἰσχυρῶς
λέγῃ διακείμενον, οὐδένα δὲ χρόνον ἐπισχόντες ἀπιστίετο πρὸς τοὺς
ἐτέρους καὶ ἐδίδουσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι. πυθόμενος δὲ καὶ ταῦ-163
τα ὁ Ἀπρίης ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους·
εἶχε δὲ περὶ ἐνωτὸν Κῆρύς τε καὶ Ἴωνας ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυ-
ρίους, ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλῆα ἐν Σαῖ πόλει, μεγάλα ἔοντα καὶ ἀξιο-
θῆτα. καὶ οἳ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν καὶ
οἱ περὶ τὸν Ἀμασιν ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλει ἐγέ-
νοντο ἀμφοτέρω καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

Ἔστω δὲ Αἰγυπτίων ἐπὶ τὰ γένη, καὶ τούτων οἱ μὲν ἱρᾶς οἱ δὲ164
μάχιμοι κεκλέαται, οἱ δὲ βουκόλοι, οἱ δὲ συβῶται, οἱ δὲ κάπηλοι,
οἱ δὲ ἐρμηνεῖς, οἱ δὲ κυβερνήται. γένη μὲν Αἰγυπτίων τσαυτὰ ἐστί,
ὀνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνῶν. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων κα-
λίονται μὲν Καλασιρεῖς τε καὶ Ἑρμοτύβιες, ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσὶ
κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἰγυπτιος ἅπασα διαραρῆται Ἑρμοτυβίων μὲν165
οἷδε εἰσὶ νομοί, Βουσιρεῖτης, Σαῖτης, Χερμύτης, Παρημῆτης, νῆσος
ἡ Προσωπίτις καλεομένη, Ναυτῶ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτων τῶν νο-
μῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ, γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους γενοίετο, ἐκκαίδεκα
μυριάδες. καὶ τούτων βανασίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' ἀνέων-
ται ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρεῶν δὲ οἷδε ἄλλοι νομοὶ εἰσὶ, Θηβαῖος,166
Βουβυστίτης, Ἀφθίτης, Ταντίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθροβίτης,
Φαρβαιθίτης, Θμουῖτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκοφρίτης· οὗτος
ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκεῖ, ἄντιον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νο-
μοὶ Καλασιρεῶν εἰσὶ, γερόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγενέετο, πέντε

§ 3. λόγον. zu 1, 34, 2. — ἐνωτῶ für αὐτῶ We. vgl. 1, 209, 2. 3,
25, 1. 6, 86, 3. Arndt de pron. refl. II p. 27 vertheidigt αὐτῶ: ohne ihm
die Erlaubniss zu sprechen zu gewähren. vgl. Xen. 5, 9, 20.
Doch ist dieser Gebrauch wohl nicht herodoteisch und dem Ggs. wenig ange-
messen. — περιθύμως ἔχειν sehr zornig sein wird nur noch aus Plat.
Tm. 87, e und περιθύμος aus Aesch. Cho. 40 nachgewiesen. — τὰ ἐκείνου.
ἐφρόνουν es mit ihm hielten. auch Dem. 9, 18. vgl. Lex. Xen. in
γραφεῖν 13.

C. 164. γένηα Kasten.

C. 165. γενοίετο. Spr. 54, 14, 1. (63, 7, 5.) — δεδάηκε, poetisch,
auch bei Her. nur hier. vgl. Di. 39 u. δα —. — ἀνέωνται hat man mit Etienne
u. einer Hs. für ἀνέονται gegeben. Sollte Her. nicht ἀνείνται so gut wie ἀνει-
μίης gebraucht haben?

C. 166. οἰκεῖσι liegt. II. β, 626: νήσων αἱ ναίουσι περὶν ἁλός. Isokr.

- καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοις ἐξεστὶ τέχνην ἐπισκῆσαι οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκένουσι μῦνον, παῖς παρὰ πατρός 167 ἐκδεκόμενος. εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως χρῖναι, ὁρέων καὶ Θορήκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους ἀποιμοιτέρους τῶν ἄλλων ἡγημένους πολιτικῶν τοὺς τὰς τέχνας μαθόντας καὶ τοὺς ἐχρόνους τούτων, τοὺς δ' ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξίων γενναίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους· μεμαθήκασι δ' ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες καὶ μάλιστα 168 Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνονται τοὺς χειροτέχνας. γίγρεα δὲ σφί ἦν τὰδε ἐξαραιρημένα μόνουσι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων, ἄρουραι ἐξαίρετοι δυώδεκα ἐκάστω ἀτελεῖς. ἡ δὲ ἄρουρα ἐκ τὸν πηγῶν ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη, ὃ δὲ Αἰγύπιος πῆχυς τογχαῖ ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασιν ἦν ἐξαραιρημένα, τὰδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρποῦντο καὶ οὐδαμὰ ὠντοί. Καλασιῶν χίλιοι καὶ Ἑρμοιυβίων ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστον τὸν βασιλεὺς τούτοις ὧν τὰδε πάρεξ τῶν ἄρουρέων ἄλλα ἐδίδδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, ὅπου σίτου σταθμὸς πέντε μνᾶι ἐκάστω, κρεῶν βοῶν δύο μνᾶι, οἶνου τέσσερες ἀρυστήρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδδοτο.
- 169 Ἐπεῖτε δὲ συνιόντες ὃ τε Ἀπρίης ἄγων τοὺς ἐπικούρους καὶ ὁ Ἀμασις πάντας Αἰγυπτίους ἀπίκοντο ἐς Μώμεφιν πόλιν, συνέβαλον καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλῶν ἐλάσσονες ἵοντες· κατὰ τοῦτο ἐσσώθησαν. Ἀπρίῳ δὲ λέγεται εἶναι ἦδε ἡ διανοία, μηδ' αὖν θεὸν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληίης· οὕτω ἀσφαλέως ἐωντιῶ ἰδρῶσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐσσώθη καὶ ζωγρηθεὶς ἀπήχθη ἐς Σαῖν πόλιν ἐς τὰ ἐωντιοῦ οἰκία πρότερον ἵοντα, τότε δὲ Ἀμάσιος ἦδη βυσιλῆα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιλεῦσι καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ μεμφομένων Αἰγυπτίων ὥς οὐ ποιοῖ δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἐωντιῶ ἱ-

Bus. τὴν πόλιν σποράδην καὶ κατὰ κώμας οἰκοῦσαν συναγαγών. (We.) — μυριάδες. Spr. 60, 2, 3. — παῖς ἐκδεκόμενος. zu 1, 7, 2.

C. 167. εἰ μὲν. Hierauf bezieht sich δ' ὧν. (Lh.) — ἀπότιμος für ἀτιμος ungew., auch bei Soph. OT 215 — χειρωναξία καὶ χειρωναξ sind mehr poetisch. — δ' ὧν gewiss aber ist es dass. zu 2, 50. — ὄνεται, unattisch. Di. 39 u. ὄνομαι.

C. 168. σφί, τοῖς μεγίμοις τῶν Αἰγυπτίων. (St.) — τὰδε, als ob die unten erwähnten Lieferungen unmittelbar angefügt werden sollten. — ἐν περιτροπῇ abwechselnd, auch 3, 69, 3. (Sch.) — ἄλλοι haben mehrere Hssn. nach Ἑρμοιυβίων; wohl ἄλλοι χίλιοι. — ἕκαστον. ἕκαστοι andre Hssn. ἐκάτεροι wird das Richtige sein — ἐπ' ἡμέρῃ. Di. 68, 41, 5. — σταθμός. Di. 60, 2, 3.

C. 169 § 1. κατὰ τοῦτο, attisch διὰ τοῦτο. gr. Spr. 56, 12, 4.

§ 2. τέως μὲν. zu 1, 11, 2. — ἀριστερῆς χειρός. Di. 46, 1, 3.

χριστον, οὕτω δὴ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ
 μιν ἀπέπνιξαν καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρώϊησι ταφῇσι· αἱ δὲ
 αἱ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτύτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀρι-
 στεινῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαῖται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενο-
 μένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιδος σῆμα
 ἐκαστέρω μὲν ἔστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίου καὶ τῶν τούτου
 προπατόρων, ἔστι μέντοι καὶ τοῖτο ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ἱεροῦ, παστὰς λι-
 θίνῃ μεγάλη καὶ ἡσηχημένη σκύλοσι τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμη-
 μένοι καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι διὰ θυρώματα
 ἔστι, ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἔστι. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ 170
 τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρῆγματι ἔξαγορεύειν τὸννομα
 ἐν Σαῖ, ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ὅπισθε τοῦ νηοῦ, παντὸς τοῦ τῆς
 Ἀθηναίης ἐχόμεναι τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμένει ὀβελοὶ ἐστῶσι μεγάλοι
 λίθινοι, λίμνη τέ ἔστι ἐχομένη λιθίνῃ κρηπιδὶ κεκοσμημένη καὶ ἐρ-
 γασμένη ἐν κύκλῳ, καὶ μέγαθος, ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε, ὅση περ ἡ ἐν Ἀθή-
 νῃ ἡ τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δεικνῆλα ἰὼν 171
 παθὼν αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσαι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. πε-
 ρὶ μὲν νυν τοιούτων εἰδότε μοι ἐπὶ πλέον ὥς ἕκαστα αὐτέων ἔχει, εὖ-
 στομα κεῖσθω. καὶ τῆς Ἀθήμηρος τελετῆς πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θε-
 μοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι εὖστομα κεῖσθω, πλὴν ὅσον
 αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν
 πρώτην ἐξ Αἰγύπτου ἔξαγαγοῦσαι καὶ διδάξασαι Πελασγιώτιδας
 γυναικῶν· μετὰ δὲ ἐξαιστιάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων
 ἐξακώλειο ἡ τελετή, οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἐξα-
 ναστάτες Ἀρκάδες διέσωζον αὐτὴν μῦνοι.

Ἀπρίου δὲ ὥδε καταραιορημένου ἐβασίλευσε Ἀμασις, νομοῦ μὲν 172
 Σαῖτω ἑὸν, ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλις, οὐνομά οἱ ἔστι Σιούφ. τὰ μὲν δὴ

§ 3. ἐκαστέρω u. πάτω ist der att. Prosa fremd, und selbst ἐκάς in
 ihr selten. — φοίνικας τὰ δένδρεα. vgl. gr. Spr. 50, 7, 2. — διὰ θυ-
 ρώματα Thüre mit zwei Flügeln die ein besonderes Gemach abschlies-
 sen. (La) — ἐν innerhalb.

C. 170. τοῦ — ὄνομα eines Wesens, Gottes, dessen Namen.
 vgl. zu 1, 123, 1. Gemeint ist Osiris. zu 2, 86, 1. — ἡ τροχοειδὴς auch
 bei Theog. 7 genannt. Vgl. Seidler zu Eu. Iph. T. 1072, wo er treffend κύ-
 κλιος für κύκνειος bessert, und Voss Myth. Br. II S. 120 f. III S. 120 f. —
 ποδανιπτήρ. Aristot. Pol. 1, 5, 2.

C. 171. δεικνῆλα oder δεικνῆλα Darstellung findet sich erst bei spä-
 tern Dichtern wieder. — αὐτοῦ, τοῦ θεοῦ. (St.) — μὲν, als ob er hierüber
 abschliessen und mit der Erzählung C. 172 unmittelbar fortfahren wollte. —
 εὖστομα χεισθῶν ruhe durch Sprechen nicht versohrt, herodoteische
 Formel, nur in diesem C., dann von Spätern nachgebraucht. — καὶ ταύτης.
 Spr. 51, 5, 1. — αὐτῆς hängt von ὅσον ab. — ὁσίη. zu 2, 45, 2. — αἱ
 4. Ein hartes Asyndeton. Di. 59, 1, 4. — Πελοποννήσου für Πελοπον-
 νησίων.

C. 172 § 1. τῆς bezieht sich auf οἱ. Di. 51, 5, 1. — ἐν μοίρῃ. ἐν τμῇ

πρῶτα κατῴνοντο τὸν Ἀμασιν Αἰγύπτιοι καὶ ἐν οὐδεμῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἤγον, ἅτε δὴ δημότην τὸ πρὶν ἰόντα καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ σοφίῃ αὐτοὺς ὁ Ἀμασις, οὐκ ἄγνωμοσύνη προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτήρ χρύσεος, ἐν τῷ αὐτὸς τε ὁ Ἀμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκαστοὶ ἐναπενιζέατο. τοῦτον κατ' ὦν κόψας ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποίησατο καὶ ἰδρυσεν τῆς πόλιος ὅκου ἣν ἐπιτηδεύατον· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τῷγαλμα ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἀμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιούμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους ἐξέφηνε φῶς ἐκ τοῦ ποδανιπτήρος τῷγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμείνεν τε καὶ ἐνουρέειν καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτήρῳ πεπρηγέναι· εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρῶντι εἶναι αὐτέων βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθεύεσθαι ἑωυτὸν ἐκέλευε. τοιοῦτ' μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους ὥστε δι-
 173 καιοῦν δουλεύειν, ἐχρῆτο δὲ καταστάσι πρηγμάτων τοιγῆδε· τὸ μὲν ὄρθριον μέχρι ὅτου πληθῶρης ἀγορῆς προθύμως ἐπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἐπινέ τε καὶ κατέσκαπτε τοὺς συμπότας καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων. ἀχθεσθέντες δὲ τούτοις οἱ φίλοι αὐτοῦ ἐνουθέτειον αὐτόν, τοιάδε λέγοντες. “ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέστηκας, ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων σεωτόν· σὲ γὰρ χρῆν ἐν θρόνῳ σεμνῷ σεμνὸν θωπέοντα δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρήγματα, καὶ οὕτω Αἰγύπτιοι τ' αἶν ἐπιστέατο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχονται καὶ ἄμεινον σὺ αἶν ἦκουες· νῦν δὲ ποιεῖς οὐδαμῶς βρασιλικά.” ὁ δ' ἄμειβετο τοισίδε αὐτούς. “τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὶ μὲν δέωνται χρῆσθαι, ἐντανύουσι, ἐπεὶ δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι· εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμένα εἶη, ἐπραγείη αἶν, ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ αἶν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρᾶσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπων κατὰστασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάσθαι αἰεὶ μηδὲ ἐς παιγνίην τὸ μέρος ἑωυτὸν ἀνιέναι, λάθοι αἶν ἥτοι μανείς ἢ ὁ γε ἀπόπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος μέρος ἐκατέρῳ νέμω.”

ἀγισθαι 1, 134, 2. 2, 83. — ἤγον. zu 1, 107. — δημότην καὶ οἰκίης. zu 2, 145, 1. — ἄγνωμοσύνη. εἰγγνωμοσύνη Va. — ἐναπενιζέατο. Di. 30, 4, 8.

§ 2. καὶ πόδας, καὶ ἐν ᾧ πόδας. (Lh.) — τῆς πόλεως ὅκου. Spr. 48, 28, 2. (10, 4.) — τότε δέ, ὁ δὲ τότε. (Lh.) gr. Spr. 60, 6, 2. — ἐφη λέγων. zu 1, 114, 3. — ὁμοίως πεπρηγέναι er habe ein ähnliches Schicksal gehabt. gr. Spr. 46, 5, 11. — εἰ εἶπας. Di. 58, 4, 4. — ἀλλ' εἰ. Spr. 69, 4, 3. (5.) — ἑωυτόν für ἑωυτοῦ Eltz mit einer Hs., weil προμηθεύεσθαι achten 9, 108 mit dem Ac. steht; προμηθεύεσθαι πνος für Jemand sorgen. C. 178 § 1. μέχρι ὅτου. Di. 68, 6, 1. — πληθῶρης ἀγορῆς, attisch πληθούσης ἀγορᾶς, was Her. nicht hat; jenes noch 7, 223, 1. zu Xen. An. 1, 8, 1. — προσφερόμενα vorkommende. — παιγνιήμων nur hier. — ἄμεινον ἦκουες. gr. Spr. 46, 12, 1.

§ 2. τὰ τόξα. gr. Spr. 50, 10, 1. — τανύειν ist dichterisch. für πι-

Ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο· λέγεται δὲ ὁ Ἀμασις, καὶ 174
οἱ ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν καὶ φιλοσκήμων καὶ οὐδαμῶς κα-
τασπονδασμένος ἀνὴρ· ὅπως δὲ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέ-
οντα τὰ ἐπιτήδεα, κλέπτεσκε ἂν περιών. οἱ δ' ἂν μιν φάμενοι ἔχων
τὰ σφέτερα χρήματα ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήιον, ὅκου ἐκάστοισι
εἴη. πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἡλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηλῶν, πολλὰ δὲ καὶ
ἀποφεύγεσκε. ἐπεῖτε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τοιάδε· ὅσοι μὲν
αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε
ἐπεμέλετο οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν, οὐδὲ φοιτῶν ἐθνε ὡς οὐ-
δινὸς ἑοῦσι ἀξίοισι ψευδέα τε μαντήια κεκτημένοισι· ὅσοι δὲ μιν
κατέδσαν φῶρα εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθῆς θεῶν ἐόντιν καὶ ἀ-
ψευδέα μαντήια παρεχομένων τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο. καὶ τοῦτο μὲν 175
ἐν Σαίῃ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωνμάσι· οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάν-
τας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψει καὶ τῷ μεγάθει, ὅσων τε τὸ μέγαθος
λίθων ἐστὶ καὶ ὁκοίων τέων· τοῦτο δὲ κολοσσούς μεγάλους καὶ ἀν-
δρόσφιγγας περιμήχεας ἀνέθηκε, λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ὑπερ-
φύας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἡγάγετο δὲ τουτέων τοὺς μὲν ἐκ τῶν κατὰ
Μίμφιν ἰουσιῶν λιθοτομέων, τοὺς δὲ ὑπερμεγάθους ἐξ Ἐλεφαντίνης
πόλιος πλόου καὶ εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σαίος. τὸ δὲ οὐκ
ἦνιστα αὐτέων ἀλλὰ μάλιστα θωνμάζω, ἐστὶ τὸδε· οἶκημα μουνόλι-
θον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος καὶ τοῦτο ἐκόμιζον μὲν ἐπ' ἑκα-
τοῖα, δισχιλίοι δὲ οἱ προσετιτάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὗτοι ἅπαν-
τες ἦσαν κυβερνήται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἑξωθεν ἐστὶ
εἰς τε καὶ εἴκοσι πήχεις, εὖρος δὲ τεσσαρεσκαίδεκα, ὕψος δὲ ὀκτώ.
ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἑξωθεν τῆς στέγης τῆς μουνολίθου ἐστὶ, ἀτὰρ
ἑσωθεν τὸ μῆκος ὀκτωκαίδεκα πηχέων καὶ πυγόνος, τὸ δὲ εὖρος δυώ-
δεκα πηχέων, τὸ δὲ ὕψος πέντε πηχέων ἐστὶ. αὕτη τοῦ ἱεροῦ κέεται

ιν. — κατασπονδάσθαι. gr. Spr. 53, 3, 3. — ἡ δ' γὰρ homerisch, bei Her.
wohl nur hier. Di. 69, 15, 1. — ταῦτα τοὺς. Di. 46, 13, 3.

C. 174. λέγεται ὁ Ἀ. ὡς. gr. Spr. 61, 6, 3. — κλέπτεσκε ἂν. Di.
53, 10, 5. — ἂν φάμενον. Spr. 54, 6, 4. (6.) — ἐβασίλευσε. zu 1, 13.
— πολλὰ in Bezug auf Vieles. — καὶ ἡλίσκετο für καταλίσκετο Va. —
τούτων μὲν. zu 3, 26. — κατέδσαν verurtheilten, mit demselben
Ggs. 4, 68, 2. (Va.) Sonst so nicht üblich. — ἀξίοισι, der Da. wegen
ἰδίδου.

C. 175 § 1. οἱ, sich, zu seiner Freude. Ehre, um seine Ver-
ehrung auszudrücken. (Lh.) οἶα Abresch, Schäfer will es strichen. Vielleicht
θαυμασώτατα. — πάντας, die sonst solche Werke gebaut. (Bä.) — ὅσων
ἐστὶ ist noch an ὑπερβαλλόμενος anzuschliessen: und in Bezug darauf
aus was für Steinen der Grösse nach sie bestehen, d.h. rück-
sichtlich der Grösse der einzelnen Steine. — τέων. gr. Spr. 51, 16, 3. —
ἀνδρόσφιγγας. Voss Myth. Br. II S. 26. 33. — ἐπισκευήν (einstige)
Ausbesserung. — καὶ εἴκοσι. zu 2, 19, 1.

§ 2. οὐκ ἦνιστα ἀλλὰ μ. zu 2, 43, 2.

- παρὰ τὴν ἔσδοκον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱρόν φασι τῶνδ' εἶνεκα οὐκ ἐσελκύσαι· τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς ἐλκομένης τῆς στέγης ἀνυστενάξαι, οἷά τε χρόνου ἐγγεγονότος πολλοῦ καὶ ὕχθόμενον τῷ ἔργῳ, τὸν δὲ Ἄμασιν ἐνθυμητὸν ποιησάμενον οὐκ ἔαν ἔτι προσωτέρω ἐλκύσαι. ἦδη δὲ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τῶν τις αὐτὴν 176 μοχλευόντων καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοις ἱεροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἔλλογίμοις ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα, ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι τὸν ὑπτιον κεκμενον κολοσσὸν τοῦ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε, τοῦ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βάρθρῳ ἐσιᾶσι, Αἰθιοπικοῦ ἰόντες λίθου, δύο κολοσσοί, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἑὼν ἐκάτερος, ὁ μὲν ἐνθεν ὁ δ' ἐνθεν τοῦ μεγάλου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαί, κεκμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἰσί τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασις ἔστι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὼν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον.
- 177 Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλεὺς λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι καὶ πόλιν ἐν αὐτῇ γειέσθαι τὰς ἀπύσας τότε διςμυρίαις τὰς οἰκισμένας. νόμον τε Αἰγυπτίοις τόνδε Ἄμασις ἔστι ὁ καταστήσας, ἀποδεικνύναι ἕως ἐκείνου τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων ὅθεν βιοῦται· μὴ δὲ ποιεῦντα ταῦτα μὴδὲ ἀποφαίνοντα δικαίῃν ζόην ἰδύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον Ἀθηναίοις ἔθετο· τῷ ἐκείνοι ἐς αἰεὶ 178 χρέωνται, ἔοντι ἀμώμῳ νόμῳ. φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις ἄλλα τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοις ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι· τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοις αὐτέων οἰκῆειν, αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοις ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μὲν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομασιτότατον ἐὼν καὶ χρησιμώτατον, καλούμενον 2δὲ Ἑλλήνιον, αἶδε πόλιν εἰσι αἱ ἰδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν Χίος καὶ Τέως καὶ Φωκαῖα καὶ Κλαζομεναί, Λωριέων δὲ Ρόδος καὶ Κνί-

§ 3. ἐγγεγονότος für ἐργ. We. Ueber die Verbindung des Ge. und Ac. (ἀχθόμενον) Di. 56, 14, 3. — ἐνθόμεον für ἐνθυμιστόν Va., ἐνθυμητόν Bk. Kr. zu Thuk. 7, 50, 4, wo es eben so von Bedenklichkeit bei einer Vorbedeutung sich findet. — ἦδη δὲ τινες, hervorhebend zu Arr. An. 3, 4, 4.

C. 176. ἔοντες für ἔοντος Sch. Spr. 47, 6, 3. (8, 2.) — μεγάλου für μεγάρου Schäfer nach Valla.

C. 177. τὰ ἐν Bezug auf das. — πόλιν, der Ac. neben dem No. beim Inf. Kr. zum Arr. 3, 1, 5. — πάντα τινὰ. zu 1, 50, 1. — βιοῦται, das Medium nur hier. (Lh.) gr. Spr. unter βίωω u. Di. 52, 8, 2. — μὴ δὲ für μὴδὲ Schäfer. gr. Spr. 69, 16, 1.

C. 178 § 1. οἰκῆειν. ἐνοικῆειν einige Hsn. — αὐτοῦ dahin. (Lgl.) vgl. Di. 66, 3, 2.

δος καὶ Ἀλικαρνησῶς καὶ Φάσηλις, Αἰολέων δὲ ἡ Μυτιληναίων μοθ-
 νη. τούτων μὲν ἔστι τοῦτο τὸ τέμενος καὶ προσιτίας τοῦ ἐμπορίου
 αὐταὶ αἱ πόλεις εἰσι αἱ παρέχουσαι· ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλεις μεταποι-
 εῦνται, οὐδὲν σφι μετιὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ Αἰγινῆται ἐπ' ἐ-
 ωνιῶν ἰδρύσαντιο τέμενος Διὸς καὶ ἄλλο Σάμιοι Ἡρῆς καὶ Μιλήσιοι
 Ἀπόλλωνος. ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον καὶ 179
 ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νεί-
 λου ἀπύκοιτο, χρῆν δμῶσαι μὴ μὲν ἐκόντα ἐλθεῖν, ἀπομόσαντα δὲ τῇ
 νηὶ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν· ἢ εἰ μὴ γε οἷά τε εἴη πρὸς ἀνέ-
 μους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδει περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ
 Δέλτα, μέχρι οὐ ἀπύκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐ-180
 τέρμητο, Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἔοντα
 νηὸν τριηκοσίων ταλάντων ἔξεργάσασθαι· ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι
 αὐτόματος κατεκύη, τοὺς Δελφούς δὲ ἐπέβαλλε τειαρατημόριον τοῦ μι-
 σθώματος παρασχεῖν. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλεις ἐ-
 δωτίναζον, ποιεῦντες δὲ τοῦτο οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἠνείκναιτο.
 Ἀμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε χίλια στυπηγῆς τάλαντα, οἱ δὲ ἐν Αἰ-
 γύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες εἴκοσι μνέας. Κυρηναίοισι δὲ Ἀμασις φι-181
 λότητιά τε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἰδικαίῳσι δὲ καὶ γῆμαι αὐτό-
 θιν, εἴτ' ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὺς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότιτος
 Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὧν, οἱ μὲν λέγουσι Βάτιεω οἱ δ' Ἀρ-
 κεσίλειω θυγατέρι, οἱ δὲ Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀσπιῶν δοκίμου, τῇ
 οὐνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπέτε συγκλίνοντο ὁ Ἀμασις, μίσγεσθαι οὐκ
 οἷός τε ἐγίνετο, τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχράτο. ἐπέτε δὲ πολλὸν
 τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δ' Ἀμασις πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτην καλεομένην·
 "ὦ γύναι, κατὰ με ἐφάρμαξας καὶ ἔστι τοι οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ
 ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων." ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπέτε οἱ ἀρ-
 νευμένη οὐδὲν ἐγίνετο πρηύτερος ὁ Ἀμασις, εὐχεται ἐν τῷ νόφ τῇ

§ 2. Μυτιλ. für Μιτολ. Ga. — μετεόν, wie Thuk. 1, 28, 1. Di. 56, 9, 4.
 C. 179. τι ἄλλο. Neben τίς noch ein Wort so einzuschieben ist auch bei
 Her. nicht gewöhnlich. — ἀπομόσαντα nachdem er geschworen dass
 er nicht (ἀπό) freiwillig u. so w. (Lh.)

C. 180. μισθωσάντων ohne zugehöriges Verbum, eine starke Anako-
 lutie. Der Schriftsteller hob an als ob auch statt ἐδωτίναζον eine Participial-
 construction folgen sollte, vergass jedoch über dem Zwischensatz den An-
 fang. — αὐτόματος für αὐτομάτως Schäfer u. einige Hsn. Das Adv. scheint
 bei den Früheren nicht vorzukommen. Xen. Hell. 6, 4, 7: οἱ νεφ' αὐτόματος
 ἀνέφωγον. — ἀπέβαλλε es war die respective Repartition dass
 die D. Sonst, auch bei Her., ἐπιβάλλει μοι es trifft, fällt auf mich. —
 ἐδωτίναζον sammelten Gaben; nur hier.

C. 181 § 1. Βάτιεω. Di. 16, 1 A. — οἱ δ' Ἀ. τοῦ Ἀ. einige Hsn. u.
 We. — ἐχράτο, wie 4, 113. (Lh.)

§ 2. πολλόν. zu 1, 98, 1. — κατὰ με. Diese Tmesis ist bei Her.
 vereinzelt; öfter bei attischen Dichtern. Di. 68, 48, 3. — μὴ οὐκ. zu 1, 309,

Ἀφροδίτῃ, ἣν οἱ ὑπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῆ ὁ Ἀμασις, τοῦτο γάρ
 3οῖ κακοῦ εἶναι μῆχος, ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ
 τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἀμασις. καὶ τὸ ἐνθευτεῖν ἦδη, ὅκοι
 ἔλθοι πρὸς αὐτήν, ἐμίσγετο καὶ κάρτα μιν ἑστέρξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ
 Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ Θεῷ· ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα ἀπέ-
 πέμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σόον, ἔξω ἰδρυμένον τῷ
 Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης
 Αἰγύπτου καὶ ἐλύθετο αὐτῆς ἥτις εἶη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην.
 182 Ἀιέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἀμασις ἐς τὴν Ἑλλάδα, τοιο-
 μὲν ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπέχρυσον Ἀθηναίης καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ γρα-
 φῇ εἰκασμένην, τοῦτο δὲ τῇ ἐν Αἰνίδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἄγάλματα λί-
 θινα καὶ θώρηκα λίθινον ἀξιοθέτητον, τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ εἰ-
 κόνας ἑωυτοῦ διφασίνας ξυλίας, αἷ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἰδρύσας
 2ῆτι καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὅπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέ-
 θεκε κατὰ ξεινίην τὴν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκειος, ἐς δὲ
 Αἰνίδον ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν, ὅτι δὲ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Αἰνίδῳ τὸ
 τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἰδρύσασθαι προσ-
 σχούσας, διὲ ἀπεδίδρυσκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέ-
 θεκε ὁ Ἀμασις, εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων καὶ κατεστρέψατο
 ἐς φόρου ἀπαγωγὴν.

3. — πρῆστις. Di. 22, 10, 3. — ὑπ' für ἐπ' Schäfer. — μῆχος τοῦ
 Rettungsmittel vor dem. Das Wort, noch 4, 151, 4, ist poetisch.

§ 3. σόον. Di. 22, 10, 3.

C. 182 § 1. γραφῇ durch Malerei. — θώρηκα. vgl. 3, 47, 2. (Bä.)

Verzeichniss

der für die bezüglichen Namen gebrauchten Abkürzungen.

Ba. für Bär, Br. für F. J. C. Bredow (de dialecto Herodoti), Kr. für K. W. Krüger, Ga. für Gaisford, Lg. für F. Lange (deutsche Uebersetzung), La. für Larcher, Lh. für Lhardy, Sch. für Schweighaeuser, St. für Steger, Va. für Valckenr., We. für Wesseling, Wy. für Wyttenbach.

Spr. bezeichnet griechische Sprachlehre sowohl die grössere als die kleinere, die etwa in Parenthese stehende Zahl die abweichende Zahl in jener; nur die grössere bezeichnet gr. Spr.; auf den zweiten Band, von dem jetzt auch die Syntax erschienen ist, wird durch Di. verwiesen.

Nachwort.

Motto: Wir gönnen es einem Armen gern auf unserm Felde Aehren zu lesen; wenn er uns aber die schönsten Garben massenhaft entwendet, so darf er sich nicht wundern, wenn wir ihn Dieb schelten.

(Anonymus.)

Vor mehreren Jahren machte ich Hrn. Lhardy den Vorschlag mit mir gemeinschaftlich eine Ausgabe des Herodot mit erklärenden Anmerkungen zu liefern. Ihm sollte was den Sprachgebrauch des Herodot beträfe zufallen; mir die Vergleichung mit dem attischen; Andres sollte nach gemeinsamer Besprechung festgestellt werden. Diese Verbindung, glaubte ich, würde dem Schriftsteller vortheilhaft und wohl auch uns beiden in mehr als einer Hinsicht erspriesslich werden. Hr. Lhardy jedoch lehnte meinen Vorschlag ab, um auf einen ihm um dieselbe Zeit von der Weidmannschen Buchhandlung gemachten Antrag einzugehen, und so musste ich mich entschliessen eine Bearbeitung des Herodot mit eignen Mitteln zu unternehmen. Denn die Sache aufzugeben war mir nicht möglich, theils weil dieser Schriftsteller in dem Cyklus der von mir zu bearbeitenden Werke eins der wesentlichsten Glieder bildet, theils weil die Durcharbeitung desselben zum Behuf der Vollendung meiner griechischen Sprachlehre unerlässlich war. Ueberdies glaubte ich für den Herodot selbst so Erhebliches, wovon ich Vieles erst bei der Bearbeitung selbst zu finden hoffen durfte, leisten zu können, dass ich auf die Förderung und Mittheilung desselben nicht verzichten mochte.

Wenn ich jetzt bei meiner Bearbeitung Hn. Lhardy's Leistungen benutzt habe, so ist dies natürlich nur in dem Maasse geschehen wie ich als Mann von Ehre es durfte, ohne den Namen eines schamlosen Plagiators zu verschulden, obgleich die alles erlaubte Maass weit überschreitende Weise in der H. Hertlein meine Bearbeitung der Xenophontischen Anabasis für seine im Weidmannschen Verlag erschienene Ausgabe dieses Werkes geplündert hat mich berechtigt hätte sehr viel weiter zu gehen.

Dass diese Arbeit des Herrn Hertlein bereits in einer zweiten Ausgabe vorliegt ist eine Beschimpfung des deutschen Namens. Denn in meiner Schrift „über die handlichste Art Schulausgaben zu fertigen“ (nämlich durch Abschreiben eines guten Vorgängers) habe ich nachgewiesen dass H. Hertlein seine Anmerkungen etwa zur Hälfte von mir abgeschrieben hat; nachgewiesen

dass gerade das Beste und Wesentlichste was sie enthält mir entwendet ist. Auch haben, wie ich höre, selbst Männer die nichts weniger als mir wohl wollen nach eigener Ansicht der Plagiatausgabe ihren Abscheu vor einer solchen literarischen Flibustiererei in den stärksten Worten ausgesprochen. Und dennoch ist die Plagiatausgabe stark gekauft worden; gekauft worden, ungeachtet sie verhältnissmässig theurer ist als meine viel reichhaltigere Arbeit; bloss desshalb gekauft worden, weil H. Hertlein mich schamlos geplündert hat. Denn wie viele Käufer würde die Plagiatausgabe wohl gefunden haben, wenn H. Hertlein seine Anmerkungen bloss mit einer mässigen Zuthat der meinigen versetzt hätte? Hoffentlich wäre der grösste Theil der Exemplare Maculatur geworden. Ich habe die Plagiatausgabe zum Behuf der vierten Auflage meines Werkes näher verglichen, aber ich erinnere mich nicht dass sie mir irgend etwas Brauchbares geboten hätte. So geschickt hat der kluge Mann sich gegen Repressalien sicher zu stellen gewusst.

Ist es denn aber möglich dass die ehrlichen Deutschen ein Buch bloss desshalb kaufen weil der Verfasser einen Vorgänger auf eine schamlose Weise plagiirt hat? dass sie, selbst ehrlich, doch eine so grosse Sympathie für literarischen Raub und literarische Räuber hegen? Es scheint undenkbar. Vielmehr muss man zur Ehre des deutschen Namens annehmen dass wenigstens die meisten Käufer, des bezüglichen Werthes der Ausgaben unkundig, durch gewissenlose oder unwissende Empfehler verführt, ihr Geld für eine Plagiatausgabe hingaben, während sie ungefähr für denselben Preis ein ehrlich erarbeitetes und viel vollständigeres Werk erhalten konnten.

Was man dem Deutschen in Bezug auf Empfehlungen zu bieten wagen darf zeigt eine Recension der Plagiatausgabe. Der Recensent hat den Belauf der Entwendungen vollkommen gekannt und wird auch wohl anerkannt haben dass in diesem Zweige der Literatur, in dem man denn doch etwas Ehrenhaftigkeit zu finden gewohnt ist, noch niemals eine so maasslose Plünderung eines noch lebenden Schriftstellers in gleicher Weise vorgekommen ist. Aber was geschieht? Regt sich darüber bei ihm ein sittliches Gefühl? Aeussert er sich mit Entrüstung über die Zügellosigkeit dieser literarischen Buschklepperei, wie es Recensenten ihrer Pflicht gemäss in solchen Fällen zu thun pflegen? Nichts weniger als das. Er findet die Sache ganz naturgemäss; belobt sie schier. Denn, das ist der Kern seiner Moral, ich hätte ja viel Gutes und H. Hertlein gebrauche viel; warum also solle er nicht, was er irgend glaubt gebrauchen zu können von mir entnehmen; in eben der Form wie er es bei mir findet entnehmen, sintemal diese Form leichter zu verderben als zu übertreffen sei. Gewiss eine höchst einleuchtende Moral, die der herzlichsten Zustimmung aller Plagiatoren versichert sein kann.

Es giebt Leute denen die einfachsten sittlichen Pflichten, wenn deren Verletzung ihren Interessen förderlich ist, schwer begreiflich zu machen sind. Ich will es hier einmal durch eine Vergleichung versuchen. Wenn Jemand den angestellten Herren sagen wollte: „Ihr habt des Gehaltes zu viel; ihr müsst, wofern ich euch nicht noch Aer-

geres zufügen soll, für mich und einen meiner Freunde jährlich einige hundert Thaler abgeben: würden der Herr Plagiator und seine Herren Helfershelfer das auch in der Ordnung finden? Nun aber besteht mein Gehalt in dem Ertrage meiner Schriften. Wer mir diesen durch literarische Flibustierei verringert, ist moralisch um kein Haar besser, als wer mir eine entsprechende Summe raubt oder entwendet.

Es ist schon längst bemerkt worden dass sich das literarische Coteriewesen nirgends so sehr als bei den Deutschen durch die widerwärtigste Eckelhaftigkeit auszeichne.

Aber, wird man einwenden, so stark wie es allerdings scheine könne doch H. Hertlein mich unmöglich geplündert haben. Denn wie würden sonst die Herren die an der Spitze des Unternehmens stehen mit ihren Namen die Plagiatausgabe garantiren? Würden sie nicht vielmehr der etwa nur auf ihren Vortheil bedachten Buchhandlung erklärt haben dass entweder die Plagiatausgabe cassirt werden oder sie aufhören müssten die intellectuellen und moralischen Vertreter des Unternehmens zu sein? Offenbar würden sie sonst als Mitschuldige erscheinen, um so mehr da sie doch wohl ihre Tantieme bezögen, eine Tantieme also auch von der Plagiatausgabe. Die Herren beschäftigten sich ja auch mit deutscher Literatur und kennten also gewiss ein sehr bekanntes Wort Lessings (Antiq. Briefe 56): »der Wirth der in seiner Kneipschenke morden« [könnte auch heissen rauben] »lässt, ist um kein Haar besser als der Mörder« [Räuber] Gewiss kennen sie das. Indess Lessing, sonst freilich kein ganz übler Mann, war denn doch ein arger Grobian. Pfui! So etwas einem königl Preussischen Professor und Geheimen Rath (dem seligen Hr. Klotz) zu sagen! In unserm gebildeten Zeitalter würde man doch so starke Ausdrücke verabscheuen, — auch wenn man sie für vollkommen verdient hielte. Hier nun vollends. Die bezeichneten Herren sind unstreitig ehrenwerthe Männer (das sind sie Alle, Alle ehrenwerthe Männer); und wenn man sie fragte ob sie das Plagiatsystem des Hn. Hertlein für ein ehrenwerthes oder so was hielten, so erlaube ich mir zu zweifeln dass sie mit einem glatten und bündigen Ja! antworten würden. Wenn sie dennoch mit der Garantie ihrer Namen auch die zweite Auflage der Plagiatausgabe, bei der ihnen der bezügliche Thatbestand vollkommen bekannt sein musste, den Namen des Plagiators zu schirmen sich gemüssigt finden, so werden sie, vermuth' ich, die moralische Rücksicht aufzugeben und sich auf den höhern Standpunkt von Staatsmännern und Feldherren gestellt haben. Die neuere Diplomatie hat bekanntlich den Grundsatz eine Garantie zu der sie sich verpflichtet hat gerade so weit zu bethätigen als es nützlich ist; und ein Feldherr fragt viel nach der Moralität seiner Soldaten, wenn sie nur brauchbar sind. Wenn so ein Baschkire gelegentlich marodirt und plündert, auch gut; wenn er dabei nieder gehauen wird, desto leichter zu verschmerzen, wenn er die Tantieme seiner Dienste gewährt hat.

Gegen die Weidmannsche Buchhandlung auf diesem Wege noch ein Wort zu verlieren ist kaum der Mühe werth. Sie hat den Standpunct des Gelderwerbes; ich den des Rechtes und der Sittlichkeit. Und dabei ist eine Vereinbarung nicht möglich Nur eins muss

ich noch gegen sie bemerken. In der kleinen Schrift die sie zur Beschönigung ihres Verfahrens drucken liess und die ich in meiner Deuterologie über Plagiate zerlegt habe, war sie impertinent genug zu äussern: »Herr Krüger scheint zu glauben im ausschliesslichen Besitze des Rechtes zu sein, Ausgaben von Xenophons Anabasis zu machen.«*) Ich habe ihr dort das Nöthige gesagt; hier aber jetzt noch eins. Auch die Hn. Constantin Matthiä und Raphael Kühner haben Ausgaben des Werkes mit deutschen Anmerkungen besorgt und meine Arbeit in reichem Maasse benutzt, aber dennoch in einer Weise die ich weder für unerlaubt noch für unehrenhaft halte. Dabei gereicht es mir zum Vergnügen Hn. Matthiä das Zeugniss geben zu können dass er wirklich etwas für das Werk geleistet hat. Nur lobend erwähnen kann ich sein Programm über die kritische Behandlung der Xenophonischen Anabasis und selbst von seinen Conjecturen (in der Ausgabe) habe ich mehrere der Beachtung werth gefunden. Dagegen wüsste ich nicht dass die Ausgaben der Hn. Hertlein und Kühner, der die Menschheit zugleich mit einer deutschen und lateinischen Bearbeitung bereichert hat, als ich sie zum Behuf der vierten Auflage meines Werkes verglich, mir ausser dem von mir Entlehnten irgend etwas Erhebliches als Schutt und wieder Schutt geboten hätten. Ob ich in der zweiten Auflage der Hertleinischen Arbeit, die zu vergleichen es mir seither noch an Musse gefehlt hat, des Guten erheblich mehr finden werde, glaube ich mit ziemlicher Ruhe abwarten zu können.

*) Hatte denn keiner von den Häuptlingen Kopf genug in diesen und ähnlichen Stellen auf den ersten Blick die bezüglichlichen Absurditäten zu entdecken? Bedachten denn die Herren nicht dass man jedenfalls sie für das Schriftstückchen mit verantwortlich machen würde, um so mehr da die Vermuthung nahe lag dass einer von ihnen der Verfasser des Werkleins sein könnte. Denn sie bedurften der Vertheidigung unfehlbar weit mehr als die Buchhandlung, der Mancher gern die Entschuldigung der Unkunde zu Gute kommen liesse, wenn sie sich nicht in einen Streit gemischt hätte der ihre Kräfte bei Weitem überstieg. Oder wädhnten die Herren dass ihre Ehre vollkommen gesichert sei, wenn Sie sich nur hübsch hinter den Coulissen hielten? Diese Coulissen sind ein so schwacher Schild dass jeder Pfeil der den sich dahinter Verkriechenden bestimmt ist sie vollkommen eben so gut trifft als wenn sie ungedeckt hervorträten, was jedenfalls offener und männlicher wäre.

Nauen bei Berlin den 31. Mai 1855.

K. W. Krüger.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΣΤΟΡΙΗΣ ΑΠΟΔΕΞΙΣ.

Mit erklärenden Anmerkungen

von

K. W. Krüger.

Zweites Heft.

Berlin.

J. Krüger's Verlagsbuchhandlung.

1855.

Ἡροδότου Ἀλικαρνησέως ἱστορίας ἀπόδεξις.

Γ.

Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων¹
καὶ ἄλλους τῶν ἤρχε καὶ Ἑλλήνων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην
τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα αἰτεῖ Ἀμασιν θυ-
γατέρα, αἰτεῖ δὲ ἐκ συμβουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος^{parce a suite}
Ἀμάσι ἐκρηξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερῶν, ^{basileu}
ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἐκδοτὸν ἐποίησε ἐς Πέρσας,
ὅτι Κύρος πέμψας παρ' Ἀμασιν αἰτεῖ ἱερὸν ὄφθαλμῶν ὃς εἶη ἄρι-
στος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος ἐνήγε^{arguere}
τῇ συμβουλῇ [κελεύων] αἰτέειν τὸν Καμβύσεα Ἀμασιν θυγατέρα,
ἵνα ἡ δοῦς ἀνιψίῳ ἢ ^{tu} ^{fratri} μὴ δοῦς Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμασις τῇ
δυναμὶ τῶν Περσέων ἀχθόμενος^{considerans} καὶ ἀρρωδέων οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι
οὔτε ἀρνήσασθαι· εὐ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐκ ὥς γυναῖκά μιν ἐμελλε
Καμβύσης ἐξεῖν ἀλλ' ὥς παλλακὴν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος ἐποίησε
ταῦτα. ἦν Ἀπορίω τοῦ προτέρου βουσιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε
καὶ εὐειδής, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη, οὐνομα δέ οἱ ἦν Νίτηις.
ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἀμασις ἐδόμησας^{educavit} ἐσθλῇ τε καὶ χρυσῷ ἀπο-
πέμπει ἐς Πέρσας ὥς ἑωντοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὥς μιν ἡ-
σπάζετο^{addisset} πατρόςθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς· “ὦ βασι-
λεῦ, διαβεβλημένος ὑπ' Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμω

C. 1. § 1. τοιήνδε. Den Grund braucht man nicht zu verwerfen, wenn man auch zugiebt dass es daneben auf Erweiterung des Perserreiches abgesehen war. Despoten handeln auch in grossen Dingen oft nach kleinlichen Motiven. — Ἀμάσι für Ἀμασιν Lh. gr. Spr. 46, 7, 3. Dieselbe Verwechslung in den Hsn. 3, 4, 1. — ἐκδοτὸν ἐποίησε correlat dem ἐκδοτὸν γίνεσθαι 6, 85, 2. vgl. zu 1, 71, 2. — παρ' für παρά Bk. zu 1, 189, 1.

§ 2. ἐνήγε. Καμβύσεα schwebt schon als Object vor. (Sch.) Vielleicht ist *κελεύων* zu streichen. — ἀρνήσασθαι. gr. Spr. § 40 unter dem W. — ἐμελλε. Auch Her. hat bei μέλλειν, βούλεσθαι und δύνασθαι nur das einfache Augment. (Br.) — μεγάλη. zu 1, 199, 4. — χρυσῷ goldenem Geschemide.

§ 3. ἡσπάζετο erg. ὁ Καμβύσης, als Hauptsubject der Darstellung. vgl. zu 2, 128. — διαβεβλημένος dass du getäuscht bist, in dieser Bed.

ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς ἔωντοῦ θυγατέρα διδοῦς, ἑοῦσαν τῇ ἀληθείᾳ Ἀπρίῳ, τὸν ἐκείνος ἔοντα ἔωντοῦ δεσπότεα μετ' Αἰγυπτίων ἐπανα-
στὰς ἐφόνευσε." τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤ-
γαγε Καμβύσεια τὸν Κύρου μεγάλως ^{ἐν τῇ} θυμωθέντα ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω
2 μὲν νυν λέγουσι Πέρσαι, Αἰγύπτιοι δὲ οἰκιστὲς ^{ἐν τῇ} Καμβύσεια, φάμι-
νοι μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγατρὸς γενέσθαι. Κύρον γὰρ
εἶναι τὸν πέπφοντα παρ' Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύ-
σεια. λέγοντες δὲ ταῦτα οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λήρη
αὐτοὺς (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι τὰ Περσέων νόμιμα ἐπιστεύαται καὶ
Αἰγύπτιοι), οἳ πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφι νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι γη-
σίον παρεόντος, αὐτὶς δὲ οἱ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς
ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης.
ἀλλὰ παρατρέπονσι τὸν λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίᾳ συ-
γγενέες εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει, λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος,
ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός, ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθούσῃ τις
παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεστειῶτα τέκνα
εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῶν ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ ὑπερθωμάζονσα,
ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἑοῦσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε· "τοιοῦνδε
μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἑοῦσαν Κύρος ἐν ἀτιμίᾳ ἔχει, τὴν δ' ἐ-
π' Αἰγύπτου ἐπίκτητον ἐν τιμῇ τίθεται." τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ
Νιήτῃ, εἰπεῖν ταῦτα, τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμ-
βύσεια· "τοιγάρ τοι, ὦ μῆτερ, ἐπεὶ ἐγὼ γένωμαι ἀνὴρ, Αἰγύπτιον
τὰ μὲν ἄνω κάτω θήσω, τὰ δὲ κάτω ἄνω." ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔπα-
ώς δέκα κου γεγονότα καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θώματι γενέσθαι· τὸν
δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπέτε ἀνδρώθῃ καὶ ἔσχε τὴν βασι-
λήην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἴγυπτον στρατηγὴν.

4 Συνήνεκε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιοῦνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν ἐπ-
στράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν Ἀμάσιος ἀνὴρ γένος μὲν
Ἀλικαρνησσεύς, οὐνομα δὲ οἱ ἦν Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς καὶ τὰ
πολεμικὰ ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι, ἐ-

öfter bei Her. u. Ar., nicht in der att. Prosa. Ueber das Particip Spr. 56.7, 4. (5) — ὅπ' für ὑπό Bk. Denn auch ὑπό scheint Her. überall elidirt zu haben. — σοι τοι? ἀσκήσας, καλλωπίσας Greg. K. vgl. zu 2, 130. (Lh.) — δεσπότεα. zu 1, 11, 3.

C. 2. οἰκιστὲς. zu 1, 4, 2. — ἐπὶ. zu 1, 84, 3. — μὲν für μιν Kr. vgl. 2, 120, 3. 142, 2. etc. Attisch ist οὐ μὴν οὐδέ. Kr. zu Thuk. 1, 3, 4. — ἐπιστεύαται. Di. 30, 4, 7. — βασιλεῦσαι. zu 1. 13. 2, 174. — αὐτὸς δέ. zu 1, 90, 2. — ἐκ. gr. Spr. 47, 6, 5. — παρατρέπονσι. verdrehen. (Lg.)

C. 3. § 1. μὲν. zu 1, 182.

§ 2. μὲν. zu 2, 60, 1. — οἱ. Di. 48, 12, 2. — τὸν πρεσβ. — Καμβύσεια. gr. Spr. 50, 1, 11. — ἐν θώματι γενέσθαι auch 7, 218, 1. — ἔσχε. zu 1, 7, 2.

C. 4. § 1. ἐπιστράτευσιν. Sonst ἐπιστρατιά, auch bei Her. ἐπιστρα-
τηγῇ. — τῶν ἐπικούρων, Hellenen und Karer 3, 11. vgl. 2, 163. (Bä.) — γένος μὲν, οὐνομα δὲ οἱ ἦν. zu ἦν 2, 134, 2. vgl. 3, 41. — πολεμικά,

μυθολογία
 ἀρξάμενος πλοῖον ἐξ Αἰγύπτου, βουλούμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους.
 αἱ δὲ ἄντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικουροῖσι λόγου οὐ σμικροῦ ἐπιστά-
 μενόν τε τὰ περὶ Αἰγυπτίων ἀνέκδοτα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπου-
 δῆ καί μιν ἐλθεῖν. μεταδιώκει δὲ τῶν εὐνούχων τὸν πιστότατον
 ἀποστίας τριήρεϊ κατ' αὐτόν, ὃς αἰρεῖται μιν ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ οὐκ
 ἀγάγεε ἐς Αἰγυπτον· σοφίῃ γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης· καταμε-
 νίας γὰρ τοὺς φυλάκους ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὠρμημένῳ δὲ
 Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἰγυπτον καὶ ἀπορέοντι τὴν ἑλασιν ὅπως
 τὴν ἀνδρῶν διεκπερῆ, ἐπελθὼν φράζει μὲν καὶ τὰλλα τὰ Ἀμασίου
 κρήματα, ἐξηγεῖται δὲ καὶ τὴν ἑλασιν, ὥδε *καταραινέων*, πέμψαντα
 κατὰ τὸν Ἀραβίων βασιλεῖα δέεσθαι τὴν διέξοδόν οἱ ἀσφαλεῖ παρα-
 στήν. μούνη δὲ ταύτῃ εἰσεὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἰγυπτον. ἀπὸ γὰρ
 Φοινίκης μέχρι οὖρων τῶν Καδύτιος πόλιος γῆ ἐστὶ Σύρων τῶν Πα-
 λαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἰούσης πόλιος, ὡς ἐμοὶ
 δοκεῖ, Συρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ
 ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου, ἀπὸ δὲ Ἰηνύ-
 σου αὖτις Σύρων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον
 ὄρος τένει· ἐς θαλάσσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ
 λόγος τὸν Τυφῶ κεκρυφθῆαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἰγυπτίος. τὸ δὴ με-
 τὰ Ἰηνύσου πόλιος καὶ Κασίου τε οὖρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λί-
 μνης, ἐν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας
 ἰδίαι, ἀνδρόν ἐστι δεινῶς.

Τὸ δὲ ὀλίγον τῶν ἐς Αἰγυπτον ναυτιλλομένων ἐννεώκασι, τοῦτο
 ἔργον φράσω. ἐς Αἰγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης καὶ πρὸς ἐκ
 Φοινίκης *κέραμος* ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους· ἐκάστου καὶ
 ἐν κερύμῳ οἴνηρόν ἀριθμῶ *κεῖμενον* οὐκ ἐστὶ ὡς λόγῳ εἰπεῖν ἰδέ-
 σθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἄν, ταῦτα ἀναισιμούνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο

wie Thuk. 2, 39, 1; gew. so polemia, wie auch hier einige Hsn. — οἶα. zu 1, 61, 1. — λόγον. zu 1, 148, 1.

§ 2. περιῆλθε berückte. Ar. Ritter 1141: σοφῶς αὐτοὺς περιέχουμαι πρὸς ὁμιλίαν φρονεῖν καὶ ἐξαπατέλλειν. (Pape.) Selten so. — ἀπορέοντι τὴν ἑλασιν. zu Thuk. 5, 40, 3. In der gewöhnlichen Atthis jedoch findet sich bei ἑκτῷ der Ac. nur eines substantivierten Neutrums. — διεκπερῆ ist Con-junctiv. Spr. 54, 7 A. (1.) — ὥδε, δέεσθαι. gr. Spr. 57, 10, 9.

C. 5. μούνη. zu 1, 84, 2. — ταύτῃ, durch die Wüste. (Lh.) — γῆ ἢ ὄρος. — Σύρων τῶν ἐν Π. zu 2, 104, 2. 159. — ἀπὸ ταύτης, epataleptisch. zu 2, 102, 1. 107. 124, 1. etc. — ἐστὶ τοῦ zu 1, 7, 1. 82, 1. — Ἀραβίων, wie 3, 7. zu τὸν Κόλχον 1, 2, 2. — Σύρων, ἐστὶ. — ὅσον τε. zu 1, 126, 1. Ueber die Angaben vgl. Voss Mythol. Br. IV S. 126 f. Anders Kennel in Bredows Unters. II S. 496.

C. 6. ἐννεώκασι. Di. 40 unter νοῖα. — ἔργον φράσω. zu 1, 3, 2. — καὶ πρὸς. zu 2, 142, 2. — κέραμος. Spr. 44, 1, 1. — ἀριθμῶ gehört zu ἐν: nicht eins an Zahl. (Sch.) — κεῖμενον, ἐστὶν. einige Hsn. — ὡς λόγῳ εἰπεῖν. zu 2, 15, 2. — ἰδέσθαι. gr. Spr. 40 unter ὁρῶ. — ἀναισιμούνται. zu 1, 72, 2. — δεῖ, nämlich nach späterer persischer An-

φράσω. δεῖ τὸν μὲν ^{in jistule} δῆμαρχον ἐκαστον ἐκ τῆς ἐνωτοῦ πόλιος σὺλλε-
ξαντα πάντα τὸν κέραμον ἄγειν ἐς Μέρφιν, τοὺς δὲ ἐκ Μέρφιος ἐ-
ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζειν πλήσαντας ὕδατος. οὗτω δὲ
ἐπιφοιτῶν κέραμος καὶ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τὸν παλαιὸν
Τχομίζεται ἐς Συρίην. οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν τῆς
τὴν παρασκευάσαντες ἐπ' Αἰγυπτίον, κατὰ δὴ τὰ εἰρημένα ^{aus dem} ὕδατι,
ἐπειτε τάχιστα παρέλαβον Αἰγυπτίον. τότε δὲ οὐκ ἔνστις ^{aus dem} τοῦ
ὕδατος ἑοίσμου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνηστέος ξείνον
πέμπας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης ἐπ-
ῆχε, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ. ^{aus dem} σέβονται δὲ Ἀράβιοι
πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τριπλῶς
τοιῶνδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιεσθαι ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέ-
ρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστειὼς λίθῳ ^{aus dem} ὅξῃ τοῖς ἰσῶ τῶν χειρῶν παρὰ τοῖς
δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν ποιευμένων τὰς ^{aus dem} πίστις, καὶ
ἐπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκνδα ^{aus dem} ἀλῶνται τῶν αἵματι ἢ
μέσῳ κειμένους λίθους ἐπτά, τοῦτο δὲ ποιεῶν ἐπικαλεῖ τὸν π Διόν-
υσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντες δὲ τούτου ταῦτα ὁ τὰς πίστις
ποιησάμενος τοῖσι φίλοις ^{aus dem} παρεγγυᾷ τὸν ξείνον ἢ καὶ τὸν ἀσπίον, ἢ
πρὸς ἀσπίον ποιεῖται· οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαίως
σέβονται. Διόνυσον δὲ θεὸν μῦθον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῖνται εἶ-
ναι καὶ τῶν τριῶν τὴν ^{aus dem} κορυὴν κείρεσθαι φασὶ κατὰ περ αὐτὸν τὴν
Διόνυσον κικάρθαι· κείρονται δὲ ^{aus dem} περιτρώχαι, περιξυροῦντες τοὺς
κροτάφους. οὐνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον Ὀροτάλ, τὴν δὲ Οὐ-
ρανίην Ἀλλιάτ.

ordnung 3, 7. (Lh.) — δῆμαρχον, κωμάρχον, Schulze. Denn δῆμος und
κώμη sind synonym. Aristot. Poet. 3. — ἐξαιρεόμενος ausgeladen, aus
den Schiffen, wie 4, 196, 4. (Sch.) Oder ausgeleert? (Lg.) — πλήσαντας,
natürlich erst wo die ἄνδρος anfängt. (Lh.)

C. 7. σάττειν, πληροῦν, wie öfter bei Spätern. Lucr. D. S. 48: ὄγγιν
ὑδατι σασαγμένον. (Va.) Als Object schwebt wohl τὸν κέραμον vor. Andre
denken τὴν ἐσβολήν: nachdem sie diesen Weg mit Wasser versehen
haben. — παρέλαβον eingenommen hatten. vgl. 7, 211, 2. — πυ-
θόμενος, die 3, 4, 2 erwähnten Angaben. — πίστις Beglaubigungen,
sonst auch πιστά. vgl. 3, 8, 1 u. zu Xen. An. 1, 6, 7. — δεξάμενος, gew.
λαβών.

C. 8. § 1. ἀνθρώπων hängt von μάλιστα ab. — ὁμοῖα, adverbial, wie
von Attikern nur Thukydides z. B. 1, 23, 4. vgl. dort die Anm. Eben so
noch 8, 57, 1. 7, 118. 141, 1. — τοῖς μάλιστα erg. σαρμένους. vgl. 7, [118
u.] 141. (Matthiä.) — τῶν βουλομένων hängt von ἄλλος ab. Spr. 47, 23, 4.
(26, 5.) Lh. lässt es von τὸ ἰσῶ abhängen und nimmt τῶν ποιευμένων als Ep-
analepsis.

§ 2. παρεγγυᾷ empfiehlt. (Sob.) Ungew. so. — δικαιοῦσι hal-
ten es für recht. vgl. zu 1, 89, 1. — κορυήν. Spr. 52, 4, 2. Aus κεί-
ρονται τὴν κορυήν. — περιτρώχαι s. die Lexika. Der Ac. ist nach Spr.
46, 3, 2. (5, 6.) zu erklären. — περιξυροῦντες, περιξυροῦντες Va., der es noch
lieber als Interpretament streichen will. Ueber die ungehörige Contraction
Di. 34, 3, 2. — Ἀλλιάτ. zu 1, 131.

Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοις τοῖσι παρὰ Καμβύσῳ ἀπὶ-9
 πένοισι ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾶτο τοιαύδε· ἀσχοῦς καμήλων *Stine*
 ἀΐσας ὕδατος ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας, τοῦτο δὲ
 ποιήσας ἤλασε ἐς τὴν ἀνυδρον καὶ ὑπέμενε ἐνθαῦτα τὸν Καμβύσῳ
 κρατὸν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἰρηται· δεῖ δὲ καὶ
 ἐν ἴσσοι πιθανόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, δηθῆναι. ποταμὸς ἔστι μέ-2
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὐνομα Κόρυς, ἐκδοδοὶ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυ- *red 13*
 θρῆν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται *Indien*
 ἐν βασιλείᾳ τῶν Ἀραβίων, ῥαφάμενον τῶν ὠμοβοῶν καὶ τῶν ἄλ-
 λων δερμάτων ὀχετὸν μήκει ἐξισπέννυμενον *extending* ἐς τὴν ἀνυδρον, ἀγαγεῖν *pipe*
 καὶ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ, ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας δεξαμενάς δρύζα-
 θαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δ' ἔστι δεκάδεκα ἡμε-
 ρων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἀνυδρον. ἄγειν δὲ μιν δι' ὁ-
 πῶν τριῶν ἐς τριῶν χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νελλοῦ ἱστρατοπε-10
 ἵπτο Ψαμμήντιος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπομένων Καμβύσεα. Ἀμασιν
 ἂρ οὐ κατέλαβε ζῶντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ βα-
 λήσας ὁ Ἀμασις τέσσαρα καὶ τεσσαράκοντα ἔτια ἀπέθανε, ἐν τοῖσι
 ἔσθ' οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνένηχθη. ἀποθανὼν δὲ καὶ τα-
 κηθεὶς ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομή-
 σκε. ἐπὶ Ψαμμήντιος δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου φά- *Armenia*
 μα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰ- *Armenia*
 ἰπταί, οὔτε πρότερον οὐδ' αὖτε ὕσθησαι οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ,
 ἵς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου
 περὶ ἅπαν· ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι *in diebus* περὶ ἅπαν. οἱ δὲ Πέρ-11
 αι ἐπέτε διεξέλασαντες τὴν ἀνυδρον ἵκοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων
 ἵς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπικουροὶ οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἰόντες
 ἴδρες Ἕλληνες τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάρῃ, ὅτι στρατὸν ἤ-
 γει ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε.
 τὸν τῷ Φάρῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλειμμένοι, τοὺς ἀγαγόντες
 τὸ στρατοπέδον καὶ ἐς ὅψιν τοῦ πατρὸς κρητῆρα ἐν μέσῳ ἕστησαν
 κρητῶν τῶν στρατοπέδων, μετὰ δὲ ἀγινέοντες κατ' ἓνα ἕκαστον

C. 9. § 1. καμήλων aus Kameeffellen. (Bä.) — ζωὰς lebende, Ggs. zu den geschlachteten, aus deren Fellen die Schläuche bereitet waren.

§ 2. δερμάτων bei ῥάπτειν wie z. B. λίθον bei ποιεῖν etc. Di. 47, 1. vgl. 2, 127, 2. 138, 2. — ἵνα σώζωσι. zu 2, 161, 2. vgl. 1, 196, 4. 197, 2. zu 1, 171, 2.

C. 10. μέγα sehr. zu 1, 32, 3. — ἀνάρσιον unheilvoll. vgl. zu 1, 114, — συνένηχθη eben so mit dem No. 4, 157, 1. 8, 86. vgl. zu 1, 19. — ἐν ταφῇσι 2, 169, 2. — ὕσθησαν. zu 2, 13, 3. — περὶ ἅπαν, später nach, (nur) mit feinem Staubregen, ῥανίσι λεπταῖς Ael. de anim. 6, (We.)

C. 11. ἐνταῦθα. zu 2, 68, 3. — ἀλλόθροον. zu 1, 78, 2. — μετὰ zu 1, 11, 2. — ἀγινέοντες. zu 1, 1, 1. — κατ' ἓνα. zu 2, 98, 2. 124, 2.

τῶν παίδων ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξελθόντι τῶν παίδων οἰόνον τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν, ἐμπιόντες δὲ τοὶ αἵματος πάντες οἱ ἐπικούροι οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς καὶ πεσόντων [ἔξ] ἄμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθει πολλῶν ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι.

- 12 Ὡνυμα δὲ μέγα εἶδον πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων· τῶν γὰρ ὁστέων ^{beathleu} περικεχυμένων χωρὶς ἐκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἔκτετο τὰ ὁστέα, ὡς ἔχωρίσθη κατ' ἀρχάς, ἐτέρωθεν δὲ τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαί, εἰσι ἀσθενεῖς οὕτω ὥστε, εἰ θέλεις ψήφῳ μούνη βαλλεῖν, διαπύραντες, αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραί, μόγις ἂν λίθῳ ἐπαισας διαρῦξαις. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον, καὶ ἐμὲ γ' εὐπιτέως ἐπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι ἐρευνταὶ τὰς κεφαλὰς καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὁστέον. τῶν δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ φαλακροῦσθαι αἰτιὸν ἐστὶ· Αἰγυπτίων γὰρ αἱ τις ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τοῦτοισι μὲν δὲ τοῦτο ἐστὶ αἴτιον ἰσχυρὰς ^{paret} φορεῖν τὰς κεφαλὰς, τοῖσι δὲ Πέρσῃσι οὐκ ἀσθενεῖας φορέουσι τὰς κεφαλὰς αἴτιον τόδε· σκητροφεοῦσι ^{hal} ἐξ ἀρχῆς πλῆθος τῶν τὰς φορέοντες. ταῦτα μὲν νυνὶ τοιαῦτα ἔοντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τοῦτοισι ἐν Παιονίᾳ τῶν ἄμα Ἀχαιμένει τῷ Λαρσεῖον διασφαρέντων ὑπ' Ἰνάρῳ τοῦ Αἰβυος.

- 13 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον οὐδεὶς κόσμῳ. κατεληθέντων δὲ ἐς Μέρφιν ἐπιπεε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μυτιληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσῃν, ἐς ὁμολογίην προκαλούμενος Αἰγυπτίους· οἱ δὲ ἐπέτε τὴν νέα εἶδον ἐσελθούσαν ^{her} ἐς τὴν Μέρφιν, ἐκχυθέντες ἄλλες ἐκ τοῦ τείχεος τὴν τε νέα διέφθειραν καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπῆσαντες ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκεῦμενοι χρόνῳ παρέστησαν, οἱ δὲ

— σφάζειν, nicht σφάττειν, bei Her. stets. (Br.) Ueber σφάζειν ἐς zu 5, 5 u. Xen. An. 2, 2, 9. — ἐξ streicht Kr. zu 1, 76, 2.

C. 12. § 1. θέλεις. zu 1, 139. — οὕτω δὴ τι. zu 1, 163, 2. — μόγις, ὡς μόγις alle Ausgaben; doch ähnlich 3, 108, 1 f. (Sch.) — διαρῦξαις. Spr. 61, 3, 1.

§ 2. ἀπὸ παιδίων von frühster Kindheit (an). Sonst bloss ἐκ παίδων ohne ἀρξάμενοι. Spr. 68, 13, 3. (17, 7.) — μὲν. Epanalepsis des μὲν nach Αἰγύπτιοι. Aehnlich 1, 5, 1 u. oft. — αἴτιον φορεῖν. zu 2, 20, 1. — σκητροφεοῦσι nehme ich transitiv, τὰς κεφαλὰς ergänzend. — πλῆθος als Hütte. (Lh.) — τῶν τὰς. zu 1, 132, 1. — Ἰνάρῳ Kr. hist. phil. Studien I, 161 ff. u. II, 139.

C. 13. § 1. ἐκ. zu 1, 50, 1. — Μυτ. für Μυτ. Ga. — ἄλλες. zu 1, 133, 1. — κρεουργηδὸν schlächtermässig, in Stücke zerhauend, nur noch aus Eunapios angemerkt.

§ 2. χρόνῳ. zu 1, 80, 4. — παρέστησαν unterwarfen sich, wie 3, 65, 1. 6, 140. vgl. 6, 99. (Sch.) Dem. 22, 13 p. 597: οὐ πρότερον τῷ πολέμῳ παρέστησαν πρὶν τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἀπώλαιο. Doch ist dieser Gebrauch

προσιχέας Αἰθιοπες δεισαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγονότα παρέδοσαν σφείας αὐτοὺς ἀμαχητί, καὶ φόρον τε ἐτάξαντο καὶ δῶρα ἐπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρχαῖοι, δεισαντες ὁμοίως καὶ οἱ Αἰθιοες, ἱερα τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Αἰθίοων ἐλθόντα δῶρα φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμψαίους, ὡς ἔμοι δοκεῖ, ὅτι ἦν ὀλίγα (ἐπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνίας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι), ταύτας δρασσόμενος αὐτοχειρὶ διέπεριε τῇ στρατιῇ.

Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμ-14 βύσης, κατίσας ἐς τὸ προύσκειον ἐπὶ λυμῇ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοις Αἰγυπίοις διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ποιεῖν τοιάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουλῇ ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὕδρηιον· συνέπεμπε δὲ καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρήσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνέβωον τε καὶ ἀνέκλειον ὀρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα, ὁ δὲ Ψαμμήνιος προῖδων καὶ μαθὼν ἐκύψε ἐς τὴν γῆν. παρεξελθουσίων δὲ τῶν ὕδροφόρων, δεύτερά οἱ τὸν παῖδα ἐπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχίλων τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχόντων, τοὺς τε αὐχένους καὶ δεδεμένους καὶ τὰ σιόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἤγοντο δὲ ποινήν ἴσοντες Μυτιληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοις σὺν τῇ νηϊ· ταῦτα γὰρ ἔδιδασαν οἱ βασιλῆοι δικασταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ ἰδὼν παρεξιώντας καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἀγόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαιόντων καὶ δεινὰ ποιεούντων, τῷ αὐτῷ ἐποίησε τὸ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ παρελθόντων δὲ καὶ τούτων συνήνεκε ὥστε τῶν

sellen; häufig παρίσταμαι (λο. παρεστησάμην) ich unterwerfe mir. — προσ-
εχέας, τῇ Αἴγυπτῳ. (l.h.) Bei Her. und A. nicht selten scheint das Wort bei
Λυκῆν, die πρόσχωρος so gebrauchen, nicht vorzukommen. — ἀμαχητί.
zu 1, 174, 3. — ἐτάξαντο legten sich auf, wie 4, 35, 1. 165. vgl. 3,
97, 3. (Sch. u. l.h.) So auch Thuk. Kr. zu 1, 99, 3. — ὡς. zu 1, 32, 5.
— ὁμοίως καὶ für ὅμοιος ἂ καὶ Schäfer: ähnlich wie. vgl. 6, 21, 7,
100, 115. (Sch.) Spr. 69, 28, 3. (32, 5.) — ἔτερα. zu 1, 120, 4. — μεμ-
ψαίους. zu 1, 77, 1.

C. 14. § 1 ἀπ' ἧς. zu 1, 1, 2. 47, 1. — λυμῇ. zu 2, 121, 11. — τοῦ-
τον κατίσας, epanaleptisch. vgl. 1, 208, 2, 100. — ὕδρηιον Wasserei-
mer; bei Andern heisst ὕδρειον Brunnen.

§ 2. παρήσαν für παρήσαν oder παρήσαν Reiz. — δεύτερα. zu 1,
46, 3. — δεδεμένους, als ob nicht μετ' ἄλλων sondern καὶ ἄλλους etc. vor-
herginge. (St.) gr. Spr. 63, 4, 3. — Μυτιληναίων für Μιτωλ. Ga. Ab hängt
es von τοῖσι ἀπολομένοις. — ἀνταπόλλυσθαι. gr. Spr. 57, 10, 7.

§ 3. ἀγόμενον für ἀγεόμενον oder ἡγεόμενον Br. Matthiä erklärt letz-
teres: vorangehend. — ἐπὶ θάνατον, wie § 4. zu Xen. An. 1, 6, 10. —
τό, ὃ (ἐποίησε). Eine Hs. τῷ. — δεινὰ. zu 2, 121, 11. — ἐπὶ bei (dem

συμποτείων οἱ ἄνδρα ἀπληκίστερον, ἐκπεπρωκότα ἐκ τῶν ἐόντων ἔχοντά τε οὐδὲν εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς καὶ προσαιτέοντα τὴν σφραγὴν, παρ-
 ῥημένοι Ψαμμήνιτον τε τὸν Ἀμάσιος καὶ τοὺς ἐν τῷ προἰστέτῳ κατ-
 ῥημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα
 καὶ καλέσας οὐνομαστὶ τὸν ἑταῖρον ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. ἦσαν
 δ' ἄρα αὐτοῦ φύλακοι οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκάστῃ
 ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θουμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα
 πέμψας ἄγγελον ἐρωτᾷ αὐτὸν λέγων τάδε. "δεσπότης σε Καμβύσης,
 Ψαμμήνιτε, ἐρωτᾷ διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὄρεων χεκακωμένην
 καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα οὔτε ἀνέβωσας οὔτε ἀνέκλασας,
 τὸν δὲ πτωχόν, οὐδὲν σοι προσήκοντα, ὡς [ἄλλων] πυνθάνεται, ἐτί-
 μηςας." ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε. "ὦ παῖ
 Κύρον, τὰ μὲν οἰκῆα ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίνειν, τὸ δὲ τοῖ
 ἑταῖρον πάθος ἄξιον ἦν δακρύων, ὅς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων
 ἐκπεσὼν ἐς πτωχήν ἄπικται ἐπὶ γήραος οὐδῶ." καὶ ταῦτα [ὡς]
 ἀπενειχθέντα ἀπὸ τούτου εὖ δοκῆειν οἱ εἰρησθαι. ὡς δὲ λέγεται
 ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν Κροῖσον (ἔτιτεύχες γὰρ καὶ οὗτος ἐπι-
 σπόμενος Καμβύσῃ ἐπ' Αἰγύπτον), δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρ-
 όντας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἰκίαν τινα καὶ αὐτίκα κτελεῖν
 τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων σώζειν καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προ-
 15 αστείου ἀναστήσαντας ἄγειν παρ' ἐωντόν. τὸν μὲν δὴ παῖδα εἶρον
 οἱ μειόντες οὐκέτι περιέοντα ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα, αὐτὸν δὲ
 Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες ἦγον παρὰ Καμβύστα, ἐνθα τοῦ λοιποῦ
 διασιᾶτο ἔχων οὐδὲν βλαίον. εἰ δὲ καὶ ἐπιστήθῃ μὴ πολυπραγμονεῖν,
 ἀπέλαβε ἂν Αἰγύπτον ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς, ἐπεὶ τιμᾶν ἐλάσαι
 Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας· τῶν, ἦν καὶ σφρων ἀποστέλει,

Vorübergehen der). — συνήνεκε ὥστε. zu 1, 73, 2. — οἱ. Di. 48, 12, 2. — ἀπληκίστερον, πρεσβύτερον Greg. Kor. p. 529. — ὅσα, ἔχει. (Lh.)

§ 4. μέγα. zu 1, 8, 2. — ἄρα. zu 1, 111, 1. — φύλακοι. zu 1, 84, 1. — ἐξ. zu 1, 114, 2. — ἐξόδῳ Züge der Aus- und Vorübergehenden. (Sch.) — ἄλλων, τῶν τυλάων. Doch ist es wohl zu streichen.

§ 5. ἦ ὥστε. Spr. 49, 2, 4. (49, 4.) — ἐπὶ γήραος οὐδῶ, home-
 rische Formel. vgl. die Lex. ὡς Schäfer. Es ist wohl aus der folg.
 Z. eingefälscht. (Matthiä.) — ἀπό für ἐπό Kr. — ὡς λέγεται, δακρύ-
 ει. zu 1, 65, 3. — ἐτιτεύχες. gr. Spr. u. Di. 40 unter τυγχάνω; über die
 Endung Di. 81, 1, 2. — Καμβύσῃ ἐσελθεῖν. zu 1, 86, 2. — οἱ. Di. 48,
 12, 2. — ἐκ τῶν. 68, 13, 5. (17, 9) — ἀπολλυμένων die zum Tode be-
 stimmt waren. gr. Spr. 53, 1, 6. — ἀναστήσαντας erg. πνᾶς. Spr.
 55, 2, 4. (6.)

C. 15 § 1. ἐνθα. gr. Spr. 66, 3, 2. — διασιᾶτο. Di. 28, 4, 1. — εἰ
 ἐπιστήθῃ μὴ πολυπραγμονεῖν wenn er gewusst (sich dazu verstan-
 den) hätte nicht Neuerungen anzuspinnen. vgl. 7, 29, 2. (Werfer.)
 gr. Spr. 56, 7, 9. Ueber die Sache unten § 2. — αὐτῆς. zu 1, 65, 3. —
 τῶν, ὧν, auf βασιλέων bezogen, von παισὶ abhängig. (Lh.) — αὐτῶν pleona-
 stische Wiederholung des ὧν, durch den Zwischensatz veranlasst. (Lh.) Soph.

ὅμως τοῖσι γε παρὶς αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν² καὶ ἄλλοις ἐστι ^{ἢ τοῦ ἐντιμίου} σταδίων¹ ὥσθ' ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίσασιν ποιεῖν, ἐν δὲ καὶ τῷδε, τῷ [Ἀβυρῶν] Ἰνάρῳ παιδί Θαννύρῳ, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἰὴν πατὴρ εἶχε ἀρχήν, καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πανσίρῳ· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοὶ κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμήνιος ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλω, ἐπεὶ δὲ ἐπ' αἰσῆτος ἐγένετο ὑπὸ Καμβύσῳ, αἷμα ταύρου πιὼν ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.

Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπῆκετο εἰς Σαῖν πόλιν, βουλόμενος¹⁶ ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ γὰρ ἐσῆλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω· ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε καὶ τὰς τριχὰς ἀποτρίβειν καὶ κεντοῦν τε καὶ τὰλλα πάντα λυμαινέσθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες (ὁ γὰρ δὴ νεκρός, αἵ τεταριχυνμένος, ἀντιχεῖ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο), ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι, ἐπιλλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ·³ τὸ ὧν κατακαλεῖν τοὺς νεκροὺς οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροις ἐστι, Πέρσῃ μὲν δι' ὅπερ εἰρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοις δὲ νενομίσται τὸ πῦρ θηρίον εἶναι ἐμφυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθῆναι τὰ περ ἂν λάβῃ, πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. οὐκ ὧν θηρίοις νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταρχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπ' εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὴ οὐδετέροις νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. ὡς μέντοι Αἰγύ-³πτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλ' ἄλλος, τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι, τῷ λυμαινόμενῳ Πέρσαι ἐδόκειον Ἀμάσι λυμαινέσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς πυθόμενος ἐκ μαντηλίου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἐκωτὸν ἀποθανόντα μέλλοι γίνεσθαι, οὕτω δὴ

Phil. 215: οἷς Ὀλύμπιοι θεοὶ δοῖεν ποτ' αὐτοῖς ἀντὶ τούτου ἐμοῦ τυχεῖν. vgl. Hermann dort u. zum Vig. 28. — ἀποδιδούσι. zu 1, 93, 2.

§ 2. νυν. zu 1, 1, 1. — πολλοῖσι aus vielen Vorgängen. vgl. 2, 2, 4, 4, 58. 7, 11, 2. 214. (Sch.) 3, 83, 1. So sonst der Da. bei περμαίρεσθαι. zu 1, 57, 1. — νενομίσασιν. zu 1, 142, 1. — ἐν δὲ. zu 1, 74, 1. — τῷ Ἰ. παιδί ist Apposition zu πρῶτε, wenn dies nicht zu streichen ist. — οἱ. Di. 48, 12, 2. — οὐδαμοί. zu 1, 18, 2. — ἐπ' αἰσῆτος. zu 2, 119, 2.

C. 16 § 1. ποιῆσαι τὰ ἐποίησε. zu 2, 49, 1. — οἰκία. zu 1, 85, 1. — ἐκφέρειν ἔξω. zu 1, 182. 2, 143, 1. Arrian An. 1, 2, 5: προήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς νάπης ἔξω. — ἐπιτελέα. zu 1, 124, 1. — διεχέετο zerfiel, von selbst.

§ 2. ἐν νόμῳ, ἔννομον. vgl. 1, 131. — λέγουσι ist der Da. des Particips. — νέμειν darzubringen. (Sch.) Unten διδόναι. — καταβρωθῇ. gr. Spr. u. Di. 40 unter βρωσάω.

§ 3. ἡλικίην bezeichne hier nicht sowohl das Alter als die Natur, meint La., dem Worte zuwider und der Sache nach nicht nothwendig. —

ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον τὸν μασιγυ-
θέντα ἀποθανόντα ἔθαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης,
ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μάλιστα θεί-
ναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται αἱ ἐς τὴν ταφὴν π
καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι οὐ μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως
δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.

17 Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσάτο τριφασίας στρατίας,
ἐπὶ τε Καρχηδόνιους καὶ ἐπ' Ἀμμωνίους καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβλοῦς
Αἰθιοπας, οἰκημένους δὲ Αἰβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευ-
μένων δὲ οἱ ἔδοξε ἐπὶ μὲν Καρχηδόνιους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀπο-
στέλλειν, ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους τοῦ πεζοῦ ἀποκρίναντα, ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰ-
θιοπας κατόπιος πρῶτον, ὁψομένους τε τὴν ἐν τοῦτοις τοῖσι Αἰθίοφι
λεγομένην εἶναι ἡλίῳ τράπεζαν εἰ ἐστὶ ἀληθῶς, καὶ πρὸς ταύτην τὰ
ἄλλα κατοπομένους, δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλεῖ αὐτῶν.

18 ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιήδε τις λέγεται εἶναι. λειμῶν ἐστὶ ἐν τῇ
προαστείῳ ἐνὶ πλεος κρεῶν ἐφ' ὧν πάντων τῶν τετραπόδων, ἐς τὸν
τὰς μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλει ἐκάστους
1, ἰόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι προσιόντα τὸν βουλό-
μενον· φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι
ἐκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη λέγεται εἶναι τοιή-

19 δε· Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα με-
πέμπειτο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπι-
σταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τοὺτους μετήσαν, ἐν
τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα πλεῖν τὸν ναυτικὸν στρατὸν. Φοί-
νικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσιν ταῦτα· ὀρκιοῖσι τε γὰρ μεγάλῃσι ἐ-
δεδέσθαι καὶ οὐκ ἂν ποιεῖν ὅσα ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρα-
τευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐ-
γίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περ-
σέων· Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι, οἱ

τῷ für ᾧ Struve. — ἀκεόμενος vorbauend. — ἐπιφερόμενα. zu 1, 209, 2. — ἔχουσαι. zu 1, 65, 3. — ἀρχὴν. zu 2, 95. — σεμνοῦν der Ehre wegen auszuschmücken. vgl. 1, 95, 1.

C. 17. τριφασίας. zu 2, 17, 2. — οἰκημένους. zu 1, 27, 2. — Αἰβύης in dem Theile von L. der gr. Spr. 47, 5, 7 — τῇ νοτίῃ, dem indischen, jenseits dem Eingange des arabischen Meerbusens. (Heeren.) — τοῦ πεζοῦ. Spr. 47, 14, 2. (15, 3.) — ἐστὶ vorhanden ist.

C. 18. ἡ τράπεζα, nach Heeren der Marktplatz auf dem der Handel mit den Fremden getrieben wurde. — ἐφ' ὧν getrocknetes, meint Heeren. — ἐπιτηδεύοντας nach einer (klugen) Sitte Sch.; wohl: damit beschäftigt. — τοὺς ἐν τέλει die Obrigkeiten, wie 9, 106, 2. Kr. zu Thuk. 1, 10, 6. — δαίνυσθαι, gegen Bezahlung, meint Heeren. Das Wort, eig. poetisch, hat Her. an einigen Stellen.

C. 19. ἀνδρῶν. zu 1, 201. — μετήσαν für μετήσαν Va. Di. 35, 3, 3. — δουλοσύνην. zu 1, 95, 2. — ἤρτητο. zu 1, 125, 2. — ἐδεδάμεσαν. ἐνδεθ. und hernach ἐνδόντες?

σφάας τε αὐτοὺς ἐδιδώκεσαν Πέρσῃσι καὶ πᾶς ἐκ Φοινίκων ἡγετο, ὁ
ναυτικός στρατός. δύντες δὲ καὶ Κύπριοι σφάας αὐτοὺς Πέρσῃσι
ἰσχυραίνοντο ἐπ' Αἰγυπτίον.

Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, 20
ἐπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν
ᾗτην καὶ δῶρα φέροντας πορφύρεον τε εἶμα καὶ χρύσειον στρεπτόν
κελεύειν καὶ ψέλια καὶ μύρον ἀλαβαστρον καὶ φοινικηίου οἴνου
κύβον. οἱ δὲ Αἰθίοπας οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης λέγον-
ται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ
ἄλλοις χρᾶσθαι αὐτοὺς φασὶ κεχωρισμένοι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλείην τοιῷδε· τὸν ἂν τῶν ἀσπίων κρίνωσι
μέγιστον τε εἶναι καὶ κατὰ τὸ μέγεθος ἔχειν τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξι-
οῦσι βασιλεύειν. ἐς ταύτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ
Ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτῶν ἔλεγον ταῦδε.
"βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος
γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ
δῶρα ταῦτά τοι δίδωμι τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἡδεται χρεώμενος."
ὁ δὲ Αἰθίοψ μαθὼν ὅτι κατοπταί ἤκοιεν, λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιῷδε.
"οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἐπεμψε φέροντας προτιμῶν
πολλοῦ ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι, οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθῆα (ἦκατε γὰρ
κατοπταί τῆς ἐμῆς ἀρχῆς), οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δίκαιος· εἰ γὰρ
ἦν δίκαιος, οὐτ' ἂν ἐπιθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἐωυτοῦ, οὐτ' ἂν
ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἤγε ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. ἰὼν δὲ αὐτῷ
τόξον τόδε διδόντες τάδε ἔπεα λέγετε· βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων συμ-
βουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπειὶν οὕτω εὐπειτέως ἔλκωσι τὰ τόξα
Πέρσαι, ἐόντα μεγάθυϊ τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθίοπας τοὺς μακροβίους
κλήθει ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι· μέχρι δὲ τούτου θεοῖσι εἰδέ-
ναι χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων πασι ᾗτην ἄλλην
προσχεῖσθαι τῇ ἐωυτῶν." ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἀνέεις τὸ τόξον παρέ- 22
δωκε τοῖσι ἦκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἶμα τὸ πορφύρεον εἰρώτα ὃ τι εἴη
καὶ ὅπως πεποιημένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην
περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀνθρώπους

C. 20. ἐπεὶ τε δὲ. Dem Καμβύσῃ entsprechend würde concinner
folgen: ἐς δὲ τοὺς Αἰθίοπας. (Lh.) — ἐντειλάμενός τε καὶ φέροντας. Di.
56, 14, 3. — χρῆν. χρῆ Matthiä. — εἶμα, mehr poetisch für ἱσθήτα. — χρύ-
σειον. Da die Aethioper Gold und Myrrhen im Ueberfluss hatten, so glaubt
Heeren diese Geschenke seien ein Spott gewesen. Aber wozu dieser Spott
und warum denn noch Geschenke anderer Art? — ἀλάβαστρον, attisch
ὁ ἀλάβαστος u. τὸ ἀλάβαστρον. „Im Alabaster sollen sich Salben am besten
halten. Plin. h. n. 36, 8.“ (La.) — οἴνου. Spr. 47, 7. (8.)

C. 31 § 2. τάδε ἔπεα. zu λόγον 1, 9, 1. — οὕτω, wie er es dabei
thut. (Lh.) — τρέπουσι. τράπονσι Br. ποίεονσι 1, 27, 1. — πασι, antike
Zufügung. vgl. 1, 27, 1.

C. 32. § 2. χρύσειον für χρυσοῦν oder χρυσῶν Schäfer. — εἰρώτα τὸν στρε-

1 αρταν = χην, οὐκ ἐστὶν.
2 Ἰνδία. Ἰνδία δὲ δόξω.

ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἴματα. δεύτερον δὲ τὸν χρόνον εἰ-
 ρώτα στρεπτόν τὸν περιανχίνιον καὶ τὰ ψέλια· ἐξηγομένων δὲ τῶν
 Ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτέων γελῶσας ὁ βασιλεὺς καὶ νομίσας εἶ-
 ναι σφεα πέδας εἶπε ὡς παρ' ἑωντοῖσι εἰσι ῥωμαλεώτεραι τουτέων
 πέδες. τρίτα δὲ εἰρώτα τὸ μύρον· ἐιπάντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι
 καὶ ἀλειψίος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ
 ἐς τὸν οἶνον ἀπῆκετο καὶ ἐπύθτετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερησθῆεις τῷ
 πόματι ἐπαίρειτο ὃ τι τε σιτέται ὁ βασιλεὺς καὶ χρόνον ὀκνῶν μα-
 κρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ σιτέσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν,
 ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν τὴν φύσιν, ὀγδῶκοντα δ' ἔτια ζῆς πλήρωμα
 ἀνδρὶ μακρότατον προκτεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθίοψ ἔφη οὐδὲν
 θωυμάζειν εἰ σιτιόμενοι κόπρον ἔτια ὀλίγα ζῶουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν το-
 σαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων
 [τοῖσι Ἰχθυοφάγοις] τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἐωντούς ὑπὸ Περσέων
 23 ἴσσοῦσθαι. ἀντιρομένων δὲ τὸν βασιλεῖα τῶν Ἰχθυοφάγων τῆς ζῆς
 καὶ διαίτης πέρι, ἔτια μὲν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων
 ἀπικνέσθαι, ὑπερβύλλειν δέ τινας καὶ ταῦτα· στήσιν δὲ εἶναι κρέα
 τε ἔφθ'α καὶ πόμα γαλαῖα. θῶυμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων
 περὶ τῶν ἑτέων, ἐπὶ κρήνῃ σφι ἡγήσασθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι λιπα-
 ρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅξιν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡς εἰ
 ζῶον. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι
 οἱ κατάσκοποι ὥστε μηδὲν οἷον τε εἶναι, ἐπ' αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε
 ξύλον μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα, ἀλλὰ πάντα σφεα χωρέ-
 εις βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο εἴ σφι ἐστι ἀληθῶς οἷον τι λέγε-
 ται, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν, τοῦτω τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι. ἀπὸ
 τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀν-
 δρῶν, ἐνθα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσέῃσι δεδῆσθαι· ἐστὶ δὲ ἐν
 τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατος καὶ τιμιώτα-
 τον. θεησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον ἐθεήσαντο καὶ τὴν τοῦ ἡλίου

πτόν fragte über die. vgl. § 2. u. 130, 1. gr. Spr. 46, 9. (15.) — σφέα. σφέας einige Hsn., was doch von Sachen unstatthaft.

§ 2. ὀκνῶσον μακρότατον ζῶει, ὀκνῶς μακρότατος ὄν ζῶει. vgl. zu 2, 102, 2. — ἂν δύνασθαι, aus ἂν ἰδύνατο. (Matthiä.) — ἀνέφερον sich erholten. (Sch.) Wohl transitiv, erg. τὸν ἄρτον: verbesserten. Oder; es einbrächten? — τοῖς Ἰχθυοφάγοις, möcht' ich streichen. — τοῦτο. gr. Spr. 52, 4, 8. — ἐωντούς. zu 1, 84, 1.

C. 23 § 1. ἔτια μὲν. εἶπε oder ein ähnliches Wort ist wohl ausgefallen. Denn es zu ergänzen wäre hier sehr hart. — ἡγήσασθαι erg. λέγειν. zu 1, 59, 1. — εἴη, ἡ κρήνη. — ὅξιν ἀπ' αὐτῆς es sei ein Geruch von, aus ihr gewesen; oder auch: sie hätten nach ihr (in Folge des Bades) gerochen. — ὡς εἰ, ὅσοι.

§ 2. τῶν ὅσα. vgl. § 3, 133 u. gr. Spr. 50, 1, 20. — βυσσόν. Schol. Ar. Frö. 183: Ἴωνες τὸν θυδὸν βυσσὸν λέγουσιν. (We.) — τὰ πάντα. zu 1, 215. — ἀπαλλασσομένων erg. αὐτῶν. zu 1, 3. — ἐν πέδῃσι. zu 1, 66, 2. — σπανιώτατον. Spr. 43, 4, 4. (11.)

λεγομένην τράπεζαν. μετὰ δὲ ταύτην τελευταίας ἐθεήσαντο τὰς θήκας²⁴ αὐτίων, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου^{crystal} τροπῶν τοιῶδε. ἐπειὰν τὸν νεκρὸν λαγχνήτωσιν, εἴτε δὴ κατὰ περ Ἀβγύπτιος εἴτε ἄλλως κως, γυφισάμεντες ἀπαντα αὐτὸν γυφῇ^{gypsum} κοσμέουσι, ἐξομοιουντὶς τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν, ἔπειτα δὲ οἱ περιστάσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κολλῶν· ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὸς δρύσσεται· ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνερὸν διαφαίνεται ὁ νέκρως, οὔτε ὁδμὴν οὐδεμίαν ἄχαριν παρεχόμενος οὔτε ἄλλο αἰετὶς οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερά ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκρῳ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες, πάντων τε ἀπαρχόμενοι καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες· μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες ἰστάσι περὶ τὴν πόλιν.

Θεοσάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατὰσκοποι ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.²⁵ ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὁργὴν ποιησάμενος ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας, οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδεμίαν παρυγγελλας οὔτε λόγον ἑωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἐμελλε στρατεύεσθαι· οἱα δὲ ἐμμανὴς τε ἑὼν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο, Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ ταῖας ὑπομένειν, τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. ἐπεὶ δὲ στρατευόμενος ἔγινετο ἐν Θίβρῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας, καὶ τούτοις μὲν ἐντετέλλετο Ἀμμωνίους ἑξανδραποδισαμένους τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι, αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν ἦε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διελθούσιν τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα ἐπαλειόσκε, μετὰ δὲ τὰ σιτία καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχει καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἁμαρτιάδι ἦν ἂν ἀνὴρ σοφός· νυν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος ἦε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρα-

C. 24. τελευταίας. zu 2, 142, 1. — ὑέλου, eine Art Alabaster. — γυφῇ κοσμέουσι bemalen den Gypsüberzug. — ἐξομοιούντες nachbildend der Erscheinung des lebenden. — ἐς τὸ δυνατόν nach Möglichkeit, auch sonst neben κατὰ τὸ δυνατόν, wie εἰς δύναμιν neben κατὰ δύναμιν. — ἔχει, der mit Gyps überzogene und bemalte Körper. (Werfer.) — αὐτῷ τῷ νέκρῳ wie der blosse, nicht überzogene, Körper. (Werfer.) — οἱ μάλιστα προσήκοντες die nächsten Verwandten. — περὶ τὴν in der Umgebung der.

C. 25 § 1. ὀπίσω. zu 1, 80, 4. — ὁργὴν ποιησάμενος, ὁργισθεὶς, wie 7, 105 u. Thuk. 4, 122, 8. Aehnlich θῶμα, λήθην ποιῆσθαι. (Va.) — λόγον. zu 1, 84, 2. — καὶ οὐ. Parallelismus. zu 2, 48, 2. — φρενήρης seines Verstandes mächtig, poetisch, bei Her. öfter. — Ἑλλήνων, die als Seeleute dienten. vgl. § 3.

§ 2. ἑξανδραποδισαμένους. Spr. 55, 2, 5. (7) — ἐχόμενα. zu 1, 120, 2. — ἐγνωσιμάχει seinen Entschluss geändert hätte, in der attischen Prosa ein seltenes Wort; über das Ip. gr. Spr. 54, 10, 8. — ἐπὶ τῇ. Spr. 68, 37 (41), 8. — ἀρχῇθεν. zu 1, 181, 1. — ἁμαρτιάδι. zu 1, 91, 1.

§ 3. ποιηφαιεῖν sonst ποηφαιεῖν, beides nicht bei Attikern.

1 offer ist - f... ..

τιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηθαγέαιτες δὲ ἔξω-
ον, ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐρ-
γάσαντα· ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες κατέ-
φαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης δεισας τὴν ἀλληλοφαγίην
ἀπαίς τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον ὀπίσω ἐπορεύετο καὶ ἀπικνέεται ἐς
Θήβας πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ καταβὰς ἐς

26 Μέρμριν τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος
οὕτω ἐπρηξε· οἱ δ' αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατιεύ-
σθαι, ἐπειτε ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς,
ἀπικόμενοι μὲν φανεροὶ εἰσι ἐς Ὅασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι
τῆς Αἰσχυριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι, ἀπέχουσι δὲ ἐπὶ ἡμερέων
ὁδὸν ἀπὸ Θηβέων διὰ ψάμμου, οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κα-
τ' Ἑλλήνων γλῶσσαν Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον
λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐνθεῦτεν δέ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμ-
μώνιοι καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐδένας οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν
περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο οὔτε ὀπίσω ἐ-
νόστησαν. λέγεται δὲ ταῦτε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς
Ὀάσιος ταύτης λέναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς
μεταξὺ καὶ μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον δὲ αἵρεσμέ-
νοισι αὐτέοισι ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἑξαιδίον, φορέοντι δὲ
ᾧ τῆς ψάμμου καταχῶσαι σφέας καὶ τρόπον τοιοῦτον ἀφανισθῆ-
ναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγανσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιᾶς
ταύτης.

27 Ἀπυγμένου δὲ Καμβύσῃ ἐς Μέρμριν ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπης,
τὸν Ἕλληνας Ἐπαφὸν καλέουσι· ἐπιφανὲς δὲ τούτου γενομένου αὐ-
τίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἰματὰ τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα καὶ ἦσαν ἐν θαλά-
σσῃ. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, πάγχυ
σφέας καταδόξας ἑωντοῦ κακῶς πρῆξαντος χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν,
ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέρμριος, ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἶρετο
ὅ τι πρότερον μὲν ἰόντος αὐτοῦ ἐν Μέρμρι ἐποίηεν τοιοῦτον οὐδὲν
Αἰγύπτιοι, τότε δὲ ἐπεὶ αὐτὸς παρεῖη τῆς στρατιᾶς πληθός τι ἀπο-
βαλὼν. οἱ δὲ ἔφραζον ὥς σφι θεὸς εἶη φανεῖς, διὰ χρόνου πολλοῦ

C. 26 § 1. οὕτω ἐπρηξε. zu Xen. An. 3, 4, 6. — αὐτέων. Spr. 53, 4, 1. — Ὅασιν. vgl. Rennel in Bred. Unters. II S. 625 ff. u. Ritter Erdk. S. 968. 1004 ff. 1023. 1030. — Αἰσχυριωνίης, von der nichts Näheres be-
kannt ist. vgl. Panofka Res Samiorum p. 81. — διὰ ψ. gehört zu ὁδόν.
— κατ' für κατὰ Bk. zu 1, 202, 2. — τὸ ἐνθεῦτεν. zu 1, 9, 2. — ὅτι μὴ.
zu 1, 18, 2. — οὐδένας. Di. 24, 1, 1.

§ 2. ἐπειδὴ λέναι. zu 1, 24, 4. — γενέσθαι. Hier scheint der Nach-
satz anzufangen; über τε und δὲ zu 1, 153, 2.

C. 27. ἐφάνη, wie γανερὸς 2, 146, 1. — θαλαῖα Festgenüsse, fast
nur dichterisch. — πάγχυ. zu 1, 81, 1. — καταδόξας. zu 1, 22, 2. —
χαρμόσυνα Freudenfest, noch bei Plutarch. gr. Spr. 43, 4, 25. — ὁ τι.
wesshalb. gr. Spr. 46, 3, 4. — διὰ. Spr. 68, 18 (22), 3.

ἰωθὼς ἐπιφαινεσθαι, καὶ ὡς ἱππὸν φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι
 πεχαρηκότες ὀρτάζοντο. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης ἔφη ψεύδεσθαι
 σφίτας καὶ ὡς ψευδομένους θανάτῳ ἐξημῶν. ἀποκτείνας δὲ τοὺτους 28
 δειότερα τοὺς ἱρέας ἐκάλει ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν
 ἱρέων οὐ λήσειεν ἔφη αὐτὸν εἰ θεὸς τῶν χειρῶν ἡθιγμένος εἴη Αἰ-
 γυπτιοῖσι. τοσαῦτα δὲ εἶπας ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν τοὺς ἱρέας.
 οἱ μὲν δὲ μετήσαν ἄζοντες. ὁ δὲ Ἄπης οὗτος ὁ Ἐπαφος γίνεται
 μῦθος ἐκ βοῶς ἣτις οὐκέτι οἷη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βαλέσθαι
 γόνυ. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βούν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κα-
 τίσθαι καὶ μιν ἐκ τούτου τίθειν τὸν Ἄπιν. ἔχει δὲ ὁ μύθος οὗτος
 ὁ Ἄπης καλεσμένος δὴμῆτα τοιάδε, ἐὼν μέλας ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ
 λευκὸν τετράγωνον, ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου λευκὸν τετραγώνον, ἐν δὲ τῇ
 οὐρῇ τὰς τρίχας διπλᾶς, ὑπὸ δὲ τῇ γλώσσῃ κύνδαρον. ὡς δὲ ἦρα 29
 γον τὸν Ἄπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπα-
 σάμενος τὸ ἐγγυμῖδιον θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἀπιοῦ παλεῖ
 τὸν μηρὸν· γέλως δὲ εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας· ὦ κακαὶ κεφαλᾶι,
 τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἐνέμωι τε καὶ σαρκώδεις καὶ ἐπατόντες σφί-
 ρων; ἄξιος μὲν Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ θεός· ἀλλὰ τοὶ ὑμεῖς γε οὐ
 χαίροντες γέλῳτα ἐμὲ θήσεσθε. ταῦτα εἶπας ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα
 πρῆσσαν τοὺς μὲν ἱρέας ὑπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων
 τὸν ἄν λάρβωσι ὀρτάζοντα κτείνειν. (ἡ) ὀρῆ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυ-
 πτιοῖσι, οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεύντο, ὁ δὲ Ἄπης πεπληγμένος τὸν μηρὸν
 ἐφθάρη ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν τελευτήσαντα ἐκ τοῦ
 τρώματος ἐθαψαν οἱ ἱρέες λάρβῃ Καμβύσει. Καμβύσης δὲ, ὡς λέ- 30
 γουσι Αἰγύπτιοι, αὐτὴν διὰ τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρὸς
 τὴν φρονήσας· καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς, τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρ-
 σας φθόνῳ ἐξ Αἰγυπτίου, ὅτι τὸ τόξον μῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ
 δύο δακτύλους εἴχευε, τὸ παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἦνεικαν οἱ Ἰχθυοφά-

C. 28. χειροῦθης mit Händen greifbar. (Va.) — βαλέσθαι. λά-
 βειν Pauw. We. vergleicht βάλλειν ἐς θυμὸν, ungenügend. — κατίσχειν
 herabschieße. — τοιάδε. zu 1, 195, 1. — λευκόν. λευκόν n Caylus.
 Spr. 42, 3, 10. — διπλᾶς. Die aufgelöste Form zu geben ist bedenklich.
 Di. 23, 4, 3. — ὑπὸ für ἐπὶ We.

C. 29. § 1. ὑπομαργότερος etwas rasend, das ὑπό scheint eig.
 auf stille Raserei binzudeuten. Das Wort nur bei Her., „noch 3, 145, 1. 6,
 73, 1.“ (Sch.) — κακὴ κεφαλὴ ist ein gew. Schimpfwort. — ἐπατόντες
 empfindlich gegeu. (Sch.) — οὐ χαίροντες. Spr. 67, 1, 2. — γέλῳτα
 θήσεσθε sollt zum Besten haben. vgl. 3, 38, 1. 7, 209, 1. (Sch.) —
 (ἡ) fñgt Schäfer hinzu. — ἐδικαιεύντο. zu 1, 100.

C. 30 § 1. ἐμάνη wurde rasend. Spr. 53, 5. — ἐξεργάσατο
 brachte um, noch 3, 81, 1. 4, 134, 2. 5, 19. (Sch. u. Lh.) — ἦν οἱ für
 ἦ ἦν. Spr. u. Di. 60, 5 (6), 1. vgl. 3, 81, 1. 34, 1. — τῆς αὐτῆς. τῶν αὐτῶν. Spr.
 53, 2 (3), 1 u. 2. — εἴχευε. Di. 39 unter ἐρύω; sonst ἔλκω. vgl. 4, 10, 1.

1. 214 < 215.

ργοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἶός τε ἐγένετο. ἀποικορμένον
 ὦν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος ὅψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὑπὸ
 τοιήνδε· ἔδοξε οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῇ
 θρόνῳ τῷ βασιλεῖ ἱζόμενος Σμέρδις τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύ-
 σαι. πρὸς ὧν ταῦτα δέσας περὶ ἐωντοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελ-
 φὸς ἄρξῃ, πέμπει Πηρξάσπεια ἐς Πέρσας, ὅς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων
 πιστότατος, ἀποκτείνοντά μιν. ὁ δὲ ἀναβὰς ἐς Σοῦσα ἀπέκτεινε
 Σμέρδιν, οἱ μὲν λέγουσι ἐπ' ἄρξῃ ἐξαγαγόντα, οἱ δὲ ἐς τὴν Ἑρ-
 θρὴν θάλασσαν προαγαγόντα καταποντῶσαι. *Annexed*

- 31 Πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύση τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο, δεύ-
 τερα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν ἐπισπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ
 καὶ συνοικεῖ καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεῇ. ἔγχε δὲ αὐτὴν
 ὧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεισαν πρότερον τῆς ἀδελφεῆς συνοικεῖν
 Πέρσαι. ἡράσθη μὲν τῶν ἀδελφῶν Καμβύσης καὶ ἔπειτα βουλόμε-
 νος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπειόεε ποιήσῃν, εἰρετο καλέσας
 τοὺς βασιλεῖς δικαστὰς εἴ τις ἔστι κελύων νόμος τὸν βουλόμενον
 ἀδελφεῇ συνοικεῖν. οἱ δὲ βασιλεῖς δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γί-
 νονται Περσέων, ἐς οὗ ἀποθάνωσι ἢ σφί παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι
 τούτου· οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγῆται τῶν
 πατρῶν θεσμῶν γίνονται καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακίεται. εἰρομένον
 ὦν τοῦ Καμβύσεω ὑπεκρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλεῖα,
 φάμενοι νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν ὃς κελύει ἀδελφεῇ συνοικεῖν ἀ-
 δελφεόν, ἄλλον μέντοι ἐξευρήναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων
 ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὕτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δει-
 σαντες Καμβύσεια· ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλ-
 λοντες παρεξεῶρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμῆν ἀδελ-
 φεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγχε τὴν ἐρωμένην, μετὰ μέντοι
 οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. τοιούτων δὴτα τὴν νεωτέραν
- 32 ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κτείνει. ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς δι-

§ 2. πρὸς αὐτὰ. zu 1, 88. — ἄρξῃ Herrscher würde. zu 1, 14, 3. — οἱ μὲν λέγουσι ähnlich wie 1, 27, 1. — ἐξαγαγόντα, Πηρξάσπεια ἀποκτείνει Σμέρδιν. — προαγαγόντα für προαγαγόντα Bekker.

C. 31 § 1. ἀμφοτέρων, πατρὸς καὶ μητρός. — ἡράσθη. zu 1, 8, 1 — ἀδελφεῇ συνοικεῖν muss sowohl zu κελύων als zu βουλόμενον ge-
 dacht werden. Spr. 55, 4, 4. (11.)

§ 2. οἱ. zu τούς 1, 68, 3. — κεκριμένοι auserlesen. vgl. 6, 129, 1 mit 130. — ἐς δὲ mit dem Coniunctiv ohne ἂν auch 8, 108, 3. (Lh.) zu 1, 117, 3. Ueber ἐς οὐ 1, 67, 3. — μέχρι τούτου. zu 1, 182. — θεσμῶν. zu 1, 59, 4. — ἐς τούτους. vgl. 2, 60, 3. Eu. Iph. T. 620: ἐκ ἀνάγκῃ καίμην. (Matth.) — ἀνακίεται. zu 1, 97, 2. — ὑπεκρίνοντο. zu 1, 2, 2. — ἐξεῖναι. gr. Spr. 57, 10, 6.

§ 3. περιστέλλοντες. zu 2, 147, 2. — τὴν ἐρωμένην, die Atossa 3, 88, 1. (We.) — ἔσχε, γυναικα, was oft fehlt. Ueber den Ao. zu 1, 7, 2. — ἄλλην, die Meroe, nach Libanios. (We.)

C. 32 § 1. ἀμφὶ τῷ. zu 1, 140, 2.

ἔς, ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι
 Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακ^{καὶ} κύνος, θεωρεῖν δὲ ^{an half}
 καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην, νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος ἀδελφεὸν αὐτοῦ
 ἄλλον σκύλακα ἀπορρήξαντα τὸν δεσμὸν παραγενέσθαι οἱ, δύο δὲ γε-
 νομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικραιτῆσαι τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν
 μὲν Καμβύσεα ἡδεσθαι θεωόμενον, τὴν δὲ παρῆμνην δακρύειν. Καμ-
 βύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο ἐπειρεσθαι διότι δακρύοι. τὴν δὲ εἰπεῖν ὡς
 ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα δακρύσειε, μνησθεῖσά
 τε Σμέρδιος καὶ μαθοῦσα ὡς κεῖνω οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες ^{Cambyse}
 μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω,
 Αἰγύπιοι δὲ ^{an half} ὡς τραπέξῃ περικατημένων λαβοῦσαν Θρῆδακα τὴν γυ-
 ναῖκα περιτίλλαι καὶ ἐπανελεσθαι τὸν ἄνδρα κότερον περιτετιλμένη ἢ
 δασέα^{an half} ἢ Θρῆδαξ ἐοῦσα εἴη καλλίων. καὶ τὸν φάναι δασέαν. τὴν
 δ' εἰπεῖν. "ταύτην μέντοι κοτὲ σὺ τὴν Θρῆδακα ἐμιμήσαιο, τὸν Κύρου
 αἶον ^{an half} ἀποφιλώσας. τὸν δὲ θυμωθέντα ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν
 γαστρὶ καὶ μὲν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. ^{an half}

Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηλοὺς ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ 33
 τὸν Ἄπιν εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἔωθε ἀνθρώπους κακὰ κατα-
 λαμβάνειν· καὶ γὰρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ
 Καμβύσης, τὴν ἰρὴν οὐνομάζουσι τινές. οὗ νῦν τοι ἀεικὲς οὐδὲν ἦν
 τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν.
 τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη· λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν 34
 πρὸς Πηρξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει
 οὗτος, τοῦτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη
 ὡ σμικρὴ, εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε. "Πηρξάσπες, κοῖτόν μὲ τινα νο-
 μίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄνδρα, τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῖντι;"
 τὸν δὲ εἰπεῖν. "ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέας,
 τῇ δὲ φιλοινίῃ σέ φασι πλεόνως προσκέεσθαι." τὸν μὲν δὴ λέγειν
 ταῦτα περὶ Περσέων, τὸν δὲ θυμωθέντα τοιαῦτα ἀμβέβεισθαι. "νῦν
 ἄρα μὲ φασι Πέρσαι οἶνω προσκελμενον παραφρονεῖν καὶ οὐκ εἶναι
 νοήμονα· οὐδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθές." πρό- 2
 προν γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνέδρων ἐόντων καὶ Κροίσου εἴρειτο

§ 2. κεῖνω, Καμβύση. — δὲ ὡς. zu ὅα 1, 207, 1. — περικατημέ-
 νων, Καμβύσου καὶ τῶν συνδιδόνων. — δασέα u. δασέαν für δασεία c. ὅα-
 σίαν Bekker. Di. 22, 6, 1. — ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ schwanger, wie 4, 30.
 (Ba.) vgl. 5, 41, 1. — ἐκτρώσασαν nachdem sie abortirt hatte, at-
 tisch ἀμβλώσασαν.

C. 33. τάδε ἐξεμάνη diese Tollheiten verübte er, wie 3, 34, 1.
 2, 37, 1. Spr. 46, 3, 2. (5, 4.) — ἰρὴν, Epilepsie. (La.) — ἀεικὲς unna-
 türlich, wie 6, 98, 2. (Sch.) Ein poetisches Wort für ἀπεικός.

C. 34 § 1. οὗτος für ὅς, wie τοῦτου für οὗ. zu 3, 30, 1. — καὶ αὕτη, ob-
 gleich nur ein Bedientenamt. — εἰπεῖν δὲ? — πλεόνως zu sehr, πλείωνος 5, 18,
 2. (Sch.) Bei Attikern scheint es nicht vorzukommen. — προσκέεσθαι. zu 1, 133, 2.

§ 2. νοήμων hat Her. nur hier, öfter Dichter. — γὰρ δὲ ἄρα kenn'

1. *Thies (und andere)*

Καμβύσης κοῦς τις δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα (τελέσαι) ἄν-
 ρον, οἱ δὲ ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· ἵα τε γὰρ ἐκείνου
 πάντα ἔχειν αὐτὸν καὶ προσεκτιῆσθαι Αἴγυπτιόν τε καὶ τὴν Θάλασσαν
 Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον, Κροῖσος δὲ παρεὼν τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμε-
 νος τῇ κρίσει εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσει τάδε· “ἔμοι μὲν νυν, ὦ παῖ
 Κύρου, οὐ δοκεῖς ὁμοῖος εἶναι τῷ πατρί· οὐ γὰρ κώ τοι ἔστι εἶδος
 οἷον σὲ ἐκείνος κατελλέπειτο.” ἦσθη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης

35 καὶ ἐπαίρει τὴν Κροίσου κρίσιν. τούτων δὲ ὧν ἐπιμνησθέντα ὀργή
 λέγειν πρὸς τὸν Πηρηξάσπεα· “σύ νυν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀλη-
 θέα εἶτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα ^{αὐτὰ μὲν} παραφρονέουσιν· εἰ μὲν γὰρ τοῦ
 παιδὸς τοῦ σου τοῦδε ἐστέωτος ἐν τοῖσι προθύροισι βυλὼν τυχόντι
 μέσης τῆς καρδίας, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δ’ ἀμάρτυς,
 φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθῆα καὶ ἐμὲ μὴ ^{ἐκείνου} ψεύφροεῖν. ταῦτα δὲ
 εἰπόντι καὶ διατείνοντα τὸ τόξον βαλλέειν τὸν παῖδα, πεσόντος δὲ τοῦ
 36 παιδὸς ἀνασχίζειν αὐτὸν κελύειν καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὥς δὲ
 ἐν τῇ καρδίῃ εὗρεθῆναι ἐνεύντι τὸν διστίον, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα
 τοῦ παιδὸς γελάσαντι καὶ περιχαρῆα γενόμενον· “Πηρηξάσπες, ὡς
 μὲν ἐγὼ τε οὐ μαλίστοι Πέρσαι τε παραφρονέουσιν, δηλὰ τοι γέγονε
 τῶν δέ μοι εἰπέ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπίσκοπον
 τοξεύοντα;” Πηρηξάσπεα δέ, ὀρέοντι ἄνδρα οὐ φρενῆρεα καὶ περὶ
 ἑωυτοῦ δειμαίνοντα, εἰπεῖν· “δέσποτα, οὐδ’ ἂν αὐτὸν ἐγῶγε δοκίω
 τὸν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βαλλέειν.” τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο, ἐτί-
 ρωθι δὲ Περσέων ὁμοφους τοῖσι πρώτοις δυώδεκα ἐπ’ οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ
 ἀξιοχρεῶ ἑλὼν ζῶντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώρυξε. ^{ἀνὰ δὲ τὴν}

36 Ταῦτα δὲ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Ἀνδρὸς νομειῆσαι
 τοισὶδε τοῖσι ἔπεσι. “ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπι-
 ρεπε, ἀλλ’ ἴσχε καὶ καταλάβανε σεωντιόν· ἀγαθόν τοι πρόνοον εἶ-
 ναι, σοφὸν δὲ ἡέπρομηθις· σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωντοῦ πο-
 λήτης ἐπ’ οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ ἀξιοχρεῶ ἑλὼν, κτείνεις δὲ παῖδας. ἦν δὲ

ich sonst nicht verbunden; anders ἄρα δὴ Plat. Krat. 423 d. — τελείσαι
 verglichen, von der Bedeutung τελεῖν εἰς πινος zu welchen gehören
 6, 108, 3. (Sch.) Sonst nie so. Der Infinitiv hängt von κοῖος ab. gr. Spr. 35,
 3, 7. — κρίσει für κρίσει Schäfer. — πατρί für πατρί Br. Di. 21 u. πατῆρ.

C. 35 § 1. εἶτε oder ob. Di. 69, 23 A. — αὐτοῖς ihrerseits. — εἰ
 τυχόντι. gr. Spr. 54, 12, 7. — οὐδέν. Ggs. zu ἀληθῆα. vgl. 3, 21, 1. gr.
 Spr. 54, 16, 13. — γάρ. gr. Spr. 55, 4, 5.

§ 2. ἐγὼ τε für ἐγῶγε Dobree. — δηλὰ. zu 1, 4, 1. — ἐπίσκοπον
 zieltreffend, ein dichterisches Wort; über den Ac. Spr. 46, 3, 2. (5, 4)
 Oester so Spätere. Wytttenbach z. Jul. p. 160 f. Schäfer. — δειμαίνοντα
 zu 1, 159, 1. — ἂν βαλλέειν aus ἔβαλε ἂν. — ὁμοῖους für ὁμοῖα meh-
 rere Hsn. wie 3, 68, 1: ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περσέων. vgl. 3, 142, 2. (Eltz.) —
 ἐπὶ κεφαλὴν den Kopf unten. (Sch.) vgl. 3, 75, 2, 7, 136, 1. (Bä.)

C. 36 § 1. ἡλικίῃ Jugendhitze, wie 7, 18, 1. (Sch.) — καταλάβαν-
 ες hemme, wie 3, 52, 3, 5, 21. (Sch.) vgl. zu 1, 46, 1. — τοι für
 Kr. zu Xen. An. 6, 3, 24. — πρόνοον, ein dichterisches Wort. — σοφόν.

καλλὰ τοιαῦτα ποιήης, ὅρα ὅπως μὴ σευ ἀποσιήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ ὁ σὺς Κῦρος ἐνετέλλειο πολλὰ κελεύων σε νοουθετεῖν καὶ ὑποιδεσθαι ὅ τι ἂν εὕρισκω ἀγαθόν." ὁ μὲν δὴ εὐνοίαν φαινων² συνεβούλευε οἱ ταῦτα· ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε. "σὺ καὶ ἐμοὶ τολμῆς συμβουλεύειν, ὅς χρηστῶς μὲν τὴν σεωντοῦ πατρὶδα ἐπετρόπενυσας, εὐ³ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξῃ ποταμὸν διαβάτῃ ἵέναι ἐπὶ Μασσαγέτας βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέραν, καὶ ἀπὸ μὲν σεωντὸν ὤλεσας τῆς σεωντοῦ πατρὶδος ταχὺς προστάς, ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον πειθόμενόν σοι, ἀλλ' οὐ τι χαίρων, ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προφασίός τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι." ταῦτα δὲ εἰπας ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν.³ Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω· ὁ δὲ ἐπέτε τοξεύσαι οὐκ εἶχε, ἐντελλάτο τοῖσι θεράπονσι λαβόντας μιν ἀποκτείνειν. οἱ δὲ θεράποντες ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ κατακρυπτοῦσι τὸν Κροῖσον, ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ ὥστε, εἰ μὲν μεταμélῃσει τῷ Καμβύσῃ καὶ ἐπιζητήσει τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ ἐκφῆγαντες αὐτὸν ὅμῃρα λύμψονται ζωάγρια Κροῖσο, ἣν δὲ μὴ μεταμélῃσαι μὴδὲ πρὸς μιν, τότε καταχρᾶσθαι. ἐπὶ⁴ θῆε τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕσπερον, καὶ οἱ θεράποντες μαθόντες τοῦτο ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περιεῖν. Καμβύσης δὲ Κροῖσῳ μὲν συνήδεδαι ἔφη περιεόντι, ἐκεί⁵ νους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ καταποδέξασθαι ἀλλ' ἀποκτενεῖν καὶ ἱπολῆσε ταῦτα.

Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς ἐχθρούς ἐξε-³⁷βαίνειτο, μένων ἐν Μέρμφι καὶ Θήκῃς τε παλαιὰς ἀνδλίων καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς· ἐν δὲ δὴ καὶ ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερὸν ἦλθε καὶ πολλὰ τῷγάμῃ κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῷγάμῃ τοῖσι Φοινικηλοῖσι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοινικες ἐν τῇσι κρήρῃσι τῶν τριηρέων περιάρχουσι. ὅς δὲ τούτους μὴ ὕπῳπε, ἐγὼ

zu 2, 23, 2. — ἐπ' οὐδεμιᾷ. Di. 68, 4, 8. — ὅρα ὅπως. zu 1, 8, 2. vgl. 3, 102, 2. — ὁ hat Bekker zugefügt. — ὑποιδεσθαι anrathen, anempfehlen. vgl. 1, 90, 1. 156.

§ 2. χρηστῶς, wie εὖ, ironisch. (Lh.) — ἀπὸ μὲν. Di. 68, 47, 3. — οὐ τι. zu 1, 90, 3. — χαίρων erg. ἀπώλεσας. — ἐπιλαβέσθαι eben so 6. 13. 49. (Sch.) Ueber die Fügung gr. Spr. 61, 6, 8.

§ 3. λόγῳ Berechnung und Absicht. — ὥστε. Di. 63, 2, 1. — εἰ — οἱ δὲ. Di. 50, 1, 11. — ζωάγρια Rettungslohn, nur im Plu., eig. dichterisch. — μεταμélῃσαι für μεταμélῃσαι Kr. Das Wort ist in der att. Prosa selten. gr. Spr. 40 unter μέλω. — καταχρᾶσθαι. zu 1, 82, 5; der Inf. neben dem Indic., indem ὥστε beide Fügungen gestattet.

§ 4. μετέπειτα. zu 1, 25.

C 37. σκεπτόμενος. gr. Spr. 40 unter dem W. — καταγελᾶν mit dem Da. 3, 38, 1. 155, 1. 4, 79, 3. 7, 9, 1. (Sch.) Mit dem sonst regelmässigen Ge. 5, 68, 1. — ἐν für ἐς oder ὡς Bekker. — Παταϊκοί, zwergartige Gestalten, Schutzgötter der Schiffe. — ὅπῳπε für ὀπῳπε Schäfer. Di. 40 u. ὀπῳν. — ἐγὼ δὲ. Di. 50, 1, 11. — Καβεῖρων. Lobeck Agl. p. 1212 ss.

δὲ οἱ σημανένω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἐστὶ. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐ-
 τῶν Καβείρων τὸ ἱρόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσεῖναι ἄλλον γε ἢ τῶν
 ἱρέα· ταῦτα δὲ τὰ γύμνατα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ κατὰ σκῶψας. ^{ἡλικίᾳ} ^{ἡλικίᾳ}
 38 δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφρας παῖδας
 λέγουσι εἶναι. πανταχῇ ὧν μοι δῆλόν ἐστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμ-
 βύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱροῖσιν τε καὶ νομαλοῖσιν ἐπεχείρησε καταγελαῖν. ἢ
 γὰρ τις προθεῖη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς
 καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίτο ἕκαστον
 τοὺς ἐωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολλόν τι καλλίστους τοὺς ἐωυτῶν νό-
 μους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ὧν οἰκός ἐστι ἄλλον γε ἢ μαινόμενον ἄνθρω-
 γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι. ὥς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τῶν
 νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοις τεκμηριοῖσι πύ-
 ρεστι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Λαρεῖος ἐπὶ τῆς ἐωυτοῦ
 ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας εἶρετο ἐπὶ κόσμῳ ἂν χρήματι
 βουλοίτο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐ-
 δενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Λαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰν-
 δῶν τοὺς καλεομένους Καλατίας, οἱ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἶρετο,
 παρεόντων τῶν Ἑλλήνων καὶ δι' ἐρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα,
 ἐπὶ τίνι χρήματι δεξάσθαι ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν
 πυρὶ· οἱ δὲ ἀμβώσαντες μέγα εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν
 νυν ταῦτα νενομίσταί, καὶ ὁρθῶς μοι δοκεῖ Πίνδαρος ποιῆσαι, νό-
 μων πάντων βασιλεὺς φήσας εἶναι.

39 Καμβύσῳ δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου ἐποιήσαντο καὶ Λα-
 κεδαιμόνιοι στρατῆρην ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεια τὸν Αἰάκιος,
 ὃς ἔσχε Σάμον ἱπποναστής, καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος πρὶν
 πόλιν τοῖσι ἀδελφοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἐνεῖμε, μετὰ δὲ
 τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας τὸν δὲ νεώτερον, Συλοσῶντα, ἐξελάσας ἔσχε
 πᾶσαν Σάμον, ἴσχωρ δὲ ξεινήν Ἀμύσει τῷ Αἰγύπτου βασιλεὺς οὐκ
 2 θῆκατο, πέμπων τε δῶρα καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρό-
 νῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους τὰ πρήγματα αὖξεται καὶ ἡ
 βεβωμένα ἀνά τε τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅπου γὰρ ἰθὺς
 σιε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκτιστο δὲ πεντηκοντί-

C. 38 § 1. γὰρ ἂν denn sonst. zu 1, 124, 1. — πολλόν für πολὺ
 oder πολὺ Kr. Di. 18, 6, 6. — τε. zu 1, 192, 2. vgl. 3, 106. — μὲν für π
 Bekker.

§ 2. ἐπὶ κόσμῳ um, für welchen Preis. Spr. 68, 37 (41), 8. — χρή-
 ματι wird sonst so nicht zugefügt. — ἔρδειν. Di. 40 u. ῥέω. — τελευτέον-
 τας. Di. 34, 5, 7. τελευτῶντας will Lh. Ungewöhnlich ist die Perfect-
 Bedeutung. — ἀμβώσαντες. zu 1, 8, 2. — Πίνδαρος Fragm. 11, 48 bei
 Dissen. — νόμον. Kr. zu Thuk. 1, 77, 2 zweite Aufl. u. Lobeck Agl. 531.

C. 39 § 1. ἱπποναστής πεντακαίδεκα ὀπλίται 3, 120, 2. — δασάμενος.
 zu 1, 216, 2. — ἐνεῖμε, jedem einen Theil. — ξεινήν für ξεινήν, wie Her.
 sonst stets sagt, war wohl herzustellen. (Sch.)

§ 2. βεβωμένα berufen, viel besprochen; βεβωμένος nicht so bei

ρους τε ἑκατὸν καὶ χίλους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἦγε πάντας, δια-
κρίνων οὐδέναν· τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον ὑποδιδούς τὰ
ἔλαβε ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. ^{δυνατός} δὲ μὲν δὴ τῶν νήσων ἀραιρῆκε, ^{τὰ}
πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄστυ· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους πανστρα-
τῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι ναυμαχίῃ κρατήσας εἶλε, οἱ τὴν τάφρον
περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὥρυξαν. καὶ κως τὸν 40
Ἀμασιν εὐτυχῶν μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ οἱ
τοῦ ἦν ἐπιμελές. πολλῷ δὲ ἔτι πλεονός οἱ εὐτυχίης γινομένης γρά-
φας ἐς βιβλίον τάδε ἐπέστειλε ἐς Σάμον. "Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε
λέγει. ἦδὺ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξείνον εὖ πρήσσοντα·
ἐμοὶ δὲ αἱ σοὶ μεγάλα εὐτυχία οὐκ ἀρέσκουσι, τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ
ὡς ἔστι φθονερόν· καὶ κως βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἄν κηδω-
μαι τὸ μὲν τι εὐτυχέειν τῶν προημάτων τὸ δὲ ^{ἀλλ'} πρᾶξιπαιεῖν καὶ οὕτω
διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσων, ἢ εὐτυχέειν τὰ πάντα. οὐ-
δένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀπούσας ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε
πρόρρητος, εὐτυχῶν τὰ πάντα. σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος ποιήσον
πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· φροντίσας τὸ ἄν εὖρης ἰόν τοι πλείστου
ἄξιον καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο
ἀπόβαλε οὕτω ὅπως μηκέτι ἦξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλλάξ
ἦδη τῷπὸ τούτου αἱ εὐτυχίαι [τοιαύταισι πάθαισι] προσπίπτωσι, τρῶ-
ψ τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἄκρο." ταῦτα ἐπιλεξιόμενος ὁ Πολυκρά- 41
της καὶ νόῳ λαβὼν ὡς οἱ εὖ ὑποτίθειτο Ἀμασις. ἐδίδχητο ἐπ' ᾧ ἄν
μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσθηθεῖν ἀπολομένῳ τῶν ^{καὶ} κειμένων, δεξιόμενος
δ' εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσόδετος, σμαράγδου
μὲν λίθου λεῖψα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος, Σάμιου.

Attikern. — ἰθύσεις. zu 1, 204. — ἐχώρει ging von Statuen. vgl. 3, 42, 1. 5, 49, 2. 89, 1. 7, 10, 3. (Sch.) — ἀρχὴν. zu 2, 95. — ἀραιρῆκε. Di. 39 u. αἰρέω.

C. 40 § 1. ἐπιμελές. zu 1, 89, 1. — φθονερόν. zu 1, 32, 1. — καὶ τῶν καὶ τούτους ὦν. — τὸ μὲν ist Ac., zu εὐτυχέειν gefügt, wie bald πάντα. ἐναλλάξ πρήσων, τοτὲ μὲν εὖ, τοτὲ δὲ κακῶς πρᾶσων. vgl. § 2 u. zu 2, 172, 2. — ἢ nach βούλομαι, in sofern dies den Begriff lieber mit andeutet. So öfter bei Homer, wie Il. α, 117: βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπο-
λέσθαι. Schwerlich so in der attischen Prosa. gr. Spr. 69, 30, 1. vgl. Di. 49, 2, 3 u. 3, 124. — τὰ πάντα, wie § 2 u. 3, 43. 44. vgl. zu 1, 65, 1.

§ 2. ἐς τέλος. gr. Spr. 68, 21, 11 u. zu Thuk. 1, 14, 3 zweite Aufl. — πρόρρητος. zu 1, 32, 5. — ἐπ' ᾧ. gr. Spr. 60, 6, 4. — ἀλγήσεις. Spr. 52, 7, 6. (8.) — τῷπὸ. Di. 14, 10, 7. — τῷπὸ τούτου von der Zeit an, nach dem freiwilligen Opfer. (Bä.) — πάθαισι. zu 1, 52. αὐτῇσι (τῇσι) κέρως will Br. Di. 15, 6, 1. — προσπίπτωσι nach Unfällen eintreten. — ὑποκειμένῳ, Passiv zu ὑποτίθεσθαι. zu 3, 36, 1 u. zu 2, 62. — ἄκρο, nämlich durch ein neues Opfer der Art.

C. 41. ἐπιλεξιόμενος. zu 1, 124, 1. — νόῳ λαβὼν, wie 3, 51, 1 u. 2. 143. 5, 91, 1. 8, 19, 1. φρενὶ λαβόντες 9, 10, 1. (Sch.) Kr. zu Arr. An. 1, 23, 2. — ἐδίδχητο. Di. 39 unter δίδχηται. — ἀσθηθεῖν verdriesslich würde, noch bei Hippokrates und Dichtern. — λίθου. zu 1, 93, 1. — μὲν λεῖψα,

ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλεῖν, ἐποίησε τοιαύδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν ἐσέβη ἐς αὐτήν, μετὰ δὲ ἀναγαγεῖν ἐκέλευε ἐς τὸ πέλαγος· ὥς δὲ ἀπὸ τῆς νῆσου ἐκὺς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα πάντων ὀρευνίων τῶν συμπλόων ὀρίπει ἐς τὸ πέλαγος. τοιοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε, ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἶκλα συμφορῇ ἐχρήτο.

42 πέμπτη δὲ ἡ ἑκτη ἡμέρη ἀπὸ τούτων ταύδε οἱ συνήνευκε γενέσθαι. ἀνὴρ ἀλιεὺς λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν ἤξιον μιν Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι, φέρων δὴ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν ἔλθεῖν ἐς οἶκον, χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου ἔλεγε διδοῦς τὸν ἰχθύν· “ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἔλων οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ μετὰ τὸν ἀποχειροβίωτος, ἀλλὰ μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς· σοὶ δὲ μιν φέρων δίδωμι.” ὁ δὲ ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεισ ἀμείβεται τοισίδε. “κάρτα τε εὖ ἐποίησας καὶ χάρις διπλή, τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ δεῖπνον καλέομεν.” ὁ μὲν δὴ ἀλιεὺς μέγα ποιεύμενος ταῦτα ἦε ἐς τὰ οἶκλα, τὸν δὲ ἰχθύν τάρμοντις οἱ θεράποντες εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδίᾳ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν Πολυκράτειος σφρηγίδα. ὥς δὲ εἰδὼν τε καὶ ἔλαβον τάχιστα, ἔφερον πελαγῶτες παρὰ τὸν Πολυκράτεια, διδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα ἔλεγον οὕτω τρόπον εὐρέθη. τὸν δὲ ὥς ἐσηλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα τὰ ποιήσαντά μιν οἷα καταλελαβήκεε, γράψας δὲ ἐς

43 Αἴγυπτον ἐπέθηκε. ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτειος ἦκον, ἔμαθε οὐκ ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶναι ἀνθρώπου ἀνθρώπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγματος καὶ ὅτι οὐκ ἐν τελευτήσῃ μὲλλοι Πολυκράτης εὐτυχεῖν τὰ πάντα, ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει εὐρίσκει. πέμψας δὲ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον διαλύεσθαι ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ταῦτα ἐποίησε, ἵνα μὴ συντυχίης δεινὸς

δὲ ἦν. 21 3, 4, 1. — ἐδόκεε. zu 1, 207, 4. — ἀναγαγεῖν, ^{calamity} πεντηκόντερον als Objectsaccusativ. — ἐκὺς. Di. 47, 29, 1. — συμφορῇ ἐχρήτο überliess sich seinem Schmerze über den Verlust. vgl. 3, 117, 2, 8, 20.

C. 42 § 1. συνήνευκε. zu 1, 73, 2. — χωρήσαντος οἱ τούτου als or dies erreicht hatte. zu 3, 39, 2. — μιν. zu 1, 36, 2.

§ 2. ἀμείβεται. zu 1, 85, 2. vgl. 37. — τοισίδε für τοῖςδε Schäfer. — διπλή. διπλή? Di 23, 4, 3. — μέγα π. ταῦτα. gr. Spr. 61, 2, 3. δεινόν 9, 110, 2. (We.) zu 1, 119, 1. — νηδίᾳ. zu 2, 84. — τὸν δὲ ἐσηλθε. zu 1, 86, 2. — τὰ ποιήσαντά μιν οἷα was gethan habend ihn was für Folgen d. h. was er gethan und was für Folgen ihn. vgl. 2, 82. gr. Spr. 51, 14, 3. — καταλελαβήκεε betroffen hätte. vgl. 3, 43 u. zu 2, 66, 1. Ueber die Form Di. 40 unter λαμβάνω. — ἐς brachylogisch, wie auch 5, 95 u. in den Fällen gr. Spr. 68, 20, 4. — ἐπέθηκε. λέγειν ἢ εἰδικόμενον ἐπέθηκεν ἐπιστολὴν ἀντὶ τοῦ παρέδωκεν. Harpokration in ἐπιστολὰς ἱερίας. „vgl. 3, 95 u. Thuk. 1, 129, 2.“ (St.) Object ist τὸ βιβλίον. „vgl. Paus. 4, 22, 3: ἐγγράψας βιβλίον καὶ τὸ βιβλίον ἐπιθεῖς (οἰκίῃ) παρὰ Ἀνάξανδρον ἀπὸ σπῆλιν ἐς Σπάρτην.“ (Va.)

C. 43. ἐκκομίσαι, σώσαι, ungew. so. vgl. 3, 122, 2. „Ueber den Gedanken. vgl. 1, 91, 1. 9, 16, 3. (Bä.) — διαλύεσθαι, wie 4, 154, 2. gr.

τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν
ὡς περὶ ξείνου ἀνδρός.

Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεα εὐτυχεόντα τὰ πάντα ἱστρά-44
τοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπικαλεσαμένων τῶν μετὰ ταῦτα Κυθωνίην
τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμ-
βύσεια τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅπως
ἂν καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ
ἀκούσας τούτων προθύμως ἐπεμπε ἐς Σάμον, δέομενος Πολυκράτεος
στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ ἐπιλέξας
τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπόπτευε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν ἀπέπεμπε τεσσα-
ράκοντα τριήρεις, ἐντειλόμενος Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμ-
πειν. οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκρά-45
τος οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ἐπέτε ἐγένοντο ἐν Καρπιάθῳ
πλέοντες, δοῦναι σφίσι λόγον καὶ σφί ἀδεῖν τὸ προσωτέρω μηκέτι
πλεῖν· οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλάσσομέ-
νους ἐνθεῦτεν αὐτοὺς ἀποδρῆναι. κατιπλέονσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πο-
λυκράτης νηυσὶ ἀντιῶσας ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόν-
τες ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον, πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ ἐσσωθήσαν
καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰ-
γύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα, λέγοντες ἔμοι δοκέειν οὐκ ὀρθῶς· οὐ-
δὲν γὰρ ἔδεε σφείας Λακεδαιμονίους ἐπικυλίεσθαι, εἰ περ αὐτοὶ ἱκα-
νοὶ ἦσαν Πολυκράτεα παραστήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲ λόγος
αἰρεῖται, τῷ ἐπικουροὶ τε μισθωτοὶ καὶ τοξοὶ οἰκῆοι ἦσαν πλήθει
πολλοί, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἰόντων ὀλίγων, ἐσσωθῆ-
ναι. τῶν δ' ὑπ' ἑωυτῷ ἰόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας
ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεώσοδίκους συνειλήσας εἶχε ἐιοίμους, ἦν ἄρα
προδιδῶσι οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοίκοισι.

Ἐπέτε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς46
τὴν Σπάρτην, κατισιάντες ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγον πολλά, οἷα κίριτα
δέομενοι. οἱ δὲ σφί τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο τὰ μὲν πρῶτα
λεχθέντα ἐπιλεληθῆναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνίεναι. μετὰ δὲ ταῦτα
διῦτερα κατασιάντες ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, θύλακον δὲ φέροντες ἔφα-

Spr. 52. 8, 8. — τοῦδε δὲ für τοῦδε Bekker; τοῦ δὲ Schäfer. — τοῦδε εἰ-
ναι, ἔνα. zu 1, 17, 2.

C. 44. δὴ ὦν weist auf 3, 39, 1 zurück. (Lh.) — Κυθωνίην 3, 59.
Ba.) — δὲ γὰρ Bekker. — ὅπως ἂν. zu 2, 126. — ὑπόπτευε ἐς hearg-
wöhnte in Bezug auf. vgl zu Thuk. 4, 51?

C. 45 § 1. λόγον. zu 1, 97, 1. — προσωτέρω. zu 1, 105, 1.

§ 2. εἰσὶ οἱ. Spr. 61, 4, 5. (5, 1.) — δοκέειν. zu 1, 172, 1. — ἔδεε
batten nöthig gehabt. — παραστήσασθαι. zu 3, 13, 2. — λόγος
αἰρεῖται. zu 1, 132, 2. — προδιδῶσι verrätherisch übergengen, wie
5, 113. 6, 15. (Sch.) — αὐτοῖσιν. zu 2, 47, 1.

C. 46. κατασιάντες. zu 1, 152, 1. — τῷ θυλάκῳ περιεργάσθαι

σαν τὸν θύλακον ἀλγίστων δέισθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο τῷ θυλά-
 47 κῳ περιεργάσθαι· βοηθεῖν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι. καὶ ἔπειτα παρα-
 σκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι
 λέγουσι, εὐεργεστὺς ἐκίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθη-
 σαν ἐπὶ Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω τι-
 μωρῆσαι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο ὡς τίσασθαι βουλόμενοι
 τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς τὸν ἦγον Κροίσῳ καὶ τοῦ Θώρηκος τὸν
 2 αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ Θώ-
 ρηκα ἐλήσαντο τῷ προτέρῳ ἔτι ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι, ἔοντα
 μὲν λίνεον καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ
 καὶ ἐρλοῖσι ἀπὸ ξύλου· τῶν δὲ εἵνεκα θωνμάσαι ἄξιον, ἀρπεδοῖ
 7 ἐκάστη τοῦ Θώρηκος ποιεῖ· λούσα γὰρ λεπτὴ ἔχει ἀρπεδόνας ἐν
 ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας φανεράς. τοιοῦτος ἑτερός ἐσθ
 καὶ τὸν ἐν Αἰνιδῷ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασις.

48 Συνεπελεύοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ὥστε γενέ-
 σθαι καὶ Κορινθιοὶ προθύμως· ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ
 τῶν Σαμίων, γενόμενον γεγεῆ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ
 δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κερκυραίων
 γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων Περίανδρος ὁ Κυψέλον
 2 ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρ' Ἀλυάττια ἐπ' ἔκτορμῃ· προσσχόντων δὲ ἐς
 τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σά-
 μιοι [τὸν λόγον] ἐπ' οἷσι ἀγοιαιο ἐς Σάρδεις, πρώτα μὲν τοὺς παῖδας
 2 ἐδίδουσαν ἱροῦ ἄψασθαι Ἀρτέμιδος, μετὰ δὲ οὐ περιρρέοντες ἀπέλ-
 κειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κοριν-
 θίων, ἐποίησαντο οἱ Σάμιοι ὀρετὴν, τῇ καὶ νῦν ἐνι χρέωνται κατὰ

es wäre mit dem Vorzeigen des (leeren) Sackes genug gethan gewe-
 sen, der Worte τὸν θύλακον ἀλγίστων δέισθαι hab' es nicht bedurft: ἀποχρῶν-
 τως γὰρ κενός δειχθεὶς ὁ θύλακος ἐσήμηνε τὴν αἰτησιν, wie Sext. Emp. g.
 die Math. 2, 28 erklärt. (We) — δ' ὧν wie dem auch sei, das wenig-
 stens ist gewiss dass. zu 2, 50, 1.

C. 47 § 1. οὐκ οὕτω ὡς, wie 3, 120, 2. 6, 61, 1. 108, 2. (Va.) —
 τιμωρῆσαι. τιμωρίας Va. Jenes hängt von βουλόμενοι ab. — τίσασθαι.
 zu 1, 10, 1. — τῆς ἀρπαγῆς. Di. 47, 21, 1. vgl. 3, 145, 2. — τοῦ Θώ-
 ρηκος hängt auch von ἀρπαγῆς ab. (Lh.)

§ 2. λίνεον καὶ ζ. ἐνυφασμένων. Di. 56, 14, 3. — ζώων. zu 1,
 70, 1. — ἀπὸ ξύλου. vgl. 3, 106, 7, 65. (Bä.) Voss Myth. Br. III S. 265 f.
 — τῶν, ὧν. — ἄξιον es verlohnt sich. zu Xen. An. 6, 3, 13. ἀξιοθέτης
 heisst er 2, 182, 1. Ueber die Sache Voss Myth. Br. III S. 295. 297.

C. 48 § 1. στρατεύματος, wie sonst στρατιᾶς, für στρατίας. vgl. 3, 49, 1.
 Aus Atlikern mir nicht so Erinnerlich. — ἐς τούτους verbind' ich, wie Sch.,
 mit γεγόμενον. — εἶχε fand statt. vgl. 6, 42: οἱ γόροι κατὰ χώραν διατε-
 λέουσι ἔχοντες. 2, 91, 2: ἀγῶνα διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα. (Sch.) — γεγεῆ. γ.
 (τρίτη) γενεῇ Panofka Res Sum. p. 31. vgl. Plut. π. τῆς Ἡρ. κακοηθ. 22: μετὰ
 τρεῖς γενεάς. — τῇ mit der, wie die. zu 1, 95, 2. 142, 1. — τὸν λόγον
 vereinbart sich nicht recht mit ἐπ' οἷσι.

§ 2. περιρρέοντες ἀπέλκειν. zu 1, 24, 2. Ueber die Verbindung

ταῦτά· τυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ παῖδες, ἰσάσαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡιθέων, ἰσάντες δὲ τοὺς χοροὺς ἰρωπῆτι σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρ- 7
παῖζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τότε ἰγνέτο ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι, τῶν παίδων οἱ φύλακοι, οἶχοντο ἀπολι-
πόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. εἰ μὲν 49
τῇ Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ ἐπέλτε ἔκτισαν τὴν νῆ-
σον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι, ἐρίζοντες ἐνωτοῖσι. τούτων ὧν εἵνεκεν ἀπεμνησιχάκεον τοῖσι Σάμιοισι οἱ Κορίνθιοι. ἀπέπεμπε δὲ ἐς Σάρδεις ἐπ' ἑτομῇ Περιανδρος τῶν πρώτων Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖ-
δας τιμωρεῦμενος· πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν προῆ-
γμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες. ἐπέλτε γὰρ τὴν ἐνωτοῦ γυναικα Μέλις- 50
σαν Περιανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυῇ γενέσθαι. ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν ἐπτακαίδεκα ὃ δὲ ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητρο-
πάτωρ Προκλῆς, ἑὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος παρ' ἐνω-
τὸν ἐφιλοφρονέετο, ὡς οἰκὸς ἦν θυγατρὸς ἰόντιας τῆς ἐνωτοῦ παῖδας. ἐπέλτε δὲ σφεας ἀπέπέμπετο, εἶπε προτέμπεων αὐτούς· “ἄρα ἴστε, 2
ὦ παῖδες, ὅς ὑμῶν τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;” τοῦτο τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οἰνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, αἶτε φονεῦ τῆς μητρός, τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, διαλεγο-
μένῳ τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστοροῦντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος
δὲ μιν περὶ θυμῷ ἐχόμενος ὁ Περιανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. ἐξελάσας δὲ τοῦτον ἱστορεῖ τὸν πρεσβύτερον τὰ σφῆ ὁ μητροπάτωρ 51
διελέχθη. ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφεας φιλοφρόνως ἐδέξατο· ἐκείνου

mit *ἐργόντων* δὲ Di. 56, 14, 3. — τόδε. zu 1, 187, 206, 1. 210, 1. — ἀπο-
λιπόντες. gr. Spr. 52, 2, 11.

C. 49. φίλα freundliche Verhältnisse; etwas verschieden 2, 152, 2. 5, 87. φίλα wünscht Bekker. — οἱ δέ. Di. 50, 1, 11. — ἐπέλτε seitdem. zu 2, 43, 3. 3, 117, 1. — ἐρίζοντες für ἰόντιας Kr. — ἐνωτοῖσι. οὔτοι Eltz: obgleich von demselben Stamme, was so nicht ausgedrückt werden konnte. — ἀπεμνησιχάκεον trugen von der Begebenheit nach. — ἀτά-
σθαλον. zu 2, 111, 1.

C. 50 § 1. ἀπέκτεινε, ὑπὸ ὀργῆς βαλὼν ὑποβύθῳ ἢ λακτίσας ἐγκνον
οἶσαν, πεισθεὶς διαβολαῖς παλλακίδων, οὓς ὕστερον ἔκτανε. (Va.) — Προκλῆς.
Προκλῆς? Di. 18, 1, 3. — ἐφιλοφρονέετο. φιλοφρόνως ἐδέξατο 3, 51, 1.
vgl. Kr. zu Xen. An. 2, 5, 27.

§ 2. ἐν οὐδενὶ λόγῳ. zu 1, 33. vgl. 7, 222. — αἶτε. Di. 56, 12, 1. —
τε οὐ. Di. 69, 64, 2. — ἱστοροῦντι nach dem Grunde seines Benehmens.
— περὶ θυμῷ. περίθυμος Eltz, wie Soph. Phil. 731: τί ἀπόπληκτος ὦδ' ἔχει;
(Passiv.) Sch. vergleicht Il. γ, 119: ὑμῖν δὲ νειμεσώμαι περὶ κῆρι u. eb. 206:
περὶ κῆρι Ποσειδάων ἔχλωθῃ.

δὲ τοῦ ἔπειος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόψ λαβὼν οὐκ ἐμέμνητο. Περιάνδρος δὲ οὐδεμίαν μηχανὴν ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφ ἐκείνον ὑποθέσθαι τι, ἐλιπάρει τε ἱστορέων· ὁ δὲ ἀναμνησθεὶς εἶπε καὶ τοῦτο. Περιάνδρος δὲ νόψ λαβὼν [καὶ τοῦτο] καὶ μαλακὸν ἐιδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, τῇ ὃ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς δλαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ ὅπως ἀπelaυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλην οἰκίην, ἀπηλαύνει ἂν καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλούντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξιμένοισι καὶ ἐξέρχειν κελεύοντος. ἀπelaυνόμενος δ' ἂν ἦε ἐπ' ἐτέρῃ τῶν ἐταρῶν· οἱ δέ, ἅτε Περιάνδρου ἔοντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὁμως ἰδέοντο. τέλος δὲ ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποίησαιο, ὃς ἂν ἡ οἰκίοισι ὑποδέξηται μιν ἢ προσδιαλεχθῇ, ἰρὴν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσῃν δὴ εἶπας. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δὲ οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδικαλεῖν πειραῖσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακυριεῶν ἐν τῇσι στοιῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περιάνδρος ἄλουσίησι τε καὶ ἄσιτῆσι συμπεπτωκότα οἴκτειρε· ὑπεὶς δὲ τῆς ὀργῆς ἦε ἄσσον καὶ ἔλεγε· “ὦ παῖ, κότερα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἔοντα τῷ παιρὶ ἐπιτήδεον, παραλαμβάνειν; ὃς ἐὼν ἐμός τε παῖς καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς ἀλήτην βλον εἴλεν, ἀντισταίειν τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα χρῆν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγεγόνει, ἐξ ἧς ὑποψίην ἐς ἐμὲ ἔχεις, ἐμοὶ τε αὕτη γέγονε καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεὺν μέτοχός εἰμι, ὅσῃ αὐτός σφεα ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῃ θρονέεσθαι χρέσσον ἐστὶ ἢ οἰκτερεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖόν τι ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς

C. 51 § 1. τὰ διελέχθη. Xen. An. 7, 1, 15: ταῦτα διελέγοντο. — νόψ. zu 3, 41. — μὴ οὐ. zu 1, 209, 3.

§ 2. καὶ τοῦτο ist wohl aus dem Vorhergehenden wiederholt. — ἐνδιδόναι. zu 1, 91, 2. — τῇ, παρ' οἷς. (Struve.) So ὅπου So. Phi. 456. — μή. zu 1, 153, 2. — ὅπως. zu 1, 11, 1. — ἂν. zu 1, 196, 2.

C. 52 § 1. ὅσῃν δὴ. zu 2, 103. vgl. 1, 160, 1. — πρὸς τοῦτο wegen dieses. zu 1, 38. — πρὸς δέ. zu 1, 58. — ἀπειρημένου nicht absolut, sondern von πειραῖσθαι regiert: eine verbotene Sache. — τετάρτῃ. zu 1, 84, 1. — ἄλουσίησι. Di 44, 3, 1. — συμπεπτωκότα. περιπεπωκότα wäre üblicher. (Lh.)

§ 2. ὑπεὶς τῆς. zu 1, 156. — ἄσσον. Di. 23, 6, 2. — πρήσσεις wie in εὐ, κακῶς πράττειν. (Lh.) gr. Spr. 46, 5, 11. — ταῦτα. gr. Spr. 51, 7, 5. — ἐόντα, auf ein vorschwebendes σφ bezogen. (St.) Spr. 55, 2, 4. (6.) — εὐδαίμονος. zu 1, 133, 1 u. zu Thuk. 1, 13, 4. — ἀλήτης, sonst substantivisch. Aehnliches gr. Spr. 57, 1, 3. — χρῆν. zu 1, 39. Erg. χρᾶσθαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) — αὐτοῖσι diesen Dingen, gewöhnlich τοῖτοισι; doch gebraucht auch Thukydides öfter jenes für dieses. — ἐγεγόνει. γέγονε? — ὅσῃ da. zu 2, 61. — σφέα für σφε, das jetzt sonst nirgends bei Her. vorkomme, Lh. — ὁκοῖον von welcher Art von (unglücklichen) Folgen begleitet. — τι. zu 2, 175, 1.

κρίσοντας τεθυμῶσθαι, ἄπιθι ἐς τὰ οἶκλα." *Περικλῆς* μὲν τοῦ-3
 τοιοῦτο αὐτὸν κατελάμβανε· ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πα-
 τέρα, ἔφη δὲ μιν ἱρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπι-
 κόμενον. μαθὼν δὲ ὁ *Περικλῆς* ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ
 παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται στεῖλας πλοῖον
 ἐς *Κέρκυραν*· ἐπεκράτει γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστελὰς δὲ τοῦτον ὁ
Περικλῆς ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν *Προκλέα*, ὡς τῶν παρεόν-
 των οἱ πρηγμάτων ἔοντα αἰτιώτατον, καὶ εἶλε μὲν τὴν *Ἐπίδανρον*,
 εἶλε δὲ αὐτὸν *Προκλέα* καὶ ἐζώγρησε. ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβα-53
 ριστος ὁ τε *Περικλῆς* παρηβήκει καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι
 εἶναι δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπερᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν
Κέρκυραν ἀπεκάλεε τὸν *Λυκόφρονα* ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν γὰρ δὴ
 τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνώρα, ἀλλὰ οἱ κατεφαίνετο εἶναι
 νεώτερος. ὁ δὲ *Λυκόφρων* οὐδὲ ἀποκρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα
 τὴν ὑγγέλιον. *Περικλῆς* δὲ περιεχόμενος τοῦ νενηλεω δεύτερον ἀπέ-
 στείλει ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεὴν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων μιν
 μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης καὶ λεγούσης· 2
 "ὦ παῖ, βούλειαι τὴν τε τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσέειν καὶ τὸν οἶκον
 τοῦ πατρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον ἢ αὐτὸς σφεα ἀπελθὼν ἔχειν; ἄ-
 πιθι ἐς τὰ οἶκλα, πῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίῃ κτήμασκαῖον
 μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν/ἴω. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προ-
 τιθέουσιν, πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρώια διζήμενοι τὰ πατρώια ἀπέβαλον.
 τυραννίς χρημάτων φαλέρον; πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐράσται εἰσι, ὁ δὲ γέ-
 ρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς· μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι."
 ἡ μὲν δὴ τὰ ἐπαγγέλια διδασχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἔλεγε πρὸς 3
 αὐτόν· ὁ δὲ ὑποκρινάμενος ἔφη οὐδαμὰ ἤξειν ἐς *Κόρινθον*, ἔστι ἂν
 πυνθάνηται περιεόντα τὸν πατέρα. ἀπαγγελεύσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ
 ἴδιον *Περικλῆς* κήρυκα πέμπει βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς *Κέρκυραν*
 ἔκειν, ἐκείνον δὲ ἐκέλευε ἐς *Κόρινθον* ἀπικομένον διάδοχον γενέσθαι

§ 3. κατελάμβανε suchte zu zügeln. (Sch.) zu 3, 36, 1. — ἀμεί-
 βεται. Di. 46, 13, 3. — ἐζώγρησε setzte ihn ins Gefängniss.

C. 53 § 1. συνεγινώσκετο. zu 1, 45, 2. — ἐνέωρα, τὸ εἶναι δυνα-
 τὸν τὰ πρήγματα ἐπερᾶν τε καὶ διέπειν. (Sch.) — νεώτερος, Beiwort des
 Esels II. λ. 559. (Lh.) Poetisch. — ὑποκρίσιος für ἀποκρ. oder ἀνακρ. We.
 — περιεχόμενος. zu 1, 71, 2. vgl. 7, 39, 2. — δέ. zu 1, 114, 3. — ταύτη so.

§ 2. λέγουσης als ob § 3 etwa folgen sollte: ἐκείνος ἀπεκρίνατο. Eine
 ähnliche Anakoluthie 2, 180. — διαφορηθέντα erg. ἐς ἄλλους πεσέειν. —
 σφέα für σφε Va. — ἀπελθὼν. κατελθὼν Va. ? Jenes mag durch ἄπιθι ver-
 anlasst sein. — ἄπιθι. Die gehäuften Asyndeta in familiärer Rede sind be-
 sonders dem lebhaften und nicht gern gebundenen Geschlechte gemäss. —
 φιλοτιμίῃ Hartnäckigkeit. (Valla.) — κακῷ κακὸν ἴσθαι ist sprich-
 wörtlich, skoptisch. zu Thuk. 5, 65, 2. — ἐπιεικέστερα Glimpflicheres,
 Nachsicht. zu 1, 85, 1. — ὁ δέ, ὁ πατήρ, als Hauptperson.

§ 3. διάδοχον τῆς. zu 1, 162, 1. — οἶ. Di. 48, 12, 2.

+ σφακτα = ...

τῆς τυραννίδος. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις τοῦ παιδὸς ὁ μὲν Πε-
ριανδρὸς ἐστέλλετο εἰς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ εἰς τὴν Κόρινθον·
μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφὶ Περιανδρὸς
εἰς τὴν χώραν ἀπὶκται, κτείνουσι τὸν νεηλίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν
Περιανδρὸς Κερκυραίους ἐτιμωρεῖτο.

54 Λακεδαιμόνιοι δὲ σιόλω μεγάλῳ ὥς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκειον Σά-
μον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος τοῦ μὲν πρὸς θαλάσσην ἐστειώ-
τος πύργου κατὰ τὸ προάστειον τῆς πόλιος ἐπέβησαν, μετὰ δὲ αὐτοῦ
βοηθήσαντος Πολυκράτεος χειρὶ πολλῇ ἀπηλάθθησαν. κατὰ δὲ τὸν
ἐπάνω πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ οὗρεος ἐπεόντα ἐπεξήλθον οἱ
τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συγχροί, δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαι-
μόνιους ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ ἐπισπόμενοι ἔκτεινον.

55 εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγένοντο ταύτην τὴν
ἡμέρην Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰρέθη ἂν Σάμος· Ἀρχίης γὰρ καὶ
Λυκώπης, μῦνοι συνεσπεσόντες φεύγουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοις
καὶ ἀποκληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ Σαμίων·
τρίτῃ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τοῦ
Ἀρχίῳ αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην (δήμου γὰρ τούτου ἦν), ὃς
ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σά-
μιον τοῦνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἡγορεύσας
ἐτελεύτησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι ταφῆναι οὐ τὸν πατέρα θη-

56 μοσὶν ὑπὸ Σαμίων. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὥς σφὶ τεσσεράκοντα ἐγεγο-
νεν ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, εἰς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προεκώπτετο
τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο εἰς Πελοπόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιό-
τερος λόγος ὤρμηται, λέγεται Πολυκράτεια ἐπαχώριον νόμισμα κό-
ψαντα πολλὸν μολύβδου καταχρυσώσαντα δοῦναι σφὶ, τοὺς δὲ δεξα-
μένους οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτην πρώτην στρατιὴν εἰς τὴν Ἀ-
σίην Λακεδαιμόνιοι Λωρίεις ἐποίησαντο.

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λα-
κεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον εἰς Σίφνον.
χρημάτων γὰρ ἐδέοντο, τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκαζε τοῦτον
τὸν χρόνον καὶ νησιωτῶν μάλιστα ἐπλούτεον, αἵτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν

C. 54. Wiederaufnahme der Erzählung C. 47. — πύργου. gr. Spr. 47, 23, 2. — μετὰ δὲ darauf aber. zu 1, 11, 2. — αὐτοῦ ipso.

C. 55. δήμου ἦν. zu 1, 99. — Σάμον. gr. Spr. 50, 7, 5. vgl. 3, 61, 2. — τιμᾶν er habe (dadurch) geehrt. — διότι wird sich sonst nicht leicht mit dem Inf. finden.

C. 56. πολιορκέουσι. zu 1, 84, 1. — εἰς τὸ πρόσω zur Förderung, ungew. so. — προεκώπτετο. zu 1, 190. — μάταιος nichtig, ungehörig, hier in Bezug auf Wahrscheinlichkeit. Aehnlich öfter bei Her. λόγος μάταιος, ἔπεα μάταια. — ὤρμηται mit λέγεσθαι 4, 16. 6, 86, 6. (We.) ὥς γὰρ ὤρμηται. 7, 189, 1. (St.) — μολύβδου hängt von νόμισμα ab. Di. 47, 1. (8.) — τοὺς δὲ sie aber. — ταύτην. zu 1, 120, 1. — στρατιήν. στρατὴν We. und Va. S. jedoch Kr. zu Thuk. 1, 8, 4. vgl. oben zu στρατεύμα 3, 48, 1.

τῇ τῆσφ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω ὥστε ἀπὸ τῆς δεκά-
της τῶν γινομένων αὐτοῦθεν χρημάτων θησαυρός ἐν Δελφοῖσι ἀνα-
κείται ὁμοῖα τοῖσι πλουσιωτάτοις· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ
ἐάσω χρήματα διεγέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρόν, ἐχρέ-
ωτο τῷ χρηστηρίῳ εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἐστὶ πολ-
λὸν χρόνον παραμένειν· ἡ δὲ Πυθίη ἐχρησέ σφι τάδε.

ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανῆα λευκὰ γένηται
λευκοφρὺς τ' ἀγορή, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρός *zu mer-
ken*
φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκ' ἐρυθρόν. *red*
τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανῆιον Παρίῳ λίθῳ
ῥαπημένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶοι τε ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε
ἰθὺς οὔτε τῶν Σαρμίων ἀπιγμένων. ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σί-
φνον προσέσχον οἱ Σάμιοι, ἐπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβειας ἄγου-
σαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νέες ἦσαν *οὐκ οἶοι*
μιλητλήφες· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι
τὸν ξύλινον λόχον κελεύουσα καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι δ' ὦν
οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων δέκα τάλαντά σφι χρῆσαι· οὐ φρα-
σόντων δὲ χρῆσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους
αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' ἰθὺς ἤκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες,
καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι ἐσώθησαν καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκληρίσθη-
σαν τοῦ ἄστειος ὑπὸ τῶν Σαρμίων· καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τά-
λαντα *καὶ* ἐπρηξαν. παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον,
'Υδρήν τὴν ἐπὶ Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροίηνοισι παρακατέθεντο·
αὐτοὶ δὲ Κυθωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν, οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλέοντες,
ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δ' ἐν ταύτῃ καὶ
ἰθαίμονησαν ἐπ' ἔτεα πέντε, ὥστε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυθωνίῃ ἑόντα νῦν
οὐτοὶ εἰσι οἱ ποιήσαντες καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτει Αἰ-
2 γιγῆται αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν καὶ
τῶν νεῶν *καὶ* ἀπὸ τῶν ἐχουσέων τὰς πρῶτας ἠκρωτηρίωσαν καὶ ἀνέθεσαν
ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίλῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἐγκοτον ἔχον-

C. 57 § 1. γινομένων. zu 2, 37, 2. — θησαυρός. zu 1, 14, 2. — ὁμοῖα. zu 3, 8, 1.

§ 2. οἷά τε. zu ἀδύνατα 2, 75, 1. — πολλόν für πολύν Kōnious. — φράσασθαι zu merken, und mittelbar φυλάξασθαι C. 58. — ῥαπη-
μένα. zu 2, 180.

C. 58. ἰθὺς — ἀπιγμένων. Di. 59, 2, 2. — μιλητλήφες, μιλο-
παρῆαι Homer. (We.) — οὐ φάσχω. Di. 67, 1, 2. — χρῆσειν. Spr 40
unter χίρημ. — βοηθέοντες. zu 1, 30, 3. — ἐπρηξαν. Kr. zu Xen.
An. 7, 6, 17.

C. 59 § 1. ἀντὶ χρ. παρέλαβον kauften. (Lg.) — ἔκτισαν ist von
Vergrößerung zu verstehen; denn gegründet war der Ort schon früher.
(Höck.) — ἐπὶ τοῦτο zu diesem Zwecke. — ἐξελῶντες für ἐξελοῦντες We.
— Δικτύνης νηόν. Voss Myth. Br. III, 159 f.

§ 2. τῶν νεῶν hängt von τὰς πρῶτας ab.

- τες Σαμίοισι Αἰγινῆται· πρότεροι γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτους βασιλεύοντις ἐν Σάμῳ στρατευσάμενοι ἐπ' Αἰγιναν μεγάλην καὶ ἐ-
 60ποίησαν Αἰγινήτας καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτία αὕτη, ἐμή-
 κυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἔστι μέγιστα ἀπάντων
 Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, οὐρέος τε ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν
 ὀργυιάς, τοῦτον ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν
 μήκος τοῦ ὀρύγματος ἐπὶ στάδιοι εἰσι, τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος ὅπως
 ἑκάτερον πόδες. διὰ παντός δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηνυ βάθος
 ὀρῶνκεται, τρίπουν δὲ τὸ εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ ὀχετενόμενον διὰ
 σωλήνων παραγίνεται ἐς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 2 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἔγένετο Μεγαρεὺς Εὐκάλινος
 Ναυστρέφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν ἔστι, δεύτερον δὲ περὶ λι-
 μένα χῶμα ἐν Θυλάσῃ, βάθος καὶ εἴκοσι ὀργυιῶν· μήκος δὲ τοῦ
 χῶματος μέτρον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται νηὸς μέγιστος
 πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἔγένετο Ροῖκος
 Φίλεω, ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκεν μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυντα.
- 61 Καμβύσῃ δὲ τῷ Κύρου χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον καὶ παραφρο-
 νήσαντι ἐπανιστάται ἄνδρες Μάγοι δύο, ἀδελφοί, τῶν τὸν ἕτερον
 καταλελοίπεε τῶν οἰκίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὧν οἱ
 ἐπανάστη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον ὡς κρύπτοιο γενόμενος,
 καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ πε-
 ριόντα μιν εἰδείσαν. πρὸς ταῦτα βουλευσας τάδε ἐπεχείρησε τοῖσι
 2 βασιλεῦσι. ἦν οἱ ἀδελφεός, τὸν εἰπὰς οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς μά-
 λιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης, εὐνία ἐωνιοῦ
 ἀδελφεόν ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὁμοῖος εἶδος τῷ Σμέρδι καὶ δὴ καὶ
 οὐνομα τῷ αὐτῷ εἶχε Σμέρδιν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος

C. 60 § 1. αὕτη. zu 1, 72, 2. — ἐμήκυντα, mit τὸν λόγον 2, 33, 1 (St.) vgl. § 2. — Ἑλλήνων hängt vom Superlativ ab. gr. Spr. 47, 28, 7. — οὐρέος hängt von ὄρυγμα ab: ein Durchstich des Berges. — τοῦτον, epanaleptisch. gr. Spr. 51, 7, 3. — ἀμφίστομον, also ein Tunnel, so dass die eine Mündung auf dieser, die andere auf jener Seite des Berges lag. (Lh.) — διὰ παντός, also eine Vertiefung des ersten Durchstiches, aber nur in der Breite von drei (statt acht) Fuss. „Der obere breitere Graben diente nur als Gang zum Behuf von Ausbesserungen.“ (We.) — εἰσι. zu 1, 93, 2. Diese Unregelmässigkeit ist bei Her. das regelmässiger; beides 2, 173. — πηγῆς, wohl der Gigarthe oder Leukothea. (Panofka.)

§ 2. χῶμα Mole. (Bä.) — καὶ κατὰ die Hsn., mit dem Ge. sprachwidrig; καὶ steht so bei Zahlen 2, 175, 1: καὶ εἴκοσι. 4, 81, 2: καὶ ἑξαπλήσιον. 7, 41 u. 8, 24: καὶ δύο. (Eltz.) vgl. zu 1, 95, 1. — νηός, das Heräon. — πάντων νηῶν. zu 1, 86, 3. — μᾶλλον τι. gr. Spr. 48, 15, 11.

C. 61 § 1. ἐπανιστάται. Di. 30, 4, 7. — μελεδωνόν. zu 2, 63, 1. — κρύπτοιο γενόμενος, nach der Analogie von ἔλαθε γενόμενος, sonst nicht üblich. — εἰδείσαν. zu 1, 70, 2. Wir sagen: sie wüssten nicht anders als dass er lebe. — πρὸς ταῦτα. zu 91, 9, 3. — βασιλεῦσι. Königthum. (Steph.) Ungew. so.

§ 2. τῷ αὐτῷ wegen der gegensätzlichen Betonung dem οὐνομα nachge-

Παριέλθης ὥς οἱ αὐτοὺς πάντα διαπρήξει, εἰσε ἄγων ἐς τὸν βασιλῆιον
 θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ διέπεμπε καὶ δὴ καὶ
 ἐς Αἴγυπτον προερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα
 εἶναι τοῦ λοιποῦ ἀλλ' οὐ Καμβύσιω. οἱ τε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προη- 62
 γόρευον ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεὶς, εὗρισκε γὰρ Καμ-
 βύσιον καὶ τὸν στρατὸν ἔοντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατιάνοις, προηγόρευε
 σίας ἐς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας
 ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθῆα αὐτὸς τε προ-
 δεδῶσθαι ἐκ Πρηξάσπειρος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα
 Σμέρδιν οὐ ποιῆσαι ταῦτα), βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα εἶπε· "Πρηξά-
 σπε, οὕτω μοι διεπρήξαις τό τοι προσέθηκα πρῆγμα;" ὁ δὲ εἶπε·
 ὡ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθῆα ὅπως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελφεὺς
 ὁ σὸς ἐπανεστῆκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεῖκός τοι ἔσται
 ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτός, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθα-
 ψά μιν χειρσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νῦν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστήσασιν,
 προσδέξιο τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι
 ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τί τοι ἐκ γε ἐκείνου νεώτερον ἀναβλαστήσει.
 ἰὼν ὦν μοι δοκεῖ μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα ἐξετάζειν εἰρωτιεῦντας
 παρ' οἷον ἦκων προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλεὺς ἀκούειν." ταῦτα 63
 εἰπавτος Πρηξάσπειρος (ἤρесе γὰρ Καμβύση) αὐτίκα μεταδιωκτὸς γενό-
 μενος ὁ κῆρυξ ἦκε· ἀπυγμένον δὲ μιν εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε.
 "ὦ ἄνθρωπε, φῆς γὰρ ἦκειν παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν
 ὦν εἶπας τὴν ἀληθειάν· ἀπιδι χαίρων, κότερα αὐτὸς τοι Σμέρδις φαι-
 νόμενος ἐς ὅψιν ἐνετίλλετο ταῦτα ἢ τῶν τις ἐκείνου ὑπηρετῶν." ὁ
 δὲ εἶπε· "ἐγὼ Σμέρδιν μὲν τὸν Κύρου ἐξ ὅτεν βασιλεὺς Καμβύσης
 ἤλασε ἐς Αἴγυπτον οὐκ ὅπως ὅπως· ὁ δὲ μοι Μάγος, τὸν Καμβύσης
 ἐκίροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα ἐνετίλλετο, φῆς Σμέρδιν
 τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς ὑμᾶς." ὁ μὲν 2

stellt. gr. Spr. 50, 11, 15. — Σμέρδιω. zu 3, 55. Der Name ward ihm doch
 wohl erst jetzt beigelegt. — ἀναγνώσας. zu 1, 68, 4. — εἰσε. Di. 39 u.
 εἰσα. — ἄλλῃ. zu 1, 1, 1. — ἐς Α., erg ἐπεμπε aus διέπεμπε. gr. Spr. 62,
 4, 1. — ἀκουστέα. gr. Spr. u. Di. 44, 4, 2. (3, 10.)

C. 62 § 1. Ἀγβατιάνοις für Ἐκβ. We. — σίας ἐς. gr. Spr. 68,
 21, 4. — τὰ ἐντεταλμένα ἐκ. gr. Spr. 50, 9, 9. — ἐλπίσας. zu 1, 22, 2.

§ 2. ἀληθῆα. Di. 44, 3, 10. — ὅπως. zu 1, 37. — ἢ μέγα ἢ σμι-
 κρόν d. h. irgend eins, wie 5, 106, 2. Oft so die attischen Redner. (Va.)
 Auch Andere. Schäfer z. Julian. p. XXI. — ἀνεστήσασιν. zu 1, 195. ἢ ν
 ἀναστήσασιν will Eltz. — πρὸ τοῦ, dass die Todten nicht wieder aufer-
 stehen. — οὐ μὴ. zu 1, 199, 3. — νεώτερον. καχόν fügen Hsn. hinzu, was,
 überflüssig, nie so hinzugefügt wird. vgl. 5, 19, 2. 35, 3. 93. 8, 142, 1.
 Thuk. 1, 132, 5. Eur. Rhes. 590. Eur. Ekkl. 338. (Va.) — μεταδιώξαν-
 τας erg. ἡμᾶς. (Lg.) zu 1, 207, 4.

C. 63 § 1. μεταδιωκτὸς γενόμενος. zu 2, 119, 2. — γάρ. zu 1,
 8, 2. — χαίρων ungeführt, ἀζήμιος 1, 212, 2. (St.) Di. 56, 8 A. —
 τῶν τις. gr. Spr. 47, 9, 20. — μοι. Di. 47, 9, 8. — φῆς. zu 1, 111, 3.

δὴ σφί εἰλεγε οὐδὲν ἐπικατεψυσμένος, Καμβύσης δὲ εἶπε “Πρήξα-
 σπες, σὺ μὲν, οἷα ἀγὴρ ἀγαθός, ποιήσας τὸ κελευόμενον αἰτίην ἐκπέ-
 φευγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περσέων ὁ ἐπανεστιεύς, ἐπιβατεύων τοῦ
 Σμέρδιος οὐνόματος;” ὁ δὲ εἶπε· “ἔγω μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγο-
 νὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ· οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπανεστιεῶτες, τὸν τε
 ἐλίπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατιζείδης καὶ ὁ τοῦτου ἀδελφεὸς
 64 Σμέρδις.” ἐνθαῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεια τὸ Σμέρδιος οὐνομα ἔτυψε
 ἢ ἀληθεῖα τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ
 ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον
 ψάσσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ, μαθὼν δὲ ὡς μύτην ἀπολωλεκώς
 εἴη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλασε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ καὶ περιημεκτί-
 σας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ ἀναθρώσκει ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νότῳ ἔχων τὴν
 2 ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναθρώ-
 σκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον τοῦ κοῦλεσθ τοῦ ξίφους ὁ μύτης ἀποκίπτεται, γυ-
 μνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παῖσι τὸν μηρόν. τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο
 τῇ αὐτὸς πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἐπληξε, ὡς οἱ καίρι
 ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὃ τι τῇ πόλει οὐνομα εἴη. οἱ δὲ
 εἶπαν ὅτι Ἀγβατίωνα. τῷ δὲ εἶσι πότερον ἐτέχρηστο ἐκ Βονιτοῦς πό-
 3 λιος ἐν Ἀγβατίνοισι τελευτήσῃ τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μη-
 δικόσι Ἀγβατίνοισι ἐδόκεε τελευτήσῃν γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα
 τὰ πρήγματα· τὸ δὲ χρησιήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατίνοισι εἶλεγε
 ἄρα. καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα,
 ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεληγμένος καὶ τοῦ τρώ-
 ματος ἰσωφρόνησε, συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπρόπιον εἶπε· “ἐνθαῦτα
 65 Καμβύσεια τὸν Κύρου ἐσὶ πρῶτον τελευτήαν.” τότε μὲν τοσαῦτα,
 ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι μεταπεμψάμενος Περσέων τῶν παριόν-
 των τοὺς λογιμωτάτους ἔλεγε σφί τάδε. “ὦ Πέρσαι, καταλελάβηκέ
 με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρυπτον πρηγμάτων, τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι.
 ἐγὼ γὰρ ζὼν ἐν Αἰγύπτῳ εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμῶ ὥφει-
 λον ἰδεῖν· ἐδόκεον [δέ] μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν ὡς

§ 2. οἷα. zu 1, 61, 1. 66, 1. — ἐπιβατεύων fussend, gestützt. vgl. 3, 67 u. 9, 95. (Sch.) Di. 47, 23, 4.

C. 64 § 1. τὸ Σμέρδιος οὐνομα. gr. Spr. 50, 7, 7. — ἔτυψε traf, erschütterte, ungew. so. Ueber die Form. gr. Spr. u. Di. 40 u. τύπτω. — τοῦ ἐνυπνίου 3, 30, 2. (Lh.) — περιημεκτίσας. zu 1, 44. — τῇ ἀπάσῃ. Spr. 50, 8, 5. (11, 13.)

§ 2. κατὰ τοῦτο, κατὰ τὸν μηρόν 3, 29. — καίρι erg. πληγῇ. gr. Spr. 43, 3, 3. Dies Wort so gebraucht ist mehr dichterisch.

C. 3. τοῖσι ἐν. ἐν τοῖσι ἐν? — ἄρα wie jetzt sichtlich war. vgl. 3, 65, 2. — τοῦ τρώματος hängt noch von ὑπό ab. (Lh.) — ἰσωφρόνησε kam zur Besinnung, Einsicht. — συλλαβὼν. zu 1, 63.

C. 65 § 1. καταλελάβηκέ με es betrifft mich (das Schicksal), nöthigt mich. vgl. 3, 118. 6, 38. 9, 75. — ἐς ὑμέας. Spr. 68, 17 (21), 2. — ἐδόκεον ich träumte. — δέ. δῆ? Oder zu streichen.

Σμέρδης ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ψαύσει τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δεισας δὲ μὴ ἀπαιρεθῆω τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπῇ φύσει οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν, ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πηρξάσπεα ἀποκίεμω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κυκοῦ τοσοῦτου ἀδεῶς διαιτώμην, οὐδαμὰ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τις μοι Σμέρδιος ὑπαραιρεθῆναι ἄλλος ἐπαναστατῆς ἀνθρώπων. πάντως δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἁμαρτιῶν ἀδελφικοτόνος τε οὐδὲν θεόν γέγονα καὶ τῆς βασιλείης οὐδὲν ἔσπον ἐσιέρημαι· Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν ὁ Μάγος τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὧσιν ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξεργασταί μοι καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογιέσθε· οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατεύουσι τῶν βασιλῆων, τὸν τε ἑλίκον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὺς Σμέρδης. τὸν μὲν μάλιστα χρῆν ἐμεῦ αἰσχυρὰ πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος τιμωρεῖν ἐμοί, οὗτος μὲν ἀνοσίῳ μὲν τειτελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐωυτοῦ οἰκιστῶν· τοῦτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δευτέρα τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὧ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκασιότατον ἐντέλλεσθαι τὰ θέλω μοι γενέσθαι πελειῶν τὸν βίον· καὶ δὴ ὑμῖν τὰδε ἐπισκηπτιῶ θεοὺς τοὺς βασιλεῖς ἐπικαλέων, καὶ πᾶσι ὑμῖν καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι παρεούσι, μὴ περιθεῖν τὴν ἡγεμονίην αὐτῆς ἐς Μήδους περιελθοῦσαν, ἀλλ' εἴτε δόλω ἔχουσι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλω ἀπαιρεθῆναι ὑπ' ὑμῶν, εἴτε καὶ σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιέουσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἐκφέρει καὶ γυναικὲς τε καὶ ποῖμαι τίκτοιεν, ἐοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροις· μὴ ἀνασωσαμένοισι δὲ τὴν ἀρχὴν μὴδ' ἐπιχειρήσασιν ἀνασῶναι τὰ ἐναντία τοῦτοισι ἀρέομαι ὑμῖν γενέσθαι, καὶ πρὸς ἑαυτοῖσι τὸ τέλος Περσέων ἐκάστω ἐπιγενέσθαι οἶον ἐμοί ἐπιγέγονε." ἅμα τε εἶπας ταῦτα ὁ Καμβύσης ἀπέκλειε πᾶσαν τὴν ἐωυτοῦ προῆξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἔχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρεῖκοντο καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνως διεχρέωντο.

§ 2. τὴν ἀρχὴν. Spr. 52, 4, 3. (6.) — σοφώτερα. Spr. 49, 2, 2. (49, 5.) — ἐνῆν ἄρα. gr. Spr. 53, 2, 6. — μάταιος thöricht, was man nicht erreichen kann betreibend. — ἐπιλεξάμενος. zu 1, 78, 1. — μὴ, in sofern, das Verbot den Begriff der Furcht anregt. gr. Spr. 54, 3, 10. — ὑπαραιρεθῆναι. ὑπεξαρ. Va. vgl. 7, 8, 5. — πάντως für παντός Kr. — οὐδὲν, wie 3, 45, 2. — δέον. Spr. 56, 8, 2. (9, 5.)

§ 3. ὑμῖν, eingeschoben wie οἱ. Di. 47, 9, 8. vgl. 1, 207, 1. — τὸν τε, ἐκείνους τε ὅν. — οὗτος μὲν. zu 1, 113, 1. 2, 121, 1. — ἐωυτοῦ. gr. Spr. 48, 13, 3. — τῶν λοιπῶν hängt von ἀναγκασιότατον ab: das dringendste von dem Uebrigen, den übrigen Aufträgen. (Sch.)

§ 4. περιελθοῦσαν. zu 1, 120, 3. — ἀπαιρεθῆναι, αὐτοὺς αὐτὴν aus οἱ Μάγοι ἀγαιροῦνται τὴν ἀρχὴν. zu 3, 65, 2. — κατὰ τὸ καρτερόν. zu 1, 212, 1. — εἴτε. zu 1, 64.

C. 66 § 1. ἔχόμενα. zu 1, 120, 2. — κατηρεῖκοντο, κατεσχίζοντο,

μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὄσιον καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐπέ-
νη, ἀπῆναιε Καμβύσεα τὸν Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἐπι-
έτα καὶ μῆνας πέντε, ἄπαιδα δὲ τὸ παράπαν ἔοντα ἔρσενοσ καὶ θή-
λεος γόνου.

2 Περσέων δὲ τοῖσι παρεούσι ἀπισίῃ πολλῇ ὑπεέχυντο τοὺς Μά-
γους ἔχειν τὰ πρήγματα, ἀλλ' ἐπιστάτο ἐπὶ διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεα
τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περ-
σικόν. οὗτοι μὲν νυν ἐπιστάτο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἐνισ-
τώτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πηξιάσσης ^{ἐξάρνος} ἦν μὴ μὲν ἀποκτεῖναι
Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλὲς Καμβύσεω τετελευτηκότος φάναι

67 τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι αὐτοχειρίῃ· ὁ δὲ δὴ Μάγος τελευτή-
σαντος Καμβύσεω ἀδελῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου
Σμέρδιος τοῦ Κύρου, μῆνας ἐπὶ τοὺς ἐπιλοῖπους Καμβύσῃ ἐς τὸ
ὀκτῶ ἔτα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο ἐπὶ τοὺς ὑπηκόους
πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν
πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. διατέμψας γὰρ ὁ
Μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἤρχε προεῖπε ἀτελείην εἶναι στρατιῆς καὶ
φόρου ἐπ' ἔτα τρία· προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα ἐνιστάμενος ἐς

68 τὴν ἀρχὴν, ὀγδὼν δὲ μηνὶ ἐγένετο κατὰ δῆλος τρόπον τοιοῦδε. Οὐάνης
ἦν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ
Περσέων. οὗτος ὁ Οὐάνης πρῶτος ὑπόπνευσε τὸν Μάγον ὡς οὐκ εἶναι
ὁ Κύρου Σμέρδης ἀλλ' ὅσπερ ἦν, τῇδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ
ἐξεφοῖα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἐσωτῆρ οὐδένα
2 τῶν λογισμῶν Περσέων. ὑποπνεύσας δὲ μιν ἐποίησε ταῦδε. ἔσχε αὐτοῦ
ὁ Καμβύσης θυγατέρα τῇ οὐνομα ἦν Φαιδύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύ-
την εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ ταύτῃ τε συνοίκεε καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσαι
τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναῖξι. πέμπων δὲ ὧν ὁ Οὐάνης παρὰ ταύτην
τὴν θυγατέρα ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεφ ἀνθρώπων κοιμῶντο, εἶτε μετὰ
Σμέρδιος τοῦ Κύρου εἶτε μετ' ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε φανέν
οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδεσθαι οὐδαμὰ, οὔτε

κατερῆξαντο. (Va.) Sonst poetisch. — ἀνήναιε, ὁ μηρὸς σπαιεῖ, rassle weg, tödtete. 6, 27: τοὺς ὀκτὼ λοιμὸς ἀπῆναιε. (Sch.) Ungewöhnlich. — τὰ πάντα. zu 1, 214, 2. — γόνου. gr. Spr. 47, 26, 11.

§ 2. ὑπεέχυντο war (ins Gemüth) eingekommen, ungewöhnlich. — ἔχειν, μὴ ἔχειν. gr. Spr. 66, 12, 5. — εἶπε τὰ εἶπε. zu 2, 49, 1. — ἐπιστάτο. zu 1, 3. — ἐπὶ. zu 1, 60, 2. vgl. 3, 73. — τὸ Περσικόν. Spr. 43, 4, 6. (17.) — ἐνιστάμενος für ἐνιστάμενος Va. ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχὴν 3, 67. (Va.) Sonst καθίστασθαι ἐς τὴν ἀρχὴν. — μὴ μὲν. zu 1, 68, 2.

C. 67. μῆνας τῆς πληρώσιος Monate der Vervollständigung. Sch. lässt den Ge. von ἐπιλοῖπους abhängen. Jedenfalls ist der Ausdruck ungewöhnlich. — ἀτελείην für ἀπλήν oder ἀπλήν Br.

C. 68 § 1. ὁμοῖος τῷ. zu 3, 35, 2. — ὁ Κύρου Σμέρδης, wie 2, 69, 1. 74, 2. 75, 2. gr. Spr. 47, 5, 2. — συμβαλλόμενος. zu 1, 68, 2. — ἀκρόπολιος Königsburg.

ὅστις εἶη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἐπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης λέ-
γων· “εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ παρ’ Ἀτόσ-
σης πύθου ὅτεω τούτῳ συνοικέει αὐτὴ τε ἐκεῖνη καὶ σὺ· πάντως γὰρ
δὴ καὶ τὸν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.” ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ
θυγάτηρ· “οὔτε Ἀτόσση δύναμαι ἐς λόγους ἐλθεῖν οὔτε ἄλλην οὐδε-
μίαν ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν· ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα οὗ-
τος ὠνθρωπος, ὅστις κοτὲ ἔστι, παρέλαβε τὴν βασιλίστην, διέσπειρε
ἡμέας ἄλλην ἄλλῃ τάξας.” ἀκούοντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνη μᾶλλον κα-
69 τὰ πρῆγμα. τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπει παρ’ αὐτὴν λέ-
γουσαν ταῦτα. “ὦ θυγάτηρ, δεῖ σε γενοῦναι εὖ κίνδυνον ἀναλαβέ-
σθαι τὸν ἄν ὁ πατὴρ ὑποδύνειν κελεύη. εἰ γὰρ δὴ μὴ ἔστι ὁ Κύρου
Σμέρδης ἀλλὰ τὸν καταδοκέω ἔγωγ, οὗ τοι μιν σοὶ τε συγκοιμώμενον
καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦ-
ναι δίκην. νῦν ὧν ποιήσῃς τάδε. ἐπεὶ σοὶ συνεύδῃ καὶ μάθῃς αὐ-
τὸν κατυπνωμένον, ἀφάρδον αὐτοῦ τὰ ὦτα καὶ ἦν μὲν φαίνεται
ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν, ἦν δὲ μὴ
ἔχων, σὺ δὲ τῷ Μάγῳ Σμέρδι.” ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη
φαιμένη κινδυνεύσειν μεγάλως, ἦν ποιῇ ταῦτα· εἰ γὰρ δὴ μὴ τυγχά-
ναι τὰ ὦτα ἔχων, ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς
ἀισιώσει μιν· ὅμως μέντοι ποιήσῃ ταῦτα. ἡ μὲν δὴ ὑπεδέξατο
ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι, τοῦ δὲ Μάγου τούτου τοῦ Σμέρδιος
Κῦρος ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ’ αἰτίῃ δὴ τινι οὐ συμ-
πρῆ· ἡ ὧν δὴ Φαιδύμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα ἐπιτε-
λοῦσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεῖτε αὐτῆς μέρος ἐγένετο τῆς ἀπ-
ξίος παρὰ τὸν Μάγον (ἐν περιτροπῇ γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες φοιτέουσι
τοῖσι Πέρσῃσι), ἐλθοῦσα παρ’ αὐτὸν εὐδε, ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς
τοῦ Μάγου ἤφρασε τὰ ὦτα· μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ’ εὐπετέως
οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, πέμψισα
ἐσήμεναι τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

§ 2. σὺ δέ, wie 3, 69, 2. Di. 50, 1, 11. — ὅτεω τούτῳ, ὅστις οὗτος
ἐστὶν ὧ. gr. Spr. 57, 3, 6. — συγκατημένων. zu 2, 86, 1. — τάχιστα.
zu 1, 11, 1. — κοτὲ tandem.

C. 69 § 1. εὖ, vom Stande, wie 7, 134, 2. — ἀναλαβέσθαι zu 5,
49, 6. Nicht leicht so bei Attikern, sondern ἀναρρίπτειν, ὑψίστασθαι. — εἰ
für ἦν Schäfer u. eine Hs. Dagegen Herm. de part. ἄν p. 46. — οὗ τοι.
ὅς u will Sch. mit Hsn. vgl. zu 1, 148.

§ 2. ἀφάρδον. Di. 39 unter ἀφάρ. — σεωυτὴν. zu ἑωυτόν 1, 34, 1.
— σὺ δέ erg. νόμιζε συνέιναι. — ἐπίλαμπτος ἔσται. zu 1, 71, 2. — ἀι-
σιώω für ἀγανίζω, vernichte, noch 3, 127, 2, sonst bei Dichtern und in
einer poetisch gefärbten Stelle bei Plat. Prot. 321 a.

§ 3. κατεργάσεσθαι. Der Ao. 1, 24, 2. (St.) Doch jetzt das Fu.
— αὐτῇ. αὐτῇ Lennep z. Phal. 202, a. — μέρος Reihe. zu Xen. An. 3,
1, 23. — παρὰ statt τῆς παρὰ. gr. Spr. 50, 9, 9. Doch könnte man es auch
mit ἐλθοῦσα verbinden und παρ’ αὐτόν epanaleptisch nehmen. — περιτροπῇ.

70 Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γωβρόν, Περσέων τε
 πρώτους ἰόντας καὶ ἐωντῷ ἐπιτηδεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγγέσατο καὶ
 τὸ πρῆγμα· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπόπτενον οὕτω τοῦτο ἔχειν, ἀνε-
 νείκαντος δὲ τοῦ Ὀτάνειο τοὺς λόγους ἐδέξαντο. καὶ ἔδοξε σφί ἐκα-
 στον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον τῷ πιστεύει μάλιστα.
 Ὀτάνης μὲν νυν ἐπάγεται Ἰνταφέρνεα, Γωβρόνης δὲ Μεγάβυζον, Ἀσπα-
 θίης δὲ Ὑδάρνεα. γεγονότων δὲ τούτων ἔξ παραγίνεται ἐς τὰ Σούδα
 Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος ἐκ Περσέων ἥκων· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ
 πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὦν οὗτος ἀπίκετο, τοῖσι ἔξ τῶν Περσέων ἔδοξε
 71 καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἰόντες ἐπὶ
 ἐδιδόσαν σφίσι λόγους καὶ πίστις. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο
 γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγε σφί τάδε. “ἐγὼ ταῦτα ἔδοκον μὴ
 αὐτὸς μούνος ἐπίστασθαι, οὗτε τε ὁ Μάγος εἶη ὁ βυσιλεύων καὶ
 Σμέρδης ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν ἤκω ὅπως
 2 ὡς συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήνεικε ὥστε καὶ
 ὑμέας εἰδέναι καὶ μὴ μούνον ἐμέ, ποιεῖν αὐτίκα μοι δοκέει καὶ μὴ
 ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ ἄμεινον.” εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· “ὦ
 καὶ Ὑστάσπεος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ καὶ ἐκφαίνειν ἔοικας σείωντῶν
 ἰόντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἔσσω· τὴν μέντοι ἐπιχειρήσιν ταύτην μὴ
 οὕτω συντάχυνε ἀβούλως, ἀλλ’ ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε·
 3 δεῖ γὰρ πλεῦνας γενομένους οὕτω ἐπιχειρεῖν.” λέγει πρὸς ταῦτα
 Δαρεῖος· “ἄνδρες οἱ παρεόντες, ἐρόπω τῷ εἰρημένῳ ἔξ Ὀτάνειο
 4 χρῆσεσθε, ἐπίστασθε ὅτι ἀπολέσεσθε χάκιστα· ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς
 τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἐωντῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν νυν
 5 ὠφείλετε ἐπ’ ὑμῶν αὐτῶν βαλόμενοι ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν

zu 2, 168. — ποιτεύουσι. zu 1, 182, 1. — οὐ χαλεπῶς ἀλλ’ εὐπειρως.
 zu 2, 43, 2.

C. 70. καὶ αὐτοὶ schon von selbst. — ἀνενείκαντος als er ge-
 meldet hatte. vgl. 8, 69, 2. (Sch.) — ἐπάγεται für ἐξάγεται Va. aus Zon.
 Ann. IV p. 128, b. Kr. z. Thuk. 1, 3, 2. — Δαρεῖος, dessen Familie ein
 anderer Zweig der Familie der Achämeniden war. 7; 11, 2. (Heeren.)

C. 71 § 1. ἀπίκετο es kam die Reihe; sonst wohl nicht leicht so;
 zw. Thuk. 7, 75, 6. Aehnlich ἐγλθε. Pflugk zu Eur. Herk. 302. — αὐτὸς
 μούνος. gr. Spr. 51, 6, 7. — συστήσω um durch Verbindungen
 vorzubereiten, ungew. so.

§ 2. συνήνεικε ὥστε. zu 1, 73, 2. — ἄμεινον. zu 1, 187, 1. — εἰς
 πατρὸς. gr. Spr. 47, 6, 5. — συντάχυνε. zu 2, 133, 1. — ἐπὶ τὸ σω-
 φρονέστερον λάμβανε wende nach der besonnenen Seite, be-
 treibe mit grösserer Besonnenheit; ungew. Verbindung.

§ 3. ἄνδρες οἱ π. gr. Spr. 45, 2, 7. — χάκιστα. vgl. 2, 181, 2. —
 μάλιστα μὲν. gr. Spr. 65, 5, 12. — ὠφείλετε. gr. Spr. 53, 2, 7. — ἐπ’ ὑμῶν
 αὐτῶν βαλόμενοι auf euch allein genommen habend. (Gr.) vgl. 3,
 153, 2. wo ὑπερπέναι im Ggs., 4, 160, 1. 5, 73. An allen diesen Stellen
 erklärt Sch.: nachdem sie allein die Sache erwogen hatten. Eine
 Bedeutung die βάλλεσθαι ohne ἐς θυμόν oder einen ähnlichen Zusatz nicht
 haben kann. Ein attischer Prosaiker hätte das Particip wohl weggelassen.

ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἰδοῦκε καὶ ἑμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιῶμεν σήμε-
ρον ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερέπση ἢ νῦν ἡμεῖς, ὡς οὐκ ἄλλος φθᾶς ^{getting}
ἡμεῖς ^{accusative} κατηγορος ἐσται, ἀλλὰ σφια αὐτὸς ἐγὼ ^{accusative} κατέρεω ^{accusative} πρὸς τὸν Μά- ^{head of}
γον." λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὦρα σπερχόμεν ^{accusative} Λαρεῖον. 72
"ἔπειτε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις καὶ ὑπερβάλλεσθαι οὐκ ἔῃς,
ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρόπῳ πάριμεν ἐς τὰ βασιλῆα καὶ ἐπιχειρή-
σομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεισεώσας οἰδᾶς ^{accusative} κού καὶ αὐτός, εἰ
μὴ ἰδῶν, ἀλλ' ἀκούσας, τὰς τέω τρόπῳ περήσομεν;" ἀμείβεται Λα-
ρεῖος τοισίδε. "Ὀτάνη, ἢ πολλὰ ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλῶ-
σαι, ἔργῳ δὲ ἄλλῃ δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργῳ δὲ οὐδὲν
ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεσιεώσας
λοῦσας οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ ἡμέων ἐόντων τοι-
ῶνδε οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει, τὰ μὲν κού κατεσιεώμενος ἡμέας, τὰ
δὲ κού καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ ἔχω αὐτὸς ^{next} σκηψὶν ^{accusative} εὐπρεπεστάτην τῇ
πάριμεν, φᾶς ἄρτι τε ἡκεῖν ἐκ Περσέων καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ
τοῦ πατρὸς σημήναι τῷ βασιλεί. ἐνθα γάρ τι δεῖ ψεῦδος λέγεσθαι, 3
λεγέσθω, τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἱ τε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀ-
ληθείᾳ ^{accusative} διαχρώμενοι. οἱ μὲν γε ψεύδονται τότε ἐπειὰν τι μέλλωσι
τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες κερδήσεσθαι, οἱ δ' ἀληθίζονται ἵνα τι τῇ ^{accusative}
ἀληθείᾳ ἐπισπᾶσθαι κέρδος καὶ τι μᾶλλον σφί ἐπιτράπηται. οὕτω
οὐ ταῦτα ἀπὸ τοῦ ἐκείνου περιεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι
μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὁ τε ἀληθιζόμενος ψευδῆς εἴη καὶ ὁ ψευδόμενος
ἀληθής. ὅς ἂν μὲν νῦν τῶν πυλουρῶν ἐκὼν παρή, αὐτῷ οἱ ἄμεινον
ἐς χρόνον ἐσται. ὅς δ' ἂν ἀντιβαίνειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα
ἰὼν πολέμιος καὶ ἔπειτα ὡς ἄμεινοι ἔσω ἔργου ἐχώμεθα."

vgl. zu 1, 84, 3. — ὑπερετίθεσθε. zu 1, 8, 1. — ἴστε ὑμῖν wisset zu eurem Heile. (Lh.) Ich verbinde den Da. mit ὑπερέπση: euch vorübergeht. Dies Verbum findet sich nicht so bei Attikern. — ὡς epanaleptisch nach ὅτι. Kr. zu Xen. An. 3, 2, 25. — ἡμεῖς als ich, von ἄλλος abhängig. (Lh.) zu 3, 8, 1. — σφια für σφιας eine Hs.

C. 72 § 1. σπερχόμενον. Di. 40 unter σπέρχω. — συνταχύνειν. zu 2, 133, 1. — πάριμεν. gr. Spr. 38, 3, 3. — αὐτοῖσι. τοῖς μάγοις meint Lh.; doch wohl τοῖς βασιλῆα, mittelbar erst τοῖς μάγοις. — διεισεώσας. zu 2, 66, 2. Ueber das Particip Spr. 56, 7, 1. — οἰδᾶς. zu 2, 43, 1. — περὶ φυλακὰς ist ungewöhnlich.

§ 2. οἶά τε. zu 3, 57, 2. — χαλεπὰς παρελθεῖν. Spr. 55, 3, 5. (7.) — τοιῶνδε so vornehme Männer. (Lg.) — οὐδεὶς ὅστις οὐ. gr. Spr. 51, 10, 11. — κού. zu 1, 98, 2.

§ 3. ψεῦδος λέγειν verpönte zwar die persische Erziehung, aber in der Praxis setzten wohl auch schon die Perser dieser Zeit sich gelegentlich darüber hinweg. — κερδήσεσθαι. Di. 39 unter κερδαίνο. — ἀληθίζονται. zu 1, 136. — ἐπιτράπηται gewährt werde. — περιεχόμεθα. zu 1, 71, 2.

§ 4. παρή erg. ἡμᾶς. — αὐτῷ οἱ hat ein Attiker wohl nie so verbunden. Di. 51, 2, 7. — ὅς ἂν μὲν, wie ὅς ἂν δὲ 7, 8, 6. vgl. zu 1, 139. — ἄμεινον. Spr. u. Di. 62, 2, 3. (2.) — ἐς χρόνον künftig, Ggs. ἐς τὸ

73 Λέγει Γωβρύης μετὰ ταῦτα· “ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν τότε κάλλιον παρῆξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ εἴ γε μὴ οἶοι τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε γε ἀρχόμεθα μὲν ἰόντες Πέρσαι ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε ὑμῶν Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον μὴ πειρεωμένοισι ἀνακτῆσθαι τὴν ἀρχήν, τὰ τότε οὐκ ἐνεδεχόμεθα, ἀλλ’ ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκίμοιεν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον περὶθεσθαι Δαρεῖω καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλλοθι ἰόντας ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰθὺς.” ταῦτα εἶπε Γωβρύης καὶ πάντες ταῦτα αἶνεον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, γίνετο κατὰ συντυχίην τὰδε τοῖσι Μάγοις ἐδοξε βουλευομένοις Πηρξιάσπεα φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθει πρὸς Καμβύσεω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξείας ἀπολωλέκεε, καὶ διότι μούνος ἡπίσιατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας, πρὸς δ’ ἔτι ἰόντα ἐν αἰνῇ/μελίῃ τὸν Πηρξιάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τούτων δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες φίλον προσεκτινῶντο πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοις, ἢ μὲν ἔξιν παρ’ ἐωπαῖ μὴδ’ ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων ἀπαίτην ἐς Πέρσας γεγενοῦσαν, ὑπισχνεύμενοι τὰ πάντα οἱ [μυρία] δώσειν. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ Πηρξιάσπεω ποιήσιν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆιον τεῖχος, κῆνον δ’ ἐκέλευον ἀναβάνα ἐπὶ πύργον ἀγορεῦσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχονται καὶ ὑπ’ οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ οὕτω ἐνετέλλοντο ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἰόντος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς περιεῖη ὁ Κύρου

παρεόν 7, 29, 2. Nicht so die Attiker. — σεικνύσθω ihm möge von uns gezeigt werden dass etc. Glimpfliche Aufforderung ihn niederzustossen. (Va.)

C. 73. τότε κάλλιον wann rühmlicher als jetzt. — παρῆξει. zu 1, 9, 2. — ἢ oder. (Lh.) — μὲν, als ob folgen sollte: προσήκει δὲ ἡμῖν ποιεῖν τὰ Καμβύσης ἐπέσκηψε Πέρσῃσι. (Lh.) — ἐπέσκηψε, ἐπαράσατο Hesych. wünschte an. vgl. 3, 65, 4. (Sch.) Ungew. so. — ὧτα, da ohrlös, auch ehrlos. — οὐκ ἐνεδεχόμεθα 3, 66, 2. — τίθεμαι ψῆφον stimme dafür dass wir. vgl. 3, 80, 4. 8, 123. — περὶθεσθαι. Spr. 55, 3. 6. (12.) — ἄλλοθι für ἄλλοσε. (Sch.) Ungew. so. Di. 66, 2, 2. Eine andere La.: συλλόγου ἀλλ’ ἰόντας ἐπὶ.

C. 74 § 1. ἀνάρσια. zu 3, 10. — πρὸς δέ. zu 1, 58. — ἰόντα. für ὅτι ἦν, dem causalen Satze eine Participialconstruction angefügt, u. der Deutlichkeit wegen Πηρξιάσπεα wiederholt. — αἶνη Ansehn, noch 8, 112, 1. 9; 16, 2. (Sch.) Sonst nicht üblich. — λαβόντες verpflichtend, καταλαβόντες 9, 106, 3. (We.) — ἢ μὲν. Di. 69, 44, 1. — τὰ πάντα. zu 1, 214, 2.

§ 2. ὑποδεχομένου. zu 1, 24, 2. — ἐκέλευον. Concinn wäre ἐλεύοντες. zu 1, 19. — πιστοτάτου das höchste Vertrauēn genießend. — δῆθεν. zu 1, 59, 3.

Σμέρδης καὶ ἔξαρχη^{Δαμιά}σαμένου τὸν φόρον αὐτοῦ. φασμένου δὲ καὶ ταῦτα⁷⁵
ἱστῶσαι εἶναι ποιεῖν τοῦ Πρηξάσπεω συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μά-
γοι ἀνέβιβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον. ὁ δέ, τῶν
μὲν ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἐκὼν ἐπελήθτετο, ἀρξάμε-
νος δὲ ἀπ' Ἀχαιμένεος ἐγενεολόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κύρου, μετὰ
δὲ ὡς ἐς τοῦτον κατέβη, τελευταίων ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας
πεποιήκοι, διεξελθὼν δὲ ταῦτα ἐξέφαινε τὴν ἀληθειάν, φάμενος πρό-^α
τερον μὲν κρύπτειν (οὐ γάρ οἱ εἶναι ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γενόμενα),
ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίην μιν καταλαμβάνειν φαίνειν· καὶ δὴ
ἔλεγε τὸν μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσῃ ἀναγκαζόμε-
νος ἀποκτείνετο, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπα-
ρησάμενος εἰ μὴ ἀνακησαίτο ὀπίσω τὴν ἀρχὴν καὶ τοὺς Μάγους τι-
σαίτο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
Πρηξάσπης μὲν νῦν, ἐὼν τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτε-
λεύετο.

Οἱ δὲ δὴ ἐπὶ τῶν Περσέων ὡς ἐβουλεύσαντο αὐτίκα ἐπιχειρεῖν⁷⁶
τοῖσι Μάγοις καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι, ἦσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι,
τῶν περὶ Πρηξάσπεα πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ
μέσῃ στεῖχοντες ἐγίνοντο καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐκινδύ-
ναντο. ἐνθαῦτα ἐκσιάντες τῆς ὁδοῦ ἐδίδονσαν αὐτὶς σφίσι λόγους, οἱ
μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην πύγῃ κελεύοντες ὑπερβάλλεσθαι μηδὲ οἰδεόν-
των τῶν πρηγματίων ἐπιτίθεσθαι, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον αὐτίκα τε
εἶναι καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν μηδ' ὑπερβάλλεσθαι. ὠθιζομένων
δ' αὐτῶν ἐφάνη ἰσκήκων ἐπὶ ζεύγεα δύο αἰγυπτιῶν ζεύγεα διώκοντα
καὶ τλλοντά τε καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἐπὶ τὴν τε
Δαρεῖον πάντες αἰνεον γνώμην καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασιλῆα τε-
ταρσηκότες τοῖσι ὄρνισι. ἐπισιᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγίνετο οἶον⁷⁷

C. 75 § 1. τῶν μὲν für τῶν μέντοι Kr. τῶν μὲν δὴ Bekker. — ἐπελή-
θετο. verschwieg, wie 4, 48, 4. (Sch.) vgl. 3, 147. (Lh.) Ueber die Form
gr. Spr. § 40 u. Di. 39 unter λανθάνω. — πατριήν. zu 2, 143, 1. — πε-
ποιήκοι. zu 1, 44.

§ 2. καταλαμβάνειν. vgl. 2, 66, 1. — φαίνειν, τὴν ἀληθειάν. (Lh.)
— ὀπίσω schon in ἀνα- enthalten, pleonastische Verstärkung, wie 7, 225;
nicht so bei Attikern, wohl aber πάλιν. — φέρεσθαι. Spr. 55, 3, 10. (20.)

C. 76. μέσῃ. zu Xen. An. 1, 3, 17. — στεῖχοντες. zu 1, 9, 2. —
ἐγίνοντο καὶ sie kamen, befanden sich, als. gr. Spr. 69, 32, 6. —
οἱ ἀμφὶ τόν die Anhänger des. Spr. 50, 4, 4. (5, 6.) Es mögen zwei
von den übrigen fünfzehn auf des Otnes, drei auf des Dareios Seite gewesen
sein. (Geel.) — μηδέ. zu 1, 45, 1. — οἰδεόντων indem sie gährten,
verwirrt waren, wie tumere im Lateinischen. „Plat. Gorg. 518, e: οἰδεῖ καὶ
ἱππολὸς ἴστιν ἢ πόλις.“ (Pape.) — ὠθιζεσθαι sich streiten, wie ὠθι-
σμός λόγων 9, 26, 1. (Sch.) vgl. 3, 78. (Lh.) Das Verbum findet sich erst
wieder bei Spättern. — ζεύγος Paar, wie 3, 130, 2. 7, 25. (Sch.) vgl. 3,
109, 1. (Lh.) Aehnlich bei Ar. ἐμβαδὼν ζεύγος. (Pape.) — ἀμύσσοντες zer-
fleischend, ein poetisches Wort. — αἰνεον. zu 1, 98, 1.

Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε· καταιδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρῶτους καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπιεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρῆσαν θείῃ πομπῇ χρεωμένους οὐδ' ἐπειρώτα οὐδεὶς. ἐπεὶ δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφύρουσι εὐνούχοις, οἳ σφεας ἰστόρεον ὃ τι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστορόντες τούτους τοῖσι πυλουροῖσι ἀπέειπον ὅτι σφέας παρῆκαν, ἰσχόν τε βουλομένους τοὺς ἐπὶ ἐς τὸ πρόσω παρίεναι. οἳ δὲ διακελευσάμενοι καὶ σπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια τούτους μὲν τοὺς ἰσχυόντας αὐτοῦ ταύτῃ συγκεντέουσι, αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα.

78οὶ δὲ Μάγοι ἐτυχον ἀμφοτέρωι τηνικαῦτα ἔόντες τε ἔσω καὶ τὰ ἀπὸ Πηρξιάσπεω γεγόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὧν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέρωι καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς ἀλλήν ἑτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἑτράπειο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἔόντων τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων καὶ προσκειμένων, ἦν χρηστὰ οὐδέν· ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο καὶ τοῦτο μὲν Ἀσπαθίνην καλεῖ ἐς τὸν μηρόν, τοῦτο δὲ Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἑσπερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανε γε. τῶν μὲν δὴ Μάγων οὐτερος τρωματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ οἳ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγίνετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἳ συνεσπίπτονσι τῶν ἐπὶ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γωβρῆς. 3 συμπλακέντος δὲ Γωβρῆος τῷ Μάγῳ ὁ Δαρεῖος ἐπεστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκότει, προμηθεόμενος μὴ πληῆξῃ τὸν Γωβρῆν. ὁρῶν δὲ μιν ἄργον ἐπεστεῶτα ὁ Γωβρῆς εἶρετο ὃ τι οὐ χράται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· “προμηθεόμενος σέο μὴ πληῆξω.” Γωβρῆς δὲ ἀμείβετο· “ὦ- 4 θει καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.” Δαρεῖος δὲ πειθόμενος ὥς τε 79 τὸ ἐγχειρίδιον καὶ ἐτυχέ κως τοῦ Μάγου. ἀποκτείναντες δὲ τοὺς

C. 77. ἐπιστᾶσι, erg. αὐτοῖς. — Δαρείῳ, wie οἱ 8, 100, 1; der Ge. 5, 118, 2. 6, 110. — ἔφερε besagte, bezeichnet hatte 3, 72, 2. „Aehnlich 5, 118, 2. 6, 110. 8, 100, 1.“ (Sch.) — θείῃ πομπῇ. zu 1, 62, 2. — ἐνέκυρσαν, dialektisch zu 2, 82. — σφεας. Di. 46, 17, 2. vgl. 2, 19, 3. — αὐτοῦ ταύτῃ. zu 1, 189, 2.

C. 78 § 1. ἀνά τε ἔδραμον. zu 1, 66, 1. — πάλιν, wie unser wieder z. B. in wieder auslöschten. Vollständig: sie sprangen auf, so dass sie wieder standen. Aehnlich bieten Hsn. αὐθις ἀγανιούτων Xen. An. 3, 2, 11. — ἀλλήν. zu 2, 45, 1. — τόξα für τόξον, wie Homer, öfter auch Her. — αἰχμὴν. zu 1; 8, 1. — χρηστὰ, τὰ τόξα. (Lh.) Gew. wäre (οὐδέν) χρήσιμα. — οὐδέν, wie § 2. gr. Spr. 46, 4, 4.

§ 2. οὐτερος. zu 1, 84, 1. — γὰρ. zu 1, 8, 1. — ἐσέχων. zu 2, 11, 1. — προσθεῖναι, ἐπικλῆσαι, Ho. ἐπιθεῖναι, beides auch bei Attikern. (Bä.)

§ 3. οἷα. zu 3, 63, 2. — προμηθεόμενος. zu 2, 172, 2. — ἄργον auch 5, 6. (Br.) ἀργός war eben nur episch. — ὃ τι, warum. — καὶ ἀμφοτέρων. zu 1, 52.

Μάγους καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς τοὺς μὲν τρωματίας ἐωσιῶν αὐτοῦ λείπουσι ἀδυνασίης εἵνεκεν καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλεως, οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς κεφαλὰς ἔθεον ἔξω, βοῇ τε καὶ πατάγῃ χρεώμενοι, καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοι τε τὸ πρῆγμα καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα ἐπειγον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον. οἱ δὲ Πέρσαι μαθόντες τὸ τε γεγονός ἐκ τῶν ἐπτά καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην ἐδικαίωσαν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιεῖν, σπασάμενοι δὲ τὰ ἔγχειρδία ἐπεινον ὅκου τινὰ Μάγον εὗρισκον· εἰ δὲ μὴ νῦν ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα Μάγον. ταύτην τὴν ἡμέραν θεραπεύουσι Πέρσαι κοιτῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων καὶ ἐν αὐτῇ ὀρίτην μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ πέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφόνια, ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆται ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἐωντοὺς οἱ Μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέραν ταύτην.

Ἐπεῖτε δὲ κατέστη ὁ θόρυβος καὶ ἐντὸς πέντε ἡμερέων γέγετο, 80 ἐβουλείοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι Μάγοισι περὶ τῶν προηγημάτων πάντων, καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὧν. Ὅτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων ταῦδε. “ἐμοὶ δοκεῖ ἓνα μὲν ἡμέων μούναρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ οὔτε ἀγαθόν. εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσειω ὕβριν. κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτισμένον μούναρχῃ, τῇ ἔξει αὐτῇ ἀνευθύνη ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων σιάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοματίων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθότος δὲ ἀρχῇθεν ἐμφύεται ἀνθρώπων. ἄλλο δ' ἔχων ταῦτα ἔχει πᾶσαν κυκώτητα· τὰ μὲν γὰρ ὕβρις χεκορημένος ἔρδει πολλά καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνος. καίτοι ἄνθρωποι γε τύραννον ἀφθονον ἔδειξ

C. 79 § 1. οἱ πέντε. vgl. 3, 83, 1 u. 2. 86, 1 u. zu τὰ ἔξ 1, 18, 1. — πάταγος ist mehr poetisch, noch 7, 211, 2. 8, 37, 2, ἀντιπαταγεῖν bei Thuk. 3, 23, 1. — δεικνύοντες. δεικνύοντες? Denn vom Participium scheint Her. sonst nur diese Formation zu haben. — πάντα τινὰ. zu 1, 50, 1.

§ 2. ἕτερα τοιαῦτα. zu 1, 120, 4. — ἔσχε. zu 1, 158. — ἀνάγουσι. zu 2, 40, 1. — ἐωντοὺς ἔχουσι. zu 1, 82, 3.

C. 80 § 1. κατέστη sich gelegt hatte, selten ähnlich. vgl. Papes Lex. — ἐντὸς π. ἢ. fünf Tage waren verflossen, ungew. so; mehrere Bsn. ἐκτός. — δ' ὧν, wie 4, 5, 1. 187, 2. (Va.) zu 2, 50, 1. — μὲν ohne γάρ. zu 1, 185, 1. 209, 2 etc. — ἓνα μὲν. Dem entspricht πλήθος δὲ § 4. (Lh.) — γενέσθαι. zu προελθεῖν 1, 207, 4. — μετεσχέκατε, nämlich leidend.

§ 2. κατηρτισμένον für κατηρτισμένον Steph. Denn wohl einrichteten kann καταρτάν nicht heißen. — ἀνευθύνον für ἀνυπεύθυνον. zu Thuk. 3, 43, 3. — σιάντα ἐς. zu 3, 62, 1. — στήσειε, μούναρχῃ. (Lh.) — ὕβρις. Soph. OT. 872: ὕβρις στυγεῖ τύραννον. Eu. Hik. 429: οὐδὲν τυράννου δυσμενίστηρον πόλις. (We.) — ἀρχῇθεν. zu 1, 131. — χεκορημένος. Di. 39 u. κορέννομι.

§ 3. ἀφθονον neidlos. Plat. Rep. 500, a: οἷσι πνὰ φθονεῖν τῷ μὴ

εἶναι, ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθὰ. τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοις περιεούσι τε καὶ ζῶουσι, χεῖρας δὲ τοῖσι κακίστοις τῶν ἀσίων, διαβολὰς δὲ ἄριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμωστότατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωρυμάζης, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται, ἦν τε θεραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπῇ. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἐρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πάτρια καὶ βιάται γυναῖκας κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἄρχον πρῶτα μὲν οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην, δευτέρα δὲ τούτων τῶν ὁ μούναρχος, ποιεῖ οὐδέν· πάλω μὲν ἀρχὸς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλευμάτα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι ὡν γνώμην μετέντας ἡμέας μοναρχίην τὸ πλῆθος ἀέξιν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνι τὰ πάντα.” Ὀτιάνης μὲν δὴ ταύτην 81 γνώμην ἐσέφερε, Μεγάβυλος δὲ ὀλιγαρχίην ἐκέλευε ἐπιτρέπειν, λέγων τάδε.

“Τὰ μὲν Ὀτιάνης εἶπε τυραννίδα παύων, λελέχθω. κάμοι ταῦτα, τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἄνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε· ὁμίλου γὰρ ἀρχεῖου οὐδέν ἐστι ἀξυνέτωτότερον οὐδὲ ὑβριστότερον. καίτοι τυράννου ὕβριν φεύγοντας ἄνδρας ἐς δῆμον ἀκολάστου ὕβριν πεσέειν ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ εἰ τι ποιεῖ, γινώσκων ποιεῖ, τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν ἐνι· κῶς γὰρ ἂν γινώσκειν οὐτ' ἐκιδάχθῃ οὐτε οἶδε καλὸν οὐδὲν οὐδ' οἰκῆιον, ὡς τὸ ἐμπειῶν τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χεῖμάρρη ποταμῷ ἱκελος; δῆμον μὲν νυν, οἱ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσιν, οὗτοι χράσθων, ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀριστων ἐπιλέξαντες ὁμίλην τούτοις περιθέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοις καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα· ἀρίστων τε ἀνδρῶν οἰκὸς ἄριστα βουλευμάτα γίνεσθαι.”

φθονερῷ ἀφθονόν τε καὶ πρῶτον ὄντα; — πολίτας. Di. 2, 7, 6. — ἄριστος ἐνδέκεσθαι. zu 1, 136. — πέφυκε. Subject ist wohl ὁ μούναρχος, τὸ ὑπεναντίον Prädicat. (Lh.) — ἀναρμωστότατον δέ. gr. Spr. 57, 10, 14. — ἅτε. zu 2, 69. — θωπῇ, ein poetisches W., auch bei Her. nur hier. — ἐρχομαι ἐρέων. zu 1, 5, 2. — νόμαια. zu 1, 135. — κινεῖ tastel an, verletzt, ändert wohl auch. — βιάται. zu 1, 19. — ἀκρίτους, τὸς ἀνδρώνους.

§ 4. τῶν, ἃ ποιεῖ. — πάλω durch das Loos vertheilt. — ἄρχει verwaltet sie, d. h. es werden in ihr verwaltet. — κοινόν gemeinsame, öffentliche Berathung. — ἀναφέρει. zu 1, 157. — ἀέξιν. αὖξιν? Di. 39 u. ἀέξω. — τῷ πολλῷ für τῷ πλῆθει des pikanten Ggs. halber gewählt.

C. 81 § 1. ταύτην γνώμην. zu 1, 120, 1. — ἐπιτρέπειν, τὰ πρήγματα. vgl. 6, 26. (Sch.) — λελέχθω d. h. wird von mir anerkannt. — ταῦτα. gr. Spr. 51, 5, 1. — τὰ δέ was aber das anbetreffend dass er. (Matthiä.) gr. Spr. 51, 13, 13. — ἄνωγε. Di. 39 u. dem W. Mit dem Ac. auch 7, 104, 3: ἀνάγει τὸ αὐτὸ ἀεὶ. — ἀξυνετώτερον wag' ich nicht zu ändern, obgleich Her. sonst σύν, συνετός etc. sagt.

§ 2. οἰκῆιον, πρέπον, καθήκον. (Koraes.) ὄνηιον will Eldik. — ἱκελος, λοιπὸς poetisch. zu 2, 12, 2. — ἐπιλέγειν auswählen, noch so bei Spätern, sonst ἐπιλέγεσθαι. (Pape.) zu Arr. An. 5, 2, 8.

Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώμην ἐσέφερε, τρίτος δὲ Λαρεῖος⁸² ἀπεδείκνυτο γνώμην, λέγων· “ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος ἐς τὸ κληθὸς ἔχοντα δοκεῖν ὀρθῶς λέξαι, τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τῶν γὰρ προκειμένων καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ὄντων, δήμου τε ἀρίστου καὶ ὀλιγαρχίης καὶ μοναρχου, πολλῶ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον, ἢ φανερόν· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος ἐπιτροπέοι, ἢ ἀμωμῆτως τοῦ πλήθους, σιγῶν τε ἢ βουλευμάτων ἐπὶ θυμμενίας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλιγαρχίᾳ πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσιν^{ἐπιδείκνυνται} ἐς τὸ κοινὸν ἔχθρα ἰδία^{ἰδίᾳ} ἰσχυρὰ φιλεῖ ἐγγίνεσθαι· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι γνώμησιν τε νικᾷν ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται, ἐξ ὧν ^{στασις}στασιές ἐγγίνονται, ἐκ δὲ τῶν στασιῶν φόνος· ἐκ δὲ τοῦ φόρου ἀπέβη ἐς μοναρχίην καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε ὅσῳ ἔστι τοῦτο ἄριστον. δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατα μὴ οὐ κακότητι ἐγγίνεσθαι· κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινά, ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλεῖν δὲ ἰσχυρὰ· οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκαύψαντες^{συνκλύσαντες} ποιῶσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται ἐς ὃ ἂν προστίας τις τοῦ δήμου τὸν τοιοῦτον παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωνμαῖζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου θωνμαζόμενος δὲ ἂν ὧν ἐφανῇ^{φανῇ} μόνναρχος ἐὼν· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μοναρχίη κράτιστον. ἐν δὲ ἐπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο καὶ τεῦ δόντος; ποῖα παρὰ δήμου ἢ ὀλιγαρχίης ἢ μοναρχου; ἔχω τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερωθέντας δι' ἑνα ἄνδρα τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν, χωρὶς τε τούτου πατέριους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.”

Γινώμαι μὲν δὴ τρεῖς αὗται προεκέατο, οἱ δὲ τέσσαρες τῶν ἐπτά⁸³

C. 82 § 1. ἔχοντα. zu 2, 53. — τὰ δ' ἐς ὀλ. erg. εἶπε. — καὶ πάντων ἀρίστων ὄντων wenn auch jede Verfassung in ihrer Art vollkommen gut ist. — τοῦτο, τὸ μόνναρχον εἶναι. vgl. § 2. (St.) Eben so τὸ τοιοῦτο § 4. — τοιαύτη, τῇ ἀρίστῃ. — ἐπί. Es müsste τὰ ἐπί heißen, wenn es zu βουλευμάτων gehörte. (Matthiä.) Nicht nothwendig. gr. Spr. 50, 8, 19.

§ 2. πολλοῖσι hängt von ἐγγίνεσθαι ab. — ἀρετὴν Verdienste. Kr. zu Xen. An. 1, 4, 8. — ἐπασκέουσι geltend machen. (Lh) — βουλόμενος ἀπικνέονται. Di. 57, 9, 2. — ἀπέβη pflegt es zu kommen. Spr. 53, 9 (10), 2. — διέδεξε. zu 2, 134, 2. — ἀδύνατα. zu 1, 91, 1. — μὴ οὐ. zu 1, 209, 3. — συγκαύπτειν zusammen stecken, halten, wie 7, 145, 2. Ar. Ritter 854: τοῦτο δ' εἰς ἓν ἐστι συγκεχυτός. (Va.) — ποιεῖν τὰ ποιεῖν Bekker.

§ 3. παύσῃ, τοιαῦτα ποιεῖντας. zu τούς Thuk. 4, 87, 3. — αὐτῶν. αὐτῶνδε? ἐκ τῶνδε darauf. (Va.) ἐξ αὐτῶν heisst wohl: aus der Zahl derselben. — ἂν ὧν ἐφανῇ. Di. 68, 47, 2. — συλλαβόντα, gew. (ὡς) συνημῶν εἰπεῖν. gr. Spr. 48, 5, 2 u. 55, 1, 2. συλλαβεῖν ähnlich 7, 16, 3 u. Eur. Erechth. 20, 5: πολλά συλλαβῶν ἐρῶ. — τεῦ δόντος von wem gegeben. Spr. 51, 17, 5. Gemeint ist Kyros. — τὸ τοιοῦτο, τὴν ἐλευθερίην. — δι' für διὰ Bekker, da Her. auch διὰ consequent elidirt. — περιστέλλειν. zu 2, 147, 2. — χωρὶς τε τούτου, γνώμην ἔχω. — ἄμεινον. zu 1, 187, 1.

- ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτη. ὥς δὲ ἐσώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτιάνης Περσῶν ἰσονομίην σπεύδων ποιεῖσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε. “ἄνδρες στασιῶται, δηλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασιλεὺς γενέσθαι, ἦτοι κλήρω γε λαχόντα ἢ ἐπιτρεψάντων τῶ Περσέων πλῆθους τὸν ἄν ἐκεῖνο ἐλθῆται, ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. ἐγὼ μὲν νῦν ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεῦμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω· ἐπὶ ταύτῃ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς ἐπ’ ᾧ τε ὑπ’ οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὐκ αὐτὸς ἐγὼ οὔτε οἱ ἀπ’ ἐμεῦ αὐτεῖ γινόμενοι.” τοῦτου εἰπαντος ταῦτα ὥς συνεχώρεον οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἐνηγωνίζετο ἀλλ’ ἐκ τοῦ μέσου κατήστο, καὶ νῦν αὕτη ἡ οὐκίη διατελεῖ μοῦνη ἐλευθέρῃ ἐοῦσα Περσέων καὶ ἄρχεται τσαυτὰ ὅσα αὕτη θέλει, ἰόμους 84 οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἐπὶ ἐβουλεύοντο ὥς βασιλεὺς δικαιοτάτα σιῇσονται· καὶ σφι ἔδοξε Ὀτιάῃ μὲν καὶ τοῖσι ἀπ’ Ὀτιάνεω αὐτεῖ γινομένοις, ἣν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἐπὶ ἔλθῃ ἢ βασιλῆϊ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτιος ἐκαστοῦ καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τιμωτάτῃ. τοῦδε δὲ ἐνέεικεν ἐβουλεύσαντό οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος 2 τὸ πρῆγμα καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτιάῃ ἐξαίρετα, ταῦτα δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, παρίεναι ἐς τὰ βασιλῆα πάντα τὸν βουλούμενον τῶν ἐπὶ ἄνευ ἐσαγγέλτος, ἣν μὴ τυγχάνῃ εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεὺς, γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῶ βασιλῆϊ ἢ ἐκ τῶν συνεπαναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιλῆϊς ἐβουλεύσαντο τοιοῦνδε· ὅτι ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος φθέγῃται ἐν τῶ προαστείῳ αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλῆϊν.
- 85 Δαρείῳ δὲ ἦν ἵπποκόμος ἀνὴρ σοφός, τῷ οὐνομα ἦν Οὐβάρης· πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος ταῦτα.

C. 83 § 1. οἱ τέσσερες. zu 3, 79, 1. — δηλα. zu 1, 4, 1. — γὰρ bezieht sich auf das folgende νῦν, wie sonst auf ὧν. zu 1, 30, 2. — ἐνατινά. gr. Spr. 51, 16, 11. — ἦτοι — γε. zu 1, 11, 3. — λαχόντα ἢ ἐπιτρεψάντων. Di. 56, 14, 3. Als Subject zu ἐπιτρεψάντων ist ἡμέων zu denken. gr. Spr. 47, 4, 3.

§ 2. ἐπ’ ᾧ ἄρξομαι. Di. 65, 2, 2. Ueber die Form Spr. 40 u. ἀρχ. — ἐκ τοῦ μέσου κατήστο setzte sich aus der Mitte fort, entfernte sich von ihren Berathungen als nicht Theil nehmend. vgl. 4, 118, 1. 8, 21. 1. 78, 2. (We. u. Sch.) — κατήστο für καθῆστο Reiz. — τσαυτὰ. gr. Spr. 52, 4, 8. — ὅσα erg. ἄρχεσθαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ὑπερβαίνουσα. gew. παραβαίνειν νόμους.

C. 84 § 1. ὥς, gew. so ὅπως. — ἀπ’ für ἀπό Bekker, da Her. ἀπό regelmässig elidirt. — ἐξαίρετα. Spr. 58, 3, 3. (4.) — Μηδικήν, ein weites und langes Gewand, ausgezeichnet durch Feinheit des Stoffes und Schönheit der Farben, die eig. Hofkleidung, ein Ehrengeschenk des Königs. (Heeren.) — τιμωτάτῃ. vgl. 3, 160, 7, 116. (Va.)

§ 2. ἐς τὸ κοινόν d. h. für alle sieben (sechs). — ἐβούλευσαν. ἐβουλεύσαντο? Jenes ist wohl aus ἐβούλευσε entstanden. zu 1, 73, 3.

C. 85 § 1. αὐτῶν, αὐτῶν ἡμῶν. — ἐν τούτῳ ἐστὶ darauf ankommt.

"Οἱ βαρεις, ἡμῖν δέδοκται· περὶ τῆς βασιλῆως ποιεῖν κατὰ τὰδε· ὅτιεν
 ἂν ὁ ἵππος πρῶτος φθέγγηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι αὐτῶν ἐπαναβε-
 βηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλῆην. νῦν ὧν εἴ τινα ἔχεις σοφίην,
 μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχώμεν τοῦτο τὸ γέρας καὶ μὴ ἄλλος τις." ἀ-
 μείβεται Οἰβάρης τοισίδε. "εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοῖ ἐστὶ
 ἢ βασιλεῖα εἶναι ἢ μή, θάρσσει τοῦτον εἵνεκεν καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν,
 ὥς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα." *86*
 λέγει Δαρεῖος· "εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὦρῃ μηχανᾶ-
 σθαι καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι, ὥς τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν
 ἐστί." ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης ποιεῖ τοιόνδε. ὥς ἐγίνετο ἡ νύξ,
 τῶν θηλέων ἵππων μίαν, τὴν ὁ Δαρεῖος ἵππος ἔστεργε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον κατέθηκε καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρεῖος
 ἵππον, καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχερίμπτων τῇ θη-
 λέῃ, τέλος δὲ ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. αὐτὴ ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ
 οἱ ἔξ, κατὰ συνεθήκαντο, παρήσαν ἐπὶ τῶν ἵππων· διεξελαυνόντων
 δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὥς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς
 παροικομένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρεῖος
 ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι
 ἀστραπή ἐξ αἰθέρος καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγεγόμενα δὲ ταῦτα τῷ
 Δαρεῖῳ ἐτελέωσε μιν ὥσπερ ἐκ συνθέτου τὴν γενομένην· οἱ δὲ κατα-
 θερόντες ἀπὸ τῶν ἵππων προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον. *87*

Οἱ μὲν δὴ φασὶ τὸν Οἰβάρην ταῦτα μηχανήσασθαι, οἱ δὲ τοιαύδε
 (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω λέγεται ὑπὸ Περσέων), ὥς τῆς ἵππου ταύτης
 τῶν ἄρθρων ἐπιψάσας τῇ χειρὶ ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυ-
 ρίσι· ὥς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπλεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους,
 τὸν Οἰβάρην τοῦτον ἐξείρναντα τὴν χεῖρα πρὸς τοῦ Δαρεῖος ἵππου
 τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι, τὸν δὲ αἰσθόμενον φριμάξασθαι τε καὶ
 χρεμετίσαι.

Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν
 ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψα-

davon abhängt. Kr. zu Xen. An. 6, 2, 22. — τοῦτον εἵνεκεν erneuert den Gedanken des hypothetischen Satzes. gr. Spr. 65, 9, 2.

§ 2. ἡ die nächste. — τὰ μὲν πολλὰ zuerst oft; τὰ ist nicht mit πολλὰ zu verbinden. (Schäfer zum Dion. p. 208.) Warum nicht: die meiste Zeit (die er darauf verwendete). — τῇ ἵππῳ hängt von περιῆγε ab, denn ἄγχοι verbindet Her. mit dem Ge. (Sch.) Di. 47, 29, 1. — ἐγχερίμπτων. zu 2, 60, 1.

C. 86. διαφωσκούσῃ. Di. 40 u. φάσχω. — μιν, ὥς βασιλῆα, eine Erklärung die einige Hsn. zufügen. — ἐκ συνθέτου τευ aus einer Art von Uebereinkommen. Sonst so nicht üblich.

C. 87. ἐπ' ἀμφοτέρω. zu 2, 125, 2. — ἄρθρων genitalium, wie 4, 2. (Sch.) — ἔχοι κρύψας. Eur. Hek. 1013: πέπων ἐντός ἢ κρύψας ἔχεις; vgl. Danae 40. (Va.) gr. Spr. 56, 3, 6. — τοὺς ἵππους die Hengste der sechs Perser. — φριμάξασθαι eig. von Böcken, von Pferden φρυάξασθαι. (Va.)

μένον καὶ ὕστερον αὐτὶς Καμβύσειω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμὰ κατήκουσαν ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο παρέντες Καμβύσεια ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμους τε τοὺς ^{πρώτους} ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρον μὲν δύο θυγατέρας Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυσιώνην, τὴν μὲν Ἀτοσσάν προσυνοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὐτὶς τῷ Μάγῳ, τὴν δὲ Ἀρτυσιώνην παρθένον. ἑτέραν δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἐγχευε, τῇ οὖνομα ἦν Πάρμης· ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνειω θυγατέρα, ἣ τὸν Μάγον κατὰδ' ἔποιήσῃ. δυνάμιός τε πάντα οἱ ἐπιπλέατο. πρῶτον μὲν νυν ^{τοῦτον} ποιησάμενος λίθινον ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν ἀνὴρ ἱππεύς, ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα ταῦτα· “Δαρεῖος ὁ Ὑσιάσπεος σὺν τε τοῦ ἵππου τῇ ἀρετῇ,” τὸ οὖνομα λέγων, “καὶ Οἰβάρεος τοῦ ἱπποκόμου ἐκτήσατο τὴν Περσέων βασιληγν.”

89 ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι ἀρχὰς κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σατραπεύσας· καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας ἐτάξατο φόρους οἱ προσιέναι καὶ ἔθνεά τε καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσίχτας τὰ ἐκαστέρῳ ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων ^{προσόδον} τὴν ἐπέτεον κατὰ ταῦτα διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἴρητο Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν, τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι Εὐβοϊκόν· τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναιται Εὐβοτδας ἑβδομήκοντα μνέας. ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος καὶ αὐτὶς Καμβύσειω ἦν κατεστηκός οὐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἔγχεον· διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ φόρου καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος, Καμβύσης δὲ δεσπότης, Κύρος δὲ πατήρ, ὁ μὲν ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα,

C. 88 § 1. κατακούειν scheint bei den Attikern nicht, wie ὑπακούειν mit dem Da. vorzukommen. — παρέντες 8, 7 f. — γάμους τοὺς πρώτους die Töchter der Vornehmsten. — Πέρσῃσι (bei) den P., mit πρώτους verbunden. (Sch.)

§ 2. ἑτέραν überdies. vgl. gr. Spr. 50, 4, 11. — ἔσχε. zu 1, 7, 2. — τὴν τοῦ Ὀτάνειω, die Phädyne 3, 68, 2. — ἐπιπλέατο. ἐπίπλετο Br. Di. 30, 4, 8. Ueber den Plural Di. 63, 2, 2. — ζῶον. zu 1, 70, 1. — τὸ οὖνομα λέγων, Einschaltung des Schriftstellers, der den Namen des Pferdes nicht angeben konnte oder wollte.

C. 89 § 1, ἐτάξατο er legte für sich auf. — κατὰ ἔθνεά τε καὶ προστάσων. gr. Spr. 59, 2, 3. — προστάσων zufügend, wie unten νέμων. (Sch.) — καὶ ὑπερβαίνων νέμων und indem er überspringend (nicht hinzufügend) hinzufügte. Das καὶ verbindet also προστάσων und νέμων: προστάσσει καὶ ὑπερβαίνειν νέμει. gr. Spr. 56, 15, 2. — ἐκαστέρῳ. zu 2, 169, 3. — ἄλλα ἔθνεα, Apposition zu τὰ ἐκαστέρῳ. — ἐπέτεον. zu 2, 25, 2.

§ 2. τὸ Βαβυλώνιον τάλαντον betrug nach Böckh etwa 10,000 attische Drachmen, die Drachme zu 7½ Sgr. gerechnet. (Lh.) — ἑβδομήκοντα. Nach Böckh zweiundsiebenzig. Unter dem euböischen Talent versteht er das vorsolonische von 8333½ Drachmen. Doch stimmt die Berechnung durch-

ὁ δὲ ὅτι ^{zeuxre} χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλιγώρος, ὁ δὲ ὅτι ^{sephirah} ἡπιός τε καὶ ἀγαθὰ ^{in field} σφί πάντα ἐμχανήσατο. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν 90 τῇ Ἀσίῃ καὶ Αἰολέων καὶ Καρῶν καὶ Λυκίων καὶ Μιλυέων καὶ Παμφύλων (εἰς γὰρ ἦν οἱ τεταγμένος φόρος οὗτος) προσήιε τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτος οἱ νομὸς κατεστήκει, ἀπὸ δὲ Μουσῶν καὶ Αὐδῶν καὶ Λασονίων καὶ Καβαλίων καὶ Ὑγενίων πεντακόσια τάλαντα· νομὸς δεύτερος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἑλλησπον-2 τῶν τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἐσπλέοντι καὶ Φρυγῶν καὶ Θρηάκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ Παφλαγόνων καὶ Μαριανδυνῶν καὶ Συρίων ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος· νομὸς τρίτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Κιλικίων ἱπποὶ τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμε-3 νος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων δὲ τεσσαράκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὴν φρουρέουσιν ἱππον τὴν Κιλικίην χώραν ἀναισιμούτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Λαρεῖω ἐφοῖτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ποσειδηλοῦ πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἰκισε91 ἐκ οὐροισι τοῖσι Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταῦτα γὰρ ἦν ἀτελέα), πεντή-4 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα καὶ Συρία ἢ Παλαιστίνη καλεομένη καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δὲ καὶ Αἰβύων τῶν προσεχέων Αἰγύπτῳ καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκοσμέατο) ἑπτακόσια προσήιε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τού-5 τον τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ ἐπιμετρομένου σίτου προσήιε ἑπτακόσια τάλαντα· σίτου γὰρ δυοκαίδεκα μυριάδας Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τελεῖ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέουσι καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος οὗτος. Σαυταγύδαι δὲ καὶ Γυνδάριοι καὶ Λαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τῶντ' ὀλίγοι, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς οὗτος ἑβδομος.

aus nicht mit dem Ansätze 3, 95. (Lh.) — ὀλιγώρος rücksichtslos. So ἔβρος καὶ ὀλιγοῦρη 6, 137, 2. (Bä.) — πάντα lauter. gr. Spr. 50, 11, 10.

C. 90 § 1. εἰς — οὗτος d. h. diese entrichteten gemeinschaftlich eine Tributsumme. (St.) εἰς τὸντ' ἀποστέλλοντες 3, 92. — ὁ πρῶτος. gr. Spr. 50, 4, 14. — τάλαντα. προσήιε schwebt noch vor.

§ 2. ἐπὶ δεξιὰ, wenn man nämlich vom ägäischen Meere kommt. (Bä.) — ἐσπλέοντι. Spr. 48, 5, 2. — τάλαντα φόρος. Spr. 60, 2, 3. — γι-
νόμενος kommend auf. — τὴν Κ. χώραν. gr. Spr. 50, 10, 2. — τὰ
die übrigen. zu τὰ ἔξ 1, 18, 1.

C. 91 § 1. ἀρξάμενον ist Neutrum: eine Strecke die da an-
fängt. Eine epanaleptische Zufügung. — μέχρι. Erwarten würde man
καὶ τῶν μίχρη. Eben so Xen. An. 6, 2, 1: ἀρξάμενη ἡ Θράκη αὕτη ἐστὶν
ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου μέχρι Ἡρακλείας ἐπὶ δεξιὰ εἰς τὸν Πόντον ἐσπλέ-
οντα. — ταῦτα. Spr. 58, 3, 5. (6.) — ἐκεκοσμέατο. zu 1, 59, 4. — πάρεξ.
zu 1, 14, 1. — ἐκ τῶν ἰχθύων 2, 149, 3. (Va.)

§ 2. μυριάδας für μυριάσι Sch. Eltz will vorher σίτον. — ἑβδομος,

ἀπὸ Σούσων δὲ καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας τριηκόσια· νομὸς
 92 ὄγδοος οὗτος. ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίας χίλιαι
 οἱ προσήιε τάλαντα ἀργυρίου καὶ παῖδες ἑκτομῖαι πεντακόσιοι· νομὸς
 εἵνατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἀγβατιάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Πα-
 ρικανίων καὶ Ὀρθοκορυβαντίων πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα·
 νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Πανσοὶ καὶ Παντίμαθοι τε
 καὶ Δαρεῖται ἐς τὸν αὐτὸν συμφέροντες διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νο-
 μὸς ἐνδέκατος οὗτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν ἐξήκοντα
 93 καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος οὗτος. ἀπὸ
 Πακτικῆς δὲ καὶ Ἀρμενίων καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου
 τοῦ Εὐξείνου τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος.
 ἀπὸ δὲ Σαγαριτῶν καὶ Σαραγγέων καὶ Θαμαναίων καὶ Οὐσίων καὶ
 Μύκων καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκούντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ Θαλάσ-
 σῃ, ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀπὸ
 τούτων πάντων ἑξυκόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ
 δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀγί-
 νεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ καὶ
 Χοράσμοι καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἀρειοὶ τριηκόσια τάλαντα· νομὸς
 94 ἑκτος καὶ δέκατος οὗτος. Πυρικάνιοι δὲ καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς
 Ἀσίας τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος
 οὗτος. Ματιηνοῖσι δὲ καὶ Σάσπειρσι καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπε-
 τέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ καὶ
 Τιβαρηνοῖσι καὶ Μύκρωσι καὶ Μοσσυνοῖκοισι καὶ Μαρσὶ τριηκόσια
 τάλαντα προεῖρητο· νομὸς εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλη-
 θὺς τε πολλῶν πλείστον ἔστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων καὶ
 φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια
 95 τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ
 Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον γίνεται τε-

nach Ritter in den Landschaften Margiana und Parapamisos zu suchen. (Lh.)
 — τριηκόσια erg. προσήιε aus προσέτερον.

C. 92. ἑκτομίας findet sich in der att. Prosa nicht. — Πανσοί. Πα-
 σίκαι Vossius z. Mela. 3, 5. Πάσσαι Matthiä. vgl. Ptol. VI u. Plin. 6, 17. —
 ἐς τὸν αὐτὸν zu einer Gesamtsumme. — τάλαντα ist auch zu συμφέροντες
 Object. — Αἰγλῶν. Σόγδων Kiepert Atlas der alten Welt S. 7. Vgl. je-
 doch 3, 93 E.

C. 93. ἐν τῇ ἐρυθρῇ θ., hier: im persischen Meerbusen, noch so erwähnt
 7, 80. — ἀνασπάστους aus ihren Wohnsitzen Fortgeschleppte und in an-
 dere Gegenden Verpflanzte. vgl. 4, 204. 5, 12, 1. 6, 9, 3. 32. 7, 80. (Sch.)
 vgl. 5, 106, 3. (Lh.) — ἀπὸ τούτων πάντων, epanaleptisch. — Κάσπιοι.
 Κάσπειροι Reiz.

C. 94. Σάσπειρσι. Σάπειρσι La. — Μαρσὶ für Μάρσσι oder Μάρ-
 σοισι Is. Vossius. — πρὸς πάντας. zu 2, 35.

C. 95. τὸ ἀργύριον τὸ B. die nach dem b. Talent angesetzte
 Gesamtsumme an Silber. — πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον
 τάλαντον nach dem euböischen Talent berechnet. — γίνεται

τετρακόντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα, τὸ δὲ χρυσὸν τρισκαίδεκαστάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοϊκῶν τάλαντων ὀγδῶκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὧν πάντων συντιθέμενον τὸ πληθὺς Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο εἰς τὸν ἔπειτον φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα· τὸ δ' εἰς τούτων ἑλασσον ἀπείεις οὐ λέγω.

Οὗτος Δαρείῳ προσήιε φόρος ἀπὸ τε τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αἰβύης⁹⁶ ὀλιγαχόθεν. προϊόντιος μέντοι τοῦ χρόνου καὶ ἀπὸ νήσων προσήιε ἄλλος φόρος καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίας οἰκημένων. τοῦτον τὸν φόρον θησαυρίζει βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε· εἰς πύλους περσάμινους τήξας καταχέει, πλήσας δὲ τὸ ἄγγος περιαιρείει τὸν κέρμαμον· ἐκείν δὲ δετηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσου ἂν ἐκῆστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαὶ τε ἦσαν καὶ φόρων ἐπιτάξεις· ἡ Περσίς⁹⁷ δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἰρηναία δασμοφόρος· ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. οὐδὲ δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνουσιν, Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο, οἱ περὶ τε Νύσῃν ἢ ἱερὴν κατοικηται καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνύγουσι τὰς ὕρτας. οὗτοι οἷα Αἰθίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοις σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ ἀντὶ τῷ καὶ οἱ Καλανίαι Ἰνδοί, οἰκήματα δὲ ἔκتهται κυνιάγναια. οὗτοι συναμφότεροι διὰ τρίτου ἔτεος ἀγίνουσιν, ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου καὶ διηκοσίας φύλαγγας ἔβειον καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας καὶ ἑλέφαντος ὀδόντας μεγάλους αἰκοσι. Κόλχοι δ' ἐτάξαντο εἰς τὴν δωρεὴν καὶ οἱ προσεχέες μέχρι³.

beträgt. Angegeben sind in unserm Texte 7740 babylonische Talente, jedes zu 70 euböischen Minen gerechnet ergibt nur 9030 euböische Talente. (Lh.) — τὸ χρυσίον λογιζόμενον steht appositiv zu ψῆγμα. Di. 56, 9, 2. — συντιθέμενον für συντιθέμενων Eltz. vgl. 2, 9, 7, 184, 3. — μύρια—καὶ ἑξήκοντα. Die unauflösliche Verwirrung ist vielleicht eine Verrechnung des Schriftstellers selbst. — τὸ τούτων ἑλασσον die kleinere Zahl von Einheiten die dieser Summe fehlt, um die wahre Summe auszufüllen. (Sch.) Also Einkünfte geringeren Betrages. (Bä.)

C. 96. οὗτος — φόρος für οὗτος ἦν ὁ φόρος ὅς. Spr. 57, 3. vgl. 61, 6. (7.) — τῆς Α. Spr. 47, 28, 3. (10, 4.) — ὀλιγαχόθεν scheint sonst nicht vorzukommen. „Gemeint ist Barke und Kyrene.“ (Bä.) — ἀπὸ νήσων. gr. Spr. 50, 2, 13? „Gemeint sind die Inseln des ägäischen Meeres an der Küste von Asien.“ (Bä.) — τῶν οἰκημένων erg. ἀνθρώπων. vgl. 1, 27, 2 E. (Lh.) — καταχέει. Eine Hs. κατεγγεί.

C. 97 § 1. κατεστρέψατο 3, 17 ff. (Lh.) — Νύσῃν. Νῦσαν Br. Aber wer verbürgt es dass Her. dies ν lang las? — τὰς die bezüglichen, ihm geweihten. gr. Spr. 50, 2, 4.

§ 2. σπέρματι, eine Art Reis oder Hirse. (Sch.) — ἔκتهται. Di. 39 unter πῖσσαι — συναμφότεροι, οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι. (Lh.) — διὰ τρίτου ε. zu 2, 4, 1. — χρυσίου Goldstaub, schliesst aus dem Masse La. — φύλαγξ, τὸ ἐπίμηκτις καὶ στρογγύλον ξύλον. Sch. Apoll. Rh. 2, 843.

τοῦ Κανκάσιος οὐρεος· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ οὐρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται, τὰ δὲ πρὸς βορρῇν ἀνεμὸν τοῦ Κανκάσιος Περσέων οὐδὲν ἐτι φροντίζει· οὗτοι ὦν δῶρα τὰ ἐτάξαντο ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀράβιοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λαβανῶτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτος. ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα πάρεξ τοῦ φόρου βασιλείᾳ ἐκόμιζον.

- 98 Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἴνδοί, ἀπ' οὗ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ τοιοῦδε πτέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος· τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ περὶ αἰρετέας τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἴνδοί· Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρήμιή ἐστι διὰ τὴν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν καὶ οὐκ ὁμόφωνα σφίσι, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν νομάδες εἰσι οἱ δὲ οὐ, οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἐλεσί οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ καὶ ἰχθὺς σιτίονται ὠμούς, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλάμων ὀρμεύμενοι· καλάμων δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἑκαστον ποιεῖται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα φλοῖν ἐπεὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῦν ἀμύσσονται καὶ κόψωσι, τὸ ἐνδεῦτεν φορμῶ τρόπον καταπλέξαντες ὡς θώρηκα ἐνδύνουσιν. ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκόντες τούτων νομάδες εἰσι,

§ 3. ἐτάξαντο ἐς τὴν θωρήν hatten sich zur Abtragung von Geschenken ansetzen lassen. Der Artikel, indem gedacht wird: zur Zahl derer die etc. — ὑπὸ Πέρσῃσι. zu 1, 91, 3. — ἄρχεται (es) wird regiert. gr. Spr. 61, 5. 6 u. zu Thuk. 1, 6, 4. — οὐδέν, wie 4, 198. gr. Spr. 47, 11, 4. — ἐτι, das erste, räumlich: weiter. vgl. 2, 87. — οὗτοι die Aethioper und Kolcher nebst beider Nachbarn und die Araber. (Lh.) — πάρεξ τοῦ φόρου bezieht sich nicht auf die Araber, die keinen Tribut zahlten. (We.) — διὰ πεντετηρίδος alle vier Jahre. zu 2, 4, 1. — ἀνὰ. Di. 68, 30, 3.

C. 98 § 1. τὸν πολλόν. zu 1, 102, 2. — τὸ εἰρημένον 3, 94. (Bä.) — τοιοῦδε. Die Beschreibung folgt doch erst 3, 102 ff., indem eine Beschreibung der indischen Stämme episodisch eingeschoben wird. (Lh.) — ψάμμος. Von dem Indien das Her. kannte verlor sich der nördliche Theil in die Wüste Cobi, der südliche in die Sandregion die sich von Guzerat bis Multan hinaufzieht. Daher sein Irrthum dass gegen Osten ganz Indien sich in eine Sandwüste endige. (Heeren.) — τῶν, τούτων οὖς, zu ἀνθρώπων gehörig, der Ge. von πρώτοι regiert. — πρώτοι, ἑσχατοί. (Lh.) — γὰρ giebt den Grund von πρώτοι an. (Lh.)

§ 2. σφίσι für ἀλλήλοις. zu 1, 57, 2. — ἐκ πλοίων ὀρμεύμενοι von Fahrzeugen aus. zu Xen. An. 1, 1, 9. — καλάμων. Plin. h. n. 7, 2: arundines tantae proceritatis ut singula internodia [ἐν γόνυ] alveo navabili ternos interdum homines ferant. Multos ibi quina cubita constat longitudine excedere. vgl. 16, 36. Nach Cuvier eine Art Bambus, wovon die bambus arundinacea eine Höhe von sechzig Fuss und mehr erreicht. (Bä.) — φλοῖν. Saumaise z. Sol. p. 279. 702. 706. — ἐνδύνουσιν. Di. 27, 1 A. Eine gute Hs. ἐνδύνουσι.

C. 99. πρὸς ἡῶ östlich von diesen, also oberhalb Guzerat, wenn die fischessenden Inder an der Mündung des Indus zu suchen sind. Ihr Name ist wahrscheinlich vom Flusse Paddar abzuleiten, an dessen Ufern sie

κρεῖων ἔδισται ὡμῶν· καλέονται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε
 λέγονται χρᾶσθαι. ὃς ἂν κάμη τῶν ἄστιων, ἦν τε ἄνηρ ἦν τε γυνή,
 τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὀμιέοντες πτείνουσι, φάμενοι
 αὐτὸν ^{ἡλικίαν} ~~τηκομενον~~ τῇ νοῦσῳ τὰ κρεῖα σφίσι διαφθείρεσθαι· ὁ δὲ ἄ-
^{πυκνός} ~~κρῖνός~~ ^{ἡλικίαν} ~~ἐστὶ~~ μὴ μὲν νοσέειν· οἱ δὲ οὐ συγγνωσκόμενοι ἀποκτείναν-
^{ῖαν} ~~τες~~ ^{ἡλικίαν} ~~κατεσχωρόνται~~. ἦν δὲ γυνὴ κάμη, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μύ-
 λιστα γυναῖκες ταῦτά τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι· τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας
 ἀπικόμενον θύσαντες κατεσχωρόνται. ἐς δὲ τούτου λόγον οὐ πολλοί
 τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τούτου τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα
 πάντα πτείνουσι.

Ἐτέρων δὲ ἔστι Ἰνδῶν ὃδε ἄλλος τρόπος. οὐτε πτείνουσι οὐδὲν-100
 ἔμφυχον οὐτε τι σπείρουσι οὐτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτεῖσθαι, ποιη-
 γάουσι δέ, καὶ αὐτοῖσι ἔστι ὅσον ἀγγχρός τὸ μέγαθος ἐν κύλυκι, αὐ-
 τόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον, τὸ συλλέγοντες αὐτῇ κύλυκι ἐφουσί τε
 καὶ σιτέονται. ὅς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἐρη-
 μον κέεται· φρονιτίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος οὔτε κάμνοντος.
 μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πάντων ἐμφανής ἐστι κατὰ
 περ τῶν προβάτων, καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παρα-
 πλῆσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν τὴν ἀπένεται ἐς τὰς γυναῖκας οὐ
 κατὰ περ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἔστι λευκή, ἀλλὰ μέλαινα κατὰ περ
 τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπένεται θορήν. οὗτοι μὲν τῶν
 Ἰνδῶν ἐκαστέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι καὶ πρὸς νότου ἀνέμου καὶ
 Δαρείου βασιλέως οὐδαμὰ ὑπήκουσαν· ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κα-101
 σπατέρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πактвйкῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου
 τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι, τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτροῖσι
 παραπλησίην ἔχουσι διαίταν· οὗτοι καὶ μαχιμώτατοι εἰσὶ Ἰνδῶν, καὶ
 οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι εἰσὶ οὗτοι· κατὰ γὰρ τοῦτο ἔστι ἐρη-
 μὴ διὰ τὴν ψάμμον.

nomadisirten. (Heeren.) — *τούτων*. gr. Spr. 47, 10, 6. vgl. 1, 110, 1. 2, 82. 113, 1. — *παδαίος*. *Παδαίος* vermuthet Saumaise z. Sol. p. 700. — *διαφθισεσθαι* als Medium: er verderbe sein Fleisch; oder als Passiv: es werde (in Bezug auf) das Fleisch verderben. Spr. 52, 4, 2. — *μή*. Spr. 67, 12, 4. (3.) — *μιν*. Di. 69, 44, 1. — *συγγινωσκόμενοι*. zu 1, 45, 2. — *ταῦτά τοις*. zu 2, 127, 1. — *ἐς τοῦτον λόγον* zum Be-
trage. zur Erreichung desselben.

C. 100. *ἐτέρωθ*, der jetzigen Maratten, deren Vorfahren von jeher eben diese Wohnsitze hatten. (Heeren.) — *ὅδε ἄλλος* folgende andre. zu 1, 16. — *ὅσον* etwas wie, eine Frucht wie. „Gemeint ist Reis.“ (Heeren.) — *ἀντὶ καλῶς*. zu 2, 47, 1.

C. 101. *ἔμφανής*. zu 1, 203, 2. — *μέλαινα*, irrig nach Aristot. hist. anim. 3, 22 u. gener. anim. 2, 1. (Va.) wie auch nach Sömmerring vom Neger S. 39. (Heeren.) — *θορήν, γονήν, σπέρμα*, wie noch bei Plutarch. (Pape.) — *ἐκαστέων τῶν* zu weit von den, um ihnen unterworfen zu sein.

C. 102 § 1. οἱ geht auf ἄλλοι τῶν Ἰνδῶν. (Lh.) Ihre Wohnsitze waren nach Heeren in den Gebirgen von Klein-Tübet oder der kleinen Bucharei.

- 102 Ἐν δὴ ὧν τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται ^{οὐκ} μύρμηκες μεγάλα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα ἀλφιδέων δὲ μέζονα· εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλείᾳ τῷ Περσέων, ἐνδύευν θηρευθέντες. οὗτοι ὧν οἱ μύρμηκες ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον κατὰ περ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότατοι· ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσίτις. ἐπὶ δὴ ταύτῃ τὴν ψάμμον σιέλλοσθαι ἐς τὴν ἐρήμον οἱ Ἴνδοι, ζευξάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, ^{καὶ} σείρωσθον ^{καὶ} ἑκατέρωθεν ἔρσενά παρέλκειν, θήλεαν δὲ ἐς μέσον· ἐπὶ ταύτῃ δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωπύτων ἀποσπίσας ζεύξει. αἱ γὰρ σφι καμήλοι ἱππῶν οὐκ ἔσσονες ἐς ταχυεῖτα εἰσὶ, 103 χωρὶς δὲ ἄχθεται δυνατώτεροι πολλὸν φέρειν. τὸ μὲν δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ καμήλος ἐπισιαμένοισι τοῖσι Ἑλλήσι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπισιέεται αὐτῆς, τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοις σκέλεισιν ἔχει τέσσαρας μηρούς καὶ γούνατα· τέσσαρα, τὰ δὲ αἰδοῖα διὰ 104 τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα. οἱ δὲ δὴ Ἴνδοι τρόπον τοιούτῳ καὶ ζεύξι ταύτῃ χρεώμενοι ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λολοισμένως ὅπως καυμάτων τῶν θερμότητων ζόντων ἔσσονται ἐν τῇ ἀρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότητος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τοῦτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν, οὐ κατὰ περ τοῖσι ἄλλοις μεσαμβρίας, ἀλλ' ὑπερτείλας μέ-

— οἱ, mit Zurückweisung auf 3, 98. (Lh.) — τὴν ψάμμον, die Wüste von Kobi. (Heeren.) — μύρμηκες, Thiere, deren Felle nach Megasthenes bei Arrian Ind. 13 grösser waren als Fuchsfelle. Graf Veltheim (Sammlung einiger Aufsätze B. 2 S. 268) glaubt, es sei dort eine grosse Goldwäsche gewesen, bei der man sich der Felle der dortigen Füchse (canis corsak Linn.) bedient habe, die sich in Menge dort aufhalten und in die Erde graben. (Heeren.) Die Sage erzählen eben so wie Her. auch arabische Schriftsteller. Wilson fand in der Indischen Literatur die Erwähnung goldgrabender Thiere, die mit demselben Namen wie die Ameisen (pipilica) bezeichnet werden. Nach Buschmann bezeichnet im Hindustani tschiuntá eine grosse schwarze Ameisenart, tschita ein geflecktes Pantherthier, den kleinen Jagdleoparden. Vgl. Humboldts Kosmos II S. 176. f. 422. — μεγάλα, zu 1, 202, 1. — αὐτέων vertritt die Stelle des Subjects wie τῷ ξύλῳ 4, 72, 2 u. τῶν τεχνιτῶν Aristot. Pol. 1, 13. (Eltz.) gr. Spr. 47, 15, 15. — παρὰ βασιλείᾳ, wahrscheinlich in den παραδείσις des Königs. (Bä.) — τῷ für τῶν Bekker.

§ 2. κατὰ τὸν für καὶ τὸν Kr. zu 1, 182, 1. — παρέλκειν so dass es an der Seite zieht, der Inf. von ζευξάμενος abhängig. Spr. 55, 3, 10. (20.) — ἀπὸ τέκνων. Der Grund 3, 105. — ζεύξει für ζεύξῃ Bekker. — αἱ γὰρ σφι. Di. 47, 9, 8.

C. 103. γούνατα erklärt C. Gesner die Gelenke, μηρούς die Knochen zwischen den Gelenken.

C. 104 § 1. ὅπως ὅπως ἂν die meisten Hsn., vertheidigt von Hermann de part. ἂν p. 31. — ἔσσονται ἐν. zu 2, 32. — τὸ ἐωθινόν die Morgenzeit hindurch. gr. Spr. 43, 4, 6 u. 46, 8. — ὑπερτείλας wenn sie sich erhoben hat, sonst ἀνατείλας. (Sch.) — μέχρι οὐ. zu 1, 181, 1. — δειλάτεις steht der πλήθουσα ἀγορά entgegen. zu 2, 173, 1.

χει οὐ ἀγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόιον καλεῖ πολλῶ μᾶλλον² ἢ τῇ μεσημβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτω ὥστε ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῦς ἐστι βράχεσθαι ἰηνηκῶντα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη σχεδὸν παραπλησίως καλεῖ τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσημβρίας γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰ³ περ τοῖσι ἄλλοις ὁ ἕωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀπὼν ἐπὶ μᾶλλον ψυχεῖ, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῆσι ἐὼν καὶ τὸ κάρτα ψυχεῖ. ἐπειὺν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χώρον οἱ Ἰνδοὶ ἔχοντες¹⁰⁵ θυλακία ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψύμμου τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω· αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὥς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ μὴ προλαμβάνειν τοὺς Ἰνδοὺς τῆς ὁδοῦ ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας σπλήγγεσθαι, οὐδένα ἂν σφειων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νυν ἔρσητας τῶν καμήλων, εἶναι γὰρ ἔσσανας θεῖν τῶν θηλέων, καὶ παραλύεσθαι ἐπιχομένους [οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους]· τὰς δὲ θηλέας ἀναμιμνήσκον-
τάς τῶν ἑλπιον τέκνων ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. τὸν μὲν δὲ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτέωνται, ὥς Πέρσαι φασί· ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος. *small present*

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, καὶ αὐτὰ¹⁰⁶ περ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλὸν τι κάλλιστα κεκραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ ἐσχάτη τῶν οἰχομένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστὶ, ὥσπερ ὀλίγη πρότερον εἶρηκα· ἐν ταύτῃ τοῦτο μὲν τὰ ἐμψυχα, τετράποδά τε καὶ τὰ πτερυγία, πολλῶ μᾶλλον ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοις χωροῖσι ἐστὶ, πάρεξ τῶν ἱππῶν (οὗτοι δὲ ἐσσοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλεωμένων ἱππῶν)· τοῦτο δὲ χρυσὸς ἀπλετος αὐτόθι ἐστὶ, ὁ μὲν ὀρυσσόμενος, ὁ δὲ καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν, ὁ δὲ ὥσπερ ἐσήμενα ὑραζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἶρια

§ 2. ὥστε findet sich bei Her. nur hier elidirt (Br.) Ich habe ὥστε geschrieben. — μεσοῦσα ἡ ἡμέρα καλεῖ τοὺς für μεσοῦσης τῆς ἡμέρας καί-
ονται οἱ. — ἀπὼν für ἐπιῶν Schäfer. — ἐπὶ μᾶλλον. zu 1, 94, 3. — καὶ τὸ κάρτα. zu 1, 71, 1.

C. 105. οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοῖον d. h. jedes andere übertreffend. Vor-
schwebt bei ὁμοῖον etwa θηρίον Wesen. — εἰ μὴ προλαμβάνειν wenn
sie nicht einen Vorsprung gewöhnen. zu 1, 129, 2. — τῆς ὁδοῦ
in Ansehung des Weges. Kr. zu Thuk. 4, 60, 2. — θεῖν. Spr. 55,
1, 2. (3.) — καὶ παραλύεσθαι würden auch erschöpft, nach An-
dem: würden los gelassen. — ἐπιχομένους nachgezogen. —
οὐκ. ποῦ Pauw; οὐκ ὁμοῦ ἰόντας? Doch scheint noch eine andere Verfal-
schung vorzuliegen. — ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν keine Schwäche
beweisen. Ar. Plut. 488: μαλακὸν ἐνδύατε μηδέν. (Va.) vgl. 3, 51, 2. —
τὸν πλέω τοῦ χρ. zu 1, 24, 1.

C. 106. τὰ κάλλιστα ἔλαχον. gr. Spr. 47, 15, 1. — πολλὸν τι. zu
3, 38, 1. — κεκραμένας. κεκορημένας Br., wie bei Hippokr. — εἶρηκα
3, 98, 1. (Bä.) — τοῦτο μὲν. Dem entspricht C. 107 πρὸς δ' αὖ μεσαμ-
βρίας. (Sch.) — τετράποδα? Doch kann man übersetzen:
die lebenden Wesen, vierfüssige und das Geflügel. — πτερυγία.
zu 2, 123. — Νισαίων δέ. zu 1, 7, 1. — ἐσήμενα. zu 1, 75, 1. — καρ-

- καλλονῇ^{Heautē} τε προφέροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν δίων· καὶ ἐσθῆτι· οἱ
 107 Ἴνδοι ἀπὸ τούτων τῶν δένδρεων χρέωνται. πρὸς δ' αὖ μεσαμβρίας
 ἐσχατῇ Ἀραβίῃ τῶν οἰκεσμένων χωρέων ἐστὶ, ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός
 τὲ ἐστὶ μοῖνῃ χωρέων πασέων φυόμενος καὶ σμύρνη καὶ κασίη καὶ
 κιννάμωμον καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα πλὴν τῆς σμύρνης δυσπετέως
 κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. τὸν μὲν γε λιβανωτὸν συλλέγουσι τὴν στύρακα
 θυμίωντες, τὴν ἐς Ἑλλήνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμίωντες
 λαμβάνουσι· τὰ γὰρ δένδρεα τὰ λιβανωτοφόρα ὄφριες ὑπόπτεροι, μι-
 κροὶ τὰ μεγάθεια, ποικίλοι τὰ εἶδη, φυλάσσουσι πλήθει πολλοὶ περὶ
 δένδρον ἕκαστον, οὔτοι οἵ περ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ
 δὲ ἄλλῳ ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δένδρεων ἢ τῆς στύρακος τῷ καπνῷ.
 108 Λέγουσι δὲ καὶ τὸδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐπιμπλέετο τῶν
 ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι καὶ αὐτοὺς οἷόν τι κατὰ τὰς ἐχίδνας
 [ῥηϊστιάμην] γίνεσθαι. καὶ κως τοῦ θεοῦ ἢ προνοίῃ, ὥσπερ καὶ οἰ-
 κός ἐστι, ἐοῦσα σοφή, ὅσα μὲν [γὰρ] ψυχὴν τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα,
 ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκε, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα,
 ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρά, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ἐπὶ
 παντὸς θηρεύεται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὲ τι πο-
 λύγονόν ἐστι· ἐπικνίσχεται μούνων πάντων θηρίων, καὶ τὸ μὲν θασὺ
 τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ τὸ δὲ ψιλόν, τὸ δὲ ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι
 πλάσσεται, τὸ δὲ ἀναιρέεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι, ἢ δὲ δὴ
 λείπει, ἐὼν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἀπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκει ἐν·
 τίκτουσα γὰρ συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. τὸ δὲ αἷτιον τούτου
 τὸδε ἐστὶ· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μητρὶ ἐὼν ἄρχηται διακινεόμενος,
 ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς
 μήτρας. αὐξανόμενός τε δὴ πολλῶ μᾶλλον ἐπικνέεται καταγράφων·

πόν als Frucht. (Lh.) — εἶρια. Voss Mythol. Br. III S. 265. vgl. Saumaise z. Sol. 701. — καλλονῇ auch 7, 36, 2. Plat. Symp. 206, d u. Ges. 953, c, sonst nicht attisch.

C. 107. τὴν στύρακα θυμίων Storax räuchernd verbrennen. Spr. 46, 4. (6.) Ueber στύραξ Saumaise z. Sol. 382 ss. — ὄφριες Musquitos? (Heeren.) vgl. 2, 75, 1. — τὰ μεγάθεια. Ac. u. Da. sind in dieser Weise üblich. Lobeck Proll. p. 528. — πλήθει πολλοί. zu 1, 193, 8.

C. 108 § 1. ἐπιμπλέετο. ἐπιμπλατο andre Hsn. Di. 40 unter πίμπλημι. — εἰ μὴ γίνεσθαι. zu 1, 129, 2. — ῥηϊστιάμην; ein anstößiges lpf. verdächtigt Kr. — οἰκός — [γὰρ] für οἶκος, ἐστὶ ἐοῦσα σοφή. ὅσα μὲν γὰρ. Etienne u. Reiz. Zweifel über die Stelle bei Lennep z. Phal. 148. — μὲν. zu 2, 26. — ἐπιλίπη ausgehe. — τοῦτο μὲν. Dem entspricht ἢ δὲ δὴ λείπει. (St.) Das obige γὰρ ist vielleicht nach diesem μὲν zu setzen. — οὕτω δὲ τι. zu 1, 163, 2. Ueber οὕτω auf das Folgende bezogen zu 1, 7, 1. 214, 1.

§ 2. ἐπικνίσχεται empfängt nach, wenn schon einmal befruchtet, abermals empfangend. — θασύ behaart. — ψιλόν erg. ἐστὶ. — ἀναιρέεται empfängt. vgl. 6, 69, 3. (We.) Saumaise z. Sol. p. 200. — ἐὼν für ἐοῦσα. zu 1, 68, 8. — ἰσχυρότατον. Spr. 43, 4, 4. (11.) — ἀπαξ — ἐν. Bekanntlich falsch, wie auch das συνεκβάλλει τὰς μήτρας. — μητρὶ für μήτρα Bekker. — ὁ δὲ. Di. 50, 1, 11. — ἀμύσσει. zu 3, 76. — ἐπικνέεται κα-

πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ καὶ τὸ παράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδὲ
 ἐν. ὥς δὲ καὶ αἱ ἐχθρὰι τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοις ^{υποπτεροὶ} ὄφεις ^{αὐτῶν} 109
 εἰ ἐγένοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖς ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώ-
 ποις· τῶν δ' ἐπειὰν ^{αὐτῶν} θορνύωνται κατὰ ζεύγεα καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ ἔρσην
 ἢ ἐκποιήσῃ, ἀπιεμένου αὐτοῦ τὴν γονὴν ἡ θήλεα ἀπιεταὶ τῆς δειοῆς ^{much}
 καὶ ἐμφύσῃ οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει
 τῷ ^{πρῶτῳ} εἰρημένῳ, ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιγόνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσει·
 τῷ γονεὶ τιμωρόντια ἐτι ἐν ^{τῇ} γαστρὶ ἕοντα τὰ τέκνα διεσθίει τὴν 2
 μετέρα, διαφαγόντι δὲ τὴν ^{νηδὺν} αὐτῆς οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποιεῖται.
 οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις ἕοντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες τίτιουσὶ τε ^{τὰ} καὶ
 ἐλέπουσιν πολλόν τι χρῆμα τῶν τέκνων. αἱ μὲν δὴ νυν ἐχιδναὶ κατὰ
 πᾶσαν τὴν γῆν εἰσὶ, οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἕοντες ἀθρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀρα-
 βίῃ καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.

Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτέωνται Ἀράβιοι, τὴν δὲ 110
 κασίην ὥδε. ἐπειὰν ^{καταδῆσονται} βύρρησι καὶ δέρμασι ἄλλοις πᾶν
 τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον ^{πλήν} αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ
 τὴν κασίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθεῖα, περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν
 αὐτῇ ^{αὐτῇ} αὐλίσσεται κον θηρία πτερωτά, τῆς νυκτερός προσίκελα μάλισια,
 καὶ τέτρυγε δεινόν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα· τὰ δὴ ἀπαμυνομένους ἀπὸ
 τῶν ὀφθαλμῶν οὕτω δρέπειν τὴν κασίην. τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἐτι 111
 τοῦτων θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται καὶ ἥτις
 μιν γῆ ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ οἰκότε
 χρεώμενοι ἐν τοισίδε χωρίοις φασὶ τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ

ταγράφων kommt es dazu zu zerkratzen. Andre ^{ἐκινεῖται} καταγνά-
 γων. — ἐστὶ καὶ wenn er ist, so. gr. Spr. 69, 32, 6. — αὐτέων, τῶν
 μητέων.

C. 109 § 1. ὥς δέ. zu 1, 32, 5. — εἰ — ὑπάρχει wenn sie bis
 zu ihrem natürlichen Tode lebten. (Lg.) Vielmehr: wenn sie sich
 so wie sie ihrer Natur nach könnten fortpflanzten. — οὐκ ἂν
 ἦν βιώσιμα ἀνθρώποις so könnten die Menschen ihr Leben
 nicht retten. Ueber den Plural Di. 44, 4, 10. — ἐκποιήσῃ hat Bekker
 hier erhalten, wie ποιήσῃ für ποιήσῃ 2, 82. — θορνύωνται sich begatten,
 ein sehr seltenes Wort. vgl. Pape u. Di. 39 u. θρώσκω. — ἐμφύσῃ nach-
 dem es sich eingebissen. Aus altischen Prosaikern so nicht nach-
 gewiesen.

§ 2. τιμωρόντια. zu 1, 103, 2. — δηλήμονες. zu 2, 74. — χρῆμα
 Masse, wie 3, 130, 2. 4, 81, 3. 6, 43, 2. (Sch.) — κατὰ τοῦτο desswe-
 gen, weil nur auf ein Land beschränkt.

C. 110. κασίην. Saumaise z. Sol. p. 920 ss. — θηρία πτερωτά, die
 in jenen Gegenden geflügelten Eidechsen? draco volans Linn. (Heeren.) —
 προσίκελα. zu 2, 12, 2. — τέτρυγε. Di. 40 u. τρίζω. — δεινόν. Di.
 46, 6, 4. — ἄλκιμα. zu 1, 79, 2. — δῆ. δέ Bekker; Elitz will ἀπαμυνο-
 μένος und mit einer Hs. δρέπει nach dem 1, 195 erwähnten Uebergange zum
 Singular. Doch kann der Infinitiv von einem vorschwebenden λέγουσι abhängen.
 (St.) zu 1, 86, 2.

C. 111 § 1. κιννάμωμον. Saumaise z. Sol. p. 919 ss. vgl. 283. (285.)
 u. de Homon. p. 142. Matthiä leitet es vom phön. keen Nest, hebr. kinneen

Ἀρόνυσος ἐγράφη ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ
 κιννάμωμον καλέμεν, φο-
 ρεῖν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσιᾶς προσπεπλισμένας ἐκ πηλῶν πρὸς
 ἀποκρήμνοισι οὖρεσι, ἐνθα προσβυσιν ἀνθρώπων οὐδεμίαν εἶναι
 πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τῆδε, βοῶν τε καὶ ὄ-
 νων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα διατα-
 μόντας ὡς μέγιστα κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία καὶ σφεα θέντας ἀγχοῦ
 τῶν νεοσιᾶων ἀπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὄρνιθας κατα-
 πετομένας αὐτῶν τὰ μέλα τῶν ὑποζυγίων ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νεοσι-
 αῖας· τὰς δὲ οὐ δυναμένας ἴσχειν καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῆν· τοὺς δὲ
 ἐπιόντας συλλέγειν οὕτω τὸ κιννάμωμον, συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων
 112 ἀπικνεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ Ἀράβιοι
 καλέουσι λάδανον, εἰς τοῦτου θωυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ φυσιο-
 λογίᾳ γινόμενον εὐωδέστατόν ἐστι· τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τραγῶν
 ἐν τοῖσι πώγωνσι εὐρίσκεται ἐγγυόμενον ὅταν γένῃσι ἀπὸ τῆς ὕλης.
 χρησιμὸν δ' ἐς πολλὰ τῶν μυρῶν ἐστί, θυμωσί τε μάλιστα τοῦτο
 Ἀράβιοι.

113 Τοσαῦτα μὲν θυνωμάτων περὶ εἰρήσθω, ἀπόζει δὲ τῆς χώρας
 τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένηα ὄλων σφι ἐστί θυν-
 ματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι εἰτέρωθι ἐστί· τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει
 τὰς οὐράς μακράς, τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας, τὰς εἴ τις ἐπιή
 σφι ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν ἀνατριβομενέων πρὸς τῇ γῇ τῶν οὐ-
 ρέων· νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπιστάται ξυλουργεῖν ἐς το-
 σοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες ὑποδέουσι αὐτὰς τῆσι οὐρῇσι, ἐνὸς
 ἐκάστου κτήντος τὴν οὐρὴν ἐπ' ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ
 ἕτερον γένος τῶν ὄλων τὰς οὐράς πλατέας φορέουσι, καὶ ἐπὶ πῆχυν
 πλείους.

nisten ab. — ἐν τοισίδε χωρίοισι. gr. Spr. u. Di. 50, 11, 22. (3.) Gemeint ist nach Heeren Indien, nach Bā. Aethiopien. vgl. 3, 97, 1 u. 2, 146, 2. — ἐνθα εἶναι. zu 1, 24, 4.

§ 2. ἀπογινομένων. zu 1, 85. — ὡς μέγιστα in recht grosse Stücke. (Lg.) — ἐκ, ὑπό. (Lh)

C. 112. τὸ λήδανον wächst auf einer Staude welche die Ziegen abfressen, woraus sich die Erzählung erklärt. (Heeren.) vgl. Saumaise z. Sol. p. 258 s. 669. — τῶν αἰγῶν τῶν τραγῶν. Der No. könnte sein οἱ τραγοὶ τῶν αἰγῶν, aber wohl auch οἱ αἰγες οἱ τραγοί. gr. Spr. 57, 1, 3. Lobeck Prol. pathol. p. 28.

C. 113 ἀπόζει τῆς. Der Ge. hängt von ἀπο- ab. „vgl. 3, 23, 1.“ (Lh.) — θεσπέσιος, bei Her. nur hier, ist, wenn auch an einigen Stellen bei Platon vorkommend, doch mehr poetisch. — ὡς. gr. Spr. 51, 10, 12. — ἡδύ. gr. Spr. 46, 5, 6. — οὐδαμόθι noch 7, 126, sonst auch bei Her. οὐδαμόθι. — ἐπιή, ἐπιή, für ἐπῆρ Va., von c. Hs. bestätigt. — σφι, τοῖς Ἀραβίοις aus τῆς Ἀραβίας. (Lh.) gr. Spr. 53, 4, 2. — ἐς τοσοῦτο in so weit. (Lg.) — καὶ vor ἐπὶ hat dieselbe Bedeutung wie bei Zahlen, da πῆχυν die Zahl Eins enthält. vgl. zu 1, 95, 1.

Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρήκει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ114
Αἰθιοπία χώρα ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων· αὕτη δὲ χρυσὸν τε φέρει
πολλὸν καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφίας καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια καὶ ἔβε-
ρον καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαὶ εἰσι καὶ ἐν τῇ Αἰβύῃ·115
περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέρην ἐσχατιῶν ἔχω μὲν οὐκ
αἰτιότως λέγειν· οὔτε γὰρ ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανὸν καλέεσθαι
πρὸς βαρβάρων ποταμὸν ἔκδιδόντι ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορρῇ ἄνε-
μον, ἀπ' οὗτεν τὸ ἡλεκτρον φοιτᾷ λόγος ἐστὶ, οὔτε νήσους οἶδα Κασ-
σιπερίδας λεύσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ ὁ
Ἡριδανὸς αὐτὸ κατηγορεύει τὸ οὖνομα ὡς ἐστὶ Ἑλληνικὸν καὶ οὐ βάρ-
βαρον, ὑπὸ ποιητῷ δὲ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ οὐδενὸς αὐτόπτεω
γενομένου δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο? μελετῶν, ὅπως θάλασσά ἐστι τὰ
ἐπίκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ
καὶ τὸ ἡλεκτρον. πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλὰ τε πλεῖστος116
χρυσὸς φαίνεται ἑῶν, ὅπως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρε-
κίως εἶπαι, λέγεται δὲ ὑπὲρ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασποὺς ἄν-
δρας μουνοφθάλμους· πεῖθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μοννόφθαλμοι
ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἄν-
θρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἴκασιν περικληίουσαι τὴν ἄλλην χώραν
καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ σπανιώ-
τατα ἔχειν αὐτά.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλιμένον οὐρεῖ πάντοθεν,117
διασφάγες δὲ τοῦ οὐρεὸς εἰσι πέντε· τοῦτο τὸ πεδίον ἦν μὲν ποτε

C. 114. ἀποκλινομένης μεσαμβρίας wo die südliche Him-
melsgegend sich gegen Westen hinwendet. (Sch.) Grammatisch je-
doch kann πρὸς δύνοντα ἥλιον nur mit παρήκει verbunden werden, wenn es
auch dem Sinne nach mit bei ἀποκλινομένης vorschwebt. — ἀμφιλαφίας
sehr grosse, noch 4, 28, 2. 172, 1. (Sch.) Ein poetisches Wort, wenn
auch in Platons Phädras vorkommend. — πάντα aller Art. (Valla.) — ἔβερον.
Saumaise z. Sol. p. 725.

C. 115. ἔχω μὲν. Als Ggs. schwebt vor: doch kann ich manches
Ueberlieferte melden. zu 1, 140, 1. — Ἡριδανόν. Voss Mythol. Br. I. p. 94.
— ἐκδιδόντα. Di. 52, 2, 9. — ἀπ' οὗτεν für ἀπὸ τευ Reiz. — φοιτᾷ.
vgl. 7, 23, 2 u. Kr. zu Xen. An. 4, 8, 24. — ὁ Ἡριδανὸς τὸ οὖνομα der
Name Eridanos. Spr. 50, 6, 2. (7, 5.) — τοῦτο μελετῶν obgleich
dafür beflissen. vgl. 6, 103. (Bä.) Aehnlich ἐπιτηδεύων 3, 18. — ὅπως
dass. zu 1, 37.

C. 116. Εὐρώπης, wozu er auch das nördliche Asien oder Sibirien
rechnet, an das hier zu denken. vgl. 4, 27. (Heeren.) — τε. Di. 48, 13, 10.
— ὑπὲρ, bei Her. nur hier. (Lh.) Homerisch. Di. 68, 2, 4. — δὲ ὧν. δ' ὧν
ist wohl bei Her. überall zu schreiben. — οἴκασιν περικληίουσαι. Spr.
56, 4, 5. (9.) — αὐτά mit (τὰ) σπανιώτατα zu verbinden? gerade das was
am seltensten zu haben ist. Ueber den Inf. Spr. 53, 3, 5. (7.) vgl.
Xen. Cyr. 7, 5, 46: τοὺς σπανίους ἰδεῖν στρατηγοὺς πολλὰ ἐνόμιζον ὧν δεῖ πρα-
γῆναι παρίεναι. Die alte La. war αὐτά.

Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐὼν τῶν Χορασμίων τε αὐτέων καὶ Ὑρκανίων καὶ Πύρρων καὶ Σαραγγέων καὶ Θαμαναίων, ἐπέιτε δὲ Πέρσαι ἔχονσι τὸ κράτος, ἐστὶ τοῦ βασιλέως. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περικληλόντος οὐρεὸς τοῦτου ῥεῖ ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ οὗ ἐστὶ Ἀχης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε διαλελαμμένος πενταχοῦ τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ διασφύγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι, ἐπέιτε δὲ ὑπὸ τῇ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε· τὰς διασφύγας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς πύλας ἐπ' ἐκάστη διασφάγι ἐστῆσε, ἀποκεκλημένον δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων πέλγος γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῇ ἐξήλυσεν. οὗτοι ὧν οἱ περ ἔμπροσθε ἐώθεισαν χρῆσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρῆσθαι συμφορῇ μεγάλῃ διαχρέωνται· τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις, τοῦ δὲ θέρους ὑσπεύροντες μελλίην καὶ σήσαμον χρῆσκοντο τῷ ὕδατι. ἐπειὶ ὧν μηδὲν σφι παραδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ πε καὶ γυναῖκες σιάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως βοῶσι ὠρυόμενοι· ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτέων μάλιστα ἐνιέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας. ἐπειὶ δὲ διάκορος ἡ γῆ σφίω γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκλῆσονται, ἄλλας δ' ἐνιέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὥς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρησσόμενος ἀνοίγει πάρεξ τοῦ φόρου.

- 118 Ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω, τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἐπὶ ἀνδρῶν ἓνα αὐτῶν Ἰνταφέρνηα κατέλαβε ὑβρίσαντα τὰδε ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤθελε ἐς τὰ βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίζασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστάσι τῷ Μάγῳ ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἢ ἐμὴ γυναῖκι τυγχάνῃ μισγόμενος βασιλεὺς. οὐκ ὧν δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίετο οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι, ἀλλ' ὅτι ἦν τῶν ἐπὶ, ἐσέειναι ἤθελε.

C. 117 § 1. διασφύγες. zu 2, 158, 2. — ἐπέιτε. zu 2, 43, 3. — διαλελαμμένος. Di. 39 u. λαμβάνω. — πενταχοῦ findet sich wieder bei Spättern. — τῷ Πέρσῃ. zu 1, 2, 2. — τοιόνδε. zu 1, 80, 1.

§ 2. ἐνδείμας. zu 1, 179, 1. — πύλας Schleusen. (lg.) — ἐνδιδόναι (als Ggs. zu ἐκδιδόναι) einströmen, sonst so nicht üblich. — ἐξήλυσεν, so synonym mit ἐξοδος 7, 130, 1; anders 5, 101, 1. Ein nur herodoteisches Wort. — συμφορῇ. zu 3, 41. — ὕει ὁ θεός. gr. Spr. 61, 4, 1. — χρῆσκοντο bedurften, das Wort nur hier; und da das Augment nicht fehlen kann, so wird mit Sch. χρῆσκονται zu lesen sein vgl. jedoch Di. 28, 4, 1.

§ 3. ὠρυόμενοι wehklagend, ein poetisches Wort; jubeln 4, 73, 1. — τοῦτο dieser Landstrich. zu 1, 84, 2. — διάκορος neben διακορῆς durch und durch gesättigt, selten.

C. 118 § 1. κατέλαβε. zu 3, 65, 1. — τάδε. zu 1, 189, 2. — ὁ νόμος 3, 84, 2. — οὕτω, εἶναι. gr. Spr. 57, 10, 9.

§ 2. οἱ für ihn. — ἀνείρας περὶ τόν nachdem er sie, die Ohren

ὁ δὲ πλουτοῦς καὶ ὁ ἀγγελιοφόρος οὐ περιώρων, φάμενοι τὸν βασι-
 λῆα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν
 ποιεῖ τοιαῦτα· σπασάμενος τὸν ἀκινάκην ἀποτάμνει αὐτῶν τὰ τε ὦτα
 καὶ τὰς ῥίνας, καὶ ἀνείρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου περὶ τοὺς αὐ-
 χέας σφέων ἔδῃσε καὶ ἀπῆκε· οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύουσι ξωτοὺς¹¹⁹
 καὶ τὴν αἰτίην εἶπον δι' ἣν πεπονθότες εἴησαν. Δαρεῖος δὲ ἀρρωδή-
 σας μὴ κοινῶ λόγῳ οἱ ἔξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος
 ἕνα ἕκαστον ἀπεπειράτο γνώμης εἰ συνέπαινοι εἰσι τῷ πεπονημένῳ.
 ἐπείπερ δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε
 αὐτὸν τε τὸν Ἰνταφέρνεα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τοὺς οἰκηλοὺς
 πάντας, ἑλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν
 οἱ ἐπανάστασιν, συλλαβὴν δὲ σφῆας ἔδῃσε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ
 γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως κλαίεσκε
 ἂν καὶ ὀδυρόσκετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τῷ αὐτῷ τοῦτο τὸν Δαρεῖον ἔπεισε
 οἰκτιραὶ μιν, πέμψας δὲ ἄγγελον ἔλεγε ταῦτα· “ὦ γύναι, βασιλεὺς
 τοι Δαρεῖος διδοὶ ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκῆων ῥύσασθαι τὸν βούλει
 ἐκ πάντων.” ἡ δὲ βουλευσαμένη ὑπεκρίνατο ταῦτα· “εἰ μὲν δὴ μοι
 διδοὶ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν.”
 πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα καὶ θωυμάσας τὸν λόγον πέμψας ἡγό-
 ρει· “ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς τίνα ἔχουσα γνώμην τὸν ἄνδρα
 τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα τὸν ἀδελφεὸν εἴλευ περιεῖναι τοι, ὅς
 καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν παίδων καὶ ἔσσοι κεχαρισμένος τοῦ ἀν-
 δρός ἐστι.” ἡ δ' ἀμείβετο τοισίδε· “ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι ἄνθ'
 ἄλλος γένοιτο, εἰ θαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀποβά-
 λοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μητρὸς οὐκέτι μεν ζώντων ἀδελφεὸς ἂν ἄλ-
 λος οὐδενὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη ἔλεξα ταῦτα.”
 εὐ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρεῖῳ εἰπεῖν ἡ γυνὴ καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν
 παραιτέτο καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, ἥσθεις αὐτῇ, τοὺς δὲ
 ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας.

Τῶν μὲν δὴ ἐπὶ αἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε, κα-¹²⁰
 τὰ δὲ κου μάλιστα τὴν Καμβύσῃ νουσον ἐγένετο ταῦτα. ὑπὸ Κύρου
 κατασταθεὶς ἦν Σαρδίων ὑπαρχος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπε-

und Nasen, angebunden an den. Das Wort ist selten. — ἀπῆκε er
 liess sie laufen.

C. 119 § 1. ἀπεπειράτο γνώμης erforschte ihre Gesinnung.
 (Sch.) — σὺν ἐκείνοισι mit ihrer Zustimmung. (Fischer.) — ἑλπίδας
 Besorgnisse. zu 3, 62, 1. — τὴν ἐπὶ θανάτῳ. zu 1, 109, 1.

§ 2. κλαίεσκε ἂν. zu 2, 174. — μὲν hier wie sonst in καὶ μὲν δὴ,
 ἀλλὰ μὲν δὴ, oder als Ggs. schwebt vor: wenn ich aber mehr erlangen könnte,
 wäre es mir erwünschter. — ἀλλοτριώτατος. ἀλλοτριώτερος Bekker. Jenes
 ist vielleicht zu erklären πολλῶ ἀλλοτριώτερος. Die sonst angeführten Stellen
 (Hermann z. Viger 57) sind doch verschieden. — ἀπολώλεε. Di. 53, 4 A.

C. 120 § 1. κατὰ δέ. Ein harter, zu wenig vermittelter Uebergang.

θύμῃσε πρηγματος οὐκ ὅσπου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μα-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Συμίου οὔτε ἰδὼν πρότερον ἐπε-
 θύμῃσε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι, ὥς μὲν οἱ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοι-
 ᾗνδε τινὰ αἰτίην· ἐπὶ τῶν βασιλέος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀρο-
 την καὶ ἄλλην Πέρσῃν τῷ οὐνόμα εἶναι Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρχοντα
 τοῦ ἐν Λαυκυλείῳ, τοῦτους ἐκ λόγων ἐς νεῖκα συμπεσέειν, κρινομέ-
 νων δὲ περὶ ἄρειτῃς εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τῷ Ὀροτίῃ προφέροντα·
 2· «οὐ γὰρ ἐν ἀνδρῶν λόγῳ, ὅς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ νο-
 μῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσας, ὥδε δὴ τι ἐοῦσαν εὐπετέα χειρω-
 θῆναι, τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστάς ἐσχε
 καὶ νῦν αὐτῇς τυραννεύει;» οἱ μὲν δὴ μὴ φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα καὶ
 ἀλγίσαντα τῷ ὀνειδεῖ ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν εἰπαντα ταῦτα ἰσα-
 σθαι ὥς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, δι' ὄντινα κακῶς ἤκουσε·
 121οὶ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Ὀροτίεα ἐς Σάμον κήρυκα ἅτιν δὴ
 χρήματος δεησόμενον (οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέγεται), καὶ τὸν Πο-
 λυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι, παρῆναι δὲ οἱ καὶ Ἀνα-
 κρέοντα τὸν Τήιον· καὶ πως εἴτ' ἐκ προνοίας αὐτὸν κατηλογέοντα, τὸν
 Ὀροτίεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτῃ ἐπεγένετο· τὸν τε
 γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροτίεω παρελθόντα διαλέγεσθαι καὶ τὸν Πολυκράτεω
 (τυχεῖν γὰρ; ἀπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) οὔτε τι μετὰ δὴ φηται
 122οὔτε ὑποκρίνασθαι. αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διγασίαι λέγονται τοῦ θα-
 νάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι, πάρεστι δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις
 βούλεται αὐτέων. ὁ δὲ ὦν Ὀροτίης ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ
 Μαιάνδρου ποταμοῦ οἰκημένην ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγειω, ἄνδρα Λυ-
 δόν, ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκράτεος τὸν νόον.
 Πολυκράτης γάρ ἐστι πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων ὃς θαλασσο-
 κρατεῖν ἐπειοήθη πᾶρεξ Μίνω τε τοῦ Κνωσίου καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος

— μάταιον· beleidigendes, wie 7, 15, 1, wofür 7, 13 ἀεικέστερα. (Bä.)
 — μέν. Ggs. 3, 121. (Lh.) — συμπεσέειν hängt von λέγουσα ab. — κρι-
 νομένων indem sie stritten. (Valla.) — προφέροντα Vorwürfe ma-
 chend. zu 1, 3.

§ 2. γάρ. gr. Spr. 69, 14, 8. Der Sinn: dich soll man nur zur
 Zahl der Männer rechnen? — ὥδε δὴ τι. Sonst οὕτω δὴ τι. zu 1,
 163, 2. — εὐπετέα χειρωθῆναι. Di. 55, 3, 9. — τὴν, fast so viel als
 ὥστε αὐτήν. vgl. 4, 28, 1. 52, 2. (Bä.) — αὐτῇς. Spr. 60, 5, 2. (6, 2.) —
 οὐκ οὕτω ὡς. zu 3, 47, 1. — κακῶς ἤκουσε. zu 2, 173, 1.

C. 121. οἱ δὲ ἐλάσσονες. Ggs. zu οἱ μὲν πλεῖνες 3, 120, 1. — ὅτε
 δὴ. zu 1, 86, 1. vgl. 3, 145, 1. — οὐ λέγεται, mithin kann auch ich es nicht
 angeben. (St.) — ἐκ προνοίας. zu 1, 120, 2. — κατηλογέοντα. zu 1,
 84, 2. Angefangen ist als sollte folgen: τοῦ κήρυκος τοῦ Ὀ. παρελθόντος δι-
 λεγομένου τὸν Πολυκράτεα. Indem aber zum bestimmten Tempus (ἐπεγένετο)
 übergegangen wird (zu 1, 19), ist die Fügung anakolutisch abgebrochen. —
 τι will Schäfer vor ὑποκρ. stellen, auch mir eingefallen.

C. 122 § 1. ὁκοτέρῃ welcher von beiden Grundangaben. —
 τὸν νόον, seine Eroberungspläne. (Lh.) vgl. § 2 A. — Μίνω. Thuk. 1, 4.

πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ ἡσῶν ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτά μιν διανοούμενον ὁ Ὀροίτης πέμψας ἀγγελίην ἔλεγε τάδε.

“Ὀροίτης Πολυκράτει ὥδε λέγει. πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρήγμασι μεγάλοισι καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ φρονήματα. *project* σύ νυν ὥδε ποιήσας ὀρθώσεις μὲν σεωντόν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ· ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβουλεύει θάνατον καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφηνέως. σύ νυν ἐμὲ ἐκπομίσας αὐτὸν καὶ χρήματα, τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἵνεκέν τε χρημάτων ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος. εἰ δὲ μοι ἀπιστίεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι πισιότατος τυγχάνει ἑὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέξω.”

Ταῦτα ἀκούσας Πολυκράτης ἦσθη τε καὶ ἐβούλετο· καὶ κως¹²³ *laget* ἡμέτερο γὰρ χρημάτων μεγάλως, ἀποπέμπει πρῶτα κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίον, ἄνδρα τῶν ἀσίων, *scilicet* ὃς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τουτέων τὸν κόρυμβόν τόν ἐκ τοῦ ἀνδρεῶρος τοῦ Πολυκράτους, ἑόντια ἀξιοθέτητον, ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἑόντια προσδόκιμον ἔποιε τοιαῦτα· *scilicet* λύοντα^{scilicet} καὶ ὀκτὼ πληρώσας λίθων πλήν κάρτα βραχέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, *scilicet* ἐπωπλῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέβαλε, καταδήσας δὲ τὰς λύοντακας εἶχε ἐτοίμας. ἔλθων δὲ ὁ Μαιάνδριος καὶ θεασάμενος ἀπήγγειλε τῷ Πολυκράτει. ὁ δὲ πολλὰ μὲν τῶν μαντίων ἀπαγορευ-¹²⁴ ὄντων πολλὰ δὲ τῶν φιλῶν ἐστελλετο αὐτὸς ἀπίεσαι, πρὸς δὲ καὶ ἰδοῦσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἑδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἥερι μετέωρον ἑόντια λουῖσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρῆσθαι δὲ ἐπὶ τοῦ ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὅψιν παντοίῃ ἐγίνετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτητα παρὰ τὸν Ὀροίτην, καὶ *scilicet* καὶ ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ οἱ ἠπέλλησε, ἦν σῶς ἀποροσίστη, πολλόν μιν χρόνον παρθινεύεσθαι. ἦ δὲ ἡρήσαιο ἐπιτελεῖα

(We.) — ἀνθρωπίνης γενεῆς der historischen Zeit, im Ggs. zu der mythischen. (Scaliger.)

§ 2. καὶ χρήματα. χρήματα δὲ einige Hsn. — κατὰ. Spr. 68, 21 (23), 2. — σαφηνέως. zu 1, 140, 1. — αὐτόν καὶ. gew. αὐτόν τε καὶ. vgl. jedoch Kr. zu Thuk. 4, 90, 1. — χρήματα, ohne τὰ. zu ἡμιόνους 1, 59, 3. — εἵνεκέν. zu 1, 42.

C. 123. καὶ — γὰρ. zu 1, 24, 2. — ἄνδρα τῶν. zu 1, 65, 2. — καταδήσας. Vor Erfindung der Schlüssel band man Kisten und Thüren durch Riemen mit einer künstlichen Verknotung zu. Eustath. z. Od. 8, 447. (La.)

C. 124. πολλὰ vielfach. gr. Spr. 46, 3, 2. — αὐτός, im Ggs. zu ἀποπέμπει Μαιάνδριον 123. — πρὸς δὲ θυγατρὸς und obgleich seine Tochter ausserdem u. s. w. (Lg.) — παντοίῃ ἐγίνετο versuchte alles Mögliche von Vorstellungen. vgl. 7, 10, 4, 9, 109, 2. (Va.) — μὴ ἀποδημῆσαι, der Inf. indem der Begriff des Strebens, Bittens, in παντοίῃ ἐγίνετο enthalten ist; δειόμενοι zugefügt 7, 10, 4. — ἐπεφημίζετο rief ihm

ταῦτα γενέσθαι· βούλεσθαι γὰρ παρθενέεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ
 125 πατρὸς ἑστερεῖσθαι. Πολυκράτης δὲ πάσης συμβουλῆς ἀλογήσας ἐ-
 πλεε παρὰ τὸν Ὀροῖτα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταί-
 ρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκίδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνεῖτην ἄνδρα,
 ἱητρον τε ἰόντια καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἐωυτὸν.
 ἀπικόμειος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης διεφθάρη κακῶς,
 οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑωυτοῦ φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ
 Συρηκοσίων γενόμενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυ-
 ράννων ἀξιός ἐστι Πολυκράτει μεγαλοπρεπεῖν συμβληθῆναι. ἀπο-
 κτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροῖτης ἀνεσταύρωσε· τῶν δὲ
 οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωυτῷ χά-
 ριν εἶδέναι ἰόντιας ἑλευθέρους, ὅσοι δὲ ἦσαν ξεῖνοι τε καὶ δοῦλοι τῶν
 ἐπομένων ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀ-
 νακρεμάμενος ἐπετέλεε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν
 γὰρ ὑπὸ τοῦ Αἰός, ὅπως ὄοι, ἐχρῆτο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιείς αὐτὸς
 ἐκ τοῦ σώματος ἱκμάδα.

Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ
 126οι Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο· χρόνῳ δὲ οὐ πολ-
 λῷ ὕστερον καὶ Ὀροῖτα Πολυκράτεος τίσις μετέλθον. μετὰ γὰρ τὸν
 Καμβύσειω θάνατον κατὰ τῶν Μάγων τὴν βασιλείην μένων ἐν τῇ
 Σάρδισι Ὀροῖτης ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας ὑπὸ Μήδων ἀπαραιρη-
 μένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ταράχῃ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτρο-
 βάτεα τὸν ἐκ Λασκυλείου ὑπαρχον, ὃς οἱ ὠνεῖδισε τὰ ἐς Πολυκράτη
 ἔχοντα, κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτεω τὸν παῖδα Κρανάσπην, ἄνδρας ἐν
 Πέρσῃσι δοκίμους, ἄλλα τε ἐξύβρισε παντοῖα καὶ τινα ἀγγαρήιον Λα-
 ρεῖον ἐλθόντα παρ' αὐτόν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα,
 κτείνει μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπέλθας κατ' ὁδόν, ἀπο-

von sich vorbedeutende Worte zu; nicht so bei Attikern. — βούλε-
 σθαι ἢ. zu 3, 40, 1.

C. 125 § 1. ἀλογεῖν missachten, bei Her. noch 8, 116 und mit dem
 Ge. auch 8, 46, 2 ein homerisches Wort, erst bei Spätern wiederkehrend. —
 ἑωυτοῦ. zu Thuk. 1, 68, 2 zweite Aufl. — τῶν κατ' ἐωυτόν seiner
 Zeitgenossen. gr. Spr. 68, 21 (25), 1. — ὅτι μὴ. zu 1, 18, 2. — ἀξίος
 ἐυμβληθῆναι. zu 2, 10, 2. — μεγαλοπρεπεῖν. περί mit dem Ge. 2,
 10, 2. (Lh.)

§ 2. οὐκ ἀξίως, vielleicht durch Abziehen der Haut. (Casaubonus.) —
 ἰόντιας ἑλευθέρους dafür dass sie jetzt frei seien. vgl. 9, 79, 2.
 (Matthiä.) — λόγῳ. zu 8, 50, 2. — ἀνιείς ausschwitzend. — εὐτυχία.
 gr. Spr. 44, 3, 2. — ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν. gr. Spr. 68, 21, 5. — προε-
 μαντεύσατο 3, 40, 1.

C. 126. κατὰ τῶν für καὶ τῶν Va. vgl. 3, 61. 67. — Πολυκράτεος
 τίσις, wie in der gew. Sprache δικη πνός. zu 1, 2, 2. — τίσις, wie 3,
 128, 3, nach Einigen Rachegöttinnen. — ὁ δὲ. zu 1, 17. — ὠνεῖδισε 3,
 120, 2. — ἔχοντα. zu 2, 53. — κατὰ δὲ erg. ἔκτεινε. — ἄλλα. zu ποῖο
 1, 189, 2. — ἀγγαρήιον. Bei Andern ἀγγαρος; anders 8, 98. — πρὸς ἡ-

πείνας δὲ μιν ἠφάνισε αὐτῷ ἱππῳ. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχήν, 127 ἐπιθύμει τὸν Ὀροῖτα ιῶσασθαι πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθῆς στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἔδοκεε πέμπειν, αἵτε οἱ οἰδεόντων ἐτι τῶν πρηγματῶν καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν Ὀροῖτα μεγάλην τὴν ἰσχὺν περπαθόμενος ἔχειν, τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον, εἶχε δὲ τομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Ἀύδιον καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους ἔλεγέ σφι τάδε.

“Ὡ Πέρσαι, τίς ἄν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίῃς καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδέν, ὑμέων δὴ ὦν τίς ἄν μοι Ὀροῖτα ἢ ζῶντα ἀγάγοι ἢ ἀποκτείνειε; ὅς ὠφέλησε μὲν κω Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε. τοῦτο μὲν δύο ἡμέων ἦλσιτωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον φαίνων. πρὶν τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας κακόν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ.”

Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα, τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέστη- 128 σαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιεῖν ταῦτα. ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε κελεύων πάλ्लεσθαι· παλλομένων δὲ λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος ποιεῖ τοιαῦτα. βιβλία γραψάμενος πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγματῶν σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου, μετὰ δὲ ἦε ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδεις. ὑπὲρ 2 κόμηνος δὲ καὶ Ὀροῖτεω ἐς ὅψιν ἔλθων τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστῳ περιαιρούμενος ἰδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλεῖ ἐπιλέγεσθαι· γραμματιστὰς δὲ βασιλεῖς οἱ πάντες ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρωμένος δὲ τῶν δορυφόρων ἰδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος εἴ οἱ ἐνδεξάτατο ἀπόστασιν ἀπ' Ὀροῖτεω. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομένους μεγάλως καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἐτι μεζόνως, διδοῖ ἄλλο ἐν

δονήν angenehm. Kr. zu Thuk. 2, 65, 5. — μιν. Di. 51, 5, 1. — ὑπείσας. Di. 39 u. εἰσα. — αὐτῷ ἱππῳ. zu 2, 47, 1.

C. 127, 1. μὲν, als ob ἐμχανήσατο δὲ τάδε folgen sollte. (Lh.) — ἰθῆς. zu 2, 161, 2. — οἰδεόντων καὶ ἔχων. Di. 56, 14, 3. — εἶχε δέ. Spr. 60, 3, 1. (6, 1.) — πρὸς ταῦτα. zu 1, 91, 3.

§ 2. ὁμίλῳ mit einer Truppenmasse. „vgl. 9, 59. Vielleicht ein sprüchwörtlicher Ausdruck.“ (Matthiä.) — ἄν hat Schäfer zugefügt. — ἔοργε. zu 1, 127, 2. — μὲν ohne γάρ. zu 3, 80, 1. — καταλαμπτέος ἐστὶ ist abzufassen.

C. 128 § 1. κατελάμβανε hemmte. vgl. 7, 9, 3. — πάλ्लεσθαι ironisch für κληροῦσθαι, wie πάλ्लειν für κληροῦν. (Va.) — γραψάμενος er liess schreiben. — ἔχοντα handelnd.

§ 2. περιαιρούμενος erbrechend, eig. das Siegel rings ablösend. — ἐνδεξάτατο für ἐνδείκναιτο We., für ἐνδείκναιτο Portus. — μεζόνως in höherem Grade. zu 2, 49, 1 u. Kr. zu Thuk. 1, 130, 2.

τῷ ἱνῇ. ἔπεα τοιαῦδε. “ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορεῖν Ὀρολίεα.” οἱ δὲ ἀκούσαντες τούτων μειτῆκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βαγαῖος πειθόμενους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνει τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγγράπτῳ. “βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀρολίεα.” οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινάκας κτείνουσι παραντίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀρολίεα τὸν Πέρσῃν Πολυκράτειος τοῦ Σαμίλου ἴσας μετέλθον.

- 129) Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀρολίεω χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνήνεκε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρῶσκειν ἀπ' Ἰηπου στραφῆναι τὸν πόδα. καί πως ἰσχυροτέρως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἐωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοῖς δοκίοντας εἶναι πρῶτους τὴν ἰηρικὴν, τοῖσι τοῖς ἐχρήτο. οἱ δὲ στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἐπὶ μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἐπὶ νύκτας ὑπὸ τοῦ πυριόντιος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνῆσαι εἶχετο, τῇ δὲ δὴ ὕγδῳ ἡμέρῃ ἔχοντι οἱ φλυαρώς παρὰ τὰς πρῶτον ἐτι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιῆτεω Ἀημοκῆδεος τὴν τέχνην ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἐωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀρολίεω ἀνδραπόδοις ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρήγον ἐς μέσον πέδας τε ἔλκοντα καὶ ῥάκας 130) ἐσθμένον. σιαθέντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος τὴν τέχνην ἐπιστάται· ὁ δ' οὐκ ὑπέδεκετο, ἀρρωθέν μὴ ἐωυτὸν ἐκφῆρας τὸ παράπαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστειρημένου. κατεφάνη δὲ τῷ Δαρείῳ πεινᾶν ἐπιστάμενος καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν ἐκέλευσε μάστιγας τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, φῶς ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπιστάσθαι, ὁμιλήσας δὲ ἱερῶ φλαυρώς ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δέ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ προσάγων ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίησε καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὕγιαι μιν ἔόντα ἀπέδεξε, οὐδαμὰ ἐτι ἐλπίζοντα 2) ἀρτίπουν ἔσεσθαι. θωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδίῳ

§ 3. μετῆκαν legten ab. — οἱ ihm, vor ihm. (Sch.)

C. 129 § 1. συνήνεκε. zu 1, 73, 2. — τὸν πόδα. Spr. 32, 4, 2. — ἰσχυροτέρως. zu 1, 122, 1. — οἱ. Di. 47, 9, 8. — νομίζων. zu 1, 131. — βιώμενοι. zu 3, 80, 3.

§ 2. ἀγρυπνῆσαι. Di. 44, 3, 1. — τῷ Δαρείῳ, wegen der Entfernung des οἱ zugefügt. — ὅκου δὴ. zu ὅσον δὴ 2, 103. — ἐσθμένον. Di. 39 u. dem W.

C. 130 § 1. εἰρώτα τὴν τέχνην. gr. Spr. 61, 6, 2. (gegens E.) — ὑπέδεκετο verstand sich dazu, gestand. „vgl. 6, 69, 1. (Sch.) — ἐπιστάμενος, καίπερ ἐπιστάμενος. (Lu.) — τὴν τέχνην. gr. Spr. 47, 10, 7. — ὡς οἱ ἐπέτρεψε als Dareios ihm dies Uebel anvertraut hatte. — λαγχάνειν. Kr. zu Xen. An. 3, 1, 11. — ἀπέδεξε. zu 2, 133, 2. vgl. 3, 134.

§ 2. παράγοντες. παραγαγόντες ist nicht nöthig, da ein wiederholtes

χρυσῶν δύο ζεύγεσι· ὁ δὲ μιν ἐπείρετο εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπλήθεις νέμει, ὅτι μιν ὑγίεια ἐποίησε. ἡσθεῖς δὲ τῷ ἐπεὶ ὁ Λαρεῖος ἀποπέμπει μιν παρὰ τὰς ἐωυτοῦ γυναῖκας. παρίοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλεῖ οὗτος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐτέων ἐκάστη φιάλη τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἔδωρέετο τὸν Δημοκίδεα, οὕτω δὴ τι θαυσιάζει δωρεῇ ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατήρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

Ὁ δὲ Δημοκίδης οὗτος ὡς ἐκ Κρότιωνος ἀπιγμένος Πολυκράτει¹³¹ ὠμίλησε. πατρὶ συνεῖχτο ἐν Κρότιωνι ὄργην χαλεπῶ· τοῦτον ἐπέτε οὐκ ἔδυνατο φέρειν, ἀπολιπὼν οἶχτο ἐς Αἴγιναν. καταστὰς δὲ ἐς ταύτην τῷ πρώτῳ εἰεῖ ὑπερεβάλετο τοὺς ἄλλους ἱητρούς, ἀσχευῆς περ ἔων καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆα· καὶ μιν δευτέρῳ εἰεῖ ταλάντου Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται, τρίτῳ δὲ εἰεῖ Ἀθηναῖοι ἑκατὸν μνέων, τετάρτῳ δὲ εἰεῖ Πολυκράτης δυὼν ταλάντων. οὕτω μὲν ἀπῆκετο ἐς τὴν Σάμον καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἦκιστα Κροτιωνῆται ἱητροὶ εὐδοκίμησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτιωνῆται ἱητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δευτεροὶ δὲ Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. τότε δὲ ὁ Δημοκίδης ἐν τοῖσι¹³² Ζεῦσι οἰκιστὴς Λαρεῖον οἶκόν τε μέγιστον εἶχε καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγεγόνεε, πλὴν τε ἐνός, τοῦ ἐς Ἑλληνας ἀπέναι, πάντα τὰλλὰ οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἱητρούς, οἳ βασιλεῖα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνάσχωλοπιεῖσθαι διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἱητροῦ ἐσώθησαν, τοὺτους βασιλεῖα πυραιτησάμενος ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ μάντιν Ἥλειον, Πολυκράτει ἐπισπόμενον καὶ ἀπημειλμένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

Hinführen zu Mehrern gedacht werden kann. — βασιλεῖ gehört zu ἀπέδωκε. — ὑποτύπτουσα schlug, wie etwa einen Eimer ins Wasser, die Schale in die Geldkiste. zu 2, 136, 3. — τοῦ, beim materialen Genitiv ungew.: des vorliegenden. Kr. zu Xen. An. 4, 5, 33. — θήκη Unter gestellt, Schlüssel. (Va.) — ἔδωρέετο τόν. gr. Spr. 48, 7, 5. — ἀνελέγετο καὶ οἱ χρῆμα für ὃς ἀνελέγετο, χρῆμά οἱ. zu 2, 40, 1 u. Kr. zu Xen. An. 1, 9, 14. C. 131. συνεῖχτο hatte zu schaffen. — ὄργην. vgl. 1, 73, 2. — ἀσχευῆς ohne chirurgisches u. a. Geräth; ein sehr seltenes Wort. — περ für καίπερ homerisch. Di. 69, 67, 1. — τῶν ὅσα. zu 3, 23, 2. — δημοσίῃ μισθεῦνται, wie gewöhnlich geschah. Strabon IV p. 181 und dort Casaubonus. (We.) — ἤκουον standen in dem Rufe. zu 2, 173, 1. C. 132. ἐνός, τοῦ ἀπέναι. gr. Spr. 57, 10, 7. τούτου τοῦ für τοῦ Eltz. — ἀνάσχωλοπιεῖσθαι, gr. Spr. 39, 11 A. — ἐρρύσατο. Di. 40 unter ῥύομαι. — πρῆγμα so von Personen ist selten. „vgl. Dem. 35, 15: Ἀκρίτος, μέγα πρᾶγμα. Von einem Weibe ἄμαχον πρᾶγμα Xen. Cyr. 6, 1, 16.“ (Pape.)

133 Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα ἰάδε ἄλλα συνήνικε γενέσθαι. Ἀτόσσα τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ Δαρείου δὲ γυναικὶ ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἐφυ γῦμα, μετὰ δὲ ἔκτραγεν ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦ ἔλασσον, ἢ δὲ κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη ἔφραζε οὐδενί. ἔπειτα δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Ἀημοκῆδεα καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὃ δὲ, φῶς ὕγια ποιήσῃν, ἐξορκοὶ μιν ἢ μὲν οἱ ἀντυπουργήσειν ἐκέλευν τοῦτο τὸ ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεισθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰσχύνην ἴσθι 134 φέροντα. ὥς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος ὕγια ἀπέδεξε, ἑαυτὰ δὴ διδασχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀημοκῆδεος ἢ Ἀτοσσα προσέφερε ἰν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον τοιόνδε.

“ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν τοσαύτην κἀτήσαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτιώμενος οὔτε δύναμιν Πέρσῃσι. οἰκὸς δὲ ἔστι ἄνδρα καὶ γυναι καὶ χρημάτων μεγάλων δεσπότην φαίνεσθαι τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ’ ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ’ ἀμφοτέρω δὲ τοι φέρεται ταῦτα ποιεῖν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστέωνται ἄνδρα εἶναι τὸν προεστέωτα καὶ ἵνα τρέβωνται πολέμῳ μηδὲ σχολὴν ἄγοντες ἐμβουλεύωσι τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην· αὐξανομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναυξάνονται καὶ αἱ φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπαρβλή- 135 ροῖται.”

Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδασχῆς ἔλεγε, ὃ δ’ ἀμείβεται τοιοῦδε. “ὦ γύναι, πάντα ὅσα περ αὐτὸς ἐπινοῶ ποιήσῃν εἰρηκας· ἐγὼ γὰρ βεβούλευμαι, ζευξας γέφυραν ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς τὴν ἑτέραν ἡπειρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι, καὶ ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελειόμενα.” λέγει Ἀτοσσα ἰάδε. “ὄρα νυν, ἐπὶ Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἵνα ἔασον· οὗτοι γάρ, ἐπεὶ σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι· σὺ δὲ με 136 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ἐπιθυμῶ γάρ, λόγῳ πυνθανομένη Λυκαίνας τέ μοι γενέσθαι Θεραπαῖνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίους. ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεύτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι πᾶσι τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγοῦσθαι, τοῦτον ὅς σε τὸν πόδα ἐξί- 137

C. 133. ἐνέμετο frass um sich. (Lg.) — ἢ δέ. Di. 50, 1, 11. — ἢ μὲν. zu 1, 196, 3. — φέροντα. zu 1, 10.

C. 134 § 1. κἀτήσαι bist müssig. (Sch.) vgl. 151 u. die Lex. — τὸ ἔργον π. vgl. § 2. — ἵνα καὶ. gr. Spr. 69, 82, 17. — ἐπ’ ἀμφοτέρω zu beiden (folgenden) Zwecken. — φέρεται ταῦτα ποιεῖν führt, dient es dies zu thun, ein solches Unternehmen. — σφέων gehört zu τὸν προεστέωτα. gr. Spr. 47, 9, 15. — ἐπιστέωνται. ἐπίστανται Br.

§ 2. εἰς. Di. 38, 2, 1. — ὀλίγου χρόνον. Spr. 47, 1 (2), 3. — λέγει, asyndetisch. zu 1, 38. — τὴν πρώτην. zu 1, 153, 2. — ἵνα εἶναι Bekker. Auch mir eingefallen. zu 1, 153, 2. — ἔασον unterlass. — σὺ δέ. Di. 50, 1, 10. — στρατεύεσθαι, imperativisch. gr. Spr. 55, 1, 3.

§ 3. πυνθανομένη, über die zu erwähnenden Völkern. — κατηγοῦσθαι Führer, Wegweiser zu sein. — τοῦτον ὅς. zu 1, 59, 1, 4, 33, 2. — ἀμείνον. zu 3, 73, 4. — ἐς αὐτούς, τοὺς Ἕλληνας. Spr. 58, 4, 1.

εατο." ἀμείβεται Δαρείος. "ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις πέμψαι ἐς αὐτοίς, οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῶν ἐξαγγέλλουσι ἡμῖν· καὶ ἔπειτα ἐξεπιστάμενος ἐπ' αὐτοὺς τρέψομαι."

Ταῦτα εἶπε καὶ ἅμα ἔπος τε καὶ ἔργον ἐποίησε. ἐπέτε γὰρ τὰ-135
χρῆμα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα ἐντελλετο σφί ἐπομένους Δημοκῆδεϊ, διεξιελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος, ὅπως τε μὴ διαδρῆσεται σφεας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάντως ὀπίσω ἀπάξουσι. ἐντελλόμενος δὲ τούτοις ταῦτα, δέντρα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα ἰδέετο αὐτοῦ ὅπως ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι ὀπίσω ᾗξει· δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλαβερόντα ἄγεσθαι, φῶς ἅλλα οἱ καταπλήσεια ἀντιδώσειν· πρὸς δὲ ἐς τὰ δῶρα ὁλκάδα δι' ἔφη συμβαλέεσθαι πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ κλεῦσσεσθαι. Δαρείος μὲν δὴ, δοκέειν ἔμοι, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου ἐπηγγέλλετο οἱ ταῦτα· Δημοκῆδης δὲ δεισας μὴ εὖ ἐκπιρῶτο Δαρείος, οὗ τι ἐπιδορμῶν πάντα τὰ διδόμενα ἰδέετο, ἀλλὰ τὰ μὲν ἑωυτοῦ κατὰ χώρην ἔφη καταλείπειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι, τὴν μέντοι ὁλκάδα, τὴν οἱ Δαρείος ἐπηγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντελλόμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρείος ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν. καταβάντες136 δ' οὗτοι ἐς Φοινίκην καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν αὐτίκα μὲν τριήρας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν παντοίων ἀγαθῶν· παρεσκευασμένοι δὲ πάντα ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, προσίσχοντες δὲ αὐτῆς τὰ παραθαλάσσια ἐθνεῦντο καὶ ἀπεγράφοντα, ἐς ὃ

C. 135 § 1. ἔπος τε erg. εἶπε aus ἐποίησε, ein Zeugma. (Lh.) zu 2, 38, 1. 3, 136, 1. Aehnlich II. 2, 242: αὐτίκ' ἐπειθ' ἅμα μῦθος ἦν, τετέλεστο δὲ ἔργον. Wo Eustathios: τοῦτο δὲ ὁμοίον ἐστὶ τῷ ἅμ' ἔπος, ἅμ' ἔργον. (We.) Ueber ἔπος zu 1, 36, 2. — ἐπέλαμψε leuchtete darauf, vgl. 8, 14. Vom Anbrechen des Tages gew. ὑπογαίνειν, was bei Her. nicht vorkommt. — ὅπως τε μὴ διαδρῆσεται, verbindet sich mit διεξιελθεῖν, beides an ἐντελλετο angefügt: er trug ihnen auf zu durchziehen und (dafür zu sorgen) dass er nicht entlaufen möge. (St) — ἰδέετο ὅπως. zu 2, 126. 3, 44.

§ 2. ἐς τὰ δῶρα zu dem Transport der Geschenke, wie unten ἐς τὴν δωρεήν. Sch. will: zu den Geschenken würde er noch hinzufügen. — τὴν κλεῦσσεσθαι. zu 1, 24, 4. — δοκέειν. zu 1, 172. — εὖ. Di. 25, 1, 2. — ἐκπιρῶτο. Denn hätte er Alles mitgenommen, so konnte es den Anschein haben als beabsichtige er zu entweichen. — οὗ τι. gr. Spr. 67, 8, 4. — ἐπιδορμῶν gierig erfassend. (We.) — ὀπίσω. zu 1, 13. — τὴν δωρεήν, τὰ δῶρα, — ταῦτά. für ταῦτα Reiske: dasselbe was den funfzehn Männern § 1.

C. 136. ἀγαθῶν erg. ἐπλήρωσαν aus ἐπλήρωσαν (bemannten), ein Zeugma. (Lh.) vgl. zu 3, 135, 1. — προσίσχοντες. gr. Spr. 52, 2, 8. — ἀπεγράφοντο liessen abbilden, aufnehmen. — ἐκ ῥηστῶν τῆς Δ. aus

τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομασιὰ θεησάμενοι ἀπίκοντο τῆς Ἰταλῆς ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥησιώνης τῆς Δημοκίδεος Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταράντινων ὁ βασιλεὺς τοῦτο μὲν τὰ πηδάλια παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν, τοῦτο δὲ αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἐξέειλε κατὰσκοπούς θήθεν ἰόντας. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐπασχον, ὁ Δημοκίδης ἐς τὴν Κρόϊωνα ἀπικνέεται. ἀπικνένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἑνωτοῦ ὁ Ἀριστοφιλίδης. ἔλυσεν τοὺς Πέρσας καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν ἀπέδωκε σφι.

- 137 Πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι καὶ διώκοντες Δημοκίδεα ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρόϊωνα, εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα ἄπτονται αὐτοῖ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν καταρρωθέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα προΐεναι ἐτοῖμοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε καὶ τοῖσι σκυτάλοις ἐπαιον τοὺς Πέρσας προΐσχομένους ἔπεα τάδε. "ἄνδρες Κροτωνιηταί, ὁρᾶτε τὰ ποιεῖτε. ἄνδρα βασιλῆος δρηπέτην γενόμενον ἐξαιρεῖσθαι κῶς ταῦτα βασιλεὶ Λαρεῖω ἐκχρήσει περιυβρισθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιεύμενα ἔξει καλῶς, ἢν ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέρην σιρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραποδίσσεσθαι πειρησόμεθα;" ταῦτα λέγοντες τοὺς Κροτωνιήτας οὐκ ὦν ἐπειθον, ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκίδεα καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἄμα ἡγήτοιο ἀπαιρεθέντες ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐξήτησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἔσπερηνμένοι τοῦ ἡγεμόνος. τοσόνδε μέντοι ἐνετελατό σφι Δημοκίδης ἀναγομένοισι, κλεῦων εἰπεῖν σφίτας Λαρεῖω ὅτι ἀρμόζεσθαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκίδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαισιτέρω Μίλωνος ἦν οὐνομα πολλὸν παρὰ βασιλεῖ· κατὰ δὲ τοῦτό μοι δοκεῖ σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον τελείας χρήματα μεγάλα Δημοκίδης, ἵνα φανῇ πρὸς Λαρεῖον 138ξὼν καὶ ἐν τῇ ἑνωτοῦ δόκιμος. ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρόϊωνος οἱ

Gefälligkeit gegen den D. (La) — νεῶν hängt von παρέλυσεν ab. (Lh.) — θήθεν. zu 1, 59, 3. — τῶν νεῶν hängt von τὰ ab: was zu den Schiffen Gehöriges.

C. 137 § 1. πρήγματα Macht. vgl. 7, 50, 2. (Sch.) — προΐεναι, τὸν Δημοκίδεα. zu 1, 159, 1. — ἀντάπτοντο, αὐτοῦ fassten, hielten ihn von der andern Seite. Andre ergänzen τῶν Περσῶν. Allein bei einem solchen Ggs. würde das Object zugefügt sein. — προΐσχομένους vgl. 1, 164, 1, wo vielleicht τάδε ausgefallen, u. 8, 111, 1. — ἔπεα τάδε. zu 3, 21, 2. — πῶς Δ. ἐκχρήσει; wie wird es sich D. gefallen lassen? Sonst nirgends so; anders 8, 70. — ἀπέλησθε, τὸν Δημοκίδεα. (Steph.) — τῆσδε, ἢ ἐπὶ τῇδε. zu 1, 133, 1.

§ 2. οὐκ ὦν. zu 2, 20, 1. — τὸν Δημοκίδεα. Spr. 52, 4, 3. (S.) — ἀρμόζεσθαι, noch so 3, 32. 47. 6, 65, 1, das Activ 9, 108. (Sch.) Sonst so nur bei Dichtern. — Μίλωνος, des berühmten Athleten, der sechs Mal in den olympischen und sieben Mal in den pythischen Spielen siegte. Gell. 15, 16. Pausan. 6, 14, 2 u. 3. (Bä.) — πολλόν. vgl. 1, 30, 2. 2, 2, 3. — πρὸς Δ. von Seiten des, d. h. in der Ansicht des D. — καὶ ἐν auch in, nicht bloss bei den Persern.

Πέρσαι ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην, καὶ σφεας δουλεύοντας ἐνθαῦτα Γίλλος, ἀνὴρ Ταραντίνος, φυγὰς, θυσάμενος ἀπήγαγε παρὰ βασιλεῖα Λαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἐτοιμός ἦν διδόναι τούτῳ ὃ τὸ βούλοιο αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν· ἵνα δὲ μὴ συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δὲ αὐτὸν σιόλος μέγας πλὴν ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούρους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τοὺς κατὰγοντας γίνεσθαι, δοκέων ἀπὸ τούτων, ἐόντων τοῖσι Ταραντίνουσι φίλων μάλιστα δὴ, τὴν κάτοδόν οἱ ἔσεσθαι. Λαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε· πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον κατὰγειν σφεας ἐκέλευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Λαρεῖῳ Κνιδιοὶ Ταραντίνους οὐκ ὦν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρίχθη, οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατὰ-σκοποι ἐγένοντο.

Μετὰ δὲ ταῦτα Σύμον βασιλεὺς Λαρεῖος αἰρέει, πολλῶν πα-139
σίων πρῶτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. Καμβύσῳ τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς οἰκός, κατ' ἐμπορίην, *Land*
οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἱ δὲ τινες καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θεῖται· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκειος, Πολυκράτεός τε ξὼν ἀδελφεός καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχὴ τις τοιήδε. λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφιδι *2*
ἰδὼν δὲ αὐτὸν Λαρεῖος, δορυφόρος τε ξὼν Καμβύσῳ καὶ λόγου οὐδενός πω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος καὶ αὐτὴν προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρῶν τὸν Λαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος, θεῖη τύχῃ χρεώμενος λέγει· “ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρημάτων, δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντως τοι.” αἰνέσας ταῦτα ὁ Λαρεῖος παραλαμβάνει τὸ εἶμα. ὁ μὲν δὴ *140*
Συλοσῶν ἡπίστατό οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' εὐθεσίην· ὡς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε καὶ τῷ Μάγῳ ἐπανέστη-

C. 138 § 1. ἐκπίπτουσι werden durch Schiffbruch ans Land geworfen. Kr. zu Xen. An. 6, 2, 2. — τούτῳ. τοῦτο Herold. — βούλοιο, Λαρεῖον δίδοναι. — τὴν συμφορὴν, die Verbannung. — ἀποχρᾶν unpersonlich: es genüge ihm dass die Kinder.

§ 2. ἀπό. ὑπό? — μάλιστα δὴ verbind' ich mit φίλων. Ueber die Umschreibung Kr. zu Xen. An. 1, 9, 29; φίλτρος, γλαίτρος, φίλατος, γλαίπατος kommen auch bei Her. nicht vor. — μὲν. Dem entspricht μετὰ δὲ ταῦτα 139, 1. — τοιόνδε. zu 1, 164, 1.

C. 139 § 1. ἄλλοι τε als ob καὶ (δὴ καὶ) Συλοσῶν folgen sollte, eine Anakoluthie durch die Zusätze veranlasst. (St.) — στρατευόμενοι, als Söldner. (Bä.) — φεύγων ἐκ. Kr. zu Xen. An. 1, 3, 3.

§ 2. λόγου erg. ξὼν. vgl. zu 1, 143, 1 — ὠνέετο. zu 1, 68, 4. — εἰς τὴν τύχην. zu 1, 126, 3. — ἄλλως umsonst. — γενέσθαι. πύχτως καὶ αἰνέσας interperungirt Bekker.

σαν οἱ ἐπὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ Δαρείου τὴν βασιληίην ἔσχε, πυνθάνετα ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη περιεληλύθει ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ κοτὶ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἶμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα ἔζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλέος οἰκίων καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτην εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πύλουρος τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ Θωμμάσας λέγει πρὸς αὐτόν· “καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης τῷ ἐγὼ προαιδεῦμαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων, ἀναβέβηκε δ’ ἢ τις ἢ οὐδείς κω παρ’ ἡμέας αὐτῶν, ἔχω δὲ χρεὸς εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνου. ὅμως δὲ αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδῶ τί θέλων λέγει ταῦτα.” παρῆγε ὁ πύλουρος τὸν Συλοσῶντα, σιάντια δὲ ἐς μέσον εἰρώτεον οἱ ἐρμηνεῖς τίς τε εἴη καὶ τί ποιήσας εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε ὡν ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γεγόμενα καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κείνος ὁ δοῦς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρείος· “ὦ γενναῖοιται ἄνδρῶν, σὺ κείνος εἰς ὃς ἔμοι οὐδεμίαν ἔχοντι κω δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά, ἀλλ’ ὡν ἴση γε ἡ χάρις ὁμοίως ὡς εἰ νῦν ποθέν τι μέγα λάβοιμι. ἀντ’ ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἅπλετον δίδωμι, ὡς μὴ κοτὶ τοι μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος εὐ ποιήσαντι.” ἀλέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν· “ἔμοι μήτε χρυσόν, ὦ βασιλεῦ, μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ’ ἀνασώσάμενός μοι τὴν πατρίδα Σάμον, τὴν νῦν ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκράτους ἀποθανόντος ὑπ’ Ὀροσίω ἔχει δοῦλος ἡμέτερος, ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόρου καὶ ἑξανδραποδίσιος.”

141 Ταῦτα ἀκούσας Δαρείος ἀπέστειλε στρατιὴν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτιάνα, ἀνδρῶν τῶν ἐπὶ γεγόμενον, ἐντειλάμενος, ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιεῖν ἐπιτελέα. καταβὰς δ’ ἐπὶ τὴν Θάλασσαν

142 Ὀτιάνης ἔστειλε τὴν στρατιήν. τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτους λαβὼν τὴν ἀρχήν, τῷ δικαιωτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι οὐκ ἔξεγενετο. ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξηγγέλθη ὁ Πολυκράτης θάνατος, ἔποiese τοιαύτην. πρῶτα μὲν Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἰδρύσατο καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν

C. 140 § 1. ἡπίστατο. zu 1, 3. — περιεληλύθει. zu 1, 7, 1. — ἐς τοῦτον, wie auch an den zu 1, 120, 3 angeführten Stellen, nicht ὡς oder πρὸς τοῦτον. (Va.)

§ 2. προαιδεῦμαι. zu 1, 61, 2. — ἀναβέβηκε δὲ während, da doch hieraufgekommen ist. gr. Spr. 69, 16, 3. Ueber den Uebergang vom Particip zum Indicativ zu 1, 19. — ἢ τις ἢ οὐδείς Einer oder Keiner. Sprüchwörtlich aber war εἰς ἀνὴρ οὐδείς ἀνὴρ. Xen. Kyr. 7, 3, 45: τούτων ἢ τινα ἢ οὐδένα οἶδα. (Va.) — χρεὸς. Spr. 20 unter dem W. — τί θέλων λέγει ταῦτα was er damit sagen will. (Lg.) — παρῆγε. Ueber das Asyndeton zu 3, 134, 2. — σιάντια ἐς. zu 3, 61, 1.

§ 3. εἰς. Die Hsn. εἰ. — ἡ χάρις erg. ἔσται. (Lg.)

§ 4. δοῦλος 142, 1.

C. 141. ἐπιτελέα. zu 1, 117, 3. — ἔστειλε setzte in Bereitschaft (zur Ueberfahrt). vgl. Aesch. Pers. 173 u. Eur. Iph. A. 661. (Sch.)

C. 142 § 1. ἐπιτροπαίην als Vicekönigthum. Von Vormundschaft 4, 147, 1. Sonst kommt es nicht vor. Aehnlich ἐπιτροπος 3, 65, 6.

οὐρσε τοῦτο τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστὶ· μετὰ δέ, ὡς οἱ ἐπεποιήτο, ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀσίων ἔλεξε τάδε. “ἔμοι, ὡς ἴσιες καὶ ἡμεῖς, σῆπτρον καὶ δύναμις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος ἐπιτετέρομαι καὶ μοι παρέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν. ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω· οὔτε γάρ μοι Πολυκράτης ἤρσακε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἐνωτῷ οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν τὴν ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἐνωτοῦ, ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν τιθεὶς ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσαῦδε μέντοι δικαίως γένοιτο ἐμὲν τῷ γενέσθαι, ἐκ μὲν γε τῶν Πολυκράτεος χρημάτων ἔξαλ-
ρετα ἐξ τάλαντά μοι γενέσθαι, ἱερῶν δὲ πρὸς τούτοις αἰρεῦμαι αὐτῷ τέ μοι καὶ τοῖσι ἀπ’ ἐμεῦ γινόμενοις τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευ-
θερίου, τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμεν καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν περιτί-
θῃμι.” ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοις ἐπηγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξαναστὰς εἶπε· “ἀλλ’ οὐδ’ ἄξιός εἰς σύ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονώς τε κακῶς καὶ ζῶν ὀλεθρός· ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετελείσας χρημάτων.” ταῦτα εἶπε, ζῶν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, 143
τῷ οὐνομα ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ νόρῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ’ αὐτοῦ τύραννος καταστήσεται, οὐδ’ ἔτι ἐν νόρῳ εἶχε μετέναι αὐτήν, ἀλλ’ ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μετα-
πεμπόμενος ἓνα ἑκαστον ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβε σφίτας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεθέατο, Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δὲ μιν ἀποθανέσθαι ὁ ἀδελφεός, τῷ οὐ-
νομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα εὐπετεσιτέρως κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρά-
γματα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας· οὐ γὰρ δὴ, ὡς οἴκασι, ἐβουλόατο εἶναι ἐλεύθεροι.

Ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι κατάρχοντες Συλο-144
σῶντα, οὔτε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρεται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι
ἱοῖμοι οἱ τοῦ Μαιάνδρου σιασιῶται καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος ἐκχω-

für μελεωνός 61, 1. — τῷ, ῥ. — ἐκκλησίῃ bei Her. nur hier, ἀλίη 1, 123, 1. (Lh)

§ 2. παρέχει. zu 1, 9, 2. — ἐπιπλήσω vorwerfe, wie 7, 136, 2. (We.) — ἤρσακε δεσπόζων. gr. Spr. 56, 8, 1. — ἐς μέσον. gr. Spr. 43, 4, 5.

§ 3. γενέσθαι. zu παρασκευάσασθαι 2, 121, 2. — ἱερῶν τῶν ἱερῶν. (va.) ἱερῶν Bk., da i lang und also ω nicht nöthig ist. gr. Spr. 41, 8, 6. — τε μοι für τ’ ἐμοί Bekker. Für jenes vergleicht Arndt 5, 91, 2: αὐτοῖσι ἡμῖν. — καὶ τὴν, ein selbständiger Satz einem relativen angefügt. gr. Spr. 59, 2, 6. — εἰς für εἰ Schäfer. — ὀλεθρός werth umzu-
kommen Va. Warum nicht wie sonst als Schimpfwort: Schuft. — ὅπως
sei bedacht dass du. Spr. 54, 8, 4. (7.)

C. 143. νόρῳ. zu 3, 41. — οὐδέ nicht einmal. vgl. Kr. zu Xen. An. 1, 6, 22. — ὡς δὴ anscheinend als ob. vgl. 3, 156, 1. — ἐλπίζων. zu 1, 32, 2. — εὐπετεσιτέρως. Kr. zu Thuk. 2, 85, 2. — ὡς οἴκασι. zu 1, 153, 1. — ἐβουλόατο. Di. 80, 4, 8. — ἐλεύθεροι. Sie wollten zwar die Freiheit, aber nicht eine Freiheit deren Bedingung Knechtschaft war. (We.)

ρήσαι ἐκ τῆς νήσου. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνεω καὶ σπει-
 σαμένον, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρόνους θέμενοι κατεναντίον
 145 τῆς ἀκροπόλιος ^{κατέτατο} ἐκαίετο. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράνῳ ἦν ἀδελφεὸς
 ὑπομαργότερος, τῷ οὐνομα ἦν Χαρίλεις. οὗτος ὁ τι δὴ ἐξαμαρτιῶν
 ἐν γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ προησόμενα καὶ
 διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημέ-
 ρους, ἔβόα τε καὶ ἔφη λέγων Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους.
 ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιάνδριος ^{λύσαντας} αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἑω-
 146 ντόν. ὡς δὲ ἤχθη τάχιστα, ^{κοιδορέων} τε καὶ κακίζων μιν ἀνέπειθε
 ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε. “ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀν-
 δρῶν, ἔντα σεωντοῦ ἀδελφεὸν καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ,
 δήσας γοργύρης ἤξιωσας· ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τέ σε
 καὶ ἄνοικον ποιεῦντας οὐ τολμᾶς τίσασθαι, οὕτω δὴ τι ἰόντας εὐπε-
 τεάς χειρωθῆναι; ἀλλ' εἰ τι σύ σφεας καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς
 ἐπικούρους καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίστios· αὐτὸν
 146 δέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμος εἰμι.” ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρί-
 λεις. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ
 ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος ὡς δόξαι τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν περιέ-
 σεσθαι τῆς βασιλείας, ἀλλὰ φθογῆσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπονητὶ
 ἐμελλε ἀπολάμψεσθαι ^{αὐτοκράτη} ἀκίρῳ τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας
 ἤθελε ὡς ἀσθενέστατα ποιῆσαι τὰ Σύμῃι πρήγματα καὶ οὕτω παρα-
 147 δίδόαι, εὐ ἐξεπιστάμενος ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κακῶς προσεμπι-
 κραινέσθαι ἐμελλον τοῖσι Σαρίοις, εἰδὼς τε ἑωυτῷ ἀσφαλεῖ ἐκδυ-
 148 σιν ἰούσαν ἐκ τῆς νήσου τότε ἐπεὶ αὐτὸς βούληται· ἐπεποίητο γάρ
 οἱ κρυπτῇ διωρὺς ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.

Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλεῖ ἐκ τῆς Σύμου· τοὺς δὲ
 ἐπικούρους πάντας ὀπίστας ὁ Χαρίλεις [καὶ] ἀναπειτάσας τὰς πύλας
 ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας οὔτε προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν δοκούντως
 149 τε δὴ πάντα συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπικούροι τῶν Περσέων
 τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἰόντας ἔκτεινον. καὶ

C. 144. κατεναντίον findet sich sonst wohl nur bei Dichtern. — ἐκα-
 τέατο auch 8, 73, 2, κατέατο Br.

C. 145 § 1. ὑπομαργότερος. zu 3, 29, 1. — ὁ τι δὴ. zu 1, 86, 1.
 ἔφη λέγων. zu 1, 114, 3. — λύσαντας erg. ἄνδρας. Spr. 55, 2, 4. (6.)

§ 2. τάχιστα. zu 1, 11, 1. — εὐπετεάς χειρωθῆναι. zu 3, 120, 2.
 — τῆς ἀπίστios. zu τῆς ἀρπαγῆς 3, 47, 1.

C. 146 § 1. ὑπέλαβε. zu 1, 212, 2. — μὲν. zu 1, 71, 2. — ἐς τοῦτο
 dem Grade von. gr. Spr. 47, 10, 3. — ἀπονητὶ für ἀπόνως nur hier,
 findet sich erst noch bei Lucian. — προσεμπικραινέσθαι. προς — noch
 dazu. noch mehr —, schon verdrüsslich über den für sie unfruchtbaren
 Zug. Ἐμπικραινέσθαι 5, 62, 1; πικραινέσθαι bei Attikern, doch selten.

§ 2. καὶ vor ἀναπειτάσας ist mir verdächtig. gr. Spr. 56, 13, 2. —
 ἐξῆκε von ἐξίμμι. (Va.) So ἐξῆκε 3, 158. (Bä.) — συμβεβάναι sei abge-
 macht. (Sch.) Es ist persönlich zu nehmen: sie hätten Alles verein-

οὗτοι μὲν ταῦτα ἐπόλεον, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβόηθη·
 πιεζόμενοι δὲ οἱ ἐπικούροι ὀπίσω κατεβλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν.
 Ὀτιάης δὲ ὁ στρατηγός, ἰδὼν πᾶθος μέγα Πέρσας πεπονθότας, ἐν-147
 τοιαύτης γὰς Δαρειῶς οἱ ἀποσιέλλων ἐνείκτετο, μήτε κτείνειν μηδένα
 Σαμίων μήτε ἀνδρουποδίζεσθαι ἀπαθεῖα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆ-
 σον· Συλοσῶντι, τουτέων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπελανθάνετο,
 ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἄν λάρωσι, καὶ ἄνδρα καὶ
 παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν
 ἐπολιόρχεον, οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, ὁμοίως ἐν
 ι ἐρῶ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδρῶς ἐκ τῆς Σάμου ἐκπλέει148
 ἐς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' ἐς γυῖν καὶ ἀνεεικόμενος τὰ ἔχων
 ἐξηώρησε ἐπόλεε τοιάδε. ὅπως ποτήρια ἀργύρεα τε καὶ χρύσεια προ-
 θείτο, οἱ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά, ὁ δ' ἂν τὸν χρόνον
 τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λόγοις ἐών, βασιλεύοντι
 Σπάρτης, προῆγε μιν ἐς τὰ οἰκία· ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ πο-
 τήρια, ἀπεθώμυαζε τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτὸν ἀπο-
 φέρεσθαι αὐτέων ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρις εἵπαντος
 Μαιανδρίου ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται, ὃς λαβεῖν μὲν
 διδόμενα οὐκ ἔδικαυεν, μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι διδοὺς τῶν ἀσίων εὐ-
 ρήσεται τιμωρίην, βὰς ἐπὶ τοὺς ἐφόρους ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ
 τὸν ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ
 ἀνακρίσῃ ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων κακὸν γενέσθαι. οἱ
 δ' ὑπακούσαντες ἐξεκέρυξαν Μαιάνδριον. τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύ-149
 σάντες οἱ Πέρσαι παρέδωκαν Συλοσῶντι ἐρῆμον ἐοῦσαν ἀνδρῶν. ὑ-
 σιέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγός Ὀτιάης, ἔκ τε
 ὄψιος ὀνείρου καὶ νούσου ἧ μιν κατέλαβε νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.
 Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυικοῦ οἰχομένου Βαβυλώνιοι150
 ἀπέστησαν, χάριτα εὖ παρεσκευασμένοι· ἐν ὅσῃ γὰρ ὁ τε Μάγος
 ἔρχετο καὶ οἱ ἐπὶ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ τα-
 ραχῇ ἐς τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐ-

bart. vgl. zu Thuk. 2, 5, 4. Ueber die Form Di. 39 u. βαίνω. — λόγου. zu 1, 143, 1. — πιεζόμενοι. Di. 40 u. πιέζω.

C. 147. ἐντολὰς τὰς für ὡς ἐντολὰς, umgekehrte Assimilation. gr. Spr. 51, 10, 9. — ἀπαθεῖα κακῶν. zu 1, 32, 4. — ἐπελανθάνετο d. h. er kehrte sich nicht daran. — ὁ δέ. Di. 50, 1, 10.

C. 148 § 1. ἀνεεικόμενος nachdem er von der Küste nach der Stadt hatte tragen lassen. — ὅπως. zu 1, 17, 1. — προθείτο für προ-
 θήτο Br. vgl. 4, 53, 1 u. 2, 7, 237. Der Sinn: hervorgeholt hatte. —
 ἂν. zu 1, 196, 2. So unten ἂν ἐκέλευε.

§ 2. καὶ δις. zu 2, 121, 5. — μαθὼν da er merkte. (Lg.) — τι-
 μωρίαν, βοήθειαν. Thuk. 1, 58, 1: ὅπως ἐτοιμάσαιντο τιμωρίαν. (Va.)

C. 149. σαγηνεύσαντες. Beschrieben 6, 31. (Va.) — συγκατοίκισε
 half bevölkern. (Lh.) — ἧ für ἡ Kr. Bei der La. ἡ wäre der Infinitiv un-
 statthaft; verschieden gr. Spr. 61, 6, 8.

- λάνθανον. ἐπεὶτε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες γυναικᾶ ἐκαστος μίαν προσεξαίρειτο τὴν ἐβούλετο ἐκ τῶν ἐωυτοῦ οἰκίων, τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες ἀπέπνιξαν· τὴν δὲ μίαν ἐκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρειτο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐ-
- 151 τὰς, ἵνα μὴ σφρων τὸν σίτον ἀναισιμώσωσι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος καὶ συλλέξας πᾶσαν τὴν ἐωυτοῦ δύναμιν ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς, ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐπολιόρχει φρόντιζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης· ἀναβαλόντες γὰρ ἐπὶ τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι κατωρχέοντο καὶ κατέσκηπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ, καὶ τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· “ὦ κάτῃσθε ἐν-
θαῦτα, ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰρήσετε ἡμέας, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι.” τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμὰ
- 152 ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκῇν. ἔπειτ' αὖτε μνηῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη ὁ Δαρεῖός τε ἡσχαλλε καὶ ἡ στρατιὴ πῦσα, οὐ δυνατὴ ἐοῦσα ἔλειν τοὺς Βαβυλωνίους. καίτοι πάντα σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκαε, ἐς αὐτούς Δαρεῖος· ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ἔλειν σφέας, ἄλλοισι τε σοφίσμασι πειρησάμενος καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ σφείας, καὶ τοῦτω ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἦσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι οὐδὲ σφείας οἶός τε ἦν ἔλειν.
- 153 Ἐνθαῦτα εἰκοστῇ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, τούτου ὃς τῶν ἐπὶ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατελόντων, τοῦτω τῷ Μεγαβύζου παιδί Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τότε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμίονων μία ἔτεκε. ὥς δὲ οἱ ἐξηγγέλθη καὶ ὑπ' ἀπιστίας ὑπὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀφείπας τοῖσι δούλοις μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονός ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου ρήματα, ὃς καὶ ἀρχὴς ἔφησε, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἀλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φήμην Ζωπύρῳ ἐδόκει εἶναι ἀλώσιμος ἡ Βαβυλὼν· σὺν
- 154 γὰρ θεῷ ἐκείνόν τε εἰπεῖν καὶ ἐωυτῷ τεκῇν τὴν ἡμίονον. ὥς δὲ οἱ ἐδόκει μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἀλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρεῖω ἀπεπνυνθάνετο εἰ περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα

C. 150. ἐκ τοῦ ἐμφανέος. zu 1, 205. — ἐβούλετο. ἂν ἐβ. die meisten Hsn. vertheidigt von Hermann de part. ἂν p. 26. — ἀναισιμώσωσι. zu 1, 72, 2.

C. 151. φροντίζοντας, τοὺς Βαβυλωνίους. vgl. 154. 155, 2. Spr. 58, 4, 2. — κάτῃσθε. zu 3, 134, 1.

C. 152. ἡσχαλλε. Das Wort ist in der Prosa selten. — ἀλλὰ γὰρ doch es gelang nicht: denn. zu 1, 147. — οὐδέ. zu 1, 45, 1.

C. 153. τούτου ist hier wohl appositiv zu nehmen: des M., dessen nämlich. zu 3, 134, 8. — τῶν ἐπὶ ἀνδρῶν 3, 70. — τοῦτω τῷ. τούτου τοῦ Herold. — τῶν οἱ. Di. 47, 9, 8. — πρὸς τὰ in Bezug auf die, in Erwägung der. zu 3, 127, 1. — πρὸς ταύτην τὴν φήμην, epanaleptisch, wie ähnlich oft. — σὺν θεῷ nach göttlicher Eingebung, Fügung.

C. 154. μόρσιμον der Fügung des Schicksals gemäss, ein poetisches Wort. — ἀπεπνυνθάνετο, ein wohl erst bei Epiktet wieder vor-

ἔλειν. πωθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῶν, ἄλλο ἐβουλευέτο, ὅπως αὐ-
τός τε ἔσται ὁ ἔλων αὐτὴν καὶ ἔωντοῦ τὸ ἔργον ἔσται· κάρτα γὰρ
ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται.
αἷμα μὲν νυν οὐκ ἐφράζετο ἔργῳ δυνατόν εἶναι μιν ὑποχειρὴν ποιή-
σαι, εἰ δ' ἔωντόν λωβῶμενος αὐτομολήσῃ ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν
ἐλαφροῦ ποιησάμενος ἔωντόν λωβᾶται λώβην ἀνήκεστον· ἀποταμῶν
γὰρ ἔωντοῦ τὴν ῥίνα καὶ τὰ ὦτα καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας καὶ
μασπυώσας ἤλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεκεν
ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἐκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδή-
σας ἀνέβησέ τε καὶ εἰρετό μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος καὶ ὁ τι
ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· “οὐκ ἔστι οὗτος ὡνήρ ὅτι μὴ σὺ τῷ ἔστι
δύναμις τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὥδε διαθεῖναι· οὐδέ τις ἀλλοτριῶν, ὃ βα-
σιλεῦ, τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτόν, δεινόν τι ποιεύμενος
Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγαλᾶν.” ὁ δ' ἀμείβετο· “ὦ σχετιώτατε
ἄνθρωπ, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ οὖνομα τὸ κάλλιστον ἔθεν, φὰς διὰ τοῦς
κλιροκευμένους σεωυτόν ἀνήκεστως διαθεῖναι. τί δ' ὦ μάταιε λε-
λωβημένον σεῦ θᾶσσον οἱ πολέμιοι παραστήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλω-
σας τῶν φρενῶν σεωυτόν διαφθείρας;” ὁ δὲ εἶπε· “εἰ μὲν σοὶ
ὑπεριθία ταῦ ἐμελλον ποιήσῃ, οὐκ ἂν με περιείδες· νῦν δ' ἐπ'
ἐμεωτοῦ βαλόμενος ἐπρηξα. ἦδη ὦν ἦν μὴ τῶν σῶν δεήσῃ, αἰρέο-
μεν Βαβυλῶνα. ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἐγὼ αὐτομολήσω ἐς τὸ τεῖχος,
καὶ φήσω πρὸς αὐτούς ὡς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πείσας
σφᾶς ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέ-
ρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ὑπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς

kommendes Compositum. — πολλοῦ. gr. Spr. 47, 17, 2. — ἀγαθοεργίαι. zu 1, 67, 3. — ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται werden zu einem hohen Grade von Grösse erhoben. (Sch.) Ein ungewöhnlicher Ausdruck. — ἐφράζετο erwog; das Medium nur dichterisch und dialektisch. Di. 40 u. φράζω. — ἐς αὐτούς, τοὺς Βαβυλωνίους. zu 3, 151. ἐς eben so 156, 1. Als Nachsatz ist das Vorhergehende ἐφράζετο — ποιήσαι zu denken. — ἐν ἐλαφρῷ. zu 1, 118. — ποιησάμενος, τὸ ἑαυτὸν λωβῶσθαι. — μα- σπυώσας, ἑαυτὸν.

C. 155 § 1. λελωβημένον. Spr. 40 u. λωβᾶσθαι. — ὁ τι ποιήσαντα für welche That, erg. λωβήσαιο. gr. Spr. 51, 17, 4. — οὗτος ein sol- cher. gr. Spr. 61, 7, 3. — ὡνήρ. ἄνθρωπος Jemand Kr. — τις. τῶν τις? — δεινόν τι. zu 1, 61, 2. — Πέρσῃσι. zu 3, 37.

§ 2. παραστήσονται. zu 3, 13, 2. — κῶς wie ist es denkbar dass du. — ἐξέπλωσας, hier minder angemessen als in der Rede eines seefah- renden Volkes 6, 12, 2: ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου. Zwei ungewisse Fragmente bei Suidas: ἐκπλεύσαντες, ἔγω γενόμενοι. Οἱ δὲ ἐκπλεύσαντες τῶν φρενῶν εἴτα ἵνοι ἐγένοντο. — ὑπεριθία. Di. 36, 1, 4. Ueber die Bedeutung zu 1, 8, 1. Das Activ noch 5, 32. (Sch.) — μὲν σοὶ. für μὲν τοι Kr. — περιεί- δεις erg. ποιήσονται. — ἐπ' ἐμεωτοῦ. zu 3, 71, 3. — ἦν μὴ τῶν σῶν δεήσῃ wenn es an deiner Mitwirkung nicht fehlen wird. — αἰρέο- μεν. gr. Spr. 53, 1, 6. — ὡς ἐγὼ. zu 1, 24, 3. — στρατιῆς, als Befehls- haber angestellt.

§ 3. ἀπ' ἧς. zu 1, 1, 2. 47, 1. — ἐς δεκάτην am zehnten. zu 1,

σεωντοῦ σιραιτῆς, τῆς οὐδεμίας ἔσται ὡρῇ ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τάξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ δὲ αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης ἕς ἑβδόμην ἄλλους μοι τάξον δισχίλους κατὰ τὰς Νινίῶν καλεομένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης διαλιπὼν εἴκοσι ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλδαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχίλους. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμνησούντων μήτε οὗτοι, πλὴν ἐγχειρίδιων· τοῦτο δὲ ἔαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοσιτὴν ἡμέρην ἰθάως τὴν μὲν ἄλλην σιραιτὴν κελεύειν περίεξ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας δὲ μοι τάξον κατὰ τὰς Βηλίδας καλεομένας πύλας καὶ Κισσίας· ὥς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμὸ μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένου τά τε ἄλλα ἐπιτράφονται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βαλάνθρας· τὸ δ' ἐνθεῦται ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι μελήσει τὰ δεῖ ποιεῖν."

- 156 Ταῦτα ἐντειλάμενος ἦε ἐπὶ τὰς πύλας, ἐπιστρεφόμενος ὥς δὴ ἀληθῶς αὐτόμολος. ὀρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι κατέρρεον κάτω, καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν εἴεριν πύλην εἰρώτειον εἰς τε εἴη καὶ ὅτεν δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἠγόρευε ὥς εἴη τε Ζώπυρος καὶ αὐτομολοῖ ἐς ἐκείνους. ἦγον δὲ μιν 2οὶ πυλουργοί, ταῦτα ὥς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων· καταστὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ κατοικίετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ πεπόνθεε ὑπ' ἑωυτοῦ, παθῆεν δὲ ταῦτα, διότι συμβουλευσαι οἱ ἀπανιστάμενοι τὴν σιραιτὴν, ἐπέτε οὐδεὶς πρὸς ἐφαίνεται τῆς ὑλώσιος. "γὺν τέ", ἔφη λέγων, "ἐγὼ ὑμῖν ὦν Βαβυλώνιοι, ἦκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείῳ δὲ καὶ τῇ σιραιτῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν· οὐ γὰρ δὴ ἐμέ γε ὥδε λαμβυσάμενος καταπρόξεται· ἐπίσταμαι δ' αὐτοῦ 157 πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων." τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι, ὀρέοντες ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον θινός τε καὶ ὧτων ἐστερημένον μάστιγι τε καὶ αἵματι ἀνάπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθεῖα καὶ σφι ἦκειν σύμμαχον ἐπιτράπεσθαι ἐτοίμοι ἦσαν τῶν ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ σιραιτῆς. ὁ δὲ ἐπέτε αὐτέων

77, 3. — τῆς οὐδεμίας ὡρῇ ἔσται ἀπολλυμένης von dem (Theile) aus dessen Untergange (rückichtlich der bezüglichen Abtheilungen) nichts gemacht werden muss. Erwartet hätte ich: τῶν ο. ὡ. ἔ. ἀπολλυμένων, τούτων. — καὶ ἔπειτα auch, selbst nach diesem Vorfalle.

§ 4. ἐχόντων ist der Imperativ. (Lh.) — ἀμνησούντα Gewehre, zum Angriff. (Sch.) ἀμνησούντα Kr. Di. 31, 2, 1. — τοῦτο, τὸ ἐγχειρίδιον. — ἔαν. zu 3, 134, 2. — ἐπιτράφονται. zu 1, 96, 2. — τὰ δεῖ für τὰδε Va. C. 156 § 1. ἐπιστρεφόμενος indem er sich wie scheu umsah. (Sch.) — ὥς δὴ. zu 3, 143. — τοῦτο dieser Punct. vgl. 1, 84, 2. 3, 117, 3. — κάτω. 8, 53, 2: ἐρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τεύχεος κάτω. vgl. Ar. Plut. 238. Ungewöhnlich. — παρακλίνειν theilweise öffnen. Ar. Frie. 981: παρακλίνασαι παρακλίνουσι. (We.) — κοινὰ Staatsbehörde.

§ 2. καταστὰς. zu 3, 46. — ἐπὶ vor. 8, 79, 1: σὺς ἐπὶ τὸ συνέδριον. (Sch.) zu Thuk. 4, 84, 2. — ἔφη λέγων. zu 1, 114, 3.

τοῦτο παρέλαβε ἐπολεῖ τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο· ἔξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλωνίων καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους τοὺς πρώτους ἐντείλατο Δαρείῳ τᾶξαι, τούτους κατεφόνευσεν. μαθόντες δέ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπενε τὰ ἔργα παρε-2 ζόμενον ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρὲς ὄντες πᾶν δὴ ἐτοιμοὶ ἦσαν ὑπηρπίειν. ὁ δὲ διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας αὐτὶς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσεν τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ αὐτὶς διαλιπὼν τὰς συγκειμένας ἡμέρας ἐξήγαγε ἐς τὸ προειρημένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσεν τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος καὶ στρατάρχης τε οὗτός σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. προσβολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκει-158 μενα ποιευμένου πέριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δύλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος ἡμύοντο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλουσαν, ὃν δὲ Ζώπυρος τὴν Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένης πύλας ἀνὰ πύλας ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθῆν, οὗτοι ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱρόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωντοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὗτοι ἔμαθον προδο-
δομένοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη· Δαρεῖος δὲ ἐπέτε159 ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφρων τὸ τεῖχος περιεῖλε καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασεν (τὸ γὰρ πρότερον ἔλων Κύρος τὴν Βαβυλῶνα ἐποίησε ιουτέων οὐδέτερον), τοῦτο δὲ ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνέσχετο, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γενεὴ ὑπογίνηται, τὰδε Δαρεῖος προῖδων ἐποίησε (τὰς γὰρ ἑωντῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δελήλῳται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι τοῦ στίου προορῶντες)· ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοις ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι, ὅσας δὴ ἐκάστοις

C. 157 § 1. τῶν ἐδέετο σφείων. gr. Spr. 47, 16, 7. — αὐτέων. zu 2, 19, 1. — τοῦτο diese Sache. — συνεθήκατο. Di. 36, 3, 2. — τοὺς χ. die 3, 155, 3 erwähnten.

§ 2. τοῖς ἔπενε ὁμοῖα. Kr. zu Thuk. 2, 72, 1. — ἐπιλεξάμενος ausgewählt habend. vgl. zu 3, 81, 2. — τῶν R. Spr. 47, 14, 2. (15, 3.) — ἐν στόμασι, hier lobend; von Vorwürfen 6, 136. (We.) — πάντα. gr. Spr. 43, 4, 14. vgl. 7, 156, 1 u. zu 1, 122, 2. — στρατάρχης auch 8, 44 u. bei Aeschylos. (Pape.) vgl. We. — τειχοφύλαξ nur hier. (Pape.)

C. 158. πέριξ τό. zu 1, 99, 1. — προδεδωμένοι. zu 1, 5, 1.

C. 159. τὸ δεύτερον. Das erste Mal 1, 191. (Lh.) — γενεὴ für γέννα Bekker. — ὑπογίγνεσθαι ist aus Attikern nicht nachgewiesen, auch bei Her. nur hier, wo ich ἐπιγίγνηται erwartete. — δελήλῳται 3, 150. —

ἐπιτάσσω, ὥστε πέντε μυριάδων τὸ ^{σύνολον} κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συν-
ῆλθε. ἐκ τούτων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι.

- 160 Ζωπύρου δὲ οὐδείς ἀγαθοεργὴν Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δα-
ρεῖω ^{κρίτην} κρίτην, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ
Κῦρος μόνος· τοῦτω γὰρ οὐδείς Περσέων ἤξιωσε κω ἑωυτὸν συμ-
βαλλεῖν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι,
ὡς-βούλοιο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπυθία τῆς ἀεικίης μᾶλλον ἢ Βα-
βυλῶνάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ ἐοῦσῃ προσγενέσθαι. ἐτίμησε δὲ μιν με-
γάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃ
ἔστι τιμιώτατα καὶ τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελεῖα νέμεσθαι μέχρι
τῆς ἐκείνου ζῆς καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τούτου γί-
νεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντὶ Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμά-
χων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς
Ἀθήνας αὐτομόλῃσε ἐκ Περσέων.

Δ.

- 1 Μετὰ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἰρεσιν ἐγένετο ἐπὶ Σκύθας αὐτοῦ
Δαρεῖου ἔλασις. ἀνθέυσης γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι καὶ χρημάτων
μεγάλων συνιόντων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος ἴσασθαι Σκύθας, ὅτι
ἐκείνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς
ἀντιουμένους ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν, ὡς καὶ
πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι ἔτεα θυῶν δέοντα τριήκοντα· Κιμμε-
ρίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
ἀρχῆς Μήδους· οὗτοι γὰρ πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι ἦρχον τῆς Ἀσίης
τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα καὶ διὰ χρόνον
τοσούτου κατιόντας ἐς τὴν σφετέρην ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσω πόνος

ῥσας δὴ. zu 2, 103. — κεφαλαίωμα Summe, scheint sonst nicht vorzu-
kommen.

C. 160. κρίτην könnte fehlen. zu παρὰ 1, 86, 3. — τήνδε. zu 3, 81, 1.
ἀτελεῖα, so dass Zopyros die Einkünfte für sich behielt. — νέμεσθαι. zu
1, 170, 1. — μέχρι τῆς bis zum Ende des. — ἐν Αἰγύπτῳ. Thuk. 1,
109. (We.) Kr. hist. philol. Studien I S. 115. — ἀντὶα. zu 1, 124, 2. —
αὐτομόλῃσε. Ktes. Pers. 43. vgl. 4, 43. (We.)

C. 1 § 1. Ueber dies fabelreiche Buch überall die zahllosen, beson-
ders etymologischen Fabeleien der Neuern aufzuführen würde dem Zwecke
dieser Ausgabe wenig gemäss sein. Wir beschränken uns meist auf K.
Neumanns: Die Hellenen im Skythenlande Berlin 1855, das Geographische
auch hier grösstentheils für das Register aufsparend. Uebrigens wird die
alte Geographie wohl noch lange vielfach nichts mehr sein als eine fable
non convenue. — αὐτοῦ, im Ggs. zu Unternehmungen die er durch Feld-
herren leiten liess. (Lh.) — ἀνθεύσης. vgl. 6, 127, 3 u. Kr. z. Dion. p. 117.
— συνιόντων. vgl. 1, 64. — ἀντιουμένους. zu 1, 76, 2. — πρότερον
1, 103, 2. 106. (St.) vgl. 1, 15. 7, 20. (Lh.)

§ 2. δῖα. zu 1, 62. — ἐφοίτεον. zu 1, 182.

τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιήν οὐκ ὀλίγην· αἱ γὰρ τῶν Σκυθῶν γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολ-
λόν, ἔφοιτεον παρὰ τοὺς δούλους. τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάν-2
τας τυφλοῦσι τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ὥδε· ἐπειὰν
φυστήρας λάβωσι ὑσιέινους, αὐλοῖσι προσεμφερεστάτους, τοὺτους
ἐσθίντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα φυσῶσι τοῖσι στόμασι,
ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσούντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο
ποιεῖν, τοῦ τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσωμένους τῆς ἵππου καὶ τὸ
οὐδάρ κατεσθαι. ἐπειὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλιναι
ἀγγῆα κοῖλα καὶ περιστίζαντες κατὰ τὰ ἀγγῆα τοὺς τυφλοὺς δονέ-
ουσι τὸ γάλα, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρῦσαντες ἡγεύνται
εἶναι τιμωτέρον, τὸ δ' ὑπιστάμενον ἔσσον τοῦ ἑτέρου. τούτων μὲν
εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρό-
ται εἰσὶ ἀλλὰ νομάδες. ἐκ τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν3
γυναικῶν ἐπειρώφη νεότης, οἱ ἐπεῖτε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν,
ἠτιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώ-
ρην ἀπετάμοντο, τύφρον ὀρυζάμενοι εὐρέαν, κατατείνουσιν ἐκ τῶν
Ταυρικῶν οὐρέων ἐς τὴν Μαιήτιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη· μετὰ
δὲ πειρωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.
γινόμενης δὲ μάχης πολλάκις καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν πλέον ἔχειν
τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ εἰς αὐτῶν ἔλεξε τάδε. “οἷα ποιεῦμεν, ἄνδρες2
Σκύθαι· δούλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι αὐτοὶ τε ἐλάσσονες

C. 2 § 1. τυφλοῦσι. Ungewöhnlich. Eine erheiternde Erklärung bei Neumann S. 282. Die Etymologie rächt sich an der Etymologisterei. Man begnüge sich eine Fabel zu nehmen. — ποιεῦντες ὥδε, τὸ ἀμέλ-
γειν. (St.) Hart. Es dürfte hier Mehreres ausgefallen sein. — ἄρθρα. zu 2, 87. — φυσωμένους. φυσωμένης Va. vgl. Athen. 9, 399, c. etc. Doch war es wohl kein φυσήτης, sondern ein blosser Pfropfen, wie ihn die Kalmilken noch jetzt zuweilen gebrauchen. Neum. S. 279 f. — ποιεῖν, τοῦ τὰς
für ποιῆν τὰς eine Hs., wie ich conjicirt hatte. — κατεσθαι werde hin-
abgedrängt. Ein ähnliches Verfahren mit Kühen fanden Reisende in Ara-
bien und am Vorgebirge der guten Hoffnung.

§ 2. κοῖλά (Lg.) Butterfässer? — περιστίζαντες, περικυκλώ-
σαντες. vgl. 4, 202? (We.) Einige Hsn. περιστήσαντες. — δονέουσι lassen
durch sie schütteln. — τὸ ἐπιστάμενον, τὸ ἐπιστάμενον, dass sich oben
Sammelnde, Butter. Ueber sie und die gesäuerte Stutenmilch (Kumyss)
Neum. S. 279 ff. — ἔσσον schlechter. — μὲν. der Ggs. mit δὲ ver-
schwebt in andern Wendungen, wie öfter. — οὐ γάρ. — Denn wären sie
ἀρόται, so könnten sie ungeblendete nicht gebrauchen. (Sch.)

C. 3 § 1. ἐπειρώφη. zu 2, 121, 2. — νεότης, οἷ. Spr. 58, 4, 1. —
ἐκ τῶν aus dem Lande der. gr. Spr. 68, 17, 2. — τάφρον. vgl. 4, 20.
(Bä.) In der Krim, westlich vom Bosphoros nach Niebuhr kl. hist. u. philol.
Schr. I S. 157. vgl. 354 ff. — Μαιήτιν für Μαιῶν Bekker. Auf den In-
schriften des bosporanischen Reiches heissen die Anwohner Μαῖται. Neum.
S. 324. — πλέον ἔχειν Uebergewicht, Sieg erlangen. vgl. Thuk. 7,
36, 2. Ggs. μῖον, ἑλαπὼν ἔχειν. Kr. zu Xen. An. 1, 10, 8.

§ 2. οἷα was für Streiche, Dummheiten, exclamativ. gr. Spr. 51, 8, 1.

πτεινόμενοι γινόμεθα καὶ ἐκείνους πτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν ἄρξομεν. νῦν ὦν μοι δοκεῖ αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόνια δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μάστιγα ἵνα ἄσσον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὤρων ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοι τε καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι. ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὀπλῶν ἔχοντας μαθόντες ὥς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι καὶ συγγνόντες τοῦτο οὐκ ὑπομείνουσι.” ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι ἐπολευν ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκπλαγέντες τῷ γινόμενῳ τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο καὶ ἔφρευγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν καὶ ἐξελαθέντες αὐτὴς ὑπὸ Μήδων κατήλθον τρόπῳ τοιούτῳ ἐς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσασθαι βουλόμενος συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στράτευμα.

5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων εἶναι τὸ σφετέρων· τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε. ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἑοῦση ἐρήμῳ, τῷ οὐνομα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς τοκέας λέγουσι εἶναι, ἑμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν Αἶα τε καὶ Βορυσθέις τοῦ ποταμοῦ Θυγατέρα. γενεὸς μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν Ταργίταον, τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Αἰπόξαιν καὶ Ἀρπόξαιν καὶ νεώτατον Κολάξαιν. 2 ἐπὶ τούτων ἀρχόντων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια ποιήματα, ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πείσειν ἐς τὴν Σκυδικήν· καὶ τῶν ἰδόντι πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον ἵνα, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν, τὸν δὲ χρυσὸν ἐπιόντος καλεσθαι. ἀπαλλυχθέντος δὲ τούτου προσίειναι τὸν δευτέρον, καὶ τὸν αὐτὴς ταῦτ' αὖ ποιεῖν.

Auch hier haben wir wohl eine Fabel. — αἰχμὰς. zu 1, 8, 1. — μετεῖναι. zu 3, 128, 3. — μέχρι ohne οὐ oder ὅσον findet sich nach Lh. bei Her. nur noch 4, 119, 2. — οἱ δέ. Di. 50, 1, 11. — ἀντί. Bekker hat fast überall ἀντί vor einem Vocal apostrophirt; bei dieser Präposition gewagt. — συγγνόντες mit dem Bewusstsein.

C. 4. ἐπιτελέα. zu 1, 117, 3. — τῶν δὲ für τῶνδε eine Hs.; richtiger wohl τῶνδε δέ. Zu beziehen ist τῶνδε auf ἤρξαν.

C. 5 § 1. εἶναι. zu ἀγαγέσθαι 1, 65, 3. — Ταργίταον. gr. Spr. 48, 3, 6. — λέγουσι δ' ὦν. vgl. 3, 80, 1. 6, 82, 1. (Va.) Ueber diese Fabel (viel Bedenkliches) bei Neum. S. 107 ff. 137 — 139. 141. 181 — 186. 269 f. — γένεος. gr. Spr. 47, 6, 5.

§ 2. ποιήματα ist auch hier Arbeit, Fabricat. — καὶ τῶν und von diesen, den Söhnen. Bei den Attikern findet sich von den obliquen Casus so wohl eben nur καὶ τόν, καὶ τήν. gr. Spr. 50, 1, 5. Bei Her. auch Anderes. Di. 50, 1, 3. Ueber καὶ τοὺς zu 1, 86, 2. — ἐπιόντος erg. αὐτοῦ. gr. Spr. 47, 4, 3. — καὶ τόν. bezieht man als Subjectsac. auf χρυσόν; allein ich wüsste nicht dass diese Formel anders als auf Personen bezogen gebraucht würde. Der Sinn wird also sein: und dem (gegen den) habe es dasselbe gethan. Wenn freilich bei Attikern καὶ τόν wohl nur als Subjectsac. erscheint, so ist das für Her. nicht massgebend, da er auch καὶ τῷ, καὶ τοῖσι, καὶ τῶν gesagt hat und also auch καὶ τόν als Object setzen konnte. — τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι das Gold wehrte sie von sich ab. (Lg.) — μιν, τὸν χρυσόν. zu 1, 36, 2. — ἐς ἑωυτοῦ. zu ἐς σεωυτοῦ 1, 108, 2. — πρὸς ταῦτα. zu 1, 38.

τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι, τριῶν δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπιλθόντι καταισβῆναι, καὶ μιν ἐκείνον κομίσαι ἐς ἔωντοῦ, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνώμης τὴν βασιλὴν πᾶσαν παραδόναι τῷ νεωτάτῳ.

Ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξάιος γεγενῆσθαι τούτους τῶν Σκυθῶν οἱ Αὐ-6 γάται γένος καλέονται. ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀπροξάιος οἱ Καίταροι τε καὶ Τρύσπιδες καλέονται, ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων τοὺς βασιλέας, οἱ καλέονται Παραλάται· σύμπας δὲ εἶναι οὖνομα Σκολότους, τοῦ βασιλέως ἐπωνυμίην, Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν. γεγενῆσθαι μὲν 7 τὴν σφῆας ὥδε λέγουσι οἱ Σκύθαι, ἔτεα δε σφι, ἐπεῖτε γεγόνασι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως Ταργιτίου ἐς τὴν Λαρείου διαβάσειν τὴν ἐπὶ σφῆας χιλίων οὐ πλέω ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουνσι οἱ βασιλεῖς ἐς τὰ μάλιστα καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὅς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος καταικοιμηθῇ, οἷτος λέγεται ὑπὸ Σκυθῶν οὐ διεγινώσκουσιν· δίδωσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἱππῶν ἐν ἡμέρῃ μὴ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρας 2 ἐξουσίας μεγάλης τριφασίας τὰς βασιλῆας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἔωντοῦ καταστρίψασθαι Κολάζαιν καὶ τουτέων μίαν μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορρῇ [λέγουσι] ἀνεμὸν τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρας οὐκ οἶά τε εἶναι ἔτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν οὔτε διεξιέναι ὑπὸ πτερῶν κεχρυσμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα εἶναι πλέον καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκληθόντα τὴν ὄψιν.

Σκύθαι μὲν ὥδε ὑπὲρ σφῶν τε αὐτέων καὶ τῆς χώρας τῆς κα-8 τὰ περθε λέγουσι, Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν ἱστίον οἰκόντες ὥδε· Ἡρα-

C. 6. γένος mit dem Geschlechtsnamen. Ueber die Namen Neum. S. 138. 176. 180 ff. — βασιλέας. βασιλῆους We., vgl. 4, 20. 56. 59. τοῦ βασιλέως (βασιλέος) wollte Lesebvre u. Neum. S. 177. — τοῦ βασιλέως. βασιλέος τοῦ? oder (ἀπὸ) Σκολότου τοῦ βασιλέως? 5, 92, 7: τῷ παιδί ἀπὸ τῆς κυνέλης ἐπωνυμίην Κύμλος οὖνομα ἐτίθη.

C. 7 § 1. σφ. gr. Spr. u. Di. 48, 5, 3. — ἐπεῖτε. zu 2, 43, 3. — ἀλλὰ τοσαῦτα. zu 2, 43, 3. — οἱ βασιλεῖς, die von den drei Linien § 2. (We.) — θυσίῃσι verbindet Pape mit μετέρχονται. vgl. jedoch 1, 50, 1. 5, 47; dagegen 7, 178. Es mag zu beiden Verben gehören. — μετέρχονται holen jeder in sein Reich zu einer bestimmten Frist. (We.) Nach Vala: besuchen u. in feierlichen Aufzuge. vgl. 7, 178: θυσίῃσι τοὺς ἀνίμους μετίσαν. — ἔχων bewachend. — τὸν χρυσόν, das bei dem Feste aus dem Heiligtum hervorgeholt wurde. (We.) — διεγινώσκουσιν ein Jahr durchleben; so wohl nur hier.

§ 2. λέγουσι ist vielleicht zu streichen. — τῶν ὑπεροίκων hängt von πρὸς βορρῇ ab. So τὰ πρὸς βορρῇ τῆς ἡπείρου? 3, 102. (We.) vgl. 1, 110, 1. 2, 32, 1. 112, 1. 3, 99. 4, 19. 20. Das Wort (Grenznachbar) scheint sonst nicht vorzukommen; ὑπεροικεῖν noch 4, 13. 21. 37. 7, 113. — οἶά τε. zu 1, 194, 3. — πτερῶν, erklärt 4, 31. (We.)

C. 3. ὥδε, das erste für οὕτω wie ὥδε für οὗτος. zu 1, 137. — Ἑλλή-

κλέυε ἑλαύνοντα τὰς Γηρυνέω βοῦς ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην, ἐοῦσαν ἐρήμην, ἥντινα νῦν σκύθαι νέμονται. Γηρυνέωα δὲ οἰκτεῖν ἔξω τοῦ Πόντου, κατοικημένον τὴν Ἑλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδεῖροισι τοῖσι ἔξω Ἡρακλέων στηλῶν ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπ' ἡλλίου ἀνατολῶν ἀρξάμενον γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν, ἐργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθικὴν χώραν καλεομένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ θρυμὸν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεογῆν κατυπνῶσαι, τὰς δὲ οἱ ἵππους [τὰς] ὑπὸ τοῦ ἄρματος, ^{νεμόμενας} ἐν τούτῳ 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θείη τύχη. ὥς δ' ^{ἐνθάδε} εἰρησθῆναι τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι, πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπεξελθόντα τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὐρεῖν ἐν ἀντρω μισθοπαρθενόν τινα ^{κομισάμενον} ἐχιδναν διφυῖα, τῆς τα μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλυντῶν εἶναι γυναικός, τὰ δὲ ἐνεργεθε ὄφις. λδόντα δὲ καὶ θωνμάσαντι ἐπείρεσθαι μιν εἴ κου ἴδοι ἵππους ^{πλανώμενας}. τὴν δὲ φάναι ἐωυτὴν ἔχειν καὶ οὐκ ἀποδώσειν ἐκεῖνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβάλλεσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὥς πλείστον χρόνον δυνεῖναι τῷ Ἡρακλεί, καὶ τὸν, ^{κομισάμενον} ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δὲ ἀποδιδούσαν αὐτὴν εἰπεῖν. “ἵππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένης ἐνθάδε ἔσωσά τοι ἐγώ, σῶστρο δὲ σὺ παρέσχες. ἔχω γὰρ ἐκ σέο παῖδας τρεῖς. τούτους, ἐπεὰν γένωνται τρόφιες, ὃ τι χρη ποιεῖν ἐξηγέο σύ, εἴτε αὐτοῦ κατοικίῳ (χώρας γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος αὐτῇ) εἴτε ἀποπέμπω παρὰ σέ.” τὴν μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτιᾶν, τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν. “ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδῃαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιεύσῃ οὐκ ἂν ἁμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὀρεῖς αὐτέων τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον καὶ τῷ ζωστήρῳ τῷδε κατὰ τάδε ζυγνύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας οἰκήτορα ποιεῦ. ὅς δ' ἂν τοιτέων τῶν ἐργῶν τῶν

νων, welche die Skythen gewinnen wollten. Neum. S. 80 f. — οἰκτεῖν — κατοικημένον. zu συμβαλλόμενος 1, 68, 2. Ueber das Wort zu 1, 27, 2. — περὶ. Di. 68, 4, 6. Möglich dass Eustath. z. Dion. 41 hier περίε las. — ἐπειρυσάμενον, poetisch u. dialektisch. Di. 39 u. ἐρύω. — οἱ. Di. 48, 12, 2. — τὰς, das zweite, wird zu streichen sein. — ὑπὸ τοῦ abgespannt vom. Kr. zu Xen. An. 6, 2, 22 vierte Aufl.

C. 9 § 1. δίζησθαι. zu 1, 94, 2. — διφυῖα. Ueber dergleichen Gethier Voss Myth. Br. II S. 26 f. vgl. I S. 299. — γυναικός. gr. Spr. 47, 6, 1. — ἐνεργεθε. κάτω attisch. zu 1, 91, 4. — ἐωυτήν. zu 1, 34, 1. — ἐπὶ τῷ. zu 1, 160, 1.

§ 2. ὑπερβάλλεσθαι habe verschoben. — κομισάμενον nachdem er die Pferde zurück erhalten. Spr. 52, 10, 1. (4.) — ἵππους ταύτας. gr. Spr. 50, 11, 22. — σῶστρο Lohn für die Zurückgabe. (Bä.) — τρόφιες, τέλειοι ἀνδρες Eustathios, unten ἀνδρωθέντες. (Va.) Ein selbst bei Dichtern seltenes Wort. — κατοικίῳ ist Coniunctiv. Spr. 54, 7. — χώρας τῆσδε. Di. 50, 11, 3. — ἴδῃαι. ἴδῃ Br. So noch συνέχῃαι 5, 23, 2. Gew. contrahirt Her. diese Form. — ὧδε, wie ich eben zeige; eben

ἐντέλλομαι ^{λεῖπειται} λείπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦτα ποιεῦσαι αὐτὴ τε ^{ἐξφράνεται} ἐξφράνεται καὶ τὰ ἐντεταλμένα ποιήσεις.” τὸν μὲν δὴ εἰρύ-10
σαντα τῶν τόξων τὸ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὸν ζωστήρα προδέξαντ’ παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ’ ἀκρῆς τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσήν, δόντα δὲ ἀπαλλάσ-
σεσθαι. τὴν δ’, ἐπεὶ οἱ γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι οὐνόματα θέσθαι, τῷ μὲν Ἀγάθυρσον αὐτίων, τῷ δ’ ἐπο-
μένῳ Γελωνόν, Σκύθην δὲ τῷ νεωτάτῳ, τοῦτο δὲ τῆς ἐπιστολῆς με-
μνημένην αὐτὴν ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν αἰ-
παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἶους τε γενομέ-
νους ἐξικέσθαι πρὸς τὸν προκειμενον αἰετόν, οἵχεσθαι ἐκ τῆς χώρας
ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης, τὸν δὲ νεώτατον αὐτίων Σκύθην
ἐπιτελέσαντα καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθειω τοῦ Ἡρα-
κλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθίων, ἀπὸ δὲ τῆς
φιάλης εἶ καὶ ἔς τὸδε φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας,
τὸ δὴ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων
οἱ τὸν Πόντον οἰκόντες λέγουσι.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὧδε, τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐ-11
τὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας οἰκόντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πο-
λέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετῶν, οἵχεσθαι διαβάνας ποταμὸν
Ἀράξην ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην (τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὕτη
λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων), τοὺς δὲ Κιμμερίους ἐπιόντων
Σκυθίων βουλευέσθαι ὡς στρατοῦ ἐπιόντος μεγάλου, καὶ δὴ τὰς
γνώμας σφέων κειχωρισμένας, ἐντόνους! μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ
τὴν τῶν βασιλέων, τὴν μὲν [γὰρ δὴ] τοῦ δήμου φέρειν γνώμην ὥς αὖ
ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἴη μηδὲ πρὸς πολλοὺς [θεόμειον] κινδυνεύειν,

so κατὰ τὰδε. (We.) — λείπηται für λίπηται Bekker. Denn in λείπεσθαι *προς*
in etwas mangelhaft sein (gr. Spr. 47, 16) ist das Wort mediales Pas-
siv, wie in der Bedeutung: hinter Jemand zurückbleiben. Xen. An.
7, 7, 31: οὐδὲν πληθεῖ γε ἡμῶν λειψθέντες ὑπείξαν. — ἐκπεμπε für τοῦτον
δὲ ἔκπεμπε. Kr. zu Xen. An. 3, 1, 43.

C. 10 § 1. τὸν ζωστήρα, nebst der Art ihn anzulegen. — συμβολῆς
Schloss. (Lg.) — ἐπιστολῆς Auftrag, wie 6, 50. (Sch)

§ 2 ἐξικέσθαι ausreichen, mit ihren Kräften. — ἔς τὸδε bis
jetzt, dagegen ἔς τοῦτο bis zu der erwähnten Zeit. gr. Spr. 51, 7, 2. —
ἐκ τῶν. Di. 68, 17, 3. — δὲ ἐντοῦτον das δὲ in Ἑλλήνων δὲ C. 8, 1. vgl.
zu 4, 12 — Πόντον, die Küstenländer des Pontos.

C. 11 § 1. μάλιστα verbindet man mit πρόσκειμαι, was die Stellung
kaum duldet; auch wäre λεγομένῳ dann müßig. — πρόσκειμαι. zu 1, 133,
2. — Κιμμερίων. Ueber sie Niebuhr kl. Schr. I S. 364 ff. — κειχωρι-
σμένας. εἶναι zu ergänzen ist unstatthaft. gr. Spr. 56, 3, 5. Es wird im
Folgenden γὰρ δὴ zu streichen sein. gr. Spr. 47, 28, 3. Nur entbehrlich
wäre auch γνώμην; härter das zweite κόλπον 2, 11, 2.

§ 2. πρῆγμα. zu 1, 79, 1. — [θεόμειον. οὐδὲν δῖον μένοντας Va.,
δῖοι μένοντας Buttman. Jenes zieh' ich vor. — βασιλέων, erg. φέρειν γνώ-

τὴν δὲ τῶν βασιλέων, διαμάχεσθαι περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιούσι. οὐκ ὦν δὴ ἐθέλειν πειθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον οὔτε τῷ δῆμῳ τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμαχητὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιούσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δοῦναι ἐν τῇ ἐκωτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας μηδὲ συμφεύγειν τῷ δῆμῳ, λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασιν καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατριδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνειν. ὥς δὲ δοῦναι σφι ταῦτα, διαστάντας καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ' ἐκωτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην (καὶ σφειων ἐτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος), θάψαντας δὲ οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέσθαι, Σκύθας δὲ 12 ἐπελθόντας λαβεῖν ἐρίμην τὴν χώραν. καὶ νῦν ἐστι μὲν ἐν τῇ Σκυδικῇ Κιμμέρια τεῖχεα, ἐστὶ δὲ πορθμῆμα· Κιμμέρια, ἐστὶ δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμμερία, ἐστὶ δὲ Βόσπορος Κιμμέριος καλεόμενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσὴν τοὺς Σκύθας καὶ τὴν χειρόνησαν κίσαντες ἐν τῇ νῦν Σινώπῃ πόλιν Ἑλλὰς οἰκῆται. φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς ὁδοῦ· οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον, οἱ δὲ Σκύθαι ἐν δεξιῇ τὸν Κανάκασον ἔχοντες ἐδίωκον, ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαίαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυγὸς Ἑλλήνων τε καὶ βυρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

13 Ἐφη δὲ Ἀριστιέης ὁ Καῦστροβίου, ἀνὴρ Προκοινησίος, ποιέων ἔπει, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνους φοιβόλαμπτος γειόμενος· Ἰσσηδόνων δ' ὑπεροικεῖν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μονοφθάλμους, ὑπὲρ δὲ του-

μην. — τοὺς μὲν — ἐπιούσι, eine sehr pleonastische Wiederholung. — βουλευέσθαι. zu 1, 73, 3. — ἐπίδοξα. zu 1, 89, 1. — καταλαμβάνειν für καταλαμβάνειν Va. zu 1, 89, 1 u. 2, 66, 1.

§ 3. σφι, beiden Theilen. (Lh) — ἀριθμόν. Di. 46, 5, 1. — τοὺς μὲν, die Royalisten. — ἐκωτῶν. Spr. 58, 4, 1. — τὴν ἔξοδον. Neum. S. 113 ff. vgl. 111 sucht zu beweisen dass die Flucht nach Westen, nicht, wie Her. meint, nach Osten zu erfolgte. vgl. Niebuhr kl. Sch. I S. 363 ff.

C. 12. τεῖχεα Schanzen. Ueber sie Neumanns Ansichten S. 554. vgl. 116. 228 f. — τὴν παρὰ θ. erg. ὁδόν (aus τῆς ὁδοῦ). gr. Spr. 46, 6, 2. — τῆς ὁδοῦ kann von τραφέντες nicht abhängen. Spr. 47, 1 A. u. Di. 46, 1, 3. — δὲ nimmt das δὲ C. 11 A. wieder auf, beide dem μὲν C. 8 A. entsprechend. vgl. 4, 10, 2 f. u. Kr. zu Thuk. 1, 43, 2. — ξυγὸς für κοινός auch 7, 53, sonst poetisch. — Ἑλλήνων, ohne ὑπό wie Ἀστυάγειω 1, 109, 1, Ἀμμωνος 2, 18, 1, αὐτοῦ 2, 91, 2. mit ὑπό 2, 47, 2. — εἴρηται ist von mir jetzt vorgetragen. vgl. 4, 14, 1. 16. 31.

C. 13. Ἀριστιέης. Ueber ihn Ritter Vorhalle europ. Völkergesch. S. 271 ff. 357 ff. (Lh.) Dass Aristes Gedichte nicht älter als Ol. 60 gewesen und der Vorfasser die griechischen Städte an der skythischen Küste besucht haben müsse bemerkt Niebuhr I S. 361. Ueber den Werth der Angaben des Aristes vgl. Neumann S. 127. 130. — ποιέων welcher dichtete. — ἔπεια, Ἀριμάσπεια 4, 14, 2. — φοιβόλαμπτος, φοιβόληπτος. Er bezeichnete da-

τέων τοὺς χρυσοφυλάκας γρυῖπας, τουτέων δὲ τοὺς Ὑπερβορέους, κα-
τήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τοὺτους ὧν πάντας πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρ-
ξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι, καὶ ὑπὸ
μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἰσσηδόνας, ὑπὸ δὲ Ἰσση-
δόνων Σκύθας, Κιμμερίους δὲ οἰκόντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θιγαύσῃ ὑπὲρ
Σκυθῶν πιεζομένους ἐκλείπειν τὴν χώραν. οὕτω οὐδὲ οὗτος συμφέ-
ρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθῃσι.

Καὶ ὅθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα ποιήσας, εἴρηται· τὸν δὲ 14
περὶ αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀρι-
στέην γὰρ λέγουσι, ἔόντα τῶν ἀσίων οὐδενὸς γένος ὑποδεέστερον,
ἔσειθόντα ἐς κναφήιον ἐν Προκοννήσῳ ἀποθανεῖν καὶ τὸν κναφέα
κατακλῆσαντα τὸ πλοῦσιον οἰχεσθαι ἀγγέλλοντα τοῖσι προσήκουσι
τῷ νεκρῷ. ἐκκεδυσμείου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τε-
θνεῶς εἶη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικέσθαι
ἄνδρα Κυζικηνὸν ἤκοντα ἐς Ἀριάκης πόλιος, φάντα συντυχεῖν τέ οἱ
ἴοντι ἐπὶ Κυζίκου καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντετα- 2
μένως ἀμφισβαστεῖν, τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήιον
παρεῖναι ἔχοντας τὰ πρόσφορα ὡς ἀναιρεσημένους· ἀνοιχθέντιος δὲ
τοῦ οἰκήματος οὔτε τεθνεῶτα οὔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην. μετὰ
δὲ ἐβδόμῳ ἔτι φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον ποιῆσαι τὰ ἔπειτα ταῦτα
τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμύσπει καλεῖται, ποιήσαντα δὲ ἀφανισθῆναι
τὸ δεῖτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις αὗται λέγουσι, ἰάδε δὲ οἶδα Με- 15
ταπονίνιοις τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν
δευτέρην Ἀριστέω ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμ-
βαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὕρισκον. Μεταπον-
τῖνοι φασὶ αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν χώραν κελεύσαι βω-
μὸν Ἀπόλλωνι ἰδρῦσασθαι καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην
ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν στήσαι· φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα
Ἰταλιωτῶν μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώραν καὶ αὐτός οἱ ἔπε-

mit wohl den unwiderstehlichen Drang zu reisen und zu dichten. — *χρυσό-
γύλακας*. vgl. 4, 27 u. 3, 116 — *νοτιή*, hier das schwarze. (Sch.) —
οὐδὲ οὗτος auch dieser nicht, wie auch nicht die pontischen Hellenen.
(Lh.) — *συμφέρεται*. zu 1, 173, 3.

C. 14 § 1. οὐδένος. zu 1, 23. — *χραγήιον*, attisch *γναγήιον*. vgl. jedoch Lobeck zu Soph. Aj. 1031. — *ἀμυγισβασία* noch 8, 81. (Sch.) Sonst wohl nirgends.

§ 2. ἀμφοισπατίειν für ἀμφοισπητίειν Origenes. vgl. 9, 74. (We.) — πρόσφορα Erforderliches. — γανέντα ἔς, wie 4, 15, 1. gr. Spr. 68, 21, 4.

C. 15 § 1. *συγκυρήσαντα*, attisch *συμβάντα*. vgl. 1, 119, 1. 9, 90, 1. — *ἔτειν*, der Da. bei *μετά* wie sonst bei *πρό*. gr. Spr. 48, 13, 12. — *συμβαλλόμενος* combinirend. zu 1, 68, 2. — *ἐν Ἡρ.*, durch Vergleichung dessen was in Pr. und M. erzählt wird. (Lh.) — *γὰρ γὰρ γὰρ* wäre hier zu erwarten. Doch sind harte Asyndeta bei Her. nicht selten. — *γὰν*,

σθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστιέης· τότε δέ, ὅτε εἴμετο τῷ Θεῷ, εἶναι κόραξ· καὶ τὸν μὲν εἶπαντα ταῦτα ἀφανισθῆναι, σφέας δὲ Μεταπονήτιοι λέγουσι ἐς Δελφούς πέμψαντας τὸν Θεὸν ἐπειρωτῶν ὃ τι τὸ γάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ γάσμαι, πειθομένοισι δὲ ἄμεινον συνοίσεισθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα ποιῆσαι ἐπιτέλλει. καὶ νῦν ἔστιν ἀνδριάς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστιέω παρ' αὐτῷ τῷ γάσματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέριξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστῆσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἰδρυται. Ἀριστιέω μὲν νῦν πέρι τόσαυτα εἰρήσθω.

16 Τῆς δὲ γῆς τῆς πέρι ὅδε ὁ λόγος ὥρμηται λέγεσθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὃ τι τὸ κατ' ὑπερθε ἐστὶ. οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαιμένον δύναμαι πυθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστιέης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεῦμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδόων ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεισι ποίεων ἔφησε ἀπικέσθαι, ἀλλὰ τὰ κατ' ὑπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, γὰς Ἰσσηδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἐπὶ μακρότατον οἶοι τ' ἐγενόμεθα ὑποῖ ἔξικέσθαι, πᾶν εἰρήσεται.

17 Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενείτων ἐμπορίου (τοῦτο γὰρ τῶν παρὰ θαλάσσιων μεσατιατῶν ἐστὶ πάσης τῆς Σκυθικῆς), ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἰόντες Ἕλληνες Σκύθαι, ὑπὲρ δὲ τούτων ἄλλο ἔθνος οἱ Ἀλαζῶνες κατέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκύθησι ἐπασκεύουσι, σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται καὶ κρόμινά καὶ σκόδορα καὶ φακούς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλαζῶνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτίσι σπείρουσι τὸν σῖτον ἀλλ' ἐπὶ πρήσι. τούτων δὲ κατ' ὑπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορρῇν ἄνεμον ἐρῆμος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν.

τὸν Ἀριστιέην. — Ἰταλιωτέων. Spr. 41, 9, 5. — αὐτός, anakoluthisch als ob ἐγὼ statt γὰρ vorher ginge. (Lh.) — ὁ νῦν ἐὼν Ἀ. er der jetzt als A. lebe.

§ 2. σφέας. zu 1, 4, 1. — ἄμεινον συνοίσεισθαι auch 5, 82, 1. 114. (Sch.) vgl. 1, 19. Attisch: ἐπὶ τὸ βέλπον συμῆρτι. Kr. zu Xen. An. 7, 8, 4. — τῷ γάσματι. Di. 14, 10, 7. — πέριξ. zu 1, 99.

C. 16. τῆς γῆς hängt von τὸ κατ' ὑπερθε ab. (Lh.) — ὥρμηται. zu 3, 86. — ἀτρεκέως. zu 1, 57, 1. — οὐδενός, — wie 3, 115. (Va.) — οὐδὲ γὰρ οὐδὲ, homerische Verbindung. (Va.) Di. 69, 60, 1. Sonst nur vereinzelt. zu Arr. An. 1, 12, 5 und Hemsterhuys zu Luc. I p. 236. — οὐδὲ οὐτος selbst dieser nicht. Spr. 69, 45. (50.) — ἀκοῇ. zu 2, 123. — Ἰσσηδόων, ἢ ἐς Ἰσσηδόνας. zu ἄλλων 1, 133, 1. — ὅσον μὲν ἡμεῖς. Ggs. Andre mögen mehr erforschen. — ἐπὶ μακρότατον. zu 1, 171, 1.

C. 17. γὰρ nämlich. Eig. vollständig: denn hievon will ich ausgehen, da. — Καλλιπίδαι. Καρνίδαι bei Ephoros. Niebuhr I S. 359 u. Neumann S. 218 f. vgl. auch Saumaise z. Sol. p. 132. — οἱ. Spr. 61, 6, 1. (7, 8.) — κατὰ ταῦτα Σκύθησι auf dieselbe Weise wie die Sk. zu 2, 127, 1. 3, 48, 1. — ἀροτῆρες. Neumann S. 186 vgl. 177 ff. u. 218 sucht hier einen Stammnamen und findet ihn in dem mongolischen Arat (Leute). Anders Niebuhr. S. 360. — Νευρῶν τὸ πρὸς β. ἄ. das Land nördlich

ταῦτα μὲν παρὰ τὸν Ὑπανιν ποταμὸν ἔστι ἔθνεα πρὸς ἑσπέρης τοῦ Βορυσθένης· ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένηα ἀπὸ θαλάσσης πρῶτον 18 μὲν ἢ Ὑλαίη, ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκόντες ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενίτας, σφίας δὲ αὐτοὺς Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἡῶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ οὐνομα κεῖται Παντικάπης, τὸ δὲ πρὸς βορῇν ἄνεμον πλόον ἀπὸ τὸν Βορυσθένηα ἡμερέων ἑνδεκα. ἤδη δὲ κατύπερθε τούτων ἐρῆμός ἐστι ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἑὸν ἴδιον καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε ἐρῆμος ἤδη ἀληθῶς καὶ ἔθνος ἀνθρώπων οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. τὸ δὲ πρὸς ἡῶ τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθῶν, διαβάντι τὸν Παντι- 19 κάην ποταμὸν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐδὲν οὔτε ἀροῦντες· ψιλὴ δὲ δεινδρέων ἢ πᾶσα αὕτη γῆ· πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἡῶ, ἡμερέων τεσσέρων [καὶ δέκα] ὁδόν, νέμονται χώραν κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. πέρην δὲ τοῦ Γέρρον ταῦτα δὴ τὰ κυλούμενα βασιλῆιά ἐστι καὶ Σκύ- 20 θαι οἱ ἄριστοι τε καὶ πλείστοι· καὶ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι· κατήκουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην εἰς τὴν Ταυρικὴν, τὸ δὲ πρὸς ἡῶ ἐπὶ τε τάφρον τὴν δὴ οἱ ἐκ

von den N. Matthiä. Gr. § 437 A. 4 nimmt τό als Ac. des Bezuges und ergänzt χώρα zu ἐρῆμος. — ἐρῆμος substantivisch, wie 4, 20 E. mit ἡ χώρα 185. (We.) — ταῦτα. Spr. 61, 6. (7.)

C. 18. διαβάντι. zu ἰσχύοντι 1, 51, 1. — Ὑλαίη Waldland der Skythen. vgl. 4, 19. 54. 55. 76. 2. (Sch.) vgl. Neum. S. 80 ff. — Γεωργοί. Neum. S. 178 sucht hier Strabons Urgoi und denkt dabei an das mongolische Urga (Lagerplatz und Aufenthaltsorts des Khans). — ἀπὸ nächst. — ἄνω für ἀνθρώποι oder ἄνθρωποι Va.; oder ἄνω ἰόντι? Ἄνω las hier Skynnos. — σφίας δὲ —, beiläufige Angabe: während sie, die Hellenen, sich selbst Ol. nennen. (Lh.) — ὁδόν für ὁδοῦ Kr. zu 2, 5. vgl. zu 4, 19 u. 22, 1. — καίται, Pf. Ps. zu πέναι, τίθειναι. — ἄνεμον erg. νέμονται. — πλόον wie ὁδόν 19: eine Strecke, wenn man den B. hinauffährt. — ἑνδεκα. δέκα 4, 53, 2. (Sch.) Ueber den Ge. zu 2, 5. — ἐπὶ πολλόν. zu 2, 32, 1. — Ἀνδροφάγοι 4, 106. (We.)

C. 19. τὸ πρὸς ἡῶ τῶν den Strich gegen Osten von den. zu 4, 7, 2. — νομάδες. Neum. S. 186 sucht hier einen Stammnamen in dem mongolischen Numutschi (Bogenschützen). — οὔτε τι. οὐτ' ἐκ Bekker unklar und nicht nöthig. vgl. 4, 119, 2. 8, 20: οὔτε τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προσεσάξαντο. vgl. Kr. zu Arr. An. 6, 15, 5 lat. Ausg. οὐδὲν τι Xen. An. 7, 3, 36. 6, 26. — αὕτη, eingeschoben wie 6, 22. gr. Spr. 50, 11, 20. — καὶ δέκα verdächtigt Rennel in Bredows Unters. II S. 407—9. Das Zahlzeichen δ' mochten Einige πασέρων, Andre δέκα lesen, noch andre verbinden. Kr. hist. philol. Stud. I S. 62 A. 3. Einen Irrthum Herodots nimmt Neum. S. 205 f. an. — ὁδόν Strecke, wie 4, 21. vgl. 22, 1.

C. 20. δὴ. ἤδη Sch. — βασιλῆια Gebiet der königlichen Skythen. vgl. 4, 56. (We.) Ansichten über das Verhältniss dieser Horde bei Neum. S. 226 ff. vgl. Niebuhr I S. 360. 372. — δούλους Unterthanen. Kr. zu Xen. An. 1, 9, 29. — τάφρον 4, 3, 1. — δὴ, wie erwähnt. — ἐπὶ

τῶν τυφλῶν γενόμενοι ὤρουν, καὶ ἐπὶ τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριον τὸ καλεῖται Κρηνοί· τὰ δὲ αὐτῶν κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορρῇν ἄνεμον τῶν βασιλῆων Σκυθῶν οἰκέουσι Μεγάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος καὶ οὐ Σκυθικόν. Μεγαγχλαίων δὲ τὸ κατύπερθε λίμναι καὶ ἐρῆμος ἐστὶ ἀνθρώπων, κατ' ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν.

- 21 Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι οὐκέτι Σκυθική, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν λαξίων Σαυροματιῶν ἐστὶ, οἱ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης νέμονται τὸ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἡμερῶν πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν καὶ ἀγρῶν καὶ ἡμέρων δενδρέων· ὑπεροικέουσι δὲ τουτέων, δευτέρην λάξιν ἔχοντες, Βουδῖνοι, γῆν νεμό-
22 μνοι πᾶσαν δασέαν ὕλη παντοίην. Βουδῖνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορρῇν ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρῆμος ἐπ' ἡμερῶν ἐπὶ ὁδόν, μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον ἀποκλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζῶουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχεές δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοι εἰσὶ τοῖσι οὐνομα κεῖται Ἰῦρκαι, καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζῶντες τρόπῳ τοιῷδε. λοχῶ ἐπὶ δένδρεον ἀραβίς, τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χωρὴν· ἵππος δὲ ἐκάσιπ' διδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρι κεῖσθαι ταπεινότητος εἵνεκα ἐτιμός ἐστι καὶ κύων· ἐπεὰν δὲ ἀπίδῃ τὸ θηρὸν ἀπὸ τοῦ δενδρέου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ τὸν ἵππον διώκει καὶ ὁ κύων ἔχεται. ὑπὲρ δὲ τούτων τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιλῆων Σκυθῶν ἀποστάντες καὶ οὕτω ἀπικόμειοι ἐς τοῦτον τὸν χρόνον.

- 23 Μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθῶν χώρης ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγαιος, τὸ δ' ἀπὸ τούτου λιθώδης

vor τῆς gehört zu τὸ ἐμπόριον. zu ἀπό 2, 7. — τὰ δὲ αὐτῶν in Bezug auf andre ihrer Landstriche. (Lh.) Nicht statthaft war hier *ἐωπῶν*, weil aus des Darstellers Seele gesprochen, nicht eine Thätigkeit des Subjects bezeichnet wird.

C. 21. λαξίων Loose, Landstrecken, von λαγχάνω, ein sonst verschollenes Wort. — Βουδῖνοι. vgl. 4, 108. 123. (Sch.)

C. 22 § 1. ἐπ' ὁδόν auf eine Strecke hin 4, 53, 2: ἐπὶ δέκα ἡμερῶν πλῶον. vgl. zu 2, 5. — ἀποκλίνοντι wenn man sich abwendet, wie § 2. vgl. zu ἰόντι 1, 51, 1. — Θυσσαγέται. vgl. 4, 123 u. Steph. Byz. (Va.) — ἀπὸ θήρης, behufs des Pelzhandels. (Lh.) Warum nicht: vom Fleische des erlegten Wildes. — καὶ οὗτοι gleichfalls. gr. Spr. 51, 7, 12. — τρόπῳ τοιῷδε, als ob θηρῶντις vorherginge.

§ 2. λοχῶ, ὁ θηρῶν. zu 1, 132, 1. (Sch.) und zu 1, 195. — ταπεινότητος εἵνεκα um weniger emporzuragen. (St.) — ἀπίδῃ, ὁ θηρῶν. — ἔχεται, τοῦ διώκοντος. (St.) Vielmehr τοῦ θηρίου. — ἀποστάντες. An eine mit Genehmigung der zurückbleibenden gegründete Colonie zu denken verbietet der Ausdruck. Ansichten über die Sache bei Neum. S. 128. 227.

C. 23 § 1. βαθύγαιος für βαθύγαιος oder βαθύγαιος Bekker. — λιθώδης, der Ural, nach Heeren. — ὑπώρειαν. zu 1, 110, 1. — γαλακροί.

ἰ' ἐστὶ καὶ τρηχέα. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχέης χώρον πολλὸν οὐκίονσι ὑπώρξαν οὐρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροί, ἐκ γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεια ὁμοίως, καὶ σιμοὶ καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα, φωνὴν δὲ ἰδίην ἰέντες, ἐσθῆτι δὲ χρωόμενοι Σκυθικῇ, ζῶντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δενδρέῳ ἀπ' οὗ ζῶουσι, μέγαθος δὲ κατὰ συνέην μάλιστα αἱ καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὶ ἀναγένηται πέπον, σακκέουσι ἱματίοις, ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἐστὶ ἄσχυ· τοῦτο καὶ λείχουσι καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι, καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς παλάθας συντιθέασι καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γὰρ σφι οὐ πολλὰ ἔστι· οὐ γάρ τι σπουδαῖται νομαὶ αὐτόθι εἶσι. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοικηται, τὸν μὲν χειμῶνα ἐπεὶ τὸ δένδρεον περικάλυψη πύλῳ στεγνῷ λευκῷ, τὸ δὲ θέρος ἄνευ πύλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικεῖ ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδὲ τι ἀρήσιον ὄπλον ἐκτέταται. καὶ τοῦτο μὲν τοῖσι περιοικέουσιν οὗτοι εἰσι οἱ τὰς διαφοράς διαιρέοντες, τοῦτο δέ, ὅς ἂν φεύγων καταφύγη ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικεῖται. οὖνομα δὲ σφι ἐστὶ Ἀργιππαῖοι.

Μέχρι μὲν νυν τῶν φαλακρῶν τουτέων πολλὴ περιφάνεια τῆς 24
χώρης ἐστὶ καὶ τῶν ἔμπροσθε ἔθνέων· καὶ γὰρ Σκυθῶν τινὲς ἀπικνεύονται ἐς αὐτούς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πυθέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορουσθένης τε ἔμπορου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἔμπορων. Σκυθῶν δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτούς, δι' ἐπτὰ ἐρμηνέων καὶ δι' ἐπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. μέχρι μὲν δὴ τουτέων γινώσκει-25
ται, τὸ δὲ τῶν φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· οὔρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα καὶ οὐδεὶς σφέα ὑπερβαίνει. οἱ

vgl. Mela 1, 19 u. Plin. 6, 13. (Va.) Nach Zenobios: διὰ τὴν γούαν τοῦ ὕδατος οὐ πίνουσιν. (We.) — γινόμενοι erg. φαλακροί. Die Kalmücken erkennt in ihnen Heeren; anders Humboldts Kosmos II S. 421. — ἰέντες. zu 1, 57, 1. — ποντικὸν Vogelkirschbaum, prunus padus Linn. nach Heeren. — κατὰ. zu 1, 98, 2. — πρ. zu 1, 76, 1.

§ 2. ἄσχυ. Im Tartarischen und Mongolischen soll aski etwas Herbes, Bitteres bezeichnen. — τοῦτο dies, die Frucht Spr. 58, 3, 5. (6.). Xen. An. 1, 5, 10: ἐλάμβανον σίτον μελίνης· τοῦτο γὰρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλείστον. — σακκέουσι. σακκέουσι τὸ ὑλίζουσι παρ' Ἡροδότῳ. Suidas. durchseigen. (Va.) Sonst kommt es wohl nicht vor. — ἱματίοις Stücke Zeug. — μέλαν. Die Beere ist schwarz. — οὐ γάρ τι. Die Einschubung zeigt dass überall richtiger οὐ τι getrennt wird. zu 1, 90, 3. 148. — ἀρήσιον. zu 1, 155, 3. — διαφοράς Streitigkeiten, wie 7, 9, 3. Kr. zu Thuk. 1, 140, 3.

C. 24. περιφάνεια sichere Bekanntschaft. vgl. Isä. 7, 28. (We.) vgl. C. 25 A. (Lh.) — ἐπτὰ. Die bezeichneten sieben Völker sind: Taurier, Sarmaten, Budiner, Geloner, Thyssageten, Jyrken, Argippäer. (Heeren.) — διαπρήσσονται verhandeln. — Ἀργιππαῖοι. Ὀργυμπαῖοι Andre. Ἀργυμπαῖοι will Saumaise z. Sol. p. 147.

C. 25. γινώσκειται steht wohl impersonal: findet Bekanntschaft statt. gr. Spr. 61, 5, 6 u. Kr. zu Thuk. 1, 6, 4. — οὔρεα, die Kette des

- δὲ φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἔμοι μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, οἰκείν τὰ οὔρεα αἰγίποδας ἄνδρας, ὑπερβάντι δὲ τούτους ἄλλους ἀνθρώπους οἱ τὴν ἐξάμηνον καθεύδουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχεται ἀρχήν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἡῶ τῶν φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως ὑπ' Ἰσσηδόνων οἰκεόμενον, τὸ μέντοι κατύπερθε πρὸς βορῆν ἄνεμον οὐ γινώσκεται οὔτε τῶν φαλακρῶν οὔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων 26 λεγόντων. νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοισίδε λέγονται χρᾶσθαι. ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατήρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες καὶ καταταμόντες τὰ κρέα κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεχομένου τεθνεῶτα γονέα; ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα δαῖτα προτιθέαται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες καταχρυσοῦσι καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγίλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπιτέους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰ περ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι, ἰσοκρατεῖς δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν 27 δὴ καὶ οὗτοι, τὸ δὲ ἀπὸ τουτέων τὸ κατύπερθε Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες τοὺς μονοφθαλμοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τουτέων Σκύθαι παραλυβόντες λέγουσι, παρὰ δὲ Σκυθίων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καί οὐνομαζόμεν αὐτοὺς σκυθιστὶ Ἀριμασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκύθαι, σποῦ δὲ τὸν ὀφθαλμόν.
- 28 Ἀνσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί ἐστι, ἐνθα τοὺς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κρυμός, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέυς πηλὸν οὐ ποιήσεις, πῦρ δὲ ἀνπαλῶν ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θύλασσα πηγνυται καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος, καὶ ἐπὶ τοῦ χρυστάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρα-

Altai nach Heeren. — ἔμοι μὲν. zu 1, 183, 1. — τὴν ἐξάμηνον die sechs Wintermonate, der Artikel wegen des Ggs. zu den sechs Sommermonaten. zu 1, 192, 1. Ueber die Ergänzung zu 1, 202, 1. — καθεύδουσι. Man hatte einige Kunde von der langen Nacht am Nordpol. — ἀρχήν. zu 2, 93. — οὔτε τῶν φαλακρῶν. Die Ge. hängen von τὸ κατύπερθε ab. (Lg.) — ὅσα erg. γινώσκεται. (St.)

C. 26. δεχομένου Bewirthenden zu 1, 126, 1. (St.) — προτιθέαται. zu 1, 133, 1. — ἅτε; zu 1, 123, 2. — γενέσια. Ammon.: τὰ μὲν γενέσια τάσσεται ἐπὶ τῶν ζώντων, γενέσια δὲ ἐπὶ τῶν τεθνηκότων, ἐν ᾗ ἕκαστος ἡμέρῃ πεπλευτήκεν. (We.) — ἰσοκρατεῖς erst Spätere wieder; ἰσοκρατῆς 5, 92, 1.

C. 27. παρὰ δὲ Σκ. brachylogisch: von den Sk. überkommene. Kunde glauben wir. Kr. zu Xen. An. 1, 3, 7. — ἡμεῖς οἱ. Spr. 50, 6, 3. (8, 2.) — ἄριμα. Zweifel und Vermuthungen bei Neum. S. 195.

C. 28 § 1. οὕτω δὴ τι, ἐνθα. Ein andres Verhältniss als 3, 12, 1, weil hier ein Relativ beigefügt ist, wie noch 4, 52, 2 und nach ὥδε δὴ π 3, 120, 2. Beide Ausdrucksweisen sind sonst nicht üblich. — τοὺς μὲν. zu 1, 192, 1. — ἀφόρητος οἶος. gr. Spr. 51, 10, 12. Doch erscheint οἶος selten so. Timokles 8, 9: ἐκαινέτης θανμαστός οἶος τῶν γήλων. — ποιήσεις. zu 1, 139. — πηγνυται friert zu. — τάφρου, ohne Artikel, obgleich von dem 4,

τεύονται καὶ τὰς ἀμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τοὺς Σίνδους. οὕτω μὲν δὴ τοὺς ὀκτὼ μῆνας διατελεῖ χειμῶν ἑὼν, τοὺς δ' ἐπιλοιπούς τέσσαρας ψύχεια αὐτόθι ἐστὶ. κειώρισταί δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς 3 τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλῃσι χώρῃσι γινομένοισι χειμῶσι, ἐν τῷ τὴν μὲν ωραίην οὐκ ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν, τὸ δὲ θέρος ὕων οὐκ ἀντεῖ· βρονταὶ τε ἥμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνονται, θέρος δὲ ἀμφιλαφές· ἦν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὡς τέρας θωνυμά- ζεται. ὡς δὲ καὶ ἦν σεισμὸς γένηται, ἦν τε θέρος ἦν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νενομίσταί. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι ἀνέχονται ἀρχήν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ ἐστειώτες ἀποσφακέλλουσιν, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα 29 οὐ φύειν κέρα αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὀμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσείῃ ἔχον ὧδε,

καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι,
ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι τὰ κέρα·
ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρα τὰ κτήνεα ἀρχὴν ἢ φύ-
οντα φύει μόγισ.

Ἐθαῦτα μὲν νυν διὰ τὰ ψύχεια γίνεται ταῦτα· θωνυμάζω δὲ (προς-30
31) ~~ἡμῶν~~ γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίδητο) ὅτι ἐν τῇ Ἠλειῇ πάσῃ
χώρῃ οὐ δύναται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἰόντος
οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰτίου οὐδενός. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ' κα-
τάρης τευ οὐ γίνεσθαι σφίσι ἡμιόνους. ἀλλ' ἐπεὶ ἀν προσή η ὥρη
κρίσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτὰς καὶ

3, 1 erwähnten, nach Spr. 50, 2, 15. Neum. S. 201 versteht hier die Be-
wohner der bosporianischen Halbinsel, vermuthend dass es sich um nicht
skythische Stämme handle, da die Skythen keine Streitwagen gehabt hätten.
— Σινδούς für Ἰνδούς Holstein u. We. — ἐπιλοιπούς konnte fehlen wie
1, 193, 1. — ψύχεια, wie 4, 30, 129. Kr. zu Xen. An. 3, 1, 23.

§ 2. πᾶσι. Man erwartet den Ge.; der meines Wissens sonst bei χω-
ρίζειν beispieldlose Da. scheint eig. ein Da. der Relation zu sein. — τὴν ὥ-
ραιην zur gehörigen Zeit, in der Regenzeit. — ὕει, ὁ θεός. Spr. 61, 4, 2.
(4.) — ὕων zu regnen. Spr. 56, 5, 3. vgl. 2, 124, 5. — ἥμος. Di. 54, 16, 1.
— τῇ ἄλλῃ. zu 1, 1, 1. — ἀμφιλαφές. zu 3, 114. — ὡς. zu 1, 32, 5.
— σεισμός. vgl. jedoch Humboldts Kosmos I S. 211. — ἀνεχόμενοι φέ-
ρουσι. Sonst ἀνέχονται φέροντες. — οὐδέ für οὔτε — οὔτε. gr. Spr. 69,
50 A. Die Annahme ist irrig. Neum. S. 275.

C. 29. κόλον fasst Neum. S 275 f. als Namen: die Race Kolon, und
vergleicht damit das tartarische kulan! Das Wort ist nach Eustathios io-
nisch u. steht eig. von der Hörnerlosigkeit der Widder und des Rindviehes.
— φύειν. zu 2, 68, 2. — μοι τῇ γνώμῃ, wie 1, 109, 1. vgl. 2, 18, 1. —
ἐν Ὀδυσσείῃ δ, 85, (Va.)

C. 30. προςθήκας Episoden. — γὰρ. Vollständig: dies schalt
ich ein, denn. — πᾶς, eingeschoben, wie 6, 95, 1. gr. Spr. 50, 11, 20.
— ἡ ὥρη κρίσκεσθαι. gr. Spr. 50, 6, 5. — ἐς οὐ. zu 1, 67, 3. — σχῶσι
ἐν γαστρὶ. zu 3, 32, 2. — ὀπίσω. zu 1, 80, 4.

ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιεῖσι τοὺς ὄνους, ἐς οὗ ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι.

31 Περὶ δὲ τῶν περῶν τῶν Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεον εἶναι τὸν ἥερα καὶ τουτίων εἵνεκα οὐκ οἶα τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσωπ τῆς ἡπείρου οὔτε διεξιέναι, τήνδε ἔχω περὶ αὐτίων γνώμην. τὰ κατὰ περθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἑλάσσονι δὲ τοῦ ^{ἐξ}θέρους ἢ τῶν χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός· ἦδη ὧν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα ἀδρῆν πίπτουσαν εἶδε οἶδε τὸ λέγω· ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν περοῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἔοντα τοιοῦτον, ἀνρίκητα τὰ πρὸς βορρῆν ἔσι τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὧν περὰ εἰκάζοντας τὴν χιόνα τοὺς Σκύθας καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν τὰ λέγεται μακρότατα εἴρηται.

32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδῶνες. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι οὐδέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ τῶν μουνοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἔστι περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἔστι δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ἔοντι

33 γε Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἔποιησε. πολλῶν δὲ τι πλείστα περὶ αὐτίων Ἀῆλιοι λέγουσι, φάμενοι ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν ^{οἰκῇ}καλῇ πυρῶν ἐς Ὑπερβορέων φερόμενα ἀπικνέσθαι ἐς Σκύθας, ἀπὸ δὲ Σκυθίων ἦδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἐκασιάτω ἐπὶ τὸν Ἀδρῆν, ἐνθεύτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρῶτους Ἀσθωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι, ἀπὸ δὲ τουτίων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν, πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν μέχρι Καρύσιον, τὸ δ' ἀπὸ ταύτης ἐκλι-

C. 31. τῶν, mit Bezug auf die Erwähnung 4, 7, 2. (Lh.) — τουτίων für ὧν. (St.) Spr. 60, 5 (6), 2. — τήνδε γνώμην. zu 3, 160. — νίφεται. Di 48, 15, 13. — ἑλάσσονι steht substantivirt: in, mit geringerer Masse, wie in πολλῶ, ὀλίγῳ ὕμιν eb. — ἀγχόθεν vereinzelt hier, attisch ἐγγύθεν, später bei Luc. — τοιοῦτον ἔοντα τοῦτον wünschte ich. — τὰ περὰ ist Prädicat: den Schnee nennen sie, wie erwähnt (πρὶν), Federn. Ueber den Artikel beim Prädicat zu 1, 68, 3. — εἰκάζοντας, den Schnee mit Federn. (St.) — ταῦτα — εἴρηται hiemit ist das Entlegenste was erwähnt wird angeführt. Xen. An. 1, 5, 7: ἦν τῶν σταδμῶν οὐς πάνν μακροῦς ἤλυνεν. vgl. zu 2, 102, 2.

C. 32. Ὑπερβορέων. vgl. 4, 13. (Lh.) Ueber die Sache vgl. Voss Myth. Br. III S. 127. — οὐδέν. zu 3, 35, 1. — γὰρ ἂν denn sonst, wenn etwas Wahres daran wäre. zu 2, 49, 2. — ἀλλ' — ἐποίησε verächtigt Wolf Prolegg. p. CLVII. Allein πολλῶν δὲ πλείστα setzt eine solche Angabe voraus. — Ἐπιγόνοισι, einem Gedichte über den zweiten thebäischen Krieg, den die Nachkommen der sieben Fürsten die im ersten geblieben unternahmen — τῷ ἔοντι. Spr. 48, 12, 13. (15, 17.)

C. 33 § 1. πολλῶν τι. Di. 48, 15, 10. — ἱρὰ Opfergaben. (Lg.) Erstlinge von Früchten meint O. Müller. — καλὰ πυρῶν Weizenhalme, wohl nicht Stroh. — ἦδη. zu 2, 29, 2. — τὸ πρὸς ἑ., ein Ac. bei κομίζειν, wie ἔναι ὁδόν u. a. gr Spr. 46, 6, 2. — Ἀδρῆν. zu 1, 163, 1. — ἐκλι-

πεῖν Ἄνδρον· Καρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον, Τη-
νίους δὲ ἐς Ἀήλον. ἀπικνέσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱρὰ οὕτω λέγουσι
ἐς Ἀήλον, πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἱρὰ
δύο κούρας, τὰς οὐνομάζουσι Ἀήλιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδί-
κην· ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους
τῶν ἀσιῶν ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν περφερέες καλέον-
ται, τιμὰς μεγάλας ἐν Ἀήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι
τοὺς ἀποπεμφθέντας ὁπίσω οὐκ ἀπονοστίειν, δεινὰ ποιευμένους εἴ-
σφεας αἰεὶ καταλάμπεται ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὴ
φέροντας ἐς τοὺς οὐρούς τὰ ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ τοῖς
πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, κελεύοντας προπέμπειν σφέα ἀπ' ἐωυτῶν
ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προπεμπόμενα ἀπικνέσθαι λέ-
γουσι ἐς Ἀήλον, οἶδα δὲ αὐτὸς τοῦτοις τοῖσι ἱεροῖσι τόδε ποιούμε-
νον προσφερέας, τὰς Θρηκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπειὰν
θύσῃ τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλῇ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης ἐρδούσας
τὰ ἱρὰ.

Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα ταύτας ποιεύσας, τῇσι δὲ παρθένοισι³⁴
ταύτησι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων, τελευτησάσῃσι ἐν Ἀήλῳ, κείρονται καὶ
αἱ κούραι καὶ οἱ παῖδες· οἱ Ἀηλίων· αἱ μὲν πρὸ γάμου πλόκαμον
ἀποταμνόμεναι καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίσσασαι ἐπὶ τῷ σήματι θεῖσι (τὸ
δὲ σήμα ἐστὶ ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρὸς, ἐπιπέ-
φυκε δὲ οἱ ἑλαίη), οἱ δὲ παῖδες τῶν Ἀηλίων περὶ χλόην τινα εἰλί-
ξαντες τῶν τριχῶν τιθεῖσι καὶ οὕτοι ἐπὶ τὸ σήμα. αὗται μὲν δὴ
ταύτην τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Ἀήλου οἰκητόρων. φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ³⁵
καὶ τὴν Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὠβιν, ἐούσας παρθέους ἐξ Ὑπερβορέων,
κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας ἀπικέσθαι ἐς Ἀήλον
ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλει-
θυλῇ ἀποφερούσας ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι·

πεῖν sie überschlagen, indem die Sendung von den Karystiern über Andros weg nach Tenos gebracht sei. (Reiske.) Spr. 52, 2, 9. (11.) — κοῦ-
ρας für κόρας Br. — εἶναι. zu 2, 44, 2.

§ 2. τούτους οἱ. zu 3, 134, 3. — περφερέες, nach Andern ἀμαλλο-
γόροι oder οὐλογόροι. Niebuhr, Sitze der Hyperboreer in Italien annehmend,
leitet das Wort von perfero ab. — δεινὰ. zu 1, 13. 2, 121, 11. Hier schon fängt
der Nachsatz an. — καταλάμπεται. zu 2, 66, 1. — τοῖς πλησιοχώροις
für τοὺς πλησιοχώρους ein Unbekannter. — ἐρδούσας für ἐχούσας oder θυ-
οῦσας Eldik, appositiv zu ποιούμενον. Aehnlich bei ὅδε 1, 195. 3, 28.

C. 34. τῇσι δὲ π. gr. Spr. 48, 4, 4. — κοῦραι für κόρας Br. — αἱ
μὲν für αἱ μὲν γάρ, wie oft bei Her. zu 1, 32, 4. 2, 60, 1. — ἔσω ἐς. zu
3, 149, 3. — ἀριστερῆς χειρὸς. Di. 46, 1, 3. — χλόην. χλοῖην Br. —
τῶν τριχῶν, πνὰς, πλόκαμον. — ταύτην τιμὴν. Spr. 61, 6. (7.)

C. 35 § 1. κατὰ τοὺς αὐτοὺς durch die Länder eben dersel-
ben wie Hyperoche und Laodike C. 33. (Sch.) — ταύτας, Hyperoche und
Laodike. — ἀντὶ für. zu 3, 59, 1. — ὠκυτόκου leichte Geburt der
Weiber ihres Landes. (La.) — ἐτάξαντο. zu 3, 13, 2. — τοῖσι θεοῖσι,

τὴν δὲ Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι
 3 λέγουσι καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς σφῶν· καὶ γὰρ ἀγεί-
 ρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐποννομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ
 τὸν σφι Ὠλὴν, ἀνὴρ Λυκίος, ἐποίησε· παρὰ δὲ σφῶν μυθόντας
 νησιώτας τε καὶ Ἴωνας ὑμνέειν, Ὠπὶν τε καὶ Ἀργὴν οὐνομάζοντάς
 τε καὶ ἀγείροντας (οὗτος δὲ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιούς
 ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν, τοὺς ἀειδομένους ἐν Ἀήλῳ), καὶ
 τῶν μηρίων καταγιζομένων ἐπὶ τῷ βωμῷ, τὴν σποδὸν ταύτην ἐπὶ τὴν
 θήκην τῆς Ὠπιός τε καὶ Ἀργῆς ἀνατίμουσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ
 θήκη αὐτέων ἐστὶ ὅπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχο-
 τᾶτω τοῦ Κηίων ἱστυοῦρου.

- 36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω· τὸν γὰρ περὶ Ἀβύ-
 ριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέγω, [λέγων] ὥς τὸν
 δισιτὸν περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσὶ
 τινες ὑπερβύρτοι ἀνδρωποὶ, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων
 γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη καὶ οὐδένα νόον ἔχόντως ἐξη-
 γησάμενον, οἱ Ὁκεανὸν γε ῥέοντα γράφουσι περὶ τὴν γῆν ἐοῦσαν
 κυκλοτερεᾶ ὥς ἀπὸ τόρνου καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ [ποιούντων]
 ἴσην. ἐν ὀλλοίοις γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθος τε ἐκύστης αὐτέων, καὶ
 οἷα τις ἐστὶ ἐς γραφὴν ἐκύστη.

Geburt des Apollon und der Artemis. — ἄλλας andre als der Hyperoche und Luodike.

§ 2. ἀγείρειν sammeln, betteln, namentlich auch von religiöser Bettelei. Ruhnken z. Tim. p. 9 ss. (We.) — σφι, für die Argo und Opis, wahrscheinlich um sich selbst durch Opfer und Feste wohl zu thun. — ἐποννομαζούσας einschaltend. — ὑμνέειν, τὸν ὕμνον. — μηρία. „Fast ohne Ausnahme wird bei Alten und Neuen das Wort *μηρία* vom brennenden Opfer gebraucht.“ Voss Myth. Br. II S. 363. vgl. Pape. — ταύτην, die durch das Verbrennen entstandene. Die auf das Grabmal geworfene Asche war der Antheil der Jungfrauen an der Bettelei. — τῆς τὴν Bekker. — πρὸς ἧν τ. östlich vom Artemision. — ἀγχοτᾶτω. Di. 23, 6, 2. — ἱστυτόριον, ἱστυατόριον. Di. 2, 3, 4. Bestimmt waren dort solche Speisesäle wohl für die zu Festen hinkommenden Bürger der bezüglichen Städte. (La.)

C. 36. λέγων. λέγοντα Sch., was ich für nothwendiger halte als er. Denn wenn Her. auch öfter *ἔλεγε*, *φᾶς* oder *ἔφη*, *λέγων* u. Ae. sagt (zu 1, 114, 3. 122, 1), so wüsst' ich doch nicht dass er *λέγει*, *λέγων* gesagt hätte, was auch an sich hier höchst seltsam wäre. Oder ist *λέγων* zu streichen? vielleicht auch das Folgende bis *σιτεόμενος*? Ueber die Fabel Struve Quaestt. Her. I p. 11 s. und Lobeck Agl. p. 314. — τὸν den in der bekannten Fabel erwähnten, vielleicht ein Amulet wie gegen Anderes so gegen den Hunger. (Struve.) — γράφειν zeichnen. — οὐδένα ist Subjectsac: dass Keiner. — ἔχόντως für *ἔχοντας* Dobree. gr. Spr 42, 5, 3. — ὥς ἀπὸ τόρνου wie wenn sie mit dem Cirkel abgemessen wäre. — ποιούντων. Sch. ergänzt αὐτῶν. Aber die Verbindung mit dem Vorhergehenden wäre unerträglich hart. Entweder also ist die alte La. *ποιῶσι* herzustellen, oder, was mir wahrscheinlicher, das Wort zu streichen. — γὰρ. Vollständig: das ist falsch: ich werde nämlich. — γραφὴν Zeichnung.

Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτιὴν θάλασσαν τὴν Ἐρυ-37
 θρὴν καλειμένην· τουτέων δ' ὑπεροικέουσι πρὸς βορέω ἀνέμου Μῆ-
 δοι, Μῆδων δὲ Σάσπειρες, Σασπειρων δὲ Κόλχοι κατήκοντες ἐπὶ τὴν
 βορητὴν θάλασσαν, ἐς τὴν Φᾶσις ποταμὸς ἐκδιδότ'. ταῦτα τέσσαρα
 ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. ἐνθεῦτεν δὲ τὸ πρὸς ἑσπέ-38
 ρης ἀκτὶς διφάσιαι ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ
 ἀπηγήσομαι. ἐνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη τὰ πρὸς βορῇ ἀπὸ Φάσιος
 ἀρξαμένη παρατίτται ἐς θάλασσαν παρὰ τε τὸν Πόντον καὶ τὸν
 Ἑλλήσποντον μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωικοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον ἡ αὐτὴ
 αὐτὴ ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκῃ κειμένου
 τένει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δ' ἐν τῇ ἀκτῇ
 ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτέων,
 ἡ δὲ δὴ ἐτέρη ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη παραιτῆται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν39
 θάλασσαν, ἣ τε Περσικὴ καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεχομένη Ἀσσυρίῃ καὶ
 ἀπὸ Ἀσσυρίας ἡ Ἀραβίῃ· λήγει δὲ αὕτη, οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ, ἐς
 τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον, ἐς τὸν Λαρεῖος ἐκ τοῦ Νεῖλου διώρυχα
 ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων χῶρος πλείους καὶ
 πολλὸς ἐστὶ· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης πυρῆκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης
 ἡ ἀκτὴ αὕτη παρὰ τε Συρίῃ τὴν Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν
 τελευτῇ· ἐν τῇ ἔθνεα ἐστὶ τρία μούνα. ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ
 πρὸς ἑσπέρας τῆς Ἀσίας ἔχοντά ἐστι· τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων καὶ40
 Μῆδων καὶ Σασπειρων καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῷ τε καὶ ἥλιον ἀνα-
 τέλλοντα, ἐνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δὲ ἡ
 Κασπίη τε θάλασσα καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνι-
 σχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίῃ· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης ἐρῇ-
 μος ἦδη τὸ πρὸς τὴν ἡῷ, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τι ἐστὶ.41
 τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίῃ ἐστὶ, ἣ δὲ Λιβύῃ ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ

C. 37. Πέρσαι. Ἀσίην Πέρσαι Sch. — τὴν βορητὴν θ., den Pontos. (Lh.) — ταῦτα — für ταῦτά ἐστι τέσσαρα ἔθνεα ἃ οἰκέει. Ueber die schwer verständliche Schilderung Niebuhr kl. Schriften 1, 152 ff.

C. 38. τὸ πρὸς in der Richtung nach. — ἀκταί Küstenländer. — ἀπ' αὐτῆς, von diesem Festlande Asiens. (Sch.) Nähere Bestimmung zu ἐνθεῦτεν. (Lh.) — ἐνθεν μὲν auf der einen Seite; statt ἐνθεν δὲ auf der andern folgt τὰ δὲ πρὸς νότον. zu 1, 72, 2. vgl. 4, 40. — ἡ ἐτέρη, Kleinasien. (Sch.) — Μυριανδρικοῦ für Μαριανδρικοῦ oder Μαριανδυνῶν We. — τὰ ἐς in der Richtung nach.

C. 39. νόμῳ, τῷ νομομισμένῳ, durch eine Satzung, nicht durch eine natürliche Grenze. Sonst, meint er, würde auch Afrika dazu gehören. (Sch.) Einen Versuch von der mehrfach unklaren Vorstellung der drei Akten ein Bild zu geben bietet Niebuhr kl. Schr. I S. 152 ff vgl. s. Versuch einer herodoteischen Welttafel eb. — διώρυχα 2, 158, 1. (Sch.) — τῆσδε, das mittelländische. zu 1, 1, 1. — τρία, doch wohl die im A. des C. genannten. (Lh.) — ἔχοντα. Di. 52, 2, 3.

C. 40. τὰ δὲ an den Stricken. — ἐνθεν μὲν statt ἐνθεν δὲ an der andern folgt πρὸς βορέω δὲ. zu 4, 38. — οἷον. Spr. 43, 4, 7. (11.)

εἰτέρη ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Αἰβύη ἤδη ἐκδέχεται. κατὰ μὲν νῦν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυρίων, αὗται δ' ἂν εἰεν χίλιοι σιάδιοι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου κάρτα πλατεῖα 42 τυγχάνει ἑοῦσα ἡ ἀκτὴ ἧτις Αἰβύη κέκληται. θωνμάζω ὧν τῶν διουριζάντων καὶ διελόντων Αἰβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτίων ἐστὶ· μήκεϊ μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη, εὐρεος δὲ πέρι οὐδὲ συμβαλέειν ἄξιον φαίνεται μοι εἶναι. Αἰβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἐωυτὴν ἑοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρῶει, Νεκῶ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως πρῶτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν καταδέξαντος, ὃς ἐπέειπε τὴν διώρυχα ἐπαυσάτο δρύσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντελεύμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλέων σιγλέων διεκπλέειν ἕως ἐς τὴν βορρῆν θαλάσσαν καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέσθαι. ὁρμηθέντες ὧν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπλεον τὴν νοτίην θαλάσσαν· ὅπως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον, προσίσχοντες ἂν σπειρεσκον τὴν γῆν ἵνα ἐλάχιστοι τῆς Αἰβύης πλείοντες γινώσκαι καὶ μένεσκον τὸν ἄμῃον· θερσίαντες δ' ἂν τὸν σίτον ἐπλεον, ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων τρίτῳ ἔτι κάμψαντες Ἡρακλῆς σιγῆλας ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά, ἄλλω δὲ δὴ τεφ, ὡς περιπλώνοντες τὴν Αἰβύην τὸν 43 ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιὰ. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον, μετὰ δὲ Καρχηδόνιοι εἰσι οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατύσπης γε ὁ Τεάσπιος ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης οὐ περιέπλωσε Αἰβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθεὶς, ἀλλὰ δίσας τό τε μήκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄεθλον. θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου παρθένον ἐβήσατο. ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύ-

C. 41: στενὴ, Landenge von Suez. vgl. 2, 158, 3. (Sch.)

C. 42 § 1. μήκεϊ, vom Westen nach Osten. Die Gegenden nördlich vom kaspischen Meere und Araxes rechnet Her. noch zu Europa. (Sch.) — παρήκει παρὰ erstreckt sich hin längs. vgl. 4, 45, 1. (Sch.) — συμβαλέειν verglichen zu werden. (Sch.) gr. Spr. 53, 3, 7 u. 8. συμβληθῆναι 2, 10, 2. — ἐωυτὴν verdächtigt Va. Eine ähnliche Construction bei ὁμολογεῖν gr. Spr. 56, 7, 5. — οὐρῶει, intransitiv, wie unser grenzt; sonst so eben nicht üblich. — καταδέξαντος, περίρρυτον οὔσαν. gr. Spr. 56, 16. — τὴν διώρυχα 2, 158, 1. — διέχουσαν sich hindurch erstreckend, wie 7, 122. Bei Attikern so nicht üblich. — ἕως mit dem Infinitiv wie ἐ 2, 102, 1. Nicht so bei Attikern, hin und wieder bei Spätern, wie Dion. Arch. 5, 64. — βορρῆν. zu 2, 158, 3.

§ 2. ἂν σπειρεσκον. Di. 53, 10, 5. — ἵνα τῆς A. zu 1, 98, 1. — ἄλλω δὲ τεφ noch so 5, 86, 2, während Her. sonst in solchen Verbindungen einen solchen Ggs. regelmässig ergänzen lässt, wie 1, 182, 1. 2, 73, 2. 121, 11 etc. Ueber die Sache Humboldts Kosmos II S. 407 f. — ἐγνώσθη, περίρρυτος οὔσα. (Sch.)

C. 43 § 1. οἱ λέγοντες die es von sich Behauptenden, dass nämlich sie die Umschiffbarkeit entdeckt hätten. (Sch.) Zu diesem ergänzten Gedan-

τὴν τὴν αἰτίαν ἀνασκοποῦνται ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλεὺς, ἡ μήτηρ τοῦ Σατασπεος, τοῦσιν Ἀρτείου ἀδελφεῖ, παρὰ τῆς αἰτίας, / φῶσά οἱ αὐτὴ μέζω ἡμίαν ἐπιθήσειν ἥπερ ἐκείνον· Αἰβύην γὰρ οἱ ἀνάγκη ἐσεῖσθαι πε-2 ριπλῶν ἐς ὃ ἂν ἀπικηται περιπλῶν αὐτὴν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοις ὁ Σατασπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων ἔπλεε ἐπὶ Ἡρακλέας στήλας· διεκπλώσας δὲ καὶ κάμπας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Αἰβύης τῷ οὐνομα Σολόεις ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην· περήσας δὲ θύλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μῆσι, ἐπείτε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος3 παρὰ βασιλείᾳ Ξέρξῳ ἔλεγε φῶς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους μικροὺς παραπλέεν, ἐσθῆτι φοινικῇ διαχρεωμένους, οἱ ὅπως σφεῖς κατά- γατο τῇ νηὶ φεύγεσκον πρὸς τὰ ῥῆρα λείποντες τὰς πόλεις· αὐ- τοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐδὲν ἐσιόντες, πρὸβατο δὲ μούνα ἐξ αὐτῶν λαμβά- νειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Αἰβύην παντελῶς αἴτιον τότε ἔλεγε, ἰὸ πλοῖον τὸ πρῶτον οὐ δυνατόν ἐστι εἶναι προβαίνειν ἀλλ' ἐνίσχυσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ [οἱ] συγγινώσκων λέγειν ἀληθεῖα, οὐκ ἐπιτελέσαντά γε4 τὸν προκειμένον ἔθλον ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δακνὴν ἐπιτιμῶν. ἰούσιον δὲ τοῦ Σατασπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπείτε ἐπύθετο τάσι τε τὸν δεσπότηα τετελευτηκότα, ἔχων χρύματα μεγάλα, τὰ Σά- μιος ἀνὴρ κατέσχε, τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα ἐκὼν ἐπιλήθουμαι.

Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Ἀρτείου ἐξεστρέθη, ὃς βουλούμενος44 Ἰνδὸν ποταμόν, ὃς κροκοδείλους, δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων, παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδοῖ, πέμ- πει πλοίοις ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρεῖν καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Κυρυνάδα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπαύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ῥίλιον ἀνατολὴς ἐς θάλασσαν, διὰ θυλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέον-

len gehört μετὰ δέ. — ἐπεὶ denn. (Sch.) — ἀνασκοποῦνται. gr. Spr. 39, 11 A.

§. 2. τούτων, τῶν Αἰγυπτίων. Spr. 38, 4, 2. — τοῦ πλεῦνος ἔδεε es bedurfte der Beschiffung einer grössern Masse. Ueber τοῦ gr. Spr. 30, 2, 8.

§ 3. ἔλεγε φῶς. zu 1, 122, 1. — φοινικῇ aus Rinde oder Blättern von Palmen. (La.) — σφεῖς. Spr. 38, 4, 3. — ἐσιόντες, in die Ortschaften und Häuser. (Lh.) — ἐνίσχυσθαι. Ein ähnliches Epexegetem 6, 117. Grund der Hemmung mochten die Winde sein.

§ 4. οἱ ist anstössig; verschieden doch der Da. 5, 91, 1. vgl. zu 1, 89, 1. — γε für τε Kr. — ἐκὼν ἐπιλήθουμαι. Aehnlich 1, 51, 2. 2, 123. (Va.) vgl. zu 3, 75, 1.

C. 44. δεύτερος οὗτος dies der zweite; der erste der Nil. — ἐ- ρεῖν. gr. Spr. u. Di. 61, 6, 8. — Σκύλακα Κυρυνάδα. Unter diesem Namen besitzen wir noch einen περίπλους, der jedoch erst etwa Ol. 105 ge- schrieben ist. Niebuhr kl. Schr. I. S. 105 ff. — κατὰ abwärts, Ggs. ἀνά. — πρὸς ἡῶ. Vgl. Niebuhrs Versuch einer herodoteischen Welttafel im 1 B.

τες τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλῶειν Αἰβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Λαρεῖος καὶ τῇ θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας, πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνενῆρται ὁμοῖα παρεχομένη 45τῇ Αἰβύῃ. ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φανερή ἐστι γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοιτα οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ περιρρυτός ἐστι· μήκει δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρως παρήκουσα. οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι ἐπ' ὅτεν μὴ ἑοῦση γῇ οὐνόματα τριφάσια κέεται, ἐπωρυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαίητην καὶ πορθμήια τὰ Κιμμέρια λέγουσι) οὐδὲ τῶν διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωρυμίας. ἡ γὰρ δὴ Αἰβύη μὲν ἐπὶ Αἰβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸννομα, γυναικὸς αὐτόχθονος, ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τὴν ἐπωρυμνίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνονται τοῦ οὐνόματος Λυδοί, φάμενοι ἐπ' Ἀσίῃ τοῦ Κόινος τοῦ Μάνεω κεκλησθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίας· ἀπ' ὅτεν καὶ τὴν ἐν Σάρδισι εὐφυλὴν κεκλησθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὔτε εἰ περιρρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ὑπὸ τῆς Τυρίας φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος ὥσπερ αἱ ξιραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίας τε φαίνεται ἑοῦσα καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἥτις νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Εὐρώπη καλεῖται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ ἐς Λυκίην. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτο εἰρησθῶ· τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα.

seiner kl. Schr. — μετὰ τούτους περιπλώσαντας nach deren Umschiffung. zu 1, 9, 2. — ὁμοῖα, Umschiffbarkeit. — παρεχομένη, als ob bloss ἡ Ἀσίη voranginge. gr. Spr. 47, 5, 12.

C. 45 § 1. εἰ ist enge mit γινωσκομένη zu verbinden: von Europa ist nicht erkundet ob. vgl. § 3. — οὐδέ. zu 1, 45, 1. — ἐπ' ὅτεν von. zu 1, 14, 3. 2, 57. — αὐτῇ, τῇ μὴ ἑοῦση γῇ. (Sch.) — τὸν Μαίητην den mäetischen, in die Mäelis einströmenden; eine Bezeichnungsweise die freilich hart doch hier dem Mangel eines Namens für das vom Tanais durchströmte Land angemessen war. — οὐδέ erg. ἔχω.

§ 2. ἡ γὰρ δὴ für ἡδὴ γὰρ Kr., ἡ δὴ γὰρ Sch., sprachwidrig. zu 2, 15, 2. — μὲν. Gedacht wird als Ggs. dass bei den beiden andern Namen kein anderweitiger Anspruch eintritt. — μεταλαμβάνονται sich aneignen, das Medium wie die Bedeutung mir sonst nicht bekannt. — ἐπ' ἡν ἐπὶ Bekker. zu 1, 94, 2. — Ἄττος. Κόινος 1, 94, 2. vgl. 1, 7, 2. Oder waren beide Söhne des Manes? — τῆς Προμηθέος. γυναικὸς aus dem Vorhergehenden zu ergänzen ist nicht nöthig. Di. 47, 5, 6.

§ 3. φαίνεται es ist bekannt. (Lg.) — Εὐρώπης. Voss Myth. Br. V. S. 154 f. vgl. III. S. 152. — ἦν ἀνώνυμος. εἶναι ἀνώνυμον (τὴν χώραν) wäre concinner. (St.) — ὅσον eben nur.

Ὁ δὲ Πόντος ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' ὃν ἱστρατεύετο Λαμείος, χωρέων 46
 πασέων παρέχεται ἕξω τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεα ἀμαξέφιατα· οὔτε γὰρ
 ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι,
 οὔτε ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον πάριξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος
 καὶ Ἀναχάρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀν-
 θρωπίνων πρηγματίων σοφώτατον πάντων ἐξεύρηται τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,
 τὰ μέντοι ἄλλα οὐκ ἄγμαι· τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται 2
 ὥστε ἀποφυγεῖν τε μηδὲνα ἐπιελθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ βουλομένους τε
 ἐξευριθῆναι καταλαβεῖν μὴ οἷον τε εἶναι· τοῖσι γὰρ μήτε ἄστια μήτε
 τελεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἰόντες πάντες ἕως ἱπποτοξόται,
 ζῶντες μὴ ἀπ' ἀποτοῦ ἀλλ' ἀπὸ κτηνῶν, οἰκήματά τε σφι ἢ ἐπὶ
 ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησαν οὗτοι ἄμαχοι τε καὶ ἄποροι προσμίσγειν;
 ἐξεύρηται δὲ σφι ταῦτα τῆς τε γῆς ἐούσης ἐπιτηδέης καὶ τῶν ποτα- 47
 μῶν ἰόντων σφι συμμάχων· ἢ τε γὰρ γῆ, ἐοῦσα πεδιῶς αὕτη, ποι-
 ωδης τε καὶ εὐδρός ἐστι, ποταμοὶ τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῶ τεφ-
 ᾠριθμὸν ἐλάσσοιες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοὶ
 τέ εἰσι αὐτέων καὶ προσπλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομαίεω.
 Ἰστρος μὲν, πεντάστομος, μετὰ δὲ Τύρης τε καὶ Ὑπανίς καὶ Βορυσ-
 θίνης καὶ Παντικαίης καὶ Ὑπάνυρις καὶ Γέρρος καὶ Τάναϊς· ῥέουσι
 δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε. Ἰστρος μὲν ἔων μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
 ἡμεῖς ἴδμεν ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἔωντι ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος,
 πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιοῦνδε
 μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ
 οἶδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρης πέντε
 μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πόρταια καλέουσι Ἕλληνες δὲ Πυρετὸν
 καὶ ἄλλος Τιαρανὸς καὶ Ἀραρός τε καὶ Νάπαρις καὶ Ὀρθησσός. ὁ 2
 μὲν πρῶτος λεχθίς τῶν ποταμῶν μέγας καὶ πρὸς ἡῷ ῥέων ἀνακοι-

C. 46 § 1. *πάριξ τοῦ Σκ. ἔθνεος* gehörte eig. nach *σοφίης πέρι*, hierher bloss *πάριξ Ἀναχάρσιος*. (Va.)

§ 2. *μὴ β. τε*. Unstatthaft wäre hier *μήτε β.* Di. 69, 64, 2. — *τοῖσι ἢ* ohne *ἀν.* gr. Spr. u. Di. 54, 15, 3 (4.) u. Herm. de part. *ἀν* p. 116. — *ἀλλὰ* für *ἀλλ' οἷ* und unten *σφι* für *τοῖσι* wie 2, 89, 1. Spr. 60, 5, 1 u. 2. (6, 1 u. 2.) — *φερέοικοι* ist eig. episch; über die Sache Neum. S. 272. — *ἄποροι προσμίσγειν*. vgl. 9, 49 u. Kr. z. Arr. 1, 29, 2.

C. 47. *συμμάχων*. Aehnlich *συμμαχίαν* 1, 98, 2. (St.) — *Ἰστρος*. Als ob vorherginge *εἰσι ὧν*. — *πεντάστομος*. Kr. z. Arr. 1, 3, 2 lat. Ausg. Ueber das mehrfach seltsame Flusssystem des Her. vgl. Neumann S. 202 ff.

C. 48 § 1. *τὸ ἀπ' ἐσπέρης* in der Richtung von Westen. — *τῶν ἐν τῇ Σκ.* unter den Strömen von Sk., von *πρῶτος* abhängig. — *κατὰ τοιοῦνδε* aus folgendem Grunde, erklärt durch *ποταμῶν — ἐκδιδόντων*. (Lh.) So folgt ein Particip nach *κατὰ τὰδε* 1, 117, 3, nach *τοιοῦνδε* 2, 2, 2. — *δεῖα τῆς Σκυθικῆς* steht des Ggs. wegen hier statt zwischen *οἱ ῥέοντες*. gr. Spr. 50, 10, 1. — *μὲν*, dem ersten, steht *ἐκ δὲ Ἀγαθύρων* § 2 entgegen, das zweite ist gesetzt als sollte dort *εἰς δὲ ἐξ Ἀγαθύρων* folgen. (Eliz. u. Lh.) Va. will *μόνοι*.

νοῦται τῷ Ἰστροῦ τὸ ὕδωρ, ὃ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντὸς πρὸς ἐσπέρης τε μᾶλλον καὶ ἐλάσσων, ὃ δὲ δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρθησσὸς διὰ μέσου τούτων ἰόντες ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον. 49 οὗτοι μὲν αὐτιγενεῖς ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτόν, ἐκ δὲ Ἀγαθύρων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται τῷ Ἰστροῦ, ἐκ δὲ τοῦ Αἱμον τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορῇν ἄνεμον ἐσβάλλουσι ἐς αὐτόν, Αἶλας καὶ Αὔρας καὶ Τίβισις. διὰ δὲ Θρηκῆς καὶ Θρηκῶν τῶν Κροβύζων ῥέοντες Ἀθρὺς καὶ Νόης καὶ Ἀριάνης ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ Παιόνων καὶ οὔρεος Ῥοδόπης Σκίος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἱμον ἐκδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορῇν ἄνεμον Ἀγγρὸς ποταμὸς ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικὸν καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον, ὃ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἰστρον· οὕτω ἄμφοτέρους ἰόντας μεγάλους ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατῴκτου χώρας Ὀμβρῆων Κάρπις ποταμὸς καὶ ἄλλος Ἀλπίς πρὸς βορῇν ἄνεμον καὶ οὗτοι ῥέοντες ἐκδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτιῶν, οὗ ἐσχατοὶ πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκεῖν τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθικῆς 50 ἐσβάλλει. τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος, ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν πρὸς ἐν συμβάλλειν ὁ Νεῖλος πληθεῖ ἀποκρατεῖ· ἐς γὰρ δὴ τούτον οὔτε ποταμὸς οὔτε κρήνη οὐδέ τι ἐσδιδοῦσα ἐς πληθὸς οἱ συμβάλλεται. Ἰσος δὲ αἰεὶ ῥέει ἐν τε θερεῖ καὶ χειμῶνος ὁ Ἰστρος κατὰ τοιόνδε τι, ὥς ἐμοὶ δοκέει. τοῦ μὲν χειμῶνός ἐστι ὅσος περ ἐστὶ, ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἐωυτοῦ φύσις γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγῳ, νιφετῷ δὲ πάντα χρέεται.

§ 2. οὗτοι μὲν. Wiederaufnahme des πέντε μὲν. (Lh.) — πρὸς ἣν nicht: gegen Osten zu, sondern: an der Ostseite, östlicher als die übrigen. (Sch.) Dies müsste doch πρὸς ἡὸς heißen. Her. hatte wohl keine richtige Vorstellung von der Sache. So hat er auch den Istros in diesen Gegenden sich gegen Süden fließend gedacht. Niebuhr kl. Schr. I S. 356. — αὐτιγενεῖς. zu 2, 149, 3. Eig. dialektisch.

C. 49 § 1. μεγάλοι. οὐ μεγάλοι Mannert; Gatterer will ἐκ δὲ τοῦ Αἱμον — καὶ Τίβισις streichen. — Σκίος. Κίος andre Hsn.; Ἰσκιος oder Ἰσκιος Gatterer und Mannert, Ὀσκιος Thuk. 2, 96, 4, Oescus Plin. 36, 29, Οἰσκιος Larcher vgl. Ptolem. 3, 10 p. 88.

§ 2. μετὰ Κύνητας neben (praeter) den K. oder mit Ausnahme der K. meint We. wegen 2, 33; jenseits der K., also vielleicht im Norden, nach Niebuhr I S. 142. vgl. S. 141 u. Voss Myth. Br. II N. 156, 169. — πλάγια Grenzstriche. (Rennel.)

C. 50 § 1. ἐν πρὸς ἐν. Kr. zu Thuk. 2, 97, 5. — συμβάλλειν. Di. 55, 1, 1. Gew. wird es so nicht zugefügt. — ἀποκρατεῖ übertrifft, wie 4, 75, 1, ein bei Attikern wohl nicht vorkommendes Compositum, — ἐσδιδοῦσα. ἐκδιδοῦσα u. § 2 ἐκδιδοῖ Br. — συμβάλλεται trägt bei. (Sch.) — τῆς ἐαυτοῦ φύσις als seine gewöhnliche Masse. — ὀλίγῳ ist substantivirtes Neutrum. zu 4, 31. — πάντα durchgängig. zu 1, 155, 2.

τοῦ δὲ Θέρεος ἡ χιών ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, τοῦσα ἀμφιλαφής,² τηχομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιών ἐσθιδούσα ἐς αὐτὸν συμπληθύνει καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· οὗτοι γὰρ δὴ τὸ Θέρος. ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἐνωτὸν ὕδαρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ Θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτω τὰ συμμίσγόμενα τῷ Ἰστρῷ πολλαπλήσιά ἐστι τοῦ Θέρεος ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἶσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἑόντα.

Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκυθῆσι ἐστι ὁ Ἰστρος, μετὰ⁵¹ δὲ τοῦτον Τύρης, ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὀρμάται, ἄρχειται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης ἣ οὐρῖζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ σιτόματι αὐτοῦ κατοικηται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται. τρίτος δὲ Ὑπανίς ποταμὸς ὀρμάται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς,⁵² ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης τὴν πέριξ νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοὶ καλέεται δ' ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς μήτηρ Ὑπάνιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὑπανίς ποταμὸς ῥέει, ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερῶν πλόον βραχὺς καὶ γλυκὺς ἐστίν, ἀπὸ δὲ τούτου πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερῶν πλόον πικρὸς αἰνῶς· ἐκδίδοι γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή, οὕτω δὴ τι τοῦσα πικρή, ἣ μεγάθει σμικρὴ τοῦσα κερῶ τὸν Ὑπανιν, ἑόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοις μέγαν. ἐστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὐροῖσι χώρης τῆς τε ἄροτῆρων Σκυθῶν καὶ Ἀλαζώνων· οὐρομα δὲ τῇ κρήνῃ καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, σκυθιστὶ μὲν Ἑξαμπαῖος, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Ἰραὶ ὀδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὃ τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπανίς κατ' Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἀποστρέψας ἐκότερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον.

Τέταρτος δὲ Βορυσθένης ποταμός, ὃς ἐστι μέγιστός τε μετ' Ἰ-⁵³

§². ἀμφιλαφής. zu 3, 114. — συμμίσγόμενα, substantivirtes Neutrum, ohne dass ὕδατα zu ergänzen. — ἀντιτιθέμενα. zu συντιθέμενον 2, 66. 3, 95. — ἀντισήκωσις Herstellung der Gleichheit, ungewöhnlich; bei attischen Dichtern findet sich ἀντισηκώ. Lennep z. Phal. p. 187.

C. 51. ἐκ λίμνης. Irrig. Neum. S. 206 f.

C. 52 § 1. μήτηρ, wie 4, 86, 2. (Va) — πλόον, zu dem zweiten, ἐπὶ aus ἐπὶ μὲν — zu ergänzen ist unstatthaft und unnötig. vgl. zu 4, 18. — αἰνῶς, δεινῶς, σφόδρα, nur noch 4, 61, 1. 76, 1. (Lb.) Sonst sagt auch Her., wie die Attiker, δεινῶς. — οὕτω δὴ τι. zu 4, 28, 1. — μεγάθει. zu 1, 51, 1. — κερῶ. Di. 39 u. κεράννυμι. Der Sinn: sie giebt dem Wasser des so grossen Flusses einen bitteren Geschmack. vgl. 4, 81, 1. (Va.) — ἐν ὀλίγοις, unter wenigen, wie wenige. vgl. Hemsterhuys z. Luc. I p. 172. Zweibr. (Bä.) Eine solche Quelle ist jetzt nicht nachweislich; eben so wenig weiss man von der Bitterkeit des Bug. — ὅθεν bezieht sich auf χώρῳ: der Gegend aus der. — Ἑξαμπαῖος. Etymologische Versuche darüber bei Neum. S. 196. — τέρματα, ein mir sehr anstössiges Wort; ζεύματα erwart' ich; πέλματα wäre doch nur eine leichtere Aenderung.

C. 53 § 1. μετ' für μετὰ Bekker, da Her. auch diese Präposition vor einem Vocal zu elidiren pflegt. — πολυαρχής findet sich wohl erst bei Spä-

- στρον τουτέων καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας οὐ τι
 μῶνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων πλην
 Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τοῦτο γὰρ οὐκ οἶά τε ἔστι συμβαλέειν ἄλλον
 ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νο-
 μᾶς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνεσι παρέχειται ἰχθῦς τε ἀρι-
 στούς διακρίδον καὶ πλείστους, πίνεσθαι τε ἡδιστός ἐστι, ῥέει τε
 καθαρὸς παρὰ θολερόισι, σπόρος τε παρ' αὐτὸν ἄριστος γίνεται,
 2 ποίη τε, τῇ οὐ σπείρειται ἡ χώρα, βαθυτάτη· ἅλεις τε ἐπὶ τῷ στό-
 ματι αὐτοῦ αὐτόματοι· πῆγνυνται ὑπλείτοι· κητεῖα τε μεγάλα ἀνακάνθα,
 καὶ ἀντακαλούς καλέουσι, παρέχειται ἐς ταρχευσιν, ἄλλα τε πολλὰ
 θωμμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν τὴν Γέρρου χώραν, ἐς τὸν τεσσεράκοντα
 ἡμερῶν πλόος ἐστὶ, γινώσκειται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ
 κατύπερθε δὲ ὧν ῥέει ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔχει φράσαι, φαίνεται δὲ
 ῥέων δὲ ἑρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθῶν τὴν χώραν· οὗτοι γὰρ
 3 οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερῶν πλόον νέμονται. μόνου
 δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δο-
 κέω δέ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθέ-
 νης ῥέων γίνεται καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑπανὶς ἐς τὴν ἐλὸς ἐκδι-
 δούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων, ἐφ' ἑμβολὸν τῆς χώρας,
 Ἰππόλεω ἄκρη καλέεται, ἐν δὲ αὐτῇ ἱρὸν Διμήτηρος ἐνίδρυνται· πέ-
 ρην δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενεῖται κατοικῶνται.
- 54 Ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τουτέων τῶν ποταμῶν, μετὰ δὲ τούτους πέμ-
 πτος ποταμὸς ἄλλος τῷ οὐνομα Παντικᾶκης· ῥέει δὲ καὶ οὗτος
 ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βο-
 ρυσθέneos νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι, ἐκδιδοὶ δὲ ἐς τὴν Ὑλαίν,
- 55 παρὰ μειψάμενος δὲ ταύτης τῇ Βορυσθέnei συμμίσγεται. ἐκτος δὲ
 Ὑπάκυρις ποταμός, ὃς ὀρμῶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν
 νομάδων Σκυθῶν ῥέων ἐκδιδοὶ κατὰ Καρκινίτιν πόλιν, ἐς Θεξιὴν
- 56 ἀπὲργων τὴν τε Ὑλαίν καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρόμον. ἐ-
 βδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθέneos κα-

tern wieder. — εὐκομιδεστάτας. εὐνομιδεστάτας haben andre Hsn. Beide Wörter kommen sonst nicht vor; vielleicht stand hier ein anderes. — διακρίδον, ἐν διακρίσει ἄριστος Hesych Sonst nur poetisch. — πίνεσθαι. Alexis 259: Λεσβίου πώματος οὐκ ἔστιν ἄλλος οἶνος ἡδίων πίνειν. — παρὰ θολεροῖσι neben schlammigem Terrain vgl. zu 1, 202, 4. Nach Andern: neben schlammigen Flüssen.

§ 2. αὐτόματοι. zu 2, 14, 2. — τεσσεράκοντα. τεσσέρων καὶ δέκα Bayer und Reiz praef. p. XXI. vgl. Neum., S. 203. 210 f. — γεωργῶν 4, 18. — δέκα. ἐνδεκα 4, 18.

§ 3. δοκέω δέ, οὐδέ. gr. Spr. 55, 4, 8. — ἀγχοῦ τε γίνεται καὶ. zu 4, 181, 2. — ἐπὶ für ὑπό Va.

C. 54. ἀπό synonym mit περί, wie 4, 195, 2. vgl. 7, 195. (Sch.) Unge-
 wöhnlich. Ueber die folgenden Irrthümer Neum. S. 205 ff.

C. 55. Ueber dies und das Folgende Neum. S. 205 ff.

- ταβύλλει μιν, πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρῆλου ἐπιχαλῆναι τὸν θεὸν τῷ ἄν θύῃ, καὶ ἔπειτα βροχῇ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυταλίδα δὲ ἐμβάλων περιάγει καὶ ἀποπνίγει, οὔτε πῦρ ἀνακαύσας οὔτε καταρξάμενος οὔτ' ἐπισπείσας· ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας τράπεται πρὸς ἔψησιν. 61 δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης ὥδε σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἔπειτ' ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν, ἔπειτα ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχῳσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπιχωρῶντες, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶν μέζοντας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες ἔψουσι ὑποκαίνοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρῆων. ἣν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρῆων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα καὶ παραμίσζαιτες ὕδωρ ὑποκαίνουσι τὸ ὀστέα· τὰ δὲ αἴθεται κάλλιστα, αἱ δὲ γαστέρες χωρεῖνσι ἡπιέως πρὸς κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε ἔωντον ἐξέψει καὶ τὰλλα ἱρήια ἔωντὸ ἕκαστον. ἔπειτ' ἐψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος ὀπίσκει ἐς τὸ ἐμπροσθε. θύουσι δὲ καὶ τὰλλα πρόβατα καὶ ἵππους μάλιστα.
- 62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοις τῶν θεῶν οὕτω θύουσι καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων, τῷ δὲ Ἄρῃ ὥδε. κατὰ νομοὺς ἐκάστωσι τῶν ἀρχῶν ἐσθδρῦται σφι Ἄρῃς ἱρὸν τοιοῦδε. φρυγῶν γὰρ γὰρ ἐκείνῳ συννέτεται, ὅσον τ' ἐπὶ σιαδῶν τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἑλασσον· ἄνω δὲ τοῦτου λευκῶν ἄπεδον πεπολῆται, καὶ τὰ μὲν τρεῖς τῶν πῶλων ἐσθδρῦται ἀποτόμα, κατὰ δὲ τὸ ἐν ἐπιβατόν. ἔτιος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπιτέουσι φρυγῶν· ὑποροστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χειμῶνων. ἐπὶ τοῦτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἱδρῦται ἀρχαῖος ἐκάστοισι καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρῃς το ἄγυλμα. τοιοῦτον δὲ τῷ ἀκινάκει θύσας ἐπιτέους προσάγουσι προβαίων καὶ ἵππων, καὶ δὴ καὶ τοισιδ' εἰς πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοις θεοῖσι· ὅσους

περὶ ὧν. Di. 68, 47, 2. — ἔβαλε. Spr. 53, 10, 2. — ἐμβάλλειν einstecken in den Strick. — περιάγει, dreht um.

C. 61 § 1. ὥδε. τοιοῦδε wäre das Gewöhnliche. (Sch.) — ἔχοντες, λέβητας. — ἐς vor λέβητας ist nach Gr. zugefügt. — προσικέλους. zu 2, 12, 2. — χωρὶς ἢ ὅτι. zu 1, 94, 1. Ueber die Sache Neum. S. 258 ff. — πρόβατα, πάντα τὰ τετράποδα. (Lex. Seg.) vgl. Voss. Myth. Br. I S. 411.

§ 2. τὰς γαστέρας. Neum. S. 261 f.

C. 62 § 1. Ἄρῃ. Neum. S. 249 f. — κατὰ νομοὺς gauweise. Spr. 68, 21 (25), 4. — ἀρχῶν Rathplätze. (Lg.) Anders Neum. S. 228. Der Ge. ist mir unklar. Ich erwarte vorher etwa: οὐκ ἐκός. Oder ist der Sinn: von jeder Gemeindebehörde? Ueber die Sache Neum. S. 228. 249 ff. — ὕψος δέ. Eine Maassangabe vermissten Petavius u. We. — πῶλων. zu 2, 126. — ἐπιβατόν ist eine zugängliche Stelle vgl. zu 1, 111, 3 2, 8, 2. 138, 1. 4, 86, 2. 183, 1.

§ 2. ὑποροστέει vermindert, senkt sich. — ἀκινάκης, als Kriegsgott auch von den Mongolen verehrt. Niebuhr kl. Schr. I S. 362 u. die Erkl. z. Ammian. Marc. 31, 2. — ἐπιτέους für ἐπιτεῖους Bekker, wie auch an andern Stellen. — τοισιδ' für τοῖσδ' Br. den vergötterten Schwertern

ἂν των πολεμίων ζωγήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἓνα θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροῶ. ἐπειὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἄγρος καὶ ἔπειτα ἀνεύκταντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φρυγῶν καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο, κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱρὸν ποιεῦσι τάδε· τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιὸν ὤμους πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ ἐς τὸν ἥερα ἱεῖσι, καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱερία ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται καὶ χωρὶς ὁ νεκρός.

Θυσίαι μὲν νυν αὗται σφι κατεστίασι, ὅς δὲ οὔτοι οὐδὲν νομί- 63
ζουσι, οὐδὲ τρέφειν ἐν τῇ χώρῃ τὸ παράπαν θέλουσι· τὰ δ' ἐς πό- 64
λεμον ἔχοντα ὥδ' σφι διακέεται. ἐπειὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ
ἄνῃρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπνέει. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μά-
χῃ, τουτέων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας μὲν γὰρ
κεφαλὴν τῆς ληϊῆς μεταλαμβάνει τὴν ἂν λάβῃσι, μὴ ἐνείκας δὲ οὐ.
ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα
καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς ἐκσελεῖ, μετὰ δὲ σαρκίαν βοὸς πλευρῇ
δέψει τῇσι χερσὶ, ὀργάσας δὲ αὐτὸ ὥς χειρόμακτρον ἔκτεται, ἐκ δὲ
τῶν καλινῶν τοῦ ἵππου τὸν αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει καὶ
ἀγχιέται δς γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἄνῃρ ἄρι- 2
στος οὗτος κέρχεται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀποδεσμάτων καὶ χλαίνας
ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατὰ περ βατῆας. πολλοὶ δὲ ἀν-
δρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας ἱερῶν ἐόντων ἀποδείραντες αὐτοῖσι
ὄνυξ καλυπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται· δέρμα δὲ ἀνθρώπου καὶ

meint We. Der Sinn ist wohl: um Folgendes mehr. Kr. zu Thuk. 1, 36, 4. — ἂν für δ' ἂν Bekker. — τῶν ἑκατόν je hundert. gr. Spr. 50, 2, 10. — τῷ αὐτῷ καί. Spr. 69, 28, 3. (32, 5.) Das ὃ nach αὐτῷ ist mit Struve gestrichen.

§ 3. οἶνον. Milchbranntwein versteht Neum. S. 285. vgl. 261. — ἀποσφάζουσι ἐς. zu 3, 11. — τοῦ ἀκινάκεος. ἀκινάκω Br. Di. 15, 7, 1. Der Ge. bei καταχεῖν findet sich öfter. Elmsley zu Eur. Med. 815. vgl. Kr. zu Xen. An. 7, 3, 32. — ἀπέρξαντες von ἀπό und ἔρδω: nachdem sie abgethan haben, wenn das ἀπο- nicht dieselbe Bedeutung hat wie in ἀποθύειν. Kr. zu Xen. An. 3, 2, 12. Sonst kommt das Compositum nicht vor. Ueber die Sache Neum. S. 250 ff. 258.

C. 63. κατεστίασι. zu 1, 195. — νομίζουσι. zu 2, 50, 2.

C. 64 § 1. καταβάλλῃ, ἀποκτείνῃ. Kr. zu Thuk. 8, 71, 3. — τοῦ αἵματος von dem Blute, nämlich des Getödteten. — λαβόμενος erg. τὸ δέρμα aus ἀποδείρει. (Sch. u. Lh.) — τῆς κεφαλῆς ἐκσελεῖ ἀπὸ τοῦ σώματος (Sch.) So wäre mir τὴν κεφαλὴν verständlicher. Lennep zu Phal. p. 73 billigt die ehemalige Lesart ἐξείει (vgl. 2, 87) und ergänzt τὴν κεφαλὴν ἐκ τοῦ δέρματος. — σαρκίαν, τοῦ δέρματος τὴν σάρκα ἀφαιεῖν. Pol. 2, 233. (Ga.) — πλευρῇ Rippe. Ueber die Sache Neum. S. 288 f. — ὀργάσας für ὀργίσας oder ὀργήσας Portus. — ἐκ τούτου für ἐκ τούτων, indem das nähere τοῦ ἵππου vorwirkt. Was am Zügel hing hing eben auch am Pferde.

§ 2. ἐπείνυσθαι ποιεῦσι. zu ἔχειν 2, 51, 1. Zweifel an der Sache

παχὺ καὶ λαμπρὸν ἦν ἄρα, σχεδὸν δερμάτων πάντων λαμπρότατον
 λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἄνδρας ἐκδεύραντες καὶ διατείναντες
 ἐπὶ ξύλων ἐπ' ἱκπῶν περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νερόμι-
 65σται, αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὗ τι πάντων ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων ποι-
 εῦσι τὰδε. ἀποπρίσας [ἐκαστος] πῦν τὸ ἐνεργε τῶν ὀφρύων ἐκκιδύ-
 ρει· καὶ ἦν μὲν ἡ πένης, ὁ δ' ἐξωθεν ὠμοβοήην μούνην περιτείνας
 οὕτω χρᾶται, ἦν δὲ ἡ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοήην περιτείνει, ἔσω-
 θεν δὲ καταχρισώσας οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ
 ἐκ τῶν οἰκηίων, ἦν σφι διάφοροι γένωνται καὶ ἦν ἐπικρατήση αὐτοῦ
 παρὰ τῷ βασιλεί. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἄν λόγον ποιεῖται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει ὥς οἱ ἐόντες οἰκήσιοι
 πόλεμον προσεδήκνυντο καὶ σφειν αὐτὸς ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδραγα-
 66θῆν λέγοντες. ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκάστου ὁ νομάρχης ἐκαστος
 ἐν τῷ ἔωυτοῦ νομῷ κιστὰ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυ-
 θῶν τοῖσι ἄν ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἄν μὴ
 κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἥτιμω-
 μένοι ἀποκατέεται· ὄνειδος δὲ σφι ἔστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ
 ἄν αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας ἀραιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ
 σύνδνο κύλικας ἔχοντες πίνουσι ὁμοῦ.

67 Μάντιες δὲ Σκυθῶν εἰσι πολλοί, οἳ μαντεύονται ῥάβδοις λιτέ-
 νησι ὧδε. ἐπεὶν φακέλους ῥάβδων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χα-
 μαὶ διεξιέλσουσιν αὐτούς, καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες θε-
 σπίζουσι, ἅμα τε λέγοντες ταῦτα συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω καὶ
 αὐτὶς κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν σφι ἡ μαντικὴ πατρῴη ἐστὶ,
 οἱ δὲ Ἐνάρεες οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτῃν σφι λέγουσι μαντικὴν
 δοῦναι· γιλήρης ὢν φλοιῷ μαντεύονται. ἐπεὶν τὴν γιλήρην τριχὰ

bei Neum. S. 288. — ἦν ἄρα im Ggs. zu einer früheren irrigen Ansicht.
 gr. Spr. u. Di. 53, 2, 6. (4.) — διατείναντες, τὰ δέρματα. (Lg.)

C. 65. ἐκαστος, ein ungeschicktes Glossem. zu 1, 195. — ἐκκαθαί-
 ρει, den (obern) Schädel. (Lh.) — ὁ δέ. Di. 50, 1, 11. — τοῦτο. τῶντι?
 eine Schale derselben Art. — ἐκ τῶν aus den Schädeln der. — ἦν
 ἐπικρατήση αὐτοῦ wenn er (der eine Streitende) über ihn (den andern)
 obgesiegt hat, so dass dieser jenem als Eigenthum zuerkannt ist. — παρὰ
 τῷ. zu 3, 160. — προσεδήκνυντο. προσθ. andre Hsn. vgl. 7, 229, 2 u. Kr.
 zu Thuk. 8, 85, 3. — λόγον. zu 1, 4, 2. — λέγοντες, weil doch bei ἐπι-
 λέγει Mehrere gedacht werden.

C. 66. τοῖσι ἄν für ὅσοις δὴ oder τοῖσι Sch. — ἀραιρημένοι. ἀνα-
 ρημένοι andre Hsn., ἀναιρημένοι Sch. — ἀραιρηκότες. ἀναιρηκότες die
 meisten Hsn., ἀναιρηκότες Sch. — ὁμοῦ zugleich aus beiden.

C. 67. διεξιέλσουσιν breiten sie aus einander. — ἐπὶ μίαν.
 μίαν ἐπὶ μίαν? Denn das blosse ἐπὶ μίαν ist grammatisch unerklärlich. —
 ταύτην, τὰ θεσπίσματα. — συνειλέουσι raffen zusammen. — ὀπίσω
 wieder. zu 1, 80, 4. Ueber die Sache Neum. S. 264 f., der hier Einiges
 missverstanden hat. — οἱ Ἐνάρεες. zu 1, 105, 2. Für eine Priesterkaste
 hält sie Neum. S. 163 ff. 266. — σχίσθ, ὁ μαντεύμενος. (St.) Ueber die
 Sache Neum. S. 263 f.

σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοις τοῖσι ξυυτοῦ καὶ διαλύων χρᾶ. ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθῶν κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντῶν ἄν-68
δρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τὴν τῷ εἰρημένῳ μαν-
τεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπὶ πᾶν μάλιστα ταῦδε, ὡς τὰς
βασίλειας ἱστίας ἐπιώρῃκε ὅς καὶ ὅς, λέγοντες τῶν ἀσίων τὸν ἄν
δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βασίλειας ἱστίας νόμος Σκύθῃσι τὰ μάλιστα ἔστι
ὁμνῦναι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὄρκον ἐθέλωσι ὁμνῦναι. αὐτίκα δὲ
διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἄν δὴ φῶσι ἐπιορκῆσαι, ἀπιγμένον
δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς
βασίλειας ἱστίας καὶ διὰ ταῦτα ἀλλέει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνέεται,
οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ δεινολογείται. ἀρνεομένου δὲ τούτου ὁ2
βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίονας μάντιας· καὶ ἦν μὲν καὶ
οὗτοι ἐσορέωντες ἐς τὴν μαντικὴν καταδήσωσι ἐπιορκῆσαι, τοῦ δὲ
ἐθέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι
οἱ πρῶτοι τῶν μαντῶν· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι,
ἄλλοι πάρεισι μάντιες καὶ μάλα ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖνες τὸν ἄν-
θρωπον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοὺς πρῶτους τῶν μαντῶν αὐτοὺς
ἀπόλλυσθαι. ἀπολλῦσι δὴτα αὐτοὺς τὴν τῷ τοιῷδε. ἐπεὰν ἄμαξαν69
φρυγάνων πλήσωσι καὶ ὑποξενῶσι βοῦς, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας
καὶ χέρας ὀπίσω δῆσαντες καὶ στομῶσαντες κατεργνῶσι ἐς μέσα τὰ
φρύγανα, ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ ἀπιεῖσι φοβήσαντες τοὺς βοῦς. πολ-
λοὶ μὲν δὴ συγκατακαλονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ περι-
καυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ θυμὸς κατακαυθῇ. κατακαί-
ουσι δὲ τὴν τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευ-
δομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασιλεὺς, τοιούτων οὐδὲ
τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλα οὐκ
ἀδικεῖ.

Ὅρκια δὲ ποιῶνται Σκύθαι ὥδε πρὸς τοὺς ἄν ποιέωνται. ἐς κ'—70

C. 68 § 1. ὡς τὸ ἐπὶ πᾶν, wie 7, 50, 2. 157, 2. 8, 60, 4: ohne ὡς 4, 86. (Sch.) zu 2, 68, 3. — ἱστίας ἐπιώρῃκε. Spr. 46, 4, 3. (6, 4.) — ὅς καὶ ὅς der und der. gr. Spr. 50, 1, 17. — τὸν ἄν δὴ λέγωσι. vgl. 4, 70 u. zu 2, 49, 1. — διαλελαμμένος. zu 1, 114, 2. — οὐ φάμενος. Di. 67, 1, 2. — δεινολογείται. zu 1, 44.

§ 2. μὲν. μὲν μιν Sch. — καταδήσῶσι. zu 2, 174. — τοῦ δέ. Ein obliquus Casus von ὁ δέ im Nachsatze ist bei Her. selten: der Subjectsac. τὸν δέ 1, 13, der Da. 4, 94. Di. 50, 1, 11. — ἀποτάμνουσι, die dazu Beordneten meint Lh. Warum nicht die Priester selbst, die ja selten blutscheu sind? — μάλα. zu 1, 134, 2. — τοὺς πρῶτους τῶν μ. αὐτούς für τοῖσι πρῶτοις τῶν μ. αὐτοῖσι Kr. Die Fälschung lag nahe. Kr. zu Xen. An. 1, 10, 17. Ueber die Sache vgl. Neum. S. 230. 253 ff.

C. 69. ἐμπεδήσαντες, πειθαῖς δῆσαντες. vgl. 6, 23, 2. (Va.) Ungew. — χέρας. gr. Spr. 50, 2, 13. — στομῶσαντες, sonst τιμῶσαντες. (We.) knebeln. — κατεργνῶσι, τοὺς μάντιας. (Bä.) — ἀποκτείνει umbringen lässt. (Lg.) — ἔρσενα. gr. Spr. 43, 4, 15.

λικά μεγάλην κεραμίνην ὄνον ἐγχέαντες αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὄρκια ταμνομένων, τύπαντες ὑπέτι ἢ ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος καὶ ἔπειτα ἀποβύψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια καὶ διστοὺς καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλὰ καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε οἱ τὸ ὄρκιον ποιέμενοι καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

71 Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορυσθάνης ἐστὶ προσπλωτός· ἐνθαῦτα, ἐπεὶ σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμά γῃς μέγα ὄρύσσουσι τετραγώνον, ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν, κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνάσχισθῆισαν καὶ καθαρθεῖσαν, πλήν κυπέρου κεκομμένον καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνήσου, συνερραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος, οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆες Σκύθαι· τῷ ὤτῳ ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μίτωπον καὶ ῥίνα κατιμύσσονται, διὰ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς διστοὺς διαβύνονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι· οἱ δὲ σφι ἔπονται ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἐπεὶ δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἑσχατὰ κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι καὶ ἐν τῇσι μακρῇσι. καὶ ἔπειτα, ἐπεὶ θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάρῳ, παρὰ πῆξαντες μίχμας ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ νεκροῦ ξύλα ὑπερτείνουσι καὶ ἔπειτα ῥιπὶ κατὰστεγάζουσι, ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης τῶν παλλακῶν τε μίαν ἀποπνέξαντες θάπνουσι καὶ τὸν οἰνοχόον καὶ μάχιρον καὶ ἵπποκόμον καὶ θιήκον καὶ ἀγγελιφόρον καὶ ἵππους καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς καὶ φιάλας χρυσίας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῇ χρέωνται. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἑοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἡμίλλεωμένοι καὶ προθυμεόμενοι ὥς μέγιστον ποιῆσαι. ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου αὐτῆς ποιεῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόν-

C. 70. ὑπέατι. ὀπέατι andre Hsn., wie noch bei Poll 10, 141. Sonst scheint beides nicht vorzukommen. — σμικρὸν, τὴν ὁμοχροῖν 1, 74, 3. (Va.) Aehnlich 3, 8, 1. (St.) Ueber die Sache Neum. S. 268.

C. 71 § 1. ἐς ὃ in der Gegend bis wohin; vielleicht ἐς τό. zu 4, 56. — κατακεκρωμένον τὸ σῶμα, appositiv zu νεκρὸν, wie eben so das Folgende. zu ὑπέρχοντα 2, 41, 2. — ἀνήσου. s. Papes Lex. — ἄλλο ἔθνος ein von den königlichen Skythen verschiedener Stamm.

§ 2. τοῦ ὤτῳ ein Stück vom Ohr. Spr. 47, 14, 2. (15, 8.) — κατιμύσσονται. zu 3, 76. — διαβύνονται. διαβύνονται Br. — οἱ δὲ — nur diese, nicht auch die übrigen folgen. (Va.) — ἑσχατὰ im Grenzlande.

§ 3. θέωσι. Di. 36, 1, 6. — ῥιπὶ. zu 2, 96, 2. — παλλακῶν. Neum. S. 297 f. — οὐδὲν. zu 1, 153, 2. — καὶ προθυμεόμενοι ist vielleicht aus einem Glossem entstanden. Kr. zu Xen. An. 3, 4, 44.

C. 72 § 1. περιφερομένου im Verlauf. Sonst περιέναι. zu 2, 4,

των τοὺς ἐπιτηδευτάτους (οἱ δὲ εἰσι Σκύθαι ἑγγεῖες· οὗτοι γὰρ δὴ
θεραπεύουσι τοὺς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἄργυρώνητοι δὲ οὐκ
εἰσὶ σφι θεράποντες) τουτέων ὧν τῶν διηκόνων ἔπειν ἀποπνίξωσι
πεντήκοντα καὶ ἵππους τοὺς καλλιστευόντας πενήκοντα, ἐξελόντες αὐ-
τέων τὴν κοιλίην καὶ καθήραντες ἐμπιπλάσας ἀχύρων καὶ συρράπτουσι·
ἡψίδος δὲ ἡμισὺ ἐπὶ δύο ξύλων στήσαντες ὑπὲρ τοῦ ἑτερον ἡμισυ
τῆς ἡψίδος ἐπ' ἑτερα δύο, καταπνέξαντες τρόπον τοιοῦτον πολλὰ ταῦτα,
ἔπειτα τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεα ξύλα παχέα διελεύσαντες μέχρι τῶν
τραχήλων ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς ἡψίδας. τῶν δὲ αἱ μὲν πρό-²
τεραι ἡψίδες ὑπέχουσι τοὺς ὠμούς τῶν ἵππων, αἱ δὲ ὀπισθε παρὰ
τοὺς μηρούς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμφότερα κατα-
κρηματὰ μετέωρα. χαλινούς δὲ καὶ σιόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους
κατατείνουσι ἐς τὸ πρόσθε αὐτέων καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάων δέουσι.
τῶν δὲ δὴ νεηνίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πενήκοντα ἓνα ἕκα-
στον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥδε ἀναβιβάζοντες· ἔπειν νεκροῦ
ἐκάστου παρὰ τὴν ἄκονθαν ξύλον ὀρθὸν διελεύσωσι μέχρι τοῦ τραχή-
λου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου τὸ ἐς τόρμον πηγνύουσι,
τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαντες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα
ἵππεας τοιοῦτους ἀπελεύνουσι. οὕτω μὲν τοὺς βασιλέας θάπτουσιν·⁷³
τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἔπειν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω
προσῆκοντες κατὰ τοὺς φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμένους, τῶν δὲ ἕκαστος
ὑποδικοόμενος ἐνώχτει τοὺς ἐπομένους καὶ τῇ νεκρῇ πάντων παρατι-
θεῖ τῶν καὶ τοῖσι ἄλλοις. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται
περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι καθάϊνονται
τρόπῳ τοιῷδε. σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι ποιεῖσι
περὶ τὸ σῶμα τόδε· ἔπειν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα,
περὶ ταῦτα πύλους εἰρινέους περιτείνουσι, συμφράξαντες δὲ ὡς μύλι-
στα λίθους ἐκ πυρὸς διαφάτους ἐσβάλλουσι ἐς σκίφην κειμένην ἐν
μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πύλων. ἔστι δὲ σφι κάνναβις φνομένη ἐν⁷⁴
τῇ χώρῃ πλὴν παχύτης καὶ μεγέθους τῇ λίνῳ ἐμφορεστάτη· ταύτῃ

1. Ueber die Sache Neum. S. 239 f. — τοιόνδε. zu 1, 80, 1. — τῶν ἵπ-
πων hängt von διελεύσαντες ab (Lh.) Di. 47, 23, 3.

§ 2. ἀμφότερα, die vordern und hintern. — ἀναβιβάζουσι, ἀνα-
βιβάζοντες. zu 1, 68, 2 E. — κάτωθεν δέ. Hier liegen Fälschungen vor.
Denn abgesehen von dem δέ, das Her. im Nachsatze so nicht zu gebrauchen
pflegt, fehlt auch die Darstellung des ἀναβιβάζειν selbst. — τοῦ ξύλου τού-
του etwas von dieser Stange. zu 3, 102, 1. Abhängen kann der Ge.
auch von τό. — τόρμον, sonst τῆμα. We. z. Diod. 2 8. (Va.) — πηγνύ-
ουσι. πηγνύσι eine Hs. Di. 36, 1, 3. — τὸ σῆμα kann nicht von κύκλῳ wie
von περίεξ abhängen. Es muss ἐπὶ zugefügt oder τὸ σῆμα gestrichen werden.
Ueber die Sache Neumann S. 233 ff.

C. 73. κειμένους gehört zu Σκύθας. — ἰδιῶται im Ggs. zu den
Fürsten. — συμφράξαντες, τοὺς πύλους. — πύλων. Nach der vorbereiten-
den Episode über den Hanf C. 74 folgt C. 73 die Fortsetzung.

δὲ πολλῇ ὑπερφέρει ἡ κάρναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτη καὶ σπειρομένη
 φύεται, καὶ ἐξ αὐτῆς Ὀθήκεες [μὲν] καὶ εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λιέ-
 οισι ὁμοιότατα· οὐδ' ἂν, ὅστις μὴ κάρτα τριβῶν εἴη αὐτῆς, διαγνοίη
 λίθου ἢ καννάβιος εἶσι· ὅς δὲ μὴ εἰδὲ πω τὴν κανναβίδα, λίθον δο-
 75 κήσει εἶναι τὸ εἶμα. τινύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καννάβιος τὸ σπέρμα
 ἐπεὶ λάρβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ τοὺς πέλους καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι
 τὸ σπέρμα ἐπὶ τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ· τὸ δὲ θυμιάται ἐπι-
 βαλλόμενον καὶ αἰμίφα παρέχεται τοσαύτην ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμία
 ἂν μὴ πυρὶ ἀποκρατῇ. οἱ δὲ Σκύθαι ἀγάμενοι τῇ πυρὶ ὠρύον-
 ται. τοῦτο σφι ἀντὶ λουτροῦ εἶσι· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παρά-
 2παν τὸ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ παραχέουσι κατὰ σώχουσι
 περὶ λίθον ἰρηχὺν τῆς κυπαρίσσου καὶ κέδρου καὶ λιβάνου ξύλον, καὶ
 ἔπειτα τὸ κατὰ σώχον τοῦτο, παχὺ ἐόν, καταπλάσσονται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίη σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει,
 ἅμα δὲ ἀπαιρτέουσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὴν καταπλαστὴν γίνονται κα-
 3θαραὶ καὶ λαμπραί.

76 Ξενοικοῖσι δὲ νομαλοῖσι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φεύγουσι, μὴ
 τοῖ γε ὦν ἄλλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥκιστα, ὥς διέδεξαν Ἀναχάρσι
 τε καὶ δευτέρῳ αὐτοῖς Σκύλη. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀναχάρσις ἐπέειπε γῆν

C. 74. ταύτη in dieser Beziehung. (Sch.) — αὐτομάτη, wie 2, 94. — μὲν verdächtigt Reiske. — διαγνοίη erg. εἰ oder πότερον. Di. 65, 1, 3. — δοκῇσι. Di. 39 unter δοκέω.

C. 75 § 1. τοὺς πέλους, die C. 73 erwähnten Filzzelte. — θυμιά-
 ται für θυμῆται einige Hsn. — μὴν ἀποκρατῇ ihn übertrifft,
 ungewöhnlich. zu 4, 50. 1. — ἀγάμενοι sich erfreuend, mit dem Da-
 tiv auch bei Platon Symp. 179, c und Xen. Kyr. 2, 4, 9. Ueblicher in diesem
 Sinne ἀγάλλεσθαι. (Ruhnken z. Tim. p. 8.) — ὠρύονται. zu 3, 117, 3. Viel-
 leicht eine Art von Berauschung. Niebuhr kl. Schr. I S. 363.

§ 2. κατὰ σώχουσι, κατατρίβουσι; auch das Simplex ist ziemlich ver-
 schollen. — τῆς κυπαρίσσου. Spr. 47, 14, 2. (15, 3.) Zweifel über das
 Folgende bei Neum. S. 295. — τὸ κατὰ σώχον. Der Da. wäre das
 Regelmässige. vgl. 2, 85. Es sind zwei Fügungen verbunden: sie streichen
 das Zerriebene und: sie bestreichen den Körper. — ἴσχει. Aehn-
 lich ἔχει 1, 69, 2. (Bä.) — καταπλαστός kommt sonst wohl nicht vor.

C. 76 § 1. καὶ οὗτοι gleichfalls, wie andre Völker namentlich die
 Aegyptier. — φεύγουσι χρᾶσθαι. zu 2, 91, 1. — μὴ τοῖ. μὴ π einige
 Hsn.: um nicht zu sagen, unter einander, d. h. nicht nur nicht. (Matthiae
 gr. Gr. § 610, 2. Der Ausdruck ist sehr anstössig. Nur zum Theil trifft Her-
 manns Bemerkung z. Vig. 166, der μὴ τοῖ für richtig hält: μὴ und ἥκιστα
 bezogen sich nicht auf φεύγουσι sondern auf den Gedanken: οὐ χρῶνται. Der
 Sinn sei: sie bedienen sich keiner fremden Einrichtungen, viel
 weniger anderer Völker, der Griechen aber am wenigsten.
 Der Sache gemässer schrieb er in der frühern Ausgabe: wirklich nicht
 einmal anderer Völker. Vielleicht ist die Stelle verfälscht. Möglich auch
 dass Her. selbst dormitirte. — ἄλλων für ἀλλήλων Hermann. Für die Rich-
 tigkeit der Aenderung mag ich nicht einstehe. vgl. gr. Spr. 51, 3 A. — Ἀνα-
 χάρσι dem (am) A. Das durch kann ein persönlicher Da. nicht bezeich-
 nen. — τοῦτο μὲν. Statt τοῦτο δὲ folgt C. 78, 1: πολλοῖσι δὲ etc. vgl. 2,

πολλὴν θεωρήσας καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλὴν ἐκομίζετο ἐς ἡθεα τὰ Σκυθῶν, πλείων [δὲ] δὲ 'Ελλησπόντιου προσίσχει ἐς Κίζικον, καὶ εὖρε γὰρ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνούς ὅρτην χάριτα μεγαλοπρεπῶς, εὗξατο τῇ μητρὶ ὁ 'Ανάχαρσις, ἦν σῶς καὶ ὑγίης ἀπονοσίησιν ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταῦτα κατ' αὐτὰ τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας καὶ πανγυρίδα στήσιν. ὥς δὲ ἀπλίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδύς ἐς τὴν κατέομένην 'Υλαίην (ἣ δ' ἐστὶ μὲν παρὰ τὸν 'Αχιλλεῖον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δεινδρέων παντοίων πλῆθ) ἐς ταύτην δὴ καταδύς ὁ 'Ανάχαρσις τὴν ὅρτην πᾶσαν ἐπετέλει τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν τις Σκυθῶν καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα ἐσήμνη τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν 'Ανάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν ἦν τις εἴρηται περὶ 'Αναχάρσιος, οὗ φασὶ μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο οἱ ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν 'Ελλάδα καὶ ξεινικοῖσι ἔθεισι διεκρήσατο. ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τιμνέω τοῦ 'Αριαπείδεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν 'Ιδανθύρσου τοῦ Σκυθῶν βασιλέως πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γινούρου τοῦ Σπαργαπείδεος, εἰ ὧν ταύτης ἦν τῆς οἰκίης ὁ 'Ανάχαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανῶν· 'Ιδανθύρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτείνας 'Αναχάρσιν. καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πειλο-77 πονησίῳ λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθῶν βασιλέως 'Ανάχαρσις ἀποπεμφθεὶς τῆς 'Ελλάδος μαθητὴς γένοιτο, ὅπως τε ἀπονοστήσας φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα 'Ελληνας πάντας ἀσχόλους εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην πλὴν Λακιδαιμονίων, τοῦτοισι δὲ εἶναι μούνοισι σωτηρόνως δοῦναι τε καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ' αὐτῶν 'Ελλήνων, ὁ δ' ὧν ἀνὴρ ὥσπερ πρότερον εἰρέθη διαφθάρη.

Οὗτος μὲν νῦν οὕτω δὴ τι ἐπρηξε διὰ ξεινικά τε νόμαια καὶ 'Ελληνικάς ὁμιλίας, πολλοῖσι δὲ χάριτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ 'Αρια-78 πείδεος ἐπαθε πυρηνπλήσια τούτῳ. 'Αριαπείδει γὰρ τῷ Σκυθῶν βα-

99, 1. (Sch.) — ἡθεα. zu 1, 15. — δὲ fehlt in einigen Hsn. und wird zu streichen sein, wenn hier der Nachsatz anfangen soll. — καὶ — γὰρ. zu 1, 24, 2.

§ 2. ἐς ἑωυτοῦ. zu 4, 5, 2. — κατ' ἄ. κατά Br. — τύμπανον. Lo-beck Agl. p. 307 s. — ἐκδησάμενος ἀγάλματα hatte sich heilige Bilderchen umgehängt. (Gr.)

§ 3. καὶ αὐτός, wie der erwähnte Skythe. — ὡς εἶναι. zu 1, 24, 4. — ἐπιτρόπου Meier erklärt Niebuhr I S. 355. — τῆς οἰκίης. zu 1, 99. — ἴστω. Paus. 1, 6, 8: εἰ ὁ Πτολεμαῖος Φιλίππου παῖς ἦν, ἴστω τὸ ἐπιμανὲς ἐς τὰς γυναῖκας κατὰ τὸν πατέρα κεκτῆμένος. (We.) Der seltene und seltsame Ausdruck galt etwa gleich mit δηλός ἴστω.

C. 77. ἀσχόλους εἰς beschäftigt mit. (Gr.) — εἶναι sei es gegeben. zu 2, 136, 2. — ἄλλως. zu 1, 187, 1. — ἄλλως πέπαισται ist leichtfertig wie zum Scherz erdichtet. — ἐπρηξε. zu 3, 26, 1.

σιλίει γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης· ἐξ Ἰστρινηῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται καὶ οὐδαμῶς ἐγχωρίης, τὸν ἡ μήτηρ αὕτη γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ χρόνῳ ὕστερον Ἀριαπείδης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπείδεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλέως, Σκύλης δὲ τὴν τε βασιληίην παρέλαβε καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ ὀνόμαζον ἦν Ὀποίη· ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη ἀσθή, ἐξ ἧς ἦν Ὀρικος Ἀριαπείδει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθίων ὁ Σκύλης διαίτη οὐδαμῶς ἡρέσκειτο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παιδεύσιος τῆς ἐπιπαιδευτο, ἐποίησεν τε τοιοῦτο· εὖτε ἀγάγοι τὴν σιραιτὴν τὴν Σκυθίων ἐς τὸ Βορυσθενεΐτων ἄστυ (οἱ δὲ Βορυσθενεΐται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μιλησίους), ἐς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν σιραιτὴν καταλείπεσκε ἐν τῇ προουσιέῳ, αὐτὸς δὲ ὅπως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος καὶ τὰς πύλας ἐγκλησίει, τὴν σιολὴν ἀποθήμενος τὴν Σκυθικὴν λάβεσκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα, ἔχων δ' ἂν ταύτην ἡγόραζε οὔτε δορυφόρων ἐπομένων οὔτε ἄλλου οὐδενός (τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσαν, μὴ τίς μιν Σκυθίων ἴδοι ἔχοντα ταύτην τὴν σιολὴν), καὶ τὰλλα ἐχρᾶτο διαίτῃ Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱερὰ ἐποίει κατὰ νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρέψειε μῆνα ἢ πλεόν τοῦτου, ἀπαλλάσσειτο ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν σιολὴν. ταῦτα ποιεέσκε πολλάκις, καὶ οἰκίαν τε ἐδείματο ἐν Βορυσθενεΐ καὶ γυναῖκα ἔγχευε ἐς αὐτὰ ἐπι-
 79χωρίην. ἐπεῖτε δὲ ἔδεε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοιῆσδε. ἐπιθύμησε Διονύσῳ Βακχεῖω τελεσθῆναι, μέλλοντι δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν ἐγένετο φάσμα· μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενεΐτων τῇ πόλει οἰκίτης· μεγάλης καὶ πολυτελέος περιβολή, τῆς καὶ ὀλίγον τι πρότερον τουτέων μνήμην εἶχον, τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου 2σφίγγες τε καὶ γρύπες ἐστίασαν· ἐς ταύτην ἡ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος. καὶ ἡ μὲν κατεκῆ πᾶσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἵνεκα ἔσπον ἐπέτελεσε τὴν τελετὴν. Σκύθαι δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· οὐ γάρ φησι οἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἐνά-

C. 78 § 1. Ἰστρινηῆς für Ἰστρινῆς We. — αὕτη, eine hellenische. — τὴν γυναῖκα τοῦ π. Neum. S. 297 f. 301. — Ἑλλὰς ὡνή Plut. Krass. 31. vgl. Ἰάς 4, 95, 1.

§ 2. ἀσθή eine eingeborne und freie (Schf.) — ἡρέσκειτο wurde befriedigt. So von att. Prosaikern Thukydides. Kr. dort zu 1, 35, 1. — τοιοῦτο. zu 1, 178, 1. 2, 52; ohne π, wie 1, 197. — εὖτε nur noch 2, 63, 1. 6, 27. 7, 193. 209, 1. (Lh.) Di. 54, 17, 1. — σφέας. zu 1, 4, 1.

§ 3. τὴν Σκυθικὴν. Neum. S. 287. — ἐφύλασσαν, οἱ παρθένης. — ἔγχευε ἐς ἀντὶ brachylogisch für ἔγχευε καὶ ἡγάγετο ἐς αὐτήν. vgl. 9, 108. Lys. 1, 6: ἔδοξε μοι γῆμαι καὶ γυναῖκα ἡγαγόμεν ἐς τὴν οἰκίαν. (We.) gr. Spr. 68, 21, 4.

C. 79 § 1. ἔδεε — γενέσθαι. zu 1, 8, 1. — ἐς χεῖρας ἄγεσθαι. zu 1, 126, 3. — ὀλίγον. ὀλίγω die meisten Hsn. Di. 48, 15, 10. — γρύπες. Voss. Mythol. Br. I S. 306. — ἐνέσκηψε. zu 1, 103, 2. — βέλος Blitz, wie 7, 10, 6 u. öfter bei Dichtern. Va. zu Eur. Hipp. 580.

§ 2. ὀνειδίζουσιν ohne περί beim Ge. — ἐξευρίσκειν anzuer-

γει ἀνθρώπους. ἐπέτε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχεῖω ὁ Σκύλης, διεδρηπέ-
τευσεν τῶν τις Βορυσθενείτων πρὸς τοὺς Σκύθας, λέγων· “ἡμῖν γὰρ
καταγελάτε, ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ ἡμεῖς ὁ θεὸς λαμβάνει·
νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλεῖα λελάβηκε καὶ βακχεύει
καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστεῖτε, ἐπεσθε καὶ ὑμῖν ἐγὼ
δείξω.” εἰποντο τῶν Σκυθῶν οἱ προεστέωτες καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν
ὁ Βορυσθενείτης λάθρη ἐπὶ πύργον καίῃσε. ἐπέτε δὴ παρήγε σὺν τῷ
Θιάσῳ ὁ Σκύλης καὶ εἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφο-
ρὴν μεγάλην ἐποιήσαντο, ἐξελθόντες δὲ ἐσήμαινον πίσση τῇ σιρατιῇ
τὰ ἰδοιεν. ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαυνε ὁ Σκύλης ἐς ἡθεα τὰ ἐωνιοῦ,⁸⁰
οἱ Σκύθαι προστησάμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκτιμασάδην, γεγο-
νόια ἐκ τῆς Τήρῳ θυγατρός, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ, ὁ δὲ μαθὼν
τὸ γινόμενον ἐπ’ ἐωνιῷ καὶ τὴν αἰτίην δι’ ἣν ἐποίετο, καταφεύγει ἐς
τὴν Θρηάκην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκτιμασάδης ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ
τὴν Θρηάκην. ἐπέτε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἡντιάσαν μιν οἱ Θρη-
αίς, μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψειν ἐπεμψε Σιτάλκης παρὰ τὸν Ὀ-
κτιμασάδην λέγων τοιάδε· “ὦ δει ἡμεῖς ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μένα
μεν τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ μεν ἀδελφεόν. σὺ τ’ ἐμοὶ ἀπόδος
τοῦτον καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι· σιρατιῇ δὲ μήτε σὺ
κινδυνεύῃς μήτ’ ἐγώ.” ταῦτά οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκρηκυέτο·
ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκτιμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκῳ πεφευγὼς τοῦτον.
ὁ δὲ Ὀκτιμασάδης καταινέει ταῦτα, ἐκδούς δὲ τὸν ἐωνιοῦ μήτρωα
Σιτάλκῃ ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν
τὸν ἀδελφεὸν ἀπήγετο, Σκύλῳ δὲ Ὀκτιμασάδης αὐτοῦ ταύτη ἀπέτα-
με τὴν κεφαλὴν. οὕτω μὲν περιστέλλουσι τὰ σφέτερα νόμοις Σκύθαι,
τοῖσι δὲ παρακτιωμένοισι ξεινικούς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

Πλήθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρεκέως πυθέ-⁸¹
σθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ὀριθμοῦ ἤκανον· καὶ γὰρ
κάρτα πολλοὺς εἶναι σφεας καὶ ὀλίγους ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε
μέντοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὅψιν. ἔστι μεταξὺ Βορυσθενέος τε ποταμοῦ
καὶ Ὑπίνος χῶρος, οὐνομα δὲ οἱ ἔσις Ἐξαμπαῖος· τοῦ καὶ ὀλίγον
τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, φάμενος ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος
πικροῦ εἶναι ἀπ’ ἧς τὸ ὕδωρ ἀπορρέον τὸν Ὑπριν ἄποτον ποιεῖν.

kennen. — τῷ Βακχεῖω. Voss Myth. Br. V S. 2. — διεδρηπέτευσεν für
διηπάστευσεν oder διηπίστευσεν Dindorf.

§ 3. γάρ. Der Zusammenhang: da ihr uns verlacht, so will ich euer
Unrecht darthun. — οὗτός νυν; — κατεῖσε für ἐκάπσε oder κάπσε Va.

C. 80 § 1. ἐπ’ ἐωνιῷ. zu 1, 61, 2. — ἡντιάσαν μιν. Di. 47, 14, 6.

§ 2. τ’ ἐμοὶ für τί μοι Schäfer. — αὐταῦ ταύτη. zu 1, 189, 2. —
περιστέλλουσι. zu 2, 147, 2.

C. 81 § 1. ὡς Σκύθας εἶναι. Di. 55, 1, 1. Plat. Gorg. 517, b: οὐδ’
ἐγὼ φέγω τοὺτους, ὡς γε διακόνους εἶναι πόλεως — ὀλίγον. ὀλίγῳ einige
Hsn. zu 4, 79, 1. — πρότερον 4, 52.

ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κείται χαλκήιον, μεγάλη καὶ ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πανσάνης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε.
 ὅς δὲ μὴ εἰδὲ πῶ τοῦτον, ὥδε δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας εὐπε-
 τῶς χωρεῖ τὸ ἐν Σκύθῃσι χαλκήιον, πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο
 χαλκήιον ἐστὶ δακτύλων ἑξ. τοῦτο ὧν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἅπ' ἀρδίων
 γαίνεσθαι. βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὐνομίᾳ εἶναι
 Ἀριαντάν, [τοῦτον] εἰδέναι τὸ πλήθος τὸ Σκυθίων κελεύειν μιν πάν-
 τας Σκύθας ἄρδιν ἑκαστον μίαν ἀπὸ [τοῦ] οἰστοῦ κομίσαι· ὅς δ' ἂν
 μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπέλει. κομισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἀρδίων
 καὶ οἱ δοῦναι ἑξ αὐτῶν μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων
 δὴ μιν τὸ χαλκήιον ποιῆσαι τοῦτο καὶ αἰαθεῖναι ἐς τὸν Ἑξαμπαῖον
 82 τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλήθους τοῦ Σκυθίων ἤκουον. Θωνμάσια
 δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἣ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους
 καὶ ἀριθμὸν πλείους, τὸ δὲ ἀποθωνμάσαι ἄξιον καὶ πάρεξ τῶν
 ποταμῶν καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου παρέχεται, εἰρήσεται· ἴχνος
 Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ ἑνεόν, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρός, ἐστὶ
 δὲ τὸ μέγαθος δέκηχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμὸν. τοῦτο μὲν νυν τοι-
 οῦτό ἐστι, ἀναβήσομαι δὲ ἐς τὸν κατ' ἀρχὰς ἦμα λέγων λόγον.

83 Παρυσκευαζόμενον Λαρεῖον ἐπὶ τοὺς Σκύθας καὶ ἐπιπέμποντος
 ἀγγέλους ἐπιτάξοντος τοῖσι μὲν πεζὸν σιραιόν, τοῖσι δὲ νέας παρέ-
 χειν, τοῖσι δὲ ζευγνύναι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον, Ἀριάβανος ὁ Ὑσιά-
 σπεις, ἀδελφεὸς ἑὼν Λαρεῖου, ἐχρήζετο μηδαιμῶς αὐτὸν σιραιτὴν ἐπὶ
 Σκύθας ποιεῖσθαι, καταλέγων τῶν Σκυθίων τὴν ἀπορίην. ἀλλ' οὐ γὰρ
 ἐπειθε συμβουλευὼν οἱ χρηστά, ὁ μὲν ἐπέπαινε, ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ τὰ
 84 πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυε τὸν σιραιὸν ἐκ Σούσων. ἐνθαῦτα τῶν
 Περσῶν Οἰόβυζος ἐδεήθη Λαρεῖου τριῶν ἐόντων οἱ παίδων καὶ πάν-
 των σιρατευσμένων ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη ὡς φίλῳ
 ἐόντι καὶ μετρίῳ δεδομένη πάντας τοὺς παῖδας καταλείπειν. ὁ μὲν
 δὴ Οἰόβυζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς νύκτας σιραιτῆς ἀπολελεύ-
 σθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπὶ τούτων ἐπεσιτωίας ἀποκτεῖναι πάντας
 τοὺς Οἰοβύζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες αὐτοῦ ταύτην

§ 2. καὶ ἑξαπλήσιον. zu 1, 93, 1. Eine Berechnung bei Neum. S. 225 f. Ueber die Sache Neum. S. 223 ff. — κρητῆρος, den mit der Inschrift Athen. 12 p. 536 erwähnt. (Va.) — εὐπετῶς gut und gern. vgl. 1, 193, 3. — ἀρδίων. zu 1, 213.

§ 3. τοῦτον. βουλόμενον wollte Reiz zufügen, ohne welches die Epanalepsis anstößig ist. Vielleicht stecken in dem τοῦτον noch zu Ἀριαντάν gehörige Sylben. — ἀπὸ τοῦ. ἀπό του? — χρῆμα. zu 3, 109, 2

C. 82. καὶ πάρεξ auch, noch ausser. (lg. u. Struve.) — δέκηχυ. vgl. 2, 91, 2. — κατ' ἀρχὰς 4, 1. — ἦμα λέγων. zu 1, 5, 2.

C. 83. ἀπορίην. 4, 46, 2: ἀποροι προσμίγειν. — ἐχρήζετο für ἐχρηζε Bk. — σιραιτὴν für σιραιτήν We. — ἀλλὰ — γὰρ. zu 1, 14, 3.

C. 84. τοὺς ἐπὶ τούτων ἐπεσιτωίας die diesen (solchen) Geschäften Vorstehenden. vgl. 7, 117. Xen. Mem. 3, 5, 21: πάντες ὅσοι

ἐλείποντο· Δαρείος δὲ ἐπέλτε πορευόμενος ἐκ Σούων ἀπείκετο τῆς⁸⁵
 Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βύσπορον, ἵνα ἔξενκτο ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐς-
 βάς ἐς νέα ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυνέας καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς
 Ἑλληνές φασι εἶναι, ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ ἐθρεῖτο τὸν Πόντον,
 ἵοντα ἀξιοθέτητον. πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θωυμασιώτατος·
 τοῦ τὸ μὲν μῆκος εἰσι στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι, τὸ δὲ
 εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτοῦ ἐωντοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι.
 τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα ἐστὶ εὖρος τέσσαρες στάδιοι· μῆκος δὲ²
 τοῦ σιόματος, ὃ αὐγὴν, τὸ δὴ Βύσπορος κέκληται, καὶ ὃ δὴ ἔξενκτο
 ἡ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστὶ. τίλει δ' ἐς τὴν Προ-
 πονίδα ὁ Βύσπορος. ἡ δὲ Προπονίς, ἐοῦσα εὖρος μὲν σταδίων πεν-
 τακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλή-
 σποντον, ἵοντα στεινότητα μὲν ἐπὶ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίων.
 ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλεῖται.
 μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὥδε. νηὺς ἐπλέων μάλιστά κη κατανύει ἐν μα-⁸⁶
 κρημερῇ ὀργυιᾷ ἐπιαικισμυρίας, νυκτὸς δὲ ἑξακισμυρίας. ἦδη ὦν
 ἐς μὲν Φῶσιν ἀπὸ τοῦ σιόματος (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρό-
 τατον) ἡμερέων ἐντέα πλὺς ἐστὶ καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται ἑνδεκα μυ-
 ριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιῶν γίνονται, ἐκ δὲ τῶν ὀργυιῶν τουτέων
 στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι εἰσι. ἐς δὲ Θεισχυρὴν τὴν ἐπὶ
 Θερμῶδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Σινδικῆς (κατὰ τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόν-

τούτων ἄρχουσιν ἔχουσι δεῖξαι ὁπόθεν ἔμαθον ταῦτα ἐφ' οἷς ἐγχεσάσιν. vgl. Spr.
 68, 87 (44). 4. — ἐλείποντο für ἐλίποντο Bekker.

C. 85 § 1. ἱρῷ. Man versteht den berühmten Tempel des Ζεὺς οὐριος
 an der Mündung des Pontos an der asiatischen Küste, vielleicht bei dem
 heutigen Anadolı-kavak, nach Kruse: Ueber Herodots Ausmessung des Pon-
 tus Euxinus etc S. 7. 32 ff vgl. Buttmann Lexil. II S. 82 f. — θωυμασιώ-
 τατος. gr. Spr. 47, 28, 6. — τὸ μῆκος. Schon Rennel bemerkt (in Bre-
 dows Untersuchungen II S. 464) dass Herodot dem Pontos eine falsche Grösse
 und Gestalt gebe. Kruse nimmt an: „die grosse Anzahl von Stadien die Her.
 sowohl für die-Breite als Länge angiebt rührt davon her, weil er annahm dass
 das Schiff wonach er rechnet auch des Nachts gefahren sei.“ Die Ausführung
 dieser Ansicht S. 11 ff — ἐωντοῦ. zu 1, 193, 3.

§ 2. τέσσαρες. Mindestens ein Drittel zu wenig. Doch hat die reis-
 sende Strömung vielleicht erst nach Her. zwei Stadien weggespült. Kruse
 S. 33 ff. — τό bezieht sich auf στόμα, indem ὁ αὐγὴν wie parenthetisch zu-
 gefügt ist (Sch) — καὶ ὁ. vgl. 4, 87 E. vgl. Kruse S. 108 ff. — ἐπὶ. Kr. zu
 Xen. 4, 6, 11: τὸ ὄρος ἐστὶ πλέον ἢ ἐφ' ἐξήκοντα σταδίους. Diese Angabe des
 Her. ist ziemlich genau. Kruse S. 43. — πεντακοσίων. Zu viel. Kruse
 S. 45 f. — τετρακοσίων καὶ χιλίων. Vielleicht vierzig Stadien zu viel.
 Kruse S. 49 f. — καταδιδοῖ strömt hinab, intransitiv, wie ἐκδιδοῖ.
 Ungewöhnlich. — στεινότητα für στεινότητι Sch. — ἐπὶ. vgl. 7. 34. So
 ungefähr auch Andre. Kr. zu Xen. An. 1, 4, 9 grosse Ausg. Kruse S. 79
 nimmt zehn bis elf Stadien an.

C. 86 § 1. ἐπιαικισμυρίας. Zu viel. zu 1, 203, 4. vgl. Rennel S. 390.
 Kruse S. 22. — ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν, unstreitig 1,110,000. Kruse
 S. 9. Ueber die Einschlebung des μυριάδες Kr. zu Thuk. 1, 87, 4.

του εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερῶν καὶ δύο νυκτῶν πλόος· αὐταὶ δὲ τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιῶν γίνονται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλησποντος οὕτω τέ μοι μεμετρεῖται καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι, παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος ἐκδιδούσαν ἐς ἔωυτὸν οὐ πολλῶ τεφ' ἐλάσσω ἔωυτοῦ, ἣ Μαιῆτις τε καλεῖται καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

87 Ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθέησεν τὸν Πόντον, ἐπλεε ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλῆς Σάμιος· θεισάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῶ λίθου λευκοῦ, ἐνταμῶν γράμματα ἐς μὲν τὴν Ἀσσύριαν ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικήν, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε. ἦγε δὲ πάντα τῶν ἦρχε· τουτέων μυριάδες ἑξήριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι, νέες δὲ 5 ἑξακόσαιοι συνελέχθησαν. τῇσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτησι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τουτέων, ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμματίων Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χώρος τὸν ἔξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ σιόματι ἱεροῦ.

88 Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, ἥσθεις τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι δέκα· ἂπ' ὧν δὴ Μανδροκλῆς ἀπαρχήν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου καὶ βασιλεῖα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ κατήμενον καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαλόντα, ταῦτα γραψάμενος ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἡραῖον, ἐπιγράψας τάδε.

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδροκλῆς Ἡρῇ μνημόσυνον σχεδίσας,

αὐτῷ μὲν στέφανον περιθείς, Σαμίοισι δὲ κύδος,

Δαρεῖον βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

89 ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεῦξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα ἐγένετο, Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι

§ 2. Σινδικῆς für Ἰνδικῆς We. — εὐρύτατον. zu 4, 62, 1. 7. 199. — μοι μεμετρεῖται heisst wohl nur: das Maas ist von mir berechnet. — Μαιῆτις. Μαίης Neum. S. 534. — μήτηρ. zu 4, 52.

C. 87 § 1. ἐς μὲν τὴν. gr. Spr. 50, 1, 13. — ἔθνεα, eigentlich appositiv zu γράμματα, kurz für: eine Inschrift welche die Völker erwähnte. (Sch.) Bā. will ἔθνεα wie ζεῦξιν C. 88 erklären.

§ 2. Ὀρθωσίης. Ueber sie Müller die Dorier I S. 381 ff. (Bā.) — ἱεροῦ. zu 4, 85, 1.

C. 88. πᾶσι δέκα mit zehn Stücken jeder Art erklärt man. vgl. zu 1, 50, 1. Der Fall 9, 81 ist doch verschieden, und an unserer Stelle, fürcht' ich, ist etwas gefälscht. — ζῶα γραψάμενος. Di. 46, 18, 2. — τὸ Ἡραῖον, zu Samos, dessen Heräon vorzugsweise berühmt war. vgl. 3, 60, 2. (We.) Natürlich wollte M. seine Vaterstadt ehren. — βασιλέος. Di. 48, 2, 2.

Ἰωσι παραγγέλλας πλέειν ἐς τὸν Πόντον μέχρι Ἰστροῦ ποταμοῦ, ἐπειὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν ζευγινύνας τὸν ποταμόν· τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἰωνεὺς τε καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς τὰς Κυνάεας διεκπλώσας ἐπλεε ἰθὺ τοῦ Ἰστροῦ, ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστροῦ, ἐξεύγνυε. Δαρεῖος δὲ ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδὴν, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηκῆς, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. ὁ δὲ 90 Τεάρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος τὰ τε ἄλλα τὰ ἐς ἅκεσιν φέροντα καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκείσασθαι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσαεράκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτέων εἰσὶ ψυχραὶ αἱ δὲ θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτὰς ἐστὶ ἴση ἐξ Ἡραίου τε πύλιος τῆς παρὰ Περὶνθου καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρῃ. ἐκδιδότ' δὲ ὁ Τεάρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμόν, ὁ δὲ Κοντάδεσδος ἐς τὸν Ἀγριάνην, ὁ δὲ Ἀγριάνης ἐς τὸν Ἑβρον, ὁ δὲ ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῷ πόλι. ἐπὶ τοῦτον ὧν τὸν ποταμὸν ἀπικό- 91 μενος ὁ Δαρεῖος ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἦσθεις τῷ ποταμῷ στήλην ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα, γράμματα ἐγγράψας λέγοντα τὰδε. "Τεάρου ποταμοῦ κεφαλαὶ ὕδωρ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον παρέχονται πάντων ποταμῶν· καὶ ἐπ' αὐτὰς ἀπικετο, ἐλαύνων ἐπὶ Σκύθας στρατόν, ἀνὴρ ἄριστός τε καὶ κάλλιστος πάντων ἀνθρώπων, Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, Περσέων τε καὶ πάσης τῆς ἡπείρου βασιλεύς." ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγράφη.

Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦθεν ὀρηθεὶς ἀπίκετο ἐπ' ἄλλον ποταμὸν τῷ 92 ὄνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδείξας χωρίον τῇ στρατιῇ ἐκλίευε πάντα ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξιώντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεγμένον τοῦτο χωρίον. ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπειτέλεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν ἀπήλαυε τὴν στρατιήν. πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἰστρον, πρῶτους αἰρέει Γέτας τοὺς ἀθα- 93 νατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρηκῆς καὶ

C. 89. αὐτόν ipsum. ein betontes ihn, Objectsac. — ἰθὺ. Di. 3, 4, 4.

C. 90. τὰ ἐς für ἐς Kr. — ἅκεσιν, auch 4, 109, nicht bei Attikern. — φέροντα. zu 1, 10. — ἀκείσασθαι hängt auch von ἄριστος ab. (lg.) Spr. 55, 3, 2. (3.) — αἱ πηγαί. gr. Spr. 47, 28, 4.

C. 91. ἐλαύνων. zu 1, 164, 1. — κεφαλαι für πηγαί, ungew. — δὴ für δὲ eine Hs. Doch könnte δὲ hier im Ggs. zu der Inschrift C. 88 stehen. vgl. zu 4, 12.

C. 92. ἀπήλαυε. zu 1, 164, 1.

C. 93. ἀθανατίζοντας, erklärt C. 94. vgl. Kr. zu Arr. An. 1, 3, 2.

ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλούμενοι δὲ Σκυρμιάδαι καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Ἀαρεῖ· οἱ δὲ Γέται πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπόμενοι αὐτίκα ἐδουλώθησαν, 94 Ὁρκίων ἰόντιες ἀνδρείοτατοι καὶ δικαιοῦτατοι. ὀθανατίζουσι δὲ τὸνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἐξωτοὺς νομίζουσι, ἵναί τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα· οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελίζιν. διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφέων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλόμενοι τῶν ἂν ἐκασίποτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὥδε· οἱ μὲν αὐτέων ταχθέντες ἀκόντια τρία ἔχουσι, ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπόμενου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον ῥιπτεῦσι ἐς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ ἀποθάνη ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἴλεως ὁ θεὸς δοκέει εἶναι· ἦν δὲ μὴ ἀποθάνη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοι μὲν ἄνδρα κακὸν εἶναι, αἰτησάμενοι δὲ τοῦτον ἄλλον ἀποπέμπουσι. ἐντέλλονται δὲ εἰ ζῶντι. οὔτοι οἱ αὐτοὶ Ὁρκίους καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπειλεῦσι τῷ θεῷ, οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον.

95 Ὡς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκούντων Ἑλλήνων καὶ Πόντιον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, ἵόντα ἄνθρωπον, δουλεύσαι ἐν Σάμῳ, δουλεῦσαι δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν γενόμενον ἐλεύθερον χρήματα κτήσασθαι συχνά, κτησάμενον δὲ ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἐξωτοῦ· ἅτε δὲ κακοβίων τε ἰόντων τῶν Ὁρκίων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον ἐπισιτάμενον δισαῖάν τε Ἰάδα καὶ ἥθεα βαθύτερα ἢ καὶ αὐτὰ Ὁρκίους, οἷα Ἑλλήσι τε ὁμιλήσαντι καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀσίων τοὺς πρῶτους καὶ εὐωχέοντα ἀναδιδάσκειν ὥς οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθάνονται, ἀλλ' ἤξουσι ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα αἰεὶ περιόντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐποίησε τὰ καταλεχθέντα καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατὰ γαῖον οἶκημα ἐποίητο· ὥς δὲ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Ὁρκίων ἦφα-

C. 94 § 1. ἀγνωμοσύνη unvernünftiger, unberechneter Widerstand. vgl. 5. 83, 1. — οὔτε. Hier folgt eine vorbereitende Episode und das τόνδε τὸν τρόπον wird erst durch ὥδε erneuert. — διὰ πεντετηρίδος alle vier Jahre, zu 2, 4, 1. — ταχθέντες aufgestellt. — διαλαβόντες. zu 1, 114, 2. — μετέωρον. Spr. 57, 4. (4, 2.)

§ 2. τοῖσι δέ. zu 4, 68, 2.

C. 95 § 1. ὑπαφρονεστέρων ein wenig bornirter als Andre, ein sonst ungew. Compositum. — Ἰάδα, wie Ἑλλάς 4, 78, 1. vgl. 5. 83, 1. 87, 2. 88. — οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ, οὐ τῷ ἀσφατάτῳ, ἀλλὰ δηλαδὴ ἀνάπαλιν τῷ πάννσοφῳ. (Eustathios) Ueber οὐ Kr. zu Thuk. 1, 5, 1. — ἢ καὶ αὐτὰ. Spr. 49. 2, 8. (49. 4.)

§ 2. ἐν ᾧ. während. (Sch.) — κατὰ γαῖον o., ἀντὶ τῶν π. χωρίων. Strabon VII p. 298. (Va.)

νίσθη, καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγειον οἶκημα διαιτᾷτο ἐπ' ἔτεα
τρία· οἱ δὲ μιν ἐπόθειον τε καὶ ἐπένθειον ὡς τεθνεῶτα· τειύρην δὲ
ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρήξι καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ
Ζάλμοξις. ταῦτά φασί μιν ποιῆσαι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ 96
τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω οὔτε ὧν πιστεύω τι λήν, δο-
κέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον γενέσθαι Πυ-
θαγόρει. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων
τις Γέησι οὗτος ἐπιχώριος, χαιρέτω.

Οὔτοι μὲν δὴ τῷ τρόπῳ τοιοῦτῳ χρεώμενοι, ὥς χειρῶθησαν ὑπὸ
Περσέων, εἰποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ· Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπύκειο καὶ 97
πεζὸς ἄμ' αὐτῷ στρατῷ ἐπὶ τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα διαβάντων πίντων
Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας τὴν σχεδὴν λύσαντας ἐπισθαι κατ' ἡ-
πειρον ἐωσιῶ καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώ-
νων λύειν καὶ ποιεῖν τὰ κελευόμενα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρον, σιραιηγὸς
ἑὼν Μυτιληναίων, ἔλεξε Δαρεῖω τάδε, πυθόμενος πρότερον εἴ οἱ γέ-
λον εἶη γνώμην ἀποδέεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀποδίσκυσθαι.
“ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις σιραιτεῦεσθαι τῆς οὔτε ἀρρομέοντος
φανήσεται οὐδὲν οὔτε πόλις οἰκομένη· σύ νυν γέφυραν ταύτην ἔα
κατὰ χώρην ἐστάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἵπερ μιν ἔξου-
ξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον προήξωμεν εὐρόντες Σκύθας, ἔστιαι ἀποδος
ἡμῖν, ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐρεῖν δυναμέμεθα, ἢ γε ἀποδος ἡμῖν ἀσφα-
λῆς· οὐ γὰρ ἔδεισά κως μὴ ἐσσωθῶμεν ὑπὸ Σκυθίων μάχῃ, ἀλλὰ
μᾶλλον μὴ οὐ δυνάμενοι σφεας εὐρεῖν πάθωμεν τι ἀλώμενοι. καὶ 8
τάδε λέγειν φασί τις ἂν με ἱμεωνίου εἵνεκεν, ὥς καταμείνω· ἐγὼ δὲ
γνώμην μὲν τὴν εὐρισκον ἀρίστην σοί, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω, αὐ-
τὸς μέντοι ἔσομαι τοι καὶ οὐκ ἂν λειφθῆην.” κάρτα τε ἦσθη τῇ
γνώμῃ Δαρεῖος καὶ μιν ἀμείψατο τοισίδε. “ἔτινε Λέσβιε, σώθέντος
ἡμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντι-
χρηστῆς συμβουλῆς χρησιόισι ἔργοισι ἀμείψωμαι.” ταῦτα δὲ εἰπας 98
καὶ ἀπάψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι καλέσας ἐς λόγους τοὺς
Ἰώνων τυράννους ἔλεγε τάδε. “ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη
ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν μετέσθω μοι, ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
τόνδε ποιεῖτε τάδε· ἐπιάν με ἴδητε ὑχίστια πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας,
ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρόνου λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης·
ἦν δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ ἡμέραι

C. 97 § 2. γὰρ — νύν. zu 3, 83, 1. — κως für κω Kr. — τι ein Unglück, euphemistisch. Kr. zu Xen. An. 5, 8, 6.

§ 3. ἐς μέσον. zu 3, 142, 2. vgl. 6, 129, 1. — ἡμεῦ — μοι. gr. Spr. 47, 4, 2.

C. 98. Ἴωνες als die zahlreichsten allein genannt konnten auch die Aeoler und Andre um so mehr mit befassen, da die Griechen überhaupt bei den Persern Jaoner hiessen. Ar. Ach. 104. — ἀποδεχθεῖσα, wie 4, 132.

τῶν ἀρμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν αὐτέων. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεῖτε οὕτω μετέδοξε, φυλιάσσετε τὴν σχεδίην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες ἔμοι μέγανως χαιρέισθε.” Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἶπας ἐς τὸ πρόσω ἠπείγετο.

- 99 Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Ὀρηλικὴ τὸ ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης ἡ Σκυθικὴ τε ἐκδέκεται καὶ ὁ Ἰστρος ἐκδίδοι ἐς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστρου ἐρχομαι σημανέων ἰὸ πρὸς θάλασσαν αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν. ἀπὸ Ἰστρου αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθικὴ ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλομένης Καρκιντίδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἰοῦσαν ὀρεινὴν τε χώρην καὶ προκειμένην τὸ ἐς Πόνιον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος μέχρι χερσονήσου τῆς τρηχέως καλομένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον καίηκει. ἐστὶ γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὐρῶν ἐς θάλασσαν φέρονται, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην καὶ τὴν πρὸς ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀιτικῆς χώρης· καὶ παραπλήσια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀιτικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίαιτο τὸν γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόνιον [τὴν ἄκρην] ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Ὀρικοῦ μέχρι Ἀναγλύστου δήμου. λέγω δὲ ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοις συμβαλλέειν. τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δὲ τῆς Ἀιτικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω· ὡς εἰ τῆς Ἱηπυγίης ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἱηπυγες ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου

gr. Spr. 50, 10, 3. — τῶν ἀρμμάτων die durch die Knoten bezeichnet werden vgl. 4, 136, 2. — μετέδοξε, abweichend von dem Befehle C. 97, 1.

C. 99 § 1. κόλπου — ταύτης indem dies Land sich als eine Art Busen hinzieht in den Winkel den die Donau bildet, die er sich zuerst gegen Osten, dann gegen Süden oder Südosten strömend denkt. vgl. Niebuhr kl. Schr. I S. 156 f. 356 f. — τὸ ἀπὸ Ἰστρου in Bezug auf die Strecke vom Istros an. — ἐς μέτρησιν bezieht sich wohl auf C. 101. (Bä.) — ἤδη. ἤδη ἢ? Ueber die Sache Neum. S. 216 f.

§ 2. τὸ δὲ — ἔθνος in Bezug auf die Strecke von diesem an besitzt das gegen dasselbe Meer sich erstreckende gebirgig seiende und in der Richtung nach dem Pontos zu vorspringende Land der taurische Volksstamm. vgl. 4, 100. — τὴν μὲν. Dem entspricht τὸ δ' ἀπὸ C. 100. (Lh.) — τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄ., unten τὴν πρὸς ἡῶ, τὴν ἡοίην 4, 100. Die Maetis. (Lh.) — τὰ δύο μέρη α zwei Seiten; der Artikel weiß nur drei gedacht werden gr. Spr. 50, 2, 8. vgl. C. 101. Als Halbinsel kennt Her. die Krim nicht. Niebuhr I S. 157. 355.

§ 3. παραπλήσια ähnlich, adverbial. (Sch.) ὡς εἰ wie wenn. Ungewöhnlich; über ὁμοῖα zu 3, 8, 1. — τῆς Σκυθικῆς hängt von ταύτῃ ab. (Valla.) — γουνόν Vorsprung, ins Meer vorlaufende Spitze, sonst nur bei Dichtern von fruchtbarem Gefilde. (Va.) Vgl. Kr. Stud. II S. 285. — τὴν ἄκρην ist wohl als Glossem zu γουνόν hier eingeschlichen; transitiv scheint man ἀνέχειν in diesem Sinne nicht gebraucht zu haben. — τὸν ἀπὸ gehört zu τὸν γουνόν. — ὡς εἶναι. zu 2, 10, 1. — ἐγὼ δέ. Di. 50, 1, 11. — ὡς εἰ, noch an das obige παραπλήσια νέμονται angeknüpft, etwas hart. —

λιμένος ἀποταμοίαιτο μέχρι Τύραντος καὶ νεμοίαιτο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα πολλὰ λέγω παρόμοια τοῖσι ἄλλοις· ἔοικε ἡ Ταυρικὴ.

Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς ἤδη Σκύθαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων¹⁰⁰ καὶ τὰ πρὸς Θαλάσσης τῆς ἡοῖης νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἑσπέρας καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος μέχρι Τανάιδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδίδοι ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου τὰ κατύπερθε, ἐς τὴν μεσόγαίαν φέροντα, ἀποκληῖται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ πρῶτων Ἀγαθύρων, μετὰ δὲ Νευρῶν, ἔπειτα δὲ Ἀνδροφάγων, τελευταίων δὲ Μελαγχλαίων. ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς ὡς¹⁰¹ ἐούσης τετραγώνου, τῶν δύο μερῶν κατηκόντων ἐς θύλασσαν, πάντη ἴσον τό τε ἐς τὴν μεσόγαίαν φέρον καὶ τὸ παρὰ τὴν θύλασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθένα δέκα ἡμερῶν ὁδός, ἀπὸ Βορυσθένεος ἰ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιήτιν ἑτέρων δέκα. καὶ τὸ ἀπὸ Θαλάσσης ἐς μεσόγαίαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίους τοὺς κατύπερθε Σκυθίων οἰκημένους ἔκκοσι ἡμερῶν ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίῃ ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω ἂν εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικύρσια τετρακισχίλων σταδίων καὶ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τὴν μεσόγαίαν φέροντα ἑτέρων τοσοῦτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἔστι μέγαθος τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἶοι τέ εἶσι τὸν Λα-⁽¹⁰²⁾ ρεου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μῦνοι, ἐπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ καὶ δὴ οἱ βασιλεῖς συνελθόντες ἐβουλευόντο ὡς σιρατοῦ ἐπιελάνοντος μεγάλου. ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλεῖς Ταύρων καὶ Ἀγαθύρων καὶ Νευρῶν καὶ Ἀνδροφάγων καὶ Μελαγχλαίων καὶ Γέλωνων καὶ Βουδίνων καὶ Σαυροματέων. τούτων¹⁰³ Ταῦροι μὲν νόμοις τοιοῖσιδε χρέωνται. θύουσι μὲν τῇ παρθένῃ τοῖς τε ναυηγούσι καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἀπειριχθέντας, τρόπον τοιῷδε· καταρξάμενοι ῥοπαλῶ παῖονσι τὴν κεφαλὴν. οἱ μὲν δὴ λήγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ὠθέουσι κάτω (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδρυνται τὸ ἱρόν), τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρη-

ἀποταμοίαιτο für sich den Landstrich abgeschnitten hätte. — τοῖσι ἄλλοις· für ἄλλα τοῖσι. (Sch.)

C. 100. τὸ δ' ἀπὸ. zu 4, 99, 1. — Νευρῶν erg. ὑπό.

C. 101. τῆς Σκυθικῆς hängt ab von τὸ γέρον etc. (Lh.) Ueber die Sache Niebuhr I S 156. 356 f. u. Neum. S. 215. — ἡ ἡμερησίῃ. zu 1, 72, 2. — συμβέβληται ist berechnet. Das Medium so 2, 31. 6, 68, 1. 65, 2. (Sch.) Spr. 52, 10, 5. (11.) — ἑτέρων τοσοῦτων eben so viel. Kr. Stud. II S. 251. Ueber die Sache Neum. S. 202.

C. 102. λόγον. zu 1, 97, 1. — ἰθυμαχίῃ noch 4, 120, 1, sonst nirgends.

C. 103 § 1. μὲν. Dem entspricht πολεμίους δὲ § 2. (Lh.) — τῇ παρθένῃ. vgl. § 2. Müller die Dorier I S. 385 u. Neum. S. 323. 423. 426. u. Voss Myth. Br. III p. 199. — ἀπειριχθέντας für ἐπαναχθέντας Sch. Jenes gebraucht Her. öfter für verschlagen werden. vgl. 2, 114. 4, 164, 1. (Sch.)

- μνοῦ λέγουσι ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τῇ θύουσι λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς αὖ χειρώσωνται ποιεῦσι τὰδε· ἀποταμῶν ἕκαστος κεφαλὴν ἀποφέρειται ἐς τὰ οἴκῳ, ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀιαπείρας ἰστῆ ὑπὲρ τῆς οἰκῆς ὑπερέχουσιν πολλόν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κυπνοδόκης. φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκῆς πάσης ὑπεραιω-
 104 ρέεσθαι. ζῶουσι δὲ ἀπὸ ληΐης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δὲ ἀβρό-
 ταιοὶ ἄνδρες εἰσὶ καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα, ἐπίκοιμον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μῆξιν ποιεῦνται, ἵνα κασιγνητοὶ τε ἀλλήλων ἔωσι καὶ οἰκῆοι ἐόντες πάντες μήτε φθόνῳ μήτ' ἔχθρῃ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαια Θρήξι προσεχωρήκασιν.
- 105 Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι, γενεῇ δὲ μῆ ἡ πρό-
 τερόν σφεας τῆς Λαρείου στρατηλασίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπ' ὄφλων· ὄφιας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέβαινε, οἱ δὲ πλεῦνες αἰῶθιν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον, ἐς ὃ πιεζόμενοι οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τὴν ἐσωτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι· λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλή-
 νων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων ὡς ἔτεος ἐκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας καὶ αὐτὶς ὀπίσω ἐς τὸ αὐτὸ καίσιταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι, λέγουσι
 106 δὲ οὐδὲν ἔσσαν καὶ ὁμνῦσι δὲ λέγοντες. Αἰδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἥθια, οὔτε δίκην νομίζοντες οὔτε νόμῳ οὐ-
 δενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην [ἔχουσι], ὀρθρωποφαγέουσιν δὲ μούνοι τοῦ-
 107 των. Μελάγχλαινοι δὲ εἴματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἐκ' ὧν
 108 καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι, νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδί-
 νοι δέ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστί καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη, οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γελωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγαθος κῶλον ἕκαστον τριήκοντα

§ 2. ἰστῆ. ἰσθῆι Br. Di. 36, 1, 2. — μάλιστα erklärt Sch. wenigstens, es mit ὑπερέχουσιν verbindend; schwerlich richtig

C. 104. τὰ νόμαια προσεχωρήκασιν in Ansehung der Bräuche nähern sie sich. vgl. 1, 172 (Sch)

C. 105. κατέλαβε. zu 2, 66, 1. 152, 1. — ὑπό, als ob ἐκπεσεῖν vorherginge. — ἐς ὃ bis, auch hier. — κινδυνεύουσι scheinen, in diesem Sinne bei Her. nur hier. (We.) — λύκος. Neum. S. 109. — τὸ αὐτό, menschliche Gestalt.

C. 106. νομίζοντες übend. zu 1, 142, 1. — ἔχουσι hat man nach Reiz zugefügt; statthaft wäre auch ἔϊσι. Ohne Verbum wär' es ein Zeugma. zu 3, 135, 1. — ἀνθρωποφαγέουσιν μούνοι τούτων mit Reiz hieher gestellt folgt in den Hsn. nach ἐπωνυμίας ἔχουσι C. 107.

C. 107. ἐκ' ὧν nach denen. zu 1, 14, 3.

C. 108. γλαυκόν bezieht man auf die Augen, πυρρόν auf das Haar. — ἐστί. gr. Spr. 63, 1, 3. — πεπόλισται eben so 5, 52, 4. 7, 59. (We.) Eig. nur dialektisch. Kr. zu Xen. An. 6, 4, 4. — κῶλον. zu 2, 126, 1. — νηοῖσι.

σταθίων ἐστί, ὑψηλὸν δὲ καὶ πᾶν ξύλινον, καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναί
καὶ τὰ ἱρά. ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱρά Ἑλληνικῶς κα-
τεσκευασμένα ἀγάλμασι τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλλύνοισι, καὶ τῷ
Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ
τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες, ἐκ δὲ τῶν ἐμπορίων ἐξαναστίντες οἴκησαν ἐν
τοῖσι Βουδῖνοισι· καὶ γλῶσση τὰ μὲν Σκυθικῇ τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρέ-
ωνται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλῶσση χρέωνται καὶ Γελωνοί. ἀλλ' 109
οὐδὲ θίαιτα ἢ αὐτῇ ἔστι Γελωνοῖσι καὶ Βουδῖνοισι· οἱ μὲν γὰρ
Βουδῖνοι ἐόντες αὐτόχθονες νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτραγέουσι
μοῦνοι τῶν ταύτη, Γελωνοὶ δὲ γῆς τε ἐργάται καὶ σιτοφάγοι καὶ κή-
πους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδέην ὁμοῖοι οὐδὲ τὸ χρώμα. ὑπὸ μέντοι
Ἑλλήνων καλεῖνται καὶ οἱ Βουδῖνοι Γελωνοί, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι.
ἡ δὲ χώρα σφέων πᾶσά ἐστι δασέα ἰδῆσι παντοίῃσι· ἐν δὲ τῇ ἰδῇ
τῇ πλείστῃ ἔστι λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή καὶ ἔλος καὶ κάλαμος
περὶ αὐτήν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες ἀλίσκονται καὶ κάστορες καὶ ἄλλα
θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας πα-
ραγράφεται καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκessin.

Σαυροματίων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. οἱτε Ἕλληνες Ἀμαζόνες ἔμα- 110
χέσαντο (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Οἰόρπατα, δύναται δὲ
τὸ οὖνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτίοι· οἷον γὰρ κα-
λέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ κτείνειν), τότε λόγος τοὺς Ἕλληνας
ρικῆσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοῖ-
οισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἐδυνάετο ζωγρῆσαι, τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγῃ
ἐπιθεμένους ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς, 2
οὐδὲ πηδύλλοισι χρῶσθαι οὐδὲ ἰσιλοῖσι οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξε-
κοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέον-
ται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Κρημονούς. οἱ δὲ Κρημονοὶ εἰσι γῆς
τῆς Σκυθίων τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβάσαι ἀπὸ τῶν πλοίων
αἱ Ἀμαζόνες ὠδοπόρεον ἐς τὴν οἰκομένην. ἐντυχοῦσαι δὲ πρώτῃ
ἱπποφορβίᾳ τοῦτο διήρπασαν καὶ ἐπὶ τούτων ἱπποζόμεναι ἐληλίζοντο
τὰ τῶν Σκυθίων. οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα· 111
οὔτε γὰρ φωνὴν οὔτε ἰσθῆτα οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θάω-

zu 1, 181, 2. — τριετηρίδας. zu 2, 4, 1. — τὸ ἀρχαῖον ursprüng-
lich. gr. Spr. 50, 5, 13. — ἐκ δὲ τῶν. gute Hsn. ἐκ τῶν δέ. Di. 68, 5, 1.
— οἴκησαν, wie 4, 116. zu 1, 163, 2.

C. 109. φθειροτραγέουσι. Dies wird von mehreren wilden Völkern
erzählt; auch sollen noch jetzt manche Russinnen die zarten Thierchen mit
grossem Appetit verspeisen. — τετραγωνοπρόσωπα, sind unbekannt. —
παράγράφεται, als Verbrämung.

C. 110 § 1. οἰόρπατα. Neum. S. 194. — δύναται. zu 2, 30, 1. —
λόγος erg. ἔστι. (Va.)

§ 2. εἰσὶ γῆς. gr. Spr. 47, 6, 9. — τούτων, τῶν ἑπων. Di. 43, 3, 7.
— ἱππάζεσθαι ist bei Attikern selten.

ματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν, ἐδόκειον δ' αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο. ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι καὶ οὕτω ἔγνωσαν ἐούσας γυναῖκας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἐδοξε κτείνειν μὲν οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτάς, ἔωσι τῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτὰς, πληθὸς εἰκάσαντας, ὅσαι περ ἔκειναι ἦσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκεινῶν καὶ ποιεῖν τὰ περ ἂν καὶ ἔκειναι ποίεωσι· ἦν δὲ αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ· ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἔλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσεσθαι.

- 112 Ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νενηλσχοὶ ἐπολευν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιᾷ δηλήσει ἀπιγμένους, ἔω χαίρειν· προσεχώρεον δὲ πλησιαιτέρῳ τὸ στρατόπεδον τῷ στρατοτοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νενηλσχοὶ, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν
- 113 ἔζων τὴν αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληιζόμενοι. ἐπολευν δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο σκοράδες κατὰ μίαν τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλλήλων ἐς εὐμαρίην ἀποσκιδνόμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι ἐπολευν τὸ αὐτὸ τοῦτο· καὶ τις μουνωθεισέων τινὲ αὐτέων ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέτο ἀλλὰ περιεῖδε χρησασθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε (οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων), τῇ δὲ χειρὶ ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον καὶ ἑτερον ἄγειν, σημαίνουσα δύο γενέσθαι καὶ αὐτὴ ἑτέρεν ἄξειν. ὁ δὲ νενηλσχος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος καὶ ἑτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νενηλσχοὶ ὡς ἐπίθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς
- 114 τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ συμμίζαντες τὰ στρατόπεδα οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύτην τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν οἱ ἄνδρες οὐκ ἔδυνάτο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες. "ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ

C. 111. τὴν αὐτὴν d. h. alle noch sehr jung und ohne Bart. — ἐκ τῆς in Folge der. — εἰκάσαντας bezieht sich auf αὐτοῖσι. — ἐγγενήσεσθαι. ἐγγεν. Reiske und Abresch.

C. 112. δηλήσει für δηλήσει Bekker. Ueber das Wort zu 1, 41. — χαίρειν unbehelligt. — ἐπ' ἡμέρῃ. Di. 68, 41, 5.

C. 113. τοιόνδε. zu 1, 80, 1. — περιεῖδε χρησασθαι. zu 1, 24, 2. — εὐμαρίην. zu 2, 35, 2. — ἐφραζε. Aesch. Ag. 1031: σὺ ἀντὶ φωνῆς φράζε καρβάνῳ χειρὶ. Diod. 3 48: μιμητικῇ δηλώσει διὰ τῶν χειρῶν διασημαίνειν. (We.) — δύο γενέσθαι dass zwei Männer kommen sollten. Kr. z. Arr. 1, 6, 2. — αὐτὴν. gr. Spr. 51, 6, 1.

C. 114 § 1. συνέλαβον. zu 1, 63. — πληθὸς Hauptmasse der Skythen.

κτίσεις. νῦν ὦν μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήνδε ἔχωμεν, ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος διαιτῶμεθα. γυναῖκας δὲ ἔξομεν ὑμέας καὶ οὐδαμὰς ἄλλας." αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν τάδε. "ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ κελήσει ἐστί. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντίζομεν καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆα οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμετέραι γυναῖκες τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς κατελέξασθαι ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆα ἐργάζονται μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, οὐί' ἐπὶ θήρην ἰοῦσαι οὔτε ἄλλη οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα κελήσει συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἔλθόντες παρὰ τοὺς τοκέας ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος καὶ ἔπειτα ἔλθόντες οἰκῶμεν ἐπ' ἡμέων αὐτέων."

. Ἐπεὶ θοῖντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ ἀπολα-115 χόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον ἤλθον ὀπίσω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτοὺς τάδε. "ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος ὅπως χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ τοῦτο μὲν ὑμέας ἀποστέρησάσας πατέρων, τοῦτο δὲ τὴν γῆν τὴν ὑμετέραν δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιούτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιεῖτε ἅμα ἡμῖν· φέρετε ἔξανασιέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῇσδε καὶ περήσαντες Τάναϊν ποταμὸν οἰκῶμεν." ἐπεὶ θοῖντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι, διαβάντες δὲ τὸν 116 Τάναϊν ὠδοιπόροισιν πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λήμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορῇν ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χώρον ἐν τῷ νῦν κατοικηται, οἰκῆσαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρην ἐπ' ἱππῶν ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσαι καὶ σιολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. φωνῇ δὲ οἱ Σαυρο-117 μάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρησιῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ περὶ γάμων δὲ ὥδε σφι διακέεται· οὐ γαμέται παρθένος οὐδεμία πρὶν ἂν τῶν πολέμων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιὰ πρὶν γίμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἔθνεων τοὺς βασιλεῖς ἀλ-118 σμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἄγγελοι ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατέστρα-

§ 2. ἄλλη. zu 1, 1, 1. — συμφέρεσθαι. zu 1, 173, 3. — τὸ μέρος den betreffenden Antheil. — ἐπ' ἡμέων αὐτέων. Spr. 68, 36 (40), 6. C. 115. ἐπιβάλλον. zu 2, 180. vgl. 7, 23, 2. (Lh.) — ὅπως wie. gr. Spr. 65, 1, 9.

C. 116. ἀπὸ τούτου seit dieser Zeit. (Valla) — καὶ vor ἐπὶ entspricht dem καὶ vor ἐς πόλεμον.

C. 117. φωνῇ νομίζουσι. zu 2, 50, 2. — αὐτῇ, wie Graeca lingua loqui. Ueber die Sache Niebuhr kl. Schr. I p. 881.

πται, γέφυραν ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου διαβέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἡπειρον, διαβὰς δὲ καὶ κατιστρεψάμενος Θρηίκας γεφυροῖ ποταμόν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ τύδε πάντα ὑπ' ἐωνιῷ ποιήσασθαι. "ὡμεῖς ὦν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι περιδῆτε ἡμέας ἀδιαφθαρέντας, ἀλλὰ τῷσι ἰοήσαντες ἀντιάζωμεν τὸν ἐπιόντα. οὐκ ὦν ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώρην ἢ μένοντες ὁμολογῆν χρησόμεθα· τί γὰρ πάθωμεν μὴ βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλπιφρότερον· ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ οὐ καὶ ἐπ' ὑμέας, οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας κατιστρεψαμένῳ ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἔρεσμεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μούρους ἔστρατηλάτῃ ὁ Πέρσης τίσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον οὕτω λέναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, καὶ ἂν ἐδηλου πᾶσι ὡς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεῖτε τίχιστα διέβη [τὴνδε τὴν ἡπειρον], τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινόμενους ἡμεροῦται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐωνιῷ Θρηίκας καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχωροὺς Γέτας."

- 119 Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων ἐβουλεύοντο οἱ βασιλεῖς οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἥκοντες καὶ σφῶν ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς καὶ ὁ Βουδίνος καὶ ὁ Σαυρομάτης κατὰ τῶντ' ἐγεγόνετο ἐπιδέκοντο Σκύθῃσι τιμωρήσειν, ὁ δὲ Ἀγαθυροσος καὶ Νευρὸς καὶ Ἀνδροφάγος καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίων καὶ Ταύρων τάδε Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο. "εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν θέεσθε λέγειν τε ἂν ἐφύινεσθε ἡμῖν ὀρθὰ καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες τῷσι ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν ἀνευ ἡμέων

C. 118 § 1. τῇ ἑτέρῃ, Asien. — αὐχένι 4, 83, 2. — τήνδε, Europa. wie § 3. — ὑπ' ἐωνιῷ. Spr. 68, 40 (44) A. — ἐκ τοῦ μέσου. zu 3, 83, 2. — ἰοήσαντες. ἡρονήσαντες? zu 1, 60, 1.

§ 2. οὐκ ὦν —; die Frage vertritt einen Bedingungssatz. (Sch.) Di. 59, 1, 7. Das ὦν bezieht sich auf eine gedachte Ablehnung. — ἡμεῖς μὲν. zu αἰρέται 1, 11, 3. — τί πάθωμεν was sollen wir anfangen? Di. 54, 2, 4. — ὑμῖν ἐλαφρότερον euch wird in Folge dessen die Sache um nichts leichter sein. — μᾶλλον ἢ οὐ. gr. Spr. 49, 2, 4. vgl. 5, 94, 7, 16, 4. (Sch.) — καταχρήσει. zu 1, 164, 1.

§ 3. τῆς πρόσθε δ. 1, 103 f. (Lh.) Ueber den Ge. zu 3, 47, 1. — χρῆν αὐτὸν δεβεῖν. zu 1, 39. — καὶ ἂν. Herm. de part. ἂν p. 7. 194? Das Vorhergehende vertritt einen Bedingungssatz: und wenn er das thäte, so würde er. gr. Spr. 54, 12, 9. — τήνδε ἐς τήνδε ist zu lesen oder τήνδε τὴν ἡπειρον zu streichen. — ἡμεροῦται unterwirft. vgl. 5, 2. (We.) Ungewöhnlich so.

C. 119 § 1. ἐπαγγελλομένων entboten, forderten auf. vgl. 4, 200, 7, 1, 8, 30. (Bä.) vgl. zu 2, 121, 13. — ἀπὸ τῶν von den bezüglichen. — κατὰ τῶντ' ἐγεγόνετο einstimmig geworden. — τιμωρήσειν gr. Spr. 53, 7, 11. — ἔατε. Di. 88, 2, 9.

ἐπεκρατέετε Περσέων ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου· καὶ ἐξεῖ-
νοι, ἐπεὶ σφεας ὧντὸς θεὸς ἐγείρει, τὴν ὁμοίην ὑμῖν ὑποδιδούσι.
ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἡδίκησαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδέν, οὔτε
νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικεῖν. ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν ἡμε-
τέραν ὕψην τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ περιοψόμεθα. μέχρι δὲ τοῦτο
ἴδωμεν, μενέμεν παρ’ ἡμῖν αὐτοῖσι· ἦκειν γὰρ δοκέμεν οὐκ ἐπ’
ἡμέας Πέρσας, ἀλλ’ ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.”

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο 120
μαχίην μὲν μηδεμίαν ποιεῖσθαι ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοι
γε σύμμαχοι οὐ προσεγένοντο, ὑπεξιόντιες δὲ καὶ ὑπεξελαύνοντες τὰ
φράτια τὰ παρεξέλοιεν αὐτοῖ καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν πόλιν τε
ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφέας διελόντες. καὶ πρὸς μὲν τὴν μίαν
τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας·
τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἦν ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, 120 Τα-
ναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαίητιν λίμνην ὑποφεύγοντας, ἀπελαύνον-
τός τε τοῦ Πέρσεω ἐπιόντας διώκειν. αὕτη μὲν σφι μία ἦν μοῖρα
τῆς βασιλείης, τεταγμένη ταύτην τὴν ὁδὸν ἱπερ ἐλρηται· τὰς δὲ δύο
τῶν βασιλιέων, τὴν τε μεγάλην τῆς ἤρχε Ἰδιάνθουρος καὶ τὴν τρίτην
τῆς ἐβασίλευε Τάξαις, συνελθούσας ἐς τῶν καὶ Γελωνῶν τε καὶ
Βουδίνων προσγενομένων, ἡμέρης καὶ τούτοις ὁδῶν προέχοντας τῶν
Περσέων ὑπεξάγειν, ἐπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
μὲν τὴν ὑπάγειν σφέας 120 τῶν χωρέων τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφε-

§ 2. ὧντὸς. Di. 14, 10, 7. — τὴν ὁμοίην, wie 6, 21, nach *δωτίνην*
6, 62 bis. vgl. 9, 78. Andre ergänzen *δίαν* oder *μοῖραν*. Schäfer zu Lamb.
Bos Ell. p. 394. Aus Attikern mir so nicht bekannt. — οὔτε τι — οὐδέν.
zu 4, 19. — ἐπὶ, erg. ὁ Πέρσης, als Hauptsubject der Darstellung. — καὶ
ἐπὶ auch gegen. — περιοψόμεθα für *πεισόμεθα* Bekker; *ῥηισόμεθα*
und οἱ für οὐ Ellz.

C. 120. ἐκ τοῦ ἐμφανέος. zu 1, 205. — ὑπεξελαύνοντες, τὰ κτή-
νια. (Lh.) — διχοῦ, sonst auch bei Her. *δίχα*. — πρὸς μὲν. Ggs. τὰς δὲ
δύο § 2. — τὴν μίαν. zu 1, 18, 1. — προσχωρέειν hängt, wie auch ὑπά-
γειν und διώκειν, noch von ἐβουλεύοντο ab: sie beschlossen dass zu-
treten solle. gr. Spr. 53, 3, 6. (12.) — ἐπὶ τοῦτο gegen diese Masse.
Spr. 43, 4, 6. (17.)

§ 2. μέν geht, wie die beiden vorhergehenden μέν, auf dieselbe Ab-
theilung in verschiedenen Beziehungen. — τῆς βασιλείης des gesammten
Reiches, alle drei Abtheilungen hier zusammen gefasst. — τεταγμένη ταύ-
την τὴν ὁδὸν auf diesen Weg hingewiesen. Eur. Med. 1067: *εἰμι*
τλημονιστῆν ὁδὸν καὶ τοὺςδε πέμψω τλημονιστῆραν ἐπὶ. — βασιλιέων für
βασιλιῶν Sch. — συνελθούσας καὶ προσγενομένων. Spr. 59, 2 A. (56,
14, 2). — ἡμέρης ὁδῶν προέχοντας τῶν Π. um einen Tagemarsch
vor den P. voraus ziehend (vgl. C. 122, 125, 1); das Participle nicht auf
τὰς δύο, sondern das nähere καὶ τούτους bezogen. — καὶ τούτους bezieht
sich bloss auf προέχοντας, nicht auf ἡμέρης ὁδῶν προέχοντας, da ein bestimmter
Vorsprung § 1 nicht erwähnt ist. — ὑπεξάγειν und ὑπάγειν hängen noch
von ἐβουλεύοντο § 1 ab. — ἐπιέναι langsam sich zurückziehend,
wie ὑπάγειν. — τῶν ἀπειπαμένων derer die abgelehnt hatten, wie

τέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἴ τε μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμώσαι· μετὰ δὲ τοῦτο ὑποστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην καὶ ἐπιχειρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη.

121 Ταῦτα οἱ Σκυθαι βουλευσάμενοι ὑπηντίλαζον τὴν Λαρείου στρατιήν, προδρόμους ἀποστελλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς δὲ ἀμάξας ἐν τῇσι σφί διαιτῶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι καὶ τὰ πρόβατα πάντα πλὴν ὅσα σφί ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμειοι τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι ἀμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλόμενοι αὐτεῖ

122 τὸ πρὸς βορέῳ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο, τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὔρον τοὺς Πέρσας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ, οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῷ προέχοντες, ἱστρατοπεδεύοντο τὰ ἐκ τῆς γῆς φνόμενα λεαινοίτες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν Σκυθέων τὴν ἵππον, ἐπήρσαν κατὰ στίβον αὐτῶν ὑπαγόντων· καὶ ἔπειτα (πρὸς γὰρ τὴν μίαν τῶν μοιρέων ἔθυσαν) οἱ Πέρσαι ἐδίωκον πρὸς ἡῷ τε καὶ τοῦ Ταναΐδος· διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν οἱ Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον, ἐς ὃ τῶν Σαυροματέων τὴν χώραν διεξεληθόντες ἀπίκοντο ἐς

123 τὴν τῶν Βουδίνων. ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σίνεσθαι, αἵτε τῆς χώρας ἐούσης χέρσου· ἐπεῖτε δὲ ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐνιχνόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότες τῶν Βουδίνων καὶ κεκενωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπηρσαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες εἵλοντο αὐτὸ πρὸς ὧ καὶ στίβον, ἐς ὃ διεξεληθόντες ταύτην ἐς τὴν ἐρήμον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπ' οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, ἐοῦσα πληθὺς ἐπὶ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκεῖν ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσαρες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκιδιδούσι

4, 125, 1. Dieser mediale Aorist findet sich bei Her. und Spätern öfter. vgl. zu 1, 59, 1. — εἴ τε für αἴ δέ Kr. Der Sinn: und wenn (da) sie nicht freiwillig sich dem Kriege unterzogen hatten etc. — ἀλλὰ. Spr. 69, 4, 3. (5.) — ἐκπολεμῶσαι hängt gleichfalls von ἐβουλευοντο § 1 ab. — ἐπιχειρεῖν die Perser angreifen.

C. 122. οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες epanaleptisch. — λεαινοίτες, ἐκτρίβοντες Hesych. vgl. 4, 120, 1. (We.) rasiren. — ἔθυσαν gingen los, poetisch. zu 1, 204. — ἡῷ. ἡοῦς Pauw. Erträglich wäre πρὸς ἡῷ τε καὶ πρὸς τοῦ. Zwei verschiedene Casus bei der ein Mal gesetzten Präposition bleiben anstössig.

C. 123. οἱ δέ. Di. 50, 1, 11. — χέρσου, ἡ ἐρήμος γῆ καὶ τραχία καὶ πᾶσα γῆ ἄκαρπος καὶ ἀνέργαστος. Hesychios. (Bä.) — τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ 4, 108. (Bä.) — κατὰ στίβον wie 5, 102. 9, 59. (Bä.) — τὴν ἐρήμον 4, 22. (Bä.) — πληθὺς an Ausdehnung. Aehnlich πολλός 4, 39. 109. (Sch.) — ὁδοῦ hängt von ἡ ἐρήμος ab. Spr. 47, 6, 3. (8, 2.) Ueber die Sache 4, 22, 1. (Sch.)

ἐς τὴν λίμνην τὴν καλεομένην Μαιῆιν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Ἀσκος, Ὀαρος, Τάναϊς, Σύργις.

Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἐρῆμον, πανσάμειος τοῦ δρόμου¹²⁴ ἰδρυνσε τὴν στρατιὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας ὁκτῶ τέλ-
χεια ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἐξή-
κοντα μάλιστα κη, τῶν ἐπὶ ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ
οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ
κατύπερθε ὑπέστρεφον ἐς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων
τὸ παράπαν, ὡς οὐκέτι ἐφανταζοντο σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τέλχεια
μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετήκε, αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας ἦιε πρὸς ἐσπέρην,
δοκῶν τούτους τε πάντας τοὺς Σκύθας εἶναι καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας
φεύγειν. ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν ὡς ἐς τὴν Σκυθικὴν¹²⁵
ἀπικετο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοῖρασι τῶν Σκυθῶν, ἐντυχὼν
δὲ ἰδὼκε ὑπεκφερόντας ἡμέρης ὁδῷ. καὶ οὐ γὰρ ἀνίει ἐπὶ τῶν Ὀα-
ρεῖος, οἱ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπειπα-
μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, πρῶτην δὲ ἐς τῶν Μελαγχλαίων τὴν
γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρ-
σαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. τα-
ραχθέντων δὲ καὶ τούτων ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρυσσομένων
δὲ καὶ τούτων ἦσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους.
Ἀγάθυρσοι δὲ ὄρεοντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθῶν²
καὶ τειαραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐμβυλλεῖν τοὺς Σκύθας πέμψαντες
κῆρυκα ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν τῶν σφετέρων οὖρων,
προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχέσον-
ται. Ἀγάθυρσοι μὲν προείπαντες ταῦτα ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὖρους,
ἐρύκειν ἐν τόφῳ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας. Μελαγχλαῖνοι δὲ καὶ Ἀνδρο-
φάγοι καὶ Νευροὶ ἐσβαλόντων τῶν Περσῶν ἅμα Σκυθῃσι οὔτε πρὸς
ἀλκὴν ἐτράποντο, ἐπιλαθόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς
βορέῳ ἐς τὴν ἐρῆμον τεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγα-
θύρσους οὐκέτι ἀπειπαντίας ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρας
ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ἦς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος¹²⁶

C. 124. τοῦ δρόμου, τῆς πορείας. vgl. 4, 126. — τὰ κατύπερθε durch die obern, nördlichen, Gegenden.

C. 125 § 1. ἐνέκυρσε. zu 3, 77. — ὑπεκφερόντας. προέχοντας ὑπεξ-
άγειν 4, 420, 2. (Sch.) Ungew. so. — καὶ — γὰρ. zu 1, 24, 2. — ἐς τῶν.
Hier schwabte schon das folgende τὴν γῆν vor. (Lh.) — πρῶτην. πρώτων
Eltz, unnöthig. — κατηγέοντο. Das Compositum. bezeichnet nicht bloss ein
Vorangehen, sondern auch das Leiten, Verleiten.

§ 2. πειρήσονται ἐσβαλόντες. zu 1, 77, 1. — ἐρύκειν ist meist poetisch
und dialektisch. — πρὸς ἀλκὴν. zu 2, 45, 1. — οὐκ εἶ. nicht auch. Kr.
zu Xen. An. 1, 10, 12. Die Negation gehört bloss zu ἀπικνέοντο. Thuk. 5, 69,
1: τὴν ἀρχὴν μὴ πειρασσάμενους ἀπαιρεθῆναι. — οἱ δὲ = ἀλλά. zu 1, 17, 2.

C. 126. πολλὸν ἐγίνετο es ging weit, immer weiter. — δαιμό-

ἰππία παρὰ τὸν Σκυθέων βασιλέα Ἰδάνθυρσον ἔλεγε τάδε. "δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεὶ, ἔξόν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεος δοκέεις εἶναι σεωυτῷ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκειαι εἶναι ἔσσω, σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου δεσπότη τῷ
 † 127 σῶ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ ἔλθῃ, ἐς λόγους." πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰδάνθυρσος ἔλεγε τάδε. "οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὡς Πέρσαι. ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώπων δέσας ἐφυγον οὔτε πρότερον οὔτε νῦν σὲ φεύγω· οὐδὲ τι νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εὐρῇνῃ ἐώθεα ποιεῖν. ὃ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαι τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄστεια οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἔστι, τῶν πέρι δεισαντες μὴ ἀλώῃ ἢ καρῇ ταχύτερον συμμίσσοιμεν ἂν ἐς μάχην ὑμῖν. εἰ δὲ δέοι πάντως ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσιν ἡμῖν ἐλόντες τάφοι πατρῷοι, φέρετε, τούτους ἀνευρόντες συγχέειν πεираσθε αὐτούς, καὶ γνῶσεσθε τότε εἴτε ὑμῖν μαχεσόμεθα περὶ τῶν τάφων εἴτε καὶ οὐ μαχεσόμεθα. πρότερον δέ, ἢν μὴ ἡμέας λόγος αἰρέῃ, οὐ συμμίσσοιμεν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρησθῶ, δεσπότας δὲ ἐμὸν ἐγὼ Δία τε νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον καὶ Ἰστίην τὴν Σκυθέων βασιλειαν μόνους εἶναι. σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος δῶρα πέμπω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἔλθειν, ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας εἶναι ἐμός, κλαίειν λέγω." τοῦτο ἔστι ἢ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις.

Ὁ μὲν δὴ κῆρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ, οἱ δὲ Σκυ-
 128 θέων βασιλεῖς ἀκούσαντες τῆς δουλοσύνης τὸ οὐνομα ὀργῆς ἐπλή-
 σθησαν. τὴν μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοῖραν ταχθεῖσαν, τῆς ἡρχε

ναι ἀνδρῶν. Di. 47, 28, 8. — ἀξιόχρεος mächtig genug. Di. 22, 5, 1. Andre Hsn. ἀξιόχρεος. — σὺ δέ. Di. 50, 1, 11. — μάχεσθαι. gr. Spr. 55, 1, 5. vgl. 3, 134, 2. — συγγινώσκειαι. zu 1, 45, 2. — γῆν. Aristot. Rhet. 2, 3, 18: τὸ διδόναι γῆν καὶ ὕδωρ δουλεύειν ἐστι. (Bä.)

C. 127 § 1. τὸ ἐμὸν meine Weise. gr. Spr. 43, 4, 26. — σὲ φεύγω könnte fehlen. gr. Spr. 62, 4, 2. — ἐώθεα. Di. 31, 1, 1. — νεώτερον Ungewöhnlicheres. — ὃ τι. zu 2, 19, 2. — ἄστεια 4, 46. — πεφυτευμένη, von Baumpflanzungen. Kr. zu Thuk. 1, 2, 1. — τῶν πέρι δεισαντες μὴ ἀλώῃ. gr. Spr. 61, 6, 5. — ἀλώῃ. ἀλῶ Br. vgl. 1, 84, 1. Di. 39 unter ἀλίσκομαι. — ταχύτερον auch 9, 101, 2; regelmässig θάπτον, θάσσον. gr. Spr. 23, 6, 2.

§ 2. ἐσαπικνέεσθαι. Dem Gedanken nach wäre der Nachsatz: τοὺς τάφους ἀνευρόντες συγχέειν πεираσθε, mit welchem Satze der Nebengedanke, der als relativer Satz eintreten sollte, coordinirt wird. gr. Spr. 65, 10 A. — μαχεσόμεθα für μαχησόμεθα Bekker. Di. 39 u. d. W. Ueber die Sache Neum. S. 241. — λόγος αἰρέῃ. zu 1, 132, 2. — δεσπότας. Di. 43, 1, 1. Ueber die Sache Neum. S. 256. — πρόγονον. Neum. S. 230. 254. — τοιαῦτα. C. 131. (Lh.) — τοῦ ὅτι. gr. Spr. 50, 6, 10. — κλαίειν λέγω ich kündige dir an dass es dir übel ergehen soll. vgl. die Lex. — ῥῆσιν. zu 1, 152, 2. — οἰχώκεε. Di. 40 u. οἰχόμαι u. eb. 53, 4 A.

C. 128. δουλοσύνης, enthalten in δεσπότη C. 126. — τούτοις οἱ.

Σκώπασις, πέμπουσι Ἰωσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι, τούτοις οἱ τὸν Ἰστρον ἐξευγμένον ἐφρουρέον· αὐτῶν δὲ τοῖσι ὑπολειπομένοις ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σίτα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοις ἐπιίθεσθαι. νωμῶντες ὧν σίτα ἀναιρεομένους τοὺς Ἀρείου ἐπόλευν τὰ βεβουλευμένα. ἡ μὲν δὴ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν Σκυθῶν, οἱ δὲ τῶν Περσῶν ἱππῶται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς τὸν πεζόν, ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ Σκύθαι ἰσαράξαντες τὴν ἵππον ὑπέστρεφον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλησίως προσβολὰς οἱ Σκύθαι. τὸ δὲ τοῖσι Πέρσησι τε ἦν σύμ-129 μαχον καὶ τοῖσι Σκύθησι ἀντίξουν ἐπιτιθεμένοις τῷ Ἀρείου στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω, τῶν τε ὄνων ἡ φωνὴ καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμίονον γῇ ἡ Σκυθικῇ φέρε, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ παράπαν οὔτε ὄνος οὔτε ἡμίονος διὰ τὰ ψύχα. ὑβρίζοντες ὧν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθῶν. πολλάκις δὲ ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας μεταξὺ ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς φωνῆς, ἐταράσσοντό τε ὑποστρεφόμενοι καὶ ἐν θῶματι ἔσπον, ὁρθὰ ἰσιάντες τὰ ὦτα, ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύτης οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νῦν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου· οἱ δὲ Σκύθαι ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα παραμένοιεν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ καὶ παραμένοντες130 ἀνιήαιτο τῶν πάντων ἐπιδέεες ἔοντες, ἐπόλευν τοιάδε. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν ἐπεξήλαινον ἐς ἄλλον χώρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελθόντες λάβεσκον τὰ πρόβατα καὶ λαβόντες ἐπήρουντο ἂν τῷ πεπονημένῳ.

Πολτάκις δὲ τοιοῦτον γινομένου τέλους Ἀρεῖος τε ἐν ἀπορίῃσι131 εἶχετο καὶ οἱ Σκυθῶν βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο ἐπεμπον κήρυκα

zu 3, 23, 2. — αὐτῶν ipsorum. — νωμᾶν wahrnehmen, dichterisch. — ἀναιρεομένοις. Sonst αἰρεῖσθαι σίτον, wesshalb Leopardus hier an bei den Stellen ἂν αἰρ. wollte; unpassend. Daher erklärt Sch.: Lebensmittel wegführend, fouragirend, eine doch nicht erweisliche Bedeutung. — ἰσαράξαντες, ἐς τὸν πεζόν. vgl. 5, 116. (Sch.) — τοὺς Ἀρείου. Spr. 43, 3, 3. (5, 2.)

C. 129. ἀντίξουν. zu 1, 174, 2. — οὔτε γὰρ — φέρε. Ein Irrthum. Neum. S. 275. — πρότερον 4, 28. (Bä.) — ὑβρίζοντες, namentlich durch ihr Gebrüll. vgl. 4, 135. — μεταξὺ. gr. Spr. 56, 10, 3. — ὁρθὰ ἰσιάντες spitzend. Soph. El. 27: ἵππος ὁρθὸν οὐς ἴσταν. (Va.) — ἐπὶ σμικρόν τι auf eine kleine Zeit. (Lh.) Andre: in geringem Masse, als etwas Geringfügiges. — ἐφέροντο erg. οἱ Πέρσαι: gewannen sie, war ihnen vortheilhaft. (Ga.) — τοῦ πολέμου hängt von σμικρόν n ab.

C. 130. τεθορυβημένους verlegen wegen Mangels an Lebensmitteln und daher an Rückzug denkend. — ὅπως, ὅποτε. — τῶν σφετέρων αὐτῶν vom No. τὰ σφέτερα αὐτῶν. — λάβεσκον für ἑλάβεσκον Schäfer. Di 32, 1. — ἐπήρουντο wurden zur Zuversicht erhoben. — τῷ πεπονημένῳ d. h. durch die gemachte Beute. (Bä.)

C. 131. ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο. zu 1, 190. — ὁρνήσα. Di. 17, 2, 2. —

δῶρα Ἀραρίῳ φέροντα ὄρνιθά τε καὶ μὺν καὶ βάτραχον καὶ οἰστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη οἱ ἐπεστάλθαι ἄλλο ἢ θύοντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοὶ εἴσι, γινώ-
 132 ναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι ἐβου-
 λεύοντο. Ἀραρίου μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν Σκύθας ἐνωτιῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, εἰκάζων τῇδε, ὡς μὺς μὲν ἐν γῇ γίνεται καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος, βάτραχος δὲ ἐν ὕδατι, ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ, τοὺς δὲ οἰστοὺς ὡς τὴν ἐνωτιῶν ἀλπὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Ἀραρίῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο, συνεσιήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἡ Γωβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐπὶ τῷ ἐνὸς τῶν τὸν Μάχον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· “ἦν μὴ ὄριθες γε-
 133 ρόμενοι ἀναπτῆσθε ἐς τὸν οὐρανόν, ὦ Πέρσαι, ἡ μύες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἡ βάτραχοι γενόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπη-
 δήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω ὑπὸ τῷδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
 λόμενοι.”

- 133 Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον, ἡ δὲ Σκυθίων μία μοῖρα ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν παρὰ τὴν Μαίητιν λίμνην φρουρεῖν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν Ἰστρον Ἰωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπικετο ἐπὶ τὴν γέφυραν, ἔλεγε τάδε. “ἄνδρες Ἰωιτες, ἐλευθερίην ὑμῖν ἤκομεν φέροντες, ἦν πέρ γε ἐθέλητε ἑσακοῦειν. πυνθανόμεθα γὰρ Ἀραρίῳ ἐντελλασθαι ὑμῖν ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ μὴ παραγενομένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὴν ὑμετέστην. νῦν ὧν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς ἡμέων· τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες τὸ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.” οὗτοι μὲν νυν ὑποδεξαμένων Ἰώνων ποιή-
 134 σιν ταῦτα ὀπίσω τὴν ταχίστην ἠπείγοντο, Πέρσῃσι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Ἀραρίῳ ἀντειύχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπποισι ὡς συμβαλέοντες. τειταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκυθήσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διήγε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὤρων τὸν λαγὸν ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθίων καὶ βοῇ χρεωμένων, εἶρετο ὁ Ἀραρίος τῶν ἀντιπολέμων τὸν θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφρας τὸν λαγὸν διώ-
 135 κοντας, εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθεε καὶ τὰ ἄλλα λέγειν· “οὗτοι

πέντε. Neum. S. 305. — νόον. zu 1, 216, 2. — ἐθέλει. zu 1, 78. 1. 2, 13, 3.

C. 132. τῇδε. zu 1, 68, 2. 2, 104, 1. — συνεστήκει. zu 1, 208. — τῶν ἐπὶ 3, 70. (l.h.)

C. 133. εἰκάζον deuteten. — ἐξήκοντα 4, 98. — αὐτοῦ ipso. — ἐκτὸς αἰτίας. Aehnliches dürfte bei attischen Prosaikern nicht vorkommen. Die Trennung solcher Adverbia von ihrem Genitiv ist auch in der Prosa nicht selten. — ὑποδεξαμένων. zu 3, 74, 2.

C. 134 § 1. διήγε für διῆγε Va. — ὡς ἕκαστοι. zu 1, 114, 1. — ἀντιπόλεμος Feind, scheint bei Attikern nicht vorzukommen. — δοκίον-

ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν καὶ μοι νῦν φαίνεται Γωβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δώρων ὀρθῶς. ὥς ὢν οὕτω ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῷ μοι ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ ὅπως ἀσφαλῆως ἢ κομιδῇ ὑμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.” πρὸς ταῦτα Γωβρύης εἶπε. “ὦ βασιλεῦ,² ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην, ἐλθὼν δὲ μᾶλλον ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν μοι δοκεῖ, ἐπεὶ τὰ τάχιστα νῦν ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας τὰ πυρὰ ὡς καὶ ἄλλοτε ἔωθαμεν ποιεῖν, τῶν στρατιωτικῶν τοὺς ἀσθενεσιτάτους ἐς τὰς ταλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἰθῦσαι Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν ἢ καὶ τι Ἰωσὶ δόξαι τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.”

Γωβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε, μετὰ δὲ νῦν τε ἐγένετο καὶ Α-135
ρεῖος ἔχρᾱτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς μὲν καματηροὺς τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμένων λόγος καὶ τοὺς ὄνους πάντας κα-
ταδῆσας κατέλιπε αὐτοῦ ταύτῃ ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ τοὺς
τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῆς στρατιῆς τῶνδε εἵνεκεν, ἵνα οἱ μὲν
ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀσθενεῖς μὲν εἵνεκεν κα-
τελείποντο, προφάσιος δὲ τῆσδε δηλαδὴ, ὥς αὐτὸς μὲν σὺν τῷ κα-
θαρῷ τοῦ στρατοῦ ἐπιθήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθησι, οὗτοι δὲ τὸ
στρατόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ῥυσοῖατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολειπομένοισι
ὑποθέμενος ὁ Δαρεῖος καὶ πυρὰ ἐκκαύσας τὴν ταχίστην ἡπείγειτο ἐπὶ
τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τοῦ ὁμίλου οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον
πολλῷ ἴσταν τῆς φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων πάγχυ
κατὰ χώραν ἡλπίζον τοὺς Πέρσας εἶναι. ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες¹³⁶
οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρεῖον, χεῖρας τε προε-
τείροτο τοῖσι Σκύθησι καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα· οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν
ταῦτα, τὴν ταχίστην συσπραφέντες, αἱ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθῶν
καὶ ἡ μετὰ Σαυροματικῶν καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδῶκον τοὺς

των gr. Spr. 47, 4 5. — ἀσφαλῆως. gr. Spr. 61, 2, 3. — κομιδῇ Trans-
port. vgl. Kr. zu Xen. An. 5. 1, 11. — τὸ ὀπίσω. gr. Spr. 50, 9, 9 u. Kr.
zum Dion. p. 153 u. Stud. II p. 77 f. vgl. 8, 108, 2.

§ 2. ἀπορίην Schwierigkeit die sie machen zu 4, 83. — ἐξεργάσασθαι. zu 3, 29, 2.

C. 135. νῦν τε ἐγένετο καί. zu 4, 181, 2. — καματηρούς. Ein At-
tiker hätte etwa κάμνοντας oder ἀσθενούντας oder, wie unten steht, ἀσθενεῖς
gesagt. — λόγος, wie ὦρ 3. 135, 3. (St.) — αὐτοῦ ταύτῃ. zu 1, 189, 2.
κατελείποντο für κατελείποντο Bekker. — δὲ τῆσδε. δ' ἐπὶ τῆσδε? vgl. 7.
150. εἵνεκεν passt hiezu nicht auch; und eine Art Zeugma der Präposition an-
zunehmen wäre sehr hart. — καθαρῷ. zu 1, 211. — ῥυσοῖατο für ῥυοί-
ατο Kr. — τῆς φωνῆς steht paritativ: Ausbrüche ihrer Stimmen. Spr.
47, 14, 2. (15, 3.) — εἶναι. μέναι oder μέναι Va.

C. 136 § 1. προτείνοντο. προτάσσειναι χεῖρας von Flehenden Thuk.
3, 58, 2. 67, 3. — τὰ κατήκοντα das Erforderliche, Angemessene.
— αἱ δύο μοῖραι. 4, 120, 1 u. 2. — ἡ μετὰ für ἡ μία Buttmann. — τοῦ

Πέρσας ἰθὺ τοῦ Ἰστροῦ. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἑόντος πεζοῦ στρατοῦ καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου ὥστε οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν, τοῦ δὲ Σκυθικοῦ ἱππότηω καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου ἀμαρτιόντες ἀλλήλων ἐφθησαν πολλῶ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας οὐκ ἀπιγμένους ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἑόντας ἐν τῇσι νηυσί· “ἄνδρες Ἴωνες, αἷ τε ἡμέραι ὑμῖν τοῦ ἀριθμοῦ διοίχονται καὶ οὐ ποίεῖτε δίκαια ἐτι παραμένοντες. ἀλλ’ ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμένετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον τὴν ταχίστην ἄπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσι τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἑόντα ὑμῶν δεσπότην ἡμεῖς παραστησόμεθα οὕτω ὥστε ἐπὶ μηδαμούς ἐτι ἀνθρώπους αὐτὸν στρατεύσασθαι.”

- 137 Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδew μὲν τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἣν γνώμη πείθεσθαι Σκύθῃσι καὶ ἐλευθεροῦν Ἴωνήν, Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἐναντίη ταύτῃ, λέγοντος ὡς νῦν μὲν διὰ Λαρεῖον ἑκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλις, τῆς Λαρείου δὲ δυνάμις καταρθείσης οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσεσθαι ἄρχειν οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσεσθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολλῶν δημοκρατεῖσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, 138πρότερον τὴν Μιλτιάδew αἰρεόμενοι. ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τε τὴν ψῆφον καὶ ἑόντες λόγου πρὸς βασιλέας, Ἑλλησποντίων μὲν τυραννοὶ Λύγρις τε Ἀβυθηνὸς καὶ Ἰπποκλὸς Λαμψακηνὸς καὶ Ἡρόφαντος Παριηνὸς καὶ Μητροδόωρος Προκοπνήσιος καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος· οὗτοι μὲν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου, ἀπ’ Ἰωνῆς δὲ Στράτις τε Χῖος καὶ Αἰάκης Σάμιος καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ ἣν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίη τῇ Μιλτιάδew. Αἰολέων δὲ παρὴν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος. 139οὗτοι ὧν ἐπέλιπε τὴν Ἰστιαίου αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξε σφί πρὸς ταύτην

Περσικῶν ist Neutrum. Spr. 43, 4, 6. (17.) — τοῦ πολλοῦ die Hauptmasse. zu 1, 102, 2. — ὥστε. Di. 56, 12 A. — τέμνειν vom Strassenbau, wie Thuk. 2, 100, 1. (We.) — ἱππότηω erg. στρατοῦ ἑόντος. Ueber ἱπποῖς στρατός gr. Spr. 57, 1, 3.

§ 2. τοῦ ἀριθμοῦ von der bestimmten Zahl, wie αἱ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων 4, 98. vgl 133. — πόρον hier Schiffbrücke, wie 4, 139, 2. 140. 7, 10, 4. 8, 111. — χαίροντες Di. 56, 8 A. — παραστησόμεθα. zu 3, 13, 2. — μηδαμούς. Di. 24, 1, 2.

C. 137. πρὸς ταῦτα. zu 1, 91, 3. — διὰ. Spr. 68, 19 (23) A. — ἔσεσθαι für ἔσται Reiz. Uebergang von ὡς mit dem Indicativ zum Infinitiv, wie 3, 75, 2, der doch hart erst nach ἄρχειν angehen würde. gr. Spr. 65, 11, 8.

C. 138. διαφέρειν. Das δια- hat hier dieselbe Bedeutung wie in διαψήφισθαι und διαγνώμη (Kr. zu Thuk. 1, 87, 4), wie ich glaube, das Für und Wider bezeichnend. — λόγον. zu 1, 33.

τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι, τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἑόντα, λύειν δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται, ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι ποιεῦντες μηδὲν καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἰστρον κατὰ τὴν γέφυραν, εἰπεῖν τε λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον ὡς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ἔστι ἐν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ· μετὰ δὲ ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος τάδε λέγων. “ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες καὶ ἐς καιρὸν ἐπελγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ’ ὑμῶν ἡμῖν χρησιῶς ὁδοῦται καὶ τὰ ἀπ’ ἡμῶν ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως ὑπηρείτεται. ὡς γὰρ ὁρᾷτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον καὶ προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμέτες τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἔστι διζῆσθαι ἐκείνους, εὐρόντας δὲ ὑπὲρ τε ἡμῶν καὶ ὑμῶν αὐτέων ἴσασθαι οὕτω ὡς κείνους πρέπει.”

Σκύθαι μὲν τὸ δεύτερον Ἰωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθέα ὑπέ-¹⁴⁰σπεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἵτιοι δὲ τοῦτον αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομάς τῶν ἱππῶν τὰς ταύτῃ διαφθείραντες καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρῆχε ἂν σφι, εἰ βούλοντο, εὐπετέως ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἄριστα βεβουλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλσαν. Σκύθαι μὲν νυν τῆς σφετέρης χώρης τῇ χιλός τε τοῖσι ἱπποῖσι καὶ ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξιόντες ἐδίξηντο τοὺς ἀντιπολέμους, δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιοῦτων τὴν ἀπόδρῃσιν ποιέεσθαι· οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐκωτῶν γενόμενον στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν καὶ οὕτω μόγες εὖρον τὸν πόρον. οἱ δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδὴν ἀπῆκατο μὴ σφεας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. ἦν δὲ περὶ ¹⁴¹Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος φωνῶν μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον τὸν ἄνδρα κα-
ταστάντα ἐπὶ τοῦ χεῖλεος τοῦ Ἰστρον ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίησε ταῦτα, Ἰστιαῖος δὲ ἐπακούσας τῷ πρώτῳ

C. 139 § 1. τάδε ἔργα. vgl. zu 3, 21, 2. 137, 1. — κατὰ τοὺς am Ufer der, unten τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον. (Lh.) — βιώμενοι. zu 1, 19. — εἰπεῖν mit Bezug auf ἔπεα. — ἐν ἡδονῇ angenehm, wie 7, 15, 2. vgl. Kr. zu Thuk. 1, 99, 2.

§ 2. ἐς καιρὸν. zu 1. 206, 1. — ὁδοῦται wird angewiesen, angegeben. Das Wort noch bei Aesch. Pro. 496. Ag. 169. (We.) — ὑπηρείτεται. gr. Spr. 52, 3, 4. — ὡς κείνους erg. ἴσασθαι. Spr. 55, 4, 4. (11.)

C. 140. τὸ δεύτερον. Das erste Mal 4, 138. (St.) — Ἰωσι πιστεύσαντες λέγειν. zu 4, 44. — παρῆχε. zu 1, 9, 2. — διὰ τοιοῦτων durch solche Gegenden. Spr. 46, 4, 1. (2.) — ἀπόδρῃσιν. Bei Attikern kommt ἀπόδρασις nicht vor. — τῆς γεφύρας ἐντυχόντες. Di. 47, 14, 5.

C. 141. φωνῶν, φεγγόμενος. — μέγιστον sehr laut, wie 7, 117. gr. Spr. 46, 5, 6. — ἐπακούσας τῷ horchte auf, eine ungewöhnliche Construction: denn Plat. Soph. 227, c ist μοι der ethische Dativ. vgl. zu 1, 214, 1. — κελεύσματι. einige Hsn. κελύματι, wie die La. häufig schwankt. Lobeck

κελεύσματος τὰς τε νέας ἀπάσους παρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν
 142 καὶ τὴν γέφυραν ἔξενξε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφρεύουσι, Σκύθαι δὲ
 δοξήμενοι καὶ τὸ δεύτερον ἡμῶν τῶν Περσέων, καὶ τοῦτο μὲν, ὡς
 ἰόντας Ἰωνας ἐλευθέρους, καλίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι
 εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων, τοῦτο δέ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον
 ποιούμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά φασι εἶναι καὶ ἄδρηστα μάλιστα.
 ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἰωνας ἀπέρριπται.

143 Λαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορενόμενος ἀπίκετο ἐς Σησιὸν τῆς
 Χερσονήσου· ἐνθ' αὖτε μὲν διέβη τῆσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην,
 λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον ἄνδρα Πέρσην, τῷ
 Λαρεῖος κοτε ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἕπος, ὥρμημένον
 Λαρείου ροιὰς τρώγειν, ὡς ἄνοιξε τὰχιστα τὴν πρώτην τῶν ροιῶν,
 εἴρειτο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀριάβανος ὃ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλη-
 θος γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι· Λαρεῖος δὲ εἶπε Μεγαβάζους
 ἂν οἱ τοσοῦτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα
 ἐπύχοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας εἶμα, τότε δὲ αὐτὸν
 ἐπέλιπε στρατηγὸν ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἐωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας.

144 Αὐτοῖος δὲ ὁ Μεγάβαζος εἶπας τόδε τὸ ἕπος ἐλλείπειτο ἀθάνατον μνήμην
 πρὸς Ἑλλησποντίων· γενόμενος γὰρ ἐν Βυζαντίῳ ἐπύθετο ἐπιταχά-
 δεκα ἔτεσι πρότερον Καλχηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων,
 πυθόμενος δὲ ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἰόντας
 τυφλοῦς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρεόντος κτίζειν χώραν τὸν αἰ-
 σχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗτος δὴ ὦν οὔτε ὁ Μεγάβαζος
 στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων τοὺς μὴ μηδίζοντας
 κατεστρέφετο.

145 Οὗτος μὲν τὴν ταῦτα ἐπρησσε, τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγί-
 νειτο ἐπὶ Λιβύην ἄλλος στρατιῆς μέγας σιόλος, διὰ προφασιν τὴν
 ἐγὼ ἀπηγέσομαι προδιηγησάμενος πρότερον τὰδε. τῶν ἐκ τῆς Ἀργεὺς
 ἐπιβαίων παίδων παῖδες ἐξελαθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βρα-
 ρῶνος ληισαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τουτέων ἐξελαθέντες

zu Soph. Aj. p. 323. — διαπορθμεύειν. zu 2, 97. Ueber den Inf. Spr. 55. 4. 10. (20.)

C. 142. ὡς ἰόντας Ἰ. ἐλ. in sofern man die Ioner als freie Männer betrachte. (Valla) — τὸν λόγον ποιούμενος. zu 1, 4, 2. — ἄδρηστα zum Entlaufen nicht geneigte. Das Wort findet sich erst bei Spättern wieder: unentrinnbar.

C. 143. γέρας hier von der ehrenvollen Aeusserung. (Sch.) — ὃ τι — γενέσθαι was er sich eben so beträchtlich an Zahl be-
 schieden wünsche; πληθος wie unten ἀριθμός.

C. 144. Βυζαντίων hängt von πρότερον ab. — παρεόντος. Ueber den Ausdruck ὁ χώρος παρὸς τι κτίζειν gr. Spr. 55, 3, 20. Alexis 162: γυναῖξιν ἀρκεῖ πάντ', ἐὰν οἶνος παρῇ πίνειν διαρκές.

C. 145 § 1. ἀπηγέσομαι C. 176. (Lh.) — προδιηγησάμενος πρό-
 τερον. Kr. zu Thuk. 1, 23, 4. — τῶν ἐκ τῆς Ἀ. die auf der A. gewesenen
 und später aus ihr ausgeschifften. vgl. zu 1, 4, 2. — ληισαμένων, erzählt

ἐκ Ἀθήνων οἴχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαιμόνα, ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ πῦρ ἀνέκυον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες ἄγγελον ἔπεμπον, πισυόμενοι ἴντες τε καὶ ὀκότεν εἰσὶ· οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον ὥς εἶπαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοὶ πλεόντων ἡρώων, προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Ἀθήνων φυτεύσαι σφέας· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέρψαντες τὸ δεύτερον εἰρώτεον τί θέλοντες ἤκοιεν τε ἐς τὴν χώραν καὶ πῶρ αἰθοίεν. οἱ δὲ ἔφασαν ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες ἦκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δεῖσθαι τε οἰκέειν ἅμα τοῦτοισι μοῖράν τε τιμῶν μετέχοντες καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔαδε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφας ὥστε ποιεῖν ταῦτα τῶν Τυνδαριδέων ἡ ναυτιλὴ ἐν τῇ Ἀργοί. διεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας γῆς τε μετέδωκαν καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγημαν, τὰς δὲ ἐκ Ἀθήνων ἦγοντο ἐξέδοσαν ἄλλοις· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλῆης μεταίτεοντες καὶ ἄλλα ποιεῦντες οὐκ ὁσιν. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἰδοῖε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι, συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς ἐρκτὴν. πτείνουσι δὲ τοὺς ἄν πτείνωσι Λακεδαιμόνιοι νυκτός, μετ' ἡμέρην δὲ οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἐμελλόν σφας καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων, ჯοῦσαι ἄσταί τε καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιατιέων θυγατέρες, ἔσελθεῖν τε ἐς τὴν ἐρκτὴν καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑωυτῆς ἀνδρὶ. οἱ δὲ σφας παρήκαν, οὐδένα δόλον δοκόντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπέτε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιαύδε· πῦσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι ἐνδύντες τὴν γυναικὴν ἐσθῆτα ἅτε γυναῖκες ἐξήσαν ἔξω, ἐκφυγόντες δὲ τρόπῳ τοιούτῳ ἔχοντο αὐτὶς ἐς τὸ Τηϋγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίλωνος τοῦ Τισαμέ-147 νοῦ τοῦ Θερασάνδρου τοῦ Πολυνείκεος ἔστειλλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακε-

6, 138. (Bä.) — τῶν. παίδων τῶν? — προσσχόντας für προσχόντας Schäfer. — τούτους ist Subj. gr. Spr. 55, 4, 1.

§ 2. αἰθεῖν, dialektisch, doch auch bei Xen. gr. Spr. 40 u. d. W. — ἐς τοὺς. Spr. 68, 17 (21), 2. — πατέρας, in sofern auch Kastor und Polydeukes am Argonautenzuge Theil genommen. — μυῖραν. gr. Spr. 47, 15, 1. — θέλουσι, als ob das historische Präsens vorhergehe. — ὥστε erscheint nach ἐνάγειν beim Inf. in der Regel nicht. — ἡ ναυτιλὴ ἐν. zu 4, 134, 1 E. — διεδάσαντο. Di. 84 u. διατίεσθαι. — γάμους ἔγημαν. gr. Spr. 46, 5, 2. — τὰς δέ, ἅς γυναῖκας. Spr. 43, 2 A. (2.)

C. 146. ἦγοντο. ἡγάγοντο St. gr. Spr. 53, 2, 8. — ἐς ἐρκτὴν, um sie bis zur Nacht zu bewachen. (Va.) — μετ' ἡ. bei Tage. gr. Spr. 68, 27, 2. — καταχρήσεσθαι. zu 1, 82, 5. — παρήκαν liessen zu, herein. — ἅτε, ὥστε. zu 1, 123, 2.

C. 147 § 1. ἔστειλλε, hier intransitiv wie auch unser rüstete, wie

δαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος, γένος ἐὼν Καδμείος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι Ἀριστοδήμου παισὶ Εὐρύσθενεϊ καὶ Προκλείῃ· ἐόντων δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιλίην. αὐξήθεντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεῖτε ἐγεύσαντο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενεῖν ἐν τῇ Λακεδαιμονίῃ ἀλλ' ἀπο-
 2 πλεύσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλειω, ἀνδρὸς Φοινίκος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀθήνορος Εὐρώπῃν διζήμενος προσέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην. προσσχόντι δὲ εἶτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρесе, εἶτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, κατα-
 λείπει [γὰρ] ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων καὶ δὴ καὶ τῶν ἐωυτοῦ συγγενέων Μεμβλιαρον. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαιμονος, ὅκτω
 148 ἀνδρῶν. ἐπὶ τούτους δὴ ὦν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλῶν ἔστειλε, συνοικήσων τούτοις καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτοὺς ἀλλὰ κάρτα οἰκητιέμενος. ἐπεῖτε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδράντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς Ἰζοντο ἐς τὸ Τηῦγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι παραιτέται ὁ Θήρας, ὅπως μήτε φόνος γένηται, αὐτὸς τε ὑπέδεκετο σφεας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λα-
 κεδαιμονίων τρισὶ τριηκοντέροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἐπλωσε, οὗ τι πάντας ἄγων τοὺς Μινύας ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῦνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας, τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διείλον, καὶ
 ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Φριξάς, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῦνας ἐπ' ἐμὸ Ἠλεῖοι ἐπόρθησαν. τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμία ἐγένετο.
 149 ὁ δὲ παῖς οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, [τοιγαρῶν] ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείψειν ὅν ἐν λύκοισι· ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὖνομα τῷ νεηνίσκῳ

C. 148. — τῆς μητρὸς, der Argeia nach 6, 52, 1. (Lh.) — ἐπιτροπαίην. zu 2, 142, 1. — δεινόν. zu 1, 61, 2.

§ 2. τῇ αὐτῇ ταύτῃ erg. καλεομένη. zu 2, 56. — Κάδμος. Voss Myth. Br. V S. 75. — Μεμβλιάρεω. Di. 16, 1 A. — προσσχόντι für προσχόντι Schäfer. Angefügt ist es dem nähern οἱ statt dem entfernten καταλείπει (ohne γὰρ). Kr. zu Xen. An. 2, 5, 41. — τοῦτο. Hier ist etwa ein: weiss ich nicht, zu ergänzen. — γὰρ. ἄρα St. — ὅκτω. Eig. ἐννέα. Müller Orch. S. 825. vgl. 468. (Bä.)

C. 148. λαόν. Di. 16, 6, 4. Br. will überall λήν. — ἀπὸ τῶν φυλῶν d. h. ἀπὸ πολιτῶν. (Sch) — μήτε — αὐτὸς τε. Eine selbst bei Her. ungewöhnlich harte Verbindung (eines finalen Satzes mit einem selbständigen). — Παρωρεάτας Br. vgl. 8, 73. — μοίρας. zu 1, 94, 8. — ἐπ' ἐμὸ. zu 1, 5, 2. — ἐπόρθησαν. Niebuhr kl. Schr. I S. 117 f.

C. 149. ὁ δὲ παῖς οὐ γὰρ. zu 1, 24, 2. vgl. 4, 200. (Reiske.) — τοιγαρῶν ist gegen die Weise des Her. — ἔφη, ὁ Θήρας. — ἐπεκράτησε

τοῦτω Οἰόλυκος ἐγένετο καὶ κως τὸ οὖνομα τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύ-
κου δὲ γίνεται Αἰγεύς, ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν
Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ
τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἑρινύων τῶν Αἰῶν τε καὶ Οἰδιπό-
δεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέμεινε τῷντο τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι
ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

Μέχρι μὲν νυν τοῦτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ 150
ταῦτ' ἀλέγουσι, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μῦθοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέ-
γουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου, ἑὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος καὶ βασιλεύων
Θήρης τῆς νήσου, ἀπικετο ἐς Αελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἐκατόμ-
βην· εἰποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων καὶ δὴ καὶ Βάττες ὁ
Πολυμνήστου, ἑὼν γένος Εὐθυμίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ
Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων χρᾶ ἡ Πυθίη κτίζειν ἐν
Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· “ἐγὼ μὲν, ὦναξ, πρεσβύτερός τε
ἤδη εἰμὶ καὶ βαρὺς ἀίρεσθαι· σὺ δὲ τίνα τῷδε τῶν νεωτέρων κέ-
λευε ταῦτα ποιεῖν.” ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον.
τότε μὲν τοσαῦτα, μετὰ δὲ ἀπελθόντες ἀλογίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου,
οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα
ἀποστέλλειν ἀποικίην. ἐπὶ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ἔτι τὴν Θήρην, 151
ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ πλὴν ἐνός ἐξαναύνη.
χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ Πυθίη τὴν ἐς Λιβύην
ἀποικίην. ἐπεῖτε δὲ κακοῦ οὐδὲν ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι ἐς Κρήτην
ἀγγέλους διζήμενους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπικμένος εἴη ἐς Λι-

erhielt die Oberhand über seinen eig. Namen. (Valla.) — τοῖσι ἀνδράσι.
zu 1, 24, 2. — ὑπέμειναν blieben am Leben. (Valla.) Ueber den Plu.
Di. 63, 2, 2. — Ἑρινύων τῶν Α. τε καὶ Οἰ., deren Verfolgung von die-
sem kadmeischen Geschlechte auf die gleichfalls kadmeische Familie des Theras
überzugehen schien. Denn Theras war nach Paus. 4, 3 4. ἀπόγονος πέμπτος
Πολυνεῖκος, oder nach Callim. H. Apoll. 74 ἔκτον γένος Οἰδιπόδεω. Ueber die
Erinyen vgl. noch Lobeck Agl. p. 635. — Οἰδιπόδεω. Di. 21 u. Oldipous.
— ὑπέμεινε — es verblieb dasselbe (die fernere Erhaltung der Kin-
der) auch in Thera (wie in Sparta). (Bä.) Es wird hier wohl etwas ver-
fälscht sein. Sonst setzte man nach ὑπέμεινε ein Punctum und ergänzte oder
fügte nach τοῦτο hinzu συνέβη.

C. 150. Εὐθυμίδης τῶν ein Euthymide aus der Zahl der. Spr.
47, 7, 1. (9, 1.) Εὐθυμίδης τῶν Simson u. Paulmier nach Pind. P. 4,
256. — χρᾶσθαι gebraucht Her. öfter auch ohne Da. vom Befragen des
Orakels. Selten so die attische Prosa. — τῷ Γρίνῳ τῷ β. gr. Spr. 50, 7, 9.
— χρᾶ κτίζειν. vgl. 5, 1, 1. zu ἀνείλε 2, 52, 2 u. Kr. z. Thuk. 1, 126, 2.
— ἀίρεσθαι mich zu rühren. (Lg.) — ἅμα τε. zu 1, 112, 1. 4, 54, 3.
— τοσαῦτα, erg. εἴπε. gr. Spr. 63, 3, 12. vgl. 6, 140. — ἀλογίην. zu 2, 141, 1.
— ἐς ἀφανὲς χρῆμα nach einem ungewissen Puncte; χρῆμα hätte ein
Attiker schwerlich zugefügt.

C. 151. ἔτι beregete, selten mit einem Ac. dieser Art. vgl. jedoch
zu 2, 12, 3. — ἐξαναύνη. Di. 28, 4, 3. — προέφερε. zu 1, 8. — μῆ-
χος. zu 2, 181, 2. — Κρητῶν ἢ μετοίκων ohne Artikel. gr. Spr. 50, 3, 8.

βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν, ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγονσι ἀνδρὶ πορφυρέϊ τῷ οὐνομα ἦν Κορώβιος, ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην καὶ Λιβύης ἐς Πλατείαν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην, ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατὰσκοποι ἄνδρες τὰ πρῶτα οὐ πολλοί· κατηγήσμενου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλατείαν τὸν μὲν Κορώβιον λείπουνσι, στίλα καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν, αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγέλλοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου.

- 152 Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγκειμένου τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ νηὺς Σαμῆ, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλεύσασα ἐπ' Αἰγύπτου ἀπηνείχθη ἐς τὴν Πλατείαν ταύτην· πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα λόγον, στίλα οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι. αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ· καὶ οὐ γὰρ ἀνίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερίσαντες ἀπίκοντο ἐς 2Ταριησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκίρατον τοῦτον τὸν χρόνον, ὥστε ἀπονοστήσαντες οὗτοι ὀπίσω μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἀτρεκίην ἴδμεν ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε Σώστρατον τὸν Λαοδίμαντος Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ οὐκ οἶά τί ἐστι ἐρῆσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες ἐξ τάλαντα ἐποίησαντο χαλκήιον κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· πέριξ δὲ αὐτὸ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κολοσσούς ἐπιπατήχεας, τοῖσι γούνασι ἐρηγισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίου ἀπὸ 153τούτου τοῦ ἔργου πρῶτα φίλαι μεγάλαὶ συνεκρήθησαν. οἱ δὲ Θηραῖοι ἐπέτε τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὶ ἀδελφεόν τε ἀπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλῳ λαχόντια καὶ ἀπὸ

Ueber die Sache Voss Myth. Br. IV S. 152. — αὐτὴν. gr. Spr. 46, 6, 8. — καὶ Λιβύης. zu καὶ 1, 52. — ταύτην δὴ diese eben genannte. — ὅσων δὴ. zu 2, 103. 3, 52, 1.

C. 152 § 1. τοῦ συγκειμένου, ἡ συνέκλειτο als verabredet war. vgl. 3, 137, 1. — Κωλαῖος. Voss Myth. Br. II S. 113. 155 f. Panofka Res Sam. p. 15 u. Humboldts Kosmos II p. 180 s. — καὶ οὐ γάρ. zu 1, 24, 2. — θείῃ πομπῇ. zu 1, 62, 2.

§ 2. ἀκίρατον noch nicht (oder wenig) besucht von Kaufleuten. (La.) noch unzerstört? (Bä.) Eine Va. ἀπείρατον. — ἀτρεκίην so auch 6, 1. vgl. zu 1, 57, 1. — ἴδμεν für ἴσμεν Reiz. — ἐκέρδησαν. Di. 39 u. κερδαίνω. — ἐπικέρδεια Handelsgewinn, sonst ungebräuchlich. — πρόκροσσοι hervorragend. (We.) Ueber die Form Lobeck Prolegg. p. 473. — ὑποστήσαντες, als Untergestell. — τοῖσι γούνασι auf die Knie. — συνεκρήθησαν. φίλην συνεκράσαντο 7, 151. (Sch.)

C. 153. ἐπὶ an der Küste von, wie in ἐπικέσθαι. vgl. 4, 153. Kr. zu Thuk. 2, 27, 1 u. 5, 33, 1. — ἀδελφεὸν ἀπ' ἀδελφεοῦ von je zwei (oder mehreren) Brüdern einen. — πάλῳ. zu 3, 80, 4. Das Wort ist

τῶν χώρων ἀπάντων, ἐπὶ ἐόντων, ἄνδρας, εἶναι δὲ σφειων καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάτιον. οὕτω δὲ στέλλουσι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι, τὰ δ' ἐπιλοιπα τοῦ λόγου συμφέ-¹⁵⁴ρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάτιον οὐδαμῶς ὁμολογεύουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω. ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πόλις, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτεάρχος βασιλεύς, ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι, τῇ οὖνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἐγχευε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπισελθοῦσα ἐδικαίει εἶναι καὶ τῷ ἔργῳ μητρυνῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσα τε κακὰ καὶ πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος μαχλοσύνην ἐπενείκασα οἱ πεῖθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ δὲ ἀγνώσθεις ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμχανᾷτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισων, ἀνὴρ Θηραῖος, ἔμπορος ἐν τῇ Ἀξῷ· τοῦτον ὁ Ἐτεάρχος² παραλαβὼν ἐπὶ ξείνια ἔξορκοι ἢ μὲν οἱ διηκονήσειν ὃ τε ἂν δεηθῇ. ἐπειτε δὲ ἐξώρκωσε, ἀγαγὼν οἱ παραδιδόει τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντιά. ὁ δὲ Θεμισων περιημεκτῆσας τῇ ἀπύτῃ τοῦ ὄρκου καὶ διαλυσάμενος τὴν ξείνην ἐποίησε τοιαύδε· παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε, ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσεύμενος τὴν ἐξώρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου σχοινοῖσι αὐτὴν διαδήσας κατήχε ἐς τὸ πέλαγος, ἀνασπιάσας δὲ ἀπῆκετο ἐς τὴν Θήρην. ἐνθεῦτε¹⁵⁵ δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ζῶν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο. χρόνιον δὲ περιόντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχύφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὖνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοι τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι, ὡς μένισι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάτιος δὲ μετουνομάσθη, ἐπειτε ἐς Λιβύην ἀπῆκετο, ἀπὸ τε τοῦ χρηστηρίου του γενομένου ἐν Λελογοῖσι αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε τὴν ἐκωνυμίην ποιεύμενος· Λίβυες γὰρ βασιλέα βάτιον καλέουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ,

poetisch (für κλῆρος). — ἄνδρας kann den Worten nach die erwähnten Brüder nicht bezeichnen, sondern etwa bejahrtere Männer, vielleicht mit ihren Familien.

C. 154 § 1. τὰ περὶ B., das C. 150 Erzählte. (Lh.) — οὕτω. zu 1, 7, 1. — ἔστι —. Epischer Anfang. vgl. Od. 1, 172 u. Krüger z. Dion. p. 85. (Cruetzer.) — τῆς. τίς? — ἐπὶ bei, zu. Dem. 23, 53: παλλακὴν ἐπ' ἐλευθέρους παισὶν ἔχειν. vgl. Eur. Alk. 373. (Matthiä.) — πᾶν alles Mögliche. zu 1, 85, 1. τὸ πᾶν 6, 88. πάντα 6, 121. (Lh.) — ἐπ' αὐτῇ. zu 1, 27, 2. 61, 2. — μαχλοσύνην Unzucht, sehr selten. — ἀγνώσθεις. zu 1, 68, 4.

§ 2. Ἐπὶ ξείνια zu einem Gastmahl. Kr. zu Xen. An. 7, 6, 3. — ὃ τε. gr. Spr. 47, 16, 7. — περιημεκτῆσας τῇ. zu 1, 44. — ἀποσεύμενος. zu 1, 199, 3. — τὴν in Bezug auf die.

C. 155 § 1. παλλακεύεθαι sich als Kebsweib halten; sonst nirgends so und überhaupt erst bei Spätern. — ἰσχύφωνος für ἰσχύφωνος Bekker. vgl. die Lex. — μετουνομάσθη, früher Aristoteles genannt. (We.) — τιμῆς τήν. gr. Spr. 51, 10, 2. vgl. 4, 199.

αἰδοῦναι ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶτε γὰρ ἡνδρώθη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ οἱ χρᾶ ἡ Πυθίη τάδε, Βάτι', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δὲ σε Φοῖβος Ἀπόλλων

ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστήρα, ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρεωμένη· "ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ φωνὴν ἦλθες." ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· "ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρεώμενος περὶ τῆς φωνῆς, σὺ δὲ μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾶς, χελεύων Λιβύην ἀποικίζειν, τέφ' δυνάμει, κοίῃ χειρί;" ταῦτα λέγων οὐκ ἐπειθε ἄλλα οἱ χρᾶν· ὡς δὲ κατὰ ταῦτα ἐθέσιπζε οἱ καὶ πρότερον, οἴχειο [μεταξὺ] ἀπολιπὼν ὁ Βάτιος ἐς τὴν Θήρην.

- 156 Μετὰ δὲ αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοις Ἱθαίῳις συνεφέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Ἱθαῖοι ἐπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρούστων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἐχρησέ συγκατίζουσι Βάτιω Κυρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον πρήξειν. ἀπέστειλλον μετὰ ταῦτα τὸν Βάτιον οἱ Ἱθαῖοι δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιήσωσι ἄλλο, ὀπίσω ἀπαλλίσσοντο ἐς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Ἱθαῖοι καταγομένους ἐβαλλον καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ ἀνυκαζόμενοι ὀπίσω ἀπέπλων καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λιβύῃ κειμένην, τῇ οὐνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, [ἐστὶ] Πλατέα. λέγεται δὲ Ἰση εἶναι
- 157 ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλει. ταύτην οἰκόντες δύο ἔτια, οὐδὲν γὰρ σφι χρησιδὸν συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς, ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρηστήριον ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾶ τάδε.

αἰ τὸ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,

μὴ ἔλθων ἐλθόντος, ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.

ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάτιον ἀπέπλων ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφας ἀπείε ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπικῶνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον ἔκτισαν αὐτῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου τῷ οὐνομα ἦν Ἀζιρις,

§ 2. ἐπὶ φωνὴν nach (zur Erlangung) einer (bessern) Stimme. — ὥσπερ — ἦλθες verdächtigt Va. — ἄλλα. gr. Spr. 50, 4, 11. — χειρί. zu 4, 174, 2. — μεταξὺ gleichsam während sie noch sprach. (Sch.) Unpassend. Her. schrieb so wohl nicht.

C. 156. συνεφέρετο παλιγκότως es ging abermals widerwärtig, ohne Subject wie 4, 15, 2; ein sonst nicht üblicher Ausdruck; παλιγκότως ist mehr poetisch. — ἀγνοεῦντες, rücksichtlich der Gründe. — πρήξειν steht hier gleichfalls subjectlos: es werde ihnen (die Sache) besser gedeihen. Ungewöhnlich. — ἐβαλλον, wohl τοῖς λίθοις. Kr. zu Xen. An. 1, 8, 1. — εἰρέθη. Di. 39 u. εἰπὴν. — ἐστὶ haben andre Hsn. nach οὐνομα. Vielleicht ist es zu streichen.

C. 157. αὐτῶν. ἐωντῶν? — αἰ. Di. 54, 9 A. — τό. Di. 25, 1, 8. — μαλότροφον Va. — πρίν. Di. 54, 17, 9. Hermann de part. αν p. 108.

τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρα συγκαλήσουσι καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. τοῦτον οἶκεον τὸν χώρον ἔξ ἔτεα· ἐβδόμῃ¹⁵⁸ δέ σφεας ἔτει παραιτησάμενοι Αἰβυες ὡς ἐς ἀμείνονα χώρον ἄξουσιν, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἤγον δέ σφεας ἐνθεύτην οἱ Αἰβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλλη- νες μὴ ἴδοιεν, συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης νυκτὸς παρήγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὖνομα Ἰρασα. ἀγαγόντες δέ σφέας ἐπὶ κρή- νην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος εἶπαν· "ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται."

Ἐπὶ μὲν νυν Βάτιεω τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης, ἄρξαντος ἐπὶ¹⁵⁹ ιεσσαράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω, ἄρξαντος ἐκ- καίδεκα ἔτεα, οἶκεον οἱ Κυρηναῖοι. ἰόντες τοσοῦτοι ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστύλησαν· ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου, Βάτιεω τοῦ εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλεῖν συνοι- κήσοντας Κυρηναίοις Αἰβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὥδε ἔχοντα.

ὅς δέ κεν ἐς Αἰβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ γῆς ἀναδαιομένης, μετὰ οἷ ποκά φαμι μελήσειν. συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήτην περιταμνόμενοι γῆν² πολλὴν οἱ περίοικοι Αἰβυες καὶ ὁ βυσιλεὺς αὐτῶν τῷ οὖνομα ἦν Ἀ- δικράν, οἷα τῆς τε χώρας στερισκόμενοι καὶ περιυβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδωσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν ἐπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην. οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἰρασα χώ- ρον καὶ ἐπὶ κρήνην Θέστην συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοις καὶ ἐνί- κησαν τῇ συμβολῇ· ἄτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἕλλήνων καὶ παραχρῆόμενοι διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι καὶ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι Ἀπρίῃ ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάτιεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλειος, ὃς βασιλεύσας¹⁶⁰ πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν οὔτοι ἀπολιπόν-

C. 158. παραιτησάμενοι nachdem sie ihnen bittend (freundlich) vorgestellt. (Sch.) Anders Bā.: sie erbaten sich sie führen zu dürfen. — ἀνέγνωσαν. zu 1, 68, 4. — τέτρηται, so dass es reichlich Regen giebt. Aehnlich: es thaten sich auf die Fenster des Himmels. I. B. Mosis 7, 11. (We.) Hier vermuthet Va. eine Lücke.

C. 159 § 1. ἐπὶ τῆς ζόης. zu 4, 148 E. — ἐπὶ γῆς ἄ. unter der Bedingung (Verheissung) einer neuen Vertheilung des Landes. Kr. z. Arr. 2, 1, 4. — ὕστερον —. Diod. 5, 53: καθυστερεῖν τῆς κληροδοσίας. (O. Müller.) — μετὰ gehört zu μελήσειν. (Lh.) — ποκά, ποτέ. Di. 4, 2, 2.

§ 2. ὁμίλου. vgl. 4, 161 E. (Bā.) — περιταμνόμενοι da ihnen abgeschnitten, entzogen wurde. Spr. 53, 4, 2. — συνέλαβον, erzählte 2, 161, 2. (Bā.) — παραχρῆόμενοι. zu 1, 108, 2. — κατὰ ταῦτα für καὶ ταῦτα Bekker. vgl. 2, 161, 2.

τες οἰχοντο ἐς ἄλλον χώρον τῆς Λιβύης καὶ ἐπ' ἐωυτῶν βαλόμενοι ἐκτισαν πόλιν ταύτην ἢ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτίζοντες δ' ἄμα αὐτὴν ἀπιστάσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας· μετὰ δὲ Ἀρκεσίλειος ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς τοῦτους ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δεισαντες αὐτὸν οἰχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡσούς τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλειος εἶπετο φεύγουσι, ἐς ὃ ἐν Λεύκωνι τε τῆς Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπιθέσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο ὥστε ἐπακισχυλίσους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσέειν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο Ἀρκεσίλειον μὲν κἀμνοντὶα τε καὶ φάρμακον πεπωκῶτα ὁ ἀδελφεὸς Λεάρχος ἀποπνίγει, Λεάρχον δὲ ἡ 161 γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλειω δόλῃ κτείνει, τῇ οὖνομα ἦν Ἑρξῶ. διεδέξατο δὲ τὴν βασιληὴν τοῦ Ἀρκεσίλειω ὁ παῖς Βάτιος, χωλὸς ἐὼν καὶ οὐκ ἀρίστους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν ἐπεμπον ἐς Δελφούς ἐπειρησομένους ὄντινα τρόπον καταστησάμενοι κάλλιστι ἂν οἰκίοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρχαίων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἴτειον ὦν οἱ Κυρηναῖοι καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀσίων δοκιμώτατον, τῷ οὖνομα ἦν Δημῶναξ οὗτος ὦν ὠνὴρ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην καὶ μαθὼν ἕκαστα τοῦτο μὲν τριφύλους ἐποίησέ σφεις, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖραν ἐποίησε, ἄλλην δὲ Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν, τρίτην δὲ νησιωτῶν πάντων· τοῦτο δὲ τῷ βασιλεῖ Βάτιω τεμένεα ἐξελὼν καὶ ἱροσύνας τὰ ἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλεῖς ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

162 Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάτιω οὕτω διετέλεε ὄντια, ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο Ἀρκεσίλειος γὰρ ὁ Βάτιον τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετῆς οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ ὁ Μαντινεὺς Δημῶναξ ἔιαξε, ἀλλ' ἀπαίττει τὰ τῶν προγόνων ἰγέρεια. ἐνθεῦτεν στασιαῶζων ἐσώθη καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον, ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκράτει Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμητήριον, ἐὼν ἀξιοθέτητον, ἀνέθηκε, τὰ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κείται.

C. 160 § 1. βαλόμενοι. zu 3, 71, 3. — καλεῖται. gr. Spr. 62, 4, 1. — ὑποδεξαμένους, Object τοὺς ἀδελφεούς. (Lh.) — τοὺς αὐτοὺς τοῦτους. zu 3, 56.

§ 2. τοσοῦτο. gr. Spr. 48, 15, 13. — τρῶμα. zu 1, 18, 1.

C. 161. τοῦ Ἀρκεσίλειω. zu 2, 112, 1. — καὶ οὐκ ἀρίστους. zu 2, 42, 2. — πρὸς τὴν in Bezug auf das. zu 1, 38. — καταστησάμενοι. gr. Spr. 52, 10, 1 u. 4. Object ist τὴν συμφορὴν die unglücklichen Verhältnisse. — καταλαβοῦσαν. zu 2, 66, 1. — καταρτιστῆρα Einrichter, Ordner, auch 5, 28. Erst von einem Späteren nachgebraucht. — τεμένεα Ackertheile. (We.) — ἱροσύνας für ἱρῶσύνας Bekker. zu 3, 142, 3. — ἐς μέσον. gr. Spr. 43, 4, 5. So 3, 80, 1. 7, 164. (Va.) vgl. 3, 142, 2. (St.)

C. 162 § 1. διετέλεε, τὰ πράγματα. — ἐς Σάμον. vgl. 4, 152 E.

ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερεσίμη ἐδέετο στρατιῆς ἡ κατάξει σφῆας ἐς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γε Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ ἐδίδου· ἡ δὲ λαμβάνουσα τὸ διδόμενον καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κἄλλιον δὲ ἐκείνο, τὸ δοῦναι οἱ δεομένην στρατιάν· τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. τελευταῖον οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλακίτην, προσῆν δὲ καὶ εἴριον· εἰπάσης δὲ αὐτῇς τῆς Φερεσίμης τῶντὸ ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη τοιοῦτοισι γυναικας δωρεέσθαι ἀλλ' οὐ στρατιῇ. ὁ δὲ Ἀρκεσίλειος τοῦτον τὸν χρόνον ἔων ἐν Σάμῳ συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ ἐστάλη ἐς Δελφούς Ἀρκεσίλειος χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ ἰάδε. “ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους καὶ Ἀρκεσίλειος τέσσερας, ὅτις ἄνδρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης· πλέον μέντοι τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι παραινέει. σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι κατελθὼν ἐς τὴν σεωυτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὐρῆς πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὖρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτὸς καὶ ταῦρος ὁ καλλιστεῦων.” ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσίλειῳ χρᾶ. ὁ δὲ πα-
164
ραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου κατήλθε ἐς τὴν Κυρήνην καὶ ἐπικρατήσας τῶν προηγμάτων ἱερῷ μαντηλοῦ οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δικας τοὺς ἀντιστασιώτας αἶεε τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλύσσοντο, τοὺς δὲ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλειος ἐς Κύπρον ἀπέστειλε ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπειχθέντας πρὸς τὴν σφετέρην ἐρρῶσαντο καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν· ἐτέρους δὲ τινας τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καὶ α-
φυγόντας ἰδιωτικὸν ὕλην περινησας ὁ Ἀρκεσίλειος ἐνέπερσε. μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξεργασμένοισι τὸ μαντήιον εἶον τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι, ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν κεχρησμένον θάνατον καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυρήνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναικα συγγενέα ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλέως, τῷ οὐνομα ἦν

§ 2. ἐν τῷ Κορινθίων θ. zu 1, 14, 2. (Va.) — ἡ κατάξει. Spr. 53, 7, 5. (7.) — σφῆας, sie und ihren Sohn. (Lh.) — τὸ διδ. τὸ αἰεὶ διδ. Va. Hier wegen ἐπὶ παντὶ unnöthig. — ἐκείνο, τὸ δοῦναι. Spr. 57, 10, 5. (7.) — παντὶ τῷ δ. gr. Spr. 50, 4, 1.

C. 163. ἦν δὲ —. Die Erklärung C. 164. — κατ' οὖρον mit günstigem Winde. Aesch. Sie. 672: ἴτω κατ' οὖρον. Soph. Tr. 467: ταῦτα μὲν φέσω κατ' οὖρον. vgl. Schol. eb. zu 828. (We.) — εἰ δὲ μὴ. Spr. 65, 5, 8. (12.) — ταῦρος, wohl Alazir C. 164, 2. (We.)

C. 164 § 1 ἰδιωτικόν einem Privatmanne, dem Aglomachos, gehörig. — ὕλην. zu 2, 107.

§ 2. ἐπ' ἐξεργασμένοισι nach der That. Spr. 68, 37 (41), 2. vgl. 8, 94, 2. 9, 77. (Sch.) — ἔργετο hielt sich fern, wie 2, 18, 1. 5, 57. (Va.) — κεχρησμένον für κεχρημένον Bekker. Di. 40 u. χρᾶν. — Ἀλαξίρ.

Ἀλαζγοῖ. πᾶρά τοῦτον ἀπικνέεται, καὶ μιν Βαρκαῖοι τε ἄνδρες καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγοράζοντα πτείνουσι, πρὸς δὲ καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζῖτα. Ἀρκεσίλειος μὲν νῦν εἶπε ἔκων εἶτε ἄκων ἁμαρτιῶν τοῦ χρησμοῦ ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ.

- 165 Ἡ δὲ μήτηρ Φερετῖμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλειος ἐν τῇ Βάρκῃ δισαῖτο ἐξεργασμένος ἑωυτῇ κακόν, ἣ δὲ εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τὰλλα νεμομένη καὶ ἐν βουλῇ παρῖζουσα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλειου εὐεργεσίαι ἐς Καμβύση τὸν Κύρου πεπονημέναι· οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλειος ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε καὶ φόρον ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετῖμη Ἀρναίνδῃ ἐκείνῃς ἐξετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ κελεύουσα, προῖ-
166 σχομένη πρόφασιν ὡς διὰ τὸν μηδισμόν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. ὁ δὲ Ἀρναίνδης ἦν οὗτος τῆς Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσῃ κατεστεινός, ὃς ὑστέρω χρόνῳ τούτων παρυσεύμενος Δαρεῖον διεφθάρη· πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἶη βασιλείᾳ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον, ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσὸν καταρώτατον ἀπεψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον νόμισμα ἐκόπαστο, Ἀρναίνδης δὲ ἄρχων Αἰγύπτου ἀργύριον ἰσὺ τὸ τοῦτο ἐποίησε· καὶ νῦν ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρνανδικόν. μαθὼν δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλ-
167 λην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπανίσταται, ἀπέκτεινε. τότε δὲ οὗτος ὁ Ἀρναίνδης κατοικτεῖρας Φερετῖμην διδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ Ἀμασιν ἀπέδειξε, ἄνδρα Μαράφιον, τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἶοντα Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστεῖλαι τὴν στρατιήν, ὁ Ἀρναίνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλειος ἀποκτείνων. οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτοὶ ὑποδεκτάτο πάντες· πολλὰ τε γὰρ

Ueber den Acc. Lobeck Prolegg. p. 209. — ἀμφίρρυτον, vielleicht durch einen Graben. — τὴν will vor ἀμφίρρυτον Sch. vgl. C. 163.

C. 165. ἡ δὲ. Di. 50, 1, 11. Zugleich epanaleptisch, wie sonst οὗτος. — οἰχώκε. Di. 53, 4 A. — οἱ zu ihrem Vortheile. — εὐεργεσίαι ἐς. Kr. zu Thuk. 1, 128, 3. — ἐτάξαντο. zu 2, 13 u. eb. über die Sache. — πρόφασιν vorgegebenen Anspruch.

C. 166. παρυσεύμενος sich gleich stellend, wie 8, 140, 2. (Sch.) — ὑπό. Spr. 52, 3, 1. — τοῦτο τό ein solches wie. vgl. 2, 135, 2. (Lh.) — τὸν den verdienten. gr. Spr. 50, 2, 4. — ἐς τὸ δυνατώτατον gehört zu καθαρώτατον wie wir etwa den Superlativ in das möglichst reinste, verdoppeln. Ungewöhnlich. — νόμισμα, die Dareiken. — ἀργύριον ἐποίησε that dasselbe mit Silber. Zwei sachliche Ac. so verbunden sind nicht eben gewöhnlich. — ἐπανίσταται für ἐπανίσταται Sch.

C. 167. Μαράφιον 1, 125, 2. In der Regel wurden nur Achämeniden Feldherrn. (Heeren.) — Βάδρην. Βάρης 4, 203, wie Va. auch hier will. — ἐπιδεκτάτο bekannten sich dazu. — αἰτίη. ἡ αἰτία? — πρόσχημα

καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρδάνδης οὕτω δὴ τὴν σιρατιὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερεϊμῇ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα [τοῦ] λόγου ἐγίνετο, ἐπέμπετο δὲ ἡ σιρατιή, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, ἐπὶ Λιβύων καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖά ἐστι, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα βασιλέος ἦν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε Λαρελου οὐδέν.

Οἰκέουσι δὲ κατὰ τὰδε Λίβυες, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι. πρῶ-168 τοι Ἀδурμαχίδαι Λιβύων κατοίκηται, οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Λίγυπτιοισι χρέωνται, ἰσθῆτα δὲ φορέουσι οἴην περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ψέλιον περὶ ἑκατέρῃ τῶν κνημῶν φορέουσι χάλκειον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι τοὺς φθειρας ἐπεὶ λάρβωσι τοὺς ἑωυτῆς ἑκάστη ἀντιδάκνει καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μούνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται, καὶ τῷ βασιλεῖ μούνοι τὰς παρθέτους μελλούσας συνοικεῖν ἐπιδεικνύουσι· ἡ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρεστὴ γένηται ὑπὸ τούτου διαπαρθενεύεται. παρήκουσι δὲ οὗτοι οἱ Ἀδурμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστι. τούτων δὲ ἔχονται 169 Γιλγαμμαι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἑσπέρην χώραν μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτου χώρῳ ἡ τε Πλατέα νῆσος ἐπικέται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι, καὶ ἐν τῇ ἡπίρῳ Μενελάιος λιμὴν ἐστι καὶ Ἀζιρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἰκεον· καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιλγαμμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρας Ἀσβύται· οὗτοι τὸ ὑπὲρ 170 Κυρήνης οἰκέουσι. ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύται· τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσι, νόμους δὲ τοὺς πλεῦνας μιμέσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίω. Ἀσβυτέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρας 171 Ἀσχισαι· οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Ἀσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκέουσι Κάβα- λεις, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης.

λόγου ein ausgesprochener Vorwand; τοῦ streicht Kr. vgl. 6, 133, 1. — οὐδέν. zu 8, 97, 3. 151.

C. 168. κατὰ τὰδε in folgender Ordnung. (Lg.) Vgl. Niebuhr kl. Schr. I S. 147 ff. — τὰ πλέω. zu (τὰ) πάντα 1, 99. 215. vgl. 2, 86, 3. — ἀντιδάκνει. ἀντ- dafür dass die L. sie gebissen hat. — ἐπιδεικνύουσι, führen zur Schau vor. Aehnlich ἀποδεικνύουσι.

C. 169. τῆς Σύρτιος. Her. kennt nur eine Syrtis, nämlich die kleine. (Niebuhr I S. 148.) vgl. Heeren II, 1 S. 38. Anders Rennel in Bredows Unters. II S. 673. vgl. 680. — τὸ σίλφιον. vgl. die Erkl. hier u. zu Arr. 3, 28, 7.

C. 170. τεθριπποβάται scheint sonst nicht vorzukommen. Kyrene war wegen seiner Rosse berühmt. — ἀλλὰ μάλιστα. zu 2, 43, 2.

- 172 *Λυσιγασίων* δὲ τουτέων τὸ πρὸς ἐσπέρης ἔχονται *Νασαμῶνες*, ἔθνος ἐὼν πολλόν, οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσῃ τὰ πρόβατα ἀναβαλόντες ἐς *Λύγυλα* χώρον ὀπωριεῦντες τοὺς φοίνικας· οἱ δὲ πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφές πεφύκασι, πάντες ἰόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ αἰτελέβους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήναιτες πρὸς τὸν ἥλιον καταλέουσι καὶ ἐπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος ἐπίκοινον αὐτέων τὴν μῆξιν ποιεῦνται, τρόφῳ παραπλησῶ τῇ καὶ *Μασσαγέται*· ἐπεὰν σκίπωνα προστήσωνται, μίεσονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος *Νασαμῶνος* ἀνδρὸς νόμος ἐστὶ τὴν τύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων διεξελθεῖν τῶν δαιτυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκαστός οἱ μίχθῃ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. ὄρχοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιγῶδε· δμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἀπτόμενοι, μανιεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμῶνται· τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψι ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶται. πίστισι δὲ τοιγῶδε χρέωνται· ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἦν δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρὸν μηδέν, οἱ δὲ τῆς χαμᾶθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.
- 173 *Νασαμῶσι* δὲ προσόμουροι εἰσι Ἕλληλοι· οὗτοι ἑξαπολώλασι τρόφῳ τοιγῶδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύηνε, ἣ δὲ χώρῃ σφι πᾶσα, ἐντὸς τοῦσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος· οἱ δὲ βουλευσάμενοι κοινῶ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι *Αἰβυες*), καὶ ἐπεῖτε ἐγένοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφας. ἑξαπολομένων δὲ τουτέων ἔχουσι τὴν χώρην οἱ *Νασαμῶνες*.
- 174 Τουτέων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι *Γαράμαντες*, οἱ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι καὶ παντὸς ὀμίλην, καὶ οὔτε ὄπλον ἐκίεσθαι ἀρήιον οὐδὲν οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπισιέεται.
- 175 οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι *Νασαμῶνων*· τὸ δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης *Μάκαι*, οἱ λόφους κέκρονται, τὸ μὲν

C. 172 § 1. *Νασαμῶνες*. Niebuhr I S. 147. — καὶ *Μασσαγέται* 1, 216, 1. — προστήσωνται. Strabo von den Arabern 16 p. 788: *φθασας εἰσιὼν μίγνυται προθεῖς τῆς θύρας ῥάβδον*. (We.) — ἐπεὰν. Ein Asyndeton, wie 4, 67. (Struve.)

§ 2. *δαιτυμόνων*. zu 1, 73, 3. — ὡς ohne ἄν. Di. 54, 17, 6. — τούτους *urgirend*. gr. Spr. 51, 7, 5. Hier doch anstössig. Es ist wohl δμνύουσι nach ἀπτόμενοι ausgefallen. — ἴδῃ. zu 1, 195. — πίστις, Verfahren bei Abschlüssen von Verträgen. — διδοῖ, der Eine der den Vertrag Schliessenden dem Andern.

C. 173. *ἔλυτρα*. zu 1, 185, 2. — *ἐξηύηνε*. *ἐξαύηνε* Br. — *ἐστρατεύοντο*. Eine Emigration vermuthet Ritter Erdk. I S. 934.

C. 174. *τῇ θηριώδεϊ*. zu 2, 32, 3. vgl. Ritter Erd. I S. 898. — ἀρήιον. zu 1, 155, 3.

μέσον τῶν τριῶν ἀνιέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἐνθεν καὶ ἐνθεν κείροντες ἐν χρότ', ἐς δὲ τὸν πόλεμον στρουθῶν καταγαίῳν δορὰς φορέουσι προβλήματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κῆρυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλευμένου Χαρίτων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοί. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δακτύς Ἰθρσί ἐστι, ἰούσης τῆς ἄλλης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης φιλῆς· ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακέων¹⁷⁶ δὲ τοιῦτων ἐχόμενοι Γινδανές εἰσι, τῶν αἱ γυναικες περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορέει κατὰ τοιόνδε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μεχθέντι περισφύριον περιδέεται· ἥ δ' ἂν πλεῖστα ἔχη, αὕτη ἀρίστη δέδοικαι εἶναι ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα.

Ἀκτὴν δὲ προέχουσιν ἐς τὸν πόντον τοιῦτων τῶν Γινδάνων¹⁷⁷ ῥέονται Ἀωτοφάγοι, οἳ τὸν καρπὸν μούνον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπὸς ἐστὶ μέγαθος ὅσον τε τῆς σκίνου, γλυκύτητι δὲ τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ προσίκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦτου οἱ Ἀωτοφάγοι καὶ οἶνον. Ἀωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάχλυνες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὔτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἔσσαν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν, τῷ ὄνομα Τρίτων ἐστὶ· ἐκδιδοί δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνὶ τῇ ὄνομα Φλιά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονιοῖσι φασὶ λόγιον εἶναι κίσαι. ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος¹⁷⁸ λεγόμενος, Ἰήσονα, ἐπεὶ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλῳ ἢ Ἀργῷ, ἐσθόμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἐκατόμβην καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον περιπλώειν Πελοπόννησον, βουλούμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι, καὶ μιν, ὡς πλέοντα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῇ καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατεδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βράχεις γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἐωντιῷ δοῦναι τὸν τρίποδα, φόμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν καὶ ἀπήμονας ἀποσιελέειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὕτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρίτωνα σφι καὶ τὸν τρίποδα θείναι ἐν τῷ ἐωντοῦ ἱερῷ ἐπιθεσπύσαντά τε τῷ τρίποδι καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσωνι σημήνια τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐπεὶ τὸν τρίποδα κομισθῆται τῶν τις ἐγόνων τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἕκατὸν πόλιας οἰκῇ-

C. 175. ἐς τὸν πόλεμον, wie 1, 135. — προβλήματα. vgl. 7, 70. (We.)

C. 176. κατὰ τοιόνδε. zu 4, 58, 1.

C. 177. λωτοῦ. zu 2, 93, 1. — τρώγοντες. zu 1, 71. — οἶνον, wie noch jetzt.

C. 179 § 1. ὁδε λόγος. Spr. 61, 6. (7.) — ἄλλην. gr. Spr. 50, 4, 11.

§ 2. ἀπορέοντι τὴν. zu 3, 4, 2. — σφι, dem Jason und seinen Gefährten. Spr. 58, 4, 3 — ἀπήμονας. zu 1, 42. — τῷ τρίποδι auf dem Dreifuss erklärt man; schwerlich sprachgemäss. Also wohl: in Bezug auf den Dreifuss. — τῶν τις ἐγ. für τῶν ἐγ. τις We. — οἰκῆσαι sich ansiedelten; πόλιας kann nur Subject sein.

σαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας πᾶσαν εἶναι ἀνάγκη. ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων κρύψαι τὸν τρίποδα.

- 180 Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλῶν Ἀυσέες· οὗτοι δὲ καὶ οἱ Μάχλυνες πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι, τὸ μέσον δὲ σφι οὐρῶσι ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυνες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς, οἱ δὲ Ἀυσέες τὰ ἔμπροσθε. ὁρτῇ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρθένου αὐτῶν δίχα διασπᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῷ αὐτιγενέϊ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελεῖν, τὴν Ἀθηναίην καλεόμεν. τὰς δὲ ἀποθνησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τρωμάτων ἀψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δ' ἀνείναι αὐτὰς μάχεσθαι, τὰδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστείουσαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλῇ Ἑλληνικῇ καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὅτεοισι δὲ τὸ πύλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένας πρὶν ἢ σφι Ἑλλήνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἶπαι, δοκέω δ' ὡν Αἰγυπτίοισι ὀπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κρόνος φημί ἀπῆχθαι ἐς τοὺς Ἑλλήνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Δία, τὸν δὲ Δία ἑωυτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι, μῦθον δὲ ἐπικοινων τῶν γυναικῶν ποιεόνται, οὔτε συνοικέοντες κτηνηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν γένηται, συμφοιτοῦσι ἐς τὴν αὐτὴν οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός, καὶ τῷ ἂν οἶκῳ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται.

- 181 Οὗτοι μὲν οἱ παραθυλάσσιοι τῶν νομάδων Λιβύων εἰρέεται, ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαίαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη, ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδους ὄφρῃ ψάμμης κατῆκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβῶν τῶν Αἰγυπτίων ἐπ' Ἡρακλέας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὄφρῃ ταύτῃ μάλιστα διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ ἀλὸς ἐστὶ τρύφεια κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἀλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ, περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἱ-

C. 180 § 1. Ἀυσέες für Λισαῖς oder Αὐσῆς Struve. — τῷ θεῷ der Gottheit. gr. Spr. 43, 1, 1. — αὐτιγενέϊ für αὐθιγ. Schäfer. zu 2, 149, 3. — τῇ. Spr. 61, 6, 4. (7, 8.)

§ 2. κυνῇ. κυνῆ Br.

§ 3. μεμφθεῖσαν. zu 1, 77, 1. — θυγατέρα ποιήσατο findet sich wohl nur bei Isä. 11, 8, 41. (Va.) Von Adoption eines männlichen Kindes ist natürlich öfter die Rede. — κτηνηδὸν scheint sonst nicht vorzukommen. — τρίτου μηνός, nämlich nach dem ἀδρὸν γενέσθαι, dessen Frist sich nicht bestimmen lässt. Erwähnt hat die Sache auch Aristot. Pol. 2, 1, 18.

C. 181 § 1. οὗτοι εἰρέεται hiemit sind erwähnt. Ueber das Folgende Niebuhr I S. 144 ff. — ὄφρῃ und τρύφας scheinen in der attischen Prosa nicht vorzukommen. Ueber die Sache Ritter I S. 888. 1002. 1038 u. — ἀνακοντίζει schiesst empor, intransitiv wie Il. ε, 113. Sonst ungebrauchlich.

κίονσι ἑκατοὶ πρὸς τῆς ἐρήμου καὶ ὑπὲρ τῆς Θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβείῃ διαὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ Ἀμμωνιοί, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διὸς· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι, ὡς καὶ πρότερον εἰρηταῖ μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῷγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν, τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρόν, ἀγορῆς δὲ πληθυνούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστι καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηνικαῦτα δὲ ἄρθουσι τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς ὃ δύεται τε ὁ ἥλιος καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελάζει, τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην· παρέρχονται τε μέσαι νύκτες καὶ ψυχεται μέχρι ἐς ἡῶ. ἐπὶ κλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται ἡλίου.

Μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, διαὰ τῆς ὕφρῆς τῆς ψάμμου δι' ἁλλέων¹⁸² δέκα ἡμερέων ὁδοῦ κολωνός τε ἁλός ἐστι ὁμοῖος τῷ Ἀμμωνίῳ καὶ ὕδωρ καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι· τῇ δὲ χώρῳ τούτῳ οὖνομα Ἀνγιλία ἐστι. ἐς τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὀπωριεῦντες τοὺς φοίνικας φοιτέουσι. ἀπὸ δὲ Ἀνγίλων διαὰ δέκα ἡμερέων ἁλλέων¹⁸³ ὁδοῦ ἕτερος ἁλὸς κολωνός καὶ ὕδωρ καὶ φοινικες καρποφόροι πολλοί, κατὰ περ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὖνομα Γαράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς, οἱ ἐπὶ τὸν ἅλα γῆν ἐπιφορέοντες οὕτω σπεύρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ ἐς τοὺς Ἀωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστι, ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διαὰ τόδε εἰσι· τὰ κέρει ἔχουσι κεκυφῶτα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διαὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἰοί τε εἰσι προεμβαλ-² λόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν οὔτε μὴ τοῦτο καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τῷψιν. οἱ Γαράμαντες δὲ οὗτοι τοὺς τραγλοδύας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τε-θρίπκοισι· οἱ γὰρ τραγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ τῶν ἡμεῖς πέρι λόγους ἀποφερομένους ἀκούομεν

§ 2. τὸ ἐν Θ. Das τό zu ἄγαλμα gehörig wurde der Einschreibungen wegen bei diesem Worte erneuert. (Lh.) — πρότερον 2, 42, 2. — μεσαμβρίῃ τέ ἐστι καὶ wenn es Mittag ist, so. Aehnlich unten παρέρχονται τε — vgl. 3, 76, 4, 53, 3. 135 A. 199. Eben so bei Attikern, wie Xen. Kyr. 1, 4, 28. 2, 1, 10: καὶ σχεδόν τε ἔτοιμα ἦν καὶ οἱ ὁμοῖοι παρῆσαν. — ἐπὶ δέ. Di. 68, 2, 3. — ἀμβολάδην aufsprudelnd, Blasen werfend, sonst poetisch. Nach der Angabe Reisender ist die Temperatur Abends 60 Gr., Mitternachts 100, Morgens 80, Mittags 40.

C. 182. ἁλός. Di. 21 u. ἄλλος. — ὕφρῆς. Niebuhr I S. 146 f. — φοίνικας. Ritter I S. 986.

C. 183 § 1. συντομώτατον. zu 4, 62, 1 E. Ueber die Sache Niebuhr I S. 146 f. — ἐκ τῶν. zu 4, 3, 1. — ἐν τοῖσι bezieht sich auf αὐτούς d. h. auf die Garamanten. (Lh.) — κεκυφῶτα, durch künstliches Biegen, vermuthet Heeren. vgl. Saumaise z. Sol. p. 272.

§ 2. οὐκ οἰοί τε εἰσι erg. νέμεσθαι. — τὸ δέρμα erg. διαφέρουσα. —

σιτέονται δὲ οἱ τρωγλοδύται ὄφεις καὶ σαύρους καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπειῶν· γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίῃν νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασιν κατὰ περ αἱ νυκτερίδες.

- 184 Ἀπὸ δὲ Γαλαμάντων δι' ἁλλέων δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ ἄλλος ἄλός τε κολωνὸς καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι τοῖσι οὖνομά ἐστι Ἀτάραντες, οἱ ἀνώνυμοι εἰσι μῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· ἄλλοι μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὖνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ αὐτῶν οὖνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται καὶ πρὸς τοῖτοις πάντα τὰ αἰσχροῦ λοιδοροῦνται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν χώραν αὐτέων. μετὰ δὲ δι' ἁλλέων δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ ἄλλος κολωνὸς ἄλός καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἄλός τούτου οὗρος τῷ οὖνομά ἐστι Ἀτλας· ἐστὶ δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερές πάντη, ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέγεται ὡς τὰς κορυφαὺς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι· οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα οὔτε θέρους οὔτε χειμῶνος. τοῦτον κλονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὗρος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπάνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ Ἀτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἐμψυχον οὐδὲν σιτέσθαι οὔτε ἐνύπνια ὄραν.

- 185 Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ θφρῇ κατοικημένων καταλέξαι, τὸ δ' ἀπὸ τούτων οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ θφρὴ μέχρι Ἡρακλέων σιηλέων καὶ τὸ ἔξω τούτων. ἐστὶ δὲ ἄλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ καὶ ἄνθρωποι οἰκόντες. τὰ δὲ οἰκία τοῖτοις πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίων χόνδρων οἰκοδομεῖται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρός ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἔδυνετο μένειν οἱ τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ ἅλις αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς θφρῆς ταύτης, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἐρῆμος καὶ ἀνδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλός ἐστι ἡ χώρα, καὶ ἱκμάδος ἐστὶ ἐν ἑνὶ τῇ οὐδέν.

- 186 Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος Ἰμνης ἀπ' Αἰγύπτου νομάδες εἰσι κροτογάοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες, καὶ Θηλέων τε βοῶν οὐ

τοῖσι mit ihren. — νενομίκασι. zu 1, 142, 1. — τετρίγασιν. Aehnliches berichten Reisende. Heeren Ideen II, 1 S. 234 f.

C. 184 § 1. Ἀτάραντες für Ἀτλαντες Saumaise z. Sol. p. 292. — ἄλεις. zu 1, 188, 1. — ἐνὶ — κέεται. Heeren II, 1 S. 245. — ὑπερβάλλοντι wenn sie hoch steht. (Sch.) Sonst so nicht.

§ 2. ἄνθρωποι, nach Heeren in Bilma, dem Hauptorte der Tibbos, nach Andern in der Nähe des hohen Atlas (Lh.) — στεινόν. Ritter I S. 894. — πάντη. zu 2, 78.

C. 185. διὰ δέκα ἡ. ὁδοῦ alle zehn Tagereisen. (Lg.) — ἅλιος scheint sonst nicht vorzukommen. — γὰρ ἂν denn sonst. zu 1, 124, 1. — ἄνομβρος, Fezzan. Ritter I S. 1026 f. — μεσόγαιαν, Sahara, Sahel. Ritter I S. 960.

C. 186. Wiederaufnahme der C. 181 unterbrochenen Erzählung. (Lh.) —

τι γεγόμενοι, διότι περ οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν
 μὲν νυν θηλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσθαι πατέσθαι διὰ
 τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἴσιν ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ ὀρτὰς ἐπιτελέουσι·
 αἱ δὲ τῶν Βαρκυλίων γυναῖκες οὐδὲ ὧν πρὸς τῇσι βουσί γεύονται.
 ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει, τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης¹⁸⁷
 οὐκ εἶναι νομάδες εἰσὶ Αἰβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
 οὐδὲ κατὰ τὰ παῖδια ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασιν ποιέ-
 ειν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Αἰβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρε-
 κέως τοῦτο εἶπαι, ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν
 σφετέρων, ἐπεὰν τετραίτεα γένηται, οἷσπῃ προβάτων καλοῦσι τὰς ἐν
 τῇσι κορυφῇσι φλέβας, μετεξέτεροι δὲ αὐτέων τὰς ἐν τοῖσι κροτά-
 φοισι, τοῦδε εἰνεκα ὥς μὴ σφεας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταρρέον
 φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῇς δηλῆται. καὶ διὰ τοῦτο σφεας λέγουσι εἶναι
 ὑγιηροτάτους. εἰσὶ γὰρ ὥς ἀληθέως Αἰβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιη-
 ρότατοι τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι,
 ὑγιηρότατοι δ' ὧν εἰσὶ. ἦν δὲ καλοῦσι τὰ παῖδια σπασμὸς ἐπιγένηται,
 ἐξέσθηται σφι ἄκος· τράγου οὐρον σπείσαντες ῥύονται σφεας. λέγω
 δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰβυες. θύσαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἰδεῖ· ἐπεὶ¹⁸⁸
 τοῦ ὠϊὸς ἀπύρξωνται τοῦ κτήγεος, ῥιπτεύουσι ὑπὲρ τὸν δόμον, τοῦτο
 δὲ ποιήσαντες ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἥλιψ καὶ
 σελήτη μόννοισι. τοῖτοισι μὲν νυν πάντες Αἰβυες θύουσι, ἀτὰρ οἱ
 περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα, μετὰ δὲ
 τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδῶνι. τὴν δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας¹⁸⁹
 τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Αἰβυσσέων ἐποίησαντο οἱ Ἑλ-
 ληνες· πλὴν γὰρ ἡ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθῆς τῶν Αἰβυσσέων ἐστὶ καὶ οἱ
 θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὄφειδες εἰσὶ ἀλλ' ἱμάντινοι, τὰ
 δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τοῦνομα κατηγορεῖ
 ὅτι ἐκ Αἰβύης ἦκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ περιβάλλον-
 ται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτάς αἱ Αἰβυσσαι, κεχοιμένας ἐρεν-
 θεδάνῳ, ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετουνόμασαν.
 δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐπ' ἱροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέσθαι·
 κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται αἱ Αἰβυσσαι καὶ χρέωνται καλῶς. καὶ τέσ-
 σερας ἵππους συζευγνύναι παρὰ Αἰβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι.

Αἰγύπτιοι 2, 41, 1. — ὅς 2, 47, 1. — πατέσθαι. Di. 40 u. d. W. —
 νηστείας. νηστίας Br. — πρὸς ausser.

C. 187 § 2. δ' ὧν. zu 3, 80, 1. — γὰρ nach τράγου ist mit einer Hs.
 ausgelassen. Ein ähnliches Asyndeton 4, 67, 172, 1. (Struve.)

C. 188. θύσαι. zu 4, 60. — τοῦ ὠϊὸς ein Stück vom Ohr. zu
 4, 71, 1. — δόμον. ὦμον Reiske.

C. 189. ἐκ τῶν Α. nach dem Muster der Libyerinnen. — θύ-
 σανοι. zu 2, 81. — τὰ δέ. Das δέ im Nachsatze, um den Ggs. zu ur-
 giren. gr. Spr. 69, 16, 4. — ἔσταλται, ἡ Ἀθηναίη als Hauptsubject. — με-
 τουνόμασαν gahen sie einen andern Namen als sie früher hatten.

190 θάπτονσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰ περ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων· οὗτοι δὲ κατημένους θάπτονσι, φυλάσσοντας, ἐπεὶ ἂν ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν καίσουσι μηδὲ ὕπιος ἀποθάνῃται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνερμένων περὶ σχολίους ἐστὶ, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρέωνται.

191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ Αἰνέων ἔχονται ἀροτῆρες ἥδη Αἰβυες καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες, οἳ τὰ ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομόωσι τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ κείρουσι, τὸ δὲ σῶμα μίλτω χρίονται. φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Αἰβύης ἡ πρὸς ἐσπέρην πολλῶν θηριωδισιέτη τε καὶ θασυτέρῃ ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Αἰβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμονται, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμώδης μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ τῶν ἀροτῆρων, ὄρεινὴ τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης· καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάθεις καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσὶ καὶ οἱ ἐλέφαντιές τε καὶ ἄρκτοι καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἳ τὰ κέραι ἔχοντες καὶ οἱ κυνοκέφαλοι καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἳ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Αἰβύων, καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἄγραι

192 καὶ ἄλλα πλήθει πολλὰ θηρία καταψευστά. κατὰ τοὺς νομάδας δὲ ἐστὶ τουτέων οὐδέν, ἀλλ' ἄλλα τοιάδε, πύγαργοι καὶ ζορκάδες καὶ βουβάλιες καὶ ὄνοι, οὐκ οἳ τὰ κέραι ἔχοντες ἀλλ' ἄλλοι ἄποτοι (οὗ γὰρ δὴ πίνουσι), καὶ ὄρυες, τῶν τὰ κέραι τοῖσι φοινοῖσι οἳ πῆγες ποιεῦνται (μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βουνὸν ἐστὶ), καὶ βασσάρια καὶ ὕαιναί τε καὶ ὕστριχες καὶ κριοὶ ἄγριοι καὶ δίκτυες καὶ θῶες

C. 190. ἀπὴρ. ἀπὴν Br. Erg. ὁ ἀποθνήσκων. zu 1, 195. — ἐνερμένων Di. 39 u. εἶρω.

C. 191. Wiederaufnahme der Berichte C. 187. (Lh.) — εἶναι τῶν wird partitiv zu nehmen sein. Spr. 47, 7, (9), 2. Sonst würde hier ἀπὸ oder ἐκ τῶν stehen. gr. Spr. 47, 6, 5. — ἐλέφαντιές τε καὶ ἄρκτοι scheinen sich jetzt in jenen Gegenden nicht zu finden. — ἀσπίδες, eine Art Vipern (cotuber hajé Linn.), deren Biss unheilbar. — ὄνοι οἳ τὰ κ. ἔ, eine Art Antilopen? — ἀκέφαλοι, fabelhafte Thiere. — καταψευστά für ἀκατάψευστα Reiz.

C. 192 § 1. ζορκάδες, δορκάδες. — ἄποτοι nicht trinkende. Soph. A. 324: αἴσιος ἀνὴρ, ἄποτος. (Bä.) — ὄρυες, unbekannt, wenn nicht die sonst ὄρυγες genannten, eine Art Antilopen. vgl. Sch. z. Athen. V p. 200, f. — τῶν τὰ — ποιεῦνται aus deren Hörnern die πῆγες für die Phönix, ein musikalisches Instrument, gemacht werden. (C. Gesner.) Πῆγος heisst der Theil der Saiten-Instrumente in dem ἔγχευται (ἐνίσταται) οἱ κόλλαβοι (κόλλοιες d. h.) οἱ πασσαλοὶ ὧν ἐξάπτονται αἱ χορδαί. So Etym. M. p. 412, 12. Hesych in ζυγά u. Schol. zu Il. ε, 187. So zwei No. bei γίνεσθαι 8, 27, 2. (Sch.) — κατὰ. zu 1, 98, 2. — βασσάρια, ein fuchsähnliches Thier (canis zerda). Das Wort soll sich noch im Koptischen finden. Vgl. auch Voss Myth. Br. V p. 41. ὕστριχες Haubenstachelschwein. — δίκτυες und βόρυες sind unbekannt. — κροκόδειλοι lacerta dracaena?

καὶ πάνθηρες καὶ βόρνες, καὶ προκόδειλοι ὅσον τε τριπλήχεις χειρσαῖοι, τῆσι σάυρησι ἐμφερέστατοι, καὶ σιρουθοὶ κατὰ γαιοὶ καὶ ὄφεις μικροί, κέρας ἐν ἑκαστος ἔχοντες. ταῦτα τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία καὶ τὰ περὶ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὕος ἀγρίου· ἐλαφος δὲ καὶ ὕς ἄγριος ἐν Λιβυῇ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γένεα τριξὺς αὐτόθι ἐστὶ· οἱ μὲν διποδες καλέονται, οἱ δὲ ζεγέριες (τὸ δὲ οὐνομα τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, δύνανται δὲ κατ' Ἑλλάδα γλώσσαν βουνοί), οἱ δὲ ἐχινέες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιληφῷ γινόμεναι, τῆσι Ταρτησσίησι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν νομάδων Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστοροῦντες ἐπὶ μακροτάτον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαυήκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἥνιο-193
χεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. τούτων δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν194
τοῖσι μέλι πολλὸν μὲν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῶ δ' ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιεῖν. μιλοῦνται δ' ὧν πάντες οὔτοι καὶ πιθηκομαγεύουσι· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ὅσοι ἐν τοῖσι οὐρεσι γίνονται. κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὐ-195
ιομα εἶναι Κύραυνιν, μῆκος μὲν διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ στενὴν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἡπείρου, ἐλαιῶν τε μεσίτην καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἰ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων πιερούσι ὀρίθων πεχρμένοισι πίσση ἐκ τῆς ἰλῦος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἐστὶ ἀληθῶς οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω· εἴη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζυκύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτοὺς ἐγὼ ὤρων. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἡ δ' ὧν3
μεγίστη αὐτέων ἐβδομήκοντα ποδῶν πύνη, βάρους δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοιτὸν κατιεῖσι ἐπ' ἄκρῳ μυρσίην προσδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερίκης πίσσης ἀμείνω· ἐσχεύουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης· ἔπειτα δὲ ἀθροίσωσι συκὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὁ τι δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰδὼν ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὥς τέσσαρα σιάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμένης οἰκοῦται ἐστὶ ἀληθεῖη.

Λέγουσι δὲ καὶ ταῦδε Καρχηδόνιοι, εἶναι τῆς Λιβύης χῶρόν τε196
καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἑρακλέων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὶ ἀπικωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπεξῆς παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα τυφειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους ἰδομένους τὸν καπνὸν ἰέναι ἐπὶ τὴν θί'λασσαν καὶ ἔπειτα ἀντὶ

lupinambis griseus? — σαυρῆσι. Die alt. Form σαυροί 4, 183, 2. Lobeck Pathol. p. 9.

§ 2. καὶ τὰ περ oder καὶ ἄλλα τὰ περ Struve. — διποδες Springhasen, mus jaculus, mus gerboa, mit sehr kurzen Vorderfüssen. — ζεγέριες, nach Beckmann die sonst πλατυπόρους genannten. — δύνανται. zu 2, 80, 1. — ἐπὶ μακροτάτον zu 1, 171, 1.

C. 194. δημιουργοὺς Handwerker der Art. — ποιεῖν, aus dem Saft der Palmen. Heeren II, 1 S. 42. — οἱ δὲ, οἱ πίθηκοι. Di. 43, 3, 7. — ἀφθονοὶ ὅσοι. gr. Spr. 51, 10, 12.

C. 195 § 1. διαβατὸν für ἐς ἣν διαβαίνειν δύνανται, wahrscheinlich zu Fuss. — ἀληθῶς. zu ἔστι 3, 17. vgl. 2, 156, 1. 3, 23, 2. — ὅκου. zu 1, 68, 1.

§ 2. πλεῦνες αἱ λ. gr. Spr. 47, 28, 4. — μυρσίην. βυρσίην und unten τῇ βυρσίῃ Reiske, einen ledernen Eimer denkend. — τὰ ἀπό. zu 4, 54.

C. 196. κυματωγὴ Wogenbruch, Gestade, noch 9, 100, wohl nur

τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καραχθονίους ἐκβάντας σκέπτεσθαι, καὶ ἦν μὲν φαίνεται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελόμενοι ἀπαλλάσσονται, ἦν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέβηται, οἱ δὲ προσελθόντες ἄλλον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς ὃ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν δὲ οὐδέτερον· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἄπτεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίᾳ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἄπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσὸν λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων οὐνομάσιν· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλέως τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τόσον δὲ εἰ ἐχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνη νέμεται αὐτὴν καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, καὶ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων τὰ δὲ δύο οὐ, Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες αὐτόχθονες, οἱ μὲν τὰ πρὸς βορρῶν οἱ δὲ τὰ πρὸς νότον τῆς
- 198 Λιβύης οἰκόντες, Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες ἐπήλυδες. δοκέει δὲ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίρηνος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὐνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὐτὴ δὲ ὁμοίῃ τῇ ἀρίστῃ γεῶν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν, οὐδὲ οἶκε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελᾶγγαιός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἐπυθρος πίδαξι, καὶ οὔτε ἀνχμοῦ φροντίζουσα οὐδέν, οὔτε ὄμβρον πλέω πιούσα διεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτ' αὐτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ καίσιται. ἀγαθὴ δὲ γῇ καὶ τὴν Εὐεσπερίῃ νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γάρ, ἐπὶ αὐτῇ ἐωνιῆς ἀριστεία ἐνέειρη, ἐκφέρει, ἢ δὲ ἐν τῇ Κίρηνι ἐπὶ τριηκό-
- 199 σιν. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναῖα χώρα, τοῦσα ὑψηλοτάτῃ ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ νομάδες νέμονται, τρεῖς ὥρας ἐν ἐωνιῇ ἀξίας θῶν-μματος. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾶ ἀμᾶσθαι τε καὶ τρυγᾶσθαι. τούτων δὲ δὴ συγκεκομισμένων τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ συγκεκομίζεσθαι, τὰ βουνούς καλέουσι· συγκεκομισται τε οὗτος ὁ μέσος καρπὸς καὶ ὁ ἐν τῇ κατωπεριούτῃ τῆς γῆς πεπαλίνεται τε καὶ ὀργᾶ, ὥστε ἐκπέποται τε καὶ καταβέβρωται ὁ

von Lucian nachgebraucht. — πρὸς ὧν. Di. 68, 47, 2. — ἐς ὃ für ἐς οὗ Struve. — πείθωσι thatsächlich bewegen. Kr. zu Thuk. 1, 31, 1. — αὐτούς für αὐτοί, wie Bekker will. zu 1, 34, 1. Als Ac. erscheint so freilich gew. ἑωυτόν, ἑωυτούς, σγέας. — πρότερον ἢ λάβωσι. Di. 54, 17, 9.

C. 197. Anknüpfung an C. 167 E. (Lh.) — ἐφρόντιζον. gr. Spr. 63, 4, 2. Hiermit wird wieder an C. 167 E. angeknüpft. (Sch.) — τόσον δὲ τοσόνδε δὲ Sch. vgl. 3, 137, 2. 142, 3. 4, 81, 1. (Eltz.) Doch steht an diesen Stellen μέντοι für δέ, obschon dies sonst so nicht selten ist. vgl. Di. 25, 8, 1 u. Kr. z. Arr. 5, 19, 6. — τὰ δύο. zu 1, 18, 1.

C. 198. ἀρετὴν Güte, Fruchtbarkeit. Kr. zu Thuk. 1, 2, 3. — τις gehört zu σπουδαίῃ. Spr. 51, 14, 1. (16, 2). — γεῶν. Di. 15, 8, 3. — Δήμητρος καρπόν. zu 1, 193, 2. — ἐκφέρειν, der Inf. weil ὁμοίῃ so viel ist als ὁμοίως ἀγαθῇ. zu 1, 193, 3. — μελᾶγγαιος. Ritter I S. 928. — πλέω zu viel. Spr. 49, 1. — διεδήληται, passiv. Di. 39 u. δηλόμααι. — ὕεται. zu 2, 13, 8. — ἐκφορίων Ertrag, selten. — ἐπ' ἑκατοστά — ἐπὶ τριηκόσια. zu 1, 193, 3. — ἐωνιῆς. zu 1, 193, 3.

C. 199. τῶν καρπῶν ὀργᾶ schwellt reifend an Früchten. (Sch.) — ἀμᾶσθαι, der Inf. in sofern ὀργᾶν ein Hinstreben andeutet. Ueber die Sache Voss Myth. Br. V p. 92 u. Ritter I p. 949. — τὰ sagt er, nicht wie sonst gew., auf das folgende Wort bezogen, τοὺς, weil βουνούς ein Fremdwort

πρῶτος καρπὸς καὶ ὁ τελευταῖος συμπαράγινεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆ-
νας Κυρηναίους ὀπώρη ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσούτον εἰρησθῶ.

Οἱ δὲ Φερετῆμης τρωαροὶ Πέρσαι ἐπεῖτε ἐκ τῆς Αἰγύπτου στα-200
λέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυνάδεω ἀπίκαιτο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρχεον τὴν
πόλιν ἐπαγγελλούμενοι ἐκδιδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκε-
σῆεω· τῶν δὲ πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταλίον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς
λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρχεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας ἐννέα, ὀρύσ-
σοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια φέροντα ἐς τὸ τεῖχος καὶ προσβολὰς
καριεράς ποιεύμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπι-
χαλκῶ ἀσπίδι, ὥδε ἐπιφρασθεῖς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος
προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος· τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσχε κωφὰ
πρὸς τὰ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα ἤγεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπί-
δος. ἀνταρύσσοντες δ' αὖν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων
τοὺς γεωρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη, τὴς δὲ προσβολὰς
ἀπεκροῦντο οἱ Βαρκαῖοι. χρόνον δὲ δὴ πολλὸν τριβομένων καὶ πι-201
πτότων ἀμφοτέρων πολλῶν καὶ οὐκ ἔσσαν τῶν Περσέων Ἀμασις ὁ
στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ μηχανάται τοιαῦτα. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους ὡς
κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοί, ποιεῖν τοιαῦτα.
νυκτὸς τάφρον ὀρύξας εὐρέαν ἐπέτεινε ξύλῳ ἀσθινέα ὑπὲρ αὐτῆς, κα-
τύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρῃσε, ποίεων τῇ ἄλλῃ
γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους·
οἱ δὲ ἀσπασίως ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίῃ χρησασθαι. ἡνῶ
δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιγίδε τινά, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρον τά-
μνοντες ὄρκια, εὐτ' αὖν ἡ γῇ αὕτη οὕτω ἔξη, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ
χώρην, καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν [φάναι] ἀξίην βασιλείᾳ καὶ Πέρ-
σας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίους. μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον Βαρ-
καῖοι μὲν πιστεύσαντες τοῦτοισι αὐτοῖς τε ἐξήσσαν ἐκ τοῦ ἀστεος καὶ
τῶν πολεμίων ἔων παρίεναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας
πάσας ἀνοίξαντες· οἱ δὲ Πέρσαι καταρρηξάντες τὴν κρυπτὴν γέφυραν
ἔθειον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέ-
φυραν, ἵνα ἐμπεδορῃοιεν, ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνιον μένειν
πλεῖ τὸ ὄρκιον ὅσον αὖν ἡ γῇ μὲνη κατὰ τότε εἴχε· καταρρηξάσι δὲ
οὐκέτι ἔμμενε τὸ ὄρκιον κατὰ χώρην. τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν202
Βαρκαίων ἢ Φερετῆμη, ἐπεῖτε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνε-
σκολόπισε κύκλῳ τοῦ τεύχεος, τῶν δὲ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀπο-

ist. — συγχεκόμισται τε — καί. zu 4, 181, 2 Eben so ἐκπένοται τε καὶ
συμπαράγινεται. — ἐπέχει. zu 2, 96, 2. — ἐπὶ τοσούτον. zu 2, 5

C. 200. Wiederaufnahme der Erzählung C. 145 u. 167. (Lh.) — οἱ
δέ. οἱ δὲ δὴ Va. — ἐπαγγελλούμενοι. zu 4, 119. — τῶν δὲ πᾶν γάρ.
zu 1, 24, 2. — ὀρύγματα ὑπόγαια, sonst ὑπονόμους Minen. — ἀνεῦρε
sah ein Mittel zu entdecken. — ἤγεσκε. ἤγεσκε Br. Di. 32, 1, 2. — γεω-
ρυχεῖν findet sich erst bei Spättern wieder.

C. 201 § 1. ἀμφοτέρων. zu 1, 76, 2. — κατὰ τὸ ἰσχυρὸν. zu 1,
76, 2. Aehnlich κατὰ τὸ καρτερόν. zu 1, 212, 1. — ἐς ὃ mit Bezug auf den
im Vorhergehenden enthaltenen Gedanken: sie unterhandelten bis.

§ 2, τὴν ὁμολογίην. Spr. 50, 8, 1. (11, 1.) — μένειν bestehen
olle. Spr. 55, 3, 6. (12.) — κατὰ χώρην dauernd. — ἀξίην eine an-
gemessene Leistung. — φάναι scheint ein Glossem. — νεοχμοῦν, sonst
κατεργάζειν, noch 5, 19 u. Thuk. 1, 12, 1, sonst bei Attikern nicht. — τὰ
nach κατὰ ist mit Struve gestrichen.

C. 202. μαζοὺς, zu 2, 85. — περιέστειξε gleichsam: punctirte
damit rings herum. (We.) — λήην θέσθαι. zu 1, 160, 2.

ταμοῦσα περιέστιξε καὶ τούτοις τὸ τεῖχος· τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρχαίων λήσιν ἐκέλευσε θάσθαι τοὺς Πέρσας, πλὴν ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραψε ἡ Φερειμία.

203 Τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρχαίων οἱ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήσαν ὀπίσω· καὶ ἐπέτε ἐπὶ τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποσιεῦμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης δὲ τῆς στρατιῆς Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρεῖν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ οὐκ ἔα ἐπὶ Βάρην γὰρ ἀποσταλῆναι μόνην Ἑλληνίδα πόλιν· ἐς ὃ διεξελθούσιν καὶ ἰζομένοις ἐπὶ Αἰὸς Λυκαίου ὄχθον μετεμέλησέ σφι οὐ σχούσι τὴν Κυρήνην. καὶ ἐπειρῶντο τὸ δευτερον παρίεναι ἐς αὐτήν· οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρων τοῖσι δὲ Πέρσῃσι οὐδενὸς μαχομένου φόβος ἐνέπεσε, ἀποδραμόντες δὲ ὅσον ἐξήκοντα στάδια ἕζοντο. ἰδρυνθέντι δὲ τῇ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε παρ' Ἀρυνάνδῳ ἄγγελος ἀποκαλέων αὐτοὺς. οἱ δὲ Πέρσαι Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδια σφι δοῦναι ἔτυχον, λαβόντες δὲ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Αἰβυες τῆς τε ἐσθῆτος ἐνεκα κατῆς σκευῆς τοὺς ὑπολειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐφόρουν, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο.

204 Οὗτος ὁ Περσῶν στρατὸς τῆς Αἰβύης ἐκαστίῳ ἐς Εὐσεπερίδα ἦλθε. τοὺς δὲ ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρχαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλέα, βασιλεὺς δὲ σφι Λαρεῖτος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκατοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὐνομα ἔθεντο Βάρην, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκευμένη ἐν γῇ τῇ Βακτρίῃ.

205 Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερειμία ἐν τὴν ζόην κατέπλεξε. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Αἰβύης τισαμένη τοὺς Βαρχαίους ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶνσα γὰρ εὐλέων ἐξέζεσε, ὥς ἄρα ἀνθρώποις αἱ λήν ἰσχυραὶ τιμωραὶ πρὸς θεῶν ἐπιφθόνοι γίνονται ἢ μὲν δὴ Φερειμῆς τῆς Βάττιω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρὴ ἐγένετο ἐς Βαρχαίους.

C. 203 § 1. ἐπὶ γὰρ — denn B. sei die einzige hellenische Stadt gegen die etc.

§ 2. φόβος, πανικός. Kr. zu Xen. An. 2, 3, 19. — ὅσον. ὅσον τε Schäfer. — ἐπελκομένους Nachzügler. (Lg.)

C. 204. τοὺτους δέ. zu 2, 26. — ἀνασπάστους. zu 3, 93.

C. 205. μέν. Di. 69, 44, 1. — κατέπλεξε. vgl. 8, 83. διαπλέκειν πῖβον 5, 92, 9. (Sch.) Ungew. so beides. — εὐλέων ἐξέζεσε. Der Ge. w. bei Wörtern der Fülle; das Verbum erst wieder so bei Späteren. S. Pape. — ὥς ἄρα wie sichtlich, darthuend dass. — τῆς Βάττιω der Gemahlin des B. vgl. 4, 162. So Ἐκτορος Ἀνδρομάχῃ. (We.) Di. 47, 5, 6.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΗΣ ΑΠΟΔΕΞΙΣ.

Mit erklärenden Anmerkungen

von

K. W. Krüger.

Drittes Heft.

Berlin.

K. W. Krüger's Verlagsbuchhandlung.

1856.

Alle rechtmässigen Exemplare dieses Werkes führen hier den Stempel
und die eigenhändige Namensunterschrift des Verfassers.

Handwritten signature

Ἡροδότου Ἀλικαρνησέος ἱστορίας ἀπόδεξις.

Ε΄.

Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ Δαρείου, 1
τῶν ὁ Μεγάβατος ἤρχε, πρώτους μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων οὐ
βουλομένους ὑπηρετοῦς εἶναι Δαρείου κατεστρέψαντο, περιεφθέντας
πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στρυμόνος
Παῖονες χρήσαντος τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περινθίους καὶ ἦν μὲν
ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται σφεας οἱ Περινθιοὶ οὐνομασί βώσαν-
τες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν, ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρεῖν, ἐπο-
λεον οἱ Παῖονες ταῦτα. ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ 2
προαστείῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίᾳ τριφασίῃ ἐκ προκλήσιός σφι ἐγένετο·
καὶ γὰρ ἄνδρα ἄνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλον καὶ κύνα κυνί. νε-
κῶντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὥς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συν-
εβάλοντο οἱ Παῖονες τὸ χρησιήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι καὶ εἰπὼν κου
παρὰ σφίσι αὐτοῖσι· “νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν
ἡμέτερον τὸ ἔργον.” οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειρέ-
ουσι οἱ Παῖονες καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν καὶ ἑλιπόν σφειν ὀλίγους

C. 1 § 1. περιέπειν behandeln. zu 1, 73, 2. 114, 2. 5, 81. 8, 18
u. Di. 39 u. ἔπειν. — τρηχέως. Di 2, 2, 1. — χρήσαντος στρατεύε-
σθαι zu 4, 68, 2. — ἐπικαλέσωνται heran-, herausfordern, sonst
προκαλεῖσθαι. — οὐνομασί für ὀνομασί Schäfer. Di. 2, 4, 1. — βώσαν-
τες. Di. 39 u. βοᾶν. — τοὺς δέ. Di. 50, 1, 11; über den obliquen Casus
zu 4, 68, 2. — ἐπιχειρεῖν hängt noch von χρήσαντος ab: sollten sie
angreifen. — ἐπιβώσωνται, synonym mit dem ἐπικαλέσωνται; das Me-
dium hat von att. Prosaikern wohl nur Thukydides. Kr. dort zu 3, 59, 2. Bei
ihm wie bei Her. sonst (1, 87, 1. 9, 23) zur Hülfe rufen. — οἱ Παῖονες,
Erneuerung des Subjects der Entfernung halber.

§ 2. τριφασίᾳ, herodoteisch. zu 2, 17, 2. — ἐκ προκλήσιος auf
eine Herausforderung, noch 9, 75. (Sch.) — συνέβαλον transitiv auch
3, 32, 1; wohl nicht so bei Attikern. — τὰ δύο in zwei Stücken, mit
zwei Paaren der Kämpfer. Ueber den Artikel 1, 18, 1; über den Ac. Kr. zu
Xen. An. 2, 1, 1. — συνεβάλλοντο. zu 1, 68, 2. — κου, που. Di. 4, 2, 1.
— παρὰ wie bei λογιέσθαι u. ä. Spr. 68, 31. (35.) — νῦν — νῦν. Eben
so Xen. An. 3, 4, 46. gr. Spr. 59, 1, 3. — εἴη ἐπιτελεόμενος. gr. Spr. u.
Di. 56, 3, 1. (2.) — ἡμέτερον τὸ ἔργον unser ist die Aufgabe, d. h.
wir können obsiegen. — πολλόν. Di 8, 16, 6. Ueber den Ac. gr. Spr. 48,

2τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γεινόμενα ὥδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἑλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πληθῆ. ὡς δὲ ἔχειρῶδη ἦ Πέρρινθος, ἤλαυνε τὸν σιραιτὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γάρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεισθαι.

3 Θρηίκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι μετὰ γε Ἰνδοῦς πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο ἢ φρονέοι [κατὰ] τῷτό, ἄμαχόν τ' αὖ εἴη καὶ πολλῶν κράτιστον πάντων ἐθνέων κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μὴ κοτε ἐγγένηται· εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. οὐνόμαται δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἑκαστοι, νόμοις δὲ οὗτοι παραπλησίοις πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων καὶ Τραυσῶν καὶ τῶν κατύπερθε Κρησιωνάων οἰκεόντων. 4Τουτέων δὲ τὰ μὲν Γέαι οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἴρηται μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταυτὰ τοῖσι ἄλλοις Θρηίξι ἐπιτελέουσιν, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιαύτῃ· τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ ἐπιτετέλετο ἐκείνῳ ἀναπλῆσαι κακὰ, ἀπηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπῆα πάντα πάθει· τὸν δ' ἀπογινόμενον παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἑξαπαλλαχθεὶς ἐστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. οἱ

15, 13. vgl. 7, 168, 2. πολλὸν ἐσώθησαν 5, 102. πολλῶν ἐκράτησαν 5, 77, 1. (Va.) Anaxandr. 49: ἀλαζονεία νικᾷ τὰς τέχνας πάσας πολὺ μετὰ πολασίαν. Thuk. 7, 34, 7: πολὺ ἐκρατοῦντο. vgl. dort 7, 60, 4 u. Kr. zu 3, 82, 3. — σφειων, αὐτῶν. Ohne αὐτῶν etc. erscheinen bei Her. σφίην, σφί, σφείας, (σφία) sehr gew. auch enklitisch und demonstrativ; reflexiv jedoch σφίσι. Di. 51, 1, 16 u. 17.

C. 2. ἀπό, wie 2, 54. (Bä.) gr. Spr. 52, 5, 1. — οἰκημένων. zu 1, 27, 2. — ἡμερούμενος. zu 4, 118, 2. — ὥδε für οὕτω, wie 7, 62. (Bä.) zu 4, 8, 1. — ταῦτα, weil das καταστρέφεισθαι eine Mehrheit von Thätigkeiten umfasst. gr. Spr. 44, 4, 3. 57, 10, 7. — ἐντέταλτο, Passiv des Μεδίου. Spr. 52, 10, 5. (11.) — ἐκ. Di. 52, 5, 1.

C. 3. μέγιστον. Anders Thuk. 2, 97, 5. vgl. Niebuhr kl. Schr. I S. 157. 357. — ἄρχοιτο. Spr. 52, 4, 1. — κατὰ fehlt sonst in der Phrase. zu 1, 60, 1. — ἀλλὰ γάρ. Der Sinn: doch dies ist nicht zu erwarten: denn. zu 1, 147, 2, 139, 2. 3, 152. Matthiä setzt nach ἐγγένηται ein Komma. — μὴ, in sofern im Vorübergehenden der Begriff der Furcht enthalten ist. zu 3, 65, 2. Schäfer z. Dem. II p. 323 vermuthet: οὐ μὴ κοτε ἐν γένειται. — ἐγγένηται. zu 1, 132, 2. — κατὰ τοῦτο desshalb. zu 2, 169, 1. 5, 86, 1. — κατὰ πάντα. τὰ πάντα? zu 1, 215. oder bloss πάντα. zu 1, 99. Eine Hs. καὶ τὰ πάντα, nicht übel. — κατύπερθε. zu 1, 104.

C. 4. τὰ, αἶ. Di. 25, 5, 4. — εἴρηται 4, 94. — τὸν jeden. Spr. 50, 2, 3. (5.) Hier jedoch, nicht im Folgenden, wäre τὸν αἶε oder der Plu. natürlicher. — ἀπογινόμενον. zu 2, 85. — ὅσα erwägend wie viel. gr. Spr. 51, 13, 17. — μιν, αὐτόν. Di. 51, 1, 11 f. — ἐπιτετέλετο, ἐπιτεθῆ. Di. 54, 162. Hier für ἀφ' οὗ. zu 2, 43, 3. — ἀναπλῆσαι κακὰ ist eine mehr dichterische Phrase. vgl. die Lex. u. ἀναπλήρωσις. — ἀπηγ. für ἀνηγ. Bekker. — πάντα, eingeschoben, wie auch bei Attikern. zu 1, 94, 2. — ἐπιλέγοντες

δὲ κατέπερθε Κρησιωνύων ποιεῦσι τοιάδε. ἔχει γυναικας ἑκαστος πολλὰς· ἐπεὶν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρείς γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν καὶ φίλων σπονδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε ἧσις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ἢ δ' ἂν κρηθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκη-
ωτάτου ἑωυτῆς, σφαχθεῖσα δὲ συνθάπτεται τῷ ἀνδρὶ. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὄνειδος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται.

Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἐστὶ ὁδε ὁ νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα β ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῷσι τοῖσι αἵται βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι· τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσ-
σουσι καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγά-
λων. καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι εὐγενὲς πέκριται, τὸ δ' ἄστικτον ἀγενές.
ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ ἱργάτην ἀτιμώτατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πο-
λέμου καὶ ληιστύος κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφρων οἱ ἐπιφανέστατοι
νόμοι εἰσὶ, θεοὺς δὲ σέβονται μῦθους τούσδε, Ἄρεα καὶ Διόνυσον⁷
καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτέων, πάρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων,
σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν καὶ ὁμνύουσι μῦθον τοῦτον καὶ λέ-
γουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέως ἑωυτούς. ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐ-⁸
τέων εἰσὶ αἶδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρὸν καὶ παντοῖα
σφάζοντες ἱρήια εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον· ἔπειτα δὲ θά-
πτουσι κατακαύσαντες ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες, χῶμα δὲ χέαντες ἀγῶνα
πυθῖσι παντοῖον, ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἕεθλα τίθεται κατὰ λόγον μου-
νομυχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αὗται.

zu 1, 214, 2. — πάσῃ lauter. Spr. 50, 8, 6. (11, 10.) — εὐδαιμονίη.
Glaube an Unsterblichkeit? Lobeck Agl. p. 801.

C. 5. κρηθῇ, φιλέειν μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Spr. 55, 4, 4. (11.)
— σφάζεται εἰς. zu 3, 11. 4, 62, 3 — οἰκηωτάτου für οἰκηοῦντος Schafer.
ἑωυτῆς. zu 3, 65, 3. Gestellt erwart' ich es nach τοῦ, wie eb. vgl. Xen. An.
3, 2, 5. 4, 7, 19. Krs. Regel Spr. 51, 4, 2. (47, 9, 12) wird von Her. ziem-
lich durchgängig befolgt. — σφαχθεῖσα. Di. 39 u. σφάζω. — συμφορὴν
ποιεῖσθαι als ein Unglück aufnehmen, erachten, wie 4, 79, 3.
5, 35, 3. etc.

C. 6. ὁ könnte fehlen. — μίσγειν, nicht μυνόναι sagt Her. (Sch.) —
ὠνέονται. Kr. zu Xen. An. 7, 2, 38 gr. Ausg. — χρημάτων. Spr. 47,
16. (17.) — ἐστίχθαι tattowirt sein. vgl. Xen. An. 5, 4, 32. — ἀργόν.
Aehnliche Asyndeta zahlreich 2, 35 f. — ληιστύς Räuberei kommt sonst
wohl nicht vor.

C. 7. μῦθους. Di. 2, 4, 1. — πάρεξ τῶν abweichend von den,
attisch χωρίς τῶν. zu 1, 14, 1. — πολιητέων. Di. 2, 7, 6. — Ἑρμῆν.
Ἑρμῆν. Br. — ἑωυτούς. zu 1, 34, 1.

C. 8. ταφαὶ Art der Bestattung, wie μανθίας 2, 83, θυσιή 4, 60,
1. — εὐδαίμοσι Reichen. zu 1, 133, 1. — προτιθέασι stellen zur
Schau aus, sonst προτίθενται. Kr. zu Thuk. 2, 84, 1. Die ionische Form
ist eig. προτιθεία. Di. 86, 1, 3. — ἱρήια, ἱερεῖα. Di. 2, 3, 3 u. 8, 2, 4.
— προκλαύσαντες πρῶτον. zu 4, 145, 1. — θάπτουσι hier in wei-
term Sinne: bestatten. — ἄλλως anderswie, ohne Verbrennung. —

- 9 Τὸ δὲ πρὸς βορέω ἐτι τῆς χώρας ταύτης οὐδεὶς ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκέες οἰκινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκόντες αὐτήν, ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστρου ἐρῆμος χώρα φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μούνοιοι δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκόντας πέρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους τοῖσι οὖνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἱπποὺς αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βᾶθος τῶν τριχῶν, μικροὺς δὲ καὶ σιμοὺς καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας ἀφέρειν. ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἄρματα εἶναι ὀξύτατους, ἄρματηλατεῖν δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωροῦς. κατήκειν δὲ τουτέων τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετιῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ, εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων ἄποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι, γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. [σιγύννας δ' ὧν καλέουσι Ἀλγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκόντες τοὺς κα-
10 πῆλους, Κύπριοι δὲ τὰ δόρατα.] ὥς δὲ Θρήκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἰστρου, καὶ ὑπὸ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκία. τὰ γὰρ ζῆα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρι λέγεται, τὰ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαλος Περσέων κατήκοα ἔπολε.
- 11 Λαυρεῖος δὲ ὥς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπῆκετο ἐς Σάρ-

κατὰ λόγον nach Verhältniss der bezüglichlichen Schwierigkeiten der Kämpfe. — *μουνομαχίης* hängt wohl von *ἄεθλα* ab. — *αὐται*. Spr. 61, 6. (7.)

C. 9 § 1. τὸ ἐν Bezug auf die Strecke. Spr. 43, 4, 1. (2.) u. zu 4, 99, 1 u. 2. — *βορέω*. Di. 15, 3, 2. — *ἐτι* weiter, zu *πρὸς βορέω* gehö- rig. Xen. An. 7, 5, 9: τί χρὴ ποιεῖν περὶ τοῦ ἐπὶ ἄνω στρατεύεσθαι. — *χώρας* hängt von *βορέω* ab: an der Nordseite von diesem Lande. zu 4, 7, 2. — *τὸ ἀτρεκέες*. zu 1, 57, 1. *ἀτρεκίην* zu 4, 152, 2. — *ἐρῆμος*. Niebuhr kl. Schr. I S. 157. 357. — *ἄπειρος* unendlich (*πείρας*); *ἀπορος* will Bekker. vgl. zu 4, 184, 2. — *τοῖσι*. Di. 25, 5, 4. — *εἶναι*. gr. Spr. 55, 4, 9. — *ἐπὶ* zu 2, 5.

§ 2. ὀξύς feurig. Andre *ὠκνῶντες*. — *πρὸς ταῦτα* desshalb. zu 1, 38. — *οὖρους, ὄρους*. Di. 2, 4, 2. — *ἀγχοῦ, ἐγγύς*. Di. 23, 6, 2. — *Ἀδρίην*. zu 1, 162, 1. — *σφέας, αὐτοὺς*. Di. 51, 1, 15. — *ἐπιφράσασθαι, ἐπινοῆσαι*. Di. 40 u. φράζω. — *τῷ*. zu 1, 32, 1. — *Σιγύννας* — *δόρατα* verdächtigt We. — *ὧν, οὖν*. Di. 4, 3, 7. *δ' ὧν* gewiss aber ist dass. zu 2, 50, 1.

C. 10. τὸ προσωτέρω, zu 1, 105, 1. — *ὑπό* vor. Spr. 68, 39 (43), 3. — *εἶναι* sei es möglich. zu 2, 136, 2. 4, 77. Ein Uebergang vom Ind. z. Inf. vgl. 6, 105 u. zu 4, 137. — *ἐμοὶ μὲν*. Als Ggs. schwebt vor: Andre mögen anders urtheilen. So besonders häufig Hcr. gr. Spr. 69, 35, 2. — *μὲν νυν*, bei Her. für und neben *μὲν δὴ*. Di. 69, 52, 2. — *οἰκία, εἰκόνα*. Di. 39 u. εἶκω. — *δύσριγα* sehr frostig, wenigstens von att. Prosaikern nicht gebraucht. — *ὑπὸ τήν*. zu 1, 56, 2. Ueber die Sache Niebuhr I S. 357. — *ψύχρα*, zu 4, 28, 1. — *δ' ὧν* gewiss aber ist dass. zu 2, 50, 1. — *Περσέων ἐπήκοα*. Spr. 47, 25 (26), 1.

C. 11. ὥς τάχιστα. zu 1, 11, 1. — *εὐεργεσίης* 4, 137 f. — *παραι-*

διδ, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιάου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μυτιληναίου Κώεω, μεταπεμφάμενος δὲ σφειας ἐς Σάρδεις ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιάος, αἵτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεχρήριζε, αἵτε δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κίσει. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἵρεται, ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τύραννος δημότης τε ἐών, αἵτε Μυτιλήνης τυραννεύσαι. τελειωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι οὗτοι μὲν κατ' ἃ ἐλλοντο ἐγράποντο, Λαρεῖον δὲ συνήνεκε πρῆγμα τοιόνδε¹² ἰδόμενον ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβαῶν Παλονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν Πίγρης καὶ Μαντύης ἄνδρες Παλονες, οἳ ἐπέτε Λαρεῖος διέβη ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παρόνων τυραννεύειν ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα. φυλάξαντες δὲ Λαρεῖον¹³ προκατιζόμενον ἐς τὸ προάσκειον τὸ τῶν Λυδῶν ἐποίησαν τοιόνδε σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα ἐπ' ὕδωρ ἔεμπον ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσιν καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσιν λίνον. ὡς δὲ παρεξήτε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Λαρεῖω ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν οὔτε Λύδια τὰ ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικὸς¹⁴ οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δ' ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινας πέμπει κελεύων φυλάξαι ὃ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπισθε εἶποντο· ἡ δὲ ἐπέτε ἀπῆκετο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἦρσε τὸν ἵππον, ἄρσασα δὲ καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη τὴν αὐτὴν ὁδὸν περὶξήτε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς

νέσιος 4, 97. — Μυτιλ. für Μιτυλ. Ga. — προσεχρήριζε für προσέχρηζε Bekker. Der Ge. hat χρηζω bei Her. öfter; selten die att. Prosa, wie Xen. Kyr. 4, 5, 22. — οἷά τε für αἵτε. wie 5, 93. 6, 5. — δημότης δὲ Bekker. — αἵτεες mit dem Inf., wie gewöhnlicher αἵτεσθαι. Plat. Rep. 399, c: οὐκ ἄλλας αἵτεες λείπειν. vgl. Thuk. 1, 132, 6. — Μυτιλ. für Μιτυλ. Ga. — τελειωθέντων als die Dinge (Bitten) gewährt waren. gr. Spr. 47, 4, 3 u. 5. — κατ' ἃ für κατὰ Kr., da es nicht adverbial steht, sondern heisst: nach den Ortschaften welche. gr. Spr. 51, 13, 6. Das sonst noch zugefügte τὰ ist mit Struve nach einigen Hsn. gestrichen, da Her. κατὰ stets elidirt. Di. 25, 5, 4.

C. 12 § 1. συνήνεκε, συνέβη. zu 1, 73, 2. Ueber die Form Di. 40 u. 74. — ἰδόμενον. Di. 52, 8, 2. — ἀνασπάστους. zu 3, 93. — ἦν. Spr. 63, 4. vgl. Di. 63, 3, 5. — μεγάλην. zu 1, 199, 4.

§ 2. φυλάξαντες ἐπιτηρήσαντες. — τοιόνδε ohne n, wie oft. zu 1, 80, 1. — ἐπὶ τῇ x. Spr. 68, 37 (41), 1. ἐπὶ τῆς x. § 3. 2, 35, 2. vgl. 5, 49, 3. — παρεξήτε, wie 7, 58, 2. 109, 2. 113. 115. vgl. 3, 14, 2. 7, 210. (Sch. u. Bā.) — ἐπιμελὲς τῷ Δ. ἐγένετο erregte die Aufmerksamkeit des D. zu 1, 89, 1. — ἐκ. zu 1, 10. Ueber die Stellung gr. Spr. 50, 10, 2. — πρὸς οὐδαμῶν Keinen gemäss, auf kein andres Volk hindeutend. Spr. 68, 33 (37), 1. Ueber οὐδαμοί Di. 24, 1, 2.

§ 3. τῶν δορ. τινας. τῶν τινας δορ.? — ὃ τι χρήσεται τῷ was sie anfangen würde mit. zu 2, 95. — ὀπισθε für ὀπισθεν Sch. Ungew. bei ἐπισθαι. zu 1, 45, 1. — ἦρσε trankte. vgl. 7, 109, 2. Attiker gebrauchten ἄρδεν in diesem Sinne wohl nicht. — ἐκ τοῦ an dem. Di. 68, 17, 3.

καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρα-
 13 πτον. θωυμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε ἤκουσε ἐκ τῶν κακασκόπων καὶ
 τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἑωυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἤχθη,
 παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς οὐκ ἐπὶ πρόσω σκοπὴν ἔχοντες τούτων.
 εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρεῖος ὁκοδαπὴ εἶη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι
 Παῖονες καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο, τίνες δὲ
 οἱ Παῖονες ἄνθρωποι εἰσὶ καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι καὶ τί κείνοι ἐθέ-
 14 λοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδεις. οἱ δὲ οἱ ἔφραζον ὡς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ
 δώσοντες σφέας αὐτοῦς, εἶη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Σιτυμόνι ποταμῷ
 πεπολισμένη, ὁ δὲ Σιτυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου, εἶησαν δὲ
 Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης [ἄποικοι]. οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον,
 ὁ δὲ εἰρώτα εἰ καὶ πῦσαι εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργατίδες.
 οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου
 εἵνεκα καὶ ἐποιεῖτο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγαβάζον, τὸν ἔλιπε
 ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν, ἐντελλόμενος ἔξανασιτῆσαι ἕξ ἡθέων Παί-
 ονας καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἱππεὺς ἔθεε φέρων τὴν ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλήσ-
 ποντον, περαιωθεὶς δὲ διδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ ἐπι-
 λεξάμενος καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν
 15 Παιονίην. πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἔναι,
 ἄλισθέντες ἔξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης, δοκέοντες ταύτῃ ἐπιχει-
 ρῆσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν δὴ Παῖονες ἦσαν ἐτοιμοὶ
 τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν· οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι
 συναλίσθαι τοὺς Παίονας καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσον-
 τας, ἔχοντες ἡγεμόνας τὴν ἄνω ὁδὸν τρέπονται, λαθόντες δὲ τοὺς
 Παίονας ἐσπλίπνουν ἐς τὰς πόλεις αὐτέων, ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους·
 οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπεσόντες εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὡς

C. 13 § 1. ἐκ τῶν. Ein Attiker hätte ἐκ weggelassen. — οὐκ ἐπὶ οὐκί We. Di. 9, 2 A. — σκοπὴ, dichterisch. — ὁκοδαπὴ für ὁποδαπὴ Bekker, wie 9, 16, 1; doch ποδαπός 7, 218, 2? — ἀμείβετο erwiderte, in diesem Sinne poetisch und dialektisch; in der attischen Prosa überhaupt selten; bei Her. ohne Augment. Di. 28, 4, 4. — τίνες εἰσὶ καὶ τί ἐλθέουσιν. Kr. zu Xen. An. 2, 2, 15. —

§ 2. πεπολισμένη, dialektisch. zu 4, 108. Sonst von Städten. — ἄποικοι. ἀπόγονοι? wenn es nicht zu streichen ist. zu 4, 191. — αὐτὰ ἕκαστα, ὅσον αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. Bekkers Anecd. p. 462, 27.

C. 14. ἡθέων Sitze, nicht so in der att. Prosa. zu 1, 15. — τέκνα, ohne Artikel. zu 1, 164, 2. 2, 30, 3. — ἐπιλεξάμενος, ἀναγκούς. zu 1, 124, 1. — ἡγεμόνας Wegweiser, wie 5, 100. 8, 35, mit τῆς ὁδοῦ 8, 31. (Va.)

C. 15. ἄλισθέντες, ἀθροισθέντες. zu 1, 62, 1. — πρὸς θαλάσσης. Spr. 68, 33 (37), 1. — ἐμβάλλοντες, das Participle bei ἐπιχειρῆν wie oft bei περιᾶσθαι. zu 1, 77, 1. — ἐρύκειν, εἰργεῖν. zu 1, 32, 4. Noch 9, 49. — συναλίσθαι καὶ φυλάσσοντας. Di. 59, 2, 2. Ueber den Inf. bei πυν- θάνεσθαι Spr. 56, 7, 6. (12.) — ὁδὸν τρέπεσθαι eben so Eur. Phön. 722.

ἐπύθοντο ἐχομένας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασπεδασθέντες κατ' ἐωνιτοὺς
 ἑαστοὶ ἐτρίβοντο καὶ παρεδίδσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι.
 οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαλονές τε καὶ Παιόπλαι καὶ οἱ μέχρι τῆς
 Πρασιάδος λίμνης ἐξ ἡθέων ἑξαναστάντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. οἱ 16
 δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος καὶ Δόβηρας καὶ Ἀγριᾶνας καὶ Ὀδομάν-
 τους καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ
 Μεγαβάζον. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἔξαι-
 ρεῖν ὧδε. ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ
 λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στεινὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ
 σταυροὺς τοὺς ὑπεσιεῶτας τοῖσι ἰκρίοις τὸ μὲν κού ἀρχαῖον ἔστησαν
 κοινῇ πάντες οἱ πολίται, μετὰ δὲ νόμῳ χρεώμενοι ἰστυῖσι τοιῶδε·
 κομίζοντες ἐξ οὖρου τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος κατὰ γυναῖκα ἐκάστην
 ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίσταισι· ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναι-
 κας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον, κρυτέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἰκρίων
 καλύβης τε ἐν τῇ διαιστᾷ καὶ θύρης καταπακτῆς, διὰ τῶν ἰκρίων
 κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς
 σπάρτεσθαι, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι
 ὑποζυγίοις παρέχουσι χόρτον ἰχθύς· τῶν δὲ πληθὺς ἐστὶ τοσοῦτο
 ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατεῖε σχολὴν σπυ-
 ρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην καὶ οὐ πολλὸν τινα χρόνον ἐπισχῶν ἀνασπᾷ
 πλήρη ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πά-
 κρακάς τε καὶ τίλωνας.

Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην, Μεγάβα- 17
 ζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην
 ἄνδρας ἐπὶ Πέρσας οἱ μετ' αὐτὸν κεῖνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην αἰτήσαντες γῆν τε καὶ
 ὄδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἐστὶ δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος

gr. Spr. 46, 6, 2. — οἱα. zu 1, 61, 1. — κεινῇσι, κενῇσι. Di. 2, 3, 1. —
 κατ' ἐωνιτοὺς nach ihren bezüglichen Ortschaften.

C. 16 § 1. τὴν λίμνην τὴν Π. zu 2, 4, 2. — ἐχειρώθησαν, Passiv
 des Mediums. — Spr. 52, 10, 5. (11.) — ἀρχήν. zu 2, 95. — ἔξαιρειν
 vertreiben. zu 2, 80, 3. — κού. zu 1, 98, 2. 3, 72, 2. — πολίται. Di.
 2, 7, 6. — κομίζοντες — ὁ γαμέων. Spr. 37, 8 u. gr. Spr. 63, 1, 3. —
 κατὰ für, aber distributiv.

§ 2. κρυτέων, das Particip nach τοιοῦτος wie nach τοιόςδε 1, 117, 3.
 2, 2, 2. — καταπακτῆς. Auffallend, da sonst das Verbale πηκτός lautet.
 — νήπιος ist eben nur poetisch. — δέουσι τοῦ. Di. 47, 12, 4. — δει-
 μαίνοντες. zu 1, 159, 1. — ἀνακλίνῃ, der dies eben Treibende. zu 1,
 132, 1. — χόρτον ἰχθύς. So noch jetzt in kalten Küstengegenden Europas.
 (We.) — κατεῖε — καὶ οὐ für κατεῖε —, οὐ. gr. Spr. 63, 10 A. u. Kr. zu
 Xen. An. 1, 9, 14. — τίλωνας. Hier fehlt wohl etwas mit Bezug auf ἐπειρήθη § 1.

C. 17. ἐπὶ τὰ die heilige Zahl der Perser. — γῆν. zu 4, 126. — σύντομος
 erg. ὁδός; σύντομον könnte man vermuthen (vgl. 4, 183, 1. 7, 12, 1 u. zu 4,
 62, 1 E.), wenn Br.s Meinung dass ὁδός bei Her. nie zu ergänzen sei richtig

- κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην· πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον τουτέων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκάστης ἐφοίτα, μετὰ δὲ τὸ μέταλλον Ἀύσωρον καλεόμενον οὗρος 18 ὑπερβάλλοντα εἶναι ἐν Μακεδονίῃ. οἱ ὧν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες, οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ὑπίκοντο, αἴτειον ἐλθόντες ἐς ὅψιν τὴν Ἀμύντειω Δαρείῳ βουσιλείῃ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταυτὰ τε ἐδίδου καὶ σφεας ἐπὶ ξείνια καλέει, παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι ταῦδε. “ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὶ δὲ δείπνιον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο μεγάλως δὲ ξεινίζεις, διδοῖς τε βασιλείῃ Δαρείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.” εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης. “ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γὰρ ἐστὶ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ πεχωρῆσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς ἔόντες δεσπόται προσχρηζέτε τουτέων, κατέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.” εἰπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δ’ ἐπεὶ καλεόμεναι ἦλθον, εἰπεῖς αὐταῖς ἔζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην φάμενοι τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι σοφόν· χρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῇθεν μὴ ἔλθειν τὰς γυναῖκας ἢ ἔλθουσας καὶ μὴ παριζομένας ἀντίας ἔζεσθαι ἀλγηδόνας σφοδραλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε κυρτίζειν· περθεμένων δὲ τῶν γυναικῶν αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ὑπτονιο οἷα πλέονως οἰνωμένοι καὶ κού τις καὶ φιλέειν ἐπειράτο.
- 19 Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδευαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντειω παρεὼν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, αἵτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθής, οὐδυνῶς

sein sollte. — κάρτα, σφόδρα, πάνν. zu 1, 27, 2. Nachgestellt, wie 5, 32 u. πάνν Xen. An. 4, 7, 14. — ἔχεται τῆς stösst an den. zu 1, 93, 2. — ἐφοίτα kam ein, wie 3, 90, 2. vgl. zu 3, 115. — εἶναι hängt noch von εἶσι ab, hier synonym mit ἐξισι, wie 1, 104.

C. 18 § 1. αἴτειον. Di. 28, 4, 2. — ξείνια für ξεινία We. zu 4, 154, 2. — ἐδέκετο bewirthete. zu 1, 126, 1. vgl. Di. 4, 1, 1. — ἀπὸ δείπνου. zu 1, 126, 2.

§ 2. ἡμῖν. ἡμῖν γάρ? vgl. 3, 83, 1. 4, 97, 2. — ἡμῖν τοῖσι II. Spr. 50, 6, 3. (8, 2.) — προτιθώμεθα. zu 1, 133, 1. — κουριδίας eheliche, dichterisch. zu 1, 135. — ἐδέξαιο. Di. 30, 3, 1. — δεδοῖς. Di. 36, 1, 2. — εἶπε. zu ἀμείβεται 1, 38. — ἐπεὶ, eig. für ἐπειδὴ. zu 1, 14, 3. Hier causaal: da, wie z. B. 1, 39. 42. 5, 39, 2 etc. — εἶπας, εἰπών. Di. 39 u. εἰπεῖν. — προσχρηζέτε, προσδεῖσθε. zu 5, 11. — τοσαῦτα nur so viel. zu 1, 128.

§ 3. ἔλεγον φάμενοι. Im Singular ἔλεγε φάς. zu 1, 123, 1. — ἀρχῇθεν, ἀρχὴν 2, 39, 2. zu 1, 131, 1. — μαστῶν. zu 2, 85. 4, 203. — πλέονως. zu 3, 34, 1.

C. 19. κατέχειν sich halten, ungew. so. Spr. 52, 2, 2. — ὥστε,

ἔτι κατέχειν οἷός τ' ἦν, ὥστε δὲ βαρέως φέρων εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τῷδε. "σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶχε τῇ ἡλικίᾳ, ἀπιὼν τε ἀναπαύεο μηδὲ λιπάρεις τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ προσμένων αὐτοῦ τῇδε πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρῆξιν τοῖσι ξείνοισι." πρὸς ταῦτα συνεῖς ὁ Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρῆγματα πρῆξεν μέλλοι Ἀλέξανδρος, λέγει· "ὦ παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ ἀνακαιόμενον συνήμι τοὺς λόγους ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ χρηζῶ μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας, ἀλλ' ἀνέχου ὁρέων τὰ ποιούμεενα· ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαι τοι." ὥς δὲ ὁ Ἀμύντης χρησίσε²⁰ τούτων οὐχῶκε, λέγει ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· "γυναικῶν τούτων, ὦ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπειθή, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι καὶ ὀκοῆσαι ὦν αὐτέων. τούτου μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανεῖτε· νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέας ὁρῶ μέθης, γυναικας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἐστί, ἅπειτε λούσασθαι, λουσαμένας δὲ ὀπίσω προσδέχεσθε."

Εἰπας ταῦτα, συνέναινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι, γυναικας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὴν γυναικίην, αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῆσι γυναῖξιν ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενέτους τῇ τῶν γυναικῶν ἰσθμῷ σκευάσας καὶ ἐγχειρίδια δοὺς παρήγε ἔσω, παράγων δὲ, τούτους ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τῷδε. "ὦ Πέρσαι, οἴκατε πανδαισίῃ [τελέῃ] ἰσθίησθαι· τὰ τε γὰρ ἄλλα ὅσα εἶχομεν καὶ πρὸς τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρόντας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πύρεσι καὶ δὴ καὶ τότε τὸ πάντων μέγιστον, τὰς

ἀπ. zu 1, 8, 1. — Ἀμύντεα. Di. 15, 7, 2. — μηδὲ, καὶ μή. zu 1, 45, 1. — λιπάρεις harre aus. So bei Her. öfter, nicht bei Attikern. — πόσει für πόσει Bekker. mit, beim Trinken. — αὐτοῦ τῇδε. Sonst bei Her. αὐτοῦ ταύτῃ, beides unattisch. zu 1, 189, 2. — νεώτερα, κακά. zu 3, 62, 2. — γὰρ. zu 1, 30, 2. — ἀνακαίεσθαι hitzig werden, ungew. so. — χρηζῶ, δέομαι. zu 1, 112, 1. — νεοχμῶσαι. zu 4, 201, 2. — ἐξεργάσῃ, διαφθίρη. zu 3, 30, 1. So nicht in der attischen Prosa. — ἀνέχου. Di. 30, 3, 4. — ὁρέων. zu 1, 80, 3. — ἀμφὶ ἀπόδω, περὶ ἀπόδου. Di. 68, 30, 4. — τοι, σοι. Di. 25, 1, 3.

C. 20 § 1. χρησίσε τούτων nachdem er darum gebeten; der sächliche Ge. noch 5, 30, 3. — εὐπειθή, εὐπορία, Verfügbarkeit. — καὶ εἰ — καὶ ὀκόσησι ὦν. Di. 59, 2, 2. — ὀκόσησι ὦν, ὀπόσας ὦν. Spr. 51, 13. (15, 2.) — καλῶς ἔχειν μέθης gehörig betrunken sein. gr. Spr. 47, 10, 5. — γυναικας ταύτας. gr. Spr. 50, 11, 22. — ἅπειτε λούσασθαι. zu 3, 75, 2: ἀπῆκε ἑωυτὸν γέρεσθαι. — ὀπίσω, πάλιν. zu 1, 18. — γυναικας ohne Artikel, auffallend. — γυναικίῃ (οἰκίᾳ), sonst γυναικωνίης. — ἀριθμόν. Di. 46, 5, 1. — λειογενέτους unbärtige, scheint sonst nicht vorzukommen.

§ 2. οἴκατε, οἰκατε. Di. 39 u. εἰκω. — πανδαισίῃ mit einem Vollmahle, mehr poetisch wenn auch aus Isäos angeführt; das πλεῖν liegt eig. schon in dem Worte und ist vielleicht ein Glossem: τελῆν δαίτι. — ἰσθίησθαι, ἰσθιασθαι. zu 2, 100. — εἶχομεν was wir bis zu eurer Ankunft für unser Eigenthum hielten. — καὶ πρὸς. Spr. 68, 1, 1. (2, 2.) — τὰ, ἃ = ταῦτα ἃ. — ἦν möglich war. Kr. zu Xen. 3, 4, 39. — οἷα τε, οἷον π. zu 1, 194, 3. — τὰς ἑωυτῶν, τὰς ἡμετέρας αὐτῶν, die eigenen.

τε ξωντιῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδαψιλευόμεθα ὑμῖν, ὡς παν-
τελέως μάθῃτε τιμειώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς δὲ
καὶ βασιλεῖ τῷ πέμπσαντι ἀπαγγεῖλητε ὡς ἀνὴρ Ἕλλην, Μακεδόνων
ὑπαρχος, εὐ ὑμέας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ." ταῦτα εἰπας Ἀ-
λέξανδρος παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα ὡς γυναῖκα τῷ λό-
γῳ· οἱ δὲ, ἐπίτε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶντο, διεργάζοντο
21 αὐτούς. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτω τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ
ἡ Θερραπήη αὐτέων· εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα καὶ θεράπονιες
καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευὴ· πάντα δὴ ταῦτα ἅμα πᾶσι κείνοισι
ἠφάνιστο. μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν
τουτέων μεγάλῃ ἐκ τῶν Περσέων ἐγίνετο καὶ σφείας Ἀλέξανδρος κα-
τέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ καὶ τὴν ξωντιοῦ ἀδελφεὴν τῇ
οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βονβάρῃ,
ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν
22 νυν τῶν Περσέων τουτέων θάνατος οὕτω κατὰλαμψθεὶς ἐσιγήθη· Ἕλ-
ληνας δὲ τούτους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκκῃ γεγονότας, κατὰ περ
αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος καὶ δὴ καὶ ἐν
τοῖσι ὅπισθε λόγοις ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, πρὸς δὲ καὶ οἱ τὸν
ἐν Ὀλυμπῇ διεπόντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἐγνώσαν εἶναι. Ἀλεξάν-
δρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀν-
τιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἔξεργον μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνι-
στῶν εἶναι τὸν ἀγῶνα ἀλλ' Ἑλλήνων· Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ ἀπέδεξε
ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον
συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ.

gr. Spr. 51, 2, 15. — ἐπιδαψιλευόμεθα, mit dem Ge. bei Xen. Kyr. 2, 2, 15. Ein ziemlich seltenes Wort. — μάθῃτε τιμειώμενοι. zu ἰούσα 1, 5, 1. — τῶν περ, ταῦτα ὧν περ. Ueber τιμᾶν τινά τι Kr. zu Xen. An. 1, 3, 3. — ὑπαρχος. βασιλεὺς wird den Gesandten des grossen Königs gegenüber vermieden. — τῷ λόγῳ vorgeblich. Spr. 48, 12, 13. (15, 17.) Va. verdächtigt es.

C. 21. μόρῳ, τύχη. zu 1, 43. — καὶ αὐτοί. zu αὐτοὶ 1, 174, 1. — Θερραπήη Dienerschaft. gr. Spr. 43, 4, 19. — εἶπετο es waren gefolgt. vgl. ἦσαν 1, 149. οἶκτε 2, 140. — ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευὴ eine im Ganzen zahlreiche Equipage (wobei auch die Dienerschaft zu denken). gr. Spr. 50, 8, 5. (11, 13.) — μετὰ, μετὰ ταῦτα. zu 1, 11, 2. — ἐκ τῶν. zu 1 Proö. — σφείας, τοὺς ζητούντας. — κατέλαβε hommt, in ihren Nachforschungen. zu 3, 86, 1. — Γυγαίῃ. vgl. 8, 136. (We.) — Βονβάρῃ hängt von δοὺς ab. — τῷ στρατηγῷ für τῶν στρατηγῶν Va. — κατὰλαμψθεὶς, καταληγθεὶς. Di. 89 u. λαμβάνω: unterdrückt, vertuscht, eig. als Passiv zu dem κατέλαβε.

C. 22. οὕτω ist müssig. — τοῖσι ὅπισθε den spätern, 8, 137, 1. Unattisch. zu 1, 75, 1. — διέπειν verwalten, noch 3, 53, 1. 6, 107, 2. 9, 76, 1. (Sch.) Poetisch und dialektisch. — ἀεθλεύειν, ἀθλεύειν, gew. ἀγωνίζεσθαι. — ἐλομένου. gr. Spr. 47, 4, 2. — ἔξεργον für ἐξείργον Lh. Di. 89 u. εἰργω. — ἀγωνίζεσθαι στάδιον auch Xen. An. 4, 8, 27. ἀγωνιζόμενος will Va. — συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ er, sein Name, kam mit

Ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο, Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Πατ-23
 ονας ἀπῆκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνθιεύειν δὲ διαπεραιωθεὶς ἀπῆ-
 κειτο ἐς Σάρδεις. ἄτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιάου τοῦ Μιλησίου τὴν
 παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακῆς τῆς σχεδίας,
 ὅντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμόν, τῷ οὐνομά
 ἴσσι Μύρκινος, μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιεύμενον ἐκ τοῦ Ἰστιάου,
 ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρεῖω
 ταῦτα. "ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρεῖμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλλήνι δεινῷ τε
 καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτήσασθαι πόλιν ἐν Θρηῖκῃ, ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγή-
 αιμος ἔστι ἄφθονος καὶ πολλοὶ κωπέες καὶ μέταλλα ἀργύρεα, ὁμιλός
 κ πολλὸς μὲν Ἕλλην περιοικίει, πολλὸς δὲ βάρβαρος, οἱ προστάττω
 ἐπιλαβόμενοι ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγήται καὶ ἡμέρης καὶ
 νυκτός. σύ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιῶντα, ἵνα μὴ οἰ-
 τήσῃ πολέμῳ συνέχαι. τρόπον δὲ ἡπίω μεταπεμψάμενος παῦσον
 ἱππᾶν δὲ αὐτὸν περιλάβης, ποιέειν ὅπως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας
 ἀπῆξεται." ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος εὐπειρώς ἐπειθε Δαρεῖον ὡς 24
 εὐπροσφών τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ ἄγγελον πέμψας ὁ Δα-
 ρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον ἔλεγε τάδε. "Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε
 λέγει. ἐγὼ φρονιζῶν εὐρίσκω ἐμοὶ τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι
 οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἐρ-
 γοῖσι οἶδα μαθῶν. νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατερ-
 γάσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι." τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιάος καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βα-
 σίλειος σύμβουλος γενέσθαι ἀπῆκετο ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ
 ἔλεγε Δαρεῖος τάδε. "Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν 2
 ἐπιτε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθίων καὶ σύ μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλ-
 μῶν, οὐδὲν κω ἄλλο χρεῖμα οὕτω ἐν βραχεί ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδέεν

dem ersten heraus, bei der Verlosung der Paare. Liv. 23, 3: primum sorte nomen excidit. (Va.) II. η, 182: ἐκ δ' ἔθορε κλήρος κυνῆς. (Bä.)

C. 23 § 1. κη, πως, etwa. zu 1, 97, 2. — τειχέειν nur bei Her. (öfter), daneben πειχίειν 1, 181, 1 u. in ἀποτειχίζειν. — τὴν παρὰ — δωρεήν, ἢν δωρεὴν μισθὸν αἰτήσας ἔτυχε. Zu ἔτυχε ist das Object (αὐτῆς) zu ergänzen. Spr. 60, 4, 2. (5, 2.) Schäfer verdächtigt μισθόν. Gemeint ist Myrkinos 3, 11. 124. — φυλακῆς 4, 137 ff.

§ 2. δεινός gewandt, geschickt, „mit σοφός öfter verbunden. Heindorf z. Plat. Phadr. 50." (Bä.) — ἐγκτήσασθαι. Spr. 55, 3, 10. (20.) — ἴδῃ, ὄλῃ. zu 1, 110, 2. — Ἑλλήν. gr. Spr. 57, 1, 4. — οἱ. Spr. 58, 4, 1. — ἐπιλαβόμενοι, ἐπιτηχόντες. zu 1, 127, 1. — συνέχαι. συνέχῃ Br. zu 4, 9, 2. — ποιέειν. gr. Spr. 55, 1, 5. — ὅπως. zu 1, 8, 8.

C. 24 § 1. εὐνοέστερον, εὐνούστερον. — ἀπικνέο. Di. 30, 3, 5. — ὑπερθέωμαι. zu 1, 8, 1. — μέγα ποιεύμενος. zu 1, 119. — ἔλεγε liess sagen, wie 1, 206, 1. 4, 126. (We.) Kr. zu Xen. An. 1, 8, 8.

§ 2. νοστήειν ist mehr poetisch und dialektisch, bei Her. öfter. — ἐν βραχεί in Kurzem, alsbald. — καὶ ἐς. καὶ σὲ ἐς. — τά τοι — ἐμὰ

τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι, ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐοῖι τιμωτάτον ἀνὴρ φίλος συνετός τε καὶ εὖνοος, τὰ τοι ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρω συνειδὼς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πράγματα αὐτὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὐ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος, τῷδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἐν καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν, σὺ δὲ μοι ἐπόμενος ἐς Σοῦσα ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος.”

- 25 Ταῦτα Λαρεῖος εἶπας καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα, ἀδελφεὸν ἐωντοῦ ὁμοπάτριον, ὑπαρχον εἶναι Σαρδίῳν, ἀπήλανε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον, Ὀτιάνα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασσίῳν ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν βασιλεῶν δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάζας ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα, σπαδίζας δὲ αὐτοῦ τὸ δέσμα ἱμάντιος ἐξ αὐτοῦ ἔταμε καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἔζων ἐδίκασε. ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντείνοντος οἱ μεμνησθαι ἐν τῷ κατῆλθον θρόνῳ δικάζει. οὗτος ὦν ὁ Ὀτιάνης, ὁ ἐγκατεζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάτῳ τῆς στρατηγίας Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους, εἶλε δὲ Ἀντιανδρον τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ, εἶλε δὲ Ἀμπαῖον, λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας εἶλε Αἰγυπτόν τε καὶ Ἰμβρόν, ἀμφοτέρω ἐν 27 τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκομένους. οἱ μὲν δὲ Αἰγυπτιοὶ καὶ ἐμαχέσαντο εὐ καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεούσι ἀντιπάλαιον οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστάσι Λυκάργητον τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάργητος ἄρχων ἐν Αἰγύπτῳ τελευτᾷ. [αἰτία δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο, τοὺς μὲν λιποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ σίνεσθαι τὸν Λαρεῖου στρατὸν [τὸν] ἀπὸ Σκυθίων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον.]

welche beiden Eigenschaften ich dir aus der davon gewonnenen Kunde rücksichtlich meiner Angelegenheiten bezeugen kann. — καὶ ἀμφοτέρω sogar beides. Kr. zu Xen. An. 5, 5, 22 vierte Aufl. — εὐ ἐποίησας ἀπικόμενος es ist schön von dir dass du gekommen bist. gr. Spr. 57, 8, 1. — σὺ δέ. Di. 50, 1, 10.

C. 25. εἶναι, pleonastisch. Di. 55, 3, 21. — τῶν παραθαλασσίῳν ἀνδρῶν. vgl. 5, 80, 3. Kr. zu Xen. An. 1, 1, 2 grosse Ausg. — γενόμενον τῶν geworden (einer) von den. Spr. 47, 7 (9), 2. Ar. Wo. 107: τούτων γενοῦ μοι. — βασιλεῶν δ. 3, 31, 3. 7, 194, 1. (Ga.) — ἐπὶ wegen, für, bestochen. Spr. 68. 37 (41), 8. „vgl. 7, 194, 1.“ (Bä.) — ἀνθρωπότητα erg. δορά, wie bei ὁμοβοίῃ 7, 91. (Fischer.) — σπαδίζας nachdem er abgezogen. Das Wort kommt sonst nicht vor. — ἐντανύσας, ἐντείνων. zu 2, 173, 2.

C. 26. διάδοχος τῆς zu 1, 162. — εἶλε — εἶλε δέ. gr. Spr. 59, 1, 4.

C. 27. ἀνὰ χρόνον, (τῷ) χρόνῳ. zu 1, 178, 2. — αἰτία ἦδε. Spr. 61, 6. (7.) — πάντας — στρατηγίας. Dies Alles bezieht sich ohne Zweifel auf den Otanes: vielleicht sind einige Zeilen ausgefallen. (Va.) Sch. hat im Vorhergehenden οἱ μὲν δὲ — τελευτᾷ eingeklammert. Eltz. will die Parenthese bei τοῖσι δὲ περιεούσι angefangen wissen. — σίνεσθαι. zu 1, 17, 2.

Οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο σιρατηγήσας, μετὰ δὲ οὐ πολ-
λὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ 28
Μιλήτου Ἰωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ
τῶν νήσων προέφερε, τοῦτο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐ-
τῇ τε ἐνωτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν
πρόσχημα, κατύπερθε [δὲ] τουτέων ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα
ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν· τούτους γὰρ
καταρτιστήρας πάντων Ἑλλήνων εἰλοντο οἱ Μιλήσιοι. κατήλλαξαν δὲ 29
σφας ὥδε οἱ Πάριοι. ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν
Μίλητον, ὥρων γὰρ δὴ σφας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν αὐ-
τέων βούλεσθαι διεξιελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ ταῦτα καὶ διεξι-
όντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ
ἄγρὸν εὐ ἐξεργασμένον, ἀπεγραφέατο τὸννομα τοῦ δεσπότης τοῦ ἀ-
γροῦ. διεξιέλασαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν καὶ σπανίους εὐρόντες τού-
τους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἄλλην ποιησάμενοι ἀπέδεξαν
τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὐρον τοὺς ἀγροὺς εὐ ἐξεργασμέ-
νους (δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφας ἐπιμελή-
σεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων), τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους τοὺς πρὶν
στασιάζοντας τούτων ἔταξαν πείθεσθαι.

Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν, τότε δὲ ἐκ τουτέων 30
τῶν πολλῶν ὥδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον
ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου, φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον.
τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἔων Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρειω,
γαμβρός τε ἔων καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρειω, τὸν ὁ Λαρεῖος
ἐν Σούσοισι κατέειχε· ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου καὶ ἐτύ-
χανε τοῦτον τὸν χρόνον ἔων ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ Νάξιοι ἤλθον, ξεῖνοι
πρὶν ἐόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον

Der Inf. hängt noch von αἰνωμένον ab. Spr. 59, 2. (2, 3.) — ὀπίσω. zu 1, 30, 4. 3. 75, 2.

C. 28. ἄνεσις für ἀνεως De la Barre u. Reiske. — καὶ ἤρχετο als anfang. Kr. zu Xen. An. 7, 4, 12. — τοῦτο μὲν einerseits. zu 1, 30, 3. — ἐνωτῆς. Spr. 49, 3, 1. (49, 9.) — ἀκμάσασα καὶ — ἦν. Uebergang vom Particip zum bestimmten Verbum. zu 1, 19. — καὶ δὴ καὶ. zu 1, 1, 1. — πρόσχημα Prachtstück. vgl. die Lexika. — κατύπερθε, πρόπερον, ungew. so. — δὲ ist wohl zu streichen. — νοσήσασα zerrüttet gewesen. — ἐς τὰ μάλιστα. zu 2, 78, 1. — κατήρτισε, κατήλλαξε, brachte in Ruhe und Ordnung. Den Attikern fremd, wie auch καταρτιστήρ. vgl. zu 4, 161. — πάντων aus der Zahl aller. gr. Spr. 47, 9, 5.

C. 29. ἐν haben Reiske und Abresch zugefügt. — ἀνεστηκυίῃ höher gelegen, also an sich minder fruchtbar. Andre erklären: wüst, was dem Worte nicht gemäss ist. Denn πόλις ἀνέστηκε δορί u. ä. ist verschieden. — ἀπεγραφέατο. Di. 30, 4, 8. — τούτους solche. zu 3, 155, 1. vgl. 3, 135, 2. — ἄλλην, ἐκκλησίαν. zu 1, 125, 1. — νέμειν, διοικεῖν. zu 1, 59, 4. Ueber den Inf. Di. 55, 3, 21. — τούτων πείθεσθαι. zu 1, 126, 3.

C. 30 § 1. παχέων Aristokraten, so herodoteisch. vgl. 5, 77, 2. 6, 91. 7, 56. (Va.) Kr. zum Dion. p. 269. — ὑπό. Spr. 52, 3, 1.

ἰδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρου, εἰ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑνωτιῶν. ὁ δὲ ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινήν τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι τὸν λόγον προσέφερε. "αὐτὸς μὲν ὑμῖν αὐφ' ἐρέγγυός εἰμι δυνάμιν τοσαύτην παρασχεῖν ὥστε κατὰγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Νάξιων· πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἄσπίδα Νάξιοις εἶναι καὶ πλοῖα μακρὰ πολλὰ· μηχανήσομαι δὲ πύσσαν σπουδὴν ποιεύμενος. ἐπινοῶ δὲ τῆδε. Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φίλος, ὁ δὲ Ἀρταφέρνης Ὑσιάσπεις μὲν ἔστι παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιθάλασσιων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιὴν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσεις τῶν ἂν χρηζόμεν." ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν τῇ δύναιτο ἄριστα καὶ ὀπίσχεσθαι δῶρα ἐκτελεῖν καὶ δαπάνην τῇ στρατῇ ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες, ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσιν τοὺς Νάξιους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὥς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας· τῶν γὰρ νήσων τουτιῶν τῶν Κυκλάδων οὐδεμία πω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

- 131 Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδεις λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα ὡς Νάξος εἴη νήσος μεγάλῃ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης, χρήματα δ' ἐνὶ πολλὰ καὶ ἀνδράποδα. "οὐ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατηλάτεις, κατὰγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ἔστι ἐπιτοῖμα παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πύρεξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρατῇ (ταῦτα μὲν γὰρ δίκαιον ἡμέας τοὺς ἄγοντας παρέχειν), τοῦτο δὲ νήσους βασιλείᾳ προσκίησται αὐτὴν τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρημένους, Πάρον καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλεσμένους. ζένθευτεν δὲ ὀρμεώμενος εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐβοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου καὶ κάρτα εὐπετέι ἀρεθῆναι. ἀποχρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πύσας χειρώσασθαι." ὁ δὲ ἀμείβετο

§ 2. εἰ πως. gr. Spr. 65, 1, 10. — ἐπιλεξάμενος, λογισάμενος. zu 1, 78, 1. — φερέγγυος sicher vermögend, wie 7, 49, 1. Das Wort ist mehr poetisch. — ὀκτακισχιλίην ἄσπίδα. Spr. 44, 1, 1. (3.) So viel, meint Niebuhr kl. Schr. II S. 132, nur durch Contingente der umliegenden Kykladen, namentlich Paros und Andros. vgl. C. 31.

§ 3. τῶν χρηζόμεν. zu 5, 30, 1. — προσέθεσαν, προσέταξαν, trugen auf, wie 1, 108, 2. 3, 62, 1. In der attischen Prosa gerade so nicht üblich. — ὀπίσχεσθαι, ἐπισχεῖσθαι. Di. 39 u. ἔχω. — ἐπιφανέωσι ἐς. gr. Spr. 68, 21, 4. — ὥς, οὕτως. zu 1, 32, 5.

C. 31 § 1. μεγάλῃ μεγάλῃ. zu 1, 51, 1. — ἐνὶ für ἐνισι, auch persönlich wie 1, 181, 2. 183, 1. 2, 155, 2. 156. — στρατηλάτεις, στρατεῖς. zu 1, 124, 2. — ἐξ αὐτῆς. zu streichen oder τοὺς vorzusetzen? — ἀναισιμωμάτων, δαπανημάτων, sonst wohl nirgends; über das Verbum zu 1, 72, 2. — ταῦτα μὲν. Als Ggs. schwebt vor: Anderes aber nicht.

αὐτὸν τοιςδε. "οὐ ἐς οἶκον τὸν βασιλέως ἐξηγητὴς γίνεαι πρηγματῶν ἀγαθῶν καὶ ταῦτα εὖ παραινεῖς πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ· ἀντὶ δὲ ἑκατὸν νεῶν διηκοῖαι τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν βασιλέα συνέπαινον γίνεσθαι." ὁ μὲν δὴ Ἀ-32 ρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε, περιχαρὴς ἔων ἀπήιε ἐς Μίλητον· ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρ- ρισταγόρειω λεγόμενα συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρε- σκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὁμίλον Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγα- βατίην ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνε- ψιόν, τοῦ Πανσανίης ὁ Κλεομβρότειω, Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γέ ἐστι ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων ἡρμόσατο Θυγατέρα, ἔρωτα σχῶν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβατίην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρρισταγόρεα.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβατίης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν τε Ἀρρισταγόρεα 33 // καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Ναξίους ἐπλεε- πρόφασιν ἐπ' Ἑλλη- σπόντου, ἐπεῖτε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασα, ὡς ἐνθεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ σιόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆγμα τοιόνδε συνηνέχθη γε- νέσθαι. περιμόντος Μεγαβατίεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσω· ὁ δὲ δεινὸν τι ποιησάμενος ἐκέ- λευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεός, τῷ ὀνόματι ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι διὰ θαλαμῆς διελόντας τῆς νεός κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιεῦντας ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεινόν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβατίης δῆσας λυμαίνοντο. ὁ δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρσῃν, τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν ἰδέετο αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθό-8

§ 2. εὐπέτεϊ αἰρεῖσθηναι. zu 3, 120, 2. — ἀμείβετο αὐτὸν τοι- σίδε. zu 1, 35, 2. — συνέπαινος, bei Her. öfter; ob auch bei Attikern?

C. 32. ὑπερθέντι, κοινώσαντι, wie 3, 155, 2. zu 1, 8, 1. — ἄλλων. gr. Spr. 50, 4, 11. — ἄνδρα II. τῶν. Spr. 47, 7 (9), 1. — ἑωυτοῦ δέ? — Κλεομβρότειω für Κλεομβρότου Schäfer. — εἰ δὴ ἀληθὴς. Her. muss also den Brief des Pausanias bei Thuk. 1, 128, 5 nicht gekannt haben. (We.) — ἡρμόσατο verlobte sich. zu 3, 127, 2. Es ist offenbar (?) bloss auf den Wunsch zu beziehen. (We.) — σχῶν nachdem er gefasst hatte. zu 1, 7, 2. — γενέσθαι. Spr. 50, 5 (6), 6.

C. 33 § 1. Ἀρρισταγόρεα. Di. 15, 7, 2. — Ἰάδα. zu 4, 95, 1. — πρόφασιν angeblich. gr. Spr. 46, 3, 5. — τὰς νέας würde bei einem Attiker fehlen. Kr. zum Thuk 1, 110, 2. — καὶ οὐ γὰρ. zu 1, 24, 2. — ἔδεε. zu 1, 8, 1. — συνηνέχθη, συνέβη. zu 1, 19.

§ 2. δεινὸν τι. zu 1, 61, 1. vgl. 3, 155, 1. — τοῦτον. gr. Spr. 51, 5, 1. So bei Her. ungew. oft. — διελόντας durchgezogen bis gegen die Mitte des Körpers. Aehnlich διαλαμβάνειν. (Sch.) zu 1, 114, 2. — κατὰ τοῦτο auf folgende Weise. vgl. 1, 216, 2. — ποιεῦντας, das Particip epexegetisch nach τοῦτο wie nach τοιόςδε. zu 1, 117, 3.

μενος δὲ κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· “σοὶ δὲ καὶ τούτοις τοῖσι πρήγμασι τί ἐστι; οὐ σε ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πεῖθεσθαι καὶ πλεῖν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ πρήσσεις;” ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ θυμωθείς τούτοις, ὡς νῦν ἐγένετο, ἐπεμπε ἐς Νάξον πλοῖον ἄνδρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρόντα σφί πρήγματα· οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσεδέκοντο ἐπὶ σφῆας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσθνεύοντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκησόμενοι καὶ σῖτα καὶ ποτὰ [καὶ τὸ τεῖχος] ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφί πολέμου, οἱ δ' ἐπέτε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο καὶ ἐπολιόρκειον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τὰ τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφί καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσειναισίσμωτο πολλά, τοῦ πλευνός τε ἰδέετο ἡ πολιορκία, ἐνθαῦτα τεῖχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνηϊ ἐκληρωῖσai· ἅμα δὲ ἐπέτε μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρωδιέ τε τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς καὶ Μεγαβάτη διαβεβλημένος, ἰδοκέε τε τὴν βασιλῆην τῆς Μιλήτου ἀπαιρεθῆσεσθαι. ἀρρωθέντων δὲ τούτων ἑκαστα ἐβουλευετο ἀπόστασιν· συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σουσίων παρ' Ἰστιαίου, σηματονόντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βυσιλέος. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημήναι ἀποστῆναι ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλῆως σημήναι, ὥστε φυλασσομένων τῶν ὁδῶν, ὁ δὲ τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρῆσας τὴν κεφαλὴν ἐστιξε καὶ ἀνέμεινε ἀνα-

§ 3. ἐσπέρχετο, ἐθυμοῦτο. zu 1, 32, 1. — σοὶ τί ἐστι. gr Spr. 48, 3, 9. — πρὸς τὰ πρήσσεις der eig. Ausdruck von einem πολυπραγμων, der sich ohne Beruf in fremde Angelegenheiten einmischt. Kr. zum Thuk. 6, 87, 2.

C. 34. οὐδὲν. οὐδὲν τι? zu 5, 66, 1. — τὰ ἐκ τῶν. Spr. 50, 7, 1. (8, 14.) — ἐσάξαντο leitet Va. von ἄγω ab, was an sich eben so wenig bedenklich scheint als προσῆξαν Thuk. 2, 97, 3. Doch könnte dabei ἐς vor τὸ τεῖχος nicht fehlen oder es müsste (καὶ) τὸ τεῖχος mit We. gestrichen werden. Portus u. A. leiten es von σάπτω ab, was hier doch der Grundbedeutung (packen) nicht recht gemäss wäre. — τὰς νέας. ταῖς ναυσὶ hätte man erwartet, wiewohl διαβάλλειν auch intransitiv in der attischen Prosa nicht häufig ist. Kr. zu Arr. An. 1, 4, 1. — τοῦ πλευνός. zu 4, 43, 2.

C. 35 § 1. ἀρρωδιέ, ὠρρωδιέ. zu 1, 9, 1 u. Di. 28, 4, 4. — τὴν βασιλῆην. Spr. 52, 4, 3. (6.) — ἐβουλευέτο ἀπόστασιν. zu 1, 133, 2. vgl. 5, 40. — τὸν bezeichnet die Sache als eine allgemein bekannte; oder anticipirend mit Bezug auf die folgende Erzählung. zu 1, 144, 1. — σηματονόντα ἀπίστασθαι, der Inf. wie § 8 ἀπόστασιν: dass er abfallen sollte. zu 4, 113. gr. Spr. 55, 3, 12. — Σουσίων. Σούων Br.

§ 2. ὥστε, ἄτε. Di. 56, 12 A. — ὁ δέ, ἀλλά. zu 1, 17, 2. — ἀπο-

φῦναι τὰς τριχας, ὥς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον ἐντεταλμένος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν, ἐπεὰν δὲ ἀπικηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρῆσαντά μιν τὰς τριχας κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλὴν· τὰ δὲ σίγμαια ἐσήμαινε, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται,³ ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐπολεε συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἐσωτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὧν γινομένης πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ Θάλασσαν, μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιήσης τῆς Μιλήτου οὐδαμὰ ἐς αὐτὴν ἦξιν εἰ ἐλογίζετο.

Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεύμενος ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον, Ἀ-36 //
ρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντια· ἐβουλεύετο ὧν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφήνας τὴν τε ἐσωτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τὸ αὐτὸ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι· Ἐκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τῶν ἤρχε Δαρείος καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἐπεῖτε δὲ οὐκ ἐπειθε, δεύτερον συνεβούλευε ποιεῖν ὅπως ναυκρατεῖς τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων² ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο (ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθενέα), εἰ δὲ τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχιδῆσι, τὰ Κροῖσος ὁ Ἄνδρος ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσῃν τῆς θαλάσσης, καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξιν χρήμασι χρᾶσθαι καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτῷ· τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα³ μεγάλα, ὥς δεδήλωται μοι ἐν τῇ πρώτῃ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκῃ ἢ γνώμῃ, ἐδόκει δὲ ὅμως ἀπίστασθαι, ἵνα τε αὐτέων πλώσαντα ἐς Μυοῦντια ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ὑπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν περᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. ἀποπεμφθέντος δὲ Ἱητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο καὶ συλ-37
λαβόντος δόλῳ Ὀλσιτον Ἰβανώλιος· Μυλασέα καὶ Ἰστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα καὶ Κῶν Ἐρξάνδρῳ, τῷ Δαρείῳ Μυτιλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλίδειω Κυμαῖον καὶ ἄλλους συγχρούς, οὕτω δὴ

ἐνρῆσας mit zwei Ac. wie ἀφαιρέσθαι πνὰ π; doch kann τὸν πιστότατον auch von ἔσας abhängen. — κατιδέσθαι. Di. 52, 8, 2.

§ 3. κατοχὴ Festhaltung, sonst so nicht. — μεθήσεσθαι, passiv; sonst (—) ἐθήσεσθαι. — μὴ δέ. gr. Spr. 69, 16, 1.

C. 36 § 1. συνέπιπτε — συνελθόντια. zu 1, 82, 1. — ἐξεφέροντο, sonst ἀπεδίκυντο, ἀπείκυνοντο. Spr. 52, 8, 4. (5.) — βασιλεῖς gegen den K. gr. Spr. 48, 10, 1. — δεύτερον demnächst. zu 1, 46, 3. — ναυκρατεῖς nur hier, ναυκράτορες 6, 9, 1 u. Thuk. 5, 97, 6, 18, 5.

§ 2. ἔφη λέγων bei Her. öfter so verbunden. zu 1, 114, 8. — ἐνορᾶν erg. τῷ πράγματι. Kr. zu Xen. An. 1, 8, 15. — τὰ ἐκ τοῦ. Spr. 50, 7, 7. (8, 14.) — ἐπικρατήσῃν. zu 1, 17, 2.

§ 3. πρώτῃ 1, 92, 2. — ἐδόκει ἀπίστασθαι. gr. Spr. 55, 8, 15.

C. 37. Μυτιλ. für Μιτυλ. Ga. — οὕτω δὴ. zu 1, 84, 3. — ἐκ τοῦ

ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μῆχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετείς τὴν τυραννίδα ἰσονομίην ἐποίησεν τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντιες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπιστάτο, μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τῷαυτὸ τοῦτο ἐποίησεν, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιεῖσθαι τῆσι πόλισι ἐξειδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδίδους, ὅθεν εἴη ἕκαστος.

38 Κῶν μὲν νυν Μυτιληναῖοι ἐπέτε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν, Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν· ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπέσαν. τυράννων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλιας, Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγὸς ἐν ἐκάστῃ τῶν πολλῶν κελεύσας ἐκάστους κατασιῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τριηρέϊ ἀπόστολος ἐγένετο· ἔδωκε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

/39 Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευσε ἀλλὰ ἐπειτελευνίηκε, Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδῳ εἶχε τὴν βασιλείην, οὐ κατ' ἀνδραγαθίην σχὼν ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτοῦ θυγατέρα καὶ ἐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ τοιοῦτου λότου 201 ἔφοροι εἶπαν ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· “εἴ τοι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτόν, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέσθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπέτε τοι οὐ τίττει. ἔξεο, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιεῶν ταῦτα Σπαρτιίτῃσι ἀδήσεις.” ὁ δ' ἀμείβετο φᾶς τουτέων οὐδέτερα ποιήσιν, ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλευεῖν παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐούσαν ἀναμάρτητον

ἐμφανέος. zu 1, 205. — ἀπεστήκεε. Di. 53, 4. — ὡς ἂν mit dem Optativ im finalen Sinne auch 1, 152, 1. 7, 176, 3. 9, 22, 2. 51, 3. — τούτους δέ. zu 1, 171, 4. — φίλα. zu 2, 152, 2. (3, 49.) — ἐξειδίδου, dem ἐξελαύνων entsprechend. Uebergang vom Particip zum bestimmten Tempus. zu 1, 19. — ὅθεν. zu 2, 137, 2.

C. 88. Μυτιλ. für Mitul. Ga. — τὸν σφέτερον, τύραννον. — αὐτέων. Spr. 51, 4, 4. (2, 10.) — ἄλλοι. gr. Spr. 47, 28, 3. — οἱ πλεῖνες. gr. Spr. 50, 4, 12. — ἀπέσαν auch 8, 52, 1. So ἀπίε 4, 157, 5, 42, 2. 107, 6, 62. Di. 38, 1, 2. Bei Attikern bald ἀφ — bald ἡφ —. Kr. zu Thuk. 2, 49, 1. — ἀνὰ τὰς, κατὰ τὰς. — στρατηγός, die auch Civilangelegenheiten leisteten, Präsidenten. — ἀπόστολος ἐγένετο, ungew. zu 1, 21. — ἔδωκε συμμαχίης ἐξευρεθῆναι. vgl. Pors. zu Eur. Med. 1396. (Sch.) gr. Spr. 61, 6, 8.

C. 89 § 1. οὐκέτι. gr. Spr. 67, 8, 4. — οὐ κατ' α. Damit soll ihm die Mannhaftigkeit nicht abgestritten werden. — κατ' für κατὰ Bekker. — σχὼν adeptus. zu 1, 7, 2. — ἔχοντι καὶ ἐούσης. Spr. 59, 2 A. (56, 14, 2. — καταθυμίας nach seinem Herzen, erwünscht. vgl. 9, 45, 1. Bei Attikern eben nicht üblich.

§ 2. σεωυτῷ προορᾷς. zu 1, 120, 4. — ἀλλά. Spr. 69, 4, 3. (5.) — γενέσθαι. Spr. 57, 10, 5. (7.) — ἔξεο für ἐκ σέο Schäfer. Di. 36, 2, 6. verlosse aus deinem Hause. So ἔξεος C. 40. — ἀδήσεις, ἀρίσεις. Di. 89 u. ἀνδάνω. — οὐδέτερα. gr. Spr. 44, 4, 3.

ἔωτιώ, ταύτην ἀπέντα ἄλλην ἐσαγαγέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι.
πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι προσέφερον⁴⁰
Ἀναξανδρίδῃ τὰδε. "ἐπεὶ τοίνυν περιεχόμενόν σε ὀρέομεν τῆς ἔχεις
γυναικός, σὺ δὲ ταῦτα ποιεε, καὶ μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι
ἄλλοιον περὶ σεῦ οἱ Σπαρτιῆται βουλευσῶνται. γυναικὸς μὲν τῆς
ἔχεις οὐ προσδεόμεθα σεν τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα
νῦν παρέχεις πάρεχε καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσαγάγε γυναῖκα τεκνο-
ποιόν." ταῦτ' αὖ κη λεγόντων συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης, μετὰ δὲ
γυναῖκας ἔχων δύο διξὰς ἰστίας οἶκεε, ποιεῶν οὐδαμὰ Σπαρτιητικά.

Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος ἡ ἐς ὕστερον ἐπελθούσα γυνή⁴¹
τίκει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφεδρον βασιλέα Σπαρ-
τιήτῃσι ἀπέφαινε καὶ ἡ προτέρη γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος
ἐοῦσα τότε κως ἐκῆψε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν
ἀληθεὶ λόγῳ οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκῆιοι πυθόμενοι ὥχλεον,
φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως, βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ
ποιεύντων αὐτέων τοῦ χρόνου συντάμνοντος ὑπ' ἀπιστίας οἱ ἔφοροι
ἴκτουςαν τὴν γυναῖκα περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Λωριέα,
ἰθὺς ἴσχει Λεωνίδην καὶ μετὰ τοῦτον ἰθὺς ἴσχει Κλεόμβροτον·
οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι.
ἡ δὲ Κλεομένεια τεκοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθούσα γυνή, ἐοῦσα θυ-
γάτηρ Πινητιάδῳ τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. ὁ μὲν
δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρενήρης ἀκρομανῆς τε, ὁ δὲ⁴²
Λωριεύς ἦν τῶν ἡλικίων πάντων πρῶτος, εὐ τε ἡπίστατο καὶ ἄνδρα-

C. 40. περιεχόμενον, γλιχόμενον. zu 1, 71, 2. — σὺ δέ. Di. 50, 1, 11.
— ταῦτα Folgendes, wie 5, 33, 2. — ἀντίβαινε widerstrebe, selten
so. Soph. El. 575: βιασθεὶς πολλὰ κἀντὶβὰς μόλις ἔθυσεν. — ἄλλοιον, eu-
phemistisch: Hartes. — βουλευσῶνται consilia capiant. zu 5, 35, 3.
— προσδεόμεθα mit zwei Ge. wie δεῖσθαι 3, 157, 1. — ἐξέσις, wohl
nur hier. vgl. zu 5, 39, 2. — σὺ δέ = ἀλλά. Di. 50, 1, 10. — κη. zu 1,
97, 2. — λεγόντων erg. αὐτῶν. zu 1, 3. — ἰστίας, ἐστίας, für οἰκίας. vgl. 6,
66, 6. (Bä.) — Σπαρτιητικά der spartischen Sitte Gemässes.

C. 41. ἐς ὕστερον. gr. Spr. 66, 1, 4. — τὸν δὴ den eben erwähn-
ten. — καὶ αὕτη τε. gr. Spr. 69, 32, 11. — ἔφεδρον als Reserve,
Nachfolger. Kr. zu Xen. An. 2, 5, 10. Br. will ἐπεδρον, wie 1, 17, 2 ἐπέ-
δρος u. 5, 65, 1 ἐπέδρην. Allein in dem technischen Ausdruck mochte sich
die Aspiration auch bei den Ionern erhalten haben. — συντυχίῃ. zu 1, 68, 1.
— ἔχουσαν. ἐν γαστρὶ. zu 3, 32, 2. — ἀληθεὶ λόγῳ, sonst τῇ ἀληθείᾳ,
τῷ ὄντι, wie 1, 120, 2. vgl. 6, 68: τίς μὲν ἐστι πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ; — ὥχλεον
belästigten, poetisch; sonst ähnlich ὄχλον παρέχειν, wie 1, 86, 3. vgl. Kr.
zum Thuk. 1, 73, 2. — κομπέειν auch Thuk. 6, 17, 4 und Dichter; üb-
licher κομπάζειν. — ὑποβαλέσθαι ein Kind unterschieben.

§ 2. δεινὰ ποιεύντων zu 2, 121, 11. — τοῦ χρόνου συντάμνον-
τος als die Zeit der Niederkunft bevorstand. Sonst so nicht. — ἰθὺς,
ἰθὺς. Di. 3, 4, 4.

C. 42 § 1. φρενήρης, sonst poetisch. zu 3, 25, 1. — ἀκρομανῆς
höchst wüthend, kommt sonst wohl nicht vor. vgl. ὀργὴν ἄκρος 1, 73, 2.
— εὐ ἡπίστατο glaubte fest, herodoteisch so. zu 1, 3. — ἡπίστατο für

γαθὴν αὐτὸς στήσων τὴν βασιλίην. ὥστε ὦν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ
 ὁ τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ
 νόμῳ ἐστήσαντο βασιλέα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένηα, ὁ Δωριεὺς δει-
 νόν τε ποιεύμενος καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένηος βασιλεύεσθαι, αἰ-
 στήσας λαὸν Σπαρτιήτιας ἤγε ἐς ἀποικίην, οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρη-
 στηρίῳ χρῆσάμενος ἐς ἥντινα γῆν κτίσων ἦν, οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν
 νομιζομένων. οἳα δὲ βυρῶς φέρων, ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα·
 κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' ἐς Κίνυπα οἴκισε
 χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν. ἐξελαθεῖς δὲ ἐνθευτεῖν
 τρίτῳ ἔτι ὑπὸ Μακίων τε Λιβύων καὶ Καρχηδονίων ἀπίκετο ἐς Πε-
 43 λλοπόννησον. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιχάρης, αἰὴρ Ἑλεώνιος, συνεβούλευσε
 ἐκ τῶν Λαίου χρησμῶν Ἡράκλειαν τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίειν, φᾶς τὴν
 Ἑρμῆος χώρην πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου.
 ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐς Δελφούς οἴχετο χρῆσόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ
 αἰρέει ἐπ' ἣν στέλλεται χώρην· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἰρήσειν. παρα-
 λαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἤγε ἐκομίζετο
 παρὰ τὴν Ἰταλίην.

44 Τὸν χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφῆας τε αὐτοὺς
 καὶ Τῆλυν τὸν ἑωυτῶν βασιλέα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν στρατεύεσθαι,
 τοὺς δὲ Κροτωνιήτιας περιδείας γενομένους δεηθῆναι Δωριέος σφίσι
 τιμωρῆσαι καὶ τυχεῖν δεηθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν
 Δωριέα καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται λέγουσι
 ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι
 φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου εἰ μὴ

ἐπ. Ll. Sonst in diesem Sinne mit dem Infinitiv oder ὄν, ὡς. Vgl. über νο-
 μίζειν mit dem Particip Kr. zu Xen. An. 6, 4, 24. — οὐκ ἀξιῶν. Spr. 67, 1, 2.
 — βασιλεύεσθαι. Spr. 52, 4, 1.

§ 2. ἥντινα, in sofern χρῆσάμενος den Begriff der Anfrage enthält. —
 ἦν. Spr. 54, 7. vgl. 4, 156. — τῶν νομιζομένων von den, besonders
 religiösen, Gebräuchen, die bei Gründung einer Colonie herkömmlich waren.
 — ἀπίει liess in See stechen; sonst so (auch selten) intransitiv. Kr.
 zum Thuk. 7, 19, 4. — ποταμόν. Κίνυπα ist hier wohl ausgefallen. vgl. 4,
 198 u. 175. — τε καὶ nach Μακίων verdächtigt We.; nur καὶ ist mit Nie-
 buhr gestrichen.

C. 43. τῶν Λαίου χρησμῶν, von denen wir nichts wissen. Dem
 Laios gegebene Orakel erklärt La. vgl. Soph. Ol. 906: Λαίου παλαιὰ
 θύσφατα. — εἶναι Ἡρακλειδέων. Spr. 47, 4, 2. (6, 7.) — αὐτοῦ ohne
 τοῦ. zu 1, 65, 3. — αἰρέει. Das Präsens ist auffallend. Aesch. Ag. 125:
 χρόνῳ μιν ἀγρεύει (αἰρεῖ Elmsley) Πριάμου πόλιν ἅδε κίλευθος. — ἐπ' ἣν στ.
 χώρην, τὴν χ. ἐπ' ἣν στ. Spr. 51, 11, 2. (12.) vgl. 5, 45, 1. — παρὰ τὴν
 längs der Küste von.

C. 44. σφῆας — μέλλειν, als ob λέγουσι ohne ὡς dastände. zu ἀγα-
 γίσθαι 1, 65, 3. — τυχεῖν hätten es erlangt. — συνελεῖν habe er-
 obernd geholfen, wie 5, 45, 2. Sonst nicht so. — προσεπιλαβέσθαι,
 συνεπιλαβέσθαι 5, 45, 2. vgl. 3, 48, 1. Ueber den Ge. Spr. 47, 11. (12.) —

Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων, μάντιν Ἡλείον, μῦνον, καὶ τοῦτον τρόπον τοιῷδε· παρὰ Τήλως τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ οἱ τὰ ἱερὰ οὐ προεχώρει [χρηστὰ] θυομένην ἐπὶ Κρότιωνα. ταῦτα δ' αὖ οὗτοι λέγουσι. μαρτύρια δὲ τουτέων ἐκά-45
τεροι ἀποδεικνῦσι τὰδε, Συβαρίται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἑόντα παρὰ τὸν ξηρὸν Κραῖθιν, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Λωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραδίῃ· τοῦτο δὲ αὐτοῦ Λωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη· εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδέν, ἐπ' ὃ δὲ ἐστάλη ἐποίησε, εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκλίην χώραν καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνῦσι Καλ-2
λίην μὲν τῷ Ἡλείῳ ἑξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίῳ ἀπόγονοι, Λωριέι δὲ καὶ τοῖσι Λωριέος ἀπογόνοισι οὐδέν· καίτοι εἰ συνεπελάβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Λωριεύς, δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλήσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νῦν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι, ὁκοτέροισί τις πείθεται αὐτέων, τούτοις προσχωρεῖν. συνέπλεον δὲ46
Λωριέι καὶ ἄλλοι συγκτισταὶ Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβαίτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων, οἱ ἐπεὶ ἀπίκοντο παντὶ σιόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγεσταίων· μῦνος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστῶν περιεγένετο τούτου τοῦ πά-
θους. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους ἔσχε Μινώην τὴν Σελίνουσίων ἀποικίην, καὶ συνηλευθέρου Σελίνουσίου τοῦ μουνάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δέ, ὡς τοῦτον κατέλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινούντος, καὶ ἐμουνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγο-
ραίου βωμόν.

Συνέσπετο δὲ Λωριέι καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω,47
Κροτωνιήτης ἀνὴρ, ὃς ἀρμοσάμενος Τήλως τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα

Καλλίην τῶν. Spr. 47, 7 (9), 1. — προεχώρει. zu 1, 84, 1. — χρηστὰ wird Glossem sein. Kr. zu Xen. An. 6, 2, 21: ἴσως ἂν τὰ ἱερὰ μᾶλλον προχωροῖ ἡμῖν. — ἐπὶ zum Behuf eines Zuges gegen. Xen. An. 7, 8, 21: πάλιν ἐπ' αὐτὸν περυσμένος (ἦν).

C. 45 § 1. αὐτὸν οὐκ Bekker; ὦν Schäfer; We. u. Eltz wollen es streichen. — ἀποδεικνῦσι. Di. 36, 1, 3. — ξηρὸν, wohl weil er eben nur im Winter wasserreich war. vgl. 1, 145. — Κραῖθιν u. Κραδίῃ für Κράσιν und Κραστήν We. — τοῦτο δὲ andererseits, wie wenn τοῦτο μὲν vorherginge. vgl. 8, 60, 2. (Hermann.) — Λωριέος τὸν θ. vgl. 7, 158, 1. 205, 1. (Va.) — εἰ γάρ. Fortsetzung des obliquen Verhältnisses, Angabe der Sybariten. gr. Spr. 54, 4, 4. — ἐπ' ὃ δὲ, τοῦτο δὲ ἐφ' ὃ.

§ 2. ἐνέμοντο. zu 1, 170, 1. — δοθῆναι ἂν, ἐδόθη ἂν. Spr. 54, 6, 4. (6.) Abhängig von einem vorschwebenden λέγουσι. gr. Spr. 65, 11, 7.

C. 46. συνέπλεον. vgl. Pausan. 3, 16, 4. (We.) — συνηλευθέρου für συνηλευθέρου Bk. — τοῦ μουνάρχου. gr. Spr. 47, 13, 3. — ἐπὶ. Di. 68, 4, 6.

ἔφυγε ἐκ Κρότωνος, ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου οἴχετο πλέων ἐς Κυρήνην, ἐκ ταύτης δὲ ὀρμεώμενος συνέσπετο οἰκήσῃ τε τριήρεϊ καὶ οἰκήρῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ζῶν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐωυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐωυτοῦ κάλλος ἠνείκατο παρ' Ἑγεσταιῶν τὸ οὐδεὶς ἄλλος· ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώιον ἰδρυσάμενοι θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται.

48 Λωριεὺς μὲν νυν τρὴν τοιοῦτον ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένους καὶ κατέμινε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἂν Λακεδαιμόνος· οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπρις, θυγατέρα μόνην λιπών, τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ.

49 Ἀπικνέεται δ' ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐξ τῇ Σπάρτῃ Κλεομένους ἔχοντος τὴν ἀρχήν· τῷ δὲ ἐξ λόγους ἦε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα ἐν τῷ γῆς ἀπίσης περιόδος ἐνετίμητο καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐξ λόγους ὁ Ἀρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε·
 2. «Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωυμάσης τῆς ἐνθάυτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἐπεὶ δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προσέσταιε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὧν πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνῶν ῥύσασθε Ἰῶνας ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. εὐπειτέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρεῖν ἐστὶ· οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοι εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχῃ αὐτέων ἐστὶ τοιήδε, τόξα καὶ αἰχμὴ βραχέα»

C. 47. ἠνείκατο für ἐν. Lh. — θυσίῃσι ἱλάσκονται. zu 4, 7, 1.

C. 48. ἐβασίλευσε für ἐβασίλευε Kr. vgl. 7, 3, 2. — οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον, wenigstens doch neunzehn Jahre. Clinton F. H. p. 208. Ueber ns gr. Spr. 51, 16, 4.

C. 49 § 1. πίναξ geographische Charte. vgl. Diog. L. 5, 51 u. Ael. v. G. 3, 28. (Va.) — περιόδος. Natürlich waren auf dieser Charte die Wohnsitze der Völker angegeben. vgl. 4, 36.

§ 2. τὴν ἐμὴν. Man erwartet ἐμῆς vor ἐνθάυτα. Spr. 51, 4, 7 u. zum Thuk. 2, 61, 2. — κατήκοντα, παρόντα. zu 1, 97, 1. — Ἰώνων παῖδας, eine epische Ausdrucksweise, die ahnenmässige Auszeichnung andeuten mochte. vgl. 1, 27, 1. 3, 21, 2. — τοιαῦτα, τοιάδε. zu 1, 178, 1. vgl. 2, 52, 1. 4, 78, 2. — ὅσῳ da. gr. Spr. 51, 10, 5 u. Kr. zum Thuk. 1, 68, 2. — ῥύσασθε, σώετε. Di. 40 u. d. W. — δουλοσύνης, δουλείας. zu 1, 95, 2. — ὁμαίμων, poetisch; sonst συγγενής auch von Stammverwandten. — χωρεῖν von Stellen gehen. zu 3, 39, 2. Gew. προχωρεῖν. — ἄλκιμα. zu 1, 79, 2. — ἐς τὰ μέγιστα zum höchsten Grade; etwas verschieden 8, 144, 2 (Sch.) vgl. 8, 111, 2. Vielleicht ist 2, 111, 1 ἐς τὰ ausgefallen. — ἀνήκειν ἐς τοῦτο θράσος 7, 9, 4. ἐς τοσοῦτο εὐθείας 7, 16, 4. ἡρην ἔς τὰ πρῶτα 7, 13. vgl. 134, 2. (Sch.) Das Wort erscheint bei Attikern so nicht; bei ihnen überhaupt selten. vgl. zu 2, 104, 1. — πέρι könnte man nach den angeführten Stellen füglich entbehren. vgl. noch 7, 237: πρόσω ἀρετῆς ἀνήκει.

§ 3. τοιήδε, τόξα. Der etwas fremdartigen Verbindung Ähnliches 1,

ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπειτέες χειρωθῆναι εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι, ἀπὸ χρυσοῦ ἄρξαμένοισι, ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ ἱερῆς ποικίλης καὶ ὑποζυγία τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλόμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε. κατοικηνταὶ δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι ὥς ἐγὼ φράσω, Ἰωνῶν μὲν τῶνδε οἶδε Ἀνδοί, οἰκέρντες τε χώραν ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες.” δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περιόδον τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πύνακι ἐντειμημένην. “Ἀνδῶν δέ”, ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, “οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοι τε ἐόντες ἀπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπώτατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν. τοῖτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν τῇ ἦδε Κύπρος νῆσος κείται, οἱ πεντακόσια τάλαντα βασιλεῖ τὸν ἐπίτεον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλικῶν δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἶδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι, Ἀρμενίων δὲ Ματιηνοί, χώραν τήνδε ἔχοντες. ἔχειται δὲ τούτων γῇ ἦδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοῦσπεα κείμενὰ ἔστι τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἐνθα βασιλεύς τε μέγας δαίταν ποιέεται καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαυτὰ εἰσι· ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν θαρσέοντες ἤδη τῷ Αἰὶ πλοῦτου πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς οὐδὲ οὕτω χρηστῆς καὶ οὖρων σμικρῶν χρεῶν ἔστι ὑμεῖς μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας καὶ Ἀρχάδας τε καὶ Ἀργεῖους, τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενον ἔστι οὐδὲν οὔτε ἄργυρου, τῶν πέρι καὶ τινα ἐνέγει προθυμὴ μαχόμενον ἀποθήσκειν· παρέχον δὲ τῆς Ἀσίας πάσης ἄρχειν εὐπειτέως, ἄλλο τι αἰρήσεσθε;” Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε, Κλεομένης δὲ ἀμείβετο

195, 1. 2, 75, 1. 3, 28. vgl. 2, 82. 125, 1. — αἰχμή, δόρυ. zu 1, 3, 1. — εὐπειτέες χειρωθῆναι. zu 3, 120, 2. — τοῖσι συνάπασι. Spr. 50, 3. 5. (11, 12.) — ἀπὸ χ. ἄρξαμένοισι vom Golde an gerechnet. — θυμῷ mit βουλόμενοι verbunden, ist ziemlich abnorm; daher vermuthet Reiske βαλόμενοι, wobei man doch ἐς θυμὸν erwarten würde. zu 1, 84, 3. — κατοικηνταὶ, κατοικοῦσιν, eig. unnatürlich. zu 1, 27, 2. — Ἰωνῶν, ἐχόμενοι. — τῶνδε hier. gr. Spr. 50, 11, 22. — πολυάργυρος erst wieder bei Spätern. § 4. Ἐγὼ λέγων. zu 1, 114, 3. — πολυπρόβατος kommt bei Andern nicht leicht vor. — Συρίους zu 1, 72, 1. — τήνδε, das mittelländische. zu 1, 1, 1. — πεντακόσια auch 3, 90, 2. (Bä.) — τῶν. gr. Spr. 50, 4, 14. — ἐπίτεον hat Bekker hier und öfter als ionische Form gegen die Hsn. für ἐπίτιον gegeben.

§ 5. ἐνθαυτὰ. Spr. 60, 5, 2. (6, 2.) — θαρσέοντες dreist. — ἐρίζετε ihr könnt euch messen, wie 4, 152, 2. (We.)

§ 6. ἀναβάλλεσθαι. ἀναλαβέσθαι Sch. vgl. 3, 69, 1. Doch mag jenes vereinzelt wie ἀναιρεῖσθαι stehen. Aehnlich Aesch. Sie. 1019: κατὰ κίνδυνον βαλῶ. (Bä.) — ἰσοπαλέας. zu 1, 82, 2. — ἐχόμενον. zu 1, 120, 2. — ἐνάγει antreibt, meist nur bei Her. u. Thuk. Kr. zu diesem 1, 67, 2. — παρέχον, παρόν. zu 1, 9, 2 u. Spr. 56, 8, 2. (9, 5.) So παρασχόν bei Thuk.

τοισίδε. “ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαι τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ὑποκρινέσθαι.”

- 50 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτο ἤλασαν· ἐπεῖτε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ ἐγένετο τῆς ὑποκρίσεως καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκεῖμενον, εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὀκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰωνῶν ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τὰλλα ζῶν σοφὸς καὶ διαβάλλων ἐκεῖνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεῶν γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ’ ὦν τριῶν μηνῶν φᾶς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπιλοῖπον λόγον τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὠρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· “ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπύρτης πρὸ δύντιος ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐπέεα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν.” ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπας ἦε
- 51 ἐς τὰ οἰκία, ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην ἦε ἐς τοῦ Κλεομένεος, ἐσελθὼν δὲ ἔσω, αἰτεῖται, ἐπακούσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ παιδίον· προσεστίηκε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγάτηρ, τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μῦνον τέκνον ἐτίγχανε ἐόν, ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἤρχετο ἐκ δέκα τάλάντων ὑπισχνεόμενος, ἦν οἱ ἐπιτετέλησθαι ἔδειτο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς ὃ πεντήκοντι τε τάλαντα ὑποδέδεκτο καὶ τὸ παιδίον ἠνθάξατο· “πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀποστὰς ἦς.” ὁ τε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει ἦε ἐς ἕτερον οἶκημα καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο τὸ παράπαν ἐκ

1, 120, 3. 5, 14, 1. 63, 1. (Va.) Synonym παρὸν 6. 72. (We.) — ἀναβάλλομαι mit dem Inf. ohne τό wie Xen. Hell. 1, 6, 10: αἰεὶ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι, Dagegen mit τό Mem. 3. 6, 6: τὸ μὲν πλοσιωτῆραν τὴν πόλιν ποιεῖν ἀναβαλόμεθα. (Matthiä.) — ὑποκρινέσθαι für ἀποκρ. Bekker. zu 1, 2, 2. Ueber das Fu. gr. Spr 53, 7, 11.

C. 50. ἤλασαν schritten vor. vgl. 2, 124, 1. (Sch.) — ὑποκρίσεις für ὑποκρ. Bekker. — τὸ συγκεῖμενον den verabredeten Ort, wie Xen. An. 6, 1, 4, mit χωρίον Hell. 3. 2, 19. 4, 1, 29, was aber darum nicht wo es fehlt zu ergänzen ist. Spr. 43, 4, 1. (2.) — εἶρετο, ἤρετο. — διαβάλλων, ἐξαπατῶν. zu 3, 1, 3. — χρεῶν, selten so wie δέον etc. gr. Spr. 57, 9, 5. Thuk. 3, 40, 4: ὑμῖς ἂν οὐ χρεῶν ἄρχοιτε. — τὸ ἐόν. zu 1, 97, 1. — δ’ ὦν. zu 4, 187 u. zu 3, 80, 1. — φᾶς. zu 1, 122, 1. — ὑπαρπάζειν abschneiden, wie 9, 91. (Sch.) — εὐπέεα. Andre Hsn. εὐπέεα. — ἐς τὰ οἰκία, οἰκαδε, dies bei Her. noch nicht. zu 1, 35, 1.

C. 51 § 1. ἐς τοῦ. So bei Her. (mit dem Artikel) 1, 92, 2. 112, 2; ἐς Ἀπύλλωνος 6, 57, 1. — αἰτεῖται, ὥσπερ. Di. 56, 12 A. — ἐτέων hängt von τέκνον ab. — ἡλικίην. Di. 46, 5, 1. vgl. 5, 59, 60.

§ 2. ἤρχετο für ἄρχετο Lh. — ὑπερβάλλων steigend. — ὑποδέδεκτο, ὑπέσχετο. zu 1, 24, 2. — ἠνθάξατο. ἀνθάξατο Br. Di. 39 u. ἀθδάω. — ἀποστὰς ἦς, eine ungew. Verbindung; sonst οἰχομαι ἀπῶν. — ἐπὶ πλέον weiter, mehr. vgl. 5, 120. Thuk. 7, 48, 2: ἐπὶ πλέον ἢ οἱ ἄλλοι ᾔσθάνετο.

τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπὶ πλεον ἔτι σημήναι περὶ τῆς ἀνό-
δου τῆς παρὰ βασιλεία.

Ἐχει γάρ ἄμφι τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὥδε. σταθμοὶ π πανταχῇ εἰσι 52
βασιλῆιοι καὶ καταλύσεις κάλλισται, δι' οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα
καὶ ἀσφαλὲς. διὰ μὲν γε Αὐδῆς καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τείνοντες
εἴκοσι εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέ-
κεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυσ ποταμός, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι,
τὰς διεξελάσαι πῦσα ἀνάγκη καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν, καὶ
φυλακτῆριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην καὶ 2
ταύτῃ πορευομένην μέχρι οὐρων τῶν Κιλικίων σταθμοὶ θυῶν δέοντες
εἰσι τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι
τούτων οὐροισι διξάς τε πύλας διεξελᾶς καὶ διξὰ φυλακτῆρια παρα-
μεῖψαι· ταῦτα δὲ διεξελάσαντι καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένων
τρεῖς εἰσι σταθμοί, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἥμισυ. οὐρος
δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμός νηυσιπέρητος, τῷ οὐνομα
Εὐφρότης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντε- 3
καίδεκα, παρασάγγαι δὲ ἑξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ καὶ φυλακτῆριον
ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσιπέρητοι τέσσαρες διὰ ταύτης ῥέουσι,
τοὺς πῦσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαι ἐστι, πρῶτος μὲν Τίγρις, μετὰ δὲ
δεύτερός τε καὶ τρίτος ὡντὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ ὡντὸς ἑὼν ποταμός
οὐδέ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθεὶς ἐξ
Ἀρμενίων ῥέει, ὁ δὲ ὕστερον ἐκ Ματινηῶν· ὁ δὲ τέταρτος τῶν πο- 4
ταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδην, τὸν Κῦρος διέλαβε κοτε ἐς διώρυχας ἐξή-
κοντα καὶ τριηκοσίας· ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλονται ἐς τὴν
Ματινην γῆν σταθμοὶ εἰσι τέσσαρες. . . . ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισ-
σίην χώραν μεταβαίνοντι ἑνδεκα σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ
τεσσαράκοντα καὶ ἥμισυ ἐστὶ ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἑόντια καὶ τοῦ-
τον νηυσιπέρητον, ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάντες

C. 52 § 1. ἄμφι τῇ, περὶ τῆς. Di. 68, 30, 4. — καταλύσεις Kara-
vansereien. Ueber sie Heeren Ideen I S. 92 ff. — τείνοντες. zu 2, 6.
— πύλαι, eine Art Brückenkopf. — ἔπεισι. zu 1, 180, 2.

§ 2. διξάς, δισάς. Di. 24, 2, 4. — διεξελᾶς. zu εὐρήσεις 1, 189.
— παραμεῖψαι. zu 1, 72, 2. — νηυσιπέρητος, ναυσίπορος. zu 1, 189.

§ 3. σταθμοὶ καταγωγέων. καταγωγὰι σταθμῶν § 4. — ὡντὸς mit
demselben Namen. gr. Spr. 46, 13 A. Plat. Rep. 431, a: ὁ αὐτὸς ἐν ἅπασιν
τοῖτοῖς προσαγορεύεται. Gemeint ist nach Larcher und Heeren der grosse und
kleine Zabatos (Zab). — ἐκ τοῦ αὐτοῦ aus derselben Gegend.

§ 4. Γύνδην für Γύνδης Kr. gr. Spr. 48, 3, 6. So 3, 61, 2: οὐνομα
ταῦτο εἶχε Σμέρδην. vgl. 1, 107. — Κῦρος 1, 189, 2. — διέλαβε, διέειλε.
zu 1, 190, 1. — τέσσαρες. Da die Rechnung nicht stimmt, so hat man hier
eine Lücke angenommen, die De la Barre so ergänzte: τέσσαρες καὶ τριήκοντα,
παρασάγγαι δὲ ἑπτὰ καὶ τριήκοντα καὶ ἑκατόν. Danach jedoch, bemerkt La.,
würden die Matiener übermässig entfernt. — πεπόλισται. zu 4, 108. —
ἑνδεκα καὶ ἑκατόν, nach den obigen Angaben nur ein und achtzig Stathmen;
Parasangen nur dreihundert und dreizehn. (Va.)

- σταθμοὶ εἰσι ἔνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγὰί μὲν νυν σταθμῶν το-
 53 σαῦται εἰσι ἐκ Σαρδίῳ ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι· εἰ δὲ ὁρθῶς μεμέ-
 τρηται ἡ ὁδὸς Φ βασιλῆη τοῖσι παρασάγγῃσι καὶ ὁ παρασάγγης δύ-
 νатаι τριήκοντα στάδια, ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίῳ
 στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα πεντακόσια καὶ
 τρισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἰόντων πεντήκοντα καὶ τετρακο-
 54 σίων. πενήκοντα δὲ καὶ ἑκατόν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκύστη διεξιούσι
 ἀναισθιμούνται ἡμέραι ἀπαρτί ἐνετήκοντα. οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀριστα-
 γόρῃ εἶπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον εἶναι τριῶν μηνῶν
 τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλῆα ὁρθῶς εἶρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστε-
 ρον τουτέων ἐτι δίζηται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου
 ἐς Σάρδεις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτην. καὶ δὴ λέγω σταδίους
 εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούων (τοῦτο
 γὰρ Μεμνόνιον ἄστν καλεῖται) τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχίλους καὶ
 μυρίους· οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδεις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντα-
 55 κόσιοι στάδιοι, καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηχανέται ἡ τριήμερος ὁδός.
 Ἀπελαινόμενος δὲ ὁ Ἀριστιγύρης ἐκ τῆς Σπάρτης ἦι ἐς τὰς
 Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευθέρως. ἐπεὶ Ἰππαρχον τὸν
 Πεισιστράτου, Ἰππίω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεόν, ἰδύντα ὕψιν ἐνυπνίου
 τῷ ἐωντοῦ πάθει ἐναργεστάτην κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμόδιος,
 γένος ἰοίτες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθη-
 56 ναῖοι ἐπ' ἔτεα τέσσερα οὐδὲν ἔσπον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ. ἡ
 μὲν νυν ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ
 τῶν Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπισιάντια μέγαν καὶ
 εὐεῖδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα.

τλήθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότη θυμῷ·

οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν ἴσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δέ, ὥς ἡμέρῃ ἐγένετο τάχιστα, φανερὸς ἦν ὑπεριθέμενος ὄνει-
 ροπόλοισι· μετὰ δὲ ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν

C. 53. δύναται beträgt, wie 2, 142, 1. — ὥσπερ wie in der That. — ταῦτα, τὰ τριήκοντα στάδια. — πεντήκοντα. zu 1, 72, 2. Die geringere Zahl hier wegen der schwierigeren Wege und der grössern Entfernung. (Dahlmann.) — ἐπ' ἡμέρῃ. Di. 68, 41, 5. — ἀπαρτί. zu 2, 158, 2.

C. 54. τὸ ἀτρεκέστερον τουτέων eine noch genauere Angabe als diese Angaben bieten. — ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδεις. Kr. Stud. I S. 110 f.

C. 55. ἐναργεστάτην. ἐμφερειστάτην Wy. Man erklärt: sein bevorstehendes Unglück sehr klar andeutend. — κτείνουσι. Kr. zu Xen. An. 1, 1, 1 (γίγνονται). vgl. Di. 53, 1, 3. — τὰ ἀνέκαθεν. zu 1, 170, 2. — μετὰ ταῦτα, nach ἐπει, wie Xen. An. 1, 6, 6. 11. — ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, pleonastisch. zu 2, 43, 2. Ueber καὶ gr. Spr. 69, 32, 18.

C. 56. ἡδε. gr. Spr. 61, 7, 2. — προτέρῃ τῶν II. die den P. vorherging. Kr. zu Xen. 6, 2, 9 (τῆς συνόδου). — αἰνίσσεσθαι Räthselhaftes aussprechen. (Sch.) — τετληότη. Di. 29, 3, 1. — ὑπεριθέμενος. zu 1, 8, 1. — ἀπειπάμενος sich nicht daran kehrend. zu 1,

τῇ δὴ τελευτᾷ. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονεῖς οἱ Ἰππάρχου, 57
ὥς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἑρετρίας τὴν ἀρχήν, ὥς δὲ ἐγὼ
ἀναπυνθανόμενος εὗρισκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομέ-
νων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτὴν καλειομένην, οἵκεόν δὲ τῆς
χώρης ταύτης ἀπὸ λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Κα-
δμείων πρότερον ἔξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι
δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἔξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηνέων. Ἀθη-
ναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ρητοῖσι ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολιήτας,
πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιάπηγῆτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι.

Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικομένοι, τῶν ἦσαν οἱ 58
Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν ἐσήγαγον δι-
δασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἔόντα πρὶν
Ἑλλῃσι ὥς ἐμοὶ δοκεῖν, πρῶτα μὲν τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται
Φοίνικες· μετὰ δέ, χρόνον προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον
καὶ τὸν θυμὸν τῶν γραμμάτων. περιόικεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες, οἱ παραλαβόντες διδαχῆς
παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταρρυσμίσαντες σφεων ὀλίγα
ἐχρέωντο, χρεώμενοι δὲ ἐφάτισαν ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἔσα-
γαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆα κεκλησθαι. καὶ τὰς
βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν
σπάνι βιβλῶν ἐχρέωντο διφθέρας αἰγέησι τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ
τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι.
εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήα γράμματα ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος 59
τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρισὶν τρισὶ ἐγκεκολαμ-
μένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἔόντα τοῖσι Ἴωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τρι-
πόδων ἐπιγράμμα ἔχει·

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν ἔων ἀπὸ Τηλεβοάων.

59, 1. Nach We.: nachdem er Opfer zur Abwendung des Unglücks
verrichtet.

C. 57. τῶν ἦσαν. Spr. 47, 7, 2. (9, 2.) — Κάδμῳ. Diese Einwan-
derung ist jetzt als Fabel anerkannt. O. Müller Orch. S. 117 f. — τὴν νῦν
B. zu 2, 49, 2. — ἔξαναστάντων ὑπ' Ἀ. zu 1, 15. — εἶναι. Di. 55, 3,
21. — ἔργεσθαι. zu 4, 164, 2.

C. 58 § 1. οἰκήσαντες. zu 1, 163, 2. — διδασκάλιον, αὐτὸ τὸ μά-
θημα. Suidas. Ein seltenes Wort. — πρῶτα μὲν erg. ἐσήγαγον ταῦτα τὰ
γράμματα. (St.) — καὶ ἅπαντες. zu 1, 57, 2. — πρὶν, πρότερον, wie 8,
37, 1. Selten so in der att. Prosa. — δοκεῖν. Di. 55, 1, 1. — φωνῇ
Lauten? — θυμὸν Form. vgl. Athen. 3, 99 p. 125 f. (Sch.) — χώρων.
χωρίων We.

§ 2. μεταρρυσμίσαντες σφέων ὀλίγα nachdem sie Einiges
derselben (an ihnen) umgeformt hatten. — ἐφάτισαν κεκλησθαι.
verbreiteten die Sage (in der Art) dass sie hießen. (Ac. Portus.)
Das Wort ist poetisch; κεκλησθαι ähnlich 5, 68. — τὸ κατ' ἐμὲ in meinem
Zeitalter. zu 3, 125, 1.

C. 59. εἶδον für ἶδον Lh. — τρισὶ für τισι Dobree. — ὁμοῖα, wohl

ταῦτα ἡλικίην ἂν εἴη κατὰ Λάιον τὸν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ
60 Κάδμου. ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει·

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
νικήσας ἀνέθηκε τεῖν περικαλλῆς ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος, εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς καὶ
μὴ ἄλλος τῷ αὐτῷ οὐνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος, ἡλικίην καὶ Οἰδίπου
61 τὸν Λαίου. τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸς ἐυσκόπῳ Ἀπόλλωνι
μουναρχέων ἀνέθηκε τεῖν περικαλλῆς ἄγαλμα.

ἐπὶ τούτῳ δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέους μουναρχέοντος ἔξαν-
στέαται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχέλας. οἱ
δὲ Γεφυραῖοι ὑπολειφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρέουσι ἐς
Ἀθήνας· καὶ σφι ἱρὰ ἐστὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρῦμένα, τῶν οὐδὲν μέτα
τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοις, ἄλλα τε, πεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν,
καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Ἀθήμητρος ἱρὸν τε καὶ ὄργια.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν
ἐγεγόνεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἰππάρχου φονέες, ἀπήγγηται μοι· δεῖ δὲ
πρὸς τούτοις ἐτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἡἰα λέξων λόγον, ὡς
τυράννων ἡλευθερώθησαν Ἀθηναῖοι. Ἰππείῳ τυραννέοντος καὶ ἐμ-
πικραϊνομένου Ἀθηναίοις διὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι,
γένος ἑόντες Ἀθηναῖοι καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεῖτε σφι ἅμα
τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων φυγῆς πειωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ
ἔπροεχώρει κάτοδος, ἀλλὰ προσέπειον μεγάλως πειρώμενοι κατεῖναι
τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας Λειψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τεχι-
σαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι
μηχανώμενοι παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Λειφοῖσι,
τὸν νῦν ἑόντα τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἐξοικοδομήσαι. οἱ δὲ χρημάτων
εὖ ἥκοντες καὶ ἑόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἐτι, τὸν [τε] νηὸν ἔξερ-

wirklich ionische, nur in veralteter Form. Wolf Prolegg. p. LV. — ἑόν. ἑλόν Meineke; ἰών Bergler. — ἡλικίην. Di. 46, 5, 1. — τοῦ. zu 1, 7, 1.

C. 60. τόνῳ. zu 1, 47, 2. — τεῖν. Di. 25, 1, 3. — τῷ Ἰπποκόων-
τος Σκαῖῳ ist zu denken. zu 2, 44, 3.

C. 61. καὶ οὗτος ebenfalls. gr. Spr. 51, 7, 12. — αὐτός für αὐτῶν
Sch. — τοῦ Α. τοῦ, aus ὁ Α. ὁ. zu 1, 7, 1. — ἀναχωρέουσι. Kr. zum
Thuk. 1, 2, 3. — μέτα, μέεσιν. zu 1, 88, 2.

C. 62 § 1. ὅθεν, ἐξ ὧν, wie ἐνθεν 1, 111, 3. — ἀπήγγηται, passiv
gr. Spr. 39, 14, 3. — ἀναλαβεῖν wieder aufnehmen, zurückkehren zu.
— ἡἰα λέξων. zu ἔρχομαι 1, 5, 2. vgl. 4, 82. — ἡλευθερώθησαν für ἐλ.
Bekker. — ἐμπικραϊνομένου. zu 3, 146, 1. — φεύγοντες 1, 64. (Bä.)
— κατὰ τὸ ἰσχυρὸν. zu 1, 76, 2. — κάτοδος, ἡ κάτοδος Schäfer. Es
dürfte zu streichen sein. zu 1, 84, 1.

§ 2. μεγάλως. zu 1, 16. — Παιονίης. Πάρνηθος Va. u. We. — πᾶν.
zu 4, 154, 1. — μισθοῦνται nehmen den Bau in Entreprise. — τὸν
νῦν ἑόντα. vgl. 2, 180. (We.) — τοῦτον. gr. Spr. 51, 7, 5. — χρημάτων
εὖ ἥκοντες. zu 1, 30, 3. Wenig attisch. — ἐτι, in sofern das Ansehen

γάσαντο τοῦ παραδείγματος κάλλιον, τὰ τε ἄλλα καὶ συγκείμενον σφι
 πῶρῖνον λίθον ποιεῖν τὸν νηόν, Παρίου τὰ ἔμπροσθε αὐτοῦ ἐξεποίη-
 ησαν. ὥς ὢν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι⁶³
 καιήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων
 ἄνδρες εἴτε ἰδίῳ στόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προσφέρειν σφι τὰς
 Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὥς σφι αἰεὶ τὸντὸ πρόφαν-
 τον ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀσιέρος, ἰόντα τῶν ἀστῶν
 ἄνδρα δόκιμον, σὺν σιραιτῷ ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνῶν,
 ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἰόντις τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ πρεσβύ-
 τερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν· πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασ-
 σαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσσχὼν ἐς Φάληρον τὴν σιραιτὴν ἀπέβησε,
 οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπνυθάνόμενοι ταῦτα ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσα-
 λῆς ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γάρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ
 δέ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε
 ἵππων καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς
 ἐπέστε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμμηχανέατο τοιάδε. κεί-³
 ραντες τῶν Φυλῆρέων τὸ πεδῖον καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες ἰούτον τὸν
 χώρον ἐπῆκαν τῷ σιραιτοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον·
 τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτέων ἐς τὰς νέας κάτερξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶ-
 τος στόλος ἐκ Λακεδαιμονος οὕτω ἀπῆλλαξε, καὶ Ἀγχιμόλιον εἰσὶ
 ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνο-
 σάργει.

noch bestand. — τὸν τε. τόνδε Eltz; ich streiche τε, aus τὰ τε entstanden.
 — παραδείγματος Riss, Entwurf. — συγκείμενον für συγκείμενον
 Kr. gr. Spr. 56, 9, 5 u. 8. — λίθον ποιεῖν. Di. 47, 8, 3. — ἐξεποίη-
 σαν. zu 2, 125, 2.

C. 63 § 1. Ἀθηναῖοι. Λακεδαιμόνιοι? (Sch.) vgl. 5, 90, 1. — ἀνέπει-
 θον χρήμασι. Kr. zum Thuk. 1, 31, 1. — ὅπως, ὅποτε. — στόλῳ. Aehn-
 lich κοινῷ στόλῳ 6, 39. (Sch.) — χρῆσόμενοι um das Orakel zu be-
 fragen. zu 4, 150. — προσφέρειν. προφαίνειν Bekker. — πρόφαντον
 Orakel, wie 9, 98, 2, sonst nur bei Dichtern. — ὅμως. gr. Spr. u. Di. 56,
 13, 3. (2.) — ξεινίους. ξεινούς Schäfer. — τὰ μάλιστα, wie 2, 147, 2.
 vgl. 148, 4. Sonst so ἐς τὰ μάλιστα. zu 1, 20, 2, 73, 1, 5, 28.

§ 2. τὰ τοῦ Θεοῦ die Interessen (Befehle) der Gottheit. Spr. 47, 3, 4. (5, 9.) vgl. 9, 7, 1. (Va.) — πρεσβύτερα für ehrenwehrt, wichtiger. zu 1, 119, 1. vgl. 5, 24, 1. — ἀνδρῶν Menschen, in sofern die Weiber gar nicht in Betracht kamen, wie auch nicht bei πατὴρ ἀνδρῶν τε θιῶν τε. — προσσχὼν für προσχὼν Schäfer. — ἀπέβησε, ἀπεβίβασεν. Di. 39 u. βαινῶ. — αὐτούς, τοὺς Θεσσαλοὺς. Spr. 58, 4, 2. — χιλίην. zu 1, 27, 1. — βασιλεύς. Kr. zu Thuk. 1, 111, 1. — τοὺς, οὓς ἱππίας aus ἵππων, wie Xen. An. 1, 6, 1. — ἐμμηχανέατο. Di. 30, 4, 8. Matthiä will ἐμμηχανέατο oder ἐμμηχανώατο, Lh. ἐμμηχανῶντο.

§ 3. κατέρξαν. κατήραξαν? reppulit Valla. (Va.) — ἀπῆλλαξε. Spr. 53, 2, 9. (11.) — ἐκ Α. für ὁ ἐκ Α. gr. Spr. 50, 9, 9. — εἰσι ταφαί. ἴσθι πάρος würde man erwarten. Va. vermuthet: πῶν δὲ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀγ-

64 Μετὰ δὲ Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στραιηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδριδεῶ, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες ἀλλὰ κατ' ἡπειρον, τοῖσι ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλῶν ἱππος πρώτη προσέμειξε καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο καὶ σφειων ἐπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας· οἱ δὲ περιγεγόμενοι ἀπαλλάσσοντο, ὥς εἶχον, ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἄμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροις ἐπολιόρχησε τοὺς τυράν-
 65 νους ἀπεργμένους ἐν τῷ Πέλασγικῷ τειχεῖ. καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατιδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐπιδόρην ἐπινόειον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρατιδαί σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην· νῦν δὲ συντοχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ ἡ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἤλυσαν. τοῦτο δὲ ὥς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνετετάρακτο, παρέστησαν δὲ ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι ἐκχωρήσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκυμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἕτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἔόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Ἡύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονότες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἳ πρότερον ἐπήλυδες ἔόντες ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τῶντ' οὐνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης τῷ παιδί θέσθαι τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπωνυμίην.

Οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἐπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος πρὶν ἢ Ἰωνίην τε ἀπο-

χιμαλίου εἰσὶ παλαι. — ἀγχοῦ, ἐγγύς. zu 1, 9, 2. — τῆς Ἀττικῆς. Spr 47, 3, 2. (5, 5.) — Ἀλωπεκῆσι. Spr. 41, 12, 19. (20.)

C. 64. οὐκέτι nicht auch, wie C. 63, 2. zu 4, 125, 2. — τοῖσι, οἷσι. — ὥς εἶχον. zu 1, 24, 3. — ἰθύς. ἰθύ We.

C. 65 § 1. οὐδέν τι durchaus nicht. Kr. zu Xen. An. 7, 3, 35. Mit πάντως 6, 3. vgl. 5, 34. — ἂν ἐξεῖλον und unten ἂν ἀπαλλάσσοντο, als ob statt νῦν δέ etc. folgen sollte: εἰ μὴ συντοχίῃ ἐπεγένετο. Kr. zu Xen. An. 3, 2, 24. — ἐπιδόρην Blokkade, wie nur noch 1, 17, 2. — παρεσκευάδατο. Di. 30, 4, 11. — νῦν δέ. Spr. 54, 10, 1. (2.) — συντοχίῃ. zu 1, 68, 1. — ὑπεκτιθέμενοι während sie in Sicherheit gebracht wurden, eben fortgeführt wurden. — παρέστησαν capitulirten zu 3, 13, 2. — ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι um den Preis der Zurückgabe ihrer Kinder. — ἐπ' οἷσι auf die Bedingungen auf welche. Spr. 68, 37 (41), 8. — ἐβούλοντο, παραστῆναι αὐτούς. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ὥστε dass sie nämlich.

§ 2. ἕτεα ἕξ τε καὶ τρ. Clinton Fasti Hell. App. II. — ἀνέκαθεν. τα ἀνέκαθεν Schäfer. zu 1, 170, 2. — καὶ οἳ wie die. Spr. 69, 28, 3. (32, 5.) — ἐπὶ τούτου nach diesem. zu 1, 14, 8. — χρῆσαι für χρῆσαι Schäfer — ἀπεμνημόνευσε θέσθαι dessen eingedenk legte er bei, eine

στῆναι ἀπὸ Λαρείου καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθείην, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι ἰοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων⁶⁶ ἐγίνοντο μέζονες· ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπέσαι, καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου οἰκίης μὲν ἑὼν δοκίμου, ἅτῃρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστιασάσαν περὶ δυνάμιος, ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται. μετὰ δὲ τετραφύλους ἰόντας Ἀθηναίους δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἰωνος παιδῶν Γελέντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας, ἐπιχωρῶν δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξευρών, πάρεξ Αἴαντος· τοῦτον δέ, ἅτε ἀστυγέτονα καὶ σύμμαχον, ξεῖνον ἰόντα προσέθετο.

Ταῦτα δέ, δοκέειν ἔμοι ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἐωντοῦ⁶⁷ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας τοῦτο μὲν ῥαψωδούς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων ἐπέων εἵνεκα, οἱ Ἀργεῖοι τε καὶ Ἀργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνιάται· τοῦτο δέ, ἡρώιον γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἰόντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας. ἰλθὼν δὲ ἐς Δελ-²φους ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλῃ τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ γε Πυθίη οἱ χρᾶ φᾶσα Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκείνον δὲ λευσιῆρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρέδιδου, ἀπελθὼν ὀπίσω ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλλάσσεται. ὥς δὲ οἱ ἐξευρησθαι ἔδοξε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας ἔφη θῆλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀσιακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδωσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρῶ-

ungew. Ausdrucksweise. — τὸν Π. Spr. 50, 6. (7, 5.) — ἔρξαν. Di. 40 u. ῥέζω. — χρῆσαι σφέων βοηθείην. Spr. u. Di. 61, 6, 8. (5.)

C. 66. λόγον ἔχει. Sonst λόγος ἔχει πινά 7, 5, 2. 26, 2. 9, 78. Eur. Med. 420: οὐκέτι δυσκίλαδος γάμα γυναῖκας ἔχει. So 7, 3, 1: ὥς ἡ γάτις μιν ἔχει. Wie unsre Stelle ἔχει πινά γάτις 8, 94, 2 u. 9, 84. (We. u. Bā.) So sonst αἰτίαν ἔχει. (Sch.) In der alt. Prosa nicht übliche Ausdrucksweisen. — ἀναπέσαι C. 63, 1. — Καρίῳ. vgl. 1, 171, 4. (We.) — δεκαφύλους. K. F. Hermann Lehrbuch der gr. Staatsalt. § 111. — ξεῖνον ἰόντα obgleich er ein Fremder war. zu 2, 47, 1.

C. 67 § 1. ταῦτα ἐμιμέετο τόν. gr. Spr. 46, 7. (11, 2.) — ἔπαυσε ἀγωνίζεσθαι. Eben so der Inf. statt des Particips 7, 54. Andres aus Dichtern bei Pape. — τὰ πολλὰ πάντα. zu 1, 203, 2. 2, 35, 1. — εἰ ἐκβάλῃ ob er vertreiben sollte. [Herm. de part. ἀν p. 90?] Der Ao. ist nicht anzustellen. Spr. 54, 7 A. (1.) Dobree wollte ἐκβάλλῃ. — ὀρτάς, ἰορτάς. Di. 8, 2, 4. — λευσιῆρ, ὁ καταλευσθῆναι ἄξιος. Suidas. Nach Andern: ein mörderischer Tyrann. Casaubonus will ληστήρ nach Dion Chrys.

§ 2. μηχανήν, nach der Analogie von φροντίζειν φροντίδα. Spr. 46, 4. (6.) — μιν. d. h. seine Bildsäule. Bähr bezieht es auf τέμενος.

ταγήσῃ καὶ μιν ἰδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῃ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγγέσθαι) ὡς ἔχθιστον ἔοντα Ἀδρήσιω, δς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκιστέα ἀπεκτόνεε καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπέειπε δὲ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδειξε, θυσίας τε καὶ ὄρχας Ἀδρήσιον ἀπελόμενος ἔδωκε τῷ Μελάνιππῳ. οἱ δὲ Σικυνῶνιοι ἐώθεσαν μεγαλῶσι κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήσιον· ἡ γὰρ χώρῃ ἦν αὕτη Πολύβου, ὁ δὲ Ἀδρήσιος ἦν Πολύβου θυγατριδὲος, ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήσιω τὴν ἀρχήν. ἰὰ τε δὴ ἄλλα· οἱ Σικυνῶνιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρήσιον καὶ δὴ πρὸς τὰ πάτρια αὐτοῦ ἱεργικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον, τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρήσιον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελάνιππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἀδρησιόν οἱ πεποίητο· 68 φυλὰς δὲ τὰς Λωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματι. ἐνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικωνίων· ἐπὶ γὰρ ὅς τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεῖς αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἐωνιτοῦ φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς ἐωνιτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχεῖλοι ἐκαλέοντο, ἕτεροι δὲ Ὑῆται, ἄλλοι δὲ Ὀιεῖται, ἕτεροι δὲ Χοιρεῦται. τούτοις τοῖσι οὐνόμασι τῶν φυλῶν ἐχρέωντο οἱ Σικυνῶνιοι καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχοντος καὶ ἐκείνου τεθνεώτος ἐτι ἐπ' ἑτεῖα ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλεῖας καὶ Παμφύλους καὶ Λυμαναίτας, τετίρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήσιου παιδὸς Αἰγιαλέος τὴν ἐπωνυμίην ποιεῖν· οἱ κεκλήσθαι Αἰγιαλέας.

69 Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυνῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει· ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἔων τοῦ Σικωνίου τούτου θυγατριδὲος καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δοκεῖν ἐμοὶ καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθέnea ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον τότε πάντα πρὸς τὴν ἐωνιτοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετονόμασε καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ φυλάρχους

§ 3. Ἀδρήσιον. gr. Spr. 47, 13, 10. — μεγαλῶσι noch 2, 161, 2 6, 70. Unattisch. Kr. zum Arr. 4, 9, 1. Ueber τιμᾶν πὰ μέγιστα u. ἄ. Kr. zum Thuk. 4, 20, 3. — τὰ ἄλλα ἐτίμων. Kr. zu Xen. An. 1, 3, 3. — ἀπέδωκε gab als Schuldiges. Kr. zu Xen. An. 1, 2, 11. Ueber die Sache Lobeck Agl. p. 616 s. — τὴν ἄλλην. gr. Spr. 50, 4, 11.

C. 68. πλεῖστον. Di. 46, 6, 4. — κατεγέλασε τῶν. zu 3, 37. — ὄνου. ὄνου καὶ χοίρου Schäfer (nach Va.?), nicht nothwendig. — αὐτά, μόνα. (Sch.) gr. Spr. 51, 6, 7. — τὰ τελευταῖα die Endungen. (Va.) — κεκλήσθαι. zu 5, 58, 2. — λόγον σφίσι δόντες. zu 1, 34, 2.

C. 69. καὶ οὗτος, wie der Sikyonier die Argeier C. 68. — σφίσι, τοῖς Ἀθηναίοις (St.) Spr. 58, 4, 3. — ἀπωσμένον. Di. 40 u. ὠδῶ. Der Sinn ist wohl: das ihn zurückgesetzt hatte. — πάντα, πάντως? Bekker. — προσεθήκατο, προσέθετο. Di. 36, 3, 2 u. zu 1, 53, 1. — δέκα δέ

ἀντὶ τεσσάρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς τὰς φυ-
λάς· ἦν τε τὸν δῆμον προσθέμενος πολλῶ κατύπερθε τῶν ἀντιστασι-
ωτέων. ἐν τῷ μέρεϊ δὲ ἐσσόμενος ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεχνᾷται τάδε· 70
ἐπικαλεῖται Κλεομένην τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἐνωτῷ ξεῖνον
ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομένην εἶχε αἰτίη
φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρειω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων
ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα ἐξέβαλλε Κλεισθένην καὶ μετ'
αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγχείας ἐπιλέγων. ταῦτα δὲ
πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρειω· οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι
καὶ οἱ συστασιῶται αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ θρόνου τούτου, αὐτὸς δὲ
οὐ μετείχε οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὥδε οὐνο-
μάσθησαν. ἦν Κῦλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης. οὗτος 71
ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμῃσε, προσποιησάμενος δὲ ἐταιρητὴν τῶν ἡλικιωτέων
κατάλαβε τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη, οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι
ἰκέτης ἔζετο πρὸς τῷ γαλμα. τοὺτους ἀνιστάσθαι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
ναυκράρων, οἵπερ ἐνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγυοὺς πλὴν θανάτου·
φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πει-
σιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλλε Κλεισθένην καὶ τοὺς ἐναγέας, 72
Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε· μετὰ δὲ οὐδὲν ἔσπον παρῆν ἐς τὰς
Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ, ἀπικόμενος δὲ ἀγῆλατείει
ἐπακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ

wird zu streichen oder δέκα nach τὰς zu stellen sein. Sonst kann es zu φυ-
λάς nicht gezogen werden. — κατύπερθε, καθυπέριπρος. zu 1, 67, 1. vgl.
1, 65, 1.

C. 70. ἐν τῷ μέρει in seiner Tour, seinerseits. Kr. zu Xen. An.
3, 4, 23. — εἶχε, wie 5, 71. vgl. 6, 115. Sonst εἶχε αἰτίαν. Aehnlich φά-
σις ἔχει πνύ. zu 5, 66. — φοιτᾶν. zu 1, 182. — τὰ πρῶτα. Der Ggs.
(διώττω) verschwebt in andern Wendungen. — ἐξέβαλλε verwies, ver-
suchte (forderte) die Vertreibung. Kr. zu Xen. An. 1, 3, 1. — τοὺς. gr.
Spr. 50, 3, 1. — ἐναγέας. zu 1, 61, 1. — ἐπιλέγων. zu 1, 214, 2. —
Ἀθηναίων. Spr. 47, 7, 1. (47, 9.)

C. 71. ἐπὶ τ. ἐκόμῃσε, μέγα ἐγρόνησε, überhob sich zur Usur-
pation der T. vgl. die Lex. und κομᾶν. — ἐταιρητὴν. Ueber politische
Verbindungen der Art Kr. z. Dion. p. 363 ss. — τούτους, den K. und seine
Anhänger. — ἀνιστάσθαι. zu 1, 193. bewegen sie das Asyl zu ver-
lassen. — Kr. zum Thuk. 1, 126, 6. — οἱ πρυτάνεις τῶν ναυκράρων.
K. F. Hermann § 99 u. Schoem. antiquitates V, 7. — ἐνεμον. zu 1, 59, 4.
— ὑπεγγυοὺς unter der Bestimmung dass sie gerichtet und ge-
straft werden sollten. Das Wort ist sonst nur dichterisch. — πλὴν
θανάτου nur dass man sie nicht tödten solle. Kr. zu Xen. An.
2, 4, 27.

C. 72 § 1. αὐτὸς von selbst. gr. Spr. 51, 6, 8. — ἔσπον für ἥσπον
Schäfer. — ὑπεξέσχε entwich, wie 6, 74, 8, 132, 1. (Sch.) Bei den At-
tikern nicht so. — ἀγῆλατείει vertrieb, noch bei Soph. OT. 402 (von ἄγος
oder ἄγος). — ἐπίστια Familien, noch C. 73. Nicht so bei Attikern
ἐπίστια.

ποιήσας δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειράτο, τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς καὶ οὐ βουλομένης πεῖθεσθαι ὁ τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναῖων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες ἐπολιόρκειον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας ὅσοι ἦσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ φήμη· ὥς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσιν, ἦε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἱερὴ ἐξανασιᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμείψαι, εἶπε· “ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει μῆδ’ ἐσιθι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν ἄωριεῦσι παρίναι ἐνθάυτα.” δό δὲ εἶπε· “ὦ γύναι, ἀλλ’ οὐ ἄωριεύς εἰμι ἀλλ’ Ἀχαιός.” ὁ μὲν δὴ τῇ κληιδόνῃ οὐδὲν χρεώμενος ἐπεχειρήσέ τε καὶ τότε πάλιν ἐξέκυπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων· τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδθησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἐν δὲ αὐτοῖσι καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος ἔχοιμ’ ἂν μέγιστα καταλέξαι.

173 Οὗτοι μὲν νυν διδεδεμένοι ἐτελεύτησαν, Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένεα καὶ τὰ ἐπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι πέμπουσι ἄγγελους ἐς Σάρδεις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἐπιστέατο γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἄγγέλων ἐς τὰς Σαρδεις καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδικῶν ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἔοντες ἄνθρωποι καὶ κῆ γῆς οἰκημένοι θεοῖατο Περσίων σύμμαχοι γενέσθαι, πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἄγγέλων ἀπεκορύφου σφι ταῦτα· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Λαρεῖφ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο, εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφίων αὐτέων βαλόμενοι διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἐνωτιῶν αἰτίας μεγάλας ἔδειχον· Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος περιυβρίσθαι ἔπεσι καὶ ἔργοισι ὑπ’ Ἀθηναίων συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει, τίσασθαι τε ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἰσα-

§ 2. φήμη. zu 1, 43. — προσερέων anzubeten. — ἀμείψαι, παρίειν. Aesch. Cho. 564: ἀμείψω βῆλὸν ἔρκειον πυλῶν. (We.) Das Wort ist meist dichterisch und dialektisch.

§ 3. κληιδόνα. κληδὼν ist in der att. Prosa sehr selten. — τὴν ἐπὶ. zu 1, 109, 1. — τὸν Δελφόν für τὸν ἀδελφεόν Paulmier. vgl. Paus. 6, 8, 4. — λῆμα, θάρος, Muth, noch 5, 111, 1. 7, 99, 1. 9, 62. (Sch.) Sonst poetisch.

C. 73. ἐπιστέατο. zu 2, 53. — πρὸς ist zu streichen; oder kann ἐκπολεμῶσθαι impersonal heissen: es sei Verfeindung eingetreten? (Sch.) — κῆ. ποῦ hätte hier ein Attiker gesagt. — οἰκημένοι. zu 1, 27, 2. — ἀπεκορύφου, unattisch und überhaupt selten, hier für ἐκφαλαίου. — συνετίθετο, συντίθεσθαι ἴση. Kr. Stud. I S. 228 f. — βαλόμενοι. zu 2, 71, 3.

C. 74. ἐπιστάμενος. zu 1, 2. — ἐς τό, ἐφ’ ὃ, wozu. — τίσασθαι,

γόρην βουλόμενος τύραννον καταστήσαι· συνεξήλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλεως. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς Ἐλευσίνα καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόνην αἰρέουσιν καὶ Ὑσιᾶς, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς, Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἑτερα ἐσίνοντο ἐπιόντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καίπερ ἀμφιβολίῃ ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἔμελλον μνήμην ποιήσεσθαι, Πελοποννησίοισι δέ, ἐοῦσι ἐν Ἐλευσίνῃ, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. μελλόντων δὲ σφάξαι τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορινθιοὶ 75 μὲν πρῶτοι σφίσι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια μετεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο, μετὰ δὲ Δημάρετος ὁ Ἀριστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιάτῳ, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρα- 4 τὴν ἐκ Λακεδαιμόνος καὶ οὐκ ἐὼν δῆμοφρος ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ Κλεομένει· ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίας ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ μὴ ἔξεῖναι ἔπεισθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέροι ἐῖποντο· παραλυομένου δὲ τοντέων τοῦ ἑτέρου καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδῶν τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι ἐπικλητοὶ σφί ἐόντες εἶποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνῃ ὀρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλέας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντας καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἶχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλάσσόμενοι, τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττι- 76 κὴν ἀπικόμενοι Λωρίες, δις τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλῆθους τοῦ Ἀθηναίων, πρῶτον μὲν ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν (οὗτος ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων ὀρθῶς ἂν καλέοιτο), δεύτερον δὲ καὶ τρίτον ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδῶν ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο, τέταρτον δὲ τότε ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε· οὕτω τέταρτον τότε Λωρίες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας.

ἠμωρεῖσθαι. zu 1, 10. — ἀπὸ συνθήματος nach Verabredung, ἐκ σ. 6, 131. (Bä.) — ἀμφιβολίῃ mehrseitige Bedrängniss. Den Attikern ist das Wort fremd. — ἀντία. zu 1, 62, 2.

C. 75. συνάψειν τὰ στρ. ἐς μάχην, eine ungew. Phrase; attisch (sonst auch bei Her.) μάχην συνάπτειν. — μετεβάλλοντο schlugen um. Lys. 31, 9: ἐνίοι τινες τῶν πολιτῶν μετεβάλλοντο, ἐπειδὴ ἐώρων τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εὐνοχοῦντας.

§ 2. διχοστασίας, selten bei Attikern. — ἐξεῖναι. Spr. 50, 5 (6), 6. — παραλυομένου indem er von der Heerführung entbunden würde, daheim bliebe. (Sch.) — τῶν Τυνδαριδῶν, ihrer Bildsäulen. Plut. π. φιλ. Anf.: τὰ παλαιὰ τῶν Διοσκούρων ἀφιδρώματα οἱ Σπαρτιάται δόκανα καλοῦσι. ἔστι δὲ δύο ξύλα παράλληλα δυοὶ πλαγίως ἐκεγμένα. (We.) — ἐπικλητοί, als Schutzgottheiten, σωτήρες κάγαθοι παραστάται. Dichter bei Ael. v. G. 1, 30. (Va.)

C. 76. ἂν καλέοιτο dürfte gesetzt werden. — ἐξέλασιν ὀρμηθέντας. Spr. 46, 4. (6.) — τέταρτον. Eig. πέμπτον. vgl. Paus. 1, 39. Her. 5, 63. 64. 72. 74. 75. (Sch.)

77 *Διαλυθέντος ὧν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἔνθαυτα Ἀθηναῖοι* τίνυσθαι βουλόμενοι πρῶτα στρατηγὴν ποιῶνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ἐπὶ τὸν Εὐρεῖον. Ἀθηναίοις δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοηθούς ἐδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσι τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πολλῶ ἐκράτησαν, κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες ἐπτακοσίους αὐτέων ἐζώγησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβά-
τες ἐς τὴν Εὐβοίαν συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι, νικήσαντες δὲ καὶ τούτους τετρακισχίλους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δ' ἵπποβοταὶ ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐζώγησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωχρημένοις, εἶργον ἐν φυλακῇ, ἐν πέδαις δήσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν σφεας δῖμνεως ἀπο-
βιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν γῆσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ἀπὸρ εἰ καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον [δὲ] τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον, τὸ δὴ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει· ἐπιγέ-
γραπται δὲ οἱ τὰδε.

ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
παῖδες Ἀθηναίων ἐργασιν ἐν πολέμῳ,
δεσμῶ ἐν ἀχλυσέντι σιδηρέῳ ἔσβησαν ὕβριν·
τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

78 Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἡὔχηντο· δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῦνον ἀλλὰ πανταχῇ ἢ ἰσηγορίῃ ὥς ἐστὶ χρῆμα σπένδαιον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τε-
ρραννεύομενοι μὲν οὐδαμῶν τῶν σφέας περιιοικόντων ἦσαν τὰ πολέ-
μια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων μακρῶ πρῶτοι ἐγένοντο.
δηλοῖ ὧν ταῦτα ὅτι κατεχόμενοι μὲν ἐτελοκάκεον ὥς δεσπότη ἐργα-
ζόμενοι, ἑλευθερωθέντων δὲ αὐτὸς ἕκαστος ἐσωτῶ προεθυμέετο κα-
τεργάζεσθαι.

C. 77 § 1. τίνυσθαι. Di. 40 u. dem W. — πολλῶ. zu 5, 1, 2.

§ 2. ἐπὶ τῇ zur Besitznahme des. — οἱ ἵπποβοταὶ ist Prädicat, mit dem Artikel weil sie eben erwähnt sind. zu 1, 68, 3. Das Wort war wohl antik und eben nur in Chalkis einheimisch. — οἱ παχέες. zu 5, 30, 1. — ἐν πέδαις. zu 1, 66, 2. Doch ist der Ausdruck, durch die Form (-ας für -ῶν) verdächtig, vielleicht ein Glossem. — δῖμνεως für διμνέως, διμναίους, Lobeck Phryn. p. 554. Zwei Minen das Lösegeld auch 6, 79. (We.)

§ 3. ἀνεκρέμασαν ἐς. gr. Spr. 68, 21, 4. — περιπεφλευσμένων. Di. 40 u. φλύω. — ἀντίον. zu 1, 133, 2. — μεγάρου. zu 1, 47, 2. — τὸ δὲ für τὸ δὲ Kr. — ἀριστερῆς χειρὸς. zu 3, 169, 2. — ἔσβησαν, Heraklit b. Dlog. L. 9, 2: ὕβριν χρὴ σβεννύειν μᾶλλον ἢ πυρκαϊήν. (We.)

C. 78. εἰ, fast ein ἐπεὶ. — ἀμείνους. Vielleicht hat Her. diese No. stets ἀμείνονες etc. geformt. — κατεχόμενοι, ἐπὶ τυράννων.

Οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἐπρησσον, Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν⁷⁹ ἐπεμπον, βουλόμενοι ἰσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτέων οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι ἰσιν, ἐς πολὺφνημον δὲ ἐξενείκωντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιιστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων ἐξέφερον τὸ χρηστήριον ἄλλην ποιησάμενοι· ὥς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων τῶν ἄγχιιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκούσαντες τουτέων· “οὐκῶν ἄγχιιστα ἡμῶν οἰκέουσι Ταναγραῖοι τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπίες, καὶ οὗτοι γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον· τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.” τοιαῦτα ἐπιλεγομένων εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις· “ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήιον.⁸⁰ Ἀσωποῦ λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἰγίνα· τουτέων ἀδελφεῶν ἰουσέων δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῆρων γενέσθαι.” καὶ οὐ γάρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἰδέοντο Αἰγινητέων, ἐπικυλεόμενοι κατὰ τὸ χρηστήριον σφι βοηθεῖν, ὥς ἐόντων ἄγχιστέων· οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. πειρησαμέ-⁸¹νων δὲ τῶν Θηβαίων καὶ τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακίδων καὶ τηχέως περιεφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτοῖς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδουσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἰδέοντο. Αἰγινῆται δὲ εὐδαιμονίῃ τε μεγάλῃ ἐπαρθέντες καὶ ἐχθρῆς παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων πόλεμον ἀπήρουντο Ἀθηναίοισι ἐπέφερον· ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι ἐπιπλώσαντες μακροῦσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλλῆς πολλοὺς δήμους, ποιεῦντες δὲ ταῦτα μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.

Ἡ δὲ ἐχθρὴ ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων⁸² ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδανρόισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνέδιδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδανῦροι ἐχρέωντο ἐν Δελ-

C. 79. ἐς θεόν ohne Artikel wie ἐς πόλιν. — τίσιν, δίκην. zu 1, 13. — πολὺφνημον, ἀγοράν. vgl. Od. β, 150. (Reiske.) — ἄγχιιστα. Di. 23, 6, 2. So οἱ πῖλας. — ἄλλην, ἐκκλησίαν. zu 1, 125, 1. — μᾶλλον μὴ οὐ es ist vielmehr zu fürchten dass nicht. (St.) gr. Spr. 54, 8, 18.

C. 80. ἐθέλει. zu 2, 13, 3. — ἡμῖν gehört zu γενέσθαι. — δέεσθαι hängt von χρῆσαι ab: der Gott habe uns mit dem Orakel aufgefordert die Ae. zu bitten. Kr. zum Thuk. 1, 126, 2. — τιμωρητῆρ nur hier, gew. τιμωρός. Ueber den Ge. Spr. 55, 2, 3. (5.) — καὶ οὐ γάρ. zu 1, 24, 2. — τοὺς Αἰακίδας, deren Bildsäulen, wie 8, 83. zu 5, 75, 2. (Bä.)

C. 81. αὐτοῖς für αὐτῶν Schäfer. — τῶν ist wohl nicht der Artikel, sondern wie in οἱ δὲ zu 1, 17, 2 pronominal: sondern baten sie um Männer. Ueber die zwei Ge. zu 3, 157, 1 u. 5, 40. — ἐχούσης ἐς. zu 1, 65, 3. 8, 144, 3. (Ga.) — ἐπιπλώσαντες. Di. 40 u. πλώω. — κατὰ μὲν ἔσυραν — κατὰ δέ. Di. 68, 47, 3. — ἐσινέοντο. Di. 89 u. d. W.

C. 82 § 1. προοφειλομένη schon früher verschuldete. Kr. zum

φοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμῖης τε καὶ Ἀύξησις ἀγάλματα ἰδρύνασθαι καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι ἐπειρώτεον ὧν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκοῦ ποιεῶνται τὰ ἀγάλματα ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὧν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰροτάτας 28 δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἢ ἐν Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοι- σίδε δῶσειν ἔφασαν ἐπ' ᾧ ἀπάξουσιν ἔτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ πολιადί, ἰρὰ καὶ τῷ Ἐρεχθίδι. καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδαύριοι τῶν τε ἐδέοντο ἔκχον καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαίων τον- τέων ποιησάμενοι ἰδρύναντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι ἔφερε καὶ Ἀθηναίοις 83 ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον καὶ πρὸ τοῦ Αἰγι- νῆται Ἐπιδανυρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα καὶ δίκας διαβαίνοντες ἐς Ἐπί- δανρον ἐδίδουσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε νέας τε πηξάμενοι καὶ ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι ἀπέστη- σαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδανυρίων. αἵτε δὲ ἰόντες διάφοροι, ἐδηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἰόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς 29 τε Δαμῖης καὶ τῆς Ἀύξησις ὑπαίρρονται αὐτέων, καὶ σφεα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύναντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγαίαν, τῇ Οἴῃ μὲν ἔστι οὐνομα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἰκοσι ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ θυσίησι τε σφεα καὶ χοροῖσι γυ- ναικῆσι κεκτόμοις ἰλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἐκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἦσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδανυρίοις αἱ τοιαῦται ἱρουργίαι· εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητοι ἱρουργίαι.

84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθη-

Thuk. 1, 82, 1. — Δαμῖης, der Demeter, Ἀύξησις, der Persephone. (Va.) Anders Müller Aeginett. p. 171 s. — ἄμεινον συνοίσεσθαι. zu 4, 15, 2. vgl. 7, 8, 1. (Bä.) — χαλκοῦ. Di. 47, 8, 3. — ποιεῶνται für ποιεόνται. Va. Dies vertheidigt Herm. de part. ἄν p. 93. — ἀλλὰ erg. ἐκέλευε. zu Thuk. 5, 41, 2. — ξύλου, ποιῆσθαι. — κείνας, κείνων τὰς ἐλαίας. gr. Spr. 58, 4, 4. § 2 ἐπὶ τοισίδε — ἐπ' ᾧ τε (mit dem Inf.) 7, 154, 2. Der Begriff der Mehrheit ist in ἐπὶ τοισίδε verwischt. — ἀπάξουσιν. Di. 65, 2, 2. — καταινέσαντες. zu 1, 98, 1.

C. 83 § 1. δίκας. Ihre Processe wurden also vor epidaurischen Gerichten entschieden, wie später vor den Athenern die der Bundesgenossen. — λαμβάνειν. Sonst δέχεσθαι. Kr. zu Thuk. 1, 28, 2. — ἀλλὰ καὶ δὴ καὶ Va. — τοῦδε. τούτου würde man hier erwarten. zu 1, 4, 1 u. 4, 10, 2. Synonym τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον 5, 86, 2. — ἀγνωμοσύνη. zu 4, 94, 1. — ἐδηλέοντο. Di. 39 u. d. W. — ὥστε, ἄπ. — αὐτέων. gr. Spr. 47, 13, 10.

§ 2. σφεα. Di. 51, 1, 15. — στάδια δὲ ἀπέχει. Spr. 60, 5, 1. (6, 1.) — κῆ. zu 1, 76, 4. — κέρτομος wie κεκτόμος dichterisch; erklärt durch κακῶς δὲ ἡγόρευον etc. — αἱ τοιαῦται. gr. Spr. 50, 4, 6. — ἄρρητοι. geheime.

C. 84. κλεφθέντων, κλαπέντων, dies bei Hor. gar nicht, jenes sonst

ναλοῖσι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπιτέλειον. πέμπαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμή-
ριον τοῖσι Ἐπιδουροῖσι· οἱ δὲ ἀπέβαινον λόγῳ ὥς οὐκ ἀδικοῖεν·
ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτέλειον τὰ
συνέθεντο, ἐπεὶ δὲ ἐστερηθῆαι αὐτέων, οὐ δίκαιοι εἶναι ἀποφέρειν
ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Ἀλγινήτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον. πρὸς
ταῦτα Ἀθηναῖοι ἐς Ἀλγιναν πέμπαντες ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ
δὲ Ἀλγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα.
Ἀθηναῖοι μὲν νυν λέγουσι μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆναι τριήρεϊ 85 / 1
μῆ τῶν ἀστῶν [τούτους] οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ ἀπι-
κόμενοι ἐς Ἀλγιναν τὰ ἀγάλματα ταῦτα ὥς σφετέρων ξύλων ἔοντα
ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάρων ἔξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται. οὐ
δυναμένους δὲ τοῦτω τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι περιβαλόντας σχοι-
νία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα καὶ σφι ἔλκουσι βροντήν τε καὶ ἄμα τῇ βρον-
τῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρίας τοὺς ἔλκοντας ὑπὸ τουτέων
ἄλλοφρονῆσαι, παθόντας δὲ τοῦτο κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολέμους,
ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακομισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι, Ἀλγινῆται δὲ οὐ μῆ 86
νῆ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους (μίαν μὲν γὰρ καὶ ὀλίγῃ πλεῦνας μῆς,
καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον ξοῦσαι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν εὐπειτέως), ἀλλὰ
πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν χώραν, αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι καὶ
οὐ διαναυμαχεῖσθαι. οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε
εἰ ἔσσαντες συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ κατὰ τοῦτο εἶξαν, οὔτε
εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίους μὲν νυν, 2
ἐπεὶ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν τρα-
πίσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα, οὐ δυναμένους δὲ ἀνυσπᾶσαι ἐκ τῶν βάρων
αὐτὰ οὕτω δὴ περιβαλομένους σχοινία ἔλκειν, ἐς ὃ ἐλκόμενα τὰ
ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῶν τοῦ ποιῆσαι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες,

nicht. (Br.) gr. Spr. 40 n. κλέπτω. — τὰ συνέθεντο, ἐπιτελεῖν. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ἐμήριον. Noch 7, 229, 2. 9, 7, 3. Hier: sprachen ihren Groll aus. (Sch.) Das Wort ist dichterisch. — λόγῳ. τῷ λόγῳ 1, 129, 2. Aehe-
lich jedoch ohne Artikel 5, 94. 8, 61. (Sch.) — ἐπεὶ ἐστερηθῆσαι. gr. Spr. 55, 4, 9. — δίκαιοι zu 1, 32, 5. — σφίσι. gr. Spr. 48, 3, 9.

C. 85. τοῦτους wird ein schlechtes Glossem sein. — ξύλων ἔοντα. Spr. 47, 6, 3. (8, 2.) — ὑπὸ τουτέων, durch den Donner und das Erdbeben. Spr. 52, 3, 1. — ἄλλοφρονῆσαι seien irrsinnig geworden. Spr. 53, 5, 1. Ein dichterisches Wort; anders 7, 205, 2. — ἅτε, ὥσπερ. — αὐτόν allein. gr. Spr. 51, 6, 7. μόνον C. 87, 1. — ἐς ὃ ἀνακομισθῆναι. Di. 55, 4, 3. vgl. 1, 202, 2. 4, 42, 1. 5, 86, 2.

C. 86 § 1. ἀπαμύνασθαι ἂν, ἀπημύναντ' ἂν. Spr. 54, 6, 4. (6.) — συγγινωσκόμενοι εἶναι. zu 1, 45, 2. — τῇ ν. zu der S. — ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. zu 2, 49, 1. vgl. 3, 16, 1: βουλόμενοι ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησαν. Das καὶ bildet einen Ggs. zu βουλόμενοι: was sie nicht bloss wollten sondern auch ausführten. — κατὰ τοῦτο, wie sonst διὰ τοῦτο. zu 2, 169, 1. — εἰ βουλόμενοι, εἰ εἶξαν βουλόμενοι. (St.)

§ 2. ἄλλω δέ τε. zu 4, 42, 2.

ἄλλω δὲ τεφ· ἐς γούνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον διατελλέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖν·
 3 σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλουσιν ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἐτοίμους Ἀργεῖους ποιεῖσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγινάην καὶ παρῆναι βοηθούσας σφι τοῖς Ἀργείοις, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον καὶ οὐ προακηκούσι τοῖσι Ἀθηναίοις ἐπιπεσέειν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν, ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροιτὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν αὐτοῖσι.

- 87 Λέγεται μὲν νῦν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινήτων τύδε, ὁμολογέται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἓνα μόνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεῖς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινὸν τι ποιησαμένας κείνον μόνον ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας καὶ κεντεύσας τῆσι περόνῃσι τῶν ἱματίων ἐλρωτῶν ἐκάστην αὐτέων ὄκη εἶη ὁ ἑωυτῆς ἀνὴρ. καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι, Ἀθηναίοις δὲ ἔτι τοῦ πάθους δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον. ἄλλω μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεφ ζημιώσῃσι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναικες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παρμπλησιωτάτην· μετέβαλον ὧν ἐς τὸν λί-
 88 νεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνῃσι μὴ χρέωνται. ἔστι δὲ ἀληθεὶς λόγῳ χρεωμένοις οὐκ ἴδς αὕτη ἡ ἐσθῆς τὸ παλαιὸν ἀλλὰ Κάειρα, ἐπεὶ ἡ γε Ἑλληνικὴ ἐσθῆς πῦσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν ἡ αὕτη ἦν τὴν τῶν Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοις καὶ τοῖσι Αἰγινήταις καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι [τόδε ποιῆσαι] νόμον εἶναι [παρὰ σφίσι] ἑκατέροις τὰς

§ 3. σφέας δέ. zu 1, 4. 1. — τοὺς Ἀ. ὡς. Spr. 61, 5. (6, 2.) — ἐτοίμους verfügbar ihnen zu helfen. — ἀποβεβάναι. Di. 39 u. βῆναι. — τὴν Αἰγινάην erg. χώραν, das äg. Gebiet. — τὸ ἀπὸ auf der Seite von.

C. 87 § 1. τὰδε für ταῦτα, wie 1, 137. 206, 1. 210, 1. 214, 3. 2, 48, 2. — ἐς τὴν Ἀ. ist mit ἀποσωθέντα zu verbinden. — τοῦ δαιμονίου erg. διαφθειραντος. (St.)

§ 2. πέριξ in ihre Mitte. — ὁ ἑωυτῆς. Di. 51, 2, 10. — ἄλλω. gr. Spr. 51, 10, 10. — ζημιώσῃσι. Spr. 54, 7. (7, 1.) — Ἰάδα. zu 4, 95, 1. Ueber die Sache Wachsmuth Hell. Alterthumsk. II, 2 S. 32 f. — παρμπλησιωτάτην. Di. 23, 2, 5.

C. 88. ἡ γε — ἡ. gr. Spr. 50, 9, 1. — πρὸς ταῦτα in Bezug auf diese Vorfälle. — τόδε ποιῆσαι ist mir verdächtig; nicht unanstössig auch καὶ πρὸς ταῦτα ἔπ. — εἶναι hängt noch von λέγεται C. 87, 1 ab. — παρὰ σφίσι würd' ich gern entbehren. — ἐκ τόσου seit so lange. Di.

περόνας ἡμισολλας ποιεῖσθαι τοῦ τότε κατεστειώτος μέτρου καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας, Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρίων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Ἀλγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τόσου κατ' ἔριν τὴν Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ, τῆς⁸⁹ δὲ ἐχθρῆς τῆς πρὸς Ἀλγινήτιας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ εἰρηται ἐγένετο. τότε δὲ δὴ Θηβαίων ἐπικαλεομένων προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμνησκόμενοι οἱ Ἀλγινῆται ἐβοήθειον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Ἀλγινῆται τε δὴ ἐδήλουν τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια, καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμεωμένοισι ἐπ' Ἀλγινήτιας στρατεύεσθαι ἤλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Ἀλγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτια τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοσιῷ Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας ἄρχεσθαι τοῦ πρὸς Ἀλγινήτιας πολέμου καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται· ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν σφεας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι πολλὰ δὲ καὶ ποιήσιν, τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι. ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ὑδρῦται, τριήκοντα δὲ ἔτια οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεῶν εἴη ἐπισχεῖν πεπονθότας πρὸς Ἀλγινητέων ἀνάρσια. ἐς τιμωρίην δὲ παρασκεύαζο⁹⁰ μένοισι αὐτοῖσι ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξένους σφι ἰόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνεται πρὸς Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τοῦτοισι ἐνηγόν² σφεας οἱ χρησμοὶ λέγοντες πολλὰ τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἦσαν ἀδαές, τότε δὲ Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην ἐξέμαθον. ἐκλήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς

25, 8, 1. Das *τέ* wird zu streichen sein. Eine Hs. *ἐκ τότε*, wie Spätere sprachen. — *τὴν Ἀθηναίων*. gr. Spr. 47, 7, 5.

C. 89 § 1. *κατὰ* für *κατὰ τὰ* Struve. — *δὴ. δὲ δὴ?* — *ἐδήλουν* für *ἐδήλουν* oder *ἐδήλουν* Br. — *ἀδικίου, ἀδικήματος*; noch bei Lexikographen. — *ἐνὶ*. Spr. 24, 2, 8. (12.) — *ἐπισχόντας* für *ἐπισχοῦσι*. Spr. 55, 2, 5. (7.) — *ἀπὸ τοῦ* seit dem, nach der Zeit des. — *ἀρχεσθαι* von *ἤλθε μαντήιον* abhängig. Spr. 50, 5 (6), 6. — *χωρήσειν*. zu 3, 39, 2.

§ 2. *ἀνέσχοντο*. Di. 89 u. *ἔχω*. — *ἀκούσαντες* wird nicht appositiv sondern prädicativ mit *ἀνέσχοντο* zu verbinden sein: sie ertrugen es nicht zu hören (und sich gefallen zu lassen) dass sie 30 Jahre lang ruhig sein sollten. — *ὅπως*, *ὅτι*. zu 2, 49, 2. — *ἀνάρσια*. zu 1, 114, 8.

C. 90 § 1. *ἐγειρόμενον* angeregt, veranlasst. — *τῆς κείνων* deren Vaterland, der Pisistratiden. Kr. zu Xen. An. 2, 2, 8. — *ἔτι τε. ἐτι δὲ?* Kr. eb. 3, 1, 23. — *οἱ χρησμοὶ* die bekannten Staatsorakel. vgl. 7, 6, 1 u. 2. (We.) Lobeck. Agl. p. 965 s. — *ἀδαές*, *ἄπειροι*, auch 2, 49, 1, eig. poetisch. — *ἐξέμαθον, αὐτά*. Spr. 60, 5 (6), 2.

Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτείνοντο μὲν πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱερῷ· καταλειφθέντας 91 δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ὥρων αὐξομένους καὶ οὐδαμῶς ἐτοιμούς ἐόντας περὶσθῆναι σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὼν τὸ γένος τὸ Ἀττικὸν ἰσόρροπον τῷ ἔσωτων γένοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος ἀσθενὲς καὶ πειθαρχέεσθαι ἐτοιμόν, μαθόντες δὴ τουτέων ἕκαστα μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγέλου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντι, ἐς τὸ καταφεύγουσι οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐπεὶ δὲ σφι Ἰππὶς καλεόμενος ἦκε, μεταπεμφάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους ἐλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε.

2 "Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς· ἐπαρθέντες γὰρ κιβδηλοῖσι μανθίλοισι ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας παρέξεν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἐπειτα ποιήσαντες ταῦτα δήμῳ ἀχαρίστω παρεδώκαμεν τὴν πόλιν, ὃς ἐπεὶ δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλεῖα ἡμῶν περὶνυβρίσας ἐξέβαλε, 3 δόξαν δὲ φύσας αὐξάνεται, ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περλοικοὶ αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδῆες, τάχα δὲ τις καὶ ἄλλος ἐκπαθήσεται ἀμαρτῶν. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν περρησόμεθα σφρα ἅμα ὑμῖν ἀκεόμενοι [τίσασθαι]· αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν τόνδε τε Ἰππὶν μετεπεμφάμεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολλῶν, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγογόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποδῶμεν τὰ καὶ ἀπειλόμεθα."

92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νῦν ἄλλοι ἡσυχίην ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε. "ἦ δὴ ὁ τε οὐρανὸς ἔσται ἐνεργεῖ τῆς γῆς καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ καὶ οἱ ἀνθρωποὶ νομὸν ἐν θαλάσῃ ἔξουσιν καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἀνθρωποὶ, ὅτε γε ὑμεῖς, ὦ Λακε-

C. 91 § 1. νόῳ. zu 3, 41. — πειθαρχέεσθαι. Sonst πειθαρχῶν. — δὴ für δὲ Kr. Denn μαθόντες ist Epanalepsis des νόῳ λαβόντες. gr. Spr. 65, 9, 2. — ἐς τό für ἐς ὃ, Struve. zu 4, 56. — καταφεύγουσι. Spr. 53, 1, 3. Doch ist das Pr. so anstössig dass ich καταπιφεύγουσαν vermuthete. Den ganzen Satz verdächtigte Schäfer.

§ 2. συγγινώσκομεν, σύνισμεν. Di. 56, 7, 7. — αὐτοῖσι ἡμῖν. zu 1, 24, 2. — ἀνέκυψε. Der Ggs. ὑποκύπτειν 1, 130, 1.

§ 3. δόξαν φύσας nachdem er Dünkel gewonnen. (Sch.) Aehnlich φέων φρένας Soph. El. 1463 u. OK. 804. (We.) Analog dem δόξιας φέειν etc. zu 2, 68, 2. — ἐκμεμαθήκασιν erg. ἀμαρτῶντες aus dem folgenden ἀμαρτῶν. Sonst müsste ὡς γε für ὥστε stehen. — σφρα für σφρας Eltz. — ἀκεόμενοι. vgl. 1, 167, 1. Einige Hsn. ἀπικόμενοι. — τίσασθαι streicht Eltz mit einer Hs. Ueber das Particp zu 1, 77, 1. — τόνδε Ἰππὶν. gr. Spr. 50, 11, 22. — λόγῳ Beschluss. — τὰ καὶ. gr. Spr. 69, 32, 13.

C. 92 § 1. ἐνεργεῖ, κάτω, bei Her. mehrfach. Di. 47, 39, 2. — νομός Wohnsitz, wie 5, 102, der attischen Prosa fremd. — τὸν πρότερον,

δαιμόνιοι, ἰσοκρατίας καταλύοντες τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατὰγειν παρασκευάζεσθε, τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδέν ἐστι κατ' ἀνθρώπους οὔτε μισαιφρονώτερον. εἰ γὰρ δὴ ταῦτό γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν ὥστε τυραννιεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δέξασθε κατιστάναι· νῦν δὲ αὐτοὶ ἄπειροι ἔοντες τυράννων καὶ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε κατὰ περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβαλέσθαι ἥπερ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλιος 8 κατὰστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν, ἐδίδουσαν δὲ καὶ ἦγοντο ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφιονι δὲ ἔοντι τουτέων τῶν ἀνδρῶν γίνεται θυγάτηρ χολή· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Λάβδα. ταύτην Βακχιάδων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι, Ἰσχει Ἡετῶν ὁ Ἐχεκράτειος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης ἑὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπιθῆς τε καὶ Καινιδῆς. ἐκ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες ἐγένοντο. ἐστάλη ὢν ἐς Δελφούς περὶ γόνου. ἐσιόντα δὲ αὐτὸν ἰθέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι ἔπεισι.

Ἡετῶν, οὕτως σε τίει πολύτιμον ἔοντα.

Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοῖτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

ἀνδράσι μονάρχοισι, δικαιοῦσαι δὲ Κόρινθον.

ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετῶνι, ἐξαγγέλλεται κως τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρον τε ἐς τὸντο καὶ τὸ τοῦ Ἡετῶνος καὶ λέγον ὥδε.

αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει, τέξει δὲ λέοντα

καρτερόν ὠμηστέον· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.

ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε, Κορινθιοί, οἱ περὶ καλήν

Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὄφρουέντα Κόρινθον.

τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον γενόμενον ἦν ἀτέμαρτον· 5

ὃν νομὸν πρότερον εἶχον. — ὅτε. gr. Spr. 54, 16, 3. — ἰσοκρατία, sehr selten. vgl. zu 4, 26. — κατὰγειν, das eig. Wort von Zurückführung Verbannter. Spr. 68, 42 (46), 10. — τοῦ, οὗ πράγματος. Ueber die Sache 3, 80.

§ 2. ὥστε nach τούτῳ ungew. — τυραννιεύεται πόλις. Spr. 52, 4, 1. — σφίσι, ὑμῖν. gr. Spr. 51, 2, 15. — φυλάσσοντες μὴ. Spr. 67, 12, 4. (3.) — παραχρᾶσθε. zu 1, 108, 2. — ἔατε. Di. 38, 2, 9. — συμβαλέσθαι, beitrage, zu den Abstimmungen Andrer. (Sch.) — ἦπερ, ἤ. Di. 69, 36.

§ 3. οὗτοι, οἱ ὀλίγοι, die Oligarchen. Di. 43, 3, 7. — ἐδίδουσαν, Töchter zur Verheirathung, gew. ἐκδιδόναι. vgl. 2, 47, 1 u. Thuk. 8, 21, 2. (Va.) — ταύτην B. γάρ. zu 1, 24, 2 — δήμου. zu 3, 55, 1. — ἐκ δὲ οἱ ταύτης. Di. 47, 9, 8. vgl. 5, 94. — οὐδέ für οὔτε — οὔτε: weder von dieser noch von einer andern Frau. (Valla.) gr. Spr. 69, 50, 1.

§ 4. ὀλοοῖτροχον einen Felsblock, verderblich für die Bakchiaden. — δικαιοῦσαι. zu 1, 100. — ἄσημον. zu 1, 86, 8. — φέρον ἐς. zu 1, 120, 2. — πέτρῃσι. Anspielung auf ἐκ Πέτρης § 3. — ὑπό. Di. 68, 2, 1. — ὄφρουέντα K., Akrokorinthos. (We.)

§ 5. ἀτέμαρτον nicht deutbar. Kr. zu Thuk. 4, 63, 1. — τὸ Ἡ.

τότε δὲ τὸ Ἡελίων γενόμενον ὡς ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον
 συνῆκαν ἐὼν συνωδὸν τῷ Ἡελίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο εἶχον ἐν
 ἡσυχίᾳ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡελίωνι γενέσθαι γόνον διαφθεῖραι.
 ὡς δὲ ἔτεκε ἡ γυνὴ τὰ χίστια, πέμπουσι σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δή-
 μον ἐν τῷ κατοικητο Ἡελίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι
 δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἡελίωνος
 αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν εἴνεκα ἐκείνοι
 ἀπικοίετο καὶ δοκέουσα σφας φιλοφροσύνης τοῦ παιρὸς εἶνεκεν αἰ-
 δέειν φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἐν. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλετο κατ'
 ὁδὸν τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον προσουδίσαι. ἐπεὶ
 ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ
 προσεγέλασε τὸ παιδίον, καὶ τὸν φρασθέντα τοῦτο οἰκτὸς τις ἴσχει
 ἀποκτεῖναι, κατοικτεῖρας δὲ παραδιδού τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ τῷ τρίτῳ
 οὕτω δὲ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βου-
 λομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον
 καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἐστειώτες ἐπὶ τῶν θυρέων ἀλλήλων ἄπτοντο κα-
 ταισιώμενοι, καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ
 τὰ δεδογμένα, ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου ἔδοξε αὐτοῖς παρελ-
 θόντας πάντα τοῦ φόνου μείσχειν. ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡελίωνος γόνου
 Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστῆναι. ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἐστε-
 ῶσα πρὸς αὐτῆσι τῆσι θυρήσιν· δεισασα δὲ μὴ σφι μεταδόξῃ καὶ τὸ
 δεύτερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει ἐς
 τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην, ἐπισταμένη ὡς εἰ
 ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίετο πάντα ἐρευνήσιν μέλλοιεν, τὰ
 δὴ καὶ ἐγένετο. ἐλθούσιν δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο,
 ἔδοκε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαντας ὡς πάντα
 ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετελειαντο. οἱ μὲν δὲ ἀπελθόντες ἔλεγον ταῦτα,
 Ἡελίων δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο καὶ οἱ διαφυγόντι τοῦτον
 στὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὖνομα ἔτέθη. ἀν-
 δρωθέντι δὲ καὶ μαντευσμένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστή-

für τῷ Ἡ., Va. — συνῆκαν ἐὼν. Spr. 36, 7, 1. Eine bei συνέναι sehr sel-
 tene Construction. Plut. Alex. 22: ἔλεγε συνέναι θνητὸς ὦν. — μέλλοντα
 γενέσθαι. zu 1, 34, 1. — γόνος. zu 2, 43, 1.

§ 6. τὸν πρῶτον λαβόντα. Spr. 37, 5, 3. — προσουδίσαι an den
 Boden schleudern, auch bei Eur. Iph. A. 1151 u. bei Spätern. — καὶ
 τὸν, καὶ τοῦτον. zu 4, 5, 2. — ἀποκτεῖναι. Spr. 50, 5 (6), 6. Ohne μή.
 gr. Spr. 67, 12, 5. — διεργάσασθαι tödten; öfter so bei Her., nicht so
 und überhaupt selten in der attischen Prosa.

§ 7. ἔδει. zu 1, 8, 1. — ἐς τό, ἐς τοῦτο δ. gr. Spr. 51, 13, 6. vgl. zu
 2, 122, 1. — κυψέλην. Ueber das Weihgeschenk Pausan. 5, 17—19. (Va.)
 Dion. Chrys. 11 p. 163, b. (We.) — ἀφραστός unentdeckbar, ein dichterisches
 Wort. — ἐπωνυμίην. zu 4, 6.

§ 8. ἀμφιδέξιος zweideutig, ein der attischen Prosa fremdes Wort.

ριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος γενόμενος ἐπεχειρήσῃ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς οὕτως ἦν.

Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

Κύψελος, Ἡεΐδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου,

αὐτὸς καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν, τυραννεύσας δὲ ὁ Κύψελος τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρηματίων ἀπεστέρησε, πολλὰ δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς ἄρξαντος δὲ9 τοῦτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώτερος τοῦ πατρός, ἐπειτε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτιου τυράννῳ πολλὰ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μισαιφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα ἐπυνθάνετο ὄντινα ἂν τρόπον ἀσφαλέστατον κατασιτησάμενος τῶν προηγμάτων κάλλιστά τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ10 Περίανδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος, ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρουραν ἐπαρμήτην ἅμα τε διεξήγε τὸ λήιον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύνων ὑπερέχοντα, κολούων δὲ ἔρριπτε, ἐς ὃ τοῦ ληίου τὸ κύλλιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν ἀποπέμψει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ὑποθέσθαι, θωμμάζειν τε αὐτοῦ παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψει, ὥς παραπλήγῃ τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ σινάμωρον, ἀπηγεόμενος τὰ περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπее. Περίανδρος δὲ συνείς τὸ ποιητὴν καὶ νόφ σχὼν ὥς οἱ11 ὑπειθήτο Θρασύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀσίων φονεῦειν, ἐνθαυτα

— πίσυνος hat von attischen Prosaikern nur Thuk. Kr. dort zu 2, 89, 4.

— ἐπεχειρήσῃ, τῇ Κορίνθῳ. Spr. 60, 4 (5), 1. — ὅδε. gr. Spr. 61, 7, 2.

— δόμον. Di. 46, 3, 1. — γε μέν. Di. 69, 44, 2. — τυραννεύσας Tyrann geworden. Spr. 53, 5, 1.

§ 9. δ' ἔτι. δὲ π. Kr. Di. 48, 15, 10. — πλείστους. πλείους oder πλεῖνας Bekker. — διαπλέξαντος. zu 4, 205. — τῶν προηγμάτων hängt ab von τρόπος: welche Verfassung des Staates als die sicherste.

§ 10. ἄρουραν, poetisch. — ἅμα τε. Dem entspricht καὶ ἐκόλουε. zu 4, 150. (Bä.) — λήιον. zu 1, 19. — ἀναποδίζων, τὰ πρότερα ἐρωτῶν. Bekker An. 1 p. 83, 2 genauer ausfragend, sonst nicht so, ähnlich jedoch Aeschin. 3, 192. — κατὰ τὴν in Bezug auf den Grund der. — ἐκόλουε. Object ist der folgende Satz: τοὺς ἀστάχους ὅπως τινὰ ἴδοι. — ἔπος, λόγον. zu 1, 36, 2. — ἀσταχὺς für στάχυν ὅπως bei Homer. — ἐς ὃ, ἕως. Di. 54, 16, 2. — αὐτοῦ. gr. Spr. 47, 10, 9. — τῶν ἑωυτοῦ gegen das Seinige, der Ge. wie bei δηλήμων. zu 2, 74. — σινάμωρον zerstörerisch, nicht in der attischen Prosa. — πρὸς Θ. von Seiten des Th., vom Th. Gethanes.

§ 11. νόφ. Sonst sagt Her. ἐν νόφ ἔχειν. vgl. jedoch zu 3, 41. —

δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολιήτας. ὅσα γὰρ Κύπελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Περιανδρὸς σφρα ἀπειτέλεσε, μὴ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας διὰ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν. πέμψαντι γάρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήριον παρακαταθήκης περὶ ξεινικῆς οὔτε σημαντέιν ἔφη ἡ Μέλισσα ἐπιφανεῖσα οὔτε κατερέειν ἐν τῷ χέεται· χῶ-
 12 ρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· διγοῦν τε γὰρ καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέθαψε εἰμάτων ὄφελος εἶναι οὐδὲν οὐ κατακαυθέντων· μαρ-
 τύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἱππὸν Περιανδρὸς τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιανδρῷ, (πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νεκρῷ ἐούσῃ Με-
 λίσσῃ ἐμίγη), ἰθὺς δὴ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο ἐς τὸ Ἡραῖον ἐξίεναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας· αἱ μὲν δὲ ὡς ἐς ὄρετὴν ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμενοι, ὃ δ' ὑποστήσας τοὺς δε-
 ρυφόρους ἀπέδυσέ σφεας πάσας ὁμοίως, τὰς ἰ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους, συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα Μέλισσῃ ἐπενχόμενος κατέ-
 13 καιε. ταῦτα δὲ οἱ ποίησαντι καὶ τὸ δευτερον πέμψαντι ἔφρασε τὸ εἰδῶλον τὸ Μέλισσας ἐς τὸν κατέθηκε χῶρον τοῦ ξεινίου τὴν παρακα-
 ταθήκην. τοιοῦτο μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννίς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τό τε αὐτίκα θῶνμα μέγα εἶχε ὅτι ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομένους Ἰππίην, νῦν τε δὴ καὶ μεζό-
 νως θωνμάζομεν λέγοντας ταῦτα, ἐπιμαρτυρόμεθα τε ἐπικαλεόμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλλήνους μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις. οὐκ ὦν παύσεσθε ἀλλὰ πειρήσεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατὰγοντες Ἰππίην; ἵστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.”

93 Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἐλεξε ταῦτα, Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας θεοὺς κείνῳ, ἣ μὲν Κορινθί-
 ονς μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφί ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τῷτοις ἀμείψατο, οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος·

ὑπείροχος, poetisch. — ἀπέδυσσε zog aus, die Kleider, wie § 12. Kr. zu Xen. An. 5, 8, 23. — νεκυομαντήριον findet sich erst bei Spätern wieder.

§ 12. διγοῦν. gr. Spr. 32, 8, 5. — εἰμάτων, poetisch für ἐσθῆς. — ὅτι, die Erinnerung dass; der Satz Subject zu μαρτύριον. gr. Spr. 57, 10, 14 u. 15. — τὸ συμβόλαιον Wahrzeichen. (Lg.) Nämlich die Andeu-
 tung durch ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν — ἐπέβαλε. — ἐξίεναι, dass ausziehen soll-
 ten. Spr. 50, 5 (6), 6. — ὡς ἐς vermeintlich zu. gr. Spr. 69, 63, 4.
 — συμφορήσας, τὰ εἴματα.

§ 13. τοιοῦτο. Spr. 43, 4, 4. (11.) 4, 99, 3: τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἔσθ. — ὑμῖν. gr. Spr. 48, 6, 5. — ἔργων. gr. Spr. 47, 6, 10. — μεζόνως. zu 2, 49, 1. — ὑμῖν gehört zu ἐπιμαρτυρόμεθα wir beschwören euch. vgl. 5, 93. (Bä.) — Ἑλλήνους kommt in der attischen Prosa wohl nicht vor.

C. 93. ἡ μὲν. Di. 69, 44, 1. — ἀνιᾶσθαι. Der Inf. bei ἡμέραις αἱ κύριαι wie sonst bei καιρός oder ὥρα. — τοὺς χρησμούς 5, 90 f. — οἷα

οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτούς, ἐπειτε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἶπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥήξας αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην, Λακεδαιμονιοῖσι τε ἐπεμαρτυροῦντο μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλάδα.

Οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύθη, Ἰππὶς δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ ἐδ6-94 / /
δου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδῶν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδουσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τουτέων μὲν οὐδέτερον αἰρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μυτιληναίων, κρατήσας δὲ αὐτοῦ κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἠγησί-στρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργεῖης γυναικός, ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ πα-ρῆλαβε παρὰ Πεισιστράτου· ἐπολέμεον γὰρ ἔκ τε Ἀχιλλεῖου πόλιος ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου χρόνον ἐπὶ συχρὸν Μυτιληναῖοι τε καὶ Ἀθη-ναῖοι, οἱ μὲν ἀπαιτούντες τὴν χώραν, Ἀθηναῖοι δὲ οὔτε συγγινωσκό-μενοι, ἀποδεικνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλι-άδος χώρας ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι ἄλλοις, ὅσοι Ἑλλήνων συνε-πρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. πολεμεόντων δὲ σφειων95 παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι μάχῃσι, ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς συμβολῆς γενομένης καὶ νικούντων Ἀθηναίων αὐτὸς μὲν φεύ-γων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὄπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι καὶ σφειά ἀνεκρέμα-σαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σίγειῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας ἐπιτιθεῖ ἐς Μυτιλήνην, ἐξαγγελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανόπῳ, ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μυτιληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλ-λαξε Περιάνδρος ὁ Κυψέλου· τοῦτω γὰρ διαιτητῇ ἐπειράποντο· κα-τήλλαξε δὲ ὥδε, νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοις, Ἰππὶς δὲ ἐπειτε ἀπύκετο ἐκ τῆς Λακε-96 δαιμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τοὺς τε Ἀθη-ναίους πρὸς τὸν Ἀριαφέρνηα καὶ ποιεῶν ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθηῆναι γενοίαιτο ὑπ' ἑωυτῷ τε καὶ Λαρεῖῳ. Ἰππὶς τε δὴ ταῦτα ἐπρησσε

τε. zu 5, 11. — τέως μὲν. zu 1, 11, 2. — ἅπας τις. gew. πᾶς τις. zu 1, 50, 1. — ῥήξας. zu 1, 85, 2. — ἐπεμαρτύροντο Br. — νεώτερον. zu 3, 62, 2. — Ἑλλάδα. zu 4, 78, 1. vgl. 7, 115.

C. 94. ἐδίδου bot an, wie 9, 109, 2. vgl. 3, 148, 2. (Sch.) gr. Spr. 53, 1, 7. — οὐδέτερον. gr. Spr. 44, 4, 3. — αἰχμῇ durch Kampf, wie 7, 152. (Sch.) Ofi so bei Pindar. (Bä.) Wir: durchs Schwert. vgl. zu 1, 8, 1. — Μυτ.λ. für Μυτλ. Ga. So auch im Folgenden. — εἶναι. Di. 55, 3, 21. — ἀμαχητὶ. zu 1, 174, 3. — ἐπολέμεον. Darüber Plehn Lesb. p. 51 ss. — ἐπὶ. zu 1, 81. — συγγινωσκόμενοι, συγχωροῦντες ἐκεί-νων εἶναι. zu 1, 45, 2. — μετεόν. zu 2, 178, 2. — ἢ οὐ. zu 4, 118, 2. — συνεπρήξαντο helfen rächen. συνεξπρήξαντο? So ἐκπράττεσθαι 7, 158, 1.

C. 95. τὰ δὲ οἱ ὄπλα. Di. 47, 9, 8. — ταῦτα dieses Ereigniss. — ποιεῖν poetisch darstellen. zu 4, 13. — ἐπιτιθεῖ ἐς er schickt das Gedicht nach. zu 3, 42, 2. (Va.) — ὥδε, νέμεσθαι. gr. Spr. 57, 10, 9. Doch ist vielleicht d' ἐπ' ὧ τε für δὲ ὥδε zu lesen.

καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα πέμπουσι ἐς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἔωντες τοὺς Πέρσας πεῖθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φηγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευε σφεας, εἰ βουλοῖτο σοοὶ εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἰππλήν. οὐκ ὦν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δὲ σφι δέδοκτο ἐκ τοῦ φαιεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμῖους εἶναι.

97 Νομίζουσι δὴ ταῦτα καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλειομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελαθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης ἀπῆκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπῶν ἐδυναύσεντε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης ταῦτ' ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἄσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπειτέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι καὶ οἰκός σφέας εἴη ῥύεσθαι δυναμένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ὑπῄσχετο, οἷα κάρτα δέομενος, ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφέας. πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι εὐπειτέστερον διαβάλλειν ἢ ἕνα, εἰ Κλειομένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μούνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβαλλεῖν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεισθέντες ἐψηφίσαντο εἰκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἔοντα τὰ πάντι δόκιμον· αὐταὶ δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλήσι τε καὶ βαρβάροις.

98 Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ Ἴωσι μὲν οὐδεμῶς ἐμελλε ὠφελεῖν ἔσεσθαι, οὐδ' ὦν οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλεῖα Λαρεῖον λυπήσειε, ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ

C. 96. σοοί. zu 1, 66, 2. — ἐκ τοῦ φαιεροῦ, φανερώς, wie 8, 126. 9, 1. (Sch.) So ἐκ τοῦ ἐμφανέος. zu 1, 205.

C. 97 § 1. νομίζουσι, auf δέδοκτο zu beziehen, schliesst sich an ἀπῆκετο an. gr. Spr. 48, 5, 1. Aehnlich 1, 62, 1. — ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ nach dem Participle wie sonst ἐναυθα δὴ. gr. Spr. 56, 10, 2. — μέγιστον. vgl. 6, 66. So bei δύνασθαι 7, 5, 1. Xen. An. 2, 6, 21. Lys. 30, 14. Isokr. 15, 136. 18, 23. — ἐπελθὼν nachdem er sich gewendet, aufgetreten war. Kr. zum Thuk. 1, 90, 4. — ταῦτά für πάντα Sch. — ἐν τῇ Σ. 5, 49, 3. — δόρυ, nur αἰχμὴ βραχέα eb. — νομίζουσι. zu 1, 142, 1. 2, 92, 1. Daneben εἴησαν, wie ὡς εἰσι καὶ εἴη § 2. Kr. zu Xen. An. 2, 2. 15.

§ 2. τοῖσι. Einige Hsn. τούτοις. Di. 50, 1, 3? — οὐδὲν ὅ τι οὐκ alles Mögliche. gr. Spr. 51, 10, 11. — σφέας bezieht sich auf die Milesier, δυναμένους auf die Athener. — διαβάλλειν. zu 5, 50. — εἰ. zu 1, 60, 2. 129, 2. 212, 1. — τρεῖς. Die Zahl scheint zu gross, da in andern Angaben nur etwa von zwei Myriaden die Rede ist. vgl. jedoch Ar. Ekkl. 1138. (Va.) — ἐποίησε τοῦτο, διέβαλε. Kr. zum Thuk. 2, 49, 3. — εἶναι. Di. 55, 3, 21. — ἀρχὴ κακῶν. Kr. zum Thuk. 2, 12, 3.

C. 98 § 1. οὐδ' ὦν οὐδέ. zu 2, 134, 1. — ἀλλ' ὅπως. Concinner

Σιτρομόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέ-
οντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν, ὃς ἐπέιτε
ἀπικεῖτο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε. "ἄνδρες Παίονες, ἐπεμψέ με
Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτιου τύραννος σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, ἣν
περ βούλησθε πεῖθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνὴ πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασι-
λέως καὶ ὑμῖν παρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέρεν αὐτέων, μέχρι μὲν
θαλάσσης αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἡμῖν ἤδη μελήσει." ταῦτα
δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες κάρτα τε ἀσπασιὸν ἐποιήσαντο καὶ ἀναλα-
βόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἀπεδίδρυσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ
τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπέιτε δὲ οἱ Παί-
ονες ἀπικέατο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ
ἤδη ἐν Χίῳ κατὰ πόδας ἐληλύθε Περσέων ἵππος πολλὴ διώκουσα
τοὺς Παίονας. ὥς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι
Παίοσι ὅπως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ
ἐνεδέκοντο, ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χίοι σφεας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέ-
σβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν· ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπι-
κέατο ἐς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο εἴκοσι νηυσί,⁹⁹
ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν
ἐστρατεύοντο ἀλλὰ τὴν αὐτέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόν-
τες (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκι-
δέας πόλεμον συνδιήνευκαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι ἀντὶ Ἐρετριέων
καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθειον), οὗτοι ὦν, ἐπέιτε σφι ἀπικέατο καὶ
οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρήσαν, ἐποιετο στρατηγὴν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς
Σάρδεις. αὐτοὺς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ, στρα-
τηγούς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ τε ἀδελφεὸν
Χαροπῖνον καὶ τῶν ἄλλων ἀσίων Ἐρμόφαντον. ἀπικόμενοι δὲ τῷ¹⁰⁰
στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἐφεσον πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορησσῷ τῆς
Ἐφεσίδης, αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφεσίλους ἡγε-
μόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦστριον, ἐνθεῦτεν ἐπέιτε

wäre: ᾧ δὲ βασιλεία λυπεῖν ἐβούλετο. — αὐτέων. μέχρι. Bekkers Komma
beseitigt ein unerträgliches Asyndeton. — αὐτοῖσι ἡμῖν nicht: durch euch
selbst, was der persönliche Dativ nicht gestattet. Vielmehr ist es mit πα-
ρέχει σῶζεσθαι zu verbinden: es ist euch vergönnt euch selbst zu
reiten. — ἐποιήσαντο. zu 1, 119, 1. — παῖδας. gr. Spr. 50, 3, 8. vgl.
1, 164, 2.

§ 3. ὅπως ἂν an bei ἐπηγγέλλοντο wie bei δέσθαι 2, 126. vgl zu
1, 75, 3.

C. 99. τὴν Ἀ. χάριν. Der Artikel wird gew. nicht zugefügt. gr. Spr.
47, 7, 8. Oefter so beim Possessiv, wie Eur. Hek. 1176: τοιάδε χάριν σπέν-
δων πέπονθα τὴν σὴν. — τὸν πρὸς Χ. πόλεμον. Kr. zum Thuk. 1, 15, 3.
— ἀντὶα gegen. zu 3, 160. vgl. zu 1, 80, 3. — ὦν. zu 1, 69, 1. — τῶν
ἀσίων. Spr. 47, 7. (9, 1.)

C. 100. ἀπικέοντο, vor Sardes. — ἀντιωθέντες. zu 1, 76, 2.

ὑπερβάντες τὸν Τρωῶλον ἀπέκοντο, αἰρέουσι Σάρδεις οὐδενός σφι ἀντιωθέντος, αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τὰλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν οὐκ 101 δλίγην. τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν ἔσχε τόδε. ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι αἱ μὲν πλεῖνες καλάμιναι, ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλινθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τουτέων δὲ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὥς ἐνέπηρσε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ ἐπενέμετο τὸ ἄστυ πᾶν. καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος οἱ Ἀνδοῖ τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτιῶλόν ποταμόν, ὃς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τρωῶλον διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμον ποταμόν ἐκδιδοῖ, ὃ δὲ ἐς θάλασσαν· ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν Πακτιῶλόν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροίζόμενοι οἱ τε Ἀνδοῖ καὶ οἱ Πέρσαι ἡναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὀρέοντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δέισαντες πρὸς τὸ οὖρος τὸ Τρωῶλον καλεόμενον, ἐνθρυτέν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας.

102 Καὶ Σάρδεις μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης, τὸ σκηπτόμενοι Πέρσαι ὕστερον ἀντιενεπίπρασαν τὰ ἐν Ἑλλήσι ἱρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλφειο ποταμοῦ νομούς ἔχοντες προπυνθανόμενοι ταῦτα συνηλίζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Ἀνδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκ ἔτι ἐόντις τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσιν, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντιτάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ πολλὸν ἐσώθησαν. καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους τε οὐνομαστούς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκιδέα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, σιεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιρηκότα καὶ ὑπὸ Σιμωνίδει τοῦ Κηλεῖ πολλὰ ἀνιέντα. οἱ δὲ αὐτέων ἀπέφυγον τὴν μάχην ἐσπεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλεις.

C. 101 § 1. τὸ μὴ λ. zu 1, 158. Ueber τό Di. 55, 3, 19. — τῶν τις. gr. Spr. 47, 9, 20. — καλάμου — ὀροφάς, αἱ ὀροφαὶ ὡς εἶχον καλάμον (καλάμιναι) ἦσαν. gr. Spr. 47, 8, 3. — περιέσχατα. zu 1, 86, 4. τὰ περὶ τὰ ἔσχατα 1, 191, 4. (We.) Erst wieder bei Späteren. — ἔχοντες für ἔχοντες We. Di. 56, 14, 3. — ἐξήλυσιν, ἐξοδον. zu 3, 117, 2.

§ 2. ψῆγμα. Spr. 44, 1, 1. — ὃ δὲ, einem relativen Satze ein selbstständiger angefügt. gr. Spr. 59, 2, 6. — ἐκδιδοῖ, ἐμβάλλει. Di. 52, 2, 9. — τὸ Τρωῶλον. τὸν Τμ. mehrere Hsn. Derselbe Fehler in ἐς τὴν 1, 191, 2. Das (zweite) τό gehört zu καλεόμενον.

C. 102. τό, dessen Verbrennung. — νομός nach Heeren: militairische Cantons. Irrig. zu 5, 93, 1. — κατὰ στίβον. zu 4, 123. — πολλόν. zu 5, 1, 2. — ἐν δὲ δὴ. zu 1, 74, 1. Eben so nach ἄλλος τε 1, 185, 1. — ἀγῶνας ἀναραιρῆν Siege in Wettkämpfen davon tragen, für das gew. ἀγ. νικᾶν so noch 6, 86. vgl. II. ψ, 736; das Medium zu 6, 70, 2.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο· μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι μὲν τὸ πα-103.
ράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλεόμενον σφῆας πολλὰ δι' ἀγ-
γέλων Ἀρισταγόρῳ οὐκ ἔρασαν τιμωρήσῃν σφῖσι, Ἴωνες δὲ τῆς
Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες (οὕτω γάρ σφι ἐπῆρχε πεποιημένα
ἐς Λαρεῖον) οὐδὲν δὴ ἔσπον τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο.
κλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις
ἀπάσας τὰς ταύτη ὑπ' ἐνωτοῖσι ἐποιήσαντο, ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν
Ἑλλήσποντον Καρίας τὴν πολλὴν προσεκτίσαντο σφῖσι σύμμαχον εἶναι·
καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχεῖν, ὥς ἐνέπρη-
σαν τὰς Σάρδεις, τότε σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύριοι δὲ ἐθέλον-104
ται σφι πάντες προσεγένοντο πλὴν Ἀμαθουσίων· ἀπέστησαν γὰρ καὶ
οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. ἦν Ὀνήσιλος Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων
βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθον-
τος παῖς. οὗτος ὦν ἡρ πολλὰκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρη-
γορεῖο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος· τότε δ', ὥς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύ-
θειο ἀπεισῆναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὥς δὲ οὐκ ἐπειθε τὸν Γόρ-
γον, ἐνθαυτὰ μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀ-
νήσιλος ἅμα τοῖσι ἐνωτοῦ σιασιώτῃσι ἀπεκλήρισε τῶν πυλῶν. Γόρ-
γος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος ἔφυγε ἐς Μήδους, Ὀνήσιλος δὲ
ἤρχε Σαλαμῖνος καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυρίους συναπίστασθαι. τοὺς
μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίου δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθε-
σθαι ἐπολιόρχεε προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρχεε Ἀμαθοῦντα· βασιλεῖ δὲ Λαμίας105
ὥς ἐξηγγέλθη Σάρδεις ἀλούσας ἐμπετρῆσθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ
Ἴωνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφαν-
θῆναι, τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτόν, ὥς
ἐπύθειο ταῦτα, Ἴωνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὐ εἰδότα ὥς οὗτοι

— πολλά, wie 1, 90, 1. Spr. 46, 7 A. (11, 2.) — αἰνεθέντα, ἐπαινεθέντα.
gr. Spr. 40 u. d. W. — ἀνά, κατά. Di. 68, 20, 3.

C. 103. οὕτω, dass sie das Aeusserste verwirkt hatten und daher das
Aeusserste wagen mussten. — ποιεῖν ἐς, wie 1, 41, 3, 49. (Bä.) vgl. zu
4, 165. — ἔσπον für ἥσπον Schäfer. — ἐσκευάζοντο, wie noch 6, 100, 2
für παρεσκευάζοντο. (We.) — ἔξω τὸν Ἑ. noch 7, 58, 1. (Sch.) Sonst auch
bei Her. stets der Ge. Der Ac. hängt vielleicht von dem verbundenen ἔξω
ἐκπλεῖν = πλείονας ἐκλείπειν ab und ist wie bei ἐξελθόντα 5, 104 zu erklären.
Ueber ἐκ — ἔξω zu 3, 16, 1. — εἶναι. Di. 55, 3, 21. — Καρίας τὴν πολ-
λὴν. zu 1, 24, 1. — τὴν Καῦνον — προσεγένετο, eine harte Anakoluthie;
den Ac. veranlasste τὴν πολλήν, indem noch προσεκτίσαντο vorschwebte.

C. 104. ὦν ἡρ. Di. 14, 10, 7. — παρηγορεῖν, εἰσθαι, für παραινεῖν,
ein poetischer und dialektischer Ausdruck. — πάγχυ, πάντ. zu 1, 31, 1. —
ἐνῆγε trieb an, Her. öfter so, von Attikern Thukydides. Kr. dort zu 4,
67, 2. — φυλάξας, ἐπιτηρήσας. zu 5, 12, 2. — ἐξελθόντα τὸ ἄστυ, eine
ungewöhnliche Construction, nach der Analogie von ἐκλείπειν; noch so 7, 29, 1.

C. 105. συλλογῆς Zusammenziehung und Verbindung der Trup-
pen. — λόγον. zu 1, 4, 2. — οὐ καταπροτίξονται ἀποστάντες sie

γε οὐ καταπροΐξονται ἀποστάντες, εἰρεσθαι οἴτινες εἴεν οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ δὲ πυθόμενον αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα δούστον ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπείναι καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βαλόντα εἰπεῖν· “ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.” εἰπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θιραπόντων δέλπνου προκειμένου αὐτῷ ἐς τρεῖς 106 ἐκάστοτε εἰπεῖν· “ὀσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.” προστάξας δὲ ταῦτα εἶπε καλέσας ἐς ὄψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν δὲ Δαρκίος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· “πυνθάνομαι Ἰστιαῖτε ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερόν ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα· ἄνδρας γὰρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπισθαι Σαρδίῳ με ἀπιστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ’ ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοιοῦτόν τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ σχῆς.” εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· “βασιλεῦ, κοῖον ἐφθέγγασο ἔπος, ἐμὲ βουλευσάμενον πρήγμα ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν ἀνασχῆσειν; τί δ’ ἂν ἐπιδιζήμενος ποίειμι ταῦτα, τεῦ δὲ ἐνδεὲς ἔων; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι. ἀλλ’ εἴπερ τι τοιοῦτο οἶον σὺ εἰρηκας πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἔσθι αὐτὸν ἐπ’ ἐωυτοῦ βαλόμενον πεπρηγένας. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά. εἰ δ’ ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ, μάθι οἶον πρήγμα ἐργάσαιο ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασιν ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν σφί γενομένου ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμερον εἶχον· ἐμέο δ’ ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε. νῦν ὦν ὡς

sollen nicht ungestraft abgefallen sein. vgl. 3, 156, 2. 7, 17; ohne Particip 3, 36, 4, wenn dort nicht τούς zu streichen ist. In der attischen Prosa wird der Ausdruck nicht vorkommen, wohl aber bei Aristophanes. — μιν, τὸν οἰστόν. zu 1, 86, 2. — ἐκγενέσθαι, wünschend. gr. Spr. 55, 1, 4. — προκειμένου. zu προπθέσθαι 1, 133, 1. — ἐς τρεῖς gr. Spr. 66, 1, 3. vgl. 1, 86, 2. — μέμνεο. Di. 39 u. μιμνήσκω.

C. 106 § 1. τούς sie die. gr. Spr. 50, 7, 12. — ἐξ ὑστέρης in Zukunft zu 1, 108, 2. Wohl nicht so bei Attikern. — σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ σχῆς d. h. es zu bereuen findest. So bei Attikern ἐαυτὸν αἰτιάσθαι. Kr. zu Xen. An. 7, 1, 11. Anders ἐν αἰτίῃ ἔχειν bei Thuk. Kr. dort zu 1, 35, 2.

§ 2. ἔπος, λόγον. zu 1, 36, 2. — βουλευσάμενον. gr. Spr. 57, 10, 6. — ἢ μέγα ἢ σμικρὸν. zu 3, 62, 2. — ἀνασχῆσειν erstehen, Intransitiv, die Metapher vielleicht von der aufgehenden Sonne (ἥλιος ἀνίσχων) entlehnt. — ἐπιδιζήμενος zu dem mir Verliehenen suchend. vgl. Di. 39 u. διζήμεαι. — πάρα. zu 1, 42. — ἀξιεῦμαι. Spr. 60, 5 (6), 1. — βαλόμενον. zu 3, 71, 3. — ἀρχήν. zu 3, 95.

§ 3. τὸ ἐόν (die) Wahrheit, wie 7, 209. zu 1, 97, 1. — ἀνάσπαστον. zu 3, 93. — ἡμερον, ἐπιθυμίαν. zu 1, 30, 2. — ἂν gehört zu ὡς

τάχος με ἅπας πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κτεῖνά τε πάντα καταρτίσω ἐς τὸ αὐτὸ καὶ τὸν Μιλήτιον ἐπίτροπον τοῦτον τὸν ταῦτα μηχανησάμενον ἐγχειρίθῃτον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας θεοῦς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλεῖους μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσεσθαι τὸν ἔχων κιθῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ, νῆσον τὴν μεγίστην, δασμοφόρον ποιήσω.” Ἰστιαῖος μὲν λέγων ταῦτα διέβαλλε, 107 Δαρεῖος δὲ ἐπείθετο καὶ μιν ἅπει, ἐντειλάμενος, ἵπεᾶν τὰ ὑπέσχετο οἱ ἐπιτελέα ποιῆσθαι, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα ἀνῆκε 108 καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας Ἰστιαῖον ἐς λόγους ἦλθε καὶ Ἰστιαῖος μμετιμῆνος ὑπὸ Δαρείου ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγένετο τάδε. πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνησίῳ Λαμαθουσίου ἐξαγγέλλεται νηυσὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσην, προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. ποθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλούμενός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι ἤκον πολλῷ στόλῳ. Ἴωνες τε δὴ παρήσαν ἐς τὴν Κύπρον καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης ἦσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ. τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλων τὴν ἄκρην αἱ καλεῦνται Κληῖδες τῆς Κύπρου. τοῦτου δὲ τοιοῦτου γινομένου ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου 109 συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς· “ἄνδρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὅμιν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι ὅσοιτέροισι βούλεσθε προσφέρεσθαι, ἢ Πέρσῃσι ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες Περσέων διαπειραῖσθαι, ὥρῃ ἂν εἴη ὅμιν ἐκβάντας ἐκ τῶν νειῶν τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ ἐς τὰς νέας ἐμβαλνεν τὰς ὑμετέρας Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειραῖσθαι, ποιεῖν χρειῶν ἔστι ὑμέας ὑκότερα ἂν δὴ τουτέων ἔλῃσθε, ὅπως τὸ κατ’ ὑμέας

κίρησε würde sich auch nur wenig (ὑπο —) geregt haben, intransitiv. gr. Spr. 52, 2, 12.

§ 4. ὡς τάχος für ὡς τάχιστα, wie ὅτι τάχος 9, 7, 3 u. Thuk. 7, 42, 5. Sonst poetisch. Di. 49, 10, 2, — καταρτίσω. zu 5, 28. — ἐς τὸ αὐτὸ in dieselbe Lage in der es früher war. — ἐγχειρίθῃτον findet sich nur hier. — βασιλεῖους, wie 3, 65, 4, dñ regum ultores Liv. 3, 6. Lobeck Agl. p. 772. — μὴ μὲν. Di. 69, 44, 1. — ἐκδύσεσθαι für ἐκδύσασθαι Kr. — κιθῶνα, χιτῶνα. Di. 4, 1, 3. Sch. erklärt es durch θώραξ vgl. 7, 61; nicht nöthig. — μεγίστην. zu 4, 170, 1.

C. 107. διέβαλλε verfuhr trügerisch. — ἐπιτελέα. zu 4, 117, 3. C. 108. μμετιμῆνος. Di. 38, 1, 7. — οὐκ ἐς μακρὴν. zu 2, 121, 4. Es gehört zu ἤκον. (Sch.) — Ἴωνες τε — καὶ als die I. zu 4, 181, 2. — παρήσαν ἐς kamen nach, wie 6, 1 u. 24. Kr. zu Xen. An. 4, 2, 2. — διαβάντες, ἐς τὴν Κύπρον. (Va.) — αἱ καλεῦνται. Spr. 61, 6, 4. (7, 8.)

C. 109 § 1. τοιοῦτου γ. eben so 5, 114. — τύραννοι = βασιλεῖς 5, 110. 7, 90. (Bä.) — ἡμεῖς οἱ, wie ἡμέας πύς 5, 111, 2. Spr. 50, 6, 3. (8, 2.) — ὅμιν ἐκβάντας. Spr. 55, 2, 5. (7.) vgl. 50, 5, 5. (6, 4.) — ποιεῖν.

ἔξεται ἢ τε Ἰωνίῃ καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρῃ.” εἶπαν Ἴωνες πρὸς ταῦτα· “ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάξοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ’ οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες αὐτοὶ Πέρῃσι περὶ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νυν ἐπ’ οὐ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί· ὑμέας δὲ χρεῶν ἐστὶ ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθοὺς.”

- 110 Ἴωνες μὲν τούτοισι ἀμείψαντο, μετὰ δὲ ἡκόντων ἐς τὸ πεδῖον ἡ Σαλαμινίων τῶν Περσέων δέετασσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντας, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον ἀντίετασσαν Πέρῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθελοντὴς ἀντιτάσσει
- 111 Ὀνήσιλος. ἤλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλήν ἵστασθαι ὀρθόν. πυνθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γὰρ οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κάρ τὰ δὲ πολέμια κάρτα δόκιμος καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον· “πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίον ἵππον ἱστάμενον ὀρθόν καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄνθρωπον προσενηχθῆ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἶπε ὁκότερον βούλει φυλάξαι πλήξαι, εἴτε τὸν ἵππον εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον.” εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ· “ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἀρῶτερά καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων καὶ πάντως τὸ ἄν ἐπιτάσσης σύ· ὡς μὲντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι πρήγμασι προσφερέστερον, φράσω. βασιλεῦ μὲν καὶ στρατηγὸν χρεῶν εἶναι φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι γίνεται, καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκεῖνος, τὸ μὴ γένοιτο, ὑπ’ ἀξούχρην καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέροισι πᾶσι ὑπηρέτῃσι προσφέρεσθαι καὶ πρὸς ἵππον, τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῇς· ἐγὼ γάρ τοι ὑποδέχομαι μή μιν ἄνδρὸς εἶναι γε μηδεὶνός στήσεσθαι ἐναντίον.”

Vollständig müsste es etwa heissen: συγχωρήσομεν καὶ τοῦτο· ποιῆειν δὲ χρεῶν. — ὅπως. zu 1, 8, 2. — τὸ κατ’ ὑμέας. zu 1, 124, 1.

§ 2. Ἰνα, ein finaler Satz nach einem synonymen Particip. Kr. zum Thuk. 1, 73, 1. umgekehrt eb. 4, 86, 1. — ἐπ’ οὐ. ὅκου mehrere Hsn. Gemeint ist ἐπὶ τῶν νεών.

C. 110. μετὰ δέ. Di. 68, 2, 3. — δέετασσαν — ἀντιτάσσοντας. zu οἰκέειν 4, 8, 1. — τὸ ἄριστον, wie τὸ καθαρὸν 1, 211. Spr. 43, 4, 6. (17.) — ἀντίετασσαν für ἀντιπύσσοντας. zu 1, 19.

C. 111 § 1. ὀρθόν. Xen. An. 4, 8, 20: ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἵστασθαι. — λήματος. zu 3, 72, 3. — κατεργάζεσθαι niedermachen. zu 1, 24, 2. — πρὸς τόν, τοῖσαν πρὸς ὄν. gr. Spr. 51, 13, 7. — αὐτόν ohne Artikel. zu 1, 65, 3. — ὀπάων. ὀπέων will Br. hier u. C. 112. vgl. 9, 50. 51, 2. Das Wort ist dichterisch. — ἐτοῖμός εἰμι. zu 1, 42. — σὺ. gr. Spr. 51, 1, 1.

§ 2. προσφερέστερον für προσφορώτερον, sonst beispieldlos; προσφύρεσθαι mit einer Hs. Schäfer. Di. 23, 4, 1. — καὶ ἀποθανεῖν sogar der Tod.

Ταῦτα εἶπε καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ καὶ 112
 νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄκροι γενόμενοι ταύτην τὴν ἡμέρην ὑπερ-
 βάλοιντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τουτέων Σάμιοι ἡρίστευσαν· πεζῇ δέ,
 ὡς συνῆλθον τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς
 πρατηγούς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο. ὡς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνή-
 τιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμενος, ὁ Ὀνήσιλος κατὰ συνε-
 δήματο τῷ ὑπασπιστῇ παῖσι προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον· ἐπι-
 θαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα
 ἰ δ' αὖν δρεπάνῳ πλήξας ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύ-
 βιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐταῦ
 ταύτῃ, μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Σιτησίνῳ, τύραννος ἐὼν Κου- 113
 ρίου, προδίδοι, ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἐκωτιὸν οὐ σμικρὴν· οἱ δὲ
 Κουριεῖς οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποικοι. προδόντων δὲ τῶν
 Κουριέων αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα τῷ τῷ
 τοῖσι Κουριεῦσι ἐποίησαν. γινομένων δὲ τουτέων κατυπέριτεροι ἦσαν οἱ
 Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένον δὲ τοῦ στρατοπέδου ἄλλοι τε
 ἔπесον πολλοὶ καὶ δὴ καὶ Ὀνησίλος τε ὁ Χέρσιος, ὅσπερ τὴν Κυπρί-
 ων ἀπόστιασιν ἐπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστοκύπρος ὁ Φιλο-
 κύπρου, Φιλοκύπρου δὴ τούτου τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος
 ἐς Κύπρον ἐν ἔπεσι αἶνεσι τυράννων μάλιστα.

Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπρλόρησε, ἀποτα- 114
 μόντες τὴν κεφαλὴν ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθούντα καὶ μιν ἀνεκρέμασαν
 ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐούσης ἤδη κοίλης,
 ἱσμὸς μελισσέων ἐσθὺς ἐς αὐτὴν κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γε-
 νομένου τοιοῦτου (ἐχρίωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμαθούσιοι) ἐμαντεύθη
 ἰσι τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωι
 ἀνὰ πᾶν ἔτος, καὶ σφί ποιεῖν ταῦτα ἄμεινον συνοίσεσθαι. Ἀμαθού-
 σιοι μὲν νυν ἐποίησαν ταῦτα καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύ- 115
 τῳ ναυμαχήσαντες ἐπέιτε ἑμαθὸν τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διε-
 ρθαρμένα καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας
 τὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ τοὺς Σαλα-
 μίνους παραδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα ἀπέπλων ἐς

C. 112. μεταυτίκα. zu 2, 161, 1. — στρατόπεδα, στρατεύματα. wie
 77, 1. 9, 51, 2. 53, 2. (Sch.) — νηυσὶ will Schäfer mit ὑπερεβάλοιντο ver-
 indigen; warum nicht wenigstens auch mit ἄκροι γενόμενοι? — ἄκροι
 usgezeichnet. S. die Lex. — συνῆλθον. Di. 63, 2, 2. — αὐτοῦ ταύτῃ.
 u 1, 189, 2.

C. 113. προδίδοι. zu 3, 45, 2. — κατυπέριτεροι. zu 1, 65, 1. — δὴ
 ἢ δι Kr. Ein Fragment in Bergs poetae lyr. p. 344.

C. 114. ἱσμὸς, attisch ἱσμός. — μιν auf ein Femininum bezogen auch
 31, 3. — θάψαι bei ἐμαντεύθη, wie bei ἀνέιλε 1, 18, bei χρᾶ 4, 150. —
 ἄμεινον συνοίσεσθαι. zu 4, 15, 2. 156. — καὶ τό auch, noch in
 der Zeit.

C. 115. αὐτίκα. zu 1, 79, 1. 2, 146, 2. — μαθόντες, Epanalepsis

τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολλῶν ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλείοσι πολιορκευμένη Σόλοι, τὴν περίξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος πέμπτωρ ἐπὶ ἔλλον οἱ Πέρσαι.

- 116 Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαντὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι αὐτὰς ἐκ νῆς κατεδεδούλωντο. Λαυρίσης δὲ ἔχων Λαρείου θυγατέρα καὶ Ὑμέης καὶ Ὀτιάνης καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Λαρεία θυγατέρα, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰωνῶν καὶ ἑσαράξαντες σφῆας ἐς τὰς νῆας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνδοκίμειον ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρθεον. Λαυρίσης μὲν τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεις εἶλε μὲν Λάρδανον, εἶλε δὲ Ἀρδοῖν τε καὶ Περκώτην καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν. ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρας ἑκάστης αἶρεε, ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντι οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν ἔλθοντες ἀγγέλλει τοὺς Κῦρας τῶντ' Ἰωσι φρονήσαντας ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξηγγέλθη πρότερον ἢ τὸν Λαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κῦρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τὴν στήλας καλεομένης καὶ ποταμὸν Μαρσύην, ὅς ῥῳν ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρας ἐς τὸν Μαιανδρὸν ἐκδιδόι. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα ἐγίνοντο βουλὰι ἄλλαι τε πολλαὶ καὶ ἀρίστη γε δοκίμουσα εἶναι ἔμοι Πιξωδάρου τοῦ Μανσώλου, ἀνδρὸς Κυνιδέος, ὅς ἐστι Κιλικίων βασιλεὺς Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τοῦτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε διαβάντας τὸν Μαιανδρὸν τοὺς Κῦρας; καὶ κατὰ τὴν ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβάλλειν, ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγοντες οἱ Κῦρες αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι γενόιντο ἔτι ἀμείνονες τῆ φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκη ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ τὸν νότον γίνεσθαι τὸν Μαιανδρὸν μᾶλλον ἢ σφίσι, δηλαδὴ ἣν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται καὶ ἐσσωθῆωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπονοστήσαντες ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες.

- 119 Μετὰ δὲ παρεόντων καὶ διαβάντων τὸν Μαιανδρὸν τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύνῳ ποταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κῦρες καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν, τῶν δὲ ἐσσωθήσαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς ἑκα-

des ἐπὶ ταῖς ἐμαθον. — ἀντέσχε, indem πόλις vorschwebt. — ἐπὶ. Di. 61, 4, 6. — πέμπτω. gr. Spr. 50, 2, 16.

C. 116. αὐτὰς ἐκ νῆς. zu 1, 60, 1. vgl. zu 1, 108, 2. — ἑσαράξαντες. zu 4, 128. — τὸ ἐνδοκίμειον. zu 1, 9, 2. — ἐπιδιελόμενοι. zu 1, 150.

C. 117. ἐπ' ἡμέρας ἑκάστη? Di. 68, 41, 5. — τῶντ' Ἰωσι φρονήσαντες. zu 1, 60, 1. — ἤλαυνε τὸν στρατὸν. zu 1, 164, 1.

C. 118 § 1. συλλεχθέντων. gr. Spr. 40 (39) unter λέγω sammeln. § 2. ἔφερε. zu 3, 77, 5, 125. Aus Attikern mir so nicht erinnert. — τῆς φύσιος als sie von Natur seien. gr. Spr. 47, 27, 2. vgl. 4, 34. — ἀλλὰ sondern es siegte der Vorschlag dass — solle.

λίσσας, Καρῶν δὲ ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτῶν κατελήθησαν ἐς Λάβραυνδα ἐς Διὸς στρατίου ἱρόν, μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων· μούνοι δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Κῦρες εἰσι οἱ Διὶ στρατῷ θυσίας ἀνάγουσι. κατεληθέντες δὲ ὧν οὗτοι ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃ, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην ἄμεινον πρήξουσι. βουλευομέ-120 νοισι δὲ σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοι τε καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὲ τὰ μὲν πρότερον οἱ Κῦρες ἐβουλεύοντο μετῆκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμῆν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσῃ συμβάλλουσι καὶ μαχεσάμενοι ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσσωθήσαν· πισόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρωῶμα ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κῦρες·121 πυθόμενοι γὰρ ὡς στρατεῦσθαι ὀρμέεται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις σφῶν, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν, ἐς τὴν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, Λαυρίσης καὶ Ἀμόρρης καὶ Σισιμάχης· σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἴβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασεύς.

Οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν, Ὑμέης δέ, καὶ122 αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντίδα εἰλε Κλον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλειοπέναι Λαυρίσην καὶ στρατεῦσθαι ἐπὶ Καρίας, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν, καὶ εἰλε μὲν Αἰολίας πάντας ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἰλε δὲ Πέργης τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε, Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος

C. 119. κατελήθησαν. zu 1, 80, 4. — πλατανίστος, bei Attikern πλατάνος. — ἀνάγουσι. zu 2, 40, 1. — ὁκότερα ἢ. Bei Attikern ὁπότερα εἴτε — εἴτε. Kr. zu Xen. An. 7, 7, 18. — δὲ ὧν. δὴ ὧν Va. — ἄμεινον, Comparativ zu εἶν. Spr. 23, 9, 1.

C. 120. οἱ δέ. zu 1, 17. — ἀρτέεσθαι für παρασκευάζεσθαι noch 7, 143, 2. 8. 97. (Sch.) Sonst wohl nirgends. vgl. zu 1, 90, 1. — ἐπὶ πλεῦν, μάλλον. zu 5, 51, 2. Gehören wird es zu ἐσσωθήσω. — τῶν πάντων im Ganzen. (Va.) zu 1, 214, 2. — ἐπλήγησαν von einer Niederlage auch 8, 130. (Sch.) Von Attikern so Thuk. Kr. dort zu 3, 18, 2.

C. 121. τοῦτο τὸ τρωῶμα ἀνέλαβον sie ersetzten diese Niederlage. vgl. 7. 231. 8, 109, 1: ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέρην κακότητα. Andre verbinden τοῦτο το τρωῶμα mit μετὰ und ergänzen ἐκιντοῦς zu ἀνέλαβον. (Sch.) So μετὰ τὸ τρωῶμα τοῦτο 4, 160, 2. Intransitiv, ἐκινήν ergänzend, nimmt Stallbaum ἀναλαβεῖν auch in Plat. Rep. 467, b. Ueber τρωῶμα zu 1, 18. — λοχᾶν. noch 6, 37. 87. 138, 1. (Sch.) Bei den Attikern üblicher ist ἐνεδρεύειν. — σφι, bei einer Präposition findet sich auch bei Her., wie bei Ho., wohl nur bei eingeschobenem δέ. Dl. 51, 1, 16. vgl. 6, 8 u. 22.

καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν
προσεχέα Ἀιολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν Κλαζομενὸς αἰρέ-
ουσι, Ἀιολέων δὲ Κύμην.

- 124 Ἀλισκομενέων δὲ τῶν πολλῶν, ἦν γὰρ, ὡς διέδεξε, Ἀρισταγόρης
ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς ταράξας τὴν Ἰωνίην καὶ ἐγκρασά-
μενος πρήγματα μεγάλα δρησμὸν ἐβούλευε ὀρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ
καὶ ἀδύνατα ἐφάνη βασιλεῖα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. πρὸς ταῦτα δὲ
ὧν συγκαλέσας τοὺς αὐσιασιώτας ἐβουλευέτο, λέγων ὡς ἄμεινόν σφί
εἴη κρησφύγετον τε ὑπάρχον εἶναι, ἦν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλή-
του, εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδῶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην,
εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτελεῖ παρὰ Δαρείου
125 δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἐκαταῖον μὲν νυν
τοῦ Ἠγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τουτέων μὲν ἐς οὐδετέρην στέλ-
λειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον
ἡσυχίην ἄγειν, ἦν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρ-
μώμενον κατελεύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος
126 συνεβούλευε, αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρ-
κινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν
ἀσίων δοκίμῳ, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλούμενον ἐπλεε ἐς
τὴν Θρηίκην καὶ ἔσχε τὴν χώραν ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμώ-
μενος ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων, αὐτὸς τε ὁ Ἀρισταγόρης καὶ ὁ στρα-
τὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος καὶ βουλομένων τῶν Θρηίκων ὑπο-
σπόνδων ἐξίέναι.

C. 124. διέδεξε. zu 2. 134, 2. Bei Attikern scheint das Wort nicht vorzukommen. — ἄκρος kräftig. vgl. 1, 78, 2. 7, 111. (We.) — ὃς erzeugt eine harte Anakoluthie; vielleicht ist es zu streichen. — ἀδύνατα. zu 1, 91, 1. — πρὸς ταῦτα. zu 1, 91, 3. — κρησφύγετον auch 8, 51. 9, 15, 2. 96, 2. (Sch.) καταφυγή, ἀποστροφή sagen die Attiker. — ὑπάρχον εἶναι. Di. 56, 1, 2. C. 125. ἐς οὐδετέρην, in der att. Prosa οὐδ' ἐς ἐτέρην. Di. 68, 4, 8. vgl. Kr. z. Thuk. 2, 67, 5. — στέλλειν. zu 4, 147, 1. — οἰκοδομησάμενον, τὸν Ἀρισταγόρην. — κατελεύσεσθαι, Di. 40 u. ἔρχομαι. Ab hängt es nicht mehr von γνώμῃ ἔφερε, sondern von einem gedachten εἶπε. gr. Spr. 65, 11, 7.

C. 126. πλείστη die entschiedenste, ähnlich den Ausdrücken zu 1, 120, 3. — ἀπάγειν, τοὺς ἰωνιοῦ seine Leute. — περικατήμενος καὶ βουλομένων. Spr. 59, 3 A. gr. Spr. 56, 14, 2. (8.)

Z.

Ἀρισταγόρης μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας οὕτω τελευτᾷ, Ἰστιαῖος¹ δὲ ὁ Μιλήτιον τύραννος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου παρῆν ἐς Σάρδεις ἀπικμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίῶν ὑπαρχος κατὰ κοῖον τι δοκέει Ἰωνας ἀπειστάναι. ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη ἐθώμαζε τε τὸ γεγονὸς ὥς οὐδὲν δῆθεν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνᾶντα εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀρεκίην τῆς ἀποστάσιος, “οὕτω τοι Ἰστιαῖε ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἐρῶσθαι μὲν σύ, ὑπεδήσατο δὲ Ἀρισταγόρης.” Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε,² Ἰστιαῖος δὲ δείσας ὡς συνέντα Ἀρταφέρνηα ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελθούσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασίλεια Δαρεῖον ἐξηπάτηκώς· ὃς Σαρδίῳ, νῆσον τὴν μεγίστην, ὑποδεξάμενος κατεργάσεσθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰωνῶν τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνώσθεις πρὸς αὐτέων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἔωντοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν. ἐνθαῦτα δὴ³ εἰρωτεύμενος ὑπὸ τῶν Ἰωνῶν ὁ Ἰστιαῖος κατ’ ὃ τι προθύμως οὕτω ἐπέσειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπιστᾶσθαι ἀπὸ βασιλέος καὶ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἰωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγε σφι ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλευσατο Φοινίκας μὲν ἐξαναστήσας ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἰωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίκῃ, καὶ τουτέων εἵνεκα ἐπιστείλειε, οὐδὲν τι πάντως ταῦτα βασιλεὺς βουλευσαμένου δειματῶν τοὺς Ἰωνας.

Μετὰ δὲ ὁ Ἰστιαῖος δι’ ἀγγέλου ποιούμενος Ἑρμῖππον ἀνδρὸς⁴ Ἀταρνεῖτω τοῖσι ἐν Σάρδεσι ἰούσι Περσέων ἐπεμπε βιβλία ὡς προ-

C. 1. μεμετιμένος. Di. 38, 1, 7. — παρῆν ἐς. zu 5, 108. — κατὰ κοῖον τι auf welche Veranlassung. Ueber n gr. Spr. 51, 16, 8. — δῆθεν. zu 1, 59, 3. — ἐπιστάμενος glaubend. zu 1, 3, 1. — ἀρεκίην. zu 4, 152, 2. vgl. 6, 82, 2. — σύ. gr. Spr. 51, 1, 1.

C. 2. ἔχοντα. zu 1, 65, 3. — τὴν μεγίστην. zu 5, 106. — κατεργάσεσθαι. zu 1, 201. — τῶν Ἰωνῶν τὴν ἡγεμονίαν τοῦ. gr. Spr. 47, 9. 6. vgl. 6, 67. Kr. zu Xen. An. 6, 1, 1. — καταγνώσθεις. gr. Spr. 52, 4, 4. — ἔωντοῦς, da Χῖοι Gedankensubject ist. gr. Spr. 51, 2, 6. — ἐκ Δ. im Auftrage des D. — τὸν πάντα λόγον. zu 1, 21.

C. 3. οὕτω, nachgestellt, wie öfter. Kr. zu Xen. An. 2, 4, 7. — οὐ μάλα. Spr. 67, 1, 3. — αὐτοῖσι gehört zu ἐξέφαινε. (We.) — ὁ δὲ. zu 1, 17. — ἐβουλευσατο. zu 1, 73, 3. — ἐπιστείλειε, Ἀρισταγόρης Ἰστιαῖῳ ἀπιστᾶσθαι. — οὐδὲν τι πάντως. zu 5, 65, 1. — δειματῶν für ἰδεομάτων Kr., um ein unerträgliches Asyndeton zu beseitigen. Das Wort ist der attischen Prosa fremd.

C. 4. δι’ ἀγγέλου ποιούμενος durch einen Boten betreibend

λελεσχηνευμένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμιππος, πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον ἐκέλευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι φέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβᾶναι τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ ἑωυτῷ δοῦναι. τῶν δὲ γενομένων φανερῶν ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ἢ Ἀρταφέρνης.

5 Περὶ Σάρδεις μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή, Ἰστιαῖον δὲ ταύτης ἀποσφλέντα τῆς ἐλπίδος Χίοι κατήγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρτισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώραν, οἳ αὖτε ἐλευθερίας γενομένοι. καὶ δὴ, νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίη ἐπειρᾶτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκειται τὸν μηρὸν ὑπὸ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστός τῆς ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δέ, οὐ γὰρ ἐπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑωυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μυτιλήην καὶ ἐπέισε Λεσβίους δοῦναι οἱ νέας. οἱ δὲ πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεις ἐπλεον ἅμα Ἰστιαίῳ ἐς Βυζάντιον, ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλούσας τῶν νεῶν ἐλάβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἰστιαίῳ ἔφασαν ἐτοιμοὶ εἶναι πεῖθεσθαι.

6 Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μυτιληναῖοι ἐποίησαν ταῦτα, ἐπὶ δὲ Μίλητι αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν στρατὸς προσδόκιμος· συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον ἤλαυνον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσονος ποιησάμενοι, τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἦσαν προθυμώτατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι νεωστὶ κατεστραμμένοι καὶ Κίλικές τε καὶ 7 Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον, Ἴωνες δὲ πυνθανόμενοι ταῦτα ἐπεμπον προβούλους σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τούτον τὸν χώρον καὶ βουλευομένοισι ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξουν Πέρ-

So δια χρηστηρίων ποιούμενος 8, 134. (We.) Sehr ungew. — προλελεσχηνευμένων als ob die Dinge vorher besprochen seien. gr. Spr. 47, 4. 5. Das Wort findet sich wohl nur hier; λεσχηνεῶν bei App. Bürg. 2, 91. c (Sch.) περιλεσχηνευτος 2, 135, 3. vgl. zu 1, 153, 1. — πρὸς τοὺς, τούτους πρὸς οὓς. Spr. 51, 12. (13.) — τὰ παρὰ τοῦ die Aufträge und Briefe des Kr. zu Xen. An. 2, 3, 4. — τὰ ἀμοιβᾶναι die Erwidnungen, Antworten.

C. 5. αὐτοῦ ohne Artikel. zu 1, 65, 8. — καὶ Ἀρ. schon Ar. — οἳ αὖτε. zu 5, 11. — ἐπειρᾶτο κατιῶν. zu 1, 77, 1. — ἀπωστός γίνεται. zu 2, 119, 2. — τῆς ἑωυτοῦ. Soph. Al. 1020: τέλος ἀπωστός γῆς ἀπορηθῆσμαι. OT. 641: ἡ γῆς ἀπῶσαι πατρίδος ἢ κτείνει λαβῶν. (We.) — ὥστε. Kr. zu Thuk. 2, 2, 4. — Μυτιλ. für Μιτυλ. hier u. C. 6 Ga. — ἐκπλούσας. Di. 40 u. πλώω.

C. 7. πρόβουλοι Abgeordnete zur Berathung der gemeinsamen An-

σῃσι, ἀλλὰ τὰ τεύχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους, τὸ δὲ ναυτικὸν πλη-
ροῦν ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν, πληρώσαντας δὲ συλλέγεσθαι
τὴν ταχίστην ἐς Λαδὴν, προναυμαχήσαντας Μιλήτων. ἡ δὲ Λαδὴ ἐστὶ
νῆσος μικρὴ ἐπὶ τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. μετὰ δὲ ταῦτα πεπλη-
ρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες, σὺν δέ σφι καὶ Αἰολίων οἱ
Ἀέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε. τὸ μὲν πρὸς τὴν ἡῶ εἶχον κέρας
αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα· εἶχοντο δὲ τουτέων
Πριηνεῖς δυώδεκα νηυσὶ καὶ Μυουσίοι τρεῖς νηυσὶ, Μυουσίων δὲ
Τῆιοι εἶχοντο ἐπτακαίδεκα νηυσὶ, Τηίων δὲ εἶχοντο Χίοι ἑκατὸν νη-
υσὶ· πρὸς δὲ τούτοις Ἐρυθραῖοι τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαεῖς, Ἐρυθραῖοι
μὲν ὅστω νέας παρεχόμενοι, Φωκαεῖς δὲ τρεῖς· Φωκαῶν δὲ εἶχοντο
Ἀέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς
ἐσπέρην κέρας Σάμιοι ἑξήκοντα νηυσὶ. πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας
ἀριθμὸς ἐγένετο τρεῖς καὶ πενήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεις.

Αὗται μὲν Ἰώνων ἦσαν, τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν 9
ἦσαν ἑξακόσιαι. ὥς δὲ καὶ αὗται ἀπῆκτο πρὸς τὴν Μιλησίην καὶ ὁ
πίξος σφι ἅπας παρῆν· ἐνθαῦτα οἱ Περσῶν στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ
πλῆθος τῶν Ἰύδων νεῶν καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερ-
βαλέσθαι καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μιλητον οἰοὶ τε ἔωσι ἔξελεῖν μὴ οὐκ
έόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνεύσῳσι κακὸν τι λαβεῖν.
ταῦτα ἐπιλεγόμενοι συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀ-
ρισταγόρῳ μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων ἐφευγον ἐς
Μήδους, ἐνύγχανον δὲ τότε συστρυτευόμενοι ἐπὶ τὴν Μιλητον, τουτέ-
ων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας συγκαλέσαντες ἔλεγόν σφι τάδε. "ἄν-
δρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλέος οἶκον·
τοὺς γὰρ ἔωντοῦ ἕκαστος ὑμέων πολιήτας πειράσθῳ ἀποσχίζων ἀπὸ
τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προῖσχομενοι δὲ ἐπαγγελιασθε τάδε, ὥς πεί-
σονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε
τὰ ἴδια ἐμπεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδὲν ἢ πρότερον εἶχον.

gelegenheiten, wie 7, 172, 1. — ἀντίξουν. zu 1, 174, 2. — ῥύεσθαι. Di.
40 u. d. W. — ἐπὶ. zu 4, 153.

C. 8. σὺν δέ σφι. zu 5, 121. — εἶχοντο schlossen sich an, der
eig. Ausdruck in der Taktik wie in der Chorographie. zu 1, 93, 2. — παρ-
εχόμενοι. gr. Spr. 52, 8, 2. — ὁ σύμπας ἅ. die Totalsumme. Spr. 50,
8, 5. (11, 12.) — ἐγένετο betrug. Kr. zu Xen. An. 1, 2, 9.

C. 9 § 1. Ἰάδων. zu 4, 95, 1. — καταρρώδησαν. Bei Attikern scheint
das Compositum καταρρωδεῖν nicht vorzukommen. — μὴ οὐκ ἐόντες nisi
essent. gr. Spr. 67, 12, 9. — ναυκράτορες. zu 5, 36, 1. — πρὸς. Di.
52, 3, 2.

§ 2. ἐπιλεγόμενοι, ἐννοούμενοι. zu 1, 78, 1. — ἀρχέων. Spr. 47,
12, 4. (13, 7.) — συγκαλέσαντες, Epanalepsis des συλλέξαντες.

§ 3. προῖσχομενοι. zu 1, 3. — ἄχαρι bezeichnet bei Her. öfter (2,
141, 2. 8, 13) euphemistisch ein hartes Unglück, wie Tod, Gefangenschaft,
Verpflanzung. (Va.) — οὐδέ — οὐδέ gr. Spr. 69, 50 A. u. Kr. zu Xen. An.

εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως διὰ μάχης ἐλεύσονται, τὰδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες τὴν πέρ σφεας κατέξει, ὡς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ ἔξανδραποδιεῦνται καὶ ὡς σφεων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπᾶτους ἐς Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώραν 10 ἄλλοισι παραδώσομεν.” οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα, τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ ἐξαγγελλόμενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρῶντο καὶ οὐ προσέεντο τὴν προδοσίην, ἑωυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μούνοισι ταῦτα τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι.

Ταῦτα μὲν νυν ἰθὺς ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων 11 ἐγένετο, μετὰ δὲ τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λαδὴν ἐγένοντο ἄγοραί, καὶ δὴ κού σφι καὶ ἄλλοι ἡγορόωντο, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος λέγων τὰδε. “ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι, καὶ τούτοις ὡς δρηπέτησι· νῦν ὧν ὑμεῖς, ἦν μὲν βούλησθε πυλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν ἔσται, οἴοι τε δὲ ἔσσεσθε ὑπερβαλλόμενοι τοὺς ἐναντίους εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε, οὐδεμίαν ὑμῶν ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην βασιλεῖ τῆς ἀποστασίας. ἀλλ’ ἐμοὶ τε πείθεσθε καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ ὑμῖν ἐγώ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέχομαι ἢ οὐ συμμῖξιν τοὺς πολέμιους ἢ συμμίσγοντας πολλὸν ἐλασσώσεσθαι.”

3, 1, 27. — οὐ ποιήσουσι bei εἰ unterlassen werden. gr. Spr. 67, 4, 1. — οἱ δὲ. zu 1, 17. — ἐλεύσονται, *λασιν*. Di. 39 u. *ἐρχομαι*. — ἐπηρεάζοντες drohend, eine sonst nicht übliche Bedeutung. — κατέξει betreffen wird. vgl. 1, 65, 1. 6, 40 E. — ἔξανδραποδιεῦνται. vgl. 6, 17 u. Spr. 39, 11 A. — ἐκτομίας, *εἰνούχους*. zu 3, 92. vgl. 6, 32. — ἀνασπᾶτους. zu 3, 93. Ab hängt es von ποιήσομεν. vgl. 4, 204. 5, 12, 1. 6, 32.

C. 10. ἐς, *πρός*. Spr. 68, 17. (21), 2. — τοὺς ἑωυτοῦ. Spr. 47, 3, 3: (5, 2). — ἐξαγγελλόμενος, das Angegebene. — ἀγνωμοσύνη. zu 4, 94, 1. — ἰθὺς, *εὐθέως*, beim Particip wie sonst *εὐθύς*. Spr. 56, 9, 3. (10, 3.)

C. 11. ἀγορή, bei Her. öfter, bei Attikern selten für *ἐκκλησία*. Kr. zu Xen. An. 5, 7, 3. — ἡγορόωντο, das homerische Wort bei Her. nur hier. Anstößig ist auch die homerische Formation, noch so in *χομώσσι* 4, 191? Lh. vermuthet *ἡγορεύοντο* vgl. 9, 26, 2 oder *ἡγόρευον*. Allein es finden sich bei Her. manche homerische Einzelheiten. — ἐν δὲ δὴ. zu 1, 74, 1. — ἐπὶ gehört zu ἀκμῆς (gr. Spr. 47, 9, 19): auf der Schärfe eines Scheermessers, sprüchwörtlich schon bei Ho. Il. x, 173 u. Theog. 557. (Va.) — ἔχεται. *ἵσταται* bei Andern in dieser Phrase. — γάρ. zu 1, 80, 2. — εἶναι, der Inf. weil im Vorbergehenden der Begriff *κίνδυνος* liegt. gr. Spr. 50, 6, 4. — καὶ τούτοις und zwar. gr. Spr. 51, 7, 13. — ὑμεῖς. Di. 25, 1, 6. — ἐνδέκεσθαι, in dieser Verbindung sonst nicht üblich ist als ein möglichst mildes Wort gesucht: sich gefallen lassen. — ὑμῶν ἐλπίδα Hoffnung auf euch. Kr. zu Thuk. 2, 89, 3. Proleptisch, durch ὑμέας erneuert, ähnlich den Stellen gr. Spr. 61, 6, 6. — τὰ ἴσα νεμόντων nicht parteilich gegen uns sind, wie 6, 109, 3. Kr. zu Thuk. 1, 71, 1. — πολ-
λόν. zu 5, 102.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπονσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διον-12
 στω. ὁ δὲ ἀνάγων ἐκαστοτὶ ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτῃσι
 χρήσαιο διέκπλοον ποιεῦμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλληλίων καὶ τοὺς ἐπι-
 βάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων,
 παρῶν τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἐπτά
 ἐπείθοντό τε καὶ ἐπολεον τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι οἱ Ἴωνες,
 οἷα ἀπαθῆς ὄντες πόνων τοιοῦτων τετραμένοι τε τάλαιπωροὶ τε καὶ
 καὶ ἥλωρ ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε. "τίνα δαιμόνων παραβάντες τάδε
 ἀναπύμπλαμεν; οἵτινες παραφρονήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου
 ἀνδρὶ Φωκαεὶ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας
 αὐτοὺς ἔχομεν· ὁ δὲ παραλαβὼν ἡμέας λυμαίνεται λύμῃσι ἀνηέστοι-
 σι, καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νοῦσους πεπιτώκασι, πολλοὶ δὲ ἐπι-
 δοχοὶ τῷ τὸ τοῦτο πείσεσθαι. πρὸ τε τούτων τῶν κακῶν ἡμῖν γὰρ
 κρέσσον καὶ ὁ τι ὧν ἄλλο παθεῖν ἐστὶ, καὶ τὴν μέλλουσαν δουλητὴν
 ὑπομῆναι, ἣτις ἐσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρῆουσῃ συνέχεσθαι. φέρετε, τοῦ
 λοιποῦ μὴ περῶμεθα αὐτοῦ." ταῦτα ἔλεξαν, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα
 πείθεσθαι οὐδεὶς ᾔθελε, ἀλλ' οἷα στρατιή, σκηναί τε πηξόμενοι ἐν τῇ
 νήσῳ ἐσχινηροφρόντο καὶ ἐσβαλνεν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας οὐ-
 δ' ἀναπειρᾶσθαι. μαθόντες δὲ ταῦτα γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρα-13
 τῆγοι τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκειος τοῦ Συλοσῶντος κείνους
 τοὺς πρότερον ἐπεμπε λόγους ὁ Αἰάκης κελευόντων τῶν Περσέων,
 δεόμενός σφρων ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην, οἱ Σάμιοι ὧν ὀρέ-
 οντες ἄμα μὲν εὐῶσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων ἐδέχοντο τοὺς

C. 12 § 1. ἀνάγειν auf die hohe See führen, wie bei Her. öfter; ohne Object sagt er, wie die Attiker, ἀνάγεσθαι. — ἐπὶ κέρας, ἀκολουθοῦσας ἀλλήλους, wie 6, 14, 1; bei Thukydides und Xenophon ἐπὶ κέρας. (Va.) Kr. zu Thuk. 2, 90, 3. 6, 50, 3. — διέκπλοον. Er scheint die Schiffe in zwei Reihen geführt zu haben, die dann gewendet einander in Front gegenüber standen und den διέκπλους durch ihre gegenseitigen Linien übten. (Sch.) Ueber diesen Kr. zu Thuk. 1, 49, 2. — ὀπλίσειε in den Waffen übe, was es doch eig. nur mittelbar heissen kann. — ἔχεσκε. Di. 53, 10, 3. — δι' ἡμέρης. zu 1, 97, 1.

§ 2. ἐπὶ nach. Spr. 68, 37 (41), 3. — οἷα. zu 1, 61, 1. — ἑωυτοὺς, ἀλλήλους. gr. Spr. 51, 2, 16. — τίνα δ. παραβάντες quo numine laeso. (Portus.) Heliod. Aeth. 7 E.: ἐμοὶ μελήσει ταῦτα καὶ ὅρκους καὶ θεοῖς τοῖς παραβάνουσιν. (We.) Gew. παραβαίνειν νόμους u. ä. — ἀναπύμπλαμεν. zu 5, 4. — ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου. zu 3, 155, 2. — ἐπιτρέψαντες ἔχομεν, ἐπιτρέψαμεν. (Va.) Di. 56, 1, 8. — ἐπίδοχοι πείσεσθαι. zu 1, 89, 1.

§ 3. πρὸ. zu 1, 62, 1. — καὶ ὁ τι ὧν selbst was auch immer. gr. Spr. 51, 15, 3. — ἢ τις ἐσται, verdeutlichender Pleonasmus. — μᾶλλον. zu 1, 31, 2. — αὐτῷ. zu 1, 126, 3. — οἷα, wie auch ἄτε zu- weilem, ohne das Particip von εἶναι. gr. Spr. 56, 12, 3. — ἀναπειρᾶσθαι exerciren, der technische Ausdruck. Kr. zu Thuk. 7, 7, 3.

C. 13 § 1. γινόμενα ἐκ. zum Proö. vgl. 3, 21. — παρ' Αἰάκειος gehört zu ἐνδέχοντο τοὺς λόγους. (Va.) vgl. § 2. — πρότερον 6, 9, 2. — οἱ Σάμιοι ὧν — Ἰώνων, Erneuerung des μαθόντες etc. gr. Spr. 65, 9, 2.

λόγους, ἅμα δὲ κατεφαίνεται σφί εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλεὺς πρήγματα ὑπερβαλέσθαι, εὐ τε ἐπιστάμενοι ὥς εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοῖτο τοῦ Δαρείου, ἄλλο σφί παρέσται πενταπλήσιον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπέτε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἀρνευμένους εἶναι χρησιούς, ἐν κέρδει ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἑρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια ὃ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέκοντο, παῖς μὲν ἦ Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκειος, τύραννος δὲ ἑὼν Σάμου ὑπὸ τοῦ Μελησίου Ἀρισταγόρῳ ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν κατὰ περ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

- 14 Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι οἷτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ κατατιτῶνται. λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκην, ἀειρούμενοι τὰ ἰστία ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς νῆας εἰς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν. τούτων δὲ οἱ τριήραρχοι παρήμενον καὶ ἐνανμάχεον ἀνηκουστήσαντες τοῖσι σιρατηγοῖσι· καὶ σφί τὸ κοινὸν τὸ Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρήγμα ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν ὥς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενομένοισι, καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας φεύγοντας τῷτὸ ἐποιευν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῖντες τῶν Ἰωνων ἐποιευν τὰ αὐτὰ ταῦτα. τῶν δὲ παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τρηχύτατα Χίοι ὥς ἀποδεικνύμενοι τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες, παρείχοντο μὲν γάρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθη, νέας ἑκατὸν καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσεράκοντα τῶν ἀσπίων λογάδας ἐπιβατεύοντας· ὀρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων

vgl. 5, 91, 1. — τοὺς λόγους, τοὺς πρότερον ἔπεμπε. — κατεφαίνεται entspricht als zweiter Grund dem εἶδον; Uebergang vom Particip zum bestimmten Verbum. zu 1, 19. — ἀδύνατα. zu 1, 91, 1. — τε verbindet ἐπιστάμενοι mit ὀρέοντες; doch würd' ich es gern entbehren. — τὸ Δαρείου für τὸν Δαρεῖον Ellz, τοῦ Δαρείου Va. — ἄλλο. ἀλλ' ἄλλο? zu 2, 172, 2. — § 2. ἐπιλαβόμενοι. zu 3, 86, 2. — ἀρνευμένους, οὐ βουλομένους. (Va.) — ἐν κέρδει ἐποιεῦντο erachteten es für einen Gewinn. vgl. 1, 118. 3, 50, 2.

C. 14 § 1. ἀγχοῦ, ἐγγύς. Di. 23, 6, 2. — ἐγίνοντο kamen. gr. Spr. 62, 6, 4. — τὸ ἐνθεῦτεν. zu 4, 9, 2. — ἀλλήλους wird nur bei starker Betonung vorangestellt. vgl. Plut. Demetr. 41. zw. Thuk. 8, 66, 4.

§ 2. τοῖς σφί, ungew. für den Ge. Di. 47, 10, 7. — ἔδωκε verlieh die Auszeichnung. — πατρόθεν. Der Vatername wurde mit Auszeichnung zugefügt. Kr. zum Thuk. 7, 69, 2. — ἰδόμενοι. Di. 53, 8, 2. — προσεχέας, ἐχόμενοι. zu 3, 13, 2. — τῷτὸ τοῖσι. Spr. 48, 11, 3. (13, 8.) — ὥς δὲ. zu 1, 32, 5. — οἱ πλεῖντες. gr. Spr. 50, 4, 12.

C. 15. περιέφθησαν. zu 5, 1. — πρότερον 6, 8, 1. — εἰρέθη. Di. 39 u. εἰπῶν. — προδιδόντας. zu 3, 45, 2. — ἑδραῖευν. zu 1, 89, 1. — μετ' ὀλίγων μονοθεῖς auch Thuk. 6, 101, 5. (Wo.)

προδιδόντας οὐκ ἐδικαλεον γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοιοί, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμμάχων μεμουνωμένοι διεκπλώνοντες ἐνανυμάχον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὅσοις δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν οἱ νέες ὑπὸ τρωμά-16 των, οὗτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκέλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἔπει δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτὸς τε ἀπικέαιτο ἐς αὐτὴν καὶ ἐόντων τῇσι γυναῖξι αὐτόθι θεσμοφορίων. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, αὐτε προακηκούτες ὡς εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας καὶ λέναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας ἐξεβοή-θιον πανδημεὶ καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους.

Οὗτοι μὲν νυν τοιαύτησι περιέπιπτον τύχησι· Λιονύσιος δὲ δ17 Φωκαεὺς ἐπέιτε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων ἀπέπλωε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὐ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ· ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε ἐπλωε ἐς Φοινίκην, γαυλοὺς δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ ἐπλωε ἐς Σικελίην, ὁρμαῶμενος δὲ ἐνθεῦτεν ληιστὴς κατεστήκεε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.

Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπέιτε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν M6-18 ληιον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ὑπορούσσοντες τὰ τεῖχεα καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες αἰρέουσι κατ' ἄκρης ἔκτω ἔτει ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ἡνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσείν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλιος τῆς19 σφετέρης ἐχρήσθη ἐπικοινωνῶν χρηστήριον, τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς Ἀργεῖους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἐχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργεῖους ἔχον, ἐπεὰν κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθή-σομαι· τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοις οὐ παρεοῦσι ἐχρησε ἔχει ὥδε.

C. 16. τρωμάτων Beschädigungen, selten so Kr. z. Thuk. 4, 14, 1. — οὗτοι δέ. zu 2, 26. — καταφυγγάνουσι, eine auch attische Form. Kr. z. Thuk. 7, 44, 8. — αὐτοῦ ταύτῃ. zu 1, 189, 2. — οἱ δέ, die Mannschaft. vgl. zu 1, 17, 2. — πεζῇ. πεζοί eine Hs. — κομιζόμενοι marschierend, auf ihrem Wege. — νυκτὸς τε καὶ ἐόντων. Spr. 59, 2 A. (2, 3.) — πάγχυ, πάνυ. zu 1, 81, 1. — καταδόξαντες. zu 1, 23, 2. — κλῶπας. zu 1, 41.

C. 17. ἔμαθε διεφθαρμένα. Spr. 56, 7, 1. — ὡς εἶχε. zu 1, 24, 3.

C. 18. κατ' ἄκρης völlig. Di. 68, 24, 3. — συμπεσείν zusammenstraf, übereinstimmte. (Sch.)

C. 19 § 1. ἐχρήσθη. Di. 40 u. χάω. — ἐπικοινων. ἐπικοινων 6, 77, 1. — φέρον hindeutend. zu 1, 130, 2. — παρενθήκην ob hier Zugabe, wie 1, 186, 1, oder Einschaltung? vgl. 7, 5, 2. — ἐχρησε, ὁ θεός oder ἡ Πυθίη aus χρηστήριον. Uebergang vom Particip zum bestimmten Tempus. zu 1, 19. — ἔχον sich Beziehendes. zu 1, 65, 3. — μνησθή-

καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πολλοῖσιν δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ,
σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νύφουσι κομήταις,
νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

20 τότε δὲ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε ἄνδρες μὲν ἠ
πλεῖνες ἐκτελονοῖτο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δ'
καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο, ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοις,
ὃ νηὸς τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῇ
ἱερῇ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιήσα-
20 μην. ἐνδεύτερον οἱ ζωογραφθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα. βα-
σιλεὺς δὲ σφραγίσας Λαρεῖος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας κατείκισε ἐπὶ τῇ
Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλι, παρ' ἣν Τίγρις ποτα-
μὸς παραρρέων ἐς θάλασσαν ἔξει. τῆς δὲ Μιλησίης χώρας αὐτοὶ μὲν
οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια
ἴδουσιν Καρσί Πηδασεῦσι ἐκτεῖσθαι.

21 Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσέων οὐκ ἀπέδωκαν τὴν
ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἶκον τῆς πόλεως ἀπε-
στερημένοι. Συβάριος γὰρ ἀλούσης ὑπὸ Κροτωνητέων Μιλήσιοι κάρ-
τες ἦβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς καὶ πένθος μέγα προεδήκαν·
πόλεις γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀλλήλησι ἐξενεώθησαν.
οὐδ' ἀνομοίως καὶ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν
ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἀλώσει τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ καὶ δὴ καὶ
ποίησαντι Φρυγίῳ θράμα Μιλήτου ἀλωσιν καὶ διδάξαντι ἐς δάκρυά
τε ἔπισε τὸ θήητρον καὶ ἐξημίσωσάν μιν ὥς ἀναμνήσαντα οἰκῆμα κα-

σμαι 6. 77. Gew. mit dem Ge. in diesem Sinne. vgl. jedoch 8, 66, 2. — δῶρα, die Bedeutung des Plurals ist verwischt, wie II. ψ, 297. — κομή-
ταις. Die Barbaren nährten Haar und Bart. — Διδύμοις. Di. 46, 2. Her.
musste § 2 ἐν vorsetzen.

§ 2. κατελάμβανε. zu 2, 66, 1. — ἐν ἄ. λόγῳ, wie 6, 23, 3. 8, 68, 4. vgl.
3, 120, 2. zu 3, 50, 2. Xen. An. 5, 6, 13: ἐν ἀνδραπόδων χώρα ἐσώμεθα.
— ἐγίνοντο geriethen, Passiv zu ποιεῖσθαι. Spr. 52, 8, 1. — ἱρὸν. zu
1, 182, 1. — νηὸς. zu 1, 181, 2. — συληθέντα. zu ἐσθαι 4, 108. — πολ-
λάκις 1, 92, 2. 2, 159. (Va.)

C. 20. οὐδέν, ungeachtet der Drohung 6, 9, 2. — τῇ Ἐρυθρῇ 3.
dem persischen Meerbusen. zu 1, 1, 1. — Τίγρις für Τίγρης Br. — ὑπερ-
άκρια Berggegenen. vgl. 1, 59, 2. (Va.) Bei Attikern kommt das
Wort nicht vor.

C. 21. τὴν ὁμοίην. zu 4, 119, 2. — ἦβηδόν, οἱ ἦβῶντες. zu 1, 171.
— προεδήκαντο veranstalteten öffentlich. Ueber die Form Di. 36, 3.
2. Andre Hsn. προεδήκαντο. vgl. 4, 66. — αὗται. Vollständig: αὗται ἦσαν
πόλεις αἱ. Spr. 61, 6. (7.) — οὐδ' ἀνομοίως für οὐδὲν ὁμοίως Kt. — καὶ
Ἀθ. zu 3, 13, 2. — ποιεήσαντι φ. als Ph. gedichtet hatte. gr. Spr.
48, 5, 1. — ὑπεραχθεσθέντες, das Participle bei δῆλον ποιεῖν wie bei δηλοῦν.
Thuk. 3, 64, 1: δῆλον ἐποιήσαντες οὐ μνησάντες. — τῇ ἄλλῃ auf andre
Weise. Der Artikel bei ἄλλῃ ist herodoteisch. zu 1, 1, 1. — διδάξαντι
aufführte. zu 1, 23. — ἐς δάκρυα ἔπισε, ein von Spätern nachgeahmter

καὶ χίλις δραχμῆσι, καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι.

Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἡγήμωτο, Σαμίων δὲ τοῖσι τὶ ἔχου-22
σι τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν
οὐδαμῶς ἤρεσκε, ἐδόκει δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοι-
σι, πρὶν ἢ σφί ἐς τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, ἐς
ἀποικίην ἐκπλεῖν μηδὲ μένοντας Μήδοισι τε καὶ Αἰάκει δουλεύειν.
Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες
ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βου-
λόμενοι αὐτοῖσι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη
ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. του-
τέων ὧν ἐπικαλεομένων οἱ Σάμιοι μόνου Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ
σφί Μιλησίων οἱ ἐκπεφυγότες. ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήνεκε γενέ-
σθαι. Σάμιοι τε γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσι23
τοῖσι Ἐπιζεφυρτίοις, καὶ Ζαγκλαῖοι αὐτοὶ τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων,
τῷ οὐνόμα ἦν Σκύθης, περιεκατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βου-
λόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλειος, ὥστε ἐὼν
διάφορος τοῖσι Ζαγκλαῖοις, συρμῆας τοῖσι Σαμίοις ἀναπεῖδει ὡς
χρεῖων εἶη Καλὴν μὲν ἀκτὴν, ἐπ' ἣν ἐπλεον, ἔαν χαλρεῖν, τὴν δὲ Ζάγ-
κλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἐρήμον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων καὶ
σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι, ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην
τὴν πόλιν [ἐαντιῶν], ἐβοήθειον αὐτῇ καὶ ἐπεκαλέοντο Ἰπποκράτεια τὸν
Γῆλης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφί οὗτος σύμμαχος. ἵπαιτε δὲ αὐτοῖσι
καὶ ὁ Ἰπποκράτης σὺν τῇ στρατῇ ἦκε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μού-
ναρχον τῶν Ζαγκλαίων ἀποβαλόντα τὴν πόλιν ὁ Ἰπποκράτης πεδῆσας
καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθοχέnea ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε, τοὺς
δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοις καὶ ὄρκους
δοῦς καὶ δεξάμενος προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ὑπὸς

Ausdruck. „Die Erkl. zum Greg. K. p. 63.“ (Jacobs.) — θέατρον, θεαταί.
— μηδὲνα. μηδέν? nämlich öffentlich. vgl. 1, 153, 2. 4, 71, 3. Denn
das Lesen wird diese Censur doch wohl nicht verboten haben.

C. 22. τοῖσι τὶ ἔχουσι den Vermögenden; sonst so wohl immer
ohne π. Da Her. auch οἱ ἔχοντες so sonst nicht gebraucht, so vermuth' ich
τοῖσι παχίοι. (Va.) Eine Hs. τὶ für π; vielleicht γε. Spr. 52, 1, 2. — ἐκ.
zu 3, 114, 4. — πρὶν ἢ. Di. 54, 17, 10. — οἱ ἀπὸ, durch πέμποντες ver-
anlasst. Spr. 50, 7, 7. (8, 14.) — αἶτη, eingeschoben, wie 4, 19. — τῆς
Σικελίης hängt von Καλὴ ἀκτὴ ab. vgl. gr. Spr. 47, 6, 9. — ἐστάλησαν,
ἐς ἀποικίην, dies zugefügt 4, 159, 1. (St.) — σὺν δὲ σφί. zu 5, 121. — συν-
ἤνεκε. zu 1, 73, 2.

C. 23 § 1. Σάμιοι τε — καὶ als die S. etc. zu 4, 181, 2. — πε-
ρικατέατο für περιεκατέατο We. — ὥστε für ὅστε oder τότε Schäfer, ἄτε
Reiske. zu 1, 8, 1. — σχεῖν einnehmen. zu 1, 7, 1.

§ 2. ἐωνυῶν wird mit zwei Hsn. zu streichen sein. Spr. 51, 4, 2.
(47, 9, 12.) — πεδῆσας. ἐν πέδαις δῆσας. zu 4, 69.

τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα λαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἱπποκράτεα λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐμὴ δῆσας, τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκοσίους ἔδωκε τοῖσι Σαμίοις 24 κατασφάξαι· οὐ μέντοι οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδοῖσκει ἐς Ἱμέρην, ἡ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρείον. πρὶν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἐωυτὸν ἀνέβησαν· καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλέα ἐς Σικελίην ἀπέκτεινε καὶ αὐτοὺς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλέα, ἐς 25 δὲ γῆραϊ μέγα ὄλβιος ἔων ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλαχθέντες Μήδων ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιεβέβλησαν μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην Φοίνικες κτεισάντων Περσέων κατήγον ἐς Σάμον Αἰάκεια τὸν Συλοσῶντος ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενον σφίσι καὶ μεγάλα κατεργασάμενον· καὶ Σαμίοις μόνουσι τῶν ἀποσιάντων ἀπὸ Δαρείου διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τὴν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ οὔτε ἡ πόλις οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἀλούσης αὐτίκα Κάρην ἔσχον οἱ Πέρσαι, τὰς μὲν ἐθελοντῶν τῶν πολλῶν ὑποκυνθάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο.

26 Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγένετο, Ἰστιάφ δὲ τῷ Μιλήσιω ἐόντι περὶ Βυζάντιον καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὀλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τῆς Πόντου ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γέγονενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτρέπει Βισάλην Ἀπολλοφάνεος πατὴρ Ἀβυδηνῶ, αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους ἐς Χίον ἔπλεε, καὶ Χίων φρονεῖ οὐ προσιεμένη μιν συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης γῆρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἳ ἡ κεκατωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἰστιάφ ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπὶ 27 κράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὀρμεύμενος. φιλεῖ δὲ πως προσμαίνειν, εὐτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλις ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήνια μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψας ἐς Δελφοὺς χορὸν νενηνέων ἑκατὸν δύο μῦνοι τουτέων ἀπεόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπῆνευκε· τοῦτο δὲ ἐν τῇ πόλει τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγῳ πρὶ

C. 24. παραιτησάμενος erbat die Erlaubniss dazu. — μέγα zu 1, 32, 3. — γῆραϊ für γῆρα Schäfer.

C. 25. ἀπονητὶ. zu 3, 146, 1. — περιβάλλεσθαι erwerben. Die Form ist wohl zu ändern. Di. 30, 4, 10. — νεῶν τὴν für νεῶν τῶν Reiske. — ἐθελοντήν. zu 1, 5, 1. — ὑποκυνθάσας. zu 1, 130, 1.

C. 26. ἔχοντα, ὅσα. Di. 52, 2, 3. — ἐπιτρέπει. zu 3, 81, 1.

C. 27. προσημαίνειν eine Vorbedeutung einzutreten. Kr. 1. Thuk. 2, 8, 2. — εὐτ' ἂν, ὅταν. zu 4, 78, 2. — τοὺς ὀκτώ die übrigen acht. zu 1, 18, 1. — ὑπολαβὼν eben so 6, 75, 1. (Bä.) Sonst nicht so. ἐπιλαβὼν 8, 115, 2. — ἀπῆνευκε raffte fort. zu 3, 66, 1. — ὑπολα-

τῆς ναυμαχίας, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι ἐνέπεσε ἡ στέχη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἰς μούνας ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφισμαῖα ὁ Θεὸς προέδειξε, μετὰ δὲ ταῦτα ἡ ναυμαχία ὑπολαβοῦσα ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε, ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίᾳ ἐπεγένετο Ἰστιαῖος Λεσβίου ἄγων κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων καταστροφὴν εὐπειτέως αὐτῶν ἐποιήσατο.

Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰωνῶν καὶ 28 Αἰολέων συχνούς. περικατημένῳ δὲ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίῃ ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα Θάσον μὲν ἀπόρρητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Αἰσόν ἤπειγεται ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Αἰσόνου δὲ λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ὡς ἀμῆσων τὸν σῖτον τὸν τε ἐνθεῦτεν καὶ τὸν ἐκ Καϊκὸν πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοις τοῖσι χωρίοις ἐτύγχανε ἔων Ἀρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης, ὃς οἱ ἀποβάσκει συμβαλὼν αὐτὸν τε 29 Ἰστιαῖον ζωγρήν ἔλαβε καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε. ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὡδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσησι 29 ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρας, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο, καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος διὰ τὴν παριούσαν ἀμαρτία φιλοψυχήν τοιήνδε τινα ἀναιρέται ὡς φεύγων τε καταλαμβάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω καὶ ὡς καταιρεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμελλε συγκετηθῆσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς κατὰ μῆνιν ἐωντὸν ὡς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. εἰ μὲν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἦλθε ἀγόμενος 30 παρὰ βασιλέα Δαρεῖον, ὁ δ' οὐτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν δοξεῖν ἐμοί, ἀπῆκε τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δὲ μιν αὐτῶν τε τουτέων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν αὐτὶς μέγας παρὰ βασιλέϊ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος καὶ ὁ λαβὼν Ἀρπαγος, ὡς ἀπῆκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν [αὐτοῦ] σῶμα αὐτοῦ [ταύτῃ] ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες ἀνήνεικαν παρὰ βασιλέα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα.

βοῦσα eingetreten, hier intransitiv, wie 8, 12, bei Attikern nicht so. — ἐς γόνυ ἔβαλε, eine erst von Spätern nachgeahmte Redensart. (We.)

C. 28. λιμαινούσης für δειμινούσης Reiske. vgl. 7, 25. Sonst kommt es nicht vor. — ἐκ τοῦ Ἀ. vor ὡς, ähnlich den Stellen gr. Spr. 54, 17, 7. — τὸν στρατὸν τὸν πλέω. zu 1, 102, 2. 4, 136, 1.

C. 29. συνέστασαν. zu 1, 74, 1. 214, 2. — ἐπὶ. Di. 68, 4, 6. — τότε. τό τε Bekker. — ἔργον. zu 5, 1, 2. — ἀμαρτία, ἀμαρτίαν. zu 1, 91, 1. — ἀναιρέται wird angemessen mit πόνον, πόλεμον, anstößig mit φιλοψυχήν verbunden. — μετεῖς. Sonst ἵνα γλῶσσαν, φωνήν. Einigermassen ähnlich μετεῖς δάκρυα 9, 16, 2, βλαστόν 6, 37, 2. (Sch.)

C. 30. ἦλθε für ἦχθη Kr. Die von We. verglichenen Stellen beweisen nichts; selbst nicht 6, 34, wo ἰόντες in τὴν ἰρὴν ὁδὸν eine eigne Bestimmung hat. — ὁ δ'. Di. 50, 1, 11. — ἀπῆκε, βασιλεύς. — μὲν αὐτοῦ. Di. 47,

Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαιτησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ὅτι μὴ οὐ ζῶντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἰστιαίου λούσαντιός τε καὶ περιστελλαντας εὐ ἐντεταλατο θάψαι ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτοῦ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτω.

- 31 Τὰ μὲν περὶ Ἰστιαῖον οὕτω ἔσχε, ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς δὲ Περσέων χειμερίσας περὶ Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἶψα εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Αἰσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρεβαροι ἐσαγήμενον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τότε τὸν τρόπον· ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀψάμενος τῆς χειρὸς ἐκ θαλάσσης τῆς βορρῆς ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσον διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἶρεον δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις.
- 32 τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐτὰ, πλὴν οἷα ἐσαγήμενον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἷα τ' ἦν. ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπελίσσαν τοῖσι Ἴωσι στρατιοπεδευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ θῆ ἐπεκράτησαν τῶν πολλῶν, παῖδάς τε τοὺς εὐεσθεατάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον καὶ ἐποίησαν ἀντὶ τοῦ εἶναι ἐνδύχαιας εὐνούχους καὶ παρθέτους τὰς καλλιστενούςας ἀνασπάστους περὶ βασιλέα· ταυτὰ τε δὴ ἐποίησαν καὶ τὰς πόλεις ἐνέπιμπρυσαν αὐτοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν, πρῶτον μὲν ὑπὸ Ἀνδῶν, οἷς δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων.

- 33 Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου αἶρεε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι Πέρσῃσι ὑποχέλαια ἦν γεγονότα καὶ ἡπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλει σὺν καὶ ἔνεσι, καὶ Πέρινθος καὶ τὰ τεῖχεα τὰ ἐπὶ Θρηίκης καὶ Σηλυβρίῃ καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν καὶ οἱ πέρηθε Καλχηδόνιοι οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἰχοντο ἀπολιπόντες

9, 8. vgl. 6, 114, 3. Eine Hs. μὲν σῶμα αὐτοῦ ἀνестаύρωσαν. — περιστελλαντας. zu 1, 98, 1. 2, 147, 2. Als Subject ist wohl τινὰς zu denken. Spr. 55, 2, 4. (6.) — μεγάλως in hohem Grade.

C. 31. ἔσχε. zu 1, 79, 2. — ὅπως, ὁπότε. zu 1, 11, 1. — ὡς ἐκάστην. zu 1, 114, 1. — διήκουσι ziehen sich aus einander, διεσπᾶν.

C. 32. οὐ ἐψεύσαντο hielten, erfüllten. So ψεύσθαι συμμαχίαν Thuk. 5, 83, 4. — ἐναντία. Sonst (bei Her.) ἀντία. zu 1, 80, 3. — ἀντὶ τοῦ für ἀντί Va. zu 1, 210, 2. — ἐνδύχαις noch 8, 105 u. bei Lucian. — καλλιστενούςας. zu 1, 196, 2. — ταυτὰ τε ἐποίησαν καὶ. zu 4, 181, 2. — τοῖσι nach αὐτοῖσι hat Bekker gestrichen. zu 2, 47, 1.

C. 33 § 1. τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι die zur Linken der Einfahrt gelegenen Striche. Spr. 48, 5, 2. — αὐτοῖσι im Ggs. zu der von Phönikiern gestellten und bemannten Flotte. — κατ' ἡπείρον, κατὰ γῆν, durch das Landheer. — αἶδε, weil πόλις vorschwebt. — τὰ ἐπὶ. Spr. 68, 36 (40), 2. — πέρηθε, πέραθεν. Di. 9, 4, 3. Für πέραν, weil eine Richtung

τὴν σφετέρην ἔσω ἐς τὸν Εὐξεινον πόντον, καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἰκισαν· οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλεχθείσας τράπονται ἐπὶ Προκόννησον καὶ Ἀρτάκην, πρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες ἐπλυνον αὐτὶς ἐς τὴν Χερσόνησον, ἔξαιρῇσόντες τὰς ἐπιλοιπούς τῶν πολλῶν, ὥσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέστυραν. ἐπὶ δὲ Κυζικον οὐδὲ ἐπλυσαν ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλεῖ, Οὐβάρει τῷ Μιγαβαζου ὁμολογῆσαντες, τῷ ἐν Λασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδῆς πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες.

Ἐνθαῦτα δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλιτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Σιτησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλιτιάδεω τοῦ Κυψέλου τῷ ὄντι· εἶχον δόλογοι Θρηῖκες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι ὧν οἱ δόλογοι πεισθέντες πολέμῳ ὑπ' Ἀψινθίων ἐς Δελφὸς ἐπεμψαν τοὺς βασιλεῖς περὶ τοῦ πολέμου χρησόμενους. ἡ δὲ Πυθίη σφί ἀνείλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον ὃς ἂν σφας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ δόλογοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦσαν· καὶ σφας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηναίω. ἐν δὲ τῇσι Ἀθῆναις 34 ἦσαν τῇσιν αὐτὰ εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἰδυνάστευε καὶ Μιλιτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγύνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἰαντος παιδός, γενομένου πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλιτιάδης κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροις τοῖσι ἰωιτοῦ, ὁρῶν τοὺς δολόγκους παριόντας ἐσθῆτα οὐκ ἐγχαρῆν ἔχοντας καὶ αἰχμὰς προσεβώσατο καὶ σφί προσελθοῦσι ἐπηγγέλματο καταγῶν καὶ ξείνια. οἱ δὲ, δεξάμενοι καὶ ξεινωθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἔξφαινον 35 πᾶν οἱ τὸ μαντήιον, ἐκφῆναντες δὲ ἔδοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλιτιάδεα δὲ ἀκούσαντα παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα

von K. fort vorschwebt. Spr. 41, 12, 13. (14.) — τὴν σφετέρην erg. χώραν. — ἔσω ἐς. zu 2, 149, 3. 4, 34.

§ 2. νείμαντες übergaben, ungew. so. — προσσχόντες für προσχόντες Schäfer. — ἀρχήν. zu 2, 95. 4, 25. — ἔτι. ἐπὶ. Dobree. — ὑπὸ βασιλεῖ. Spr. 68, 40. (44.)

C. 34. μέχρι τότε. gr. Spr. 66, 1, 4. — ἀνείλε ἐπάγεσθαι. zu 2, 52, 2. — ἐπὶ ξείνια. zu 4, 154, 2. — τὴν ἱρὴν ὁδόν, wohl eine Strasse die nach Delphoi führte. vgl. Strabon 9 p. 422, c. (We.) — σφας ὡς. gr. Spr. 54, 17, 7.

C. 35 § 1. ἐὼν οἰκίης. zu 1, 99. — τεθριπποτρόφου. Das Verbum 6, 125, 3, beides nur herodoteisch. — τὰ ἀνέκαθεν. zu 1, 170, 2. — αἰχμὰς. zu 1, 8, 1. — προσεβώσατο rief zu sich heran, nur bei Her. vgl. Di. 39 u. βοᾶω.

§ 2. μιν. zu σφας 1, 141, 2. — ἔπεισε ὁ λόγος, ungew. Verbindung. — ποιοίη. ποιῇ Dobree, ποιῇ Herm. de part. ἄν p. 90. Spr. 54, 7.

ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ καὶ βουλόμενον ἐκποδῶν εἶναι αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφούς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον εἰ ποῦν 36τὰ περ αὐτοῦ οἱ Δόλοχοι προσεδέοντο. κειλενούσης δὲ καὶ τῆς Π-
θίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναραιρηκῶς πρό-
πον τουτέων τεθρίππων, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βε-
λόμενον μετέχειν τοῦ στόλου ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόχοισι καὶ ἐν
τὴν χώραν· καὶ μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ ἂ
πρῶτον μὲν ἀπειτείχισε τὸν Ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ Καρδίας π-
λιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφείας οἱ Ἀψινθιοὶ δηλέεσθαι ἐσβα-
λόντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ οὗτοι σιῶδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα πῖ
Ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος ἔσω πᾶσα ἔστι
σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος.

37 Ἀποτειχίσας ὢν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης καὶ
τοὺς Ἀψινθίους τρόπον τοιούτον ὥσαίμενος τῶν λοιπῶν πρώτοις ἐπ-
λέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ λοχήσαντες αἰρήσαν-
τω γόρῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροῖσῳ τῷ Αὐθῶ ἐν γνώμῃ γηνοῦς
πυθόμενος ὢν ὁ Κροῖσος ταῦτα πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψ-
κηνοῖσι μετέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μή, σφέας πίτυος τρόπον ἀπαι-
εἰκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοις ὁ
θέλει τὸ ἔπος εἶναι τό σφι ἠπειλήσε ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐ-
τρίψειν, μόγις κοτὲ μαθῶν τῶν τις πρεσβυτέρων εἶπε τὸ ἔόν, ὅτι
τις μούνη δεινδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα βλαστὸν οὐδένα μετεῖαι αὐ-
πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δεισαντες ὢν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσ-
λύσαντες μετήκαν Μιλτιάδεα. οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκρήνθη
38μετὰ δὲ τελευτῇ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Σιγ-
σαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητροῦ. καὶ οἱ τελευτήσαντι
Χερσονήσεται θύουσι ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ

C. 36. καὶ τῆς Π., wie ihn selbst gelüstete. — ἀναραιρηκῶς. zu 1.
102. — πάντα τὸν β. zu 2, 135, 2. — δηλέεσθαι, dialektisch und poetisch
für κακοῦν. Di. 39 u. d. W. — οὗτοι dies. Spr. 61, 6. (7.) — τε καὶ
Di. 69, 70, 3. Sieben und dreissig Stadien nach Xen. Hell. 3, 2, 10, vierzig
nach Andern. (We.) — σταδίων. Spr. 47, 6, 3. (8, 2.)

C. 37 § 1. λοχήσαντες. zu 5, 121. — ἐν γνώμῃ, γνώμης. (Sch.)
Beliebt, meint Koraes, schwerlich richtig. Ein sonst nicht nachgewiesener
Ausdruck.

§ 2. ἐν τοῖσι λόγοις in den Besprechungen über den Sinn des
Ausdruckes. — τί für τό Stephanus. — θέλει. zu 2, 13, 3. — ἠπειλήσε für
ἔπ. Lh. — τῶν τις. gr. Spr. 47, 9, 20. — βλαστὸν οὐδένα. Parum vere
nach Gell. 8, 4. (Va.) vgl. Saumaise de homonymis hyles iatricae p. 81. —
μετεῖαι. zu 6, 29. — πανώλεθρος noch 6, 85, 2, eig. dichterisch. Ueber
den prædicativen Gebrauch Spr. u. Di. 57, 5, 4. Aehnlich πρόρριος 3, 10, 2.
Zugleich eine Anspielung auf den alten Namen der Stadt, Πιστοῦσα? —
Μιλτιάδεα. Di. 15, 7, 2.

C. 38. ὡς νόμος, θύειν. (Va.) Spr. 55, 4, 4. (11.) Xen. An. 1, 2, 15.

γυμνικὸν ἐπιστάσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἕντος πρὸς Λαμψακηνούς καὶ Σησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμότερου τῷ ἔργῳ. τελευτήσαντος δὲ καὶ Σησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, ἐνθαῦτα³⁹ Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Σησαγόρεω δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγματα ἐπὶ Χερσονήσου ἀποσιτέλλουσι τριήρει οἱ Πεισιστρατίδαι, οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐπολευν εὐ ὥς οὐ συνειδοίτες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον, τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῃ λόγῳ σημαίνω ὥς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσονήσον εἶχε κατ' οἴκους, τὸν ἀδελφὸν Σησαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμῶν. οἱ δὲ Χερσονησίται πυνθανόμενοι ταῦτα συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν, κοινῷ δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθησόμενοι ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσονήσον, πεντακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θρηίκων βασιλέος θυγατέρα Ἥγησιπύλην.

Οὕτως δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης νεωστὶ μὲν ἐληλύθει ἐς τὴν Χερ⁴⁰ σονήσον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτει τουτέων Σκύθας ἐκφύγει· Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης ἐφύγεε ἀπὸ Χερσονήσου, ἐς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν καὶ μιν οἱ Λόλογοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει πρότερον ἐγεγόνει τῶν τότε μιν κατεχόντων· τότε⁴¹ δὲ πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ πληρώσας τριήρεας κῆπτε χρημάτων τῶν παρόντων ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρμηθὴ ἐκ Καρδίας πόλιος, ἐπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου παρα-

ἐκίλευσε τοὺς Ἕλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς ἐς μάχην, οὕτω ταχθῆναι. — ἐγγίνεται gestattet wird. zu 1, 132, 1. — κατέλαβε betraf es. zu 3, 65, 1. — ὑποθερμότερου etwas zu hitzig. „Aehnlich das ὑπο- wie in ὑπομαργότερος 3, 29, 1.“ (We.)

C. 39. τοιῷδε, τοιοῦτω. zu 1, 164, 1. — ἐπὶ nach- hin. Spr. 63, 36 (40), 3. — δῆθεν anscheinend. zu 1, 59, 3. — ἄλλῃ 6, 103, 2. (We.) — εἶχε hielt sich. Di. 52, 2, 3. — ἐπιτιμῶν nachehrend, wäre eine nicht erweisliche Bedeutung; Plut. Art. 14 liest man jetzt ἐπιμῆσε. Hier wollte Koen ἐπὶ τιμῶν. — πυνθανόμενοι. gr. Spr. u. Di. 56, 9, 2. (1.) — κοινῷ στόλῳ. zu 5, 63, 1. — βόσκων, in der attischen Prosa eben nicht von Menschen. Kr. zu Thuk. 7, 48, 5.

C. 40. δέ. δῆ. — ὁ Κίμωνος M. gr. Spr. 47, 5, 3. vgl. 2, 44, 3, 3, 74, 2, 75, 2. — τῶν κατεχόντων πρ. als die Dinge die ihn betrafen hatten, als Pl. zu καταλαμβάνειν. vgl. unten und 1, 65, 1. — τουτέων nach diesen Ereignissen. vgl. zu 6, 46. — συνεστράφησαν vereinigten sich; vielleicht nach Her. Weise συνεστράφησαν. (Va.)

C. 41 § 1. τότε τε —. Dies schliesst sich enge an C. 33 an. (Bä.) —

μειβετό τε τὴν Χερσόνησον καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῆσι νη-
σι. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῆσι τέσσερσι τῶν νεῶν καταφεύγει
ἐς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοί-
νικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδew παίδων ὁ πρεσβύ-
τατος ἄρχων Μητιλοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρήικος ἐὼν θνη-
τὸς ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοίνικες καὶ πυ-
θόμενοι ὡς εἶη Μιλτιάδew παῖς ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκί-
μες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι, ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπ-
δέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι πελθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκυ-
θαὶ προσεδέοντο λύσαντας τὴν σχεδίην ἀποπλέειν ἐς τὴν ἐνωτῶν. Λα-
ρεῖος δέ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητιλοχον τὸν Μιλτιάδew ἀνήγαγον, ἐποίησε
κακὸν μὲν οὐδὲν Μητιλοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ
κτῆσιν ἔδωκε καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο τὰ ἐς
42 Πέρσας κεκοσμέεται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς
Ἀθήνας.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ πλέον ἐγένετο
τουτέων ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι
Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος με-
ταπεμφύμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολλῶν συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς
Ἴωνας ἠνάγκασε ποιεῖσθαι, ἵνα δωσίδικοι εἴεν καὶ μὴ ἀλλήλους φέ-
ροιν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιεῖν καὶ τὰς χώρας σφίην
μετρήσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τρηχόντα
στάδια, κατὰ δὴ τούτους μετρήσας φόρους ἔταξε ἐκάστοισι, οἳ κατὰ
χώρην διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ
ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνηος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ
43 τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφὶ ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. ἅμα δὲ τῷ
ἔαρι τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος Μαρδόχους

παραμείβετο. zu 1, 72, 2. — σὺν τῆσι. zu 1, 18, 1. — κατεῖλον von einem
Schiffe wäre neu: vielleicht schrieb Her. κατήγον. (Va.) Kr. zu Xen. An. 5,
1, 11. Oder εἶλον καταδιώκοντες?

§ 2. χάριτα, χάριν. Di. 17, 2, 2. — κελεύων ist vielleicht ein Glos-
sem. Ueber die Sache 4, 137. — ἐς Π. ἐκεκοσμέεται unter die P.
aufgenommen werden. (Valla.) Aehnlich 3, 91, 1. (Va.) Unattisch. zu
1, 59, 4.

C. 42 § 1. ἐπὶ für ἐν eine Hs. wie 9, 41; ähnlich 2, 171. 5, 51, 2.
120. Vielleicht ist auch 9, 107, 2 u. 121 ἐπὶ für ἐν zu lesen. (Sch.) — νε-
ϊκος Kampf, wie bei Homer so auch bei Her. öfter. (We.) Das Wort ist
überhaupt mehr poetisch. — φέρον. zu 3, 133. — σφίσι αὐτοῖσι, ἀλλήλους.
gr. Spr. 51, 2, 16. vgl. 6, 12, 2. — δωσίδικοι oder δωσίδικοι, wie andre
Hsn. haben, findet sich wohl erst wieder bei Polybios.

§ 2. τοὺς wie. gr. Spr. 46, 13. — τὰ τρηχόντα je dreissig. gr. Spr. 50,
2, 10. — κατὰ δὴ τούτους, epanaleptisch, wie besonders bei Her. oft. — κατὰ
χώρην bei dem Ansätze. — ἔχοντες. Di. 52, 2, 3. Ueber die Sache Kr. hist.
phil. Stud. I S. 91 ff. — εἰρηναῖα friedliche Maassregeln. vgl. 6, 57, 1.
Das Wort noch 2, 68, 3, selten bei Attikern. Kr. zu Thuk. 1, 29, 3.

C. 43 § 1. καταλελυμένων erg. τῆς στρατηγίας, nachdem sie ihrer

ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος πολλὸν δὲ ναυτικόν, ἡλικίην τε νέος ἔων καὶ νεωστὶ γεγαμηκώς βασιλεὺς Λαρίου θυγατέρα Ἀρτοζώστην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος ἐπέτε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπὶ νηὶ ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσί, ἵστρον δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπύκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶνμα ἔρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων Περσέων τοῖσι ἐπὶ Ὀϊάνεια γνώμην ἀποδέξασθαι ὥς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦτα δὲ ποιήσας ἡπίεγειο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον.

Ὡς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης, ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. αὗται μὲν ὧν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου· ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχοντες ἅσας ἂν πλείστας δύναιντο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πολλῶν, τοῦτο μὲν [δὴ] τῇσι νηυσὶ Θασίους οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους καταστρέφοντο, τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους προσεκτέσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ἦν ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην ὑπὸ τὴν ἡπείρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου, ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεύμενοι τὸν Ἀθῶν περιέβαλλον. ἐπιπесὼν δὲ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος μέγας τε καὶ ἄπορος κάρτα τρηχέως περίεπε πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἀθῶν. λέγεται γὰρ κατὰ τριηκοσίας μὲν

Befehlsherrschaft entbunden waren. zu 1, 104. — ναυτικόν zur Bemannung von Schiffen geeignet. (Cas.)

§ 2. ἐνθαῦτα μ. θ. ἔρέω für ἐνθαῦτα ἐγένετο ὅπερ μ. θ. ἔρέω. vgl. Kr. zu Xen. An. 3, 3, 13. — ἀποδεκομένοισι Annehmenden, Gläubenden. Ueber die Sache Kr. Leben des Thuk. S. 23. — καταπαύσας, τῆς τυραννίδος erg. ἀρχῆς. (Va.) — κατίστα. κατίστη Br. vgl. ἀνίστη 1, 196, 2. ἐνίστη 2, 102, 2; dagegen 2, 106, 1. 6, 61, 3. — χρῆμα Masse. zu 3, 109, 2. — Ὀϊάνεια 3, 80.

C. 44 § 1. ὅσας ἂν πλείστας θ. so viele sie irgend könnten. gr. Spr. 49, 10, 4. — δύναινται für δύναιντο einige Hsn. Doch vertheidigt Herm. de part. ἂν p. 151 den Optativ. — ἀνταειραμένους zur Gegenwehr erhebend. Her. öfter, auch bei Attikern. Kr. zu Thuk. 3, 82, 1. — δὴ scheint unstatthaft, eingefälscht von Jemand der hier den Anfang eines neuen Perioden annahm. — ἐντός. ἐκτός? Jedenfalls sind wohl die in dem Striche vom Hellespont bis nach Makedonien gelegenen Völkerschaften gemeint.

§ 2. περιέβαλον, περιέπλεον, nach der Analogie von διαβάλλειν etc. (Sch.) Spr. 52, 2, 7. Selten so, noch Thuk. 3, 95, 1. — ἄπορος, πρὸς ὃν οὐδένα πόρον εἶρειν ἔστι. (Va.) Vgl. Harpokr. u. ἀπορώματος. (Bä.) λάβρος? vgl. jedoch zu 4, 83. — τρηχέως περίεπε. zu 1, 73, 2. — πλήθει πολ-

τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέειν οὐκ ἐπιαιέατο καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ῥίγει. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτως
 45 ἔπρησσε, Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίᾳ νυκτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφρων πολλοὺς φρονέουσας ἐν Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίζουσι. οὐ μὲν οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπαντῆσαι ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος πρὶν ἢ σφεας ὑποχειρίλους ἐποιέσατο. τουτούς μέντοι καταστρεψάμενος ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὅπισθε, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπτάσας πρὸς τοὺς Βρύγους καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ τὸν Ἄθων. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχυρῶς ἀγωνισάμενος ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.

46 Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τουτέων ὁ Δαρεῖος πρῶτα μὲν Θασίους διαβλήθοντας ὑπὸ τῶν ἀστυγεϊτόνων ὡς ἀπόστασιν μηχανώατο, πέμψας ἄγγελον ἐκέλευε σφεας τὸ τεῖχος περιαιρέειν καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἱ αὖ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες καὶ προσόδων ἐουσέων μεγάλων ἐχρέοντο τοῖσι χρήμασι νέας τε ναυπηγέμενοι μακρὰς καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι· ἡ δὲ πρόσδοδος σφί ἐγένετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετὰλλων. ἐκ μὲν γε τῶν ἐκ Σκαπτῆς ὕλης τῶν χρυσέων μετὰλλων τὸ ἐπὶ πᾶσι ὀγδῶκοντα τάλαντα προσήιε, ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ ἐλάσσων μὲν τουτέων, συχνὰ δὲ οὕτω ὥστε τὸ ἐπὶ πᾶν Θασίῳσι τοῦσι καρπῶν ἀτελέσι προσήιε ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετὰλλων ἕτερος ἐκάστην
 47 διηκόσια τάλαντα, ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσήλθε, τριηκόσια. εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα καὶ μακρῷ ἦν αὐτέων θωυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ Θάσου κίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τὸ οὖνομα ἔσχε. τὰ δὲ μέ-

λάς. zu 3, 107. — ὥστε, ἅτε. zu 1, 8, 1. — ἀρασσόμενοι. zu 2, 62, 2. — οὕτως ἔπρησσε hatte dies Schicksal. zu 3, 26, 1. 4, 77.

C. 45. μέντοι für μέντοι einige Hsn. Di. 69, 44, 1. — δουλοσύνην, δουλείαν. zu 1, 95, 2. — πρὸς Π. von Seiten der. Eben so 1, 159, 1. 3, 19, 7, 154, 2. (St.) — οὐ πρότερον — πρὶν ἢ. Di. 54, 17, 9. — μεγάλως. zu 1, 16. — ἀπαλλάχθη entkam, so weit es nicht vernichtet war. (Sch.)

C. 46. τουτέων nach diesen Vorgängen. vgl. zu 1, 91, 2 E. 6, 40. — μηχανώατο für μηχανοίατο Bekker. — οἱ αὖ, ἅτε. zu 1, 61, 1. — πολιορκηθέντες καὶ πρ. ἐουσέων. Spr. 59, 2. (56, 14, 2.) — τῆς ἡπείρου, τῶν ἐν τῇ καταντιπέρας Θράκῃ ἐμπορίων Thuk. 1, 100, 1. — τῶν ἐκ für τῶν ἐν, veranlasst durch προσήιε. Spr. 59, 7, 7. (8, 14.) Ueber das zweite τῶν gr. Spr. 59, 9, 1. — τὸ ἐπὶ πᾶν im Allgemeinen. zu 2, 68, 3. 4, 68, 1. — προσήιε kamen ein. zu 1, 192, 2. — καρπῶν ἀτελέσι steuerfrei rückichtlich des Ertrages der Ernten. (Abresch.) Eine sonst gew. Art von Besteuerung. Kr. z. Arr. An. 1, 16, 5.

ταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα ἐστὶ τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου καὶ Κοινύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρίκης, οὗρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητῇ. τοῦτο μὲν νῦν ἐστὶ τοιοῦτο, οἱ δὲ Θάσιοι 48 τῷ βασιλεὶ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἀβδηρα.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπειριῶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὃ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἐνωτῷ ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας ἄλλους ἄλλη τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε, ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ξωτοῦ δασμοφόρους πόλεις τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιεῖσθαι. οὗτοι τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα καὶ τοῖσι ἤκουσι ἐς τὴν 49 Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἡπειρωτῶν ἔδσαν τὰ προῖσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικολατο αἰτήσοντες. οἱ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα ἰθὺς Ἀθηναῖοι ἐπεκείατο, δοχέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινῆτας δεδωκέναι, ὥς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται. καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτῶντές τε ἐς τὴν Σπάρτην κατηγοροῦν τῶν Αἰγινητῶν τὰ πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα. πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην Κλεομένης 50 Ἀναξανδρίδῳ, βασιλεὺς ἑὼν Σπαρτιητῶν, διέβη ἐς Αἰγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητῶν τοὺς αἰτιωτάτους. ὥς δὲ ἐπειρῶτο συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητῶν, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα, ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητῶν. ἄνευ γάρ μιν Σπαρτιητῶν τοῦ κοινοῦ ποιεῖν ταῦτα, ὅπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι. ἅμα γὰρ ἂν μιν τῷ ἐτέρῳ βασιλεὶ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημοκρίτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαννόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης

C. 47. ἐπὶ τοῦ. zu 1, 14, 3. — νῦν als ob ἔχει folgen sollte. — τῆς Θάσου hängt ab von Αἰνύρων καὶ Κοινύρων. Spr. 47, 3, 2. (5, 8.) — ἀντίον. Di. 47, 29, 2. — ἀνεστραμμένον aufgewühlt durch den Bergbau. (Sch.)

C. 48. βασιλεῖ, der Da., weil das Folgende den Begriff des Gehorchens enthält. — ἄλλῃ. zu 1, 1, 1. — πλοῖα vorzugsweise von Lastschiffen, im Ggs. der (μακραὶ) νῆες Kriegsschiffe. Kr. zum Thuk. 6, 30, 1.

C. 49. προῖσχοντο. zu 1, 3. — πάντες νησιῶται ohne οἱ wie πάντες Ἕλληνες. gr. Spr. 50, 11, 9. Erg. ἔδσαν. — διδοῦσι, διδῶσα. Di. 36, 1, 3. — ἐπὶ σφίσι ἔχοντας gegen sie feindlich gesinnt. Doch ist eine ähnliche Stelle nicht nachgewiesen. Ich vermuthete ἔχοντα gegen sie Zielendes. Aehnlich ἔχοντα ἐς πρὸς. zu 1, 65, 3.

C. 50. ἀντίξοοι, ἐναντίοι. zu 1, 174, 2. — χαίροντα. Spr. 67, 4, 2. — ἄνευ ohne Geheiss. Kr. zum Thuk. 1, 91, 4. — ἀναγνωσθέντα, πεσθέντα. zu 1, 68, 4. — γὰρ denn sonst. zu 1, 124, 1. — ἂν συλλαμβάνειν = συνελαμβάνον ἂν. Spr. 54, 6, 4. (6.) Das Präsens, um ein

εἶρετο τὸν Κριὸν ὃ τι οἱ εἴη τὸ οὐνομα· ὃ δὲ οἱ τὸ ἐὼν ἔφρασε. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη· “ἤδη νῦν καταχαλκοῦ, ὦ Κριέ, τὰ κέρα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.”

- 51 Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρτος ὁ Ἀριστῶνος διέβαλλε τὸν Κλεομένηα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιατῶν, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεεστέρης, κατ’ ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρας (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνاسι), κατὰ πρεσβυγενεὴν δὲ κως τετίμηται
- 52 μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένης. Λακεδαιμόνιοι γάρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστοδήμον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου βασιλεύοντα ἀγαγεῖν σφέας εἰς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτεταται, ἀλλ’ οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας· μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὐνομα εἶναι Ἀργεῖην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Ἀντισίωνος τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερσάνδρου τοῦ Πολυνείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα, ἐπιδύοντα δὲ τὸν Ἀριστοδήμον τὰ τέκνα νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἰόντας βουλευσάαι κατὰ νόμον βασιλεῖα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι. οὐκ ὦν δὴ σφεας ἔχειν ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἰόντων· οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτῶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρια [λέγειν ταῦτα], βουλομένην δὲ εἰ κως ἀμφοτέρω γενοίετο βασιλεῖς. τοὺς ὦν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν, ἀπορόντας δὲ πέμπειν εἰς Δελφούς ἐπειρησομένους ὃ τι χρῆσονται πρὸς τὸ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρω τὰ παιδία ἡγή-

eixe mit anzudeuten. — τὸ οὐνομα. Di. 48, 3, 3. — Κριέ Bock. — συμφείρεσθαι zusammen treffen. Nicht leicht so bei Attikern (für προσφέρεισθαι). Nicht ganz ähnlich Plat. Krat. 419, d: εὖ τοῖς πράγμασι τὴν ψυχὴν συμφείρεσθαι. Antiph. 5, 42: τοῖς λόγοις συνεφέρετο ὡς ἀληθεῖσιν οὖσιν.

C. 51. πρεσβυγενεῖαν Erstgeburt des Eurysthenes. Das Wort haben erst Spätere wieder. — τετίμηται, ein Satz einem Casus angefügt. vgl. zu 1, 14, 1.

C. 52 § 1.: τοῦ. zu 1, 7, 1. — δίδυμα Zwillingsskinder. gr. Spr. 43, 4, 15. vgl. 6, 69, 4. 71. — ἐπιδύοντα τὰ τ. belebt habend die Geburt der K. Kr. zu Xen. An. 3, 1, 18.

§ 2. ἰόντας. ἄρχοντας? — βουλευσάαι hätten darauf gedacht. Bei Attikern üblich ist mit dem Inf. wohl nur das Medium, vielleicht auch bei Her., wenn man 6, 61, 1 βουλευέτω für βούλετω τόν giebt und 3, 84, 2 ändert. — ὦν δὴ. zu 1, 11, 8. — σφεας. zu 1, 4, 1. — ὥστε, ἄτε. — ὁμοίων καὶ ἴσων. zu 1, 92, 2. Die gewöhnlichere Folge wäre ἴσων καὶ ὁμοίων. Lobeck Prolegg. p. 61 f. — ἢ καί oder auch schon (Lg.) — πρὸ τοῦτον. zu 1, 52, 5. — οὐδὲ αὐτὴν, καὶ αὐτὴν σὺ, zu διαγινώσκειν gehörig. gr. Spr. 51, 6, 6. — καὶ τὸ κάρια, καὶ πάντ. zu 1, 71, 1. — λέγειν wird doch von εἰδυῖαν abhängen müssen: wissend, im Stande, dies zu sagen. Indess ist λέγειν ταῦτα vielleicht ein Glossem. — βουλομένην. ἀρεῖται oder etwas Aehnliches würd' ich erwarten; läugnend, um zu versuchen ob (nicht). gr. Spr. 65, 1, 10. Βούλεσθαι εἰ κως konnte ein Grieche nicht füglich sagen. Oder schrieb Her. λέγειν δ' οὐ τι βουλομένην, εἰ? — ὃ τι χρῆσονται was sie machen sollten. gr. Spr. 46, 5, 9.

σασθαι βασιλέας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὲ Πυ-
θίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι οὐδὲν
ἔσσαν ὅπως ἐξευρῶσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα
Μεσσήνιον τῷ οὐνομα εἶναι Πανίην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πα-
νίην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον
τῶν παιδίων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἦν μὲν κατὰ ταῦτα φαί-
νηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ δίζηται καὶ θέ-
λουσι ἐξευρεῖν, ἦν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκεῖνη ἐναλλάξ ποιεῦσα, δηλὰ
σφι ἔσσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνη πλέον οὐδὲν οἶδε, ἐπ' ἄλλην τέ σφεας
τράπεσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κατὰ τὰς τοῦ Μεσ-
σήλου ὑποθήκας φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων
λαβεῖν κατὰ ταῦτα τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι,
οὐκ εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παιδίον τὸ τι-
μώμενον πρὸς τῆς γειναμένης ὡς ἔδον πρότερον τρέφειν ἐν τῷ δημο-
σίῳ· καὶ οἱ οὐνομα τεθῆναι Εὐρυσθέnea, τῷ δὲ νεωτέρῳ Προκλέα.
τούτους ἀνδρωθέντας αὐτοὺς τε ἀδελφεοὺς ἔοντας λέγουσι διαφόρους
εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆς ἁλλήλοισι καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γε-
νομένους ὡσαύτως διατελλέειν.

Ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μῦθοι Ἑλλήνων, τάδε δὲ 53
κατὰ ταῦτα λεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων ἐγὼ γράφω· τούτους γὰρ δὴ τοὺς
Λωριέων βασιλέας μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης, τοῦ Θεοῦ ἀπείον-
τος, καταλεγόμενους ὁρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς
εἰσὶ Ἕλληνας· ἦδη γὰρ τινικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα
δὲ μέχρι Περσέος τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι
οὐκ ἔπεισι ἐπωνυμίῃ Περσέι οὐδεμίᾳ πατρὸς Θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλῆς
Ἀμφιτρύων. ἦδη ὦν ὁρθῶς λόγῳ χρεωμένῳ μέχρι τοῦ Περσέος ὁρ-
θῶς εἰρήκεται μοι· ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς
ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων φαινοίετο ἂν ἔόντες οἱ τῶν Λωριέων ἦγε-

§ 3. ὑποθέσθαι habe einen Vorschlag gemacht. Spr. 52, 1, 2.
— τοὺς δὲ. zu 5, 1, 1. — δίζηται, ζητῶσιν. Di. 39 u. d. W. — καὶ
ἐπεὶ αὖτε auch sie, also unsicher wie die Lakedämonier. gr. Spr. 51, 7, 12.
— δηλὰ. zu 1, 4, 1.

§ 4. πρὸς. Di. 52, 3, 2. — ἐν τῷ δημοσίῳ im Staatsgebäude.
(Gr.) Substantivirtes Neutrum, ohne Ergänzung eines Substantivs. — διατε-
λλέειν, διαφόρους ὄντας. gr. Spr. 56, 16.

C. 53 § 1. κατὰ ταῦτα übereinstimmend. vgl. 1, 1, 2. — ἀπεί-
οντος nicht mitgerechnet. (We.) — καταλεγόμενους der Geschlechts-
folge nach aufgeführt. — Ἕλληνας. Eine harte Anakoluthie. Es fehlt ein
Verbum von dem βασιλέας abhänge. Es ist angefangen als sollte folgen: ἀπὸ
Δανάης Αἰγυπτίους ἀποκαίνω, von welcher Fügung nach den Zwischensätzen
abgewichen ist. — ἐτέλεον gehörten. zu 3, 34, 2. — οὐκ ἀνέκαθεν ἐν
ἔλαβον bin nicht weiter zurückgegangen in der Genealogie. Ueber ἐν
zu 5, 9, 1. — Ἀμφιτρύων. Ἀμφιτρύωνος würde man erwarten; jenes ist ge-
wählt, weil man auch ὁ Ἀμφιτρύων τὸ ὄνομα sagt, was freilich hier nicht ganz
passend wäre. Spr. 50, 6, 2. (7, 5.) — ὁρθῶς λόγῳ. zu 5, 41, 88. — αἰεὶ.

μόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενεές. ταῦτα μὲν νυν κατὰ Ἕλληνας λέγουσι γεγενεήλογηται, ὥς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσῆς, ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκημότητα Περσέι οὐδέν, τούτους δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἕλληνας λέγουσι, Αἰγυπτίους.

- 55 Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τουτέων εἰρήσθω· ὃ τι δέ, ἔόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὃ τι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Λωριέων βασιληίας, ἀλλοιοῖσι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται, ἐύσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τουτέων μνήμην ποιήσομαι. γέρεά [τε] δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῇται δεδώκασι, ἱροσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαιμόνος καὶ Διὸς οὐρανίου, καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται χώραν, τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακωλυτήν, εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγῃ ἐνέχεσθαι· στρατευομένων δὲ πρώτους εἶναι τοὺς βασιλεῖς, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς φυλάσσειν αὐτούς· προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξοδίῃσι ὁκόσοισι ἂν ἐθέλωσι, τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ
- 57 τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια, τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ τάδε σφι δέδοται· ἣν θυσίην τις δημοτελῇ ποιήηται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλεῖς καὶ ἀπὸ τουτέων πρώτοι ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρω τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοιςι δα-

gr. Spr. 50, 8, 9. — ἰθαγενεές echte. vgl. zu 2, 17, 3. — κατὰ für κατὰ Struve.

C. 54. ὁ Περσέων λόγος. vgl. 7, 61, 2. 150, 1. Apollod. 3, 4, 5. (Bä.) — οὐδέν ὁμολογέοντας nichts gemein habend. (Sch.) — δέ, das zweite, ist eine Erneuerung des ersten, wie sonst nach ὅς. zu 2, 26. — εἶναι hängt von λέγεται ab. (Bä.)

C. 55. ὃ τι δέ wesshalb, zu 3, 27. 78, 3. — καὶ ὃ τι ἀποδεξάμενοι für welche Thaten, Leistungen. Spr. 51, 15, 3. (17, 4.) Bei Her. häufig ist ἔργον ἀποδείκνυσθαι u. ä.; selten so bei Attikern. — γάρ. zu 1, 8, 1. — κατελάβοντο befasst haben, ungew. so.

C. 56. γέρεα. Di. 18, 8, 2. — τε. andre Hsn. δέ. — ἱροσύνας für ἱεροσύνας Bekker. zu 3, 142, 3. — καὶ — γε und sogar. Kr. zu Xen. An. 3, 2, 24. — ἐκφέρειν anzufangen, thatsächlich; nicht: anzukündigen, was Sache der Regierung war. vgl. Müller Dor. II S. 104. Es hängt gleichfalls von ἰδεδῶκασι ab, wie νέμεσθαι, 3, 160. Eben so die folg. Infinitive. — διακωλυτής ist ziemlich selten, auch das Simplex. Kr. zum Thuk. 8, 50, 1. — εἰ δὲ μή widrigenfalls. Spr. 65, 5, 8. (12.) — αὐτόν kann verdächtig scheinen, weil der wenig betonte Begriff an einer sehr betonten Stelle steht. Doch mochte die Pause bei μή kaum bemerkbar sein. — ἐν τῷ ἄγῃ in Bann und Acht. (Lg.) — ἑκατόν. Sonst werden dreihundert erwähnt. Vielleicht waren die Hundert eine aus diesen erlesene Schaar. (We.) — στρατιῆς. στρατιῆς Reiske. Allein die Formel ἐπὶ στρατιᾶς ist gesichert. Kr. zu Arr. An. 1, 1, 2 grosse Ausg. Ueber das ähnliche ἐπὶ στρατοπέδῳ Kr. zu Xen. An. 6, 3, 4. — χρᾶσθαι, zu Opfern. — ἐξοδία für ἐξοδος findet sich erst bei Pol. wieder.

C. 57 § 1. ἐμπολέμια ein seltenes Wort. — δημοτελῇ. δημοτελία Br. Di. 18, 1, 1. von Staats wegen. zu Thuk. 2, 15, 3. — ἵζειν, wie

τυμόνεσι· καὶ σπονδαρχίας εἶναι τουτέων καὶ τῶν τυθέντων τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας καὶ ἐβδόμας ἱσταμένον τοῦ μηνὸς δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλειον ἑκατέρῃ ἐς Ἀπόλλωνος καὶ μέδιμνον ἀλφειῶν καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικὴν, καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἑξαιρέτους· καὶ προξένους ἀποδεικνύναι τοῦτοισι² προσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀσπιῶν καὶ Πυθίους αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύθιοι εἰσι θεοπρόποι ἐς Ἀελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια· μὴ ἐλθούσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφειῶν τε δύο χοίνικας ἑκατέρῃ καὶ οἴνου κοτύλην, παρεούσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι· τῶντο δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέντις ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ μανθίας τὰς γινομένας τούτους φυλάσσειν, συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους· δικάζειν δὲ μόνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μούνα,³ πατρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἣν μὴ περ ὁ πατήρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ, καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι· καὶ ἣν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι· καὶ παρίζειν βουλευούσι τοῖσι γέρονσι, ξοῦσι θυῶν δέουσι τριήκοντα· ἣν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ τὴν ἐνωτιῶν.

Ταῦτα μὲν ζῶουσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν⁵⁸ Σπαρτιητέων, ἀποθανούσι δὲ τὰδε. ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονὸς κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν, κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναικες περιουσίας λέβητα κροτεύουσι. ἐπεὶ ἂν ὧν τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἑλευθέρους δύο καταμιαίνεσθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο ζημίαι μεγάλας ἐπικέυται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοις κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὡνιὸς καὶ

die folg. Infinitive, von δέδοται abhängig. — πρῶτον ἄρχεσθαι. zu 1, 2, 1. — διπλήσια. Xen. St. d. L. 13, 4: διμοιρίαι ἐπὶ τῷ δεῖπνῳ ἐτίμησεν, οὐχ ἵνα διπλάσια καταγάγοιεν ἀλλ' ἵνα καὶ ἀπὸ τοῦδε τιμῆσαι ἔχοιεν εἴ τινα βούλοιντο. (Va.) — δαιτυμόνεσι. In dem homerischen Worte (zu 1, 73, 3) wäre es bedenklich δαιτύμοσι zu geben. Di. 17, 4, 7. — σπονδαρχία scheint sonst nicht vorzukommen. — ἀνὰ. Di. 68, 4, 6. — τέλειον. zu 1, 183, 1. — ἐς Ἀπόλλωνος für, zum Opfern im Tempel des, A. zu 5, 51, 1.

§ 2. προσκεῖσθαι. zu 1, 118. Der Inf. hängt noch von δέδοται ab. — τὰ δημόσια auf öffentliche Kosten. — τοῦτο τιμᾶσθαι, wie πᾶν τὰ ἄλλα. zu 5, 67, 3. vgl. 5, 20, 2.

§ 3. πατρούχου, τῆς ὀρφανῆς καὶ ἐπικλήρου ἢ προσήκει τὰ τοῦ πατρὸς ἔχειν. Tim. p. 208 u. dort Ruhnken. — ἰκνέεται, προσήκει. zu 2, 36, 1. Es galten dabei verwandtschaftliche Ansprüche. — ἣν μὴ περ gew. ἣν περ μὴ. Di. 69, 67, 1. — θετόν adoptiv. — γέρονσι Mitgliedern des Senates der γερουσία. — τιθεμένους, jedes Mal einer für beide Könige, meint We.

C. 58 § 1. ζῶουσι für ζῶσι Bekker. — δίδοσθαι ἐκ findet sich vereinzelt auch bei Attikern. Kr. zu Xen. An. 1, 1, 6. — λέβητα. Spr. 44, 1, 2. (7.) — καταμιαίνεσθαι squalere, ungewiss ob bloss durch Trauerkleidung oder durch Beschmutzung mit Staub.

τοῖσι βαρβάροις τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεονεες τῶν τῷ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἔπειαν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαιμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναγκαστοὺς εἰς τὸ κῆδος εἶναι. τουτέων ὧν καὶ τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἔπειαν συλλεχθέουσι εἰς τὸν πόλεμον πολλὰι χιλιάδες, σύμμιγα τῆσι γυναιξὶ κόπτονται τε προθύμως καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλείῳ, φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες ἐν κλίνῃ εὐ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἔπειαν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἴσταται σφι οὐδ' ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.

59 Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἔπειαν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέως ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ εἰσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὥφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προοφειλόμενον γόρον μετεῖι τῆσι πᾶσι πάσῃσι.

60 Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοις Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρῴας τέχνας, καὶ αὐλητῆς τε αὐλητικῶ γίνεται καὶ μάγειρος μαγείρου καὶ κῆρυξ κήρυκος· οὐδὲ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιτιθέμενοι ἄλλοι σφέας παρακληθούσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι.

61 Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται, τότε δὲ τὸν Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον ὁ Δημάργιος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος ὥς φθόνῳ καὶ ἄγῃ χρεώ-

§ 2. ἐκ πάσης Λακ. aus allen lakonischen Städten. (Va.) vgl. 7, 234, 2. (Sch.) — χωρὶς noch ausser. (Va.) — ἀριθμῷ in einer bestimmten Zahl. (Va.) — τῶν περιοίκων erg. πνός. Spr. 47, 15, 5. vgl. 3, 102, 1 u. Arr. An. 3, 29, 4. — σύμμιγα gemischt, kommt sonst wohl nicht vor. — κόπτονται. τὰ μέτωπα fügen fast alle Hsn. zu. — ἀπλείῳ zu 1, 14, 1. — ἀπογενόμενον. zu 2, 85. — τούτῳ δέ. zu 2, 26. — κλίνῃ εὐ ἐστρωμένῃ. vgl. zu Thuk. 2, 84, 2. — ἀγορὴ Volksversammlung, wie 6, 11, 1. (Sch.) vgl. Kr. zu Xen. An. 5, 7, 8. — ἴσταται, γίνεται wäre der gew. Ausdruck. Es ist aber wohl οὐ καίσταται zu lesen. vgl. Thuk. 1, 31, 3. 3, 36, 5. — ἀρχαιρεσίῃ Sitzung zur Wahl von Beamten. Andre erklären: gewählte Obrigkeit.

C. 59. συμφέρονται τόδε stimmen darin überein. zu 1, 173, 3. — ἐνίστηται antritt. zu 1, 120, 4. — εἰσιὼν, τὴν ἀρχήν, τὴν βασιλείαν. (Va.) vgl. die Lex. — ὅστις. Spr. 51, 12. (13, 1.) — δημοσίῳ Fiscus.

C. 60. αὐλητικῶ erg. υἱός. Genauer Kr. zu Xen. An. 1, 1, 1. — οὐδὲ für οὐ Kr. — λαμπροφωνία findet sich erst wieder bei Spätern. — ἐπιτιθέμενοι sich auf das Geschäft legend. zu 1, 96, 1. — σφέας, Söhne von Herolden. Ab lehnt diese Kasteneintheilung der Lakedämonier Manso Sparta 1, 1 S. 84.

C. 61 § 1. προσεργαζόμενον für προσεργ. Eltz. vgl. 2, 158, 2. — οὐκ

μενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ' Αἰγίνης ἐβούλενε τὸν Δημάρετον παῦσαι τῆς βασιλείης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ γήμαντι γυναικας δύο παῖδες οὐκ ἐγένοντο. — καὶ οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτου εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναικί. ὥδε δὲ γαμέει. ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιτῶν ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τοῦτω τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστη μακροῦ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν, καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γάρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην ἢ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιουμένους, ταῦτα ἔκαστα μαθοῦσα ἐπιφράζεται τοιάδε. ἐφόρει αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης³ ἱρόν· τὸ δ' ἔστι ἐν τῇ Θεράπνῃ καλυμένη, ὑπερθε τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ· ὅπως δὲ ἐνάεικε ἡ τροφός, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴσῃ καὶ ἔλίσσεται τὴν θεὸν ἀπαλλάττει τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναικί λέγεται ἐπιφανῆναι, ἐπιφανεῖσαν δὲ ἐπειρεσθαι μιν ὅ τι φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ, καὶ τὴν φράσαι ὡς παιδίον φορεῖ, τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι, τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρησθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἐωντῇ κελεύειν ἐπιδείξαι. ὀρώσαν δὲ τὴν γυναικί περὶ πολλοῦ ποιουμένην⁴ ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν εἶπαι ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσέειν τὸ εἶδος. γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἄλγιος ὁ Ἀλκείδεω, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος. τὸν δὲ Ἀρίστωνι ἐκνίξε ἄρα τῆς⁶² γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε. αὐτὸς τε τῷ ἑταίρῳ,

οἶτω ὡς. zu 3, 47, 1. — ἄγη für ἄτη Va. ἄγει zwei Hsn., hier wohl: Missgunst; ein seltenes, sonst dichterisches Wort. — ἐβούλενε τόν. ἐβουλεύετο Kr. zu 6, 52, 2. — ἐπίβασιν Angriffsmittel. — καὶ οὐ γάρ. zu 1, 24, 2. — συνεγινώσκετο war sich bewusst, herodoteisch. zu 1, 45, 2.

§ 2. προσεκέετο war ergeben. vgl. zu 1, 133, 2. — μέντοι so bei καὶ ταῦτα ist mir sonst woher nicht erinnerlich. — ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα. Spr. 59, 2. Di. 56, 14, 3. — ἐπιφράζεται, ἐπινοεῖ. zu 1, 48.

§ 3. τῇ gehört zu καλυμένη. Spr. 50, 9. (12, 3) — ὑπερθε. zu 1, 104. — ἱεροῦ ist vielleicht zu streichen. — τῷ γαλμα, τῆς Ἑλένης. — ἴστα. zu 6, 43, 2. — ἔλίσσεται, ἰκτενε. zu 1, 24, 2. — δυσμορφία scheint erst bei Spätern wieder vorzukommen. — καὶ τὴν. zu 4, 5, 2. — δεῖξαι. δέξαι und unten ἐπιδέξαι Schäfer. zu 2, 30, 3. — οὐ φάναι habe es verweigert. Spr. 67, 1, 2. — μηδενὶ. zu 1, 152, 2.

§ 4. ἰδέσθαι. Di. 52, 8, 2. — καλλιστεύσει πασέων. Di. 47, 28 9. vgl. zu 1, 196, 2. — οὗτος. zu 1, 23. — δὴ der eben erwähnte, wie 1, 48. 45, 2. 110, 1. 4, 151. 6, 63, 1.

C. 62. ἐκνίξε juckte, reizte, ein mehr poetischer Ausdruck. „Pind. P. 10, 60: ἐπείροισ ἐπείρων ἔρως ἐπείκνισε φρένας.“ (We.) — ἄρα muss man

τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη, ὑποδέκεται δωτίνην δώσειν τῶν ἐωυτοῦ πάντων ἔν, τὸ ἂν αὐτὸς ἐκτεῖνος ἔλθαι, καὶ τὸν ἑταῖρον ἐωυτῷ ἐκτελεε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην διδόναι. ὁ δὲ οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα· ἐπὶ τούτοις δὲ ὄρκους ἐπύλασαν. μετὰ δὲ αὐτὸς τε ὁ Ἀρίστων ἐδωκε τοῦτο, ὃ τι δὴ ἦν, τὸ εἶλετο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἀγῆτος, καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειράτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ πλὴν τούτου μούνου τὰλλα ἔφη καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μέντοι τῷ τε ὄρκῳ καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ ἀπεί. ἀπάγεσθαι.

- 63 Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐξηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέρην ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη τίχει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρῃον. καὶ τίς οἱ τῶν οἰκειῶν ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα καὶ ἐπὶ δακτύλων συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας εἶπε ἀπομόσας· 2“οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη.” τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἑφοροί, πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποίησαντο τὸ παρανῆκα. ὁ δὲ παῖς αὖξεται, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ τὸν Δημάρῃον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρῃον δὲ αὐτῷ οὐνομα ἔθετο διὰ τὸδε· πρότερον τουτέων πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποίησαντο παῖδα γενέσθαι. διὰ τοῦτο μὲν οἱ τὸ οὐνομα Δημάρῃτος ἐτί-
- 64θη, χρόνου δὲ προϊόντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρῃτος δὲ ἔσχε τὴν βασιλείην. ἔδεε δέ, ὡς εἰοικε, ἀνάπυσια γερόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρῃον τῆς βασιλείης, δι' αὐτὴν Κλεομένει διεβλήθη μεγάλως

wissen. Di. 69, 9, 2. — δωτίνην. zu 1, 61, 2. — τὴν ὁμοίην. zu 1, 119, 2. — ἀμφί, attisch περί. Di. 68, 30, 4. vgl. Spr. 68, 28. (32.) — ὄρκους ἐπύλασαν. zu 1, 146, 2. — τὸ τῶν κειμηλίων. gr. Spr. 47, 9, 5. — ἀπεί. zu 5, 38? — φέρεσθαι. zu 3, 75, 2. 5, 20, 1.

C. 63 § 1. οἱ. Di. 47, 9, 8. — τοὺς δέκα μ. die bekanntlich erforderlichen zehn M., neun nach dem Sonnenjahr. vgl. 6, 69, 3 u. Kr. zu Arr. An. 7, 12, 6. — θώκῳ Sitzung, ein eig. poetisches Wort. — συμβαλλόμενος. zu 4, 101. — ἀπομόσας etwa mit einem (οὐ) μὰ τὸν Δία. — εἴη, ὁ παῖς.

§ 2. πρῆγμα οὐδὲν ἐποίησαντο machten nichts daraus, legten kein Gewicht darauf. vgl. 7, 150, 2. 1, 19: τὸ παρανῆκα μὲν λόγος οὐδὲς ἐγένετο. — μετέμελε hätte ein attischer Prosaiker impersonal mit dem Ge. verbunden. — ἐς τὰ μάλιστα. zu 1, 20. — Δημάρῃον. zu Γύνδην 5, 52, 4. — διὰ πάντων, ἐν πᾶσιν. zu 1, 25. — ἀρὴν, εὐχὴν, ungew. Spr. 52, 8, 1. — γενέσθαι. Spr. 50, 5 (6), 6. — τὸ οὐνομα der erwähnte Name.

C. 64. ἔσχε erhielt. zu 1, 7, 2. — ἔδεε es sollte dem Schicksal gemäss. zu χρῆν 1, 8, 1. — ἀνάπυσια γερόμενα ruckbar geworden, wie 6, 66. 9, 109, 1. (Sch.) Das Adjectiv nur noch bei Ho. Od. 2, 274. Ähnliches zu 2, 119, 2. — δι' αὐτὴν, weil, für διὰ τὰ Struve. Di. 25, 5, 4. —

πρότερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινήτων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος.

Ὅρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης συνιθεται Λευτυχίδῃ τῷ 65 Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἰόντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς Δημαρήτιω, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστίσῃ βασιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτιω μάλιστα γεγονώς διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἄρμωσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας καὶ σχὼν γυναῖκα. κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἡ ἐς τὸν Δημάρητον ἐγγόνεε, τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίας ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνευμένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἰόντα πῦδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην ἰδίωκε ἀνασώζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκίτης πῦδα γεγονέναι, ὁ δὲ συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἔωτοῦ μιν εἶναι. τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ δῆματος ὁ Λευτυχίδης ἀπέφαινε τὸν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα οὔτε ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρτυρας παρ-
χόμενος κείνους οἱ τότε εἰυχον πάρεδροι τε ἰόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. τέλος δὲ ἰόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρ-
τήτῃσι ἐπειρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι ἐπ' Ἀρίστωνος εἰη
παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνωίστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίας τῆς Κλεο-
μένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέται Κλεομένης Κόβωνα τὸν
Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον, ὁ δὲ Κό-

διδεβλήθη verfeindet war. vgl. 5. 33, 1, wo der Ausdruck dem ἱστέριον 5. 33, 3 entspricht. (Sch.) vgl. zu 1, 118. — ἀποτίνυσθαι für ἀποτίνυσθαι Bekker. Di. 40 u. τίνυμαι.

C. 65 § 1. ὀρμᾶσθαι auf etwas denken, sich an etwas machen, mit dem Infinitiv ist bei Attikern wenig üblich, bei Her., wie schon bei Homer, nicht selten, wie 1, 158. 7, 1. 4. 19. 22. 9, 61. vgl. 5, 50 u. zu 3, 56. — ἐπ' ᾧ τε ἔψεται. Di. 65, 2, 2. — μάλιστα. ἐς τὰ μάλιστα? vgl. 1, 20. 6, 63, 2. 89; ohne ἐς 2, 147, 2. (Va.) vgl. zu 5, 63, 1. 91, 2. — ἄρμωσαμένου. zu 3, 137, 2. — φθάσας ἀρπάσας aus ἐγὼ ἀρπάσας. Spr. 56, 5, 5.

§ 2. ἐκ τῆς Κ. προθυμίας auf eifriges Betreiben des Κ. — κατόμνυται Δημαρῶτον beschwört wider den D. Spr. 47, 23. (24.) — φὰς, unnatürlich. Di. 38, 4, 1. — ἰκνευμένως berechtigter Weise. vgl. zu 1, 216, 2. 2. 36, 1. Aehnlich ἰκνέται 6, 57, 3. — κατωμοσία scheint sonst nicht vorzukommen. — ἰδίωκε, nämlich gerichtlich. — ἀνασώζων in die Erinnerung zurückerufend. (Sch.) Sonst nicht so; wohl aber σώζουσαι (σώζειν) vom Behalten (im Gedächtnisse). „Heindorf zu Plat. Theät. 26.“ (Creuzer.) — τότε C. 63, 1. — οἱ ist auch zu γέγονε zu denken. — ὁ der C. 63, 1 erwähnte. — ἐπιβατεύων gestützt. zu 3, 63, 2.

C. 66. ἀνωίστου gebracht, wie ἐς θεὸν ἀνῶσαι 1, 157, zu γέρω, οἰστός mit ω, wofür vielleicht ο zu geben ist. (Va.) Sonst so beispiellos. — γενομένου erg. τοῦ πράγματος. gr. Spr. 47, 4, 4. Ueber die Sprechweise zu 2, 119, 2. — ἐκ προνοίας. zu 1, 120, 2. — προσποιέται gewinnt

βων Περιάλλαν τὴν πρόμαντιν ἀνακείθει τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λίσσασθαι λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη ἐπειρωτῶντων τῶν Θεοπόκων ἐκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημόρητον παῖδα. ὅστις μὲντοι χρόνος ἀνάνυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἐφυγε ἐκ Δελφῶν καὶ Περιάλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύθη τῆς τιμῆς.

67 Κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημόρητον κατάπαυσιν τῆς βασιλείης οὕτω ἐγένετο, ἐφευγε δὲ Δημόρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε οὐαιδεος. μετὰ τῆς βασιλείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημόρητος ἤρχε αἰετθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδῖαι, Θεωμένου δὲ τοῦ Δημόρητου ὁ Λευτυχίδης γεγωνὼς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου πέμψας τὸν Θεράποντα ἐπὶ γέλῳ τε καὶ λύσθῃ εἰρώτα τὸν Δημόρητον ὅποιόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν. ὁ δὲ ἀλγίσσας τῷ ἐπειρωτῆματι εἶπε γὰρ αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρησθαι, κείνον δὲ οὐ, τῷ μὲντοι ἐπειρωτῆσιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος ἢ μυρίης εὐδαιμονίας. ταῦτα δὲ εἶπας καὶ κατακαλυψάμενος ἔειπε ἐκ τοῦ Θεήτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἶκον, αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔειπε 68 τῷ Διὶ βοῦν, θύσας δὲ τὴν μητέρα ἐκάλεσε. ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθλὴ ἐς τὰς χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχνων κατεκτείνε, λέγων τοιαῦτα. ὦ μητερ, Θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἵκετεύω καὶ τοῦ ἐρξίου Διὸς τοῦδε φράσαι μοι τὴν ἀληθείην, τίς μὲν ἐστὶ πατήρ ὁρθῶ λόγῳ Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων κεύουσάν σε ἐκ τῷ προτέρου ἀνδρὸς οὕτω ἔλθειν παρ' Ἀρίστωνος· οἱ δὲ καὶ, τὸν μεταϊότερον λόγον λέγοντες, φασὶ τε ἔλθειν παρὰ τῶν οἰκετῶν τὸν οὐ-

für sich. Thuk. 1, 57, 2: Κορινθίους προσεποιεῖτο. Ar. Ri. 215: τὸν δῆμον αἰεὶ προσποιῶ. (Va) — μέγιστον. zu 5, 97, 1. — Περιάλλαν. Perikles mit einer Hs. Lobeck Pathol. p. 23. — ἐπαύθη für ἐπαύσθη Bekker. gr. Sp. 40 u. παύω.

C. 67 τὴν Δημόρητον κατάπαυσιν τῆς β. zu 6, 2. — ἐγίνετο gr. Spr. 61, 5, 6. — ἤρχε ἀρχήν verwaltete ein Amt, wie 3, 66, 4. gr. Spr. 46, 5, 1 u. Lobeck Prolegg. p. 504. — γυμνοπαιδῖαι, gefeiert im Hekatombäon. Manso Sparta 1, 2 S. 210 f. — τόν, den er gewöhnlich bei sich hatte. — ἐπὶ γέλῳ τε zur Verspottung, wie 9, 82, 1. (Sch.) — λύσθῃ Verhöhnung, ein ziemlich verschollenes Wort. — ὁ ποῶν τι εἴη zu 1, 129, 1. Ueber π. zu 2, 175, 1. vgl. 3, 52, 2. 6, 78. — εἶπε γὰρ. Sonst erscheint in dieser (herodoteischen) Verbindung ἔλεγε. zu 1, 122, 1. — μυρίης gr. Spr. 24, 2, 11. — κατακαλυψάμενος. Verhüllung des Gesichtes war Zeichen der Betrübniß.

C. 68. τῇ μητρὶ hängt von ἐσθλῆς ab und οἱ gehört zu χεῖρας ihre Hände. Di 48, 12, 2. — τῶν σπλάγχνων. Spr. 47, 14, 2. (15, 3.) — Θεῶν καταπτόμενος an die Götter als Zeugen (bei deiner Aussage) gewendet. vgl. 8, 65, 4. Sonst so nicht üblich. — τοῦ ἐρξίου Διὸς unter dessen Schutz das Haus und also auch die Echtheit der Familie stand. (Creuzer) — τοῦδε, hinweisend auf den Altar, auf dem er das Opfer darbrachte. (Bä.) — ὁρθῶ λόγῳ. zu 5, 41. 6, 53. — οἱ δὲ καὶ Andre auch Kr. zu Xen. An. 1, 3, 13. — μεταϊότερον ungebührlichere. zu 3, 34. — ὀνομαστός nur noch 6, 69, 4. Doch kenn' ich dafür kein andres Wort.

φορβρὸν καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν εἰπεῖν τῶληθές· οὔτε γάρ, εἴ περ πεπολιγκάς τι τῶν λεγομένων, μούνη δὴ πεπολιγκας, μετὰ πολλέων δέ· ὁ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προτέρας γυναῖκας.”

Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε, ἡ δὲ ἀμειβετο τοισίδε. “ὦ παῖ, ἐπαίτε⁶⁹ με λιτῆσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθειάν, πᾶν εἰς σὲ κατειρήσεται τῶληθές. ὥς με ἡγάγετο Ἀρίστων ἐς ἐσωτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι, συνευνηθὲν δὲ τοὺς στεφάνους τοὺς εἶχε ἐμοὶ περιετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὡς δὲ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, εἰρώτα τίς εἴη ὁ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκεῖνον· ὁ δὲ οὐκ ὑπέδεκετο. ἐγὼ δὲ κα-²τωμνύμην, φαμένη αὐτὸν οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγῳ γάρ τι πρότερον ἔλθοντα καὶ συνευνηθέντα δοῦναι μοι τοὺς στεφάνους. ὁρῶν δὲ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων ἔμαθε ὡς θεῖον εἶη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἥρωλου τοῦ παρὰ τῆσι θύρῃσι τῆσι αὐλείῃσι ἰδρυμένου, τὸ καλεοῦσι Ἀστραβάκου· τοῦτο δὲ οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναιρεον εἶναι. οὕτω δὴ, ὦ παῖ,³ ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βούλει πυθέσθαι. ἡ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρωας ἡ Ἀρίστων· ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. τῇ δὲ σευ μάλιστα κατάπτονται οἱ ἐ-
χθροί, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ οὐ ἡγγέλθης γεγε-
νημένος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ φήσεαι σε ἐσωτοῦ εἶναι (τὸν χρόνον

— μετέρχομαι gehe an, wende mich an, wie 6, 69, 1 u. μετένας Thuk. 3, 70, 1. 8, 73, 4. — θεῶν für πρὸς θεῶν. Eur. Hek. 752: ἱκετεύω σε πᾶνδε γυναικῶν. (Va.) vgl. Or. 674. Aehnlich bei Homer. Di. 47, 12, 5. — τῶληθές. Di. 14, 11, 7. — τεκεῖν γὰρ ἂν denn sonst hätten ge-
boren. gr. Spr. 54, 41, 9. vgl. 54, 6, 4.

C. 69 § 1. λιτῆσι, ἱκετείαις. zu 1, 105, 1. — ἐς ἐσωτοῦ. Di. 68, 21, 2. vgl. 1, 108, 2. 4, 5, 2. 76, 2. — εἰδόμενον ähnlich, noch 7, 56, dichterisch. Di. 39. — συνευνηθὲν, συγκοιμηθὲν, wie § 2. vgl. 3, 69, 2. Εὐ-
νᾶν, ἐνᾶσθαι ist poetisch. — τοὺς στεφάνους. vgl. Lobeck Agl. 1335. — οἰχώκεε, ᾤχετο. Di. 40. u. οἴχομαι. — ἐφάμην, ἔγην. Di. 39. — ἐκεῖνον, Ἀρίστωνα δοῦναι. Kr. zu Xen. An. 2, 2, 8. — οὐκ ὑπέδεκετο verneinte es, wie οὐκ ἔφη, ungew., ἀπαρνέσθαι § 2. zu 3, 130, 1. Spr. 67, 4, 2.

§ 2. ἀπαρνεύμενον. gr. Spr. 56, 8, 1. — ὀλίγῳ τι. Di. 48, 15, 10. — στεφάνους pflegte man in solchen Fällen der geliebten Dame zu schenken. (Bä.) Hier doch sehr indiscret. — ἥρωϊον, ἥρωον, Heroenkapelle. — Ἀστραβάκου, καλεοῦσι, wie Ἀστραβάκου ἐστὶ, ohne dass grade ἥρωιον zu ergänzen ist. gr. Spr. 47, 6, 11. — ἀναιρέον. Di. 28, 4, 2. Das Wort eig. von Orakelsprüchen gebraucht findet sich eben so von Wahrsagen aus den Eingeweiden der Opfertihere. Xen. An. 7, 6, 44.

§ 3. ὅσον τι. zu 2, 18, 1. — καί. Spr. 69, 28, 6. (32, 13.) — ἀναι-
ρέομαι. zu 3, 108, 2. — σε, ungew. eingeschoben, wie μέ 1, 115, 2. — τῇ in welcher Beziehung, als ob unten folgen sollte: ταύτῃ ἔσθι ὅτι ἀ-
δρεῖν. gr. Spr. 51, 13, 13. — ἡγγέλθης γεγενημένος. gr. Spr. 56, 7, 3.

γάρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδέκω ἐξήκειν), αἰδρεῖται τῶν τοιούτων κῆνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ, ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς [ὁ] Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλοῦ χρόνον ὥς ἀγνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβαίλοι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήσας· ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίπτεται αἱ γυναῖκες παῖδας.”

70 Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε, ὁ δὲ πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο καὶ ἐπὶ δια λαβὼν ἐπορεύετο εἰς Ἥλιν, τῷ λόγῳ φάς ὥς εἰς Ἀελφούς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑποτοπηθέντες Δημάρτητον δρησμοῦ ἐπιχειρεῖν ἐδίωκον. καὶ κως ἐφθῇ εἰς Ζακύνθον διαβὰς ὁ Δημάρτητος ἐκ τῆς Ἡλίδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τε ἄπτοντο καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαιρτέοντα μετὰ δέ, οὐ γὰρ ἐξεδίδουσιν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐνθευτεῖν διαβαῖν εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλεὺς Λαρεῖον. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστί καὶ γῆν τε καὶ πόλιν ἐδωκε. οὕτω ἀπίκετο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρτητος καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ, ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι σὺν ἔργοισι τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδῃ σφι ἀνελόμενος τεθρόσπῃ προσέβουε, μῦθος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

71 Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάριος Δημαρτίου καταπανθέντος διεδῆκε τὴν βασιληίην, καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητέων ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε

— αἰδρεῖται, ἀγνοίῃ § 4. Das seltene Wort noch an einigen Stellen bei Epikern. — ἀπέρριψε hat (so) hingeworfen: § 4 ἐκβαίλοι.

§ 4. ἐννεάμηνα. zu διδυμα 6, 52, 1. Ueber die Sache die Ansichten der Alten bei Aristot. Thierg. 7, 4 u. Gell. 8, 16. Achtmonatskinder, glaubten Manche, lebten nicht. (Bä.) — πᾶσαι erg. τίκτουσι. — ἀγνοίῃ für ἀνοίῃ Va. — τὰ ἀληθέστατα πάντα die vollste, reinste Wahrheit. Kr. zum Thuk. 6, 87, 1.

C. 70 § 1. τῷ-λόγῳ φάς, ungew. Verbindung, wie ἔλεγε φάς zu 1, 122, 1. — ὑποτοπηθέντας da sie den Verdacht gefasst, wie 9, 116, 2. Das mediale Präsens noch an einigen Stellen des Aristophanes; die Activa ὑποτοπεῖν und ὑποτοπεύειν auch bei Thukydides. Kr. dort zu 2, 5, 3. Sonst ὑποπτεύειν.

§ 2. μετὰ δέ. zu 1, 11, 2. — μεγαλωστί. zu 5, 67, 3. — Λακεδαιμονίοισι unter, bei den L. erklärt man, wobei ἐν nicht fehlen könnte. Es ist, wie unten σφί, der Dativ des Interesse. — ἀπολαμπρυνθεῖς ausgezeichnet, noch 1, 41; auch bei Attikern λαμπρύνεσθαι. — Ὀλυμπιάδα für Ὀλύμπια, wie 6, 103, 1. 125, 3. 9, 33, 1. Ael. H. A. 13, 40. vgl. Pind. O. 2, 3. (Va. u. We.) — ἀνελόμενος, νικήσας, wie 6, 103, 1. [122.] 123, 1. νίκην 9, 64. ἀγῶνας 9, 33, 1. vgl. zu 5, 102. (Va. u. Sch.) — προσέβουε brachte, verschaffte. Object ist Ὀλυμπιάδα auch hiezu. Uebergang vom Particip zum bestimmten Verbum. zu 1, 19.

C. 71. μετεξέτεροι, ἄλλοι. zu 1, 68. — ἐβασίλευσε wurde König

Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχιδήμεον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδήμου γαμέει δευτέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μένου μὲν ἀδελφεὴν Λιακτορίδεω δὲ θυγατέρα, ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδέν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτώ, τὴν Ἀρχιδήμεος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυ-⁷² χίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ ἰσὶν τοιγόνδε τινὰ Δημαρήτιω ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην, παρεὼν δὲ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολὺ. ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἀλούς ἀπτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπικατήμενος χειρίδι πλεῖ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης ὑπὸ δίκαστήριον ὑπαχθεὶς καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον· τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει ὠρθώθη τὸ ἐς τὸν⁷³ Δημάρτηον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδα ἦε ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προπηλακισμόν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινήται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτούς, ἐδικαίουν ἔτι ἀντιβαίνειν, ἐκεῖνοι τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινήτων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένει ἦγον, καὶ ἄλλους καὶ δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρίτου καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκρά-
τεος, οἱ περ εἶχον μέγιστον κράτος· ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν παραθήκην παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήταις Ἀ-
θηναίους.

Μετὰ δὲ ταῦτα Κλεομένει ἐπίιστον γενόμενον κακοτεχνήσαντα⁷⁴ ἐς Δημάρτηον δεῖμα ἔλαβε Σπυριτητέων καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην.

zu 1, 13. 2, 174. — ἔρσεν, ἄρρεν. Di 2, 2, 6. männliches Kind. zu διδυμα 6, 53, 1. — δόντος. zu 1, 92, 3.

C. 72. μὲν. Di 69, 44, 1. — Λακεδαιμονίοισι für die L. gr. Spr. 47, 20, 2. — παρὸν. Spr. 56, 8, 2. (9, 5.) vgl. 6, 82, u. zu 5, 49, 6. — αὐτοῦ ἐν. Kr. u. gr. Spr. 66, 3, 9 u. Kr. zu Xen. An. 2, 2, 1. vgl. oben 4, 135. — χειρίδι πλεῖ für χειρὶ διπλῇ We. — ὑπάγειν, εἰς δίκην ἐνάγειν. Tim. der technische Ausdruck „auch 6, 82, 1. 136. 9, 93, 2.“ (Sch.) — τὰ οἰκία, poetisch. zu 1, 85, 1. — ἐν ταύτῃ. ἐνθαῦτα?

C. 73. ὠρθώθη glücklichen Erfolg gehabt hätte, wie 1, 208. vgl. Kr. zu Thuk. 2, 60, 2. Die La. ἐοδώθη ist ein neutestamentliches Glossem. Bei den frühern Schriftstellern kommt das Wort überhaupt nicht vor, da jetzt auch Hermann bei Soph. OK. 1435 εὐ διδοῖη aufgenommen hat. — ἔγκοτος, der att. Prosa fremd, erscheint bei Dichtern adjectivisch; substantivisch öfter bei Her., dieser Stelle nach Masculinum; als Neutrum bei dem Nachahmer Dionys. v. Hal. Aehnlich gebraucht Thukydides ὁ παράλογος als Substantiv. Kr. z. Dion. p. 267. — διὰ τὸν π. erwähnt 6, 50. — ἐδικαίουν. zu 3, 8, 2. — ἀντιβαίνειν Widerstand leisten, selten so. — παραθήκην. vgl. 9, 45, 1. (Va.)· παρακαταθήκη gebrauchen für Depositum die attischen Prosaiker. Lobeck z. Phryn. p. 312. Es schwankt die La. 6, 86, 1. — παρατίθενται auch 6, 86, 1 u. 4. κατατίθενται einige Hsn., wie Thukydides von Geisseln immer. Kr. dort zu 3, 28, 3. 4, 57, 4. Von Depositum ist sonst παρακατατίθεσθαι üblich.

C. 74. ἐπίιστος γίνεται mit dem Particip, wie z. B. ἀγγέλλεται κακοτεχνήσας. zu 2, 110, 2. — Σπυριτητέων vor den Sp. gr. Spr. 47, 7, 2.

ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην νειώτερα ἐπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκαδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὄρκους προσάγων σφι ἣ μὲν ἐψευσθαι σφείας αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῆται, καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκαδῶν τοὺς προεισεωῖτας ἀγινέων ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγεται εἶναι ὑπ' Ἀρκαδῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγκος, τὸ δὲ ἄγκος αἰμασιῆς τις περιθέει κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρίς, ἐν τῇ ἣ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἰοῦσα, 75 πόλις ἔστι τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένηα ταῦτα πρήσσοντα, κατήγον αὐτὸν δεισαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατελθόντα δὲ αὐτὸν αὐτίκα ὑπέλαβε μανίῃ νοῦσος, ἔόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον· ὅπως γὰρ τῷ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέκρανε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιῶντα δὲ αὐτὸν ταῦτα καὶ παραφρονήσαντα ἔδῃσαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ· ὁ δὲ δεθείς τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων αἴτεε μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα τοῦ φυλάκου δίδόναι ἀπέλπει τὰ μιν λυθείς ποιήσει, ἐς ὃ δεισας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν τις εἰλωτέων) διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σίδηρον ἤρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτοῦν λωβώμενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας προέβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς, ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τε τὰ ἰσχία καὶ τὰς λαπάρας, ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπικεῖτο καὶ ταύτην καταχορδεύων ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ, ὥς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι· Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Αἰμύρῃον γενόμενα λέγειν, ὥς δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα ἐσβαλὼν ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν, ὥς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτέων τοῦ Ἀργου Ἀργεῶν τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων κατέκοπτε καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε.

— ἐπεξέσχε. zu 5, 72, 1. — συνιστὰς verbindend, wie Thuk. 6, 16, 6. — ὄρκους προσάγων zu Eiden anhaltend, veranlassend, ungewöhnlich. vgl. 1, 146, 2. — μέν. Di. 69, 44, 1. — ἦν. Uebergang vom Particip zum bestimmten Tempus. zu 1, 19. — ἀγινέων, ἄγων. zu 1, 1, 1. — ἐξορκοῦν für ἐξορκῶν oder ἐξόρκου Va. Sonst nicht so mit dem Accusativ; analog dem ὁμνῶναι θεόν.

C. 75 § 1. τοῖσι für ἐφ' οἷσι. gr. Spr. 51, 11, 1. — ὑπέλαβε. zu 6, 27. — ὑπομαργότερον. zu 3, 29, 1. Nur bei Her.; μάργος meist nur bei Dichtern. — ἐνέκρανε schlug in, wohl nur hier; χρᾶνυ Il. ε, 138. — παραφρονήσαντα wahnsinnig geworden. — φύλακον, φύλακα. zu 1, 41. — λυθείς für αὐτῆς eine Hs.

§ 2. καταχορδεύων, κατατέμνων; nach Va.: εἰς χορδὰς τέμνοντα διαφθεῖρων, synonym mit dem ἐπιτάμνων κατὰ μῆκος τὰς σάρκας. Sonst ungebrauchlich. — ὥς μὲν οἱ π. λέγουσι Ἐ. gehört zum Folgenden. zu 1, 22, 1. — ἀνέγνωσε, ἀνέπεισε. zu 1, 68, 4. Ueber die Sache 6, 66. — γενόμενα. λεγόμενα Reiske. — ἐς Ἐλευσίνα 5, 74 f. — καταγινέων sich stellend als

Κλεομένει γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι ἐχρήσθη Ἄργος αἰρή-76
σειν. ἐπεὶ δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον,
ὃς λέγεται ῥεῖν ἐκ τῆς Στυμφλίδος λίμνης (τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύ-
την ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν ἀναφανισθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῦ-
τεν δὲ τὸ ὕδωρ ἦδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέσθαι), ἀπι-
κόμενος [δ'] ὧν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐσφαγιάζετο
αὐτῷ· καὶ οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλίρει διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν
ἔφη τοῦ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολιήτας, Ἀργεῖους μέντοι
οὐδ' ὥς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατή-
γαγε ἐς Θυρέην, σφαγιασόμενος δὲ τῇ θαλάσῃ ταῦρον πλοίοισι
σφειας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τίρυνθιν χῶρον καὶ Ναυπλιν. Ἀργεῖοι δ' 77
ἐβοήθειον πυνθανόμενοι ταῦτα ἐπὶ θάλασσαν· ὥς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγί-
νοντο τῆς Τίρυνθος, χῶρον δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται Σήπεια οὐνομα,
μειταίχιμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες ἴζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι.
ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο,
ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἰρεθέωσι· καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε
τὸ χρηστήριον τὸ ἐπικόινα ἐχρησε ἡ Πυθίη τοῦτοισι τε καὶ Μιλησίοισι,
λέγον ὥδε.

ἀλλ' ὅταν ἡ Θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
ἐξελάσῃ καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφείας τότε θήσει.

ὥς ποτὲ τις ἱρῆει καὶ ἐπεσσομένων ἀνδρώπων·

“δαινὸς ὄφρις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθεῖς.”

ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε. καὶ
δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρῆσθαι, δόξαν
δέ σφι ἐπολεῦν τοιόνδε· ὅπως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαῖνοι τι

erlaube er ihnen heimzukehren; ἐξεκίλει davon 6, 79. (Sch.) Vielleicht
ἀπαγινέων. — ἀλογίη. zu 2, 141, 1. ἐν ἀλογίῃ ποιεῖσθαι 7, 226.

C. 76. τὰ ἐνθεῦτεν. zu 2, 8, 2. — ἦδη. zu 2, 29, 2. — ὧν nach
einer Parenthese auch 1, 69, 1. 5, 99, ohne δέ, das hier in mehrern Hsn.
fehlt. — καὶ οὐ γάρ. zu 1, 24, 2. — διαβαίνειν μιν. Der Inf. mit ὥστε
9, 38. Eben so der blosse Infinitiv nach ἐγίνετο τὰ ἱερά. Kr. zu Xen. An.
2, 2, 3. — οὐ χαιρήσειν sollte es übel ergehen. — σφειας, τοὺς στρα-
τιώτας. Spr. 58, 4, 1.

C. 77 § 1. ἐβοήθειον zogen aus. zu 1, 30, 3. — ἀγχοῦ, ἐγγύς.
zu 1, 9, 2. — Σήπεια οὐνομα für (ἡ) Σήπεια καλουμένη, ungew. — με-
ταίχιμιον noch 6, 112. 8, 140, 4, sonst dichterisch. Das μετα- wie in με-
ταπύργιον für μεσοπύργιον. Kr. zum Thuk. 3, 22, 2. — ἀντίοι τοῖσι. Di.
48, 18, 2. — ἐκ τοῦ φανεροῦ. zu 5, 96. — ἀλλὰ μή, dem Ac. angefügt.
Spr. 59, 2. (2. 4.) — εἶχε. zu 2, 53. — ἐπικόινα. zu 1, 216, 1.

§ 2. Θήλεια. Spr. 43, 2. (2. 2.) Gemeint sind die Thaten der Ar-
geierin Telesilla. Paus. 2, 20, 7 ff. (We.) — τριέλικτα dreimal gewun-
den, worauf bezogen ist unklar, wie der Orakelspruch überhaupt. Müller
Dor. I S. 173. — δαμασθεῖς. Di. 39 u. δαμάω. Hier ist vielleicht etwas
ausgefallen. — δόξαν nachdem es beschlossen war. Di. 56, 9, 5 s.
— τοιόνδε. zu 1, 30, 1.

- 78 Λακεδαιμονίοισι, ἐποίησαν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὸν τοῦτο. μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῖν τὸν τοῦτον Ἀργεῖον ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνειε, παραγγέλλει σφί, ὅταν σημήνη ὁ κήρυξ ποιέσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χωρεῖν ἐς τοὺς Ἀργεῖους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων· ἄριστον γὰρ ποιευμένοις τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο, καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῶ δ' ἔτι πλεῖνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἀργίου καταφυγόντας.
- 79 περιζώμενοι ἐφύλασσαν. ἐνθουῖεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίησε τοιόνδε. ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας καὶ πυνθανόμενος τοιούτων ἐξεκάλεε, πέμπων κήρυκα, οὐνομασιτὶ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ ἀπεργμέτους, ἐξεκάλεε δὲ φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα· ἄποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησιοῖσι δύο μνᾶι τεταγμένοι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτείνειν. κατὰ πεντήκοντα δὴ ὦν τῶν Ἀργείων ὡς ἐκάστους ἐκκαλούμενος ὁ Κλεομένης ἐκτείνει. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθει τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένει· αἶτε γὰρ πυκνοῦ ἰόντιος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὤρων οὐ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς ὃ τι ἐπρησσον, πρὶν γε δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ἐπὶ δένδρος κατεῖδε τὸ ποιεύμενον. οὐκ ὦν δὴ ἔτι καλούμενοι ἐξήσαν.
- 80 οὐκ ἔτι καλούμενοι ἐξήσαν. ἐνθαῦτα δὲ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἰλωτέων περιφέρειν ὕλην τὸ ἄλσος, τῶν δὲ πειθομένων ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη ἐπείρετο τῶν τινα αὐτομόλων τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη Ἀργίου εἶναι. ὁ δὲ ὡς ἤκουσε, ἀναστεινάξας μέγα εἶπε· “ὦ Ἀπολλὼν χρησίηριε, ἧ μεγάλως με ἠπαύτηκας φάμενος Ἀργίος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ χρησίηριον.”
- 81 Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπέναι ἐς Σπάρτην, χιλλοὺς δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστεύοντας ἦε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁ ἱερεὺς ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱερέα ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι καὶ αὐτὸς ἐθύσε· ποιήσας δὲ ταῦτα ἀπῆκε ἐς τὴν Σπάρτην.

C. 78. σημήνειε ποιέσθαι. zu 5, 35, 1. — ἐς τοὺς. Kr. zu Xen. An. 3, 2, 16. — ἐπιτελέα. zu 1, 124, 1. — ἐκ. zu 6, 13, 1. — ἐκ τοῦ in Folge des. zu 2, 152, 1.

C. 79. πυνθανόμενος nach den (Namen der) Geflüchteten. — ἄποινα. Thom. M.: λῦτρα καὶ σώστρα λογογράφος, ἄποινα δὲ ποιηταί. In Platons Rep. 393. d erscheint es nur in der Relation einer homerischen Stelle; bei Her. noch 9, 120, 2. Ueber den Preis auch 5, 77, 2. — κατὰ ungefähr, wie 2, 145, 2. 6, 44, 2. 117. (Sch.) Ob eben so bei Attikern? — ὡς ἐκάστους. zu 1, 114, 1. 6, 31. — ὃ τι ἐπρησσον was für ein Schicksal sie hätten. zu 3, 52, 2. — δένδρος, δένδρον. zu 1, 17, 2.

C. 80. πάντα τινὰ. zu 1, 50, 1. — περιφέρειν. zu 2, 107. — τῶν, τούτων. — καιομένου, τοῦ ἄλσεος. — μέγα. zu 1, 8, 2. — ἐξήκειν erfüllt ist. vgl. 1, 120, 3. ἐξελθόναι 6, 82, 1. 108, 1. ἐπιτελέσθαι 6, 110. ἐκπεραίνεσθαι Eur. Ky. 696. (Va.) Nicht so in der alt. Prosa.

C. 81. ἀπῆκε ἀπέναι. zu 3, 75, 2. — αὐτός. αὐτοῦς Sch. — ἀριστεύοντας, poetisch. Di. 21 u. d. W. — ἀπηγόρευε. Lobeck Agl. p. 273.

νοστήσαντα δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοι μιν⁸²
 δωροδοκῆσαντα οὐκ ἔλπειν τὸ Ἄργος, παρεὼν εὐπειτέως μιν ἔλπειν.
 ὃ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σα-
 φηνέως εἶπαι, ἔλεξε δ' ὦν φάμενος, ἐπεῖτε δὴ τὸ τοῦ Ἀργου ἱρὸν
 εἶλε, δοκέειν οἱ ἐξηγλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα
 οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱεροῖσι χρήσῃται καὶ μάθῃ
 εἶτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ εἶτε οἱ ἐμποδῶν ἔστηκε· καλλιρευμένῳ δὲ⁸³
 ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθῶν φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι,
 μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκίην, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ μὲν
 γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἰρέειν ἂν κατ' ἄκρης
 τὴν πόλιν, ἐκ τῶν στηθῶν δὲ λάμπσαντος πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον
 ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων πιστά τε καὶ οἰκία ἐδό-
 κει Σπαριτῆσι λέγειν καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας.

Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔσχον⁸³
 πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ
 τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτ' αὖτε οἱ ἀνακτιώμενοι ὀπίσω ἐς
 ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχῃ ἔσχον
 Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, ἔπειτα δὲ ἐς
 τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γείος ἐὼν Φιγαλεὺς ὑπ'
 Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι.
 ἐκ τούτου δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ
 Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι μανέντα ἀπολέσθαι⁸⁴
 πακῶς· αὐτοὶ δὲ Σπαριτῆται φασι ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι
 Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντά μιν ἀκρητοπότην γενέσθαι καὶ
 ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεῖτε σφι Ἀργεῖον
 ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσασθαι, πέμ-
 φοντας δὲ ἐς Σπάρτην συμμαχίην τε ποιεέσθαι καὶ συντίθεσθαι ὡς

C. 82 § 1. νοστήσαντα. zu 5, 24, 2. — μιν bezieht sich wohl auf Ἄργος. Di. 25, 1, 4. — οὔτε — εἶπαι, οὐκ ἔχω εἶπαι οὔτε εἰ ἔλεξε etc. — σαφηνέως. zu 1, 140, 1. — δ' ὦν, wie 4, 187, 2. vgl. zu 4, 5, 1. — φάμενος. zu 1, 122, 1. — πειρᾶν τῆς πόλιος. Aehnliches öfter bei Thukydides. Kr. dort zu 1, 61, 3. — πρὶν χρήσῃται. Di. 54, 17, 9. Herm. de part. ἄν p. 108.

§ 2. αἰρέειν ἂν aus ἥρει ἂν. Di. 54, 6, 4. (6.) Erwarten würde man ἔλπειν, εἶλον. gr. Spr. 54, 10, 3. — κατ' ἄκρης. Di. 68, 24, 2. — πολλόν um Vieles, wie bei κρατεῖν. zu 5, 1, 2.

C. 83. ἐχηρώθη, ἡρημώθη. Jenes ist dichterisch. — διέποντες, διοικοῦντες. zu 5, 22. — τέως μὲν. zu 1, 11, 2. — ἄρθμια friedliche, einträchtige Verhältnisse. Das Wort noch 7, 101, 2. 9, 9. 37, 3. (Sch.) Von Fröhern hat es die Od. π, 427. Aehnlich φίλα 3, 49. vgl. zu 2, 152, 2.

C. 84. ἀκρητοπότης wird noch aus Athen. 10, 427, b angeführt. vgl. zu § 2. — μετὰ ταῦτα. zu 5, 55. — μεμονέναι hätten darauf gedacht, poetisch. Di. 39 u. μένω. — ὡς χρεῶν εἶη könnte füglich fehlen.

χρεῶν εἴη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σχύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν περᾶν ἐπὶ τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελύειν ἐξ ἑαυτοῦ ὀρμευμένους ἀναβαλεῖν καὶ ἔπειτα ἐς τὸ αὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένης δὲ λέγουσι ἡκόντων τῶν Σκυθῶν ἐπὶ ταῦτα ὁμιλεῖν σφίσι μεζόνως, ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἐκνευμένου μαθεῖν τὴν ἀκροποσίαν παρ' αὐτέων· ἐκ τούτου δὲ μανῆναι μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται ὡς τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὶ ζωρότερον βούλωνται πίειν, "ἐπισχύθισον" λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένης λέγοντες ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρχίῳ ἐκτίσαι.

- 85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένηος ὡς ἐπύθοντο Αἰγινήται, ἐπαυτοὶ ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτοχρίδῳ περὶ τῶν ἐν Ἀθῆναις ὁμήρων· ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες ἔγνωσαν περιυβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτοχρίδῳ, καὶ μιν κατεργάζεσθαι ἐκδοτὸν ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθῆναις ἐχομένων ἐν δρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινήτων τὸν Λευτοχρίδα, αὐτὸς Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεις, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ, "εὐβούλευθε ποιεῖν, ἄνδρες Αἰγινήται; τὸν βασιλεὺς τῶν Σπαρτιῶν ἐκδοτὸν γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιτέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέρης μὴ τοῦ ὑμῖν, ἦν ἴσως πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβαλεῖσιν." ταῦτα ἀποφασίζοντες οἱ Αἰγινήται ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο περὶ

Kr. zu Xen. An. 4, 2, 1. — περᾶν für περᾶσθαι. Sonst scheint keine sichere Stelle der Art bei Her. vorzukommen; ich vermuthe daher dass περᾶν zu lesen und ἐσβαλεῖν zu streichen ist. Aesch. Pers. 65: πεπείραται ὁ στρατὸς εἰς γείτονα χώραν. Xen. Hell. 4, 5, 8: ἐκπεπρακότες αὐτοῦ τὰ θεῶτα εἰς τὸ πλάτῃ ἀγγέλλουσιν. Indess findet sich περᾶν mit dem Inf. bei Soph. OT. 999 u. OK. 1276. Thuk. 1, 50, 4. 2, 72, 3. 4, 9, 3. 128, 1. Xen. Mem. 1, 2, 29. in einigen Hsn. bei Her. 5, 85, 1. — σφέας τοῦς. zu 2, 39, 2. — κελύειν ist störend. — ἐς τὸ αὐτὸ nach, an demselben Punct zu 1, 97, 1.

§ 2. ἐπὶ ταῦτα dazu, zu den Verhandlungen darüber. — μεζόνως zu 3, 128, 2. — τοῦ ἐκνευμένου als sich gebührende. vgl. 6, 86, 1. zu 6, 65, 2 u. zu Thuk. 1, 99, 8. — ἀκροποσία auch bei Plut. Alex. 70 u. Athen. 10, 29. (Pape.) — τοῦ. τόσου oder τοσούτου andre Hsn. Di. 50, 1, 1. — ζωρότερον, ἀκρατίτερον bei Athen. 10, 427, b, minder mit Wasser vermischten, ein antikes, mehr poetisches Wort. vgl. die Lex. Zu ergänzen ist οἶνον. Spr. 43, 3. (3, 2.) — ἐπισχύθισον giess skythisch (d. h. wenig) Wasser zu. Ueber die Sache vgl. Neumann die Hell. im Skythenlande S. 307. — ταύτην. Spr. 61, 6. 2. (7, 1.)

C. 85 § 1. καταβοᾶν anklagen, so nur noch bei Thukydides. Kr. dort zu 1, 115, 2. — ἐχομένων. gr. Spr. 50, 10, 3. Die gew. Stellung unten. — μιν gehört zu ἄγεσθαι. Denn κατακρίνειν erfordert den Genitiv. Isokr. 1, 43: τὸ τελευτήσαι πάντων ἢ πεπρωμένη κατέκρινεν.

§ 2. ἐκδοτὸν γενόμενον. zu 3, 1, 1. — ὅπως μὴ. Spr. 54, 8. 1. (7.) — ἐξ ὑστέρης. zu 1, 108, 2. — πανώλεθρον. zu 6, 37, 1. — ἐσβαλεῖσιν für ἐσβάλλωσι Kr. vgl. Herm. de part. ἄν p. 126, der jedoch S. 127 ἐσβάλλωσι vertheidigt. — ἀποδοῦναι. gr. Spr. 57, 10, 6.

ἦδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας ἀποδοῦναι Αἰγινήτησι τοὺς ἄνδρας. ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαιτεῖ τὴν86 παρα[κατα]θήκην, οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἶλκον οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἔοντας βασιλέας παραθέσθαι καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι. οὐ φαρμένων δὲ ἀποδῶσιν τῶν Ἀθηναίων ἔλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε.

“ὦ Ἀθηναῖοι, ποίετε μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες ποίετε ὅσα καὶ μὴ ἀποδιδόντες τὰ ἐναντίου τοιούτων· ὁκοῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνηνεχθῇ γενέσθαι περὶ παρα[κατα]-θήκης, βούλομαι ὑμῖν εἰπαι. λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι² ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ’ ἐμέο Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄνδρα φαρὲν τὰ τε ἄλλα πάντα περὶ ἡκεῖν τὰ πρῶτα καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι πάντων ὅσοι τὴν Λακεδαιμονίαν τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συνηνεχθῆναι δὲ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνευμένῳ τάδε λέγομεν, ἄνδρα Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαι οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, προῖσχύμενον τοιαύδε. ‘εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἦκω δὲ τῆς σῆς Γλαῦκε δικαιοσύνης βουλόμενος ὑπολαῦσαι. ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἴω-3 νίην τῆς σῆς δικαιοσύνης ἦν λόγος πολλός, ἐμεινυτῶ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικινδυνός ἐστι αἰεὶ κοτε ἢ Ἰωνίῃ, ἢ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἰδρυμένη, καὶ διότι χρήματα οὐδαμὰ τοὺς αὐτοὺς ἔστι ὄραν ἔχοντας. ταῦτα τε ὧν ἐπιλεγομένων καὶ βουλευομένων ἔδοξε μοι τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντι θέσθαι παρὰ σέ, εὐ ἔξεπισταμένῳ ὡς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα. σὺ δὴ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών· ὅς δ’ ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτῇ, τούτῳ ἀποδοῦναι.’ ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξει-4 νος τοσαῦτα ἔλεξε, Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παρα[κατα]θήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος ἦλθον ἐς τὴν Σπάρ-

§ 86 § 1. προφάσις εἶλκον zogen die Sache durch Vorwände in die Länge. So Ar. Ly. 726: πάσας προφάσεις εἶλκον. (We.) — καὶ vor γὰρ entspricht dem καὶ vor μή: sowohl — als, wie § 4. gr. Spr. 69, 32, 21. — συνηνεχθῇ, συνέβη. zu 1, 19.

§ 2. ἡμεῖς οἱ. Spr. 50, 6, 3. (3, 2.) — περὶ ἡκεῖν τὰ πρῶτα den ersten Rang erlangt haben. vgl. 7, 16, 1. (Sch.) Ungew. so; über ἀνέκειν zu 5, 49, 2. — ἄριστα, Superlativ zu εὖ. Spr. 23, 9, 1. vgl. gr. Spr. 46, 12, 1. — ἱκνευμένῳ angemessenen, zur Prüfung seiner Rechtllichkeit. (Sch.) Doch wohl lieber mit La.: festgesetzten. zu 6, 81, 2. — προῖσχύμενον. zu 1, 3.

§ 3. ἀνά, κατά. Di. 68, 20, 3. — ἐμεινυτῶ λόγους ἐδίδουν überlegte bei mir. zu 1, 34, 2. — αἰεὶ κοτε. zu 1, 58. — διοτι. zu 2, 43, 2. — οὐδαμὰ, οὐδέποτε. zu 1, 5, 2. — τοὺς αὐτοὺς dieselben dem Geschlechte nach, forterbend. Kr. zum Thuk. 1, 2, 2 E. — ἐπιλεγομένῳ. zu 5, 30, 2. — ἐξαργυρώσαντα, ἐξαργυρίσαντα attisch. zu Thuk. 8, 81, 3. Ueber den Ac. Spr. 55, 2, 5. (7.) — ἀπαιτῇ, τὰ χρήματα. — ἀποδοῦναι, imperativisch. gr. Spr. 55, 1, 5.

την τούτου τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες, ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα ἀπαίτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέειο ἀντυποκρινόμενος τοιάδε. 'οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα οὐδὲ με περιφέρει οὐδὲν εἰδέναι τουτίων τῶν ὑμεῖς λέγετε, βούλομαι τε ἀναμνησθεῖς ποιεῖν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι, καὶ εἰ γε ἄρχῃν μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρῆσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα ὧν ὑμῖν ἀναβάλλομαι. κυρώσειν ἐς τετάρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε.' οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιεύμενοι ἀπαλλάσσοντο ὡς ἀπεσιεργημένοι τῶν χρημάτων, Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Ἀελφούς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὄρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοιοῦδε τοῖσι ἔπεσι.

Γλαῦκ' Ἐπικυδεῖδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτως,
ὄρκῳ νικήσαι καὶ χρήματα λήσασθαι.
ὄμνυ, ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐορκον μένει ἄνδρα.
ἀλλ' ὄρκου πάς ἐστιν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες
οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰς ὃ κε πᾶσαν
συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.
ἄνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραιτέτο αὐτῷ σχῆν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύνασθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους ἀποδοῖσθαι τὰ χρήματα· τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὅδε, ὡς Ἀθηναῖοι, ὡρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονον ἔστι οὐδὲν οὔτ' ἰστίη οὐδεμία νομιζομένη εἶναι Γλαύκου,

§ 4. *διωθέετο*. ὡθεῖν augmentirt Her. nie Di. 40 u. d. W. — *ἀντυποκρινόμενος* zur Erwidrung antwortend; sonst (in anderm Sinne) nur noch bei Lukianos. — *μέμνημαι τὸ πρῆγμα*. Spr. 47, 10, 2, (11, 2.) — *οὔτε*. οὐδὲ Bekker. — *περιφέρει* es gemahnt mich, kommt mir wieder in den Sinn. Plat. Laches 180, e: *περιφέρει τίς με καὶ μνήμη ἄρα τῶνδε λεγόντων*. (We.) Sonst wohl bei Attikern nichts Aehnliches, wohl aber in Nachahmungen Späterer. Schneiders Lex. — *βούλομαι δέ?* — *ὀρθῶς*. Eu. Or. 737: *εἰκότως κακῶς γυναικὸς ἄνδρα γίγνεσθαι κακόν*. wo Schäfer (Pors. 737) *ἔχει* ergänzt. — *ἀρχῇν*. zu 2, 95. — *ἀναβάλλομαι κυρώσειν*. zu 5, 49, 6.

§ 5. *μὲν*. Dem entspricht *ἀλλά*. — *ὄρκῳ* durch Abschwören. — *λήσεται* für *λήσεται* Werfer. — *κέρδιον*. Di. 23, 5, 2. — *ὄρκον πάς*, die Strafe der Götter. (We.) — *ἐπὶ, ἐπεισιν*. Di. 68, 2, 6. — *κραιπνός* schnell, poetisch. — *εἰς ὃ κε*. Di. 54, 16, 6. — *συμμάρψας*, wie das Simplex, poetisch. — *ἄνδρός*, Vers des Hesiodos ε, 285. — *ἀμείνων* beglückter, nicht untergehend.

C. 6. *ἴσον δύνασθαι* gelte gleich; gleich viel vermögen bei Aesch 2, 116. gr. Spr. u. Di. 46, 5, 6. (6, 6.) — *ὡρμήθη*. zu 3, 56. — *τι ἀπόγονον*. zu *δίδυμα* 6, 52, 1. Adjectivisch findet sich *ἀπόγονος* bei Attikern schwerlich. — *ἰστίη*. zu 5, 40. — *ἐκτίρεται*. vgl. 6, 37. Eur. Hipp.

ἐκτίρειπιαι τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παρακαταθήκης ἄλλο γε ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι.”

Λευτοχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσέχουον οἱ Ἀ-87
θηναῖοι, ἀπαλλάσσετο· οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ὑδίκη-
μάτων δοῦναι δίκας τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χαριζόμενοι,
ἐποίησαν τοιόνδε. μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέ-
σθαι, ὡς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο. καὶ ἦν γὰρ
δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὧν τὴν θεω-
ρίδα νῆα εἶλον πλήρηα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων, λαβόντες δὲ
τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων88
οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ’ Αἰγινήτησι. καὶ
ἦν γὰρ Νικόδρομος Κνωίδου καλεσόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκι-
μος, οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι πρότερον ἑωυτοῦ ἐξέ-
λασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους
ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης,
φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἡκὺν δεήσει
βοηθεύοντας. μετὰ ταῦτα καιαλαμβάνει μὲν κατὰ συνεθήκατο ὁ Νικό-
δρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν, Ἀθηναῖοι δὲ οὐ
παραγίονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι89
Αἰγινητέων συμβαλέειν· ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαι σφι. νέας,
ἐν τούτῳ δειφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορινθιοί, ἦσαν γὰρ σφι
τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθηναίοισι διδοῦσι δεομέ-
νοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πενταδράχμους ἀποδόμενοι· δωτίνην
γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξῃν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθη-

684: Ζεὺς δ’ ὁ γεννήτωρ ἑμὸς πρόρριζον ἐκτίρειπιεν οὐτάσας περὶ. (Va.) — πρόρριζος, σύν ταῖς ῥίζαις ἀνασπώμενος. Hesych. zu 1, 32, 5. — ἀπαιτε-
όντων, αὐτῶν, τῶν παρακαταθεμένων. zu 1, 3. — οἱ ἐσέχουον. zu 1, 214, 1.

C. 87. πρότερον 5, 81. Ueber das Adv. gr. Spr. 50, 8, 10. — καὶ ἦν
γὰρ — ὧν. zu 1, 30, 2. — πεντήρης. πεντητηρίς Schömann. — θεωρίδα,
das seit Theseus für dessen Rettung aus Kreta dem Apollon auf Delos all-
jährlich eine θεωρίαν oder θυσίαν brachte. Platon Phäd. 88. (Va.) Zufällig
findet sich θεωρίς selten.

C. 88. μὴ οὐ. Spr. 67, 12, 5. (6.) — τὸ πᾶν. zu 4, 154, 1. — καὶ
ἦν γὰρ. zu 1, 24, 2. — πρότερον für προτιήρη die Aldina. — ἐξέλασιν
Vertreibung, in diesem Sinne bei den Frühern sonst nicht. — ἀναρτη-
μένους, παρεσκευασμένους, ὠρμημένους. zu 5, 120. — ἔρδειν, ποιέειν. Di. 46,
8, 1. — ἐκείνους, gegensätzlicher Betonung halber vor ἐς τὴν gestellt, wie
öfter bei Conjunctionen. gr. Spr. 54, 17, 7. — συνεθήκατο, συνέθετο.
Di. 86, 8, 2. — ἐς δέον zu gehöriger Zeit, wie 1, 32, 2. ἐς τὸν και-
ρὸν 6, 90, 7, 144.

C. 89. ἀξιόμαχοι gewachsen. So bei Her. öfter u. an einigen
Stellen des Thukydides. Kr. dort zu 8, 80, 1. Mit dem Infinitiv noch 7
101, 2. 138. — ἐς τὰ μάλιστα. zu 1, 20. — διδοῦσι, δίδωσιν. Di. 86,
1, 3. — πενταδράχμους für fünf Drachmen. Eben so δίμνητος 5, 77, 2.
— δωτίνην, δωρίαν. zu 1, 69, 2. — ἡμέρη μίρη um Einen Tag. Kr. zu

ναῖοι καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα νέας τὰς ἀπάσας, ἔπλειον ἐπὶ τὴν Αἴγιναν καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκεκριμένης.

90 Νικόδρομος δέ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς ἐκδιδρῆσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινητέων ἔσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδωσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὀρμεύμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ

91 Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο, Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἄμα Νικοδρόμῳ ἐπεκράτησαν καὶ ἐπειτὰ σφείας χειρωσάμενοι ἐξῆγον ἀπολλόντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοι τε ἐγίνοντο ἐπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἐφύησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἕλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἐπιταχοσίους γὰρ δὴ τοῦ δήμου ζωγράφαντες ἐξῆγον ὡς ἀπολλέοντες, εἰς δὲ τις τουτέων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Διμήτρος Θεσμοφόρου, ἐπιλαβόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστέρων εἶχετο· οἱ δὲ ἐπείτε μιν ἀποσπίσαι οὐκ οἷοι τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἦγον οὕτω, (αἱ) χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἦσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι.

92 Ταῦτα μὲν νυν σφείας αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο, Ἀθηναίοισι δὲ ἦκουσι ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἑβδομήκοντα, ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεκαλέοντο τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθήσουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγινᾶται νέας ἀνάγκη λαμβθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώραν καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικωνιέων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη χίλια τάλαντα ἐκτεῖσαι, πενταχόσια ἐκατέρους. Σικωνῖοι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησαν ἑκατὸν τάλαντα ἐκτεῖσαντες

Xen. An. 1, 2, 25. — τῆς συγκεκριμένης nach dem verabredeten Tage. gr. Spr. 47, 18.

C. 90. σὺν δὲ οἱ, wie σὺν δὲ σφι. zu 5, 121. Di. 51, 1, 7. Ueber ἐπισθαι σὺν νυν gr. Spr. 48, 7, 12.

C. 91. οἱ παχέες. zu 5, 30, 1. — ἐπαναστάντες. zu 1, 89, 1. — ἐκθύσασθαι durch Opfer sühnen; so erst wieder bei Spätern. (Va) — ἐπιμηχανώμενοι. zu 1, 94, 2. — πρότερον, pleonastisch bei θάνατον wie πρώτων bei ἄρχειν. zu 1, 2, 1. Freilich nicht eben so gewöhnlich. Eig. giebt es hier mit ἡ verbunden wie in der att. Prosa πρὶν zu θάνατον eine nähere Bestimmung. — γενέσθαι, der Infinitiv nach πρότερον ἢ auch 1, 72, 1. 199, 2, 7, 2, 1; nach πρότερα ἢ 2, 44, 3. So nach πρότερον ἢ und ὕστερον ἢ auch Thukydides und Spätere. zu Thuk. 1, 69, 4. — δεσμὰ. Di. 21 u. δεσμός. — ἐπισπαστήρ Griff, sonst ῥόπτρον. (Va.) — αἱ fehlt in mehreren Hsn. Di. 50, 11, 3.

C. 92 § 1. σφείας αὐτοὺς, ἀλλήλους. gr. Spr. 51, 2, 16. — τοὺς das zweite fehlt in einigen Hsn. — ἔσχον anlegten, landeten. gr. Spr. 52, 2, 2 u. zu Thuk. 1, 110, 2. — Σικωνιέων für Σικωνίων Br. — σφι, den Aegineten und Argiern. — ἐπεβλήθη. Attiker sagen gew. ζημίαν ἐπιτίθεναι, ζημία ἐπιτίθεται.

ἀξήμιοι εἶναι, Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο ἦσαν τε αὐθαδέ-
στεροι. διὰ δὴ ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδείς Ἀρ-
γεῖων ἐτι ἐβοήθει, ἐθειλονταὶ δὲ ἐς χιλίους ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς
Εὐρυβάτης, πενταεθλον ἐπασκῆσας. τουτέων οἱ πλεῖντες οὐκ ἀπενόστη-
σαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ
στρατηγὸς Εὐρυβάτης μονομαχίην ἐπασκῆων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ
τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τειάρτου Σωφάνεος τοῦ Λεκεῖος ἀπο-93
θνήσκει. Αἰγινῆται δὲ ἐοῦσι ἀτάκτοις Ἀθηναίοις συμβαλόντες τῇσι
νηυσὶ ἐνίκησαν καὶ σφειων νέας τέσσαρας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναίοις μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινῆτας, ὁ δὲ Πέρ-94
σης τὸ ἔωυτοῦ ἐποίησε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος
μεμνήσθαι μιν τῶν Ἀθηναίων καὶ Περσιστρατιδῶν προσκατημένων
καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος ταύτης
ἐχόμενος τῆς προφάσιος καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας
αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ
σιδῶ παραλίει τῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ὑποδέξας ἀ-
πέστελλε ἐπὶ τε Ἑρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Αὐτὴν τε, ἰόντια Μῆδον γένος,
καὶ Ἀρταφέρνηα τὸν Ἀρταφέρνηος παῖδα, ἀδελφιδέον ἔωυτοῦ· ἐντι-
λάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἔξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἑρέτριαν ἀγα-
γεῖν ἔωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα. ὥς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ95
ἀποδεχθέντες πορευόμενοι παρὰ βασιλέος ἀπῆκοντο τῆς Κιλικίης ἐς
τὸ Ἀλῆιον πεδῖον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ
ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευομένοις ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς
πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοις, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἱππαγω-
γοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ εἰεῖ προεῖπε τοῖσι ἔωυτοῦ δασμοφόροις
Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας καὶ τὸν2
πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας ἐπλεον ἐξακοσίησι τριήρεσι
ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἡπειρον εἶχον τὰς νέας ἰδὺ
τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηκίης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὀρμευόμενοι

§ 2. συγγινώσκειν einsehen, anerkennen, bei Her. im Activ. zu 1, 89, 2. — συνεγινώσκοντο, συνεχώρουν. zu 1, 45, 2. — ἐπασκῆσας. zu 1, 77, 2. — ὑπό. Spr. 52, 3, 1. — τοιούτῳ, μονομαχίῃ.

C. 94. ὁ Πέρσης. zu τὸν Κόλχον 1, 2, 2. — τὸ ἔωυτοῦ, seine Rüstung. — ὥστε, ἅτε. — μεμνήσθαι hängt von ἀναμιμνήσκοντος ab. Xen. ἱππαρχ. 8, 10: ἐπὶ βούλομαι ὑπομνήσαι καὶ τότε γυλάττεσθαι. vgl. Spr. 55, 8, 7. (13.) — μιν hängt von ἀναμιμνήσκοντος ab. Ueber die Sache 5, 105. — βουλόμενος, der No. mit dem absoluten Ge. verbunden. Di. 56, 14, 3. — γῆν. zu 4, 126. — φλαύρως, κακῶς sonst bei πράττειν. — ἔξανδραποδίσαντας nach dem sie gänzlich zu Sklaven gemacht hätten die Bewohner von.

C. 95 § 1. ἀποδεχθέντες, ἀποδισκόντες. — πᾶς, eingeschoben. zu 4, 30. — τῷ προτέρῳ, τριτῷ πρότερον Dobree.

§ 2. ἐσβαλόμενοι. So vom Einladen von Sachen noch bei Thuk. 8, 81, 2, wofür sonst ἐκτάττεσθαι. — εἶχον τὰς νέας steuerten die Schiffe, wie 5, 88, 1 u. Od. ε, 279. κ, 91. λ, 70. In der att. Prosa scheint εἶχον

παρά τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο, ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δεισαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτι ποιεύμενοι ταύτῃ τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ 96 καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ ἀλούσα. ἔπει δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ἐπὶ ταύτῃ γὰρ δὴ πρώτην ἐπέιχον· σιραιτεύεσθαι οἱ Πέρσαι), μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ οὖρεα οἴχοντο φεύγοντες οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων ἐνέπρῃσαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνήγοντο.

97 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίησαν, οἱ Ἀῆλιοι ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Ἀῆλον οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τῆς δὲ σιραιτῆς καταπλεούσης ὁ Δῆτις προπλώσας οὐκ ἔτι τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηνέῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα ᾗσαν οἱ Ἀῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἡγόρευέ σφι τάδε. “ἄνδρες ἱερεῖ, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτήδεα καταγρόντες κατ’ ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω καὶ μοι ἐκ βασιλείας ὧδε ἐπέσταιται, ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἅπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε.” ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκέυστο τοῖσι Ἀῆλοισι, μετὰ δὲ λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ 98 βωμοῦ ἐθυμίησε. Δῆτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεύειν ἔξαναχθέντα Ἀῆλος ἐκινήθη, ὥς ἔλεγον Ἀῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν που τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηγε ὁ θεός· ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Υἱοῦ Ἀσπίου καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρια-

transitiv so nicht vorzukommen. — διὰ νήσων. zu 3, 96. — ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέειν. zu 1, 131. — ποιεύμενοι τὴν κομιδὴν, κομιζόμενοι. Kr. zu Xen. An. 1, 2, 17. — μεγάλως. zu 1, 16. vgl. 5, 62, 2, 6, 45. — πρὸς δὲ. Spr. 68, 1, 1. (2, 2.)

C. 96. πρώτην. Spr. 57, 5, 3. — ἐπέιχον, σκοπὸν εἶχον. Eustath. nahmen sich vor. zu 1, 80, 4. Ungew. so. — τῶν πρότερον, der Belagerung 5, 34. — οὐδέ, καὶ οὐ. zu 1, 45, 1.

C. 97. καὶ αὐτοί, wie die Naxier. — Ῥήνεα war nur vier Stadien von Delos entfernt. Kr. zu Thuk. 3, 104, 2. — ἡγόρευε liess sagen. zu 5, 24, 1. — ἐπιτήδεα Gehöriges. — καταγρόντες, gew. mit dem blossen Ge. Spr. 47, 23. (24.) Vereinzelt noch mit κατὰ τινος Diod. 18, 62, wie κατηγορεῖν und καταψεύδισθαι κατὰ τινος Xen. Hell. 1, 7, 9. Aesch. 2, 87. — ἐπὶ τοσοῦτο φρονέω bin in so weit, in dem Grade, vernünftl. (Valla.) — ἐν τῇ, ἐν ᾗ. — οἱ δύο θεοί, Apollon und Artemis. — σίνεσθαι. zu 1, 17. Mit zwei Ac. auch 2, 68, 3, 7, 147, 1. — ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν. zu 1, 63. vgl. Spr. 51, 4, 4. (3, 10.)

C. 98 § 1. μετὰ — ἔξαναχθέντα. zu 1, 9, 2, 4, 44. — ἐκινήθη, durch ein Erdbeben; Widerspruch bei Thuk. 2, 8, 2. vgl. Voss Myth. Br. III

ἔεργεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπιξῆς γενέων, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γέγονε, τὰ δὲ ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀεικὲς κινήθῃαι Δῆλον τὸ πρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον· καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε.

κινήσω καὶ Δῆλον ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

[δύναιται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος ἐρξίης, Ξέρξης ἀρήιος, Ἀρταξέρξης μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἑλληνες καλοῖεν.]

Οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου προσίσχον πρὸς τὰς νήσους, ἐνθεύτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμβανον καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὥς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους προσίσχον καὶ ἐς Κάρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδουσαν οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγείτονας στρατεῦεσθαι, λέγοντες Ἐρετριάν τε καὶ Ἀθήνας), ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρκειόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. Ἐρετριεῖς δὲ πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέονσαν Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθούς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπέλπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους (τοὺς) κληρουχέοντας τῶν ἵπποβοιτέων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διαφάσις ἰδέας· οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτέων ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ του-

S. 128. — κορυ. zu 1, 98, 2. — πλέω. Ueber die Sache Kr. Leben des Thuk. S. 26 f. — ἐπί. Spr. 68, 38 (42), 1.

§ 2. κορυφαίων, besonders den Athenern und Lakedämoniern. — ἀεικὲς, ἀπεικός. zu 3, 38. — δύναιται — καλοῖεν als Einschleissel verdächtigt von We. u. A. — ἐρξίης, ein sonst unbekanntes Wort. Bei der ziemlich einstimmigen Uneinigkeit in den Erklärungen der Neuern über diese Namen lassen wir die vorliegenden Angaben auf sich beruhen. — μέγας. μέγα? Bekker.

C. 99. ἀπῆραν aufgebracht waren. gr. Spr. 52, 2, 1. Kr. zu Xen. An. 7, 6, 33. — προσίσχον legten an. gr. Spr. 52, 2, 3. — οὔτε ἔφασαν. Spr. 67, 1, 2. — παρέστησαν. zu 3, 13, 2.

C. 100 § 1. βοηθοὺς. Spr. 55, 2, 5. (7.) Der Ge. 5, 80. — ἀπέλπαντο lehnten ab. zu 4, 121, 2. — τοὺς die 5, 77, 2 erwähnten; das zweite πούς hat Kr. zugefügt. — ἄρα sichtlich. — διαφάσις. zu 1, 18, 1. — ἰδέας Weisen, Pläne. Kr. zu Thuk. 1, 109. 6, 76, 3. Mit φρονεῖν nach Spr. 46, 4. (6.)

§ 2. ἐκλιπεῖν ἐς, ἐκλιπόντας φυγεῖν ἐς, wie 8, 50. (Va.) Xen. An. 1, 2, 24. — ἐσκευάζετο. zu 5, 103. — τὰ πρῶτα Hauptperson, wie 9, 78. (Sch.) Spr. 43 4, 14.

- τέων ἐκότερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἑρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα, προσεδίετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφεας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίῃ συμβουλευσαντι πείθονται. καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν ἔσωζον σφέας
 101 αὐτούς, οἱ δὲ Πέρσαι πλείοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἑρετρικῆς χώρης κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγύλια, κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία αὐτίκα ἱππους τε ἐξεβύλλοντο καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἑρετρίαι ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποιεύντο βουλήν, εἰ πως δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τεῖχεα, στούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπέιτε ἐνίκῃ μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης καριερῆς πρὸς τὸ τεῖχος ἔπιπτον ἐπὶ ἑξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι Πέρσῃσι. οἱ δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν τοῦτο μὲν τὰ ἱρὰ συλήσαντες ἐτέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραποδίσαντο κατὰ τὰς Λαρίου ἐντολάς.
 102 Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἑρετρίαν, καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντες τε πολλὸν καὶ δοκοντες ταῦτὰ τοὺς Ἀθηναίους ποιήσιν τὰ καὶ τοὺς Ἑρετρίαις ἐποίησαν. καὶ ἦν γὰρ ὁ Μαραθῶν ἐπιτηδεύεσθαι χωρὶν τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἑρετρίης, ἐς τοῦτο σφι κατηγγέτο Ἰππῆης ὁ Πεισιστράτος.
 103 Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθειον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ σφεας στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Σιθσαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισιστράτον τὸν Ἰπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι Ὀλυμπιάδα ἀνελίσθαι τεθροππῶ συνέβη, καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν τῶντὸ ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ

C. 101 § 1. κατέσχειν von Schiffen bei Attikern gew. intransitiv, wie „7, 188, 1. 8, 41, 1. Transitive auch 7, 59, 2. 8, 40, 1.“ (Sch.) vgl. zu 5, 33, 1 u. Kr. zu Xen. An. 5, 9, 33. — Ταμύνας für τέμενος Va. u. We. vgl. Strab. p. 447. — ἐξεβύλλοντο schifften aus, ungew. so. wie der Ggs. ἐσβάλλεσθαι 6, 95, 2. — ἐπεξελθεῖν. Spr. 50, 5 (6), 6. — πέρι trennt Her. von dem Ge. sehr selten durch Einschreibungen. — ἐνίκῃ. Di. 61, 5, 4. Thuk. 2, 54, 2: ἐνίκησεν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως λοιμὸν εἰρησθαι.

§ 2. ἀμφοτέρων von beiden Seiten. zu 1, 76, 2. — Κυνέου. Κυνέω Br. — προδιδούσι. zu 3, 45, 2. — ἀποτινύμενοι τῶν. zu 3, 47, 1. 4, 118, 3.

C. 102. κατέργοντες. zu 5, 63, 3. Thuk. 6, 6, 2: κατέργον αὐτοὺς τῷ πολέμῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. (Sch.) — πολλόν, ähnlich wie bei κρατεῖν etc. zu 5, 1, 2. — καὶ ἦν γάρ. zu 1, 24, 2. — ἐνιππεῦσαι. Kr. zu Thuk. 2, 20, 2: ὁ χώρος ἐπιτήδειος ἐγείναιτο ἐνστρατοπεδεῦσαι.

C. 103 § 1. ἐβαήθειον. zu 1, 30, 3. — τὸν πατέρα 6, 39—41. (We.) — κατέλαβε φυγεῖν. zu 3, 162, 1. — Ὀλυμπιάδα ἀνελίσθαι. zu 6, 70, 2. — μὲν. Ggs. in andern Dingen jedoch verschieden. Spr. 69, 31, 2.

τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμπιάδι τῆσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν παραδιδοῖ Πεισι-
στράτῳ ἀνακηρυχθῆναι καὶ τὴν νίκην παρεῖς τούτῳ κατήλθε ἐπὶ τῷ
ἔωστου ὑπόσπονδος. καὶ μιν ἀνελόμενον τῆσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην
Ὀλυμπιάδα κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐ-
κέτι περιεόντος αὐτοῦ Πεισιδιδράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ
πρωτανήιον νυκτὸς ἐπέσαντες ἄνδρας. τέθαιπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ
ἄστεος, πέρην τῆς διὰ Κοίλης καλειμένης ὁδοῦ· κατανίσκον δ' αὐτοῦ
αἱ ἵπποι τεινύσονται αὐταὶ αἱ τρεῖς Ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. ἐποίη-
σαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τὸν αὐτὸ τοῦτο Εὐαγόρειω, Λύκωνος, πλείω
δὲ τονιέων οὐδαμαί. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τοῦ Κίμωνι
Σησαγόρης ἦν τῆνικαῦτα παρὰ τῷ πάτρῳ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν
τῇ Χερσονήσῳ, ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι, τοῦ-
νομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω Μιλτιάδην.
οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης, ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου καὶ ἐκπε-104
φυγῶς διπλόον θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ οἱ
Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο
λαβεῖν τε καὶ ἀπαγαγεῖν παρὰ βασιλεῖα· ἅμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους
καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωστιοῦ δοχέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ ἤδη, τὸ
ἐνθευτέον μιν οἱ ἔχθροί ὑποδεξάμενοι καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγα-
γόντες ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τού-
τους σφαιραγῶς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

Καὶ πρῶτα μὲν ἔοντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοὶ ἀποπέμ-105
πουσι ἐς Σπίριον κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως
δὲ ἡμεροδρομὸν τε καὶ τοῦτο μελειῶντα, τῷ δὴ, ὥς αὐτός τε ἔλεγε
Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος τὸ
ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πῦν περιπίπτει. βώσαντι δὲ τοῦνομα τοῦ Φειδιππί-
δεω τὸν Πῦνα Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, διότι ἑωστιοῦ οὐδε-
μίαν ἐπιμέλειαν ποιεῦνται ἔντος εὐνου Ἀθηναίοισι καὶ πολλὰ γέ-
νομένου ἤδη σφί χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἔσομένου. καὶ ταῦτα μὲν
Ἀθηναῖοι καταστάτων σφίσι εὖ ἤδη τῶν προηγμάτων πιστεύσαντες

(35, 2.) — τὸ αὐτὸ dieselbe Ehre. Aehnlich ἐποίησαν τὸν αὐτὸ τοῦτο § 2. —
ἐξενεῖκασθαι, selten so, zumal bei Attikern. Dem. 14, 1: τοῦ λέγειν εὖ
δόξαν ἐκφέρονται. — παραδιδόναι, wie sonst διδόναι. vgl. Spr. 55, 3, 6.
(11.) Mit dem Inf. auch 9, 78, 1.

§ 2. ἐπέσαντες, ἐποπέμψαντες. Di. 39 u. εἶσα. Ueber den att. Aus-
druck Kr. zu Xen. An. 2, 4, 22. — τετάρταται für τετάρταται eine Hs. gr. Spr. 10,
8, 4. — τῷ Κίμωνι. Di. 48, 12, 2. vgl. 4, 51. 9, 108. (We.) — Μιλτιάδην
für Μιλτιάδης Kr. zu 5, 52, 4.

C. 104. τὴν ἑωστοῦ. gr. Spr. 43, 3, 3. — τυραννίδος. Spr. 47, 21. (22.)

C. 105. τοῦτο, τὸ ἡμεροδρομεῖν. gr. Spr. 58, 3, 7. — μελειῶντα. zu
3, 115. — αὐτός γε? — περιπίπτει, ἐντυγχάνει Paus 1, 28, 4. Jenes
ist so von Personen eben nicht üblich. — βώσαντα. Di. 39 u. βοῶν. — κε-
λεῦσαι. zu 5, 10. — διότι, fragend: wesshalb. — εὐνου. εὐνόου Kōn. —
σφί für σφίσι Schäfer. Di. 25, 1, 6. — τὰ δέ, theils. gr. Spr. 50, 1, 15.

εἶναι ἀληθέα ἰδρύναντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἱρόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ 106 ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετέρῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται· τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε πῆρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· “ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμῶν δέονται σφίσι βοηθῆσαι καὶ μὴ περιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ νῦν Ἐρεϊριά τε ἡνδραπόδισται καὶ πόλις λογίμῃ ἢ Ἑλλὰς γέγονε ἀσθενεστέρα.” ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελλε, τοῖσι δὲ ἔαδε μὲν βοηθεῖν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παρυντικά ποιεῖν ταῦτα, οὐ βουκομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν μὴ οὐ πλήρους ἐόντος τοῦ κύκλου.

107 Οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον, τοῖσι δὲ βαρβάρους κατηγέτο Ἰππίας ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὅψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἰδόκεε ὁ Ἰππίας τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο ὧν ἐκ τοῦ ὄνειρου κατελθῶν ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνασώσάμενος τὴν ἀρχὴν τελευτήσῃν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὀψιος συνεβάλετο ταῦτα, τότε δὲ κατηγεόμενος τοῦτο μὲν τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρεϊρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον 2 τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Ἀλιγλειαν, τοῦτο δὲ καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε οὗτος, ἐκβάντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἑώθει· οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρω ἐόντι τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσεύοντο. τουτίων ὧν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βῆξας· ἐπιτεσόνιος δὲ ἐς τὴν ψάμμιον αὐτοῦ ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν

— καταστάγων. 7, 158, 2: εἰ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατίστη. Gemeint ist die Zeit nach Vertreibung der Barbaren. — ἐπετέρῃσι für ἐπετείρῃσι Becker. zu 4, 62, 2. — λαμπάδι durch Fackellauf, λαμπαδηφορῆ 8, 98. Paus. 1, 30, 2 u. die Erklärer zu Ar. Frö. 131. Ueber den Pan Voss Myth. Br. I p. 80 f.

C. 106 § 1. δευτεραῖος. Spr. 57, 5, 4. Ein Lauf von etwa zehn geogr. Meilen täglich. Viel mehr nach den Angaben der Alten. Sauvaise z. Sol. p. 38. — πρὸς. Spr. 52, 3, 1.

§ 2. πόλις um eine Stadt. Spr. 48, 12, 8. (15, 10.) — ἔαδε, ἔδοξεν. Di. 39 u. ἀνδάνω. — ἱσταμένου anfangend d. h. in der ersten Dekade. Ideler Chron. I S. 280. — ἐξελεύσεσθαι, ἐξίεναι. Di. 39 u. ἐρχεσθαι. — μὴ οὐ. zu 6, 9, 1. — τοῦ κύκλου, τῆς σελήνης. (Jacobs.)

C. 107 § 1. τῇ μητρὶ, aufs Vaterland gedeutet, wie von Brutus. (Jacobs.) — συνευνηθῆναι. zu 6, 69, 1. — συνεβάλετο. zu 1, 68, 2. — κατελθῶν gehört zu τελευτήσῃν: dass er heimgekehrt enden werde. — ἀπέβησε. zu 5, 63, 2.

§ 2. διέποντι. zu 5, 22. — μεζόνως. zu 2, 49, 1. — ἢ ὡς. zu 1, 22, 2. Xen. Kyg. 8, 1, 1: δοκεῖ ἡνδρότερον ἢ ὡς ἐχρῆν δηλῶσαι. 4, 2, 47: κολαζόντων ἀφειδέστερον ἢ ὡς δεσπόται. — ὑπὸ βίης gehört zu ἐκβάλλει Spr. 53, 8, 1. — ὁδῶν, ὁδοῦς. Di. 17, 1, 1.

ἐξευρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνεται οἱ ὁ δδῶν, ἀναστενάξας εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· “ἡ γῆ ἦδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ οὐδὲ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι· ὑπόσον δὲ τι μοι μέρος μετῆν ὁ δδῶν μετέχει.”

Ἰππῆς μὲν δὴ ταύτῃ τὴν ὄψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι, Ἀθη-108 ναίοισι δὲ τειταγμένοις ἐν τεμένει Ἡρακλῆος ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιεὺς πανδημεῖ· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεισαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιεὺς καὶ πόρους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συ-χνοὺς ἤδη ἀναρριζέατο. ἔδοσαν δὲ ὥδε. πιεζέμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιεὺς ἰδίδουσιν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτοὺς. οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε. “ἡμεῖς μὲν ἐκαστέρῳ τε οἰκόμεν καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένοιτ’ ἂν ἐπικουρίῃ ψυχρῇ· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευόμεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισι τε ἀνδράσι καὶ τιμωρέειν ἑοῦσι οὐ κακοῖσι.” ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ κατ’εὐνοίην οὕτω τῶν Πλαταιέων ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόρους συνεστειώτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον, οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλ’ Ἀθηναίων ἰρὰ ποι-εύντων τοῖσι θυώδεκα θεοῖσι ἱκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐδίδο-σαν σφέας αὐτοὺς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιεὺς, Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθηον. μελλόντων δὲ συνάπτειν μάχην Κορίνθιον οὐ περιεῖδον, παραιτχόντες δὲ καὶ καταλλάξαντες ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων οὔρισαν τὴν χώρην ἐπὶ τοισίδε, ἔαν Θη-βαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίν-4 θιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο, Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί, ἐπιθέμενοι δὲ ἐσώθησαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὔρους, τοῦτους ὑπερβάντες τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὔρον Θηβαίοισι

C. 108 § 1. ἐξεληλυθέναι. zu 6, 80. — καὶ γὰρ καί. Kr. zu Thuk. 6, 61, 2. — ἀναρριζέατο für ἀναιρέατο Bekker. — ἰδίδουσιν bo-ten an. gr. Spr. 53, 1, 7.

§ 2. ἐκαστέρῳ für ἐκατέρῳ Va. zu entfernt, um euch zu helfen. Spr. 49, 2 (6), 6. — ψυχρῇ νύκτι 9, 49, 1. ἔλλης Eur. Iph. A. 1014 u. Jos. jüd. Kr. 1, 18, 3. (We.) — ἢ τινα πυθέσθαι. Di. 69, 31, 1. Diese Fügung ist überhaupt selten, nachgewiesen noch Xen. Kyr. 1, 6, 49. Theokr. 2, 116. Herodian 1, 17, 16. mit πρότερον oben 6, 91. — τιμωρέειν hängt ab von κακοῖσι untauglich. Kr. zu Thuk. 6, 38, 2. — οὐκ οὕτω ὡς. zu 3, 47, 1. — συνεστειώτας feindselig gegenüber stehend. zu 1, 208.

§ 3. τὸν βωμόν. zu 2, 7. — περιεῖδον, συνάπτοντας oder συνάπτειν. gr. Spr. 56, 16. — ἔαν, epexegetisch zu ἐπὶ τοισίδε, so doch eben nicht ge-wöhnlich; mit ἐπ’ ὧς zu 5, 82, 2. — οὔρισαν. Di. 2, 4, 2. 28, 4, 2. — τελέειν ἐς. zu 3, 34, 2.

§ 4. ὑπερβάντες erweiternd. — εἶναι. Di. 55, 8, 21.

πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσῑάς. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιεῖς σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ, ἤκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες.

- 109 Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγένοντο δίχα αἱ γνώμαι, τῶν μὲν οὐκ ἐώντων συμβαλέειν (ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν), τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω κελευόντων. ὥς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο καὶ ἐνίκα ἡ χεῖρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἣν γὰρ ἐνδέκατος ψηφισδοφόρος ὁ τῷ κυάμφ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχεῖν, (τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολεμαρχὸν ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι, ἣν τε τότε πολεμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος) πρὸς τοῦτον ἀελθὼν Μιλτιάδης ἔλεγε τάδε. "ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἔστι ἡ καταδουλῶσαι Ἀθίνας ἢ ἐλευθέρως ποιήσαντα μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἄπαντα ἀνθρώπων βίον οἷα οὐδὲ Ἀρμυδῖός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσιν· νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἤκουσαι μέγιστον, καὶ ἦν μὲν γε ὑποκύνῃσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοχται τὰ πείσσονται παραδεδομένοι Ἰππῆρη· ἣν δὲ περιγένηται αὕτη ἡ πόλις, οἷα τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολλῶν γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷα τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τουτέων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν, ἑόντων δέκα, δίχα γίνονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν κελευόντων συμβαλέειν τῶν δὲ οὐ [συμβαλέειν]. ἦν μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαι τινα στάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διασεῖσιν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα ὥστε μὴδίσαι. ἦν δὲ συμβάλωμεν πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξεῖροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων οἷοί τέ εἰμεν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο

C. 109 § 1. δίχα zwiespältig. gr. Spr. 63, 2, 4 u. Kr. zu Thuk. 1, 64, 1. — ὀλίγους zu wenige. Spr. 49, 1. Kr. zu Thuk. 1, 50, 5: ὀλίγα ἀμύνειν ἦσαν. — τῶν δὲ καὶ M. gr. Spr. 69, 32, 2. — ψηφισδοφόρος Stimmgeber, kommt sonst nicht vor, nur bei Spätern ψηφηφόρος. — λαχὼν durchs Loos gewählt. gr. Spr. 57, 4, 1. — ἐνθαῦτα. Hiezu gehört ἔλεγε τάδε.

§ 2. ἐν σοί. Spr. 68, 8, 3. (12, 6) vgl. 8, 118, 2. (Jacobs.) — μνημόσυνα. zu 1, 185, 1. — βίον Geschichte sagen wir. — λείπουσιν, das Präsens; in sofern die Sache als noch vorhanden gedacht wird. — ὑποκύνῃσι. zu 1, 130, 1. — δέδοχται es ist entschieden, durch Hippas und die Perser. vgl. 7, 16, 5. 9, 74. (We.) — οἷα τε. zu 1, 194, 3. — ἐς σέ ἀνήκει es hängt von dir ab. vgl. 2, 104, 1. (Sch.) ἐς σέ νῦν τείνει § 3. (Va.) Jener Ausdruck ist den Attikern fremd, dieser wenigstens der attischen Prosa. — ἔρχομαι φράσων. zu 1, 5, 2.

§ 3. συμβαλέειν, das erste fehlt in mehreren Hsn. Ich glaube dass man das zweite streichen muss. — οὐ. erg. κελευόντων, § 1 οὐκ ἐώντων. vgl. gr. Spr. 67, 10, 2. — ἐλπομαι, ἐλπίζω. zu 2, 11, 3. Von Besorgniss auch 9, 113, 1. vgl. Kr. zu Thuk. 1, 1, 1. — διασεῖσιν zerrütten. — μετεξεῖροισι, ἐνίοις. zu 1, 63. — τὰ ἴσα νεμόντων. zu 6, 11. — συμβολή Treffen, so bei Her öfter, wohl nicht in der att. Prosa. — τείνει. Eur. Phön. 435: ἀλλ' ἐς σέ τείνει τῶνδε διάλυσιν κακῶν. vgl. zu § 3. (Va.) Aehn-

ἡρτηται· ἦν γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευ-
θέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευ-
δόντων τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν
τὰ ἐναντία.”

Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσκίταται τὸν Καλλίμαχον. πρὸς-110
γενομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν.
μετὰ δὲ οἱ στρατηγοὶ τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἐκάστου
αὐτῶν ἐγένετο πρυτανίῃ τῆς ὑμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν· ὁ δὲ
δεκόμενος οὐ τίς κω συμβολὴν ἐποιεῖτο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανίῃ
ἐγένετο. ὡς δὲ ἐς ἱκείνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐιάσσοντο ὥδε Ἀ-111
θηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρους ἡγήετο ὁ πολέμαρ-
χος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν
πολέμαρχον ἔχειν κέρως τὸ δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου ἐξιδέοντο
ὡς ἡριθμέοντο αἱ φυλαί, ἐχόμεναι ἀλλήλων. τελευταῖοι δὲ ἐτάσ-
σοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρως, Πλαταιέες· ἀπὸ παύτης γὰρ σφί²
τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων καὶ πανηγυρίας τὰς ἐν τῇσι
πεντετηρίσι γινόμενας, κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος ἅμα τε Ἀθη-
ναίοισι λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσο-
μένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι ἐγένετο τοιόνδε τι· τὸ στρα-
τόπεδον ἐξισοῦμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον = in extt.
ἐγένετο ἐπὶ τάξις ὀλίγας, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθανεστάτον τὸ στρατόπεδον,
τὸ δὲ κέρως ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει. *aus Thucy*

Ὡς δὲ σφίς διετίτακτο καὶ τὰ σφάγια ἐγένετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς 112
ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ *hell.*

lich auch bei Platon. — τοι, σοι. — δὲ τὴν τῶν für δὲ τῶν Sch. erg. γνω-
μην, δὲ τὰ τῶν We.; τὴν für ἦν und ἦν nach συμβολὴν wollte Va. — ἀπο-
σπεύδειν eifrig widerrathen, Ggs. ἐπισπεύδειν 7, 18, 2. vgl. 7, 17. (Sch.)
Thuk. 6, 29, 3.

C. 110. ἔφερε. zu 3, 77. — πρυτανίῃ. Schol. zu Thuk. 4, 118:
ἡμέρα καθ' ἣν ἔχει τις ἐξουσίαν. Sonst ἡγεμονία, auch ohne Artikel. zu Xen.
An. 4, 7, 8.

C. 111 § 1. περιῆλθε. zu 1, 7, 1. — ἔχειν. gr. Spr. 57, 10, 9. —
ὡς ἡριθμέοντο für ὡς ἀρ. Bekker. In ihrer Reihenfolge, die durchs
Loos bestimmt war. Ideler Chron. 1 S. 291 f. — ἐχόμεναι. zu 6, 8.

§ 2. γὰρ bezieht sich auf den etwa vorschwebenden Gedanken: Durch
diese Theilnahme gewannen sie die Gunst der Athener: denn. Oder nach Ja-
cobs: es ist aber gewiss dass sie an dieser Schlacht einen Antheil hatten:
denn. — ἀνάγειν θυσίας auch 2, 60, 2, vielleicht weil die Tempel meist
hoch lagen. (Sch.) vgl. zu 2, 40, 1. — πεντετηρίσι vierjährigen Festen,
wie den grossen Panathenäen. zu 2, 4, 1. — λέγων könnte fehlen; vgl. jedoch
zu 1, 114, 3. — γίνεσθαι dass zu Theil werden möge, von κατεύ-
χεται abhängt. gr. Spr. 48, 7, 14. — ἐξισοῦμενον in gleich langer
Front. Ueber das Particp Di. 56, 9, 1 u. 2. — αὐτοῦ. zu 6, 30. — ἐπὶ
τάξις. Spr. 68, 36 (40), 6. — στρατόπεδον. zu 5, 112.

C. 112 § 1. διετίτακτο die Aufstellung erfolgt war. gr. Spr.
61, 5, 6. Doch kann auch στρατόπεδον Subject sein. — καλὰ fehlt in der
Redensart bei Xenophon. vgl. Kr. zur An. 6, 2, 9. grosse Ausg. — ἀπείθη-

στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταλχμίδον αὐτέων ἢ οἰκίῳ. οἱ δὲ Πέρσαι ὀρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι, μανὴν τε τοῖσι Ἀθηναίοις ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρὴν, ὀρέωντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφίσι οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπειτε ἀθροοὶ προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροις, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθλὰ τε Μηδικὴν ὀρέωντες καὶ ἄνδρας τοὺς ταύτην ἐσθνημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι

113 καὶ τὸ οὖνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκούσαι. μαχομένων δὲ ἐν τῇ Μαραθῶνι χρόνος ἐγίνετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι καὶ ῥήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν, τὸ δὲ κέρως ἐκύτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δὲ τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξας αὐτέων συναγαγόντες τὰ κέρεια ἀμφοτέρω ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἰπῶντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι πῦρ τε αἵτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο

114 τῶν νεῶν. καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῇ πόλει ὁ πολέμαρχος Καλλιμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός, ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Σησίλειος ὁ Θρασύλειος· τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάσιων νεὸς τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ οὐνομαστοί.

115 ἐπὶ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπικράτησαν τρόπῳ τοιοῦτῳ Ἀθηναῖοι· τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς

σαν ihnen vorzugehen gestattet wurde. — δρόμῳ ἐπιέσθαι unten, θεῖν bei Xenophon u. A. Kr. zur An. 1, 8; 18. — ἦσαν. Spr. 63, 6. — ἐπέφερον warfen vor, hielten für. 8, 10, 1: πάγχυ σφί μανὴν ἐπενείκοντες ἀνὴγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας. (Jacobs.) — καὶ πάγχυ gar sehr, wie bei Attikern καὶ πάνν, bei Her. καὶ (τὸ) κάρτα. zu 1, 71, 1. — ὀλίγους ohne ὄντας. gr. Spr. 56, 7, 4.

§ 2. κατείκαζον vermutheten gegen die Athener, d. h. ihnen als Thorheit anrechnend. Ein seltenes Compositum, bei Her. noch. 9, 109, 2. — ἄνδρας τοὺς für τοὺς ἄνδρας Kr. — ἐσθνημένους, ἐνδεδικτάς. Di. 39 u. d. W. — ἀκούσαι. gr. Spr. u. Di. 25, 3, 9.

C. 113. μαχομένων, αὐτῶν, ἀμφοτέρω. zu 1, 13. — τὸ μέσον ἐνίκων. zu 5, 1, 2. — τὸ τετραμμένον. Spr. 43, 4, 6. (17.) — ῥηγνύσαι findet sich so bei Homer öfter, wohl nicht bei Attikern; παραρηγνύσαι jedoch bei Thukydides. Kr. dort zu 4, 96, 4. — πῦρ, um die Schiffe anzuzünden. vgl. Il. ο, 718: οἶστε πῦρ. (Jacobs)

C. 114. πόλιν Kämpfe, wie 7, 224. 8, 89, 1. (Bä.) — ἀπὸ δ' ἔθανε, eine so auch bei Her. nicht gew. Tmesis. Di. 68, 47, 2. — τῶν στρατηγῶν. Spr. 47, 8, 1. (9, 1.) — ἀγλαστον, τὸ ἄκρον τῆς πρῆμνης. (Glossen.) Dem Lande zugekehrt war das Hintertheil. zu Arr. An. 1, 18, 6. Das Wort ist selten und sonst nur bei Dichtern.

C. 115. ἐξανακρούεσθαι scheint sonst nicht vorzukommen; ἀνακρούε-

νήσου ἐν τῇ ἑλιπον τὰ ἐξ Ἑρετρίας ἀνδράποδα περιέπλων Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτία δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοις ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοή-
θῆναι· τοὺτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα ἐοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον, Ἀθη-
ναῖοι δὲ ὡς ποδῶν εἶχον τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ, καὶ ἐφθασάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἦκειν καὶ ἰστροποπεδεύσαντο ἀπαιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει. οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλή-
ρου (τοῦτο γὰρ ἦν ἐπὶ τῇσι τότε τῶν Ἀθηναίων) ὑπὲρ τούτου ἀναχω-
χεύσαντες τὰς νέας ἀπέπλων ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην.

Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ 117
ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐνενίχοντα καὶ δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι, συγγήναι δὲ αὐτοῖσι θῶμα γενέσθαι τοιόνδε, Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινόμενον ἀγαθὸν τῶν ὀφθαλμῶν στερηθῆναι, οὔτε πληγέντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὔτε βληθέντά, καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζῆς διατελεῖν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔοντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ἦκουσα περὶ τοῦ πάθεος τοιόνδε τινὰ λόγον, ἄνδρα οἱ δοκεῖν ὀπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

Ἀῦτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπελτε 118
ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἦτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιεῖτο τῶν

σθαι ist das eig. Wort vom rückwärts Rudern der Schiffe. — αἰτία ἔσχε die Beschuldigung fand statt. zu 5, 70. — ἐκ μηχανῆς in Folge einer Intrigue, intriganten Veranlassung. — ἐπινοήθῆναι noch 3, 122, 1; sonst auch bei Her., wie bei Attikern, die active Form. — ἀναδέξαι, ἀρ-
θῆσαν δεῖξαι, wie 6, 121. 123. 124. 7, 128, 2; so wohl nicht bei Attikern.

C. 116. ὡς ποδῶν εἶχον. gr. Spr 47, 10, 5. — τάχιστα ist vielleicht Glossem zum Vorhergehenden. (Va.) — ἐφθασαν πρὶν ἢ ἦκειν. Eben so 9, 70, 1. Xen. Kyr. 3, 2, 4: ἦν φθάσωμεν πρὶν τοὺς πολεμίους συλλεγῆναι, λαβοίμεν αὐτὸν ἀπὸν. vgl. zu 6, 45. 108, 1. — ὑπεραιωρηθέντες auf die hohe See gefahren; anders 4, 103, 2. Sonst erscheint dies Compositum erst bei Spättern. — Φαλήρου oberhalb, auf der hohen See von Ph. Spr. 47, 22. (23.) — ἀναχωχεύσαντες, μετιώρους κατέχοντες. Hesych. nachdem sie auf der hohen See vor Anker gelegt hätten, noch so 7, 100. 168, 2. Ein vorzugsweise herodoteisches Wort, hin und wieder auch bei Spättern. vgl. Kr. zu Arr. An. 2, 19, 4.

C. 117. κατὰ. zu 6, 79. — ἦκουσα, nicht von ihm selbst. Sonst würde τάδε ἦκουον αὐτοῦ gesagt haben, wie 9, 16, 1. (Va.)

C. 118. ἐπέλαμψε, ἐπέβαινε; das Ipfl. 4, 190, 1. — ζήτησιν Durch-

νεῶν, εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἁγᾶλμᾳ Ἀπόλλωνος κίχρυσωμένον
 ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη, πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ,
 ἐπλεε τῇ ἑωυτοῦ νηὶ ἐς Δῆλον· καὶ ὑπὶκατο γὰρ τῇ καυτᾷ οἱ Δῆλιοι
 ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθειαι τε ἐς τὸ ἱeron τὸ ἁγᾶλμα καὶ ἐντέλ-
 λεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἁγᾶλμα ἐς Δῆλιον τὸ Θηβαίων·
 τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσῃ Χαλκίδος καταπύον. Αὗτις μὲν δὴ ταῦτα
 ἐντελλόμενος ἀπέπλεε, τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον,
 ἀλλὰ μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο
 119 ἐπὶ Δῆλιον. τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἡνδραποδισμένους Αὗτις τε καὶ
 Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς
 Σούσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς
 Ἐρετριέας, ἐνείχε σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων μδικῆς προτέρων
 τῶν Ἐρετριέων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδε σφεας ἀπαθύντας παρ' ἑωυτὸν καὶ
 ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἔοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφεας
 τῆς Κισσίους χώρας κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ τῷ οὐνομᾷ ἔστι Ἀρ-
 δέρικκα, ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι,
 πτεσσεράχοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρεάτος τὸ παρέχεται τριφασίας ἰδέας· καὶ
 γὰρ ἀσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον ἀρῶνται ἐξ αὐτοῦ πόρῳ τοιούτῳ.
 ἀντλέεται μὲν κηλωνήῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ ἡμισυ ἀσκού οἱ πρόσδεσθαι.
 ὑποτύνσας δὲ τοῦτω ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγχέει ἐς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ
 ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον τρέπεται τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν
 ἀσφαλτος καὶ οἱ ἄλες πηγνύνται παρανίτκα, τὸ δὲ ἔλαιον συναίγουσι
 ἐν ἀγγηίοις, τὸ δὲ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν καὶ
 ὀδμήν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βα-
 σιλεὺς Δαρεῖος, οἱ καὶ μέχρι ἐμὸ ἐἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσον-
 τες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας ἔσχε οὕτω.

120 Λακεδαιμονίων δὲ ἦγον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχιλίοι μετὰ τὴν παν-
 στήνην, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν, οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ
 Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀτικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβο-
 λῆς ἰμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους· ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν

suchung. Va. will. ἔξισαν. — καὶ — γάρ. zu 1, 24, 2. — τὸ Θηβαίων.
 gr. Spr. 47, 5, 8. — δι' ἐτέων. zu 1, 62, 1.

C. 119 § 1. ἐνείχε σφι χόλον. zu 1, 118. — ἀρξάντων προτέ-
 ρων. vgl. 6, 133, 1 u. zu 1, 2, 1. — ἀπαθύντας. ἀναθύντας? Bekker
 — τοῦ wird durch den relativen Satz erklärt. — ἰδέας Erscheinungen,
 d. h. Stoffe.

§ 2. ἀρῶντο für ἀρῶσονται Matthiä; ἀρύονται wollte Jacobs. — κη-
 λωνήῳ. zu 1, 193, 1. — ἀντλέει, ὁ ἀντλήων. zu 1, 195. — ἄλλο ein
 andres Gefäß. (Valla.) — ἀγγηίοις für ἀγγεῖοις Br. Doch scheint Ei-
 nigen συναίγουσι ἐν ἀγγείοις τό verdächtig. — ὀδμήν, ὄσμήν. Di. 4, 5, 1.

C. 120. καταλαβεῖν einzutreffen, bei noch unentschiednem Kampfe.
 Ueber den Inf. Spr. 50, 5 (6), 6. — ἰμείρω und ἰμείρεσθαι sind dichterisch,
 dies noch 3, 123; über ἰμερος zu 1, 80, 2. — αἰνέοντες, ἐπαινέοντες. gr.
 Spr. 40 u. d. W.

Μαραθῶνα ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ ^{ἡναι} αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἀπαλλάσσαντο ὀπίσω.

Θῶμα δέ μοι καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας ἀν¹²¹ καὶ ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρ-
βάροισι τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπ' Ἰππῆν, οἵτινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως
Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι
ἴοιτες. Καλλίης τε γὰρ μῦθος Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως
Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσό-
μενα ὑπὸ τοῦ ^{ὄντος} δημοσίου ὠνέσθαι καὶ τᾶλλα τὰ ἐχθίστα ἐς αὐτὸν
πάντα ἐμχανᾶτο· καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἔσσαν τοῦ-¹²³
του ἦσαν μισοτύραννοι. Θῶμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσέμαι τὴν δια-
βολήν, τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἐφευγόν τε τὸν πάντα
χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισι-
στρατιδαὶ τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευ-
θερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὥς
ἐγὼ κρίνω· οἱ μὲν γὰρ ἐξηγγέλωσαν τοὺς λοιποὺς Πεισιστρατιδεῶν
Ἰππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυ-
ραννεύοντας, Ἀλκμαιωνίδαὶ δὲ ἐμφανέως ἠλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοι
γε ἀληθέως ἦσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπέλσαντες προσσημαίνειν Λακε-
δαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι πρότερον δεδήλωται.
ἀλλὰ γὰρ ἴσως ^{ἡναι} τὶ ἐπιπεφρομένοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδουσιν¹²⁴
τὴν πατρίδα. οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφέων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἢ γε Ἀ-
θηναίοισι ἄνδρες οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐπειμέετο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἰ-

C. 121. ἐνδέχομαι, προσέμαι 6, 133, erkennen als wahr an. vgl. 3, 115. 4, 25. 5, 106, 2. (Sch.) Bei Attikern nicht oft ähnlich. — ἀν ἀνα-
δέξαι, dass sie würden emporgezeigt haben. vgl. 6, 124 u. Spr. 54, 6, 4. (6.) — ἐκ συνθήματος. zu 5, 74. — ἴοντες gewesen. Spr. 53, 2, 4. (9) — Ἰππονίκου δέ, nicht τε. Di. 69, 70, 2 u. Kr. zu Xen. An. 1, 7, 9. — πάντα. zu 4, 154, 1.

C. 122. Hier folgt gewöhnlich noch folgende Stelle: Καλλιῷ δὲ τούτου ἄξιον πολλὰχού μνήμην ἔσσι πάντα τὰ ἐκείνῃ. τοῦτο μὲν γὰρ τὰ προλεγεμένα, ὥς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἔποιησε, ἔκπερ νικῆσας, τεθρίππῳ δὲ δευτέρῳ γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἡγα-
νερῶδῃ ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστην διαπίνῃσι· τοῦτο δὲ κατὰ τὰς ἐκείνου θυγατέρας τοῦσας τρεῖς οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένοντο γάμου ὠραῖαι, ἔδωκε σφί θωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην ἐκείνησι τε ἡγαρίσαστο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἐκείνῃ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀν-
δρὶ. Allein diese Stelle fehlt in einigen Hsn. und Valkenärs Verwerfung der-
selben ist wohl begründet.

C. 123. προσέμαι. zu 1, 75, 3. — τούτων. Spr. 60, 5, 2. (6, 2.) — τοὺς λοιπούς, Hippias und Thessalos. — τι μᾶλλον. Spr. 48, 12, 9. (15, 11.) Eben so gestellt Thuk. 4, 21, 4. zu Arrian. An. 4, 1, 2. — ἐλευ-
θεροῦν, der Inf. bei σημαίνειν auch 5, 35, 1. 6, 78. — πρότερον 5, 63, 1.

C. 124. ἀλλὰ γὰρ doch dieser Grund genügt nicht: denn. vgl. zu 5, 3. Den Einwurf macht der Schriftsteller sich selbst. — μὲν ὦν. gr. Spr. 69, 35, 1. — λόγος αἰρεῖται. zu 1, 132, 2. — λόγῳ Zweck. — τούτων als diese Gründe dass nicht die Alkmaeoniden es gethan.

ρέει ἀναδεχθῆναι ἐκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ τοιοῦτῳ λόγῳ. ἀνε-
 δέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς, καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ·
 125 ὃς μέντοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τοιτέων.
 Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν
 τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος καὶ αὐτῆς Μεγακλῆος ἐγένοντο
 καὶ ~~κατὰ~~ λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλῆος τοῖσι
 ἐκ Σαρδίῳν Λυδοῖσι παρὰ Κροῖσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον
 τὸ ἐν Δελφοῖσι συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ συνελάμβανε προθύμους,
 καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια προέτε-
 όντων ἐωυτὸν εὖ ποιεῖν μεταπέμπεται ἐς Σάρδις, ἀπικόμενον δὲ δω-
 ρέεται χρυσῷ τὸν ἂν δύνηται τῷ ἐωυτοῦ σώματι ἐξενεῖσθαι ἐς ἄ-
 126 παξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεήν, ἐοῦσαν τοιαύτην, τοιαύδε
 ἐπιτηδεύσας προσηγάγετο ἐνδύς κιθῶνα μέγαν καὶ πόλιν βαθὺν κα-
 ταλειπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρουνους τοὺς εὗρισκε εὐρυταίους ἐόντας
 ὑποδησάμενος ἤτε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγόοντο. ἐσπεσὼν
 δὲ ἐς σωρὸν ψήγματός πρώτα μὲν ~~πᾶν~~ πᾶν παρὰ τὰς κνήμας τοῦ
 χρυσοῦ ὅσον ἐχωρεον οἱ κοθόρουνοι, μετὰ δέ, τὸν κόλπον πάντα πλη-
 σάμενος χρυσοῦ καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπύσας τοῦ ψήγμα-
 127 τος καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα ἐξήιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἔλκων μὲν
 ἥτοις τοὺς κοθόρουνους, παντὶ δὲ τῷ οἰκῶς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ, τοῦ
 τό τε στόμα ἐβέβυστο καὶ πάντα ἐξώγχετο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον
 γέλως ἐσῆλθε, καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ καὶ πρὸς ἑτέρα δωρέεται
 οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκὴ αὕτη μεγάλως, καὶ
 ὁ Ἀλκμαίων οὕτως οὕτω τεθριπποτροφῆσας Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται·
 128 μετὰ δὲ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυνῶνος τύραν-
 νος ἐξήειρε, ὥστε πολλῶ οὐνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλήσι
 ἢ πρότερον ἦν.

Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω γί-
 νεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων
 πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τοιῷ γυναικῇ προσθεῖναι. Ὀλυμπίων
 ὦν ἐόντων καὶ ἰκῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίπῳ ὁ Κλεισθένης κτήρυμα
 ἐποίησατο, ὅστις Ἑλλήνων ἐωυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθέneos γαμβρόν γενέ-
 σθαι, ἥκειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέρην ἢ καὶ πρότερον ἐς Σικυνῶνα ὡς ~~κυρί-~~

C. 125 § 1. καὶ ~~κατὰ~~ καὶ πάνν. zu 1, 119, 3. — τοῦτο μὲν. Statt
 τοῦτο δὲ folgt μετὰ δὲ C. 126. — ἐωυτὸν εὖ ποιεῖν ihm, dem Krösos,
 Dienste geleistet habe. — τὸν, ὅσον. — ἐς ἄπαξ. Spr. 66, 1, 2. (3.)

§ 2. τοιαύτην, auf einen Gang beschränkt. — προσήγαγε brachte
 dazu. Va. will προσεφεύρε.

§ 3. γέλως ἐσῆλθε wandelte eine Empfindung an die Lachen
 erregte. gr. Spr. 48, 11, 4. — ἐπλούτησε wurde reich. Spr. 53, 5, 1.
 — τεθριπποτροφῆσας. zu 6, 35, 1.

C. 126. οὐνομαστοτέρην, τὴν οἰκίαν. — προσθεῖναι. zu 1, 196, 2.
 — ἥκειν. Spr. 53, 1, 3. (4.) — ἥκειν der sollte kommen. Spr. 50,

κλεισθένου
 σοντος Κλεισθένης τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρξα-
 μένου ἡμέρας, ἐνθαυτὰ Ἑλλήνων ἄσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἴσαν καὶ πά-
 τρη ἐξωκλειμένους ἐφορίων μνηστῆρες, τοῖσι Κλεισθένης καὶ δρόμον
 καὶ παλαίστην ποιησάμενος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰτα-127
 λῆς ἦλθε Σμινδουρίδης ὁ Ἴπποκρατὸς Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλείστον δη
 χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπείκετο (ἡ δὲ Σύβαρις ἡμέτερος αὐτοῦ τὸν χρόνον μάλιστα),
 καὶ Σιρίτης Δάμασος Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν
 ἀπ' Ἰταλῆς ἦλθον, ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου Ἀμφίρμηστος Ἐπι-
 στρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ
 ἦλθε Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύοντος τῆς Ἑλλήνας ἰσχύι καὶ φυγόντος ἀν-
 θρώπων ἐς τὰς ἐσχατίας τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρ-
 μου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου Φεῖδωνος τοῦ Ἀρχαίων
 τυράννου παῖς Λεωκίδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πε-
 λοποννησίοισι καὶ ὕβρισαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξα-
 ναστήσας τοὺς Ἡλείων ἀγωνοδοτίας αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπῇ ἀγῶνα ἐθηκε,
 τούτου δὲ δὴ παῖς καὶ Ἀμιαντὸς Λυκούργου, Ἀρχὰς ἐκ Τραπεζοῦν-
 τος, καὶ Ἀζὴν ἐκ Πατρὸς πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου
 τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρχαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι καὶ ἀπὸ
 τούτου ξεινοδοκούντος πάντας ἀνθρώπους, καὶ Ἡλείος Ὀνομαστὸς
 Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον, ἐκ δὲ Ἀθη-
 νῶν ἀπίκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον
 ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἴπποκλειδῆς Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδεῖ
 προσφθῶν Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίας, ἀνθεύσης τούτου τὸν χρόνον,
 Ἀνσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μόνος. ἐκ δὲ Θεσσαλῆς ἦλθε τῶν
 Σκεπαδῶν Διακτορίδης Κραννώνιος, ἐκ δὲ Μολοσσῶν Ἀλκων.

Τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες· ἀπικομένων δὲ τούτων
 ἐς τὴν προειρημένην ἡμέραν, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας
 τε αὐτέων ἀνεπύζετο καὶ γένος ἐκάσιου, μετὰ δὲ κατέχων ἐνιαυτὸν
 διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίας καὶ τῆς ἀρχῆς καὶ παιδευσίος

5 (6). 6. — ἀρξαμένον nachdem er die Berechnung des Jahres ange-
 fangen haben würde. — πάτρη, πατρίδι. zu 2, 115, 1. Ohne Artikel
 nur weil noch ein Begriff damit verbunden ist, wie Thuk. 2, 72, 4. — ἐπ'
 αὐτῷ τούτῳ, um während des Jahres der Bewerbung ihre bezügliche Ge-
 schicklichkeit zu zeigen. — εἶχε. zu 6, 12, 2.

C. 127 § 1. ἐπὶ πλείστον zum höchsten Grade. — εἰς ἀνὴρ.
 gr. Spr. 49, 10, 5. — οὗτος — κόλπου ist zu pleonastisch. — ὑπερφύ-
 ντος der von Natur übertrif, ein erst bei Spättern wieder vorkommendes
 Wort. — φυγόντες. vgl. 4, 174. (We.)

§ 2. ἀπὸ δὲ Π. erg. ἦλθε. — Φεῖδωνος δὲ. Dieser Pheidon war viel
 älter. Es ist also hier ein Fehler oder Herodot hat geirrt. vgl. Müller Aeginett,
 p. 60 ss. Vielleicht sind die Worte bis ἐθηκε eingefälscht. — μέγιστα. Spr.
 46, 7. (11, 2.) — Ἀζήν, ein Azanier.

§ 3. ἀνθεύσης. zu 4, 1, 1.

C. 128 § 1. κατέχων sie bei sich behaltend.

212 καὶ τρόπον, καὶ ἐν ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασιν· καὶ ἐς γυμνάσιόν τε ἐξαγίνεων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι καὶ τό γε μέγιστον ἐν τῇ συνεστοῖ διεπειράτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοῦς, τοῦτον πάντα ἐπόλει καὶ ἄμμι ἐξείνιζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ καὶ μάλιστα τῶν μνηστήρων ἡρέσχοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπυγμένοι, καὶ τοντέων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, καὶ κατ' ἀνδραγαθήν ἐκρίνετο καὶ οὗ τὰ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυπελλίδῃσι ἦν προσήκων.

121d Ὡς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν ἡμερέων τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθένης τὸν χρόνον ἐκ πάντων, Θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης εὐώχῃ αὐτοῦς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δειπνου ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔρην εἶχον ἀμφὶ τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον προΐουσης δὲ τῆς πόσιος κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱπποκλείδης ἐκέλευσε τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι οἱ ἐμμέλειαν, παιδομέριον δὲ τοῦ αὐλητέω ὡρχήσατο. καὶ κως ἐωυτῷ μὲν ἀρχέειν, ἀρχέειτο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων ὅλον 210 πρῆγμα ὑπόπιεθε. μετὰ δὲ ἐπισχὼν ὁ Ἱπποκλείδης χρόνον ἐκέλευσε οἱ τινα τῷ πεζῶν ἐσενεῖκαι, ἐσέλθοισης δὲ τῆς τραπέζης πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὡρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα, μετὰ δὲ ἄλλα Ἀττικὰ, καὶ τρίτον δὲ τὴν κεφαλὴν ἐρέσας ἐπὶ τὴν τραπέζαν τοῖσι σκέλεσι χειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου, ἀποσινυγῶν γαμβρόν οἱ εἶ γενέσθαι Ἱπποκλείδην διὰ τὴν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἐωυτόν, οὐ βουλόμενος ἐκφάγειν ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος εἶπε· “ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπωρχήσασθ' ἵνα μὴ τὸν γάμον.” ὁ δὲ

§ 2. καὶ ἐς γ. 12. gr. Spr. 69, 32, 11. — τό γε μέγιστον was die Hauptsache. gr. Spr. 57, 10, 12. Kr. zu Xen. An. 1, 3, 10. — συνεστοῖ für συνεσίη (συνισίη?) Schäfer und eine Hs. Sonst kommen beide Wörter nicht vor; doch ἀπιοτοῖ 9, 85, 2. vgl. Di. 18, 3, 2. Ueber die Verbindung Spr. 59, 2. (2, 3.) — πάντα alles Mögliche. vgl. zu 1, 85, 1 u. 4, 154, 1. — σου bei μάλισια auch 1, 119, 1. 209, 1. 7, 21, 2. (Sch.) Ueber das eben so gebrauchte χῆ zu 1, 76, 1. Beides nicht so bei Attikern. — ἡρέσχοντο οἱ οἱ Bekker, unnöthig. Auch hat Her. οἱ οἱ wohl nie so verbunden. — ἐκρίνετο wurde vorgezogen. vgl. 6, 130 u. zu 3, 31, 2. (Sch.)

C. 129 § 1. κατακλίσιος τοῦ γάμου Beilager. (Sch.) Sonst nicht so. — ἐκφάσις Ausspruch, scheint sonst nicht vorzukommen. — ἀπό. zu 1, 136, 2. — ἀμφὶ μουσικῇ. zu 1, 140, 2. — τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον was zum allgemeinen Besten, zur Unterhaltung der Gesellschaft, gesprochen wurde. vgl. § 2 E. u. zu 4, 97, 3. — κατέχων beherrschend, übertreffend. (Valla.) — πολλόν. zu 5, 1, 2. — ἐμμέλειαν, χορικὴν ὀρχήσιν. (Glossen.) — ὑποπτεύειν τι heisst hier wohl: mit Grimm auf etwas schauen. vgl. Ernesti z. Kallim. H. auf Del. 62. (We.)

§ 2. σχήματα Stellungen, Pantomimen. Die Tänze der Aken waren keine blosse Hüpferei. Dies Diminutiv kommt sonst nicht vor. — ἀποσινυγῶν, poetisch. Di. 40 u. σινυγῶν. — ἀναιδείην. Di. 15, 2, 4. — ἐκφάγειν losbrechen. Aehnlich 8, 74. Sonst eben nicht so. — κατέχειν. zu 5, 19. — ἀπωρχήσας hast vertanzt, kommt, wie die Sache, sonst

φοκλείδης ὑπερλαβὼν εἶπε· ^{care, matter} “οὐ φροντὶς Ἴπποκλείδῃ.” ἀπὸ τοῦτου
τοῦτο οὐνομαζέται, Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος ἔλεξε ἐξ
130 τὸν τάδε. “ἄνδρες παῖδὺς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας
ἄσας ἐπαινέω καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τε εἴη, χαρίζομαι ἄν, μὴ
ὑμῶν ἐξαίρετον ἀποκρίνων μῆτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων.
οὐ γὰρ οἷά τέ ἐστι μῆς πέρι παρθένου βουλευόντα πῶσι κατὰ
ποιεῖν, τοῖσι μὲν ὑμῶν ἀπελαιννομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου τά-
τον ἀργυρίου ἐκάστη δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσεως εἵνεκα τῆς ἐξ
131 οὐ γῆμαι καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίας, τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγα-
ῖ ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων.”
λέονος δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει.

Ἀμφὶ μὲν χρίσιος τῶν μνηστῆρων τοσαῦτα ἐγένετο καὶ οὕτω
131 κραιωνίδαι ἐβώσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. τουτέων δὲ συνοικησύν-
γινεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναί-
α καταστήσας, ἔχων τὸ οὐνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυ-
ου· οὗτός τε δὴ γίνεταί Μεγακλεῖ καὶ Ἴπποκράτης, ἐκ δὲ Ἴππο-
κράτους Μεγακλῆς τε ἄλλος καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθέneos
αγρίστης ἔχουσα τὸ οὐνομα, ἣ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρι-
στον καὶ ἔγκυος ἐοῦσα εἶδε ὄψιν ἐν τῇ ὕπνῳ· ἐδόκεε δὲ λέοντα
εἶν· καὶ μετ’ ὀλίγας ἡμέρας τίκει Περικλέα Ξανθίππῳ.

Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρώμα γνόμενον Μιλτιάδης, καὶ
132 ὕστερον εὐδοκιμῶν παρ’ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὖξετο. αἰτήσας
νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα Ἀθηναίων, οὐ
ἴσας σφι ἐπ’ ἣν ἐπιστρατεύεται χώρην, ἀλλὰ φῶς αὐτοὺς καταπλου-
133 ῖν, ἣν οἱ ἔπωνται, (ἐπὶ γὰρ χώρην τοιαύτην δὴ τινα ἄξειν ὅθεν
πόδιν εὐπετέως ἀφ’ ὁρόν ὁδοῦνται), λέγων τοιαῦτα αἰτεῖ τὰς νέας.
Ἀθηναῖοι δὲ τοῖτοις ἐπαρθέντες παρέδωκαν. παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλ-
133 ῖαδης τὴν στρατιὴν ἔπλεε ἐπὶ Πύρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πύριοι
ἤρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῇ Πέρσῃ.
το μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν, ἅτάρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι

ht vor. Der Hellenen hätte es für eine Fabel gehalten, wenn man ihm ge-
gt hätte dass manches schwache Haupt sich einst durch gewandte Füße
e Frau ertanzen würde. — οὐνομάζεσθαι d. h. ist eine sprüchwörtliche
lensart geworden.

C. 130. ἀλλ’ οὐ γάρ. zu 1, 14, 2. — τῆς ἐξ. gr. Spr. 50, 6, 9. —
ἐμεῖς eine von mir Erzeugte. — ἐγγυᾶσθαι dass er die Verlobte
solche annehme. In solchem Falle ὁ διδοὺς ἐγγυᾶ, ἐγγυᾶται ὁ λαμβά-
ν bei Isä. 3, 29. 37 f. (Va.)

C. 131. ἐβώσθησαν. zu 3, 39, 2. vgl. 8, 124, 1. — Κλεισθέneos.
Spr. 47, 5, 3. — ἐδόκεε δὴ?

C. 132. τρώμα Niederlage der Perser. zu 1, 18, 1. — ἐπιστρα-
ύεται von der Vorbereitung. gr. Spr. 53, 1, 6. Doch hat eine Hs. στρα-
ταται, eine ἐπιστρατεύεται.

C. 133. ἐπῆρξαν στρατευόμενοι. Spr. 7, 8, 3: ἐπῆρξαν ἄδικα ποι-

Παρίοισι διὰ Λυσσαγόρεα τὸν Τισίω, ἔοντα γένος Πάριον, διαβυ-
λόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἑπλευ-
ρὰ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ ἐπολιόρκει Παρίους κατειλημμένους ἐντὸς τεί-
χεος, καὶ ἐσπέμπων κήρυκα αἰτεε ἑκατὸν τάλαντα, φάς, ἣν μὴ οἱ
δῶσι οὐκ ἀπαναστήσιν τὴν στρατιὴν πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ
Πάριοι ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ [ἀργύριον] οὐδὲ δεινόνευστο,
οἱ δὲ ὅπως διαφυλάξουσιν τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμχανῶντο, ἄλλα τε ἐπι-
φραζόμενοι καὶ τῇ μάλιστα ἔσχε ἐκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο
ἅμα νυκτὶ ἐξήρειτο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. *expressed to attack*

134 Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι, τὸ ἐν-
θεῦνεν δὲ αὐτοῖς Πάριοι γενέσθαι ὥδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορροῦντι
ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἑοῦσαν μὲν Παρίην γένος,
ὄνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν, εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθονίων θεῶν.
ταύτην ἑλθούσαν ἐς ὅψιν Μιλτιάδῳ συμβουλευσάσῃ οἱ, εἰ περὶ πολ-
υλοῦ ποιεῖται Πάρον ἐλεῖν, τὰ ἂν αὐτῇ ὑποθῇται, ταῦτα ποιεῖν. μετὰ
δὲ τὴν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν πόλιν τὸν πρὸ
τῆς πόλιος ἔοντα τὸ ἔρκος ἑσμοφόρον Δήμητρος ὑπερθεοῦντι, οὐ
δυναμένον τὰς θύρας ἀνοῖξαι, ὑπερθεορόντα δὲ ἵκναι ἐπὶ τὸ μέγαρον
ὅ τι δὴ ποιήσονται ἐντός, εἴτε κινήσονται τι τῶν ἀκινήτων εἴτε ὅ τι
δὴ ποτε πρήξονται. πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι καὶ πρόκατε φράξαι
αὐτὸν ὑπελθούσης ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰεσθαι, καταθρώσκοντα δὲ

εἶντες. gr. Spr. 56, 5, 1. Ueber πρόκατε zu 6, 119, 1. — πρόσχημα. zu 4, 167.
— ἐς τὴν, ἐς τὴν γῆν (νῆσον) ἐς ἣν. gr. Spr. 51, 13, 7. — κατειλημμένους.
zu 1, 80, 4.

§ 2. πρὶν ἢ ἐξέλῃ. Di. 54, 17, 9. — δώσουσι. Spr. 53, 7, 6. (8.)
— ἀργύριον für ἀργυρίου einige Hsn.; ἀργυρίου π wäre eine lateinische
Construction. (Matthiä.) Das Substantiv wird zu streichen sein. — οἱ δὲ. zu
1, 17, 2. — ἔσχε. zu 1, 196, 1. — ἐπίμαχον eine angreifbare Stelle,
wie 1, 84, 2, wo τὸ χωρίον, und 9, 21, 1, wo τὸ eingefälscht ist. vgl. Thuk.
4, 115, 2 u. zu σύντομος Her. 5, 17. — τοῦ τείχεος hängt von τῇ ab. (Jacobs.)
zu 1, 84, 2. — ἐκάστοτε, als ob εὐρεθείη für ἔσχε stände, mit Bezug auf die
Besichtigung. — ἐξήρειτο διπλήσιον. Spr. 57, 4. (4, 2.) — διπλήσιον
τοῦ. gr. Spr. 47, 27, 10.

C. 134. ἐς τοσοῦτο τοῦ λόγου bis zu diesem Puncte der Er-
zählung. — λέγουσι, das Erzählte gleichmässig. — αὐτοῖς, μούνοι 4, 159.
gr. Spr. 51, 6, 7. — εἶναι mit ἑοῦσαν verbunden. Aehnlich 2, 134, 2, 3,
4, 1, 41. — Τιμοῦν. Di. 18, 3, 4. — ὑποζάκορον Unterpriesterin.
Buttmann Lex. I S. 220 f. erklärt ζάκορος durch διάκονος. (Bä.) Das Wort
ist ziemlich verschollen. — τῶν χθονίων θ., der Demeter und Persephone.
Lobeck Agl. p. 72.

§ 2. ἔρκος Einfriedigung, unten αἰμασίην, περίβολος bei Pausan.
8, 31, 1. vgl. 37, 1. (Va.) Ueber den Ac. gr. Spr. 46, 6, 3. So ὑπεράλλισθαι
τοὺς σταυροὺς Xen. An. 7, 4, 17. — ὑπερθεοῦντι. zu 2, 66, 2. — μέγαρον.
zu 1, 47, 2. — ὅ τι δὴ. Spr. 51, 13. (15, 1.) — κινήσονται. zu 1, 183, 2.
— τε γενέσθαι καὶ als er kam, sei. zu 4, 181, 2. vgl. 5, 108, 6, 23, 1.
82. — πρόκατε, εὐθύς. zu 1, 111, 4. — αὐτὸν ὑπὲρθε. Di. 46, 7, 9.

τὴν αἵμασιν τὸν μηρὸν σπασθῆναι· οἱ δὲ αὐτὸν τὸ γόνυ προσκταίσα, λέγουσι.

Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων ἀπεπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα¹³⁵ Ἀθηναίοισι ὤγων οὔτε Πάρον προσκτεσάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἔξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας καὶ δηιώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πνθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάχορος τῶν Θεῶν Τιμῶ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοι μὲν ἀντὶ τουτέων τιμωρήσασθαι θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὡς σφείας ἦσυχλῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἐπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάχορον τῶν Θεῶν ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἀλώσειν καὶ τὰ ἐς ἔρσενά γόνον ἄρρητα ἰρὰ ἐκφηνάσαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πνθίη οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίαν τουτέων, ἀλλὰ δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτῶν μὴ εὖ, φανῆναι οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πνθίη ἔχρησε· Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοσιήσαντι ἔσχον¹³⁶ ἐν στόμασι, οἱ τε ἄλλοι καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρωνος, ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπατῆς εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπειλογέετο (ἦν γὰρ ἀδύνατος, ὥστε δηῖναι τοῦ μηροῦ), προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλινῇ ὑπεραπελογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι καὶ τὴν Αἴηνον αἰρεσιν, ὡς ἔλων Αἴημόν τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγούς παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίαν πεντήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα σφαμεισάντιος τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντιος τελευτῶν, τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἔξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

Ἀἴημον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὡδε ἔσχε. Πελάσγοι ἐπέτιτε¹³⁷ ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπ' Ἀθηναίων ἐξεβλήθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως εἴτε

13, 11, 3. — καταθρόσκοντα τὴν αἵμασιν. So ἀναβαίνειν τὸ ὄφρος 7, 218, 1. καταβαίνειν κλίμακα Od. α, 330. ὑπερῶια ψ, 85. (Matthiä)

C. 135 § 1. ἡσυχίῃ τῆς π. zu 1, 45, 2. — ἔσχε hatte betroffen. Spr. 53, 5, 1. vgl. 4, 75, 2.

§ 2. καταχρήσονται. zu 1, 82, 5. Der Indicativ des Futurs wie in selbständigen Fragen. Dobree wollte καταχρήσονται, nicht nothwendig. Spr. 53, 7, 2. (3.) — ἔρσενά γόνον, ἄρρενας. zu 2, 43, 1. Eben so attische Dichter, „wie Aesch. Cho. 495. Eu. Andr. 23: ἄρσεν' ἐντίκτω γόνον.“ (Jacobs.) — ἄρρητα. vgl. Lobeck Agl. p. 278.

C. 136. ἔσχον. εἶχον? — ἐν στόμασι zu 3, 157, 2. — θανάτου. Spr. 47, 21, 2. (23, 1.) — προκειμένου αὐτοῦ während er öffentlich, vor dem Volke, ausgestellt lag. — πολλά. gr. Spr. 47, 11, 4 u. Kr. zu Xen. An. 4, 3, 2. — αἰρεσιν. gr. Spr. 47, 11, 2. — προσγενομένου τοῦ δήμου da das Volk sich ihm günstig erwies. — τοῦ θανάτου von der Todesstrafe. — ἀδικίαν Schaden. (Jacobs.) — τάλαντοισι. Kr. zu Thuk. 2, 65, 2: χρήμασι ζημιῶν.

C. 137 § 1. ἀδικίως. Hier sollte als Nachsatz folgen ἐκχωρήσαντες ἄλλα

ἀδίκως· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἐκαταῖος μὲν ὁ Ἠγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεῖτε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώραν τὴν σφίσι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν ἰοῦσαν ἔδοσαν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τεύχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἐληλαμένου, ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόρον ^{καὶ} ^{καὶ} ἡμέρον τῆς γῆς καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν ^{καὶ} ^{καὶ} προῖσχομένους τοὺς Ἀθηναίους. ὥς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγούς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῷ, ἐνθεῦτεν ὀρμεωμένους ἀδικεῖν τὰδε. φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας ἐπ' ὕδαρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρονον (οὐ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοις Ἕλλησι οἰκέτας), ὅπως δὲ ἐλθοῖεν αὐταί, τοὺς Πελασγούς ὑπ' ὕβριός τε καὶ ὀλιγώρου βιάσθαι ^{καὶ} ^{καὶ} σφέας. καὶ ταῦτα μέντοι σφίσι οὐκ ἀπόχραν ποίεειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντις ἐπιχειρήσειν ἐπ' αὐτοφώρῳ φανῆναι. ἔωυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσοῦτω ἐκείνων ἀνδρας ἀμεινονας, ὅσῳ παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγούς, ἐπεὶ σφας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἔδελῃσαι, ἀλλὰ σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξίεναι. τοὺς δὲ οὕτω δὴ ¹³⁸χωρήσαντας ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Ἀῆμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι.

Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι Ἀῆμνον τότε νεμόμενοι καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ^{καὶ} ^{καὶ} ὄρντας πεντηκοντέρους κτησάμενοι ἐλόχῃσαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρωνί ἀγούσας ὄρντην τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας, ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπάσαντες τουτέων πολλὰς οἰχοντο ἀποπλέοντες καὶ σφευς ἐς Ἀῆμνον ἀγαγόντες παλλακὰς εἶχον. ὥς δὲ τέκνων αὐταί αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν,

τε ἔχον χωρία. Allein wegen der parenthetischen Erläuterungen folgte § 3 eine diesen angefügte Wendung. — πλὴν. πλὴν ἢ 2, 130. — μὲν. Dem entspricht ὡς δὲ § 2. Erwarten würde man ὅτι ἀδίκως, ὡς Ἐκαταῖος. — ἔφησε λέγων. zu 1, 114, 3. — ἐπεῖτε ἰδεῖν. Di. 55, 4, 3. — τεύχεος 5, 64. (We.) — ἐληλαμένου. zu 1, 180, 1. — τὴν εἶναι welches gewesen sei. Spr. 53, 2, 4. (9.) u. Di. 55, 4, 3. (Sch.) — τοῦ μηδενός. Spr. 47, 25, 6. (26, 7.)

§ 2. ἐξελάσαι. gr. Spr. u. Di. 55, 4, 7. (3.) — κατοικημένους. zu 1, 27, 2. — θυγατέρας τε καὶ τοὺς παῖδας ἐπ' αὐτοφώρῳ die meisten Hsn. — ὀλιγώρου. zu 3, 89, 2. — βιάσθαι. zu 1, 19.

§ 3. ἐπιβουλεύοντας. zu 1, 24, 1. — ἐπιχειρήσειν. gr. Spr. 53, 7, 11. Zu construiren ist: φανῆναι ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσαν. Gemeint ist wohl eine Absicht die Athener zu vertreiben. — φανῆναι. Sonst sagte man λαμβάνειν ἐπ' αὐτοφώρῳ. — ἔωυτοὺς. zu 1, 34, 1. — ὅσῳ da. zu 5, 49, 2. — παρσόν. zu 6, 72. — ἐξίεναι dass sie ausziehen sollten. Spr. 55, 3, 7. (13.) vgl. 1, 21, 6, 140.

C. 138 § 1. ἐλόχῃσαν. zu 5, 131. — τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας, die man nie Ἀθηναῖας nannte aus Ehrfurcht vor der Ἀθηνα oder Ἀθηναία. (La.) — ὑπεπλήσθησαν nach und nach zahlreiche Kinder bekommen hatten.

γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τοὺς Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς καὶδας. οἱ δὲ οὐτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν² παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύποιο³ τις αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειον. τε πάντες καὶ ἐτιμῶρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παιδῶν οἱ παῖδες ἐδικαίεον καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ ἐνωιοῖσι λόγους ἐδίδουσιν· καὶ σφίσι βουλευομένοισι δεινόν τε ἐξέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκουσιν σφίσι τε βοηθεῖν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριθίων⁴ γυναικῶν τοὺς καὶδας καὶ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἐδοξέ σφίσι κτείνειν τοὺς καὶδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικῶν γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ ταῦτα, προσπολλύουσι δὲ σφειων καὶ τὰς μητέρας. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ προτέρου τούτων, τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, γενόμεσται ἀνὰ τὴν ἑλ-
λύδα τὰ σχέτλια ἔργα πάντα Ἀήμνια κυλέεσθαι.

Ἀποκτείνουσι δὲ τοῖσι Πελαργοῖσι τοὺς σφετέρους καὶδας τε καὶ³⁹ γυναῖκας οὐτε γῇ κυρπὸν ἔφερε οὐτε γυναῖκας τε καὶ ποῖμαι ὁμοίως ἐτικτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἐπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι ταύτας τὰς αἱ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ καὶ δίκας ἐπηγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανίῳ κλίνην στρώσαντες ὡς εἶχον κάλλιστα καὶ τράπεζαν ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν· “ἐπεὶν βορέῃ ἀνέμῳ αὐτήμερον νηὺς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε παραδώσομεν.” τοῦτο εἶπαν ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται πολλὸν τῆς Ἀήμου. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτισι δὲ κάρτα πολ-¹⁴⁰

§ 2. οὐτε — εἴ τε. gr. Spr. 69, 25, 2. — πολλόν. zu 5, 1, 2. — ἐνωιοῖσι λόγους ἐδίδουσιν. zu 1, 97, 1. — ἐξέδυνε, noch so, jedoch mit dem Ac. Soph. OT. 1317. Ueber ἐκῆλθεν Di. 48, 11, 2. — σφίσι, ἀλλήλους. gr. Spr. 51, 2, 16. — κουριθίων. zu 1, 135. — τί δὴ schliesst sich an δεινόν τε ἐξέδυνε an: es erfasste sie die entrüstende Betrachtung was eben. — δῆθεν dem Anschein nach? Oder ist δῆτα zu lesen?

§ 3. προσπολλύουσι. Di. 36, 1, 3. — τοὺς ἅμα Θόαντι. vgl. Apollod. 1, 9, 17, 3, 6, 4. (Sch.) — ἄνδρας σφετέρους ist eig. Apposition: welche ihre Männer waren.

C. 139 § 2. εἶχον konnten. — ἐπιπλέος auch 3, 18. Die Attiker scheinen dies Compositum nicht gebraucht zu haben. — τὴν χώραν ihr Land, Lemnos. — ἐξανύσῃ die Fahrt zurückgelegt haben würde, wie 7, 183. (Sch.) κατανύσας 6, 140. vgl. zu Thuk. 2, 97, 2. — ἐπιστάμενος meinend. — πολλόν eine weite Strecke, in einem Tage nicht zurückzulegen.

λοῖσι ὕστερον τουτέων, ὥς ἡ Χερσονήσος ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο
 ὑπ' Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης δὲ Κίμωνος ἱησιέων ἀνέμων κατεστηκό-
 των νηὶ κατανύσας ἐξ Ἑλαιούντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς Ἀἴμνον προη-
 γόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελαργοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφίσι
 τὸ χρηστῆριον, τὸ οὐδαμὰ ἥλπισαν σφίσι οἱ Πελαργοὶ ἐπιτελέσθαι.
 Ἡφαιστίες μὲν νυν ἐπείθοιτο, Μυριναῖοι δὲ οὐ συγγινώσκοντες
 εἶναι τὴν Χερσονήσον Ἀπικτὴν ἐπολιορκέοντο, ἐς δὲ καὶ αὐτοὶ παρ-
 στήσαν. οὕτω δὲ τὴν Ἀἴμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

C. 140. τοσαῦτα. zu 4, 150. — οὐδαμὰ. zu 1, 5, 2. — συγγινω-
 σκόμενοι. zu 1, 45, 2. — παρέστησαν. zu 3, 13, 2.

ΗΡΩΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΗΣ ΑΠΟΔΕΞΙΣ.

Mit erklärenden Anmerkungen

von

K. W. Krüger.

Viertes Heft.

Berlin.

K. W. Krüger's Verlagsbuchhandlung.

1856.

Alle rechtmässigen Exemplare dieses Werkes führen hier den Stempel
die eigenhändige Namensunterschrift des Verfassers.

W. S. 1872

Ἡροδότου Ἀλικαρνησσοῦ ἱστορίας ἀπόδοξις.

H.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδεις ἐσβολήν, καὶ δὲ καὶ τότε πολλῶν τε δεινότερα ἐποίηε καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλιν ἐτοιμάζειν στρατιήν, πολλῶν πλέω ἐπιτάσων ἐκάστοισι ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον. τοιούτων δὲ περιαγγελλομένων ἡ Ἀσίη ἰδονέτο ἐπὶ τρία ἔτια, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων καὶ παρασκευαζομένων. τετάρτῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσῳ δουλωθέντες ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὲ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι.

Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξασθαι βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρεῖω καὶ πρότερον ἢ βασιλεύσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικός, Γωβρύεω θυγατρός, καὶ βασιλεύσαντι ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἑτεροὶ τέσσαρες. τῶν μὲν δὲ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων Ξέρξης. ἔοντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐ-

C. 1. *περὶ*, nicht *ἡ περὶ*. Spr. 50, 9, 9. Eben so 5, 108. vgl. zu 3, 69, 3 u. Kr. hist. phil. Studien II S. 78. — *κεχαραγμένον* erbittert, poetisch. — *ἐς* ins Gebiet von. Spr. 68, 17, 2. (21, 2.) — *δεινότερα ἐποίηε*. zu 2, 121, 11. — *ὥρμητο*. zu 6, 65, 1. — *ἐπηγγέλλετο*. zu 4, 119, 1. — *καὶ νέας τε*. gr. Spr. 69, 32, 11. — *τοιούτων περιαγγελλομένων* als diese Forderungen umher gemeldet wurden. Kr. zu Thuk. 1, 116, 1. — *ἰδονέτο*, *ἐκινέτο*, mehr poetisch. — *ἐπὶ τρία*. Spr. 68, 38, 1. (12, 1.) — *καὶ μᾶλλον* noch mehr. zu 1, 65, 2. — *καὶ ἐπ' αὐτῇ*. zu 1, 52.

C. 2. *ἡγεμονίης* Vorrang. — ὡς mit Bezug auf die durch *στάσις* ἐγένετο ἀνδευτετέ Forderung. — *βασιλέα*, den künftigen, den Thronfolger. vgl. 1, 208 u. 7, 4. — οὕτω. Spr. 56, 9, 2. (10, 2.) — *πρότερον ἢ βασιλεύσαι*. zu 6, 91. Ueber den Ao. zu 3, 2 u. 6, 71. — *μητρὸς*. Spr. 47,

- τῆς ἱστασίας, ὃ μὲν Ἀρταβαζάνης κατ' ὃ τε πρεσβυτάτος τε εἴη παν-
τὸς τοῦ γόνου καὶ ὅτι νομιζόμενα εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων τὸ
πρεσβυτάτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, Ξέρξης δὲ ὡς Ἀϊόσσης τε παῖς εἴη τῇ
Κύρου θυγατρὸς καὶ ὅτι Κύρος εἴη ὁ πησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τῇ
3 Ἰλευθερίῃ. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχαν
κατὰ τὸ αὐτὸ τοῖτοισι καὶ Δημάρετος ὁ Ἀρίστιωνος ἀναβεβηκὼς ἐ-
Σοῦσαι, ἱστειρημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιλείης καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν
ἐωυτῇ ἐκ Λακεδαιμόνος. οὗτος ὠνὴρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων
τὴν διαφορὴν ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν
πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεισι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρεῖος ἡδὴ βασιλεὺς
ὄντι καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρταβαζάνης δὲ ἐτι ἰδιώτῃ ἐπὶ
4 Δαρείῳ· οὐκ ὦν οὐτ' οἰκὸς εἴη οὔτε δίκαιον ἄλλον τινα τὸ γέρας
ἔχειν πρὸ ἐωυτοῦ, ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρετος ὑπο-
τιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸ
πατέρα σφέων βασιλεύσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὑψίγονος ἐπιγένεσθαι, το
ἐπιγενομένου τὴν ἐκδεῖν τῆς βασιλείης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρ-
ξεω τῇ Δημαρέτου ὑποθήκῃ γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια βα-
σιλέα μιν ἀπέδεξε. δοκέειν δ' ἐμοί, καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης
ἐβασίλευσε ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἀϊόσση εἶχε τὸ πᾶν κράτος.
- 4 Ἀποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα ὥρμητο σιγα-
τεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτα τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστιασιν τῷ ὑ-
στέρῳ ἔτι παρασκευαζόμενον συνήνεκε αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα
τὰ πάντα ἔτια ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἀποθανεῖν, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὐ
τοὺς ἀπεστιεῶτας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι.
- 5 Ἀποθανόντιος δὲ Δαρείου ἡ βασιλιῆ ἀνεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸ
ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρὸ

4, 1. (6, 5.) — κατ' ὃ τε in sofern. — γόνου der Kinder, so poetisch
vgl. zu 2, 43, 1. — νομιζόμενα herkömmlich. Ueber den Plural zu
βουλευμένα 1, 112, 2.

C. 3 § 1. κατὰ τὸ αὐτὸ τοῖτοισι zu derselben Zeit mit dieser
Vorgängen. zu 2, 4, 1. — Δημάρετος 6, 70. (St.) — ἐπιβαλὼν. zu 1
106. — ἡ φάτις μιν ἔχει. zu 5, 68. Pind. Py. 1, 96: ἐχθρὰ Φάλαρα
κατέχει πάντα γάτις. (We.) — πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεισι ausser den (er-
wähnten) Gründen die er angeführt hatte.

§ 3. οἰκός, εἰκός, par, natürlich. — εἴη. gr. Spr. 54, 6, 4. —
ὑποτιθέμενος. zu 3, 36, 1. — οἱ μὲν die Einen. — ἔωσι, ὥσι. Di.
38, 2, 3. — βασιλεύσαι König geworden. zu 3, 2. vgl. 2, 2, 1. — ὁ
ψίγονος, poetisch. — ἐκδεῖν, sonst διαδοχὴν. Ueber die zwei Ge. zu
β, 2. — δοκέειν ἐμοί. Di. 53, 1, 1. — ἐβασίλευσε ἂν. zu 5, 48.

C. 4. βασιλιῆα zu C. 2. vgl. Kr. hist. philol. Studien I S. 63. — ἀλλὰ
γὰρ. Doch konnte er die Sache nicht ausführen: denn. (St.) — συνήνεκε,
συνέβη. zu 1, 73, 2. — αὐτόν im Ggs. zu seinem Sohne; ohne ὁ. zu 1, 63, 1.
— τε καί. Di. 69, 70, 3. — οὐδέ, καὶ οὐ. zu 1, 48, 1.

C. 5 § 1. ἀνεχώρησε gelangte, wie ἀναβαίνειν 1, 109, 2. 7, 203, 1.

θυμός ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποίεετο τὴν στρατιῆς ἄγεσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύειω, ὃς ἦν Ξέρξη μὲν ἀνεψιός, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο, λέγων· “δέσποτα, οὐκ οὐκός ἐστι Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ ἤδη κακὰ Πέρσας μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τὰ περὶ ἐν χερσὶ ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν στρατηλάτῃ ἐπὶ ταῖς Ἀθήναις, ἵνα λόγος τέ σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθὸς καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.” οὗτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός, τοῦτον δὲ τοῦ λόγου παρενθήκην ποιείσκετο τήνδε, ὡς ἡ Εὐβοίῃ περικαλλὲς χώρα καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἡμερὰ, ἀρετὴν τε ἄκρη, βασιλείη τε μόνῃ θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. ταῦτα δὲ 6 ἔλεγε οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γενόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεα. τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευαδῶν ἀπικμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλεία, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι ἦσαν Θεσσαλίας βασιλεῖς), τοῦτο δὲ Πεισιστρατιδῶν οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτέων λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι καὶ δὴ τε πρὸς τοῦτοις εἰς πλέον προσωρέγοντο οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα

(Sch.) Beides sonst so nicht üblich. Ueber das synonyme *περιμέναι*, Aο. *περιμένειν* zu 1, 120, 3. — *τὴν* die erwähnte, schon vom Vater angefangene. — *ἄγερας* Portus u. eine Hs. So noch 7, 48, wie *ἐπάγερας* 7, 19; sonst ungebräuchlich. — *μέγιστον*. zu 5, 97, 1. — *τοιούτου* für *τοιούτου*. zu 5, 49, 2. — *λόγου εἶχετο* bestand auf dieser Rede, wie noch 7, 6, 1. (Sch.) — *λέγων*, wie öfter nach *ἐγὼ* bei Her. zu 1, 114, 8. — *μὴ οὐ*. Spr. 67, 12, 5. (6.) — *τῶν*, *τούτων* ἄ. zu τῆς ὁραγῆς 1, 2, 2.

§ 2. *τὸ νῦν*. gr. Spr. 50, 5, 13. — *πρήσσοις* magst du betreiben. gr. Spr. 54, 3, 1. u. Herm. de part. ἄν p. 155. — *ἐν χερσὶ*. zu 1, 85, 1. — *ἡμερώσας*. zu 4, 118, 3. — *τὴν*. gr. Spr. 50, 7, 12. — *στρατηλάτῃ*, poetisch. zu 1, 124, 2. — *λόγος σε ἔχῃ*. zu 5, 66. — *τιμωρός* Rache heischend. — *παρενθήκην*. zu 6, 19, 1. — *ποιείσκετο* für *ποιέσκετο*. einige Hsn. vgl. 1, 86, 1. 4, 78, 3. 7, 119, 2. (Gaisford.) Di. 32, 1, 2. 53, 10, 5. — *τήνδε* die als. Spr. 61, 6, 2. (7, 1.) — *δενδρέων*. Di. § 21 u. d. W. — *ἡμερὰ*, Ggs. ἄγρια 4, 21. 8, 115, 1. Sonst *περγυτευμένα*. — *ἀρετὴν* Fruchtbarkeit. zu 4, 198. — *ἀξίη ἐκτῆσθαι*. gr. Spr. 55, 3, 7.

C. 6 § 1. *οἷα*, ἄτε. zu 1, 61, 1. — *κατεργάσατο* gewann, wie 9, 108 u. Xen. Mem. 3, 9, 16: *τοὺς καλοὺς καγαθοὺς ἀνθρώπους προσηλωδὺς χρεώματος μίλις* ἔν κατεργάσατο. wo vorher synonym *ἔλοις*. (Sch.) — *ὥστε*. zu 6, 5. — *συνέλαβε* war förderlich. vgl. 6, 125, 1. — *σύμμαχα* mitwirkend. zu 4, 47. — *ἐς τό*, ὥστε. Kr. zu Xen. An. 7, 8, 20. — *τοῦτο μὲν*. zu 1, 30, 3. Ein Attiker hätte hier noch *γὰρ* zugefügt. vgl. das Register unter *Asyndeton*. — *τῶν καὶ*, ὧν καὶ, erg. *εἶχοντο*. Spr. 62, 4. (4, 1.) — *ἐν*. ἐπὶ Sch. zu 6, 42, 1. — *προσωρέγοντο* lagen an. (Va.) Sonst nirgends. Ueber die Verbindung eines bestimmten Verbums mit dem Particp

Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθίτην χρησμῶν τῶν Μουσῶν ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι· ἔξηλάθη γὰρ εἰς Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐκ ἀντιφώρῃ ἀλοῦς ὑπὸ Λύσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιῶν ἐς τὴν Μουσῶν χρησμὸν ὥς αἱ ἐπὶ Ἀθήνῃς ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανισίαιτο κατὰ τὴν θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἰππάρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ πόλιστα. τότε δὲ σιαναβῆς, ὅπως ἀπίκαιτο ἐς ὅψιν τὴν βασιλῆος, ἰγόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοῦς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἑμὶ οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος ἔλεγε, τὸν τε Ἑλλησποντιῶν ὡς ζευχθῆναι χρεῶν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσῃ τὴν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος οὕτως τε δὴ χρησμοδῶν προσεφέρετο καὶ οἱ τε Πεισιστρατιδαὶ καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεινύμενοι.

7 Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαυτῷ δευτέρῳ μὲν εἰτὶ μετὰ τὸν θάνατον τὸν Δαρείου πρῶτα στρατὸς ποιεῖται ἐπὶ τοὺς ἀπεσιεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεφόμενος καὶ Αἰγύπτου πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν ἐπ' αὐτῷ τρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένει μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου χρόνῳ μετέπειτα ἐφόρευσε Ἰάμβος 8δ Ὑαρμιτίχου, ἀνὴρ Αἰβύς· Ξέρξης δὲ μετ' Αἰγύπτου ἄλλωσιν αἱ ἐμῆλλε ἐς χεῖρας ἄξεισθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, οὕτως γον ἐπὶ κλητὸν Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιεῖτο, ἵνα γνώμας τε πύθῃται

(ἐχόμενοι) zu 1, 19. — οἱ, αὐτῶ, dem Xerxes. Di. 51, 1, 6. — διαθίτην Ordner. Lobeck Agla. p. 333 s. (Bä.) — χρησμῶν. zu 5, 90, 1. Ueber die Sache Voss Mythol. Br. 5 S. 83 u. Lobeck Agla. p. 978.

§ 2. τὴν die stattgefunden, durch das Folgende erklärt. — ἐμποιῶν bei der Einfälschung. 7, 102: ψευδόμενος ἀλώσιται. Spr. 56, 7, 2. — Ἀθήνῃς für Ἀθήνων Kr. So bei ἐπικείμεναι entweder der blosser Dativ, wie 7, 185. Thuk. 2, 27, 1. 4, 53, 2. 8, 31, 2, oder ἐπὶ mit dem Dativ, wie 7, 235, 1 u. Thuk. 4, 54, 3. — ἀφανισίαιτο für ἀφανίζοιαιτο Kr. — τὰ μάλιστα. zu 5, 63, 1. — ὅπως, ὅποια. zu 1; 11, 1. — σεμνοῦς hochachtungsvolle. — τῶν χρ. Spr. 47, 14, 2. (15, 2.) — εἰ μὲν. Ein epigrammisches Asyndeton. Di. 59, 1, 5. — ἐνέοι. Di. 38, 2, 4. — φέρον bedeutend. zu 1, 120, 2. — τῶν μὲν für τούτων μὲν. zu 2, 26. vgl. Di. 34, 1, 2 f. — ὁ δέ, ἀλλά. zu 1, 17, 2. — ἔλασις für στρατία bei Her. auch 4, 4, 2, 1. Ein Ac. mit einem Satze verbunden, so etwas hart. Di. 34, 2, 4. (Sch.) — ἐξηγεόμενος Anweisungen gebend, wie 2, 4, 2. vgl. 4, 135, 2. 7, 197, 1. (Sch.) — προσεφέρετο wendete sich an den König lag ihm an.

C. 7. ἀνεγνώσθη, ἀνέπαισθη. zu 1, 68, 4. — δουλοτέρην, ein wohl nicht vorkommender Comparativ. vgl. Di. 23, 5, 1. — ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου. zu 1, 65, 3. — μετέπειτα, ὕστερον. Di. 66, 1, 2. Ueber die Sache Kr. Stud. I S. 161 ff. u. 2 S. 139.

C. 8 § 1. ἐς χεῖρας ἄξεισθαι vornehmen, zusammenbringen. Grattisch. zu 1, 126, 3. — τὸ ἐπὶ τὰς Ἀ. das gegen A. bestimmte. — ἐπὶ κλητὸν berufene, von Personen, wie 8, 101, 1. 9, 42, 1, wie auch bei

σφείων καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ θέλει. ὥς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ἑρξῆς τάδε.

“Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ’ αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεῖς, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυρθάνομαι τῶν προεσβυτέρων, οὐδαμὰ κω ἡτρεμίσαμεν, ἐπεῖτε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα. ἀλλὰ θεός τε οὕτω ἄγει καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. τὰ μὲν νυν Κύρος τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ὁ ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκήσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἂν τις λέγοι. ἐγὼ δὲ ἐπεῖτε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε μηδὲ ἐλάσσω προσκίησομαι δύναμιν Πέρσῃσι· φρονιῖζων δὲ εὗρίσκω ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν προσγινόμενον χώραν τε τῆς νῦν ἐκτιμέμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέρεην, παμφορωτέρεην δέ, ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην. διδὺ ὅμως νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειεν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. μέλλω ζεύξας τὸν Ἑλλησποντον ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὠρᾷτε μὲν νυν καὶ Δαρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους. ἀλλ’ ὁ μὲν τετελεύτηκε καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμόν ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν ἐς Σύρδεις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ, [ἀπικόμενοι] ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσεια

ἐπικλήτων stehen könnte. In diesem Sinne gebrauchen Attiker das Wort nicht. — σφείων, αὐτῶν. zu 5, 1, 2. — συνελέχθησαν, συνέλεγγον. gr. Spr. u. Di. § 40 u. λέγω sammelte. — κατηγήσομαι. zu 2, 56. — νόμον τόνδε dies als Gesetz. Spr. 61, 6, 2. (7, 1.) — τε. δέ? — οὐδαμὰ, οὐδέποτε. zu 1, 5, 2. — ἡτρεμίσαμεν für ἡτρεμήσαμεν Kr. zu 1, 185, 1. — ἐπεῖτε, ἐπειδή. zu 1, 14, 3. Hier für ἐξ οὗ. zu 2, 48, 8. — οὕτω ἄγει lenkt es so. Kr. zu Xen. An. 6, 1, 18. (Bä.) — αὐτοῖσι bezieht sich auf ἐπέπουσι: wir selbst (aus eigenem Antriebe) betreiben viele Dinge, welche etc. — ἐπέπουσι, ἐτίπουσι, poetisch. — συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄ. zu 5, 82, 1.

§ 2. ὁ hat Bekker nach Dionys. π. Δημ. 41, 9 zugefügt. — ὅπως. Spr. 54, 8, 3. (6.) — λείψομαι τῶν. zu 4, 9, 2. — τιμῇ τῇδε. Di. 50, 11, 8. — κῦδος, poetisch. — προσγινόμενον, wenn wir nämlich das Unternehmen bestehen, wobei ἂν vermisst werden mag. — χώραν τε καὶ χώραν hätte ein attischer Prosaiker gesagt. gr. Spr. 69, 59, 1. — τῆς hängt von ἐλάσσονα ab: ὅσα ἐλάσσονα ταύτης ἦν. — τίσιν, δίκην. zu 1, 18. — νοέω, διανοοῦμαι. vgl. 8, 102, 1. — ὑπερθέωμαι, ὑποθῶ Dion. zu 1, 8, 1.

§ 3. ἐλαῖν στρατόν. zu 1, 164, 1. — ὅσα, τούτων ὅσα für das was Spr. 51, 12. (18, 4.) — ἰθύοντα. zu 1, 204. — ὑπὲρ zur Rache für. — πρὶν ἢ ἔλω. Di. 54, 17, 9. — πυρώσω, ἐμπρήσω, wie 8, 102, 2. (We.) Nicht so in der attischen Prosa. — οἳ. Spr. 58, 4, 2 u. Kr. z. Dion. p. 32. — ὑπῆρξαν ποιεῦντες. zu 6, 188.

§ 4. μὲν für μὴν γάρ. — δέ. Di. 69, 70, 2. — ἀπικόμενοι. ἀπὸ

καὶ τὰ ἱρά· δευτέρα δὲ ἡμέας οἱ αἱ ἐρξαν ἐς τὴν σφετέρην ἀποβάντας, ὅτε Δαίης τε καὶ Ἀριαφέρνης ἐστρατήγεον, ἐπίστασθαι τοὺς πάντας· τοῦτέων μὲν [τοι] ἐννεκα ἀνάρτημαί ἐπ' αὐτοὺς σιρατεύεσθαι, ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τοσούδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος· εἰ τούτους τε καὶ τοὺς τοῦτοισι πλησιοχώρους καταστρεφόμεθα, οἱ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώρην, γῆν τὴν Περσίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι· ὁμοῦρρουνσαν. οὐ γὰρ δὴ χώρην γε οὐδεμίαν κατοίψεται ὁ ἥλιος ὁμοῦρρουνσαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ [σφεας] πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώρην θίγω, διὰ πάσης διεξιελθὼν τῆς Εὐρώπης. πυνθάνομαι γὰρ ὥδε ἔχειν, οὔτε τινὰ πόλιν ἀνδρῶν οὐδεμίαν οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι, τὸ ἡμῖν οἶον τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τοῦτέων τῶν κατέλιξα ὑπεξαριρημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἵτιοι ἔξουσιν δούλιον ἐζυγὸν οἱ τε ἀνάτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε. ἔπειτα ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸν ἦκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινὰ ἐμῶν χρήσει παρῆναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἦκη παρσκευασμένον σιρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρῳ. ποιητέα μὲν νυν ταυτὰ ἔστι οὕτω· ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελύων ὑμῶν τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι." ταῦτα εἶπας ἐπαύετο.

9 Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· "ὦ δέσποτα, οὐ μούνον εἰς τῶν γενομένων Περσῶν ἄριστος ἀλλὰ καὶ τῶν ἰσομένων, ὅς τά τε ἄλλα λέγων ἐπῆκεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα καὶ Ἰωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ εἴσεις καταγελάσαι ἡμῖν, ἰόντας ἀναξίτους.

σπαμένην Reiske. Es fehlt bei Dionysios. — δεύτερα. zu 1, 46, 3. — ἐρξαν, ἔδρασαν. Di. 40 u. ῥέζω. — ἐπίστασθαι für τὰ ἐπίστασθαι Dionysios, wie ich conjicirt hatte. — μέντοι. μὲν δὲ Bekker. — ἀνάρτημα. zu 5, 120. — χώρην. τὴν χώρην? — ὁμοῦρρουν noch § 5. 7, 123, 1. 8, 47. (Sch.) Die Attiker scheinen ὁμοῦρρουν nicht gebraucht zu haben, wohl aber Spätere.

§ 5. σφεας. τίς? oder zu streichen? Denn die Formen σφίς, σφίων, σφίσι, σφί, σφίας hat wohl auch Her. nur von Personen gebraucht. — οὔτε τινὰ. zu 4, 191. — ὑπολείπεσθαι, expegetisch zu ὥδε. zu 5, 95. vgl. 3, 118, 1. 5, 95. 6, 111, 1. — ὑπεξαριρημένων. Di. 40 u. αἰρέω. Gemeint ist die Vernichtung der Selbständigkeit und Freiheit. — ἡμῖν αἵτιοι die sich an uns vergangen haben. — δούλιον ἐζυγόν, ein poetischer Ausdruck, auch bei Platon.

§ 6. πάντα τινὰ. zu 1, 50, 1. — ὅς ἂν δέ. Gew. ὅς δ' ἂν. zu 3, 72, 4. — οἱ. Di. 51, 3, 1. — τά, ἅ. — ἐν ἡμετέρῳ an unserm Hofe. Di. 68, 12, 7. — ἰδιοβουλεύειν nur hier, wohl auch bei Dion C. 43, 37 herzustellen. Doch vermuthet Lobeck z. Phryn. p. 624. bei Her. ἰδίῃ βουλεύειν; ἰδιοβουλεύειν Br. — ἐς μέσον zu gemeinsamer Berathung; anders zu 4, 161.

C. 9 § 1. μούνον für μόνον Br. — εἰς, εἰ. Di. 38, 2, 2. — ἐπῆκεο, ἐγέκω, getroffen hast, erg. αὐτῶν. Gerade so sonst nicht üblich. — ἀριστα. Superlativ zu εὖ. Spr. 28, 9, 1. — κατοικημένους, κατοικοῦντας zu 1, 27, 2. — καταγελάσαι ἡμῖν. zu 3, 87. — ἀναξίτους die dazu

καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθιο-
πάς τε καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα ἄδικήσαντα
Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι καταστρεψά-
μενοι δούλους ἔχομεν; Ἑλλήνας δὲ ὑπάρξαντας ἀδικίης οὐ τιμωρη-
σόμεθα, τί δεισαντες; κοίην πλήθεος συστροφὴν; κοίην δὲ χρημάτων
δύναμιν; τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύνα-
μιν ἰούσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας καταστρεψάμενοι, τοί-
τους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι Ἴωνες τε καὶ Αἰολεὺς καὶ Δω-
ρίεις καλεῖνται. ἐπειρήθη γὰρ καὶ αὐτὸς ἡδὴ ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς
ἄνδρας τούτους ὑπὸ παιρὸς τοῦ σοῦ κελυσθεὶς, καὶ μοι μέγχι Μα-
κεδονίης ἔλασαντι καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι
οὐδεὶς ἠντιώθη ἐς μάχην. καίτοι [γε] ἐώθασι Ἕλληνες, ὥς πυνθά-
νομαι, ἀβουλότατα πολέμους ἵστασθαι ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαι-
ότητος. ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προεῖπωσι, ἐξευρόντες τὸ κύλ-
λιστον χωρὶον καὶ λειοῖαιον, ἐς τοῦτο κατιόντες μάχονται, ὥστε σὺν
κακῷ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων
οὐδὲ λέγω ἀρχήν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν, ἐόντας ὁμο-
γλώσσους, κήρυξ τε διαχρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι καταλαμβάνειν τὰς
διαφορὰς καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχησι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμεῖν
πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροι εἰσι δυσχειρωτότατοι καὶ
ταύτῃ πειρᾶν. τρώπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεώμενοι ἐμὸ
ἡλᾶσαντος μέγχι Μακεδονίης οὐκ ἦλθον ἐς τούτου λόγον ὥστε μάχε-
σθαι. σοὶ δὲ δὴ μέλλει τις, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον πρὸς-

nicht Vorzüge genug besitzen. — βουλόμενοι mit dem Ac. ἀδικήσαντα
verbunden. Di. 56, 14, 3. — καταστρεψάμενοι für καταστρεψάμεθα καὶ κα-
ταστρεψάμενοι. gr. Spr. 56, 15, 2. — οὐ. gr. Spr. 67, 1, 5 u. 4, 1. vgl. unten
7, 10, 8.

§ 2. τί δεισαντες. gr. Spr. 51, 17, 5. — χρημάτων δύναμις auch
Thuk. 1, 25, 3. — μάχην Kampfort. (Valla.) — ἔχομεν. Di. 56, 1, 8.
αὐτέων. Spr. 60, 5, 2. (5, 2.) — παῖδας Stammverwandte. zu 5, 40, 2.
— τούτους οἱ wie 4, 33, 2. 6, 61, 4. 7, 111. vgl. zu 1, 23. — ἐπειρήθη ἐπε-
λαύνων. zu 1, 77, 1. — ὀλίγον ἀπολιπόντι, ὀλίγου δεήσαντι. gr. Spr.
47, 10, 2. Plut. Timol. 1 u. 9: μικρὸν ἀπέλιπεν ἔρημος εἶναι. — ἀπικέσθαι.
gr. Spr. u. Di. 55, 3, 4. (5.) — ἠντιώθη, attisch ἠναντιώθη. Di. 59 u.
antioch.

§ 3. γε fehlt in den meisten Hsn., wohl mit Recht. Kr. z. Dion. p. 267.
— ἵστασθαι einrichten. vgl. 7, 175. — ὑπὸ ἀγνωμοσύνης aus Un-
vernunft, schlechter Berechnung. vgl. zu 4, 94, 1. — κακῷ Verlust an
Geblihenen. — ἀρχήν. zu 2, 95. — χρῆν. zu 1, 39. — καταλαμβάνειν
hemmen, beilegen. zu 3, 128, 1. Isokr. 12, 165: πρὸς βίαις καὶ λόγοις ἐξαι-
ρῶν ἱππεῶντο τὰς διαφορὰς. (Va.) — διαφορὰς. zu 4, 23, 2. — τῇ eine
Stellung w.o. gr. Spr. 51, 13, 9. — πειρᾶν. πειρᾶσθαι ἀλλήλων 1, 76, 2
u. öfter; πειρᾶν τῆς πόλεως 6, 82, 1. — ἐς τούτου λόγον zu der Idee,
dazu; anders 3, 99.

§ 4. τις für τις Bekker. — προσφέρων, ungew. so; ähnlich 7, 172, 2.

φέρων, ἄγοντι καὶ πληθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ νέας τὰς ἀπείσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσσεος ἀνῆκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ τε ψευστὴν γνώμην καὶ ἐκείνοι ἐπαρθέντες ἀβουλῇ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰμεν ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔστι δ' ὧν μηδὲν ἀπειρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.”

Μαρθόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλέγνας τὴν Ξέρξῳ γνώμην ἐπέπαυτο· 10 σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων καὶ οὐ τολμώντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτιάβανος ὁ Ὑστιάσπειος, πατρὸς τῶν Ξέρξεω, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἦν, ἔλεγε ταῦδε. “ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεϊσέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι, λεχθεϊσέων δὲ ἔστι, ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωυτοῦ οὐ διαγιγνώσκομεν, ἐπεὶ δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῃ χρυσῷ, διαγιγνώσκομεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαριεῷ ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἄστυ νέμοντας· ὁ δὲ ἐλπίζων Σκύθας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι ἐμοί τε οὐκ ἐπέθετο, στρατευσάμενός τε πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας, οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. ζεύξας φῆς τὸν Ἑλλήσποντον ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ δὴ συνήνεκε ἦτοι κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω· οἱ γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι, πάρεστι δὲ καὶ σταθμώσασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν Λαίῃ καὶ Ἀρτιαφέρνηϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀιτικὴν χώραν μούνοι Ἀθη-

9, 108. von einem Angriffskriege ἐπιφέρειν. — μὲν. Spr. 69, 31, 2. (25, 2.) — ἀνῆκει, ἦκει. zu 5, 49, 2. vgl. gr. Spr. 47, 10, 2. — γνώμην in meiner Ansicht. Kr. zu Thuk. 6, 78, 3. γνώμης wollte Sch. vgl. 8, 40, 1. 9, 61, 2. — εἰμεν, ἔσμεν. Di. 38, 2, 1. — πείρης. Theokr. 15, 62: πείρη θὴν πάντα πλείται. (We.)

C. 10 § 1. ἐπιλέγνας, wie λέγνας 8, 142, 2. Nicht so bei Attikern. — ἀντίην, attisch ἐναντίην. — τῷ δὴ worauf eben, auf welche Verwandtschaft. — ἦν für ἐὼν Kr. denn τῷ stände so gegen Her.s Gebrauch demonstrativ. Doch kann wohl auch ἔλεξε nach ἔλεγε ausgefallen sein. — δὲ ἔστι org. ἐλέσθαι etc. — αὐτόν. gr. Spr. 51, 2, 12. — ἐπ' ἑωυτοῦ an sich. zu 1, 202, 4. — παρατρίψωμεν, ἐν βασάνῳ. Theognis 417: ἐς βάσανον παρατρίβομαι ὥστε μολίσθω χρυσός. vgl. 1105. (Sch.)

§ 2. ἀδελφεῷ δέ. Di. 69, 70, 2. — ἡγόρευον 4, 82. (We.) — ἄστυ. vgl. 4, 46. 97, 2. 127, 1. — τε οὐκ. Di. 69, 64, 2. — τὸ δέ, ὁ δέ.

§ 3. καὶ δὴ — gesetzt dass es sich begeben hat (begeht). gr. Spr. 54, 1, 1. — συνήνεκε, συνέβη. zu 1, 73, 2. — ἀμφοτέρω. Normal sollte entsprechend etwa folgen: τί γνήσεται; oder etwas Aehnliches. Allein wegen der Zwischengedanken folgt eine andre Wendung. — σταθμώσασθαι. zu 2, 2, 4. — εἰ δα. zu 1, 60, 2. — ἀμφοτέρω, καὶ ἀμφοτέρω. zu

ναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε· ἀλλ' ἦν τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται θεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι, ἀλλ' οἷόν ποτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ ὁ σὸς ζεύξας Βόρ-
πορον τὸν Θρηάκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἰστρον διέβη ἐπὶ Σκύ-
θας. τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δεύμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἰστρου. καὶ τότε γε Ἰστιάος ὁ Μιλήτιου τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ μηδὲ ἠντιώθῃ, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καίτοι καὶ λόγῳ ἀκούσαι θεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρή-
γματα γεγενῆσθαι. σὺ ὦν μὴ βούλευ ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης, ἀλλ' ἔμοι πείθει. νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτὶς δέ, ὅταν τοι δοκῇ, προσκεψάμενος ἐπὶ σεωντοῦ προαγόμενε τὰ τοι δοκῇ εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ εὖ βου-
λεύεσθαι κέρδος μέγιστον εὐρίσχω ἐόν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῇναί τι θέλει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἔσσαν εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχυρῶς, εἰ οἱ ἡ τύχῃ ἐπίσποιο, εὖ-
ρημα εὗρηκε, ἔσσαν τε οὐδὲν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς τὰ ὑπερέ-
χοντα ζῶν ὡς κεραυνοὶ ὁ θεὸς οὐδὲ ἐξ φανταῖζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲν μιν κνίζει· ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δέν-
δρεα τὰ τοιαῦτ' ἀποσκήπτει τὰ βέλεα· φιλεῖ γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπε-

1, 75, 3. — σφι, αὐτοῖς. Di. 25, 1, 6 u. 51, 1, 17. — ἐχώρησε (angenommen) es gelang, gelingt. (Sch.) zu 3, 39, 2. — τοῦτο — θεινόν. vgl. 7, 157, 2.

§ 4. αὐτός von selbst, unveranlasst. — συμβάλλομαι. zu 1, 68, 2. — ἀλλ' sondern ich erwäge, aus συμβάλλομαι. — ὀλίγου ἐδέησε. Spr. 47, 15, 2. (16, 2. 55, 3, 4.) — ὁ σὸς für σὸς Bekker. — παντοῖοι ἐγένοντο. zu 3, 124. Nicht so bei Attikern. — πόρον Schiffbrücke. zu 4, 136, 2. — εἰ steht nach dem Subject, damit dies stärker betont werde. gr. Spr. 54, 17, 7. — μηδέ. zu 1, 45, 1. — διέργαστο ἂν so wäre zu Grunde gerichtet worden. zu 5, 92, 6. Ueber die passive Bedeutung gr. Spr. 39, 14, 3. Ueber das Ppf. Spr. 54, 10, 2. — ἐπ' ἀνδρὶ. Spr. 68, 37, 9. (41, 9.)

§ 5. νῦν μὲν. Di. 59, 1, 5. — αὐτὶς sodann. zu 1, 90, 2. 3, 2. — τοι. Di. 25, 1, 3. — ἐπὶ σεωντοῦ für dich, im Ggs. zu der Berathung mit dem Staatsrathe. — ἐναντιοῦσθαι noch 7, 49, 2. (Sch.) Sonst bei Her. wohl stets ἀντιοῦσθαι. Vielleicht ist auch an diesen beiden Stellen so zu lesen. — ἔσσαν für ἦσσαν Schäfer. Di. 23, 4, 3. — εὖρημα εὗρηκε. zu ἔρχε 6, 67.

§ 6. ὁρᾷς ohne μὲν. gr. Spr. 59, 1, 4. Ohne anschliessende Conjunction wie 7, 50, 2. — φανταῖζεσθαι hier prägnant: prangen. Dies Wort nicht selten bei Platon, findet sich nicht bei Thukydides und Xenophon, wohl auch nicht bei den Rednern. — κνίζει. vgl. 7, 12 u. 6, 62. — ἀποσκήπτει. zu 1, 105, 2. Soph. Tr. 1087: ἐναισσαν, ὦναξ, ἐγκατάσκηψον βίλος, πάτερ, κεραυνῷ. (We.) — βέλεα Blitze. zu 4, 79, 1. — πολούεον. Aesch. Pers.

ρέχοντα πάντα κολούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπ' ὀλίγων διαφθείρεται κατὰ τοιοῦνδε· ἐπεὶ ὅς τις φθονήσας φόβον ἐμβάλη ἢ βροντήν, δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐὰν φρονέειν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον ἢ ἑωυτόν. ἐπιχειρῆσαι μὲν νυν πᾶν πρῆγμα τίκει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαί φιλέουσιν γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθόν, εἰ μὴ παραυτίκα δοκέοντα εἶναι, ἀλλ' ἰὰνὰ χρόνον ἐξιῦροι τις ἂν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω· σὺ δέ, ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους περὶ Ἑλλήνων οὐκ ἐόντων ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἑλλήνας γὰρ διαβάλλων ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλεῖα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. μή νυν οὕτω γένηται. διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέοντες, εἰς δὲ ὁ ἀδικούμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδικεῖ οὐ παρεόντος κατηγορέων, ὁ δὲ ἀδικεῖ ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπείων τοῦ λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικεῖται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ τοῦ ἐτέρου καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἐτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἡθροισι τοῖσι Περσέων μενέτω, ἡμῶν δὲ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεις αὐτοὺς σὺ ἐπιλεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσῃν τινὰ βούλῃ. καὶ ἣν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαλεῖν βασιλεῖ ἰὰ πρήγματα, κτεινέσθων οἱ ἔμοι παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἣν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σοι καὶ σύ, ἦν ἀπονοσγήσῃς. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύειν οὐκ ἐθέλῃσεις, σὺ δὲ πάντως στρατεύματα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαι τινὰ φημι τῶν αὐτοῦ τῆδε ὑπο-

993: σθένος ἐκολούσθη. — κατὰ τοιοῦνδε etwa auf folgende Weise. — σοι. Spr. 58, 4, 1. — φθονήσας. zu 1, 82, 1. — δι' ὧν. Di. 68, 47, 2. — ἐπιχειρῆσαι πᾶν πρῆγμα Ueberstürzung jeder Sache. — ἀλλ'. Spr. 69, 4, 3. (3.) Uebergang von einem Particlp zu einem Satze. zu 1, 19. — ἰὰνὰ χρόνον, (τῷ) χρόνῳ. zu 1, 173, 2.

§ 7. ματαίους. vgl. 7, 15 u. zu 3, 56. — φλαύρως, κακῶς 7, 16, 2. zu 6, 94. — αὐτόν, persönlich. vgl. § 3. ohne τόν. Kr. zu Xen. An. 1, 7, 11. — στρατεύεσθαι. Spr. 55, 3, 6. (12.) — ἐκτείνειν. [Dem.] 69, 30. ἐπὶ ἀμφοτέρων ἅπασαν ὥντιον ἀγωνίαν ἐκτείνειν. vgl. dort Schäfer. (Bä.) Ungew. 60. — μὴ γένηται. Spr. 54, 2, 2. — παρόντος. παρόντι die meisten Hsn. — ἀτρεκέως, σαφῶς. zu 1, 57, 1. — ἐκμάθῃ. ἐκμαθεῖν? — τάδε, διαβληθεὶς, das Particlp oprexegetisch. gr. Spr. 59, 1, 7. vgl. 1, (86, 1.) 117, 3, 2, 2. 4, 48, 1. 5, 16, 2. (33, 2.) 7, 36, 1. — πρὸς. Di. 52, 5, 2. § 8. φέρε Di. 54, 4, 3. — ἡθροῖν. zu 1, 15. — παραβαλλομένων übergeben, aufs Spiel setzen. zu Thuk. 3, 65, 2. vgl. oben zu 2, 154, 1. — ἐπιλεξάμενός. zu 3, 157, 2. — ὁκόσῃν τινά. gr. Spr. 51, 17, 3. — ἀναβαλεῖν. Xen. Ath. 2, 17: κακὸν π. ἀναβαλεῖν. Sonst so nicht üblich. — σὺν δέ σοι. zu 5, 131. — οὐ. zu 7, 9, 1. — σὺ δέ. Di. 50, 1, 10. — αὐτοῦ τῆδε. zu 5, 19. — τινά Mancher, Viele. Kr. zu Thuk. 2, 87, 1. — διαφορεύμενον schliesst sich an ἀκούσεσθαι an, während ἐξεργασμένον zu

λειπομένων Μαρδόνιον, μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας, ὑπὸ πυρρῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορεύμενων ἢ κου ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδόν, γρόντα ἐπ' οἷους ἄνδρας ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα."

Ἀρτιάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοι-11 σίδε. "Ἀρτιάβανε, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός· τοῦτό σε ῥύσεται μηδὲνα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων. καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθῃμι ἰόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἔμοιγε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἶην ἐκ Λαρείου τοῦ Ὑστάσπεος τοῦ Ἀρσύμεος τοῦ Ἀριαράμηνω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Κύρου τοῦ Καμβύσεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους, εὖ ἐπιστάμενος ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν ἄλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαρχμένοισι ἐξ ἐκείνων, οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσὴν. οὐκ ὦν ἐξαναχωρεῖν οὐδετέροις δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν προκρίεται ἀγών, ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπ' Ἑλλήσι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἐχθρῆς ἐστί. καλὸν ὦν προπεπονθίας ἡμέας τιμωρεῖν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν τὸ πείσομαι τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρυγῆς, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κατεστρέφατο οὕτω ὥς καὶ ἐς τόδε αὐτοὶ τε ὠνδρωποὶ καὶ ἡ γῇ αὐτίων ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλεῖνται."

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἔλέγετο, μετὰ δὲ εὐφρόνῃ τε ἐγένετο καὶ12 Ξέρξεα ἐκνίζε ἡ Ἀρτιάβανου γνώμη· νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς πάγχυ εὐρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δὲ οἱ αὐτίς τουτίων κατύπνωσε, καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὅψιν

jenem appositiv steht: dass er, nachdem etc. zerrissen worden. Der Ausdruck so auch bei Ar. Vö. 338 u. 355. Eben so differri. (Va.) — σέ γε, homerisch so. Di. 69, 15, 2. — γρόντα bezieht sich auf σέ: nachdem du erkannt hast, nämlich bei deinem Tode. — ἀναγινώσκεις, ἀναπείθεις. zu 1, 68, 4.

C. 11 § 1. ἀμείβεται. Di. 46, 13, 3. — ῥύσεται — λαβεῖν. Di. 55, 2, 18. — ἐπιτελέα. zu 1, 117, 3.

§ 2. τοῦ. zu 1, 7, 1. — ἀλλ'. Spr. 69, 4, 2. (5.) — ἐκεῖνοι, ἡσυχίην ἄξουσι. Spr. 62, 4 A. (1.) — καὶ μάλα. Spr. 69, 28, 7. (82, 18.) — σταθμώσασθαι τοῖσι. zu 3, 15, 2. — ἐξ. Di. 52, 5, 1.

§ 3. ἀγών Aufgabe. vgl. 9, 60, 1. 7, 209, 1. Thuk. 2, 89, 8. — τάδε. Kr. zu Xen. An. 1, 7, 9. — μέσον Scheidewand. — καλόν gehört zu γίνεται. (Sch.) — ἵνα — μάθω, ironisch. (Sch.) — ἐς τόδε bis jetzt. zu 4, 10, 2. — ὠνδρωποὶ. Di. 14, 10, 7. — ἐπώνυμοι. gr. Spr. 58, 2, 2. — τοῦ. gr. Spr. 47, 26, 3.

C. 12. ἐπὶ τοσοῦτο. so weit. vgl. 4, 45, 3. 199. — μετὰ δέ. Di. 68, 2, 3. — εὐφρόνῃ, νύξ, dichterisch, bei Her. öfter. — νυκτὶ. Di. 48, 2, 8. — πρῆγμα vorthellhaft. zu 1, 79, 1. — καθεπνοῦν findet sich (verein-

τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων. ἰδόκει ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐεϊδέα εἰπεῖν. "μετὰ δὴ βουλευέσαι, ὦ Πέρσαι, στρατεύματα μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προεῖπας ἀλλεῖν Πέρσας στρατόν; οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιεῖς εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλευέσαιο ποιεῖν, ταύτην ἴθι τῶν 13 ὁδῶν." τὸν μὲν ταῦτα εἰπαντα ἰδόκει ὁ Ξέρξης ἀποπιάσθαι, ἡμέρης δὲ ἐπιλαμπάσης ὄνειρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιεῖτο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφί τάδε. "ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμεαι· φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμειωντοῦ πρῶτα οὐκ ἂν ἤκω, καὶ οἱ παρηγορούμενοι κεῖνα ποιεῖν οὐδένα χρόνον μὲν ἀπέχονται. ἀκούσαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρναβάνου γνώμης παραυτίκα μὲν ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε αἰεκέστερα ἀπορροῖσαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεῶν· νῦν μέντοι συγγνὸς χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν μεταδεδογμένον μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχοι ἔσθε." Πέρσαι μὲν ὡς ἡ- 14 κουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνηον· νυκτὸς δὲ γενομένης αὐτὶς τῷτ' ὄνειρον ἔλεγε τῷ Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἐπιστάν· "ὦ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεται ἐν Πέρσῃσι τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιούμενος λόγῳ ὡς παρ' οὐδενὸς ἀκούσας· εὖ νυν τόδ' ἴσθι. ἦν περ μὴ αὐτίκα στρατηλατέης, τάδε τοι ἐξ αὐτίων ἀνασχῆσαι· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω 15 καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσῃαι." Ξέρξης μὲν περιδεὴς γενόμενος τῇ ὄψι ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοιτῆς καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον [καλέοντα] ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Ξέρξης τάδε.

zelt) auch bei Attikern (Xon. Mem. 2, 1, 80). Schwerlich bei ihnen das Simplex. — μετὰ δὴ βουλευέσαι. Diese Art von Timesis findet sich sonst bei Her. nicht. Vielleicht ist δὴ zu streichen. — μὴ ἄγειν. vgl. 7, 13 E. u. Thuk. 1, 44, 1: μετέγνωσαν ξυμμαχίαν μὴ ποιήσασθαι. — ἀλλεῖν, ἀθροίζειν. zu 1, 62, 1. — ὁ συγγνωσόμενος der zustimmen wird. (Sch.) gr. Spr. 50, 4, 8. — πάρα. zu 1, 42. — ταύτην τῶν ὁδῶν. gr. Spr. 47, 28, 2 u. Kr. z. Dion. p. 72. — ἀποπιάσθαι. Di. 40 u. πέτομαι.

C. 13. ἐπιλαμπάσης, ὑποκαινότης. zu 3, 135, 1. — λόγον. zu 1, 4, 2. — ὁ δέ. Di. 50, 1, 10. — ἀγχίστροφα plötzlich Anderes. Kr. zu Thuk. 2, 53, 1. — φρενῶν ἐς τὰ ἐμειωντοῦ πρῶτα zur höchsten Stufe meiner Einsicht. Ungew. — ἤκω, ἦκω. zu 5, 49, 2. — παρηγορούμενοι, παραινούτες. zu 5, 104. — μέντοι. μὲν δὲ Bekker. — ἐπέζεσε brauste auf. Eu. Iph. T. 987: δεινὴ πρὸς ὀργὴν δαιμόνων ἐπέζεσεν. (We.) Das Wort findet sich eben nur bei Dichtern. — μεταδεδογμένον. Spr. 56, 8, 2. (9, 3) u. Kr. zu Thuk. 1, 125.

C. 14. κατυπνωμένῳ, wie 7, 17 u. ὄπνωμένος 1, 11, 3. 3, 69, 3. — ἀπειπάμενος aufgegeben zu haben, unnatürlich. zu 4, 120, 2. — στρατηλασίαν, στρατείαν. zu 2, 1. — ἔπεα, λόγους. zu 1, 36, 2. — ἐν οὐδενὶ λόγῳ. zu 3, 50, 2. — ἀνασχῆσαι wird hervorgehen, wie 5, 106, 2. vgl. ἥλιος ἀνίσχει. — πολλός, mehr intensiv: mächtig.

C. 15 § 1. καλέοντα verdächtigt Va. — ὄψι, für ὄψει. Sch. Lex. —

“**Ἀρτιάβαν**, ἐγὼ τὸ παραντίκα μὲν οὐκ ἐφρόνεον εἶπας ἐς σέ μάταια ἔπει χρηστῆς εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων, ἔγνων δὲ ταυτὰ μοι ποιητέα ὄντα τὰ σὺ ἐπεθήκαο. οὐκ ὦν δυνατός τοι εἰμι ταῦτα ποιεῖν βουλόμενος· τετραμμένῃ γὰρ δὴ καὶ μετεγνώκοι ἐπιφοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι οὐδαμῶς συνεπαιnéον ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. εἰ ὦν θεός ἐστι ὁ ἐπιπύμπων καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστι γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπιθήσεται καὶ σοὶ τῶντὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως ὥς καὶ ἐμοὶ ἐνταλλόμενον. εὗρίσχω δὲ ὧδ’ ἂν γινόμενα ταῦτα εἰ λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πῦσαν καὶ ἐνδὺς μετὰ τοῦτο ἱξοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώσεις.”

Ξέρξης μὲν ταυτὰ οἱ ἔλεγε· **Ἀρτιάβανος** δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κε-16
λεύσματι πειθόμενος, οἶα οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον ἱξέσθαι, τέλος, ὥς ἡναγκάζετο, εἶπας τὰδε ἔποιεε τὸ κελεύμενον. “ἴσον ἐκείνο, ὃ βασιλεῦ, παρ’ ἐμοὶ κέκριται, φρονεῖν τε εὖ καὶ τῷ λέγοντι χρησιὰ ἐθέλειν παθεσθαι· τὰ σὲ καὶ ἀμφοτέρω περιήκοντα ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλῆσαι σφάλουσι, κατὰ περ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματά φασι ἀνέμων ἐμπίπτοντα οὐ περιορᾶν φύσι τῇ ἐωυτῆς χρῆσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σεὺ κακῶς οὐ τοσοῦτο ἔδρακε λύπη, ὅσον γνωμῶν δύο προκειμένων Πέρ-
ρησι, τῆς μὲν ὕβριν αὐξανούσης, τῆς δὲ καταπανούσης καὶ λεγούσης ὥς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν πλεον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παριόντος, τοιοιῶν προκειμένων τῶν γνωμῶν ὅτι τὴν σφαλερωτέραν σεωυτῷ τε καὶ Πέρρησι ἀναιρέο. νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀρείνω, φῆς τοι μετιέντι τὸν ἐπ’ Ἑλλήνας στόλον ἐπιφοιτῶν ὄνειρον θεοῦ τινὸς πομπῇ, οὐκ ἐώντιά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ’ οὐδὲ ταυτὰ ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλα-

ἀνά τε ἔδραμε. Di. 68, 47, 1. — φρονέω. zu 6, 97. — μάταια. zu 8, 120, 1. — ἐπεθήκαο. Di. 36, 3, 2. — οὐκ ὦν. οὐ δ’ ὦν?

§ 3. τετραμμένῳ nachdem ich meine Ansicht geändert habe. vgl. 7, 18, 2. — ἐν ἡδονῇ genehm. zu 4, 139, 1. Eu. Iph. T. 494: τοῦτ’ ἐν ἡδονῇ μαθεῖν.

C. 16 § 1. οἱ. Di. 48, 12, 3. — κελεύσματι. κελεύματ Bekker. — ἀξιεύμενος, ἀξίων, sich anmassend. zu 4, 199, 1. — ἴσον. Hes. 2, 293: οὗτος μὲν πανάριστος ὃς αὐτῷ πάντα νοήσῃ· ἰσθλὸς δ’ αὖτὸς ἀκάκιστος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται. (Va.) — τὰ περιήκοντα, ὧν τυχόντα; σέ ist Object zu σφάλουσα. (Sch.) zu 6, 86, 2. Ueber καὶ zu 4, 52. — περιορᾶν χρῆσθαι. zu 1, 24, 2.

§ 2. ὅσον gehört mit dem folgenden ὅτι zusammen: als der Umstand dass. — δίζησθαι, ζητεῖν. Di. 39 u. d. W. — τοιοιῶν — γνωμῶν, epanaleptisch, wie Aehnliches besonders bei Her. häufig, auf Hörer mehr als auf Leser berechnet. — τῶν. Man löse auf αἱ γνῶμαι αἱ πρόκειντο τοιαῦτα ἦσαν. Spr. 50, 8, 1. (11, 1.) — ἀναιρέο. Di. 30, 3, 5. Das Compositum ist in dieser Verbindung sonst nicht üblich. — μετιέντι aufgebend, wie 1, 139, 2. — πομπῇ. zu 4, 62, 2.

νημένα τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτισι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἔω. πεπλανῆσθαι αὐταὶ μάλιστα ἐώθασιν αἱ ὄψεις τῶν θνητόρων, τὰ τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταύτης τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάριον εἶχονμεν μετὰ χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἐστὶ τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ διαίρω, ἀλλὰ τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἴρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοί, ὡς καὶ σοί, ὁδοκαλεσόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμὴν, οὐδὲ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυόμενῳ ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ, εἰ περὶ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. σὲ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐθυθείης ἀνήκει τοῦτο, ὃ τι δὴ κοῖτὴ ἐστὶ, τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δοῖς ἐμὲ ὄρων σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται οὐδὲ ἀξιώσει ἐπιφανῆσαι, οὔτε ἦν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω οὔτε ἦν τὴν σὴν, σὲ δὲ ἐπιφοιτήσει, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί· εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσει γε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι. εἰ δὲ τοι οὕτω δεδοκῆται γίνεσθαι καὶ οὐκ οἷά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δὲ ἐμὲ ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, φέρε, τουτέων ἐξ ἐμοῦ ἐπιτελεσμένων φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρούσῃ γνώμῃ χρῆσσομαι.”

- 17 Τοσαῦτα εἶπας Ἀρτιάβανος, ἐλπίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐποίησε τὸ καλεσόμενον. ἐνθὺς δὲ τὴν Ξέρξει ἐσθῆτα καὶ ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλεῖον θρόνον ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτιον ἐποιεῖτο, ἦλθε οἱ κατυπνωμένῳ τῷσδε ὕνειρον τὸ καὶ παρὰ Ξέρξεα ἐφοῖτα, ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου εἶπε ταῦτα. “σὺ δὴ κεῖνος εἰς ὃ ἀποσπεύδων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς

§ 3. πεπλανῆσθαι. περιπλανᾶσθαι Va., so dass τὰ φροντίζει Object dazu wäre. — αὐταὶ für αὐταὶ Reiske. — τὰ. περί τὰ Reiske, besser als Va.s Conjectur. — πρὸ τοῦ. Spr. 50, 1, 6. (19.) — καὶ τὸ κάριον, καὶ πᾶν. zu 1, 71, 1 u. Kr. z. Dion. p. 274. — μετὰ χεῖρας. zu 1, 35, 1. — διαίρω bestimme. zu 2, 6. vgl. 7, 47, 1. 50, 1. — θεοῦ. θεῖον Sch., auch mir eingefallen als passender, weil unbestimmter. — συλλαβῶν. zu 3, 82, 3. Bezogen auf 7, 15, 2. —

§ 4. ὀφείλει. So auch 1, 41. 42. 7, 152, 2. 203. vgl. 3, 82, 3. Ein Attiker hätte δύν, oder χρῆναι gebraucht. — ἢ οὐ. zu 4, 118, 2. — σὲ καὶ für οὐκί Schäfer. vgl. 4, 118, 2. 5, 94. — καὶ ἄλλως überhaupt, erg. ἐμοὶ φανῆναι. (Sch.) καὶ ἄλλοις Werfer. — ἀνήκει. zu 5, 49, 2.

§ 5. ἐν οὐδενὶ λόγῳ. zu 2, 50, 2. — σὲ ἐπιφοιτήσει. der Da. § 2. vgl. Di. 48, 11, 4. — μαθητέον ἐστί es ist zu beachten, als eine allerdings wichtige Erscheinung, die jedoch danach zu würdigen ist ob sie sich wiederholt. — δεδοκῆται. zu 6, 109, 2. Sonst liest man bei Her. stets δέδοκται etc., wie auch hier einige Hsn. — οἷά τε. zu 1, 194, 3. — παρατρέψαι abzuwenden, zu vermeiden, ungew. so. — ἤδη δὲ für ἤδη Schäfer, ἢ δὲ Bekker.

C. 17. οὐδέν Nichtiges. gr. Spr. 51, 16, 18. — κοῖτιον hier ὕπνον, wie man es auch 1, 9, 2 nehmen kann, während κοῖτη bei Her. überall ἐν

τὸ μετέπειτα οὔτε ἐς τὸ παρουνίκα νῦν καταπροΐξαι ἀποτρέπων τὸ
 χρεὼν γενέσθαι. Ξέρξης δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουσίοντα παθεῖν, αὐτῷ
 ἐκείνῳ δεδήλωται.” ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτιάβανος τὸ ὄνειρον ἀπει- 18
 λείειν καὶ θερμοῖσι σιδηροῖσι ἐκκαλεῖν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς.
 καὶ ὃς ἀμβώσας μέγα ἀναθρώσκει καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν
 ὄψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δευτέρᾳ οἱ λέγει τὰδε.
 “ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἶα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλά τε καὶ μεγάλα
 πεσόντα πρήγματα ὑπ’ ἐσσόνων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίᾳ εἶλαιν,
 ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἶη τὸ πολλῶν ἐπιθυμείειν, μεμνημένος μὲν
 τὸν ἐπὶ Μασσαγτίας Κύρου στόλον ὡς ἐπρηξε, μεμνημένος δὲ καὶ
 τὸν ἐπ’ Αἰθίοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Ἀραρίῳ
 ἐπὶ Σκύθας. ἐπιστάμενος ὦν ταῦτα γνώμην εἶχον ἀτρεμίζοντά σε μα- 2
 καριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίῃ τις γίνεται
 ὄρμη, καὶ Ἑλλήνας, ὡς εἶοικε, φθορῇ τις καταλαμβάνει θεήλατος,
 ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι, σὺ δὲ σή-
 μνηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆσθαι δὲ κέλευε
 τοῖσι ἐκ σὲ πρῶτοις προειρημένοις ἐς τὴν παρασκευήν, ποιεῖς δὲ
 οὕτω ὅπως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν.” του-
 τέων δὲ λεχθέντων, ἐνθαῦτα, ἐπαρθέντες τῇ ὄψι, ὡς ἡμέρη ἐγένετο
 τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα Πέρσῃσι καὶ Ἀρτιάβανος, ὃς
 πρότερον ἀποσπεύδων μῦθος ἐφαίνεται, τότε ἐπισπεύδων φανερός ἦν.

Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ σιγατηλατέειν μετὰ ταῦτα τρίτῃ ὄψι ἐν τῇ 19
 ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ Μῦθοι ἐκρίναν ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πῦσαν
 γῆν δουλεύειν τε οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἡδε· ἐδόκεε
 ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλά-
 δους γῆν πῦσαν ἐπισχεῖν, μετὰ δὲ ἀφανισθῆναι περὶ τῇ κεφαλῇ κέ-
 μενον τὸν στέφανον. κρινάντων δὲ ταύτῃ τῶν Μύθων, Περσέων τε

ist. — ἀποσπεύδων abmahnend. zu 6, 109, 3. — καταπροΐξει. zu 5, 105. — τό, ὅ. — ἀνηκουσίειν war wohl mehr dichterisch und dialektisch; sonst nur bei Thuk. 1, 84, 3.

C. 18 § 1. ἀμβώσας μέγα. zu 1, 8, 2. — ἀναθρώσκει, ἀναπηδᾷ. zu 2, 66, 2. — δεῦτερα, ἔπειτα. zu 1, 46, 3. — οἶα. Di. 56, 12 A. — πολλά τε καὶ auch 8, 61. 9, 107, 1. gr. Spr. 69, 32, 3. — πρήγματα Macht. zu 3, 137, 1. — ἐσσόνων für ἡσσόνων Va. — ἡλικίᾳ Jugendfeuer. zu 3, 36, 1. Verschieden 5, 19. (Va.) — ὡς ἐπρηξε wie er abließ. zu 6, 44, 2. — συστρατευόμενος. Der Ao. ist nicht nöthig. Kr. zu Xen. An. 1, 2, 3.

§ 2. ἀτρεμίζοντα, ἀτρεμῶντα. zu 1, 185, 1. — θεήλατος gottge-sandt, poetisch. — πρῶτοις. Spr. 57, 5, 3. — ἐς τὴν π. gehört zu χρῆσθαι. — ποῖες ὅπως. zu 1, 8, 2. — παραδιδόντος. vgl. 5, 67, 1. (Bä.) Aehnlich Xen. An. 6, 4, 34. — τῶν σῶν an deiner Zuthätigkeit. zu 3, 155, 2. — ὡς τάχιστα. zu 1, 11, 1. — ἀποσπεύδων. zu 6, 109, 3.

C. 19. ἐκρίναν auslegten. zu 1, 120, 1. — φέρειν hindeute. zu 1, 120, 2. — γῆν πῦσαν, ohne Artikel wie Thuk. 2, 43, 2. — ἐπισχεῖν

τῶν συλληχθέντων αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐωντοῦ ἀπὸ
 σας εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι ἐιρημένοισι, θέλων αὐτοὺς ἐκ
 στος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν, καὶ Ξέρξης τοῦ στρατοῦ οὕτως
 20 γερσιν ποιεῖται, χώρον πάντα ἐρευνῶν τῆς ἡπείρου. ἀπὸ γὰρ Ἀ
 γύπτου ἀλώσιος ἐπὶ μὲν τέσσαρα ἔτια πλήρεια παραρτίετο στρα
 τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ, πέμπων δὲ ἑταῖ ἀνομένῳ ἱστρατι
 τε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλὸν
 μέγιστος οὗτος ἐγένετο, ὥστε μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας πο
 τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερί
 διώκοντες ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβalόντες σχεδὸν πάντα τὰ ἐκ
 τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι ἐνέμοντο, τῶν εἰνεκεν ὕστερον Δαρεῖ
 ἐτιμωρέετο, μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρειδέων ἐς Ἰλιον, μή
 τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωικῶν γενόμενον,
 διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον τοὺς τε Θορήκας κατεβ
 ψαντο πάντας καὶ ἐπὶ τὸν Ἴόνιον πόντον κατέβησαν, μέχρι τε Πηγα
 21 ποταμοῦ τὸ πρὸς μεσαμβρίας ἤλασαν. αὗται αἱ πᾶσαι οὐδ' ἐπὶ
 πρὸς ταύτῃσι γινόμεναι στρατηλασίαι μίης τῆσδε οὐκ ἄξιαι. τί γὰρ
 οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖτον δὲ π
 νόμενόν [μιν] ὕδωρ οὐκ ἐπέλειπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; α
 μὲν γὰρ νέας παρέχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἱππ
 προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα ἅμα στρατευομένοισι, τοῖ
 δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ στίβι τε καὶ νῆ
 2. Καὶ τοῦτο μὲν, ὥστε προσπταισάντων τῶν πρώτων περιπλεόντων
 περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων κοινὸν μάλιστα ἐς τὴν

verbreitete sich über, wie 1, 108, 1. — ἐπὶ τοῖς in Folge des. Sp. 68, 37, 3. (41, 3.) — προκείμενα. vgl. 7, 8, 6. 26, 1. — ἐπάγερσις. 7, 5, 1. — ἐρευνῶν untersuchen lassend, zum Behuf der Aushebung.

C. 20. ἀλώσιος, ohne Artikel. Kr. z. Thuk. 1, 12, 2. — παραρτίετο. παρασκευάζετο. zu 5, 120. Das Compositum hat. Her. öfter als das Simplex. — ἀνομένῳ, περιώνῃ. Di. 39 u. d. W. — πλήθεος. Aehnlich sonst bei Ge. στρατιᾶς. Kr. zu Xen. An. 1, 4, 5. So ὄχλου Her. 9, 30. — παρέχοντες, verglichen. — ἐτιμωρέετο zu strafen versuchte. — κατὰ τὰ λεγόμενα ist mir verdächtig. — τὸ πρὸς für τοῦ πρὸς Bekker, auch mit eingefallen.

C. 21 § 1. αἱ πᾶσαι. ἅπασαι? — οὐδ' ἑτερας. οὐδ' εἰ ἑτερας anders Hsn. für οὐδ' ἑτερας, εἰ ἑτερας ἦσαν. vgl. Hermann zu So. Aj. 179. (Matth.) die verglichenen Stellen sind doch etwas verschieden. — ἄξιαι vergleichbar, gleich bedeutend. Synonym παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι C. 30. (Va.) — μιν fehlt in mehreren Hsn. Dem. 50, 61: τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν γεμάτων ἐπέλειπε (Va.) — ἐς πεζὸν ἐτετάχατο waren zur Landmacht befehligt (Lf.) vgl. 7, 81. 96. 208. 8, 1. 66, 1. 9, 32, 2. (Bä.) — προσετέτακτο. Gew. gebraucht Her. so ἐπιτάσσειν. Vielleicht schrieb er προσενέτακτο. — ἅμα στρατευομένοισι indem sie zugleich persönlich zu Felde zogen. — παρέχειν hängt gleichfalls von προσετέτακτο ab. Di. 39, 2, 2. vgl. 7, 25.

§ 2. τοῦτο μὲν, als ob τοῦτο δὲ folgen sollte, wofür der Entfernung wegen C. 25 A. eine andre Wendung eintritt. vgl. 3, 108, 1. 4, 76, 2 &

Ἀθων. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς Χερσονήσου ὥρμιον τριήρεις, ἐνθεύ-
 τεν δὲ ὀρμειώμενοι ὥρυσσον ὑπὸ μασίλων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς,
 διάδοχοι δ' ἐφοίτων· ὥρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀθων κατοικημέ-
 νοι. Βουβάρης δὲ ὁ Μεγαβάζου καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες
 Πέρσαι, ἐπεσιτάειον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἀθως ἐστὶ οὗρος μέγα τε καὶ 22
 οὐνομασίον, ἐς θάλασσαν κατήκον, οἰκημένον ὑπ' ἀνθρώπων. τῇ δὲ
 τελευτῇ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ οὗρος, χερσονησοειδὲς τὲ ἐστὶ καὶ ἰσθμὸς
 ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ
 θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ
 τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν τελευτῇ ὁ Ἀθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἰκη-
 ται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἀθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρ-
 σης νησιώτιδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων ὥρμητο ποιεῖν, εἰσὶ αἶδε, Δίον,
 Ὀλόφρυξος, Ἀκρόθων, Θύσσοι, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἱ τὸν 23
 Ἀθων νέμονται, ὥρυσσον δὲ ὥδε. θασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβα-
 ροὶ κατὰ ἔθνεα κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι, ἐπειδὴ
 ἐγένετο βαθέα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν κατωτάτω ἐστεῶτες ὥρυσσον, ἑτεροὶ
 δὲ κατεδίδουσαν τὸν αἰεὶ ἔξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοις κατ' ἑπείρθε ἐστε-
 ῶσι ἐπὶ βάθρων, οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι ἐτέροις, ἕως ἀπίκοντο ἐς
 τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφύρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νυν
 ἄλλοις πλὴν Φοινίκων καταρρηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος
 πόνον διπλήσιον παρῆχον· αἶτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ
 κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλε σφί τοιοῦτο ἀποδείξασθαι.
 οἱ δὲ Φοινίκες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοις ἐργοῖς ἀποδείκνυνται καὶ 2
 δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖς ἐπέβαλλε,
 ὥρυσσον τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον
 ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι, προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου συνῆ-
 γον αἰεὶ· κάτω τε δὴ ἐγένετο καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοις τὸ ἔργον.
 ἐνθαῦτα δὲ λειμῶν ἐστὶ, ἵνα σφί ἀγορὴ τε ἐγένετο καὶ πρητήριοι.

125, 1. 7, 176, 1. (Sch.) — ὥστε für ὡς Kr. Di. 56, 12 A. — προετοιμα-
 ζετο traf Vorkehrungen. — ἐκ τριῶν ἔ. drei Jahre zuvor. — κον
 etwa, unnatürlich so. zu 6, 128, 2. — ἐς τόν. τὰ ἐς τόν Sch.

C. 22. ἀντίον. Di. 47, 29, 2. — ὥρμητο. zu 6, 65, 1.

C. 23 § 1. θασάμενοι, νειμαντες, διελόντες. Di. 46, 15 A. — σχοινο-
 τενὲς eine gerade Linie. zu 1, 159, 2. — ἐπειδὴ für ἐπεὶ δὲ Reiz. —
 κατωτάτω. Gew. κατωτάτω; doch s. Kr. zu Thuk. 4, 110, 3. — βάθρων
 Stufen, leiterförmigen Erhöhungen. — ἀπίκοντο. ἀπίκετο? — καταρρη-
 γνύμενοι οἱ κρημνοὶ die steile Mauerwand herabbrückelnd. —
 τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω die Breite des Grabens unten
 und oben. (Sch.) — ποιεῦμένων erg. αὐτῶν. zu 1, 3. — ἔμελλε. zu 2,
 150, 2. — τοιοῦτο. zu 1, 197.

§ 2. ἐν ἐκείνῳ, ἀποδείκνυντο. — ἐπέβαλλε zufiel. zu 4, 115. —
 συνῆγον verengten. zu 1, 194, 1. — κάτω τε δὴ — ἔργον als die Ar-
 beit bis unten gediehen war, hatte sie dieselbe Breite wie die
 der Uebrigen. Ueber τε καὶ zu 5, 108. — τοῖσι ἄλλοις, τοῖς τῶν ἄλλων,

24 στίος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοῖτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀηλεσμένος. ὥς μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον εὐρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι· παρεὼν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντας τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσῃ εὖρος ὥς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστραυμένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοις τοῖσι περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετίεατο καὶ τὸν Στρυμόνα παταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι.

25 Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἔπολεε, παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὄπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας Φοῖνιξί τε καὶ Αἰγυπίοισι, καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῆναι ἢ στρατῇ μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεύωτατον εἴη ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκάσι τε καὶ πορθμητοῖσι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλείστον ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηκίης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἡμόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

26 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξης ἐπορεύετο ἐς Σάρδεις, ἐκ Κερταίων ὀρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξει πορεύεσθαι στρατόν. ὃς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἱσταλμένον ἀγαγὼν τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρῖσιν τούτου περί ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ ἐπεὶ

ἔργου. Di. 48, 13, 5. — πρητήριον, attisch πωλητήριον, kommt sonst nicht vor; ἀγορά genügte. — ἐφοῖτα. zu 3, 115.

C. 24. ὥς ἐμὲ εὐρίσκειν. Di. 55, 1, 1. — μὲν. Spr. 69, 31, 2. (33, 2.) — συμβαλλόμενον. zu 1, 68, 2. vgl. 7, 184, 1. 187, 2. 8, 30. (Sch.) — μνημόσυνα. zu 1, 185, 1. — παρεὼν. zu 6, 73. — μηδένα verhältnissmässig keine, nur geringe. (We.) — διειρύσαι, διερύσαι, sonst ἐπιεφύρειν, auch mit zwei Ac. Kr. zu Thuk. 3, 15 u. 81, 1. διαφύρειν eb. 8, 8, 3. — τῇ θ. für das M. — εὖρος wird durch das Folgende attributiv bestimmt: τοσούτου ὥς etc. — ἐλαστραυμένας. zu 2, 158, 1.

C. 25. ὄπλα Takelwerk, τὰ κατὰ τὴν ναὺν σχοινία. vgl. 7, 36, 1. 9, 115. (Sch.) Nicht so bei Attikern. — βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, wie 7, 34. Spr. ú. Di. 47, 5, 1. (3.) — λευκάλινον ist nach Saumaise z. Sol. p. 538: linum aqua maceratum et lavacro candidum factum, cui opponitur ὠμόλινον. — καταβάλλειν aufzuspeichern, Magazine anlegend. Der Infinitiv hängt von ἐπιτάξας ab. Aehnlich παρέχειν 7, 21, 1. — λιμῆναι, πεινῶν. zu 6, 28. — ἄλλον, σίτον ἀηλεσμένον. (We.) — ἄλλῃ, ἄλλοι. zu 1, 1, 1. — ἀγινέοντας, ἀγοντας. zu 1, 1, 1. — οἱ δὲ ohne οἱ μὲν. gr. Spr. 50, 1, 12. — τὴν Περινθίων. gr. Spr. 47, 5, 8. — διατεταγμένοι gehört zu allen vorhergehenden Subjecten: die einen dahin, die andern dorthin gewiesen.

C. 26 § 1. συλλελεγμένος. Di. 39 u. λέγω sammle.

διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὤμιλῃσαν τῇ Φρυγῇ, δε' αὐτῆς πορευό-
μενοι παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδαῷσι Μαιάνδρου
ποταμοῦ καὶ ἐτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὐνομα τυγχά-
ναι ἐὼν Καταρρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινῶν ἀνατέλ-
λων ἐς τὸν Μαιάνδρον ἐκδίδοι· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω
ἀσπὸς ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπ' Ἀ-
πόλλωνος ἐκδαρῆντα ἀνακρεμασθῆναι.

Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄττος, ἀνὴρ Ἀνδός,²⁷
ἐξείνισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι καὶ αὐτὸν
Ξέρξεα, χρήματά τε ἐπηγγέλλετο βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν.
ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς
παρεόντας τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος
ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν· “ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τοι
τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυσῇ καὶ τῇ ἄμ-
πλῃ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,
μετὰ σέ.” Θωυμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης αὐτὶς δεύ-²⁸
τερα εἴρετο Πύθιον ὅκόσα οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε. “ὦ βασιλεῦ,
οὔτε σε ἀποκρύψω οὔτε στήψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμειωτοῦ οὐσίην,
ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεῖτα γὰρ τάχιστα σε ἐπυ-
θόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦ-
ναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα ἑξέμαθον, καὶ εὖρον λογιζόμενος ἀργυ-
ρίου μὲν δύο χιλιάδας ἑούσας μοι ταλάντων, χρυσοῦ δὲ τετρακοσίας
μυριάδας στρατῆρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας ἐπὶ χιλιάδων. καὶ τού-
τοις σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ δ' ἐμοὶ ἀπ' ἀνδραπόδων τε καὶ γεω-
πεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίος.” ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, Ξέρξης δὲ ἡσθεῖς

§ 2. ὤμιλῃσαν τῇ Φρ. Phr. erreicht hatten. vgl. 7, 214. (Sch.)
Bei Andern nicht so. — ἀναδιδοῦσι, ἀναδιδόασι. Di. 36, 1, 3. Vom Ent-
springen (nur hier) wie ἐκδιδόναι vom Münden. Di. 52, 2, 9. — ἢ ist nicht
überflüssig. Wie im No. ποταμὸς οὐκ ἐλάσσων ἢ Μαρσύας, so im Ge. ποταμοῦ
οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαρσύου. — ἀγορῆς. ἀγορῆς Saumaise z. Solin p. 580 u.
Va. vgl. Xen. An. 1, 2, 8. — ἐν τῇ πόλει streicht Va. — ἀσπὸς. Plat.
Euthyd. 285, d: εἰ μοι ἡ δορὰ μὴ εἰς ἀσπὸν τελευτήσει, ὥσπερ ἡ τοῦ Μαρσύου.
Daher Valla: pellis in utrem formata. (Va.) Bei andern schlechtweg δέρμα.
— λόγος ἔχει. zu 5, 66.

C. 27. ὑποκατήμενος sich aufhaltend (einstwellen). — ξεινίοισι.
zu 4, 154, 2. — ἐπηγγέλλετο für ἐπαγγέλλετο Lh. — βουλόμενος könnte
fehlen; doch vgl. 6, 139, 2: δίκας ἐπηγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι. (St.) — τίς ἀν-
δρῶν klingt etwas episch: τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν; — ἐδωρήσατο. Di. 48,
7, 4. — τῇ mit dem bekannten. — πλατανίστῃ, πλατάνῳ. zu 5, 119.

C. 28. αὐτὶς für αὐτός Kr. vgl. 7, 141 u. αὐτὶς ἐκ νέης 1, 60, 4. — τὴν οὐ-
σίην verbinden Matthia und Sch. mit ἀποκρύψω; mit εἰδέναι Andre. — ἐ-
πεῖτα τάχιστα. zu 1, 11, 1. vgl. 3, 68, 3. 145, 2. — ἑξέμαθον unter-
suchte es. — ἐπιδεούσας dazu ermangelnd; sonst nicht so. vgl. 7,
29, 2. — γεωπεδίων Landflächen kommt sonst nicht vor; selten auch
γῆπεδον.

29 τοῖσι εἰρημένοισι εἶπε· “*ἔτινε Αὐδέ, ἐγὼ ἐπεῖτε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τὸδε ὅστις ἤθελησε ξύνια προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὅψιν τὴν ἐμὴν καταστάει· αὐτεπαγγέλτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἤθελησε συμβαλεσθαι χρήματα, ἵξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεται. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντ’ αὐτέων γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεῖνόν τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλήσω παρ’ ἐμewντοῦ δοῦς τὰς ἐπὶ χιλιάδας, ἵνα μή τοι ἐπιθεές ἦωσι αἱ τετρακόσαι μυριάδες ἐπὶ χιλιάδων, ἀλλ’ ἥ τοι ἀπαρτιλογία ὑπ’ ἐμέο πεπληρωμένη. ἐκτίησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτήσαιο, ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῖντι οὔτε ἐς τὸ παρεὸν οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.”*

- 30 Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἐπιτελέα ποιήσας ἐπορεύετο αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἄνανα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παραμβέβηκός τε καὶ ἄλυστον ἐκ τῆς ἅλης γίνονται, ἀπῆκετο ἐς Κολοσσὰς πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται· ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα καὶ ἀναφανόμενος ἐκδίδοι καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαιάνδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὁρμώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὐρούς τῶν Φρυγῶν καὶ Αὐδῶν ἀπῆκετο ἐς Κύδραρα πόλιν, ἐνθα στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, καταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὐρούς. ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Αὐδίην, σχευομένης τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίης φερούσης τῆς δὲ ἐς δεξιὴν ἐς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι Μαιάνδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται καὶ ἵεναι παρὰ Καλλάτῃβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοεργοὶ μέλι ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι, ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν εὗρε πλατύνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρησάμενος κόσμῳ χρυσῷ καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας δευτέρῳ ἢ 32 μέρει ἀπῆκετο ἐς τῶν Αὐδῶν τὸ ἄστυ· ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδεις πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ

C. 29 § 1. ἐξῆλθον τὴν. zu 5, 104. — ἵξω, πλην. Kr. zu Thuk. 1, 9, 3 zweite Ausgabe.

§ 2. παρ’ ἐμewντοῦ aus meinem Schatze. vgl. 2, 129, 1. 8, 5, 1. (Sch.) — ἀπαρτιλογία volle Summe, selten. — ἐκτίησο· τὰ περ ἐκτήσαιο besitze was du erworben. Spr. 58, 3, 2. (8.) — ἐπίστασ· sei bedacht. zu 3, 15, 1. — ἐς τὸ παρεὸν für jetzt, wie 8, 109, 3. 9, 7, 1. — ἐς χρόνον, ἰσαῦθις. zu 8, 72, 4.

C. 30. τὸ πρόσω, wie 4, 123 u. 9, 57, 2. (Sch.) Der Ac. wie in παρῶν· σθαι ὁδόν. vgl. Kr. zu Xen. An. 1, 3, 1. — παραμβέβηκός. zu 1, 72, 2. — διὰ. Spr. 68, 18, 3. (22, 3.) — καὶ. zu 1, 76, 1. — οὐρούς, ὄρον. Di. 2, 4, 2.

C. 31. δημοεργοὶ. zu 4, 194. — μελεδωνῷ, ἐπιμολητῇ. zu 2, 63, 1. — ἀθανάτῳ, den bei seinem Tode sofort ein Designirter ersetzte. (Sch.) vgl. 7, 83. — δευτέρῳ ohne Artikel. gr. Spr. 50, 2, 16. — ἄστυ Hauptstadt.

καὶ προτρέοντας δεῖπνα βασιλέε παρασκευάζειν· πλὴν οὔτε ἐς Ἀθή-
νας οὔτε ἐς Λακεδαιμόνα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἰτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ·
τῶνδε δὲ εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι
πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρεῖω πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἰδόκει τότε
διδασκντας δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβέως
ἐπεμπε.

Μετὰ δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἀβυδον. οἱ δὲ ἐν³³
τούτῳ τὸν Ἑλλησποντιον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι
δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σησιτοῦ τε πόλις μεταξὺ καὶ
Μαδύτου, ἀπὸ τῆς τριχέας ἐς Θάλασσαν κατήκουσα Ἀβύδου καταντίον,
ἐνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρ-
φρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτην, ἄνδρα Πέρσῃν, λαβόντες,
Σησιτοῦ ὑπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα διεπασσάλευσαν, ὃς καὶ ἐς τοῦ
Πρωτεσίλεω τὸ ἱερὸν [τὸ] ἐς Ἐλαιούντα ἀγινεόμενος γυναικας ἀθέ-
μιτα ἔργα ἔρδεσκε. ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀπὸ τῆς Ἀβύδου ὁρμεώμενοι³⁴
ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικας, τὴν δ' ἑτέ-
ρην τὴν βυβλίην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐπὶ στάδιοις ἑξ Ἀβύδου ἐς τὴν
ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πόρου ἐπιγενόμενος χειμῶν μέγας
συνέκρουε τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. / ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ³⁵
ποιούμενος τὸν Ἑλλησποντιον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι
πληγὰς καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαιος πεδίων ζεύγος. ἦδη δὲ ἤκουσα
ὡς καὶ σιγέας ἅμα τούτοις ἀπέπεμψε σιζήοντας τὸν Ἑλλησποντιον.
ἐνετίλλετο δὴ ὦν ῥαπίζοντας λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· “ὦ

C. 32. γῆν. zu 4, 126. — πλὴν jedoch. vgl. 7, 84. — τῇ ἄλλῃ.
zu 1, 1, 1. — τῶνδε εἵνεκα wird öfter, aufs Folgende bezogen, voran-
gestellt 1, 136, 3, 43 u. 7, 53. 205, 2, 8, 40. 76, 2, 85. 9, 82, 2. — πάγχυ,
πάννυ. zu 1, 31, 1.

C. 33. οἱ δέ, seine Leute. — Ἀβύδου für Ἀβύδον Kr. vgl. 6, 103, 2.
118, 8, 52. — ἐξεύγνυσαν. Ueber den Bau dieser Brücken vgl. Kruse
Ueber Her.s Ausmessung des Pontus S. 83 ff. — καταντίον, καταντικρύ, bei
Her. noch an einigen Stellen; von Attikern nur bei Soph. Ant. 512. — διε-
πασσάλευσαν nagelten die Hände ausgespannt an. (Sch.) — τὸ ἐς,
veranlasst durch ἀγινεόμενος; doch fehlt das τό in einigen Hsn. — ἀθέμιτα.
ἀθέμιστα andre Han., fast alle 8, 143. Va. vergleicht ἀχαριστώπων 7, 156.
Φεμιστόν 5, 72, 2. — ἔρδεσκε. Di. 40 u. ῥέζω u. 53, 10, 5. Erklärt
9, 116 E.

C. 34. προσεκέετο auch 7, 36, 1. — προσετίετο 7, 39, 2. zu 1,
119, 3. — τὴν μὲν erg. γίγνουσαν aus ἐγεφύρουν. (Spr.) Spr. u. Di. 43, 3,
12. (7.) — λευκολίνου mit Flachstauen. Di. 47, 8, 3. vgl. eb. 5, 3. —
ἔστι der Zwischenraum beträgt. zu 1, 26. — ἐπτά. zu 4, 85, 2. —
ἀπαντίον. ἀπαντίων 7, 55, beides sonst nicht üblich.

C. 35. δεινὰ ποιούμενος. zu 4, 83, 2. — ἐπικέσθαι treffen steht
hier (ungew.) für παῖσαι und hat daher zwei Ac. Spr. 46, 7. (11.) — ζεύγος
Paar. zu 3, 76. — σιγέας Brandmarker; nur noch (anders) bei Suidas.
— ἦδη δέ ja sogar. zu 2, 175, 3. vgl. 7, 55. 9, 95. — δῆ. δέ? Bekker. — ἀ-

πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μὴ ᾔδικησας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης διαβησεται σε, ἣν τε σύ γε βούλη ἦν τε μή· σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει ὥς ἔοντι θολερῷ τε καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ.” τὴν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοις ζημιοῦν καὶ τῶν ἐπεστεωίων τῇ ζευξί τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλὰς, καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίησαν 36 τοῖσι προσεκέετο αὕτη ἡ ἄχαρις τιμή, τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύγνυσαν. ἐξεύγνυσαν δὲ ὥδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου πόντου ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέρην τεσσαρεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥέον, ἵνα ἀνακωχέη τὸν τόπον τῶν ὀπλων. συνθέντες δὲ ἀγκύρας κατήκαν περιμήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρας τῶν ἀνέμων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρας τῆς πρὸς ἐσπέρας τε καὶ τοῦ Αἰγαίου εὗρου τε καὶ νότου εἵνεκα. δεικπλοοὶν δὲ ὑπόφαισιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων καὶ (τριηρέων) τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοις λεπτοῖσι καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες κατέτεινον ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοις τὰ ὄπλα, οὐκέτι χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου θασάμενοι ἐς ἐκατέρην, τέσσαρα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν ἡ αὕτη καὶ καλλονή, κατὰ

τάσθαλα, ὑβριστικά. zu 2, 111, 1. — ἐπιτιθεῖ. Di. 36, 1, 2. — τήνδε. Spr. 61, 6. (7.) — ἄρα natürlich, wie wir jetzt, nicht früher, erkannt. gr. Spr. 53, 2, 6. — θολερῷ für θολερῷ Eldick.

C. 36 § 1. ταῦτα, die Bestrafung. vgl. 7, 87, 2. (La. u. Sch.) — τὰς δὲ erg. γαφύρας, das hier als Hauptbegriff vorschwebt, weniger hart da τῇ ζευξί vorhergeht. (Reiske.) — συνθέντες kann sich wohl nur an ἐξεύγνυσαν anschließen, und daher ist nach ὥδε ein Komma statt des Kolons gesetzt. zu διαβησείς 7, 10, 7. — ὑπὸ μὲν τὴν unter die d. h. als Grundlage für die Brücke. Uebrigens unterliegt die Beschreibung dieser Brücken grossen Schwierigkeiten, deren vollständige Lösung kaum zu erwarten ist. — τεσσαρεσκαίδεκα. Di. 24, 1, 7. — τοῦ μὲν Π. kann nicht füglich von ἐπικαρσίας abhängen. Es wird also wohl πρὸς aus dem Vorhergehenden zu ergänzen sein; freilich auch hart, härter selbst als 4, 100. — Πόντου. πόρου Sch. — ἐπικαρσίας que er gegen den Strom. (G. G. Bredow.) — κατὰ ῥέον d. h. die den Strom entlang. (Bredow.) — ἀνακωχέη τὸν τόπον τῶν ὀπλων die Strömung die Spannung der Taue erhielte. — περιμήκειας sehr grosse, noch 2, 108, 1. 175, 1; eig. poetisch. — τὰς μὲν. τῆς μὲν Petavius u. We. — τῆς ἐτέρας erg. γαφύρας, regiert von τὰς μὲν erg. νέας. — τῆς δὲ. τὰς δὲ τῆς Schulz. — ἔσωθεν aus dem Innern des Pontos, der Propontis.

§ 2. δεικπλοοὶν als Durchfahrt. (Sch.) — ὑπόφαισιν Lichtung, Oeffnung, wohl sonst nirgends. — τριηρέων hat Petavius zugefügt. — τριχοῦ an drei Puncten. So hat Her. 4, 120, 1 noch διχοῦ. — κατέτεινον. κατέτειναν? — ὄνοισι mit Winden. — οὐκέτι nicht auch. zu 5, 64. — ἐκάτερα beide Arten von Tauen. — ἐκατέρην, γαφύραν. — παχύτης. Ein Asyndeton ähnlich dem 3, 3, 2. — ἦν ἡ αὕτη für αὕτη Reiz und ohne ἦν Reiske. — καλλονή, κάλλος. zu 2, 106. — κατὰ λόγον der Na-

λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλεκε. ἐ-
πειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμούςς ξύλων καταπρίσαντες καὶ ποι-
ήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῷ εὐρεῖ κόσμῳ ἐπειλόμεσαν καπύπερθε τῶν
ὀπλων τοῦ τόνου, θέντες δὲ ἐπεξῆς ἐνθαῦτα αὐτοὺς ἐπεξεύγνου. ποι-
ήσαντες δὲ ταῦτα ὕλην ἐπεφόρησαν, κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην
γῆν ἐπεφόρησαν, κατανάξουντες δὲ καὶ τὴν γῆν φραγμὸν παρείρυσαν
ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ἵνα μὴ φοβέταις τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερο-
ρῶντα καὶ οἱ ἵπποι.

Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκευάστω καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, 37
οἱ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἱ τῆς δηλῆς εἵνεκεν ἐ-
ποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ
διώρυξ παντελῶς πεποιημένη ἡγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας ἅμα τῷ
ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὠρμάτω ἐλὼν ἐς
Ἄβυδον. ὠρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην
ἀφανῆς ἦν οὐτ' ἐπινεφίλων ἐόντων αἰθρῆς τε τὰ μάλιστα, ἀντ' ἡμέρης
τε νύξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγέ-
νετο καὶ εἴρετο τοὺς Μάγους τὸ θέλοι προφάνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ
ἔφραζον ὡς Ἕλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλειψῖν τῶν πολλῶν, λέγοντες
ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ σφέων. πυθόμενος δὲ
ταῦτα ὁ Ξέρξης περιχαρὴς ἔων ἐποίησε τὴν ἔλασιν.

Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Ἀυδὸς καταρρωδήσας τὸ 38
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα ἐπαρθεὶς τε τοῖσι δωρημάσι ἐλθὼν παρὰ Ξέρ-

tur der Sache nach. — τοῦ ὁ von denen jede. gr. Spr. 58, 4, 4. —
τάλαντον Bezweifelt von R. Jacobs de Her. mens. p. 25.

§ 8. τοῦ τόπου τῶν ὀπλων, τῶν ὀπλων ἱνταμένων. (Sch.) — τῶν
ὀπλων wird von τοῦ τόπου regiert. gr. Spr. 47, 9, 19. — ἐπεξεύγνου be-
festigten sie die Diehlen durch queer darüber gelegtes Gebälk. Ueber
die Form Di. 39 u. ζεύγνυμι. — ὕλην ist wohl Strauchwerk, wie bei
Xen. An. 3, 5, 10. — κατανάσσειν niederstampfen. (We.) — φραγμὸν
Geländer. — παρείρυσαν zogen entlang. — ἐνθεν καὶ ἐνθεν an
beiden Aussenseiten der Brücke. (Sch.) — τὴν θ. ὑπερορῶντα wenn
es aufs Meer hinübersähe, was es eben wegen des Geländers nicht
konnte. Das Wort kommt so sonst nicht vor.

C. 37 § 1. χυτοὶ ἡ, sonst χηλή. — πίμπληται versande. —
πεποιημένη ἡγγέλλετο. zu 6, 69, 8. — ἡγγέλλετο für ἀγγέλλετο oder
ἄγγελο Lh. — τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην wird sonst nicht zugefügt.
Spr. 52, 1, 8. Ueber τὴν ἐκ Spr. 50, 7, 7. (8, 14.) — ἐπινεφίλων ἐόντων
obgleich Bewölkung statt fand. gr. Spr. 47, 4, 5. Eben so Aristot.
Probl. 25, 18 u. 21. Thuk. 8, 42, 1: τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ξυννέφελα ὄντα πλά-
νῃσι παρέχον. (Va.) — αἰθρῆς. τοῦσης aus ἐόντων zu ergänzen ist nicht
nöthig. gr. Spr. 47, 2, 1. — νύξ. zu 1, 74, 1. 103, 1. (Va.) Nach den Astro-
nomen ist im Jahre 480 keine Sonnenfinsterniss eingetreten. (We.)

§ 2. ἐπιμελὲς. zu 5, 12, 2. — τό. τί? — θέλοι. zu 1, 78, 1. — προ-
δείκτωρ kommt sonst nicht vor. — ἔλασιν Zug, bei Her. öfter, nicht eben
so von einem Kriegszuge bei Attikern.

C. 38 § 1. ἐξήλαυνε τὴν στρατιήν. zu 1, 164, 1. — χορήσας, δεη-

ἔξα ἔλεγε τάδε. “ὦ δέσποτα, χρήσας ἂν τευ βουλοίμην τυχεῖν τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει ἰδὼν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον.”

Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δοκίω μιν χρήσειν ἢ τὸ ἰδεῖσθαι, εἶπε τε ὑπουργήσιν καὶ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ δὲ ἐπέειπε ταῦτα ἤκουσε. ἔλεγε θαρσύνοντας τάδε. “ὦ δέσποτα, τυγχάνουσιν μοι παῖδες ἔόντες πέντε καὶ σφεας καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἤκοντα οἰκτιράς τῶν μοι παίδων ἕνα παράλυσον τῆς στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἕνα αὐτοῦ τε ἐμοῦ καὶ τῶν χρημάτων ἢ μελεδωνός. τοὺς δὲ τέσσαρας ἄγε ἅμα 39 σεωντῶ καὶ πρήξας τὰ νοεῖς νοστήσειας ὀπίσω.” κάρτα τε ἔθυσμῶδι ὁ Ξέρξης καὶ ἀμείβετο τοισίδε. “ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμῷ στρατευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηλοὺς καὶ φίλους μνήσασθαι περὶ σοῦ παιδός, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεισθαι· εὖ νῦν τόδ' ἐξεκρίσασο, ὥς ἐν τοῖσι ὥσι τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός, ὅς χρησιὰ μὲν ἀκούσας τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ τουτέοισι ἀκούσας ἀνοιδέει. 40 ὅτε μὲν νυν χρησιὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργετήσιν βυσιλέα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπέειπε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσαρας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ περιέχει μάλιστα τῇ ψυχῇ ζῆμιώσεται.” ὥς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἔξευρόντας τὸν πρεσβύτατον μέσον διαταμεῖν, διαταμόντας δὲ τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δ' ἐπ' ἀριστερά, καὶ ταύτῃ δεξιῇ τὸν στρατόν.

Θεός. zu 1, 112, 1. — ἂν τευ für ἂν π τευ Süvern. Oder ἂν τί σοῦ? etc. Dies, seh' ich jetzt, hat eine Hs. So will auch Eltz. vgl. Xen. An. 6, 4, 32: ταῦτά σου τυχόντες. Di. 47, 14, 3. — γενόμενον wenn gewährt. — τὸ ἰδεῖσθαι. gr. Spr. 47, 16, 7. Xen. An. 6, 4, 33: δέονται σου καὶ τοῦτο. Doch schrieb Her. vielleicht τοῦ.

§ 2. καταλαμβάνει. zu 3, 65, 1. — τῶν μοι. Di. 48, 12, 2. — παράλυσον. Lyk. g. Leokr. 37: οἱ ἀμείμενοι τοῦ στρατεύεσθαι. (Va.) — στρατιῆς. στρατιῆς Vs. u. We. Doch vgl. Kr. zu Thuk. 1, 3, 4. — τοὺς die übrigen. zu 1, 18, 1.

C. 39 § 1. κάρτα, σφόδρα. zu 1, 27, 2. — ἀμείβετο τοισίδε, ποῦτα ἀπεκρίνατο. Di. 46, 13, 3. — μνήσασθαι, μνησθῆναι. Di. 39 u. μνησάμεν. — σοῦ für σοο Kr. gr. Spr. 47, 9, 14. — χρῆν. zu 1, 39. — αὐτῇ γ. zu 2, 47, 1. — ἐμπιπλέει. Di. 40 u. πίμπλημι. — ἀνοιδέει braust auf (Lg.) Ho. Il. 4, 558: χόλος καὶ ἄλλων οἰδάνει ἐν στήθεσσι νόον. (We.)

§ 2. ἐπηγγέλλεο 7, 27. — τὴν ἀξίην die verdiente Strafe, Ausrottung deiner ganzen Familie. — περιέχεις, γίγχει. zu 1, 71, 2. — ῥύεται, σώζει. — τῇ ψυχῇ um das Leben, mit dem Tode. (Matthii.) Einige Hsn. τὴν ψυχὴν, wofür Va. Ev. Matth. 16, 26 vergleicht, wo der Sina ein anderer. — ζῆμιώσεται. Her. scheint für das passive Futur auch anderer Verba stets die Form auf σομαι, nicht die auf θήσομαι gebraucht zu haben. — ὑπεκρίνατο, ἀπεκρίνατο. zu 1, 2, 2. — διαταμεῖν. Grausamer 4, 84. (St.)

Ποιησάντων δὲ τουτέων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξήηε ὁ στρατός. ἡ-40
 γέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια, μετὰ δὲ τού-
 τους στρατὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ
 ὑπερημίσεις ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι [βα-
 σίλει]. προηγύντο μὲν δὴ ἱππότες χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπο-
 λελεγμένοι· μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολε-
 λεγμένοι, τὰς λόγχας κύτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ ἱεροὶ Νι-
 σαῖοι καλούμενοι ἱπποὶ δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι²
 δὲ καλέονται ἱπποὶ ἐπὶ τοῦδε· ἔστι πεδῖον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὐ-
 νομά· ἔστι Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἱπποὺς τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πε-
 δῖον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τουτέων τῶν δέκα ἱππῶν ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐ-
 πετίετακτο, τὸ ἱπποὶ μὲν εἰλκον λευκοὸ ὄκτιώ, ὅπισθε δὲ τῶν ἱππῶν
 εἶπετο πεζῇ ἡνίοχος ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον
 τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει· τούτου δὲ ὅπισθε αὐτὸς Ξέρξης
 ἐκ' ἁρματος ἱππῶν Νισαίων· παραβεβήκει δὲ οἱ ἡνίοχος τῷ οὐνομα
 ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. ἐξήλασε μὲν οὕτω ἐκ⁴¹
 Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσθε δέ, ὅπως μιν λόγος αἰρέτοι, ἐκ τοῦ
 ἁρματος ἐς ἀρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὅπισθε αἰχμοφόροι Περσέων οἱ
 ἀριστοὶ τε καὶ γενναῖότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες,
 μετὰ δὲ ἱππος ἄλλη χιλιῇ ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὴν ἱπ-
 πον ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν·
 καὶ τουτέων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαρωτήρων ῥοιᾶς³
 εἶχον χρυσέας καὶ πέριξ συνεκλήμιον τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι
 ἐντὸς τουτέων ἰόντες ἀργυρέας ῥοιᾶς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιᾶς
 καὶ οἱ ἐς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας καὶ μῆλα οἱ ἄγχιςτι ἐπό-

C. 40 § 1. ἀναμίξ auch bei Xen. Symp. 4, 29. zu 1, 103, 1. — οὐ διακεκριμένοι ist Va. geneigt für ein Glossem des ἀναμίξ zu halten. Ueber den Plural Spr. 48, 4, 1. — διελέλειπτο war ein Zwischenraum gelassen, wie C. 41. (Sch.) So vielleicht διετίετακτο 6, 112, 1. vgl. gr. Spr. 61, 5, 6 — βασιλεῖ ist seltsam, vielleicht zu streichen und der Sinn: diese, die beiden Hälften, kamen nicht mit einander zusammen. — ἱππότες, ἱππεῖς. Di. 17, 1, 6. — ἀπολελεγμένοι, ἀπειλεγμένοι. Di. 39 u. λέγω lese. — αἰχμοφόροι, δορυφόροι. zu 1, 8, 1.

§ 2. ἐπὶ τοῦδε. zu 1, 14, 3. — ὧν δὴ. zu 1, 11, 3. — ὅπισθε für ὅπισθεν Bekker. — παραβεβήκει οἱ neben ihm stand. (Sch.)

C. 41 § 1. μιν λόγος αἰρέτοι. zu 1, 132, 2. — ἀρμάμαξαν. eig. ein Weiberwagen mit einem zeltartigen Verdeck und Gardinen, die man auf- und zuziehen konnte. Kr. zu Xen. An. 1, 2, 16 grosse Ausgabe. Jetzt Araba genannt. — κατὰ νόμον der Sitte gemäss, die Spitzen nach oben. (We.) — ἔχοντες haltend. — μετὰ δέ. Di. 68, 2, 3. — ἄλλη. zu 1, 58. — χιλιῇ. Spr. 44, 1, 1. (3.) — μύριοι, die Unsterblichen 7, 83. (Bä.) — οὗτος. Spr. 61, 6. (7.) — πεζός erg. στρατός, wie 3, 25, 1. 4, 138. 7, 44. 84. 96. 100. (Sch. u. Bä.) Daneben πεζόν. (Sch. u. Bä.) Beides auch bei Attikern.

§ 3. σαρωτήρων. Kr. zu Xen. An. 4, 7, 16. — συνεκλήμιον für συνέκλινον Kdn. — οἱ ἐς τὴν γῆν τρ. 7, 40, 1. — μῆλα, ἐπὶ τῶν στράτων

μῆνοι Ξέρξη. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετίτακτο ἵππος Περσέων μυρίη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίου καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὁμιλος ἦε ἀναμίξ.

42 Ἐποίετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμῶν Κάικον καὶ γῆν τὴν Μυσίην, ἀπὸ δὲ Καϊκου ὀρμεώμενος, Κάνης οὖρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρίην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀιραμύτειόν τε πόλιν καὶ Ἀντιανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδὴν δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χεῖρα ἦε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῃ νότια ἀναμεινάναι βρονταί τε καὶ πρησιτῆρες ἐπεσιπύτουσι καὶ τινὰ αὐτοῦ 43 ταύτῃ συχρὸν ὁμίλον διέφθειραν. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεῖτε ἐκ Σαρδίων ὀρμηθέντες ἐπὶ χεῖρσιν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος, ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκειτο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη ἡμερον ἔχων θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ καὶ πυθόμενος κελῶν ἕκαστα τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χίλτας, χοῦς δὲ οἱ Μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἔχεαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον καὶ Ἀρδανον, ἥπερ δὴ Ἀβύδω ὁμονοῦς ἐστὶ, ἐν δεξιῇ δὲ Γεργίθας Τευκρούς.

44 Ἐπεὶ δ' ἐγένετο ἐν Ἀβύδω, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατὸν. καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτοῦ ταύτῃ προεξέδρῃ λίθου λευκοῦ (ἐποίησαν δὲ Ἀβυθῆνοι ἐντεταλαμένου πρότερον βασιλέος), ἐνθαῦτα ὡς ἔζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἡϊόνος ἐθνεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας, θεεύμενος δὲ ἡμέρῃ τῶν νεῶν ἀμειλλαν γινομένην ἰδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδωνιοί, 45 ἦσθῃ τε τῇ ἀμύλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. ὡς δὲ ὦρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλή-

μῆλα χρυσᾷ ἔχοντες Athen. 12 p. 514, b. (We.) — μυρίη. zu 1, 27, 1. — διελέλειπτο für διέλειπε Sch. wie 7, 40, 1. — καὶ δύο. zu 3, 60, 2. καὶ δύο vermutet Sch.

C. 42. Κάνης. Di. 50, 7, 5. — Ἰλιάς, adjectivisch wie Ἰάς. zu 4, 95, 1. — αὐτοῦ ταύτῃ. zu 1, 189, 2.

C. 43. τὸ ῥέεθρον nahm Sch. als Ac. des Bezuges, später als Objectsac. Jenes ist wohl richtiger, wie 7, 196. vgl. 7, 58, 2. 9, 51, 1. (Werfer.) — ἐπὶ τοῦτον — Ξέρξης, Epanalepsis des ἀπικομένου etc. Aehnlich 7, 46, 1. — ἡμερον, ἐπιθυμίαν. zu 1, 30, 2. — χοῦς ἔχεαντο. vgl. zu 1, 167, 2. — κελῶν, von den troischen Mythen. — φόβος. zu 4, 203, 2. — ἀπέργων vorbeigehend. zu 1, 72, 2. vgl. 7, 109, 2. 112.

C. 44. καὶ — γάρ. zu 1, 24, 2. — αὐτοῦ für αὐτῷ Abresch; αὐτῷ billigt Va. — προεξέδρῃ ein vorragend aus (etwa verdeckenden Umgebungen) ausgerichteter Sitz; προεδρία 4, 88. — λίθον. Di. 47, 8, 3. — ἡϊών, auch 8, 96, ist dichterisch, nur vereinzelt bei Xen. Hell. 1, 1, 5. — ἡμέρῃ, ἐπιθυμίαν. zu 6, 120.

σπονδιον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεχυμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυθηνῶν πεδία ἐπὶ πλεονάζοντων ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐκινετο ἐμὰ κάριον, μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε. μαθὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, 46 ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλευῶν Ξέρξη στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος ὡνὴρ φρασθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα εἶρειτο τάδε. “ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσασθαι νῦν τε καὶ ὀλίγω πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν δακρυεῖς.” ὁ δὲ εἶπε· “ἐσθλὰ γὰρ με λογιζόμενον κατοικεῖν ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε ζόντων τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.” ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· “ἔτιρα τούτου παρὰ τὴν ζοὴν πεπόνθαμεν οὐκ ἐλάττω. ἐν γὰρ οὕτω βραχὺ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἀνθρώπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε τουτέων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐκ ἄπαξ τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσιν καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσσουσιν καὶ βραχὺν ζῶντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῖσθαι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζοῆς καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα φθονερός ἐν αὐτῷ ἐνέρισκεται ζῶν.”

Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων· “Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νῦν ἀνθρῶ-47 πηλις πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἴην περ σὺ διαίρεται εἶναι, πανσώμεθα μηδὲ κακῶν μεμνῶμεθα χρηστὰ ἔχοντες πηγήματα ἐν χειρὶ· φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργὴς οὕτω ἐφάνη, εἴχες ἂν τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἐὼν με στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστις ἂν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ.” ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· “ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ἐπιφανέῖσα τοῦ ὄνειρου ὡς βουλό-2 μεθα ἀμφοτέροι· τελευτήσει· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τότε δειματός εἰμι ὑπόπλεος οὐδ' ἐντὸς ἐμεωντοῦ, ἄλλα τε πολλὰ ἐπιλεγόμενος καὶ δὴ

C. 46 § 1. μιν gehört zu δακρύσαντα. — οὐ συμβουλευῶν wider-
rathend. Di. 67, 1, 2. — ὡνὴρ für ἀνὴρ Va. — φρασθεὶς, αἰσθόμενος.
Di. 40 u. φράζω. — γάρ. Das hab' ich (mit Recht) gethan: denn. (St.) — με.
Di. 48, 11, 3; mit dem Infinitiv auch 3, 43, 2. — ἀνθρώπινος. ἀνθρωπίνος
Br., wie Her. stets gesagt habe, auch 1, 86, 3. — τουτέων. τῶνδε wäre na-
türlich; doch können die Menschen hier als bloss gedachte vorschweben.

§ 2. παρὰ. zu 1, 32, 2. — οὕτω, das zweite, gehört zu εὐδαίμων.
Kr. z. Dion. p. 258. vgl. 9, 45, 2. — τῷ dass es ihm. gr. Spr. 51, 13, 10.
— παραστήσεται begegnen sollte. zu 1, 23. — καὶ οὐκί, wie 3, 25, 1.
4. 161. vgl. zu 2, 43, 3. — προσπίπτουσιν, wie 3, 40, 2. — καὶ βρα-
χύν, καίπερ βρ. (Sch.). — γλυκύν als wohlischmeckend. Spr. 50, 8, 1.
(11, 1). Plut. ὅτι οὐδὲ ζῆν ἔστιν ἡδέως κατ' Ἐπίκουρον am E.: τοῖς εὐδαιμονεῖν
δοκοῦσι δὲ ἰατρὸς ἐστὶ λύπη τὸ ἡδὺ, γενομένοις ὧν στερήσονται. (Va.) — φθονε-
ρός. zu 1, 32, 1.

C. 47 § 1. μεμνῶμεθα. Di. 39 u. μνησκάω. — μετέστις. zu 1, 118.

§ 2. ἐντὸς ἐμεωντοῦ ohne Fassung und Ruhe. zu 1, 119, 4. — ἐπιλεγόμενος, λογιζόμενος. zu 1, 78, 1.

48 καὶ ὁρέων τοι δύο τὰ μέγιστα πάντων ἔοντα πολεμιώτατα.” Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο τοισίδε. “δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι εἶναι δύο πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πειζὸς μεμπτός παρὰ τὸ πληθός ἐστι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρατεύμα φαίνεται πολλαπλάσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου, ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ ἐκείνων ἢ καὶ συναμφοτέρω ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτη ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν 49 ποιοῖτο.” ὁ δ’ ἀμείβετο λέγων. “ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ’ ἄν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ πληθός· ἦν τε πλεῦνας συλλέξης, τὰ δύο τοι τὰ λέγω πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἐστὶ γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμόθι, ὥς ἐγὼ εἰκάζω, ὅστις ἐχειρομένου χειμῶνος δεξιόμενός σευ τοῦτο τὸ ναυτικὸν φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καίτοι οὐκ ἔνα αὐτὸν δεῖ εἶναι [τὸν λιμένα], ἀλλὰ παρὰ 50 πᾶσαν τὴν ἡπειρον παρ’ ἣν δὴ κομιέται. οὐκ ὦν δὴ ἔόντων τοι λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι καὶ οὐκ ὠνθρωποὶ τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου τὸ ἕτερον ἐρχομαι ἐρέων. γῆ δὴ πολεμὴν τῇδε τοι καίσεται. εἰ ἐθέλει τοι μηδὲν ἀντίξοον κατασιῆναι, τοσοῦτ’ τοι γίνεται πολεμιώτερη ὅσω ἂν προβαίνης ἑκαστέρω, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· 51 εὐπρηξίης γὰρ οὐκ ἐστὶ ἀνθρώποισι οὐδεμὶα πληθώρα. καὶ δὴ τοι, ὥς οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν πλεῦνα ἐν πλευνῇ χρόνῳ γινομένην λιμὸν τῆξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν ἀρρωδέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρήμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη.”

50 Ἀμείβεται Ξέρξης τοισίδε. “Ἀρτιάβανε, οἰκώτως μὲν σύ γε τούτων ἑκαστα διαιρέεαι· ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο μήτε πᾶν ὁμοίως

C. 48. δαιμόνιε ἀνδρῶν. Di. 47, 28, 8. — κοῖα ταῦτα λέγεις, ποιά ἐστὶ ταῦτα ἃ λέγεις. gr. Spr. 57, 3, 5. — μεμπτός verächtlich. zu 1, 77, 1. — λείψεσθαι τοῦ. Spr. 47, 18 A. (19.) — τὴν ταχίστην aufs schnellste, nicht mit ἄγερσιν zu verbinden. zu 1, 81, 1. — ἄγερσιν. zu 7, 5, 1.

C. 49 § 1. ἔχει. gr. Spr. 54, 14, 3. Sonst ἔχει. — ἦν τε entspricht dem vorhergehenden οὕτε. gr. Spr. 69, 25, 2. — οὔτε angefangen als ob § 2 γῆ τε etc. ohne die Zwischengedanken καίτοι — ἐρέων folgen sollte. — οὐδαμόθι, οὐδαμοῦ, auch 7, 50, 3. 126. zu 3, 113. — σευ hängt von τὸ ναυτικόν ab. — φερέγγυος. zu 5, 30, 2. — ἀλλὰ erg. δεῖ λιμένας εἶναι.

§ 2. ὑποδεξίων fähig aufzunehmen. Doch verwirft Lobeck dies Adjectiv z. Phryn. p. 315. Va. wollte ὑποδέξιμος d. h. εὐθετοίς εἰς τὸ δέξασθαι. — ἐρχομαι ἐρέων. zu 1, 5, 2. — γῆ δὴ für γῆ δὲ We. u. eine Hs. — ἐθέλει, μίλλει. zu 1, 109, 2. — ἀντίξοον, ἐναντίον. zu 1, 174, 3. — κλεπτόμενος dir erschleichend. Kr. zu Xen. An. 4, 6, 11.

§ 3. πληθώρα, sonst πλησμονή, κόρος. „Aesch. Ag. 1304: τὸ μὲν εὖ πράττειν ἀκόρεστον ἐφν πᾶσι βροτοῖσιν.“ (We.) — ὥς angenommen dass (Valla.)

ἐπιλέγεο. εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἐπισφερομένῳ πρῆγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν οὐδαμὰ οὐδέν· κρέσσον δὲ πάντα θαρσέοντα ἡμῖς τῶν δεινῶν πᾶσχειν μᾶλλον ἢ πᾶν χρῆμα προδεδαινόμενα μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίων πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον μὴ τὸ βέβαιον ἀποδείξεις, σφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία τοῖτοις λέξας. τοῦτο μὲν νῦν ἐπ' ἴσης ἔχει· εἰδέναι δὲ ἄνθρωπον ἰόντα κῶς χρῆ τὸ βέβαιον; δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι² τοίνυν βουλομένοις ποιεῖν ὡς τὸ ἐπὶ πᾶν φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα, τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμενοις τε πάντα καὶ δκνεῦσι οὐ μάλα ἐθέλει. ὁρᾷς τὰ Περσέων πρῆγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε. εἰ τοίνυν ἐκείνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλεῖς γνώμῃσι ἐχρέωντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἡ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι τοιαύτησι ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναρριπτόντες ἐς τοῦτο σφεα προηγάζοντο. μεγάλα γὰρ πρῆγματα μεγά-³λοις κινδύνοις ἐθέλει καταίρεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι κείνοις ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ ἐντυχόντες οὐδαμῶς οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν παθόντες. τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερόμενοι πορευόμεθα, τοῦτο δέ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σίτον ἔχομεν· ἐπ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατεύόμεθα ἄνδρας.”

Λέγει Ἀρτιάβανος μετὰ ταῦτα. “ὦ βασιλεῦ, ἐπιτε ἀρρωδέειν οὐ-⁵¹δὲν ἔας πρῆγμα, σὺ δὲ με συμβούλῃν ἐνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρηγμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσει

C. 50 § 1. φοβέο. Di. 30, 3, 5. — πάντα θαρσέοντα. Spr. 46, 6 A. (10.) — παθεῖν. ποιῖν? — πᾶν τὸ λ. jede Ansicht, jeder Vorschlag. gr. Spr. 50, 4, 1. — τὸ βέβαιον ἀποδείξεις das (vollkommen) Sichere, Gefährlose angiebst, was auch du nicht kannst. vgl. das E. des § — σφάλλεσθαι Fehlgriffe thun. vgl. 7, 52. — ἐν αὐτοῖσι, in deinen gegen fremde Ansichten gerichteten Aeusserungen. — τοῖτοις, deinen Ansichten. — ἐπ' ἴσης ἔχει, verhält sich in, ist von gleicher Art. zu 1, 74, 1.

§ 2. ποιεῖν etwas unternehmen. — τὰ die bezüglichen. — ὡς τὸ ἐπὶ πᾶν im Allgemeinen. zu 4, 68, 1. — ἐθέλει, dem φιλεῖ synonym. zu 1, 74, 3. — ἐς δ. ἐς τὸ oder ἐς ὅσον Struve 1 p. 43. — καὶ σύ wie du. Spr. 69, 28, 3. (32, 5.) — ἀναρριπτόντες. zu Thuk. 4, 85, 2. — ἐς τοῦτο zu dieser Stufe der Macht; ἐς τὰς bei Thuk. 1, 144, 5. 6, 18, 6. — σφεα, αὐτά. Di. 51, 1, 15. — προηγάζοντο προήγαγον? Kr. zu Thuk. 1, 75, 2. Erklärlich ist freilich auch das Medium.

§ 3. καταίρεσθαι errungen werden. Aehnlich ἀγῶνας συγκαταίρειν 9, 35. (Sch.) — ὥρην. Di. 46, 4. — νοστήσομεν, ἀναχωρήσομεν. zu 5, 24, 2. — φορβὴν, ἐπιτήδεια, was Her. so nicht gebraucht. zu 1, 302, 1. — ἐπιβέωμεν γῆν. Di. 47, 28, 4. — ἀροτῆρας, γεωργούς, bei Her. öfter, eig. poetisch.

C. 51 § 1. σὺ δέ. Di. 50, 1, 11. — ἐκτεῖναι λόγον ist in

Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὧν τοὺς ἄνδρας συμβουλευώ τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἀγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας· καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἱοί τε εἶμεν τῶν ἐ-
 2 χθρῶν κατυπέρτεροι γίνεσθαι. ἡ γὰρ σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ ἀδικω-
 τάτους γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν ἢ δικαιοτάτους συν-
 ελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι μὲν νυν γινόμενοι οὐδὲν κέρδος μέγα
 ἡμῖν προσβάλλουσι, δικαιοτάτοι δὲ γινόμενοι οἱοί τε δηλήσασθαι μι-
 γάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς θυμὸν ὧν βαλεῦ καὶ τὸ πα-
 λαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνε-
 52 σθαι.” ἀμειβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης “Ἀρτιάβανε, τῶν ἀπεφήτω
 γνώμῶν, σφάλλεται κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς Ἰωνας φοβέαι μὴ
 μεταβάλλωσι, τῶν ἔχομεν γνώμα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι
 καὶ οἱ συστρατευσάμενοι. Δαρείω ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ τούτοις
 ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο διαφθεῖραι καὶ περιποιῆσαι· οἱ δὲ
 δικαιοσύνην καὶ πιστότητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τού-
 του, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα
 οὐδ’ ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσῃν. οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέοι,
 ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν σῶζε οἰκόν τε τὸν ἐμὸν καὶ τυραννίδα
 τὴν ἐμὴν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνη ἐκ πάντων σκηπτρα τὰ ἐμὰ ἐπι-
 τράπω.”

53 Ταῦτα εἶπας καὶ Ἀρτιάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα δεύτερα μετι-
 πέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἐπεὶ δὲ οἱ παρήσαν,
 ἔλεγε σφί τάδε. “ὦ Πέρσαι, τῶνδ’ ἐγὼ ὑμῶν χρητίζων συνέλεξα, ἄν-
 δρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθε ἐργασμένα
 Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια, ἀλλ’ εἰς τε ἕκαστος καὶ
 οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν· ξυγόν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπει-

der Prosa üblicher; bei Her. 2, 35, 1. vgl. 3, 60, 1. — Ἀθηναίων. Ἀθη-
 νῶν SchöMer. — εἶναι. Di. 55, 3, 21. — μηχανῇ Weise. Kr. zu Xen. An.
 4, 5, 16. — κατυπέρτεροι. zu 1, 65, 1. — πατέρας Stammväter. vgl.
 8, 22, 1. (We.)

§ 2. δηλήσασθαι, κακῶσαι. zu 6, 36. — ἐς θυμὸν βαλεῖν. zu 1,
 34, 3.

C. 52. Ἰωνας φοβέαι μὴ. gr. Spr. 61, 6, 5. — μεταβάλλωσι um-
 schlagen, abfallen, wie 8, 22, 2; das Medium 5, 75, 1. — γνώμα,
 τεκμήριον, sonst eben nur dichterisch, bei Her. nur hier. — ἄλλοι, stände
 regelmässiger vor οἱ συστρατευσάμενοι. — διαφθεῖραι. gr. Spr. 61, 6, 8. (5.)
 — ἐνέδωκαν bewiesen, so ungew. vgl. zu 3, 103. — πάρεξ, χωρὶς. zu
 1, 14, 1. — τέκνα. zu 5, 14.

C. 53. οἱ παρήσαν. Kr. zu Xen. An. 1, 1, 1. vgl. unten 8, 60, 4. —
 χρητίζων mit dem Ge. der Person und der Sache, wie öfter δέομαι. zu 3,
 157, 1 u. 5, 40. — συνέλεξα erg. ὑμᾶς. Spr. 60, 4, 2. (5, 2.) — γίνεσθαι
 von χρητίζων abhängig, epexegetisch, als ob τῶδε vorherginge. Spr. 57, 10, 5.
 (7.) — εἰς — ἔχωμεν, ἔνα etc. ἔχων wäre concinn. Ein Uebergang zum
 selbstständigen Satze. zu 1, 19. — ξυγόν, κοινόν. zu 4, 12. — σπείνεται

δεται. τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἀνδρας στρατευόμεθα ἄγαθούς, τῶν ἦν κρατήσωμεν, οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι οἱ Περσίδα γῆν λελόγχασιν."

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς τὴν διάβασιν· τῇ δὲ 54 ὕστερα δὲ ἀνέμενον τὸν ἥλιον [ἐθέλοντες] ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμὸν αὐτῶν τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες καὶ μυρσίνησι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὥς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσῆς φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν εὐχετο πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίαν οἱ συντυχὴν τοιαύτην γενέσθαι ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκεῖνης γένηται. εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρύσειον χρητῆρα καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατέχευε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. ὥς δὲ ταῦτα οἱ ἐπεποιήτο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέραν τῶν γεφυ- 55 ρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόντου ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θραπήκη. ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες, μετὰ δὲ τούτους ὁ σύμμιχτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην αὐτοὶ, τῇ δὲ ὕστερα δὲ πρῶτοι μὲν οἱ τε ἱππῶται καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες· ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ οἱ τε ἱπποὶ οἱ ἱροὶ καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν, ἐπὶ δὲ αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι καὶ οἱ ἱππῶται οἱ χίλιοι, ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ ἄλλος στρατός. καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλέα πάντων.

σπεύδεις Gr. u. Va., da das Passiv schwerlich vorkomme. — ἀντέχεσθαι τοῦ π. zu 1, 134, 2. — ἐντεταμένως eifrig, noch 4, 14, 2. 8, 128, 1. (Sch.) Sonst wohl nirgends. — οὐ μὴ. zu 1, 199, 3. — οἱ für τοι Struve. Di. 25, 5, 4. — λελόγχασιν, sonst auch ἔχουσι. Kr. zu Dion. p. 171. Die poetische Form auch bei Dionys. Arch. 4, 83. Dagegen Dinarch g. Dem. 64: μαρτύρομαι τοὺς θεοὺς οἱ τὴν πόλιν ἡμῶν εἰλήχασιν. Plat. Tim. 23, e: Ἀθηναίη τὴν πόλιν τήνδε ἐλαχε.

C. 54. στορνύντες, poetische Nebenform von στορνύνμι. Di. 40 u. d. W. vgl. 8, 99. — πρὸς. gr. Spr. 48, 7, 14. — παύσει. Spr. 53, 7, 6. (8.) — καταστρέψασθαι. zu 5, 67, 1. — πρότερον ἢ γένηται. Di. 54, 17, 9. Im Vorhergehenden liegt eine Negation. — τέρμασι, ὄροι, mehr dichterisch. — τόν. Spr. 61, 6, 4. (7, 8.) — ἀκινάκην zweischneidiger Degen, zum Stechen. Kr. Ind. zu Xen. An. grosse Ausg. — μετεμέλησέ οἱ. gr. Spr. 47, 11, 6. Mit dem Particp auch 1, 130, 2. 4, 208, 1. 9, 89, 2.

C. 55. θραπήκη. zu 1, 199, 1. — ὁ δὲ 7, 40, 1 erwähnte. — οὗτοι, ἦσαν aus ἡγέοντο. — οἱ τὰς λ. κ. πρ. 7, 40, 1. 41, 2. — οἱ ἱροὶ 1, 189, 1. — οἱ χίλιοι 7, 40, 1. — ἐς τὴν ἀπεναντίον erg. γῆν. Ueber das Adverbium zu 7, 84. — ὕστατον ist der Ac. des Masc. Spr. 57, 5, 3.

56 Ξέρξης δὲ ἐπεὶτε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθνεῖτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαλόντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον· ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἄνδρι εἰδόμενος Πέρσῃ καὶ οὐνομα ἀντί Διὸς Ξέρξεα θέμενος ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τουτέων ἔξῃν τοι ποιεῖν ταῦτα.”

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας σφί ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο καὶ περ εὐσύμβλητον ἐν ἵππῳ γὰρ ἔτεκε λαγόν. εὐσύμβλητον ὦν τῇδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἑμὲ μὲν ἐλῶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγανρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἦξεν ἐς τὸν αὐτὸν χώρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσιν αἰδοῖα, τὰ μὲν ἔρσενος τὰ δὲ θηλέης· κατέπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος. τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος τὸ πρόσω ἐπορεύετο, σὺν δὲ οἱ ὁ πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπροσθεν τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἐπλεε, ἐπὶ Σαρπηδόνης ἄκρης ποιεύμενος τὴν ἄπιξιν, ἐς τὴν αὐτῷ προείρητο ἀπικομένῃ περιμένειν· ὁ δὲ κατ’ ἡπειρον στρατὸς πρὸς ἡῷ τε καὶ ἡλῶν ἀνατολὰς ἐποίετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλῆς τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν, διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος τῇ οὐνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγορή. ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτιον τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποτα-

C. 56. ἐθνεῖτο. Di. 39 u. θαύομαι. — ἐλινύσας, παυσάμενος. zu 1, 67, 3. — εἰδόμενος, τοικῶς. zu 6, 69, 1. — Ξέρξεα. zu 5, 52, 4. — πάντων, hyperbolisch, von Aristides durch ein zugefügtes ὡς εἰπεῖν gemindert; πάντα τὸν ἦφον στρατὸν 7, 157, 1. — ἔξῃν. gr. Spr. 53, 2, 7.

C. 57. εὐσύμβλητον leicht deutbar, noch bei Aeschylus. — τῇδε in folgendem Sinne. — ἀγανρότατα sehr hochmüthig. Nur noch bei Hes. 9, 832: ταῦρος ἄγανρος. — ὀπίσω gehört zu ἦξεν. (Sch.) Eig. ist es poetisch. Her. gebraucht es häufig für πάλιν in localer wie in temporaler Bedeutung: zurück und wiederum. — περὶ ἑωυτοῦ für sich selbst, sein Leben. 8, 140, 2: μὴ βούλειθε θείναι αἰεὶ περὶ ὑμῶν αὐτῶν. 8, 74: περὶ τοῦ παντός ἡδὴ θρόμον θέοντες. (We.) 9, 37, 1: τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς. (Va.) 8, 102, 2: πολλοὺς ἀγῶνας δραμέονται περὶ σφείων αὐτίων (Sch.) Schon Ho. II. X, 161: περὶ ψυχῆς θείν. (Bä.) — κατέπερθε. zu 1, 104.

C. 58 § 1. τῶν ἀμφοτέρων auf welche beide Vorzeichen. zu 1, 4, 2. — σὺν δὲ οἱ, wie σὺν δὲ σφί. zu 5, 121. — ἔξω τόν. zu 5, 103. — τὰ ἔμπροσθεν d. h. indem es die umgekehrte Richtung einschlug. — τὸν πεζοῦ, ἢ ὁ πεζός. zu 2, 19, 3. — ἀπ.ξιν. Dem. 5, 8: τὴν τὸτ’ ἀπ.ξιν εἰς τοὺς πολέμιους ἐποίησαν. Ein ziemlich seltenes Wort. — ἐς τὴν. gr. Spr. 51, 9, 2. — ἀνατολαί, der Plu. auch 4, 8, 7, 70 u. schon Od. μ, 4.

§ 2. διὰ μέσης πόλιος mitten durch eine Stadt; daher ohne

μόν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦ-
 ον τὸν ποταμὸν διαβύς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην
 ἔχει, ἥτις πρὸς ἐσπέρην, Αἰνὸν τε πόλιν Αἰοκίδα καὶ Στεντορίδα λίμ-
 νην παρεξιών, ἐς ὃ ἀπὶκετο ἐς Δορίσκον. ὁ δὲ Δορίσκος ἐστὶ τῆς 59
 Θρηκίης αἰγιαλὸς τε καὶ πεδῖον μέγα, διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς
 μέγας Ἐβρος· ἐν τῷ τευχός τε ἐδέδμητο βασιλῆιον, τοῦτο τὸ δὴ Δο-
 ρίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκει ὑπὸ Δα-
 ρεῖον ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε
 ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χώρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι
 τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίησε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικο-
 μένας ἐς Δορίσκον οἱ ναύαρχοι κελεύσαντος Ξέρξεω ἐς τὸν αἰγιαλὸν
 τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν, ἐν τῷ Σάλλῃ τε Σαμοθρηκίῃ πεπό-
 λισται πόλεις καὶ Ζώνῃ, τελευταία δὲ αὐτοῦ Σέρρειον ἄκρη οὐνομα-
 στή. ὁ δὲ χώρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰ-
 γυαλὸν κατασχόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνεγκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δο-
 ρίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιεῖτο. ὅσον μὲν 60
 ἔκαστοι παρέχον πληθὸς ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές·
 οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδυμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ
 τοῦ πεζοῦ τὸ πληθὸς ἐφάνη ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξη-
 ρίθμωσαν δὲ τοῖδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες ἐς ἓνα χώρον μυριάδα
 ἀνθρώπων καὶ συνάξαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον περιέγραψαν
 ἔξωθεν κύκλον· περιγύρψαντες δὲ καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους αἵμασι τὴν
 περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὅψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν·
 ταύτην δὲ ποιήσαντες ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον, μέ-
 χρι οὗ πάντας τοῦτῃ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμωσαν. ἀριθμήσαντες δὲ κατὰ
 ἔθνη διεύισσον.

Οἱ δὲ στρατευόμενοι οὐδε ἦσαν, Πέρσαι μὲν ὥδε ἐσκευασμένοι. 61
 περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πῆλους ἀπαγέας,
 περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης,

Artikel. — ἀντίσχοντα ausreichend, wie 7, 108. 196. (Sch.) — τὸ ῥέε-
 θρον. zu 7, 43. — παρεξιών. zu 5, 12, 2.

C. 59 § 1. ἐδέδμητο, ὥκοδόμητο. Di. 39 u. δέμω. — ἐπὶ. Spr. 52,
 3, 1. — ἐπεῖτε. zu 2, 43, 3. Nicht leicht sonst so ἐπεῖτε, ἐπειδὴ mit ἐξ ἐκεί-
 νου τοῦ χρόνου oder ä. — ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι. zu 6, 102.

§ 2. προσεχέα. zu 3, 13, 2. 6, 14, 2. — πεπόλισταί, ὥκισταί. zu
 4, 108. — ἦν Κικόνων. Spr. 47, 4, 2. (6, 7.) — τὰς νέας kann von allen
 drei Verben abhängen. zu 6, 101, 1. — ἀριθμὸν Zählung. Kr. zu Xen.
 An. 1, 2, 9.

C. 60. οὐδαμῶν, οὐθένων. Di. 24, 1, 2. — μυριάδες. Spr. 60, 2, 3.
 — συνάξαντες für συνάξαντες Reiske. vgl. 7, 36, 3. — εἶχον konnten.

C. 61 § 1. τιάρας. zu 1, 133, 1. bei Andern ἡ πάρα. Ohne Artikel:
 sogenannte Tiaren, nicht die sog. — ἀπαγέας leitet man von πῆγνυμι
 ab: nicht dicke, ungefilzte. vgl. 7, 64. — κιθῶνας. zu 5, 106, 4.
 — χειριδωτοὺς mit Aermeln (χειρίδες); nur hier. — ποικίλους, καὶ
 θώρακας λεπίδος vermuthet We. vgl. 9, 22, 2 u. Xen. Kyr. 7, 1, 2. — λε-

ὄψιν ἰχθυοειδέος, περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας, ἀντὶ δὲ ἀσπίδος γέγρα· ὑπὸ δὲ φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχέας ἔην, τόξα δὲ μεγάλα, διστοὺς δὲ καλαμίνους, πρὸς δὲ ἐγχειρίδια παρὰ τὴν ἀδεξιὸν μηρὸν παραιωρεύμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρίχοντο Ὀτιάναα τὸν Ἀμήστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περὶοίκων Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκτο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεταί αὐτῷ παῖς τῷ οὐνόμα ἐθετο Πέρσην, τοῦτον δὲ αὐτοῦ παῖς 62 λείπει· ἐτύγγανε γὰρ ἅπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσηνος γόνου. ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐστρατεῖαν ἐστρατεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ καὶ οὐ Περσικὴ· οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρίχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμενίδην, ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἀριοι, ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς τοὺς Ἀρίους τούτους μετέβαλον καὶ οἶμα τὸ οὐνομα. αὐτοὶ δὲ περὶ σφέων ὥδε λέγουσι Μῆδοι.

Κισσιοι δὲ στρατευόμενοι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐκαλέοντο, ἀντὶ δὲ τῶν πέλων μιτρηφόροι ἦσαν. Κισσῶν δὲ ἦρχε Ἀνάξιος ὁ Ὀτιάναω. Ὑρκάνιοι δὲ κατὰ περ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρ' ἑαυτοῖς ἔχοντες Μεγάπανον τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα 63 Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι εἶχον χάλκας καὶ κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ εὐαπῆγητον, ἐσθλὰς δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοις ἔχον, πρὸς δὲ ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ καὶ λινέους θώρακας· οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ μεταξὺ Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ αὐτῶν 64 Ὀτιάσσης ὁ Ἀρταχαίου. Βάκριοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι ἐπὶ ταῖς ταῖς Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα ἐπὶ τῶν

πίδος, aus Schuppen, von κιθῶνας regiert, der materiale Ge. Spr. 17, 1 (8.) — γέγρα. Kr. zu Xen. An. 1, 8, 9. — ὑπὸ δὲ darunter aber, von Her. sonst meines Wissens nie ohne Casus gebraucht. — φαρετρεῶνες auch 1, 216, 1 u. 2, 141, 8. Sonst φαρέτρα. — παραιωρεύμενα neben biegend, ein seltenes Wort. — ἐκ. gr. Spr. u. Di. 68, 17, 5. (3.)

§ 2. παρίχεσθαι ἄρχοντα u. ä. bei Her. öfter, wohl ihm eigen — Περσεὺς. zu 6, 84. — ἔσχε erhielt. — Πέρσην. zu Δημόκριτον 6, 61, 1 — ἅπαις ἐ. γ. zu 1, 109, 2. 3, 66, 1. 7, 205, 1. — γόνου. zu 2, 48. Attisch Prosaiker sagen ἅπαις ἀρρέων παιδων.

C. 62. ταύτην erg. στολήν, σκευήν, wie 7, 72. 84. zu 1, 109, 1. — ὥδε, οὕτω. zu 5, 2. — μιτρηφόροι ἦσαν etwas hart für μίτρας ἐφόροι. — ἐσεσάχατο für ὠπλισμένοι ἦσαν nur noch 7, 70. 78. 86 u. Theokr. 11. 94. (Va.) — Βαβυλῶνος ἐπιτροπεύσαντα. zu 1, 65, 8.

C. 68. πεπλεγμένα, aus ledernen Riemen vermuthlich. vgl. 7, 72. 77 mit 85. κράνεα χηλεῖα 7, 89. (Bä.) Kr. zu Xen. An. 5, 2, 22. — εὐαπῆγητον nicht leicht zu beschreiben, erst bei Spätern wieder. — πρὶ ταῖς erg. ἦσαν.

καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι
κυρβασίας ἐς ὅξυ ἀπηγμένους ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ
ἐνδεδύκεσαν, τόξα δὲ ἐπιχώρια καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ καὶ ἀξίνας
σαγάρεις εἶχον. τούτους δέ, ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον.
οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτριῶν δὲ
καὶ Σακίων ἦρχε Ὑσιάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου.
Ἴνδοι δὲ εἴματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα τόξα [δὲ] 65
καλάμινα εἶχον καὶ οἰστοὺς καλαμίνοισι· ἐπὶ δὲ σιδήρος ἦν. ἐσταλ-
μένοι μὲν δὴ ἦσαν οὕτω Ἴνδοι, προσετετάχατο δὲ συστρατευόμενοι
Φαρναζάδῳ τῷ Ἀρταβάτει. Ἀριοὶ δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι 66
ἦσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε
Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι καὶ Σόγδοι τε
καὶ Γανδάριοι καὶ Λαδίκαι τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι
ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε, Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων
Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκειω, Σόγδων δὲ Ἀζάνης ὁ Ἀριαίου, Γανδαρίων
δὲ καὶ Λαδικίων Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας 67
τε ἐνδεδυκότες καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκας ἐ-
στρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριό-
μαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν, Σαράγγαι δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα
ἔχοντες ἐνέπρεπον, πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ
αἰχμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδύτης ὁ Μεγαβάζου.
Πάκτινες δὲ σισυρνοφόροι τε ἦσαν καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχει-
ρίδια. Πάκτινες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρτύτην τὸν Ἰθαμάτρεω.
Οὗτοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν κατὰ περ 68
Πάκτινες. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε, Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων Ἀρσαμέ-
νης ὁ Δαρείου, Παρικανίων δὲ Σιρομίτρης ὁ Ολοβάζου. Ἀράβιοι 69
δὲ ζειράς ὑπεζωσμένοι ἦσαν, τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ,
μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι τόξα [δὲ]

C. 64. Σκύθαι, doch nicht verwandt mit den pontischen. Neum. Die Hell. im Skythenl. S. 105. — ἀγχότατα sehr Aehnliches, attisch etwa ὁμοιότατα, substantivirtes Neutrum. Di. 23, 5, 3. — ἐς ὅξυ ἀπηγμένους in eine Spitze ausgehend. vgl. 2, 28, 1. Vor zog Va. ἀνηγμένους vgl. Paus. 9, 38, 2: κορυγὴ οὐκ ἐς ἄγαν ὅξυ ἀνηγμένη. — ἀξίνας verdächtigt We., πύλους πάρας 3, 12, 2 vergleicht Sch. — σαγάρεις. zu 1, 215.

C. 65. καλάμινα aus Bambus. (Bä.) — ἀπὸ ξύλων von Baumwolle. zu 3, 47, 2. — [δὲ] streicht Kr.

C. 67. εἴματα — ἐνέπρεπον. Dasselbe wäre εἴμασι βεβαμμένοις ἦσαν ἐμπρεπείς oder διαπρεπείς. So C. 83. vgl. πρέπειν bei Aesch. Ag. 30. 1195. (Va.) Aehnlich dem homerischen μετραπρέπειν. — ἀνατείνοντα hinaufreichend, wie 7, 72. Sonst wohl erst wieder bei Polybios intransitiv. — Ἰθαμίτρεω Sch. vgl. 8, 130, 1.

C. 68. Δαρείου. Ausgefallen scheint der Name der Mutter. (Va.)

C. 69. παλίντονα reciproca, ἐπὶ θύτερα μέρη κινούμενα, nach beiden Seiten spannbar. (Scaliger.) Andre anders. S. die Lex. — πρὸς δεξιὰ an der rechten Seite. — ἐναμμένοι. Ar. Frö. 430: λεοντὴν ἐνημμένον.

- εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα, μακρά, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσων, ἐπὶ δὲ καλαμίνους δισιτοὺς μικροὺς· ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὴν λίθος ὀξύς πεποιημένος, τῇ καὶ τὰς σφρηγίδας γλύφουσι· πρὸς δὲ αἰχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ κέρας δορκάδος ἐπὴν ὀξύ πεποιημένον τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν ἡμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ μίλιθ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστῶνης τῆς Κύρου θυγατρὸς, τὴν μάλιστα στέρας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος εἰκὼ χρυσὴν σφουρήλατον ἐποίησατο. τῶν μὲν 70δὲ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιοπῶν καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης, οἱ δὲ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθιοπες (διεξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) προσετιτάχато τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἐτέροις, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μόνον· οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθιοπες ἰθὺτρίχες εἰσι, οἱ δὲ ἐκ τῆς Αἰβύης οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθιοπες τὰ μὲν πλέω κατὰ περ Ἰνδοὶ ἐσεσάχυτο, προμετωπίδια δὲ ἰππῶν εἶχον ἐπὶ τῆσι κεφαλῇσι σύν τε τοῖσι ὡσὶ ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφον ἢ λοφή κατέχρα, τὰ δὲ ὦτα τῶν ἰππῶν ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα 71δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Αἰβυες δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἦσαν ἔχοντες, ἀκοντίοις δὲ ἐπικαύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα 72δὲ παρείχοντο Μασσαίην τὸν Ὅαριζον. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ σμπράς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας, πρὸς δὲ ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια, περὶ δὲ τοὺς πόδας πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Αἰγυῖες δὲ καὶ Ματιηνοὶ καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύροι τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγοῖσι ἐστρατεύοντο· οἱ δὲ Σύροι οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νῦν καὶ Ματιηνῶν Δῶϊτος ὁ Μιγυσίδρου ἦρχε, Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Αἰγύων καὶ Σύρων Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστῶνης.
- 73 Φρύγες δὲ ἀγχοιάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παρλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρώπηοι ἐόντες σύνοικοι ἦσαν Μακεδόσι, μετα-

(Va.) vgl. die Lex. Ueber den Ac. Spr. 53, 4, 2. — σπάθη hier von einem stärkern Zweige nach Saumaise z. Sol. p. 291. — [δὲ] streicht Kr. — εἰκὼ. Di. 21 u. d. W.

C. 70 προμετωπίδια Stirnhaut; bei Attikern (Xen.) Stirnpanzer. — κατέχρα, ἦρχε. zu 1, 164, 1. — ὀρθά. Man sagte ὀρθὸς ἐπέπνευε. — πρόβλημα, wie 4, 175.

C. 72. πεπλεγμένα. zu 7; 63. — κνήμην ohne τὴν, weil es an sich ohne Artikel stehen kann. gr. Spr. 50, 11, -6. — τὴν αὐτὴν. zu 7, 62. — Σύροι. zu 1, 72, 1. Auch hier haben mehrere Hsn. Σύριοι.

C. 73. ἀγχοιάτω, ὁμοιοτάτην, auch 7, 74. 80. 89, 1. vgl. zu 7, 64. — ἐόντες neben ἦσαν, wie 4, 47. 147, 1. 7, 129, 1. (Va.) Doch muss das Particip sein eignes Prädicat haben. — ἐς Φρύγας in den Namen Phryger.

βάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὖνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ περ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἵοντες Φρυγῶν ἄποικοι. τούτων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτιόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Ἀνδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὄπλα. οἱ δὲ Ἀνδοὶ 74 Μήριονες ἐκαλεῦντο τὸ πᾶλαι, ἐπὶ δὲ Ἀνδοῦ τοῦ Ἄττος ἐσχον τὴν ἐπικωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὖνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς, ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ εἰσι Ἀνδῶν ἄποικοι, ἀπ' Οὐλύμπου δὲ οὗρεος καλέονται Οὐλυμπινοί. Ἀνδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνης, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Ἀὔτι. Θρή- 75 κες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἄλωνα κέντρον ἔχοντες ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας, ἐπὶ δὲ ζειράς περιβεβλημένοι ποικίλας, περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας πέδιλα νεβρῶν, πρὸς δὲ ἀκόντια τε καὶ πέλτας καὶ ἐγχειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην ἐκλήθησαν Βιθυνοί, τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκόντες ἐπὶ Στρυμόνι. ἔξαναστῆναι δὲ φασὶ ἐξ ἡθῶν ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρησκῶν δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου. . . . ἀσπίδας δὲ ὠμοβοτῆας εἶχον 76 σμικράς καὶ προβόλους δύο λυκιοεργίας ἕκαστος εἶχε, ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι ὠτιά τε καὶ κέρα προσῆν βοὸς χάλκεα, ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκισι φοινικίοισι κατείλιχατο. ἐν τούτοις τοῖσι ἀνδράσι Ἄρειος ἐστὶ χρηστήριον. Καθηλῆες δὲ οἱ Μήριονες, Λασόνιοι δὲ καλεῦμενοι, τὴν αὐ- 77 τὴν Κελίξιν εἶχον σκευήν, τὴν ἐγώ, ἑπεὶ κατὰ τὴν Κελίκων τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημαίνω. Μιλῦναι δὲ αἰχμὰς τε βραχέας εἶχον καὶ εἴματα ἐνεπεπορπέατο· εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Ἀνίκαι, περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτων πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑσιάνεος.

Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλῖνας εἶχον, ἀσπί- 78 δας δὲ καὶ αἰχμὰς μικράς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ καὶ Μάκρωνες καὶ Μοσύνοικοι κατὰ περ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἶδε, Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνούς Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμυος τῆς Σμέρ-

C. 74. Μήριονες für Μηρόνες Schäfer.

C. 75. νεβρῶν von Hirschlieder. Spr. 47, 6. (8.) — ἐξ ἡθῶν. zu 1, 15. — ὑπὸ. zu 1, 15. 5, 57.

C. 76. Die Lücke hat Reiz bemerkt. Ausgefallen ist vielleicht etwas über die Chalyber. — προβόλους, sonst παλτά, ἀκόντια. — λυκιοεργίας für λυκιοεργίας ist eine Conjectur des Athen. XI p. 486, d. — κατείλιχατο. κατέλειψω scheint nur noch 7, 181 vorzukommen.

C. 78. Μάκρωνες. Vielleicht müssen die Namen der Moschi und Makronen gegen einander vertauscht werden. (Rennel bei Bredow II S. 507.) Χέρσαμις hiess der Vater. Er war Perser nach 9, 116, 1. (Va.)

- διος τοῦ Κύρου, Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους Ἀρταύκτης ὁ Χιρ-
 79 σμιος, ὅς Σηστόν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐ-
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ ἐκ
 μαίνας μικρὰς καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κ-
 ράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῖνας μικρὰς, αἰχμὰς τε βραχέας, κ-
 δὲ καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρώων δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάκ-
 Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι ὠπλισμένοι
 80 στρατεύοντο. τουτέων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. τὰ δὲ νησιωτῶν
 ἔθνηα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι καὶ
 ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀγχοταίω τῶν Μη-
 κῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τουτέων δὲ τῶν νησιωτῶν ἦρχε Μα-
 ρδόντης ὁ Βαγαίου, ὅς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔπει τοῦτον
 ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ.
- 81 Τυῦτια ἦν τὰ κατ' ἡπειρόν στρατευόμενά τε ἔθνηα καὶ τειγαῖναι
 ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὧν τοῦ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἱ περ εἰρέται
 καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες οὗτοι ἦσαν καὶ χιλιάρχαι
 καὶ μυριάρχαι ἀποδέξαντες, ἑκατοντάρχαι δὲ καὶ δεκάρχαι οἱ μυρία-
 82 χαι. τελέων δὲ καὶ ἔθνέων ἦσαν ἄλλοι σημαντόρες. ἦσαν μὲν οὗτοι
 οὗτοι οἱ περ εἰρέται ἄρχοντες, ἐστρατήγεον δὲ τουτέων τε καὶ τοῦ
 σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Τρω-
 ταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τῇ
 Ἑλλάδι, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτιάεω, Ἀρείου ἀμφοτέροι οὗτοι ἀδελ-
 φῶν παῖδες, Ξέρξης δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί, καὶ Μασίστης ὁ Ἀρείου
 τε καὶ Ἀτόσσης παῖς καὶ Γέργις ὁ Ἀρίστου καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζαν-
 83 ρου. οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ χωρὶς τῶν μυρίων
 τῶν δὲ μυρίων τουτέων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγει μὴ
 Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνης, ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐν
 τοῦδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν ἢ θανάτῳ βιηθεὶς ἢ νόσῳ,
 ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες μυρίων οὐ
 ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι καὶ
 αὐτοὶ ἀριστοὶ ἦσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἰρήται, χωρὶς

C. 80. τῆς Ἐρυθρῆς θ. zu 3, 93. — νήσων hängt ab von (νησιωτῶν) ἔθνηα. — ἀνασπάστους. zu 3, 93. — δευτέρῳ ἔπει τουτέων. zu 6, 11.

C. 81. χιλιάρχαι — δεκάρχαι. Die dekadische Eintheilung der Truppen war nicht bloss bei den Persern üblich, sondern auch sonst bei den Alten häufig. — τελέων Abtheilungen. zu 1, 103, 1. — σημαντόρες Befehlshaber. ein homerisches Wort, bei Her. nur hier.

C. 82. γνώμην ohne Artikel. Kr. zu Xen. An. 1, 6, 9. — θεμενόντες wie 3, 80, 4; gew. γνώμην ἀποδείκνυσθαι, ἀποφαίνεσθαι. — ἀνεψιοί 1, 3, 1.

C. 83. βιηθεὶς. Di. 39 u. βιήω. — ἀραίρητο, ἔρητο, schon vorher designirt. (Sch.) — αὐτοὶ persönlich, Ggs. zu κόσμον. — ἐν δὲ darin aber. Di. 68, 2, 3.

δὲ χρυσόν τε πολλόν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἄρμαμάξιας τε ἅμα ἦγοντο, ἐν δὲ παλλακὰς καὶ θεραιπλήν πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτικῶν, κάμηλοι τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρείχετο ἵππον,⁸⁴ ἀλλὰ τοσαύτε μούνα, Πέρσαι μὲν τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ἐπὶ τῆσι κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. εἰσὶ δὲ τινες νομάδες ἄνθρωποι,⁸⁵ Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικόν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτινικῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχάλην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα οὔτε σιδήρεα ἔξω ἐχειριδίων, χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένησι ἐξ ἱμάντων. ταύτησι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον· ἡ δὲ μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἦδε. ἐπεὰν συμμίσγῳσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσιν τὰς σειρὰς ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτεν δ' ἂν τύχη, ἣν τε ἵππου ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἐωυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τουτέων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπιτετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας, Μῆδοι δὲ τὴν περ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ⁸⁶ Κίσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλῃτας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκενάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Αἰβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὕτως Κάσπειροι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους ταχυτήτα οὐ λειπομένους ἵππων.

Ταῦτα τὰ ἔθνεα μούνα ἵππευεν, ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο⁸⁷ ὅτι μὲν μυριάδες, πᾶρεξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἄρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππεῖς ἐτετάχατο κατὰ τέλεα, Ἀράβιοι δὲ ἔσχατοι ἐπετετάχατο· αἵτε γὰρ τῶν ἵππων οὐ τι ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὅστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἱππικόν. ἱππαρχοὶ δὲ ἦσαν Ἀρμαβίθρης⁸⁸ τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνῖππαρχος Φαρ-

C. 84. ταῦτα die oben angeführten. — πλὴν. zu 7, 32. — τὴν αὐτήν. zu 7, 62. — καὶ ὁ wie die. vgl. 7, 86. — ποιήματα Zierathen, wohl auch auf Schutz berechnet.

C. 85. μεταξύ adjectivisch. vgl. gr. Spr. 62, 2, 4. Lehnlich ἀγχοτάτω πεποιημένας 7, 89. — νομίζουσιν. zu 1, 131. — ἡ μάχη. gr. Spr. 61, 7, 2. — τύχη, ὁ βαλὼν. zu 1, 195. — ἔρκεσι Schlingen. — ἐμπαλασσόμενοι, ἐμπλεκόμενοι, von Attikern nur Thuk. 7, 84, 2.

C. 86. εἶχον ist doppelt zu denken. — κέλῃτας καὶ κέλῃτας Sch. Lex. — λειπομένας. zu 4, 9, 2. vgl. 3, 102, 2. — Κάσπειροι für Κάσιοι Reiz; Andre Οὔποι.

C. 87. πᾶρεξ, χωρὶς. zu 1, 14, 1. — τέλεα. zu 1, 103, 1. — οὐ τι ἀνεχομένων 1, 80, 3. (Bä.)

νούχης καταλέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων. ὥς γὰρ ὀρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεθέλητον· ἐλαύνοντι γὰρ οἱ ὑπὸ τοῖς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων, καὶ ὁ ἵππος οὐ προΐδων ἐφοβήθη τε καὶ στὰς ὀρθὸς ἀπεσείστατο τὸν Φαρνούχεια, πεσὼν δὲ αἰμά τε ἤμει καὶ ἐς φθίσιν περιήλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὥς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότηα ἀπαγαγόντες ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίας.

- 89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἐπὶ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλαιοι, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷδε, Φοίνικες μὲν σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ τριηκοσίας, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν, ἐνδεδνότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἵνυς οὐκ ἐχούσας εἶχον καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἶκεον, ὥς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες τῆς Συρίας οἰκέουσι τὸ ἀπὸ τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν Παλαιστίνῃ καλεῖται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλεντιά, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἵνυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρυα τε ναύμαχα καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων θωρηκοφόροι ἦσαν, μα-
90χαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐστάλατο, Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλχματο μίτρησι οἱ βασιλεῖς αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλλήνες. τούτων δὲ τοσούδε ἔθνεά ἐστι, οἱ μὲν ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνέων, οἱ δὲ ἀπ' Ἀρκαδίας, οἱ δὲ ἀπὸ Κύθνου, οἱ δὲ ἀπὸ Φοινίκης, οἱ δὲ ἀπ' Αἰθιοπίας, ὥς αὐτοὶ Κύ-
91πριοι λέγουσι. Κελικες δὲ ἑκατόν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήια τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων,

C. 88. συνίππαρχος nur hier. — ἐνέπεσε. περιέπεσε andre Hsn., beides mit ἐπὶ verbunden ungewöhnlich. — γούνασι Gelenken, wo Unter- und Oberschenkel sich verbinden. vgl. 3.103. (Sch.) — ἀνεθέλητον unerwünscht, traurig, noch 7, 133. τὰ μὴ τις ἐθέλει 1, 32, 1. (Va.) — τὸν ἵππον ἐποίησαν ὥς ἐκέλευε mit dem Pferde thaten sie wie er gebot. Spr. 46, 8, 1. (46, 7.) — δεσπότηα. Di. 15, 7, 1.

C. 89 § 1. ἀριθμός. Eben so Aesch. Pers. 333. Diod. 11, 3 u. Plut. Them. 14. (Va.) — ἀγχοτάτω ist für sich zu nehmen: fast ganz. — τῇ Συρίας τὸ ἀπὸ θαλάσσης den Küstenstrich Syriens.

§ 2. χηλεντιά, πλεκτά Pollux. Nur hier; χηλεύω nur bei Spättern. — τὰς. Spr. 50, 8, 1. (11, 1.) — τύκους Streitaxte, in diesem Sinne nur hier; Meissel Eu. Herk. 945. — ἐστάλατο für ἐσταλάδατο oder ἐσκευάδατο Sch. u. Bekker.

C. 90. κιθῶνας, κιτάρια Pauw. Doch ist die Kopfbedeckung wohl in τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλλήνες enthalten. (We.) — Ἀθηνέων für Ἀθηναίων Va. u. We.

C. 91. λαισήια Tartchen, noch erwähnt Il. μ, 426 u. Athen. 15

ὤμοβοέης πεποιημένα, [καί] κιθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἑκαστός καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρησι πεποιημένα. οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγένορος, ἀνδρὸς Φολνίκος, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι· οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα,⁹² θωρηκοφόροι τε ζόντες καὶ κνημιδοφόροι, εἶχον δὲ τόξω κτανέρινα καὶ διστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια, ἐπὶ δὲ αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους ἀλωρεύμενα, περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πῆλους πιερούσι περιεστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης γεγονότες, ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πυρρῶνος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Λωριεῖς δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας⁹³ τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικά ὅπλα καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κῶρες δὲ ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Ἑλλήνες ἐσταλμένοι, εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρῶτοις τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ ἑκατὸν νέας παρείχοντο ἐσκευασμένοι ὡς⁹⁴ Ἑλλήνες. Ἴωνες δὲ ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαιίην καὶ πρὶν ἢ Δαναὸν τε καὶ Ἰφιδάμαν ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἑλλήνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλῆες, ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ἰφιδάμανος Ἴωνες. νησιῶται δὲ ἑπτακαίδεκα παρεί-⁹⁵χοντο νέας, ὠπλισμένοι ὡς Ἑλλήνες, καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὅστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ θυωδεκαπόλεις Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνῶν. Αἰολεῖς δὲ ἐξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἑλλήνες καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ πλὴν Ἀβυδηνῶν (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέος κατὰ χώρην μένουσι φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι παρείχοντο

p. 696, a. (Va.) — ὤμοβοέης, δορᾶς. zu 5, 25. Ueber den Ge. Di. 47, 8, 3. — [καί] streicht Va. — τῇσι Α. μαχαίρησι. Der Da. weil ἀγχοτάτω παποιημένα mit ὠμοιωμένα synonym ist. Di. 48, 9, 2. — ἔσχον erhielten. — τὴν diesen, wie 92.

C. 92. ἀπτέρος, eben nur dichterisch.

C. 93. Ἑλληνικά. zu 1, 171, 2. — οἵτινες wie. gr. Spr. 46, 13 A. Nämlich Αἰετες nach 1, 171, 1.

C. 95. ὅστερον δὲ Ἰ. ἐκλήθη, ein Satz einer Apposition angefügt. zu 2, 134, 2 u. 6, 134, 1. — κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ eben so wie. (Va.) — οἱ θυωδεκαπόλεις. αἱ θυώδεκα πόλεις Va., Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνῶν streichend als Glossem aus 1, 147. — οἱ ἀπ' Α. die von Athen aus colonisirten. — ὡς λόγος. Aesch. Hik. 227: ἐκὶ δικάζει τὰμπλακίμαθ', ὡς λόγος. vgl. Kr. zu Arg. An. 1, 12, 1. — οἱ δὲ. Das δὲ erneuert das δὲ vor πλὴν. — οἱ ἐκ für ἐκ We.

μὲν ἑκατον νέας, ἱσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι.

- 96 Ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοινίκας καὶ Φοινίκων Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοι αὐτέων ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες, τῶν ἐγώ, οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέρχομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ παραμέμνημαι· οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπάξιοι ἦσαν δι' ἡγεμόνες, ἐν τ' ἔθνεϊ ἐκάστῳ ὅσαι περ πόλεις τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἰποντο δὲ ὡς οὐ στρατιηγοὶ ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι, ἐπεὶ στρατιηγοὶ οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτιος καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτέων ἦσαν
- 97 Πέρσαι, εἰρέεται μοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε, Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου, τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρὸς· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἑὸν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός, τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ καὶ πενηκόντεροι καὶ κέρουροι καὶ ἵππαγωγά πλοῖα μικρὰ συνελθόντα
- 98 ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. τῶν δὲ ἐπιπλέοντων μετὰ γε τοὺς στρατηγούς οἶδε ἦσαν οἱ οὐνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνησιος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὀρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερινίσκος Σίκα, καὶ Κύπριοι Γόργος τε ὁ Χέρσιος καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρεω, καὶ Καρῶν Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω καὶ Πίλγρης ὁ Σελδῶμον καὶ Λα-
- 99 μασίδυμος ὁ Κανδαύλεω. τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ παραμέμνημαι ταξιαρχέων ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος, Ἀρτεμισίης δέ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῦμαι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικός, ἣτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεγνέω ὑπὸ λήματος τε καὶ ἀνδρηλῆς ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ξούσης οἱ

C. 96. Φοινίκων. Spr. 47, 7, 1. (47, 9.) — ἐπῆσαν standen vor, wie 7, 104, 3. 8, 71, 1. (Sch.) Wohl nicht so in der attischen Prosa. — ἀναγκαίη ἐξέρχομαι noch 7, 139, 1. vgl. 9, 111, 1. (Sch.) Sonst nirgends so; ἀναγκαζομαι 7, 99, 1. Erg. παραμνήσθαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ἐς ἱστορίας λόγον zur Erläuterung des Erforschten. Oder mit παραμνήμηναι verbunden: zu, bei der Angabe des Erforschten? — παραμνήμηναι erwähne nebenbei, wie 7, 99, Ein seltenes Wort. vgl. Soph. Tr. 1124. — ἐπάξιοι erwähnenswerth. zu 2, 79. — ὡς οὐ στρατιηγοὶ als Nichtfeldherren, wenn auch als Befehlshaber der Ihrigen. — ἀλλ', als ob vorher οὐκ ὡς stände. — δοῦλοι, als solche die nicht zu dem herrschenden Volke gehörten. (Sch.) Va. wollte es streichen.

C. 97. Ἰάδος zu 4, 95, 1. — ἀπ' ἀμφοτέρων, von Seiten des Vaters und der Mutter, wie 3, 31, 1. (Bä.) Spr. 43, 2. (3, 3.) — οἱ δύο die beiden Andern. zu 7, 38, 3.

C. 99 § 1. καὶ παιδός. Spr. 56, 12, 2. (12, 3.) — λήματος, θράσους. zu 5, 72, 3. — πρὸς. Spr. 68, 33, 1. (37, 1.) — ,μητρόθεν. zu 1, 173, 1.

ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδά-
μιος, γένος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητροθεν δὲ
Κρηῖσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησέων τε καὶ Κῶν καὶ Νισυριῶν
τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς,
μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων δὲ τῶν
συμμάχων γνώμας ἀρίστης βασιλεῖ ἀπεδίξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πο-
λλίων ἡγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὼν Λωρικόν, Ἀλι-
καρνησέας μὲν Τροϊζηνίους, τοὺς δὲ ἄλλους Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν
τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται.

Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡριθymσέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε¹⁰⁰
αὐτὸς σφίτας διεξελάσας θηήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίησε ταῦτα, καὶ διεξε-
λαύνων ἐπ' ἄρματος παρ' ἔθνος ἐν ἑκαστον ἐπυνθάνετο καὶ ἀπέγρα-
φον οἱ γραμματισταί, ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἐσχάτα ἀπείκετο καὶ τῆς ἱπ-
που καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυ-
σθισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος
ἐς νέα Σιδωνίην ἔβητο ὑπὸ σκηπῇ χρυσῇ καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶ-
ρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκείστας ὁμοίως καὶ τὸν πεζὸν καὶ ἀπο-
γραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα
πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχευον, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες
πάντες μειωπηδὸν καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβύτας ὡς ἐς πόλεμον.
ὁ δ' ἐντὸς τῶν προφρέων πλέων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νέος, μειπεμ-¹⁰¹
ψατο Δημάρητον τὸν Ἀρσιτιωνος συστρατευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλ-
λάδα· καλέσας δ' αὐτὸν εἶρετο ἰάδε. “ὦ Δημάρητε, νῦν μοι σε ἡδύ-
ἐστι ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν καὶ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ
τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος
οὔτ' ἐλαχίστης οὔτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τότε φράσον, εἰ Ἑλλήνες
ὑπομένουσιν χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γάρ, ὡς ἐγὼ δοκέω, οὐ-²
δ' εἰ πάντες Ἑλλήνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἐσπέρης οἰκόντες ἄν-
θρωποι συλληχθεῖσαν, οὐκ ἀξιόμαχοι εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομῆναι μὴ

§ 2. τῶν πολιῶν hängt von ἔθνος ab: τὸ ἔθνος τῶν πολιῶν ἀς-κατέλεξα.
— ἐς τοσόνδε so weit.

C. 100. ἡριθymσe. ἡριθymῆ Schäfer, wohl richtig. — ἐξ — ἐς. gr.
Spr. 68, 17, 4. — ὁμοίως καί. zu 3, 18, 2. — ἀπογραφόμενος auf-
schreiben lassend. (Va.) — ἀνάγοντες. zu 6, 12, 1. — ὅσον τε. zu
1, 126, 1. — ἀνεκώχευον. zu 6, 116. — ἀνταειρόμενοι zu erheben,
wie 7, 209, 2. Das Particip bei ὑπομένειν (wie bei ἀνέχεσθαι) findet sich
erst wieder bei Spätern. Jacobs z. Achill. T. p. 660.

C. 101 § 1. πόλιος. gr. Spr. 47, 6, 5. — οὔτ' ἐλαχίστης aus einer
der bedeutendsten. Kr. zu Thuk. 1, 2, 3. — ἐμοὶ. Di. 48, 9, 2.

§ 2. οὐ γάρ — οὐδ' εἰ. Die gewöhnliche Form wäre: ὡς γάρ ἐγὼ
δοκέω, οὐδ' εἰ, ohne das folgende οὐκ. Bei der gewählten Weise ist die Ver-
neinung kräftiger. gr. Spr. 65, 5, 10. (17.) — συλληχθεῖσαν. Ueber die
Endung zu 1, 70, 2. — οὐκ erneuert die Verneinung. gr. Spr. 67, 11, 3. —
ἀξιόμαχοι. zu 6, 89. — μὴ wenn nicht. Spr. 67, 8. — ἄρθμοι. zu

ζόντες ἄρθριοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις περὶ αὐτέων, πυνθέσθαι.” ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα, ὁ δὲ ὑποβαλὼν ἔφη· “ὦ βασιλεῦ, κότερα ἀληθεῖη χρήσωμαι πρὸς σέ ἢ ἡδονῇ;” ὁ δὲ μὲν ἀληθεῖη χρήσασθαι ἐκέλευε, φῶς οὐδὲν οἱ ἀηδέστερον ἔσσεσθαι ἢ πρότερον 102 ἦν. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε τάδε. “βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθεῖη χρήσασθαι πάντως με κελεύεις ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδο-
μενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κόπῃ σύντροφός ἐστι, ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεωμένη ἢ Ἑλλὰς τὴν τε πενίην ἀπαμύ-
νεται καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν νῦν πάντας τοὺς Ἕλληνας τοὺς περὶ κείνους τοὺς Ἀωρικοὺς χώρους οἰκημένους, ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων μούνων, πρῶτα μὲν ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντι τῇ Ἑλλάδι, αὐτὶς δὲ ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην καὶ ἢ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὺ φρονέωσι. ἀρθριοῦ δὲ πέρι μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ζόντες ταῦτα ποιεῖν οἴοι τέ εἰσι· ἦν τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗτοι μαχέσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τοντέων, ἦν τε καὶ πλευνες.”

103 Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης γελᾶσας ἔφη· “Δημάρητε, κοῖον ἐφθέρξαιο ἔπος, ἄνδρας χίλιους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσασθαι. ἄγε εἰπὶ μοι, σὺ φῆς τοντέων τῶν ἀνδρῶν αὐτοὺς βασιλεὺς γενέσθαι· σὺ ὦν ἐθελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; καίτοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτο οἶον σὺ διαιρῆεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλεῖα πρόπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ δὲ γε δίξηναι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον. καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ’ ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ εἰρημένος· εἰ δὲ τοιοῦτοί τε ζόντες

6, 83. — τὸ ἀπὸ σεῦ. zu 1, 159, 1. — χρήσωμαι für χρήσομαι Bekker. — ἡδονῇ. Der gewöhnliche Ausdruck wäre πρὸς ἡδονὴν λέγειν. Kr. zu Thuk 2, 65, 5. — ἔσσεσθαι erg. αὐτόν.

C. 102 § 1. τῇ Ἑλλάδι. Vorher denke man: so wisse dass. gr. Spr. 65, 7, 8. vgl. eb. 5, 14. — αἰεὶ κοτὲ. zu 1, 58. — πενίη. Theokr. 21, 1. ἀ πενία, Διόφαντε, μόνα τὰς πέννας ἐγείρει. Plaut. Stich. 1, 3, 24: Paupertas omnes artes perdocet ubi quem attigit. (Va.) — ἐπακτος erworben, ἀδρακτόν. (Va.) — σοφίης Intelligenz. — δεσποσύνη findet sich wohl nur hier und im Folgenden.

§ 2. αἰνέω, ἐπαινέω. gr. Spr. § 40 u. αἰνέω. — ἔρχομαι λέξων. zu 1, 5, 2. — οὐκ ἔστι ὅπως. Spr. 61, 4, 8. (5, 5.) — σοὺς λόγους Vorschläge von dir. Spr. 51, 4, 1. (8.) — ἀντιώσονται, attisch so ἀπερτήσονται. — τὰ σὰ φρονέωσι. zu 2, 163, 3. vgl. 9, 99, 1.

C. 103 § 1. κοῖον für οἶον Kr. — μαχέσασθαι. μαχέσεσθαι eine Hs vgl. jedoch Spr. 53, 6, 7. (9.) Ueber das Epexegetem Spr. 57, 10, 5. (6.) — σὺ φῆς. σὺ γὰρ φῆς wäre Her.s gewöhnliche Weise. zu 1, 30, 2. — πολιτικόν Bürgerschaft, Volk. Spr. 43, 3, 6. (17.)

§ 2. σὲ δέ. Spr. 50, 1, 11. — ὀρθοῖτ’ ἂν würde bewährt. —

καὶ μεγάθρα τοσοῦτοι ὅσοι σύ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους ἀνχεῖτε τοσοῦτο, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος ἐρημένος εἴη. ἐπεὶ φέρε ἴδω παντὶ τῷ οἰκότη· κῶς ἂν δυνατατο χίλιοι ἢ καὶ μύριοι ἢ καὶ πεντακισμύριοι, ἔόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀνιστῆναι; ἐπεὶ τοι πλεῖνες περὶ ἓνα ἔκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι, ἔόντων κείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον γενοίαι' ἂν, δειμαίνοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἑωυτῶν φύσιν ἀμείνονες καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῖνας ἐλάσσονες ἔόντες· ἀνείμενοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον οὐκ ἂν ποιεοίεν τουτέων οὐδέτερα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας πληθύνει χαλεπῶς ἂν Ἑλληνας Πέρσῃσι μόνουσι μάχεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις, ἔστι γε μέντοι οὐ πολλὸν ἀλλὰ σπάνιον· εἰσὶ γὰρ Περσέων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων οἱ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἔων ἅπειρος πολλὰ φλυηρέεις.”

Πρὸς ταῦτα Δημάργτος λέγει· “ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἡπιστάμην¹⁰⁴ ὅτι ἀληθεῖη χρεώμενος οὐ φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἡνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεσιτάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτης. καίτοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν [τάδε] ἑστοργῶς ἐκείνου, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστευε, οἱ με τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρῷα ἄπολιν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασιν, πατὴρ δὲ ὁ σὺς ὑποδεξάμενος βλον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκ ὦν οἰκός ἐστι ἄνδρα τὸν σώφρονα εὐνοίη² φαινομένην διωθέσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι οὔτε δυοῖσι, ἐκῶν τε εἶναι οὐδ' ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαῖη εἴη ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγών, μαχοίμην ἂν πάντων ἡδιστα ἐνὶ τουτέων τῶν ἀνδρῶν οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι τριῶν ἄξιός εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ μὲν ἓνα μαχόμενοι οὐδαμῶν εἰσὶ κακίονες ἀνδρῶν, ἀλλῆς δὲ ἄριστοι

μεγάθρα. Di. 46, 5, 1. — ἀνχεῖτε ist durch σύ τε etc. veranlasst. Nach dem Anfange εἰ δέ etc. würde man erwarten ὑπερεπαινέονται. *Ἀνχεῖν*, auch 2, 160, 1 u. Thuk. 2, 39, 3, ist sonst mehr poetisch. — ὅρα μὴ. ὅρα ὅπως μὴ 3, 36, 1. — μάτην κόμπος nichtige Prahlerei. gr. Spr. 50, 8, 19. Eu. Jon 275: τί δαί τόδ'; ἄρ' ἀληθὲς ἢ μάτην λόγος; — παντὶ τῷ οἰκότη nach aller Wahrscheinlichkeit.

§ 3. περὶ. παρὰ Va. — δειμαίνοντες. zu 1, 159, 1. — παρὰ. gr. Spr. 49, 2, 8. vgl. 5, 118, 2: ἀμείνονες τῆς φύσεως. — οὐδέτερα. gr. Spr. 44, 4, 3. vgl. 5, 39, 2. 9, 111, 2.

C. 104 § 1. ἀρχῆθεν, ἀρχήν. zu 5, 18, 3. — τῶν λόγων τοὺς ἀ. zu 7, 12. vgl. 108. — κατήκοντα Zukommende, Eigenthümliche. — τάδε dem τὰ νῦν beigefügt oder Aehnliches ist mir nicht Erinnerung. — ἐξεπίστευε. Di. 36, 2, 1. — δέ während. gr. Spr. 59, 2, 6. — ὁ σός für σός Bekker.

§ 2. δυοῖσι. Di. 24, 1, 3. — εἶναι. Spr. 55, 1, 1. — ἕκαστός φησι. gr. Spr. 63, 1, 3. φασί will. Va. mit Abresch. So auch Cobet Var. lectt. p. 114. — ἄξιός, ἀντάξιός. (Va.) — ὥς δέ. zu 1, 32, 5. — οὐδαμῶν, οὐδέ-

ἀνδρῶν ἀπάντων. ἐλεύθεροι γὰρ ὄντες οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι·
ἐπεισι γάρ σφι δεσπότης νόμος, τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον
ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἄν ἐκείνος ἀνώγῃ· ἀνώγει δὲ τῶντο
αἰεὶ, οὐκ ἔων φεύγειν οὐδὲν πληθος ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ μέ-
νοντας ἐν τῇ τάξει ἐπικρατεῖν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα
λέγων φλυαρεῖν, τᾶλλα σιγᾷ ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς
ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.”

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο, Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἔτρεψε καὶ
οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ' ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τοῦτω
δὲ ἐς λόγους ἔλθων Ξέρξης καὶ ὑπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ [τοῦτω] κα-
ταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστω, τὸν δὲ ὑπὸ Δυρείου σταθέντα
καταπαύσας, ἐξήλανε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
- 106 κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον τῷ μούνῳ Ξέρξης
δῶρα πέμπεσκε ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἡ Δα-
ρεῖος ὑπάρχους, πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὡς δὲ καὶ Ἀριαξέρξης
ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον
ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντιου παν-
ταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἱ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντιου, πλην
τοῦ ἐν Δορίσκῳ ὑπ' Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατιηλασίης ἐξαι-
ρέθησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ, Μασκάμην, οὐδαμοὶ πως ἐδυνάσθησαν
ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ δῶρα πέμπεται παρὰ
- 107 τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπ' Ἑλλήνων
οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν εἰ μὴ Βόγην
μοῦνον τὸν ἐξ Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ ἀνέων οὐκ ἐπαύετο καὶ τοὺς πε-

νων. Di. 24, 1, 2. Der Sinn: nicht schlechter als irgend welche. gr. Spr. 47, 27, 3. vgl. zu 1, 23. — ἀλέες, ἀθροοί. zu 1, 133, 1.

§ 3. δεσπότης wählte er mit Bezug auf die Strenge gegen Feigheit. vgl. 9, 55. 71, 2. (Va.) 3, 38, 2: νόμον πάντων βασιλεία φησὶν εἶναι. — νόμος collectiv. vgl. Kr. zu Thuk. 1, 77, 2. — ἀνώγῃ, παραινῇ. zu 3, 81, 1. — ἀλλὰ erg. κτελεύων aus οὐκ ἔων, wie Dem. 18, 55. Isä. 10, 12. Xen. Hell. 3, 1, 21. (Va.) Kr. zu Xen. An. 7, 2, 28. —

C. 105. ἐς γέλωτα τρέπειν τὸ πρᾶγμα Thuk. 6, 35. Ar. Wesp. 1269. (We.) Hier kann ταῦτα ergänzt werden. Synonymes zu 3, 29, 1. — ἐποίησατο ὀργήν. zu 3, 25, 1. — τοῦτω auf 7, 59 zu beziehen ist gewagt, doch missfällt auch We. s. τοῦτον. Es ist wohl aus der vorhergehenden Zeile eingefälscht. — σταθέντα. Viel gewöhnlicher so καθίστημι. Aehnlich Soph. Ant. 666: ἀλλ' ὅν πόλις στήσῃσι, τοῦδε χρὴ κλύειν.

C. 106. τῷ dass er ihm. gr. Spr. 51, 13, 10. — μούνῳ allein von den in jenen Gegenden eingesetzten Befehlshabern. (We.) — Μασκαμείοισι. Di. 57, 2, 1. — τοῦ Ἑ. πανταχῇ, wie οὐδαμόθι τῆς Κύρῳης 7, 126. (We.) gr. Spr. 47, 28, 3. (10, 4.) — οἱ ἐκ. Spr. 50, 7, 7. (8, 14.) — ἐξαιρέθησαν für ἐξηρέθησαν Lh. Ueber die Bed. zu 2, 80, 3. — πως für πῶ Kr. vgl. 1, 83. 152, 1. 153, 1. 2, 162, 1. 9, 55, 1. — αἰεὶ. gr. Spr. 50, 10, 5 u. Kr. zu Xen. An. 4, 1, 7.

C. 107 § 1. τὸν ἐξ. zu 1, 4, 2. — αἶνος, ein poetisches Wort; für ἔπαινος wohl nur hier; über αἶνη zu 3, 74, 1. — ἡθέλησε für ἐθέλησε Lh.

ριόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας εἶμα μάλιστα, ἐπεὶ καὶ ἄξιος αἵνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης, ὃς ἐπειδὴ ἐπολιορχέετο ὑπ' Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδew, παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοσῆσαι ἐς τὴν Ἀσίην οὐκ ἠθέλησε, μὴ δειλὴν δόξειε περιεῖναι βασιλείῃ, ἀλλὰ διεκατέρει ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἐνῆν² ἐν τῷ τειχεῖ, συννήσας πυρὴν μεγάλην ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ, μετὰ δὲ ταῦτα τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τειχεος ἐς τὸν Στρυμόνα, ποιήσας δὲ ταῦτ' ἑωυτὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὕτως δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τὸδε ὑπὸ Περσέων.

Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ¹⁰⁸ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε· ἐδεδούλωτο γάρ, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα καὶ ἦν ὑπὸ βασιλείᾳ δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρητικὰ τεῖχεα, τῶν ἐσχάτῃ πεπόλισται πρὸς ἐσπέρην πόλιν τῇ οὐνομά ἐστι Μεσαμβροίη. ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις Στρώμη, διὰ δὲ σφειων τοῦ μέσου Αἰσσοῦ ποταμοῦ διαρρέει, ὃς τότε οὐκ ἀνέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξῳ στρατῷ ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πύλαι μὲν ἐκαλεῖτο Γαλλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντικὴ· ἐστὶ μέντοι τῷ δικαιωτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. διαβὰς δὲ τοῦ Αἰσσοῦ¹⁰⁹ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀπεξηρασμένον πόλιν Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρωνεῖαν, Αἰκαίαν, Ἀβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήγε καὶ κατὰ ταύτας λίμνας οὐνομαστὰς τάσδε, Μαρωνεῖας μὲν μεταξὺ καὶ Στρώμης κειμένην Ἰσμαρίδα, κατὰ δὲ Αἰκαίαν Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυὸς τε καὶ Κόμψαιος. κατὰ δὲ Ἀβδηρα λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἰούσαν οὐνομαστήν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστιον, ῥέοντα ἐς Θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν τὰς ἡπει-²ρωτίδας πόλιν παρήγε, τῶν ἐν μῇ λίμνῃ ἰούσα τυγχάνει ὥσει τριήκοντα σταδίων μάλιστα καὶ τὴν περὶ οὐδον, Ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρὴ· ταύτην τὰ ὑποζύγια μούνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὐνομά ἐστι Πίστυρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλιν τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήγε, ἔθνεα

§ 2. οὕτω οὗτος. zu 1, 83. Ueber die Sache Kr. hist. philol. Studien I S. 40. II S. 187.

C. 108. ὑπὸ βασιλείᾳ. Spr. 68, 41, 2. (45, 2.) — ἀντέσχε. zu 7, 58, 2 — τὸ ὕδωρ. zu 7, 58, 2. — καὶ αὕτη, wie auch der 7, 59 erwähnte Ort.

C. 109 § 1. τάσδε ohne Artikel, weil es direct heissen müsste: αἶψα ἦσαν Ἑλληνίδες πόλεις. Eben so 7, 122 u. bei λίμνας 109, 1. vgl. zu 1, 16. — ἐλκεῖται für εἰσεῖσι Sch. Di. 52, 2, 8.

§ 2. ὥσει ungefähr ist so in der attischen Prosa nicht allgemein üblich. — ἀρδόμενα. zu 5, 12, 3. — ἀπέργων. zu 7, 48.

- 110 δὲ Ἑρρίκων δὲ ὧν τῆς χώρης ὁδὸν ἐποιέετο τοσάδε, Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Λερσαῖοι, Ἡδωκοί, Σάτραι. τουτέων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγειαν οἰκόντες καταλεχθόντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρώων οἱ ἄλλοι.
- 111 πάντες περὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διατελεῦσι τὸ μέχρι ἐμεῖ αἰεὶ ἰόντες ἐλευθεροὶ μόνου Ἑρρίκων· οἰκέουσιν τε γὰρ οὐρεα ὑψηλά, ἴδῃσι τε παντοίῃσι καὶ χιόνι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι, οὗτοι οὖ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήσιον εἰσι ἐκτεταμένοι. τὸ δὲ μαντήσιον τοῦτο ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρώων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρέουσα κατὰ περ ἐν Λεσφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον.
- 112 Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, δεύτερα τουτέων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν [καὶ] ἐνὶ Φάγρης ἕατι οὐνομα καὶ ἐτέρω Πέργαμος. ταύτῃ μὲν διὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον οὐρος ἀπέργων, ἰὸν μέγα τε καὶ ὑψηλόν, ἐν τῇ χρύσειά τε καὶ ἀργύρεα ἐνί μέταλλα, τὰ νέμονται.
- 113 Πιέρεις τε καὶ Ὀδόμαντοι καὶ μάλιστα Σάτραι. ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέῳ ἀνέμου Παίονας Δόβηρός τε καὶ Παιόπλους παρεξιών ἦε πρὸς ἐσπέρην, ἐς ὃ ἀπείκει ἐπὶ ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἐνὶ ζωδὸς ἐὼν ἤρχε Βόγης, τοῦ περ ὀλλίγῳ πρότερον τούτων λόγον ἐποιεῦμην. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον οὐρος καλεῖται Φυλλίς, κατατείνουσα τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην ἐπὶ ποταμόν Ἀγγίτην ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ Μάγοι ἐκαλλιρέοντο σφαῖ.
- 114 ζόντες ἵππους λευκοὺς. φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις ἐν Ἑννέα ὁδοῖσι τῇσι Ἡδωνῶν ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες ἐξευγμένον. Ἑννέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χώρον τοῦτον καλεῖσθαι τοσούτους ἐν αὐτῇ.

C. 110. δὲ ὧν. gr. Spr. 47, 9, 19. — αὐτέων. zu 1, 98, 2.

C. 111. ἴδῃσι συνηρεφέα. zu 1, 110, 2. — ἄκροι. zu 5, 124, 1. — οὗτοι οἱ. zu 7, 9, 2. — ἱεροῦ. θεοῦ Va., wie Eu. Jon. 413: προφητεύοντες. ἱεροῦ sei ihm unbekannt; dennoch wohl erträglich. — τῶν Σατρώων. Spr. 47, 7, 1. (47, 9.) — ποικιλώτερον künstlicheres.

C. 112. τὴν εἰρημένην erg. χώραν. — δεύτερα τουτέων. zu 6, 46. — τῶν καὶ τῶν δὲ Schäfer; das καὶ ist kaum erträglich. — ἐνὶ Φάγρης für Νισάγρης Leopardus, von zwei Hsn. bestätigt. — ἐνί. zu 5, 31, 1. — νέμονται. zu 1, 170, 1.

C. 113. ὑπεροικέοντας. zu 4, 7, 2. — τοῦ — λόγον. gr. Spr. 47, 7, 6 u. Kr. zu Thuk. 2, 42, 1. — πρότερον 7, 107. — λόγον, sonst μνήμην. — ἐκδιδόντα. zu 5, 101, 2. — τείνουσα. zu 2, 6. — ἐς τὸν gehört zu σφαῖζοντες. zu 5, 5.

C. 114. φαρμακεύσαντες ταῦτα ἐς τὸν π. nachdem sie diese Zaubermittel (das Blut) in den Strom vergossen hatten. — κατὰ auf, über. — γεφύρας 7, 24. — Περσιχόν, wie 3, 85, 2. (We.) — γῆ-

ταῖσ' αὖτε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώνοντας κατ' ὄρουσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζώνοντας κατορύσσειν, ἐπεὶ καὶ Ἀμνηστριν τὴν Ξέρξεω συναῖκα πυνθάνομαι γηράσασαν δις ἐπὶ Περσέων παῖδας, ἰόντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῶν ἀνταρξίσεσθαι κατορύσσουσαν.

Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Σιρυνμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατός, ἐνθαῦτα πρὸς 115
Ἰλίου δυσμέων ἔστι αἰγιαλὸς ἐν τῷ οἰκημένην Ἀργίλον, πόλιν Ἑλλάδα, ταρεξίμῃ· αὕτη δὲ καὶ ἡ κατ' ὤπερθε ταύτης καλεῖται Βισαλίτη. ἐνθεῦ-
εν δὲ κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ὑπερστροφῆς χειρὸς ἔχων ἦε διὰ
ἐυλῆος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον, πόλιν Ἑλλάδα, παραμειβόμε-
νος, καὶ ἀπῆκετο ἐς Ἀκάνθον, ἅμα ἀγόμενος τουτέων ἕκαστον τῶν
ᾧων καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος οἰκούντων, ὁμοίως καὶ τῶν
ἐν ἑνὶ στρατευομένων, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης περὶ ἐπομένους. τὴν
δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγγέ-
νους ὁμήκεας οὐτ' ἐπισπείρουσι, σέβονται τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ.
ὅς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκάνθον ἀπῆκετο, ξεινίην τε ὁ Ξέρξης τοῖσι Ἀ-116
κάνθιοις προεῖπε καὶ ἐδωρήσατο σφέας ἐσθῆτι Μηδικῇ ἐπαινεῖ τε,
ἰσχυρῶν αὐτοὺς προθύμους ἰόντας ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὸ ὄρυγμα ἀ-
ποῦν. ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἰόντος Ξέρξεω συνήνεκε ὑπὸ νόσου ἀποθα-117
νῆν τὸν ἐπιστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχάην, δόκιμον ἰόντα παρὰ
Ξέρξη καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάλῃ τε μέγιστον ἰόντα Περσέων
ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλῆων ἀπέλειπε τέσσερας δακτύλους) φω-
νιζόμενός τε μέγιστον ἀνθρώπων, ὥστε Ξέρξεα συμφορὴν ποιησάμενον
μεγάλῃ ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐνυμφοχόει δὲ πᾶσα
ἡ στρατιή. τοῦτω δὲ τῷ Ἀρταχάῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ἐκ θεοπροπίου
ὡς ἤρωι, ἐπονυμάζοντες τὸ οὐνομα.

Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἀπολομένου Ἀρταχάεω ἐποιέετο συμ-
φορὴν, οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιὴν καὶ δειπνίζοντες 118

ῥάσαν. γηράσαν Buttman Ausführl. gr. Sprachl. § 114 u. γηράσκω. —
πὸ γῆν. Di. 68, 45, 2. — ἀνταρξίσεσθαι, für ihre Erhaltung.

C. 115. ἐνθαῦτα. gr. Spr. u. Di. 65, 7, 8. (2.) — Ἑλλάδα. zu 5, 93.
— Ποσιδηίου. Ποσιδηίου Bā. vgl. 3, 91, 1. Oder Ποσιδηίω? — ὁμοίως
ταῖς. zu 3, 13, 2. — οἰκούμενους streicht Kr. — συγγένους bepflanzen?
Gatterer.) Aehnlich wir: umstürzen.

C. 116. ξεινίην τοῖσι Ἀ. προεῖπε forderte die A. zu gastlicher
Bewirthung auf. (Valla.) — τὸ ὄρυγμα ἀποῦν ohne εἰς kann nicht
heissen: von ihrem Eifer bei dem Kanal hörend. Man glaubt etwas ausge-
hen; Valla: absolutam; γινόμενον vermuthet La. ἀκούων streicht Kr.

C. 117. ἐπιστεῶτα τῆς. zu 4, 84. — μεγάλῃ τε μέγιστον. zu 4, 51, 4.
— πέντε. Vier πῆχεις war die gehörige Mannesgrösse. — ἀπέλειπε. zu 1,
10, 3. — μέγιστον. zu 1, 8, 2. — ἐνυμφοχόειν steht vielleicht noch II. 9,
123. — θεοπρόπος, ἰόν etc. scheinen in der attischen Prosa nicht vorzu-
kommen. — συμφορὴν. zu 5, 3.

- Ξέρξεα ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οὐκ ἐγίνοντο, ὅκου γε Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλιων τῶν ἐπ' αὐτῶν δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν καὶ δειπνίσασι Ἀντίπαυρον· ὁ Ὀργέος ἀραιφθεὶς, τῶν ἀσίων ἀνὴρ δοκίμος ὁμοῖα τοῦ μάλιστα.
- 119 Ἀντίδεξε ἐς τὸ δειπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. ὡς δὲ [παρὰ πηλίστως] καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλεσι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δειπνον τοιόνδε τι ἐγένετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημείον καὶ περὶ πολλοῦ ποιούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελόντων, δασάμενοι οἱ ἐν τῇσι πόλεσι οἱ ἀστοὶ ἄλευρά τε καὶ ἄλφιστα ἐποίησαν πάντες ἐπὶ ῥυγῆς συγχόους· τοῦτο δὲ κτήνεα σιτεύεσκον ἐξευρίσκοντας τιμῆς τὰ καλλίστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χειρσαλοὺς καὶ λιμναλοὺς ἐν τε οὐκιστοῖς καὶ λάκκοις, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποικύντο καὶ τάλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέσθαι πάντα. ταῦτα μὲν αὐτοῖς τε βασιλεὺς καὶ τοῖσι ὁμοσίοις μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο, τῇ δὲ ἄλλῃ στρατῇ τὰ ἐς φορβὴν μούνα τασσόμενα. ὅπως δὲ ἀπικούτο ἡ στρατιή, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἐπὶ μὴ ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἐν ὑπαίθριος. ὡς δὲ δειπνον γένοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχιστον πόνον, οἱ δὲ ὅπως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὕστεραίᾳ τῇ τε σκηνὴν ἀνασπύσαντες καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόντες οὕτω ἀπικύοντο.
- 120 Ὡς οὖν, λείποντες οὐδὲν ἀλλὰ φερόμενοι. ἔνθα δὲ Μεγακρέτης, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτῳ, ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὅς συνεβούλευσι Ἀβδηρίτῳ πανδημεῖ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἰσχυρῶς ἵκετας τῶν θεῶν παραιτεομένους καὶ τὸ λοιπὸν σφί ἀπαμεινῶν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα, τῶν τε παροικομένων ἔχειν αὐτοῖς μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμιζε σίτον αἰρέεσθαι· παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῳ, εἰ καὶ ἄριστον προ-

C. 118. ἐς πᾶν κακοῦ ins höchste Unglück, noch 9, 118. (Sch.) gr. Spr. 47, 10, 3. — ὅκου γε. zu 1, 68, 1. — ὁμοῖα. zu 3, 8, 1. — ἀραιφθεὶς gewählt das Geschäft zu leiten und die Berechnung zu machen.

C. 119 § 1. παρὰ πηλίστως verdächtigt Kr. — λόγον Berechnung — δασάμενοι. πᾶσάμενοι? Doch scheint Her. dies Wort sonst nicht gebraucht zu haben. — σιτεύεσκον mästeten, das Activ sonst nicht nachgewiesen. — τὸν μάλιστα das Medium erst aus Polybios und Spätern. — τιμῆς für (hohen) Preis. Apostelgesch. 7, 16: ὠνήσατο τιμῆς ἀργυρίου. (Sch.)

§ 2. ὁμοσίοις nur hier, bei Xen. ὁμοτράπεζος, (συντράπεζος). — ἔσθαι zu 1, 196, 1. — ὡς, selten so für ὅπως, ὁπότε. zu 1, 17, 1. — δεκόμενοι zu 1, 126, 1. — οὐδὲν, am wenigsten natürlich von den goldnen und silbernen Geräthschaften. Die Hofleute des Perserkönigs zogen die einfachste Manier sich zu bereichern complicirteren vor.

C. 120. γυναῖκας. zu 1, 164, 2. — παρέχειν ἂν aus παρῶν ἂν sie hätten die Wahl (gehabt). zu 1, 9, 2. Ueber ἂν Spr. 54, 6, 4. (Sch.) — ὁμοῖα. zu 3, 8, 1. — διατρίβηται, ἀπολίσθαι Hesych. (We.) Er Thuk. 8, 78, 7.

πο ὁμοῖα τῷ δαίπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόν-
τι ἢ καταμεινάντας κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβήναι.

Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι ὁμῶς τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπειέλεον, Ξέρξης¹²¹
ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρα-
τὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἐωντοῦ τὰς νέας πορεύεσθαι,
λέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαῖῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος
ἵστος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτη γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι.
ἔχει μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὡδὲ τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν
δὸν ἐποίητο. τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πιεζόν,²
ἐκ αὐτῶν ἔταξε παρὰ Θάλασσαν εἶναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης
ἐν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης· ἑτέρη δὲ τεταγμένη
ἐκ τοῦ στρατοῦ τριτημορίς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριταν-
μῆς τε καὶ Γέργις. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο
αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦγε μὲν τὸ μέσον αὐτῶν, στρατηγοὺς δὲ παρῆχετο
ἐμειρωμένους τε καὶ Μεγαβύζον.

Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπελθὼν ὑπὸ Ξέρξεω καὶ διεξέ-¹²²
λῳσε τὴν διώρυγαν τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσιν δὲ ἐς κόλ-
πον ἐν τῷ Ἄσσῳ τε πόλιν καὶ Πλωρὸς καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκην-
αι, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολλῶν στρατιὴν παρελάβε, ἔ-
λκε ἀπείμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον, κάμπτιν δὲ Ἀμπελον τὴν
Ῥωναίην ἄκρην παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλιν, ἐκ τῶν νέας
καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Τορώνην, Γαληψόν, Σερμύλην, Μηκύ-
την, Ὀλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη Σιθωνίῃ καλεῖται, ὁ δὲ ναυ-¹²³
τικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω συντάμνων ἀπ' Ἀμπελου ἄκρης ἐπὶ Κανα-
ταῖον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν
ἐκ τῆς πόλιν καὶ Αἰγῆς καὶ Θεράμβεω καὶ Σκιώνης καὶ Μένδης καὶ
Ἰάνης· αὗται γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην
αλεομένην, νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν ἐπλεε
τὸ προσειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων
πολλῶν τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεουσέων δὲ τῷ Θερμαῖῳ κόλπῳ, τῇσι οὐ-

C. 121 § 1. ὁμῶς für ὁμοίως Reiske. Spr. 56, 12, 3. (13, 3.) — στρα-
τὸν ist Subject zu ὑπομένειν. — πορεύεσθαι. Spr. u. Di. 55, 3, 10. (20.) —
λέρμη jenem Th. das, epanaleptische Apposition. Di. 57, 9, 1. vgl. 7, 80.
— συντομώτατον. zu 5, 17.

§ 2. μοῖρας. Di. 46, 15 A. — τριτημορίς bei Her. gewöhnlich; τρι-
μόριον, wie bei Attikern, 9, 34. — ἦγε τὴν μεσόγαιαν, τὸ μέσον. gr.
pr. 46, 6, 2 u. zu 2, 24.

C. 122. ἀπείδῃ, mit Bezug auf ἀπείδῃ πορεύεσθαι 121, 1. — ἀπείμε-
νος. ἀπείμένος? mit Bezug auf ἀπείδῃ? — διέχουσιν. zu 4, 42, 1. — τάσδε.
17, 109, 1.

C. 123 § 1. συντάμνων verkürzend (den Weg), sonst nicht so vom
Weg, wiewohl σύντομος allgemein üblich ist. — τὸ προσειρημένον, das
προσειρημένον in Therme 121, 1. vgl. 123, 2. — προσεχέων. zu 3, 13, 2.

- νόματά ἐστι τάδε, Αἰπαξος, Κώμβρεια, Αἰσαι, Γίγωνος, Κάμφα, Σμίλα, Αἰνεία· ἡ δὲ τουτέων χώρη Κροσσάη ἐτι καὶ ἐς τότε καίεται. ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλεις, αὐτῆς ἤδη ἐς αὐτὸν τε τὸν Θέρμαϊον κόλπον ἐγένετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλοῦς καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην, πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὴν κρηνημένην Θέρμην καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην ἐπὶ τὸν Ἄρν ποταμόν, ὃς οὐρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαΐδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν, στεινὸν χωρίον, πόλεις Ἰχναί τε καὶ Πάλα
- 124 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν ποταμόν καὶ τὴν Θέρμην καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις τουτέων περιμένων βασιλέα ἐστρατοπεδεύετο, Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀσπιδου τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστιωνικῆς ἐπὶ ποταμόν Ἐχειδωρον, ὃς ἐκ Κρηστιωναίων ἀρξάμενος ῥέει διὰ Μυγδονίας
- 125 χώρης καὶ ἔξιει παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξιῷ ποταμῷ. πορευομένη δὲ ταύτῃ λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῆσι σιτοφόροις καμήλοισι· καταφοιῶντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἡθεα ἄλλων μὲν οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑπόζυγιον οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεραίζον μούνας. θωυμάζω δὲ τὸ αἶτιον, ὃ τι κοτὲ ἦν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκαῖον ἀπεχαμένους τοὺς λέοντας τῆσι καμήλοισι ἐκίρθεσθαι, τὸ μῆτε πρότερον ὀπώπεσαν θηρίον μῆτε πεπειρέατο αὐτοῦ
- 126 βελοὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ καὶ βόες ἄγρια, τῶν τὰ κέρα ὑπερμεγάρθια ἐστὶ τὰ ἐς Ἑλλάδας φοιτέοντα. οὗτος δὲ τοῖσι λέουσι ἐστὶ ὃ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος· οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἐμπροσθε Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρας τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ἐπιλοίπῳ ἡπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺν τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται.
- 127 Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατὴν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδευόμενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώρην τοςήνδε, ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης μέχρι Λυδίων τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἳ οὐρίζονται γῆν

C. 124. αὐτοῦ, des Xerxes, der als Hauptbegriff vorschwebt. — τῶν μούνων gehend, zurücklegend, in derselben Verbindung 9, 89, 3. vgl. 4, 12. Nicht so bei Attikern. — Ἐχειδωρον für Χειδωρον Vossius. vgl. 7, 137. — ἔξιει, zu 1, 6, 1.

C. 125. σιτοφόρος, bei Her. öfter, kommt erst bei Spätern wieder vor. — τὰς νύκτας. Di. 46, 4. — ἐκεραίζον. zu 1, 88, 1. — τῶν ἄλλων des scharfen Ggs. wegen vorn, nicht zu ἀναγκαζομένους gestellt. — ὀπώπεσαν. Di. 40 u. ὁρῶ. — αὐτοῦ. Spr. 60, 5, 2. (6, 2.)

C. 126. φοιτέοντα. zu 3, 115. — τό in dem Landstriche. — πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Ν. — πρὸς ἐσπέρας τοῦ Ἀ. Bei folgendem Ge. ist das Ἀ. das Regelmässige. zu 4, 7, 2. vgl. jedoch 1, 140, 1. 5, 9, 1.

C. 127. ἐπέσχε τὴν χώρην τοςήνδε, τοςήνδε ἦν ἡ χώρη ἣν ἐκίρθη.

ἢ Βοτνιαίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὸ αὐτὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμ-
 ισγοντες. ἱστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν ταῦτοις τοῖσι χωρίοις οἱ
 ἀρβαροι, τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων ποταμῶν ἐκ Κρησιωναίης
 ἔων Ἐχειδωρος μῦθος οὐκ ἀντέχρησε τῇ στρατιῇ πινόμενος ἀλλ'
 πέλιπε. Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὖρεα τὰ Θεσσαλικά, τὸν 128
 Ὀὔλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάλῃ τε ὑπερμήκεα ἰόντα, διὰ μέσου
 αὐτέων αὐλῶνα στεινὸν πυθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός,
 κούων τε εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώ-
 ας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἐμελλε
 λαῖν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περραιβοὺς παρὰ
 ὄννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐ-
 πεθύμησε, καὶ ἔπολε ταῦτα· ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν περ ἐσέ-
 ταινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι
 ἄλλοις ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν περὶ στρατόν. ἔπει δὲ ἀ-
 πείκετο καὶ ἐθέησατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θάσματι
 μεγάλῳ ἐνέσχετο, καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ εἴρετο εἰ
 τὸν ποταμὸν ἔστι παρατρέψαντα ἑτέρη ἐς θάλασσαν ἔξαγαγεῖν.

Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἔστι τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε 129
 συγκεκλιμένην πάντοθεν ὑπερμήκεσι οὖρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς
 τὴν ἡῶ ἔχοντα τό τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὀσσα ἀποκλήσει συμμίσγοντα
 αὐς ὑπὸ ῥέας ἀλλήλοισι, τὰ δὲ πρὸς βορρῇ ἀνέμου Ὀὔλυμπος, τὰ δὲ
 πρὸς ἐσπέρην Πίνδος, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον
 ἡ Ὄθρυς· τὸ μέσον δὲ τουτέων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη
 ἔστι, ἔουσα κοίτη. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλλων συγχῶν ἐς-
 βαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ καὶ Ἀπι-
 δανοῦ καὶ Ὀνοχώνου καὶ Ἐνιπέος καὶ Παμίσσου, οἱ μὲν νυν. ἐς τὸ πεδίον τοῦ-
 το συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικλησίωντων τὴν Θεσσαλίην οὖνομα-
 ζόμενοι δι' ἐνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στεينوῦ ἔκροον ἔχουσι ἐς θά-
 λασσαν, προσσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τὸ αὐτό· ἔπειδ' αὖτε συμ-

Spr. 50, 8, 1. (11, 1.) — ἐκ. ὁ ἐκ Va. vgl. 7, 124. — ἀντέχρησε nur noch
 7, 187, 1. vgl. zu 7, 48.

C. 128. Ὀὔλυμπον für Ὀλομπον Br.

§ 2. καὶ im Nachsatze. zu 1, 79, 1. — ἀνέδεξε. zu 6, 115. — ἀνά-
 γεσθαι. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) — ἐνέσχετο wie 9, 87, 2. (Sch.) Ueber die
 Form gr. Spr. § 40 u. ἔχω. — ἑτέρη anderswohin, wie ἄλλῃ. zu 1, 1, 1.
 Die Antwort auf des Königs Frage 7, 180, 1.

C. 129 § 1. εἶναι. Spr. 53, 2, 4. (9.) — ὥστε, αἶε. Di. 56, 12, 1.
 — αὐτῆς. zu 1, 98, 2. 6, 30. 7, 156, 2. — ἔστι, ἔουσα. zu 7, 73.

§ 2. τῶνδε ist zu erklären wie τοσούδε 7, 127, 1. — μὲν νυν epana-
 leptisch 1, 85, 2; etwas verschieden 2, 42, 1. — οὖνομαζόμενοι mit ihren
 eignen Namen, im Ggs. zu ὁ Πηνειὸς ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιεῖ. — καὶ
 τούτων und zwar. zu 6, 11. — ἔκροος findet sich erst wieder bei Aristot-
 eles und Spättern. — προσσυμμίσγειν sonst nirgends — εἶναι. Spr. 55,
 2, 6. (11.)

μιχθῆωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνηϊὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέειν
 ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιεῖν εἶναι. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἔν-
 τος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου τοὺς ποταμοὺς τούτους καὶ
 πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοις τὴν Βοιβηίδα λίμνην οὔτε οὐνομαζεῖ-
 σθαι κατὰ περ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἔσσαν ἢ νῦν, ῥέοντας δὲ ποιεῖν
 τὴν Θεσσαλὴν πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νῦν Θεσσαλοὶ φασὶ Ποσει-
 δῶνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνηϊός, οἰκότες λέγοντες·
 ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδῶνα τὴν γῆν σείειν καὶ τὰ διεστεῶτα ἐκ
 σεισμοῦ τοῦ Θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκείνο ἰδὼν φασὶ Ποσει-
 δῶνα ποιῆσαι· ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὥς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ
 διάστασις τῶν οὐρέων.

- 130 Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἐξοδος ἐς
 θάλασσαν τῷ Πηνηϊῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως εἶπον· “ βασιλεῦ, πο-
 ταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ'
 ἡδε αὕτη· οὐρεσι γὰρ περιεστεφάνωνται πᾶσα Θεσσαλίη.” Ξέρξης
 δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα· “ σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοὶ ταῦ-
 τ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντι γνωσιμαχείοντες καὶ ἰῦλλα καὶ ὅτι χύ-
 ρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον· τὸν γὰρ ποταμὸν πρῆγμα
 ἂν ἦν μόνον ἐπιῖναι σφειων ἐπὶ τὴν χώραν, χύματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος
 ἐκβιβάσαντα καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεῖθρων, ὥστε Θεσ-
 σαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.” ταῦτα δὲ ἔχοντα
 ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεῦνας παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἱόντες Θεσσαλοὶ
 ἔδοσαν ἔωντοὺς βασιλεῖ, δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφειας τοῦ ἱ-

§ 3. διεκροος scheint nur hier vorzukommen. — σείειν. Nach dieser Stelle dachte man also bei σείει ohne Subject Ποσειδῶν. gr. Spr. 61, 4, 4. — τὰ διεστεῶτα die Auseinandersprengungen, wie unten διαστάσις τῶν οὐρέων. Sonst nicht so üblich. — καὶ ἂν. zu 4, 118, 3. — ἐκείνο. Thessalien.

C. 130 § 1. οἱ δέ. οἱ δὴ? zurückweisend auf 7, 128, 2 E. — τούτω ohne Artikel. Di. 50, 11, 3. — ἐξήλυσις, ἐξοδος. zu 3, 117, 2. — ἀλλ' ausser. Kr. zu Xen. An. 6, 2, 2. — αὕτη für αὕτη Abresch. vgl. zu 5, 63. — πᾶσα ohne ἢ, wie 7, 130, 2. So πᾶσα Μακεδονία Xen. Hell. 5, 2, 13. Πελοπόννησος πᾶσα Din. 2, 26. vgl. zu 1, 65, 1. — εἰπεῖν. εἶπαι in derselben Verbindung 7, 150. Consequenz ist nicht zu suchen. Regelmässig sagt auch Her. ὡς εἰπεῖν u. Aehnliches. — ταῦτ' desshalb. gr. Spr. 46, 3, 4. — γνωσιμαχείοντες. zu 3, 25, 2. — τᾶλλα steht appositiv zu ταῦτα: aus den übrigen Gründen. — ἄρα. zu 1, 111, 1. — ταχυάλωτος kommt wohl nur hier vor.

§ 2. πρῆγμα die Aufgabe, nöthig. (Sch.) Etwas anders 1, 79, 1. — ἐπιῖναι fliessen zu machen, wie 7, 176, 3. — ἐκβιβάσαντα indem man ihn zwänge auszutreten. (Sch.) Der Ac. bezieht sich auf ein bei ἐπιῖναι vorschwebendes πνᾶ man. Spr. 55, 2, 4. (6.) — δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεῖθρων, τὰ ῥεῖθρα δι' ὧν νῦν ῥέει. (Sch.) — ὑπόβρυχα, dem Homer nachgebraucht Od. ε, 319, nur im Ac. des Si. vorkommend; sonst ἐπὶ βρύχῳ, auch bei Her. 1, 189, 1. vgl. Buttman Lexil. 85, 9. — ἔχοντα bezogen. zu 1, 65, 3. — ἔδοσαν ἔωντοῦς. σφείας αἰπούς 3, 19. 6, 108, 1. 7, 132. 139, 1. — κεινοί, κειρῶσι χειροί 1, 73, 2. (St.)

θνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλήν. εἶπας δὲ ταῦτα καὶ θηησάμενος ἀπέπλεε
ἐς τὴν Θέρμην.

Ὁ μὲν δὲ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς· τὸ γὰρ δὴ οὐ 131
ρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτημορίας, ἵνα ταύτῃ διεξίη
ἔκαστα ἡ στρατιὴ ἐς Περραιβούς· οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες
ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἶτησιν ἀπικέατο οἱ μὲν κεινοί, οἱ δὲ φέροντες
γῆν τε καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἶδε, Θεσσαλοί, 132
Δόλοπες, Αἰνιῆνες, Περραιβοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλίτες, Ἀχαιοί
καὶ Φθιώται καὶ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλὴν Θεσπιέων τε καὶ
Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκιον οἱ τῷ βαρβάρῳ
πόλεμον ἀειράμενοι· τὸ δὲ ὄρκιον ὧδε εἶχε, ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν
σφεας αὐτούς, Ἕλληνες ἰόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι
εὐ τῶν πρηγμάτων τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν
δὲ ὄρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι, ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ 133
ἀπέπεμψε Ξέρξης ἐπὶ γῆς αἶτησιν κήρυκας τῶνδε εἵνεκεν· πρότερον
Δαρείου πέμπαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων τοὺς αἰτεονίας ἐς
τὸ βάραθρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐσβαλόντες ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ
ἐκ τουτέων φέρειν παρὰ βασιλέα. τουτέων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε
Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας· ὁ τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοις ταῦτα ποιήσας
τοὺς κήρυκας συνήνεκε ἀνεθέλhton γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι
σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηιώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν
αἰτίην δοκέω γενέσθαι. τοῖσι δὲ ὧν Λακεδαιμονίοις μῆνις κατέσκηψε 134
Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἔστι Ταλθυ-
βίου ἱρόν, εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι,
τοῖσι αἱ κηρυκῆαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ
ταῦτα τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιρῆσαι θυομένοις οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο
δ' ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων 2
Λακεδαιμονίων, ἀλῆς τε πολλάκις συλλεγομένης καὶ κήρυγμα τοιόνδε

C. 132. ἐπὶ gegen, wie 7, 148, 1. 235, 2' (Bä.) Spr. 68, 37, 7. (41, 7.) — ἔταμον ὄρκιον (ὄρκια), homerisch mit Bezug auf die beim Schlies-
sen von Verträgen zerlegten Opfer. vgl. 4, 201, 2. Ueber ὄρκιον. zu 1, 141, 3.
— τῷ βαρβάρῳ. Di. 48, 9, 2. — καταστάντων. zu 6, 105. — τούτους,
τὰς οὐσίας αὐτῶν. (Va.) Andre verstehen Zahlung des Zehnten von den Grun-
dstücken.

C. 133. ὁ hat Schäfer vor Πέρσης zugefügt. — οἱ μὲν, die Athenener.
Spr. 58, 4, 2. — ἀνεθέλhton. zu 7, 88. — ἐδηιώθη für ἐδηώθη Schäfer.

C. 134 § 1. μῆνις ist aus dem Dichtergebrauche auch in einige Stellen
der attischen Prosa eingepascht. vgl. zu 5, 84, 1. — κατέσκηψε mit ἐς von
den betroffenen Personen 7, 137, 1. — κηρυκῆαι. vgl. 6, 60. (Sch.) —
ἐδύνατο. γίνετο Va.: es war nicht möglich glücklich zu opfern. vgl.
Kr. zu Xen. An. 1, 9, 13. Indess kann man καλλιρῆσαι hier nach einem he-
rodoteischen Gebrauche mit Schäfer impersonal nehmen: es erfolgen glück-
liche Opferzeichen, wie 9, 19. 38. 96, 1 und wohl auch 6, 76. — ἐ-
δύνατο mochte, wollte. Kr. zu Xen. An. 7, 2, 33. — ἐπὶ. Spr. 68,
38, 1. (42, 1.)

ποιευμένων, εἴ τις βούλοιο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀπο-
 θνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλης ὁ Νικόλεω, ἄνδρες
 Σπαρτιῆται φύσι τε γεγονότες εὐ καὶ χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα,
 ἐθέλονται ὑπέδυσαν ποινὴν τίσειν Ξέρξῃ τῶν Λαρείου κηρύκων τῶν
 ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀποθανευσμένους
 135 ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θάνα-
 ματος ἄξιη καὶ τάδε πρὸς τούτοις τὰ ἔπεια. πορευόμενοι γὰρ ἐς
 Σοῦσα ἀπικνέονται παρ' Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρ-
 σης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ,
 ὃς σφεας ξεινία προθέμενος ἰστία, ξεινῶν δὲ εἰρετο λέγων τάδε. "ἄν-
 δρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλεῖ φίλοι γενέσθαι; ὁρᾷτε γὰρ ὡς
 ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρῆ-
 γματα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοῦς βα-
 σιλεῖ, δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί, ἕκαστος ἂν
 ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος δόντος βασιλέως." πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο
 τάδε. "Ὑδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλή ἢ ἐς ἡμέας τείνουσα.
 τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ δὲ ἄπειρος ἐὼν· τὸ μὲν
 γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίσταται, ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρήθη, οὐτ' εἰ
 ἔστι γλυκὺ οὗτ' εἰ μὴ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμ-
 βουλευοῖς ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι." ταῦτα
 136 μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο, ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα καὶ βα-
 σιλεῖ ἐς ὅψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν τῶν δορυφόρων κελευόντων καὶ ἀταγ-
 χην σφί προσφερόντων προσκυνεῖν βασιλεῖα προσπίπτοντας οὐκ ἔφασκε
 ὠθεόμενοι πρὸς αὐτέων ἐπὶ κεφαλὴν ποιήσκειν ταῦτα οὐδαμᾶ· οὐτε
 γὰρ σφί ἐν νόμῳ εἶναι ἀνθρωπον προσκυνεῖν οὔτε κατὰ ταῦτα ἤκειν.
 ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δεύτερά σφί λέγουσι τάδε καὶ λόγου τοι-
 οῦδε ἐχόμενα. "ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι
 ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσσοντας,"
 λέγουσι δὴ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐκ ἔφη ὁμοίως
 ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀν-

§ 2. ἁλῆς, ἐκκλησίας. zu 1, 125, 1. — εἰ ob. — εὐ. zu 3, 69, 1. — ἀνήκοντες. zu 5, 49, 2. — τίσειν. τίσαι die meisten Hsn.

C. 135 § 1. στρατηγός. Kr. zu Xen. An. 1, 1, 1 u. z. Dion. p. 352 f. — προθέμενος. zu 1, 133, 1. — ἰστία, εἰστία. zu 2, 100. — λέγων, wie nach ἔφη. (We.) zu 1, 114, 3. — φεύγετε γενέσθαι. zu 2, 91, 1. — φίλοι, erklären sie § 2 durch δοῦλοι.

§ 2. δεδόξωσθε, herodoteisch. Di. 55, 4, 1. — δόντος. zu 1, 93, 3. ἐξ ἴσου aus gleicher Lage. — τείνουσα. zu 6, 109, 8. — οὐκ ἂν nicht bloss.

C. 136 § 1. βασιλεῖ. Spr. u. Di. 48, 9, 1. (2.) — ὠθεόμενοι, nicht mit negirt. gr. Spr. 67, 8, 4. — ἐπὶ κεφαλὴν. zu 3, 35, 2. Plat. Rep. 553 b: ἐπὶ κεφαλὴν ᾧδε ἐκ τοῦ θρόνου. (We.) — ἐν νόμῳ. zu 3, 16, 2. — ἐχόμενα. zu 1, 120, 2. — σφί λέγουσι wird § 2 durch λέγουσι αὐτοῖσι erneuert. (Sch.) vgl. 7, 141, 1.

§ 2. δὴ für δέ Kr. zu 1, 102, 2. — συγχέαι unter die Füße ge-

Θρώπων νόμιμα, ἀποκτείνοντας κήρυκας, αὐτὸς δὲ τὰ κελνοῖσι ἐπιπλήσσει, ταῦτα οὐ ποιήσῃ, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας. οὕτω ἡ Ταλθυβίου μῆνις καὶ ταῦτα ποιη-
137 σάντων Σπαρτιητέων ἐπαύσατο τὸ παραντίκα, καίπερ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθίεω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὥς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖ-
2 δας τῶν ἀνδρῶν τουτέων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω, ὃς εἶλε Ἀλίας τοὺς ἐκ Τίρυνθος ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δηλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκιω τοῦ Τήρεω, Θρηάκιων βασιλέως, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πυθίω, ἀνδρὸς Ἀβδηρίεω, ἤλωσαν κατὰ Βισυάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀπέθανον ὑπ' Ἀθηναίων, μετὰ δὲ αὐτέων καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειαμάντιον, Κορίνθιος ἀνὴρ.

Ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτισι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέως στόλου· ἐπ' αὐτοῖσι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. ἡ δὲ σιρατηλασίῃ ἡ βασι-
138 λέως οὐνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατέτετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβα-
ρου· οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δειματι μεγάλῳ κατέστασαν, ὥστε οὔτε νεῶν ξουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιωμαίων δεκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδίζοντων δὲ προθύμως. ἐνθαῦτα ἀναγκαλῇ ἐξέργομαι γνῶμην ἀποδέξασθαι
139

treten. (Lg.) Antiph. 4, α, 1: ὅστις ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀξιοθεῖς τοῦ βίου ἡμῶν ἀνόμως πνᾶ ἀποκτείνει, ἀσεβεῖ μὲν περὶ τοὺς θεοὺς, συγγεῖ δὲ τὰ νόμιμα τῶν ἀνθρώπων. (Va.) Kr. zu Thuk. 5, 39, 2. — αὐτός. Spr. 55, 2, 1. — ἐπιπλήσσει. zu 3, 142, 2.

C. 137 § 1. ταῦτα ποιησάντων Σ. wird durch καὶ mit οὕτω verbunden. gr. Spr. u. Di. 59, 2, 3. (2.) — ἐν τοῖσι bei Weitem. gr. Spr. 49, 10, 6. — ἐξῆλθε. zu 6, 80. — ἔφερε brachte mit sich. — Νικόλαν. Νικόλεων Br. vgl. 7, 134.

§ 2. τοὺς ἐκ Τ. die von T. aus colonisirt waren. (We.) — δηλον. τεκμήριον würde dem τὸ συμπεσεῖν mehr entsprechen. — ὦν epanaleptisch; ähnlich 1, 144, 1. 9, 26, 2. 87. — προδοθέντες v. Ch. G. 430, erzählt von Thuk. 2, 67.

C. 138, κατέτετο wurde gerichtet, ungew. so. — ἐν ὁμοίῳ. zu 1, 131. — θάρσος, θράσος. Di. 6, 2, 2. — ἐν δειματι μ. κ. wie 8, 36. (Werfer.) — ἀριθμὸν. Di. 46, 6, 2. — τὸν ἐπιόντα den Angreifer, wie 7, 139, 3. 157, 1. 177.

C. 139 § 1. ἐξέργομαι ich werde, gehindert anders zu thun

ἐπίφθορον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δέ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ἐπισχῆσω. εἰ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον ἐξέλιπον τὴν σφειτέρην, ἥ καὶ μὴ ἐκλιπόντες ἀλλὰ μέιναντες ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιεῦμενοι βασιλεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδὲς ἂν ἐπειρῶντο Ξέρξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν ἡπειρον τοιάδε ἐγίνετο. εἰ καὶ ποῖοι τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐλλημένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοις, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἐκόντων ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς, κατὰ πόλιν ἀλίσκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου ἐμουνώθησαν, μουνωθέντες δὲ ἂν καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα ἀπέθανον γενναίως. ἡ ταῦτα ἂν ἔπαθον ἢ πρὸ τοῦ ὀρώ-
 140 τες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας μηδίζοντας ὁμολογῇ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα. καὶ οὕτω ἂν ἐπ' ἀμφοτέρω ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρ-
 141 σῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλλη-
 142 μένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἤτις ἂν ἦν βασιλεὺς ἐπικρατέσιος τῆς
 143 θυαλίσσης. νῦν δὲ Ἀθηναῖους ἂν τις λέγων σωτήρας γενέσθαι τῆς
 144 Ἑλλάδος οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι τάληθός. οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν
 145 προημύτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε· ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑ-
 146 λάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσοι
 147 μὴ ἐμῆδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγειραντες καὶ βασιλέα μετὰ γε
 148 θεοὺς ἀνωσάμενοι. οὐδὲ σφεας χρηστήρια φοβερά ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν
 149 καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα ἐπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες
 150 ἀνέσχοιτο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν δέξασθαι. πέμψαντες γὰρ οἱ
 151 Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους χρηστηριάζεσθαι ἦσαν ἐτοιμοὶ
 152 καὶ σφι ποιήσασι περὶ τὸ ἱερὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελ-
 153 θόντες ἴζοντο, χρᾶ ἢ Πυθίῃ, τῇ οὐνομα ἦν Ἀριστονίκη, ταῦδε.

(ἐξ), genōthigt. (Matthiä.) zu 7, 96. — ἐπίφθορον. Denn die Attiker hatten sich später in ihrer Hegemonie verhasst gemacht; und nur Wenige sind gerecht genug, um Verhassten auch wohlbegründete Verdienste nicht streitig zu machen. — τῶν πλεόνων. gr. Spr. 50, 4, 12. — τῇ, als ob folgen sollte ἐρῶ. — γ' ἐμοὶ für γέ μοι Schäfer. — ἐπισχῆσω. zu 1, 32, 4. — ἐπειρῶντο ἀντιεῦμενοι. zu 1, 77, 1.

§ 2. κιθῶνες, wie Θύρηξ 1, 181, 1. Demades nannte τὸ τεῖχος ἱσθμὶ τῆς πόλεως nach Athen. III p. 99, d. (Va.) — ἐλλημένοι. zu 1, 180, 1. vgl. 6, 137, 1. 9. 9. — τοῦ βαρβάρου. τῶν βαρβάρων Schäfer und eine Hs. — ἀποδεξάμενοι. zu 6, 55. — καὶ vor τοὺς ἄλλους auf ein im Folgenden enthaltenes καὶ αὐτοὶ zu beziehen. — ἐπ' ἀμφοτέρω auf die eine oder die andere Art. (Lg.) — ἂν ἦν gewesen wäre. —

§ 3. ἂν verdoppelt. zu 1, 68, 1. — τάληθός für τάληθός Schäfer nach Reiske u. Va. — ῥέψειν eig. von der sinkenden, also übergewichtlichen Wageschaale. — ἐλόμενοι περιεῖναι. Di. 55, 3, 21. — τοῦτο. οὕτω Va. — μετὰ nächst. Aesch. Sieben 1066: μετὰ μάκαρας καὶ Διὸς ἰσχὺν ὁδε Καδμείων ἤρυσεν πόλιν. (Bä.) — δέξασθαι, weil ἀνέσχοιτο dem ἐπῆσαν synonym ist. gr. Spr. 56, 6, 3.

C. 140. χρηστηριάζω gebe ein Orakel, das Med. lasse mir ein Orakel geben. Ein herodoteisches Wort. — φεῦγε. Das Volk wird hier

ὦ μέλει, τί κἀθησθε; λιπὼν φεῦγ' ἔσχατα γαίης
 δώματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
 οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον οὔτε τὸ σῶμα,
 οὔτε πόδες νέατοι οὔτ' ὦν χέρεις, οὔτε τι μέσσης
 λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει· κατὰ γὰρ μιν ἑρείπει
 πῦρ τε καὶ δῆξις Ἀρης, συριγενεὲς ἄρμα διώκων.
 πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα καὶ τὸ σὸν οἶον·
 πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
 οἳ που νῦν ἰδρῶτι ρεούμενοι ἐστήκασιν,
 δείματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
 αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκας.
 ἀλλ' ἴον ἐξ ἀδύτου, κακοῖς δ' ἐπικίδνυτε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι συμφορῇ τῇ μεγί-141
 στη ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμέ-
 νου Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλι-
 στα, συνεβούλευε σφίς ἱκετηρίας λαβοῦσι δεύτερα αὐτὶς ἐλθόντας χρῆσθαι
 τῷ χρηστηρῷ ὡς ἰκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι
 καὶ λέγουσι· “ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰ-
 δεσθεῖς τὰς ἱκετηρίας τῶνδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπι-
 μεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῇδε μενέομεν ἔστι ἂν καὶ τελευτήσω-
 μεν,” ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαντις χρῶν δεύτερα τῶνδε.

οὐ δύναται Παλλὰς Αἶ' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι
 λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
 σοὶ δὲ τόδ' αὐτὶς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.
 τῶν ἄλλων γὰρ ἀλίσκομένων ὅσα Κέκροπος οὐρός
 ἐντὸς ἔχει κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζυθέοιο,
 τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
 μούνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.
 μηδὲ σύ γ' ἵπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα

2

massenhaft als Einheit angeredet. — ἔσχατα. Di. 46, 3, 1. — μένει. μενεῖ
 einige Hsn., weniger lebendig. — ὦν. Di. 69, 62, 2. — μέσσης, τῆς πόλεως.
 — ἀζηλα. ἀίδηλα Blomfield und Lobeck. — Συριγενεῖς. Ἀσιηγενεῖς zwei
 Hsn. und Valla. — ῥεούμενοι. Di. 40 u. ῥέω. Schol. z. Apoll. Rh. 4, 1285:
 ὅταν μίλλῃ τι συμβαίνειν χαλεπὸν, εἰώθε τὰ ἀγάλματα ἰδρῶν. (We.) — κα-
 ταχεῖν mit dem Da. auch Il. v, 282. Od. λ, 433. (Matthiä.) — ἴτον. Viel-
 leicht waren es nur zwei θεοπρόποι. (Matthiä.) — ἐπικίδνυτε setzt ent-
 gegen? ἐπικίρνυτε St., ἐπιπίλνυτε Kr.

C. 141 § 1. συμφορῇ. zu 3, 41. — προβάλλουσι σφέας αὐτοὺς
 sich zu Boden werfend. (Sch.) Va. u. We.: verzweifelnd. — ὁμοῖα.
 zn 3, 8, 1. — δεύτερα αὐτὶς. zu 7, 28. — ταῦτα. zu πάντα 1, 11, 2. —
 αὐτοῦ τῇδε. zu 7, 10, 8. — δὴ für δέ Kr. zu 7, 136, 2.

§ 2. ἀδάμαντι πελάσσας, das fest sein soll wie ein Diamant.
 (Va.) Das Particip bezieht sich auf Apollon. (Sch.) — τελέθειν. Spr. 53, 3,
 10. (20.) — σὺ μένειν erwarte du zum Bestehen des Kampfes. gr. Spr.
 55, 1, 5. — ἵπποσύνη im Kampfe zu Ross geübte Reiter. Das Wort

πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἡσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοί ποτε κἀντίος ἔσση.

ὦ θεή Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν

ἣ πον σκιδναμένης Δημήτερος ἣ συνιούσης.

- 142 Ταῦτά σφι ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ ἐδόκεε εἶναι, συγγραφάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὥς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον ἐς τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζημένων τὸ μαντήιον καὶ αἶδε συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι· ἣ γὰρ ἀκρόπολις τὸ πᾶλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηγὶ ἐπέφρακτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι, οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεὸν καὶ ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὧν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ρηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,

ὦ θεή Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν

ἣ πον σκιδναμένης Δημήτερος ἣ συνιούσης.

- Κατὰ ταῦτα τὰ ἔπια συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν φαιμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάβανον, ὥς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφείας ἐσσωθῆναι ναυμαχίην παρα-
143 σκευασαμένους. ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρῶτους νεωστὶ παριῶν, τῷ οὐνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλῆος ἐκαλέετο. οὗτος ὠνήρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιαῦτα· εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος [εἰρημένον] ἔόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν δοκέειν ἡπίως χρῆσθῆναι, ἀλλ' ὥδε· “ὦ σχετλίη Σα-

ist nur poetisch. — ἡσυχος. Di. 52, 2, 3. — ἀντίος ihm entgegenrückend. — δέ. gr. Spr. 69, 16, 5. — σκιδναμένης in der Saatzeit (Valla.) — συνιούσης bei der Ernte. (Valla.) αἴτου συγκομιδῆς οὔσης.

C. 142 § 1. γὰρ. zu 1, 24, 2. — συγγραφάμενοι nachdem sie sich das Orakel aufgeschrieben hatten, wie 1, 47, 2. — ἀπελθόντες. Sch. vgl. 5, 97, 1. 7, 148, 2. z. Thuk. 1, 72, 2. — ἀπήγγελλον. ἀπήγγελλον die meisten Hsn. — διζημένων τὸ μ. indem sie dem Sinne des Orakels nachforschten. zu 6, 52, 3. — αἶδε αἶδε αἶ? gr. Spr. 50, 11, 21. — συνεστηκυῖαι, wie 4, 132. (St.) zu 1, 208. — κατὰ wegen? Es ist wohl zu streichen.

§ 2. ἔσφαλλε machten irre. — τὰ δύο τὰ die beiden Verse. vgl. zu 1, 98, 3. — τελευταῖα. Spr. 57, 5, 3. — συνεχέοντο wurden bedenklich gemacht. — ταύτη. su 1, 120, 1. vgl. 7, 143, 2.

C. 143 § 1. τῶν τις. gr. Spr. 47, 9, 20. — παριῶν. παριῶν Eltz. vgl. 1, 9, 2. 8, 60, 4. 9, 115. Doch in diesen Stellen steht es von sinnlicher Bewegung. Man darf wohl erklären: kürzlich, seit Kurzem, gelangend. — ἦν für ἔην Lh. — ἐκαλέετο. So steht dies Verbum öfter bei Erwähnung des Vaternamens. Kr. zu Thuk. 8, 6, 3. — νεωστί. Kr. hist. phil. Stud. I S. 15 f. — πᾶν. πᾶν? — ἐς Ἀ. εἶχε sich auf die A. bezöge, wie 6, 19, 9, 43. vgl. zu 1, 65, 3. 2, 53. Wohl nicht so bei Attikern. — εἰρημένον ist mir verdächtig. — ἔόντως für ἔόν πως Reiske. — μιν bezieht sich

λαμῖς” ἀντὶ τοῦ “ὦ Θείη Σαλαμῖς,” εἴ περ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες
 ἀμφ’ αὐτῇ τελευτήσῃ· ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ Θεῷ εἰρησθαι
 τὸ χρησιτῆριον συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ’ οὐκ ἐς Ἀθηναίους.
 παρασκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ὡς τοῦ-2
 του ξόντος τοῦ ξυλλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστοκλῆος ἀποφαινομένου
 Ἀθηναῖοι ταῦτα σφί ἐγνωσαν ἀρετιώρεα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρη-
 σμολόγων, οἳ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀριέσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι οὐδὲ
 χειῖρας ἀνταίρεσθαι, ἀλλ’ ἐκλιπόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν ἄλλην τινα
 οἰκίζεῖν. ἐτέρῃ τε Θεμιστοκλῆι γνώμῃ ἐμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν 144
 ἠρίστευσε, ὅτι Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοι-
 νῷ, τὰ ἐκ τῶν μετᾱλλων σφί προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον
 λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἑκαστος δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλῆς ἀνέγνωσε
 Ἀθηναίους τῆς διαιρέσεως ταύτης παυσαμένους νέας τουτέων τῶν χρη-
 μάτων ποιήσασθαι δηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας
 λέγων· οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγ-2
 κάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν
 οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐταὶ τε δὴ
 αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιηθεῖσαι ὑπῆρχον, ἐτέρας τε ἔδωκε πρὸς-
 ναυπηγέσθαι. ἔδοξε τέ σφί μετὰ τὸ χρησιτῆριον βουλευομένοισι ἐ-
 πιόντια ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῆσι νηυσὶ πανδημεῖ,
 τῷ Θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι.

Τὰ μὲν δὴ χρησιτῆρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνει· συλλε-145
 γομένων δὲ ἐς τὸ αὐτὸ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα [Ἑλλήνων τῶν] τὰ ἀμε-

auf Themistokles als Subject zu δοκέειν. (Sch.) — εἴ περ γε. Zwei Bedin-
 gungssätze bei einem Hauptsatze. gr. Spr. 54, 12, 8. — ἀμφ’ αὐτῇ. zu 1,
 140, 2. — ἀλλὰ γὰρ doch das stehe nicht bevor: denn. zu 1, 147. —
 συλλαμβάνοντι wenn man es auffasse. zu 1, 63; über den Da. Spr.
 48, 5, 2. — κατὰ τὸ ὀρθόν in richtiger Weise, wie 1, 96, 2.

§ 2. ταύτῃ statt des Objects. Xen. An. 3, 2, 32: ἄλλο τι βέλπον ἢ ταύτῃ
 (δοκεῖ). — μᾶλλον. zu 1, 31, 2. — ἀριέσθαι, παρασκευάζεσθαι. zu 5, 120.
 — εἶναι. Di. 55, 1, 1.

C. 144 § 1. ἐτέρῃ. Kr. hist. philol. Studien I S. 16 f. — ἐς καιρὸν
 gelegen, wie 1, 206, 1. 4, 139, 2. — τῶν ἀπό. Spr. 50, 7, 7. (8, 14.) —
 ἐν τῷ κοινῷ im öffentlichen Schatze. Kr. zu Thuk. 1, 80, 3. — πρὸς-
 ῆλθε, der Ao. zu προσέρναι. zu 1, 192, 2. — λάξεσθαι. Di. 39 u. λαγχάνω.
 — ὀρχηδὸν mannweise, wohl sonst nirgends. (Va.) — δραχμάς. Ei-
 nige setzen hier, Andre nach ἠρίστυσαι ein Punctum, beides falsch: der tem-
 porale Satz hat zwei Hauptsätze, eine nicht seltene Art von Verkettung. zu
 1, 197. — τῶν χρημάτων. gr. Spr. 47, 17, 3. — δηκοσίας. Unmöglich
 so viele. Kr. Stud. I S. 25 ff. — λέγων meinent, d. h. wollend das Andre
 meinten. (Va.)

§ 2. συστάς. Kr. zu Thuk. 1, 15, 2. vgl. oben zu 7, 142, 1. — θα-
 λασσίους γενέσθαι sich mit dem Seewesen zu beschäftigen. Von
 Attikern hat das Adjectiv Thukydides. Kr. dort zu 1, 7, 2. — ἐς δέον zu
 Pass. zu 1, 119, 1. — αἱ νέες τοῖσι — ἐτέρας τε. αἱ νέες αἱ μὲν τοῖσι
 — ἐτέρας δέ? Kr. Stud. I S. 28.

C. 145 § 1. ἐς τὸ αὐτό nach demselben Sammelplatze. zu 1, 97, 1.
 — τῶν Ἑλλήνων τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα stellt Schäfer; Ἑλλήνων τῶν ver-

νω φρονεόντων καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἰδοῦναι
 βουλευμένοισι αὐτοῖσι πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι
 τὰς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἰόντας πολέμους· ἦσαν δὲ πρὸς
 τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι, ὁ δὲ ὧν μέγιστος Ἀθηναίοισι τε καὶ
 Ἀιγινήτησι. μετὰ δὲ πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατιῷ εἶναι ἐν
 Σάρδισι ἐβουλευσάντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασι-
 λείας προημάτων, ἐς Ἀργος τε ἀγγέλους ὁμαιχμίην συνθησομένους
 πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν
 Λεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν, κελύσοντας βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ
 ἐς Κρήτην ἄλλους, φρονήσαντες εἴ πως ἐν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν
 καὶ εἰ συγκύψαντες τῷτὸ πρήσσοιεν πάντες, ὥς δεινῶν ἐπιόντων ὁ-
 μοίως πᾶσι Ἑλλήσι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι,
 οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω.

- 146 Ὡς δὲ ταυτὰ σφί ἐδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας πρῶτα μὲν
 κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ ἀπικόμενοι
 τε ἐς Σάρδεις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλείας στρατιήν, ὥς ἐπίστοι
 ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ ἀπύ-
 γοντο ὥς ἀπολεύμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος, Ξέρξης
 δὲ ὥς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην πέμπει
 τῶν τινὰς δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἣν καταλάβωσι τοὺς κατασκοπεύ-
 ζώοντας, ἄγειν παρ' ἐωυτόν. ὥς δὲ ἔτι περιέοντας αὐτοὺς κατέλαβον
 καὶ ἦγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλείας, τὸ ἐνθεῦτεν πυνθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλθον
 ἐκέλευσέ σφας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα π
 τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον, ἐπεὰν δὲ ταῦτα θεύμενοι ἴωσι
 πλήρεις, ἀποπέμπειν ἐς τὴν αἶν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώρην Ἀσινέας. ἐπι-

dächtigt Bekker. — τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων der Gutgesinnten, Patriotischen, wie 7, 172, 1. — λόγον Besprechung. zu 1, 97, 1. — χρη-
 μάτων. προημάτων Va. Ein Attiker hätte wohl keins von beiden zugefügt:
 Her. jedoch gebraucht χρήματα mehrfach auffallend. — καταλλάσσεσθαι.
 zu 1, 61, 2. — ἐγκεχρημένοι. ἐγκειρημένοι oder ἐγκεκρημένοι Reiske, wie
 ἐγκερασάμενος 5, 124. ἐγγεγρημένοι Bekker. vgl. 7, 148, 1. 220, 2. 8, 142, 1.

§ 2. ἐβουλευσάντο. zu 1, 73, 3. — ὁμαιχμίην Kampfbündniss,
 noch 8, 140, 3; sonst nur noch vereinzelt bei Thuk. 1, 18, 6. — φρονή-
 σαντες nachdem sie darauf gesonnen, speculirt hatten. — εἰ ὅ
 nicht. Spr. 65, 1, 6. (8.) — συγκύψαντες. zu 3, 82, 2. — ὁμοίως wird
 dem πάντες in der Regel nachgestellt. zu 1, 52. — μεγάλα streichen oder
 καὶ vor οὐδαμῶν zufügen will Herm. z. Vig. 29. Doch kann μέζω appositiv gefasst
 werden. — οὐδαμῶν — μέζω nullis non Graecanicis rebus longe
 majores. (Herm.) gr. Spr. 51, 10, 11. — τῶν. ὅτιων? Denn in dieser Sprech-
 weise (οὐδεὶς ὅστις οὐ, οὐδένα ὄντιν' οὐ etc.) gebraucht auch Her. das regel-
 mässige ὅστις 3, 72, 2. 5, 97, 2. Bedenklich ist Philémon 133: οὐδεὶς, ἂν σο-
 πῆς, ὅς οὐχὶ δούλος ἐστί τοῦ πεπωκέναι.

C. 146. ἐπίστοι erg. κατάσκοποι ἰόντες. (St.) zu 2, 119, 2. — τοῖσι
 μὲν κατακέκριτο. zu 2, 133, 2. — μεμφθεῖς. Di. § 39 u. d. W. — τὸ
 ἐνθεῦτεν. zu 1, 75, 2. — ἐπ' οἷσι zu welchem Zwecke. — ἴωσι πλῆ-
 ρεις mit dem Particip wie ἐμπύπλημι. gr. Spr. 56, 6, 1. — Ἀσινέας. zu
 1, 105, 1.

λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατασχοποὶ, οὐτ' ἂν τὰ ἔωυτοῦ πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἔοντα λόγου μέζω, οὐτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἱσινέαιτο ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τουτέων ἐς τὴν Ἑλλάδα δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἔωυτοῦ πρήγματα πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδῶσειν σφέων τὴν ἑλευθερίην καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατίοντας πρήγματα ἔχειν. οἶκε δὲ αὐτοῦ αὐτῆς ἡ γνώμη τῇδε ἄλλη. ἔων γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου διταγωγὰ διεκπλῶνonta τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγιναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐιοῖμοι ἦσαν αἰρέειν αὐτά, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα ὁκότε παραγγέλλει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς ὅκη πλείοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· “ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους, ὧ δέσποτα, σίτον ἄγοντες.” ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· “οὐκ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἐνθα περ καὶ οὗτοι τοῖσι τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω; τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;”

Οἱ μὲν ἰὼν κατὰσκοποὶ οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες¹⁴⁸ ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην, οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων δεύτερα ἐπεμπον ἐς Ἀργος ἀγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἔωυτοὺς γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πυθόμενοι δὲ καὶ μαθόντες ὥς σφέας οἱ Ἕλληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους ἐς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπειρησόμενους ὥς σφι μέλλει ἄριστον ποιεῦσι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλλούς ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδου, τῶν δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε.

ἔχθρῃ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν, 2
εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων πεφυλαγμένος ἦσο
καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σωῶσει.
ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον, μετὰ δὲ ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγ-

C. 147 § 1. λόγου μέζω. gr. Spr. 47, 27, 2. — μέγα. zu 6, 97. — πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου vor dem erfolgenden Zuge? Sch. verdächtigt das zweite τοῦ: vor der Ausführung des Zuges. zu 1, 9, 2. — σφέων τὴν ἑλευθερίην für σφέας τὴν ἰδίην ἑλευθερίην Kr. — πρήγματα ἔχαιεν. zu 1, 155, 1.

§ 2. τῇδε für τῇ γε Matthia, auch mir eingefallen. vgl. zu 2, 80. — ὅκοι Bekker. vgl. 1, 204. — ἐνόστησαν. zu 5, 24, 2.

C. 148 § 1. συνωμόται Eidgenossen. (Lg.) Kr. z. Dion. p. 364 f. — ἀπόπεμψιν Entlassung. (Sch.) Ein seltenes Wort. — ἐγειρόμενα. vgl. 5, 90, 1. ἀγειρόμενα hat keine Hs. — πειρήσονται παραλαμβάνοντες. zu 1, 77, 1. — ὡς gehört zu ποιεῦσι. — νεωστὶ 6, 78 ff. — σφι. σφίσι? So vielleicht auch 7, 149, 1 u. 2. Di. 25, 1, 6. — τῶν δῆ, ὦν δῆ.

§ 2. εἴσω im Hause, nicht im Felde. — προβόλαιον heisst wohl Speer, wie πρόβολος 7, 76. (Coraes.) — κεφαλὴν die Burg? (St.) — ἐς

- γέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπιλθεῖν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὡς ἐτοίμοι εἶσι Ἀργεῖοι ποιεῖν ταῦτα τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίας· καί-
 149 τοι κατὰ γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλήν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιεέσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην. σπουδὴν δὲ ἔχειν σκοπ-
 δὰς γενέσθαι τριηκοντοετίδας, καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένους, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθῶσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδῶν ἰουσέων ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβη πρὸς τὴν γεγενομένην κακῶ ἄλλο πιαῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι
 2 Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ρηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοισίδε, περὶ μὲν σπονδῶν ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας, περὶ δὲ ἡγεμονίας αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑπο-
 κρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφίσι μὲν εἶναι δύο βασιλεῖς, Ἀργεῖοι δὲ ἓνα· οὐκ ὦν δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδ' ἕτερον πᾶσι τῆς ἡγεμονίας, μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον
 3 ζεῖναι κωλύειν οὐδέν. οὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιατικῶν τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ τι ὑπείξαι Λακεδαιμονίοισι, προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοις πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας, εἰ δὲ μὴ, περιέψεσθαι ὡς πολεμίους.
 150 Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τουτέων πέρι λέγουσι· ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢ περ ὀρμηθεῖν στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντι δὲ τοῖτον λέγεται εἶπαι· “ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ἔ-

δη eben nach. — εἰσί bei ἐτοίμος öfter auch zugefügt. zu 1, 42. — τριήκοντα ἔτεα auf 30 Jahre. gr. Spr. 46, 3. Thuk. 6, 7, 2: σπεισάμενοι πᾶσι χρόνον. 5, 47, 1: σπονδὰς ἐποιήσατο ἑκατὸν ἔτη. — ἑωυτῶν. gr. Spr. 47, 6, 1. Von der ersten und zweiten Person würde ἐμῇ, σὴ ετο. gesagt werden.

C. 149 § 1. μῆ. zu 1, 152, 2. 183, 2. 3, 51, 2. — τὴν die zuge-
 muthete. — σπουδὴν — γενέσθαι sie hätten Lust gehabt dass
 werde, zu Stande komme. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) — φοβεομένοισι bezieht
 sich auf ein bei γενέσθαι vorschwebendes σπῖον. — ἀνδρωθῶσι. zu 1,
 123, 1. — μὴ δέ, wie 2, 177. 5, 35, 3. gr. Spr. 69, 16, 1. — ἐπιλέγεσθαι hängt,
 wie σπουδὴν ἔχειν, noch von λέγουσι ab. (Sch.) — μὴ nach ἐπιλέγεσθαι, weil
 dies den Begriff der Furcht enthält. zu 3, 65, 2. vgl. zu 1, 155, 1.

§ 2. τῶν ἀγγέλων, der Ge. weil auch von andern Staaten Gesandte
 zugegen waren. — τοισίδε, ἀνοίσειν. gr. Spr. 51, 7, 4. — ἀνοίσειν. zu
 1, 158. — τοὺς πλεῦνας die Volksversammlung. vgl. Müller Dor. II
 S. 88. (Bä.) — οὐδ' ἕτερον für οὐδέτερον Kr. So bezieht sich das οὐδέ noch
 auf δυνατόν εἶναι. — δύο τῶν. zu 1, 98, 3.

§ 3. περιέψεσθαι wird, da Her. sonst so das Medium nicht gebraucht,
 auch hier und 2, 115, 3 als Passiv zu nehmen sein.

C. 150 § 1. λεγόμενος verbindet Her. öfter mit ἑστὶ λόγος, wie 2, 47, 2

ἢ λέγει· ἡμῶς νομίζομεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμῶς γεγόναμεν, κῖθα Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφῆος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἄν ὦν εἴημεν ὑμῖν ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας πρὸς ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμᾶς ἄλλοις πωρρόντας ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχῇ οντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γέννησι κατὰ νόον, οὐδαμῶς μέζοντες ὑμῶν ἄξιοι." ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιῆσθαι, καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μεταίτεειν, ἐπεὶ σφεαὶ παραλαμβάνειν τοὺς Ἑλλήνας, οὕτω δὲ, ἐπισταμένους ὅτι μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταίτεειν. ἵνα ἐπὶ προέξουσιν ἡσυχῇ ἔρωσι. συμπεσεῖν δὲ τοῦτοις καὶ τότε τὸν λόγον 451 γουσι τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γεγόμενον τοῦτέων· χεῖν ἐν Σούσοις τοῖσι Μερωνίοις ἐντίας ἑτέρου πρῆγματος εἰνεκα γέλου Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἰππώνικον καὶ τοὺς μετὰ τοῦτον ναβάντας, Ἀργεῖους δέ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, πέμψαντας καὶ αὐτοὺς ἐς Σούσα ἀγγέλους, ἐρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω εἰ σφῆς ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεκεράσαντο ἢ νομίζοιτο πρὸς τοῦ εἶναι πολέμιοι· βασιλεὺς δὲ Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φάσκει καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἀργεῶς φιλιώτερον. αἱ μὲν νυνί 52 ἔρξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα· κήρυκα ἐς Ἀργεῶς καὶ Ἀργείων γέλοι ἀναβάντες ἐς Σούσα ἐπερωτῶν Ἀρτοξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ὡς ἀρεκίως εἶπαι οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνεσθαι ἄλλῃν γε ἢ τὴν περ' αὐτοῖς Ἀργεῖοι λέγουσι· ἐπίσταμαι δὲ τοσούτο, ὅτι πάντες ἀνδράσιν τὰ οἰκίῃ κακὰ ἐς μέσον συνελεύσαντο, ἀλλάξαι βαυλόμενοι τοῖσι πλησίον, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ πρὸς ἑαυτοὺς αὐτέων ἀποφροσάτο δπίσω τὰ ἐσηνείκοντο. αὐτῶς ἢ οὐκ Ἀργεῖοις ἀσχίστα πεποήνται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, περὶ τοῦ γε μὲν οὐ παντάπασιν ὀφείλω, καὶ μοι τοῦτο τὸ

179. (178.) 7, 167. 8, 118, 1. — ἡπερ, ἦ. zu 1, 77, 1. — ὁρμήσαι. zu 76, 2. — Πέρσῃν. zu 6, 54. — Κηφῆος. Voss Myth. Br. V. S. 83.

§ 2. γέννηται. zu 1, 8, 1. — μέζονας ἄξιοι werde höher schätzen. zu 1, 107. — πρῆγμα für wichtige, zu 6, 63, 2. — οὐδὲν ἐπισταίτεειν hätten nicht, sich zu etwas anbietend, einen Antheil an (Oberbefehl) gefordert. (Sch.) gr. Spr. 67, 8, 4. — παραλαμβάνειν in Hülfe zuzuziehen versucht hätten. gr. Spr. 58, 1, 7. Ueber den Inf. gr. Spr. u. Di. 55, 4, 9. (3.) — ἐπὶ προφάσει unter einem Vorwande; ἀπροφάσει Thuk. 8, 75, 9. 4, 80, 1. 5, 42, 2.

C. 151. Καλλίην. Kr. Stud. I S. 57. 195. 112 ff. — χρόνον. Di. 46, 4. — τὴν, ἦν. Spr. 51, 15, 1. (51, 12.) Bekker vermuthet: τῇ πρὸς Ξ. φιλίᾳ. Astoss nahm auch Va. Indess man konnte auch sagen: ἐμμένει ἢ φιλίᾳ. Thuk. 2, 2, 1: ἐνέμιναν αἱ σπονδαί. — συνεκεράσαντο. zu 4, 152, 2.

C. 152 § 1. κακὰ Missethaten. — ἀλλάξασθαι vertauschen. — τοῖσι πλησίον, τοῖς πλησίον, τοῖς πέλας; auch bei Her. nur hier. — ἐγκύψαντες darauf gebückt, um sie genauer anzusehen.

§ 2. οὐκ. οὐδ'? — γε μὲν, γε μὴν. Di. 69, 44, 2. Auch wohl 6, 129, 2 IV.

ἔπος ἔχεντο ἐς πάντα τὸν λόγον· ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέροσιν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπύσφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκει, πᾶν δὲ βεβλόμενοι σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης.

153 Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἰρηται, ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίζοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τοῦτου πρόγονος, οἰκητῶρ ἔων Γέλῃς, ἣν ἐκ νήσου Τηλήου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης ὅς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου καὶ Ἀντιφάμοι οὐκ ἐλείφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετίθειον ἰόντες, Τηλίνεω, ἐνός τε τῶν προγόνων, κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. ἐς Μακτιώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οὐκ ἐκμημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶν ἐσσωθέντες σιάσι. τοιούτους ὧν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλῃν, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν ἀλλ' ἐκ τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἐλαβε ἢ αὐτὸς ἐκτίσαστο, τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι· τούτοις δ' ὧν πύσυνος ἔων κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θῦμαί μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι, κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσούτου· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς [τοῦ] ἀπαντος ἀνδρὸς νενομίκα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδρικής· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεραντὶα τούτων πεφυκέναι θηλυδρίας τε καὶ μαλακώτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτίσαστο τοῦτο τὸ γέρας.

154 Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρειος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευεν μὲν Γέλῃς ἐπὶ ἔτα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου, ἀνδρὸς Γελῶν, ἐν ταῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἰπποκράτης, Κλεάνδρου ἔων ἀδελφεός. ἔχοντας δὲ Ἰπποκράτης τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, ἔων Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων καὶ Αἰνησιδήμου τῷ Παταϊκοῦ, ὃς ἦν δορυφόρος Ἰπποκράτους . . . μετὰ δὲ οὐ πολλόν

herzustellen. — *ἔχεντο ἐς* gelte für. — *ἐπεὶ* denn, wie 1, 146, 1. 2, 57, 4, 43, 1. Vollständig schwebt vor: Denn auch das glaube ich nicht was noch erzählt wird. — *αἰχμὴ* Kampf. zu 5, 94.

C. 153 § 1. *ἔων Γέλῃς* für *ὁ ἐν Γέλῃ* Schäfer. — *ἐλείφθη* blieb zurück. zu 4, 9, 2. — *ἐνός* teu. gr. Spr. 51, 16, 11.

§ 2. *ἢ* oder *ἢ* ἢ oder *ἢ* πῃ? — *ἐπ' ᾧ* τε *ἔσομαι*. Di. 65, 2, 2. vgl. 3, 33, 2. 6, 65, 1. 8, 4. — *ὧν καὶ ὧν* του Eltz. *καρτα* Kr. — *πρὸς* τὰ π. in Bezug auf das, wegen dessen was ich (vom Charakter des T.) vernommen habe. zu 1, 38. — *πρὸς* τοῦ. Spr. 68, 33, 1. (37, 1.) *Πρὸς* könnte auch fehlen. Spr. 47, 4, 3. (6, 7 u. 11.) — *τοῦ ἀπαντος*. τοῦ πύσυνος oder τοῦ streichen will Va vgl. Soph. Oed. T. 393: τὸ γ' αἰνυγμ' οὐχὶ τὸ πύσυνος ἢ ἀνδρὸς δεισιῶν. Kratin. 384: γλαῦκον οὐ πρὸς παντὸς ἀνδρὸς ἔστιν ἀρετῶν καλῶς. — *γίνεσθαι*, *ἔργα* als No. gefasst, nach gr. Spr. u. Di. 61, 6, 1. (5.) — *πρὸς* gehört zu τῶν ο. gr. Spr. 47, 9, 19. — *θηλυδρίας* weibisch. scheint bei Attikern nicht vorzukommen!

C. 154 § 1. *ἐτυράννευε?* — *ἐπτά*, von 505 bis 493 v. Ch. nach

ρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς Ἰππου εἶναι Ἱππαρχος· πο-
ιορχέοντος γὰρ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους καὶ Ζαγ-
λαίους τε καὶ Λεοντίους καὶ πρὸς Συρηκοσίους τε καὶ τῶν βαρβά-
ρων συχνούς ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοις τοῖσι πολέμοις ἐὼν ὁ Γέλων
ἀμπρότατος. τῶν δὲ εἶπον πολλῶν, τουτέων πλὴν Συρηκουσέων οὐ-
μία πέφeyγε δουλοσύνην πρὸς Ἱπποκράτεος· Συρηκοσίους δὲ Κο-
ῖνθοι τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο μάχῃ ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ
Ἰλῳρῳ. ἐρρύσαντο δὲ καὶ οὗτοι ἐπὶ τοισίδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧ τε
Ἱπποκράτῃ Καμάριναν Συρηκοσίους παραδοῦναι· Συρηκοσίων δὲ ἦν
Ἰαμάρinna τὸ ἀργαῖον. ὥς δὲ καὶ Ἱπποκράτεια τυραννεύσαντα Ἰσα155
τεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ὑβλη
τρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς Σικελούς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμω-
μένων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, οὐ βουλο-
μένων τῶν πολιητέων κατηκῶν εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὥς ἐπεκράτησε
μάχῃ τῶν Γελῶν, ἤρχε αὐτός, ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας.
μετὰ δὲ τοῦτο τὸ εὖρημα τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκοσίων
ἐπεσύντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων
ἐκ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς
τὰς Συρηκούσας ἔσχε καὶ ταύτας· ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκοσίων
ἰόντι Γέλωνι παραδιδόει τὴν πόλιν καὶ ἐωντόν. ὁ δὲ ἐπέτετε παρ᾽-156
αυτὴν τὰς Συρηκούσας, Γέλως μὲν ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο,
κατῆψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ ἐωντοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας
ἐκράτουν καὶ ἦσαν οἱ πάντα αἱ Συρήκουσαι. αἱ δὲ παραντίκ' ἀνὰ
Ἰδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γὰρ Καμαρινάλους ἀπαντας
ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν πολιήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ
κατέσκαψε, τοῦτο δὲ Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστίων τῷτο τοῖσι
Καμαρινάλοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὥς πολιορ-2
τούμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτέων παχέας, ἀει-
ραμένους τε πόλεμον αὐτῷ καὶ προσδοκόντας ἀπολέσθαι διὰ τοῦτο,
ἱγαγὼν ἐς τὰς Συρηκούσας πολιήτας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Με-

Clinton F. H. p. 266. — Ἱπποκράτεος. μετέπρεψε vermisste Va. Es fehlt wohl mehr. — εἶναι. Di. 55, 3, 21.

§ 2. καὶ πρὸς. Spr. 68, 1, 1. (2, 2.) — πολέμοις. für πολέμοισι Valla u. Schäfer. — τῶν assimiliert, obgleich τούτων folgt. vgl. zu Thuk. 3, 64, 1. — ἐπεφύγε. für πέφυγε Werfer. Di. 53, 4 A. — πρὸς. zu 6, 45. — ἐπὶ τοισίδε ἐπ' ᾧ τε. zu 5, 82, 2. — παραδοῦναι. Di. 65, 2, 2.

C. 155. κατέλαβε. zu 3, 65, 1. — γαμόρους, γεωμόρους, Grundherren. Ruhnken z. Tim. S. 67. — καλεομένην δέ. zu 1, 7, 1. — ὁ δὲ ἦμος ὁ τῶν Σ. gr. Spr. 50, 8, 11.

C. 156 § 1. ἐπικρατέων, ἢς ἐπικράτες. (Va.) ἐπικρατίας? — ὁ δέ. zu 1, 17, 2. — ἐκράτουν. zu 1, 13. — οἱ πάντα für ἀπαντα Schäfer. zu 3, 157, 2. — ἄστυ. zu 1, 14, 3. — ὑπερημίσεας. Spr. 46, 8. (12.) — τῷτο τοῖς K., ταῦτο ὅπερ τούς. Spr. 48, 11, 3. (13, 8.) vgl. § 2.

§ 2. αὐτέων. zu 7, 129, 1. — παχέων. zu 5, 30, 1. — τούτους or-
g.*

γαρέων, οὐκ ἔόντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου οὐδὲ προσδεκόμεν κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι ἀγαθὴν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας ἀπιδότο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τὴν δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς Σικελίῃ ἐποίησε διακρίνας. ἐποίησε δὲ ταῦτα τοῖτους ἀμφοτέρους νομίσας δῆμον εἶναι συνολικημὰ ἀχαριτωτάτον.

- 157 Τοιοῦτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνει μέγας ὁ Γέλων· τότε δ' ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπῆλθο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντι αὐτῷ ἐς λόγους ἔλεγον τάδε. “Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι παραλαμφομένους σε πρὸς τὴν βάρβαρον· τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάντως κου πυνθάνεσθαι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐπάγων πάντας τὸν ἥγον στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσῃν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχει πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἐκινῶ ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνάμιός τε ἵκεται μεγάλης καὶ μοῖρᾴ τοι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μετὰ ἄρχοντι Σικελίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα καὶ συνελευθέρῃ αὐτῇ μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλλάς χεῖρ μεγάλη συνάγεται καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιούσι· ἦν δὲ ἡμῶν οἱ μὲν καταπροδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρεῖν, τὸ δὲ ὕγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ὅλῳ, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ ἀπίσης, ἦν ἡμέας καταστρέψῃται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς οὐκ ἔστι παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι. βοηθῶν γὰρ ἡμῖν σιωπῇ τιμωρεῖς· τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρηγματι τελευτῇ ὡς τὸ ἐπὶ πᾶσι 158 χρηστῇ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι.” οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, Γέλων δὲ πολλὰ ἐνέκειτο λέγων τοιαῦτα. “ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην

neuernd auf δῆμον bezogen. Spr. 58, 4, 1. — διακρίνας, das Volk aus den Aristokraten. — συνολικημὰ Mitbevölkerung, nur hier. — ἀχαριτωτάτον. zu 7, 33. Ueber die Sache vgl. 3, 81. 5, 91, 2. Ein oft gehörter Vorwurf, von Macaulay in seinen Essays irgendwo gründlich widerlegt.

C. 157 § 1. παραλαμφομένους σε um deine Bundesgenossenschaft zu gewinnen. vgl. 7, 168, 1 u. 3. 169. — τὸν βάρβαρον ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· πάντως γὰρ κου vermuthet Kön. Indess kann Πέρσης ἀνὴρ als Apposition zu dem bei μέλλει vorschwebenden Subject ὁ ἐπιπυθόμενος genommen werden: dass der Angreifende, ein persischer Mann. — ὑπ' ἐκινῶ. Spr. 68, 40. (44.)

§ 2. τε γὰρ? Bekker. vgl. zu 1, 8, 1. — ἦ καὶ. εὖ ἦ καὶ, das macht streichend Va. vgl. zu 1, 30, 3. Verfälscht ist die Stelle gewiss. — μὴ μείσῃ. Di. 68, 2, 7. Ueber den No. gr. Spr. 47, 15, 1. Xen. Kyr. 2, 3, 1. ἀγαθὸν πρὸς μοι μετίσται τοσούτον μέρος ὅσον ἂν δίκαιον ᾖ. — ἀλῆς, εἰρημ. zu 1, 133, 1. Ueber den No. statt des absoluten Ge. gr. Spr. u. Di. 56, 9, 1. — καταπροδιδῶσι. zu 3, 45, 2. 6, 101, 2. — τὸ ὕγιαῖνον die Patriotischen. zu τῷ ἐπιπυθόμενῳ 1, 97, 1. Ueber τό Spr. 50, 8, 1. (11, 1.) — τοῦτο δ' ἦ 7, 10, 3. Doch hier erneuert δὲ das (ἦν) δέ. gr. Spr. 69, 16, 2. zu 1, 171, 4. — πρὸ τούτου. zu 1, 82, 5. 6, 32, 2. — ὡς τὸ ἐπὶ πᾶσι zu 4, 68, 1. — ἐθέλει. zu 1, 74, 3.

C. 158 § 1. πολλὸς dringend. zu 1, 98, 1. — πλεονέκτην egoi-

πολημήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἔλθειν. οὗτοι δὲ ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψασθαι, ἔτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνήητο, ἐπισκήπτοντός τε τὸν Ἀωρεός τοῦ Ἀναξανδρίδου πρὸς Ἑγεστιάων νόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποέχοντός τε τὰ ἐμπορία συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαί ὠφελίαι καὶ ἐπαυρέσεις γεγόνασιν, οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα ἤλθετε βοηθήσοντες οὔτε ὃν Ἀωρεός νόνον ἐκπρηξόμενοι, τό τε κατ' ὑμέας τάδε πάντα ὑπὸ βαρβάροις νέμεται. ἀλλ' εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη. τὴν δὲ ἐπειδὴ περιήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστὶς γέγονε. ἀτιμῆς δὲ πρὸς ὑμῶν κυρήσας οὐκ ὁμοῦσσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν παρεχόμενος δικησίας τε κρήρεας καὶ δισμυρούς ὀπλίτας καὶ δισχιλὴν ἵππον καὶ δισχιλίους τοξότας καὶ δισχιλίους σφενδονήτας καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλοῦς· σιτόν τε ὑπάρχει τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστι ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑποδέχομαι παρέξειν. ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπὸσχομαι, ἐπ' ὅ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον. ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι οὐτ' ἂν ἄλλους πέμψωμι.”

Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σιάγχρος εἰπέ τε τάδε. “ἡ κε159 μέγ' οἰμώξετε ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπαραιρηθῆναι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγεμονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν βούλει βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοήθειε.” πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὦρα ἀπεστραμμένους τοὺς λόγους τοῦ Σιάγχρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφηνε λόγον. “ὦ ξεῖνε Σπαρτιήτα, ὄνειδεα κατιόντα ἀνθρώπων φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ οὐ με πείσεις ἀσχήμονα

stisch. gr. Spr. 57, 1, 3. — στρατοῦ συνεπάψασθαι ein Heer mit anzugreifen. — νεῖκος Streit, Krieg. zu 6, 42, 1. — ἐπισκήπτοντός als ich in euch drang. (Sch.) — Ἀωρεός. zu 5, 45, 1. — ἐκπρήξασθαι. zu 3, 94. — ὑποτείνειν versprechen. Kr. zu Thuk. 8, 48, 1. — ἐπαυρέσεις Vorthelle, ein seltenes Wort. Kr. z. Thuk. 2, 53, 1. — τὸ κατ' ὑμέας so viel auf euch ankommt, wie 5, 109, 1. zu 1, 124, 1.

§ 2. ἐπὶ τὸ ἄ. ähnlich 7, 8, 1. — κατέστη die Sache gedieh. zu 6, 105, 7, 132. — μνηστὶς, μνεία, poetisch. — κυρήσας, τυχών. zu 1, 31, 3. — ἐπὶ λόγῳ unter dem Vorschlage, der Bedingung. Ein Attiker hätte bloss ἐφ' ᾧ (τε) gesagt.

C. 159. ἡ κε. Parodie des Verses Il. η, 125: ἡ κε μέγ' οἰμώξετε γέρον ἱππηλάτα Πηλεὺς. (Va.) Sonst findet sich κε bei Her. nicht. — ὅπως, ὡς, ὅτι. — ἀρξομαι auch 162 u. 9, 122, 2 steht selbst bei Attikern regelmässig für ἀρχθήσομαι. — ἴσθι ἀρξόμενος wisse dass du dich führen lassen musst. (Schäfer.) — δικαιοῖς. zu 1, 89, 1. — σὺ δέ. Di. 50, 1, 11.

C. 160 § 1. ἀπεστραμμένους widerwillig. (Sch.) ἐπεστραμμένους wollte Va. vgl. 8, 62. — τὸν — λόγον, ὅδε ἦν ὁ τελευταῖος λόγος ὃν σφι ἐξέφηνε. Spr. 61, 6, 2. (7, 1.) — κατιόντα, in die Brust oder ἐς τὸν θυμόν. vgl. 1, 212, 1. (Va.) — ἐπανάγειν empor, herauf zu bringen. (Sch.)

ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. οὐκ οὖν δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκῆς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολυπλαπλησίης ἡγεμόνα καὶ νεῶν πολὺ πλεύνων. ἀλλ' ἐπειτε ὑμῖν ὁ λόγος οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπέξομεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοισθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγώ θέλω. καὶ ἡ τοῦτοις ὑμέας χρεῶν ἐστὶ ἀρέσκεισθαι ἢ ἀπιέναι συμμάχων τοσῶνδε 161 ἑξήμους." Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προετίειντο, φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακταϊμονίων ἀμβιβέτο μιν τοισίδε. "ὦ βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλάς ἀπέπεμψεν ἡμέας πρὸς σὶ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ ὅπως μὲν στρατιὴν πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις, ὥς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρχει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοις ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι ὥς ὁ Λάκων ἱκανός τοι ἐμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπολογεύμενος· ἐπειτε δὲ ἀπάσης ἀπελαυνόμενος δέεται τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι. οὐδ' ἦν ὁ Λάκων ἐπὶ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γὰρ ἐστὶ αὕτη γε μὴ αὐτέων βουλομένων Λακταϊμονίων. τοῦτοις μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοις οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλῃ δὲ παρήσομεν σὺνδὲ ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν ὥδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλείστον εἴημεν ἐκτιμένον, εἰ Συρηκοσίοις ἔόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιοτάτον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μῦνοι δὲ ἔόντες οἱ μετανάσται Ἑλλήνων· τῶν καὶ Ὀμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς ἴλιον ἀπικέσθαι τάξαι τε καὶ διακοσμήσαι στρατόν. οὕτω 162 οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν ταῦτα." ἀμβιβέτο Γέλων τοισίδε.

— οὐ με πείσεις deine Worte sollen mich nicht dahin bringen. οὐ με ἐπίσας We. u. eine Hs. — ἀμοιβή heisst auch hier eig. Erwidern, Vergeltung; ἐν ist vielleicht zu streichen. — οὐκ οὖν da. zu 1, 68, 1. — περιέχεσθε. zu 1, 71, 2.

§ 2. προσάντης schroff. — ἡμεῖς. gr. Spr. 61, 2, 1. — ἐγώ ἐγὼ ἂν ἔχω. gr. Spr. 54, 12, 12. Oder ist nach λόγου ein Komma zu setzen? — ἡδονή Gelüst, beliebig.

C. 161 § 1. ἀπέπεμψε für ἀπέπεμψεν Br. — ὅπως, ὥς, ὅτι. zu 1, 49, 2. — ὥς wie, da in γλίχεται liegt: du bist darauf bedacht. — ἔσον in wie fern. — ἡμῖν τοῖσι. Spr. 50, 6, 3. (8, 2.) — καὶ ἀμφοτέρων. zu 1, 52. — ἀπολογεύμενος, das Participi ungew. bei ἱκανός ἱκαν. wie sonst bei ἀρχῶ. gr. Spr. 56, 8, 1. — ἀπάσης erg. τῆς ἡγεμονίης. zu τῆς δὲ 7, 86, 1.

§ 2. οὐδ' ἦν. Spr. 65, 5, 10. (17.) — ἐπὶ. zu 1, 90, 2. — πάραλος findet sich sonst nicht mit στρατός verbunden. — Ἑλλήνων hängt von κλισίον ab. — συγχωρήσομεν, wie παραχωρεῖν, mit dem Ge. wohl nur hier Di. 47, 13, 4. Ueber εἰ mit dem Futur gr. Spr. 54, 12, 2. — μετανάσται Umgesiedelte, ein homerisches Wort, erst bei Spätern wieder. — τῶν καὶ — στρατόν verdächtigt Schäfer. — ἄριστον, Menestheus II. β, 354. (Gale.) — τάξαι hängt von ἄριστον ab.

ἔξαινε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οὐκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρ-
μομένους οὐκ ἔχειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ἐπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε,
οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι καὶ ἀγγέλλοντες
εἰς Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἔξαραιρηται.” [οὗτος
δὲ ὁ νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ
ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς τὴν
ἐωυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐωυτοῦ συμμα-
χίης εἴκαζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔξαραιρημένον εἴη.]

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρηματι-163
τάμενοι ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλ-
λησι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν βαρβύρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ
ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἑλθὼν ἐς Μελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακε-
δαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἡμέλησε, ὃ
δὲ ἄλλης εἴχετο. ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσῃ διαβεβηκότα
τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθειω,
ἄνδρα Κῶνον, ἐς Δελφούς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ φίλους λόγος,
παραδοκῆσοντα τὴν μάχην καὶ πεσέεται, καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικῶ,
τά τε χρήματα αὐτῷ διδόναι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων,
ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. ὃ δὲ Κάδμος οὗτος πρότερον τοῦ-164
τέων παραδεξάμενος παρὰ πατρός [τὴν] τυραννίδα Κῶνον εὐ βεβη-
κυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι καὶ δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενὸς ἀλλ’ ὑπὸ δικαιοσύνης
ἐς μέσον Κῶνοισι καταθῆις τὴν ἀρχὴν οἴχετο ἐς Σικελίην, ἐνθα μετὰ
Σαμίῳ ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μισσηνὴν μετα-
βαλοῦσαν τὸ οὐνομα. τοῦτον δὴ ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτον
τρόπον ἀπικόμενον διὰ δικαιοσύνην, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε ἐοῦ-

C. 162. ἐπιέντες mit Bezug auf ἐπὶ καὶ ἐπὶ ἵσμεν 161, 2. Einige Hsn.
ἐπιέντες. — οὐκ ἂν φθάνοιτε — könnte auch fragend genommen werden,
mit höflicher Grobheit: wollt ihr nicht sofort etc. vgl. jedoch gr. Spr.
56, 5, 6. — οὗτος — εἴη haben We., Va. und Schäfer verdächtigt. Bloss τὸ
ἐθέλει λέγειν will Eltz. streichen. Die Schwierigkeiten der ledernen Worte
mögen auf sich beruhen, da Herodot ungeschickt so geschrieben hätte, wenn
es ihm überhaupt einfallen konnte einen an sich so klaren Ausdruck zu
erklären.

C. 163. ὁδὸν ἡμέλησε. Eu. Jon 439: θνήσκοντας ἀμελεῖ. (Matthiä.)
Eine sehr ungewöhnliche Construction. — φίλους λόγους, die vorkommen-
den Falls gegen den König auszusprechen er beauftragt war. — παραδοκῆειν ist
der attischen Prosa wenig üblich; noch 7, 168, 2. 8, 67. — καὶ ἦ die Hsn.
Kr. vgl. 8, 67. ähnlich 1, 82, 5. 8, 130, 2. Struve zog τῇ vor. — πεσέεται
mit μάχῃ oder πόλεμος 7, 168, 2 ungewöhnlich; nach der Analogie von κύβου
πίπτουσιν. — τῶν derer (von denen) über die.

C. 164. εὐ βεβηκυῖαν gut stehend, wohl bestellt. Archil. 58 (Stob.
105, 24): οἱ θεοὶ πολλάκις ἀνατρέπουσι καὶ μάλ’ εὐ βεβηκότας ὑπὸ πύκνῃ
κλί- vgl. Soph. El. 979 u. Paus. 8, 7, 10. (Va.) Kr. zu Xen. An. 8, 2, 19.
— εἶναι καὶ ἐπιόντος. Di. 59, 2, 1. — ὑπὸ für ἀπὸ mehrere Hsn. —
ἐς μέσον. zu 4, 161. vgl. 8, 142, 2. — συνήδεε, wie 8, 113, 2. Gew. mit
dem Dativ des Reflexivs, wie wohl nie bei Her. — ἄλλην anderweitig,

σαν, ἔπεμπε· ὅς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοις δικαιοῖσι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοις καὶ τὸδε οὐκ ἐλαχιστον τούτων ἔλιπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων τῶν οἱ Γέλων ἐπιτράπετο, παριὼν κατασχέσθαι οὐκ ἠθέλησε, ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπακράτησαν τῇ ναυμαχίῃ καὶ Ξέρξης οὐχ ὡς ἀπελευνῶν, καὶ δὴ καὶ ἐκείνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην ἀπαντὰ τὰ χρήματα ἄγων.

165 *Λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Μινησιδήμου, Ἀκραγαντίωνος μνηστέρου, ἐξελαθείς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρηνίκπου, τύραννος τῶν Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Αἰγύων καὶ Ἑλισύων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριποῦντα μυριάδας καὶ στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκην τὸν Ἀννωνος, Καρχηδονίων ἔοντα βασιλεῖα, κατὰ ξεινίην τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας καὶ μάλοιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ Κρηνίεω προσθυμίην, ὅς Ῥηγίου τῶν τύραννος τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκῃ, ἐπέγμιν ἐπὶ τὴν Σικελίην τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τήριλλου γὰρ εἶχε θυγάτηρα Ἀναξίλειως, τῇ ἄννομα ἦν Κυδίσπη. οὕτω δὴ οὐκ οἷον τι γινόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἕλλησι ἀποπέμπειν ἐς Δελφοὺς*

166 *τὰ χρήματα. πρὸς δὲ καὶ τὰδε λέγουσι, ὥς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκην τὸν Καρχηδόνιον καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκην, Καρχηδόνιον ἔοντα πρὸς πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκόσιον, βασιλεύσαντά τε καὶ ἀνδραγαθὴν Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἔγινετο καὶ ὡς ἔασσούτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε γὰρ ζῶντα οὔτε ἀποθάνοντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζή-*

167 *μενον Γέλωνα. ἔστι δὲ ὑπ' αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκῶτι χρωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἧους ἀρξάμενοι μέχρι δέλης ὀψίης (ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἔλκυσαι τὴν σύστασιν), ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρό-*

sonstig. — ἔλιπετο δικαίον, wie sonst ἔλιπετο μνημόσυνον etc. — τῶν. w. würde man hier erwarten. gr. Spr. 51, 10 u. Kr. zu Xen. An. 1, 1, 8. — ἐπιτράπετο. Sonst so das Activ. zu 1, 96, 2. vgl. 3, 157, 1. 5, 94. — κατασχέσθαι für sich behalten; das Med. wohl nicht so bei Attikern. — καὶ δὴ, ἦδη. gr. Spr. 69, 17, 1.

C. 165. ὅμως καὶ dennoch, obgleich. gr. Spr. 56, 13, 3. — βασιλεῖα Suffet. — ξεινίην τὴν ἑωυτοῦ seine Gastfreundschaft mit dem Amilkas. — Τήριλλος erneuert das weit entfernte Subject. Register unter Epanalepsis. — ἀποπέμπειν habe er geschickt.

C. 166. βασιλεύσαντα König (Suffet) geworden. zu 7, 2.

C. 167. οἰκῶτι für εἰκόνι Kön., εἰκόνι schon Gale. λόγῳ οἰκῶτι χρωμένοι 3, 111, 1. Hyperides: ἅ ἴσιν ἀγανή, ἀνάγκη τοὺς διδάσκοντας τεκμηρίως καὶ εἰκόνι ζητεῖν. vgl. oben 7, 103, 2. (We.) — δέλης. Kr. zu Xen. An. 1, 8, 5. — ἐπὶ τοσοῦτο bis dahin. — ἔλκυσαι habe sich hingezogen, ungew.

οὐ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐθύετο [καὶ ἐκαλλιρέετο] ἐπὶ πυρῆς με-
αίλης σώματα ὅλα καταγίζων, ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἐωυτοῦ γινομένην,
ὥς ἐτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱεροῖσι, ὥς ἐωυτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω δὴ
κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμύλκῃ τρόπῳ εἶτε τοι-
νύτῃ, ὥς Φοίνικες λέγουσι, εἶτε ἐτέρῳ, ὥς Συρηκοῖοι, τοῦτο μὲν
οἱ θύουσι, τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλεσι τῶν
ἐποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι.

Τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης τοσαῦτα, Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκρινάμε-168
νοι τοῖσι ἀγγέλοισι τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον
οἱ αὐτοὶ οἱ περ καὶ ἐς Σικελίην ἀπύκατο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους
τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ παραντίκα μὲν ὑπείσχοντο πέμ-
ψειν τε καὶ ἀμυνεῖν, φράζοντες ὥς οὐ σφι περιοπτιέη ἐστὶ ἡ Ἑλλάς
ἀπολλυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύουσιν τῇ
πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυνατώτατον. ὑπε-2
κρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα, ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθεῖν, ἄλλα νοεῦντες
ἐπλήρωσαν νέας ἐξήκοντα, μόγις δὲ ἀναχθέντες προσέμιξαν τῇ Πελο-
ποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνε-
χώρευον τὰς νέας, παραδοχέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον κῆ πεσέεται,
ἀελπίεοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑπερβαλέσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρ-
σῃ κατακρατήσαντα πολλὸν ἄρξαι πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίησαν ὧν
ἐπίτηδες, ἵνα ἔχουσι πρὸς τὸν Πέρσῃ λέγειν τοιάδε. “ὦ βασιλεῦ,³
ἡμεῖς, παραλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον,
ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες ἂν
ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἠθελήσαμεν τοι ἀντιθῆσθαι
οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι.” τοιαῦτα λέγοντες ἡλπιζον πλέον τι τῶν
ἄλλων οἴσεσθαι· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. πρὸς δὲ
τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιοῦτο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο· αἰτιω-
μένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν
ἐξήκοντα τριήρεις, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλεῖν Μαλέην οὐκ

so. — καὶ ἐκαλλιρέετο wird zu streichen sein. — ὥς Καρχηδόνιοι (τε)
καὶ Συρηκοῖοι τοῦτο die Hsn. Gestrichen sind die störenden Worte mit Va. ;
Schäfer gab: ὥς Συρηκοῖοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο.

C. 168 § 1. ἀπὸ in sofern die Nachrichten von S. nach Hellas gekom-
men. — τοσαῦτα, wie 9, 77. mit ἐγένετο 9, 113. — οἱ αὐτοὶ noch 4, 182 ;
ὡντοί will auch an diesen Stellen Br. — ἀπολλυμένη. gr. Spr. 56, 6, 2. —
οὐδὲν ἄλλο ἢ. gr. Spr. 62, 3, 7. — δουλεύουσιν. gr. Spr. 54, 6, 4.

§ 2. ἀλλὰ bezieht sich auf ὥς οὐ σφι etc. — ἐς τὸ δυνατώτατον. zu
4, 166. vgl. 3, 24. — εὐπρόσωπα anständig Scheinendes, auch so
Dem. 18, 149. Gew. bei Attikern εὐπρεπής. Kr. zu Thuk. 1, 37, 3. — ἀνε-
χώρευον. zu 6, 116. — κῆ für ἢ Kr. vgl. zu 7, 163. — ἀελπίεοντες nur
noch, in derselben Form, II. η, 310. — πολλόν. zu 3, 1, 2.

§ 3. παρασχόντες ἂν die wir gewährt haben würden, wenn
wir gegen dich hätten kämpfen wollen. Spr. 54, 6, 4. (6.) — ἀποθύμιον,
ein epischer Ausdruck. — ἂν ἐγένετο, wenn der König gesiegt hätte.

οἶοι τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμίνα καὶ οὐδεμὴ κακότητι λειψθῆναι τῆς ναυμαχίης.

- 169 Οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας, Κρήτες δέ, ἐκείνη σφέας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐπολέσαν τοιόνδε. πέμπαντες κοινῇ Θεοπρόπους ἐς Δελφούς τὸν Θεὸν ἐπαρώτων εἴ σφι ἄμεινον γίγεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ἐπακρίνατο· “ὦ νῆπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἐπέμψε μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξήρξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ κείνους τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ’ ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα.” ταῦτα 170οἱ Κρήτες ὡς ἀπειχθέντι ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. λέγουσι γὰρ Μίνων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βίαιᾳ θανάτῳ· ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας Θεοῦ σφέας ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους σιόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην πολιορκεῖν ἐκ’ ἐπειέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ’ ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο· τέλος δὲ οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν οὔτε παραμένειν λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολείποντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ κατ’ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβάλλειν ἐς τὴν γῆν, συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων (οὐδεμίαν γὰρ σφι ἔτι κομισθὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἔθαυτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας καταμεῖναι τε καὶ μεταβαλόντας ἐπὶ μὲν Κρητῶν γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ τοῦ εἶναι νησιώτας ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκίσαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες προσέπεισαν μεγάλως,

C. 169. ἐπὶ τούτοις zu diesen Verhandlungen. — τοιόνδε ohne π. zu 1, 80, 1. — ἄμεινον vorthailhaft. — γίγεται. ἔστι in dieser Ausdrucksweise Thuk. 1, 118, 3. — νῆπιοι ist dichterisch. Aufgegr. möchte ich ἤ. Jedenfalls ist der Satz fragend zu nehmen: findet ihr geringfügig etc. Aehnlich skoptisch μέμψεσθαι 8, 106, 2. vgl. 7, 48. — ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων wegen der dem M. gesandten Hülfe. So Soph. Tr. 668: τὰ σά Ἡρακλεῖ δωρήματα. (Va.) gr. Spr. 48, 12, 4. — τιμώρημα, ein seltenes Wort, sonst für Strafe. — δακρύματα, noch an einigen Dichterstellen, gleichfalls im Plural. Gemeint sind *λιμός τε καὶ λοιμός* 7, 171. — ὅτι weil nämlich. — οἱ μὲν, die Lakedämonier und deren Bundesgenossen. — συνεξήρξαντο. zu 5, 94. — θάνατον. Mansos Sparta 1, 2 S. 100. — ἀρπαχθεῖσαν. ἀρπασθεῖσαν will Br. mit einigen Hsn. hier u. 2, 90; gegen die Hsn. 8, 115, 2. — γυναῖκα erg. συνεξήρξαντο, wobei eig. τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς vorhergehen sollte. vgl. 5, 94. — ἔσχοντο, ἀπέσχοντο, wie 6, 85, 2. Di. 47, 13, 2.

C. 170 § 1. ἀνὰ. zu 7, 10, 6. — σφέας für σφς oder σφς Reiske u. eine Hs. — συνεστεῶτας, wie im Kampfe, wie 9, 89, 3. vgl. 8, 74 u. zu 6, 29. — ἀπολείπειν fortgehen, intransitiv, wie öfter; mit οἴχεσθαι auch 3, 48, 2. 4, 155, 1. (Werfer.)

§ 2. ὑπολαβόντα σ. γ. nachdem ein Sturm sie erfasst hatte, wie 8, 118, 1. vgl. 4, 179, 1. (Sch.) Sonst *χειμῶν ἐπιγίγνται*, *ἐπιπίπτει*. — συναράσσω ist in der attischen Prosa selten. vgl. zu 2, 68, 3. — κομισθὴ Transportmittel. vgl. 8, 108, 2. — μεταβαλόντας nachdem sie (den

ἴστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς
 ὄμεν, αὐτέων τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων, οἱ ὑπὸ Μικύθου τοῦ
 Κοῖρου ἀναγκάζομενοι τῶν ἀστῶν καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντί-
 οῖσι ἀπέθανον τρισχίλιοι [οὕτω]. αὐτέων δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπὶ
 ἱερὸς. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκίτης ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου
 αἰταλέλειπτο, οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου καὶ Τεγέην τὴν Ἀρχαί-
 ῳν οἰκήσας ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπῇ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. ἀλλὰ τὰ 171
 ἐν κατὰ Ῥηγίνους τε καὶ Ταραντίνους τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέ-
 ονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημαθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἔσοικ-
 εσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους καὶ μάλιστα Ἑλλήνας, τρίτη δὲ γενεὴ
 μετὰ Μίνων τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωικά, ἐν τοῖσι οὐ φλαυρο-
 ατοὺς φαίνεσθαι ἔόντας Κρητίας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τουτέων
 δὲ σφι ἀπονοστήσασι ἐκ Τροίης λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ
 αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι, ἔστε τὸ δεύτερον ἐρημαθείσης Κρήτης
 μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρητίας. ἡ μὲν δὴ
 Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα ἔσχε βουλομένους τιμωρεῖν τοῖσι Ἑλλήσι.

Θεσσαλοὶ δὲ ἰπ' ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν 172
 οἱ οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλεονάδαι ἐμχανέωντο. ἐπεῖτε γὰρ ἐπυθῆτο
 τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι
 ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους· ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἦσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι
 τῆς Ἑλλάδος ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολλῶν τῶν τὰ ἀμείνω φρονεου-
 σέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν
 οἱ ἄγγελοι ἔλεγον· “ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν
 τὴν Ὀλυμπικήν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ
 τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νῦν ἐτοῖμοι εἰμεν συμφυλάσσειν, πέμπειν
 δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν, ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡ-

Wohnort und Namen) verändert. — τοῦ. zu 1, 210, 2. — ἐξανίστάντες
 zu zerstören versuchend. (Sch.) — μεγάλως, μεγάλη. zu 1, 16.

§ 3. μέγιστος. Her. schrieb vor der Niederlage der Athener in Si-
 kelien. Kr. Leben des Thuk. S. 26. — αὐτέων. Der Ge. hängt von φόνος
 ab. — τῶν ἀστῶν verbindet Sch. mit of. vgl. 7, 156, 1. Doch könnte es
 auch von Μικύθου abhängen: einem der Bürger. gr. Spr. 47, 9, 1. Werfer
 stellt es vor ἀπέθανον, von τρισχίλιοι abhängig. — οὕτω bei dieser Ge-
 legenheit. (Sch.) Vielleicht zu streichen. — οὐκ ἐπὶ ἱερὸς die noch
 dazu kommende Zahl war nicht bekannt? vgl. 7, 191 mit 184, 3.
 185. — οὗτος ὅσπερ. zu 7, 9, 2.

C. 171. παρενθήκη. zu 6, 49, 1. — ὡς könnte fehlen. gr. Spr. u.
 Di. 55, 4, 7. (3.) — μετὰ Μ. τελευτήσαντα. zu 1, 9, 2. — τοῖσι vor προβ.
 könnte fehlen. zu 3, 122, 2. — ἔστε mit dem Inf. in obliquer Rede, wie öfter
 ἐς δ. Di. 55, 4, 3. — ἔσχε mit Bezug auf ἔρχοντο 7, 169.

C. 172 § 1. ὡς wie sie denn. — διαδεκνύνας, ist ein dem Her.
 eigenes Wort, bei ihm noch 1, 81, 2. 73, 2. 2. 134, 2. 162, 1. 3, (72, 2.)
 82, 2. 8, 3. 9, 58, 2. (Sch.) — πρόβουλοι. zu 6, 7. — τὰ ἀμείνω φρ. zu
 zu 7, 155, 1. — ἐπὶ, hier freundschaftlich. Kr. zu Thuk. 1, 3, 1. — σκέπη.
 zu 1, 143, 1.

§ 2. ὁμολογήσειν, indem ἐπίστασθε hier glauben heisst. zu 1, 3.

μέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ· οὐ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο πρὸ
 τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μόνους πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθήειν δὲ
 οὐ βουλόμενοι ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδέμιαν οἷοι τέ ἐστε προσφέρειν· οὐ-
 δαμὰ γὰρ ἀδυνασίας ἀνάγκη κρέσσων ἔφν. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα
 173 αὐτοὶ τινα σωτηρίην μηχανώμενοι.” ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοὶ οἱ
 δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θά-
 λασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάζοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέχθη ὁ
 στρατός, ἔπλεε δι’ Εὐρύπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἐς Ἄλον,
 ἀποβάς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών, καὶ ὑ-
 πίκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολὴν ἣ περ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κατὰ
 ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηγεῖον ποταμόν, μεταξὺ [δὲ] Οὐλύμπου τε
 20ῦριος ἰόντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα ἑστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλή-
 νων κατὰ μυρίους ὀπλίτας συλλεγόντες καὶ σφι προσῆν ἡ Θεσσαλῶν
 ἵππος· ἑστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν Εὐαίνετος ὁ Καρήνιον, ἐκ
 τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἑὸν οὐ τοῦ βασιλεῖος,
 Ἀθηναίων δὲ Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας
 ἐνθαῦτα· ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρ’ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω,
 ἀνδρὸς Μακεδόνης, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι μηδὲ μένοντας
 ἐν τῇ ἐσβολῇ καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐπιόντος, σημαί-
 ζοντες τὸ πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοι σφι ταῦτα
 συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἐδόκειον συμβουλευεῖν καὶ σφι εὖνος ἐ-
 φαίνετο ἑὸν ὁ Μακεδών) ἐπειθόντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίῃ ἢ
 τὸ πείθον, ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς
 καὶ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ
 δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ
 τὰς νέας ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν.

174 Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιή, βασιλεὺς τε μέλλοντος
 διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἰόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ.
 Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμαχῶν οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως
 οὐδ’ εἰ ἐνδοιαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἀν-
 δρες ἰόντες χρησιμώτατοι.

Das Particip 5, 42, 1. — κρέσσων d. h. sie kann von ihr nichts erzwingen, namentlich nicht dass wir allein, was eben unmöglich ist, den Persern Widerstand leisten. (Sch.) vgl. 8, 111, 2.

C. 173 § 1. πρὸς ταῦτα in Bezug darauf, wie 5, 124, 7, 175. Kr. zu Xen. An. 1, 3, 19. — ἐς τὰ Τ. ἐς. zn 1, 67, 1. — δέ ist wohl zu streichen.

§ 2. κατὰ ungfähr. zu 6, 79. — ὀπλίτας. gr. Spr. 60, 8, 1. — συλλεγῆναι noch 9, 27, 1 u. 29. Sonst bei Her. συλλεχθῆναι. (Va.) Noch 9, 32, 2. — ἀραιρημένος. Spr. 52, 10, 5. (11.)

§ 3. ἀρρωδίῃ bei Her. öfter; bei den Attikern ist ἀρρωδίῃ selten; von Prosaikern bei Thuk. 2, 88, 1. 89, 1. — τὸ πείθον. Gewöhnlicher wäre ἡ πείθουσα. gr. Spr. 50, 4, 4 u. 56, 3, 4. — ἄλλην. ἄλλῃ zwei Hsn.

C. 174. στρατιή für στρατὴ Va. u. We. — ἐνδοιαστῶς ist ziemlich selten. Kr. zu Thuk. 6, 10, 3.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπέλτε ἀπὸ κατὰ ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐβουλεύοντο πρὸς 175
τὰ λειθύντα ἐξ Ἀλεξάνδρου τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἰ-
οῖσι χώροις. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβο-
λὴν φυλάξαι· στεινότερη γὰρ ἐφαίνεται τοῦσα τῆς ἐς Θεσσαλίαν καὶ
μῆλα ἀγχοτέρη τε τῆς ἐσωτιῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν δι' ἣν ἤλωσαν οἱ ἀ-
λόντιες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι οὐδὲ ᾗδεσαν τοῦσαν πρότερον ἦπερ
ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλῃσι ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὧν ἐβουλεύ-
σαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν μὴ παρῖεναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρ-
βαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰσθμίουτιδος ἐπ' Ἀρ-
τεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ
κατ' ἐκατέρους ἵοντα, οἱ τε χώροι οὕτω ἔχουσι. τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρ-176
τεμίσιον, ἐκ τοῦ πελαίγεος τοῦ Θρηκίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στε-
νὸν ἵοντα τὸν πόρον τὸν μεταξὺ νήσου τε Σκιάθου καὶ ἡπείρου Μα-
γνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στενοῦ τῆς Εὐβοίης ἦδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται
αἰγιαλός, ἐν δὲ Ἀρτεμίδος ἱόν. ἡ δὲ αὐτὴ διὰ Τρηχίνος ἔσδοδος ἐς
τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ τῇ στεινότητι ἡμιπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτο γ'
ἐστὶ [τὸ] στεινότατον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἐμπροσθε τε Θερ-
μοπυλῆων καὶ ὀπισθε, κατὰ τε Ἀλπηνοῦς, ὀπισθε ἵοντας, τοῦσα ἀ-
μαξιτὸς μούνη, καὶ ἐμπροσθε κατὰ Φοίνικα ποταμὸν ἀγχοῦ Ἀνθηλῆς
πόλιος, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλῆων τὸ μὲν πρὸς 2
ἔσπερης οὐρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, [ὕψηλόν,] ἀνατεῖνον ἐς τὴν
Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς ὁδοῦ θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενα-
γέα. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρον καλέ-
ουσι οἱ ἐπιχώριοι, καὶ βωμὸς ἰδρυταὶ Ἡρακλῆος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδὲ-
δμητο δὲ τείχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι

C. 175. τῇ fūr ἡ Struve. — στήσονται. zu 7, 9, 3. vgl. 226, 2. — ἡ
wie in ἡ ὥρη 4, 30 mit dem Inf. — ἀγχοτέρη. Di. 23, 5, 3. — ἡλώσαν
οἱ ἀλόντιες, wie οἰχεσθαι τοὺς οἰχομένους 7, 220, 3. Besonders oft so Platon.
(Matthiä.) Vgl. über das Relativ zu 2, 49, 1. — παρῖεναι, von ἴημι. vgl.
3, 77, 1, 8, 15. — γῆς hängt von Ἀρτεμίσιον ab. Spr. 47, 3, 2. (5, 5.) —
οὕτω. zu 1, 7, 1.

C. 176 § 1. τοῦτο μὲν. zu 7, 21, 2. — συνάγεται. zu 7, 23, 2. —
νήσος wie (vorzugsweise bei Her.) πόλις beim Eigennamen ohne Artikel. —
ἐν δὲ darauf aber. Di. 68, 2, 3. — δέκεται schliesst sich an, wie
ὑποδέκεται 7, 176, 2. Sonst nicht so von Gegenden. Ueber ἔχουσα zu 6, 8.
— τό wird hier und 216 zu streichen sein. vgl. 2, 8, 2, 7, 199. 200. Aehn-
liches 1, 111, 3. 2, 138. 4, 62, 1. 86, 2. 183, 1. 7, 121. 9, 118. vgl. zu
6, 138, 2. — τῆς ἄλλης möchte man gestrichen wünschen. Allein es ist zu
erklären: der engste Raum und enger als das Uebrige. gr. Spr. 47,
28, 10. Strabo 7, 7 p. 328: ἡ πόλις μάλιστ' αὐτῶν ἄλλων ἐνανδρῶν. Tac. Agr.
34: ceterorum Britannorum fugacissimi. Unten 7, 199: εὐρύτατον πάσης τῆς
χώρας ταύτης. — τοῦσα ἀμαξιτός ist Apposition zu στεινότατον. Ueber ἐστὶ,
τοῦσα zu 3, 73.

§ 2. τὸ πρὸς an der Seite nach, wie im Folgenden. vgl. zu 7, 201.
— ὑψηλόν verdächtigt Va. — ἀνατεῖνον sich empor erstreckend.
zu 2, 6. — ἐπῆσαν. zu 1, 180, 2.

ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος δεισαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἤλ-
θον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα τὴν περὺ νῦν ἐκτεταται.
ἄατε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφεας, τοῦτο
προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆσαν ἐπὶ
τὴν ἔσδον, ὥς ἂν χαραδρωθεῖη ὁ χώρος, πᾶν μηχανεύμενοι ὅπως
μὴ σφί ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐς τὴν χώραν. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ
ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἦδη ὑπὸ χρόνου
ἔκειτο· τοῖσι δέ, αὐτῖς ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύναι ἀπὸ τῆς
Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηροὶ
οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες.

177 Οἱ μὲν νυν χώροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι φαίνονται ἐπιτηδεῖν·
ἅπαντα γὰρ προσκεψάμενοι καὶ ἐπιλογισθέντες ὅτι οὔτε πλήθει ἔξου-
σι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι οὔτε ἱππῶ, ταύτῃ σφί ἔδοξε δέκασθαι τὸν
ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὥς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Περ-
σίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐστρατεύοντο αὐτίκων οἱ μὲν ἐς Θερ-
μοπύλας περὶ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμισίον.

178 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον διαταχθέντες, Δελφοὶ
δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς
Ἑλλάδος κατιερωδηκότες καὶ σφί ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγά-
λους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξά-
μενοι τὸ μαντήιον πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλε-
θέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι καὶ σφί δεινῶς καταρρω-
δέουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγγελιαντες χάριν ἀθάνατον κατέθεντο· μετὰ
δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇ
περὶ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυῆς τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χώ-
ρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, καὶ θυσίῃσι σφεας μετήσαν.

Δελφοὶ μὲν νυν κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους
179 ἰλιάσκονται· ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξῳ στρατὸς ὀρμυόμενος ἐκ Θέρμης
πόλιος παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι δέκα ἰθὺ Σκιαθοῦ,
ἐνθα ἦσαν προφυλάσσουσαι νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροϊζηνή τε καὶ
Αἰγιναίη καὶ Ἀττικὴ. προΐδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων

§ 3. ἐπῆσαν. zu 7, 130, 2. — ὥς ἂν. zu 5, 87. — χαραδρωθεῖη. zu 2, 25, 3. — πᾶν. zu 4, 154, 1. — ἐλογίζοντο rechneten darauf.

C. 177. ἐπιλογισθέντες nachdem sie dazu berechnet hatten. Attisch wäre ἐπιλογισάμενοι. — ὅτι. ὅρη (ὅρη) Reiske, τῇ Κδ. u. Va. ubi Vall. — τὸν ἐπιόντα. zu 7, 128. — διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰ. vom J. auseinander gegangen. vgl. 8, 56.

C. 178. διαταχθέντες erteilt, die einen zum Landheere, die andern zur Flotte. (Sch.) — χάριν κατέθεντο verpflichteten sich zum Dank, wie 6, 41, 2. Kr. zu Thuk. 1, 83, 1. — ἀπέδεξαν stellten her. vgl. 5, 89, 1. — Θυίῃ für Θύη, Θύης, Θυῆς Schäfer. — μετήσαν. zu 4, 7, 1.

C. 179. Ξέρξῳ. ὁ Ξέρξῳ? vgl. 7, 122, 1. 196. 8, 108, 1. 130, 1. — παρέβαλε, ἐκομίσθη, zog hin, intransitiv, wie διαβάλλων. vgl. Kr. zu Thuk. 2, 32, 2. — δέκα, δέκα οὖν. zu 2, 68, 1.

ἐς φυγὴν ὤρμησαν. τὴν μὲν δὴ Τροϊζηνήν, τῆς ἤρχε Πηξίτιος, 180
αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατείων
αὐτῆς τὸν καλλιστεύνοντα ἀγαγόντες ἐπὶ τὴν πρῶρην τῆς νεὸς ἔσφαξαν,
διαδέξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον.
τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὖνομα ἦν Ἀέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ
οὐνόματος ἐπαύροιο. ἡ δὲ Αἰγιναιή, τῆς ἐτριηράρχει Ἀσωνίδης, 181
καὶ τινὰ σφι θόρυβον παρέσχε. Πυθίῳ τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος,
ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην, ὃς ἐπειδὴ ἡ νηὺς ἤλι-
σκετο ἐς τοῦτο ἀντίειχε μαχόμενος ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. ὥς δὲ
πесὼν οὐκ ἀπέθανε ἀλλ' ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἱ περ ἐπεβάτευον
ἐπὶ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιήσαι μιν περὶ πλείστον
ἐποίησαντο, σμύρνησι τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα καὶ σινδόνας βυσσίης τε-
λαμῶσι κατείλισσοντες. καὶ μιν, ὥς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἐσωτῶνα
στρατοπέδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλιόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέπον-
τες εὖ. τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ περιεῖπον. ὥς
ἀνδράποδα. αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν, ἡ δὲ τρίτη, 182
τῆς ἐτριηράρχει Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα ἔξοκέλλει ἐς τὰς
ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ, καὶ τοῦ μὲν σκάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι,
τῶν δὲ ἀνδρῶν οὐ· ὥς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθη-
ναῖοι, ἀποθορόντες κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐχομίσθησαν ἐς
Ἀθήνας.

Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδεύόμενοι πυνθά- 183
νονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάδου. πυνθόμενοι δὲ καὶ κατακρωδήσαν-
τες ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν
τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης.
τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βυρβάρων τρεῖς ἐπῆλασαν περὶ τὸ ξρμα τὸ

C. 180. καλλιστεύνοντα. zu 1, 196, 2. — διαδέξιον zu einer (sehr)
glücklichen Vorbedeutung. (Portus.) Sonst nirgends. — ἂν τι τοῦ
ονόματος ἐπαύροιο der Name (Leon) dürfte ihm mit das Un-
glück zugezogen haben; ἐπανρέσθαι von guten und bösen Dingen ge-
braucht. Demokrit S. 166 Mullach: ἀφ' ὧν ἡμῖν τὰγαθὰ γίνονται, ἀπὸ τῶν
αὐτίων καὶ τὰ κακὰ ἐπανρικοίμεθ' ἂν. (We.) Selten von der Vergangenheit
der Optativ des Aorists mit ἂν, bei Her. noch 9, 71, 2. Di. 54, 3, 11. Eben
so ἂν mit dem Optative des Präsens. zu 1, 2, 1.

C. 181 § 1. ταύτην τὴν ἡμέραν. Zu τὰς νύκτας 7, 125. — κατακρε-
ουργήθη zerfleischt wurde, kommt wie das Simplex bei Attikern nicht
vor; beide auch sonst selten. — περιποιήσαι. zu 1, 110, 2. — σμύρνησι
Myrrhensalbe erklärt Voss Myth. Br. III S. 288. — τελαμῶσι Streifen.
Ueber das Zeug Voss Myth. Br. III S. 285 ff.

§ 2. ἐκπαγλιόμενοι bewundernd, noch 8, 92. 9, 48, 1. (Sch.)
Noch an einigen Stellen attischer Dichter, überall das Participle des Präsens.
— περιέποντες. zu 1, 73, 2.

C. 182. αἱ δύο. zu 1, 18, 1. — παρὰ ungew. Spr. 68, 30. (34.) Es
schwebt παρὰ τῶν πυρσώντων vor. Aehnlich zu erklären ist Plat. Rep. 461, e.
— ἡμεροσκόποι, stehen im Ggs. zu den πυρσώνουσιν oder φρουρωτοῖς.

C. 183. τῶν δέκα 7, 179. — σιγήλην λίθου. Spr. 47, 6. (8.) — ἡ-

μεταξὺ ἐὼν Σκιαάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐν-
θαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν κομίσαντες ἐπὶ τὴν
ἐρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ ἐμποδῶν ἐγεγόνει πα-
θαρόν, ἐπέκλειον πάσῃσι τῇσι νηυσί, ἔνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τῇ
βασιλείῳ ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, ἐὼν ἐν
πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος. πανήμεροι δὲ πλώοντες οἱ βάρ-
βαροι ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν εὐ-
γιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἰόντα καὶ Σηπιάδος ἀπῆς.

184 Μέχρι μὲν νυν τοῦτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλίων ἀπαθῆς καὶ
κακῶν ἦν ὁ στρατός, καὶ πληθὺς ἦν τῆνικαῦτα ἔτι, ὥς ἐγὼ συμβαλ-
λόμενος εὐρίσκω, [τόσον] τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
ἐουσέων ἐπὶ καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστῳ
τῶν ἔθνεων ἰόντα ὁμίλον τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας καὶ πρὸς χι-
λιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὥς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας λογιζόμενοι
ἐν ἐκάστῃ νηϊ. ἐπεβάτενον δὲ ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστῳ
τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακίων τρι-
ήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὁμίλος γίνεται τρισμύριοι καὶ ἑξακισχί-
λιοι, καὶ πρὸς διηκοσίους τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῇ
προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὃ τε πλεόν ἦν
αὐτέων ἢ ἑλασσον, ἀν' ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ ταῦτα
τὰ πλοῖα, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχίλια. ἤδη ὧν ἄνδρες
ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. τοῦτο μὲν νυν τὸ

πέθηκαν, zur Warnung für die Flotte. — αὐτοὶ, das Gros der Flotte. —
τὸ ἐμποδῶν, die Klippe. — παθαρόν weggeräumt, durch die warnende
Stute. — τὴν ἐξέλασιν ἐκ. gr. Spr. 50, 9, 9. — κατηγήσατο wies nach,
wie 2, 49, 1. 56. 6, 135, 1. (We.) vgl. 9, 104. Sonst wohl nicht so. (Kr.)
Die Klippe mochte über das Wasser wenig oder gar nicht hervorragen. (L.)
— πόρῳ Fahrwasser. — πανήμεροι für πανήμερόν Kr. Auch Luc.
Ἐρωτες 15 ist es Adjectiv, wie πανημέριον auch II. 2, 279. Beide Wörter sind
dichterisch. — ἐξανύουσι. zu 6, 139, 2.

C. 184 § 1. ἀπαθῆς κακῶν. zu 1, 82, 4. — συμβαλλόμενος. zu 7,
24. — τόσον. ποσόνδε? Es fehlt in einigen Hsn. Es stand vielleicht ὅσον
für ὥς, wobei weniger auffiele dass τὸν ὁμίλον von εὐρίσκω abhängt. — τῶν
μὲν, wieder aufgenommen durch τοῦτο μὲν § 3, Ggs. zu beiden τοῦ δὲ καὶ
eb. — τὸν μὲν § 3, Ggs. zu beiden τὸ δὲ ἔκ τῆς Κύρουης ἀγόμενον στρα-
τευμα C. 185. — ὥς λογιζόμενοι, wenn man rechnet. Ungewöhn-
lich ist in dieser Ausdrucksweise sowohl ὥς als der Plural.

§ 2. ἐπιβατέων hier wohl Matrosen und Ruderer. (Sch.) Dem
widerstrebt das Wort, das man eher für ein Glossem halten dürfte. — γί-
νεται. γίνονται eine Hs. u. Schäfer. — ποιήσας angenommen. Dem. 20,
21: αἰσὶ τῶν ξένων ἀτελεῖς — δέκα θῆσω. καὶ μὴν τῶν γε πολιτῶν οὐκ αἰσὶ
πέντε ἢ ἑξ. οὐκοῦν ἀμφοτέρων ἑκαδίδεκα ποιήσωμεν αὐτοὺς εἴκοσιν. (We.) vgl.
§ 8 u. 186. — ὃ τε. παρὶς ὃ γε würde man erwarten. Doch lässt sich
wohl erklären: was (welche Zahl) derselben (bezüglich etwas) zu viel
oder zu wenig sein mag. — ἤδη sonach. — ἂν εἶεν mögen ge-
wesen sein. zu 1, 2, 1.

τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μίαι, χιλιάδες τε ἑπείσοι ἐπὶ ταύτησι ἐπὶ καὶ πρὸς ἑκατοντάδες ἑξ καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο, τῶν δὲ ἱππέων ὀκτὶ μυριάδες. προσθήσω δ' εἰς τοῦτοις τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Αἰθίους, πλήθος ποιήσας δισμύριους ἄνδρας. καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλήθος συντιθέμενον γίνεται διηκόσιαι τε μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία καὶ πρὸς χιλιάδες ἐπὶ καὶ ἑκατοντάδες ἑξ καὶ δεκάς. τοῦτο μὲν τὸ ἕξ αὐτῆς τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἐξαναχθὲν εἰρηται, ἄνευ τε τῆς Θεραπείης τῆς ἐπομένης καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τοῦτοις. τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στρατεύμα εἰς προσλο-¹⁸⁵γιστέα τοῦτω παντὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ· δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηκίης Ἕλληνες καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρηκίᾳ παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν· ἐκ μὲν νυν τουτέων τῶν νεῶν ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ τὸν Θρηκίης παρείχοντο καὶ Παίονες καὶ Ἑορδοὶ καὶ Βοττιαῖοι καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος καὶ Βρύγοι καὶ Πίερες καὶ Μακεδόνες καὶ Περγαῖοι καὶ Αἰνιῆνες καὶ Δολοπες καὶ Μάγνητες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ ὅσοι τῆς Θρηκίης τὴν παραλίην νέμονται, τουτέων τῶν ἐθνέων τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὧν αἱ μυριάδες κείνησι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες τριηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ τέσσαρες, ἑπείσοι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκαδέκα καὶ δεκάς. τοῦ μαχίμου δὲ τοῦτου ἐόντος ἀριθμὸν¹⁸⁶ τοσούτου τὴν Θεραπείην τὴν ἐπομένην τοῦτοις καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοις ἐόντας καὶ μάλιστα ἐν τοῖσι ἄλλοις πλοίοις τοῖσι ἅμα πλέουσιν τῇ στρατῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας ἀλλὰ πλεόντας. καὶ δὴ σφεις ποιεῶ ἴσους ἐκείνοις εἶναι καὶ οὔτε πλεόντας οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν. ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνησι. οὕτω πεντακοσίαις

§ 3. ἑπείσοι. zu 7, 170, 3. — τοῦ πεζοῦ. So der inateriale Ge. mit dem Artikel bei μυριάδες 9, 30. 32, 3 u. Thuk 7, 75, 5. Ohne Artikel πεζοῦ und ἀνδρῶν unten 7, 185. Mit τὸ πλήθος ἐφάνη von derselben Sache 7, 60. Anders 3, 159. — τὰς καμήλους. gr. Spr. 50, 10, 1. vgl. τὸ ὄρεον 1, 74, 3. ἄρματα erg. ἐλαύνοντας. — τοῦτο ist Prädicat: hiemit. gr. Spr. 57, 3, 5. — καὶ ὅσοι. gr. Spr. 51, 13, 5. vgl. 1, 57, 1. 7, 205, 2.

C. 185. προσλογιστέα. Di. 44, 3, 11. — δόκησιν. Soph. Tr. 423: τὰὐτὸ οὐχὶ γίγνεται δόκησιν εἰπεῖν καὶ ἀκριβῶσαι λόγον. (We.) Bei Her. nur vier; von attischen Prosaikern Thuk. öfter. Kr. dort zu 2, 35, 2. — τουτέων τῶν ἐθνέων erneuert das πεζοῦ. vgl. zu 7, 186. Ueber den Ge. zu τοῦ πεζοῦ 7, 184, 3. — κείνησι τῇσι. gr. Spr. 50, 11, 21.

C. 186. μαχίμου Combattantenmasse, wie Thuk. 6, 23, 1. vgl. Spr. 43, 4, 6. (17.) — μάλιστα ferner. zu 1, 134, 2. — τούτους bezieht sich erneuernd auf Θεραπείην, wie auf δῆμον 7, 156, 2. vgl. 185. — ἀλλὰ πλεόντας. zu 2, 43. vgl. 3, 69, 3. 4, 170, 5, 55. 7, 187, 2.

τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὅκτω καὶ χιλιάδας τρεῖς καὶ ἑκατοντάδας δύο καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Λαρείου μέχρι Σηπ-
187άδος καὶ Θερμοπυλῶν. οὗτος μὲν δὴ τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός, γυναικῶν δὲ σιτοποιέων καὶ παλλακῶν καὶ εὐνούχων οὐδείς ἄν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνῶν τῶν ἀχθοφόρων καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπι-
μένων, οὐδ' ἄν τουτέων ὑπὸ πλήθους οὐδείς ἄν εἴποι ἀριθμόν. ὥσπερ οὐδέν μοι θῶυμα παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἰσο-
187 τῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε θῶμά μοι μυριάσι το-
σαύτησι. εὗρισκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χολίκα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε καὶ μηδὲν πλέον, ἔνδεκα μυριάδας μεδίωνων τελο-
μένας ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη καὶ πρὸς τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίωνους καὶ τεσσαεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι καὶ ὑποζυγίοισι καὶ πᾶσι οὐ λογίζομαι. ἀνδρῶν δ' ἰουσέων τοσούτων μυριάδων κάλλεός τε εἴνεκα καὶ μεγάλτερος οὐδείς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικός στρατὸς ἐπίτε ὀρμηθεὶς ἐπλεε καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας ἕς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης καὶ πόλιος ἰόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὤρ-
μεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνῃσι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰ-
γιαλοῦ ἰόντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὠρμένιο ἕς πόντον καὶ ἐπὶ ὅκτω νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω, ἅμα δὲ ὀρθρῶ ἐξ αἰ-
θρίας τε καὶ νηνεμῆς τῆς θαλάσσης ζεσάσης ἐπέπεσέ σφι χειμῶν καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηνιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλεῖται οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπᾶσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες

C. 187 § 1. οὗτος ohne Verbum (ἦν), wie ταῦτα 7, 198, 1. vgl. zu οὗτος 7, 188, 2. — τοῦ συνάπαντος. gr. Spr. 50, 11, 12. vgl. 2, 39, 2. 112. — θῶυμα παρίσταται. zu 1, 23. — κυνῶν Ἰνδικῶν. Voss Mythol. Br IV S. 161. — προδοῦναι wie sonst ἐπιλιπεῖν. Aehnlich 8, 53. (Sch.) vgl. die Lex. — ἴσται τῶν. Spr. 61, 4, 7. (5, 8.) Aehnlich ὅσα ἔνα Dem. 27, 23. (Schäfer.) Kr. zu Xen. An. 6, 4, 34. — ἀντέχρησε. zu 7, 127.

§ 2. ἔνδεκα. Die Rechnung ist ungenau. — ἐπ' ἡμέρῃ. Di. 68, 41, 5. — γυναιξὶ das für Weiber Verwendete. — τοσούτων ist, wie τούτων, auch Fem. — ἔχειν hängt von dem einfachen ἄξιος ab, wie 9, 26, 4.

C. 188 § 1. κατέσχε. zu 6, 101, 1. — δὴ würde üblicher fehlen. — πρόκροσσαι erklärt man II. ξ, 35 κλιμακῆδόν, en echelon, staffelförmig; (in quincuncem Sch.) — ὠρμένιο, die passive Form ist anstössig. — ἐπὶ ὅκτω νέας acht Reihen von Schiffen hinter einander. (Rennel) Spr. 68, 36, 6. (40, 6.)

§ 2. οὕτω, διήγον mag man denken. Aehnlich τοσαύτη 4, 150. vgl. zu 7, 168, 1. — ἐξ. zu 1, 87, 1. — οὕτω, dass sie entkommen konnten. — ὄρμου. gr. Spr. 47, 40, 5. — οἱ δ'. Di. 50, 1, 11. — ἀνασπᾶσαντες,

αὐτῶν· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ ἐς Μελίβδιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο. ἦν τε τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρη-189
τον. λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορῆν ἐκ Θεοπροπίου ἐπα-
καλίσσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον
καλίσσασθαι. Βορῆς δὲ κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον ἔχει γυναῖκα Ἀτι-
κὴν, Ὁρείδυιαν τὴν Ἐρεχθεύς. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι,
ὡς φάτις ὠρμηται, συμβυλλόμενοι σφι τὸν Βορῆν γαμβρὸν εἶναι,
ναυλοχῶντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χει-
μῶνα· ἡ καὶ πρὸ τούτου ἐθνὸν τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ
τὴν Ὁρείδυιαν τιμωρῆσαι σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς
νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρ-
βάροισι ὀρμεύουσι ὁ Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἶπαι· οἱ δ' ὦν Ἀθη-
ναῖοι σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορῆν πρότερον καὶ τότε ἐκείνα
κατεργάσασθαι, καὶ ἱρὸν κατελθόντες Βορέῳ ἰδρύναντο παρὰ ποτα-
μὸν Ἰλισσόν.

Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρεῖν, τε-190
τρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας, ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε
πληθος ἄφθονον, ὥστε Ἀμεινοκλῆι τῷ Κρητίνεω, ἀνδρὶ Μάγνητι, γηο-
χέοντι περὶ Σηπιάδα μεγάλως ἡ ναυηγίῃ χρηστὴ ἐγένετο, ὅς πολλὰ
μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀνέσλετο, πολλὰ δὲ
ἀργύρεα, θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὔρε, ἄλλα τε [χρύσεια] ἄφατα
χρήματα περιεβύλετο. ἀλλ' ὁ μὲν τὰλλα οὐκ εὐτυχέων εὐρήμασι μέγα
πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῖσα

ans Land, wofür sonst ἀνέλπειν das übliche. Kr. zu Thuk. 6, 44, 3. vgl. unten
zu 7, 193. — μεταρσίας, ein poetisches Wort; in diesem Sinne sonst με-
τέωρος. — ἐξέφερε. So ἐβάλλειν 6, 44, 2. 7, 170, 2, wohl das eig. Wort;
mit dem Passiv ἐκίπτειν. — αὐτὴν. ἀκτὴν Va. — περιέπιπτον schei-
terten, wofür sonst ἐκίπτειν. Kr. zu Xen. An. 6, 2, 2. — ἐξεβράσσοντο
wurden ausgeworfen, wie 7, 190. Selten wie auch das Simplex.

C. 189. τοῦ. τὸ τοῦ Va. Man kann erklären (τὸ χρῆμα) τοῦ χειμῶνος ἦν
χρῆμα. gr. Spr. 47, 6, 2. Ar. Ly. 1031: ἡ μὲν, ὃ Ζεῦ, χρῆμα ἰδεῖν τῆς ἐμ-
πιδός ἐνισί σοι. — ἄλλου im Ggs. zu dem nach 7, 141 ertheilten. — καλίσ-
σασθαι. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) Ueber das Medium Kr. zu Xen. An. 3, 3, 1.
— κῆδος Verschwägerung auch Thuk. 2, 29, 8. In der attischen Prosa
sonst wohl nicht in diesem Sinne. — φάτις, λόγος. zu 1, 60, 4. — ὠρμηται.
zu 3, 56. — σφι. σφίσι? zu 7, 148, 1. — ναυλοχεῖν bei Her. noch 7, 192
u. 8, 6. (Sch.) Gew. ὀρμεῖν. — ἡ καὶ πρὸ τούτου. zu 6, 52, 2. — πρότερον
6, 44, 2. 45. 7, 21, 2. (Bä.) — δ' ὦν zu 2, 50, 1. — κατελθόντες für
ἀπελθόντες Kr.: heimgekehrt, nämlich nach der Schlacht bei Platäa. Spr.
68, 42, 10. (46, 10.)

C. 190. λέγουσι ist doppelt zu denken, wie εἶχον 7, 86; härter ἔχων
Xen. An. 3, 4, 13. — γηοχεῖν Land besitzen kommt sonst nicht vor. —
μεγάλως gehört zu χρηστῇ. (Valla.) — χρύσεια verdächtigt Va. — τὰλλα
εὐτυχέων. zu 3, 40, 1 E. vgl. 7, 233, 2. 8, 60, 2. — μέγα, σφόδρα. zu 1
32, 3. — καὶ τοῦτον, wie manche Andre. — ἄχαρις. zu 1, 41. — παι-

- 191 παιδοφόνος. σιταῶγων δὲ δικάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων οὐκ ἐπὴν ἀριθμός, ὥστε δεισαντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μὴ σφί κεκακωμένοισι ἐπιθῶνται οἱ Θεσσαλοί, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἔχειμαζε τρεῖς· τέλος δὲ ἐντομά τε ποιεῦντες καὶ καταειδόντες χοῦν τῷ ἀνέμῳ οἱ Μάγοι, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηίᾳ θύοντες ἐπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυσον πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἀρπασθεῖν ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπύπαιτο, τοῖσι δὲ Ἑλλήσι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοικῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ὁ χειμῶν ὁ πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ ὡς ἐπύπαιτο, Ποσειδέωνι σωτήρι εὐξάμενοι καὶ σπονδὰς προχέαντες τὴν ταχίστην ὁπίσω ἡπίγοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐλπίσαντες ὀλίγας τινας σφί ἀντιξόους ἔσεσθαι νέας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐναυλόχουν, Ποσειδέωνος σωτήρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦ 192 193 τίου ἐτι καὶ ἐς τὸδε νομίζοντες· οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κύμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νέας ἐπλεον παρὰ τὴν ἡπειρον, κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης ἰθέαν ἐπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χώρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης ἐνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰησονός τε καὶ τῶν συνεταίρων ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδαρ πεμφθέντα, εὐτ' ἐπὶ τὸ κύμα ἐπλεον ἐς Αἴαν τὴν Κολχίδα· ἐνδεύτερον γὰρ ἐμελλον ὑδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαιος ἀφήσειν, ἐπὶ τούτῳ δὲ τῷ χώρῳ οὖνομα γέγονε Ἀφεται. ἐν τούτῳ ὦν ὄρμον οἱ Ξέρξης ἐποιεῦντο.

δοκτόνος. So Dionys. Arch. 3, 21: συμφορὰ ἀδελφοκτόνος. (Lobeck.) Es wird doch wohl ein Kindermord bezeichnet. vgl. 1, 41 mit 35, 2 u. 3, 59, 1 mit 52, 2. (Sch.)

C. 191. ἐπὴν. zu 7, 170, 2. — ἔρκος, ἔρμα. zu 6, 134, 2. Dichterisch. — ἔχειμαζε. Spr. 61, 4, 2. (4.) — ἐντομα, σφάγια. zu 2, 119, 2. — καταειδόντες τῷ ἀνέμῳ den Wind besprechend, sonst nicht so; der Da. wie bei κατακρίνειν. zu 2, 123, 2. — χοῦν für γόνη Reiske, γόνη We. — ἐπαυσαν erg. τὸν ἄνεμον. — αὐτός von selbst, wie 7, 10, 4. zu 5, 72, 1. — κοπάσειν, λῆγειν, παύεσθαι; bei Attikern kommt es nicht vor. — ἐκείνης ihr Eigenthum d. h. ihr heilig. Spr. 47, 4, 2. (6, 4.)

C. 192. ἀπ' ἧς. zu 1, 47, 1. — προχέαντες. Dies Compositum scheint bei Attikern nicht vorzukommen. — νομίζοντες. zu 1, 142, 1.

C. 193. ἔστρωτο sich gelegt hatte, wie sternal. vgl. die Lexika. — κατασπάσαντες, ἐς θάλασσαν, Ggs. ἀνασπᾶν. zu 7, 188, 2. Gew. κατέλκυν. zu 1, 164, 2. — ἰθέαν erg. ὁδόν. (Sch.) Ueber den Ac. gr. Spr. 46, 6, 2. — συνεταίρων. Gew. nur ξαιροι. — εὐτε, ὅτε. zu 4, 78, 2. — ἐπὶ nach, um zu holen. zu 1, 84, 3. — κύμας Fließ, dichterisch. — Κολχίδα. zu 1, 2, 2. — ἀφήσειν erg. τὰς ναῦς in See stechen. zu Thuk. 7, 19, 4. — οἱ Ξέρξης die Leute des X. Spr. 47, 3, 2. (5, 2.)

Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τουτέων ἔτυχόν τε ὕσταται πολλὸν ἐ-194
 ξαναχθεῖσαι καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νέας.
 ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι καὶ πλείοντες ἐσέπεσον
 ἐς τοὺς πολεμίους, τῶν ἱστρατιγέε οὐκ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπαρ-
 χος Σανδῶκης ὁ Θαμασίου, τὸν δὴ πρότερον τουτέων βασιλεὺς Δα-
 ρεῖτος ἐπ' αἰτῇ τοιῇδε λαβὼν ἀνισταύρωσε, ἵόντα τῶν βασιλέων δι-
 κασιέων· ὁ Σανδῶκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἔδωκε. ἀνακρεμα-
 σθέντος ὡν αὐτοῦ λογιζόμενος ὁ Δαρεῖτος εὐρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν
 ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλῆιον· εὐρὼν δὲ τοῦτο ὁ
 Δαρεῖτος καὶ γνούς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη,
 ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι πε-
 ρεῖν, τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας ἔμελλε οὐ τὸ δεύτερον
 διαφυγὼν ἔσεσθαι· ὡς γὰρ σφεας εἶδον προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες,
 μαθόντες αὐτέων τὴν γινομένην ἁμαρτίαν, Παναχθέντες εὐπετέως
 σφέας εἶλον. ἐν τουτέων μὲν Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλα-195
 βάνδων τῶν ἐν Καρίῃ, ἐν ἑτέρῃ δὲ ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πενθύλος
 ὁ Δημοπόου, ὃς ἦγε μὲν δυνάμει νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ
 σφεων τὰς ἑνδεκα τῶν χειμῶν τῶν γενομένων κατὰ Σηπιάδα, μὲν τῇ
 παρεγενομένη καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμισίον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες
 ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς,
 ἀποπέμπονσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων ἱσθμόν.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικός ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πᾶριξ τῶν πεντε-196
 καίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδῶκεα στρατηγέειν, ἀπῆκετο ἐς Ἀφειάς.
 Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς παρευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς ἐσβε-
 βληκῶς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιέας, ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν
 ποιησάμενος ἱππῶν τῶν ἑνωτοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας
 ἱπποῦ, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἔνθα δὴ αἱ Ἕλλη-
 νίδες ἱπποὶ ἐλείποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν
 Ὀνόχωρος μόνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον πινόμενος·
 τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ρεόντων οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτέων ἐστὶ
 Ἡπιδαιός, οὐδὲ οὗτος ἀνέσχε εἰ μὴ φλαύρος.

C. 194 § 1. ἐς. Kr. zu Xen. An. 3, 2, 16. — τῶν bezieht sich auf βάρ-
 βαροι. — ἵόντα τῶν. zu 1, 67, 3. — βασιλέων δ. zu 3, 25. — ἐπὶ.
 zu 5, 25.

§ 2. ἢ σοφώτερα. Spr. 49, 2, 2. (49, 5.) — μὴ. Spr. 67, 13, 4. (3.)
 — ἔσεσθαι. περιεσθαι Reiske und Va. vgl. jedoch Di. 56, 1, 1. — ἁμαρ-
 τάδα, ἁμαρτίαν, Versehen. zu 1, 91, 1.

C. 195. σφεων. αὐτίων? — τὰς. zu 1, 18, 1. — ἐξιστορεῖν, wie ἱστο-
 ρεῖν, eig. dichterisch. mit zwei Ac. wie ἐρωτᾶν, ἐρεῖσθαι. — ἀπό. zu 4, 54.

C. 196. καὶ δὴ, ἤδη. vgl. 9, 11, 2. 66, 2. 89, 1. 102, 1. gr. Spr. 69,
 17, 1. — Θεσσαλίης. Θεσσαλικῆς? Bekker. — ἐλείποντο für ἐλίποντο Bekker.
 zu 4, 9, 2. — ἀπέχρησε. zu 7, 43. Möglich das an beiden Stellen dies als
 Glossem statt des herodoteischen ἀνέσχεται eingeschlichen ist. — τὸ ρέεθρον.
 zu 7, 43.

- 197 Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ Ξέρῃ οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέσθαι ἑλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ Λαφυστίου Διὸς, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμνηστῆσατο Φοῖβῳ μόνον σὺν Ἴνοι βουλευσας, μετέπειτα δὲ ὡς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιοῦτους ὡς ἂν ἢ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἐργεσθαι τοῦ πρυτανήσου αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι (λήπιον δὲ κυλεύουσι τὸ πρυτανήσιον οἱ Ἀχαιοί), ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅπως ἔξεισι πρὶν ἢ θύεσθαι μέλλῃ· ὥς τ' ἔτι πρὸς τούτοις πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τοτέων θύσεσθαι δεισαντες οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν, χρόνῳ δὲ προϊόντος ὀπίσω κατελθόντες, ἣν ἀλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυτανήσιον, [ὡς θύεται τε] ἐξήγοντο, στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς καὶ [ὡς] σὺν πομπῇ ἐξαχθεὶς. ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυτισσώρου τοῦ Φοῖβου παιδὸς ἀπόγονοι διότι καθαρμὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ Θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου καὶ μελλόντων μιν θύειν ἀπώμενος οὗτος ὁ Κυτισσώρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος ἐρρύσατο, ποιήσας δὲ τοῦτο τοῖσι ἐπιγενομένοις ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ Θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἐργεῖται αὐτοῦ καὶ τῇ σιρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε, τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίαν ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.
- 198 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ τὰ ἐν Ἀχαιῇ ἀπὸ δὲ τοσούτων τῶν χώρων ἦτε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηλὴ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χώρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρὺς τῇ δὲ καὶ κάρτα στενός· περὶ δὲ τὸν χώρον οὐρεα ὕψηλὰ καὶ ἄβατα περικυλῇ πᾶσαν τὴν Μηλίδαν γῆν, Τρήνηναι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαιῆς Ἀντικύρη, παρ' ἣν ποταμὸς Σπερ-

C. 197 § 1. μόνον. zu 1, 43. — ἀέθλους. zu 1, 126, 1.

§ 2. τούτῳ. τοῦτον Va. — πρυτανήσιου. λήπιον Va. Das erzwingt fast die Stellung des λήπιον. Sonst würde folgen καλέουσι δὲ etc. — λήπιον von λείω, bei den Attikern noch in λειτουργία. Wolf zu Dem. Lept. prolegg. p. LXXXVI ann. 59. — οὐκ ἔστι ὅπως. zu 7, 102, 2. — ὡς τ' für ὥστε Schäfer nach We., an ἔλεγον ὡς etc. § 1 anzuschliessen. — ἀλίσκωνται überwiesen werden. zu 1, 112, 2. — ὡς θύεται wie geopfert wird, wohl Glossen zum Folgenden. — τε ist kaum zu erklären. — ἐξήγοντο für ἐξηγόοντο Kr. 6, 91: ἐπειτὰ σφίς χειρωσάμενοι ἐξήγον ἀπολείοντες. — πᾶς ganz. (Va.) jeder? Di. 57, 8, 2. — πυκασθεὶς dicht bedeckt, ein poetisches Wort. — [ὡς] ist mir verdächtig. — ἐξαχθεὶς nach ἐξήγοντο. zu συμβαλλόμενος 1, 68, 2. vgl. 2, 108, 2. 4, 8, 1.

§ 3. καθαρμός Sühnopfer, so mehr dichterisch. — παρήγγειλε erg. ἐργεσθαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) Kr. zu Xen. An. 3, 1, 44. — ὁμοίως καὶ 3, 13, 2.

C. 198 § 1. ταῦτα. zu 7, 187, 1. — ἄμπωτις — γίνεται. zu 2, 11, 2. — πεδινός, ein seltenes Adjectiv. — καὶ κάρτα. zu 1, 71, 1. — περικυλῇ für περικυλῇ Kon. — κείται. zu 2, 62. vgl. 7, 200. 216.

ρειὸς ῥέων ἐξ Αἰνιήνων ἐς Θάλασσαν ἐκδιδότ'. ἀπὸ δὲ τούτου δια-
 ἔκοσι κου σιαδίων ἄλλος ποταμὸς τῷ οὐνομα κεῖται Ἀνύρας, τὸν βοη-
 θέοντα τῷ Ἡρακλεί καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τού-
 του δι' ἄλλων ἑκοσι σιαδίων ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς καλεῖται Μέ-
 λας. Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε σιά-199
 δια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πάσης τῆς χώρας ταύτης ἐκ
 τῶν οὐρέων ἐς Θύλασσαν, καὶ ἡ Τρηχίς πεποδλισται· δισχλίδια τε γὰρ
 καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὐρεος τὸ περικληθεῖ
 τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην ἐστὶ διασφαῖς πρὸς μεσαμβρίην Τρηχίνος, διὰ
 δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπωρέην τοῦ οὐ-
 ρεος. ἐστὶ δὲ ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην200
 τοῦ Ἀσωποῦ, ὃς ἐκ τῶν οὐρέων ιουτέων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδι-
 δοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἄμαξιτος γὰρ
 μὴ μόνιη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα
 σιάδια ἐστὶ ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοῖνικος ποταμοῦ καὶ
 Θερμοπυλῶν κώμη τε ἐστὶ τῇ οὐνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ
 παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς Θάλασσαν ἐκδιδότ', καὶ χώρος περὶ αὐτὴν
 εὐρύς ἐν τῷ Δήμητρός τε ἱρὸν Ἀμφικτυόνιδος ἱδρύται καὶ ἔδραι εἰσὶ
 Ἀμφικτυόσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος ἱρὸν.

Βυσιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ201
 Τρηχινίῃ, οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ· καλεῖται δὲ ὁ χώρος οὐ-
 τος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπι-
 χωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν
 τούτοις τοῖσι χωρίοις, ἐπεκράτει δὲ ὁ μὲν ἰὼν πρὸς βορρῇν ἄνεμον
 ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμ-
 βρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἦσαν δὲ οἷδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ220
 τῷ χώρῳ, Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλίται καὶ Τεγεατέων καὶ Μαν-
 τινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων, ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας ἑλ-
 κοσι καὶ ἑκατόν, καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν
 Ἀρκαδῶν, ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκό-
 σιοι καὶ Μυκηναίων ὀγδὼνκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου πα-
 ρῆσαν, ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιέων τε ἐπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τε-
 τρακόσιοι. πρὸς τούτοις ἐπὶ κλητοὶ ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι

C. 199. εὐρύτατον. zu 7, 176, 1. — τοῦ πεδίου wie τῆς ὁδοῦ 2, 9.
 zu 1, 178, 1. Analog τοῦ πεζοῦ zu 7, 184, 3. — διασφαῖς. zu 2, 158, 2.

C. 200. δέδμηται. τέμνεται wäre das eig. Wort, auch bei Her. zu 4, 136, 1.
 Doch auch (etwas verschieden) ἔδειμαν 2, 124, 2.

C. 201. τῶν πλεόνων. gr. Spr. 50, 4. 12. — τῶν ἐχόντων, sonst
 καθηκόντων, der sich erstreckenden Oertlichkeiten. — οἱ δὲ, οἱ
 Ἕλληνες. — φερόντων, synonym mit ἐχόντων. zu 2, 8, 1. — τό in Bezug
 auf die Strecke. vgl. 4, 99, 2. 7, 176, 2. Doch fehlt es in einigen Hsn.

C. 202. Ἑλλήνων hängt von οἱ ὑπομένοντες ab. vgl. 8, 4.

πανστρατιῇ καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφας οἱ Ἕλληνες ἐπεκ-
λέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὥς αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν πρόδρομοι τῶν
ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμαχῶν προσδοκίμοι πάσαν εἶεν ἡμέρην,
ἢ θαλασσά τε σφί εἴη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρομένη καὶ
Αἰγινητέων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφί εἴη
δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα αἰ-
ᾶνθρωπον, εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσεσθαι τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς
γινόμενῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγιστοῖσι αὐτῶν μέγιστα· ὀφείλει
ᾶν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὥς ἔοντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν
[ᾶν]. οἱ δὲ ταῦτα πυνθανόμενοι ἐβόηθησαν ἐς τὴν Τροχίνα.

- 204 Τοῦτοισι ἦσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐπι-
στίων, ὃ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡ-
γεόμενος Λυκεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδω τοῦ Αἰόντος
τοῦ Εὐρυκρατίδω τοῦ Ἀναξάνδρου τοῦ Εὐρυκράτους τοῦ Πολυδώρου
τοῦ Ἀλκιμένεος τοῦ Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλειω τοῦ Ἡγησίλειω τοῦ Λε-
ρύσσου τοῦ Λεωβότειω τοῦ Ἐχιστράτου τοῦ Ἡγίος τοῦ Εὐρυσθέντος
τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ
Ἡρακλῆος, κτησάμενος τὴν βασιλίην ἐν Σπύρτῃ ἐξ ἀπροσδοκῆτος.
- 205 διζῶν γάρ οἱ ἔοντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Λω-
ρεῖος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιλείας. ἀποθανόντος δὲ
Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσηνος γόνου, Λωρεῖος τε οὐκέτι ἔοντος ἀλλὰ
τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαιναι
ἢ βυσιλιῇ, καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνει Κλεομβρότου (οὗτος γὰρ ἦν
νεώτατος Ἀναξανδρίδω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα.

C. 203. ἐγένοντο. Di. 56, 1, 7. — δι' ἀγγέλων. Kr. zu Xen. An. 2, 3, 17: ἔλεγε δι' ἐρμηνέως. vgl. oben zu 1, 113, 2. — πρόδρομοι hier bloss Vorausgeschickte, wie 7, 206. — τῶν ἄλλων hängt von dem πρό in πρόδρομοι ab, wie bei Verben. — ἐν φυλακῇ εἶναι bewacht werden, wie Thuk. 2, 13, 6. vgl. Dem. 18, 215. Wache halten Thuk. 3, 74, 3. 4, 55, 2. Sonst ἐν φυλακῇ ἔχειν π oder πνά. — ἐξ ἀρχῆς γινόμενῳ vom Anfange seiner Geburt an gerechnet. Ungewöhnlich. vgl. 7, 220, 2. — συνεμίχθη. Sch. erklärt: mit dem Guten das er sonst genießt. Kaum zulässig. Eher statthaft wäre der Begriff des Verkehrs. Doch Her. schrieb wohl συνημίχθη. 4, 157: οὐδὲν σφι χρηστὸν συνεγέμετο. — ὀφείλει τὸν ἐπελαύνοντα, aus ὀφείλει ὁ ἐπελαύνων. zu 7, 16, 4. — πεσεῖν ᾶν dass er fallen könne. (Hermann.) Bei ὀφείλειν kann wohl eben so wenig als bei χρῆ ein ᾶν mit dem Inf. stehen. Es wird zu streichen sein.

C. 204. ἐξ ἀπροσδοκῆτος unerwartet, wie 1, 191, 4.

C. 205 § 1. ἀπελήλατο er war entfemt, ungewöhnlich so. — φροντίδος von dem Gedanken der Erlangung erklärt man, was wohl φροντικ kaum gestattet. Also der Sinn: es lag ihm fern sich um die Regierung zu kümmern. — περὶ ohne τῆς vorher. gr. Spr. 50, 9, 9. — ἄπαις ἔρσηνος γόνου. zu 7, 61, 2. — τελευτήσαντος. zu 5, 45, 1. — ἀνέβαιναι. zu 7, 5, 1. — καὶ εἶχε ohne ὅτι, wie καὶ ἅμα. Kr. zu Xen. An. 3, 4, 31. vgl. unten 7, 214.

ὅς τότε ἦε ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστειώτας
 ῥηχοσίους καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἴοντες. παραλαβὼν δὲ ἀπύ-
 κειο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐ-
 στρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ ἐνεκα τούτους σπου-
 δὴν ἐποίησατο Λεωνίδης μόνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων
 μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν· παρεκάλει ὦν ἐς τὸν πόλεμον θέλων
 ἐδδέναι εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσιν ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν
 Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ ἄλλοφρονέοντες ἐπεμπον.

Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρ-206
 τῶνται, ἵνα τούτους ὀρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται, μηδὲ
 καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένους· μετὰ
 δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλον ὀρτάσαντες καὶ φυλακὰς
 λαπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ τάχος βοηθήσειν πανδημεῖ. ὥς δὲ καὶ
 οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσιν·
 ἦν γὰρ κατὰ τῷτο Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πηγήμασι συμπεσοῦσα·
 οὐκ ὦν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσεσθαι τὸν ἐν Θερμο-
 πύλῃσι πόλεμον ἐπεμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διε-
 νένωντο ποιήσιν, οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγέ-207
 νετο τῆς ἱσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωθέοντες ἐβουλευόντο περὶ ἀπαλ-
 λαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πε-
 λοπόννησον τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ Φωκέων καὶ
 Λοκρῶν περισπερχεόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο,
 πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι ἐπιβοηθεῖν ὥς ἐ-
 όντων αὐτίων ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι.

Ταῦτα βουλευομένων σφέων ἐπεμπε Ξέρξης κατύσκοπον ἱππέα208

§ 2. τοὺς κατεστειώτας die bestehende, organisirte, Schaar, die
 er sich wählte, nicht einzeln, sondern im Ganzen. Dass die dreihundert
 Ritter (zu 1, 67, 3) gemeint seien will O. Müller Dorer 2 S. 241 nicht zugeben.
 — καὶ τοῖσι und Andre denen. gr. Spr. 51, 13, 5. — τοὺς, τούτους οὓς.
 — ἐς τὸν ἀριθμὸν wie 7, 60. 97. (Sch.) — λογισάμενος C. 202 f. —
 τοῦδε δὲ ἐνεκα. zu 7, 32. — κατηγόρητο. gr. Spr. 52, 4, 4. — μη-
 δίζειν. Thuk. 1, 95, 3: κατηγορεῖτο αὐτοῦ Μηδισμός. Und so regelmässig.
 Daneben öfter κατηγοῶ πινος ὡς oder ὅτι. — ἐκ τοῦ ἐμφανέος. zu 1, 205.
 — ἄλλοφρονέοντες obgleich anders gesinnt, medisch. Anders 5, 85.

C. 206. ὑπερβαλλομένους zögernd. Selten so bei den Attikern. —
 Κάρνεια, ein neuntägiges Fest des Apollon im Monat Karneios, dem atti-
 schen Metageitnion, vielleicht am 7 Tage begonnen. Corsini Fasti Attici II
 p. 452 ss. — κατὰ τῷτό um dieselbe Zeit. — συμπεσοῦσα könnte
 fehlen. — διακριθῆσεσθαι, διακρινέεσθαι? — ἐνένωντο. zu 1, 77, 2.
 — ἕτερα τοιαῦτα. zu 1, 120, 4. — τοὺς die C. 203 erwähnten. — ποιή-
 σιν. gr. Spr. 53, 7, 11. vgl. 8, 7.

C. 207. περισπερχεόντων. περισπερχθέντων sehr erzürnt über den
 Entschluss Va., wohl richtig. zu 1, 32, 1. — ὀλίγων zu 6, 109, 1. — τόν
 für τῶν Bekker. — ἀλέξασθαι, ἀμύνασθαι. Das Wort, wenn auch bei Xen.
 öfter, war doch mehr poetisch und dialektisch.

ιδέσθαι ὁκόσοι τε εἰσι καὶ ὃ τι ποίειεν. ἀπὸ κότε δὲ ἐτι ἐὼν ἐν Θερ-
σαλίῃ ὡς ἀλισμένην εἶη ταύτῃ στρατιῇ ὅλην, καὶ τοὺς ἡγεμόνας ὡς
εἶησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λειωνίδης, ἐὼν γένος Ἡρακλειδης. ὡς
δὲ προσήλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθελήτο τε καὶ κατώφρ
ἐπ' αὐν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος,
τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι. ὁ δὲ
τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὄπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ
τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρῃ
γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζομένους. ταῦτα δὲ
θεώμενος ἐθώμυαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀντι-
κίως ἀπήλανε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην· οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε
ἐκύρησε πολλῆς· ἀπελθὼν δὲ ἔλεγε πρὸς Ξέρξεια τὰ περ ὀπίωκε
209 πάντα. ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ λόγῳ, ὅτι παρα-
σκευάζοιντο ὡς ἀπολλεύμενοι τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ'
αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημάρτην τὸν Ἀρι-
στιωνος, λόγῳ ἐν τῇ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρξης
ἐκαστα τουτέων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιεύμενον πρὸς τῶν Λακεδαι-
μόνων. ὁ δὲ εἶπε· “ἤκουσας μὲν μὲν καὶ πρότερον, εἴτε ὥρῃ μὲν
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τουτέων· ἀκούσας δὲ γέλωτά με
ἔθεν λέγοντα τῇ περ ὥρων ἐκβησόμενα (τὰ) πρήγματα ταῦτα· ἐμοὶ γὰρ
210 τὴν ἀληθεῖαν ἀσκέειν ἀντὶ σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἄγων μέγιστός ἐστι. ἄ-
κουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπικάται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ
τῆς ἐσόδου καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὕτω ἔχων
ἐστί· ἐπεὶ μὲν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέ-
ονται. ἐπίστασο δέ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ κατα-
στρέψαι, ἐστὶ οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπομε-

C. 208 § 1. ἰδέσθαι. Spr. 55, 3, 10. (20.) — εἰσί — ποίειεν. Der-
selbe Wechsel Xen. An. 7, 2, 18. vgl. oben zu 5, 13, 1. 97, 1. — καὶ τοὺς,
καὶ ἀπὸ κότε τοὺς. — οὐ. gr. Spr. 67, 10, 2. — τὸ στρατόπεδον, das zweite,
verdächtigt Va. Bei Gegensätzen der Art pflegt auf οὐ nichts zu folgen. —
κτενίζομένους nach der Sitte 7, 209, 2. (We.)

§ 2. ὁ δὲ, ἀλλά. zu 1, 17, 2. — ἐμάνθανε erkundete. — ἔκειτο,
Ppf. des Passivs zum Medium κίθεσθαι Spr. 52, 10, 5. (11.) — ἀλογίης
zu 2, 141, 1. — ἐκύρησε für ἐνεκύρησε Va. — ὀπίωκε. Di. § 40 u. ὅρῳ.

C. 209 § 1. συμβαλέσθαι. zu 1, 68, 2. — τὸ λόγῳ. zu 1, 97, 1. —
ἀλλ' — γὰρ. vgl. 7, 214 u. zu 1, 14, 3. Ueber die Einschiebung des zu
ἐκείνοι gehörenden Objects zu τοῖσι 1, 24, 2 u. Kr. zu Thuk. 1, 72, 1. —
ἤκουσας 7, 101 ff. — γέλωτά με ἔθεν. zu 3, 29, 1. — τῇ περ für τῇ περ
Reiske. vgl. § 2. — ἐκβησόμενα dass eintreten werde. vgl. § 2. 221.
So ἀνέβη 234, 1. vgl. 8, 4. — (τὰ) Kr. — ἀντὶ σε hier für πρὸς σε. Di.
47, 29, 2. — ἄγων Aufgabe. zu 7, 11, 3.

§ 2. νόμος Sitte. — οὕτω ἔχων ἐστί. Di. 56, 1, 2. — κινδυνεύ-
ειν τῇ ψυχῇ. zu 2, 120, 1. vgl. 8, 60, 2. — κοσμέονται. σμίονται Va.
vgl. 4, 73. 9, 110, 2. Von weibischem Schmuck konnte bei Lakēdaimoniern
nicht die Rede sein. (Va.) — τὸ ὑπομένον. zu τοῦ ἐπιφοιτούντος 1, 97, 1. —
ἐστί. Ein Indicativ ohne ὅτι oder ὡς nach ἐπίστασο wird sonst nicht leicht

καὶ χεῖρας ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιλῆην τε καλλίστην τῶν Ἑλλήσιν προσφέρειαι καὶ ἄνδρας ἀρίστους." κάρτα τε δὴ ἄπιστα ἔβη ἐφαίνεται τὰ λεγόμενα εἶναι καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὄντινα τρὸς τοσοῦτοι ἐόντες τῇ ἑωυτοῦ στρατῇ μαχέσονται. ὁ δὲ εἶπε· "ὦ ἰσιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστη, ἢ μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῆ ἔγωγ' ἔγωγ'."

Ταῦτα λέγων οὐκ ἐπειθε τὸν Ξέρξεια. τέσσαρας μὲν δὴ παρεξήκει²¹⁰ ἱερας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι· πέμπτη δέ, ὡς οὐκ ἀ- αλλάσσοντο ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι εἶναι, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μῆδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς, νειλάμενός σφεας ζωγράφοντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δ' σέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί, ἄλ- οὐ δ' ἐπέσῃσαν καὶ οὐκ ἀπήλυνον, καίπερ μεγάλως προσπαλιόντες. ἤλον δ' ἐπόλεον παντὶ τρω καὶ οὐκ ἦμισα αὐτῷ βασιλείῃ ὅτι πολλοὶ μὲν ἀνθρῶποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέ- ρης. ἐπέειπε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν²¹¹ ἐπέσῃσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὗτοι γε εὐπειτῶς κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλλήσιν, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δόρασι βραχυτέροιςι χρεώμενοι ἤπερ οἱ Ἕλληνες καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρῆσασθαι. Λακιδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως² λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι, ἐν οὐκ ἐπισταμένοιςι μάχεσθαι ἔξε- πιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλλῆς φεύγεσκον δῆθεν,

vorkommen. Aehnliches gr. Spr. 55, 4, 8. — ἀνταειρόμενον. zu 7, 100. — τῶν ἐν Ἑ. erg. βασιλείων d. h. der Staaten, die der Despot nur als Kö- nigreiche begreifen konnte. — προσφέρειαι rückst an. — τοσοῦτοι so wenige. Kr. zu Xen. An. 2, 4, 4 (τοσοῖδε). — χρᾶσθαι handle. gr. Spr. 55, 1, 5. — ψεύστη. 1, 138: αἰσχιστον Πέρσῃσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται. (Va.) — ταῦτα ταύτῃ auch Aesch. Pro. 509. Ar. Ri. 843. ταύτῃ ταῦτα Eur. Med. 365. Nequaquam istuc istac ibit ein Tragiker bei Cic. N. D. 3, 25. (Va.)

C. 210. παρεξήκει. παρῆκε einige Hsn., wie 7, 183 u. 8, 9. (Sch.) πα- ρεξίγη ist überhaupt nur noch aus Dion C. und in andrer Bedeutung nach- gewiesen. — ἀβουλίῃ Unverstand mit so wenigen Truppen ihm wider- stehen zu wollen. Aehnlich sonst ἀγνωμοσύνη. zu 4, 94, 1. — ἐσέπεσον für ἐπίπεσον einige Hsn. vgl. 8, 91 u. 9, 102, 2. — φερόμενοι sich stür- zend, mit Ungestüm. (Hermann.) vgl. Aesch. 3, 89: πάντων ἦκε φερόμενος ἐς τὴν ἑαυτοῦ γούνη. (Matthiä.) — παντὶ τρω. zu 1, 50, 1. — αὐτῷ, ohne τῷ. zu 7, 10, 7. — συμβολή, μάχη. zu 6, 109, 3. — δι' ἡμέρης den ganzen Tag hindurch. zu 1, 97, 1.

C. 211 § 1. τρηχέως περιείποντο. zu 5, 1. — τοὺς, οὓς. — οὗτοι, bloss das Subject urgirend. gr. Spr. 56, 9, 1. — κατεργασόμενοι. zu 1, 201. — οὐδὲν πλέον ἀλλὰ τὰ αὐτά. zu 7, 186. — ἐφέροντο erlangten für sich, richteten aus. vgl. 7, 168, 3. Andok. 4, 4: οἱ τοὺς ἑταίρους καὶ συνωμότας κεκτημένοι πλέον γέρονται τῶν ἄλλων. — τε χώρῳ fehlt in einer Hs. Einem Attiker hätte jedenfalls das substantivirte Neutrum genügt.

§ 2. ἀποδεικνύμενοι. zu 6, 55. — ἔξεπιστάμενοι gründlich

- οἱ δὲ βάρβαροι ὀρέωντες φεύγοντας βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήσαν, οὐ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροις, μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων· ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἔδυνάτο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειριώμενοι καὶ
- 212 κατὰ τέλεια καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπῆλυνον ὀπίσω. ἐν πά-
τησι τῆσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασίλεια θηεύμενον τρις ἀνα-
δραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δεισάντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν οὕτω
ἠγωνίσαντο, τῇ δ' ὕστερα ἡ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἐπὶ
γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντιές σφεας κατατετριμματισθαι τε καὶ οὐκ
οἶους τε ἔσσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταειρασθαι συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες
κατὰ τάξεις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρει ἐκ-
στοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν, φο-
λάζοντες τὴν αἰτραπὸν. ὥς δὲ οὐδὲν εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι
ἢ τῇ προτεραιῇ ἐνώρων, ἀπῆλυνον.
- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλέως ὃ τι χρήσεται τῷ παρόντι πρῆγματι,
Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυθύμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθ' οἱ ἐς λόγους ὡς μέγα
τε παρὰ βασιλέως δοκέων οἴσεσθαι, ἔφρασε τε τὴν αἰτραπὸν τὴν διὰ
τοῦ οὖρους φέρονσαν ἐς Θερμοπύλους καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπο-
μείναντας Ἕλληνας. ὕστερον δὲ δεισας Λακεδαιμονίους ἔφυγε ἐς
Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων
ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστε-
ρον, κατήλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπ' Ἀθηναίῳ, ἀνδρὸς
Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηναῖος οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλαν
αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοις σημανέω, ἐτιμήθη μάλιστα

verstehend. Spr. 68, 42, 7. (46, 7.) — ὅπως, ὅποτε. — φεύγεσθον wird durch τε καὶ mit ἀποδεικνύμενοι verbunden. Zu 1, 19. — δῆθεν zum Schein. zu 1, 59, 3. — πατάγῳ. zu 8, 79, 1. — ἂν. Spr. 53, 9, 3. (10, 3.) — εἶναι. Di. 55, 3, 21. — κατέβαλλον machten nieder. zu 4, 64, 1. — παραλαβεῖν erringen. zu 3, 7. — τῆς ἐσόδου hängt von οὐδὲν ab. — προσβάλλοντες schliesst sich an πειριώμενοι an. zu 1, 77, 1.

C. 212. πρόσσδος Angriff, wie 223, 1. 9, 104, 2. (Sch.) Sonst nicht so. — ἀναδραμεῖν. ἀναδορεῖν möchte man erwarten. Etwas verschieden 7, 218, 1. — θρόνου, der natürlich an einer zur Uebersicht geeigneten Stelle stand. — ἀέθλεον noch so 1, 67, 1; sonst nicht von einer Schlacht. — ἐόντων, τῶν Ἑλλήνων. zu 1, 3. — ἐν μέρει sich ablösend. Kr. zu Arr. 4, 21, 4. — ἀλλοιότερον Günstigeres.

C. 213. χρήσεται. Spr. 54, 7, 1. — ὥς ὥστε? — διέφθειρε richtete zu Grunde, brachte ins Unglück, wie Thuk. 8, 47, 1. Aehnlich ἀπολλύναι 1, 45, 1. — τῶν Ἀ. ἐς τὴν Π. συλλεγομένων verdächtigt Reise: Anstössig ist das Präsens. — ἐπεκηρύσσειν τινί durch öffentlichen Aufruf auf Jemandes Kopf setzen, auch Dem. 19, 21; ἐπὶ πνι Her. 7, 214. — Ἀντικύρην, das Thessalische am Spercheios, weil sonst κατήλθε unpassend wäre. — ὀπίσθε spätere. zu 1, 75, 1. — σημανέω, δηγήσομαι. zu 1, 75, 1. Es findet sich jedoch weiter nichts darüber. (We.) — ἔσσαν für ἦσαν Schäfer.

πὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσσαν. Ἐπιάτης μὲν οὕτω ὕστερον του-
 ῶν ἀπέθανε, ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φα-214
 κόρτω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυθαλὸς Ἀντικυρεὺς εἰσι οἱ εἵπαντες
 εὐδὸς βασιλεῖα τοὺτους τοὺς λόγους καὶ περιηγησόμενοι τὸ οὖρος τοῖσι
 ἱέρουσι, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρὴ σταθμώ-
 ασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπ' Ὀνήτη
 ε καὶ Κορυθαλῷ ἀργύριον ἀλλ' ἐπ' Ἐπιάτῃ τῷ Τρηκινίῳ, πάντως
 οὐ τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι. τοῦτο δὲ φεύγοντα τὸν Ἐπιάτην
 αὐτὴν τὴν αἰτὴν οἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς
 αὐτὴν τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιληκῶς εἴη· ἀλλ'
 Ἐπιάτης γάρ ἐστι ὁ περιηγησάμενος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦ-
 ον αἷτιον γράφω.

Ξέρξης δέ, ἐπεὶ οἱ ἦρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάτης κατεργάσε-215
 τθαι, αὐτίκα περιχαρὲς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρεια καὶ τῶν ἱστρα-
 τήγε Ὑδάρνης· ὁρμέατο δὲ περὶ λύχων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου.
 τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεύρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιεῖς, ἐξευρόντες
 δὲ Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φρά-
 ξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἐκ τε τοσοῦδε
 κατεδέδεκτο ἰοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. ἔχει δὲ ὥδε ἡ ἀτραπὸς
 αὕτη. ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος-216
 ῥέοντος, οὐνομα δὲ τῷ οὐρεῖ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τῶντὸ κείμεναι,
 Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὐρεος, λήγει
 δὲ κατὰ τε Ἀλφειὸν πόλιν, πρῶτην ἰοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν
 Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερ-
 κῶπων ἑδρας, τῇ καὶ [τὸ] στενωτότατόν ἐστι. καὶ ταύτην δὴ τὴν ἀτρα-217
 πὸν καὶ οὕτω ἔχουσιν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύ-
 οντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὖρεα τὰ Οἰταίων, ἐν
 ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηκινίων. ἡὼς τε δὴ δέφαινε καὶ ἐγένοντο ἐπ' ἀ-

C. 214. λεγόμενος. zu 7, 150, 1. — εἰσὶ οἱ εἵπαντες. gr. Spr. 56, 1, 4.
 — τὸ οὖρος, wie τὴν ὁδὸν τὴν κατὰ τὸ ὄρος. — τοῦτο μὲν theils, dem
 folgenden πούτῳ δὲ entsprechend. — τῷδε. zu πολλοῖσι 3, 15, 2. vgl. 7, 237.
 — σταθμώσασθαι eine Folgerung entnehmen. Spr. 52, 1, 2. — τοῦτο
 δὲ τῷδε (χρὴ σταθμώσασθαι) ὅτι müsste es vollständig heissen. vgl. zu 7, 205, 1.
 — εἰδείη ἂν hätte wissen können. zu 1, 2, 1. — ὠμιληκῶς. zu 7,
 16, 2. Thuk. 6, 55, 4: ξυνεχῶς ὠμιλεῖ τῇ ἀρχῇ. (Va.)

C. 215. καὶ τῶν. Spr. 51, 12. (13, 5.) — περὶ λύχων ἀφὰς. Der
 so naturgemässe Ausdruck scheint doch erst bei Spätern wiederzukehren. —
 ἰοῦσα dass er sei. Spr. 56, 7, 1. — οὐδὲν χρήσιμος ist das gewöhnliche.
 gr. Spr. 46, 4, 4.

C. 216. κατὰ an, längs. — ῥάχης Rücken, Kamm, auch 3, 54 u.
 wieder so bei Spätern. — πρὸς nach — zu. — Μελάμπυγον. Μελαμ-
 πύγον Leopardus u. A. Gemeint ist Herakles und der Stein auf dem er aus-
 geruht. Lobeck Agla. p. 1298. — τό. zu 7, 176, 1.

C. 217. τε δὴ — καί. vgl. 8, 83. 9, 47. (Ga.) Ueber καὶ zu 4, 181, 2.
 — ἐγένοντο kamen. zu 1, 70, 2. — τοῦτο. zu 1, 84, 2 E. — πρότερον

κρωτηρίῳ τοῦ οὐρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὐρεος ἐφύλασσον, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι ὀπλίται, ῥυόμενοι τε τὴν σφετέρην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐμβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπ' ὧν εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. ἔμαθον δὲ 218 σφαγῆς οἱ Φωκέες ὥδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαλόντες γὰρ ἐλαύνοντο οἱ Πέρσαι τὸ οὖρος πᾶν ἐόν δρυῶν ἐπίπλεον. ἦν μὲν δὲ νητερὴ ψόφου δὲ γινόμενου πολλοῦ, ὥς οἶκος ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ἐπὶ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὄπλα, καὶ αἰτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὥς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυνόμενους ὅπλια, ἐν θῶνυματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίστον γενεκύρησαν στρατῷ. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωθήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴριτο τὸν Ἐπιάλτεα ὁκοδαπὸς εἶη ὁ στρατός, πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες ὥς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι τε καὶ πυκνοῖσι, οἰχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὥς ἐπὶ σφείας ὠρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρσκευάδατο ὥς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὲ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἄμφι Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνει Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος.

219 Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ξοῦσι Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάγισ Μεγιστήης, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱερά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα καὶ σφι θάνατον, ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγελιαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον. οὗτοι μὲν εἰ νυκτὸς ἐσήμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι κατὰδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων ἤδη διαφανιούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφειὼν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντίτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασχεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο, οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρ- 220 σκευάδατο. λέγεται δὲ καὶ ὡς αὐτός σφας ἀπέπεμψε Λεωνίδῃ,

C. 212. — ὑπ' ὧν erg. φυλάσσεσθαι αὐτήν. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ὑποδεξάμενοι. zu 1, 24, 2. mit dem Da. auch 2, 121, 13.

C. 218 § 1. ἀναβαλόντες, wie § 2 κατέβαινον τὸ οὖρος. zu 6, 131, 2. — ἀνά τε ἔδραμον, ἀναστάντες ἔδραμον, wie 3, 78, 1. (Sch.) vgl. 7, 212. — ἐν θῶνυματι. zu 3, 3, 2. — ἐλπόμενοι, ἐλπίζοντες. zu 2, 11, 3.

§ 2. ὁκοδαπὸς für ποδαπὸς einige Hsn. u. Schäfer z. Dem. V p. 308. vgl. zu 5, 13, 1. — κόρυμβος Kuppe, sonst bei Dichtern. — ἐπιστάμενοι, glaubend. — οἱ δέ, auch das zweite, bezieht sich auf die Perser. zu 1, 17, 2.

C. 219. ἐπὶ für ἐπει Va.: zudem. vgl. 7, 92 u. Di. 68, 2, 3. ἐπειν Schäfer. — ἦσαν. ἦσαν Schäfer und zwei Hsn., die übrigen ἔσαν. — διαφανιούσης. ὑποφαίνει ἡμέρα die Ältiker. gr. Spr. 52, 2, 12. — ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι, eine ungew. Phrase. — διακριθέντες aus einander gegangen. vgl. 8, 18. (Sch.)

ἢ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεούσι
 ἵκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἡλθον φυλάζοντες ἀρ-
 τήν. ταύτη καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπειτε
 σθετο τοὺς συμμάχους ἰόντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθέλοντας συν-
 ιακινδυνεύειν, κελεῦσαι σφεας ἀπαλλύσσεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀπέναι οὐ
 πλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐπέβητο καὶ ἡ Σπάρτη; α
 ὕδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφето. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι
 ἱπαρτιήησι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς
 γειρομένον, ἡ Λακεδαιμόνα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων,
 τὸν βασιλέα σφῶν ἀπολέσθαι. ταῦτα δὲ σφῖ ἐν ἔπειε ἐξαμέτροισι
 ρᾶ ἔχοντα ὤδε.

ὕμῖν δ', ὦ Σπάρτης οὐκίτορες εὐρυχόροιο, 3
 ἡ μέγα ἄστυ ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
 πέρθεται, ἡ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
 πενθήσει βασιλῇ φθίμενον Λακεδαιμόνος οὔρος.
 οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
 ἀντιβίην· Ζητὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἔφημι
 σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
 ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι
 μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον ἢ γνώμῃ
 διενειχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. μαρτύριον 221

C. 320 § 1. αὐτῷ ihm selbst, nicht für ἑωυτῷ. — οὐκ ἔχειν hängt
 von einem aus ἀπέπεμψε zu entnehmenden φάσαι oder ἔφη ab, wie unten bei
 ἀπέναι; nach Matthiä von einem aus κηδόμενος zu denkenden ἐνόμιζε. gr.
 Spr. 65, 11, 7. — ἀρχήν. zu 1, 9, 1. — τῇ γνώμῃ. γνώμῃ in der seltsa-
 men Phrase 1, 120, 3. — ἦσθετο. αἰσθετο Lh. Aber vielleicht giebt es auch
 von dieser Form bei Her. kein zweites Beispiel.

§ 2. ἐπέβητο für ἐλείπετο Kr. vgl. zu 1, 82, 3. — αὐτίκα, εὐθύς. zu 1, 79, 1, 2,
 146, 2. — κατ' ἀρχάς. vgl. 7, 203. — ἐκέχρηστο für ἐκέρητο hat nur die Aldina.
 — ἀνάστατον γενέσθαι ἢ ἀπολέσθαι Zerstörung oder Untergang,
 von ἐκέρηστο abhängig. gr. Spr. 53, 6, 9. — χρᾶ ἔχοντα für ἔχοντα χρᾶ
 λέγοντα Sch.

§ 3. ὕμῖν δ' im Ggs. zu den andern Staaten, namentlich den Athenern
 ertheilten Orakeln. Anders zu 1, 47, 2. — εὐρυχόροιο. Di. 2, 6, 4. — ἄ-
 στυ ἐρικυδὲς. Di. 12, 2, 12. — πέρθεται, wie μένει 7, 140. — οὐκί
 erg. ἔστω oder auch πέρθεται. — βασιλῇ. Di. 18, 4, 7. — φθίμενον. Di. 40
 u. φθίνω. — οὔρος, δρος, Gebiet. — τόν, den Perserkönig, mit Bezug auf
 den πέρθεται gedacht wird, vielleicht auch mit beabsichtigter Zweideutigkeit.
 Di. 50, 2, 7. — ἀντιβίην im Kampfe. Di. 46, 6, 6. — σχήσεσθαι, pas-
 siv, wie bei Homer. Di. 39 u. ἔχω. — πρὶν — δάσσηται priusquam ho-
 rum alterutrum fuerit sortitus. (Die lat. Uebersetzung.) bis er sich
 selbst der Könige einen dahin nimmt. (Lg.) Mir ist die Stelle un-
 klar, wohl verfälscht. — ἐπιλεγόμενον erwägend. zu 1, 78, 1. — κλέος,
 hin und wieder bei Thukydides u. Platon, ist doch mehr poetisch. — κατα-
 θέσθαι sich begründen. Thuk. 4, 87, 4: ἀγωνίσασθαι αἰδίων δόξαν κα-
 ταθέσθαι. Plat. Symp. 208, c: κλέος ἐς τὸν αἰὲ χρόνον ἀθάνατον καταθέσθαι. —
 ἀποπέμψαι hängt von τῇ γνώμῃ εἰμι § 1 ab. — διενειχθέντας entzweit,
 in Folge einer Zwistigkeit, wie 7, 229, 1. Spr. 52, 6, 1.

δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε· οὐ γὰρ μόνον τοὺς ἄλλους ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μει-
στινὴν τὸν Ἀχαρνᾶνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκωθεν ἀπὸ Μελαμπεδος,
τούτον τὸν εἰπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, φασὶς
ἔστι Λεωνίδης ἀποπέμνων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ ἀποπε-
πόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελείπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον,
ῥόντα οἱ μονογενέα, ἀπέπεμψε.

222 Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἰχοντό τε ἀπιόντες καὶ
ἐπειθόντο Λεωνίδῃ, Θεσπίες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μῦνοι παρὰ
Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἄεκοντες ἔμενον καὶ ἢ
βουλόμενοι (κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνίδης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος),
Θεσπίες δὲ ἐκόντες μάλιστα, οἱ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδῃ
καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον.
ἑστρατήγει δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαιδρόμεω.

223 Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἤλθον ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ἐπισχὼν
χρόνον ἐς ἀγορῆς καὶ μάλιστα πληθύνειν πρόσδοτον ἐποιέετο· καὶ γὰρ
ἐπέσταλτο ἐξ Ἑπιάλτιω οὕτω· ἀπὸ γὰρ τοῦ οὗρεος ἡ κατάβασις συν-
τομωτέρη τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χώρος πολλὸν ἥπερ ἡ περίοδος
τε καὶ ἀνάβασις. οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσήισαν καὶ
οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι,
ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ ἐν-
αχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς
προτείρας ἡμέρας ὑπεξιώντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο. τότε δὲ
συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν ἐπιπτον πληθεῖ πολλοὶ τῶν βαρβάρων·
ὅπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα
ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέκπιον αὐ-
τέων ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο, πολλῷ δ' ἔτι πλεόνες κατε-
πατέοντο ζῶοι ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου.
ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν πε-
ριόντων τὸ οὗρος, ἐπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς

C. 221. οὐκ ἐλάχιστον. zu 1, 204. — γὰρ. gr. Spr. 57, 10, 14. — ἀνέκωθεν. zu 1, 170, 2. — τὸν εἰπαντα steht appositiv bei οὗτος. 1, 43: οὗτος δὴ ὁ καθαρθεῖς. vgl. zu 1, 23. gr. Spr. 50, 11, 21. Ueber das ähnliche οὗτος ὃς — zu 7, 9, 2. — ἐκ τῶν nach Ansicht der. — ἀποπέμνων. Spr. 53, 2, 4. (9.) — οὐκ ἀπελείπετο blieb nicht zurück, entfernte sich nicht von dem Heere. Xen. An. 5, 4, 20: ἦτιον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολείπονται. vgl. Kr. dort zu 4, 8, 23. — μονογενέης ist mehr poetisch; sonst gew. μόνος.

C. 222. ἀέκοντες καὶ οὐ βουλόμενοι. zu 2, 43, 2. 7, 186. — ἐν ὁ. λόγῳ π. sie als Geisseln betrachtend. zu 6, 19, 2.

C. 223 § 1. πληθύνειν. zu 2, 173, 1.

§ 2. ἐρράπιζον, noch 8, 59, bei Attikern ziemlich selten. Lobeck z. Phryg. p. 175 f. — λόγος. zu 4, 185. — τοῦ ἀπολλυμένου. Spr. 50, 2, 1. (5.) — γὰρ erklärt warum so viele Feinde gefallen. — εἶχον, ἰσχύοντα. gr.

κρβαίρους, παραχρεώμενοι τε καὶ ἀτέοντες. δόρατα μὲν νυν τοῖσι²²⁴
 λέουσι αὐτέων τηνικαῦτα ἐτύγχανε κατεηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι
 ἐργάζοντο τὸν Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει,
 ἢ γὲνόμενος ἄριστος, καὶ ἑτεροὶ μετ' αὐτοῦ οὐνομαστοὶ Σπαρτι-
 ῶν, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα,
 ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πί-
 ττους ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Λα-
 ρίου δύο παῖδες Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνδης, ἐκ τῆς Ἀρτιάνεω
 υγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Λαρεῖω. ὁ δὲ Ἀρτιάνης Λαρεῖου
 ἐν τοῦ βασιλέως ἦν ἀδελφός, Ὑστάσιος δὲ τοῦ Ἀρσάμειω παῖς.
 καὶ ἐκδιδοὺς τὴν θυγατέρα Λαρεῖω τὸν οἶκον πάντα τὸν ἐκαστοῦ
 πέδωκε ὡς μόνου οἱ λούσης ταύτης τέκνου. Ξέρξῳ τε δὴ δύο α-²²⁵
 ἐλφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω,
 Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμός ἐγένετο πολλός, ἐς ὃ τοῦ-
 ὄν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξέφυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους
 ἐτράπης. τοῦτο δὲ συνεστήκει μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλῃ παρεγένοντο.
 ἰς δὲ τούτους ἦκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο
 ὁ νεῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεῖνον τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω καὶ πα-
 ραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόντες ἔζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἄλλες
 ἢ ἄλλοι πλην Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν
 λίθινος λέων ἐστήκει ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφῆας τῷ χώρῳ ἀλε-
 γόμενους μαχαίρησι τοῖσι αὐτέων ἐτύγχανον ἐτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ
 καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας
 πισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τεύχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόν-
 τες πάντοτε περισταδόν.

Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιοῦτων γενομένων ὁμως²²⁶

Spr. 49, 10, 4. vgl. 6, 44, 1. — παραχρεώμενοι, ἀφειδῶς χρώμενοι τοῖς
 αὐτῶν σώμασιν. (A. Portus.) vgl. 4, 159, 2? (We.) L. Bos denkt als Object
 die Barbaren. vgl. zu 1, 108, 2. — ἀτέοντα tollkühn, wie II. v, 332, in
 derselben Form; sonst nur noch aus Kallimachos angeführt (ἀττεῖ).

C. 224. οἱ δέ, ἀλλά. vgl. Di. 50, 1, 10. — διεργάζοντα. zu 5, 92, 6.
 — πόνῳ. zu 6, 114. — οὐνομαστοὶ für ὀνομαστοὶ Kōn. — ἀξίων. ἀγα-
 θῶν wäre der feste Ausdruck. ἀξίων könnte nur mit einem Zusatz, wie
 λόγῳ, so stehen und wird mit Va. zu streichen sein. Xen. An. 1, 7, 4: ὁ-
 νων δὲ ἀνδρῶν ὄντων καὶ εὐτόλμων γενομένων. — ἐν δὲ δὴ. zu 1, 74, 1. —
 ἐκδοσός. gr. Spr. 52, 8, 3. vgl. 4, 145, 2. — οἶκος λέγεται ἡ πᾶσα οὐσία
 Ammon. Xen. Oek. 6, 4: οἶκος ἡμῖν ἐφαίνεται ὅπερ κτήσις ἢ σύμπασα. (Va.) —
 μόνον. Sonst μόνος.

C. 225. ὑπὲρ. καὶ ὑπὲρ Schäfer. — ὠθισμός und ὠθεῖν sind die eig.
 Ausdrücke vom Schlachtgedränge. — ὑπεξέρύειν wird noch aus Appian
 angeführt. Ἐρύειν und dessen Composita sind poetisch und dialektisch; at-
 tisch ἔλκειν. — τοῦτο συνεστήκει dieser Kampf bestand, dauerte. zu
 5, 29. — ἑτεροιοῦσθαι noch 2, 142, 2. 9, 102, 2 und bei Hippokrates. —
 ἀνεχώρεον ὀπίσω. zu 3, 75, 2. — ἔζοντο setzten sich fest. — ἐπὶ
 zu Ehren des. — ἐξ ἐναντίας auch 8, 7; ἐκ τῆς ἀντίας 8, 6. (Sch.) Die
 ionische Form ἀντίας dort herzustellen wäre gewagt.

λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης, Διηνέκης, τὸν τότε φασί
εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι σφεας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὶν
τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, πᾶν
ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν διστῶν ἀποκρύπτουσιν· τοσοῦτό τι πλεονέκτων
αὐτέων εἶναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέοντα τούτοις εἶπαι, ἐν ἀλογίᾳ πυ-
θέμενον τὸ τῶν Μήδων πλῆθος, ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχί-
ξείνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ αὐ-
τοῦ ἐσοίτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ αὐ-
τοιοιούτορρα ἐπεὶ φασί Διηνέκα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι με-
227 μόσυνα· μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεύσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἰ-
δελφοί, Ἀλφειὸς τε καὶ Μάρων Ὀρσιφάντιον παῖδες. Θεσπέειν δὲ
εὐδοκίμει μάλιστα τῷ ὄνομα ἦν Λιδύραμβος Ἀρματίδew.

228 Φαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇ περ ἔπεσον καὶ τοῖσι πρότερον
τελευτήσασιν ἡ ὑπὸ Λεωνίδew ἀποπεμφθέντας οἰχεσθαι, ἐπιγέγραπται
γράμματα λέγοντα τάδε.

μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρτιήτησι ἰδίᾳ·

ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε

κείμεθα τοῖς κείνων δήμασι πειθόμενοι.

ἡ Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τότε·

μνημα τότε κλεινοῦ Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,

μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένης σάφα εἰδώς

οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι [ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπιγρᾶμμα]

Ἀμφικτύοντες εἰσι σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Με-
γιστίew Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπείος ἔστι κατὰ ξεινήν ὁ ἐπιγράφας.

229 Δύο δὲ τουτέων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν τε καὶ Ἀρ-
στόδημον, παρεὸν οὐτοῖσι ἀμφοτέραισι κοινῇ λόγῳ χρησαμένοις ἢ

C. 226. ὡς mit dem Infinitiv wie 3, 32, 2 u. ὅτι 1, 207. — τ. π. 72. Den ganzen Satz verdächtigte Toll. — πλῆθος. νέφος las hier Eustathios. (We.) τὸν δὲ — εἶπαι. Erneuerung des Obigen τὸν τότε φασί εἶπαι τὸ ἔπος. — ἀλογίᾳ. p. 2, 141, 1. — πάντα lauter. Spr. 50, 8, 6. (11, 10.) — ἀγγέλλοι. gr. Spr. 52, 1, 2. — τοιοιούτορρα. Ein nicht häufiges Wort, bei Her. nur hier. Kr. zu Thuk. 2, 8, 2.

C. 228 § 1. ὑπὸ. τοὺς ὑπὸ Schäfer, auch mir eingefallen. Doch könnte auch τοὺς οἰχομένους nach οἰχεσθαι ausgefallen sein. vgl. 7, 220, 3. — βί-
μασι πειθόμενοι. πειθόμενοι νομίμοις geben Andre Schriftsteller an. Doch ist jenes besser, eine Anspielung auf die lakonischen δῆρας Gesetze. (Va. u. We.) vgl. Kr. zu Xen. An. 6, 4, 28.

§ 2. ἀμειψάμενοι, διαβάτες. — τότε damals, zu der bekannten Zeit. Kr. z. Dion. p. 297. — οὐκ ἔτλη gewann es nicht über sich verstand sich nicht dazu. — ἔξω — ἐπιγρᾶμμα ist wohl zu streichen. Jedenfalls müsste τῷ — ἐπιγράμματι stehen. Ueber ἔξω ἢ vgl. 2, 8, 1.

ποσειθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρα-
τοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω καὶ κατεκείτο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες
τὸ ἔσχατον, ἢ εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι
ἰλλοῖσι, παρεόν σφι τουτέων τὰ ἑτερα ποίειν οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρο-
τεῖν, ἀλλὰ γνώμη διενειχθέντας Εὐρυτον μὲν πυθόμενον τὴν τῶν
Περσέων περίδου αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα ἄγειν αὐτὸν
εἰλεῦσαι τὸν ἐλλῶτα ἐς τοὺς μαχομένους, ὅπως δὲ αὐτὸν ἦγαγε, τὸν
ἐν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὁμίλοι
ἐλαφθαῖναι, Ἀριστόδημον δὲ λειποψυχέοντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν
ἦν μῶνον Ἀριστόδημον ἀλγίσαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ
ἡμῶ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκεῖ μοι οὐκ ἂν
ἐπε Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νῦν δὲ τοῦ μὲν αὐτῶν
ἰπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθελή-
σαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μνηῖσαι μεγάλως Ἀρι-
στοδήμῳ. οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρ-230
την καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε, οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρα-
τοπέδου, ἔξεν ἀπὸ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην οὐκ ἐθελῆσαι,
ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι, τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ
ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαί-231
μονα ὁ Ἀριστόδημος ὄνειδος τε εἶχε καὶ ἀτιμήν. πάσχων δὲ τοιάδε
ἡτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὄνει-
δός τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλούμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν
Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πῦσαν τὴν ἐπενειχθεῖσάν οἱ αἰτῆν· λέγεται232
δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων
τουτέων περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντίην· νοστήσαντα δὲ τοῦ-
τον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο, ἀπάγξασθαι.

C. 229 § 1. μεμετιμένοι. Di. 38, 1, 7. — παρεόν σφι. Erneue-
rung des παρὸν αὐτοῖσι der Zwischensätze wegen. — τὰ ἑτερα. gr. Spr. 44,
4, 3. — ὁμοφρονέειν noch 8, 2. 75, 2. 9, 2. (Sch.) Schon in der Odyssee.
Später ὁμογνωμονεῖν. — διενειχθέντας Εὐρυτον. gr. Spr. 47, 28, 3. —
αὐτόν. ἐαυτόν?

§ 2. ὅπως, ὡς, ὅτι, wie 9, 66, 2. Meist so bei Her. nur iterativ (mit
dem Optativ). — λειποψυχέοντα muthlos; sonst ohnmächtig werden.
Gut Va. φλοψυχέοντα. — ἦν stattgefunden hätte, geschehen wäre; sonst
nicht leicht so. — ἀλγίσαντα erkrankt; ἀλογίσαντα mehrere Hss. —
κομιδὴ γίνεται, auch 9, 107, 1, das Passiv zu κομιδὴν ποιέσθαι 6, 95.
— δοκεῖν für δοκέω Kr. — μῆνιν. zu 5, 64. — προσθέσθαι. zu 4, 65.
— νῦν für νυνί Kr. Dies ist hier sprachwidrig. — τῆς αὐτῆς ἐχομένου
προφάσιος indem er sich auf denselben Grund (der den Eurýtos
nicht zurück hielt) stützte. vgl. 6, 94.

C. 230. συνάγγελος findet sich sonst wohl nicht; öfter συμπερσεβητής,
συμπρόβητος.

C. 231. τρεῖν. Tyr. 11, 14: τρεσάντων ἀνδρῶν πᾶς ἀπόλῳ ἀρετῇ.
(Va.) Das Wort ist dichterisch und dialektisch. Kr. zu Xen. An. 1, 9, 6. —
ἀνέλαβε er machte gut. zu 5, 121.

233 Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν δ' Αἰωνιεύδης ἑστρατήγει, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὑπ' ἀναγκῆς ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὥς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ, τῶν σὺν Αἰωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὰ πολωνόν, ἀποσχισθέντες τουτέων χειράς τε προέτεινον καὶ ἤμισαν ἄρσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς πᾶς μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδωσαν βασιλεῖ, ὑπὸ δ' ἀναγκῆς ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίτατο καὶ ἀνάντιοι εἰσαν τῷ τετρώματι τοῦ γεγονότος βασιλέως. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τουτέων μάρτυρας. οὐ μέν τι τὰ γε πάντα εὐτύχησαν· ὥς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖντας αὐτῶν κελεύσαντος Ξέρξεω ἑστιζον σιγμάτα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Αἰωνιάδου, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνον μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιεὺς στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων καὶ σχόντα τὸ ἄσιν τὸ Πλαταιέων.

234 Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνίσαντο, Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον εἰρώτα ἀρξάμενος ἐνθῆνδε. “Δημάρητε, ἀπὸ εἰς ἀγαθός· τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπέ, κόσσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τουτέων ὅκοσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἄπαντες.” ὁ δ' εἶπε· “ὦ βασιλεῦ, πλήθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλὸν καὶ πόλεις πολλαί· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστα, καὶ οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμένοισι· οἱ γὰρ μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτοις μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.” εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· “Δημάρητε, τίω τρόπῳ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τουτέων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο· σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γινόμενος.” ὁ δ' ἀμείβετο· “ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευέαι μοι προθύμως, δίκαιόν με σοὶ εἶναι φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστελλείας ἐπὶ τὴν Λύκαιναν χώραν, ἔστι [δὲ] ἐπ' αὐτῇ νῆσος ἐκκμη-

C. 233 § 1. τέως μὲν. zu 1, 11, 2. — κατυπέρτερα. zu 1, 65, 1. — τετρώματος. zu 1, 18, 1.

§ 2. ὥστε für ἄτε? ὥς π. Bekker. — βασιλῆα, wohl mit dem Stempel mit dem des Königs Sklaven bezeichnet wurden. vgl. 2, 118, 1. — μετέπειτα. πολλῶν ist wohl ausgefallen. Ueber die Sache Thuk. 2, 5, 4 (v. Ch. G. 431) — τετρακοσίων. Nach Thuk. 2, 2, 1: ὀλίγοι πλείους τριακοσίων.

C. 234 § 1. εἴτε oder ob, wie vielleicht 2, 58. Di. 69, 25 A. — εἰδήσεις. Di. 88, 7, 5.

§ 2. Λακεδαιμόνιοι. Lakonika. zu 6, 58, 2. — ἀνδρῶν. Spr. 47, 6 (8). — γε μὲν. Di. 69, 44, 2. — διεξόδους τῶν βουλευμάτων. Bahnen der Entwürfe, noch 2, 156, 2.

C. 235 § 1. ἔστι. Hier wird der Nachsatz anfangen und δὲ zu streichen

ἐν τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα, τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτατος νόμος, κέρδος μέζον ἔφη εἶναι Σπαρτιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης παθεδουκέναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ' αὐτῆς τοῦτο ἔσσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι, οὐ τι τὸν σὸν στόλον προειδώς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύτης ὧν τῆς ἴσου ὀρμεύμενοι φοβεόντων τοὺς Λακεδαιμονίους. παροῖκου δὲ ὁλέμων σφι ἐόντος οἰκίου οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι μὴ τῆς ἄλλης ἡλλάδος ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ βοηθέωσι ταύτη. καταδουλείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀσθενὲς ἤδη τὸ Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιήης, τάδε τοι προσδόκα ἔσσεσθαι. ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῶν γενομένων προσδέξοιο ἔσσεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ ποιήσαντι ἀμαχητὶ ὃ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις προσχωρήσουσι."

Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε τῶν Ξέρξῃ καὶ τοῦ 236 ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, παρατυχῶν τε τῷ λόγῳ καὶ δεισας μὴ ἰναγνωσθῇ Ξέρξης ποιεῖν ταῦτα· "ὦ βασιλεῦ, ὄρῳ σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους ὃς φθονεῖ τοι εὖ πρήσσοντι ἢ καὶ προδιδοῖ πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ τρόποισι τοιούτοιςι χρεώμενοι Ἕλληνες χαίρουσι· τοῦ τε εὐτυχέειν φθονέουσι καὶ τὸ κρέσσον στυγέουσι. εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρουσίῃσι τύχησι, τῶν νέες νεναυηγῆκας τετρακόσιας, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλῶειν Ἑλεπόννησον, ἀξιομαχοὶ τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι· ἄλλῃ δὲ τῶν ὁ ναυ-2 τικός στρατὸς δυσμεταχειρίστος τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιομαχοὶ τοι ἔσονται, καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ ἀρῆξει καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος· εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσαι κείνοισι χρήσιμος οὔτε κείνοι σοί. τὰ σεωντοῦ-δὲ τιθέμενος εὖ γινώ-

sein: so giebt es dort, so werden sie dort finden. Die Verbindung ist ähnlich der 7, 115 A. Sonst müsste man eine Anakoluthie annehmen und den Nachsatz in ἐκ πάντης ὧν etc. suchen. — μᾶλλον. zu 1, 81, 2.

§ 2. ὀρμεύμενοι. Spr. 58, 4, 1. — φοβεόντων mögen sie im Schach halten. — πόλεμος ist hier personificirt wie bei ὁμοφρονέων 8, 3 und in den Stellen bei Kr. zu Thuk. 2, 86, 3. — οἰκίου für sich selbst, im Ggs. zu dem für ganz Hellas geführten. — δεινοί. zu 1, 155, 3. — μου- von vereinzelt. — ἀμαχητί. zu 1, 174, 3.

C. 236 § 1. στρατηγός 7, 97. Ueber den pleonastischen Ausdruck Lobeck Paralipp. p. 537. — ἐνδεκόμενον eingehend auf. vgl. zu 6, 121. — καὶ γὰρ καί. zu 6, 108, 1. — χρεώμενοι χαίρουσι gebrauchen gern. vgl. Herm. z. Vig. 207. — τοῦ εὐτυχέειν. Spr. 47, 20. (21.) Uebrigens tout comme chez nous. — στυγέουσι, μισοῦσι, poetisch; das Simplex bei Her. wohl nur hier. — τύχησι. Dieser Plural auch 1, 119, 1. Thuk. 1, 69, 4. 78, 2. 84, 3. 87, 2. 4, 18, 2. 5, 102, 6, 11, 5. — τῶν, τούτων ὧν von uns, deren, das τούτων von ἄλλας (νέας) abhängig. Va. will τῷ du dem.

§ 2. δυσμεταχειρίστος schwer zu bewältigen. — ἀρχήν. zu 2, 98. — διασπάσεις, τῷ στρατῷ. — κείνοισι, den nach Kythera Deta-

μην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στή-
σονται τὸν πόλεμον, τὰ τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πλήθος εἰσὶ. ἱκανοὶ
γὰρ ἐκείνοι γε αὐτοὶ ἑωυτῶν πέρι φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
ὡσανύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἦν ἰσχυροὶ ἀντὶ Πέρσης ἐς μάχην, οἷον
237 τὸ παρεὸν τῷμα ἀνιένται.” ἀμείβεται Ξέρξης τοιοῦτα. “Ἀχαι-
νες, εὐ τέ μοι δοκέεις λέγειν καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάργητος δὲ ἔ-
γει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἔμοι, γνώμη μέντοι ἐσσοῦνται ἐν
σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδέξομαι ὅπως οὐκ εὐνοεῖ τοῖς ἐμοῖς
πρήγμασι, τοῖσι τε λεγομένοιςι πρότερόν ἐκ τούτου σταθμώμενος καὶ
τῷ ἔόντι, ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτῃ εὐ πρήσσοντι φθονεῖ καὶ ἰσχυ-
ρὸς δυσμενὲς τῇ σιγῇ, οὐδ’ ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστυ πολιήτης ἀντὶ
τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνθρώ-
ποι σπάνιοι δ’ εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι· ξείνος δὲ ξείνῳ εὐ πρήσσοντι ἐστὶ εὐμε-
νέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλευέσῃς τὰ ἄριστα.
οὕτω ὦν κακολογίης τῆς ἐς Δημάργητον, ἔόντος ἔμοι ξείνου, ἔχεσθαι
τινα τοῦ λοιποῦ κελεύω.”

238 Ταῦτα εἰπας Ξέρξης διεξήει διὰ τῶν νεκρῶν καὶ Λεωνίδῳ,
ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐξέλτα
ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλόν μοι πολλοῖσι μὲν
καὶ ἄλλοις τεκμηρίοις, ἐν δὲ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι βα-
σιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῳ·
οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα παρενόμηνε, ἐπεὶ τιμὰν μάλιστα
νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πο-
λέμια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίησαν, τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.

chirten. — τοῖς ἐμοῖς εὖ wohl bestellend. Kr. zu Thuk. 1, 76, 1. — γνώμην ἔχε mit dem Infinitiv ist so nicht gewöhnlich: gedenke dich nicht zu kümmern. — ἀντιπολέμων, πολεμίων. zu 4, 134, 1. noch 4, 140. zu Thuk. 3, 90, 1. — στήσονται. zu 7, 175. — ἡμέων ohne αὐτῶν. gr. Spr. 51, 2, 2. — Πέρσης. Di. 48, 9, 2. — ἀντιένται. Di. 34, 5, 8. Ab leiten will man es von ἀνά und ἰάσθαι: sie sollen die jetzige Niederlage gar nicht wieder gut machen. Aber dies Compositum giebt es sonst nicht und das Präsens könnte so nicht für das Futur stehen. Mit ἀν ἰώατο wäre auch noch nicht geholfen. Her. schrieb wohl ein anderes Wort.

C. 237. ὅπως, ὡς, ὅπ. zu 7, 161. — ἐκ, ἐπό. — σταθμώμενος. zu 2, 2, 4. — τῷ ἔόντι, aus der Natur der Sache. — τῇ σιγῇ heimlich. — ὑποθέοιτο. zu 3, 148, 1. — ἀνῆκοι. zu 5, 49, 2. — πέρι, vor τῆς hab’ ich mit einer Hs. gestrichen; mehrere stellen es nach ὦν. — ἔόντος. gr. Spr. 47, 4, 2. — τινά man, d. h. du. Kr. zu Xen. An. 1, 4, 12.

C. 238. Λεωνίδῳ hängt von κεφαλὴν ab. — δῆλα δέ μοι? Sonst ein sehr hartes Asyndeton. — ἐν δὲ. zu 1, 74, 1. — παρενόμηνε. gr. Spr. 28, 14, 8. — ποιεῖν könnte fehlen. vgl. jedoch Kr. z. Dion. p. 33.

C. 239. Dies ganze Capitel ist ein ungehöriges Einschiesel, vielleicht von derselben Hand die 6, 122 gegeben hat. Denn es unterbricht das Zusammengehörige, schliesst sich an nichts Vorhergehendes an und leidet eben so an verwirrter Darstellung wie an seltsamen Ausdrücken.

[*Ἄναιμι δὲ ἐκείσε τοῦ λόγου τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέλιπε. ἐπύ-239*
οντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πρῶτοι
ἢ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφούς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὴ
φι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγα πρότερον εἶπον· ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ θωυμα-
σῶ. Δημάρτος γὰρ ὁ Ἀρσιστωνος φυγῶν ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἔγω
γνώσκω, καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμαχεται, οὐκ ἦν εὐνοος Λακεδαιμο-
νοισι, πάρεστι δὲ εἰκάζειν εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε εἴτε κατὰ-
χίρων. ἔπειτα γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατεῖν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἔωντα
Σούσοισι ὁ Δημάρτος καὶ πυθόμενος ταῦτα ἠθέλησε Λακεδαι-
μόνοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὲ οὐκ εἶχε σημήναι· ἐπικίνδυνον
ἂρ ἦν μὴ λαμφθεῖν· ὁ δὲ μηχανᾷται τοιάδε. δελτίον δέλτυχον λα-
ῶν τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἐ-
γραψε τὴν βασιλέως γνώμην. ποιήσας δὲ ταῦτα ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν
κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν προῆ-
μα παρέχοι πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίκετο ἐς τὴν Λα-
κεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφί-
ς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένης μὲν θυγάτηρ Λεωνίδει δὲ γυνὴ
Γοργῷ ὑπέθετο ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν κῶν κελεύουσα, καὶ
ὑρήσειν σφῆας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ εὖρον καὶ ἐ-
κελέξαντο, ἔπειτα τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. ταῦτα μὲν δὴ
οὕτω λέγεται γενέσθαι.]

§ 1. *Ἄναιμι* δὲ klingt als ob das Vorhergehende eine Episode wäre und jetzt die Erzählung der Hauptsache fortgesetzt werde, während doch bloss ein Geschichtchen an ganz ungehöriger Stelle eingeschaltet wird. — *ἐκείσε τοῦ λόγου* 7, 220, meint man. Aber wenn Her. die Sache hätte erzählen wollen, so konnte er die Stelle vernünftiger Weise nur dort anschliessen, nicht hier, wo im Vorhergehenden gar keine Anregung dazu vorliegt. — *ἐξέλιπε* die Erzählung brach ab, hörte auf, ein in diesem Sinne unerhörter Ausdruck. Her. sagt *ἄναιμι, ἐπᾶναιμι ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον* 1, 140. 7, 138. Xen. Hell. 6, 5, 1: *νῦν ἐπᾶναιμι ἐνθὲν ἐπὶ ταῦτα ἐξέβην.* vgl. eb. 7, 4, 1. — *ἐπύθοντο.* Ein unerträgliches Asyndeton; Her. hätte *δέ*, ein Anderer γὰρ zugefügt. — *τὸ ἐς Δ.* für *τὸ ἐν Δελφοῖς ἐς Δελφούς.* — *ἀπέπεμψε*, Gesandte, wie 1, 46, 3. 47, 1. 51, 1. (Sch.) — *πρότερον* 7, 220, 3. — *τρόπῳ θωυμασίῳ.* Welcher echte Hellene hätte wohl einen so seltsamen Ausdruck gebraucht? Nun erwarten wir die Sache zu hören; allein ehe es dazu kommt wird noch Mehreres über die Motive eingeschachtelt. — *συμμαχεται.* *συμμαχέει* 1, 98, 2. Jenes ist bei den guten Schriftstellern sehr selten. — *εἰκάζειν.* Wie kann das statt finden, wenn die Wahrscheinlichkeit schon für das Eine entschieden hat? — *ταῦτα*, was wir erst vernehmen sollen! — *καταχαίρων* aus Schadenfreude. zu 1, 129, 1.

§ 2. *δελτίον* scheint sonst nicht vorzukommen; *δέλιος* auch Her. 8, 135, 2. — *δέλτυχος* findet sich bei Dichtern. — *ἐκκνώ* abkratzen findet sich wohl noch bei Aen. Pol. 31. (Va.) — *γνώμην* Vorhaben. — *ἐπέτηξε* goss darüber geschmolzenes. (Va.) So auch bei Plutarch. — *ὁδοφύλαξ* erst bei Spätern. vgl. die Erzählungen 1, 123, 2. 6, 35, 2. — *ἀπίκετο, τὸ δελτίον.* — *συμβαλέσθαι* es zu deuten, etwas unklar. — *αὐτῇ* von selbst? — *εὐρήσειν* erg. *λέγουσα* aus *κελεύουσα.* — *ἐπέστειλαν*, den bevorstehenden Angriff.

Θ.

1 Οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἦσαν οἵδε, Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλαταιεῖς, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἰόντες, συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοις τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσαεράκις νέας παρείχοντο, Μεγαρεῖς δὲ εἴκοσι· καὶ Χαλκιδῆες ἐπλήρουν εἴσα, Ἀθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας, Ἀλγινῆται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σκυώνιοι δὲ δυώδεκα, Λακεδαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρετριεῖς δὲ ἑπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Σιυρεῖς δὲ δύο καὶ Κίη δύο τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο· Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβώθειον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ.

2 Ἦσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμισιον, εἰρηται δὲ μοι καὶ ὥς τὸ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀρεθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμισιον ἦν, πᾶρες τῶν πεντηκοντέρων, μία καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διηκόσιαι. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρείχοντο Σπαρτιῆται Εὐρυβιάδεα τὸν Εὐρυκλείδεω· οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοις ἐψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι 3στράτευμα. ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοις χρεὼν εἶη ἐπιδρέπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ γνόντες, εἰ στασιάσοσσι περὶ τῆς ἡγεμονίας, ὥς ἀπολλέται ἡ Ἑλλάς, ὁρθὰ νοεῦντες· στάσις γὰρ ἔμφυλος πόλεμος ὁμοφρονέοντος τοσούτω κάκιόν ἐστι ὅσῳ πόλεμος ἐρήνης. ἐπιστάμενοι ὧν αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἀντέτεινον ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσου κάρτα ἰδέοντο αὐτέων, ὥς διέδεξαν· ὥς γὰρ διωσάμενοι τὸν Πέρσέα περὶ τῆς ἐκείνου ἥδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Πausanias εὐβριν προῖσχύμενοι ἀπέβλοντο τὴν ἡγεμονίην τοῖς Λακεδαιμονίοις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

C. 1. ταχθέντες. zu 7, 21, 1. — ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Dazu 53 nach 8, 14 giebt die 8, 44 erwähnten 180; dazu die 30 den Chalkidiern geliehenen giebt 200 nach 6, 61. vgl. Kr. zu Thuk. 1, 74, 1. (Va. u. Sch.) — συνεπλήρουν bemannten mit (durch ihre Männer). — ἐπεβώθειον. Di. 39 u. βοηθίω.

C. 2. ὥς. ὅσον Reiske, auch mir eingefallen. — συλλεχθεισέων. zu 7, 173, 2. — πᾶρες. zu 1, 14, 1. — παρείχοντο. zu 7, 61, 2.

C. 3. πρὶν ἢ. Di. 54, 17, 10. — ἀντιβάντων. zu 5, 40, 6, 73. — μέγα πεποιημένοι. zu 1, 119, 1. vgl. 5, 24, 1. — ὁρθὰ νοεῦντες richtig urtheilend, eine ungewöhnliche Phrase. — ἐμφυλος. ἐμφύλιος in der alt. Prosa. — πολέμου. zu 7, 235, 2. — ὁμοφρονέοντος. zu 7, 329, 1. — τοῦτο ist vielleicht Variante. — μέχρι ὅσου bis ist auch bei Her. ungewöhnlich; analog jedoch μέχρι κόσου 8, 84. — κάρτα, σφόδρα. zu 1, 37, 2. — ἰδέοντο, οἱ Ἕλληνες. — διέδεξαν. zu 7, 172, 1. — ἐκείνου erg. γὰρ (Va.) — πρόφασιν, was fehlen konnte, eben so 4, 165 u. 6, 137, 1. (Va.)

Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι ὥς⁴ ἴδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφειὰς καὶ στρατιῆς ἅπαντα ἔλεα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ὥς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες δρησμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ οὗ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφείας οἱ Εὐβοεὺς αὐτὰ βουλευομένους ἰδέοντο Εὐρυβιάδew προσμείναι χρόνον ὀλίγον, σί' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὥς δὲ οὐκ ἔκειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα τάλαντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἑλληνας⁵ ἐπισχεῖν ὥδε ποιεῖ. Εὐρυβιάδῃ τουτέων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ τέντε τάλαντα ὥς παρ' ἑωυτοῦ δῆθεν διδούς. ὥς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, (Ἀδεύμαντος γὰρ ὁ Ὀκῦτου Κορινθίων στρατηγὸς τῶν λοιπῶν ἥσπαιρε μόνος, φάμενος ἀποπλώσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμένειν) πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας: "οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μήδων πέμπειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους." ταῦτ' αὖτε ἅμα ἠγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδεύμαντου τάλαντα ἄργυρου τρία. οὗτοι τε δὴ πληγέντες δῶροισι ἀναπεπεισμένοι ἦσαν καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκχαρίστο, αὐτὸς τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκέρδηνε, ἑλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων, ἀλλ' ἐπιστάτο οἱ μεταλαβόντες τουτέων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηνέων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα.

C. 4. Ἑλλήνων. zu 7, 202. — καταχθείσας. καταγαγομένης oder κατασχούσας hätte ein Attiker gesagt; κατάγειν ναῦν heisst sonst ein Schiff aufbringen, kapern. Kr. zu Xen. An. 5, 1, 11. — ἢ ὥς κατεδόκεον. zu 1, 79, 2. — καταρρωδήσαντες. Ueber die Sache vgl. 7, 207. (Sch.) — δρασμός ist der att. Prosa ziemlich fremd; bei Her. nicht selten, in derselben Phrase 8, 18; δρησμὸν ἐβούλετο 5, 124. 8, 97. — ἔσω ἐς, wie 8, 18, unattische Verbindung. zu 6, 33, 1. Verschieden Thuk. 2, 100, 3: ἔσω τούτων ἐς τὴν Βοτῖαν ἀφίκοντο. — τοὺς οἰκέτας die übrigen Hausgenossen, Weiber und Sklaven, wie 8, 41, 1. gr. Spr. 69, 32, 2. — μεταβάντες anderswohin, an einen Andern, sich wendend. — ἐπὶ μισθῷ τρ. τ. für 30 T. als Belohnung. vgl. 1, 160, 2. 5, 65, 1. Aber wie liess sich diese Summe so schnell beschaffen? Ich wittere eine Verläumdung die erst später gegen Themistokles geschmiedet der gutwillige Her. mit gewohnter Gläubigkeit aufgenommen. Die Taillerands gehören der neuern Zeit an. — ἐπ' ᾧ τε. zu 7, 153, 2.

C. 5 § 1. ἐπισχεῖν weilen, wie C. 23. Ueber den Infinitiv Spr. 55, 3, 6. (14.) — μεταδίδοι π. τάλαντα. Kr. zu Xen. An. 4, 5, 5. — παρ' ἑωυτοῦ. zu 7, 29, 2. — δῆθεν angeblich. zu 1, 59, 3. — γάρ. zu 1, 8, 1. vgl. 8, 8. — ἥσπαιρε widerstrebte. (Valla u. Va.) Der Ausdruck kommt sonst so nicht vor. — ἀποπλώσεσθαι. Di. 40 u. plōw.

§ 2. τε ἅμα. zu 1, 112, 1. — πληγέντες besiegt, gewonnen. Plut. Dem. 25: πληγῆς ὑπὸ τῆς δωροδοκίας. (Bä.) Ungewöhnlich. — Εὐβοεῦσι für Εὐβοέων Struve. — ἐπιστάτο für ἡμιστάτο Lh. zu 2, 53. — Ἀθηνέων für Ἀθηναίων Bekker. — ἐλθεῖν von Sachen öfter. Kr. zu Xen. An. 4, 8, 24. — λόγῳ Zweck, der Bestechung. vgl. 6, 124.

6 Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ὥδε. ἐπεὶτε δὴ ἐς τὰς Ἀφειτὰς περὶ δειλὴν πρωΐην γινομένην ἀπὸ κατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμισιον ναυλοχεῖν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόσθυμοι ἦσαν ἐπιχειρεῖν, εἴ πως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀπὸς προσπλῶειν οὐ κῶ σφι ἔδοκεε τῶνδε εἰνεκα, μὴ πως ἰδόντες οἱ Ἑλλήνες προσπλώνοντας ἐς φυγὴν ὀρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλάβοι· καὶ ἐμελλον δὴθ' ἐκφεύξεσθαι, ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον τῇ ἑλκύνων λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμαρτύροντο. τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιάθου, ὥς ἂν μὴ ὀφθῇωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλώσσαι Εὐβοίαν κατὰ τε Καφηρέα καὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν Εὐρύπον, ἵνα ἢ περιλάβοιεν οἱ μὲν ταύτῃ ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτέων τὴν ὁπίω φέρουσαν ὁδόν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόφ' ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἑλλήσι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σὺν-θιμὰ σφι ἐμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλώοντων ὥς ἡκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον, τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφειτῇσι ἐποιεῦντο ἀριθμόν.

8 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, (ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλῆς Σκιωναῖος, δύτης τῶν καὶ ἀνθρώπων ἀριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο) οὗτος ὁ Σκυλλῆς ἐν νόφ' μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἑλλήνας, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρέσχε ὥς τότα. ὅτε

C. 6. πρωΐην. Ggs. ὀρίην 7, 167. 8, 9. Kr. zu Xen. An. 1, 8, 2. — γινομένην. zu μετά 1, 9, 2. vgl. 8, 9. — ἔτι. zu 1, 190, 3. Ähnlich ε παλαιῶ ἐπ 8, 62. — ναυλοχεῖν. zu 7, 189. — εἰ versuchend o. b. gr. Spr. 65, 1, 10. — ἀντίας. zu 7, 225. — ἔδοκεε es schien gut. zu 5, 36, 3. — εὐφρόνη. zu 7, 12. — καταλάβοι. beträfe und ihr Entkommen begünstigte. Also hier von Erwünschtem, wie 3, 139, 1: τοῦτον καταλάβει ἰσχυρίης. Indess hat der Ausdruck doch etwas Anstössiges und ich vermuthete vorher φευγόντων: während sie flüchteten, die Nacht einträte. So νῦν καταλαμβάνει Diod. 18, 41. 15, 82. Ueber Aehnliches Kr. zu Thuk. 2, 18, 1. — ἐμελλον δὴθ' ἐκφεύξεσθαι es war dem Anscheine nach natürlich dass sie entkämen, wenn man ihnen die Flucht nicht versperrte. vgl. 2, 150, 2. 7, 23, 1. 9, 116, 2. vgl. zu 1, 119, 4. — πυρφόρος der das heilige Feuer führende und erhaltende Priester, der als solcher unverletzlich war. Daher die sprichwörtliche Redensart οὐδὲ πυρφόρος ἐσώθη.

C. 7. πρὸς ταῦτα. zu 1, 38. — ἔξωθεν Σ. nördlich um S. — ἂν. zu 1, 5, 1. — ὀφθῇωσι. ὀφθῇσαν einige Hsn. — περιλάβοιεν, πρὸς Ἑλλήνας. — σφεῖς, die zurückgebliebene Hauptflotte, wie αὐτοὶ unten und 7, 182. — ἐπιθήσεσθαι. zu 7, 206. — ἀριθμόν. zu 7, 59, 2.

C. 8 § 1. δύτης Taucher, sonst κολυμβητής. ὁ γὰρ δύτης ἐτελής. Pollux 7, 187. (Va.) — ἀνθρώπων könnte fehlen und δυνάων ergänzt werden. Xen. An. 2, 2, 30: κήρυκα ἀριστον τῶν τότε. — ἄρα muss man

ἐν ᾗ τρόπῳ τὸ ἐνθουθεν εἶ ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι
 ρεκέως, θωυμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενὰ ἔστι ἀληθῆ· λέγεται γὰρ ὡς
 Ἀφρετέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο
 εἰς τὸ Ἀρτεμισιον, σταδίους μάλιστα πρὸς τοὺς ἐς ὀδῶνκοντα διὰ
 τῆς θαλάσσης διεξελθὼν. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι ἵκελα
 τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθῆ· περὶ μέντοι τούτου
 ὡμῇ μοι ἀποδεδέχθω πλοῖον μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισιον. ὡς
 ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμνηε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυγίην ὡς γέ-
 νητο καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν.

Τοῦτε δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδουσαν. 9
 ὁλλῶν δὲ λεχθέντων ἐνίκα τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μέιναντας τε
 καὶ αὐλισθέντας μετέπειτα νύκτα μέσσην παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαν-
 ᾶν τῇσι περιπλωούσῃσι τῶν νεῶν. μετὰ δὲ ταῦτο, ὡς οὐδεὶς σφί
 πέπλωε, δειλὴν ὄψιν γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ ἐπα-
 κλωσθὲν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλό-
 μενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. ὀρέοντες δὲ σφείας οἱ τε ἄλλοι 10
 πρᾶσι τῶν οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλώοντας νηυσὶ δλίγησι,
 κάγχυ σφί μανίην ἐπενείκοντες ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντες
 σφείας εὐπετέως αἰρήσειν, οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες· τὰς μὲν γε τῶν
 Ἑλλήνων ὀρέοντες δλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν πλῆθει τε πολλαπλη-
 ρίας καὶ ἄμεινον πλωούσας, καταφρονήσαντες ταῦτα ἐκυκλοῦντο αὐ-
 τοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὐνοοὶ τοῖσι Ἕλλησι,

wissen. gr. Spr. u. Di. 53, 2, 6. (4.) — ἐς τοὺς, wie 8, 11, 2. — ἀτρε-
 κέως, σαφῶς. zu 1, 57, 1. — ἀλλ' οὐ γὰρ aber er konnte nicht: denn.
 zu 2, 120, 3. — παρέσχε, παρῆν. zu 1, 9, 2. — τὸ ἐνθουθεν. zu 1, 9, 2.
 — ἔτι doch noch, endlich. — εἰ wenn wirklich. Xen. Mem. 2, 8, 4:
 οἱς νῦν ἐργάζεσθαι φησ, θωυμάζω εἰ ὁμόδιον ἔστιν ἀνέγκλητον διαγίγνεσθαι.

§ 2. ἀνέσχε, ἀνέδν. — πρ. zu 1, 76, 1. — τούτους aus οὗτοι ἦσαν
 στάδιοι. 6, 36: εἰσὶ οὗτοι στάδιοι ἕξ. — ἵκελα, οἰκότα. zu 2, 12, 2 u. 3, 81, 2.
 — μετεξέτερα, ἔνια. zu 1, 63. Appositiv zu τὰ δέ. vgl. zu ἔστι πῶν 7, 187, 1.
 — ἀποδεδέχθω sei ausgesprochen, will ich annehmen, das Passiv zu dem
 Medium ἀποδείκνυσθαι. Spr. 52, 10, 5. (11.) — ἐσήμνηε, genauer nämlich als
 die Kundschafter 7, 192. (Va.) Ueber das Wort zu 1, 75, 1. — ὡς. ὅση Va.
 ὡς wie bezieht sich auf das Detail der Erzählung. (Sch.) — περὶ. gr. Spr.
 50, 10, 2.

C. 9. λόγον. zu 1, 97. — ἐνίκα ging der Vorschlag durch. Di.
 61, 5, 4. — αὐλισθέντας nachdem sie mit den Schiffen dort sich auf-
 gehalten hätten. (Valla.) — μετέπειτα, ἔπειτα. zu 1, 25. — νύκτα μέ-
 σσην. μέσαι νύκτες die Attiker, wie auch 8, 76, 1. gr. Spr. 50, 2, 12. — αὐτέων
 hängt ab von τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. — διεκπλόου Durchbruch
 durch die feindliche Linie, um die Seiten und Ruder der Schiffe zu beschädi-
 gen und schnell gewendet sie von hinten anzugreifen. Kr. zu Thuk. 1, 49, 2.

C. 10 § 1. κάγχυ, πάνυ. zu 1, 81, 1. — ἐπενείκοντες. zu 6, 112, 1.
 — ἀνῆγον. zu 6, 12, 1. — οἰκότα κάρτα sehr Natürliches. — ἐλπί-
 σαντες, wie λέγοντες nach λέγουσι 1, 94, 2. zu 1, 68, 2. — νέας ohne ἐοό-
 σας. gr. Spr. 56, 7, 4. — καταφρονήσαντες ταῦτα nachdem sie dies
 erwogen hatten. vgl. zu 1, 59, 2. Ungewöhnlich so. — ἐκυκλοῦντο. ἐκ-
 κλύοντο We.

- ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην ὄρῳ τε περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι ὥς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνεται εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσα δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, αἰμίλλαν ἐποιεῦντο ὅκως αὐτῆς ἱ-
 11 καστός πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν δῶρα παρὰ βασιλέος λάμψαν·
 Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. καὶ δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμνηε, πρῶτα μὲν ἀντίπαρροι τοῖσι βαρβάροισι γινόμενοι ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον, δεύτερα δὲ σημήναντες ἔργον εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα. ἐνθάδε τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἔόντα ἐ τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἰς ἀντὶν Ἀθηναῖος, Λυκομήδης Αἰσχρέου, καὶ τὸ ἀριστήριον ἔλαβε ὄντας· τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἐτεραλκείως ἀγωνιζομένους νύξ ἐπι-
 12 θούσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλωον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφειάς, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐ ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Ἀήμιος μόνος τῶν σὺν βασιλεῖ Ἑλλήνων ἔόντων αὐτομολεῖ ἐς τοὺς Ἕλληνας καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι.
 12 Ὡς δὲ εὐφρόνῃ ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγὼ δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἐκ τοῦ Πηλίου. οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφειάς, καὶ περὶ τὴν τὰς πρῶτας τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον πρὸς ταρσοὺς τῶν κωπῶν. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες πάντα ἐς φόβον κατιστάετο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι ἐς οἷα κατὰ ἦσαν· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφεας ἐκ τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειρῶν τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερή, ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης ὄμβρος τε λάβρος καὶ θεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὤρ-

§ 2. συμφορὴν ἐποιεῦντο. zu 5, 5. Mit dem Particip wie ἄρχομαι. Spr. 56, 6, 2. (4.) — ἡδομένοισι erfreulich. gr. Spr. 48, 6, 2. — Ἀθηναίων λόγος. zu 7, 118. — ἀνὰ, κατὰ. Di. 68, 20, 2.

C. 11 § 1. ἐσήμνηε. Spr. 61, 4, 1. (3.) — δεύτερα, ἔπειτα. zu I. 46, 3. — σημήναντος erg. τοῦ σαλπικτοῦ. — ἐν ὀλίγῳ auf beschränktem Raume. Spr. 43, 4, 1. (2.) — περ, unattisch so. Di. 69, 67, 1. vgl. 8, 18. — κατὰ στόμα dicht an der Front. (Sch.) Eine Hs. ohne Punkt nach στόμα. — Αἰσχρέου. Αἰσχρέω Br.

§ 2. λόγιμος angesehen. zu 1, 148, 1. — τοὺς sie die. Kr. hist. philol. Stud. II S. 177. — ἐτεραλκείως mit wechselnder Ueberlegenheit; das Adjectiv 9, 108. Dichterisch. — πολλόν. zu 1, 140, 2.

C. 12. ἦν μὲν — θέρος ist eig. nur Nebensatz: fiel, während (obgleich) es Sommer war, Regen. gr. Spr. 69, 16, 3. — τῆς ὥρας ist der partitive Ge. Spr. 47, 7. (9.) — ὕδωρ. gr. Spr. 61, 4, 4. — ἄπλετον. zu 1, 14, 1. — εἰλέοντο. Das Simplex noch 2, 76, dichterisch. — κατιστάετο geriethen. vgl. zu 7, 138. — ἐς οἷα erwägend in was für. gr. Spr. 81, 18, 17. — ὑπέλαβε. zu 6, 27. — λάβρος heftig, eig. dichterisch.

μένα βρονταί τε σκληραί. καὶ τούτοις μὲν τοιαύτη νύξ ἐγένετο, ἵσσε δὲ ταχθεῖσι αὐτέων περιπλώειν Εὐβοίαν ἢ αὐτὴ περ ἰούσα νύξ 13
λλὸν ἦν εἰς ἀγριωτέρη, τοσοῦτῳ ὅσῳ ἐν πελάγεϊ φερομένοις ἐπέ-
πτε. καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι· ὥς γὰρ δὴ πλώουσι αὐτοῖς
ιμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἰούσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης,
ρόμενοι τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφύοντο ἐξέπιπτον πρὸς
ς πέτρας. ἐποιεῖτό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὅπως ἂν ἐξισωθεῖν τῷ
λληνικῷ τὸ Περσικὸν μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη.

Οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείραντο· οἱ δὲ 14
Ἀφειῆσι βάρβαροι, ὥς σφι ἀσμένοισι ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, ἀτρέμας
εἶχον τὰς νέας καὶ σφι ἀπεχρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν
τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβώθεον νέες τρεῖς καὶ πενήκοντα
εἰσικαί. αὐταί τε δὴ σφας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι καὶ ἅμα ἀγγελίῃ
λθούσα ὥς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλώνοντες τὴν Εὐβοίαν πάντες εἴ-
σαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὲ τὴν
ῆτὴν ὥρην πλώνοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι· ταύτας δὲ διαφθεί-
ατες, ὥς εὐφρόνῃ ἐγένετο, ἀπέπλων ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον.

Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβά- 15
ων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμα-
οντες οὐκ ἀνέμειναν εἰς τοὺς Ἕλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακε-
ευσάμενοι κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε
τῇσι αὐτῇσι ἡμέρησι τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομα-
χίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θύλασσαν
περὶ τοῦ Εὐρῆπον, ὥσπερ τοῖσι ἄμφι Λεωνίδα τὴν ἰσβολὴν φυλάσ-
ειν. οἱ μὲν δὲ παρεκελεύοντο ὅπως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα

C. 13. περιπλώειν. Spr. 55, 3, 6. (12.) — τοσοῦτῳ, appositiv bei πολλόν, wofür auch πολλῷ stehen könnte; der Da. ist wegen ὅσῳ vorgezogen. — ὅσῳ da. zu 2, 61. 3, 53, 2. — ἄχαρι. zu 6, 9, 3. — ὅπως ἂν. zu 1, 32, 1. — μηδέ, καὶ μή. zu 1, 45, 1.

C. 14. ἐπέλαμψε, ὑπέβαινε. zu 3, 135, 1. — ἀτρέμας εἶχον mit einem Object auch 9, 53, 2. 54. Ar. The. 230. Intransitiv wie 5, 19, u. 8, 16 etwa an einem halben Dutzend Stellen des Ar. Doch ist die Phrase der attischen Prosa fremd; ἀτρέμας meist auch an sich; skoptisch bei Dem. 37, 55; nie bei Thuk. u. Xen. — ἀπεχρέετο für ἀπέχρη, sonst so nirgends. — ἐπέρρωσαν ermuthigten. Kr. zu Thuk. 6, 98, 1. Ueber die Stellung des Verbums zum ersten Satze Kr. zu Xen. An. 7, 8, 16. — τὴν αὐτὴν ὥρην, in der die attischen Schiffe ankamen, meint We.; dieselbe an der sie am vorigen Tage angriffen, δειλὴν ὀψίν C. 9 erklären La. u. Seh. — ἀπέπλων. ἐπέπλων geben Schäfer und Andre. — ὀπίσω: zu 7, 57. vgl. 3, 137, 2. 4, 42, 2. 156. 157. ὀπίσω ἀπελθὼν 3, 135, 2. ὀπίσω ἀπελύνουσι 4, 30. ἀπῆσαν ὀπίσω 4, 203, 1. (Lb.)

C. 15. δεινὸν τι. zu 1, 61, 2. 5, 33, 2. — σφι σφίσι? — τὸ ἀπὸ X. das von X. zu erwartende Verfahren, Bestrafung. — ἀνῆγον. zu 6, 12, 1. — συνέπιπτε ὥστε auch 8, 141. vgl. 132, 2. (Sch.) vgl. zu 1, 83, 1. — τῇσι αὐτῇσι ἡμέρησι für πᾶσι αὐταῖς ἡμέραις Br. — φυλάσσειν hängt ab von ὁ ἀγὼν, das hier in dem Sinne die Aufgabe zu denken ist. zu

τούς βαρβάρους, οἱ δ' ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφείρωσι
16 τοῦ πόρου κατήσουσι. ὥς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξης ἐπέπλων, οἱ Ἕ
λληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μὴ πο
ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκυκλέοντο, ὥς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐν δὲ
οἱ Ἕλληνες ἐπανέπλων τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυῇ
παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ξέρξης στρατὸς ἐπὶ μὴ
θεὸς τε καὶ πλήθεος αὐτὸς ὑπ' ἐνωτοῦ ἐπιπτε, ταρασσομένων καὶ
νεῶν καὶ περιπιπτονσέων περὶ ἀλλήλας. ὅμως μέντοι ἀντιῆκε καὶ
εἶκε· δεινὸν γὰρ χρήμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τρέ
σθαι. πολλοὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄν
δρες, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οἱ
δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἑκάτεροι.

17 Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξης στρατιω
τήριστευσαν, οἱ ἄλλα τε ἔργα μεγάλα ἀπεδέξαντο καὶ νέας αὐτοῖσι ἄν
δράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέ
ρην ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ Ἀθηναίων Κλεωνίης ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ
δαπάνην οἰκίην παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκασίαισι τε
οἰκίῃ νηῇ.

18 Ὡς δὲ διέστησαν ἄσμενοι ἑκάτεροι, ἐς ὄρμον ἤπειγοντο. οἱ δὲ
Ἕλληνες ὥς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν
νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ περιεφθίντες καὶ
ἡκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἰ ἡμίσειαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἦσαν, ὅ
19 σμὸν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. νόφ δὲ λαβὼν ὁ θιμ
στοκλῆς ὥς εἰ ἀπορραγείη ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τό τε Ἰωνιὸν γῆλον
καὶ τὸ Καρικόν, οἱοί τε εἶπεν τῶν λοιπῶν κατόπερθε γενέσθαι, ἵνα
νότων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θύλασσαν ταύτῃ συλλέξας τοὺς
στρατηγούς ἔλαγέ σφω ὥς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλάμην τῇ ἐλπίδι τῶν

7, 11, 8. — ὅπως, wie zuweilen nach δέσθαι. zu 2, 126. Plat. Rep. 349, c: διακελεύονται ὅπως ημωρήσεται. (Matthiä.) Regelmässig ist auch hier der Infinitiv. — παρήσουσι. zu 7, 175.

C. 16. οἱ Ξέρξης. zu 7, 193. vgl. 9, 68. 99. — μηννοεσθίς eine halbmondförmige Stellung. — ἐκυκλέοντο für ἐκυκλέοντο We. — αὐτός. gr. Spr. 51, 2, 12. — ὑπ' ἐνωτοῦ. Spr. 52, 3, 1. — ἐπιπτε litt. — ἀλλήλας. ἀλλήλας Reiske; ohne περί? Verschieden 7, 188, 2. — διέστησαν verschieden aus einander, synonym mit διακρίθησαν 8, 18. vgl. 1, 76, 2. — χρήμα hätte ein Attiker nicht zugefügt. — τράπεσθαι für τραπέσθαι Bekker, das Prasens. Di. unter τρέπω. — χωρίς hätte ein Attiker kaum zugefügt; sonst auch Her. nicht.

C. 17. ἀπεδέξαντο. zu 6, 55. — αὐτοῖσι. gr. Spr. 48, 15, 19. — τῶν Ἑλλήνων hängt ab von Ἀθηναῖοι, wie Ἀθηναίων von Κλεωνίης. Spr. 47, 7, 1. (9, 1.) — οἰκίῃν im Ggs. von dem vom Staate Gegebenen.

C. 18. διακριθέντες. zu 7, 219. — περιεφθίντες. zu 5, 1, 1. — αἱ ἡμίσεις τῶν. gr. Spr. 47, 38, 1. — τετρωμέναι beschädigt, selten von Schiffen. Kr. zu Thuk. 4, 14, 1. So oben πρῶμα 6, 16. — ἐβουλεύοντο ἑβούλευον mehrere Han.

C. 19 § 1. νόφ. zu 3, 41. — κατόπερθε. zu 1, 67, 1. — ταύτῃ für

σαλλεός συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς το-
 2 ὑτο παρεγύμνου, ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα εἰ-
 3 σφι ἔλαγε, τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν ὅσα τις ἐθέλοι κατα-
 4 ὕειν (κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους), πα-
 5 λινεέ τε προειπεῖν τοῖσι ἔωυτῶν ἑκάστους πῦρ ἀνακαίειν· κομιδῆς
 6 πτέρῃ τὴν ὥρην αὐτῶ μελήσειν ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ἑλ-
 7 ἰδα. ταῦτα ἤρσε σφι ποιεῖν καὶ αὐτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι ἐτρά-
 8 οντο πρὸς τὰ πρόβατα. οἱ γὰρ Εὐβοεες παραχρησάμενοι τὸν Βά-20
 9 ιδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἔξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προ-
 10 σάξαντο ὡς παραιομένου σφι πολέμου, περιπετέα τε ἐποίησαντο
 11 φράσει αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βύκιδι γὰρ ὥδε ἔχει περὶ τουτέων ὁ
 12 ρησμός.

φράζω, βαρβαρόφωνος ὅταν ζυγὸν εἰς ἄλλα βάλλῃ
 βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἴγας.
 οὗτοισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεισιν χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε παρευοῖσι τε
 καὶ προσδοκίμοις κακοῖσι παρῇν σφι συμφορῇ χρῆσθαι πρὸς τὰ
 μέγιστα.

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐπρηῶσον, παρῇν δὲ ὁ ἐκ Τρηχίνος κατάσκοπος, 21
 ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρεὺς.
 αὐτῷ προσειτίακτο, καὶ εἶχε πλοῖον κατήρης [ἐτοῖμον], εἰ παλήσειε ὁ
 ναυτικὸς στρατός, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἑοῦσι· ὡς δ' αὖ-
 2 τως ἦν Ἀβρωνύχος ὁ Λυσικλῆος, Ἀθηναῖος, καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἐτοῖ-
 3 μος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἑοῦσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἦν τι καταλαμ-
 4 βάνῃ νεώτερον τὸν πύξον. οὗτος ὦν ὁ Ἀβρωνύχος ἀπικόμενός σφι
 5 ἐσήμαινε τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ

πάντην einige Hsn. Beides ist mir anstössig. — παλάμην, μηχανήν, dichte-
 risch, bei Her. nur hier.

§ 2. παρεγύμνου. zu 1, 126, 2. — κατήκουσι, παροῦσι. zu 1, 97, 1.
 — καταδύειν hängt (epanaleptisch gesetzt) von ἔλαγε ab. Spr. 55, 3, 7.
 (13.) — ἔχειν, τὰ πρόβατα. — ἀσινέας. zu 1, 105, 1.

C. 20. Dies C. stände passender nach C. 4. (Sch.) — παραχρησά-
 1 μένοι. zu 1, 108, 2. — οὐδὲν Ungegründetes. zu 3, 35, 1. — οὔτε τι
 — οὐδὲν. zu 4, 19. — προσάξαντο. zu 5, 34. Andre προσάξαντο von
 2 προσάσω, wohl von zugefügter Befestigung; nicht erweislich. — πε-
 3 ριπετέα umschlagend, zum Unglück. — φράζω denke darauf. —
 4 βαρβαρόφωνος für βαρβαρόφωνον Va. — ζυγόν, γέφυραν. — βύβλινον.
 vgl. 7, 25. 36, 2. — ἀπέχειν. Di. 52, 2, 4, — συμφορῇ. zu 8, 41. —
 5 χρησαμένοισι; τοῖς Εὐβοεῦσι. — πρὸς τὰ μέγιστα, ungewöhnlich, wohl
 gleich dem ἐς τὰ μέγιστα 8, 144, 2. (Sch.)

C. 21. ὁ, der damals allgemein bekannte, hier die folgende Erzählung
 anticipirend. zu 5, 35, 1. — καὶ εἶχε. Spr. 60, 5, 2. (6, 2.) — κατήρης mit
 Rudern etc. versehen; sonst poetisch. — παλήσειε, διαφθαρείη. (Hesych.)
 Das Wort ist verschollen; nur dass alte Grammatiker Mehreres darüber an-
 2 führen. Va. vermuthete εἶ η πιαίσι. — καταλαμβάνῃ. zu 8, 42, 2. —
 3 νεώτερον. zu 3, 62, 2. — ἐς ἀναβολάς mit Verzögerung. zu Thuk. 7,
 15, 2. Ein ziemlich seltener Ausdruck.

ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὥς ἕκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρῶτοι, ὕσταινοι δὲ 22 Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα πλωσοῦσας ἐπιλεξάμενος θεμιστοκλῆς ἐπορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοις γραμματα τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τῷ Ἀρτεμίσιον ἐπιλέγονται. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε. “ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιεῖτε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ἐμὴ ἐστὶ τοῦτο μὴ δυνατόν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέθυστον ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοὶ καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιεῖν. 23 εἰ δὲ μῆδέτερον τουτέων οἷόν τε γίνεσθαι, ἀλλ’ ὑπ’ ἀναγκῆς μέσης κατέξυχθε ἢ ὥστε ἀπίσταςθαι, ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπειὰν συμπίσχωμεν, ἐθέλοκακίετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ’ ἡμέων γεγόναι καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἢ ἔχθρῃ πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ’ ὑμέων ἡμῖν γέγονε.” θεμιστοκλῆς δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ’ ἀμφοτέρω νοῶν, ἢ ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλεῖα Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γινέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ ἐπειτε ἀνεειχθῇ καὶ διαβληθῇ πρὸς Ἑλλήνων, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας καὶ τῶν ναυμαχιῶν αὐτοὺς ἀπόσχῃ.

23 Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα ἐνέγραψε, τοῖσι δὲ βαρβάροις αὐτῶν μετὰ ταῦτα πλοῖα ἤλθε ἀνὴρ Ἰστιαεὺς ἀγγέλλων τὸν δρημόν ἐκ ἀπ’ Ἀρτεμίσιον τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ’ ὑπ’ ἀπιστίας τὸν μὲν ἀγγέλλον εἶχον ἐν φυλακῇ, νέας δὲ ταχέας ἀπέστειλαν προκατοφρομένας. ἀπὸ γειλάντων δὲ τουτέων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα ἤλιφ σκιδναμένῳ πᾶσι ἡ στρατιὴ ἐπλωε ἀλῆς ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ἐπισχόντες δὲ ἐν τῷ τῷ

C. 22 § 1. ἐπιλεξάμενος. zu 3, 157, 2. vgl. 6, 73. 7, 10, 3. (We.) — ἐντάμνων, wie 4, 87, 1, sonst so nicht üblich; ἐχολάπτειν 1, 93, 2 107, 1. und Andere. (Va.) Doch wohl nur Spätere; unten 8, 23 ἐγγράφειν, — ἐπιλέγονται für ἐπελέξαντο Kr. Spr. 58, 7, 3. (7.) — τάδε ἔλεγε. Ἄρα τίς; — πατέρας. zu 7, 51, 1. προγόνους 7, 150, 2. (Va.) — μάλιστα μὲν wo möglich. zu 3, 71, 3. — πρὸς ἡμέων γίνεσθε tretet auf unsere Seite. vgl. 1, 124, 2. Spr. 68, 33, 1. (37, 1.) — εἰ δὲ — ποιεῖσαι. Gew. ganz kurz εἰ δὲ μὴ. gr. Spr. 65, 5, 12. vgl. 8, 100, 3. — ὑμεῖς δὲ. Dt. 30, 1, 11. — ἐκ τοῦ μέθυστον aus dem Wege. zu 3, 83, 2. — ἔξεσθε. Kr. 1. Jenes scheint Her. nicht gebraucht zu haben.

§ 2. κατέξυχθε. So. Ai. 123: ἀπὸ συγκατέξυχται κατῇ. Aesch. Fro. 108: ἀνάγκας ταῖς δ’ ὑπέξυγμαί τάλας. Soph. Phi. 1025: κλοπῇ τε καὶ πύρρῃ ζυγὴς ἐπλεῖς ἅμ’ αὐτοῖς. (Va.) — δὲ ἐν für γὰρ ἐν zwei Hsn. vgl. 9, 48, 1. — ἐθέλοκακίετε. zu 1, 127, 2. — ἀρχῆθεν, ἐξ ἀρχῆς. zu 1, 131. — ἀπ’ ἡμέων, in Folge des Abfalles der Ioner unter Aristagoras. — ἐπ’ ἀμφοτέρω zu 3, 134, 1. — μεταβαλεῖν. zu 7, 52. — ἐπειτε. ἐπειὰν? Denn ἐπὶ oder ἐπειτε mit dem Coniunctiv findet sich zu vereinzelt, um unverdächtig zu scheinen, obgleich Herm. de part. ἄν p. 103 die Construction vertheidigt. — ἀπόσχῃ. zu 8, 20.

C. 23. τουτέων. Spr. 58, 4, 1. — σκιδναμένῳ, von den sich verbreitenden Strahlen, wie Il. η, 451. 8: σὺν ἧτοι κλέος ἵσται ὅσον τ’ ἐκείνῳ. Aesch. Pers. 495: πρὶν σκιδνασθῆναι θεοῦ ἀκτῖνας ὀρμήσθαι. (We.) Nicht gewöhnlich. — ταχέας für ταχείας We. — ἀλῆς, ἀθρόα. zu 1, 133, 1.

ὄρα μὲχρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἐπλῶον ἐς Ἰστιαίην. ἀπόμενοι δὲ τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαίων, καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, ἵς δὲ τῆς Ἰστιαϊκίδος τὰς παραθαλασσίας κώμας πύσας ἐπέδραμον.

Ἐνθαῦτα δὲ τουτέων ἐόντων Ξέρξης ἐτοιμασόμενος τὰ περὶ τοὺς 24 κρούς ἐπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προετοιμάσατο δὲ ἴδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι (σαν δὲ καὶ δύο μυριάδες), ὑπολιπόμενος τουτέων ὡς χιλίους, τοὺς νεκροὺς τάφρους δρυζάμενος ἔθαψε, φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἱαμῆσάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ ἔβη ἐς τὴν Ἰστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου ἔλεγε τὰδε. “ἄνδρες σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ συλομένῳ ὑμῶν παραδίδωσι ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἐλθόντα θεήσθαι ὅπως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων οἱ ἤλπισαν ἢν βασιλεὺς δύναμιν ὑπερβαλέσθαι.” ταῦτα ἐπαγγελαμένου μετὰ 25 ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο πλοίων σπανιώτερον· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θεήσθαι. διαπεραιωθέντες δὲ ἐθνεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς· πάντες δὲ ἐπιστάτο τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεπιάας, ὀρέοντες καὶ τοὺς ἐλῶτας. οὐ μὲν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς νεκρούς τοὺς ἑωυτοῦ· καὶ ἂρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες ἐκέατο ἄλλες συγκεκομισμένοι ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον, τέσσαρες ἱλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς Θέην ἐγράφοντο, τῇ δ' ὕστεαι· οἱ μὲν ἀπέπλῶον ἐς Ἰστιαίην ἐπὶ τὰς νέας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα 6 ὁδὸν ὀρμέυτο.

Ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίας ὀλίγοι τινές, βίου 26 ε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν ἢν βασιλεὺς ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ ποίεοιεν·

ἐπέδραμον überzogen, von Plündernden auch 8, 32 u. bei Spätern; κα-
ατρέχειν so Thuk. 2, 94, 2. 8, 92, 3. 99, 8.

C. 24. τὰ περὶ wird erst im. Folgenden erklärt. gr. Spr. 50, 2, 7. — καὶ
βίον. zu 3, 60, 2. — γῆν, wohl erst diese und dann φυλλάδα. (Va.) — ἱ-
αμῆσάμενος. Od. ε, 482: εὐνὴν ἱαμῆσατο (aus Blättern). So öfter bei
spätern. (Va.) Auch Xen. Oek. 19, 11. — ὀφθείησαν. zu 1, 70, 2 E. —
παραδίδωσι. παραδίδωσι sonst. Di. 36, 1, 2. — τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀ.
gr. Spr. 47, 28, 1.

C. 25. ἐπαγγελαμένου erg. αὐτοῦ. zu 1, 8. — μετὰ ταῦτα. gr. Spr.
56, 10, 3. — ἐπιστάτο für ἡπιστάτο Lh. zu 2, 58. sie glaubten. zu 1, 3.
— κειμένους Gefallene. Kr. zu Xen. An. 1, 8, 27. — οὐ μὲν. Di. 68,
44, 2. — ταῦτα, das C. 24 Erzählte. — τῶν μὲν. γὰρ hätte ein Attiker zu-
gefügt. Register u. Asyndeton. Dies bezieht sich auf die Barbaren, οἱ δὲ auf
die gefallenen Hellenen. Kr. zu Xen. An. 1, 10, 4. — ἐς ὁδὸν wird sonst zu
ὀρμέσθαι nicht zugefügt, hier des Ggs. wegen.

C. 26. βίου Unterhalt, für den die Arkader wie die Schweizer Jedem
dienten. — ἐνεργοὶ beschäftigt, um Verdienst zu haben. — περὶ τῶν

εἰς δέ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ ἐρωτώων αὐτοὺς ταῦτα. οἱ δέ σφι εἰπαὼς ὡς Ὀλύμπια ἄγοιεν καὶ θεωροῖεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. δὲ ἐπειρετο ὁ τι τὸ ἄεθλον εἴη σφι κείμενον περὶ ὅτεν ἀγωνίζονται οἱ δ' εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γυμνὴν γενναιοτάτην Τριτανταλχμης ὁ Ἀρταβάνου δευλὴν ὠφλε προβασιλέος. πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον ἐὼν στέφανον ἀλλ' οὐ χρέματα, οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν εἶπε τε ἐς πάντας τάδε· “παπαὶ Μαρδόνιε, κολὺν ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχεσομένους ἡμέας, οἳ οὐ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς.” τοῦτο μὲν ἡ ταῦτα εἴρητο.

- 27 Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐπεῖτε τὸ ἐν Θερμοπόλῃσι τῶν ἐγγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἔχοντες αἰεὶ χύλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοὶ τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αἰτίων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλέος στρατηλασίης, ἐσώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκῶν καὶ περιέφθησαν τρωχέως. ἐπεῖτε γὰρ κατελήθησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἥλειον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται αἰτιοῖσι τοιόνδε. γυνώσας ἄνδρας ἑξακοσίου τῶν Φωκῶν τοὺς ἀφίστους, αὐτοὺς τε τοῖτους καὶ τὰ ὄπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι, προεῖπας αὐτοῖσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωται τοῦτον κτείνειν. τοῦτους ὧν αἱ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρώται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτὴ ἡ στρατιὴ οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ ἐς Δελφοὺς· ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἳ περὶ τὸν τρίποδα συνεστεῶτες ἐμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἀβρῆσι ἀνατίκται.
- 28 ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντας ἑωυτούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώραν τὴν ἱππον αὐτίκα

Ἐ. τὰ ποιεῖσιν. gr. Spr. 61, 6, 4. — κείμενον, passives Pf. zu πθεῖναι, v. 8, 93. Thuk. 1, 6, 4: πυγμῆς καὶ πάλης ἄθλα πθεῖται. zu 2, 62. — τὸν δευ. bekanntlich. — διδόμενον. εἰδόμενον Va. — στέφανον erg. εἶναι κείμενον. — πρόσ. Di. 53, 3, 3. — ἐς πάντας. gr. Spr. 68, 21, 6.

C. 27 § 1. τῷ διὰ μ. χρόνῳ der Zwischenzeit, wie 9, 112. (Ba.) — τρώμα. zu 1, 18, 1. — ἐνέχοντες χόλον. zu 1, 118. — καὶ τὸ κάρτα zu 1, 71, 1. — κατελήθησαν. zu 1, 80, 4. — τοιόνδε, so ohne u. be. Her. häufig. zu 1, 80, 1.

§ 2. γυνῶν noch 3, 24, sonst wohl nirgends. — ἐπεθήκατο, ἐπέβα. Di. 86, 3, 2. — λευκανθίζεσθαι nur noch an einigen Stellen bei Spätern. — ἴδωνται. Di. 52, 8, 2. — οὕτω erg. ἐφοβήθη. zu 1, 8, 14. — ἡ δεκάτη der Artikel, da der Zehnte notorisch dem Gotte gebührte. Ueber den Artikel beim Prädicat zu 1, 68, 3. — ἐγένετο. zu 4, 192, 1.

C. 28. τὸν πεζόν. zu 7, 41, 1. — πολιορκέοντας. Spr. 58, 4, 1. D. Wort in Bezug auf ein Land, wie Thuk. 6, 90, 3: τριήρεσι τὴν Πελοπόννησον.

υμνήναντο ἀνηκέστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἣ ἐστὶ κατ' Ὑάμπολιν, ἐν αὐτῇ τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες ἀμφορέας πεινούς ἐς αὐτὴν κατέθη-
αν, χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες καὶ ὁμοιωσάντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ ἐδέχοντο
οὓς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας. οἱ δέ, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας,
εὐρόμενοι ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας. ἐνθαῦτα οἱ ἱπποὶ τὰ σέλεια
εὐφθάρησαν. τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἔγκοτον οἱ Θεσ-29
αλοὶ πέμψαντες κήρυκα ἡγόρευον τάδε. "ὦ Φωκέες, ἤδη τι μᾶλλον
γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν. πρὸςθε τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἕλλησι,
σον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἦνδανε, πλέον αἰεὶ κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα,
ὦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτον δυνάμεθα ὥστε ἐπ' ἡμῖν ἐστὶ τῆς
ἧς τε ἐστιεργῆσθαι καὶ πρὸς ἡνδραποδίσθαι ὑμέας. ἡμέες μέντοι τὸ
ἂν ἔχοντες οὐ μνησικαχέομεν, ἀλλ' ἡμῖν γενέσθω ἀντ' αὐτέων πεν-
ήκοντα τάλαντα ἀργυροῦ, καὶ ὑμῖν ἐποδεκόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν
ὥρην ἀποτρέψειν."

Ταῦτα σφι ἐπηγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μῦνοι30
ὦν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ ἐμῆδιζον, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ὡς ἐγὼ
συμβαλλόμενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν· εἰ δὲ Θεσ-
αλοὶ τὰ Ἑλλήνων ἡῦξον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν ἐμῆδιζον ἂν οἱ Φωκέες.
αὐτὰ ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν οὔτε δώσειν ἔφυσαν χρήματα, πα-
ρέχειν τέ σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μνηδιζειν, εἰ ἄλλως βουλοῖσθαι· ἀλλ'
οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος. ἐπειδὴ δὲ ἀνῆλθον31
ῥησαν οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φω-
κεῦσι ἐγένοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρη-
νίης ἐς τὴν Λαοῖδα ἐσέβυλον· τῆς γὰρ Λαοῖδος χώρας ποδεῶν στεί-

ναι πολιορκουῖντες. — ἐν ταύτῃ. gr. Spr. 51, 7, 5. Besonders häufig so Her.;
stets mit wiederholten Artikel, wenn das Subject ihn hat. — ἀναρπασό-
μενοι in der Hoffnung sie zu überrennen, wie 9, 59. — φερόμενοι.
zu 7, 210.

C. 29. ἔγκοτον, ὁργὴν. zu 6, 73. — γνωσιμαχέετε. zu 3, 25, 2. —
μῆ, wie 7, 12. Vervollständigend denke man vorher zugefügt νομίζετε δέ. —
ἐκεῖνα, der Bund mit den Hellenen. vgl. zu 7, 11, 3. — πλέον ἐφερόμεθα
wir hatten mehr Einfluss als ihr. vgl. 7, 168, 3. 211, 1. — αἰεὶ κοτε.
zu 1, 58. — τὸ πᾶν alle Macht über euch zu verfügen. — γενέσθω es
werde, von euch gezahlt. — ἀντ' αὐτέων, für das Aufgeben rachsüchtiger
Handlungen.

C. 30. ἐπηγγέλλοντο. zu 4, 119, 1. — οἱ ταύτῃ ohne ἀνθρώποι
Thuk. 2, 96, 2. — συμβαλλόμενος εὐρίσκω. zu 7, 24. — τὸ Θεσσα-
λῶν gegen die Th. vgl. 9, 38. Thuk. 1, 103, 2. 4, 1. 7, 57, 6. (Va.) τὸ ἔ-
χθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους 9, 37, 3. (We.) — ὡς ἐμοὶ δοκέειν. zu 1, 131.
— παρέχειν, gleich dem directen παρέχει, παρέχειν ἂν dem παρέχοι ἂν.
— Θεσσαλοῖσι ὁμοίως so gut wie den Th. Spr. 48, 11, 3. (13, 8.) —
ἄλλως sonst.

C. 31. ἀναφέρειν renunciare, bei Her. öfter; in diesem Sinne bei
alt. Prosaikern sehr selten; nie bei Thuk. und Xen. Am üblichsten ist ἀπαγ-
γελλειν. — κεχολωμένοι, dichterisch, wie πόλος 8, 27. — πο-
δεῶν Strich. vgl. zu 2, 121, 8. — σταδίῳν hängt von ποδεῶν ab. Kr. zu

- νὸς ταύτη κατατείνεσθαι, ὥς τριήκοντα στάδιων μάλιστα καὶ εὐρος, πέμμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλίδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρας, ἥπερ ἦν τῶν παλαιῶν Ἀρβοπέρις· ἡ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Ἀωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὡν τὴν Ἀωρίδα γῆν οὐκ εἰσίνοντο ἐσβαλόντες 32οὶ βάρβαροι· ἐμῆδιζόν τε γὰρ καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. ὥς δὲ ἐκ τῆς Ἀωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ αἰρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν· ἐστὶ δὲ καὶ ἐπιτηδὴ ἐδέξασθαι ὁμίλον τοῦ Παρνησσοῦ ἡ περὶ τῆς Νέωνας πόλιν κειμένη ἐν ἑωυτῆς· Τιβρορὰ οὖνομα αὐτῆς ἐς τὴν δὴ ἀννείκοντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλεῖντες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀξύλους Λοκροὺς ἐξεκομισάντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ἐκ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκισμένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἤγον τὸν στρατόν· ὅπως δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ ἐς τὰς πόλεις εἰσέτις 33πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά. πορευόμενοι γὰρ ταύτη παρὰ [τὸν] Κηφισὸν ποταμὸν ἰδόντες πάντα, καὶ κατὰ μὲν ἔκασταν Ἀρῶν πόλιν, κατὰ δὲ Λαράδρην καὶ Ἐρωχον καὶ Τεθρώνιον καὶ Ἀμφικλαίαν καὶ Νέωνας καὶ Πεδιέας καὶ Τριτέας καὶ Ἐλάτειαν καὶ Ὑάμπολιν καὶ Παραποταμίους καὶ Ἀβας, ἐνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσι τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατασκευασμένον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἰσχυρὸν αὐτῶν· καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέκρησαν. καὶ πύλας διώκοντες ἔλλον τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι οὐρεσι, καὶ γυναῖκάς τε καὶ δέφθειραν μισγόμενοι ὑπὸ πλήθεος.
- 34 Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι ἀπῆκοντο ἐς Παρνησίαν. ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διακρινόμενη ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐσχίσθη. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας ἐσέβαλε ἐς Βοιωτοὺς ἐς γῆν τὴν Ὀρχομενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμῆδιζε, τὰς δὲ πόλεις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ τῆδε, βουλόμενοι δῆλον ποιεῖν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοῖς

Xen. An. 1, 2, 23 (πλήθρων). — ἐμῆδιζον, οἱ Ἀωριεῖς. Spr. 58, 4, 2. vgl. 8, 50. — οὐκ ἐδόκεε, εἰσένειν αὐτοὺς τὴν Ἀωρίδα. (Va.) Spr. 55, 3, 7. (15.)

C. 32. ἐπιτηδὴ. zu 6, 102. — Τιβρορὰ, ein antikes Asyndeton zu 1, 71, 1. — κειμένη ἐν ἑωυτῆς seorsim sita. (Steph.) Ich verbinde ἐπ' ἑωυτῆς mit ἐδέξασθαι. — ἀννείκοντο brachten ihre Habe hinauf, wie 8, 36. (Sch.) Das Object, zugefügt 3, 148, 1, fehlt wie bei ἐξεκομισάντο. (Bä.) — ἐπέσχον befassten, überzogen, wie 8, 35 α. 1, 104. vgl. zu 7, 19.

C. 33. τὸν verdächtigt Kr., da Her. in solcher Verbindung den Artikel wohl nie zugefügt hat. zu 1, 2, 2. — κατὰ μὲν. Di. 68, 47, 3. — κατασκευασμένον ausgestattet. Kr. zu Thuk. 6, 91, 6.

C. 34. παραμειβόμενοι. zu 1, 72, 2. — τὸ μὲν. Di. 59 1, 5. — ἐς Β. ἐς. zu 7, 173, 1. — τὴν für τῶν Bekker. — διατεταγμένοι. zu 1, 25. Es sind nicht Besatzungen, sondern nach verschiedenen Städten geschickte Sauvegarden zu denken. — τῆδε, βουλόμενοι. zu τὰδε 7, 10, 1.

φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ ἐτράποντο, ἄλλοι δὲ 35
 ὑπέων ἡγεμόνας ἔχοντες ὁρμέατο ἐπὶ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δε-
 ιῇ τὸν Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φω-
 ιδος, πάντα ἐσιναμώρεον· καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπηρη-
 αν καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέν-
 τες τῆς ἄλλης σιραιτιῆς τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν
 Δελφοῖσι βασιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἡπίστατο
 ἂ ἐν τῇ ἱρῇ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμει-
 ον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοις ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα
 ἂ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. οἱ δὲ Δελφοὶ πυνθανόμενοι 36
 αὐτὰ ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπύκατο, ἐν δειματι δὲ μεγάλῳ κατεστειώ-
 τες ἔμμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατο-
 ῦξωσι εἴτε ἐκκομίσωσι ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ θεὸς σφεας οὐκ ἔα
 ἀνέειν, φᾶς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἐκ τούτου προκατησθαι. Δελφοὶ δὲ
 αὐτὰ ἀκούσαντες σφέων αὐτέων πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ
 ὑναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαιὴν διέπεμψαν, αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλείστοι
 ἐνέβησαν ἐς τοῦ Παρνησσοῦ τὰς κορυφὰς καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον
 ἰκνησκάντο, οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπέβησαν. πάντες δὲ
 ὅν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ
 προφήτεω.

Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρων τὸ 37
 ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὐνομα ἦν Ἀκήρατος, ὅρᾳ πρὸ τοῦ
 νηοῦ ὄπλα προκειμένα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξηνεγκμένα ἱρά,
 τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ὑπαισθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦε Δελφῶν
 τοῖσι παρεῶσι σημαίνων τὸ τέρας, οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ ἐγίνοντο
 ἐπιειγόμενοι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Προνηλῆς Ἀθηναίης, ἐπιγίνεται σφι τέ-
 ρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γενομένου τέρεος. Θῶνμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο
 κάρτα ἐστὶ, ὅπλα ἀρήγια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκειμένα τοῦ νηοῦ·
 τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δευτέρῳ ἐπιγεγόμενα καὶ διὰ πάντων φασμάτων

— Βοιωτοὶ ist wohl zu streichen und Μακεδόνες als Subject zu denken. —
 φρονέοιεν. zu 2, 162, 3.

C. 35. ἀπέργοντες. zu 7, 43. — ἐσιναμώρεον. zu 1, 152, 2. —
 Αἰολιδέων. Αἰλαίων Va., was Müller Orchom. S. 484 nicht für recht pas-
 send hält. — ἀποδέξαιεν, παραδοῖεν. zu 1, 160, 2. — ἔλιπε. ἐπιπλεῖ?

C. 36. πᾶσαν. Spr. 50, 8, 6. (11, 10.) — ἀρρωδίην, ὀρρωδίαν. zu
 7, 173, 3. Eben so ἐς πᾶσαν ἀρρωδίαν 4, 140. 9, 7, 3. (Sch.) — ἐν δει-
 ματι κ. zu 7, 138. — σφέα, αὐτά. Di. 51, 1, 15. — κατορύξωσι. Spr.
 54, 7. — κινέειν antasten. zu 1, 183, 2. — φᾶς, λέγων. Spr. 38, 4, 1. — προ-
 κατησθαι, zur Beschützung, wie 9, 106, 2. — τέκνα, ohne Artikel. gr. Spr. 50,
 3, 8. — δὲ ὦν. δὴ ὦν? — τοῦ προφήτεω. Später waren es mehrere.

C. 37 § 1. ἀπώρων ansichtig wurden. (Lg.) — μεγάρου. zu 1,
 47, 2. — ἐγίνοντο. zu 1, 70, 2.

§ 2. καὶ τὴν τούτῳ schon dies, das vorher Erwähnte. — ἀρήγια, πο-
 λεμικά. zu 1, 155, 3. — καὶ verstärkt das πάντων. Kr. zu Xen. An. 1, 8, 2. —

- ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρόν τῆς Προνηλῆς Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ σφραγεῖ κεραυνοὶ ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δέοι κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῶ πατάγῳ ἐς αὐτοὺς καὶ κατέλαβον σφραγῶν, ἐκ δὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνηλῆς βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίγνετο.
- 38 συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων φόβος τοῖσι βαρβάροις ἐνέπεπιπτε. μαθόντες δὲ οἱ Ἀελοὶ φεύγοντάς σφρας, ἐπικαταβάντες ἀπέκλειψαν πληθὸς τε αὐτέων. οἱ δὲ περιεόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὡς πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα ὥρων θεῖα· δύο γὰρ ὀπλίτας μέζοντας ἦ καὶ
- 39 ἀνθρώπων φύσιν ἐόντας ἐπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. τοὺς δὲ τοὺς δύο Ἀελοὶ λέγουσι ἐπιχωρλοὺς ἤρωας εἶναι, Φυλάκον τε καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ἱρόν, Φυλάκου μὲν πατρὸς αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατέπερθε τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνηλῆς, Αὐτονόου δὲ πέλους τῆς Κασταλῆς ὑπὸ τῇ Ὑαμπεῖ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι εἰσι καὶ ἐς ἡμέας ἦσαν σόοι, ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνηλῆς Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.
- 40 Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου Ἀθηναίων δεηθέντων ἐς Σαλαμίνα κατίσχει τὰς νέας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδήθησαν αὐτέων σχεῖν πρὸς Σαλαμίνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀιτικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσονται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι εἶσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἐμέλλον ποιήσεσθαι ὡς ἐψευσμένοι γνώμης· δοκόντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτῇ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὐρον οὐδὲν ἐόν, οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοποιήνησον περὶ πλείστου τε ποιουμένους περιεῖναι καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ δὲ ἄλλα ἀπέναι. ταῦτα

δεῖα vor. zu 1, 25. — ἦσαν ist mit κατὰ τὸ ἱρόν zu verbinden: sie befanden sich. — ἐν τούτῳ, wie nach ὡς 9, 19, nach ὅταν Xen. ἰππ. 10, 5. — πατάγῳ. zu 3, 79, 1.

C. 38. ἰθὺ, εὐθύ. Di. 3, 4, 4. — ἦ κατ'. Spr. 49, 2, 3. (49, 4.) — ἐόντας für ἔχοντας Kōn. μέζονα ἦ κατ' ἀνθρωπὸν φύσιν ἔχοντας We. Doch ist φύσις für das homerische φύς wohl nicht erweislich.

C. 39. Ὑαμπεῖ. Ὑαμπέρ Va. — ἐνέσκηψαν. zu 1, 105. Aehnlich (intransitiv) öfter bei Spätern. — αὕτη. Spr. 61, 6. (7.)

C. 40. ναυτικός bildet mit στρατός einen Begriff und hat daher kein ὁ vor sich. vgl. 8, 42. 66, 1. Dagegen ὁ ναυτικός ὁ Ἡρόδω στρατός. zu 7, 179. — κατίσχει τὰς νέας. zu 6, 104, 1. — τῶνδε δὲ εἵνεκα. zu 7, 32. — ὑπεξαγάγωνται, correlat dem ἐπεκτιθεσθαι 8, 4. zu 5, 65, 1. — τὸν βάρβαρον, weil ὑποκατημένους den Begriff des Erwartens enthält; eine sonst nicht vorkommende Construction. vgl. zu Thuk. 1, 26, 3. — οἱ δέ, neben τῶν μὲν, ungewöhnlich so; ähnlich 7, 6, 2. — τειχέοντας, τειχίζοντας. zu

πνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδέθησαν σφειων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμίνα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμίνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς 41
 ξυυτων. μετὰ δὲ τὴν ἀπικξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ
 δ δύνανται σώζειν τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλεῖ-
 τοι ἐς Τροίξην ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμίνα.
 ἔπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετεῖν
 καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἵνεκα οὐκ ἤκιστα. λέγουσι Ἀθηναῖοι ὅφιν μέγαν
 ὕλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδισαιτέσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσι τε ταῦτα
 αἱ δὴ καὶ ὡς ἰόντι ἐπιμήνια ἐπιτελοῦσι προιθέντες· τὰ δ' ἐπιμήνια
 ελιτόεσσα ἔστι· αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ ἀ-
 ασιμουμένη τότε ἦν ἄψανστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μάλ-
 ὄν τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν ὡς καὶ τῆς
 θεοῦ ἀπολελοιπυῖης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔ-
 λων ἐς τὸ στρατόπεδον.

Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμίνα κατέσχον τὰς νέας, συν- 42
 ῥρεε καὶ ὁ λοιπὸς πνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς
 ἐκ Τροίξῃος· ἐς γὰρ Πύργον τὸν Τροίξηνων λιμένα προεῖρητο συλ-
 λέγεσθαι. συνελέχθησαν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 ἐναυμάχον καὶ ἀπὸ πολλῶν πλεόνων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπὴν ὡντὸς
 ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδω ἀνὴρ Σπαρτιήτης,
 οὐ μένοι γένεός γε τοῦ βασιλεῖος ἐών· νέας δὲ πολλῷ πλείστας
 τε καὶ ἄριστα πλωούσας παρεῖχοντο Ἀθηναῖοι. ἐστρατεῦνοντο δὲ οἶδε, 43
 ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι ἑκατάδεκα νέας παρεχόμενοι, Κο-
 ρινθιοὶ δὲ τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σι-
 κυωνιοὶ δὲ πεντεκαδέκα παρεῖχοντο νέας, Ἐπιδαύριοι δὲ δέκα, Τροι-
 ζήνιοι δὲ πέντε, Ἐρμιονέες δὲ τρεῖς, ἰόντες οὗτοι πλὴν Ἐρμιονέων
 Δωρικόν τε καὶ Μακεδονὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρμινεῶν τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς

5, 23, 1. — ἀπέναι· Preis geben, wie 8, 49, 9, 106, 1. Uebergang vom Participium zum Infinitiv. vgl. zu 5, 15.

C. 41 § 1. ἀπικξιν. zu 7, 58, 1. — Ἀθηναίων hängt von τις jeder ab. — σώζειν. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) — τέκνα. τὰ τέκνα die meisten Hsn. vgl. jedoch 8, 4. — ἀπέστειλαν, τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας, worauf auch ταῦτα sich bezieht. — ὑπηρετεῖν gehorchen. — τοῦδε εἵνεκα aus folgendem Grunde. — οὐκ ἤκιστα. gr. Spr. 67, 1, 3.

§ 2. ἐνδισαιτέσθαι. Di. 84, 5, 7. Die meisten Hsn. ἐνδισαιτέσθαι. — ἐπιμήνια εἰσιν εἶναι ἥτοι τὰ καθ' ἑκάστον μῆνα θύμενα ἢ τὰ ὑπὲρ ὅλου μηνὸς ἀπαξ ποτὶ γιγνόμενα θύματα. (Harpokration.) Es ist substantivirtes Neutrum; Monatliches, monatliche Gebühr. (Sch.) — ἐπιτελοῦσι entrichten, wie eine Zahlung. vgl. 5, 82, 2, 84. (Sch.) — προιθέντες. zu 1, 133, 1. — ἀνασιμουμένην verzehrt, wie 3, 150. zu 1, 72, 2. Ein ionisches Wort. — μάλλόν τι um so lieber. — ὑπεξέκειτο in Sicherheit gebracht war, Ppf. des Passivs zu ὑπεκπθεσθαι, wie 8, 60, 2. vgl. 9, 72, 1.

C. 42. οἱ ἀπ' Α. die bei A. gewesenen Hellenen von A. Spr. 50, 7, 7. (8, 14.) — ἐπὴν. zu 7, 96. — γένεος. Spr. 47, 6, 5.

Ἀρουπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες εἰσὶ Ἀρούπες, ἐκ
 Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Ἀωρίδος καλεομένης χώρας ἐξ-
 αναστάντες. οὗτοι μὲν νῦν Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο, οἱ δὲ ἐκ
 44 τῆς ἔξω ἡπείρου Ἀθηναῖοι μὲν πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι
 νέας ὀγδῶνonta καὶ ἑκατόν μούνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμά-
 χησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα. ἀπαλλασσομέ-
 νων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα,
 οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαιήν τῆς Βοιωτῆς χώρας πρὸς
 ἑκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετῶν. οὗτοι μὲν νῦν τοὺτους σώζον-
 τες ἐλείφθησαν, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων τῇ
 νῦν Ἑλλάδα καλεομένην ἦσαν Πελασγοί, οὐνομαζόμενοι Κραναιοί, ἐπὶ
 δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι, ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρε-
 χθῆος τὴν ἀρχὴν Ἀθηναῖοι μετουνομάσθησαν, Ἴωνος δὲ τοῦ Ξεῦθου
 45 στραταρχεω γενομένου Ἀθηναίοισι ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Με-
 γυρτές δὲ τῷ τὸ πλήρωμα παρέρχοντο [τὸ] καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Ἀμ-
 πρακιῶται δὲ ἐπὶ νέας ἔχοντες ἐπεβῶθησαν, Λευκάδιοι δὲ τρεῖς,
 ἔθνος ἰόντες οὗτοι Ἀωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. νησιωτῶν δὲ Αἰγινήται
 46 τριήκοντα παρέρχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες·
 ἀλλὰ τῆσι μὲν τὴν ἐσωτῶν ἐρύλισσον, τριήκοντα δὲ τῆσι ἄριστα πλω-
 ούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐναυμάχησαν. Αἰγινήται δὲ εἰσὶ Ἀωρίεις ἀπ'
 Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ νήσῳ πρότερον οὐνομα ἦν Οἰνῶνη. μετὰ δὲ Αἰ-
 γινήτας Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι καὶ Ἐρε-
 τριέες τὰς ἐπτά· οὗτοι δὲ Ἴωνες εἰσι. μετὰ δὲ Κεῖοι τὰς αὐτὰς πα-
 47 ρεχόμενοι, ἔθνος ἔδν Ἴωνικὸν ἀπ' Ἀθηνῶν. Νάξιοι δὲ παρέρχοντο
 τέσσαρας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιτῶν
 κατὰ περ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολῶν ἀπίκτο ἐς
 τοὺς Ἑλλήνας Δημοκρίτου σπεύσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοξίμου καὶ
 τότε τριηραρχέοντος· Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπ' Ἀθηνῶν γεγονότες.
 Σιυρτές δὲ τὰς αὐτὰς παρέρχοντο νέας τὰς καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Κύν-
 θιοι δὲ μίαν καὶ πεντηκόντιον, ἰόντες συναμφότεροι οὗτοι Ἀρούπες.

C. 43. ὕστατα, bei der letzten Wanderung. Spr. 57, 5, 3. — ἐκ Ἡ. ἐξαναστάντες. zu 1, 15. 56, 2. 8, 127.

C. 44. οἱ δὲ — Ἀθηναῖοι μὲν. gr. Spr. 47, 28, 3. Gemeint sind die Völkerschaften nördlich vom Peloponnes. — πρὸς. zu 2, 85, 1. 8, 94. (Sch.) — μούνοι, die Platäer nicht mehr bei sich habend. (Sch.) — περαιήν Küstenland, noch aus Apoll. Rh. 1, 1112 u. Diod. 20, 97 nachgewiesen. — ἐπὶ. Spr. 68, 36, 4. (40, 4.) — ἐπεκλήθησαν sie wurden danach genannt. — Ἀθηναῖοι. Ἐρεχθίδαι (Ἐρεχθίδαι) vermisst Berkel, auch mir eingefallen, aber für Ἀθηναῖοι. — στραταρχεω. zu 3, 157, 2.

C. 45. τῷ τὸ καὶ. Spr. 69, 28, 3. (32, 5.) mit δς 8, 48. 46, 2. Hier fehlt τό in einer Hs.

C. 46 § 1. ἔδν. gr. Spr. 63, 6 A.

§ 2. ἀλογήσαντες, ἀμελήσαντες. zu 3, 125, 1. — δόκιμος, bei Her. häufig, ist in der attischen Prosa wenig üblich; so auch εὐδόκιμος.

αὶ Σερῖφιοι τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὗτοι γὰρ
 οὐκ ἔδωσαν μῦνοι νησιωτῶν τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ. οὗτοι⁴⁷
 ἐν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ ἐ-
 στρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσι, οἱ ὁμονρέοντες Ἀμπρακίῃσι καὶ
 Λευκαδίσι, οἱ ἔξ ἐσχατέων χωρέων ἐστρατεύοντο, τῶν δὲ ἐκτὸς του-
 ῶν οἰκημένων Κροτωνιῆται μῦνοι ἦσαν οἱ ἐβῶθησαν τῇ Ἑλλάδι
 ἠνδυνεύουσα νηὶ μιῇ, τῆς ἤρχε ἀνὴρ τρις πυθιονίχης Φάυλλος· Κρο-
 τωنيῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. οἱ μὲν νυν ἄλλοι τριήρεας παρεχό-⁴⁸
 μενοι ἐστρατεύοντο, Μήλιοι δὲ καὶ Σίφνιοι καὶ Σερῖφιοι πεντηκοντέ-
 ρους. Μήλιοι μὲν, γένος ἰόντες ἀπὸ Λακεδαιμονος, δύο παρείχοντο,
 Σίφνιοι δὲ καὶ Σερῖφιοι, Ἴωνες ἰόντες ἀπ' Ἀθηνῶν, μίαν ἐκάτεροι.
 Ἰσθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νέων, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, ὅκτω
 καὶ ἑβδομήκοντα καὶ τριηκόσια.

Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμίνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρη-⁴⁹
 μένων πολλῶν, ἐβουλευόντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην ἀποφαί-
 νεσθαι τὸν βουλούμενον, ὅκου δοκέοι ἐπιτηδεύειν εἶναι ναυμαχίην
 ποιέσθαι τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσὶ· ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀπέιτο
 ἤδη, τῶν δὲ λοιπῶν περὶ προεῖθε. αἱ γνώμαι δὲ τῶν λεγόντων
 αἱ πλείσται συνεξέπιπτον πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχεῖν πρὸ
 τῆς Πελοποννήσου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὥς ἦν νικηθῆωσι τῇ
 ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἰόντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι
 τιμωρίῃ οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἐς τοὺς ἐωυτῶν
 ἐξοίσονται. ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγόμενων,⁵⁰
 ἐληλύθει ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἦκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀτ-
 τικὴν καὶ πῦσαν αὐτὴν πυρπολέσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπό-
 μενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιῶν τὴν πόλιν, αὐτέων

C. 47. οἰκημένοι, οἰκοῦντες. zu 1, 27, 2. — ὁμονρέοντες, ὁμοροῖ
 ὄντες. zu 7, 8, 4. — οὐκ ἔξ ἐ. χ. ἐ. die Länder aus denen diese zuzo-
 gen waren die äussersten, entlegensten. — μιῇ. So wenig eine so
 reiche Stadt? Es war ein eignes Schiff des Phayllos nach Paus. 10, 9, 1. (Va.)

C. 48. ὁ πᾶς. Spr. 50, 8, 5. (11, 12.) — πάρεξ, χωρίς. zu 1, 14, 1. —
 τριηκόσια. Spr. 60, 2, 3. Dieselbe Anzahl 8, 82. Die einzelnen Posten be-
 rechnet ergeben nur dreihundert sechs und sechzig. Die Aegineten scheinen
 (C. 46) nicht dreissig, sondern zwei und vierzig gestellt zu haben. vgl. Paus.
 2, 29, 5. (Va.) Die fehlende Anzahl ist wohl durch die zu ergänzen mit denen
 die Aegineten τὴν ἐαυτῶν ἐγύλασσον C. 46. (Sch.) Unglücklich ist Müllers Con-
 jectur Aeginett. p. 120 ff.

C. 49. προθέντος nachdem er (als Präsident) die Erlaubniss er-
 theilt hatte. Thuk. 3, 38, 1: θαυμάζω τῶν προθέντων αὐτοῖς περὶ Μυτιλη-
 ναίων λέγειν. Gew. λόγον, γνώμης προτιθέναι, wie 8, 59. Kr. zu Thuk. 1,
 139, 3. — τῶν; ὧν, der Ge. von ὅκου regiert. Spr. 47, 28, 3. (10, 4.) —
 ἀπέιτο für ἀγέτω Bekker. — συνεξέπιπτον. zu 1, 206, 3. vgl. 8, 123. —
 ναυμαχεῖν als ob ἐγνωσαν vorherginge. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) So folgt
 denn auch ἐπιλέγοντες statt ἐπιλέγοντων. gr. Spr. 56, 9, 4. — ἐπιλέγοντες
 τὸν λόγον die Motivirung zufügend. — ἐς τοὺς, ἐς καὶς χώρας τῶν. —
 ἐξοίσονται aus den Schiffen sich begeben könnten, wie 8, 76, 2.

ἐκλελοιπότην ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὥσαύτως, ἔκ τε
 ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ πάντα ἐκίνα ἐδελον. ἐνέπηρσε δὲ Θέσπειάν τε καὶ
 51 Πλαταίαν, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμῆδιζον. ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσεως
 τοῦ Ἑλλησπόντου, εἶδεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ δια-
 τρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἑτέροισι μῆσιν ἐγέ-
 νοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιᾷδεω ἄρχοντας Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέουσι ἐρ-
 μων τὸ ἕστυ, καὶ τινὰς ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἔρῳ ἐόν-
 τας, ταμίαν τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένθητας ἀνθρώπους, οἱ φραζόμενοι τὴν ἀπρί-
 πολιν θύρῃσι τε καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενεί-
 βλου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκεῖσι τις ἐξευρηκέναι
 τὸ μαντήιον τὸ ἢ Πυθίῃ σφί ἐχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι,
 καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ χρησφύγιον κατὰ τὸ μαντήιον καὶ οὐ τὰς
 52 νέας. οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταπίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον,
 τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήιον πάγον, ἐπολιόρχεον τρόπον τοιοῦτον·
 ὅπως στυπεῖον περὶ τοὺς οἰστοὺς περιθίνεις ἄψειαν, ἐτίξουσιν ἐς τὸ
 φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι ὅμως ἡμύνοντο, καί-
 περ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος·
 οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσφερόντων περὶ ὁμολογίας ἐτε-
 δέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμνηχίζοντο καὶ δὴ καὶ προσώϊ-
 των τῶν βυρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὀλοιστρούχους ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρ-
 ξα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορήσει ἐνέχεσθαι, οὐ δυνάμενόν σφεας ἐλπί-
 53 χρόνον δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐγρήνη δὴ τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἴδι-
 γὰρ καὶ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέ-
 σθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἔμπροσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὅπισθε δὲ τῶν
 πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὴ οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ' ἂν ἤλπισε μή
 κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαλὴ ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ
 τὸ ἱερὸν τῆς ἑκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίπερ ἀποκρήμων ἐόντος

C. 50. ἐληλύθειε für ἐλήλυθε Werfer. — ἐκλελοιπότην ἐς. zu 6, 100, 1. — ἐκίνα. zu 8, 29. — ἐμῆδιζον. zu 8, 81.

C. 51. ἐν τρισί, wie 8, 66, 1. Spr. 48, 2. (3, 4.) — θύρῃσι Breitern, wie 2, 96, 2. (Sch.) Sonst nicht so. — ἀσθενείας. zu 2, 47, 2. — πρὸς; δὲ ohne καί, wie 1, 126, 1. 2, 134, 1. — ἐξευρηκέναι enträthselte zu haben. — αὐτό, τὸ φράγμα. — τὸ ξ. die vom Orakel bezeichnete 7, 141, 2. — χρησφύγιον, καταφυγήν. zu 5, 124.

C. 52. ἐπὶ τόν. zu 2, 55, 1. — καταπίον τῆς. κατὰ τὴν ist sonst in diesem Sinne üblich; καταπίον von Attikern wohl nur bei Soph. Ant. 512. — ὄχθος scheinen von Attikern nur Dichter gebraucht zu haben; ὄχθῃ (vom Flussufer) Xenophon, wie auch Arrian. — ὅπως, ὅποτε, so oft. zu 1, 11, 1. — ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ. zu 1, 32, 2. — προδεδωκότος nicht mehr Schutz gewährte. Xen. Hell. 5, 2, 5: βρεγόμενων τῶν κάτω πλίνθων καὶ προδιδουσῶν τὰς ἀνω ἐρηγνυτο τὸ τεῖχος. — ἐτεδέκοντο. zu 7, 236, 1. — ἀπορήσει ἐνέχεσθαι. zu 1, 190.

C. 53 § 1. ἀπορα, ἀπορία. — ἔδεε. zu 1, 8, 1. — θεοπρόπιον, μαντήιον. zu 7, 117. — μή, weil ἤλπισε den Begriff der Furcht enthält. zu 1, 77, 3. — καίπερ für καίτοι περ zwei Hsn. Dies hat auch Her. sonst nicht. Spr. 56, 11, 2. (12, 2.)

ἢ χώρον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑωντοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διε-
 θείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀνα-
 βεβηκότες πρῶτον μὲν ἐκράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαν-
 τες ἰκέτας ἐφόνεον· ἐπεὶ δὲ σφί πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συ-
 ῥισαντες ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν.

Σχῶν δὲ παντελῶς τὰς Ἀθήνας Ξέρξης ἀπέπεμψε ἐς Σούσα⁵⁴
 γγελον ἱππέα Ἀρταβάνω ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφί εὐπρηξίην.
 πρὸ δὲ τῆς πέμπτης τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων
 οὓς φηγάδας, ἑωυτῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπον τῷ σφειτέρῳ θῦσαι
 ἅ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἴτε δὴ ὦν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐν-
 τλίου [ἐνετέλλετο ταῦτα], εἴτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν.
 οἱ δὲ φηγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. τοῦ δὲ εἰνε-⁵⁵
 ῖεν τουτέων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἑρε-
 θεός τοῦ γῆενεος λεγομένου εἶναι νηός, ἐν τῷ ἑλαίῃ τε καὶ θάλασσά
 ἐνε, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσειδώνιά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας
 περὶ τῆς χώρας μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἑλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ
 ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ
 ἀπὸ τῆς ἐμπρησίας Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασίλειος κελευόμενοι ὡς
 ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στείλεος ὅσον τε πηχυ-
 αῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρυσαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὥς σφί ἐξηγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περι⁵⁶
 τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο ὥστε ἐνιοί
 τῶν στραιγιῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ'

§ 2. κάτω. π. 3, 156, 1. — κατέστρωντο, ἀνέκρηστο. Pollux 9, 153.
 Von hingestreckten Leichen unten 9, 76, 1. (Vu.) vgl. κατεστόρεσαν 9, 69. Xen.
 Cyr. 3, 3, 64: οἱ Πέρσαι πολλοὺς κατεστρώωνυσαν. Sonst vielleicht nicht.

C. 54. παντελῶς, auch die Burg. — ἀπό nach, wie 8, 55. — πέμ-
 ψις, ein ziemlich seltenes Wort. — τὰ die erforderlichen, bezüglichen.
 — ἱρὰ Opferthiere. zu 4, 60. — δὴ ὦν. ὦν δὴ? wie 6, 137, 1. —
 ὄψιν ἐνυπνίου, auch 7, 18, 1. 47, 1. ὄψις τοῦ ὀνείρου eb. § 2. ὄψις ἐν
 τῷ ὕπνῳ 3, 30, 2. 65, 1. (We.) — ἐνετέλλετο ταῦτα würd' ich gern entbehren vgl.
 1, 19, 9, 5. — ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο er machte sich ein Gewissen da-
 raus. (Portus.) Kr. zu Thuk. 7, 50, 4. — ἐμπρήσαντι verbrannt zu
 haben, das Particip wie bei μεταμίλει. zu 7, 54.

C. 55. γηγενῆς bezeichnet öfter den dessen Ursprung unbekannt war.
 (We.) — θάλασσα Meerwasser in einem Brunnen. (We.) Das Wasser
 desselben wurde vielleicht bloss für salzig gehalten. — παρ' Ἀ. von den
 Α. ausgegangen. (Matthiä.) Dem. 16, 11: ἔστι τοιοῦτος τις λόγος παρὰ τῶν
 ἀντιλογόντων. Isokr. 1, 37: πολλῶν χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλείους ἔ-
 πανος. Aehnlich Plat. Theät. 161, a: οὐδεὶς λόγος ἐξέρχεται παρ' ἐμοῦ. vgl.
 Menex. 235, b. Dem. 18, 35: τίνας ἦσαν οἱ παρὰ τοῦτου λόγοι τότε ῥηθέντες.
 — μαρτύρια eben ihres Streites. — κατέλαβε. zu 3, 65, 1. — ὅσον τε,
 ὅσον, ungefähr. zu 1, 126, 1. — ἀναδεδραμηκότα aufgesprosst war,
 in diesem Sinne poetisch; eigentlich 1, 66, 1. 7, 156, 1.

C. 56. ὡς ἔσχε wie sich begeben hatten. — κυρωθῆναι ἐμε-

ἐς τε τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀποθυσόμενοι· τοῖσι
 τε ὑπολειπομένοισι αὐτέων ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχεῖν. 107
 τε ἐγίνετο καὶ οἱ διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας.
 57 ἔνθαυτα δὴ Θεμιστοκλῆς ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νέα εἶρετο Μνησιφίλος,
 ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃ τι σφι εἶη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ πρὸς
 αὐτοῦ ὡς εἶη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν καὶ πρὶ
 τῆς Πελοποννήσου ναυμαχεῖν, εἶπε· “οὐ τοι ἄρα, ἦν ἀπαίρωσι τὰς
 νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἐτι πατρίδος ναυμαχήσεις· κατὰ
 γὰρ πόλεις ἕκαστοι τρέφονται καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δι-
 νήσεται οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆναι τὴν
 στρατιήν, ἀπολλέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλήσῃ. ἀλλ’ εἴ τις ἐτι μὴχανῇ,
 ἴθι καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ἦν πως δύνῃ ἀναγνῶσαι Εὐ-
 58 ρυβιάδεα μεταβουλευσάσθαι ὥστε αὐτοῦ μένειν.” κάρτα δὴ τῷ Θε-
 μιστοκλῆϊ ἤρεσε ἡ ὑπόθεσις καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος ἔτι
 ἐπὶ τὴν νέα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι
 πρῆγμα συμμίξαι· ὃ δ’ αὐτὸν ἐς τὴν νέα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εἰ
 τι θέλοι. ἔνθαυτα ὁ Θεμιστοκλῆς παριζόμενός οἱ καταλέγει κτεῖνά
 τε πάντα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιούμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ
 προστιθείς, ἐς ὃ ἀγέγνωσε χρηίζων ἐκ τε τῆς νεὸς ἐκβῆναι συλλέξαι
 59 τε τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ συνέδριον. ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν
 ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον τῶν εἰνεκα συνήγαγε τοὺς στρα-
 τηγούς, πολλὸς ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς [ἐν] τοῖσι λόγοις, οἷα κάρτα διό-
 μενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγός, Ἀδελμαντιος ὁ
 Ὠκύτου, εἶπε· “ὦ Θεμιστοκλέες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι

νον το abwarteten dass ein Beschluss gefasst würde über das.
 vgl. 5, 35, 2. — προκείμενον zur Berathung vorgelegt, als passives Perfect
 zu προτιθέναι. zu 8, 49. vgl. 3, 83, 1. 7, 16, 2. — ἱστία, mit dem Artikel
 8, 94, 1. — ἀποθυσόμενοι, schmälicher als ἀποπλευσόμενοι, wie δρομῆς
 8, 4. — καὶ οἱ und sie, wie 8, 83, καὶ ἡ 8, 87, 1. Spr. 50, 1, 3. (5.) —
 διελύθησαν ἐκ schieden aus. Thuk. 6, 41, 2: διελύθησαν ἐκ τοῦ συν-
 λόγου. 5, 113: διαλυόμενοι ἐκ τῶν λόγων.

C. 57. οὐ τοι für οὗτος oder οὗτ’ Bekker. — ἀπαίρειν, selten so trans-
 sitiv. Kr. zu Thuk. 1, 52, 2. — περὶ οὐδεμιῆς. οὐδὲ περὶ μιῆς Plutarch.
 gegen Herodots Gebrauch. Di. 68, 4, 9 — κατὰ πόλεις nach den ein-
 zelnen Städten denen sie eben angehören, wie 8, 68, 3. — μὴ οὐ. Spr.
 67, 12, 5. (6.) — ἀβουλήσῃ ein Plural, wie ἀλογίῃς 2, 141, 1. — διαχέαι
 zerstoren, so wieder bei Spättern. (We.) — ὥστε fehlt 7, 12. — μένειν
 für μένειν Kr. Dieses Geschichtchen wird der Neid erfunden haben.

C. 58. κοινόν τι. κοινούντια τι? Denn συμμίξαι kann doch an sich
 nicht füglich so gebraucht werden. Ar. Wo. 196: ἐπιμεινάντων, ἵνα αὐτοῖς
 κοινώσω τι πραγματιον ξυμόν. — ἑωυτοῦ π. sich aneignend. gr. Spr. 47, 6, 11.
 — ἐς ὃ, ἕως. Di. 54, 16, 2. — ἀνέγνωσε, ἀνέπεισε. zu 1, 68, 4. — χρη-
 ίζων, δίομενος. zu 1, 112, 4.

C. 59. τὸν streicht Cobet; aber der Artikel kann hier das Betreffende
 bezeichnen — τῶν, τούτων ὧν über die Gegenstände welcher. vgl.
 zu τοῦ 7, 113. — πολλός. zu 1, 98, 1. Aesch. 2, 41: πολὺς ἦν [ἐν] τοῖς ἐ-
 παίνοις. (Dem. 40, 53: πολὺς καὶ τολμηρὸς ἴσιν ἄνθρωπος.) — Κορίνθιος.

ἀπίζονται.” ὁ δὲ ἀπολυόμενος ἔφη· “οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπόμενοι
ὃ στεφανεύνται.” τότε μὲν ἡπίως [πρὸς] τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο, 60
πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε ἐκείνων μὲν οὐκέτι οὐδὲν τῶν πρότερον
ἐχθρότων, ὥς ἐπεὰν ἀπαίρῃσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαδρῆσονται· πα-
ρεόντων γὰρ τῶν συμμαχῶν οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κακηγορεῖν·
δὲ ἄλλον λόγου εἶχετο, λέγων τάδε.

“Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σωῖσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πεῖθῃ ναυμαχίην
ἐν τούτῳ μένων ποιεῖσθαι μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λόγοις ἀνα-
εὐξῆς πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθεις γὰρ ἑκάτερον ἀκούσας.
πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων ἐν πελάγεϊ ἀναπεπταμένῳ ναυμαχίᾳ 2
τεῖς, ἐς τὸ ἥκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι νέας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀρι-
στων ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ ἀπολείεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ
Ἀἴγιαν, ἣν περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχίσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ
αὐτέων ἐψεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός, καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ
τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. ἦν δὲ τὰ ἐγὼ 3
λέγω ποιήσης, τοσαύτε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρήσεις. πρῶτα μὲν ἐν
στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολλὰς, ἦν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ
πολέμου ἐκβαίῃ, πολλὸν κρατήσομεν· τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχεῖν
πρὸς ἡμέων ἐστὶ, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων. αὐτοὶ δὲ Σαλαμῖς
περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὴν
καὶ τότε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως
αὐτοῦ τε μένων προναυμαχῆσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ,
οὐδὲ σφέας, εἴ περ εὐ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. ἦν δέ 4
γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται καὶ νικήσωμεν τῇσι νηυσὶ, οὔτε ὑμῖν ἐς
τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι οὔτε προβήσονται ἐκαστέρῳ τῆς

Κορινθίων ist nicht nothwendig. Kr. z. Dion. p. 303. vgl. 8, 67. — προεξ-
ανιστάμενοι, vor der Aufforderung. — ἀπίζονται, μαστιγούνται. zu
7, 223, 2. — ἀπολυόμενος sich rechtfertigend. — οἱ ἐγκαταλειπό-
μενοι die Zurückbleibenden, die nicht auf dem Kampfsplatze Auftretenden.

C. 60 § 1. τότε μὲν. Vor schwebt schon das τότε (δὲ) δή etc. C. 61.
— ἐκείνων τῶν. zu 7, 185. — οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον es geziemte ihm
nicht. (Va.) — κακηγορεῖν für κατηγορεῖν Va. — ἐν σοί. gr. Spr. 68, 13, 6.
— λόγοις für λέγουσι Kr. — ἀναεὐξῆς, transitiv, wie von Landtruppen 9,
41, 4. 58, 2. Bei Attikern nur (selten) intransitiv.

§ 2. ἀναπεπταμένῳ offen, wie ἀναπεπταμένη τῇ θαλάσῃ Long.
3 p. 177. (We.) Dort (p. 91 Schäfer) füg' ich ἐν zu. Sonst εὐρυχωρία, wie
§ 3. — ἐς τό für ἐς ὃ Struve, ναυμαχεῖν ergänzend: ἐς τὴν πλεύσασιν ἡμῖν
ναυμαχεῖν ἥκιστα σύμφορόν ἐστι. Vielleicht ist ἐς zu streichen. — βαρυτέ-
ρας. βαρυτέρας Matthiä. vgl. Plut. Them. 14. — τοῦτο δέ. zu 5, 45, 1. —
τὰ ἄλλα εὐτυχίσωμεν. zu 7, 190. — κινδυνεύσεις ἀπάσῃ. zu 7, 209, 2.

§ 3. ἐκβαίῃ. zu 7, 209, 1. — πολλόν. zu 5, 1, 2. — πρὸς. Spr.
68, 33, 1. (37, 1.) — εὐρυχωρίῃ. zu § 2. Kr. zu Thuk. 2, 83, 2. — αὐ-
τοὶς sodann. zu 1, 90, 2. — ἐς τήν. zu 3, 81, 2. vgl. 1, 97, 1. — ἐν αὐ-
τοῖσι, τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεχθεῖσιν. (Jacobs.) — περιέχεσθε. zu 1, 71, 2. — τε
τῇδε? Anstoss an τέ nahm schon Jacobs.

§ 4. ὑμῖν παρέσονται. zu 7, 53. 143, 1. — ἐκαστέρῳ. Di. 23, 6, 1.

Ἀττικῆς, ἀπὸ αὐτῶν τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροις τε κερδανόμεν περι-
οῦσι καὶ Ἀλγίῃ καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λογίον ἐστὶ τῶν ἐχθρῶν
κατύπερθε γενέσθαι. οἰκία μὲν νυν βουλευομένοις ἀνδράποισι ὡς
τὸ ἐπὶ πᾶν ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκία βουλευομένοις οὐκ ἐθέλει
οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρεῖν πρὸς τὰς ἀνθρωπείας γνώμας.”

- 61 Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλῆος αὐτὸς ὁ Κορίνθιος Ἀδελμάντος ἐπι-
φέρειτο, σιγᾶν τε κελεύων τῷ μὴ ἔστι πατρίς καὶ Εὐρυβιάδεα οὐκ ἔτι
ἐπιψηφίζεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνδρός· πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλῆα παρεχόμενον
οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ προσέφερε, ὅτι ἡλώ-
κεσάν τε καὶ κατεῖχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλῆς κείνῳ
τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλὰ τε καὶ κακὰ ἔλεγε, ἐκαστοῖς τε ἐδίδα-
κον ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων ἥπερ κείνοισι, ἔστ’ ἂν διηκόσια
νέες σφί ἔωσι πεπληρωμένοι· οὐδαμῶς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπιόν-
62 τας ἀποκρούσεσθαι. σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυ-
βιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα. “σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένῃ
ἔσῃ ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα· τὸ πᾶν γὰρ
ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες. ἀλλ’ ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα
μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὡς ἔχομεν, ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας κορυμ-
μεθα ἐς Σίρην τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιῶν ἐπὶ,
καὶ τὰ λόγια λέγει ὑπ’ ἡμέων αὐτὴν δέειν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ σφρ-
63 μάχων τοιῶνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων.” ταῦτα
δὲ Θεμιστοκλῆος λέγοντος ἀνεδιδάσκειτο Εὐρυβιάδης. δοκεῖν δέ μοι,

— τῆς Ἀ. als bis A., dies mitgerechnet. — οὐδενὶ κόσμῳ ohne alle
Ordnung, wie 3, 13, 1. Regelmässig ohne σύν. Kr. zu Thuk. 2, 52, 1. —
Μ. κερδανόμεν περιεοῦσι wir werden um die, in der Rettung
der M. Gewinn haben. Eur. Herk. 604: τῇ ἀσφαλείᾳ κερδανέεις. Die Con-
struction ist selten, analog dem häufigern ζημιουῖσθαι πρὸς. zu 7, 39, 2. — λό-
γιον Weissagung. Kr. zu Thuk. 2, 8, 2. — κατύπερθε. zu 1, 67, 1.
Ueber κατύπερθεος zu 1, 65, 1. — ὡς τὸ ἐπὶ πᾶν im Allgemeinen. zu
4, 68, 1. — ἐθέλει, σιλεῖ. zu 1, 74, 3. — εὐ wird hier ausgefallen sein. vgl.
zu 1, 132, 1. — μὴ δέ. zu 7, 149, 1. — βουλευομένοις. Der Dativ auch
hier, weil vorher, zu erklären nach gr. Spr. 48, 5, 2.

C. 61. ἐπιφέρειτο. zu 1, 209, 2. — ἐπιψηφίζεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνδρός für
einen stadt- und staatlosen Mann (d. h. über dessen Antrag) abstim-
men lassen. Die Altercation fand statt πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προθέσθαι
τὸν λόγον C. 59. — ἀπὸ τοῦ. Di. 17, 1, 3. — οὕτω, beim conditionalen Par-
ticip, wie sonst beim temporalen. Spr. 56, 9, 2. (10, 8.) — γνώμας συμ-
βάλλεσθαι Anträge beizusteuern. — προσέφερε rückte vor. vgl.
1, 3, 4, 151. — δὴ. δὲ δὴ Va., weil τότε μὲν etc. C. 60, 1 berücksichtigt werde.
— ἐκαστοῖς, ἑαυτῷ καὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἀσπίσι. Spr. 58, 4, 3. — λόγῳ durch
eine Erörterung. vgl. C. 62 u. zu 5, 84, 1. — οὐδαμῶς. Di. 24, 1, 2.
C. 62. μενέεις. μὲν μενέεις Werfer, da bei einem hypothetischen Gg.
μὲν schwerlich ausgelassen worden. — ἐπεστραμμένα. zu 1, 30, 2. vgl.
7, 160. — ἀγαθός, erg. εὐ ἔχει. gr. Spr. 54, 12, 12. — τὸ πᾶν die ganze
Entscheidung, alles worauf es ankommt. — φέρουσι enthalten. — ὡς
ἔχομεν. zu 1, 24, 3. — ἔτι. zu 8, 6. — αὐτὴν. Spr. 60, 5, 2. (6, 2.)

C. 63. ἀνεδιδάσκειτο dedocebatur. (Va.) vgl. jedoch Kr. zu Thuk. 1,

ῥρωδῆσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο μή σφεας ἀπολλύσῃ, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγῃ τὰς νέας· ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἰρέσεται τὴν νώμην, αὐτοῦ μένοντας διαναναμαχεῖν.

Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεῖτε Εὐ-64 υβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχῆσοντες. ἡμέρῃ τε γίνετο καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δέ σφι εὖξασθαι τοῖσι θεοῖσι καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δέ σφι ἔδοξε, καὶ ἐπόλευν ταῦτα· εὐ-ἰάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἰαντὰ τε καὶ Τελαμῶνα ἐπικαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν.

Ἐφ' οὗ δὲ Αἰκάιος Θεοκύδεις, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγὰς τε καὶ παρὰ δὲ Μῆδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπεῖτε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἰούσα ἐρῆμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρτήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ, ἰδεῖν δὲ κοριορτὸν χωρέοντα ἀπ' Ἐλευσίνος ὡς ἀνδρῶν μάλιστα καὶ τρισμυρίων, ἀποθωνμάζειν τε σφεας τὸν κοριορτὸν ὅτε ὡν κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρόκατε φωνῆς ἀκούειν καὶ οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν Ἰακχον. εἶναι δ' ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσίνι γινομένων τὸν Δημάρητον, εἶρεσθαι τε αὐτὸν ὃ τι τὸ φθειγγόμενον εἴη τοῦτο. αὐτὸς δὲ εἶπαι· “Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ μέγα τι σῖνος ἔσται τῇ βασιλεὺς στρατιῇ· τάδε γὰρ ἀρίσθηλα, ἐρήμου ἰούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθειγγόμενον, ἀπ' Ἐλευσίνος ἰὼν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι. καὶ ἦν μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεὶ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται, ἦν δὲ ἐπὶ τὰς νέας τρέπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλέειν. τήν δὲ ὁρτὴν ταύτην ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ

32, 1. — ῥρωδῆσας τοὺς Ἀ. μή. gr. Spr. 61, 6, 5. — δὴ für δέ Kr. — διαναναμαχεῖν. Spr. 57, 10, 5. (6.)

C. 64. ἔπεσι, λόγοις. zu 1, 36, 2. — ἀκροβολισάμενοι sonst bei Niemand von einer Wortplänkerei. Ueber ὠθισμός λόγων zu 8, 78. — καὶ ἰποῖεν. zu 1, 79, 1. — αὐτόθεν ἐκ Σ. Eine nicht häufige Verbindung. Kr. zu Thuk. 5, 83, 1. — ἐπὶ nach. zu 1, 84, 3. — Αἰακίδας. zu 5, 80.

C. 65 § 1 κείρειν, bei Her. öfter so, ist in diesem Sinne mehr dichterisch; sonst τέμνειν. — ὅτεων d. h. von welchen erregt. — πρόκατε, εὐδύς. zu 1, 111, 4. — Ἰακχος hiess von der häufigen Anrufung auch das Festlied. (Voss Mythol. Br. V S. 24.)

§ 2. ἀδαήμονα, poetisch. Di. 47, 26, 6. — αὐτὸς δὲ εἶπαι hängt noch von ἔρη § 1 ab. — οὐκ ἔστι ὅπως. Spr. 61, 4, 8. (5, 5.) — σῖνος Unheil, poetisch, Her. nur hier. — ἀρίσθηλος sehr deutlich, bei Her. nur hier, dichterisch, aber bei Ho. ἀρίζηλος geschrieben. Butt. Lexil. 60, 9. — κατασκήψῃ sich wirft, wendet.

§ 3. ἀνά. Spr. 68, 16 A. (20, 2.) Nach dem regelmässigen Gebrauche

Κούρη, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μνηστῆραι καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὁρτῇ λαχάζουσι.” πρὸς ταῦτα εἶπαι Δημάρχον· “σίγά τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἴηης· ἦν γάρ τοι ἐς βασιλεία ἀνεγειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλεῖν τὴν κεφαλὴν, καὶ σε οὐτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι οὐτ’ ἄλλος ἀνδρῶν οὐδὲ εἰς. ἀλλ’ ἐχ’ ἥσυχος, περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μείτσει.” τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν, ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων· οὕτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν οἷα τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δίκαϊος ὁ Θεοκυδίδης ἔλεγε, Δημαρχίου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπιτόμενος.

- 66 Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τριχῖνος θεησάμενοι τὸ τρωῖμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰσθμίαν. ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἐπλυνον δι’ Εὐρίπου καὶ ἐν ἐτέρῃσι τριεὶς ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέειν οὐκ ἐλάσσοντες ἰόντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατὰ τε ἡπειρον καὶ ἡῶν νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἣ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας· ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτέων ἀπολομένοισι καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι καὶ τῇσι ἐπ’ Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι τοῖσδε τοὺς τότε οὐκω ἐπομένους βασιλεῖς, Μηλίας τε καὶ Δωριέας καὶ Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων, καὶ μάλα Καρυσίους τε καὶ Ἀνδρίους καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν πέντε πολλῶν τῶν ἐπιμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ προέβαινε ἑσπέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἶπτο.

- 67 Ἐπεὶ ὦν ἀπῆλκυτο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι πλὴν Παρίων (Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθῳ ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον καὶ ἀποβήσεται), οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κα-

des Her. erwarte ich πᾶν ἔτος. Gemeint sind die grossen Eleusinien, die man vom funfzehnten Boedromion an neun Tage lang feierte. Corsini fasti Alb. II p. 378. Die kleinen Eleusinien fielen in den Anthesterion. — λαχάζουσι. Bei Attikern (Dichtern) λαχάω. Jenes erst wieder bei Spättern. — ἐς βασιλεία so auch 8, 69, 2. — ἀνεγειχθῇ. zu 3, 70. vgl. zu 8, 31. — ῥύσασθαι, σώζειν. zu 3, 49, 2.

§ 4. ἐχ’ ἥσυχος. Di. 52, 2, 3. — στρατιῆς ohne τῆς. Di. 50, 11, 1. — μεταρσιωθὲν, μειωθὲν. Sonst nirgends. vgl. zu 7, 188, 2. — μέλλοι. μέλλει; — καταπιτόμενος. zu 6, 68.

C. 66 § 1. οἱ δέ. Schliesst sich an C. 24 an. (Sch.) — ταχθέντες. zu 7, 21, 1. — μέν. Spr. 69, 31, 2. (35, 2.) — δοκέειν. gr. Spr. 55, 1, 3. — ἀριθμόν. Di. 46, 5, 1.

§ 2. μάλα ferner. zu 7, 186. — ἐπιμνήσθην. zu 6, 19, 1. — πρότερον 8, 46, 2. — ἑσπέρῳ. gr. Spr. 23, 9, 2. Doch hab’ ich diesen Comparativ sonst nicht gefunden; ἑσπέρῳ wird aus Hippokrates angeführt.

C. 67. ἐκαραδόκεον καὶ. zu 7, 163. — οἱ δέ λ, als Ggs. zu der Parenthese. — κατέβη, an die küste. — προΐζετο er nahm den Vorsitz.

ἔβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νέας, ἐθέλων σφί συμμῖξαι τε καὶ πυθέ-
θαι τῶν ἐπιπλωόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προΐζετο,
αῤῥῆσαν μεταπεμπτοὶ οἱ τῶν ἔθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ τα-
λαρχοὶ ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ ἴζοντο ὥς σφί βασιλεὺς ἐκάστω τιμὴν ἐ-
εδῶκε, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς, μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ
ἑ ὧλλοι. ὥς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἴζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον
ἱρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιεῖτο. ἐπεὶ δὲ πε-
68 ιῶν ἱρώτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν δὴ
ἴλλοι κατὰ τὸ αὐτὸ γνώμην ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιεῖσθαι,
ἄρτεμισίῃ δὲ τάδε ἔφη.

“Εἰπαί μοι πρὸς βασιλέα, Μαρδόνιε, ὥς ἐγὼ τάδε λέγω. οὔτε
κακίστην γενομένην ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ οὔτε ἐλά-
μισσα ἀποδεξαμένην, δέσποτα, τὴν ἐοῦσαν γνώμην με δίκαιόν ἐστι
ἐποδεικνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά-
καί τοι τάδε λέγω, φρίδω τῶν νεῶν μὴδὲ ναυμαχίην ποιεῖο· οἱ γὰρ
ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν ὅσον
ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δέει σε ναυμαχίῃσι ἀνακινδυνεύειν;
οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκα ὠρμήθης στρατεύεσθαι,
ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδῶν δέ τοι ἵσταται οὐδείς· οἱ δὲ
τοι ἀντίστησαν, ἀπῆλλαξαν οὕτω ὥς κείνους ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δο-
3 κέω ἀποβῆσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω. ἦν
μὲν μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιεῦμενος, ἀλλὰ τὰς νέας αὐτοῦ ἔχῃς
πρὸς γῆ μένων ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι,
δέσποτα, χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἱοί τε πολλὸν χρόνον
εἰσὶ τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας διασκεδᾶς, κατὰ πόλιν δὲ
ἐκαστοὶ φεύξονται. οὔτε γὰρ σίτος πάρα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ,

ein. Das Wort kommt bei Fröhern nicht vor; ἐς θρόνον προκατίζειν 1, 14, 2.
vgl. 97, 1. προκατίεσθαι 5, 12, 2, wie vielleicht auch hier zu lesen ist. — ἐπὶ
δέ. Di. 68, 2, 3. — ποιεῖοτο liefern solle. Spr. 54, 7.

C. 68 § 1. μὲν δὴ, wie 7, 188, 1. Xen. Kyr. 8, 5, 2. An. 5, 2, 13?
— ἐξεφέροντο, ἀπεδείκνυντο. zu 5, 36, 1. — εἰπάω. gr. Spr. 55, 1, 5. —
μοι. Spr. 48, 6, 2. (5.) — ἀποδεξαμένην, gew. mit ἔργα, das hier doch
etwas anmassend klänge; ähnlich 7, 214, 2 bloss ἄλλα. vgl. zu 6, 55. —
τὴν für τὴνδε Va. — ἐοῦσαν wahre. (Va.) — τὰ auf γνώμην, wie auf λόγος
2, 51, 2. vgl. 1, 207, 2: γνώμην ἔχω τὰ ἔμπαλιν. Der Art auch wohl 2, 118, 1.
— ἄριστα ist hier das Adjectiv.

§ 2. ἀνακινδυνεύειν wieder Gefahr laufen, wie 9, 26, 2. 41, 2.
(Sch.) Sonst scheint das Wort nirgends vorzukommen. — κείνους, erg.
ἀπαλλάξαι, wozu es Subjectsaccusativ ist. Spr. 55, 4, 4. (11.) — ἀντιπό-
λεμοι. zu 4, 134, 1. vgl. Thuk. 3, 90, 1.

§ 3. ἐπειχθῆς. Di. 56, 5, 2. vgl. § 4. — ἔχῃς. Eur. Hek. 35: ναῦς
ἔχοντες — ἐπ' ἀπαις τῆςδε Θερμικῆς χθονός. (Schäfer.) — εὐπετῆς und εὐπε-
τῶς leicht finden sich zwar auch bei attischen Prosaikern, aber doch verhält-
nissmässig selten, nie bei Thukydides und den meisten Rednern. — χωρή-
σει. Gew. so προχωρεῖν. zu 3, 39, 2. — νοέων, ἐπινοῶν. zu 7, 8, 2. —
πάρρα, πάρεστι. Di. 68, 2, 7. — αὐτούς. αὐτοῦ Sch. Wenn die La. richtig

ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὐτοὺς οἰκός, ἣν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνης τὸν πεζὸν στρατόν, ἀτρεμίσιν τοὺς ἐκείθεν αὐτέων ἥκοντας, οὐδέ σφι μελήσει πρὸ τῶν Ἀθηνέων ναυμαχεῖν. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπεὶ χθῆς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω μὴ ὁ ναυτικός στρατὸς κακῶθεις τὸν πεζὸν προσδηλήσεται. πρὸς δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τότε ἐς θυμὸν βαλεῖ, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί. σοὶ δὲ ἔονται ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοι εἶσι, οἳ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἔόντες Ἀγύπτιοι τε καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὄφελός ἐστι οὐδέν.”

69 Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἦσαν εὐνοοὶ τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἔα ναυμαχίην ποιέεσθαι, οἳ δὲ ἀγαιόμενοι τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, αἵτε ἐν πρῶτοις τετιμημένης διὰ πάντων τῶν στραμάρχων, ἐτέρποντο τῇ ἀνακρίσει ὡς ἀπολειομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνελήθησαν αἱ γνώμαι ἐς Ξέρξεα, κάρτια τε ἦσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης, καὶ νομίζων εἶναι πρότερον σπουδαίην εἶναι τότε πολλὰ μάλλον αἴνεε. ὁμως δὲ τοῖσι πλείοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τάδε καταδόξας, πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελοκακτεῖν ὡς οὐ παρεόντος αὐτοῦ, τότε δὲ αὐτὸς παρεσκευάστο θεήσασθαι ναυμαχέοντας.

70 Ἐπεὶ δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς νέας ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες καὶ ἡσυχῇ. τότε μὲν νῦν οὐ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι· νῦν γὰρ ἐπεγέμετο· οἳ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἦκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρωδίειον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχεῖν μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐσωτῶν ἀφύλακτον.

ist, so ist τοὺς ἐκείθεν αὐτέων ἥκοντας als genauer bestimmende Apposition zu nehmen. — ἐλαύνης τὸν π. zu 1, 164, 1. — ἀτρεμίσιν. zu 1, 185, 1.

§ 4. δειμαίνω. zu 1, 159, 1. — προσδηλήσεται, προσδιαφύξει. zu 6, 86. Das Compositum findet sich sonst nicht. — ἐς θυμὸν βαλεῖ. zu 1, 84, 3. II. α, 297: σὺ δ' ἐνὶ σφραὶ βάλλεις σῆσαν. (Va.) — λόγῳ. zu 6, 19, 3.

C. 69 § 1. λεγούσης, τῆς Ἀρτεμισίας. zu 1, 8. — ἐξ. εα We. u. Va, auch mir eingefallen. — ἀγαιόμενοι. Di. 39 u. ἀγίαμαι. — τετιμημένης, wo man den Da. erwartet. Aehnlich προσδόντων 8, 90, 1. ἀλίσκομένων 8, 188, 3. (Va.) gr. Spr. 47, 4, 2. — δειά. zu 1, 25. — ἀνακρίσει. Erörterung, sonst nur juristisch.

§ 2. εἶπε schon. zu 1, 190, 2. — αἴνεε. zu 5, 102. — καταδόξας. zu 1, 22, 3.

C. 70. ἀναπλώειν auf die hohe See zu schiffen, sonst ἀνάγειν. — ἀνῆγον. zu 6, 12, 1. — παρεκρίθησαν, παρετάχθησαν, mit dem Nebengebriſſe der Auswahl, noch 9, 98, 2. Das Wort erscheint erst bei Spätern wieder. — ἐξέχρησε, ἐξήχεσε. So sonst nirgends. zu 8, 137, 1. — εἶχε. 1, 61, 2: τὸν δὲ δεινὸν τι εἶχε. Die Sprechweise ist mehr poetisch.

Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πλεὺς ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτα ἐπορεύετο⁷¹
 πρὸς τὴν Πελοπόννησον· καίτοι [τὰ δυνατὰ] πάντα ἐμεμηχάνητο ὥπως
 ἵατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. ὥς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα
 Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδα ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι,
 συνδραμόντες ἐκ τῶν πόλεων εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἔζοντο, καὶ σφι ἐπὴν
 τρατηγὸς Κλειόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδῃ, Λεωνίδῃ δὲ ἀδελφεῷ.
 ζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ καὶ συγχώσαντες τὴν Σικριωνίδα ὁδόν, μετὰ
 οὗτο, ὥς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεύ-
 ρος. αἶτε δὲ λουσέων μυριάδων πολλῶν καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζο-
 μένου, ἡνύετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ
 ρορμοὶ ψάμμου πλήρεις ἐσεφορέοντο, καὶ ἔλιννον οὐδένα χρόνον οἱ
 βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρης. οἱ δὲ βωθήσαν⁷²
 εἰς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεὶ οἶδε ἦσαν Ἑλλήνων, Λακεδαιμόνιοι τε
 καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ Ἡλεῖοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυνῶνιοι καὶ Ἐ-
 τιδαῦριοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἐρμιονέες. οὗτοι μὲν
 ἦσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούση·
 τοῖσι δὲ ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κά-
 ρεια παροιχώκεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ. τοῦ⁷³
 ἔθνος δὲ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα ἔόντα κατὰ χώραν ἰδρύται νῦν τῇ καὶ
 τὸ πάλαι οἶκιον, Ἀρκάδες τε καὶ Κυνοῦριοι· ἐν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαι-
 ῶν ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μέντοι τῆς ἐσωτῶν, οἰ-
 τέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἑπτὰ τέσσαρα ἐπήλυδά
 ἴσται, Δωριεῖς τε καὶ Αἰτωλοὶ καὶ Δρυόπες καὶ Ἀήμνιοι. Δωριέων γ'
 μὲν πολλαὶ τε καὶ δόκιμοι πόλεις, Αἰτωλῶν δὲ Ἥλις μούνη, Δρυό-
 πων δὲ Ἐρμιόνη τε καὶ Ἀσίγη ἢ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ,
 Αἰμυλίων δὲ Παρωρεῖται πάντες. οἱ δὲ Κυνοῦριοι αὐτόχθονες ἔόντες
 δοκέουσι μῶνοι εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδωρίευνται δὲ ὑπὸ τῇ Ἀργείῳ ἀρ-
 γόμενοι καὶ τοῦ χρόνου, ἔόντες Ὀρεῖται καὶ περλοικοί. τουτέων ὧν
 τῶν ἑπτὰ ἔθνέων αἱ λοιπαὶ πόλεις, πάρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέ-

C. 71. τὰ δυνατὰ πάντα. Bloss πᾶν 7, 176, 3. vgl. zu 4, 154, 1. —
 ὥς — τάχιστα. zu 1, 11, 1. — ἐπὴν. zu 7, 96. — ἡνύετο. zu 1, 189, 2.
 — ἐλονύσας. zu 1, 67, 2.

C. 72. ὑπεραρρωδέοντες. In ὑπερορρωδεῖν, ὑπερδίδαι, ὑπεργοβεῖ-
 σθαι mit dem Ge. hängt dieser von ὑπὲρ ab, das also dann nicht übermässig
 beißen kann. Der Da. ist so unregelmässig wie bei Verben die mit κατὰ zu-
 sammengesetzt sind, wie καταγέλαιν, κατακρίνειν. — παροιχώκεε. Di. 40
 und οἰχομαι.

C. 73 § 1. τὰ δύο. zu 1, 18, 1. — τῇ für τε Schäfer. — ἐσωτῶν. Spr.
 58, 4, 1. — τὴν γῆν? Der Artikel ist unklar. — τέσσαρα, appositiv. zu 7,
 179. — ἐπήλυδα. Di. 22, 8, 1. Das Neu. Sing. ἐπῆλυ bei Spätern Lobeck
 Paralipp. p. 254. Das Wort ist mehr dichterisch. vgl. jedoch Kr. zu Thuk. 1, 9, 1.

§ 2. ἐκδεδωρίευνται. ἐκδεδωρίωνται Va. Das Wort nur hier. Aehn-
 lich ἐκβεβαρβαρωμένος Isokr. 9, 47. — καὶ τοῦ. καὶ ὑπὸ τοῦ Sch., auch mir
 eingefallen, damit man nicht ἀργόμενοι mit hieher ziehe. — ἐκ τοῦ μέσου.
 zu 8, 22. — ἐκατέατο. zu 8, 144.

σου ἑκατέτατο· εἰ δὲ ἔλευθέρως ἔξεστι εἰπαι, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι ἐμῇδιζον.

- 74 Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ τοιοῦτῳ πόνῳ συνέστιασαν, αἵτε περὶ τῷ παντός ἤδη δρόμον θέοντες καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψασθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὁμῶς ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώδεον, οἱ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. τότε μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστὰς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιεύμενοι τὴν Εὐρυβιάδew ἀβουλίην· τέλος δὲ ἐξεργάγη ἐς τὸ μέσον. σύλλογός τε δὴ γίνετο καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων, οἱ μὲν ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεῶν εἶη ἀποπλῶειν καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μὴδὲ πρὸ χώρης δοριαλῶτου μένοντας μάχεσθαι, Ἀθηναῖοι 75 δὲ καὶ Αἰγινῆται καὶ Μεγαρέες αὐτοῦ μένοντας ἀμύνασθαι. ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς ὡς ἐσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοῖον, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεῶν, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκῆτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων· τὸν δὴ ὕστερον τουτέων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλῆς Θεσπίεα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπίεες πολιτίας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὅς τότε πλοῖον ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε. “ἐπεμψέ με ὁ στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατ’ ἐπὶ τοῦ γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρῆσμον βουλευόμενοι καταρρωδηκότες, καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἐργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἣν μὴ περιδῆτε διαδράντας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσιν οὔτ’ ἐτι ἀντιστήσονται ὑμῖν, πρὸς ἐωυτούς τε σφέας ὤψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς καὶ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μὴ.” ὁ μὲν ταῦτά σφι σημήνας ἐκπο- 76 δὼν ἀπαλλάσσετο· τοῖσι δὲ ὡς πιστὰ γίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο

C. 74. συνέστιασαν. zu 7, 170, 1. — περὶ. τὸν περὶ? vgl. Lobbeck Paralipp. p. 510. — θέοντες. zu 7, 57. — ἐλλάμψασθαι sich auszuzeichnen, wie 1, 80, 4. Sonst nicht so. — ὁμῶς, ungeachtet der Mauer C. 71. — τότε für ἔως Bekker. zu 1, 11, 2. — σιγῇ in der Stille, nicht vor einer Versammlung, neben λόγον ein Oxymoron. — θῶμα. zu 1, 68, 1. — ποιεύμενοι, der Plu. weil ἀνὴρ Viele umfasst. — ἐξεργάγη es brach los. zu 6, 129, 2. Ueber das fehlende Subject gr. Spr. 61, 5, 6. — αὐτέων. πρακτέων oder ποιητέων? gr. Spr. 56, 18, 1. Herodian 2, 12: συνεθόντες περὶ τῶν πρακτέων ἐσκήπτοντο. — οἱ μὲν, als ob ἔλεγον vorherginge. gr. Spr. 56, 9, 4. — Ἀθηναῖοι δέ erg. λέγοντες, κελύοντες. Spr. 55, 3, 7. (13.)

C. 75 § 1. παιδαγωγὸς τῶν Θ. παίδων. zu 7, 236, 1. — ἐπεδίδκοντο zu den vorhandenen aufnahmen, um ihre Verluste zu ersetzen. Sonst nicht so. — ὄλβιον, εὐδαιμόνα. zu 1, 80, 1.

§ 2. ὁ vor στρατηγός hat nur eine Hs. — φρονέων τὰ β. zu 2, 162, 1. — παρέχει, ἀρείσιν. zu 1, 9, 2. — ὁμοφρονέουσιν, ὁμονοοῦσιν. zu 7, 229, 1. — οὔτ’ ἐτι für οὔτε τι Schäfer. — ἐωυτούς, ἀλλήλους. gr. Spr. 51, 2, 16.

C. 76 § 1. μέσαι νύκτες. zu 8, 9. — τὸ ἀπ’ ἐσπέρας. Spr. 50, 7, 7.

καὲν ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἡπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν, τοῦτο δέ, ἐπειδὴ ἐβροντοῦντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸν πορθμὸν γῆσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκεν ἀνῆγον τὰς νέας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μὴ δὲ φυγέειν ἐξῆ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τῖσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβασον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκεν, ὥς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίησαν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὥς μὴ πυνθανοίαιτο οἱ ἐναντίοι.

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο. [χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὥς οὐκ εἰσὶ ἀληθές, οὐ βουλόμην—77 νος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιαύδε πρήγματα ἐσβλέψας.

ἀλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἀκτὴν νηυσὶ γεφυρώσωσι καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν, ἐλπιδὶ μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας, διὰ Δίκη σβέσσει κρατερὸν Κόρον, Ὑβριος υἱόν, δεινὸν μαιμώνοντα, δοκεῖντ' ἀνὰ πάντα τίθεσθαι. χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίζεται, αἵματι δ' Ἄρης πόντον φοινίξει. τότε ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἤμαρ εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει καὶ πότνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρη-

(8, 14.) πρὸς 8, 85 A. Der Sinn ist wohl: sie führten den westlichen Flügel umzingelnd (zur Umzingelung der Hellenen) aufs hohe Meer. — Κέον. Wahrscheinlich das nordwestliche Vorgebirge [von Salamis] gegen Megara. Denn es ist lächerlich hier an die Insel Keos zu denken. (Kruse Helias II, 1 S. 304.)

§ 2. τῶνδε δὲ εἵνεκα. zu 7, 32. — δοῖεν neben ἐξῆ. zu 1, 185, 3. — τῖσιν, Δίκη. zu 1, 13. — τῶν Περσέων. Spr. 47, 14, 2. (15, 3.) — ἐξοισομένων. zu 8, 49. — ἐν πόρῳ τῆς ν. an der Durchfahrt zu dem Local der Seeschlacht. Leichter wäre οὐ γὰρ δὴ πόρῳ. — ἀποκοιμηθέντες. Das ἀπό hat wohl die Bed. unseres ab in abfüttern, also eig. ausschlafen. — παραρτέοντο, παρασκευάζοντο. zu 7, 30.

C. 77. Das Capitel unterbricht das Zusammengehörige so schroff, gehört so wenig an diese Stelle und enthält manches so Anstößige, dass nicht füglich etwas Anders sein kann als eine pfäffische Einschaltung. Aehnliches an gehöriger Stelle 8, 96. — ὥς οὐκ. Spr. 67, 12, 3. (2.) — καταβάλλειν verwerfen. (Sch.) Oder herabsetzen? Sonst wohl nirgends so. — ἱερὸν. Di. 22, 2, 1. — εἰναλίην. Di. 22, 3, 2. — Κόρον. κόρον We.: den Jüngling, Kexres. — δεινόν. Di. 46, 6, 4. — ἀνατίθεσθαι umzustürzen; sonst nicht so; ἅμα πάντ' ἀπελίσθαι Eltz. — τότε ἐπάγει. Di.

78σμῶν περὶ οὐτε αὐτὸς λέγειν τολμέω οὔτε παρ' ἄλλων ἐνδέκομαι.] Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν γίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ᾗδεσσαν δὲ οὐκ ὅτι σφέας περιεκυκλέοντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ 79τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διεβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιστράτου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, πῶν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὡνὴρ σιὺς ἐπὶ τὸ συνέδριον ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἰόντα μὲν ἐκωτῶ οὐ φίλον, ἐχθρόν δὲ τὴν μάλιστ' ὑπὸ δὲ μεγάρους τῶν παρεόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιούμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ συμμῖξαι. προακηκόεε δὲ ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. 80ὡς δὲ ἐξηλθὲ οἱ Θεμιστοκλῆς, ἔλεγε Ἀριστείδης ταῦτα. "ἡμέας στασάζειν χρεὼν ἐστὶ ἐν τε τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δὲ τοι ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλὰ τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλοῦ τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοις. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γινόμενος ὅτι νῦν οὐδ' ἦν θέλωσιν Κορίνθιοι τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης, οἷοι τε ἐσονται ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ. ἀλλ' ἐσέλθοντες σφὶ ταῦτα σήμερον." ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε. "κάρτα τε χρῆσις διακελεύεαι καὶ εὖ ἡγγεῖλας· τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γινόμενος ἦκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ Μήδων· ἔδει γάρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἦθελον ἐς μάχην κατέστασθαι οἱ Ἕλληες, ἀέκοντάς παραστήσασθαι. σὺ δὲ ἐπεὶ περ ἦκεις χρῆσιτ' ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφὶ ἡγγεῖλον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν καὶ οὐ πείσω ὥς οὐ ποιούντων τῶν βυρβάρων ταῦτα. ἀλλ'

53, 1, 1. — ἀντιλογίης. ἀντιλογίας oder δι' ἀντιλογίης und ἐλθεῖν für λέγειν We. — ἐνδέκομαι, etwa ἀντιλογίαν.

C. 78. ὠθισμὸς λόγων. zu 3, 76. Von beiden verbundenen Begriffen hängt πῶν στρατηγῶν ab: Wortgefecht der Feldherren. vgl. C. 81. gr. Spr. 47, 9, 6.

C. 79 § 1. συνεστηκότων, ἐρχόντων. zu 1, 208. — νενόμικα, wie ἡγημας (Di. 53, 3, 2), bei Her. öfter mit Perfectbedeutung, auch im Sinne des Glaubens. vgl. 7, 153, 2. — ἄριστον, unstreitig in moralischer Hinsicht. Auf ihn bezogen die Athener einst (im Schauspiele) den Vers des Aeschylos: οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει. Plut. Arist. 3. — σιὰς ἐπὶ τὸ σ. zu 3, 156, 2. — τὰ μάλιστα. zu 6, 63, 1. — ἐκείνων, ihrer früheren Streitigkeiten.

§ 2. οἱ ἀπὸ Π. die dort anwesenden Peloponnesier. 3, 45, 2: λίγους τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτια. — περὶ τοῦ. gr. Spr. 50, 6, 10.

C. 80. αὐτόπτης. Dazu denke man τούτων (oder ταῦτα). — ἐξ ἐμέο auf meine Veranlassung. (Herm.) — τὰ. τίς; Denn ποιούμενα zwei Mal zu denken: ποιούμενα τὰ ποιούμενα ist sehr hart. — παραστήσασθαι zwingen. vgl. zu 3, 13, 2. 4, 136, 2. — πλάσας. πλάσμενος wäre üblicher. — ὥς οὐ — ταῦτα indem sie nicht glauben werden dass

φρσ σήμνηον αὐτὸς παρελθὼν ὡς ἔχει. ἐπεὰν δὲ σμήνης, ἣν μὲν γελῶνται, [ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα,] ἣν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, μοῖον ἡμῖν ἔσται· οὐ γὰρ ἐτι διαδρήσονται, εἴ περ περιεχόμεθα ταυταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις.”

Ἐνθαῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἔξ Αἰγίνης τε81 ἵκειν καὶ μόγεις ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ τῶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὡς ἀλεξήσομένους. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπας μετεστήκει, τῶν δὲ αὐτὶς ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῖνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. ἀπιστεόντων δὲ του-82 γέων ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ (Τήνιος) Παναίτιος ὁ Σωσιμένης, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθεῖν πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμίνα καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμισίον τῇ Ἀθηνῇ ἐξεπληροῦντο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς οὐδῶκοντα καὶ τριηκοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέβη ἐς τὸν ἀριθμὸν.

Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων δὴ-83 ματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχῆσόντες. ἡώς τε δὴ διεφαινε καὶ οὗ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλῆς, τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα κρέσσω τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσει καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, παραινέσας δὴ τουτέων τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι καὶ καταπλέξας τὴν δῆσιν ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης ἡ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα84 ἀνήγον τὰς νέας ἅπασας οἱ Ἕλληνες, ἀναγομένοισι δὲ σφι αὐτίκα ἐ-

die Barbaren dies thun. — παρελθὼν. Das eig. Wort von denen die, um vor einer Versammlung zu reden, auftreten. — ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα wird zu streichen sein. zu 8, 62. Das κάλλιστα ist mit dem ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται nicht füglich vereinbar.

C. 81. ἐνθαῦτα für ταῦτα Kr. — μετεστήκει trat ab. Xen. An. 2, 2, 21: μεταστάντες ἐβουλεύοντο. Ueber das Ppf. Di. 53, 4 A. — ἀμφισβασίη. zu 4, 14, 1. — ἐπείθοντο τὰ. zu πάντα 1, 11, 2. vgl. 7, 141, 1.

C. 82. τὴν ἀληθεῖν πᾶσαν. zu 6, 69, 4. — ἐς τὰς, mit Bezug auf 8, 48. (Matthiä.) — σὺν δέ. σὺν δὴ? — κατέβη, ἔβη. zu 2, 7. Man denke τὸ ναυτικόν als Subject.

C. 83. τῶν, wo man ἐπὶ τῶν erwartet. zu 4, 12. — τε δὴ — καί. zu 7, 217. — καὶ οἱ. zu 8, 87, 1. — ποιησάμενοι προηγόρευε Θεμιστοκλῆς. Di. 56, 9, 2. — εὖ ἔχοντα wohl Begründetes. — ἐκ πάντων vor Allen. zu 1, 134, 1. vgl. 2, 46, 2. — κρέσσω Gediagnere. — ὅσα, nämlich Muth und Feigheit, Klugheit und Dummheit etc. — καταστάσι Lage, wie 2, 173, 2. (Sch.) — ἐγγίνεται vorkommt. — καταπλέξας. zu 4, 205. — δῆσιν. zu 1, 152, 2. — μέν, als ob folgen sollte οἱ δὲ ναῦται. — ἡ ἀπ' Αἰ. 8, 64. — κατὰ wegen, wie 8, 84, ἐπὶ nach 8, 64. — Αἰακίδας. zu 5, 80.

C. 84. ἐπὶ. ἐν? Denn in dieser Phrase fügten die Alten ἐπὶ nicht hinzu.

πεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες [ἐπὶ] πρύμνην ἀνέκρουοντο [καὶ ὤκειλλον τὰς νέας], Ἀμεινίης δὲ Παλληνηεύς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἔξαχθεὶς νηὶ ἐμβάλλει. συμπλακέσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐδὲν ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες σπένμιγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἐσχάτην, Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἰγίνα ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε, ὥς φάσμα σφὶ γενναίως ἐφάνη, φανείσαν δὲ διακελεύσασθαι ὥστε καὶ ἅπαν ἀποῦσα τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, διειδίσασαν πρότερον τὰδε· “ὦ δαίμόνιοι, μέχρ’ ἵκεν κόσμον ἔτι πρύμνην ἀνακρούεσθε;”

- 85 Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες (οὗτοι γὰρ εἶχον πρὸς Ἐλευσίνος τε καὶ ἐσπέρης κέρας), κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελόκακον μὲν τοι αὐτέων κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὄλγιοι, οἱ δὲ πλεῖντες αὐτῶν ἔχω μὲν νυν συχῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν πλὴν Θεομήστορος καὶ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων· τοῦδε δὲ εἵνεκα μέμνημαι τουτέων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε καταστησάντων τῶν Περσέων, Φυλάκος δὲ εὐεργέτης βασιλεὺς ἀνεγράφη καὶ χώρη οἱ ἐδωρήθη πολλή· οἱ δ' εὐεργέται βασιλεὺς ὀροσάγγαι καλέονται περσισί. περὶ μὲν τῶν 86 θιούτους οὕτω εἶχε, τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐπερατίζοντο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπ' Αἰγινητέων. ἐπὶ γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδέν, ἐπιλίπτοι οὗτοί σφιν συνοίσασθαι ὅλον περ ἀπέβη. καίτοι ἦσαν γε καὶ ἐτινοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἐωνυῶν ἢ πρὸς Εἰβολῇ, πᾶς τις προδυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην, ἰδοκέει τε ἰσχυρὸς ἐωνυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

(Va.) Es wird aus dem folgenden hierher gekommen sein. — πρύμνην ἀνέκρουοντο ruderten rückwärts. Kr. zu Thuk. 1, 50, 5. — ὤκειλλον näherten sich dem Lande. (Va.) Wenn es das nur heißen könnte. Mir ist das Sätzchen verdächtig. — ἔξαχθεὶς aus der Linie vorgegangen. — φανείσαν. Uebergang zum Ac. und Infinitiv. zu 4, 137. — μέχρ' ἵκεν κόσμον. zu 8, 3. — ἀνακρούεσθε?

C. 85. πρὸς Ἐλευσίνος. Spr. 68, 33, 1. (87, 1.) vgl. 8, 87, 1. — πρὸς (τῆς) ἡοῦς hat Her. nie gesagt, so oft er auch sonst den Genitiv gebraucht. — τὰς Θ. ἐντολὰς 8, 22. — τοῦδε δὲ für τοῦ δὲ Va. — ἐτυράννευσε Tyrann wurde. zu 1, 14, 1. — εὐεργέτης β. ἀνεγράφη in einem dafür angelegten Verzeichnisse. Kr. zu Thuk. 1, 129, 3.

C. 86. ἐπερατίζετο wurde zerstört, wie 8, 91. vgl. zu 1, 88, 1. — αἱ μὲν, als ob αἱ πολλὰί νῆες vorherginge. — τεταγμένων. τεταγμένων Koen. — ἐμελλε. zu 8, 6. — συνοίσασθαι, συμβήσασθαι. zu 3, 10. — ἐτινοντο bewiesen sich durch die That. — ἀμείνονες ἐωνυῶν ἢ πρὸς

Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἶπαι ἀτρεκέως⁸⁷ ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρ-
ισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλείᾳ.
ιδὴ γὰρ ἐς Θούριον πολλὸν ἀπύκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν
τῷ τῷ καιρῷ ἢ νηὺς ἢ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς·
ἢ οὐκ ἔχουσα διαφυγείν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες
ἰαι, ἢ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ζούσα, ἐδοξέ
τόδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεκε ποιησάσῃ· διωκομένη γὰρ ὑπὸ
Ἀττικῆς φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ ἀνδρῶν τε Καλυνδέων καὶ
τοῦ ἐπιπλέοντος Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τῷ
κος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνει ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι
οὐκ ἔχω εἶπαι, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύ-
τε ἢ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηὺς. ὥς δὲ ἐνέβαλλέ
καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη διπλᾷ ἔωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο.
τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριήραρχος ὥς εἶδὲ μιν ἐμβάλλουσιν νηὶ
δρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νέαν τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι
αὐτομολεῖν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας πρὸς
λας ἐτράπετο. τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεκε γενέσθαι, δια-⁸⁸
γείν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι, τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασα-
ντὴν ἀπὸ τουτέων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται
ρ βασιλείᾳ θηεύμενον μαθεῖν τὴν νέαν ἐμβαλοῦσαν, καὶ δὴ τινα εἶπαι
ν παρεόντων· “δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην ὥς εὐ ἡγωνίζεται καὶ
τῶν πολεμίων κατέδυσε;” καὶ τὸν ἐπειρεσθαι εἰ ἀληθῶς ἐστὶ
πρὸς τὴν ἐργον, καὶ τοὺς φάναι, σαφῶς τὸ ἐπίσημον τῆς νεὸς
σταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἐπιστέατο εἶναι πολεμίων. τὰ τε

25, 8. — πᾶς τις. zu 1, 50, 1. — ἐδόκει. δοκίω wäre concinner. —
στόν ist Object. gr. Spr. 55, 4, 1 E.

C. 87 § 1. μετεξετέρους, τινάς. zu 1, 63. — καὶ ἢ, als ob ἔγνω
schloss für ἐδοξέ οἱ folgen sollte. Kr. zu Xen. An. 4, 2, 12. — πρὸς
ν π. μάλιστα zunächst den Feinden. Spr. 68, 88, 1. (37, 1.) — ἢ
τῆς das ihrige. — συνήνεκε nützte, wie 9, 37, 3. — φέρουσα
sttig, heftig. gr. Spr. 56, 8, 5. Hemsterhuys zu Lukian Todtengespr.
3. (Bä.) — ἀνδρῶν — βασιλέος, ein regierter Ge. mit einem absoluten
bunden, wie 2, 124, 2.

§ 2. μέντοι kann so nicht füglich stehen. Doch steckt der Fehler wohl
hierin, sondern im vorhergehenden Satze. — ἐκ προνοίης. zu 1, 120, 2.
συνεκύρησε, συνέτρεψε, wie (freundlich) 8, 92. vgl. zu 4, 15. Das Par-
p wie bei κυρεῖν, τυγχάνειν. — ἐκ. Kr. zu Xen. An. 1, 7, 13: αὐτομολήσαν-
ἐκ τῶν πολεμίων. — ἔωυτοῖσι wäre hier gehöriger. vgl. zu 8, 61.

C. 88 § 1. συνήνεκε, συνέβη. zu 1, 73, 2. — διαφυγείν, epece-
isch. gr. Spr. 57, 10, 8. — τοῦτο δὲ andererseits, obgleich τοῦτο μὲν
ht einerseits heisst. — ὥστε. zu 1, 73, 2. — παρὰ Ξ. nach dem
theile des X. zu 1, 32, 5. vgl. 1, 86, 3. — τουτέων diesen Vor-
ngen. — εἰ ἀληθῶς, wie 2, 156, 1. vgl. 2, 56 u. zu 4, 195, 1. — φά-
hätten es bejaht. Kr. zu Xen. An. 1, 6, 7. — ἐπίσημον Schiffs-
ippen, σημεῖον 8, 92. Kr. zu Thuk. 6, 31, 3. — ἐπιστέατο für ἡπιστάτο

γὰρ ἄλλα, ὥς εἴρηται, αὐτῇ συνήνευκε ἐς εὐτυχίην γενόμενα καὶ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα. "οἱ μὲν ἄνδρες πρὸς τὸν βασιῆμιν μοι γυναῖκας, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες." ταῦτα μὲν Ξέρξην φησὶ εἶπαι.

89 Ἐν δὲ τῷ πότῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβήνης ὁ Δαρεῖον, Ξέρξῃ ἐὼν ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ ὀνόμαστοι Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, ὀλίγοι δὲ τινες καὶ Ἑλλήνων. αἵ γὰρ νέεσσι ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νέες διεφθάροντο, οἱ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι ἐς τὴν Σαλαμίνα διέφυγον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέεσσι δὲ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐγράποντο, ἐνθαῦτα αἱ κτεταγμέναι διεφθάρησαν. οἱ γὰρ ὀπίσθῃ τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθεν τῆς νηυσὶ παρῆναι πειρώμενοι ὥς ἀποδεξόμενοι τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον.

90 Ἐγένετο δὲ καὶ τότε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοινίκων τῶν αἱ νέες διεφθάρησαν, ἐλθόντες παρὰ βασιλεῖα διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὥς δι' ἐκείνους ἀπολούτο αἱ νέες, ὥς προδόντων. συνήνευκε αὐτῷ ὥστε Ἴωνων τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν. ἔτι τούτων ταῦτα λεγόμενα τῶν ἐνέβουλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηκικῇ νηὺς. ἣ τε δὴ Ἀττικὴ κατέβη εἰς τὴν ἑσπέρην καὶ ἐπιφερομένη Αἰγινάῃ νηὺς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηκικῶν τῶν νέων. αἵ δὲ ἔόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρηκῆες τοὺς ἐπιβάτας αὐτῆς καταδυσάμενοι νεὸς βάλλοντες ἀπῆραξαν καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἴωνας ἐκρούσατο. ὥς γὰρ εἶδε ὅτι οὐκ ἔστιν ἔλπίς, ἔκρυψε τὸν ἑαυτοῦ στρατηγὸν καὶ τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν ἐκ τῆς νηὸς ἐκρούσατο. Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐγράφετο πρὸς τοὺς Φοινίκας, ὅτι ὑπερλωπόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος, καὶ σφῶν ἐκέλευσε κεφαλὰς ἀποταμῆναι, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνων

Lh. zu 2, 53. Auffallend hier in anderer Bed. als kurz vorher. — συνήνευκε der Stellung wegen anstößig. — συνήνευκε heisst hier wohl nützte. — τῶν ἐκ der Leute auf, ἐκ wegen ἀποσωθέντα. Spr. 50, 7, 7. (8, 14). — γυναῖκες. Ennius: Vos etenim juvenes animum geritis muliebrem, illa viri. (Gr.)

C. 89. πότῳ. zu 6, 114. vgl. 7, 190. (Bä.) — ἀπὸ μὲν ἔθανε. zu 68, 47, 3. — οἱ μὴ für καὶ μὴ Kr. — ἐν χειρῶν νόμῳ im Handgemein. Nicht so Xen. und Thuk., der ἐν χειρῶν διαφθεῖσθαι etc. sagt. Verrin. Aesch. 1, 5: ἐν χειρῶν νόμῳ τὴς πολιτείας καταλύειν. vgl. unten 9, 48, 2.

C. 90 § 1. Φοινίκων für Φοινίκης Etienne u. Kön. — διεφθάρησαν für διεφθάρησαν Hermann. — ὥς προδόντων. zu 8, 69, 1. — ὥστε. zu 73, 2. Das οὕτω hat Her. sonst nicht so zugesügt. Doch steht vielleicht auch für ὥστε, wofür ἔτι ohne γὰρ spricht. zu 1, 7, 1. — αἵ δὲ für αἱ δὲ. — ἀπῆραξαν trieben sie hinunter, wie Thuk. 7, 63, 1. — ἐκρούσατο mächtigten sich. zu 1, 7, 2. — ταῦτα γενόμενα das Eintreten dieser Vorgänge. gr. Spr. 56, 10, 2.

§ 2. ὑπερλωπεῖν scheint sonst nicht vorzukommen. Ueber ὑπερ-

βάλλωσι. ὅπως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἔωυτοῦ ἔργον τι ἀποκνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὐρεὶ τῷ ἀντίον Σαυῆος, τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα καὶ οἱ μματισταὶ ἀνέγραψον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. ἰς δέ τι καὶ προσεβάλετο φίλος ἑὼν Ἀριαράμνης, ἀνὴρ Πέρσης, νεὼν τούτου τοῦ Φοινικίου πάθεος.

Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο, τῶν δὲ βαρβάρων ἐς⁹¹ τὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον Αἰγινῆται ὑποντες ἐν τῷ πορθμῷ ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀναῖοι ἐν τῷ θορόβῳ ἐκεραίζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευσας τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλωούσας· ὅπως δέ τινες Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. αὐτὰ συνεκύρεον νέες ἢ τε Θεμισιοκλῆος διώκουσα νέα καὶ ἡ Πο-⁹² ρίου τοῦ Κρίου, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ, ἥπερ τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιαθῶ τὴν Αἰγιναιήν, ἐπ' ἣς ἐπλεεθῆς ὁ Ἰσχενοῦ, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι· τὸν δὴ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσησι νηὺς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθίην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἰγιναν. δὲ ἐσεῖδε τὴν νέα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημήιον ἐν τῇ στρατηγίδος καὶ βώσας τὸν Θεμισιοκλέα ἐπεκερτόμησε ἐς Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδιζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβα-⁹³ ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμισιοκλέα· οἱ δὲ βάρβαροι τῶν νεές περιεγένοντο φεύγοντες ἀπίκονιο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν ατόν.

Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται, δὲ Ἀθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης καὶ Ἀθηνοὶ Εὐμένης τε ὁ Ἀγαυράσιος καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς, ὃς καὶ ιεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμυθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλώοι ἡ Ἀρισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἰλέ μιν ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω. τοῖσι

42, 12. (46, 12.) — πάντας alle Phöniker. (We.) Wohl quoslibet. (Sch.) pflegen Unglückliche. — ὑπὸ τῷ am Fusse des. — ἀντίον. Di. 47, 3. — δέ τι für d' ἐπ Bekker. — πατρόθεν. zu 6, 14, 2. — προσε-
λετο beförderte. προσελάβετο Reiske. — ἑὼν. Ἰώνων ἑὼν Abresch. —
πάθεος. Plat. Ges. 697, d: καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῖν δίκαιον προσλα-
μιν. (Pape für προσελάβετο.)

C. 91. οἱ μὲν, die Hellenen. — ὑποστάντες gegen die Feinde auf-
stellt. Kr. zu Xen. An. 4, 1, 14. — ἐκπλωούσας, ἐκ τοῦ πόρου. (Jacobs.)
φερόμενοι. zu 7, 310.

C. 92. ὑπὸ τόν unter den Schutz des. (Valla.) — τὴν — τήν. gr.
50, 9, 1. — Ἰσχενοῦ für Ἰσχήνου Etienne nach 7, 181. — ἐκπαγλε-
νοα. (zu) 7, 181, 1. — βώσας. Di. 39 u. βοᾶν. — ἐπεκερτόμησε ver-
bante, homerisch. vgl. zu 5, 83, 2. — ἐς τόν in Bezug auf den ihnen
hgesagten. vgl. 6, 49. (We.) — ἀπέρριψε warf hin, stiess aus, wie
153, 1. 4, 142. (Sch.) 7, 18. (Bä.) Nicht gewöhnlich.

C. 93. ἤκουσαν ἄριστα. gr. Spr. 46, 12, 1. — ἐπὶ θε. Di. 68, 2, 8.

γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρακελεύεσθαι, πρὸς δὲ καὶ αἰεὶ
 ἔκειτο μύριαι δραχμαί, ὅς ἂν μιν ζῶν ἔλῃ· δεινὸν γάρ τι ἐποιεῖν
 γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὡς πρότερον
 εἴρηται, διέφυγε. [ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νέες περιεγεγόναι
 94 ἐν τῷ Φάληρῳ.] Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορινθίων στρατηγὸν λέγουσι
 Ἀθηναῖοι αὐτίκα κατ' ἀρχάς, ὡς συνέμισγον αἱ νέες, ἐκπλαγέντες
 καὶ ὑπερδείσαντα [τὰ] ἱστία ἀειράμενον οἴχεσθαι φεύγοντα, ἰδόντας
 τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν ὡσαύτως οἴχεσθαι. οὐ
 δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμίνης κατὰ τὸ ἱερὸν Ἀθηναίᾳ
 Σκιράδος, περιπίπτειν σφί κέλητα θείῃ πομπῇ, τὸν οὔτε πέμψαν
 φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρειν
 τοῖσι Κορινθίοις. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆμα
 ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλῃτος λέγειν τὰ
 “Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν ὥρμησαι κατὰ
 προδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἡρώωντο ἐκ
 κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν.” ταῦτα λεγόντων ἀπιστεῖν γὰρ τὸν Ἀδείμαν-
 τον, αὐτοῖς τάδε λέγειν, ὡς αὐτοὶ οἱοί τε εἶναι ἀγόμενοι ὁμηροὶ ἀπο-
 θνήσκειν, ἣν μὴ νικῶντες φανώνται οἱ Ἕλληνες. οὕτω δὲ ἀποσπεί-
 ψαντα τὴν νέα αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοις ἔλθον
 ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπ' Ἀθηναίων
 οὐ μέντοι αὐτοὶ γε Κορινθιοὶ ὁμολογεῖν, ἀλλ' ἐν πρώτοις σφί
 αὐτοὺς τῆς ναυμαχίας νομίζουσι γενέσθαι· μαρτυρεῖ δὲ σφί καὶ
 ἄλλη Ἑλλάς.

95 Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγου
 πρότερον τουτίων ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ
 ῥύθῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμίνα γενομένῳ τάδε ἐποίησε· παραλαβὴν

— παρακελεύεσθαι, die Artemisia zu fangen. — ὅς. Spr. 51, 12, 11. — δεινόν τι. zu 1, 61, 2. — διέφυγε καὶ ἐς Φάληρον ἐπλευσε würde noch erwarten, wenn nicht vielmehr ἦσαν — Φάληρον zu streichen vgl. C. 93 A.

C. 94 § 1. τὰ ist wohl zu streichen. zu 8, 56. — ὡς — γίνεσθαι gr. Spr. 55, 4, 9. — θείῃ πομπῇ. zu 1, 62, 2. — τὸν — οὐδένα es Niemand entdeckt der den Keles abgeschickt. — οὔτε τι. Das die liegende οὐδὲν gehört zu εἰδόσι: er habe sich den von den Vorgängen beim Heere (der Flotte) nichts wissenden Korinthern genähert (Valla.) — τοῖσι Κορινθίοις fehlt in einigen Hsu.

§ 2. τῇδε. zu 1, 68, 2. — ἀγχοῦ, ἐγγύς. zu 1, 9, 2. — κατακρηθῆναι völlig verrathen, Preis geben. — καὶ δὴ. zu 7, 196. — ὅς zu πολλόν 5, 1, 2. — ἡρώωντο, εὐχοντο. zu 1, 132, 1. — ταῦτα λεγόντων gehört zu dem Satze mit γάρ: da als sie dies sagten, A. es nicht glauben wollte. vgl. 1, 85, 2. 155, 2. 2, 101, 1. — οἱοί τε im Stande, bereit. — ἐπ' ἐξεργασμένοις. zu 4, 164, 2. — φάτις, λόγος. zu 1, 4. — ἔχει. zu 5, 66.

C. 95. ὀλίγον τι. Di. 48, 15, 10. — πρότερον 8, 79, 1. — οὗτος gr. Spr. 51, 5, 1. — ἀπέβησε, ἀπεβίβασεν. Di. 39 u. βαίνας.

λοὺς τῶν δπλατιέων οἱ παρατετάχατο παρὰ τὴν ἀπὸ τῆς Σαλα-
της χώρης, γένος ἔόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέ-
τε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν
τας.

Ὡς δὲ ἡ ναυμαχία διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ 96
ληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε εἶ ἔόντια, ἑτοῖμοι ἦσαν ἐς
τὴν ναυμαχίαν, ἐλπίζοντες τῇσι περιεούσησι νηυσὶ εἶ χρήσεσθαι βα-
τα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ζέφυρος ἔφερε τῆς
πικρῆς ἐπὶ τὴν ἡϊόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα, ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν
ισμὸν τὸν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίας ταύτης εἰρημέ-
Βάκιδι καὶ Μουσαίῳ καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἔξε-
χθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τουτέων ἐν χρησμῷ
σισιγράτῳ, Ἀθηναῖῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθει πάντας τοὺς
ληνας.

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρύξουσι.
το δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

Ξέρξης δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονός πάθος, δεισας μή τις τῶν Ἰώ-97
ν ὑποθῇται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοὶ νοήσωσι πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσπον-
τόντες τὰς γεφύρας καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέ-
αι κινδυνεύσῃ, δρησμὸν ἐβούλενε. Θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι
εἰ τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπει-
ο διαχοῦν, γαυλοῦς τε Φοινικίλους συνέδεε, ἵνα ἀντὶ τε σχεδὸς
σι καὶ τείχεος, ἀρτίετό τε ἐς πόλεμον ὡς ναυμαχίαν ἄλλην ποιη-
μενος. ὀρέοντες δὲ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα [εὖ] ἐπι-
ατο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκευάσται μένων πολεμήσειν. Μαρ-
ιον δ' οὐδὲν τουτέων ἐλάνθανε ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἔόντια τῆς
του διανοίης.

Ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίησε καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγέλοντα 98
παρεούσάν σφι συμφορὴν. τουτέων δὲ τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν

C. 96. κατειρυσαν zogen von der hohen See ans Land. — ἐλ-
οντες erwartend. Kr. zu Thuk. 1, 1, 1. — τῆς Ἀττικῆς hängt von
α ab, wie sonst der Ge. bei Eigennamen. Spr. 47, 8, 2. (5, 5.) — ἡϊόνα.
7, 44. — ἀποπλῆσαι. Subject ist τὰ ναυήγια oder τὸν ἄνεμον. (Matthiä.)
ἀποπλῆσαι liegt nahe, ist jedoch nicht nothwendig; ἀποπλῆσαι ver-
bete Buttmann. Von Erfüllung eines Orakels ist das Wort sonst nicht
ch. — ἐξενοχθέντα. Sonst so ἐκπίπτειν. Kr. zu Xen. An. 6, 2, 2. —
εἰρημένον hängt von ἀποπλῆσαι ab. — Λυσιγράτῳ vom L. — φρύ-
σι für φρίζουσι Kuhn. — ἐλελήθει, unenträthelt. (St.)
C. 97. τις τῶν. τῶν τις? — ἐπίδηλος, dass er dies fürchte. — ἀρ-
το, παρεσκευάετο. zu 5, 120. — οἱ ἄλλοι, im Ggs. zu Mardonios. gr.
50, 4, 10. Gestellt erwartet man es nach πρήσσοντα. — εὖ ist wohl zu
ichen. — ἐλάνθανε, dass es nicht ernstlich gemeint war. — τε ἅμα.
1, 112, 1.

C. 98. θνητόν. ἀνθρωπίνον Va. Von derselben Sache Xen. Kyr. 8, 6, 18:

ὁ τι θάσσον παραγίνεται θνητὸν ζόν· οὕτω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέσται
 τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων ἂν ἡμερέων ἦ ἡ πᾶσα ὁδός, τοσούτοις
 ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι, κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἐκάστην ἵππος
 τε καὶ ἄνθρωπος τεταγμένος· τοὺς οὐτε νικητὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καὶ
 οὐδὲν ἔργον μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προσκειμένον ἐνωτῷ δρόμον τὴν
 χίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμῶν παραδιδόει τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευ-
 τέρῳ, ὁ δὲ δευτερός τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθευτεῖν ἤδη κατ' ἄλλον δι-
 ἐρχεται παραδιδόμενα, κατὰ περ Ἑλλήσι ἢ λαμπαδηφορίῃ τὴν
 Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. τοῦτο τὸ δρώμημα τῶν ἱππῶν καλέουσι Πέρ-
 99σαι ἀγγραήιον. ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ἡ
 ἔχου Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερχε οὕτω δὴ τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέν-
 τας ὡς τὰς τε ὁδοὺς μυρσίησι πάσας ἐσιύρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμῷ
 ματα καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίῃσι τε καὶ εὐπαθείῃσι· ἡ δὲ δευτέρῃ
 ἀγγελίῃ ἐπεξελθοῦσα συνέχεε οὕτω ὥστε τοὺς καθ' ὧνας κατερρηξάν-
 τας πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέρῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτί-
 ταις θέντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν νεῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρ-
 ἐποιοῦν ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες.

Καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα (τὸν) μεταξὺ χρόνον γινόμενον
 100μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφεας ἀπικόμενος ἔπαυσε· Μαρδόνιος δὲ ἐπὶ
 μὲν Ξέρξῃ συμφορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίας κοιούμενον, ὑποπτεύ-
 σας δὲ αὐτὸν δρῆσμον βουλευεῖν ἐκ τῶν Ἀθηνέων, φροντίσας πρὸς ἐνωτὸν
 δώσει δίκην ἀναγνώσας βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ
 χρέσσον εἶη ἀνακινδυνεύσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα ἢ αὐτὴν

τῶν ἀνθρωπίνων περὶ πορείων αὐτὴ ταχίστη. (Va.) — ἡμερέων. Spr. 47, 4, 1
 (8, 2.) — διεστᾶσι. zu 2, 66, 2. — ἄνθρωπος τεταγμένος. gr. Spr. 56, 1, 1
 — οὐτε — οὐκ. Di. 69, 64, 1. — μὴ οὐ. Spr. 67, 12, 5. (6.) vgl. zu 1, 192, 1
 — ἐνωτῷ auf τούς bezogen, von jedem Einzelnen zu denken. zu 2, 86, 2
 86, 2. — τὴν ταχίστην. zu 1, 81. — ἄλλον. ἄλλον Schäfer. Der Sin-
 gular ist allerdings anstößig; der Ge. jedoch schwerlich statthaft. Vielleicht
 schrieb Her. κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον. Xen. An. 7, 6, 10: ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως καὶ
 ἄλλος. Kyr. 4, 1, 15: ἄλλην καὶ ἄλλην πειρασόμεθα διώκειν. — λαμπαδη-
 φορίῃ. zu 6, 105. — δρώμημα. δρόμημα Blomfield. vgl. jedoch Lobeck
 z. Phryn. p. 618 f. Beide Wörter sind mehr dichterisch. — ἀγγραήιον
 zu 8, 126.

C. 99. ἀπικομένη. Spr. 50, 10, 3. — ἐθυμίων θυμῷ ματα. gr. Spr. 46, 5, 1. Lobeck Parallip. p. 503 ss. — θυσίῃσι. θαλίῃσι Va. 3, 27: ἡ
 ἐν θαλίῃσι. Θύειν und εὐπαθεῖν wüsst' ich nie verbunden gelesen zu ha-
 ben. Auch ist ἐν θυσίῃσι εἶναι ungewöhnlich. (Va.) — εὐπαθείῃσι für ἐ-
 παθείῃσι Br. vgl. 1, 22, 1. 135. 191, 4. — συνέχεε erschütterte sich
 eine mehr dichterische Bedeutung. — κατερρηξάντο. κατηρριζοντο 3, 86, 1
 — ἀπλέρῳ. zu 1, 14, 1. — ἐν αἰτίῃσι τιθέντες, ungewöhnlich für ἐν αἰ-
 τία ἔχοντες. — ταῦτα, diese Betrübniss und Sorge. — τὸν πάντα τὸν
 τὸν πάντα Kr. Oder auch πάντα τόν.

C. 100 § 1. Ἀθηνέων für Ἀθηναίων Schäfer. — ἀνακινδυνεύσαι
 wiederum Gefahren zu bestehen, um, ein herodoteisches Compositum
 mit dem Infinitiv nur hier (wie κινδυνεύειν 8, 97. vgl. gr. Spr. 53, 3, 16);
 mit dem Dativ 8, 68, 2; absolut 9, 26, 2. 41, 2. Gefälliger wäre ἀνακινδυνεύειν

ὥς τελευτῆσαι τὸν βίον ὑπὲρ μεγάλων ἀλωρηθέντα· πλέον μέντοι
 ἔρε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὧν ταῦτα
 οσέφερε τὸν λόγον τόνδε. “δέσποτα, μήτε λυπέο μήτε συμφορὴν
 δεύσαν μεγάλην ποιεῦ τοῦδε τοῦ γεγονότος εἵνεκα πρήγματος. οὐ
 γὰρ ξύλων ἀγῶν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ’ ἀνδρῶν τε καὶ ἱπ-
 ν. σοὶ δὲ οὔτε τις τουτέων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκεόντων κατερ-
 τθαι ἀποβάς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι, οὔτ’ ἐκ τῆς
 ἱερῶν τῆσδε· οἱ τε ἡμῖν ἡντιώθησαν, ἔδωσαν δίκας. εἰ μὲν νυν δο-
 ι, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν,
 ῥέγει ποιεῖν ταῦτα. μὴ δὲ δυσθῦμι· οὐ γὰρ ἔστι Ἑλλήσι οὐδεμία
 ἰσὺς μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐπολέσαν νῦν τε καὶ πρότερον εἶναι
 ις δούλους. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα ποιεῖν· εἰ δ’ ἄρα τοι βεβού-
 ται αὐτὸν ἀπελαύνοντι ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ
 ιδε βουλήν. σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσης καταγελάστους γε-
 θαι Ἑλλήσι· οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι δεδήληται τῶν πρηγμα-
 ι οὐδ’ ἐρεῖς ὅκον ἐγενόμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικες τε καὶ
 γύπτιοι καὶ Κύπριοι τε καὶ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς
 ρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὧν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι
 ιοὶ εἰσι, ἔμοι πέλθεο. εἴ τοι δέδοκται μὴ παραμένειν, σὺ μὲν ἐς
 ια τὰ σεωντοῦ ἀπέλαυνε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν, ἐμὲ δὲ
 ι χρὴ τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντι μυριάδας
 ι στρατοῦ ἀπολεξάμενον.”

Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἦσθη, πρὸς 101
 ιρδόνιον τε βουλευσάμενος ἔφη ἀποκρινεῖσθαι ὁκότερον ποιήσει
 ιέων. ὡς δὲ ἐβουλευέτο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξε οἱ
 Ἀρτεμισίην ἐς συμβουλὴν μεταπέψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο

κατεργάσασθαι überwältigen. (Sch.) Kr. zu Thuk. 6, 11, 1. — ἀλω-
 ῖντα in Gefahr schwebend. Thuk. 7, 77, 2: νῦν ἐν τῷ αὐτῷ κινδύνῳ
 γανυτοτάτοις ἀλωροῦμαι. — πλέον, μάλλον. gr. Spr. 49, 2, 5. Oder schrieb
 ἐπὶ πλέον? — ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι seine Gedan-
 ι waren auf die Eroberung gerichtet. zu 3, 77. — προσέφερε,
 βασιλεῖ.

§ 2. ξύλων, wie sonst λόγων ἀγῶν. gr. Spr. 47, 7, 5. — τὸ πᾶν ἡμῖν
 πολέμου φέρουσι αἱ νέες. (Sch.) — φέρουσι tragen, es beruht darauf.
 ἀντιωθῆναι, ἐναντιωθῆναι. zu 7, 9, 2. — οἱ τε. Gefügiger ἐπὶ οἱ γε.
 παρέχει. zu 1, 9, 2. — μὴ δέ. zu 7, 149, 1. — ἐκθυσας Ausflucht,
 rinnen, bei Her. öfter, sonst selten. — μὴ οὐ. Spr. 67, 12, 4. (5.) —
 ιστα μὲν. zu 8, 22, 1. — λόγον Rechenschaft, Busse. Sonst mit
 ιναι anders von Her. gebraucht. zu 1, 97, 1.

§ 3. ἐν τοῖσι Π. durch Schuld der P. (Va.) — δεδήληται. zu 4,
 Eur. Hipp. 175: τί δεδήληται δέμας βασιλείας. (Va.) — προσήκει. Bei
 ern ἔστιν. Dem. 18, 21. 60: οὐδὲν ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ. 247:
 ὁ λόγος τῶν κατὰ ταῦτα πραχθέντων πρὸς ἐμέ. — ἦθεα. zu 1, 15. — τὸ
 λόν die Hauptmasse. gr. Spr. 50, 4, 12.
 C. 101 § 1. ἦσθη mehr von der sinnlichen, genussvollen Freude.
 ἀποκρινεῖσθαι für ἀποκρινεῖσθαι Br. zu 1, 2, 2. — ἐπικλήτοισι. zu

- μόνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὥς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστῆ-
 σάμενος τοὺς ἄλλους, τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυ-
 φόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε. “κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα ἀπὸ
 πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὥς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πῆχ
 στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιος πάθεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισι σφί γένοι
 ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν ἡ ταῦτα κελεύει ποιεῖν, ἡ αὐτὸς ἐθέλει πρῆ-
 κοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα
 δεδουλωμένην, αὐτὸν δ' ἐμὲ κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρα-
 τῷ ἐς ἡθρα τὰ ἑμέα. σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίας ὁ
 συνεβούλευσας τῆς γενομένης, οὐκ ἐῴσα ποιέεσθαι, νῦν τε συμβούλῃ
 102 σον ὁκότερα ποιεῶν ἐπιτύχω εὖ βουλευσάμενος.” ὁ μὲν ταῦτα συμβουλεύετο, ἡ δὲ λέγει τάδε. “βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἔστι συμβουλι-
 ομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἴπασαν, ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι πρῆ-
 γμασι δοκεῖ μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαύνειν ὀπίσω, Μαρδόνιον δὲ
 εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσῃν, αὐτοῦ καταλείπειν σὺν
 τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γάρ, ἣν καταστρέψῃται τὰ φησι ἐθέλειν καὶ
 οἱ προχωρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον, ὧ δέσποτα, γίνεται· ἐ-
 γὰρ σὺ δοῦλοι κατεργάσαντο· τοῦτο δέ, ἣν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδόνιου
 γνώμης γένηται, οὐδεμία συμφορὴ μεγάλη ἔσται σέο τε περὶούσιος
 καὶ ἐκείνων τῶν πρηγματίων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἣν γὰρ σὺ τε περὶ
 καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλὰκις ἀγῶνας δραμεῖνται περὶ σφίσιν
 αὐτέων οἱ Ἕλληνες. Μαρδόνιου δέ, ἣν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίγνεται·
 οὐδὲ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες. σὺ δὲ
 τῶν εἴνεκα τὸν στόλον ἐποίησας, πυρώσας τὰς Ἀθήνας ἀπελῶς.”
- 103 Ἦσθῃ τε δὴ τῇ συμβουλῇ Ξέρξης· λέγουσα γὰρ ἐπιτύχῃσι περ
 αὐτὸς ἐνόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ
 μένειν, ἔμενε ἂν δοκεῖν ἐμοί· οὕτω καταρρωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν
 Ἀρτεμισίην ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας καὶ

7, 8, 1. — μεταστησάμενος liess abtreten. zu 1, 89, 1. — βουλομένοις ihrem Wunsche gemäss. gr. Spr. 48, 6. 4. — ἀπόδεξις eine Gelegenheit es zu zeigen, dass sie nicht Mitschuldige seien. — ὁ πῆχ für δέ με Bekker. — νῦν τε. νυνί? Oder τε ist zu streichen. — ἐπιτύχῃσι wie sonst τυγχάνω mit dem Particip, auch 8, 103: Ich treffe einen guten Entschluss. Nicht so bei Attikern.

C. 102 § 1. ὀπίσω. zu 8, 14. — ποιήσῃν. zu 7, 206. — σὺν τοῖσι καταλείπεσθαι. Thuk. 5, 28, 3: προσεδέχοντο τοὺς ἐθέλοντας. — προχωρήσῃ zu 1, 84, 1.

§ 2. ἐκείνων. εὖ κειμένων We. Man muss σωθέντων aus περιελάττειν denken. — περὶ τῶν περὶ Kr. — ἀγῶνας δραμεῖνται. Spr. 46, 4. 4. vgl. zu 7, 57. — λόγος. zu 4, 135. — τι irgend, wie in οὐ τι. — πυρώσας. Vorher erwartet man ταῦτα ποιήσας, wofür die Thatsache selbst bestimmt genannt wird. vgl. Kr. zu Xen. 3, 5, 5: ἃ οἱ ἐσπένδοντο διεπράττειν νῦν αὐτοὶ καίουσιν. — ἐποίησας für ἐποίησας Br.

C. 103. οὐδὲ γὰρ εἰ. Spr. 65, 5, 10. (17.) — πάντες καὶ πᾶσαι Spr. 43, 2. (2, 2.) — αὐτοῦ τοὺς für τοὺς ἐαυτοῦ, weil das bei ἄγουσιν

πρὸν· νόθοι γάρ τινες παῖδες οἱ συνέπειποντο· συνέπεμπε δὲ τοῖσι, 104
 οὐκ φύλακον Ἐρμότιμον, γένος μὲν ἰόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ
 τὰ δευτέρα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλεί, [οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι
 ἐν Ἀλικαρνησοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδάσοισι τοιούτοις τοιόνδε φέρεται
 ἡγῆμα γίνεσθαι· ἐπεὶ τῶν τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰ-
 οῦσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν, τότε ἢ
 εἴη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πῶγωνα μέγαν. τοῦτο δὲ σφί δις
 ἡ ἐγένετο. ἐκ τούτων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἐρμότιμος ἦν,] τῷ 105
 γιστῇ τίσις ἦδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα
 ἔκ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων καὶ πωλεόμενον ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ
 ἰός, δς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅπως γὰρ
 ἴσταιτο παῖδας εἶδεος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων ἀγνέων ἐπώλεε ἐς
 ἰρδὶς τε καὶ Ἐφεσον χρημάτων μεγάλων· παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβά-
 οι τιμιώτεροι εἰσι οἱ εὐνούχοι πίστιος ἐνεκα τῆς πάσης τῶν ἐνορχ-
 ον. ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλούς, αἵτε ποιεύμενος
 τοῦτον τὴν ζόην, καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυς-
 με ὁ Ἐρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ'
 λων δῶρων, χρόνου δὲ προϊόντος πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμῆθη
 λιστα παρὰ Ξέρξη. ὥς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὥρμα βα- 106
 λὲς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἔων ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ
 πρῆγμα ὁ Ἐρμότιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χίοι μὲν νέμονται,
 ταρνεὺς δὲ καλεῖται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνούς δὲ
 ἔγει πρὸς αὐτὸν πολλούς καὶ φίλους λόγους, πρῶτα μὲν οἱ κατα-

chte Ἀρτεμισίην als Gedankensubject vorschwebt. — τοὺς die anwesen-
 d, wenn es nicht mit einer Hs. zu streichen ist.

C. 104. φερόμενον οὐ τὰ δευτέρα der keinem an Ansehen nach-
 and, eine ungewöhnliche Phrase. vgl. 8, 105 E. — τῶν εὐνούχων hängt
 οὐ τὰ δευτέρα ab, in sofern dies so viel ist als τὰ πρῶτα. Wenn οὐδενός
 ἡμεῖς stände, würde οὐδενός von δευτέρα, τῶν εὐνούχων von οὐδενός abhängen.
 1, 33. — οἱ δὲ — ἦν C. 105 sind eingefälscht nach 1, 175. (Va.) —
 ρεται. συμφέρεται mehrere Hsn.; wenn auch vielleicht nicht von dem Ein-
 scher herrührend, dem ein fertur vorschweben mochte. — ἀμφικτίοσι.
 κτίοσι las der Einfälscher wohl 1, 175. (Va.) — πᾶσι fehlt dort. — ἀμφὶ
 ὅτης ist fehlerhaft. Di. 68, 30, 1. — ἐντὸς χρόνου ist anstössig. — χα-
 τόν für ἀναπτήδειον verräth den Grammatiker. (Va.) — φύει. zu 2, 68, 2.

C. 105. τίσις. zu 1, 13. — ἦδη bisher, zu μεγίστη gehörig. vgl. zu
 106, 2. — τὴν ζόην κατεστήσατο richtete sich das Leben ein,
 verb seinen Unterhalt. (Sch.) Man kann κατεκτήσατο vermuthen. 8, 106, 2:
 βίον κτησάμεν. Isokr. 4, 182: εἴη ἂν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων μεγάλους πλούτους
 ἀκτῆσασθαι. So, sehe ich jetzt, will auch Cobet. Etwas anders Plat. Tim.
 b: βίον διπλοῦν κατεκτήσατο. — εἶδεος ἐπαμμένους, εὐειδέος. zu 1,
 1, 4. Die Attiker scheinen εἶδος schlechtweg für Schönheit nicht ge-
 wohnt zu haben. — ἀγνέων. zu 1, 1, 1. — τῶν ἐνορχίων. zu 6, 32.
 καὶ οὐ γὰρ. zu 1, 24, 2. — τὰ πάντα ἐδυστυχέει. zu 3, 40, 1.

C. 106 § 1. ὥρμα transitiv, wie ἐλαύνειν (zu 1, 164, 1), bei Her. nur
 r; als militairischer Ausdruck auch bei Attikern nur intransitiv. — νέμον-
 ι. zu 4, 170, 1. — Ἀταρνεὺς δέ. Spr. 60, 5, 1. (6, 1.) — ἐπιγνούς.
 V.

λέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκείνων ἔχοι ἀγαθὰ, δευτέρα δὲ οἱ ὑπισχνέμενος ἀντὶ τουτέων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσει, ἣν κομίσας τοὺς οἰκίας οἰκίῃ ἐκείνῃ, ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὥς δὲ ἄρα πανοικίῃ μιν περιέλαβεν, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε. "ὦ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἐργῶν ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο ἢ σὲ ἢ τῶν σῶν τινά, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεές τε θεοὺς λήσῃν οἷα ἐμῆχανώ τότε· οἱ αὖ ποιήσαντα ἄνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χέρας τὰς ἐμάς, ὥστε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην." ὥς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδισε, ἀχθέντων τῶν παιδῶν, ἐς ὅψιν ἠναγκαῖτο ὁ Πανιώνιος τῶν ἑωυτοῦ παιδῶν, τεσσέρων ζόντων, τὰ αἰδοῖα ἀποπύμναι, ἀναγκαζόμενος δὲ ἐποίησε ταῦτα· αὐτοῦ τε, ὥς ταῦτα ἐργάσαι, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω περιῆλθε ἢ τε τίσας καὶ ὁ Ἑρμότιμος.

107 Ξέρξης δὲ ὥς τοὺς παῖδας Ἀριεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀνάγειν ἐς Ἑφῆσον, καλέσας Μαρδόνιον ἐκέλευσέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν πῶς βούλεται, καὶ ποιεῖν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα [πειρώμενον] ὁμοῖα ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο, τῆς δὲ νυκτὸς κτελεύσαντος βασιλέως τὰς νέας οἱ στρατιῆγοι ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὥς τάχως εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σφίδας πορευθῆναι βασιλεί. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστήρης πλώοντες οἱ βαρβαροὶ, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου, ταύτας ἐδοξάν τι νέας εἶναι καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νέες εἰεν ἀλλ' ἄκραι, συλληχθέντες ἐκομίζοντο.

108 Ὡς δὲ ἡμέρῃ ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώρην μέσην τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν ἤλπιζον καὶ τὰς νέας εἶναι περὶ Φαλήρου, ἠέκοντό τε ναυμαχῆσαι σφέας, παραρτέοντό τε ὥς ἀλεξήσόμενοι ἐπὶ

ἀναγούς Xen. An. 5, 8, 5. — καταλέγων herzzählend. — ἐκείνῃ, 18 Lydien oder überhaupt im Perserreiche.

§ 2. ἤδη bis hieher. Paus. 7, 22, 4: πεθεῖσθαι μὲν ἤδη τὰ ἐνόμενα αὐτῶν οὐκ εἶχον. (Abresch.) — σε, das erste, sollte eigentlich fehlen. Ueber ähnliche Wiederholungen Kr. zu Xen. An. 6, 4, 20. — τὸ μηδέν. Di. 67, 1, 6. — οἷα in Bezug auf solche Sachen wie, der Ac. des Bezuges bei λανθάνειν wie wohl auch 1, 39. Doch kann dieser Satz auch Subject sein: πῶς τοιαῦτα λανθάνει. — μέμψασθαι. zu 7, 169. — αὐτοῦ, τὰ αἰδοῖα. — περιῆλθε auch mit Bezug auf περιλαβεῖν § 1 E. zu 3, 4, 2.

C. 107. διαλέγειν auch 8, 113, 2. — διακρίνειν 114. — πειρώμενον stört die Construction, wenn nicht καὶ ποιεῖν heißen soll: auch machen; doch auch unpassend. — ἐς τοσοῦτο vertritt das Subject. Doch die ähnlichen Stellen 8, 125. 9, 18. 66, 1. vgl. 7, 167 führen auf ταύτην. — ὥς τάχως εἶχε so schnell er konnte. gr. Spr. 47, 10, 5. — πορευθῆναι. 5, 92, 2: φυλάσσοντας δεινότηα τοῦτο ἐν Σπάρτῃ μὴ γινώσκον. — ἀνατείνουσι. 7, 176, 2. Hinzu denke man ἐκεί. — ἐπὶ πολλὴν weithin. Spr. 68, 36, 1. (42, 1.)

ἐκπύοντο τὰς νέας οὐλοκυκλίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκει ἐπιδιώ-
κον. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξῃ στρατὸν οὐκ ἐπεῖδον διώξαντες
ἔχει Ἄνδρον, ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι ἐβουλεύοντο. Θεμιστο-
κλῆς μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο διὰ νήσων τραπομένους καὶ ἐπι-
ώξαντος τὰς νέας πλώειν ἰθὺς ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον λύσαντας τὰς
φύρας· Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην ἐτίθετο, λέγων
εἰ λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακὸν τὴν
λλάδα ἐργάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεὶς ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μέ-
ν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρωτὸ ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν, ὥς ἄγοντι μὲν οἱ
πυλῆν οὔτε τι προχωρεῖν οἶόν τε ἔσται τῶν πρηγμαίων οὔτε τις κο-
ιδῇ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶν τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται, ἐπι-
κρίοντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργου ἐχομένῳ πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπῃ
ἀ τε ἔσται προσχωρῆσαι κατὰ πόλιν τε καὶ καὶ ἔθνεα, ἥτοι ἀλι-
ομένων γε ἢ πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τροφὴν τε ἔξειν σφέας τὸν ἐ-
πίτεον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπὸν. ἀλλὰ δοκεῖν γὰρ νικηθέντα τῇ
πυλῇ οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσῃ· ἐπίτεον ὦν εἶναι φεύ-
ειν, ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκεῖ-
ν ποιέσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἶχοντο τῆς γνώ-
μης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί.

Ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλ-
σποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους (οὗτοι
ἰς μάλιστα ἐκπεφυγότων περιημέκτεον, ὀρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλή-
σποντον πλώειν καὶ ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ ὅλλοι μὴ βου-
λατο) ἔλεγέ σφι τάδε. “καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι πυρεγενόμην καὶ
ἀλλῷ πλέω ἀπήκοα τοιάδε γενέσθαι, ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειλη-
ν νενικημένους ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέρην
κώπη. ἡμεῖς δὲ (εὐρημα γὰρ εὐρήκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τήν
λλάδα, νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσύμενοι) μὴ διώκωμεν ἄνδρας

C. 108 § 1. τὸν ναυτικὸν τόν. zu 7, 179.

§ 2. διὰ νήσων. zu 8, 96. vgl. 6, 95, 2. 9, 3. — ἰθὺς, εὐθὺς. Di.
4, 4. — ἐτίθετο. zu 7, 82. — ὥς da. — κομιδῇ. zu 4, 134, 1. —
ὀπίσω. zu 4, 134, 2. vgl. 1, 207, 3 u. Kr. zum Dion. p. 253. — φανή-
ται. Vielleicht schrieb Her. φανέται und φανέσθαι 8, 49. So φανέον-
8, 88, 1.

§ 3. οἷά τε möglich. zu 1, 194, 3. — ἀλισχομένων. zu 8, 69, 1.
ἐπίτεον für ἐπίτειον Bekker. — αἰεὶ. zu 7, 106. — ἀλλὰ δοκεῖν γάρ
ch das dürfte nicht geschehen: denn es scheine dass er. zu 5, 3. —
ὁ ἔλθῃ. Di. 54, 17, 6.

C. 109 § 1. μεταβαλὼν er änderte seine Ansicht. — πρὸς
ὧς Ἀ. wird zu ἔλεγε gehören, dort durch σφι erneuert. — πεφευγότων,
Περσῶν, abs. Ge., wie 9, 98, 1. — περιημέκτεον. zu 1, 44. — καὶ
γὰρ. — βαλλόμενοι. zu 3, 71, 3. — ἀπειληθέντας. zu 1, 24, 2. —
ἀναμάχεσθαι. gr. Spr. 57, 10, 8. vgl. 8, 88, 1. — ἀναλαμβάνειν.
5, 124.

§ 2. εὐρημα εὐρήκαμεν. zu 7, 10, 5. — ἡμέας d. h. in der Be-

φεύγοντας. τὰδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοὶ καὶ ἡρώες, οἱ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἕνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι, ἔοντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον· ὃς τὰ ἱρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποίητο, ἐμπιπράς τε καὶ καταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἄγλα ματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμασίλωσε πέδας τε κατήκε. ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμένοντες ἡμέων τε αὐτέων ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων· καὶ τις οἰκὴν ἀναπλασάσθω καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω, παντελέως ἀπελάσας τὸ βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης." ταῦτα ἔλεγε ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσας, ἡ ἣν ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔφη ἀποστρεφόντα περ ὧν καὶ ἐγένετο.

110 Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα λέγων διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπειθὺν ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφὸς ἐφάνη ἐὼν αἰχμάλωτος σοφός τε καὶ εὐβουλος, πάντως εἰοῖμοι ἦσαν λέγοντι πεῖθεσθαι· οἱ δὲ οὗτοι οἱ ἀνεγνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπίσταντε σιγᾷ ἐς κύβαν βασιλεῖ σκεπασμένον ἀπικνεομένοισι, τὰ αὐτὰς ἐντεταλατο βασιλεῖ φράσαι· τῶν Σικινοῦν δὲ οἰκίτης αὐτοῖς ἐγένετο. οἱ ἐπέτε ἀπὸ πλοῖο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σικινοῦν δὲ ἀναβὰς παρὰ Ἑξαιᾶ ἔλεγε τὰδε. "ἐπεμψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος καὶ σεφύτατος, φράσσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλευόμενος ὑπουργεῖν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας τὰς νέας βουλευμένους διώκειν καὶ ἐν Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύνειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίαν πολλὴν κορυβτίζοντες οἱ μὲν ταῦτα σημῆναιτες ἀπέπλων ὀπίσω.

111 Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπέτε σοφὸς ἀπέδοξε μῆτ' ἐπιδιώκειν εἰς προσηγορίᾳ τῶν βαρβάρων τὰς νέας μῆτε πλῶειν ἐς τὸν Ἑλλησπόντον ἵνα

hauptung unsrer Freiheit. — νέφος, so mehr dichterisch. — βασιλεῦσαι zu 3, 2; über den Inf. gr. Spr. 55, 3, 11. — ἀτάσθαλον. zu 2, 111, 1. — ἐν ὁμοίῳ ἐποίητο gleich (gering) achtete. zu 1, 131. — ἀπομασάμενος scheint sonst nicht vorzukommen.

§ 3. ἀλλ' εὖ γάρ. Doch davon jetzt nichts: denn. zu 3, 3. — τὸ παρεὸν. zu 7, 29, 2. — τις jeder. gr. Spr. 51, 16, 10. — ἀπελάσας ἀπελασάντων? — ἀναπλασάσθω stelle wieder her. Ungew. so; δῶμα πλάσαι ein Nest machen ein Dichter bei Iykurg g. Lookr. 182. (Va.) — ἀναβὰς zu 1, 24, 4. — ἀποθήκην aufzuhebendes Capital, Dankesschuld. D. Dichter: καλὸν γε θησαυρίσμα κειμένη χάρις. (Sch.) Das Wort findet sich erst bei Spätern wieder, doch nie so. — ἐς τὸν Πέρσας bei dem Perserkönige; ἐς, weil die Handlung für jetzt dahin gerichtet war. — περ Di. 52, 3, 3. — ἀποστρεφόντα, καταφυγόντα. Kr. zu Xen. An. 2, 4, 22.

C. 110. διέβαλλε, ἐξηπάτα. zu 3, 1, 3. — οἱ, ὑπ' αὐτοῦ. — ἀνεγνωσμένοι, ἀναπεπισμένοι. zu 1, 68, 4. — τοῖσι ἐπίσταντε σιγᾷ. gr. 61, 6, 8. (5.) — φράσαι hängt von ἀπέπεμπε ab. — τῶν καί. Spr. 47, 7, 2.

C. 111 § 1. ἀπέδοξε μῆ. zu 1, 152, 1. — πόρον Schiffbrücke.

ντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον περικατέατο ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶ-
 γὰρ Ἄνδριοι νησιωτῶν αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλέος χρήματα
 ἔδωσαν, ἀλλὰ προῖσχομένου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὡς ἦκοιεν
 θηναῖοι περὶ ἑωυτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, πειθῶ τε καὶ
 ἀγκλην, οὕτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς
 ἴτα, λέγοντες ὡς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλας τε καὶ
 ἡμίμονες καὶ θεῶν χρησιῶν ἦκοιεν εὖ, ἐπεὶ Ἄνδρους γε εἶναι γεω-
 νας ἐς τὰ μέγιστα ἀνηκόντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλεί-
 νειν σφέων τὴν νῆσον ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρεῖν, πενήν τε καὶ ἀμυχανήν,
 ἐκ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἔοντας Ἄνδρους οὐ δώσειν χρή-
 τα· οὐδέποτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν
 αἰ κρέσσω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι καὶ οὐ δόντες χρή-
 τα ἐπολιορκέοντο· Θεμιστοκλῆς δέ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτῶν,¹¹²
 πέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητήριους λόγους αἶττε χρήματα
 ἐκ τῶν αὐτέων ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοις τοῖσι καὶ πρὸς Ἄνδρους
 ῥήσατο, λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεώμενον, ἐπάξει τὴν στρα-
 τὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ πολιορκέων ἐξαίρῃσει. λέγων ὧν ταῦτα συν-
 γε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων, οἱ πυνθα-
 μενοὶ τὴν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστο-
 κλῆς ὡς εἴη ἐν αἴνῃ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δεισαντες ταῦτα ἐπεμπον
 ῥήματα. εἰ δὲ δὴ τινες καὶ ἄλλοι ἔδωσαν νησιωτῶν. οὐκ ἔχω εἰπαί·
 κείω δὲ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι καὶ οὐ τούτους μόνους. καίτοι
 καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἵνεκα τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πά-
 ρος δὲ Θεμιστοκλῆς χρήμασι ἱλασάμενος διέφυγον τὸ στράτευμα. Θε-
 στοκλῆς μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὀρμεώμενος χρήματα παρὰ νησιωτῶν
 ἔειτο λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

Οἱ δ' ἄμφω Ξέρξεα ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμα-¹¹³

136, 2. — προῖσχομένου. zu 8, 137, 1. — λόγον τόνδε. zu 1, 9, 1.
 ὑπεκρίναντο, ἀπεκρίναντο. zu 1, 2, 2.

§ 2. κατὰ λόγον natürlich, wie 7, 36, 2. — ἦσαν ἄρα. gr. Spr. u.
 53, 2, 6. (4.) — ἦκοιεν εὖ. zu 1, 30, 3. — ἐπεὶ da, während. Ein Ueber-
 g von der Construction mit ὡς zu der mit dem Infinitiv zu 4, 137. —
 ὑπείνας. zu 2, 6. — ἐς τὰ μέγιστα. zu 4, 49, 2. γεωπεινῆς ergänzt
 zu Sch., ein Wort das ich für γεωπεινῆς vorschlagen möchte, wenn gleich
 sonst nicht vorkommt. Oder ist ἀσθενῆς nach μέγιστα ausgefallen? —
 λοχωρεῖν scheint erst bei Spätern wieder vorzukommen. — θεῶν ἐπη-
 λους. gr. Spr. 47, 26, 3. — κρέσσω. zu 7, 172, 2.

C. 112 § 1. πλεονεκτῶν. Er wird die Gelder für den Staat gefor-
 t haben. — ἀπειλητήριος kommt sonst wohl nicht vor. — ἐξαίρῃσει,
 ποῖς. zu 2, 30, 3 und zu Thuk. 3, 113, 4. — ἐμήδισε. ἐμήδισαν? zu 8,
 — αἴνῃ. zu 2, 74, 1.

§ 2. τοῦτου εἵνεκα, ungeachtet sie Geld gegeben. — ὑπερβολὴ für
 ὑβρις, Verzug, herodoteisch. (Va.) Ein Mal so Polyb. 14, 9, 8. (Sch.)
 über die Sache 8, 121. — ἱλασάμενος, gew. von Göttern und Heroen. —
 ἐφυγον τὸ στράτευμα, ein hier unpassender Ausdruck.

χρὴν ἐξήλυνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδόνιῳ ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἄνωρην εἶναι τοῦ ἔτους κατέμειν· χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὥς δὲ ἀπῆκατο ἐς τὴν Θεσσαλίαν, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρῶτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρευτος τοῦ στρατηγοῦ (οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέως), μετὰ δὲ τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφύρους καὶ τὴν ἵππον τὴν χίλιν καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας καὶ Βατρύλους τε καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἴδρα ὅλα εἴλετο, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμαχῶν ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, πῶς εἶδεα τε ὑπῆρχε δεαλέγων καὶ εἰ τέοισι τε χρηστὸν συνῆδει πεποιμένον. ἐν δὲ πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἰρέειτο, ἄνδρας στρεπτοφῶνς τε καὶ ψελιοφῶρους, ἐπὶ δὲ Μήδους· οὗτοι δὲ πλήθος μὲν οὐκ ὡσόντες ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἴσσοις. ὥστε συμπαντας ἱπποκονία μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι.

- 114 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδόνιός τε τὴν στρατιὴν διέκρινε καὶ Ξέρξης ἣν περὶ Θεσσαλίαν, χρηστήριον ἐληλύθει ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτίειν δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκεῖνου δέκασθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρτιῆται, ὃς ἐπειδὴ κατέλαβε ἑοῦσαν εἰς πᾶσαν τὴν στρατὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἔλθων ἐς ὄψιν τὴν Ξέρξεω ἔλεγε τάδε. “ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοι τέ σε καὶ Ἡρακλεΐδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτίου φόνου δίκας, ὅτι σφῶν τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα.” ὁ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὥς οἱ ἐπέχρηται

C. 113 § 1. τὴν αὐτὴν, d. h. alle nach Thessalien. — ἔδοξε es schien gut; zum zweiten Infinitiv: es schien. — ἄνωρην scheint sonst nicht vorzukommen; ἀνωρία bei Aristophanes und Spätern. — χειμερίζειν überwintern, wie 6, 31, 8, 126, 130, 1. Gew. χειμαῖν, παραχειμαῖν, (δοχειμαῖν). Analog φερίζειν und ἐαρίζειν. Vielleicht schrieb Her. auch 8, 113 ἐχειμύριζε. Denn ἐχειμαῖς gebraucht er anders 7, 191 [es stürmte]. (Vgl.) — λείψεσθαι. zu 4, 9, 2.

§ 2. τοὺς ἀθανάτους 7, 83. — τοὺς θωρηκοφύρους 7, 61. — τὴν ἵππον, die 7, 40 erwähnte. — χίλιν. Spr. 44, 1, 1. (3.) — ταῦτα εἴλετο für ταῦτα ἦσαν ὅλα ἔθνη ἃ εἴλετο. gr. Spr. 57, 3, 7. — κατ' ὀλίγους von jeglichem Volke wenige. (Schäfer.) zu 2, 93, 2. — εἶδεα schöne Gestalten. zu 8, 105. — εἰ τέοισι ist dem Relativ synonym und also die Verbindung nicht hart: härter 5, 20, 1. Ueber τέοισι Di. 25, 6, 1. — συνῆδε. zu 7, 164. — ἐν δὲ zu 1, 74, 1. — στρεπτοφῶρος und ψελιοφῶρος kommen wohl nur hier vor.

C. 114. χρηστήριον, bei Her. und bei Dichtern. vgl. zu 7, 140. — αἰτίειν. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) — τὸ διδόμενον. zu 8, 138, 1. — δέκασθαι doppelsinnig als günstige Vorbedeutung und als Busse. vgl. 8, 137, 9, 91. Arr. Plut. 63: δέχου τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ὄρνιν τοῦ θεοῦ. (We.) — doch nur im letztern Sinne, den andern veranlasst erst die Antwort. — τὴν ταχίστην. zu 1, 34, 2. — οἱ ἀπό, durch αἰτίου veranlasst: die in S. fordern von S. aus. Spr. 50, 7, 7. (8, 14.) — κατασχὼν nachdem er mit der Antwort zurückgehalten. vgl. 5, 19. mit und ohne ἑαυτοῦ 4, 129, 2. — πολλὸν könnte füglich fehlen. — τοιγάρ. Di. 69, 74, 2. —

κρεστεῶς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον εἶπε· “ τοιγάρ σφι Μαρδό-
ος ὁδε δίκας δώσει τοιαύτης οἰας ἐκείνοισι πρόπει.”

Ὁ μὲν δὲ δεξάμενος τὸ ῥηθὲν ἀπαλλάσσειτο, Ξέρξης δὲ Μαρδό-115
ον ἐν Θισσαλίῃ καταλιπὼν αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλ-
ῑσποντον καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πύρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ
σσεράκοντα ἡμέρῃσι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος ὡς εἰπεῖν.
τὸν δὲ πορευόμενοι γινοίετο [καὶ κατ' οὐστίνας ἀνθρώπους], τὸν του-
ων καρπὸν ἀρπάζοντες ἐσπίεοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὗροιεν,
δὲ τὴν ποτὴν τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην καὶ τῶν δεινδρέων τὸν
λοῖον περιλέποντες καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως
ἢ τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδὲν· ταῦτα δ' ἐπορεύοντο
τὸ λιμοῦ. ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερῆ κατ'
τὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτῶν κατέλειπε, ἐπιτάσσων
οἱ πόλιν, ἵνα ἐκάστοτε γίνοιτο ἱλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν,
Θισσαλίῃ τέ τινας καὶ ἐν Σίρῃ τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίῃ·
θα καὶ τὸ ἱερὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διός, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
λαυνε, ἀπὼν οὐκ ἀπέλαβε, ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρηῖξι
παιτέοντος Ξέρξεω ἔφασαν νεμομένας ἀρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω
ῤηξίων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Σιγρυμόνος οἰκημένων. ἔνθα καὶ δὲ 116
ὁ Βισαλτῶν βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρησιωνικῆς, Θρηῖξ, ἔργον ὑπερ-
νὲς ἐργάσατο· ὃς οὕτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἐκὼν εἶναι δουλεύσειν,
λλ' οἶχετο ἄνω ἐς τὸ οὐρὸς τὴν Ῥοδόπην, τοῖσι τε πιασὶ ἀπηγόρευε
ἢ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι
νμὸς ἐγένετο θεήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμῃ τῷ Πέρσῃ.
καὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες ἐξ ἐόντες, ἐξώρυνξε αὐτῶν ὁ πα-
ρ τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰσὶν ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον
ν μισθὸν ἔλαβον, οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηίκης πορευόμενοι 117
πύκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι τὸν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέ-

τε, ohne Artikel. Kr. zu Xen. An. 7, 2, 24. — οἷας erg. διδόναι. Spr.
i, 4, 4. (11.) — δεξάμενος, als Vorbedeutung, nämlich von dem Ueber-
ge des Mardonios. Kr. zu Xen. An. 1, 8, 17.

C. 115 § 1. οὐδὲν unbedeutend. vgl. zu 7, 17. — ὡς εἰπεῖν. Spr.
i, 1, 2. Bei Her. wohl das einzige Beispiel dieser Formel. — καὶ κατ' οὐσ-
τας ἀνθρώπους, eine Tautologie und wohl zu streichen. Di. 58, 3, 3.
ὅκου — ποτὴς 9, 1. τῇ — ἐς τοῦτους 3, 51, 2. — ποίην, πόαν attisch.
τὸν φλοῖον περιλέποντες scheint sonst nicht vorzukommen.

§ 2. ἐπιλαβὼν. zu 6, 27. — τοὺς δὲ καὶ Andre auch. Kr. zu
en. An. 1, 3, 13. — ἵνα, ἔνθα, ἐν αἷς. — μελεδαίνειν versorgen,
flegen, ionisch und dichterisch — τρέφειν, αὐτοῦς. — νεμομένας, τὰς
πὸς αὐτῶν. (Herm. z. Vig. 44.) vgl. zu τὴν μὲν 7, 34 u. τὰς δὲ 7, 36, 1.
ἀρπαχθῆναι. zu 7, 169. — οἰκημένων. zu 1, 27, 2.

C. 116. γῆς τε. gr. Spr. 69, 59. 1. — ἀλογήσαντες, ἀμελήσαντες. zu
125, 1. — ἄλλως, das θυμός einleitend. — θυμός Gelüst, ἐπιθυμία;
nast so bei Dichtern, aber mit andern Verben. — ἐγένετο durch ἢ mit
λογήσαντες verbunden als ob ἐπὶ ἡλόγησαν vorherginge. Hart.

βησαν ἐς Ἀβυδον· τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὔρον ἐτι ἐντεταμένους ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένους. ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι σιτία τι πλεῖον ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον, οὐδένα τε κόσμον ἐμπιπλάμενοι καὶ ὅσας μεταβάλλοντες ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ περιέοντος πολλοί. οἱ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις.

- 118 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὁδε λόγος λεγόμενος, ὡς ἐπειδὴ Ξέρξης ἀπὸ λαύων ἐξ Ἀθηνέων ἀπύκετο ἐπ' Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνδυνῶσιν οὐκέτι ὁδοιπορήσει διεχρέετο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ὑδάρνεϊ ἐπιτέπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλησποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νεὸς Φοινίσσης ἐμβαῖς ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλώοντα δὲ μιν ἄνεμον Στρυμονίῃ ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίνην. καὶ δὴ μᾶλλον γὰρ τι χειμαίνεσθαι γεμούσης τῆς νεὸς ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπέοντων σφῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πείοντα τὸν βασιλέα εἶρεσθαι βῶσαιτα τὸν κυβερνήτην αἷ τις ἔστι σφῖς σωτήρην. καὶ τὸν εἰπαι· “δέσποτα, οὐκ ἔστι οὐδεμία, ἣν μὴ τοιῶν ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων.” καὶ Ξέρξης λέγει· ἀκούσαντα ταῦτα εἰπαι· “ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ἡμῶν βασιλεὺς κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἶκε ἔμοι εἶναι ἢ σωτήρην.” τὸν μὲν ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας ἐκπηδέειν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν νεά ἐπικουφισθεῖσαν οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι τύχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξης, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλεὺς τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσὴν στεφάνην τὸν κυβερνήτην, ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. οὗτος δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὕτως ἔμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτου πρὸς Ξέρξης, ἐν μὲν

C. 117. ἐντεταμένους geschlagen, zerstört, wie 9, 106. 3; sonst wohl nicht so. — κατεχόμενοι zurückgehalten, weil keine Transportmittel gleich da wären. — λαγχάνειν schlechtweg erlangen mit dem Ac. ist ungewöhnlich; doch wäre ἐλάμβανον zu geben gewagt. — οὐδένα κόσμον ohne alle Ordnung, wie 9, 65. 69 bis. (Sch.) Das Gew. ist αὐτὸν κόσμῳ. zu 8, 60, 4. — μεταβάλλοντες, immer anders und anders erhaltend.

C. 118 § 1. ὁδε ohne ὁ. zu 1, 16. — λεγόμενος. zu 7, 150, 1. — Ἀθηνέων für Ἀθηναίων Valla. — ἐπὶ νεός wird mit ἐκομίζετο zu verbinden sein; ἐπὶ τὴν νεά 8, 120. — Στρυμονίου βορέας gedenkt Kallim. H. auf Del. 26. (Va.) — ὑπολαβεῖν. zu 7, 170, 2. Uebergang von ὡς zum Inf. zu 3, 111, 2. — κυματίνης. zu 2, 111, 1. — χειμαίνεσθαι, selten und dichterisch; sonst χειμαίεσθαι. — ὥστε, ἄρα.

§ 2. ἔστι für ἔστιν Br. — ἦν für εἰ Werfer und eine gute Hs. Dagegen Herm. de part. ἄν p. 102. — διαδεξάτω. zu 7, 172, 1. Sonst mit ὡς oder ὅν oder absol. — ἐν ὑμῖν. zu 6, 109, 2. — ἐκπηδέειν. ἐκπηδᾶν andre Hss. Di. 84, 5, 7. — τοιόνδε, δωρήσασθαι. gr. Spr. 57, 10, 7. — χρυσὴν στεφάνην einige gute Hss. Jenes hat auch Ho. Il. σ, 597. (Va.)

C. 119. δὲ nach οὗτος erneuert das δὲ nach ἔστι § 1. zu 4, 12. — αἰ. λος. zu 1, 16. — εἰρέθη. Di. 39 u. εἰπεῖν. — γνώμῃς Urtheilen u.

οἱ γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξουν, μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα
 ὄνδε, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ κατυσιγνώματος κατυβιβάσαι ἐς κοίλην νέα,
 τας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἐρετέων ἐότιων
 νίκων, ὅπως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν
 λασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ὁδῶ χρεώμε-
 ; ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀπενόσῃσι ἐς τὴν Ἀσίην. μέγα δὲ καὶ 120
 ἡ μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμε-
 ; ἐς Ἀβδηρα καὶ Ξεινίην τέ σφι συνθέμενος καὶ δωρησάμενος αὐ-
 ῖς ἀκινάκη τε χρυσέῳ καὶ τήρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ ὡς αὐτοὶ λέγουσι
 βδερῆται, λέγοντες ἔμοιγε οὐδαμῶς πιστά, πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώ-
 ν φεύγων ἐξ Ἀθηνέων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἑών. τὰ δὲ Ἀβδηρα
 γνῶναι πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντιον μᾶλλον ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Ἡϊό-
 ς, ὅθεν δὴ μὲν φασὶ ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νέα.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπέειπε οὐκ οἷοι τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, 121
 ἀπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὴν χώρην ἀπαλλάσ-
 ντο ἐς Σαλαμίνα. πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια
 λα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἰσθμόν ἀναθεῖναι,
 ἐρ ἐπὶ καὶ ἐς ἐμὲ ἦν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ τῷ Ἄντι αὐτοῦ
 Σαλαμίνα. μετὰ δὲ τοῦτο διεδάσαντο τὴν λήην καὶ τὰ ἀκροθίνια
 ἐπεμψαν ἐς Δελφοὺς, ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδρείας ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀ-
 τήριον νεός, ἑών μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἐστηκε δὲ οὗτος τῇ
 ρ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ 122
 ἄλλοι ἐς Δελφοὺς ἐπειρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ εἰ λελάβηκε πληρεα
 ἰ ἀρεσιὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε
 νιν, παρ' Αἰγινητέων δὲ οὐ, ἀλλ' ἀπαλτεε αὐτοὺς τὰ ἀρεσιήα τῆς
 Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι ἀνέθεσαν ἀστέρας

rer über die Sache. — *μίαν οὐκ* stärker als *οὐδεμία* Kr. zu Xen. An.
 6, 12. — *ἔχω. ἔξω?* — *ἀντίξουν.* zu 1, 174, 2. — *μὴ οὐ.* Spr. 67,
 6. (7). — *ἂν ποιῆσαι* aus *ἂν ἐποιήσε*, als Nachsatz zu *εἰρέθη*. Spr. 54,
 4. (6). — *κοίλην* ohne Artikel. gr. Spr. 50, 2, 15. — *ἐρετέων.* Aber die
 nnte ja der Steuermann nicht entbehren. (Va.) — *ὅπως* für *ὅτι*, indem
 rschwebt: Keiner wird behaupten. Anders Herm. de part. *ἂν* p. 52. Die
 isdruckweise in den ganzen Perioden ist sehr seltsam.

C. 120. *τήρῃ* war kein gewöhnliches Königsgeschenk, wohl aber *ἑσθῆς*
ῥακὴ 7, 116. Auch wüsst' ich nicht dass sonst wo *χρυσόपाστος* *ἑσθῆς* er-
 ähnt würde, wohl aber *χρυσόπαστος ἑσθῆς* und *τὰ χρυσόπαστα τῶν ἐνδυμά-*
ων. (Va.) Die Erzählung des Geschichtchens enthält so manches Anstössige
 iss ich ihre Echtheit nicht verbürgen mag; am wenigsten von *οὔτε ἄλλως*
 C. 119.

C. 121. *τὴν Ἄνδρον* 8, 112. — *αὐτέων.* Spr. 58, 4, 2. — *ἀνα-*
εῖναι hängt von *ἐξεῖλον* ab. Di. 55, 3, 21. Von einem ähnlichen Weihge-
 schenk Thuk. 2, 84, 3. 92, 3. — *αὐτοῦ ἐς*, eine sonst nicht leicht vorkom-
 ende Verbindung; häufig *αὐτοῦ ἐν*, das hier in dem *ἐς* mit enthalten ist. gr.
 pr. 66, 3, 9. — *διεδάσαντο.* Di. 39 u. *δατέομαι.* — *ἐγένετο, ἐποιήθη.*
- πηχέων hängt von *ἀνδρείας* ab. Kr. zu Xen. An. 1, 2, 23.

χρυσέους, οἱ ἐπὶ ἰσίου χαλκίου ἐστάσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχιῶν
 12¹ τοῦ Κροίσου χρητῆρος. μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς ληΐης ἔπλωσεν ἡ
 Ἑλληνες εἰς τὸν Ἰσθμόν, ἀριστήρια δώσοντες τῷ ἀξιώτατῳ γενομένῳ
 Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατιῶται
 διενέμοντο τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον
 καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν ἐν-
 τῷ ἐτίθετο τὴν ψήφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι, δι-
 12² ἔμουνον οὖν, Θεμιστοκλῆς δὲ δευτερευοίσι ὑπερεβάλλετο πολλόν. οἱ μὲν ἐ-
 βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποκλεισ-
 τῶν ἐκάστων εἰς τὴν ἐνωτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλῆς ἐβώσθη καὶ
 ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαι τῆς
 Ἑλλάδα. οὗτο δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖτι ναυραχι-
 σάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα εἰς Λακεδαίμονα ἀπῆκετο θάλασσαν παρα-
 γίναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτι-
 12³ μωσαν. ἀριστήρια μὲν νυν ἔδωσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον, σοφίης
 δὲ καὶ διξιόητος Θεμιστοκλέϊ, καὶ τοῦτο στέφανον ἐλαίης. ἰδωρή-
 σαντο δὲ μιν ὄχρῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύσαντι. αἰέσαντες δὲ πα-
 λά, προέπειψαν ἀπόνια τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες, οἵτοι εἰ-
 περ ἱππεῖς καλέονται, μέχρι οὐρῶν τῶν Τεγεατικῶν. μῦνον δὲ τοῦ-
 12⁴ 5ιον πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Σπαρτιηταὶ προέπειψαν. ὡς
 δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπῆκετο εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος
 Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐόν, ἄλλως δὲ οἱ
 τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, φθόνῳ καταμαργέων ἐνεκῆε τὸν Θεμιστοκλέα,
 τὴν εἰς Λακεδαίμονα ἀπῆξιν προφέρων, ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχει τὰ
 γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμόνων, ἀλλ' οὐ δὲ ἐνωτόν. ὁ δὲ, ἐπιπ-
 12⁵ οὐκ ἐπαίετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε· “οὐτὼ ἔχει τοι· οὐτὼ

C. 122. οἱ — τρεῖς. gr. Spr. 47, 28, 4. — Κροίσου. Andre Hsn. Κρο-
 σον, wie sonst immer. — χρητῆρος 1, 51, 1.

C. 123. ἀνὰ, κατά. — διενέμοντο unter sich vertheilt. (Va.)
 — ἐτίθετο. zu 3, 73. — δεύτερα demnächst. (Bä.) Kann auch Object
 zu συνεξέπιπτον sein. Di. 46, 6, 9. — συνεξέπιπτον. zu 8, 49. — ἐμουν-
 οῦντο hatten jeder nur eine Stimme.

C. 124 § 1. ταῦτα, wem der erste Preis gebühre. — ἀκρίτων wird
 doch auch hier passiv zu nehmen sein: unbeurtheilt, wer nämlich der
 ausgezeichnetste sei. — ἐβώσθη. zu 3, 39, 2. 6, 131. — ἐδοξώθη. Di. 33,
 4, 1: — θάλασσαν. Wahrscheinlicher ist dass er auf eine Einladung der Lak-
 daemonier hinging. vgl. Plut. Them. 17. (Va.)

§ 2. ὄχρος, ἄρμα; sonst so bei Dichtern. — οὐτοί οἱ περ. zu 7, 9, 1
 — ἱππεῖς. zu 1, 67, 3.

C. 125. Wenn die La. richtig ist, so muss man annehmen dass der Bekannte
 athenisches Bürgerrecht erhalten. (Pauw.) Dagegen spricht doch dass er von
 Themistokles für einen Nicht Ἀθηναῖος erklärt wird. vgl. Thuk. 2, 29, 4. 67, 1
 Platon u. A. nennen ihn einen Seriphler. — καταμαργέων völlig ver-
 rückt, sonst nirgends; das Simplex μαργάνω bei Dichtern. — ἐνείκει, ep-
 isches Wort, bei Her. noch 9, 55, 2. — Βελβινίτης. Βελβινίτης Va.

ὡς ἔων Βελβινίτης ἐτιμήθηεν οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων, οὗτ' ἂν σύ, ὄφρα πε, ἔων Ἀθηναῖος." ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

Ἀρτιάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκειος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρὸς τοὺς 126
ἰν, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιικῶν καὶ μᾶλλον ἐτι γεινόμενος, ἔχων ἕξ μυ-
άδας στρατοῦ τοῦ Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέπεμπε βασιλεὺς μέγρο
ὑ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ ὀπίσω πορευόμενος
τὰ τὴν Παλλήνην ἐγίνετο, αἵτε Μαρδονίου τε χιμερίζοντος περὶ
εσσαλὴν τε καὶ Μακεδονίην καὶ οὐδὲν πω κατεπεύγοντος ἦκειν ἐς
ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἰδικοῦεν ἐντυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτιδαίηται
οὐκ ἔξανδραποδίσασθαι σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαῖηται, ὡς βασιλεὺς
ἐξεληλύθει καὶ ὁ ναυτικός τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς
πλατῆνος, ἐκ τοῦ φαιεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὥς δὲ
ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες. ἐνθαῦτα δὴ Ἀρτιάβαζος ἐπολιόρ- 127
ε τὴν Ποτίδαιαν. ὑποπεινύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι
τὸ βασιλεὺς καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε· ἔχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι οἱ ἐκ
ὑ Θερμαίου κόλπου ἔξανασιάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφεας
λε πολιορκέων, κατέσφαξε ἔξαγαγὼν ἐς λίμνην, τὴν δὲ πόλιν παρα-
δοῖ Κριτοβούλῳ Ὁρωνάῳ ἐπιτροπέειν καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει,
ὡς οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδικῆς ἔσχον. ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτιάβαζος 128
Ποτιδαίῃ ἐνιταμένως προσεῖχε, προσέχοντι δὲ οἱ προθύμως συν-
δίδται προδοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός, ὄντινα
ἐν τῷ πόρῳ ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἶπαι (οὐ γὰρ ὦν λέγεται), τέλος
ἔτι τοιαῦτα ἐγίνετο· ὅπως βιβλίον γράψει ἡ Τιμόξεινος ἐθέλων
ἐφ' Ἀρτιάβαζον πέμψαι ἡ Ἀρτιάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος
καὶ τὰς γλυφίδας περιειλξάντες καὶ πιερῶσαντες τὸ βιβλίον ἐιούξενον
συγκείμενον χωρίον. ἐπάσιτος δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος προδιδοὺς 2
ἐν Ποτίδαιαν· τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρτιάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἀμαρ-
τῶν τοῦ χωρίου τούτου βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαίῃῃ τὸν ὤμον, ἰὸν δὲ
ἐθνήτια περιέδραμε ὅμιλος, οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ, οἱ αὐ-
κα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὥς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς
στρατηγούς· παρῇν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίῃ. τοῖσι

C. 126. ὁ μὲν, βασιλεύς. Kr. zu Xen. An. 1, 10, 4. — ὁ δέ, Artabazos. κατεπεύγοντος betreibend. (Valla.) — παρεξελαύνειν findet sich st bei Spättern wieder. — ἐκ τοῦ φαιεροῦ. zu 3, 96.

C. 127. ἀπίστασθαι den Abfall vorbereite. gr. Spr. 53, 1, 6. — αὐτὴν, Ὀλυνθον. Ein Pronomen auf den Stadtnamen nach Erwähnung der wohner zu beziehen ist eben so selten als das Umgekehrte (Spr. 58, 4, 1) wöhnlich ist. — ὑπό. zu 8, 43.

C. 128 § 1. ἐνιταμένως. zu 7, 53. — ὦν in der That, wie „8, 133. 32, 2.“ (Bä.) vgl. zu 1, 49. — ὅπως. Dieselbe Wendung wie 8, 52. vgl. 1, 1. Wir: nachdem sie (jedesmal). — παρὰ τὰς. περὶ τὰς Va. vgl. enes Takt. 31. — συγκείμενον. zu 5, 50.

§ 2. ἐπάσιτος ἐγένετο. zu 2, 119, 3 und über das Particip zu 3, 74. — οἱ. Spr. 58, 4, 1. — ἐμάθαν. zu 7, 308, 2. — ἐπιλεξαμένοις,

δὲ στρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον ἧς προδοσίης ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον προδοσὴν τῆς Σκιωναίων πόλιος ἐνεκα, μὴ νομιζομένη εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αὐτὴν προδοῦναι. ὁ μὲν δὴ τοιοῦτω τρόπῳ ἐπαίστιος ἐγένετο Ἀρταβάζω δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον παρήσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὥς δὲ τὰς δύο μὲν μοίρας διωδοιπορήκεσαν, εἰς δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελθόντας χρῆν ἔσω εἶναι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημυρίς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμὰ κω, ὥς οἱ ἐπιχωριοὶ λέγουσι, πολλὰς γεγεμένη. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθέροντο, τὰς δὲ ἐπισταμένους Ποτιδαῖται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαῖται τῆς τε ῥηχίης [καὶ τῆς πλημυρίδος] καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν πηλὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἡσέβησαν οὗτοι τῶν Περσῶν οἵπερ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγουσι εὐ λέγειν ἔμοιγε δοκεῖν. τοὺς δὲ περιγεγενημένους ἀπῆγε Ἀρταβάζης ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ προπύμπαντες βασιλεὺς οὕτω ἐπρῆξαν.

130 Ὁ δὲ ναυτικός ὁ Ξέρξης (ὁ) περιγεγόμενος, ὥς προσέμιξε τῇ Ἀσίᾳ φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος καὶ βασιλεὺς τε καὶ τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσεν ἐς Ἀβυδὸν, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ἐλάμπαντος πρῶτος συνελέγετο ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ· Περσῶν δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῖνες ἐπεβάτεον. στρατηγοὶ δὲ σφί ἐπῆλθον Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταύτης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τούτοις καὶ ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταύτην

ἀναγνοῦσιν. zu 1, 124, 1. — καταπλῆξαι προδοσίην durch die Anklage wegen Verrathes niederzuschlagen. Diese Schonung war doch eine zu deutsche Gemüthlichkeit; der Grund fast mehr als deutsch, wenn er nicht vielleicht durch diplomatische oder hebräische Motive gezeitigt war. — μετέπειτα. zu 1, 25.

C. 129 § 1. πολιορκέοντι. zu 1, 84, 1. — ἄμπωτις. zu 2, 11, 1. — ἐπὶ. zu 1, 81. — παρήσαν für παρῆσαν Schäfer. — τὰς δύο. zu 1, 18, 1. — τὰς διελθόντας χρῆν die man durchziehen musste, wie gr. Spr. 56, 10, 5. — ἔσω ἐν. zu 1, 182. — πλημυρίς für πλημμυρίς Belker. — οὐδαμὰ. zu 1, 8, 2.

§ 2. πλοίοισι, zugefügt, damit man nicht an Kriegsschiffe denke. (Lobeck.) — καὶ τῆς πλημυρίδος wird als tautologisch mit Va. zu streichen sein. vgl. 7, 198. — οἵπερ καί. Spr. 69, 28, 6 (32, 13.) — οὕτω ἐπρῆξαν. zu 6, 44, 2.

C. 130 § 1. ὁ ναυτικός ohne στρατός auch 8, 131. Eine doch bei diesem Worte nicht gewöhnliche Ergänzung. Hier setzen eine Hs. u. die 14 στρατός hinzu, was vielleicht auch 131 zuzufügen ist. Nicht bieber gehört 9, 96, 2. — ὁ das zweite hat Kr. zugefügt. Ohne dies würde bezeichnet dass die ganze Flotte gerettet worden, vgl. 8, 117. — διεπόρθμευσεν, διεβίβασεν. zu 1, 23. — ἐπιλάμπαντος, ὑποφαίνοντος. zu 3, 185, 1. — πρῶτος früh im Jahr.

οσελομένου Ἰθαμίτης. ἄτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προήσαντες
ωτέρω τὸ πρὸς ἐσπέρης, οὐδ' ἐπηνάγκαζε οὐδὲ εἰς, ἀλλ' ἐν τῇ Σά-
καιτῇ μενοι ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῆ, νέας ἔχοντες σὺν
τι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς Ἕλληνας ἐλεύ-
σθαι ἐς τὴν Ἰωνίην ἀλλ' ἀποχρήσειν σφί τὴν ἑωυτῶν φυλάσσειν,
καθμεύμενοι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος ἀλλ'
μενοι ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νυν τὴν θάλασσαν ἐσσωμένοι ἦσαν
θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλὸν κρατῆσειν τὸν Μαρδόνιον. ἰόντες
ἐν Σάμῳ ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι θναίετο κακὸν τοὺς πολε-
ους ποιεῖν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούστεον ὅκη πεσέεται τὰ Μαρδονίου
ἡγμάτα.

Τοὺς δὲ Ἕλληνας τό τε ἔαρ γινόμενον ἡγεῖρε καὶ Μαρδόνιος ἐν 131
εσσαλίῃ ἑῶν. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὐκω συνελέγετο, ὁ δὲ ναυτικός ἀ-
κειτο ἐς Αἴγιναν, νέες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ
ἄρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος τοῦ Ἠγησίλειω τοῦ Ἱπποκρατίδew
ἢ Λευτυχίδew τοῦ Ἀναξίλειω του Ἀρχιδήμου τοῦ Ἀναξανδρίδew
ἢ Θεοπόμπου τοῦ Νικάνδρου τοῦ Χαρίλλου τοῦ Εὐνόμου τοῦ Πο-
δέκτειος τοῦ Πρυτάνιος τοῦ Εὐρυφῶντος τοῦ Προκλῆος τοῦ Ἀριστο-
ῖμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλῆος,
ὃν τῆς ἐτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν θυῶν
ἐν μετὰ Λευτυχίδew πρῶτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι βασιλεῖς ἐγέ-
ντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἱστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀρφωρονος.
ς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νέες, ἀπίκοντο Ἰωνων 132
ἡγεῖται ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων, οἱ καὶ ἐς Σπάρτην ὀλίγω
ρότερον τουτέων ἀπικόμενοι ἐθέντο Λακεδαιμονίων ἑλευθεροῦν τὴν
νῆην, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιληίδew ἦν· οἱ στασιῶται σφίσι
νόμενοι ἐπεβούλευον θάνατον Στράττι τῷ Χίου τυράννῳ, ἰόντες ἀρ-
χὴν ἐπὶ· ἐπβουλεύοντες δὲ ὡς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξενέικαντος τὴν
ἐχέουσαν ἐνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποί, ἔξ ἰόντες, ὑπεξ-
σχον ἐκ τῆς Χίου καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο καὶ δὴ καὶ τότε ἐς

i. 57, 5, 4. — αἱ δὲ καὶ. zu 8, 115, 2. — αὐτοῦ Ἀρταύντεω. Ich ver-
uthe Ἀρταύντεω αὐτοῦ: ein Brudersohn des A., den er selbst zuge-
ogen. — Ἰθαμίτης für ὁ Ἀμίτης We. aus 9, 102, 3.

§ 2. πληγέντες. zu 5, 120. — ἀνωτέρω. Ggs. κατωτέρω u. καταπλῶ-
zu 8, 132, 2. vgl. § 1. — τὸ πρὸς in der Richtung nach. zu 7, 126.
Ἰάσι. zu 4, 95, 1. — ἐλεύσεσθαι. Di. 39 u. ἐρχομαι. — σταθμεύ-
νοι, wohl richtiger als σταθμιόμενοι 2, 150, 2. vgl. zu 2, 2, 4 u. Di. 34,
3. — πολλόν. zu 5, 1, 2. — ὅκη. zu 7, 163.

C. 131. ἀριθμόν. Di. 46, 5, 1. — γινόμενον. zu 8, 6. — τοῦ Σόου
ermisst man nach Εὐρυφῶντος. — ἑῶν τῆς οἰκίης. zu 1, 99. — θυῶν.
πα Paulmier. Ueber das Verzeichniss Clinton Fasti Hell. App. III.

C. 132 § 1. στασιῶται. Parteigenossen, wie besonders bei Her.
Her. — Ἡρόδοτος, wohl nur als Namensvetter erwähnt. — ὑπεξέσχον.
u 5, 72, 1. — μέσον. zu 7, 11, 3.

τὴν Ἀγριναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίαν. προήγαγον αὐτοὺς μόγεις μέχρι Ἀήλου· τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δυνάμενον ἦν τοῖσι Ἕλλησι οὔτε τῶν χώρων ἰοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς πάντα πλέα ἰδόκει εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἐπιστάτο δόξῃ καὶ Ἡρακλῆϊ στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τοιοῦτο ὥστε τοὺς μὲν βαρβαροὺς τὸ πρὸς ἐσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι καταρροὴν ἀποκτότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας χρηζόντων Χίων τὸ πρὸς τὴν ἡμῶν πρὸς τέρω Ἀήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε σφειων.

133 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπλωσαν ἐς τὴν Ἀήλον, Μαρδόσιος δὲ καὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμειώμενος ἐπερπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπέα γένος, τῷ οὐνομα ἦν Μῦς, ἐντελέσαντο πανταχῇ μιν χρυσόμενον ἐλθεῖν, τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι ὅ τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθῆειν πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐντελέσαι οὐκ ἔχω φράσαι. οὐ γὰρ ὧν λέγεται· δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν περὶ

134 ρεόντων πρηγματίων καὶ οὐκ ἄλλων περὶ πέμψαι. οὗτος ὁ Μῦς καὶ τε Λεβιάδειαν φαίνεται ἀπικόμενος καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον, καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκίων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίατο τοῦτο μὲν τῷ Ἰσθμῷ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο (ἔστι δέ, κατὰ πρὸς Ὀλυμπίῃ, ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι), τοῦτο δὲ ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαίων χρήμασι πείσας κατεκοίμησε ἐς Ἀμφιαράω. Θηβαίων οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι διὰ τόδε. ἐκέλευσε σφίτας ὁ Ἀμφιαράω διὰ χρηστηρίων ποιούμενος ὁκότερα βούλονται ἔλθεσθαι τῶν τέων, ἐωυτῷ ἢ αἰτε μάντι χρεῖσθαι ἢ αἰτε συμμαχῶ, τοῦ εἴτερον ἀποχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἶλοντο εἶναι. διὰ τοῦτο μὲν οὐ

135 ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι ἐγκατακοιμηθῆναι· τόδε δὲ θνητοῖς μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων, ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρω

§ 2. τοῖς Ἕλλησι, doch nicht allen, nicht den Athenern, kaum den Lakedämoniern nach 3, 46. (We.) Mehr gegen die Angabe bei Manso Sparta S. 346. — ἰδόκειε wird durch τί mit ἰοῦσι verbunden. zu 1, 19. — δεινόν nach einem Vorurtheile, sonst nicht so bei ἐπιστάται. — τοιοῦτον aufs Folgende bezogen. zu 5, 49, 2. — ὥστε. zu 8, 15.

C. 133. ἐχείμαζε. ἐχειμερισε? zu 8, 118, 1. — ἐνθεῦτεν ὀρμειώμενος von hier aus. Kr. zu Xen. An. 1, 1, 9. — μιν ἐλθεῖν. gr. Spr. 47, 10. — τῶν als ob ἐνὶ πάντα τὰ χρηστήρια vorherginge. — σφι ist Mardonios und die Seinigen zu beziehen. (Anon.)

C. 134. τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα, wie τῶν ἀσθῶν ἄνδρας 8, 133, 2. Spr. 47, 7. (9.) — παρὰ Τροφώνιον. εἰς Τροφωνίου κατεβῆναι wäre das Uebliche. (Hemsterhuys.) — τὰς Φωκίων. gr. Spr. 47, 5, 8. — ἀπικόμενος könnte fehlen und aus dem vorhergehenden ergänzt werden. — ἱεροῖσι ἐμπύροις Va. Doch meint Sch. ἱεροῖσι könne wohl für καιόμενος ἱεροῖς, wie Hesych. ἐμπύροις erklärt, stehen und gleichfalls die Weissagung aus den Flammen der brennenden Opfer bezeichnen. — κατεκοίμησε für κατεκοίμηναι u. eine Hs. — διὰ χρ. ποιούμενος. zu 6, 4. — αἰτε, ὥσπερ. zu 1, 133, 2. — εἶναι. Di. 55, 8, 21.

C. 135 § 1. γενέσθαι, kurz für: δοκεῖ, ὅπερ γενέσθαι. — περιστρέφεται

Μῦν, περιστρωφόμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πιῶνος ὁλλωνος τὸ τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν καλέτται μὲν Πιῶνον, ἔστι Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαίδος λίμνης πρὸς οὐρεῖ ἀγχοῦ Ἀκραϊφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπέτετε παρελθεῖν τὸν κα-
μενον τοῦτον Μῦν, ἐπεσθαὶ οἱ τῶν ἀσίων αἵρετοὺς ἄνδρας τρεῖς τοῦ κοινοῦ ὡς ἀπογραφομένους τὰ θεσπιεῖν ἔμελλε, καὶ πρόκατε πρόμαντιν βαρβάρῳ γλῶσση χρᾶν. καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν θαιῶν ἐν θώματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλῶσσης ἀντι-
δόος, οὐδὲ ἔχειν ὃ τι χρήσονται τῷ παρόντι πρήγματι· τὸν δὲ ἰωπέα Μῦν ἔξαρκάσαντα παρ' αὐτέων τὴν ἐφέροντο δέλτον, τὰ ἴμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν, φάναι δὲ Καρίῃ μιν ἴση χρᾶν, συγγραφόμενον δὲ οἴχεσθαι ἀπίοντα ἐς Θεσσαλίην. ῥόδιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὃ τι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ 136
τα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα κεδόνα, ἅμα μὲν ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἦσαν (Ἀλέξανδρου ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης, ἀνὴρ Πέρ-
σης, ἐσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγγόνειας Ἀμύντης ὃ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὐνομα μητροπάτορος, τῷ δὴ ἐκ βασιλέος Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πό-
μεγάλη νέμεσθαι), ἅμα δὲ ὁ Μαρδόκιος, πυθόμενος ὅτι πρόξει-
τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους 2
ἐδόκεε μάλιστα πρᾶξις εἶναι, λεῶν τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἰ-
καὶ ἄλκιμον, τὰ τε κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφί παθήματα εργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἡπίστατο. τούτων δὲ προσγε-
ένων κατηλίπει εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσῃν, τὰ περ ἂν καὶ
πεῖρ τε ἐδόκεε πολλὸν εἶναι κρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατ' ἐπερθε
τὰ πρήγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια
τὰ οἱ προλέγοι, συμβουλευόντα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιεῖσθαι,
ὅς δὴ πειθόμενος ἔπεμπε.

Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἑβδομος γενέτωρ Περδίκης ἐστὶ δὲ 137

σθαι, ein ἀπαξ εἰρημίνον. Der Ac. wie in τὴν Ἑλλάδα περιήει Xen. An. 3, 33. — τῶν ἀσίων, der Thebäer. (Va.) — ἀπὸ τοῦ κοινοῦ vom ale gesandt. — θεσπιεῖν. Di. 31, 3, 2. — ἔμελλε, ὁ θεός.

§ 2. ἔχεσθαι. ἐνέχεσθαι in dieser Phrase 7, 128, 2. 9, 37, 2. Vielleicht hier herzustellen. — Ἑλλάδος. zu 4, 78, 1.

C. 136. ἦν λέγοντα. Di. 58, 1, 2. — προσκηδέες verschwägert, sehr seltenes Wort. — Γυγαίην 5, 21. — τῆς Φρυγίης gehört zu Ἀ-
νδα. — πυθόμενος. Dem obigen ἅμα μὲν ὅτι würde concinuer ὅτι ἐπύ-
entsprechen. — ἔπεμπε, wiederholt, weil ἔπεμψε zur Ergänzung zu
erst ist.

§ 2. ἡπίστατο wird mit ἀκούων verbunden. zu 1, 19. — κατελίπειν
et sich erst bei Polybios wieder. — ἂν ἦν stattgefunden hätte,
n die Athener auf den Vorschlag eingegangen wären. — ἂν προλέγοι
sten vorher gesagt haben. zu 1, 2, 1. — τὸν Ἀθηναῖον, τοὺς Ἀ.
Spr. 44, 1, 4.

C. 137 § 1. ἑβδομος. vgl. 8, 139 u. Thuk. 2, 99. (We.) — γενέτωρ

κητούμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπον τοιοῦτον. ἔξ Ἀργεος
 ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημενοῦ ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφοί, Γανῆς
 τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης, ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν
 ἄνω Μακεδονίην ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐβήσαν
 ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ
 νεώτατος αὐτῶν Περδίκκης τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. ἦσαν δὲ
 πύλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μόνον
 ὁ δῆμος. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως αὐτὴ τὰ σιτία σφί. ἔπεισε ὁ
 κως δὲ ὀπιπτόν ὁ ἄριστος τοῦ παιδὸς τοῦ Θητός, τοῦ Περδίκκew, ὁ
 πλήσιος ἐγένετο αὐτὸς ἔωντοῦ. ἔπει δὲ αὐτὸ τούτου ἐγένετο, ἐπὶ
 πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἔωντῆς. τὸν δέ, ἀκούσαντα ἐσῆλθε αὐτῷ
 ὡς εἴη τέρας καὶ φέροι ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θῆρας
 προηγόρευέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἔωντοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθόν
 ἔβησαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες οὕτω ἐξίεναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς
 τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καινολόχην ἐς τὸν οἶκον
 ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε θεοβλαβὴς γενόμενος. “μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐπὶ
 ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι,” δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὲ Γανῆς
 τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἔστασαν ἐκτεπληγμένοι, ὡς ἔπεισε
 ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐνύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας ταῦτα. “ἀπο
 κόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς,” περιγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἴδιον
 τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον, περιγράφας δέ, ἐς τὸν κόλπον τρεῖς ἀνδράσιν
 138 τοῦ ἥλιου, ἀπαλλάσσετο αὐτὸς τε καὶ οἱ μετ’ ἐκείνου. οἱ μὲν δὲ
 πῆσαν, τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρόδρων οἷον τι χρῆμα
 ποιήσειε ὁ παῖς καὶ ὡς σὺν νόῳ κείνων ὁ νεώτατος λείβει τὰ διδο
 μενα. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ ὄξυνθεις πέμπει ἐπ’ αὐτοὺς ἰπποὺς
 ἀπολέοντας. ποταμὸς δὲ ἔστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ τῷ Θύουσι οἱ τοιοῦτοι
 τῶν ἀνδρῶν ἀπ’ Ἀργεος ἀπόγονοι σωτῆρη. οὗτος, ἔπειτε διέβησαν
 Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρήνῃ ὥστε τοὺς ἵππεας μὴ οἶκους τε γενέσθαι

Ahn, ein mehr poetisches Wort; γονεύς 1, 91, 1. — λεπτά. Pausan. 9, 1, 1.
 τὰ λεπτότερα τῶν προβάτων. Ziegen und Schafe. — προβάτων. zu 1, 134.

§ 2. ἀσθενέες. zu 2, 88. — αὐτός von selbst. — ἔωντοῦ. zu 1, 133, 2 E. — εἶπε, die Sache. — ἐσῆλθε. Di. 61, 5, 4. — φέροι ἐς. 1, 120, 2. — δίκαιοι. zu 1, 32, 5. — ἀπολαβόντες. Spr. 68, 42, 46, 6.) Genauer wäre ἀπολαβεῖν καὶ oder ἀπολαβεῖν, πρὶν ἐξίεναι.

§ 3. ἐσέχων hineinscheinend. vgl. zu 2, 11, 1. Das Wort ἐσέχων
 sich überhaupt erst bei Spätern wieder. — θεοβλαβής. zu 1, 127, 2.
 δέ, die Antwort der Forderung entgegengesetzend. Kr. zu Xen. An. 4, 6, 5, 5, 13. — τόνδε. Spr. 61, 6, 2. (7, 1.) — δείξας. zu 2, 30, 3. An
 fügt dem εἶπε. Kr. zu Thuk. 1, 87, 2. — τοῦ ἥλιου. Spr. 47, 14, 2. (13.)

C. 138 § 1. τις τῶν. τῶν τις? — σὺν νόῳ, indem er die Sache
 Vorbedeutung für die Eroberung des Landes aufnahm. — τὰ δίδωμι
 was ihm angeboten wurde. vgl. 8, 114. Andre Hsn. τὰ δίδωμι
 Ἀργεος. ἀρχῆς? oder ἀπ’ Ἀργεος zu streichen. — σωτῆρη als ihrem
 — μέγας. Spr. 57, 5, 1.

διαβῆναι. οἱ δὲ ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης οἰκησάν-
 πέλαι τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίου, ἐν τοῖσι
 φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἐν ἑκαστον ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὁδρῇ τε
 ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοις καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποις
 ἦλω, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὗρος κέεται
 Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμειώμενοι,
 ὡς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην.

Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκω Ἀλέξανδρος ὥδε ἐγεγόνει. Α-139
 μύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος, Ἀμύντης δὲ Ἀλκίτεω, Ἀλκίτεω δὲ πα-
 τὴρ ἦν Ἀέροπος, τοῦ δὲ Φιλίππου, Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος, τοῦ δὲ
 Περδίκκης ὁ κησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνει μὲν δὴ ὥδε Ἀλέξαν-
 δρος ὁ Ἀμύντεω, ὡς δὲ ἀπίκειτο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ 140
 Μακρονίου, ἔλεγε ταῦτε. "ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μακρόνιος ταῦτε λέγει.
 ἔμοι ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέος λέγουσα οὕτω. "Ἀθηναίοισι τὰς
 ἀμαρτιάδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμὲ γενομένας πάσας μετήμι· νῦν τε
 ὥδε, Μακρόνιε, ποιεῖ. τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφί ἀπόδος, τοῦτο δὲ ἄλ-
 λην πρὸς ταύτην ἐλέσθων αὐτοί, ἥντινα ἂν ἐθέλωσι, ἐόντες αὐτόνομοι.
 ἰρά τε πάντα σφί, ἦν δὴ βούλωνται γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον,
 ὅσα ἐγὼ ἐνέπρῃσα." τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαιῶς ἔχει μοι ποι-
 εῖν ταῦτα, ἦν μὴ τὸ ὑμέτερον αἴτιον γένηται. λέγω δὲ ὑμῖν ταῦτε
 νῦν. τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερ-
 βάλοισθε, οὔτε οἱοί τέ ἐστε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἴδετε μὲν
 γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλήθος καὶ τὰ ἔργα, πυρδάνεσθε
 δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμοὶ ἰοῦσαν δύναμιν, ὥστε καὶ ἦν ἡμᾶς ὑπερ-
 βάλλησθε καὶ νικήσητε, τοῦ περ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπίς, εἰ περ εὖ φρο-
 νέετε, ἄλλη παρέσται πολλυπλησίη. μὴ ὦν βούλεσθε παρῖσεύμενοι
 βασιλεῖ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρης, θείειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμῶν αὐτῶν,
 ἀλλὰ καταλύσασθε. πυρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι βασι-
 λείας ταύτης ὡρμημένον. εἰσεὶ ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχιλὴν συνθέμενοι
 ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μακρόνιος μὲν ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, ἐγε-

§ 2. αὐτόματα. zu 2, 94. 4, 74. — ὑπό vor. (Sch.) — χειμῶνος.
 χρόνος Kön.

C. 140 § 1. οὕτω zu 1, 7, 1. — ἀμαρτιάδας, ἀμαρτίας. zu 1, 91, 1.
 — ἐξ. zum Proömion. — μετήμι erlasse, verzeihe, ἀπίμη 8, 140, 4.
 Jenes sonst nicht so.

§ 2. τούτων diese Befehle. — τὸ ὑμέτερον euer Verfahren,
 ihr. gr. Spr. 43, 4, 26. — αἴτιον. αἰτίον Va. Plat. Cbarm. 176, b: τὸ γ' ἔ-
 μόν οὐδὲν καλῶν. zu 8, 100, 3. — βασιλεία. Di. 43, 9, 2. — παρ' ἐμοὶ
 unter meinem Befehle. zu Xen. An. 1, 2, 5. — τοῦ περ ἐλπίς wozu
 Hoffnung. Kr. zu Thuk. 2, 89, 8. — εἰ περ εὖ φρονέετε wenn ihr die
 Sache vernünftig überlegt. — παρῖσεύμενοι. zu 4, 186. — θείειν.
 zu 7, 57.

§ 3. ταύτῃ dazu. Plat. Phäd. 83, d: ταύτῃ τρέπονται. — ὁμαιχιλὴν.
 zu 7, 145, 2. — ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, wie 1, 69, 1. 9, 7, 2. —

τείλατό μοι εἶπαι πρὸς ὑμέας· ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐούσης ἐξ ἐμεῦ οὐδὲν λέξω (οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐμαῶμαι), προσχρηγίζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οἰοῖσιν τε ἐσομένοις τὸν πάντα χρόνον πολεμεῖν Ξέρξῃ· εἰ γὰρ ἐν ὧν τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τοιούτους· καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήτης ἦν ὧν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων ἐν τρίβῳ τε μάλιστια οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων, αἰεὶ τε φθειρομένων μούνων, ἐξαιρεῖόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημέναν. ἀλλὰ πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεὺς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἀμαρτιάδας ἀπειεῖς· ἐθέλει φίλος γενέσθαι.”

- 141 Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε· Λακεδαιμόνιοι δὲ πυθόμενοι ἦσαν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας ἐς ὁμολογήσῃν ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων ὡς σφεας χρεῶν ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τί σφι ἔδοξε πέμπειν ἄγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε ὁμοῦ σφειν γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· ἐπανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοντες, εὐ ἐπισιτάμενοι, ὅτι ἔμελλον Λακεδαιμόνιοι πείσεσθαι ἥκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου ἄγγελον ἐπ' ὁμολογήῃ, πυθόμενόι τε πέμψειν κατὰ τόχος ἄγγέλους. ἐπὶ τῇδε ὧν ἐπολεῖν, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακεδαιμόνιοις τὴν ἐκιντῶν γνώμην. ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, διαδεχόμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι· “ἡμέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων μῆτε νεώτερον ποιεῖν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα μῆτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς οὔτε κόσμον φέρον οὔτε γε ἄλλοις Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ διὰ πάντων ἥκιστα πολλῶν εἵνεκα. ἡγεῖται γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς οὐδὲν ἡμέων βουλομένων καὶ περὶ τῆς

ἐξ ἐμεῦ. παρ' ἐμοῦ bei Attikern. — προσχρηγίζω. zu 5, 18, 2. — οἷς οἰοῖσιν τε ἐσομένοις für τὸ οὐκ οἶσιν τε ἐσομαι. Die Construction ist beispieldes und die Stelle mir zweifelhaft. — λόγους τοιούτους. zu 1, 9, 1.

§ 4. χεὶρ, wie wir sagen: Arm, von (weit reichender) Wirkungsfähigkeit. Ovid. Her. 17, 166: An nescis longas regibus esse manus. (We.) — ὑπερμήτης noch 7, 128, sonst poetisch. — προτεινόντων, βασιλέος καὶ Μαρδονίου, indem sie euch anbieten; in der Prosa gewöhnlicher das Medium. — ἐν τρίβῳ τοῦ πολέμου κείσθαι Dion. Arch. 6, 84 u. 11, 51. (We.) — τῶν συμμάχων hängt von μάλιστια ab. — μεταίχμιον. zu 6, 77, 1. Für das τί nach diesem Worte, wofür man τί vor demselben gegeben, will Eitz γε.

C. 141. συνέπιπτε. zu 8, 15. — σφειν, Alexanders und der lakonischen Gesandten. (St.) — κατάστασιν Zutritt im Senat, um gehört und beschieden zu werden, wie 3, 46.

C. 142 § 1. ἡμέας δὲ im Ggs. zu Alexanders Sendung. — νεώτερον. zu 3, 62, 2. — ἐνδέκεσθαι. zu 7, 226, 1. — οὔτε γε. οὐ τί γε Worte. — δέ, dem nächsten οὔτε entsprechend. gr. Spr. 69, 53 A. — ἀρχὴν für

ὑμετέρας ἀρχὴν ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἄλλως τε τοιούτων ἀπάντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖς Ἕλλησι Ἀθηναίους οὐδαμῶς ἀνασχετόν, οἵτινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πιεζυμένοισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἰστερήθητε διζῶν ἤδη καὶ ὅτι οὐ κοφθόρησθε χρόνον ἤδη πολλόν. ἀντὶ τοιούτων δὲ ὑμῖν Μακεδαιμό-2 νιοι τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναικῶς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετῶν ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν, ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὁδε συνεστήκη. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λήνας τὸν Μαρδονίου λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστὶ· τυραννος γὰρ ἐὼν τυράνῳ συγκατεργάζεται· ὑμῖν δὲ γε οὐ ποιητέα, εἴ περ εὐ τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι ὡς βαρβάροισι ἔστι οὔτε πιστόν οὔτε ἀληθὲς οὐδέν." ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι.

Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε. "καὶ αὐ-143 τοὶ τοῦτό γε ἐπιστάμεθα ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῇ Μήδῳ δύναμις ἢ περ ἡμῖν, ὥστε οὐδὲν δέει τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίας γλιχόμενοι ἀμυνούμεθα οὕτω ὥπως ἂν καὶ θυνώμεθα. ὁμολογήσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν οὔτε ἡμεῖς πεισόμεθα. νῦν τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἦ τῇ καὶ νῦν ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσι τε συμμάχοις πῖσυναι μιν ἐπέξομεν ἀμυνόμενοι καὶ τοῖσι ἥρωσι, τῶν ἐκείνους οὐδεμίαν ὅπιν ἔχων ἐνέπρησε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σὺ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφάναιο Ἀθηναίοις, μηδὲ δοκῶν χρησιὰ ὑπουργεῖν ἀθέμιτα ἐρδειν παραίνε· οὐ γάρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρ πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν, ἴοντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον." πρὸς μὲν Ἀλέξαν-

ἀρχῆς Schäfer; ἀρχῆθεν wollte Va. vgl. Plut. Them. 22: ἀρχῆθεν ἢ ἐχθρῇ πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὁμίῳν γέγονε. — διὰ πάντων. zu 1, 25.

§ 2. ἡγείρατε. zu 7, 145, 1. So auch Xen. u. Thuk. 1, 121, 1: ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἡγείρομεν. — ὑμεῖς. gr. Spr. 51, 1, 1. — ἄλλως. ἐκτός Dorville. — τούτων lässt Eitz von δουλοσύνης abhängen. vgl. 7, 158, wó aber τάδε πάντα steht. — ἀπάντων. ἀπέδων? nicht mitgerechnet, wie 6, 53, 1. ἀπαντῶντων Schäfer. — αἰτίους ὄντας αἰτίους γενέσθαι erklärt Matthiä. Eher liess ich mir Einschlebung eines τοὺς αἰτίους vor αἰτίους gefallen. — καὶ τὸ πάλαι auch in älterer Zeit. — πιεζυμένοισι. Die ionische Form auch 3, 146, 2. 6, 108, 1. (We.) — ἄχρηστα. Gewöhnlicher so ἀχρήστος. zu 1, 191, 2. — καρπῶν διζῶν zweier Ernten. — διεξῶν. Di. 24, 2, 4.

§ 3. οἰκετῶν ἐχόμενα. zu 1, 120, 2. — ἐπιθρέψειν bei sich ernähren. (Fr. Passow.) vgl. 8, 144, 3. — συνεστήκη. zu 7, 144, 1. — λήνας. zu 7, 10, 1. — συγκατεργάζεται hilft erwirken, wie 2, 154, 1.

C. 143. ὀνειδίζειν, προσφέρειν vorhalten, wovon jenes weniger passende vielleicht ein Glossem ist. — ὥπως καὶ wie immer. — μήτε — οὔτε. gr. Spr. 59, 2, 7. — τῇ ist Adverbium. — μιν gehört zu ἀμυνόμενοι. — ὅπιν, φρονάδα, noch 9, 76, 2; sonst dichterisch. — ἀθέμιτα. zu 7, 33. — μέγα. zu 32, 3. — οὕτω ist auch hier zu denken.

δρον ταῦτα ὑπεκρίναντο, πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους ταῦτα. "τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα ἀνδρωπήιον ἦν. ἀτὰρ αἰσχυρῶς γε οἴκατε, ἔξεπιστάμενοι τὸ Ἀθηναίων φρόνημα, ἀρρωδῆσαι, ὅτι οὔτε χρυσὸς ἐστὶ γῆς οὐδαμῶδε τοσοῦτος οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι ἐθέλοισιν ἂν μηδισαντες καταδουλώσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιεῖν, μὴδ' ἦν ἐθέλωμεν, πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκίσματα ἐμπεπορησμένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκάτως ἔχει τιμωρέειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον ἢ περ ὁμολογεῖν τῷ ταῦτα ἐργασμένῳ, αὐτοῖς δὲ τὸ Ἑλληνικόν, ἐὼν ὁμαιοῦν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἰδρύματα τε κοινὰ καὶ θυσίαι ἡθεύ τε ὁμότροπα, τῶν προσέτας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἐπίστασθε τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐνυγχάνετε ἐπιστάμενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἰς περιῇ Ἀθηναίων, μηδαμὰ ὁμολογήσοντας ἡμέας Ξέρξῃ. ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν προνοίην τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι προεῖδετε ἡμέων οἰκοφθορημένῳ οὕτω ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκτίας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται, ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας. νῦν δέ, ὡς οὕτω ἔχοντων, στρατιὴν ὡς ἰσχυρίστα ἐκπέμπετε. ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἐκὰς χρόνον παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέραν, ἀλλ' ἐπεὰν τάχιστα πύθῃται τὴν ἀγγελίην ὅτι οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκείνος ἡμέων προσεδέετο. πρῶτον παραινῶν ἐκείνον ἐς τὴν Ἀιτικὴν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ προβωθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην." οἱ μὲν ταῦτα ὑποκρίναμένων Ἀθηναίων ἀπαλλώσσοντο ἐς Σπάρτην.

C. 144 § 2. πολλά τε καὶ. Spr. 69, 28, 2. (32, 3.) — μὴ. Spr. 67, 12, 4. (3.) — μὴδ' als ob ἀναγκάζοντα statt διακωλύοντα vorherginge. — συγκεχωσμένα zerstört, wie 9, 13. Sonst nicht so. — ἐς τὰ μέγιστα. zu 5, 49, 2. 8, 20. — αὐτοῖς, ἐπειτα. zu 7, 10, 5. Als Verbum denke man noch τὰ διακωλύοντά ἐστι. — ὁμότροπα. zu 2, 42, 2.

§ 2. ἐπίστασθε οὕτω glaubet so. — ἔχουσαν. zu 5, 81. — προεῖδετε ἡμέων. zu 1, 120. Der Ao.: eure Vorsorge erklärtet. — λιπαρήσομεν. zu 5, 19. — ἔχομεν vermögen.

§ 4. ὡς οὕτω ἔχοντων erg. πῶπων überzeugt dass es sich so verhält. zu 1, 126, 3. — ἐκὰς χρόνον in entfernter Zeit. Spr. 67, 28, 2. (10, 4.) — ἐπεὰν für ἐπειδὴ Br. Dies ist dem Her. fremd. — τὴν wird durch das Folgende erklärt. — ὑμέας für ἡμέας Va. u. We. Dieses müsste man mit Sch. auf die Athener und Lakedämonier beziehen.

Nachwort.

Die modernste Gracität aus einer ganz neuen Ausgabe des Herodotos kommen (aus welcher Philologen-Schule entstammt?).

„Sprich dass diese Steine Brod werden.“
Ἀρχομένον ἔργου πρόσωπον χρὴ θεῖμεν τηλαυγές.

Zu Herodot 2, 177. τῷ (νόμῳ) ἐκείνοις ἐς αἰεὶ χρέωνται. „Aufforderung die Verfasser den Bürgern der ihm lieb gewordenen Stadt aus der Ferne zuzurufen sie es immer beobachten, denn es ist ein untadeliges Gesetz.“ — 1, 9 ἐν ἑκαστῷ ἐκδύνονουσα θῆσι. »κατά verliert in dieser distributiven Be-
 mung (je) zuweilen ganz seinen Charakter als Präposition: so hier und c. 54 καὶ κατ' ἄνδρα δύο σιατῆρσιν ἑκαστον, wo ἄνδρα von δωρεῖσθαι abhängt.
 60. προδίδαντες σχῆμα οἷον τι ἐμελλε εὐπρέπιστατον φανέσθαι ἔχουσα. „εὐ-
 πρίστατον ist Adverb.“ — 1, 121, 1. τοὺς παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὴν ἔργου
 τας „hätten sich nicht auf lange des Unternehmens enthalten.“ — 1, 124.
 τὴν ἑγγενέσθαι — δέκα ἔτια τῆς ὁδοῦ. „Zu τῆς ὁδοῦ ist γενέσθαι aus ἐγγενέ-
 zu entnehmen, an dem Wege seien zehn Jahre vergangen.“ — 2, 49. ἀτρε-
 οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφη. „Verb. οὐ πάντα τὸν λόγον συλλαβὼν
 τῶς ἔφη.“ Er zeigte die Sache (λόγον) nicht genau, da er sie nicht in
 Gesamtheit begriffen hatte. οὐ gehört sowohl zu πάντα als zu ἀτρεκέως.“
 126. ὡς ἐμὲ εὐ μεμνήσθαι τὰ ὁ ἐρμηνεύς — ἔφη, — χίλια τάλαντα ἀργυρίου
 εἶναι. „Ueber den von ὡς ἐμὲ μεμνήσθαι abhängigen Infinitiv vgl. zu 1, 65.“
 von einem Infinitiv nach ὡς λέγουσι die Rede ist.] — 1, 101, 1. τὸ Μηδι-
 ἔθνος συνέστρεψε μῦθον „kurz st. ὥστε μῦθον (= ἔν) εἶναι.“ — 1, 98. οἰκο-
 τε τείχεα μεγάλα —, ἑτερον ἐτέρῳ κύκλῳ ἐνεστῶτα. „zu ἐτέρῳ (sc. τείχεϊ) ist
 Apposition, je eine Mauer in der andern als einem Ringe stehend.“ — 2, 22.
 ψυχρότερα τὰ πολλὰ ἐστίν. [So aus eigener Conjectur.] ἐς τὰ = ἐς ταῦτα τὰ
 τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, τὸν ἐξίωσι. τὸν ungenau st. ἐν τῷ, attrahirt an τὸν ἐνιαυτόν.

Zur modernen Lehre vom Artikel.

2, 10. τὰ περὶ Ἴλιον. „nämlich τὸ πεδίον Σιμωνίου u. τὸ πεδίον Σκαμάνδριον.“
 1, 63. τῇ ἄλλῃ. „erg. γῇ Αἰγυπτῇ.“ — 2, 18. τὸ ἐγὼ τῆς ἐμειωτοῦ γνώμης
 περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. „Verb. γνώμης περὶ Αἴγυπτον.“ — 1, 173. κα-
 τὰ ἐκείνων = »καταλείπει ἐκείνου γένος.« — 2, 2. προσπίπτοντα „sc. ἀνοίγοντι
 γούνατα ἀνοίγοντες.“ — 1, 176. τῶν νῦν Λυκίων φαρμένων Ξανθίων εἶναι οἱ
 οἱ. „Verb. οἱ πολλοὶ τῶν Ξ. φαρμένων Λυκίων εἶναι.“ — 1, 84. ὁ πρότερον
 λέγεις. „Warum nicht πρότερος?“ — 1, 163. τὰ πάντα (ἔτια). „volle Jahre,
 gesehen von den fehlenden oder überschüssigen Monaten und Tagen.“ — 1, 124.
 τί κατὰ θεούς. „Der Artikel — dient nur zur Stütze für τί.“ — 2, 65. τὸ
 τῆς τῶν τοῦ θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ. [Das τί ist eigne Erfindung.] „τὸ δ'
 wegen aber.“

Zur modernen Casuslehre.

1, 30. τῆς πόλεως εὐ ἡκούσης. „ἦκειν eig. = ἀψασθαι, τοχαῖν attigisse, u-secutum esse, daher — 7, 137: σὺ δὲ θυνάμιος ἦκεις μεγάλης magnam potentiam assecutus es.“ — 2, 62. τῆς θυσίης ἐν τῇ νυκτὶ „in der auf die Opferfeier folgenden Nacht.“ — 2, 3. Αἰγύπτου φύσις τῆς χώρας ἐστὶ τοιγάρ. Ueber die Stellung der Genitive Αἰγύπτου φύσις τῆς χώρας zu 1, 2, 13. [Danach also hätte man gesagt ἡ χώρα Αἰγύπτου, Ἑλλάδος etc.] — 1, 186. εὐούσης δύο φασγάνων „aus zwei Theilen bestehend. vgl. C. 93 ἡ κρηπίς ἐστὶ λίθων μεγάλων.“ [Also ἡ πύλη ἐστὶ δύο μοιρῶν.] 2, 138 μῆκος σταδίου ἐστὶ.“ — 1, 50. θύειν πάντα πρὸς τοῖς δὲ π. ἔχει ἔκαστος. „Der Dativ τούτων bei θύειν, wie lat. facere (opfern) aliqua r.“ — 2, 137. ἡδονὴν ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον „keines gereicht mehr zur Lust d. h. keines gewährt dem Beschauer grössere Lust; wegen des Dativ vgl. 1, 67 ἐπρηξα τῇ σῇ εὐδαιμονίῃ.“

Zur modernen Lehre vom Verbum.

1, 142. δίδομαι = δοκίμειται. — 1, 4. εἶναι = γενέσθαι. — 1, 3. ἔσται = γνομένην. — 1, 9. λεγόμενος = εἰρημένος od. λεχθείς. — 2, 81. ἐνδεύουσα = ἐνδύνουσα. — 2, 51. „νομίζειν ist sowohl einen Brauch haben als einen Brauch annehmen.“ 1, 8. ἡράσθη „war verliebt.“ — 1, 120. εἰ ἐπέλωσε „wenn er so lange lebe und nicht früher stirbe.“ — 1, 194. τὴν καλὰμην πᾶσαν ἐπ’ ὧν ἐκρήκω „schlagen gleich an den Meistbietenden los,“ eine dem Her. eigenthümliche Redeform die er bei Schilderung von Sitten und Gebräuchen anwendet, um eine Thätigkeit als rasch und lebhaft, oder als unverzüglich, eifertig (daher der Aorist darzustellen.“ — 1, 53. εἰ πνα στρατὸν ἀνδρῶν προσέποιετο φίλον „ob er gewinnen könne.“

Zur Herodoteischen Dialektik.

1, 153. ἐπ’ οὗς ἐπέιχε τε στρατηλατεῖν αὐτός. „Die Partikel τε darf nicht etwa als zu dem folgenden δὲ parallel betrachtet werden, sondern ist zu οὗς (= οὗτοι) zu ziehen; ebenso ist c. 74 τε von ταῖς durch ein Wort getrennt.“ — 2, 10. ὥστε τε „homerisch, gerade so wie auch.“ — 2, 20. τοὺς ἐτησίους ἀνέμους εἶναι αἰεὶ πληθύνειν τὸν Νεῖλον. „Vor πληθύνειν dürfte in der attischen Sprache πλεῖον oder ὥστε nicht fehlen.“ — 1, 193. ἄριστα αὐτῇ ἐωντῆς. Dies wird „eine den Iocastern geläufige Redeweise“ genannt; also den Attikern nicht.

Zu einem modernen Lambertus Bos.

2, 68. ὁ πρόχλος εἰρηναῖον οἱ ἐσσι. „εἰρηναῖον sc. ζῶον.“ — 1, 93. ἀνέθρακτα εἰρηται. εἰς τὰ = ἐς ταῦτα (sc. τὰ χωρία) π.ε. — 1, 136. παιδεύουσα πρὸς π.δ.ας ἀπὸ πενταέτιος ἀρξάμενοι. πενταέτιος nāml. παιδός. — 2, 123. δεύτερα ἰδὼν λέγοντα, „erg. ἔπ.εα.“ — 2, 154. τοῖς συγκατεργασαμένοις αὐτῷ Ὑάμμιττος ἰδὼν χώρους. „sc. τὴν βασιλίην.“ — 1, 59. τῶν ἀσπῶν καταλέξας ἀνδρας. „τῶν ἀσπῶν genit. partit., erg. πνός.“ Eben so 1, 67. 89. 2, 140. — 1, 83. πρὶν ἢ ταῦτα ἐπιχεῖν. „erg. δέ.“ — 1, 194. ἀπὸ τοῦ φέρειν „erg. ὥστε.“ — 2, 89. τὸν π.ταμὸν οχευεσθαι τὸ μέσον τῶν οὐρέων ξέειν. „erg. ὥστε.“ — 2, 154. παῖδας π.λαβε αὐτοῖς τὴν Ἑλλάδα γλώσσαν ἐκδιδάσκεισθαι. „erg. ὥστε.“ 1, 38: πρὸς τὴν ἑαυτὴν τὸν γάμον ἔπεισε. „erg. ἀποβλέπων.“

Moderner Lexilogos.

Δῆ. tandem 1, 86. — ἤδη fürwahr, wahrlich 2, 148. — καίτοι, atque, sed aber 2, 142. — καὶ τὸ κάρτα erst recht 1, 71. — καὶ ταῦτα das [das]

is verstärkend] 2, 163. — καὶ οὗτος et ipse [und das auf erst Folgendes be-
 en] 1, 14. — τὰ ῥέεθρα vom Meere 1, 203. — νομαὶ die einem jeden Wesen
 rtheilten Kräfte und Güter 2, 59. — οὐκ ἔχει Πλεγχον bietet nicht Grund, Ver-
 assung zur Widerlegung 2, 23. — ἀπὸ ψυχροῦ πνός aus einer ziemlich kalten
 end 2, 26. — ἐκ λόγου πλαστοῦ zum Schein 1, 68. — ἀπειληθεῖς durch
 ungen in die Enge getrieben 1, 24. — κομίζειν verwalten, aufbewahren 1,
 1. — κομίζειν einbalsamiren und bestatten 2, 121. — ἐθέλει sibi vult. 2, 12. —
 ἄλμης παταριευμένους gedörrte 2, 77. — ἀπειπεῖν ansagen, denuntiäre 1, 152.
 ἡ πάγος führet her 2, 114. — ἐγγίγνεται = ἔξω 1, 132. — περιλαυνόμενος =
 σφοδρόμενος, τῇ σίας von seiner Partei 1, 60. — ἐπιλεγόμενος = ἐν νόμῳ 1-
 n 1, 78. — κατασκευάζειν wieder bepacken 2, 121. — πόλεμον διαφέρειν Krieg
 ren 1, 18. — ἐξελθεῖν vom geschlechtlichen Umgange 2, 64. — ἀλίσας, eu-
 mistisch statt ἐμίσας [ἐμυλλε ἀλίσας θάρσειν τὰ πάντα] 1, 119. — [πλήσαντα τοῦ
 lactos τὰλλα διαψησασθαι] 2, 2: ubi lacte expleti forent, alia omnia pastor
 ret, nach der lateinischen Uebersetzung; aber nach dem modernen Erklärer
 τὰλλα verhüllte Bezeichnung unreiner Dinge [und damit wir ja nicht zweifeln
 is wir, wenn auch vielleicht nicht das οὐρεῖν, so doch das κακῶν und das
 δισθαι verstehen sollen, wird 2, 25 verglichen: εὐμαρείη χρεῖνται ἐν τοῖς
 νος. und 2, 162: ὁ ἄμασις ἐπαίριος ἀπαμαίσις καὶ τοῦτο [τὴν πορθεῖν] μιν
 λιν Ἀπρίη ἀπάγειν.

Doch sittre nicht es giebt noch edle Herzen,
 Die für die Schwäch' und deren Häupter glähn.
 Nil desperandum Teucro duce et auspice Teucro.

Und stehet nicht geschrieben: „Er wird seinen Engeln über Dir Befehl thun
 d sie werden Dich auf den Händen tragen, auf dass Du Deinen Fuss nicht
 einen Stein stosset?“ Ja hat nicht selbst die Hertleinsche Plagiat Ausgabe von
 nophons Anabasis einen Hauptengel mit einem diamantnen Gewissen gefunden
 d hat sich ihm nicht eine heilige Schaar angeschlossen? Warum also sollte dieser
 d weniger gewährt werden? Wie wird Deutschland sich freuen, wenn es über
 tz oder lang die Namen der wackern Kämpen, besonders der Hertleinsengel,
 den nöthigen Bemerkungen veröffentlicht sieht.

Vorstehende Sammlung von Steinchen bezweckt keine Steinigung. Denn
 st wäre sie leicht zu vermehren gewesen, da der Boden auf dem solche
 ichte gedeihen, ähnliche natürlich nicht selten bietet. Im Gegentheil wünschen
 dem betroffenen Individuum alles Gute, z. B. Anstellung an einer Universität.
 d warum dieses nicht? Haben wir es nicht belobt wie vor und so viel Jahren
 Individuum das ungefähr eine gleiche Kenntniss des Griechischen besass, auf
 und dessen an einer sehr angesehenen Universität eine Anstellung erhielt und
 echische Schriftsteller exegesirte nach Herzenslust?

In dem Nachworte zum ersten Hefte dieses Werkes haben wir gezeigt dass
 Leiter der Weidmannschen Ausgabenfabrik der moralischen Garantie sich
 äussert haben, um sich auf den höhern Standpunct von Diplomaten und Feld-
 ren zu stellen. Aus obiger Sammlung geht hervor dass sie eventualiter
 b der wissenschaftlichen Garantie sich entschlagen. Unstreitig auch dies aus
 hern Rücksichten. Aber aus welchen? Vielleicht soll die neue Bearbeitung
 Herodot nur zur Folie dienen für die ausgezeichneten Werke durch die sie
 bst dem Publicum nächstens darthun werden dass jenes schöne, mit der lie-
 swürdigsten Liberalität pränumerando so ausgezeichnet honorirte Vertrauen
 sie keinesweges bloss ein Segen deutscher Gemüthlichkeit sei.

Was aber wird der Herr Verleger zu diesem diplomatischen Kniffe sagen?
 n Sorge nicht: das ist ein industriöser Mann, der für die problematische Grä-
 t schon Ersatz entdecken wird. Wie wär' es z. B., wenn er von den hübschen
 lern die bei Gustav Kühn in Neu-Ruppin erscheinen jedem Exemplare einige
 gen beilegte? Deutschland was willst du mehr? „Bitte, bitte, noch eine fa-
 nde Einleitung und eine ehrfurchtsvolle Dedication an Hn. Director Ranke.“
 ruhige Dich, Deutschland, dein Wunsch ist erfüllt. Und stehet! alle Welt ist
 riedigt.

Zur Rettung der deutschen Ehre.

Aus der Apologie eines Plagiatengels.

„Theuerste Jünglinge! Wenn irgend jemals, so muss ich heute Eure Aufmerksamkeit in Anspruch nehmen und Euren Eifer für das Gute anzuregen versuchen. Denn die Gegenstände die ich zu erörtern habe sind keine geringern als höchsten, Vaterland, Ehre und Tugend. Ich spreche als Ehrenretter und Ehrentöchter der Deutschen.

Eine verruchte Brut hat sich unterfangen gegen mich und mehrere Würdigen eine der empörendsten Anklagen zu verbreiten. Wir hätten, raunt man sich im Ohr, ein ganz gemeines Raubwerk unsre Schüler zu kaufen veranlasst; hätten dadurch einen Raub an dem Beraubten mit verschuldet; hätten für unsre Interessen (denn ohne irgend ein Interesse thue Niemand so etwas) die Schüler veranlasst mocht statt eines guten Werkes ein schlechtes zu kaufen; hätten durch die Verletzung eines unter dem Schutze der öffentlichen Ehre stehenden Eigenthums verderblich auf die Sittlichkeit eingewirkt, zu deren Hebung und Förderung wir verpflichtet seien.

Die völlige Nichtigkeit dieser schändlichen Anklage darzuthun bedarf es nur einer kurzen und sachgemässen Erörterung. Zunächst ist es nicht wahr dass die Hertleinsche Ausgabe von Xenophons Anabasis (denn sie ist gemein) ein Raubwerk genannt zu werden verdient. Freilich scheint H. Hertlein aus der sorgfältigen Bearbeitung viel mehr entnommen zu haben als sonst Herausgeber zu entnehmen sich erlauben. Aber dies ist eben nur Schein. Dr. H. Breitenbach hat evident bewiesen dass dieselben Sachen die sich bei Hertlein vorfinden in derselben Form die dieser gewählt hat ganz von selbst Hn. Hertlein ins Netz gelaufen sind und dass dieser gar nichts anders thun konnte als erlaubter Jagdfreiheit das herrenlose Wild weidmännisch einfangen. Es ist derselbe Fall wie mit jenem Manne der einen schlafenden Handwerksburschen und ein Felleisen fand. Was konnte der ehrliche Finder anders thun als das was ihm nützlich und brauchbar schien, den Handwerksburschen liegen lassen und das was er gebrauchen konnte, das Felleisen mitnehmen? (Hört! Hört! Pfui! Pfui!)

Wer hat dort Pfui gerufen? Das kam von der verruchten Brut die uns zur Linken gehören wird, mit der sich Ruhe und Ordnung nicht erhalten lässt und die daher überall ausgerottet werden muss. Werft die Canaillen hinaus von Euch Ihr Gutgesinnten, und notirt sie zur Disciplinaruntersuchung. (Die angehende Laus wird hinausgeschmissen und notirt.)

Wie wohlthut es mir jetzt, edle Jünglinge, dass ich mich nur von Gutsinnten umgeben sehe, die mit kindlicher Pietät den Worten eines verehrten Lehrers lauschen. So höret denn weiter.

Nach dem eben so scharfsinnigen als ehrenwerthen Hn. Breitenbach habe ich Euch bewiesen dass bei dem Hertleinschen Werke nicht von einem Raub sondern nur von einer Jagd oder einem Funde die Rede sein kann. Wenn es auch wirklich so etwas von Entwendung statt fände, so würde hier noch keinesweges ein gewöhnlicher Diebstahl vorliegen. Der treffliche Nisard in Paris

er Schild der Ruhe und Ordnung und daher von Schlechtgesinnten ausgepocht, weist aufs bündigste dass es eine höhere Moral giebt als die gewöhnliche; und wer mag zweifeln dass nach dieser höhern Moral auch literarische Interessen zu beurtheilen seien? Wenn es, wie schon der grosse Cäsar gelernt hatte, haben ist eine Krone (doch nur ein Stück Metall!) zu stehlen, um wie viel zinzender muss dann die Entwendung geistiger Güter erscheinen? Ein gutes Gewissen darf sich aus Dingen der Art kein Gewissen machen. Dafür spricht sich der Sprachgebrauch, der nur ordinäre Entwendungen Diebstähle nennt; Entwendungen geistigen Eigenthums nennen wir mit einem für uns bedeutungslosen Worte Plagiate, über das der beschränkte Schülerverstand nicht verfallen soll. Wohl darf ich hier noch an den sinnigen Mythos der Alten erinnern: den Hermes zum Schutzgotte der Kaufleute, Gelehrten und Diebe machte, bedeutend, dass ein Plagiat nur ein *ἑμαίον*, wie ich schon oben erwies, ein Diebstahl ist, dass gelehrte Diebstähle etwas Göttliches seien. Göttlich ist mithin auch die Betriebsamkeit derer die gelehrten Diebstahl fördern, unterstützen, vertreiben. Die Plagiatoren des Plagiatenthums sind die wahren Ritter des Geistes. Im höhern Sinne also ist es anständig ein Plagiatwerk zu schreiben, noch anständiger es zu drucken; ehrenhaft es unter seinen Auspicien erscheinen zu lassen, noch ehrenvoller an seiner Verbreitung mitzuwirken. Hier verdient Lob und Preis was an gewöhnlichen Gegenständen verübt mit dem Zuchthause gebüsst werden müsste.

Eine höchst lächerliche Behauptung ist es dass wer Andern ein Buch empfehle einen Frevel begehe, wenn er etwas Anderes empfehle als bezüglich das Beste: einen Frevel gegen die Anschaffenden, einen Frevel gegen die Sache. Ueberhaupt giebt es nichts Verkehrteres als die Forderung: Nur das Beste sei Euch gut genug. Oder will man die tiefe Weisheit verkennen mit der einflussreiche Aeltere gelegentlich schlechte Schulbücher gegen gute zu halten wissen; oder wohl auch, um einem dringenden Bedürfnisse abzuhelfen, noch schlechtere schreiben lassen? Das Wahre ist: Besonders der Jugend ist gerade das Schlechte gut genug. Damit sie nicht blasiert werde, muss man ihr das Gute vorbehalten; eventualiter für immer. Gute Bücher ihr vorbehalten ist also ein Verfahren der höhern Pädagogik, in deren Sinne wir wirken, wenn wir Euch das Hertleinsche Werk gelegentlich noch schlechtere dringend anempfehlen.

Hebei muss ich mich gegen den Vorwurf decken dass früher ich selbst die Hergersche Arbeit für meister- und musterhaft erklärt habe und jetzt ihr die Hertleinsche unbedingt vorziehe. In der That müsste man mich für einen erbarmlichen Wicht halten, wenn ich aus kleinlichen, ganz gemeinen Interessen meine Ansicht gewechselt hätte. Allein dem ist nicht also, was ich Euch mit einem Worte schlagend beweisen kann. Der scheinbare Wechsel der Ansicht ist bloss ein Wechsel des Standpunctes. Wenn dieser jetzt ein ungleich höherer ist als früher, so muss ja nothwendig meine Ansicht von dem genannten Buche eine andere sein.

Durch Alles dies ist unser Verfahren hinlänglich begründet. Doch darf ich nicht unerwähnt lassen dass eben dies Verfahren auch auf dem Felsen des Christenthums basirt ist, das uns gebietet unsern Nächsten wie uns selbst zu lieben, mit den Werken unsres Nächsten zu vertreiben wie unsre eignen. Unsre Nächsten

aber sind offenbar die Genossen mit denen wir zu einem literarischen Bunde durch heilige Bande geeinigt sind. Diese heilige Bande müssen wir auf jede Weise zu fördern bedacht sein.

Endlich darf ich es nicht verschweigen dass wir noch einen sehr ehrenwerthen Beweggrund darin haben dass wir den Krüger — versteht sich ohne jedes Gefühl von Feindschaft, die ja unchristlich wäre — nicht leiden können. Denn

- 1) ist er grob, zuweilen fast eben so grob als der berüchtigte Lessing;
- 2) verabscheut er das Clidenwesen fast eben so sehr als eben dieser Lessing;
- 3) ist er so unchristlich dass, wenn er einen Backenstreich erhalten hat, er keinesweges flugs die andre Wange zum zweiten hinhält;
- 4) ist er dumm, sehr dumm — in tausenderlei Sachen, ganz besonders aber in sofern er nicht einmal einsieht dass man grosse Vortheile überall durch Cliquerei und Kriecherei erringen könne; dass man nie auf Verstand und Redlichkeit, sondern nur auf Gemeinheit und Dummheit speculiren müsse; dass Verdienste durch die Folie geistvoller Freitische zu heben sind etc. etc.;
- 5) ist er rücksichtslos, so rücksichtslos dass er eine äusserst modificirte Hochachtung gegen angesehene Leute hegt die z. B. in Paris und sonstwo bei beschnittenen und unbeschnittenen Juden Freitische auf Freitische annehmen und dafür weiter nichts spenden als Dienste die ihnen selbst gar nichts kosten und eine Dosis von dem was sie im Ueberfluss haben und füglich ganz entbehren können. Ein gutes Gewissen ist ein sanftes Ruhekissen.

Hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.

Ihr seht, theure Jünglinge, dass ein solcher Mensch, ein sehr gefährlicher und mithin ein sehr verruchter Mensch ist, den wir uns möglichst fern zu halten verpflichtet sind. Ein Buch von ihm einführen, wäre aber eben so gut als ihn einführen. Denn *le stil c'est l'homme*." (Stürmischer Beifall und donnernde Vivats für den Redner. Durch einstimmige Acclamation wird beschlossen alle Mittel aufzubieten, um sämmtlichen Betheiligten ein Patent auf Plagiate auszuwirken; dem Redner aber auf Kosten der — ein Festessen zu geben und ihm 100 der eclatantesten Plagiatwerke, in Schweinsleder gebunden, zum Geschenk zu machen, mit dem Motto: *honni soit qui mal y pense!*)

Nauen den 28. Septbr. 1856.

H. W. Krüger.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΣΤΟΡΙΗΣ ΑΠΟΔΕΞΙΣ.

Mit erklärenden Anmerkungen

von

K. W. Krüger.

Fünftes Heft.

Berlin.

W. K. Krüger's Verlagsbuchhandlung.

1856.

Alle rechtmässigen Exemplare dieses Werkes führen hier den Sten
und die eigenhändige Namensunterschrift des Verfassers.

H. K. Hügel

Ἡροδότου Ἀλικαρνησέως ἱστορίας ἀπόδεξις.

I.

Μαρδόνιος δέ, ὥς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρ' Ἀθηναίων
ἦγε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἦγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς
ἡνας. ὅκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο, τοὺτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ
Θαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ πεπορηγμένα μετέμελε οὐδέν,
ὥς τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην, καὶ συμπροέπεμψε τε Θώρηξ
Ἡρισαῖος Ξέρξεα φεύγοντα καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρῆκε Μαρ-
ον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν
αὐτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνεβού-
ον αὐτῷ, λέγοντες ὥς οὐκ εἴη χώρος ἐπιτηδεώτερος ἐνστρατοπε-
σθαι ἐκεῖνον, οὐδὲ ἔων ἵεναι ἑκαστέρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον ποι-
ὄκως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέφεται. κατὰ μὲν γὰρ
σχυρὸν Ἑλληνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον,
πὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώποισι. "εἰ δὲ ποιήσεις
μῆτις παραινόμενον", ἔφασαν λέγοντες, "ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ
ον βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας
ἵσι πόλιν, πέμπων δὲ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις". ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς
τὰ σά φρονέοντας ῥηιδίως μετὰ τῶν στασιωτικῶν καταστρέφεται."

C. 1. τὰ παρ' Ἀ. von den A. deren Erklärung. vgl. 9, 5. 13. Spr.
1, 7. (8, 14.) — ὅκου — τοὺτους. zu 8, 115, 1. — μετέμελε. zu 6,
1. — ἐπῆγον führten gegen Athen. (Sch.) — ἐκ τοῦ φανεροῦ.
96.

C. 2. κατελάμβανον⁹ hielten an, wie er weiter vorrücken wollte.
3, 36, 1. 52, 3. (We.) — ἐπιτηδεώτερος ἐνστρ. wie 9, 25, 1. zu 6, 102.
ἰδὲ ἔων und widerriethen, wie 2, 30, 3. (Va.) Spr. 67, 1, 2. —
regiert von ἐκέλευον aus οὐδ' ἔων. zu 7, 104, 3. (Va.) — ἑκαστέρῳ.
169, 3. — ἀμαχητί. zu 1, 174, 3. — καταστρέφεται für καταστρέ-
Steger. zu 1, 8, 2. So auch 2, 36. 5, 23, 2. 7, 18, 2. 9, 91. — κατὰ
σχυρόν. κατὰ κράτος sonst. zu 1, 76, 2. — ὁμοφρονέοντας. zu 7,
1. Dass der Ac., für den Reiske den Ge. wollte, ein absoluter sei ist
anzunehmen; eher steht er es als ob statt περιγίνεσθαι etwa καταργάζε-
folgte, allerdings eine Nachlässigkeit, wenn die La. richtig und hier keine Lücke
— χαλεπά. Di. 44, 4, 10. — οἵπερ eben die welche. — πάρος, bei Her. wohl nur hier. — ταῦτα ἐγίνωσκον, ὁμοφρονέον. (Sch.)
αἱ ἅπασι. zu 1, 57, 2. — ἔφασαν λέγοντες. zu 1, 114, 3. — ἔξεις
ist in deiner Gewalt haben. (Valla.) — πέμπε. Di. 59, 1, 5. — ἐς
gr. Spr. 68, 21, 2. — τοὺς τὰ σά φρονέοντας. zu 2, 162, 3.

Ἰοί μὲν ταῦτα συνεβούλευον, ὁ δὲ οὐκ ἐπίθεται, ἀλλὰ οἱ δεινὸς καὶ ἐνέστακτο ἡμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἔλεεν, ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε βασιλεῖ δηλώσειν ἰόντι ἐν Σάρδισι ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀπικὴν εὔρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι ἐν τε τῇσι νηυσὶ, αἰρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλεὺς αἰρεσίς ἐς τὴν ὑσιέρην τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατηγὴν δεκάμηνος ἐγένετο.

4 Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι ἐγένετο Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους πρὸς καὶ Ἀλέξανδρον ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθμευσεν. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστειλε προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φίλιας γνώμας, ἐλπίσας δὲ σφεας ὑπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δοριαλαῖος ἐοῦσης πάσης τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ λούσης ἤδη ὑπ' ἐσωτῶ. τοῦτον ὅμως ἐνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμῖνα, ὁ δὲ ἀπικόμενος εἰς τὴν βουλὴν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτῶν Λυκίδης εἶπε γνώμην ὡς οἱ ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον τῷ σφι Μουρυχίδης προσφέρει ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὲ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνεται, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε καὶ ταῦτά οἱ ἐάνδανε· Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν παρσάμενοι, οἱ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περισσώτερες Λυκίδα καταλέυσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μουρυχίδα ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γενομένου δὲ Θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὴν Λυκίδα, πυνθάνονται τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, διακελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα ἐπὶ τὴν Λυκίδα ἐκίχην ἦσαν αὐτοκελεές, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ δὲ τὰ τέκνα.

C. 3. ἐνέστακτο. Mehr poetisch. Od. β, 270: οὐ κακὸς ἔσται, εἴ τί τοι σοῦ πατὴρ ἐνέστακται μένος ἧν. — ἡμερος, ἐπιθυμία. zu 1, 30, 1. — ἔλεεν. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) — ἀγνωμοσύνης. zu 7, 9, 3. — δὲ αὐτίκα. zu 8, 108, 2. — ἐδόκεε. Ein Satz einem Casu angefügt. zu 6, 51. — ἐς Hier scheint Mehreres ausgefallen zu sein. — οὐδὲ τότε, wie auch 1, 480 nicht i. J. 480. — δεκάμηνος d. h. zehn Monate früher.

C. 4. διεπόρθμευσεν. zu 1, 205. Hier auffallend metaphorisch. — ταῦτα, τούτους τοὺς λόγους. — προέχων ungew. für πρότερον ἔχων: da er vorher hatte, kennen gelernt hatte. (We.) Es wird προσδοκῶν zu lesen sein. — ὑπήσειν τῆς. zu 1, 156.

C. 5. ὡς so wie. — ἄμεινον als das Gegentheil, den Hellenen zu bleiben. — προσφέρει für προσέρει Kr. So 8, 52. vgl. 3, 134, 1. 3, 34, 8, 100, 1. 9, 123, 1. — ἐξενεῖκαι εἰς τὸν δ. als vorherathenen Antrag aus dem Senat vor die Volksversammlung bringen. [Dem.] 59, 4: ἐξήγαγε πρόβουλον εἰς τὸν δῆμον. Der Infinitiv hängt ab von εἶπε γνώμην. — ἐκίχη, ἤρσε. Di. 39 u. ἀνδάνω. Ueber die Verbindung des Indicativs mit dem Participle zu 8, 54. — δεινόν. zu 1, 18. — οἱ ἐκ. zu 1, 4, 2. Wegen der Annäherung an den M. — παραλαβοῦσα nachdem eine

Ἐς δὲ τὴν Σαλαμίνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὧδε. ἕως μὲν πρὸς-6
έκοντο ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἤξειν τιμωρήσοντά σφαι, οἱ
έμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαιτερα
τοίον, ὁ δὲ ἐπιῶν καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτῇ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ
πέξεκομίσαντό τε πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμίνα, ἐς Λακε-
δαίμονά τε ἐπεμψαν ἀγγέλους ἅμα μὲν μεμψομένους τοῖσι Λακεδαί-
μόνιοις, ὅτι περιεῖδον ἐμβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ'
μετὰ σφέων ἠντίσασαν ἐς τὴν Βοιωτῇ, ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας ὅσα
οἱ ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν, προεῖπαι τε ὅτι εἰ μὴ
ἡνεῦσαι Ἀθηναίοισι, ὥς καὶ αὐτοὶ τινα ἀλεωρὴν εὐρήσονται. οἱ γάρ τ'
Λακεδαιμόνιοι ὄρταζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον καὶ σφαι ἦν Ὑακί-
να, περὶ πλείστου δ' ἦγον τὰ τοῦ Θεοῦ πορσύνειν· ἅμα δὲ τὸ τεῖχος
οἱ, τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ δὴ ἐπάλξεις ἐλάμβανε. ὥς δὲ ἀ-
κοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηνῶν, ἅμα ἀγό-
νοι ἐκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιῶν, ἔλεγον τὰδε ἐπελ-
ίντες ἐπὶ τοὺς ἐφόρους.

Ἔπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασιλεὺς ὁ Μή-2
ων τοῦτο μὲν τὴν χώραν ἀποδιδόι, τούτο δὲ συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἱ-
τε καὶ ὁμοίη ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, ἐθέλει δὲ
ἡ ἄλλην χώραν πρὸς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα.
οἱ δὲ Ἀῖα τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύ-
νοι προδοῦναι οὐ καταινέσαμεν ἀλλ' ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικούμε-

dre zugezogen. — ἦσαν für ἦσαν oder ἦσαν Schäfer. — αὐτοκα-
ες, nur hier; αὐτοκίλευστος Xen. An. 3, 4, 5. — κατὰ μὲν. Di. 68, 47, 3.

C. 6. ἐκ. τὸν ἐκ andre Hsn. — οἱ δέ. Di. 50, 1, 11. — οἱ μὲν, οἱ
λοποννήσιοι. Spr. 58, 4, 2. — μακρότερα τε καὶ σχολαιτερα ἐποίον ein
langwieriges und säumiges Verfahren beobachteten, erläu-
t C. 7, 1. Eine Phrase der Aehnliches ich nicht kenne. — καὶ δὴ, ἦδη.
7, 196. — ἐπέξεκομίσαντο brachten (für) sich in Sicherheit fort
to-). zu 8, 41, 2. — ἀλλ' οὐ und nicht. Spr. 69, 4, 2. — μεταβα-
ῶσαι. zu 7, 52. — προεῖπαι hängt von ἐπεμψαν ab. zu 1, 46, 2. Hier
ben den Participien ein etwas auffallender Wechsel. — ὥς überflüssig nach
(St.) Wiederholt stehen konnte auch ὅτι. Kr. zu Xen. An. 3, 2, 25. —
εωρὴν Wehr, Hülfe, bei Her. nur hier, eig. poetisch. — εὐρήσονται.
C. 52, 10, 1.

C. 7 § 1. ὄρταζον schickten sich an zu feiern, wie aus der
zählung C. 8—11 zu schliessen ist. (Manso Sparta 3, 2 S. 202 f.) — Ὑα-
νθία scheint man gegen das Ende des Frühlings oder im Anfang des
nmers gefeiert zu haben. — ἦγον, ἡγούντο. zu 1, 134, 2. — τὰ τοῦ Θεοῦ.
5, 63, 2. — πορσύνειν beschicken, besorgen, bei Her. nur hier,
Xen. öfter, sonst poetisch. — ἐτείχεον, ἐπίχιζον. zu 5, 23, 1. — καὶ
für ἦδη Schäfer. — ἐπάλξεις für ἐπάλξεις Bekker. vgl. jedoch Di. 18, 5, 1. —
ἐλθόντες, das eig. Wort von denen die mit irgend einem Anliegen sich
wönlich an eine Behörde wenden, wie 7, 148, 2. 9, 11, 1. Kr. zu Thuk.
72, 2.

§ 2. λέγοντες sagen lassend. zu 5, 24, 1. vgl. 9, 18, 21, 1. —
ἴση τε καὶ ὁμοίη erg. μοῖρα unter völliger Gleichheit. vgl. zu 1,
2. — ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. zu 8, 140, 3. — καταινέσαμεν. zu

νοὶ ὑπ' Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδόμενοι, ἐπιστάμενοι τε ὅτι περδαι-
τερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ περ πολεμέειν· οὐ μὲν οὖν
δὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἀπ' ἡμέων οὕτω ἀπὸ
βλον νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας· ὑμεῖς δὲ ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀ-
πικόμενοι μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεὶτε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον
φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμὰ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διὰ
τεῖχος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἐν τέλει ἐστι, καὶ δὴ λόγῳ
οὐδὲνα τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε, συνθέμενοι τε ἡμῖν [τὸν Πέρσιν]
ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτὴν προδεδώκατε, περιέιδετέ τε ἐσβαλόντα
ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νῦν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ἡμῖν
μνηίσουσι· οὐ γὰρ ἐποίησατε ἐπιτηδέως. νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατὸν
ἄμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν, ὥς ἂν τὸν βάρβαρον δευώμεθα
ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτῆς, τῆς γε ἡμετέρας
ἐπιτηδεωτάτον ἐστι ἐμμάχεσθαι τὸ Θωριάσιον πεδίον.”

Ὡς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνιβάλλοντο ἐς τὴν ἑσπε-
ραὴν ὑποκρίνασθαι, τῇ δὲ ὑστεραῇ ἐς τὴν ἑτέραν. τοῦτο καὶ ἐπὶ
δέκα ἡμέρας ἐποίηον, ἕξ ἡμέρας ἐς ἡμέραν ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ
τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες
Πελοποννησίῳ, καὶ σφι ἦν πρὸς τέλος. οὐδ' ἔχω εἶπαι τὸ αἴτιον διὰ
ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνης ἐς Ἀθήνας σπουδὴν με-
γάλην ἐποίησαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποίησαν
οὐδεμίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο καὶ ἐδόκειον Ἀθη-
ναίων εἶναι δεέσθαι οὐδέν· οἷε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπῆκετο ἐς τὴν Ἀπ-
κὴν, οὐκ ἔτι ἀτετείχιστο, ἐργάζοντο δὲ μεγάλως καταρρωδηκότις τῆς
Πέρσας. τέλος δὲ τῆς τε ὑποκρίσεως καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιωτῶν ἐ-

1, 98, 1. — ἀπειπάμεθα. zu 4, 120, 2. — μᾶλλον. zu 1, 31, 2. — ἡ-
περ. ἡ. Di. 69, 36. — οὐ μὲν. Di. 69, 44, 2. — τὸ ἀπ' ἡμέων was von uns
ausgeht, unser Verfahren. vgl. 1, 159, 1. — ἐόν nach κίβδηλον würd ich
auch wenn es nicht in mehrern Hsn. fehlte, gestrichen haben, da νέμεται eines
Prädicats bedarf: wird so redlich gegen die Hellenen geübt.

§ 3. ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην. zu 3, 36. — οὐδαμὰ, οὐδέποτε. zu 1, 5, 2.
— καὶ διότι ist mit ἐπεὶ ἐξεμάθετε verbunden. — ἐν τέλει fast vollan-
det, πρὸς τέλος 9, 8, 1. — καὶ δὴ, ἤδη. — λόγον. zu 1, 4, 2. — τὸν
Πέρσιν. τῷ Πέρσῃ Reiske u. Va., weil Her. ἀντιώσας sonst immer mit dem
Dativ verbindet. Vielleicht ist es zu streichen, wohl ein Glossen zu τὸν
βάρβαρον. — ἐς τὸ παρεόν. zu 7, 29, 2. — μνηίσουσι. zu 5, 84. — ἐπι-
τηδέως gehörig, nach Gebühr. — ὅτι τάχος, ὡς τάχιστα. zu 3, 104, 1.
— ἐκέλευσαν, οἱ Ἀθηναῖοι. — ὥς ἂν. zu 1, 5, 1. — ἡμάρτομεν τῆς
verabsäumt haben nach B. vorzugehen. — ἐμμάχεσθαι ist noch
aus Dio Cassius nachgewiesen; ähnliche Composita 7, 59, 1. 9, 2 etc. (Va.)

C. 8 § 1. ἀνιβάλλοντο ὑποκρίνασθαι. zu 5, 49, 6. — καὶ ἐπὶ
δέκα. zu καὶ κατὰ 3, 60, 2. So καὶ ἐπὶ δύο 2, 19, 1. vgl. 2, 60, 3 E. u.
1 E. 8, 112, 1. — ἦν, τὸ ἔργον. (St.) gr. Spr. 61, 5, 6.

§ 2. τὸ αἴτιον war der aristokratische Egoismus, der stets nur
sich, und die aristokratische Beschränktheit, die nur für das Nächste sorg-
führte, φροντίδα. zu 1, 4, 1. — ἄλλο γε ἢ ὅτι. zu 1, 49.

ἔνετο τρόπος τοιούσδε. τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταστάσεως μελ-
 νούσης ἔσεσθαι Χίλεις, ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι
 ἔγιστον ξείνων, τῶν ἐφόρων ἐπύθειτο πάντα λόγον τὸν δὴ οἱ Ἀθη-
 ναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεις ἔλεγε ἄρα σφι τάδε. “οὕτω ἔχει,
 ὄρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἰόντων μὴ ἀρθμίων, τῷ δὲ βαρβά-
 ρ συμμάχων, καθὼς τείχεος διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένου καρτεροῦ,
 γάλας κλισιάδες ἀναπεπτέαιται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐς-
 τοῦσατε, πρὶν τι ἄλλο Ἀθηναίοις δοῖται σφάλμα φέρον τῇ Ἑλ-
 λίδι.”

Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε, οἱ δὲ (ἐν) φρενὶ λαβόντες τὸν λό-
 γον αὐτίκα, φράσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοις τοῖσι ἀπιγμένοις ἀπὸ
 τῶν πολλῶν, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητῶν [καὶ
 πᾶσι περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλωτῶν], Πανσανίῃ τῷ Κλεομβρό-
 νου ἐπιτρέψαντες ἔξαιεν. ἐγένετο μὲν νυν ἡ ἡγεμονίῃ Πλειστάρχου
 ὁ Λεωνίδειω· ἀλλ' ὁ μὲν ἦν ἐτι παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ
 ἐψιός. Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Πανσανίῃ μὲν πατὴρ Ἀναξανδρίδῃ
 παῖς οὐκ ἐτι περιῆν, ἀλλ' ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν
 ἐν τῷ τείχῳ δειμάσαν μετὰ ταῦτα οὐ πολλόν τινα χρόνον βιοῦς ἀπέ-
 κτε. ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τό-
 πον θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμανρώθῃ ἐν τῷ οὐρανῷ.
 οὐσαιρέεται δὲ ἐνωτῷ Πανσανίῃς Εὐρυάνακτα τὸν Δωριεύς, ἀνδρα-
 κίης ἰόντα τῆς αὐτῆς. οἱ μὲν δὲ σὺν Πανσανίῃ ἐξηληλύθεισαν ἔξω
 πύργου, οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρῃ ἐγεγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς
 ὁδοῦ ἐπηλθόν ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόφ' ἔχοντες ἀπαλλάσσεισθαι
 αὐτοὺς [ἐπὶ τῆς ἐνωτοῦ ἕκαστος]. ἐπελθόντες δὲ ἔλεγον τάδε. “ὕμεις

C. 9. τέλος zuletzt. — τῇ προτεραίῃ τῆς am Tage vor der. gr.
 47, 27, 9. — καταστάσεως Audienz. zu 8, 141. — μέγιστον. zu
 97, 1. — πάντα λόγον. zu 1, 31. — ἄρα natürlich, wie es der
 che gemäss war. — ἀρθμίων. zu 6, 83. — ἐληλαμένου. zu 1, 180, 1.
 139, 2. — κλισιάδες Thorflügel, Thorweg, wieder bei Spätern. —
 ἄλλο, Verbindung mit den Barbaren. — δοῖται beschlossen wird.

C. 10. ἐν φρενὶ λαβόντες. Das ἐν haben einige Hsn. vgl. zu 2, 151, 2
 3, 41. — τῶν πολλῶν, der 9, 7, 1 genannten. (St.) — νυκτὸς ἔτι als es
 ch Nacht war. vgl. Thuk. 8, 101, 2. — καὶ ἐπὶ — εἰλωτῶν fehlt
 einigen Hsn., vgl. 9, 28, 1. Es stört die Construction. — εἰλωτῶν. ἐλ-
 τῶν an den echten Stellen 6, 58, 2 76, 1. 80, 9, 28, 1. 80, 2. (Br.) —
 ἔνετο Πλειστάρχου kam an den P. vgl. 7, 148, 2. — δειμάσαν. Di. 39
 δέμω. — ἐπὶ τῷ Π. zum Zweck eines Auszuges gegen den P. Mit
 n Ac. 5, 44. — ἀμανρώθῃ, ἐξέλειπε. Das Wort ist eig. poetisch. Eine
 mensförmiges gab es in diesem Jahre nach dem Akademiker Pingré am
 eiten October. Doch diese kann nicht gemeint sein, da die Schlacht bei
 (aa nach Plutarch am vierten Boedromion, nach Böckh am 27 Metageit-
 n geliefert wurde. Vielleicht hielt man ein andres Phänomen für eine Son-
 nsterniss. — οὐκ ἐτι ἰόντα. zu 1, 99.

C. 11 § 1. καὶ αὐτοί, wie das Heer des Pausanias. — ἐπὶ τῆς ἐνω-
 τῆς ἕκαστος ist wohl zu streichen, da die Platäer und eig. auch die Athenen

μέν, ὡς Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τῇδε μένοντες Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἀδικεόμενοι ὑπ' ὑμέων, χήτει τε συμμάχων, καταλύσονται τῇ Πέρσῃ οὕτω ὁμοῦ ὡς ἂν δύνωνται. καταλυσάμενοι δέ, δηλα γὰρ δὴ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα, συστρατευσόμεθα τῇ ἂν ἐκεῖνοι ἐξηγέωνται. ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε, ὅκοῖον ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίῃ· ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκου καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὁρεστίῳ στελχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους· ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους. οἱ δέ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπειρώτεον τὸ λεγόμενον, ἐπειρόμενοι δὲ ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἔόν, ὥστε ἐν θῷνυματι γενομένοι ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δέ σφι τῶν περιόικων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὀπλίται τῶντὸ τοῦτο ἐποίηον.

- 12 Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἤπειγοντο, Ἀργεῖοι δὲ ἐπειτε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πανσανίῳ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπονσι κήρυκα τῶν ἡμεροδρόμων ἀνευρόντες τὸν ἄριστον ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδόνιῳ ὑποδεξάμενοι σχίσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξέλαι· ὃς ἐπειτε ἀπῆκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε. “Μαρδόνιε, ἐπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσσοντά τοι ὅτι ἐκ Λακεδαιμόνος ἐξεληλυθε ἡ νεότης καὶ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἴσχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξέλαι. πρὸς ταῦτα τύγχανε εὖ βουλευόμενος.” ὁ μὲν δὴ εἶπας ταῦτα ἀπαυ-
13 λάσσετο ὀπίσω, Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἐτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι, ἀνεκώχευε θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὅκοῖόν τι ποιήσουσι, καὶ οὔτε ἐπιμαίνει οὔτε εἰσινετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πανσανίῳ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξίχωρε ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς κοῦ τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν

nach ihrer Heimath nicht zurückkehren konnten. Anstössig ist auch der Singular. — αὐτοῦ τῇδε. zu 5, 49, 7, 10, 8. 141, 1. — χήτει, σπάνει, eig. poetisch; nur im Dativ üblich. Bekker giebt hier aus einigen Hsn. χήτῃ, bei Homer jedoch χήτῃ und χήτῃ. Das τε verbindet den Dativ mit dem Particip. Di. 59, 2, 2.

§ 2. δηλα. zu 1, 4, 1. — γινόμεθα. zu 9, 46, 1. — τὸ ἐνθεῦτεν. zu 1, 9, 2. — ἐκβαίῃ. zu 7, 209, 1. — ἐπ' ὄρκου auf einen Eid, mit einem Eide. Den Ausdruck kann ich weiter nicht belegen. — στελχοντας marschirende (Männer). zu 1, 9, 3. — ξείνους 9, 53, 1. 55, 2. — ὡς. ὥστε? — ἐπειρώτεον τὸ erkundigten sich nach dem. Spr. 46, 9. (15.) — τὸ ἔόν. zu 5, 106, 3. — διώκοντες nacheilend. Kr. zu Xen. An. 6, 3, 33. — σὺν δέ σφι. zu 5, 121.

C. 12. σχίσειν μὴ. zu 1, 138. — μὴ οὐ. Spr. 67, 12, 5. (6.)

C. 13. πρὶν ἢ. Di. 54, 17, 10. — ἀνεκώχευε verhielt sich ruhig, nichts zerstörend. Sonst anders. zu 6, 116. — ἐπιμαίνει mag sich auf das Zerstören von Gebäuden beziehen. Das Wort, bei Her. nur hier, ist eig. poetisch. — εἰσινετο. zu 1, 17, 2. — τοῦ χρόνου fehlt in einer guten Hs. — τὸν πάντα λόγον. zu 1, 21. — ἐμβαλεῖν vordrängen; ungew. so.

οὐκ ἐκείνων ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. ἐξήλανε δὲ τῶνδε εἰνεκεν, ὅτι οὔτε ἱππασίμῃ ἢ χώρῃ ἦν ἡ Ἀττική, εἴ τε νεκρῶτο συμβαλὼν, ἀπᾶλλαξις οὐκ ἦν ὅτι μὴ κατὰ στεινόν, ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλευέτο ὦν ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας συμβαλεῖν πρὸς πόλιν τε φίλῃ καὶ χώρῃ ἱππασίμῃ.

Μαρδόνιος μὲν δὴ ὑπεξεχώρει, ἥδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἔοντι αὐτῷ¹⁴ ἦλθε ἀγγελίῃ πρόδρομον ἄλλην στρατιὴν ἔκειν ἐς Μέγαρον Λακεδαιμονίων, χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐβουλευέτο, εἴ πως τούτους πρῶτον ἔλοι. ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἤγε ἐπὶ τὰ Μέγαρον· ἡ δὲ ἵππος προελθούσα κατεππάσατο χώραν τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡλλοῦ δύνοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. μετὰ δὲ ταῦτα Μαρδόνιος ἦλθε ἀγγελίῃ ὡς ἄλλες εἴη-¹⁵σαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δικελῆς· οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων, οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἤγεοντο ἐς Σφενδαλεῖς, ἐνθαυτεν δὲ ἐς Τανάργην. ἐν Τανάργῃ δὲ νύκτι ἐναυλίσάμενος καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Σκῶλον ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαυτεν δὲ τῶν Θηβαίων καίπερ μηδεὶς οὐκ ἐκείρε τοὺς χώρους, οὐ τι καὶ ἔχθος αὐτέων ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχόμενος, βουλόμενος ἔρυσθαι τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαλεῖν ὁκοῖόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιεῖτο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατοπέδον ἀρξάμενον ἀπ' Ἐρυθρῶν παρ' Ὑσιᾶς, κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, παρὰ [τὸν] Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτον ἐποιεῖτο, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα κη μέτωπον ἐκαστον.

— συγχώσας. zu 8, 144, 2. — οὔτε — εἴ τε. gr. Spr. 69, 25, 2. — ὅτι μὴ. zu 1, 18, 2. — καὶ ὀλίγους selbst wenige, καὶ wäre gut; doch ist es nicht nothwendig.

C. 14. πρόδρομον für πρόδρομος Sch. vgl. 4, 121. 122. 7, 203. — ἄλλην, als das C. 12 erwähnte. — Λακεδαιμονίων lass' ich von στρατιὴν abhängen und nehme χιλίους appositiv. zu 2, 68, 1. Sonst steht nach Μέγαρον ein Komma. — θείων vor εἴ πως ist mit einigen Hsn. gestrichen. — κατεππάσατο übertritt, zerstörend; ein seltenes Wort. vgl. zu 4, 110, 2. — τῆς Εὐρώπης hängt nicht von ἐκός, sondern vom Superlativ ab: dies war die fernste Gegend Europas nach der er kam. — τὸ πρὸς, wie 7, 20. vgl. zu 7, 126. — αὐτῇ. zu 4, 19.

C. 15 § 1. ἄλλες, ἀθρόοι. zu 1, 183, 1. — Δικελῆς. Δικελίης die meisten Hsn., wie auch Br. will. — Τανάργη. Bei Andern Τάναγρον.

§ 2. ἐκείρε, ἐτεμεν. zu 8, 65, 1. — οὐ τι. οὔτε Bekker, οὐκί Va. — τε gestellt als ob ἐποιεῖτο nicht folgen sollte. — ἐποιεῖτο. Uebergang vom Particip (βουλόμενος) zum Indicativ. zu 1, 19. Oder πῶτό ohne ἐποιεῖτο? — κρησφύγετον, καταφυγὴν. zu 5, 124. — παρ' für παρὰ Bekker, auch 9, 25, 2. zu 1, 189, 1. — κατέτεινε, intransitiv, wie 7, 113. 8, 31. (Sch.) — τεταγμένον. ταπεινόν Reiske. — ὡς ἐπὶ. Spr. 69, 55, 4. (63, 5.) — μάλιστα κη. zu 1, 76, 1. — ξείνια. zu 4, 154, 2. — λογισμῶτάτους. zu 1, 143, 1. — εἴποντο, der Einladung. — ἦν. Di. 56, 1, 2.

ἔχόντων δὲ τὸν πόνογ τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀτταγίνος ὁ Φρόνωνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκάλεε ἐπὶ ξένια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους, κληθέντες δὲ οἷτοι εἶποντο· ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιούμενον ἐν Θήβῃσι.
 16 ταῦτε δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογιμῶν δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπ' Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο, κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἀνδρας πεντήκοντα, καὶ σφῶν οὐ χωρὶς ἐκατέρους κλῖται, ἀλλὰ Πέρσῃν τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἐκάστη. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων τὸν Πέρσῃν τὸν ὁμόκλινον Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα εἰρεσθαι αὐτὸν ὁκοδανός ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομενίος. τὸν δὲ εἶπαι· “ἐπεὶ νῦν ὁμοτραπέζος τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἔχνεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω, ἵνα καὶ προειδῶς αὐτὸς περὶ σεωυτοῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαιτυμένους Πέρσας καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίσπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδεύομενον; τουτίων πάντων ὄψεαι ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους.” ταῦτα τε ἄμα τὸν Πέρσῃν λέγειν καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν σακρῶν. αὐτὸς δὲ θωμάσας τὸν λόγον εἶπαι πρὸς αὐτόν· “οὐκ ὦν Μαρδόνιῳ τε ταῦτα χρεῶν ἐστὶ λέγειν καὶ τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐν αἴτῃ ἰούσι Περσέων;” αὐτὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἶπαι· “ξείνε, ὃ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμύχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πισθεσθαι οὐδεὶς, ταῦτα δὲ Περσέων συγχροὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀταγκῇ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδὴν ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι αἴτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατεῖν.” ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου Θερ-

C. 16 § 1. τὰ ἐπίλοιπα ist Prädicat: ταῦτε τὰ ἐπίλοιπα ἦν ἃ ἤκουον. gr. Spr. 57, 8, 7. — ἄς τὰ πρῶτα bis zur höchsten Stufe, wie 7, 134, 2. vgl. 7, 13. — ἐκατέρους, Hellenen und Perser. — κλῖναι, τὸν Ἀτταγίνον, als Subject. (Sch.) — ἀπὸ. zu 1, 126, 1. — διαπινόντων erg. αὐτῶν. zu 1, 8. — ὁμόκλινος nur hier; σύγκλινος Men. — Ἑλλάδα. zu 4, 78, 1. — ἰέντα. zu 1, 57, 1. — ὁκοδανός für ὁποδανός oder ποδανός Bekker. zu 5, 18, 1.

§ 2. ὁμόσπονδος, mit Bezug auf die Libation, scheint sonst so nicht vorzukommen. — μνημόσυνα. zu 1, 185, 1. Von pikanten Apophthegmen 7, 226. — δαιτυμένους. zu 3, 18. — τε ἄμα, wie 8, 5, 2. 97. 9, 92. vgl. zu 1, 112, 4. — μετιέναι. zu 6, 29. — αἴτῃ. zu 3, 74, 1.

§ 3. ἀμύχανον. Ueber den Gedanken 3, 65, 2. (Va.) zu 3, 48. — οὐδὲ — ἐθέλει denn selbst (obgleich) Zuverlässiges Sagenden pflegt nicht; das καὶ in οὐδέ gehört zum Particip, das οὐ zu ἐθέλει. gr. Spr. 56, 13, 2. — ἐνδεδεμένοι. Il. ε, 18: Ζεὺς με μίγα Κρονίδης ἀτῆ ἐνέσθαι βαρεῖν. (Bä.) zu 1, 11, 2. — πολλὰ φρονεῖν viel Einsicht haben. zu Xen. An. 6, 4, 18. — μηδενὸς κρατεῖν nichts, kein Ereigniss, beherrschen zu können. Denn das Schicksal weiss auch die Klügsten und Mächtigsten an den zartesten Fäden zu leiten wohin sie sollen. Ueber den Infinitiv Spr. 57, 10, 2. (6.) — λέγος gesagt habe. Spr. 53, 2, 4. (9.) —

σάνδρου ἤκουον· καὶ ταῦτε πρὸς τοῦτοις ὡς αὐτοὺς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην.

Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτῇ στρατοπεδευομένου οἱ μὲν ἄλλοι¹⁷ παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν καὶ συνεσέβαλον [ἐς Ἀθήνας] ὅσοι περ ἐμῆδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ οἰκημένων, μῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον· ἐμῆδιζον γὰρ δὴ [σφόδρα] καὶ οὗτοι οὐκ ἐκόντες ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἄπιξιν τὴν ἐς Θήβας ὑστερον ἦλθον αὐτέων ὀπλίται χίλιοι· ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἀρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀσίων δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπικέαιτο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας ἐκέλευσέ σφας ἐπ' ἐωυτῶν ἐν τῇ πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἡ ἱππος ἅπασα. μετὰ² δὲ ταῦτα διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη ὡς κατακοντιεῖ σφῆας, διεξῆλθε δὲ δι' αὐτέων Φωκέων τὸ αὐτὸ τοῦτο. ἐνθα δὴ σφῆς ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης παραίνει λέγων τοιαῦτα. "ὦ Φωκέες, πρόδηλα γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἀνθρώποι μέλλουσι προόπτῳ θανάτῳ δώσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω· νῦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμέων χρεῶν ἔστι γενέσθαι ἀγαθόν· κρέσσον γὰρ ποιεῖν τὰς τε καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα ἢ περ παρέχοντας διαφθαρεῖν αἰσχιστῷ μόρῳ. ἀλλὰ μαθήτω τις αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι ἐπ' Ἑλλήσι ἀνδράσι φόνον ἔρραψαν." ὁ μὲν ὦν ταῦτα παραίνει, οἱ δὲ ἱππέες ἐπεῖτε σφῆας ἐκυκλώσαντο,¹⁸ ἐπῆλυνον ὡς ἀπολεῦντες, καὶ δὴ διετεινόντο τὰ βέλζεα ὡς ἀπήσοντες καὶ κού τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἕστασαν, πάντῃ συστρέψαντες ἐωυτοὺς καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλισια. ἐνθαῦτα οἱ ἱππῶται ὑπέστρεφον καὶ ἀπῆλυνον ὀπίσω. οὐκ ἔχω δ' ἀτρεκέως εἶπαι οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας δευθέντων Θεσσαλῶν, ἐπεὶ δὲ ὤρων πρὸς ἀλλήλοισιν τραπομένους, δεισαντες μὴ καὶ σφῆσι γένηται τρώματα, οὕτω δὴ ἀπῆλυνον ὀπίσω· ὡς γὰρ σφῆς ἐνετεῖλατο Μαρδόνιος· οὗτ' εἰ

πρότερον ἢ. Di. 54, 17, 10. — τὴν die bekannte oder auch die be- vorstehende. zu 1, 80, 4, 166, 2.

C. 17 § 1. ἐς Ἀθήνας wird zu streichen und Böotien zu denken sein. — σφόδρα verdächtigt Sch.; doch kann man allenfalls es zu οὐκ ἐκόντες ziehen. — καὶ οὗτοι auch sie, wie mehrere Andre. — ἐπ' ἐωυτῶν ent- fernt von den Uebrigen. Spr. 68, 36, 6. (40, 6.)

§ 2. φήμη. zu 1, 43. — θανάτῳ δώσειν, homerisch. Di. 48, 7, 4. — νῦν ἄνδρα. ἄνδρα νυν? So νῦν nach γὰρ 1, 124, 1. 4, 97, 2; vielleicht auch 79, 2. — ἄνδρα gehört zu ἀγαθόν. — πάντα τινὰ. zu 1, 50, 1. — αἰῶνα. zu 1, 33, 2. — παρέχοντας still haltend, ohne Gegenwehr. — μόρῳ, συμφορῇ. zu 1, 43. — τις Mancher. gr. Spr. 51, 16, 10. — φόνον ἔρραψαν, eine dichterische Metapher.

C. 18. ἀντίοι gegenüber. zu 7, 10, 1. — πυκνοῦν kommt in der attischen Prosa wohl nicht vor. — οὔτε εἰ. Das entsprechende οὔτε εἰ ist etwas entfernt. — ἀλλήλοισιν findet sich erst bei Spätern wieder. — ὀπίσω. zu 8, 14. — ὡς für οὕτως hat Her. am häufigsten bei δὲ καί, bei γὰρ sonst wohl nicht. — οὗτ' εἰ schliesst sich auch noch an εἶπαι an. — τι. gr. Spr.

αὐτίων πειρηθῆναι ἠθέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχουσι. ὥς δὲ ὀπίσω ἀπῆλθαν οἱ ἱππῶται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα ἔλεγε τάδε. “Θαρσέετε ὦ Φωκῆες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἰόντις ἀγαθοί, οὐκ ὥς ἔγωγε πυνθανόμην. καὶ νῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίῃσι γὰρ οὐ νικήσετε οὐτ’ ὦν ἐμὲ οὔτε βασιλεῖα.” τὰ περὶ Φωκῶν μὲν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

- 19 Λακεδαιμόνιοι δὲ ὥς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἑστρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐάνθανε, οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. ἐκ δὴ ὦν τοῦ Ἰσθμοῦ καλλιγησάντων [τῶν ἱρῶν] ἐπορεύοντο πάντες καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἑλευσίνα· ποιήσαντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὥς σφι ἐκαλλίρει, το πρόσω ἐπορεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἑλευσίνῃ. ὥς δὲ ἄρα ἀπίκνιο τῆς Βοιωτίας ἐς Ἐρυθράς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους, φρασθέντες τε τοῦτο ἀντιτάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπώρεως
- 20 του Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δέ, ὥς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πῶδον, πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἱππον, τῆς ἡνιάρχου Μασίστιος, εὐδοκιμῶν παρὰ Πέρσῃσι, τὸν Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι, ἱππον ἔχων Νισαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὥς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλον κατὰ τέλεα, προσβαλόντες δὲ κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο καὶ γυναικᾶς
- 21 σφας ἀπεκάλειον. κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτιχον ταχθέντες τῇ τε [τῷ] ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός, καὶ ἡ πρόσδοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγένετο τῇ ἱππῳ. προσβαλαύσης ὦν τῆς ἱππου οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἐπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα· ἀπικόμενος δὲ ὁ κῆρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε. “Μεγαρέες λέγουσι, ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἶμεν τὴν Περσέων ἱππον δεικνέσθαι μῶνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην ἐς τὴν ἑσσημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρήν τε καὶ ἀρειῇ ἀντέχομεν καίπερ πιεζόμενοι. τῶν

47, 15, 1. — ἱππῶται. Di. 47, 1, 6. — Θαρσέετε seid unbesorgt — οὐκ nicht solche (Feiglinge). — φέρετε, wie 9, 40. (Bä.) vgl. zu 1, 74, 1. — ἐς τοσοῦτο. zu 8, 107.

C. 19. ἐν τούτῳ. zu 8, 37, 2. — τὰ ἀμείνω die patriotische Partei. zu 7, 145, 1. — οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες andre auch weil sie sahen. — ἐδικαίευν. zu 1, 89, 1. — λείπεσθαι τῆς. zu 4, 9, 2. — τῶν ἱρῶν wird nach Her.s Gebrauch zu streichen sein. zu 7, 134, 1. Der absolute Genitiv ohne Subject nach gr. Spr. 47, 4, 5. — ἐκαλλίρει, τό, für ἐκαλλιστο. — τὸ πρόσω. zu 7, 30. — φρασθέντες, αἰσθόμενοι. zu 7, 48, 1.

C. 20. ἐς αὐτούς. zu 6, 78. — τέλεα. zu 1, 103, 1. vgl. 9, 42, 1.

C. 21 § 1. τό ist wohl zu streichen. zu 6, 133, 2, 7, 176, 1. — ταύτην. Spr. 60, 5, 2. (6, 2.) —

§ 2. ἐς τόδε. zu 4, 10, 2. — λιπαρήν nur durch Ausdauer, wie

τε εἰ μή τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξεως, ἵστε ἡμέας ἐκ-
λείποντας τὴν τάξιν.”

Ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε, Πανσανῆς δὲ ἀπειρεῖτο τῶν
Ἑλλήνων εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἵναι τε ἐς τὸν χώρον τοῦ-
τον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλ-
λων Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν
ἐλοχῆγε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Αὔμπωνος. οὗτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι²²
καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες,
τοὺς τοξότας προσελάμενοι. μαχομένων δὲ σφρων ἐπὶ χρόνον τέλος
τοιόνδε γένηται τῆς μάχης. προσβαλοῦσης τῆς Ἰππου κατὰ τέλεα ὁ
Μασίστιον προέχων τῶν ἄλλων Ἰππος βύλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά,
ἀλγῆσας δὲ ἵσταται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσεύεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι
δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο. τὸν τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμ-
βάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμνυόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι.
ἐνεσκεύαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδωτόν, κα-
τύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κιθῶνα φοινίκεον ἐνδεδύκεε. τύπτοντες δ' ἐς
τὸν θώρηκα ἐπολευν οὐδέν, πρὶν γε δὴ μαθῶν τις τὸ ποιούμενον
παῖσι μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω δὴ ἐπεσε τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα
δὲ κως γινόμενα ἐλελήθει τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ πεσόντι
μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα, ἀναχωρήσιός τε γινο-
μένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον. ἐπεῖτε δὲ ἔστησαν,
αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὥς σφρας οὐδεὶς ἦν ὁ τύσσων. μαθόντες δὲ τὸ
γεγονός, διακελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἱππους πάντες, ὥς ἂν τὸν γε
νεκρὸν ἀνελοῖατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσε-²³
λαύνοντας τοὺς ἱππέας ἀλλ' ἅμα πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπιβί-
σαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐβώθει, ἐν τούτῳ μάχῃ ὄξεια περὶ τοῦ
νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μῦθοι ἦσαν οἱ τριηκόσιοι, ἔσσουντό τε
πολλὸν καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὥς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε,
οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππῶται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν
ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνο-ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀ-
ποστήσαντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλεύοντο ὅ τι χρεῶν εἴη ποι-
εῖν· ἐδόκει δὲ σφι ἀναρχίης ἐούσης ἀπελαύνειν παρὰ Μαργόνιον.

9, 70, 2; es findet sich erst bei Spätern wieder. — διαδόχους τῆς. zu 1, 162.
5, 26. — καὶ Ἀθηναίων und zwar von den A. zu 2, 7. 43, 1.

C. 22 § 1. προέχων vorausgelaufen. (Pauw.) vgl. 4, 120, 2. (Bä.)
— τὰ πλευρά. Di. 21 u. πλευρά. Ueber den Accusativ Spr. 52, 4, 2. —
ἀποσεύεται, wie 7, 88. (Va.) —

§ 2. τε δὴ, wie 3, 36, 4. 9, 26, 3, (Gaisford.) — αὐτόν ihn selbst
Spr. 51, 6, 2. (3.) — πρὶν γε δὴ bis. gr. Spr. 54, 17, 6. — τὸ ποιού-
μενον, dass nämlich nichts ausgerichtet wurde; wenn es nicht zu streichen
ist. — ταῦτα γινόμενα. zu 8, 90, 1. — ἐλελήθει. zu 8, 106, 2. — ἐπό-
θεσαν vermissten ihn, wie 3, 86, 4. (Va.) — ὥς ἂν. zu 5, 37.

C. 23. ἐπιβώσαντο. zu 5, 1, 1. — πολλόν. zu 5, 1, 2. — ἀποστή-
σαντες erg. τοὺς ἱππους. gr. Spr. u. Di. 60, 7, 3. (4.) — ὅσον τε. zu 1,

- 24 Ἀπικομένης δὲ τῆς ἱπποῦ ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἱπποὺς καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλείω· ἄπισαν γὰρ τὴν Βοιωτὴν κατεῖχε ἡχώ ὥς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρσῃσι καὶ βασιλεῦσι μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα τίμων Μασίστιον, οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς τὴν ἱππον ἐδέξαντο προσβαλοῦσαν καὶ δεξάμενοι ὥσαντο, ἐθάρρησαν πολλῷ μᾶλλον. καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θῆς ἄξιος μεγάθεος εἵνεκα καὶ κάλλεος, τῶν δὲ εἵνεκα καὶ [ταῦτα ἐποίησαν] ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτεον θηερόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ ἐδοξέ σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χώρος ἐφαίνεται πολλῷ ἑὼν ἐπιτηδεωτέρως σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιικὸς τοῦ Ἐρμῆος, τὰ τε ἄλλα καὶ εὐνδρότερος. ἐς τοῦτον δὲ τὸν χώρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἱούσαν ἐδοξέ σφι χρεῶν εἶναι ἀπικέσθαι καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὄπλα ἦσαν διὰ τῆς ὑπωρέης τοῦ Κιθαιρῶνος παρ' Ὑσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατ' ἔθνη πηλοῖον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, δι' ὅχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χωρίον.
- 26 Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς ὠθισμὸς Τεγεαίων τε καὶ Ἀθηναίων· ἐδικαίουν γὰρ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἔτερον πέρας, καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε. "ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιούμεθα ταύτης τῆς τάξεως ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἤδη ἐξοδοὶ κοιναὶ ἐγένοντο Πέλοποννησίῳσι

126, 1. — δύο. Ein zu geringer Zwischenraum; es ist wohl *δέκα* zu lesen. Ueber die Verwechselung dieser Zahlen Kr. zu Arr. An. 1, 14, 4 grosse Ausg. u. Schäfer z. Dem. 5 p. 586. — *σταδίους*, der Ac. bei *ἀγισιάναι* wie bei *ἀπείχειν*. Spr. 16, 1. (3.) — *ἀναρχίης* ἱούσης da sie ihren Oberbefehlshaber verloren hatten.

C. 24. σφέας αὐτούς. gr. Spr. 52, 10, 9. — χρεώμενοι, wie 2, 79, 1. — ἀπλείω. zu 1, 14, 1. — κατεῖχε ἡχώ, eine sonst wohl nicht vorkommende Phrase, poetischen Klanges. — *λογιμωτάτου*. zu 1, 143, 1. — παρὰ. zu 8, 88, 1.

C. 25 § 1. ἐθάρρησαν für ἐθάρρησαν eine Hs., wie Her. und die ältere Atthis. Kön. z. Greg. att. Dial. 82. (Gaisford.) — πρῶτα μὲν. Dem entspricht μετὰ δέ. — τῶν δὲ für τῶνδε oder τῶν δέ Kr. — ταῦτα Folgendes. (Lg.) zu 1, 216, 2. Doch ist vielleicht ταῦτα ἐποίησαν zu streichen. — μετὰ δέ. zu 1, 11, 2. — ἐπικαταβῆναι gegen die Feinde hinab zu gehen. zu Thuk. 4, 11, 1. — εὐνδρότερος. ἑὼν vermiss' ich: sowohl aus andern Gründen als weil er wasserreicher war.

§ 2. παρ' Ὑσιᾶς neben H. (We.) vgl. zu 9, 15, 2. — δέ für διὰ Bekker. zu 3, 82, 3. — δι' ὅχθων über Anhöhen. zu 8, 52.

C. 26 § 1. ὠθισμός. zu 8, 76. Ueber die Ge. zu 8, 78. — αὐτοὶ ἑκάτεροι. zu 1, 82, 4. — τοῦτο μὲν. Dem entspricht Ἀθηναῖοι δέ C. 27, 1. (Bä.) vgl. zu 7, 21, 2. — ὅσαι ἐξοδοὶ bei allen Expeditionen die

καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεῖτε Ἡρακλεῖδαι
ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον.
τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ πρῆγμα τοιόνδε. ἐπεὶ μετ' Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων³
τῶν τότε ἰόντων ἐν Πελοποννήσῳ ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἰζό-
μεθα ἀντίοι τοῖσι κατιούσι, τότε ὦν λόγος Ὑλλῶν ἀγορεύσασθαι ὡς
χρεῶν εἶη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα,
ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου τὸν ἂν σφέων αὐτέων κρίνωσι
εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μονομαχῆσαι ἐπὶ διακειμένοισι. ἔδοξε τε⁸
τοῖσι Πελοποννησίοις ταῦτα εἶναι ποιητέα, καὶ ἔταμον ὄρχεια ἐπὶ λόγῳ
τοιῷδε, ἦν μὲν Ὑλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι
Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρώια, ἦν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας
ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιὴν ἑκατόν τε ἑτέων μὴ ζητῆσαι
κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων
ἐθελοντῆς Ἐχεμος ὁ Ἡερόπου τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἑὼν καὶ βα-
σιλεὺς ἡμέτερος, καὶ ἔμονομάχησέ τε καὶ ἀπέκτεινε Ὑλλῶν. ἐκ τούτου
τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν Πελοποννησίοις τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα
μεγάλα, τὰ διατελλόμεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρους τοῦ ἑτέρου αἰεὶ ἡγε-
μονεύειν κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νυν, ὦ Λακεδαιμόνιοι,⁴
οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόντες αἰρεσιν ὀκοτέρου βούλεσθε κέρους ἄρ-
χειν πυρλεμέν· τοῦ δὲ ἑτέρου φαμὲν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν
κατὰ περ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηρημένου ἔρ-
γου ἄξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τύξιν ἔχειν· πολλοὶ
μὲν γὰρ καὶ εὐ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες
ἀγωνίζεσθαι, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον
ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας ἡπερ Ἀθηναίους· οὐ γὰρ σφί ἔστι ἔργα οἷα
περ ἡμῖν κατεργασμένα, οὐτ' ὦν καινὰ οὔτε παλαιά.”

Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε.²⁷
“ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι πρὸς τὸν

(Matthiä). Aehnlich δσαι ἡμέρας. gr. Spr. 51, 13, 15. — τὸ παλαιόν. Einige Hsn. τὸ πάλαι, wie dieselben 7, 74. 129, 3. vgl. 4, 180, 2. 7, 142, 1. 9, 73, 1. (We.) Jenes 7, 59, 2. gr. Spr. 50, 5, 13. Dies hier wohl das richtige. — νέον. νῦν? Denn τὸ νέον kenn' ich so nicht. — ἐπεῖτε, ἐξ οὗ. zu 2, 43, 3. vgl. 7, 59, 1. 9, 107, 2. — κατιόντες für κατιέναι. zu 1, 77, 1.

§ 2. τότε. τότε δ? — ὦν. zu 7, 187, 2. — ἀγορεύσασθαι. zu 6, 11. — ἀνακινδυνεύειν. zu 8, 68, 2. — ἐπὶ διακειμένοισι unter Ver- tragsbestimmungen über die Vortheile der Sieger und die Nachtheile der Besiegten. Selten steht das Wort in dieser Bedeutung, nie bei Attikern.

§ 3. ἔταμον. zu 7, 132. — ἐπὶ λόγῳ. zu 7, 158, 2. — κατιέναι. Spr. 57, 10, 2. (6.) Doch nach einer Präposition nicht gewöhnlich. — τὰ ἔμπαλιν hingegen.

§ 4. ἀντιεύμεθα. zu 7, 9, 2. — ἡμέας. ἐς ἡμέας Kön. z. Greg. p. 548. vgl. zu 2, 86, 1. — ἀπηρημένου. zu 1, 207, 4. — ἀξιονικότεροι. zu 7, 187, 2. — ἀγωνίζεσθαι, passiv. gr. Spr. 40 u. ἀγωνίζεσθαι. — δίκαιον. δικαιότερον Pauw. Es schwebt ein μάλλον vor wie bei ἡ Ἀρκάσι 9, 27, 1. Doch sind solche Erscheinungen mehr Nachlässigkeiten.

βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεήτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἐκατέρωσι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέρχασθαι χρηστά, ἀναγκάως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας ὅθεν ἡμῖν πατριῶν ἔστι ζελοῦσι χρηστοῖσι αἰεὶ πρῶτοις εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τῶν οὗτοι φασὶ ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τούτους πρότερον ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐς τοὺς ἀπικολυτο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μῦθοι ὑποδεξάμενοι τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατεῖλον, σὺν κείνοισι μάχη νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ Ἀρχέλους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφους κειμένους, στραπετοσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους ἀνέλθουσι τε τοὺς νεκροὺς φάμεν καὶ θάψαι τὴν ἡμετέρας ἐν Ἐλευσίῃ. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμφικονίδας τὰς ὑπὸ Θερωιδοντος ποταμοῦ ἐσβαλοῦσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωικοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι πρόχει τούτων ἐπιμεμῆσθαι· καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε ἔόντες ὧντοι νῦν ἂν εἴεν φλαυρότεροι καὶ τότε ἔόντες φλαυροὶ νῦν ἂν εἴεν ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἅλις ἔστι· ἡμῖν δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο ἔστι ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἔστι πολλά τε καὶ εὖ ἔχοντα, εἰ τέοισι καὶ ἄλλοις Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιον εἶμεν τοῦτο· τὸ γέρας ἔχειν καὶ ἄλλα πρὸς τοῦτω, οἵτινες μῦθοι Ἑλλήνων δὴ μουννομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ καὶ ἔργῳ τοσοῦτον ἐπιχειρήσαντες περιεγενόμεθα καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνη ἕξ τε καὶ τεσσαράκοντα. ἄρ' οὐ δίκαιοι εἶμεν ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μούνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξις εἵνεκα σιασιάζειν πρέπει, ἄρτιοι εἶμεν πεῖθεσθαι ὑμῖν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέει ἐπιτηδεώτατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι καὶ κατ' οὐδυνας· πάντη γὰρ

C. 27 § 1. σύνοδον ohne Artikel: ἦδε σύνοδος ἔστι ἡ συνελίγη. gr. Spr. 50, 11, 1. vgl. 61, 6: (7.) — συλλεγῆναι. zu 7, 173, 2. — προέθηκε vorgezogen hat. (Sch.) Vielleicht: die Aufgabe gestellt hat (durch seinen Vorgang). vgl. 9, 94, 1. — ὅθεν aus welchen Gründen, in Folge welcher Grossthaten. — ἢ Ἀρκάσιν. μᾶλλον ἢ Ἀ. andre; doch vgl. zu 9, 26, 4.

§ 2. τοῦτο μὲν vor τούτους haben Schäfer und Bekker mit einer guten Hs. ausgelassen. — τούτους. Spr. 51, 5, 1. — δουλοσύνην, δουλείαν. zu 1, 95, 2. — τοῦτο δὲ. zu 5, 45, 1. 8, 60, 2. — αἰῶνα. zu 1, 32, 3. — τῆς ἡμετέρας ἐν K. Spr. 47, 3, 2. (5, 5.)

§ 3. οὐδαμῶν. Di. 24, 2. — ἐλειπόμεθα. zu 4, 9, 2. — ἀλλ' οὐ γὰρ doch davon wollen wir schwelgen; denn nicht. zu 5, 3. — πρόχει, λυσιτελεῖ, ungew. so. — καὶ vor γὰρ entspricht dem folgenden καὶ. gr. Spr. 69, 32, 21. — ἅλις. Di. 62, 2, 5. — ἔστι ἀποδ. wirklich verrichtet wäre. — εἰ τέοισι καὶ ἄλλοις erg. πολλά τε καὶ εὖ ἔχοντα ἔστι (ἀποδεδεγμένα). Ueber καὶ gr. Spr. 69, 32, 14. — ἀλλὰ. Spr. 69, 4, 3. (5.)

§ 4. δὴ urgirt das μῦθοι. — μουννομαχήσαντες d. h. ohne Hülfe der andern Hellenen. Sonst vom Einzelkampfe Zweier. — τε καὶ. Di. 69, 70, 3. — ἀλλ' οὐ γὰρ doch da nicht. zu 1, 14, 3. — ἐν τῷ τοιῷδε in einem solchen Moment. — ἄρτιοι, ἔτοιμοι, wie 9, 48, 2. 53, 1. (Sch.) Sonst nicht so. — ἐστάναι nämlich zu stehen, Epexegeten zu πείθεσθαι.

τεταγμένοι πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ἐξηγέσθαι δὲ ὡς πεισομένων.²⁸ οἱ μὲν ταῦτα ἀμείνοντο, Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβρωσε ἅπαν τὸ στρα-
τόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἤπερ Ἀρκά-
δας. οὕτω δὲ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερεβάλλοντο τοὺς Τεγεάτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὥδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν
ἐλθόντες Ἑλλήνων. τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι·
τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἔοντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ
τῶν εἰλωτῶν πεντακισχιλιοὶ καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἐπὶ
τεταγμένοι. προσεχέας δὲ σφίσι εἶλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρτιήται τοὺς
Τεγεάτας καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς· τουτέων δ' ἦσαν ὀπλίται χί-
λιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πεντακίς-
χιλιοι, παρὰ δὲ σφίσι εὗροντο παρὰ Πανυσανίῳ ἐστάναι Ποτιδιαί-
των τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τουτέων δὲ ἐχό-
μενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσσιοι, τουτέων δὲ Σικυνῶνιοι
τρισχιλιοὶ. τουτέων δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τού-
τους Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι, Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι Λεπρεητῶν
διηκόσιοι, τουτέων δὲ Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι, τουτέων
δὲ ἐχόμενοι Φλιάσιοι χίλιοι, παρὰ δὲ τούτους ἔστιασαν Ἐρμιονέες
τριηκόσιοι. Ἐρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἐρετριέων τε καὶ Στύρῶν
ἑξακόσιοι, τουτέων δὲ Χαλκιδέες τετρακόσιοι, τουτέων δὲ Ἀμπρακίη-
τῶν πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀ-
κτακόσιοι ἔστιασαν, τουτέων δὲ ἐχόμενοι Παλλῆες οἱ ἐκ Κεφαλληνίας
διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. πα-
ρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχιλιοὶ. εἶχοντο δὲ τουτέων
Πλαταιεὶς ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο,
κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχιλιοὶ· ἐστρατιήγῃ δ' αὐτέων Ἀ-
ριστείδης ὁ Λυσιμάχου. οὗτοι, πλὴν τῶν ἐπὶ περὶ ἕκαστον τετα-
γμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται, συνάπαντες ἔόντες ἀριθμὸν τρεῖς²⁹
τε μυριάδες καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἐπτά. ὀπλίται μὲν
οἱ πάντες συλλεγέντες ἐπὶ τὸν βύρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι, ψιλῶν δὲ πλῆ-
θος ἦν ἰσὺς, τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξεως πεντακισχιλιοὶ καὶ τρισμύ-
ριοι ἄνδρες ὡς ἔόντων ἐπὶ περὶ ἕκαστον ἄνδρα, καὶ τουτέων πᾶς

gr. Spr. 57, 10, 8. — κατ' οὐστίνας welchen der Feinde gegenüber, durch καὶ mit ἵνα verbunden. — πάντη wo auch immer. — πεισομένων erg. ἡμέων. gr. Spr. 47, 4, 3. So fehlt ἑμῶν Xen. An. 5, 8, 13.

C. 28 § 1. οἱ ἐπιφοιτῶντες die später Gekommenen. — τοὺς. zu 1, 18, 1. — ἐφύλασσον dienten zur Bedeckung. — ψιλοὶ τῶν. Spr. 47, 7, (9.) — τεταγμένοι. gr. Spr. u. Di. 56, 9, 1, (2.)

§ 2. προσεχέας, ἐχόμενους, wie 9, 102, 1. vgl. 8, 13, 2. — ἐστάναι. Di. 55, 3, 21. — εἵνεκα bezeichnet zu τιμῆς die Absicht, zu ἀρετῆς den Grund. — σφίσι für σφ. Bekker.

§ 3. πρῶτοι, vom linken Flügel an gerechnet.

C. 29. τῶν ἐπὶ τὰ εἰλωτῶν 9, 28, 1. — συνάπαντες. zu 1, 178, 1. —

τις παράρτητο ὡς ἐς πόλεμον· οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψилоί, ὡς εἰς περὶ ἑκαστον ἑὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἐξ τε μυριάδες καὶ ἑννέα χιλιάδες καὶ ἑκατο-
 30 τιάδες πέντε, τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιᾶς σὺν τε ὀπλίτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἑνδεκα μυριάδες ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπείων τοῖσι παρευοῦσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες· παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπείων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιεόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' αὐτοὶ εἶχον. οὗτοι μὲν νυνταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο.

31 Οἱ δ' ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι ὡς ἀπεκήδευσαν Μασσίτιον, παρῆσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἑλλήνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτην ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντιτάσσοντο ὡς ἐπὶ Μαρδονίου. κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλῆθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξιν πλεῖνας ἐκεκοσμέ-
 2 ατο καὶ ἐπείχον τοὺς Τεγεῆτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὃ τι μὲν ἦν αὐτῶν δυνατώτατον πᾶν ἀπολέξας ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων, τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεῆτας. ταῦτα δ' ἐποίησε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἔχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικωνίους. Μήδων δὲ ἔχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους καὶ Λεπρεΐτας τε καὶ Τίρυνθίους καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρί-
 3 οὺς ἔστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας καὶ Στυρείας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἔχομένους Σάκας ἔταξε, οἱ ἐπέσχον Ἀμπρυκινήτας τε καὶ Ἀνακτορίους καὶ Λευκαδίους καὶ Παλλέας καὶ Αἰγινήτας. Σακῶν δὲ ἔχομένους ἔταξε ἀντὶ Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιῶν καὶ Μεγαρέων Βοιωτούς τε καὶ Λοκροὺς καὶ Μηλίας τε καὶ Θεσσαλοὺς καὶ Φωκίαν τοὺς χιλίους· οὐ γὰρ ὧν ἅπαντες οἱ

ὡς. ὥστε wohl an beiden Stellen. — πᾶς τις. zu 1, 50, 1. — παράρτητο. zu 7, 20. — εἰς ἑὼν. gr. Spr. 56, 9, 1. (2.) — πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι. Richtig wäre ἑκτακόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Vielleicht eine Verrechnung des Her. selbst.

C. 30. τοῦ σύμπαντος Ἑ. zu 7, 184, 2. vgl. 7, 20. — πρὸς δέ. zu 8, 51. — καταδέουσαι. zu 2, 7. — αἱ die erwähnten. — ὅπλα Hoplitengewaffen, ἀσπίδας καὶ δόρατα.

C. 31 § 1. ἀπεκήδευσαν zu betrauern aufgehört hatten. (Va.) Wohl: nach Gebühr (ἀπο-) bestattet hatten; das Compositum nur hier. — καὶ δὴ gehört zum Hauptsatze. — πολλόν. zu 5, 1, 2. — ἐπὶ. Spr. 68, 36, 6. (40, 6.) — ἐπείχον befassten, erstreckten sich längs. vgl. § 2 u. 3. zu 8, 32. — τοὺς. καὶ τοὺς Sch., auch mir eingefallen.

§ 2. οὕτω. zu 1, 7, 1. — ὃ τι die welche. Spr. 43, 4, 6. (17.) — αὐτῶν für αὐτοῦ Pauw., bezogen auf οἱ Πέρσαι. — ἀντίον. Spr. 47, 29, 2.

§ 3. τοὺς χιλίους, als ob die Zahl schon erwähnt wäre.

ὦν κείες ἐμῆδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτέων καὶ τὰ Ἑλλήνων ἡῦξον περὶ τὸν Παρθησὸν κατελιγμένοι, καὶ ἐνθεύτεν ὀρμεώμενοι ἐφερόν τε καὶ ἦγον τὴν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἰόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλὴν οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. ταῦτα μὲν τῶν ἔθνέων τὰ μέγιστα οὐνόμασται τῶν³² ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τὰ περ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστον. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἔθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηκίων καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιονίων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τε καὶ Αἰγυπτίων οἱ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασιῖται καλεόμενοι μαχαιοφόροι, οἵπερ εἰσι Αἰγυπτίων μῦνοι μάχιμοι. τοσούτους δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Φαλήρῃ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιβάσματο, ἐόντας ἐπιβύτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἄμα Ξέρξη ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὥς καὶ πρότερον δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμὸν (οὐ γὰρ ὦν ἀριθμήθησαν), ὥς δὲ ἐπιεικάσαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν, ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐπιτάχαιο κατὰ τὴν ἔθνηα καὶ κατὰ τέλει³³ ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφοτέροι. Ἑλλήσι μὲν Τισαμενῶς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος· οὗτος γὰρ δὴ εἴπειο τῷ στρατεύματι τούτῃ μάντις· τὸν ἰόντα Ἡλεῖον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδῆων Κλυτιάδην Λακιδαιμόνιοι ἐποίησαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῶ γὰρ μαντευομένη ἐν Ἀλφειῷ περὶ γόνου ἀνέϊλε ἡ Πυθίη ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρησέσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἁμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου πρὸς-2 εἶχε γυμνασίῳ, ὥς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας, ἀσκέων δὲ πενταέθλων παρ' ἐν πάλασμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμφ

§ 4. γὰρ erklärt warum es nur tausend waren. vgl. 9, 17 f. — τὰ κ. ἡῦξον verstärkten die Partei der H. — κατελιγμένοι hinge-
längt und eingeschlossen; wie 8, 27, 1. vgl. 33. (We.)

C. 32 § 3. οὐνόμασται für ὀνόμασται oder ὠνόμασται Bekker. — λό-
γος. zu 4, 33. 143, 1. 4, 138. — οἱ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασιῖται
1, 164. — ἐτάχθησαν ἐς. zu 7, 21, 1.

§ 2. ἀπεβιβάσματο liess ans Land setzen, wenn nicht auch hier,
wie 8, 76, 1. nach Hsn., ἀπεβίβασε zu geben ist. — πρότερον 8, 118, 2. (Bä.)
— ὦν. zu 8, 128, 1. — ὥς ἐπιεικάσαι wie zu vermuthen, auch Aesch.
Iho. 970. Soph. Oed. K. 152. (Va.) Jetzt auch Tr. 141.

C. 33 § 1. καὶ ἀμφοτέροι. zu 1, 53. — Ἑλλήσι μὲν. Di. 59, 1, 5.
— τόν, ὄν. — γένεος. zu 8, 42. — λεωσφέτερον, πολὺν; sonst nirgends;
εὖ σέτερον Reiske. — γόνου. zu 2, 43, 1. Der Antwort nach sollte man
περὶ ἀγῶνος oder ἀγῶνων erwarten. — ἀναιρήσεσθαι. zu 6, 70, 1.

§ 2. ἁμαρτῶν missdeutend, wie 1, 71, 1. 4, 164, 2. (Bä.) — παρ'
ὑπὸ Bekker. zu 1, 189, 1. — παρ' ἐν πάλασμα um einen Ring-
kampf (wenn dieser nicht gewesen wäre), in dem er eben besiegt wurde,
nach Paus. 8, 11, 6. (Va. u. We.) gr. Spr. 68, 36, 5. — ἔδραμε. Sonst
198 gelangte er dazu. Thuk. 8, 76, 3: ἡ Σάμος παρ' ἐλάχιστον δὴ ἦλθε
ὁ Ἀθηναίων πρῶτος τῆς θαλάσσης ἀφελίσθαι. — Ὀλυμπιάδα. zu 6, 70, 2.

τῷ Ἀνδρίῳ ἔλθων ἐς Ἔριν. Λακεδαιμόνιοι δὲ μαθόντες οὐκ ἐς γυνικαίους ἀλλ' ἐς ἀρτίους ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ ὀρέων περὶ πολλοῦ ποιούμενους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο ἀντίμα, σημαίνων σφι ὡς ἦν μὲν πολήτην σφέτερον ποιήσωνται, τῶν πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὔ. Σπαρτιήται δὲ πρῶτα μὲν ἀκούσαντες δεινὰ ἐποίησαν καὶ μετίσαν τῆς χρησιμοσύνης τὸ παράπαν, τέλος δὲ δειμνιῶτος μεγάλου ἐπιπνευμένου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος καταίνον μετιόντες. ὁ δὲ γνοὺς τετραμμένους σφίας οὐδ' οὕτω ἐπ' ἐφ' ἀρχέσθαι τοῖσι μούνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἐπὶ καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἥγην γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι ἀποτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμπίετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι βασιλῆην τε καὶ πολιτῆρην αἰτεόμενον καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἀργεὶ γυναικῶν μαγισσῶν, ὡς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νόσου, μισθὸν προτείνειτο τῆς βασιλῆης τὸ ἥμισυ. οὐκ ἀνασχόμενων δὲ τῶν Ἀργείων ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἑμπίεοντο πλεῖνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποσιάντες τὰ ὁ Μελάμπους προτείνετο ἦσαν δώσοντές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται ὀρέων αὐτοὺς τετραμμένους, φάς, ἦν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίῳ μεταδώσει τὸ τρίτον μέρος τῆς βασιλῆης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀπι-

— Ἔριν, ἀγῶνα, eine mehr poetische Bedeutung. vgl. 6, 129, 1. — ἐρτίους. πολικαίους. zu 1, 155, 3. — φέρον hindeutend zu 1, 120, 2. — τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον den dem T. ertheilten Orakelspruch. vgl. zu 5, 43. (St.) — Ἡρακλειδέων τοῖσι β. den von den Herakliden entstammten Königen. (St.) Eig. den Königen aus der Zahl der Her.

§ 3. προσθέσθαι. zu 1, 53, 1. — μαθὼν τοῦτο erneuert das Vorhergehende. — ἀντίμα steigerte seine Forderung, wieder erst bei Spätern, namentlich vom Aufschlagen des Getreides. — ποιήσει. ποιήσαν einige gute Hsn. gr. Spr. 55, 4, 10. — ἐποίησαν. Andre ἐποίησαν. Doch vgl. zu 2, 121, 11. — μετίσαν τῆς verzichteten auf. Di. 47, 13, 3. — χρησιμοσύνη Begehren, nur noch (und etwas verschieden) an wenigen Stellen. — καταίνοντες. zu 1, 98, 1. — μετιόντες ihn beschickend, nach ihm schickend, wie 3, 15, 1. (We.) — οὐδ' οὕτω, obgleich man die Forderung gewährte, näher bestimmt durch τοῖσι μούνοισι. — ἀρχέσθαι sich zu begnügen, das Passiv sonst wohl nur bei Spätern. — τὸν wird zu streichen sein, wie 1, 107. vgl. 7, 156, 1: ἐπιτρέψας Ἴεραν, ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ. Doch könnte auch πόν beibehalten und ἑωυτοῦ gestrichen werden. vgl. 9, 34, 2: τῷ ἀδελφῷ Βίῳ. — τοῖσι καί, ἐφ' οἷσι καί. gr. Spr. 51, 11, 1.

C. 84 § 1. ὡς εἰκάσαι so weit man vergleichen kann einem der etc. Dieselbe Formel Thuk. 4, 36, 3. — αἰτεόμενον für αἰτούμενος Schäfer. — ἐμισθοῦντο zu dingen suchten. zu 1, 63, 4. — προτείνειτο legte vor, forderte.

§ 3. ἐποστάντες nachdem sie sich dazu verstanden hatten. — ἐπορέγεται fordert noch dazu etwas. — φάς, unattisch. Spr. 34, 1. — τρίτον μέρος. zu 7, 121, 2. Beide Brüder erhielten zusammen zwei Drittel. (We.) — ἀπειληθέντες. zu 1, 24, 2. — σπεινόν Enge, Noth.

ληθέντες ἐς στεινὸν καταινέουσι καὶ ταῦτα. ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, 35
ἐδόντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντα συνεχώρειν οἱ. συγχωρη-
σάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε ὑπὸ μαντευό-
μενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἥλειος, γενόμενος Σπαρ-
τιῆτης, συγκатаίρει. μῦθος δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι
Σπαρτιῆται πολίται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες οἶδε ἐγένοντο, εἰς μὲν καὶ
πρῶτος οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι, ἐπὶ δὲ ὁ ἐν Τυγῇ πρὸς Τυγεῖας τε
καὶ Ἀργεῖους γενόμενος, μετὰ δὲ ὁ ἐν Λιπαυαῖσι πρὸς Ἀρκάδας πύ-
ντας πλὴν Μαντινέων, ἐπὶ δὲ ὁ Μεσσηνίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ, ὕστατος
δὲ ὁ ἐν Τανάγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος [οὗτος
δὲ ὕστατος καταργήθη τῶν πέντε ἀγῶνων].

Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενός, ἀγόντων τῶν Σπαρ- 36
τιητέων, ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι. τοῖσι μὲν τὸν Ἕλλησι καλὰ ἐγί-
νετο τὰ ἱερὰ ἀμνημονέουσι, διαβᾷσι δὲ τὸν Ἀσώπον καὶ μάχης ἄρχουσι
οὗ. Μαρδονίῳ δὲ προθυμομένῳ μάχης ἄρχειν οὐκ ἐπιτήδεα ἐγένετο 37
τὰ ἱερὰ, ἀμνημονέῳ δὲ καὶ τούτῳ καλὰ. καὶ γὰρ οὗτος Ἕλληνοῖσι
ἱεροῖσι ἐχρεῖτο, μάντιν ἔχων Ἥγησιπποτον, ἄνδρα Ἥλειόν τε καὶ τῶν
Τελλασιδέων ἰόντα λογιμώτατον, τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται
λαβόντες ἔθυσαν ἐπὶ θανάτῳ ὡς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνύστατα
ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς
φυγῆς πρὸς τὸ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον
ἐργάσατο μέζον λόγου. ὥς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐστ- 2
εῖχθέντος κως σιδηροῦ ἐκράτησε, αὐτὰν δὲ ἐμχανᾷτο ἀνδραιοτάτον
ἔργον πάντων τῶν ἡμῖς ἰδμεν· σταθμησάμενος γὰρ ὅπως ἐξελεύσεται
εἰ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδός, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν [ἐκ τούτου]. ταῦτα δὲ
ποιήσας, ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον ἀπέ-
ρη ἐς Τυγῆν, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδυ-

C. 35. πάντα für πάντων Schäfer. — συγκатаίρει, hilft siegen.
u. 7, 50, 3. — ἐπὶ δέ, μετὰ δέ. Di. 68, 2, 3. — ἐπὶ δέ — Μαντινέων.
on beiden Kämpfen wissen wir nichts Näheres. — ὁ Μεσσηνίων, die Ol.
8, 3, v. Ch. 466 abfielen. Kr. hist. philol. Studien I S. 149 ff. 160. — Ἰ-
θώμῃ für Ἰσθμῷ Paulmier. — ἐν Τανάγρῃ Ol. 80, 3, v. Ch. 438. Kr. eb.
172 ff.

C. 36. ἀμνημονέουσι für den Fall dass sie sich auf die De-
fensive beschränkten.

C. 37 § 1. προθυμομένῳ. προθυμῶν Schäfer. z. L. Bos. u. καλός.
eber den Infinitiv Kr. zu Xen. An. 2, 2, 3. — πολλά τε καί. zu 1, 32, 1.
, 18, 1. 3, 144, 2. — ἐπὶ τὴν ἐπὶ Werfer, wie 3, 119, 1. 5, 73, 3. vgl.
Schäfer Melett. p. 1098. — ἐπὶ θανάτῳ in der Absicht ihn zu tödten.
— ἀνύστατα unerträgliches. zu 1, 144, 3. — ὥστε, äta. — τρέχων.
1 7, 57. — μέζον λόγου die über alle Begriffe geht. (Lg.) gr. Spr.
7, 27, 2.

§ 2. σιδηροδέτῳ mit Eisen (an dem Fusse) befestigt, noch aus
akchylides angeführt. — σταθμησάμενος. zu 2, 2, 4. — ἐξελεύσεται,
εἰσέλθῃ. Di. 89 u. ἐρχομαι. — ἐκ τούτου wird zu streichen sein. zu 9, 33, 3. —

νων ἐς ἕλην καὶ αὐλιζόμενος, οὕτω ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημί διζημένων τρίτῃ εὐφρόνῃ γενέσθαι ἐν Τεγέῃ. τοὺς δὲ ἐν θιώματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τόλμης, δρόντιας τὸ ἡμίτομον τοῦ πᾶδος κείμενον, κἀκείνον οὐ δυναμένους εὐρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφυγὼν Λακεδαιμονίους καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίην Λακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον· ὕγιής δὲ γενόμενος καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα κατεστήκει ἐκ τῆς ἰδέης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι ἐς γε τέλος οἱ συνήνευκε τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκυρημένον· ἤλω γὰρ μαιντανόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπέθανε.

- 38 Ὁ μὲν νυν θάνατος ὃ Ἠγησιστράτου ὑστερον ἐγένετο τῶν Πλαταιικῶν, τότε δ' ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγον ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος, ὥς δὲ οὐκ ἐκαλλίρει ὥστε μάχεσθαι οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων Ἰσθμίοις Ἕλλησιν (εἶχον γὰρ καὶ οὗτοι ἐπ' ἰωνιῶν μάντιν Ἰππόμαχον Ἀποκρίων ἄνδρα), ἐπιρρεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ γιναιμένων πλεόνων Τιμηγενηδὸς ὁ Ἐρπνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαριωνίδου φυλάξαι, λέγων ὡς ἐπιρρεόνσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν καὶ ὡς ἀπολάμψοιτο συχνούς. ἡμέραι δὲ εἴς ἀντικατημένους εἴς ἐγεγόνεσαν ὅκτω, ὅτε ταῦτα ἐκείνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ μαθὼν τὴν παραίνεσιν εὐ ἔχουσαν, ὥς εὐφρόνῃ ἐγένετο, πέμπει τὴν ἱππον ἐς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαριωνίδου αἱ ἐπὶ Πλαταιῶν φέρονται, τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖσι δὲ Ἀρπὺς κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππῆται οὐ μάλιστα ἀπίκοντο· ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πᾶδιον λαμβάνουσι ὑποζυγία τε πεντακῶσια, σιτία ἄγνια ἀπὸ Πειλοποννήσου ἐς τὸ στρατιόπεδον, καὶ ἀνδρώπους οὗ εἴκοσι

ὅστε, ἀπὸ giebt den Grund des διορύξας an. — εὐφρόνῃ. zu 7, 12. — ἐνέχεσθαι. zu 7, 128, 2. — ἡμίτομον die abgeschrittene Hälfte. Das Wort auch 7, 39, 2 u. sonst, doch nicht bei Attikern.

— § 2. ἀρθμίην. zu 6, 68. — κατεστήκει. Spr. 53, 4, 2. (f.) — ἐκ τῆς ἰδέης offen. zu 2, 161, 2. — συνήνευκε. zu 8, 87, 1. — συγκυρημένον zufällig unternommene. (Portus.) Das Passiv kommt sonst wohl nicht vor. Ich vermuthete συγκυρημένον. Zwar gebraucht Her. dies nur von Freundschaft, zu 4, 153, 2. Doch findet es sich sonst auch; obwohl in etwas anderer Beziehung, vom Unheil. vgl. die Lexika. So, seh' ich, will auch Eltz.

C. 38. ὀλέγον für Weniges, für einen geringen Preis. Spr. 47, 16. (17, 1.) — τὸ ἔχθος τὸ Δ. zu 8, 80. — ἐκαλλίρει. zu 7, 134, 1. — ὅστε. zu 6, 76. Vielleicht ist es zu streichen. — ἐπ' ἰωνιῶν. Spr. 63, 26, 6. (40, 6.) — ἐπιρρεόντων wird durch δὲ, mit ὡς οὐκ ἐκαλλίρει verbunden. Aehnlich 3, 74, 1. — ἐκβολὰς Ausgänge (nach Böotien), Pässe, wie 9, 39. Wieder so erst bei Spätern; εἰςβολὴ Xen. An. 1, 2, 21. — ἀπολάμψοιτο er würde abschneiden. vgl. 9, 50, 51.

C. 39. ἀντικατημένους. zu 1, 84, 1. vgl. 9, 41, 1. — οὐ φειδόμενοι

τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι ἀφειδέως ἐφόνεον, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου οὐδενὸς οὔτε ἀνθρώπου. ὡς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἤλαυνον περιβαλλόμενοι παρὰ τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον.

Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτε- 40
ροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι· μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήισαν οἱ βάρβαροι πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἡ μέντοι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἑλλήνας· οἱ γὰρ Θηβαῖοι, αἵτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον καὶ αἰεὶ κατηγόροντο μέχρι μάχης, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦτου παραδεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι μάλα ἔσχον οἱ ἀπιδεικνυντο ἀρετάς.

Μέχρι μὲν τῶν δέκα ἡμερῶν οὐδὲν ἐπὶ πλεῦν ἐγένετο του- 41
τέων· ὡς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντικατημένοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἱ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶ πλεῦντες ἐγεγόνεσαν καὶ Μαρδόνιος περιημέπτει τῇ ἔδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδονίος τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκης, ὃς ἐν ὀλίγοις Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αὐτῶν ἦσαν αἱ γνώμαι, ἡ μὲν Ἀρταβάζου ὡς χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἐνθα σιτόν τε σφῆ ἐσσηνεῖσθαι πολλὸν καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοις, κατ' ἡσυχίαν τε ἱζομένους διαπρήσσεσθαι ποιεῦντας ταῦτα· ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τουτέων φειδομένους μηδενὸς διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἕλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστυγίας ἐν τῇσι πόλεσι, καὶ τάχως σφῆας παραδῶσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν ἡ αὐτὴ ἐγένετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς προειδύτος πλεῦν τε καὶ τούτου, Μαρδονίου δὲ ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμονεστέρῃ καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη· δοκέειν τε γὰρ πολλῶ κρέσσονα εἶναι τὴν σφατέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην μηδὲ περιορᾶν συλλεγομένους ἑῖς πλεῦνας ἰῶν συλλελεγμένων, τὰ τε σφάγια τὰ Ἑγ-

—, nähere Bestimmung des ἀφειδέως. (Bä.) — περιβαλλόμενοι sich aneignend, bemächtigend.

C. 40. γὰρ führt erläutern an dass die Reiterei nach Anleitung (κατηγύοντο) der Thebäer wirkte. — παραδεκόμενοι an deren Statt eintretend. — ἔσχον. zu 1, 196, 1. — ἀρετάς. zu 1, 176.

C. 41 § 1. τῶν δέκα. gr. Spr. 50, 2, 9. — ἐπὶ πλεῦν. zu 6, 42, 1. — περιημέπτει τῇ. zu 1, 44. ἀρξασθαι τῇ ἔδρᾳ Thuk. 5, 7, 1. (Va.) — ἀναζεύξαντας. zu 8, 60, 1. Ueber den Plural. Spr. 58, 4, 1.

§ 2. μηδὲ schließt sich an διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕ. an. — ὡς τούτου da auch er (wie die Thebäer) mehr (als Mardonios) vorher wusste was geschehen werde. (St.) — ἰσχυροτέρῃ energischer. — ἀγνωμονεστέρῃ. zu 7, 2, 3. — συγγινωσκομένη nachgebend. zu 8, 94, 6, 61, 1. — δοκέειν, abhängig von einem aus γνώμη zu denkenden ἔγῃ. gr. Spr. 65, 11, 7. — συμ-

σισιτράτου εἶναι χαίρειν μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμον τῷ Περσέων χειρ-
 42 μένους συμβάλλειν. τούτου δὲ οὕτω δικαιεῖντος ἀντίλεγε οὐδείς, ὥστε
 ἐκράτει τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ βασι-
 λείας, ἀλλ' οὐκ Ἀρτιάβαζος. μεταπεμψάμενος ὦν τοὺς ταξιδάρχους
 τῶν τελέων καὶ τῶν μετ' ἐωντοῦ ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς εἰ-
 ρώτα εἴ τι εἶδεῖεν λόγιον περὶ Περσέων ὡς διαφθαρένται ἐν τῇ
 Ἑλλάδι. σιγῶντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδόντων τοὺς χρη-
 σμούς, τῶν δὲ εἰδόντων μὲν ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐ-
 2 τὸς Μαρδόνιος ἔλεγε· “ἐπεὶ τοίνυν ἡμεῖς ἢ ἴσμε οὐδὲν ἢ οὐ τολμάμεν
 λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἔρω ὡς εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον ὡς χρεὼν ἔστι
 Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα διαρπάσαι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελ-
 φοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ
 τοῦτο ἐπιστάμενοι οὕτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο οὕτε ἐπιχειρήσαμεν δι-
 αρπάξειν, ταύτης τε ἐνεκα τῆς αἰτίας οὐκ ἀπολεύμεθα. ὥστε ὑμεῖν
 ὅσοι τυγχάνουσι εὖ νοοῖ ἐόντες Πέρσῃσι, ἥδεσθε τοῦδε ἐνεκα ὡς πε-
 ρισσομένους ἡμεῖς Ἑλλήνων.” ταῦτά σφι εἶπας δευτέρα ἐσήμνηνε πα-
 ραρτίεσθαι τε πάντα καὶ εὐκρινέα ποιεῖσθαι ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ἐπι-
 ούσῃ συμβολῆς ἔσομένης.

43 Τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρόνον, τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας
 ἔχειν, ἐς Ἑλλυριούς τε καὶ τὸν Ἑγγέλειον στρατὸν οἶδα πεποιημένον,
 ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἔστι ἐς ταύτην τὴν μάχην
 πεποιημένα,

τὴν δ' ἐπὶ Θερμῳδονί καὶ Ἀσωπῷ λεχέπολιν
 Ἑλλήνων σύνοδον καὶ βαρβαρόφωνον ἰσχυρήν,
 τῇ πολλοὶ πιστεύονται ὅτιρ Λάχεσιν τε μόρον τε
 τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἰσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοις ἄλλα Μουσαίου ἔχοντα οἶδα ἐς
 Πέρσας. ὁ δὲ Θερμῳδὼν ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρας τε καὶ
 Γλισσώτος.

βάλλειν erg. εἶπε oder ἐκέλευε. Eb. — εἶναι χαίρειν laufen lassen, sich
 daran nicht kehren, wie 9, 45, 2. Eur. Hipp. 1058: τοὺς ἐπὶ κράτος γὰρ πο-
 τῶντας ὄρνις πόλλ' ἐγὼ χαίρειν λέγω. (Va.) — βιάζεσθαι parforciren, mit
 aller Gewalt günstige herbeiführen wollen.

C. 42 § 1. δικαιεῖντος. zu 1, 89, 1. — τῇ γνώμῃ. zu 1, 61, 2. —
 ἐκ. gr. Spr. 68, 17, 9. — διαφθαρέντας. Di. 40 u. φθείρω. διαφθερίο-
 νται Steger u. Cobet. — ἐπικλήτων. zu 7, 8, 1. — ἐν ἀδείῃ π. zu 1, 111.
 — ἀλλά, wie sonst nach Bedingungssätzen; nach ἐπειδὴ 9, 48, 3. Spr. 69,
 4, 2. (5.)

§ 2. τοῦδε ἐνεκα erneuert das ὥστε. — ὡς περισσομένους ἡμεῖς
 überzeugt dass wir besiegen werden, absoluter Ac. gr. Spr. 56, 2, 10.
 — συμβολῆς. zu 6, 109, 8.

C. 43. ἔχειν. zu 7, 142, 1. — τὰ μὲν, δὲ μὲν auf das folgende πᾶν
 μὲν bezogen. — τὴν δ', abhängig von einem Verbum das im Vorhergehenden
 (hier vielleicht ausgefallenen) stand. — ἐπὶ. Di. 68, 29, 2. — τοξοφόρων.
 zu 1, 103, 1.

Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παραίνεσιν τὴν ἐκ 44
 Μαρδονίου νύξ τε ἐγένετο καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρόσω
 τῆς νυκτός προεβήλατο καὶ ἡσυχίᾳ ἐδόκει εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα
 καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τὴνικαῦτα προσελάσας Ἰππῳ
 πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος, ὁ Ἀμύνταω, στρατηγός
 τε ἑὼν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους
 ἔλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ
 τοὺς στρατηγούς, ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἄνθρωπος ἦκει ἐκ Ἰππου
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῖ ἔπος,
 στρατηγούς δὲ οὐνομάζων ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἔλθεῖν. οἱ δὲ ἐπει 45
 ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα εἰποντο ἐς τὰς φυλακὰς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε
 Ἀλέξανδρος ταῦτε. "ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε
 τίθεμαι, ἀπόρρητα ποιούμεενος πρὸς μηδένα λέγειν ἑμέας ἄλλον ἢ
 Πυρραῖον, μὴ με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ με-
 γάλως ἐκδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος· αὐτός τε γὰρ Ἕλλην γένος
 εἰμὶ τώρχαίον καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοισι ὀρεῖν
 τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὦν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατῇ τὰ σφάγια
 οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε. νῦν δὲ
 οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάγια ἑᾶν χαίρειν, ἅμ' ἡμέρῃ δὲ διαφανσκοῦσθαι
 συμβολὴν ποιεῖσθαι· καταρρώθηκε γὰρ μὴ πλεῖνες συλλεχθῆτε, ὡς
 ἐγὼ εἰκάω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλλεται τὴν
 συμβολὴν Μαρδόνιος καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων
 γὰρ σφίς ἡμερέων λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὁδε κατὰ νόον
 τελευτήσῃ, μνησθῆναι τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλ-
 λήνων εἵνεκα οὕτω ἔργον παράβολον ἐργασμαὶ ἐπὶ προθυμίας, ἐθέ-
 λων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι
 ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοις κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ
 Μακεδών." ὁ μὲν ταῦτα εἰπας ἀπῆλυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον
 καὶ τὴν ἐωνιοῦ τάξιν.

Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρασ 46

C. 44. ἐκ, ἐπὶ attisch. — πρόσω τῆς νυκτός, πόρρω νυκτῶν attisch;
 noch so 2, 121, 11. — προεβήλατο es, die Zeit, war vorgeschritten.
 gr. Spr. 61, 5, 6. Das Wort so nur hier; bloss ἦν 2, 121, 11. — ἐδίξητο.
 zu 6, 52, 3. Mit dem Infinitiv auch 2, 147, 2. 7, 16, 2. — οἱ πλεῖνες. gr. Spr.
 50, 4, 12. — παραγυμνοῖ. zu 1, 126, 2.

C. 45 § 1. παραθήκην. zu 6, 73. — ἀπόρρητα ποιούμεενος als
 Geheimniss mittheilend. vgl. 9, 94, 1. Dabei μὴ mit dem Infinitiv wie
 bei ἀπαγορεύειν, ἀπειπεῖν. zu 7, 149, 1. — τώρχαίον. Di. 14, 10, 7. — δὲ
 ὦν. δὴ ὦν? — δύναται, mag, will. zu 7, 134, 1. — καταθύμια. zu 5,
 39, 1. — γὰρ ἂν denn sonst würdet.

§ 2. διαφανσκοῦσθαι. zu 3, 86. — πλεῖνες in grösserer Anzahl.
 — ὑπερβάλλεται verschiebt, aussetzt. — σφίς. Spr. 58, 4, 3. — ἡ-
 μερέων. Spr. 47, 6, 2. (7, 1.) — τινά man. Spr. 51, 14, 2. (16, 7.) —
 οὕτω. zu 7, 146, 2.

ἔλεγον Πανσανίη τὰ περ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρωθήσας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε. "ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἡμῶν ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεῖων ἐστὶ τοὺς Ἀθηναίους σιῆσαι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων, τῶνδε εἰνεῖν. ὑμεῖς ἐπίστιασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτέων, ἐν Μαραθῶνι μαχεσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί γε εἶμεν καὶ ἀδελφεὶς τοιούτων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιητῶν γὰρ οὐδεὶς πεπειρηγὸς Μήδων· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἐμπειροὶ εἶμεν. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χρεῖων ἐστὶ λέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ πέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον." πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε. "καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπειτε εἰδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἶπαι ταῦτα τὰ περ ὑμεῖς φθάνετε προφέρειτε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρωδόμεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδύες γίνονται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὧν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ 47 λόγοι γεγόνασι καὶ ἐτοῖμοι εἶμεν ποιεῖν ταῦτα." ὥς δ' ἤρесе ἀμφοτέρωσιν ταῦτα, ἥως τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἐξαγαρεύουσι Μαρδόνιον. ὁ δ' ἐπειτε ἤκουσε, αὐτίκα μετισταίνει καὶ αὐτὸς ἐπειρῶτο, παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὥς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γινόμενον ὁ Πανσανίης, γνούς ὅτι οὐ λαμβάνει, ὀπίσω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν πέρας· ὥς δ' αὖτις καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου.

48 Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας ἔλεγε τάδε. "ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνδρῶπων, ἐκπαγλεισμένων ὥς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν εἰληθές· πρὶν γὰρ ἢ συμμῖξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι,

C. 46 § 1. τούτῳ τῷ λόγῳ nach dieser Mittheilung. Spr. 48. 12, 3. (15, 4.) — ἐς ἡμῶν. Kr. zu Xen. An. 1, 7, 1: ἐδόκει εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἐν ἧσιν βασιλεῖα. — γίνεται, das Präsens in sofern schon jetzt die Bestimmung getroffen war. Aehnlich 7, 169. 9, 11, 2. — ὑμέας τοὺς Ἀθ. Spr. 50, 6, 3. (8, 2.) — ἀδελφεῖς. zu 5, 90, 2.

§ 2. οὐδεὶς, nämlich der Lebenden. Nicht gerechnet wird der durch Atimie ausgeschlossene Aristodemos 9, 71.

§ 3. ἡμεῖς δὲ wohl aber. Di. 50, 1, 10. — ἐν νόῳ ἐγένετο kam in den Sinn. Kr. Lex. zu Xen. An. u. γίνεσθαι g, β. — ἀλλὰ γὰρ doch wir thaten es nicht: denn. (Matthiä.) — ἡδομένοισι. zu 8, 10, 2. — εἰμεν. zu 1, 42.

C. 47. ἥως τε δ. καί. zu 7, 217. — παράγων τοὺς Π. κατὰ τοὺς Α. längs der Front die P. (an die) den L. gegenüber (liegende Stelle) führend. — τοῦτο τοιοῦτο γινόμενον. Derselbe Ausdruck 5, 109, 1. 9, 50.

C. 48 § 1. λέγεσθε. ἐλέγεσθε? — ὑπό ist wohl zu streichen. — τῆδε, wie τούτῳ 8, 30. — ἐκπαγλεισμένων. zu 7, 181, 1. — τῶν δ' doch von diesen Angaben. — ἄρ' ἦν. gr. Spr. u. Di. 58, 2, 6. (4.)

καὶ δὴ φεύγοντας καὶ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι
τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους, αὐτοὺς τε ἀντὶ δούλων τῶν ἡμετέρων
τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγασθῶν ἔργα, ἀλλὰ πλεῖστον
δὴ ἐν ὑμῖν ἔψευσθημεν· προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος ὡς δὴ πέμ-
ψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι καὶ βουλόμενοι (μοῦνοι) μᾶ-
νοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄριστοι ἐόντες ποιεῖν ταῦτα οὐδὲν τοιοῦτο
λέγοντας ὑμέας εὖρομεν ἀλλὰ πτώσσοντας μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ
οὐκ ἡμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ οὐ πρὸ
μὲν τῶν Ἑλλήνων ἡμεῖς, ἐπεὶτε δεδόξασθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν
βαρβάρων ἡμεῖς ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἦν μὲν
δοκῆ καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτα μαχέσθων ὅστε-
ροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκῶσι ἀλλ' ἡμέας μόνους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ δια-
μαχεσάμεθα· ὁπότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι
στρατοπέδῳ νικᾶν." ὁ μὲν ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπισχὼν χρόνον, ὡς οἱ 49
οὐδεὶς οὐδὲν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσεται ὀπίσω, ἀπελθὼν δὲ ἐσημαίνει
Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος καὶ ἐπαρθεὶς
ψυχρῇ νίκῃ ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ὡς δὲ ἐπῆλασαν οἱ
ἱπποῖται, εἰσίνοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν ἔσακοντίζοντες
τε καὶ ἑστοξύνοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε εἶντες καὶ προσφέρεσθαι
ἄποροι· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ἰδρεύετο πᾶν τὸ στρα-
τευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὦν κατὰ
τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι τεταγμένοι μοῦνοι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἑλ-
λησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐγίνετο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ
Ἀσωπὸς ἀγχοῦ· ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν
κρήνην ἐφοίτησαν· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέε-
σθαι ὑπὸ τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων.

Τούτου δὲ τοιοῦτου γινομένου οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, αἵ 50

§ 2. νόμον. zu 8, 89. — ἐν Ἀθ. τὴν πρόπειραν ποιευμένους
mit den Ath. den Vorversuch machend, sie den Persern gegenüber
führend. Πρόπειραν ποιῆσαι auch Thuk. 3, 86, 2. — δούλων. zu 4, 20.
7, 96. — κλέος. zu 7, 320, 3. — μούνοισι. μῦνοι las man sonst, μῦνοι
μόνοι Kön., wie Eur. Her. 807: ἐμοὶ μόνος μόνῳ μάχην συνῆψεν. (Kön.) —
πτώσσειν dichterisch, das ähnliche πῆσσαι auch in der Prosa.

§ 3. ἀλλ'. zu 9, 42, 1. — τί οὐκ ἐμαχεσάμεθα; lässt uns käm-
pfen. (Schäfer.) gr. Spr. 53, 6, 2. — δεδόξασθε. Di. 55, 4, 1. — ἴσοι
πρὸς ἴσους. vgl. 1, 2, 1 u. ἐν πρὸς ἐν 4, 50, 1. — οἱ δ'. Di. 50, 1, 11.
— ὦν. zu 1, 132, 2. vgl. 9, 87. — ἀλλ', erg. εἰ δοκῶσι. (St.) — μετέπειτα
berücksichtigt die Zeit, ὅστεροι die Reihenfolge. — ἡμεῖς δὲ. Di. 50, 1, 11. vgl.
8, 22, 1 u. 2. — νικᾶν hängt ab von einem aus dem obigen τοῦ λόγου zu
denkenden λέγομεν, κελύομεν. gr. Spr. 65, 11, 7.

C. 49. χρόνον. zu 1, 116, 1. — τὰ καταλαβόντα das Vorgefal-
lene, wie τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν 4, 161. — ψυχρῇ. zu 6, 108, 2. —
προσφέρεσθαι ἄποροι. zu 4, 46, 2. — συνετάραξαν trübten. — συν-
έχωσαν auch 4, 120, 1. (Va.) — πρόσω ἐγίνετο d. h. der Weg dahin
wurde (zu) weit. — ἐρυκόμενοι. zu 5, 15.

τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσο-
μένης, συνελήχθησαν περὶ αὐτέων τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες
παρὰ Πανσαντίνην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. ἄλλα γὰρ τούτων τοιοῦτων
ἐόντων μᾶλλον σφεας ἐλύπει· οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἐτι, οἳ τέ σφειν
ὀπίσταντες ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ἐπισιτιέμενοι ἀποπε-
κλάτο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐδ' οὐκ ἀνέχοντο ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον.
51 βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἣν ὑπερβάλωνται κίνην
τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολῆν μὴ ποιεῦμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἵεναι·
ἣ δὲ ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίδος, ἐπ' ἣ ἱ-
στρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλασιαίων
πόλεως. [νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἡπείρῃ· σχιζόμενος ὁ ποταμὸς
ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρώναος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, δέχων ἀπ' ἄλ-
λῃων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τρία στάδια, καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς
ταῦτό·] οὐνομα δὲ οἱ Ὠερόη· θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι
Ἀσωποῦ οἱ ἐπαχώριοι· ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλευσάντο μετα-
ναστῆναι, ἵνα κατ' ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνη καὶ οἱ ἱππεῖς σφίας
μὴ σινοῖατο, ὥσπερ κατ' ἰσθμὸν ἐόντων. μετακινέσθαι τε ἔδοκεν τότε
ἐπὶ τῆς νυκτὸς ἢ δευτέρῃ φυλακῇ, ὡς ἂν μὴ ἰδοῖατο οἱ Πέρσαι ἔξορ-
μεωμένους καὶ σφεας ἐπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἱππόται. ἀπικομένων
δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠερόη περισχίζεται ῥέουσα
ἐκ τοῦ Κιθαιρώναος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἔδοκεν τοὺς ἡμίσεας ἀπο-
στελλεῖν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοιεν τοὺς
ὀπίσταντας τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία διχομένους· ἦσαν γὰρ ἐν τῇ Κιθαιρῶνι
ἀπολειλαμμένοι.

52 Ταῦτα βουλευσάμενοι κίνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσκειμένης

C. 50. περὶ τούτων zur Berathung über diese Dinge. — ἄλλα für ἄλλα Va. — ἐλύπει. ἐπιλύπει einige Hsn. — ὀπίσταντες. zu 5, 111, 1.

C. 51 § 1. ὑπερβάλωνται — ποιεῦμενοι diesen Tag hingehen liessen, ohne eine Schlacht zu liefern. (Herm.) — ἣ δὲ. ἢ δὴ? — ἐστὶ ἀπέχουσα. Di. 56, 1, 2. — σχιζόμενος, ohne γὰρ ein unerträgliches Asyndeton; erträglich wäre es nur wenn (οὕτω) ὥδε ἐστὶ vorherginge. — ὁ ποταμὸς kann sprachgemäss nur auf den Asopos bezogen werden. (Siebels zum Paus. 9, 4, 8.) Dem widerspreche Her. unbefangen gelesen, meint Müller Orch. S. 488. Unbefangen: d. h. ohne sich an die Worte zu kehren. Wenn man (vgl. § 3) einen Fluss Oeres und eine von ihm gebildete gleichnamige Insel annehmen muss (wie auch Kruse thut Hellas II, 1 S. 491), so dürften die mehrfach anstössigen Worte νῆσος — ἐπαχώριοι oder doch bis πρὸς zu verdächtigen sein. — δέχων. Di. 53, 3, 4. — ὅσον περ. ὅσον τε erfordert Her.s Gebrauch.

§ 2. ἐβουλευσάντο. zu 1, 73, 3. — ἔχωσι καὶ σινοῖατο. zu 1, 185, 3. — ὥσπερ κατ' ἰσθμὸν ἐόντων wie so lange sie ihnen (den Reitern) gegenüber standen. — ἔδοντων. gr. Spr. 47, 4, 3. — δευτέρῃ ohne Artikel zu 1, 84, 1. — φυλακῇ. Kr. zu Xen. An. 4, 1, 5. — ὡς ἂν. zu 5, 37. — τὸν hängt von περὶ in περισχίζεται ab. gr. Spr. 48, 6, 3. — στρατοπέδου. zu 5, 113. — ἐπεὶ während, wie 9, 58, 1. vgl. 52 A. zu 1, 51, 1.

C. 52. ἄτρυτον unablässig, eig. poetisch. „vgl. Döderlein de alpha

τῆς Ἰππου εἶχον πόνον ἄφροντον· ὡς δὲ ἦ τε ἡμέρη ἔλγχε καὶ οἱ ἱππῆες ἐπέπαινον, νυκτὸς δὲ γινωσκόμενης καὶ δούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν δὴ συνέκειτό σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθίντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλασσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν συνέκειτο οὐκ ἐν νόρῃ ἔχοντες, οἱ δὲ ὡς ἐκινήθησαν ἔφρουγον ἄσμενοι τὴν Ἰππου πρὸς τὴν Πλαταιῶν πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον· τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλεως ἔστι τῆς Πλαταιῶν, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφῆς ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱεροῦ τὰ ὄπλα. καὶ οἱ μὲν 53 περὶ Ἡραῖον ἱστρατοπεδεύοντο, Πανσανίης δὲ ὀρέων σφῆας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου παρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοις ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα ἵναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον ἵναι ἐν τὸν συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄριστοι ἦσαν τῶν ταξιαρχῶν πείθεσθαι Πανσανίῃ, Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγῶν τοῦ Πιτανήτεω λόχου, οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι οὐδὲ ἔκων εἶναι ἀσχεγνέειν τὴν Σπαρτιήν, ἐθώνυμαζέ τε ὀρέων τὸ ποιεῖν, αἶτε οὐ παραγενόμενος τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Πανσανίης τε καὶ ὁ Εὐρύαταξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκείνον σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι κείνου ταῦτα νενωμένου ἀπολεπεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ ἦν ἀποκλίπῃσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοις· Ἕλλησι, ἀπόληται ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικὸν καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὡς οὐ χρεῶν εἴη ταῦτα ποιεῖν. καὶ οἱ μὲν παρηγορέοντο Ἀμομφάρετον μόνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεατέων λελειμμένον, Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίησαν 54 τοιαῦτα· εἶχον ἀτρέμας σφῆας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἐπεμπον σφέων ἱππεῖα ὀφόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ἐπικηρέοιεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῦνται ἀπαλλάσσεσθαι, ἐπείρεσθαι τε Πανσανίην τὸ χρεῶν εἴη ποιεῖν.

intens. p. 21." (Bä.) — ἐς τὴν. zu 9, 46, 2. — ἀερθίντες. zu 1, 165, 2. — ἔχοντες erg. ἀπαλλάσσεσθαι. Spr. 55, 4, 4. (11.) — οἱ δὲ, ἀλλά. zu 1, 17, 2. — ἔθεντο τὰ ὄπλα machten Halt. Kr. zu Xen. An. 1, 5, 14.

G. 53 § 1. παρήγγελλε — ἵναι. gr. Spr. 48, 7, 10. — κατὰ nach, hinter. — ἐς τὸν συν. erg. ἵναι. — συνεθήκαντο. Dl. 56, 8, 2. — ἀριστοι. zu 9, 27, 2. — λοχηγεῖν τοῦ. Spr. 47, 19, 1. (47, 20.) — Πιτανήτεω für Πιτανήτων Kōn. — Πιτανήτεω λόχου, ὅς οὐδ' ἐγένετο πόσις sagt Thuk. 1, 20, 4. — ξείνους. zu 9, 11, 2.

§ 2. νενωμένου, das Medium unnatürlich. zu 1, 77, 2. — μὴ, weil im Vorhergehenden der Begriff der Furcht enthalten ist. gr. Spr. 54, 8, 10. — ἀτρέμας εἶχον. zu 8, 14. — ἐπειρῶντο πείθοντες. zu 1, 77, 1. — παρηγορέοντο. zu 5, 104, 7, 13.

G. 54. φρονήματα Sinnesart. (Lg.) Die aristokratische Perfidie der Spartanen schildert am stärksten Eur. Andr. 445 — 453. (Va. u. We.) — εἴτε — εἴτε. gr. Spr. 69, 25, 2. Ueber den Indicativ neben dem Optativ zu 5, 13, 1.

- 55 Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κῆρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τέ σφας κατὰ χώρην τεταγμένους καὶ ἐς νεῖκα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους. ὡς γὰρ δὴ παρηγορέοντο τὸν Ἀμομφάρετον ὃ τε Εὐρύτατα καὶ ὁ Πανσανίης μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούνοὺς Λακεδαιμονίων, οὕτως ἐπειθον, ἐς ὃ ἐς νεικὰ τε συμπεσόντες ἀπικέετο καὶ ὁ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων παριστατό σφι ἀπιγμένους. νεικῶν δὲ ὁ Ἀμομφάρετος λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Πανσανιέω ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἐφη μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους. ὃ δὲ μαινόμενον καὶ οὐ φρονήρεα καλέων ἐκείνον [πρὸς τε] τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα λέγειν [ὁ Πανσανίης] ἐπέλεγε τὰ παρεόντα σφι πράγματα, ἐχρήζετο τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρήσας τε πρὸς ἐνωτοὺς καὶ ποιεῖν περὶ τῆς ἀπόδου τὰ περ ἂν καὶ σφεῖς. καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσεται ἐς 56 τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους πρὸς ἐνωτοὺς ἦως κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Πανσανίης, οὐ δοκῶν τὸν Ἀμομφάρετον λείψασθαι τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων, τὰ δὴ καὶ ἐγένετο, σημήνας ἀπήγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἰποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἦσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι· οἱ μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντεῖχοντο καὶ τῆς ὑπωρέης τοῦ Κιθαιρώνος, φοβεόμενοι τὴν ἱκον, Ἀθηναῖοι 57 δὲ καίτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ ἀρχὴν [τε] οὐδαμὰ δοκῶν Πανσανίην τολμήσειν σφῆας ἀπολιπεῖν περιέχετο αὐτοῖς μένοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προτερόντων δὲ τῶν σὺν Πανσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰδέη τέχνη ἀπολιπεῖν αὐτὸν, ἀναλαβέντα τὸν λόχον τὰ ὄπλα ἤγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο σίεφος. τὸ δέ, ἀπείλθον ὅσον

C. 55 § 1. ἐς τοὺς. zu 1, 76, 2. vgl. 9, 55, 2. — τε, gestellt als ob vor ἐς νεῖκα noch ein Synonymon von ὥρα folgen sollte. — νεῖκα. zu 6, 42, 1. — μένοντας, weil auch die Leute des Amompharetos gedacht werden. (We.) — οὕτως. zu 7, 106. —

§ 2. νεικῶν. zu 8, 125. — ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους wollen Schulz und Werfer streichen. — καὶ οὐ. 3, 25, 1: ἐμμανὲς τε εἶναι καὶ οὐ φρονήρης. zu 7, 46, 2 u. 322. — φρονήρεα. zu 3, 25, 1. — τὰ ἐντεταλμένα erg. ἐρωτῶν. — λέγειν hängt von ἐπέλεγε ab, erg. τῶν ἐαυτοῦ πρὸς. Doch ist wohl πρὸς τε zu streichen. — ὁ Πανσανίης, Erneuerung des ὁ δὲ. Doch ist es mehr störend. — ἐχρήζετο, ἐδίωτο. zu 1, 112, 1. — ἐνωτοὺς. Spr. 58, 4, 3. — σφεῖς erg. ποιεῖν. Spr. 63, 4 A. (4, 1.)

C. 56. ἀνακρινομένους, wie ἀνάκρισις 8, 69, 1. — κατελάμβανε, wie 8, 6. — τῷ χρόνῳ könnte fehlen. zu 8, 37, 2. — λείψασθαι τῶν. zu 4, 9, 2. — ἀποστειχεῖν bei Her. nur hier, öfter στείχω, beides dichterisch. zu 1, 9, 2. — τὰ ἔμπαλιν ἢ. zu 1, 207, 2. — τραφθέντες für τρεπόμενοι noch 4, 12.

C. 57 § 1. τε ist mir verdächtig, da das folgende δὲ ihm nicht wohl entsprechen kann. — περιέχετο setzte sich darauf. zu 1, 71, 1. — αὐτοῦ μένοντας dass sie (alle) dort bleibend. — προτεροῦν vorausgehen, vorrücken, wie 9, 66, 2. (Sch.) — καταδόξας. zu 1, 22, 1. — ἰδέη τέχνη gerade zu, ohne Umstände. (Portus.) vgl. 3, 127, 1. —

τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτον λόχον, περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν τε χώρον καλεόμενον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱερὸν ἦσται. ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἰνεκα, ἵνα ἦν μὴ ἀπολλίηται τὸν χώρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφατέρος τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθέοι ὀπίσω παρ' ἐκείνους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφαρέτον παρεγίνοντό σφαι καὶ ἡ ἱππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο πᾶσα· οἱ γὰρ ἱππῶται ἐποίουν ὅλον καὶ ἰσθίεσαν ποιεῖν αἰεὶ, ἰδόντες [δε] τὸν χώρον κεινὸν ἐν τῷ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτιέρησι ἡμέρησι, ἤλυνον τοὺς ἱπποὺς αἰεὶ τὸ πρόσω καὶ ἄμα καταλαβόντες προσεκέατό σφαι.

Μαρδόνιος δὲ ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποιοχομένους ὑπὸ νύκτα 58 εἶδε τε τὸν χώρον ἐρημον, καλέσας τὸν Ἀθηναῖον Θωρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδίον εἶλε· ὦ παῖδες Ἀλκιεύω, ἔτι τε λέξετε τὰδε ὀρέοντες ἐρῆμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλ' ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρώτους, τοὺς πρότερόν τε μειισταμένους ἐκ τῆς τάξις εἶδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν παραιχομένην νύκτι καὶ οἱ πάντες ὀρέομεν διαδράντας· διέδεξαν τε, ἔπει σφαις ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἦρα λόγους ἐν οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. καὶ ἡμῖν μὲν, ἱούσι Περσέων ἀπειροῖσι, πολλὴ ἐκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους τοῖσι τι καὶ συνηδέε· Ἀρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μῦλλον ἐποιεῦμην τὸ καὶ καταρρωθῆσαι Λακεδαιμονίους, καταρρωθῆσαντιὰ τε ἀπρηδέασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεῶν εἴη ἀναζεύξαντας τὸ στρατόπεδον ἵνα ἐς τὸ Θηβαίων ἄστει πολιορκησομένους τὴν ἐτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πέυσεται. καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα

αὐτόν, ἐκόντον, ihn und seinen Lochos, aus der Seele des Erzählers. gr. Spr. 51, 2, 5. — ἦσται ist mir anstössig; nahe liegt ἔσται. vgl. 9, 116, 1.

§ 2. δὲ streicht Kr. denn es bedarf hier eines epexegetischen Satzes. gn. Spr. 59, 1, 5. — κεινόν unbesetzt, ἐρημον 9, 58, 1. — τὸ πρόσω. zu 7, 39. — ἄμα. gr. Spr. 56, 19, 3.

C. 58. § 1. το für π Kr. Dem schwachen ἐπ nachgestellt kann π nicht wohl als Frage eintreten. Der Sinn: werdet ihr noch etwas für euren frühern falschen Bericht anführen?

§ 2. διέδεξαν. zu 7, 173, 1. — ἀψευδέως ἀρίστους, die Porser. — διακριθῆναι sich messen. — οὐδένες nichtige, elende. DL 67, 1, 4. — οὐδαμοῖσι. Di. 24, 1, 2. — ἐναπεδεικνύατο sich bereit machen, ostentabant se. (Portus.) — πολλή —, πολλὴν ἐγὼ συγγνώμην εἶχον hätte ein Attiker gesagt. — ἐπαινεόντων erg. ἡμῶν. zu 8, 69, 1. — συνηδέετε für συνηδέαται oder συνηδέαται Schäfer; συνηδέαται Portus. Di. 38, 7, 4. mit τῶι π u. dem Participle 7, 164. — Ἀρταβάζου hängt von τὸ καταρρωθῆσαι ab. Xen. An. 7, 7, 24: γινώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ὅτι αὐτοὺς σωφρονιστέας ἢ ἄλλων τὸ ἥδη κολάζειν. gr. Spr. 47, 19, 2. — καὶ μῦλλον. zu 1, 65, 2. — τὸ καὶ dass er auch nur etc., geschweige denn dass er einen feigen Vorschlag that. — τε. δὲ? — ἀναζεύξαντας. zu 8, 60, 1. — πολιορκησομένους um uns einschliessen zu lassen. — τούτων

ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διδωτέοι εἰσὶ ἐς ὃ καταλαμφθῆναι δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας.”

- 59 Ταῦτα εἰπας ἤγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ διαβάνας ἰὸν Ἀσπὸν κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων ὡς δὴ ἀποδιδρυσκόντων, ἐπιῆχε τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεάτας μόνους Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδίον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατώρα. Πέρσας δὲ ὀρέοντες ὠρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελευτῶντες ἀντίκα πάντες ἦσαν τὰ σημήια καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἐκστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὔδενι κοσμηθέντες οὔτε τάξιν. καὶ οὗτοι μὲν 60 βοῇ τε καὶ δμῖλῳ ἐπήσαν ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας. Πανσθενὴς δὲ, ὡς προσέκειτο ἡ ἱππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱκέτια λέγει τάδε. “ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου ἡνθεῖρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα, προδιδόμεθα ὑπὸ τῶν σαρμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τῇ παροικομένην νύκτα διασθάντων. νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ ποιτέον ἡμῖν. ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὠρμησε ἀρχὴν ἢ ἱππος, χρῆν δὴ ἡμεῖς τε καὶ τοὺς μετ’ ἡμέων τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεάτας βοηθεῖν ὑμῖν. νῦν δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπαντα κειώσθηκε, δίκαιοι ἐσσι ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἵεναι. εἰ δ’ ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βοηθεῖν, ὑμεῖς δ’ ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον ἱούσι πολλὸν πρὸς θυμοτάτοις, ὥστε καὶ 61 ταῦτα ἴσακούειν.” ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὀρμέατο βοηθεῖν καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιστένται οἱ ἀντιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων, ὥστε με-

λόγος. zu 7, 113. — ταῦτα, die Entweichung, von ποιῆσαι abhängig. — ἐπιτρεπτέα. Di. 44, 3, 10. — τῶν. zu 7, 3, 1 E.

C. 59. κατὰ στίβον. zu 4, 128. — ἐπιῆχε drängte nach. — τὰ σημήια die Signale zum Aufbruch, Angriff. Kr. zu Thuk. 1, 49, 1. — ὡς ποδῶν ἐρχόν. gr. Spr. 47, 10, 3. vgl. 6, 116. — δμῖλῳ: zu 3, 127, 2. βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι 3, 79, 1. (Va.) mit Getümmel? — ἀναρπασόμενοι. zu 8, 38.

C. 60 § 1. ἀγῶνος. zu 7, 14, 3. — εἶναι. Spr. 50, 5, 6. (6, 6.) — δέδοκται es ist entschieden. zu 6, 109, 2. — τὸ ἐνθεῦτεν. zu 1, 9, 1. — περιστέλλειν. zu 4, 98, 1. Der Infinitiv hängt noch von δέδοκται ab. gr. Spr. 69, 14, 5.

§ 2. ἐς ἡμέας. Kr. zu Xen. An. 3, 2, 16. — χρῆν. gr. Spr. 53, 2, 7. — ἅπαντα, ἢ ἱππος. — δίκαιοι. zu 1, 32, 5. — ὑμεῖς δ’. Di. 50, 1, 11. — ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε erweist uns die Gunst zu senden: χάριν πᾶσαι auch aus Lykurg 148 angeführt; das Participle wie bei χαρίσθαι u. ä. gr. Spr. 56, 8, 1. — τόνδε. gr. Spr. 50, 11, 20. — ἴσασιν. Spr. 58, 7, 5. (6.) So bei Her. nur hier.

C. 61 § 1. ὀρμέατο βοηθεῖν. zu 6, 65, 1. — τὰ μάλιστα. zu 6, 65, 1. — μετὰ βασιλέος γενομένων die auf des Königs Seite ge-

κέει δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκείμενόν σφας ἔλπεε. οὕτω δὴ μονωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἔόντες σὺν ψιλοῖσι ἀντιπρόθεον οἱ μὲν πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι (οὗτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων), ἐσφαγιάζοντο ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφί ἐγένετο τὰ σφάγια χρηστά, ἐπιπτόν τε αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλὰ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο· φράζαντες γὰρ τὰ γέγρα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως, οὕτω ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πανσανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιῶν ἐπικαλέσασθαι τὴν θεόν, κρηίζοντα μηδαμῶς σφας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος.

Ταῦτα δ' εἶπεν τούτου ἐπικαλυμένου προειξαναστάντες πρότεροι οἱ 62 Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πανσανίῳ ἐγένετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι, τὰ τόξα μετέντες. ἐγένετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέγρα ἡ μάχη. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπιώκει, ἤδη ἐγένετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νῦν καὶ θώμῃ οὐκ ἔσσονες ἦσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δὲ ἔόντες καὶ [πρὸς] ἀνεπιστήμονες ἦσαν καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἐναντίοις σοφίῃν. προεξάσσοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ δέκα καὶ πλεῦνες τε καὶ 63 ἐλάσσονες συστρεφόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας καὶ διεφθείροντο. τῇ δὲ ἐτυχανε αὐτοὺς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἐωνιὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλλούς, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νῦν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντιῆχον καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον

treten waren. Häufiger μετὰ νηος εἶναι. — τὸ προσκείμενον die angreifende Masse. Spr. 43, 4, 6. (17.) — πεντακισμύριοι. vgl. 9, 29. (Sch.) — τρισχίλιοι 9, 28, 1. 29.

§ 2. καὶ οὐ γὰρ, wie 4, 125, 1. 6, 61, 1. 76, 1. 9, 87. vgl. zu 1, 24, 2. — φράζαντες, erklärt 9, 99, 2. 102, 2. (Sch.) — οὐ γινομένων ohne καλῶν. Kr. zu Xen. An. 2, 2, 3.

C. 62. ταῦτα τούτου ἐπικαλυμένου während er diesen Anruf an die Göttin aussprach. — πρότεροι, vor den Lakedämoniern. Ueber den pleonastischen Ausdruck Kr. zu Thuk. 1, 29, 1. — χρόνῳ. gr. Spr. u. Di. 48, 2, 10. (11.) — ἐγένετο, τὰ σφάγια. — τὰ τόξα μετέντες nachdem sie das Schiessen mit Pfeilen aufgegeben, um Schwert und Lanze zu gebrauchen. (Sch.) — γέγρα Brustwehr der Schilder. (Lg.) zu 9, 61, 2. — ἐπὶ. Di. 68, 4, 2. — ὠθισμόν. zu 7, 225. — τὰ δόρατα. gr. Spr. 60, 5, 3. — λήματα zu 5, 72, 8. — ἄνοπλοι ohne Schilde, die sie zu der Schutzwehr gebraucht hatten. — καὶ πρὸς kann so nicht zwischen das Particip und das bestimmte Tempus eintreten. — ἐναντίοι. ἀντίοι einige Hss. Doch scheint auch Her. οἱ ἀντίοι für die Feinde nicht gesagt zu haben. (Sch.) — σοφίην Kampfesgeschick.

C. 63. ἀπ' ἵππου. zu 1, 79, 2. — ταύτῃ δέ. zu 2, 36. — καὶ μά-

πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὥς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε καὶ τὸ περὶ
ἐκεῖνον τεταγμένον, ἔον ἰσχυρότατον, ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐ-
τράποντο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλείστον γὰρ σφεας ἰδῆ-
64 λείτο ἢ ἐσθής, ἐρῆμος ἰοῦσα ὀπλων· πρὸς γὰρ ὀπλίτας ἰόντες γυμνῇ-
65 αἶτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο. ἐνθαῦτα ἦ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω
κατὰ τὸ χρηστήριον τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο καὶ
νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Πανσανίης ὁ
Κλειομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ
ὀνόματα εἰρηται ἐς Λεωνίδην· ὧντοί γάρ σφι τυγχάνουσι ἰόντες.
ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπ' Ἀιμνήστον ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίρον,
ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους συνέβαλε
ἐν Στενυκλήρῳ πολέμου ἰόντος Μιερσηίοισι πᾶσι καὶ αὐτὸς τε ἀπέ-
66 θανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὥς ἐτράποντο
ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατοπέδον
τὸ ἐσωτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον τὸ ἐποίησαντο ἐν μοίρῃ τῇ
Θηβαίδι. Θῶνμα δέ μοι ὅπως παρὰ τῆς Ἀθήμητρος τὸ ἄλσος μαχο-
μένων οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἰσελθῶν ἐς τὸ τέμενος οὔτε
ἐναποθανῶν, περὶ τε τὸ ἱερὸν οἱ πλείστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δο-
κέω δέ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ
σφεας οὐκ ἰδέκετο ἐμπρήσαντας [τὸ ἱερὸν] τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνάκτορον.

66 Αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο, Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρ-
νάκειος αὐτίκα τε οὐκ ἠρέσκετο κατ' ἀρχὰς λειπομένον Μαρδονίου ἀπὸ
βασιλέος, καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων οὐδὲν ἦνε, συμβάλλειν οὐκ
ἔών· ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρηγμασι
τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοις. τῶν ἱστρατήγετ' ὁ Ἀρτάβαζος (εἶχε
δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσαρας μυριάδας ἀνθρώπων
2 περὶ ἐσωτῶν), τούτους, ὅπως ἢ συμβολὴ ἐγένετο, εὖ ἐξεπιστάμενος τὰ
ἐμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦε κατηρτισμένους, παραγγεῖλιας

1. στα. Spr. 69, 28, 7. (32, 18.) — οἱ δέ. Di. 56, 1, 11. — κατέβαλλον.
zu 4, 64, 1. — πλείστον. Di. 46, 13. — ἰδῆλείτο. zu 6, 86.

C. 64. τὸ χρηστήριον 8, 114. — ἀναιρέεται. zu 6, 70, 2. — τῶν
κατύπερθε der frühern. Sonst nicht so. — οἱ. Di. 48, 12, 2. — ἐς
Λεωνίδην bei der Genealogie des L. 7, 204. — ὧντοί, οἱ πρόγονοι. —
Μιερσηίοισι hängt von συνέβαλε ab.

C. 65. ἐτράποντο list das Imperfect. — οὐδένα κόσμον. zu 8, 117.
τὸν αὐτὸν κόσμον 9, 66, 2. — τεῖχος 9, 15. vgl. 70, 1. (Bä.) — μοίρῃ. zu 1,
72, 1. — Θῶνμα μοι es erregt mir Verwunderung. vgl. 8, 37, 2. —
ὅπως wie es kam dass. — δοκέω, ἰδέκετο. gr. Spr. 55, 4, 8. — τὸ ἱερὸν
verdächtig Va. als Glossem. vgl. τὸ σεμνὸν ἀνάκτορον τοῖν θεοῖν bei Athen. 3
p. 218, d. vgl. 4 p. 168, f. — ἀνάκτορον hält Br. für Glossem. Ueber die
Sache vgl. Voss Myth. Br. 2 8. 194.

C. 66 § 1. ἐπὶ τοσοῦτο. zu 8, 107. — Ἀρτάβαζος 9, 41. (Sch.) —
πολλὰ ἀπαγορεύων viel gegen das Liefern einer Schlacht sprechend
— καὶ ἐς τέσσαρας. zu 3, 60, 2.

§ 2. ὅπως. zu 7, 229, 2. — κατηρτισμένους nachdem er sie ge-

κατὰ τῶνιὰ ἴσκει πάντας τῇ δὲ αὐτὸς ἐξηγήται, ὅπως ἂν αὐτὸν ὀρέ-
ωσαι. σπουδῆς, ἔχοντα. ταῦτα παράγγελκας ὡς ἐς μάχην ἤχε. δῆθεν τὸν
στρατὸν. προτρέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας.
οὕτω δὲ ἀπὸ τὴν αὐτὸν κόσμον κατηγέτο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐιρή-
χαζε φεύγων οὕτε ἐς τὸ ξύλινον πείλος οὕτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος
ἀλλ' ἐς Φωκίας, ἐθέλων ὡς ταχίστα ἐπὶ τὴν Ἑλλησποντον ἀπικέσθαι.
καὶ δὴ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτραύοντο, τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μετὰ 67
βασιλέος ἐδελοκακούντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσασθαι χρόνον ἐπὶ
συνῶν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ
ὀλίγην. μαχόμενοι τε καὶ αὖθις ἐδελοκακούντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι
αὐτῶν, οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἑνθαῦτα ἔπασον ὑπ' Ἀθηναίων. ὡς δὲ
ἐτραύοντο καὶ οὗτοι, ἔφηνον ἐς τὰς Θήβας, οὐ τῇ περ οἱ Πέρσαι
καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ἄμιλος. οὕτε διημαχεσάμενος οὐδενί
οὕτε τι ἀποδεξάμενος ἔφηνον, ὅτι μὲν οὕτω πᾶσι πρὸς τὰ πρήγματα 68
τῶν βαρβάρων ἤρητο ἐκ Περσέων, καὶ αὖτε οὗτοι πρὶν ἢ καὶ συμ-
μῆξαι τοῖσι, πολέμοισι ἔφηνον, οἱ καὶ τοὺς Πέρσας ὥρων. οὕτω
τε πάντας ἔφηνον πλὴν τῆς Ἰσπαν τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτίας.
αὕτη δὲ τοσαῦτα προσεφίλει τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πο-
λεμίων ἄγχιςτα ἰοῦσα, ἀπέρχουσα τε τοὺς φίλους φεύγοντας ἀπὸ τῶν
Ἑλλήνων. αἱ μὲν δὲ νικῶντες εἰποιο, τοὺς Ξέρξῃ διώκοντες τε καὶ
φοβούμενους. ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινόμενῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοις 69
Ἑλλήσι τοῖσι μεταμένοισι περὶ τὸ Ἡρῶιον καὶ ἀπογενομένοις τῆς
μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε καὶ νικῶν οἱ μετὰ Πausanίῳ. οἱ δὲ ἀ-
κούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταχύντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κερυνθίου
ἐτραύοντο διὰ τῆς ὑπὸ τῆς καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω ἰδῆ

ordnet battle. zu 5, 28. vgl. 3, 80, 2. — κατὰ τῶνιὰ auf demselben
Wege. — ὅπως — ἔχοντα wie sie ihn in der Eile sich verhalten
sähen, mit gleicher Eile wie er. — δῆθεν scheinbar. zu 7, 211, 2. —
τῆς ὁδοῦ. Di. 46, 1, 3. — καὶ δὲ, ἤδη. zu 7, 196. — τροχάζειν bei
Her. nur hier, ist mehr poetisch, wenn auch von Xenophon einige Male ge-
braucht. Lobeck zu Phryn. p. 582.

C. 67. τῶν ἄλλων im Ggs. zu den Böotern. gr. Spr. 50, 4, 10. Der
Ge. ist der absolute: während die etc. — ἐδελοκακούντων. zu 1, 127, 2.
— οὗτοι. gr. Spr. 51, 7, 8. — διαμαχεσάμενοι und ἀποδεξάμενοι? —
τε ἀπόδεξάμενος. zu 3, 68, 1. — ἔφηνον. Spr. 63, 1, 1.

C. 68. ὅτι δὲ die Sache beweist. gr. Spr. 61, 5, 7. — ἤρητο ἐκ.
gr. Spr. 58, 17, 5. — αἰ. zu 1, 60, 2. — πρὶν ἢ. Di. 54, 17, 10. — καὶ
συμμῆξαι. auch nur zusammentrafen. Spr. 69, 28, 8. (32, 19.). —
ὥρων. erg. φεύγοντας. gr. Spr. 56, 14. — τοσαῦτα muss sich hier auf das
Folgende beziehen. Oesterl. so ταῦτα. zu 5, 49, 2. Die Participia stehen dazu
exegetisch. zu 7, 10, 7. — ἀπέρχουσα für ἀπέρχουσα lb. — τοὺς Ξέρ-
ξῃ. zu 3, 16.

C. 69. φόβῳ schreckvolle Flucht der Perser; weder γόνῳ noch,
was Va. selbst zurückgenommen, πόρῳ ist nöthig. — γέγονε καὶ νικῶν
zu 3, 97, 1. — οἱ ἀμφὶ Κ. sind die Κ. selbst. Eben so unten οἱ ἀμφὶ
Μισγαρίας. (Sch.) gr. Spr. 50, 5, 8. — τὴν φέρουσαν erg. ὁδόν, was hier

τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τῇν ἁριστάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεὶτε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγένοντο οἱ Μεγαρεῖς καὶ Φλιαῖοι, ἀπιδόντες σφείας οἱ τῶν Θηβαίων ἱκνόται ἐπωγομένους οὐδένα κόσμον ἤλαινον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἱκνοὺς τῶν ἱκπαρχεῖ Ἀσσιπόδαρος ὁ Τιμάνδρου, ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὴν Κιθαρώνα.

- 70 Οὕτω μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο· οἱ δὲ Πέρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἐφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐφράζαντο ὥς ἰδυνέαιτο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων κατεσκήψε σφι τοιχομαχίη ἐρωμενευτέρη. ἔως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἡμύνοντο κατὰ πολλὰ πλεον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ἐπισταμένειαν τοιχομαχείην· ὥς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγένετο τοιχομαχίη καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος καὶ ἤρειπον, τῇ δὲ ἰσχύοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἦσαν οἱ διαρπύσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτιν τῶν ἱκπῶν, ἑσθῶν χαλκίην πᾶσαν καὶ θῆς ἀξίνην. τὴν μὲν νῦν φάτιν παύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τωυτό, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσθήναιαν τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἐν σίτῃφος ἐποίησαντο πεσόντος τοῦ τεύχεος, οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμύνητο, ἀλύκαζόν τε, οἷα ἐν ὀλίγῳ [χάρῳ] πεφοβημένοι τε καὶ πολλὰ μυριάδες κατελημένοι ἀνδράων παρῇν τε τοῖσι Ἕλλησι φρονεύειν οὕτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαξος ἔφευγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐν

doch hart aus dem folgenden ὁδῶν entnommen wüßte. zu 3, 17. Ueber den Ac. gr. Spr. 46, 6, 2. — κατεστόρεσαν. zu 8, 53, 2. — κατήραξαν. zu 2, 63, 2.

C. 70 § 1. ἐν οὐδενὶ λόγῳ unbeachtet zu 3, 50, 2. — ἐφθησαν πρὶν ἢ. zu 6, 116. — οἱ δ'. Di. 50, 1, 11. — πλεον εἶχον τῶν waren im Vortheil über die. Ggs. ἔλασσον εἶχον 2, 102, 1.

§ 2. λιπαρίη. zu 9, 21, 1. — ἤρειπον. zu 1, 164, 2. — διαρπύσαντες mit verschiedenartigem Object: τὴν σκηνὴν und τὰ ἄλλα. — ἄλλα ἄλλα τί? — πᾶσαν. zu 1, 52. — ἐς τωυτό τοῖς Ἕλλησι an denselben Ort an den die Hellenen gemeinsame Beute brachten.

§ 3. ἀλκῆς ἐμύνητο, homerische Phrase. vgl. zu 9, 45, 1. — ἀλύκαζόν. Di. 39 u. ἀλυκτίω. — χάρῳ. Andre χρόνῳ. Vielleicht beides Glossace. zu 8, 11, 1. — μυριάδες. Di. 56, 9, 2. — κατελημένοι für κατελημένοι Va: zu 1, 80, 4. — στρατοῦ. Spr. 47, 6. (8.) u. Kr. zu Xen. An. 1, 4, 5. — καταδεουσέων gehört zu μυριάδων und τεσσέρων wird von καταδεουσίων regiert: αὐτὰ κατέδον τεσσέρων. zu 2, 7. — τῶν ἐν X. im Ggs. zu den

Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ, ὡς καὶ ἐνενήκοντα. Τα-
γεῖται δὲ ἑκατόντα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πενήκοντα.

Ἡρίστεισε δὲ τῶν βαρβάρων περὶς μὲν ὁ Περσέων, ἱππὸς δὲ 71
Σακίων, ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνηος. Ἑλλήνων δὲ, ἀγαθῶν γενομέ-
νων καὶ Τεργήτων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμό-
νιοι. ἄλλοι μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημῆσθαι (ἅπαντες γὰρ οὔτοι τοὺς
κατ' ἐωυτοὺς ἐνίκων), ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προσηνείχθησάιν καὶ
τούτων ἐφάρτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος, κατὰ
γνώμης τὰς ἡμετέρας, ὃς ἐκ Θερμοπυλίων μόνος τῶν τριηκοσίων
αὐθαίρως εἶχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίαν. μετὰ δὲ τοῦτον Ἡρίστεισαν Ποσει-
δάωνός τε καὶ Φιλοκύνου καὶ Ἀρομφάρετος Σπαρτιῆται. καίτοι γενο-
μένης μάχης ὃς γένητο αὐτῶν ἄριστος, ἐγνώσασθαι οἱ παραγενόμενοι
Σπαρτιῆται Ἀριστόδημον μὲν, βουλομένους φανεροῦς ἀποθάνειν ἐκ
τῆς παρούσης οἱ αἰτίας, λυσάωντά τε καὶ ἐκλιπόντα τὴν τάξιν ἔργα
ἀποθέξασθαι μεγάλα, Ποσειδάωνιον δὲ οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν
ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν, τοσούτων πόντων αἰεὶ ἀμύνειν, ἀλλὰ ταῦτα
μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν. οὗτοι δὲ τοὺς κατέλιθα πάντες, πλητὶ
Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἅμιοι ἐγένοντο.
Ἀριστόδημος δὲ βουλόμενος ἀποθάνειν διὰ τὴν προειρημμένην αἰτίαν
οὐκ ἐτιμήθη.

Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι οὐνομαστίοιςτοις ἐγένοντο. Καλλί- 72
κράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἑλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρα-
τόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μοῦνον αὐτῶν Λακεδαιμονίων ἀλλὰ
καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ὃς, ἐπειδὴ ἐσφαριάζετο Πανσανθής, κατή-
μενος ἐν τῇ ταῖς ἐτρωματίσιν τοξοῦν καὶ πλευρά. καὶ δὴ οἱ μὲν
ἐμάχοντο, ὁ δὲ ἐξηκρηγυρῆτος ἐδυσθαιόμην τε καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμ-

Perioiken. — οἱ πάντες im Ganzen. zu 1, 163, 1. — ἐνενήκοντα für
ἐννενήκοντα Steger.

C. 71 § 1. λέγεται, ἀριστέσσα, Spr. 62, 4. — Ἑλλήνων hängt von
Λακεδαιμόνιοι ab. — ἀποσημῆσθαι aus Zeichen entnehmen; sonst
nicht so. — τοὺς κατ' ἐωυτοὺς die ihnen gegenüber Stehenden. —
— ὅτι daraus dass. — κατὰ τὸ ἰσχυρότατον gegen die tüchtigsten
Truppen, die Perser. Spr. 43, 4, 6. (17) — τούτων. Spr. 58, 4, 1. —
γνώμας. Sonst κατὰ γνώμην. — Σπαρτιῆται für Σπαρτιῆτης Kr. vgl. 9, 85, 1.

§ 2, λέσχε. zu 2, 32, 1. — ὃς. zu 4, 56, 1. — αἰτίας 7, 281. (St.)
— ἐν εἰποιεν. zu 7, 180. — πάντες für πάντας Bekker. — τῶν ἀποθα-
νόντων hängt von οὔτοι ab. Kón, wollte τῶν ἀπ., — μάχῃ hier streichend
C. 72 lesen, οὔτοι μὲν τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἐν Πλαταιῇσι, wobei
nach μάχῃ noch τῇ zuzufügen wäre. Eher würd ich die fraglichen Worte
als Glossen zu τῶν ἐν Πλαταιῇσι verdächtigen.

C. 72. τῶν ἐν II. derer die bei P. gekämpft hatten, bezüglich ge-
fallen waren; eine gewöhnliche Kürze. Kr. zu Thuk. 2, 84, 2. — κάλλιστος. II. β,
673: Νηρέος, ὃς κάλλιστος ἦν ἐπὶ ἅλιν ἢ δὲ τῶν ἄλλων δακτύλων. — κα-
τήμενος. Bei den Waffen zu sitzen war bei den Soldaten nicht seltep. Eur.
Hik. 357. 664/ 674. Plut. Arist. 47. (We.) — πλευρά. Di. 21 u. d. W.

πρώτων ἄνδρα Ἠλευσίαια, ὃς μέλει οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποδη-
σκει, ἀλλ' ὅτε οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ καὶ ὅτι οὐδέν ἐστι οἱ ἀποδεί-
γμένον ἔργον εἶναι τοῦ ἄξιον προθυμειμένου ἀποδείξασθαι.

73 Ἀθηναίων δὲ λέγεται εὐδοκίμησαι Σωφάνης, ὃ Εὐτυχίδεω, ἐκ θε-
μου Ἀεκελεῖθεν, Ἀεκελείων δὲ τῶν κατὰ ἐργασμένων ἔργον χεῖρισται
ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ π
πάλαι κατὰ Ἑλλάδος κομῶδὴν Τυνδαρίδαι ἰσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν
οὐκ στρατοῦ πληθεῖ καὶ ἀνίστασθαι τοὺς δῆμους, οὐκ αἰδότες ἵνα ἐ-
πιξέκωτο ἡ Ἑλλήν, τότε ἀγνοοῦσι τοὺς Ἀεκελείας, οἱ δὲ αὐτὸν Ἀεκελὶ
ἀχθόμενον τὸ πρὸ τῆς Θησέως ὕβρεος καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθη-
ναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενον εἶπε τὸ πᾶν πρήγμα καταγγέλλασθαι ἐπὶ τῷ
Ἀφιδναίῳ, καὶ δὴ Τυταῖος, ἰδὼν αὐτόχθων, καταπροβιδὸς Τυνδαρίδῃ·
τοῖσι δὲ Ἀεκελείῃσι ἐν Ἐπάρῃ ἀπὸ τοῦτον τοῦ ἔργου ἀνελθεῖν καὶ
προσβολῇ διαπελεῖν ἐν τῷδε αἰεὶ ἐκιδούσῃ, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πό-
λεμον τὸν ὑστερον πολλοῖσι βίαιαι τοῖσιν γενόμενον Ἀθηναίοισι καὶ
Πελοποννησίοισι, συνομένῃσι τὴν ἑλλην Ἀττικὴν Ἀακεδαίμονισιν,

74 Ἀεκελῆς ἀπέχεσθαι. τοῦτον τοῦ δήμου ἰὼν ὁ Σωφάνης καὶ ἀρωπι-
σας τότε Ἀθηναίων διξὸν λόγους λαγομένους ἔχει, τὸν μὲν ὡς ἐκ
τοῦ ζωστήρος τοῦ θώρηκος ἐφόρει χαλκὴν ἄλυσιν δεδεμένην ἄγκυραν
σιδηρεήν, τὴν ὅπως πελάσσει ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμοῖσι, βαλλέσκα-
το, ἵνα δὴ μὴ οἱ πολέμοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξης μετακινήσῃ
μὴ θνηταῖοι· γίνεσθαι δὲ φογῆς τῶν ἐναντίων δέδοκται τὴν ἄγκυραν
ἀναλαβόντων οὕτω δεικνύν. οὗτος μὲν οὕτω λέγεται, ὃ δ' ἕτερος τῶν
λόγων τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβασίων λέγεται, ὡς ἐκ' ἀσπίδος
αἰεὶ περιδεύσης καὶ οὐδ' αὖ ἀτρεμεύουσης ἐφόρει ἐπίσημον ἄγκυραν,
75 καὶ οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρεήν. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σω-
φάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτι περικατημένων Ἀθηναίων
Ἀγινῶν Εὐροβάτην τὸν Ἀργεῖον, ἄνδρα πεντιέθλον, ἐκ προκλήσιος

C. 73. ἐκ fehlt in einer guten Hs. vgl. 3, 55. 5, 99, 3. 9, 74. (Ga.)
— Ἀεκελεῖθεν für Ἀεκελῆθεν Kón. u. Va. (We.) Ἀεκελεῖθεν will Br.
— Ἀεκελείων nach Ἀεκελεῖθεν wie Ἀπολλωνίης nach Ἀπολλωνίῃσιν 9, 99 u.
ἡσων nach ἡσωνικά 7, 80. vgl. zu 7, 121, 1. — κατὰ Ἑ. κομῶδὴν zur Wie-
dererlangung der H. — ἀνίστασθαι τοὺς d. vertrieben die Be-
wohner der Demen, zu denen sie eben kamen. — ἐπεξέκωτο. zu 3, 41, 2.
— οἱ δὲ Andre jedoch sagen dass. — αὐτόχθων. So nannten sich in
Attika gewisse Geschlechter. Lobeck Agl. p. 318. — ἐς τόδε. zu 4, 10, 2.
— τὸν πόλεμον, den später sog. peloponnesischen. Kr. zu Thuk. 1, 1, 1.
— ἀπέχεσθαι. Her. schrieb vor der Besetzung Dekelias. Kr. Loben des
Thuk. 5, 27 u. 30.

C. 74. τοῦ δήμου ἰὼν, wie 3, 55. — ἀρωπισας Ἀθηναίων. π
καλλιστεύει 6, 61, 4. — λόγους ἔχει. es giebt Sagen über ihn. 3, 66.
λόγον ἔχει τὴν ἡσθὴν ἀναπλάσσει. — ἐκ τοῦ. zu 4, 10, 2. — βαλλέσκατο.
Dl. 32, 1, 9. — ἐκπίπτοντες ἐκ wenn sie hervorbrechen aus. — δι-
δοκται es war bestimmt, beabsichtigt von ihm. zu 6, 109, 2. — οὐ-
τος, ὁ λόγος. — ἀμφισβασίων. zu 4, 14, 2. — ἐπίσημον als Wappen. (Lg.)

οὐδ' ἐν Θερμοπύλῳ τελευτήσαντες. σὺ μὲντοι εἴ τι ἔχων λόγον τοι-
όνδε μήτε προσέλθης ἔμοιγε μήτε συμβουλευσῃς, χάριν τι τοῦ ἐν
ἀπαθείης.”

Θοὸν τοῦτον ἀπρόσας ἀπαλλοτρίωτο, Πανσάνης δὲ κήρυγμα ποιή- 80
σάμενος μηδὲν ἀπτεσθαι τῆς λήτης, συγκομίζειν ἐκέλευσε τοὺς ἐλ-
τὰς τὰ χρήματα. οἱ δὲ ἀπὸ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι εὗρισκον
σηπτός αὐτσεκουασμένας χρυσῶν καὶ ἀργύρων κλίνας τε ἐπιχρύστους
καὶ ἐπαργύρους, κρητήρας τε χρυσεύς καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπα-
ματων, σάκκους τε ἐπ' ἀμαξίων εὗρισκον, ἐν τοῖσι λήβητες ἐθαίνοντο
ἐντόχους χρύσοι τε καὶ ἀργύροι τε ἀπὸ τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐκπό-
λων φέροντες καὶ στρεπτοὺς καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἰόντας χρυσεύς,
ἐπὶ τοῖσι φέροντες ποικίλης λόγους ἐγχεύοντες οὐδ' αὖτις ἐνθαυτὰ πύλλα μὲν
κλέμποντες ἐπέλεον πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οὐδ' αὖτις, πολλὰ δὲ καὶ
ἀπαφεικνύσαντες, ὅσα αὐτίων σὺν οἰαί τε ἦν κρύψαντες ἄστοι Ἀθηναίῃσι
οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεοῦσιν ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσόν, οἱ τὸν
τα χυλίκην δὲ θαν, παρὰ τῶν ἐλαιοῦν ὠκίοντο. συμφορήσαντες δὲ 81
τὰ χρήματα καὶ δεκτικὴν ἐξελόντες τῷ δὲ Δελοφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς φησι-
πρὸς δ' χρύστος ἀντιέθη ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρήρου ὄφιος τοῦ χυλίκου ἐ-
κδοστικῶς ἀρχιστὰ τοῦ βωμοῦ, καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς
θεοπάτην χυλίκον εἰς ἀνάδηναν, καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς
ἐπὶ τῷ πρὸς χυλίκου Πρωιδέων ἐξεγέμετο, ταῦτα ἐξελόντες τὰ λυσι-
δικαίοντα καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιον ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν
Περσέων καὶ τὸν χρυσόν καὶ τὸν ἀργυρὸν καὶ ἄλλα χρήματα τε καὶ
ὀπλίσματα. ὅσα μὲν νῦν ἔλαβον ταῖσι ἀριστεύουσι αὐτίων ἐν Πλα-
ταιῇσι ἰδοῦθαι, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοκίω δ' ἔγωγε καὶ τῶν-
τοισι δοθῆναι. Πανσάνη δὲ πάντα ὅλα ἐξαιρέθη τε καὶ ἰδοῦθαι, γυ-
ναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὡς δὲ αὐτῶς καὶ τὰλλα χρήματα.

Λέγεται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὡς Εἰρένης φεύγων ἐκ τῆς Ἐλ- 82
λάδος Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἐωντοῦ. Πανσάνη
ὧν ὄρεοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῶν τε καὶ ἀργύρων καὶ πα-
ράπειάσμασι ποικίλοις κατασκευασμένην, κτελεῖσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους

χρῆσι durch Einbusse des Lebens. — ἔχων λόγον, wie §. 143. (Va.) —
ἐὼν ἀπαθείης dafür dass du unbestraft bleibst. zu §. 125. 2.

C. 80 §. 1. ἀπτεσθαι. Spr. 20, 5, 8. (6, 6.) — σκιδνάμενοι. Di.
40 u. σκιδνάμενοι.

§. 2. λόγους, zu 1, 19. — ἀπεδεδίκακσαν lieferten ab. zu 1, 160, 2.
— ἀρχὴν. zu 1, 9, 1. — δῆθεν nach ihrem Vorgeben. Gleiche Un-
wissenheit wie die Heloten bewiesen die Schweizer nach Besiegung Karls des
Kühnen bei Granson. (We.)

C. 81. τρικαρήρος dreiköpfig, dichterisch. — ἐξελόντες, wieder-
holt wegen Entfernung des ersten. — καὶ τούτοις, wie den §. 11, 1. 123 ff.
Erwähnten! — πάντα von jeder Art. zu 1, 50, 1.

C. 82 §. 1. κατασκευὴν, σκηνήν (für das zweite) Sch., auch mir ein-
gefallen. Ueber dies Zelt. Schol. zu Ar. Ri. 156. — καὶ τῶν κατὰ (κατὰ) Br.,

καὶ τοὺς ὀφιοποιούς κατὰ ταῦτα καθὼς Ἰσχυροτέρῳ δεικνὺν παρασκευά-
 ζειν. ὡς δὲ κλεινόμενοι οὕτως ἴσμεν ταῦτα, ἐν ταῦτα τὸν Πανδα-
 νὴν ἰδόντα κλίνας τε χρυσίας καὶ ἀργυρίας εὖ ἱστρωμένας καὶ τρα-
 πέζας χρυσίας καὶ ἀργυρίας καὶ πορφύρεας μεγάλας περὶ τοῦ δει-
 κνέου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ καλεῖσθαι ἐπὶ γέλωτι τοὺς
 83 εἰσῆντοῦ διηκόνους παρασκευάσαντας ἀκακυνίσκας δεικνύν. ὡς δὲ τῆς θεί-
 ης ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Πανδανὴν γελᾶσαντα μετα-
 πλάσσαντα τῶν Ἑλλήνων τοὺς σαφαιηγούς, συνελθόντων δὲ ταῦτα
 εἶπαι τῇ Παρθένῳ, δεικνόντες ἐξ ἑατέων τοῦ δεικνέου τὴν παρα-
 σκευήν; "ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε εἴματα ἐγὼ ὁμῶς σπένναγον, βου-
 λόμενος ὑμῖν τοῦ Ἡράκλου τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι, ὅς τοιγὰρ εἴσμεν
 84 ἔχων ἡλῆθα ἐς ἡμέας αὐτῶν ἰδιότητα ἔχοντας ἀπαιρησόμενους. ταῦτα
 μὲν Πανδανὴν λέγειν εἶπαι πρὸς τοὺς σαφαιηγούς τῶν Ἑλλήνων.
 83 εἰσῆντο μύητοι χρόνος μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Ἀλκμαίωνων αἶσαν σπέν-
 ναν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. [Ἐφάνη δὲ καὶ τοῦδε ὁ δεικνέων ἐπὶ βουτέων αἶσαν νεκρῶν περὶ τῶν
 θείων τὰς σάρκας. (συνεφόρον γὰρ καὶ ὅτι οἱ Ἀλκμαίονες ἐς τὴν
 χῶρον) ἐφάνη περὶ αὐτῶν ἔχοντας σάρκην οὐδὲν ἄλλ' ἐξ ἐνός
 εἶναι ὅτι οἱ ἐφάνη δὲ καὶ γυνῶδες, καὶ τὸ αὐτὸ τῆς πύθου, ἔχοντας
 84 ὁδόντας μονοφυίας, ἐξ ἐνός ὁδόντας πύθου, τοὺς τε ὁδόντας καὶ τοὺς
 84 τομοφίλους, καὶ πένταπιχτας ἀνδρὲς ὅτι οἱ ἐφάνη ἐπεὶ δὲ Ἡρακλί-
 του δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφάνιστο, ὅτι οἱ μετὰ ἀνδρώπων, τὸ
 ἄνθρωπος οὗ ἐχω εἶπαι, πολλοὺς δὲ τινὰς ἔδω καὶ σπέννασαντες ἡτοῖαν
 θάψαι Ἡρακλίτου, καὶ δῶρα μεγάλα εἶδεν λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἡ-

auch mir eingefallen. Jenes ist dem Her. fremd, καὶ Schäfer. — παρασκευά-
 ζειν. zu 1, 130, 1. — ἐκπλαγέντα καὶ ἐκπλαγέντα ὅτι οἱ ἐφάνη. — ἐπὶ γέλωτι zu 3, 67.
 § 2. θείης. zu 1, 110, 3. — μέσον Unterschied. zu 1, 136, 2.
 Eur. Alk. 918: πόλιν τὸ μέσον. (Wé.) — βορλόμενος. zu 7, 10, 7. — δεῖξαι.
 zu 2, 130, 3.

C. 83. εἰσῆντο μύητοι. Ein zufälliger Uebergang, doch nicht ver-
 dächlig, da ähnliche Scherheiten bei Her. auch sonst vorkommen. — εἰ-
 σῆντο. — τῶν. Zuweilen findet sich der Artikel auch beim materialen
 Genitiv. gr. Spr. 47, 8, 5 u. zu 3, 130, 2. — ἐφάνη δὲ. Die Stelle von hier
 bis εἰσῆντο τῶν C. 84 gehört so wenig her, und enthält so vielfach Ver-
 kehrtes, dass ihre Unschtheit mir nicht zweifelhaft ist. — τὸδε τὸν Va. —
 ἐπὶ. In Va. πύθου als Neutrum mit ὁδόντας verbindend. — ταῦτα hat
 hier keine Beziehung auf eine vorhergehende Erwähnung. — παρασκευάσαν-
 τας nur hier vorkommen. — γὰρ nämlich. — εἰσῆντο. Hier erst
 beginnt die Erklärung des ἐφάνη τὸδε. — οὐδὲ ἔχοντας ἔφάνη, wie von
 dem Kopfe des Albrecht Achilles angeführt wird. Mehr über die Sache Starke
 Analecta medica. Jen. 1828. (Bä.) — μονοφυίας, aus einem Stücke,
 findet sich auch bei Aristoteles u. A. Die Sache ist zweifelhaft. — ἔχοντας
 auf den Hauptbegriff bezogen, da καὶ τὸ αὐτὸ τῆς γυνῶδος fast parenthetisch
 eintritt.

C. 84. ἐπεὶ οἱ. Epochen Schäfer, wenig passend. Matthia denkt an ein
 Vergessen des Nachsatzes. — παντοδαπούς, seltsam. — τὸν. Wozu das?

τόντων τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ τοῦτο τὸ ἔργον· ὅτις μέντοι
ἦν ἀπὸ τῶν ὁ ἐπαλόμενος τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ
δύναται ἀντιτείνειν ποθέσθαι, ἔχει δὲ τινα φάτιν καὶ Διονυσιοφάνης,
ἀπὸ Ἑφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν τὸν ποθέσθαι ἐλάττω,
ὁ δὲ Ἕλληνας ὡς ἐκ Πλαταιῆσι τὴν κλῆν διελθόντες, ἔδωκον τοὺς
ἑωυτῶν χωρὶς ἑκάστου. Μακεδαιμόνιοι μὲν τριζὰς ἐποίησαντο θήκας·
ἑνθα μὲν τοὺς ἱέρεις ἔθαψαν, τῶν καὶ Περσίδωνος καὶ Ἀμοργά-
ριτος ἦσαν καὶ Φιλοτάων τε καὶ Καλλιμάχης. ἐν μὲν δὲ ἐν τῶν
τάφων ἦσαν οἱ ἄλλοι, ἐν δὲ τῶν ἐτέρων οἱ ἄλλοι. Σπαρτιῆται, ἐν δὲ
τῶν ἑτέρων οἱ ἄλλοι. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαψαν, Τεγεῆται δὲ χωρὶς
πάντων ἄλλων, καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμοῦ, καὶ Μεγαρεῖς τε καὶ
Φυλακῶν τοὺς ἐπὶ τῆς ἱπποῦ διαφθοράς. τοῦτων μὲν δὲ πάντων
κλήρεις ἐγένοντο οἱ κῆφοι, τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φάσιναι ἐν
Πλαταιῆσι τόντες τάφοι, τοῦτους δὲ, ὡς ἐγὼ κινδυνόμαι, ἐπαισχ-
νομένους καὶ ἀπεισοῖ τῆς μάχης ἐκείνους χώματα χῶσαι κεῖν τῶν
ἐπιγινόμενων εἰνεκεν ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ Αἰγινήτων ἐστὶ ἀδιδόθι
καθεύμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἔκωσιν καὶ δεκά ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα
θεγόντων Αἰγινήτων χυθάρᾳ Εὐκλείδην τὸν Ἀδισθικόν, ἑνθα Πλα-
ταιῆσι προέειπον τὸν αὐτὸν αὐτῶν.

Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῆσι οἱ Ἕλληνες, αὐ-
τὰ βουλευόμενοι σφί. ἔδοξε σφραγίσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας καὶ ἐξαι-
τεῖν αὐτῶν τοὺς μηδουμένους, ἐν πρώτοις δὲ αὐτῶν Τιμηγεσίδη
καὶ Ἀρχηγύτην, οἱ ἀρχηγέται ἀπὸ πρώτους ἦσαν. ἦν δὲ μὴ ἐκιδύσαι,
μὴ ἀπαύστασθαι ἀπὸ τῆς πύλης πρότερον ἢ ἐξέλαι. ὡς δὲ σφί
ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὲ ἐνδεκάτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικύμενοι
ἐκβλήσκειν Θηβαίους, κελευστέας ἐκιδύσαντας τοὺς ἀνδράς. οὐ βού-
λομένους δὲ τῶν Θηβαίων ἐκιδύσαι, τὴν τε γῆν ἀνέτεθον ἑταῖρον καὶ
προσεβαλλόντες πρὸς τὸ τεῖχος. καὶ οὐ γὰρ ἐκιδύντες ἐνόμισαν
ἡμέρᾳ ἐλεγε τοῖσι Θηβαίοις Τιμηγεσίδης ταῦτα. ἀνδρες Θηβαῖοι,

— φάτιν. zu 5, 66. — τοιούτω. Sonderbar. Gemeint sein kann nur die Verheimlichung.

C. 85 § 1. θήκας. zu 1, 67, 2. — ἑνθα ἐν τῇ? Denn ἐνθα wird auch bei Her. so nicht vorkommen. — ἱέρεις καὶ ἱέρεις für ἱέρεις und ἱέρεις Vgl. geneigt ἱππίας und ἱππίας vorzuziehen. vgl. zu 1, 67, 3. — Ἀθηναῖοι? Kr. hist. philol. Stud. I S. 70 ff.

§ 2. πλήρεις. Ggs. χώματα κεῖν. — τῶν ἄλλων hängt von ὅσοι ab. Spr. 51, 10, 16. — ὅσοι. ὅσοι? — τοῦτους δὲ. zu 2, 26. — ἀπεισοῖ, ἀπεισοῖ. zu 6, 128, 2. — χυθάρ. Ueber diese Kenotaphien vgl. Kr. Stud. I S. 82. — καὶ δεκά sogar zehn. zu 1, 95, 1.

C. 86. ἐξαιτεῖν, das eig. Wort von geforderter Auslieferung. — αὐτῶν. Spr. 88, 4, 2. Natürlich ist es der partitive Genitiv. — ἀρχηγί-
ται. Rädelsführer. (Lg.) — ἀπὸ πρώτους, ἐν πρώτοις. (Sch.) Ungewöhn-
lich. — πρότερον ἢ ἐξέλαι. Di. 44, 17, 9. — ἀπὸ. zu 8, 54.

C. 87. καὶ οὐ γὰρ. zu 2, 61, 2. — ὡν im Nächststen. zu 1, 122, 2

ἐπειδὴ οὕτω δίδονται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀνασταῖναι πολι-
 αρχέοντας ἢ ἐξέλωσι. Θήβης ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτα, γυνὴν ἡμῶν
 εἶνεκα γῆ ἢ Βοιωτίᾳ πλέω, μὴ ἀναπλήσῃ, ἀλλ' εἰ μὴ χρηματῶν χρεώ-
 ζοντες πρόσχημα ἡμέας ἐξαίτεονται, χρήματα σοι δώμεν ἐκ τοῦ κοι-
 νοῦ (σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμνηδίσαιμι, οὐδὲ μοῦναί ἡμέας), εἰ δὲ
 ἡμῶν ἀλλοθίως δειόμενοι πολιάρχουσιν, ἡμεῖς (δὲ) ἡμέτεράς τινος ἐς
 ἀντιλογίην παρέξομεν. κύρια τε ἔδρξεν εὐ λέγειν καὶ ἐς καιρὸν, αὐ-
 τὰ τε ἐπισηρυκνέοντο πρὸς Παισακίην οἱ Θηβαῖοι θέλοντες ἐκδο-
 88 θῆναι τοὺς ἄνδρας. ὡς δὲ ἐμολόγησαν ἐπὶ τοῖσι, ἰσχυρῶς μὲν
 ἐκδιδρῆσαι ἐκ τοῦ ἄσματος παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Παισακίης
 ἀπέλπει τῆς γένεως, φάσκει τῷ μνηστῆρι παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταστῆναι
 τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδρασαν οἱ Θηβαῖοι, αἱ μὲν ἔδρασαν ἀν-
 τιλογίᾳ τε κυρῶσαι καὶ δὲ χρήμασι ἐκποιήσαντες διωδέσθαι. ὁ δὲ
 ὡς παρελαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπακούων τῇ στρατιῇ τὴν τῶν συμμάχων
 ἄφασιν ἀπῆκε καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον ἀπέφειρε. ταῦτα
 μὲν τὰ ἐκ Πλαταιῶν καὶ Θήβης γεγόμενα.
 89 Ἀρτάβατος δὲ ὁ Φαρνάκτος φεύγων ἐκ Πλαταιῶν καὶ δὲ πρῶτον
 ἐχέτο, ἀπαικόμενον δὲ μὴ οἱ Θεσσαλαὶ παρὰ σφῆας ἐπὶ τε ξείνῳ
 ἐκάλειον καὶ ἀνείρωτεον περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, αὐτὸν ἐπιστά-
 90 μῃρι τῇ ἐν Πλαταιῶν κειμένῳ, ὁ δὲ Ἀρτάβατος γινούς, ὅτι εἰ
 ἐθέλοι σφίσι πᾶσαν τὴν ἀληθείαν τῶν ἀγῶνων εἰπεῖν, αὐτοῦ τε κινδύ-
 νους ἀπολέσθαι καὶ ὁ μὲν αὐτοῦ στρατὸς ἐκπληθύνεσθαι γὰρ οἱ πάντα
 τινὰ φέτο πυνθανόμενον τὰ χειρότατα, ταῦτα ἐκλογίζμενος οὕτως πρὸς
 τοὺς Θεσσαλοὺς ἐξαχθέντα οὐδὲν πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔειπε, ταῦτα
 2 ἔφη μὲν, ὡς ἄνδρες Θεσσαλαί, ὡς ἄρατι ἀπεργασάμεθα κατὰ τὴν πα-
 χίστην ἑλὼν ἐς Θρήνην καὶ σπικνὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατὰ τὴν προῖκα
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε, αὐτὸς δὲ ἡμῶν Πλατὸντος, πρὸς δὲ
 3 στρατὸς αὐτοῦ, αὐτὸς ἐκπύοντάς μετ' ἑλλήνων παροδοχῶς ἔστα, πρὸς
 4 τὸν καὶ ξεινήτεα καὶ πρὸς ποικίλους φρονήσεις, οὐ γὰρ ἡμῶν ἐς χρόνον

9, 26, 2. — ἀναπλήσῃ arduo. zu 5, 4, 6, 12, 2. — πρόσχημα zum Vorwande. (Lg.) — κοινού. zu 7, 144, 1. — σὺν τῷ κοινῷ mit der Gemeinde. (Lg.) Die Regierung war eine oligarchische. — καὶ ἐμνηδίσαιμι, wie wir mit ihr auch die Strafe zahlen wollen. — ἀλλοθίως. Ggs. zu πρόσχημα. zu 8, 88, 1. — ἡμεῖς δὲ für ἡμεῖς Kr. Di. 50, 1, 11. — ἐς ἀντιλογίην zur Vertheidigung gegen die Anklage. vgl. 9, 88. — ἐς καιρὸν. zu 1, 206, 1.

C. 88. κυρῶσαι, πρῶσθαι, wie 9, 144, 2. zu 1, 21, 2. — διωδέσθαι die Gefahr beseitigen. (Sch.) Ueber das Präsens Spr. 53, 1, 6. (10.) — ταῦτα, dass die etwa erkappten Richter sich möchten bestechen lassen. — πρῶτα, wie sonst πρώτα. zu 7, 168, 1.

C. 89 § 1. εἶναι. zu 4, 154, 2. — πᾶσαν. zu 6, 69, 4. 8, 82. — ταῦτα ἐκλογίζμενος erneuert das γινούς. gr. Spr. 65, 9, 2.

§ 2. οὕτως. εὐθὺς. Kón. — κατὰ πόδας μου auf meiner Spur; wie 5, 98, 5. Aehnlich κατὰ στίβον. zu 4, 122. — μὲν für ἐμὸν oder μου

καὶ ταῦτα ποιεῦσι μεταμειλίχοντες· ταῦτα δὲ εἰπας ἀπῆλθοντες σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θερσαλῆς τε καὶ Μαιμδονῆς ἐπὶ τῆς Θερσίκης, ὡς ἀληθέως ἐπηγάμενος καὶ τὴν μεσόγειαν τάμεναι τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπὸ κείνης ἐς Βυζάντιον, καταλαβὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ συκκὸν ἐπὶ Θερσίκῃ τε κατακρήντας κατ' ὄσον καὶ ἁμῶς ἀσπίντας καὶ καμάντας· ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοῖοισιν· οὗτος μὲν οὕτω ἀπενόστησεν ἐς πᾶν Ἀσίαν.

Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρας τῆς περ ἐν Πλαταιῶναι τὸ τραῦμα ἐγένετο, 90
 συνεικύνθησαν γὰρ καὶ ἐν Μυσίῃ τῆς Ἰωνίης· ἐπεὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ
 ἄλλῃ κατέτατο οἱ Ἕλληες οἱ ἐν τῇ αἰ κησὶ ἅμα χτυπηθῆναι τῷ Λα-
 κκαίῳ (καὶ ἀποκτείνεσθαι) ἡλθὺν ἀπὸ ἀγγέλων ἀπὸ Σάμου Λαμπρὸν τε
 Θερασικῆος καὶ Ἀθηναγόρου Ἀρχιστρατήγου καὶ Ἡγησιόστρατος Ἀρ-
 σταγόρου, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λαθροῦ τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ
 τινά τινος Θεοκράτους τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέλασαν Σάμου
 τινά τινος οἱ Πέρσαι, ἐπιδόσαντες δὲ σφίσι ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· ἔλαχε
 Ἡγησιόστρατος πολλὰ καὶ παντεῖα, ὡς ἦν μόνον ἰδιωτὴς αὐτοῦ· οἱ
 Ἰωνεὺς ἀποστήσανται ἀπὸ Περσέων καὶ ὡς οἱ βέβηρα οὐκ ἠπομα-
 χέουσι· ἦν δὲ καὶ ἅπα ὑπομείνω, οὐκ ἔπειτα ἄλλου τινος εὐρεῖν
 αἰτία· θανάτῳ τε τοιαύτῳ ἀναπλέων προέτιγχε αἰχμῇ ῥύσασθαι
 ἄκρως Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμύναναι τὸν βέβηρον· εὐρεῖς
 τε αὐτοῖς ἐστὶ τὰτα γίνεσθαι· τὰς τε καὶ νέας αὐτῶν παρὶς πλείν
 καὶ οὐκ ἀφρονέοντες εἰκομένους εἶναι, αὐτοὶ τε, εἴ τε ὑποπτεύοντες μὴ
 δόλῳ αὐτοῦς πείθεσθαι, ἐπεί μιν εἶναι ἐν τῇ αἰ κησὶ ἅμα χτυπηθῆναι ἀ-
 κόμην, ὁμῶς εἶναι, ὡς δὲ πολλὰς ἢ λιγιστάνας ὁ ξείνος ὁ Σά- 91
 μιος, εἶρετο Λευκίχιδης, εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι εἴτε
 καὶ κατὰ συντυχίαν Θεοῦ ποιεῖντος· “ὦ ξεῖνα Σάμιε, τί τοι τὸ οὐ-
 νομα;” ὁ δὲ εἶπε “Ἡγησιόστρατος”· ὁ δὲ ὑπερβασίως τὸν ἐπιλομήν
 λόγον, εἰ τινα ἔδωκεν λέγειν ὁ Ἡγησιόστρατος, εἶπε “ὄκα μὲν τὸν
 οἰωνόν· οὐν ἡγησιόστρατος”· ὁ δὲ ξείνῳ Σάμιε, οὐ δὲ ἡμῖν ποτε ὅπως

Kr. gr. Spr. u. Di. 17, 9, 13, 165) — ἐσχατος zu 3, 72, 4. — μετα-
λίσσει zu 7, 54.

§ 3. ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν ὁμοίων, zu 4, 82. — τὰς δὲ τοὺς zu 7, 124.
Loheck vergleicht ἡ ἀνδρῶν τῶν ὁμοίων, τ. αὐτῶν τας die Jüngungen hatten.
zu 7, 170. 4. — εἰς τὴν ἀγορὰν, wie 1, 186. 1. (We)

C. 90 § 1. *ἐν τῇ ἀφῳ* 8, 130—132. (Sch.). — *συνεχρησά, συνε-*
πασα 9, 100. vgl. zu 4, 135, 4. — *καὶ ἐν. καὶ τὸ ἐν?* Denn, (ἀλλο) πρῶμα zu
ergänzen ist etwas hart. — *κατέατο*. Di. 38, 6 A. — *κατέστησαν* 8, 85.

§ 2. ἐπιθρόνων. zu 7, 143, 1. — ἰδαντα. Di. 52, 8, 2 — εὐπε-
 ρός. zu 8, 68, 2. Erg. εἶναι. — μή, weil ὑποπτεύουσα eine Besorgniss andeutet.
 Kr. zu Xen. An. 3, 4, 5.

C. 91. πολλός dringend. zu 1, 98, 1. — κληδόνες, ελκεα, um die Vorbedeutung hervorzulocken. — συντυχία: zu 1, 68, 1. — ποιεύ-
τες es so fügte. — τί τοι τὸ οὐνομα. Di. 48, 3, 3: — ἡπαρχίας.
zu 5, 50. — ὁρμητο λέγειν. zu 3, 56. — δέχομαι. zu 8, 114. — τὸν
ἡγχιότατον nämlich das Wort Heerführer. Ya. streicht dies, weil

αὐτός τε δούς πίσυν ἀποπλεύσαι καὶ οἱ σὺν σοὶ ἔδντες οἶδε, ἡ μὲν
 92 Σαρμῖους ἡμῖν προδόμεους ἔσεσθαι συμμάχους." ταῦτά τε ἅμα ἤγά-
 ρευσ καὶ τὸ ἔργον προῆγε· αὐτίκα γάρ οἱ Σάρπτοι πίσυν τε καὶ θρυα
 ἐποιεῦντο. συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ταῦτα δὲ ποιήσαντες
 οἱ μὲν ἀπέπλεον· μετὰ σφέων γὰρ ἐκίλευε κλέειν τὸν Ἡγήσιππον, ^{οὐκ}
 οἰωνὸν τὸ οὐνομα ποιούμενος· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπισχόντες ταύτην τὴν
 ἡμέρην τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιρέοντο, μαντευομένου σφι Διηφόδου τοῦ
 Εὐνήσιου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτειν, Ἀπολλωνιῆς δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ
 πόλεω, τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐνήσιον πρόημα τοιόνδε·

93 "Εσσι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἰσὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ τὰς μὲν
 ἡμέρας βοσκαίται παρὰ ποταμὸν ὃς ἐκ Ἀκκρωνος οὐρεὸς ἔξει διὰ τῆς
 Ἀπολλωνίης χώρας ἐς Θάλασσαν παρ' Ὀρικὸν λιμένα, τὰς δὲ νύκτας
 ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλοῦτ' τε καὶ γένε' ὀλισπιώτατοι τῶν ἀσίων,
 ὅστις φυλάσσειεν ἐναυτὸν ἐκαστὸς περὶ πολλὰ γὰρ θῆ ποιεύται
 Ἀπολλωνιῆται· τὰ πρόβατα ταῦτα ἐκ θεοπροπίου τινός· ἐν δὲ ἄνθρω
 ἰδὲ λίσσεται· ἀπὸ τῆς πόλεως ἑκάς· εἴθ' αὖθις τὸ Εὐνήσιος· οὗτος ἀ-
 ραιρημένδ' ἐφθάσσει, καὶ ποτε αὐτὸς κατακοιμησάμενος τὴν φυλακὴν
 παρεκθῆναι· λυκὸν ἐς τὸ ἀντὶ τὸν δευθεῖσθαι τῶν προβάτων ὡς ἐξ-
 αῖντα· ὃ θεὸς ἐκήρυξε σιγῇ καὶ ἔφραξε ὕπνῳ, ἐν νόῳ ἔχων
 ἀντικαταστήσειν ἄλλα πρῶτα μὲν καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλω-
 νιῆτας ταῦτε γινόμενα, [ἀλλ'] ὡς ἐπὶ θύρῳ, ὕπνου γόντες μιν ὑπὸ
 δικαιοσύνην κατέκριναν, ὡς τὴν φυλακὴν κατακοιμηθέντας· τῆς ὀφίης
 στερηθῆναι· ἐπείτε δὲ τὸν Εὐνήσιον ἐξεύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα
 οὔτε πρόβατα ὑφ' ἑκαστοῦ οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως Ἀκκρων πρόβατα

sonst oίον ohne Artikel stehen würde, wie Plaut. Pseud. 2, 4, 22: Quis istuc est? P. Charinus. P. Eugel. Χαρίνον οἰωνὸν ποίω. [Jahr vor Χαρίνον istrecht Reiz: Ich besitze nämlich ein Exemplar der Ersteinischen Ausgabe, dem Reiz zahlreiche Verbesserungen hat und übergeschrieben hat.] — 2 μέν. Di. 69, 44, 2. An schliesst es sich an πίσυν.

C. 92. τὴν ἅμα. zu 9, 16, 2. — προῆγε ist wohl hier zu fassen wie in ὄρκους προσιγῶν 6, 74. Eine Hs. προῆγε. — οἱ μὲν. οἱ μὲν δύο Bekker. Hinzudenke man: Hegesistatos aber blieb von dem Dreien. (St.) — Ἀπολλωνίης. zu 9, 73 A.

C. 93 § 1. πρόβατα Schafe oder Rinder? Wohl diese. vgl. Od. α, 2. — ποταμὸν. Wohl der Aobis. — ἀραιρημένοι. Spr. 52, 10, 5. (St.) — οὔτος. gr. Spr. 51, 7, 5. — ἑκάς. II. α, 286: ἑκάς ἀπὸ πόλεως εἰμην. Nicht so in der attischen Prosa.

§ 2. κατακοιμῶν verschlafen. So nur noch unten. Analoges wäre κατακοιμηθέντος, und unten κατακοιμηθέντα. „Reiske u. A. wollten κατακοιμῶσαντος und κατακοιμῶσαντα. Denn κατακοιμῶν φυλακὴν sagt Aelian. Thierg. 1, 15, 3, 13, 13, 22.“ (Va. u. We.) — ἐπὶ θύρῳ vernahm; bei Her. nur noch und anders 3, 29. Das Wort war, wenn auch bei Platon oft vorkommend, doch wohl mehr poetisch. — εἰς σιγῇ. Kr. zu Arr. An. 4, 6, 2. — καὶ οὐ γὰρ. zu 9, 61, 2. — ἀλλ' ὡς. ὡς δὲ eine gute Hs., die Einfälschung des ἀλλὰ verrathend, das Her. nie so zugefügt hat. — ὑπαγαγόντες. zu 6, 72. — στερηθῆναι dass er beraubt werden sollte, von κατέκριναν abhängig. — ὁμοίως, wie früher. (St.)

δέ σφ' ἐν τῇ Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγένετο [ἐπειτα ἐπιφωτίζον
ταὺς προφῆτας, τὰ αἶθρον τοῦ παρόντος κακοῦ. οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔγραζον]
ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱερῶν προβατῶν Εὐήμερον τῆς ἁμῆς ἐπέ-
ρησαν· αὐτοὶ γὰρ ἐπαρμήδαι τοὺς λύκους, οὐ πρότερον τε παύσαι-
σθαι τιμωρόντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι, τῶν ἐποίησαν, ταύτας
τὰς αἰνὰ αὐτὸς ἔλχεται καὶ δίκαιοι· τούτων δὲ παλαιότων αὐτοῖς δι-
σσειν Εὐήμερ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὺς μιν μακαροῖς ἀνθρώπων
ἔχοντα, τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτα σφ' ἔχρησθη, οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται⁹⁴
ἀπόρρητα ποιησάμενοι προέδισαν τῶν ἀστῶν ἀνδράσι διαπορῆσαι. οἱ
δὲ σφ' διέπρηξαν ὡδε, κατημέραν Εὐήμερον ἐκ θώκῃς ἰλθόντες οἱ
παρίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύ-
μενοι τῷ πῆθ'· ταύτη δὲ ὑπάγοντες, εἰρώμεθα εἶνα δίκην αἶν' ἔλατο,²
οἱ ἐθέλοντες Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποστῆναι, δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ
δὲ οὐκ ἀκηκῶς τὸ θεοπρόπιον εἰλετο εἴπας, εἴ τίς οἱ δοίῃ ὄφρα
τῶν ἀστῶν οὐνομάσας τοῖσι ἥπισταιτο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους
τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ εἰκῆσιν πρὸς τοῖσι τὴν ἥδε καλλίστην
ἔρῃσαν τῶν ἐν τῇ πόλει τούτων δὲ ἔφη ἐκείνου γινόμενος τοῦ λοι-
ποῦ ἀμύνετος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀπαρχῇ γειόμενην, καὶ ὅς
μιν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ παρέδραβ' εἶπαν ὑπολαβάντες· "Ἐδῆτε, ταύτην
δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτεφλώμενης ἐκίνουσί τοι κατὰ θεοπρόπια
τὰ γινόμενα." ὁ μὲν δὲ πρὸς ταῦτα δευρὲς ἐποίητο, ἐνθαῦτεν πεθό-
μενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἔξαπατηθεῖς· οἱ δὲ πείσμενοι παρὰ τῶν
ἐκτεφλώμενων δίδουσι οἱ τὰ εἰλετο, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔρφετον μαν-

§ 3. πρόφαντα. zu 5, 63, 1. — ἐγένετο, ἐπειτα, ἐγένετο, ἐπὶ τῇ
Reiske, nur angemessen, wenn οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔγραζον gestrichen würde. Allein
die ganz untechnische Ausdrucksweise verräth dass die Worte ἐπειτα — ἔγρα-
ζον aus einem ungehörigen Erläuterungsversuche eingefalscht sind. — αὐτοῖς,
Zeus und Apollon, deren Namen in Δωδώνῃ und Δελφοῖσι enthalten sind. Diese
der Sache nach nothwendige Beziehung ist nur statthaft, wenn die ver-
dächtigten Worte gestrichen werden. Denn auf solche Weise konnten die
Propheten den Göttern sich nicht substituiren. — οὐ πρότερον — πρὶν ἢ.
Di. 54, 17, 9. — ταύτας τὰς. zu 7, 9, 2. — δόσιν, ἔμψον μαντικῇ
C. 94, 3. — τὴν ἔχοντα. gr. Spr. 51, 9, 3.

C. 94 § 1. χρηστήρια. zu 8, 144. — ταῦτα. Nach unserer Weise
wäre: ταῦτα ἦν τὰ χρηστήρια εἰ, gr. Spr. 61, 7, 3. — ἀπόρρητα. zu 9, 45, 1.
— προέδισαν trugen auf. — τῶν ἀστῶν ἀνδράσι. Spr. 47, 7, (9.) —
θώκῃ. zu 1, 181, 2. — ἄλλους als die wesshalb sie gekommen waren. —
κατέβαινον. zu 1, 90, 3.

§ 2. ταύτη ὑπάγοντες auf diese Weise ihn listig hinführend.
Kr. zu Xen. An. 3, 1, 18. — ὑποστῆναι δώσειν sich dazu verstehen
geben zu wollen. — οὐνομάσας die er namentlich erwähnte. —
κλήρους. zu 1, 76, 1. — ἀμύνετος, dichterisch. zu 2, 84. — εἶναι und
ἀπαρχῇ ohne αἶν, da er direct auch sagen konnte ἀπαρχῇ μοι.

§ 3. ταύτην δίκην, Spr. 61, 6, 2, (7, 1.) — ἐκτεφλώσις findet sich
vielleicht nur hier, das Verbum jedoch auch bei Attikern. — πρὸς ταῦτα.
zu 1, 38. — ἐνθαῦτεν, τὸ ἐνθαῦτεν? zu 1, 9, 2. — ὡς ἔξαπατηθεῖς. Denn
hätte er von dem Orakel gewusst, so würde er weit mehr gefordert haben.

95τικὴν εἶχε, ὥστε καὶ ὀφθαλμοὺς γενέσθαι τοῦτον δὲ ὁ Ἀθήφορος
 ἔων παῖς τοῦ Εὐνήριου ἀγόντων Κορινθίων ἱμαντεύετο τῇ στρατιᾷ.
 ἦδη δὲ καὶ τότε ἦκουσα, ὡς ὁ Ἀθήφορος ἐμβατεύων τοῦ Βόηριου ὀ-
 νόματος ἐξελάβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, ὅτε ἐὼν Εὐνήριος παῖς.

96 Τοῖς δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλήρησε, ἀνῆγον τὰς νέας ἐκ τῆς Ἀφίης
 πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σάμης πρὸς Καλαυρούς, οἱ
 μὲν αὐτοῦ ὀρμώμενοι κατὰ τὸ Ἡράειον τὸ ταύτῃ παρεσκευάζοντο ἐς
 ναυμαχίην, οἱ δὲ Πέρσαι ποθημένοι σφῆας προσπλεῖν ἀνῆγον κατ' αὐ-
 τοὶ πρὸς τὴν ἡπειρὸν τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆλυν
 ἀποπλεῖν. βουλευόμενοι γάρ σφι ἰδοῦναι ναυμαχίην μὴ ποιέσθαι.
 τοῦ γὰρ ὦν ἰδοῦναι ἑμοῖοι εἶναι. ἐς δὲ τὴν ἡπειρὸν ἀπέπλεον, ὅπως
 ἔωσι ὑπὸ τῶν πεζῶν στρατῶν τὸν σφῆτερον ἰόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ, ὅς
 πελεύσαντος Διόξω καταλειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ ἴσταιν ἐφύ-
 λασσε τοῦ πλήθους μὲν εἰς μυριάδες, ἰσθρατήγες δὲ αὐτοῦ Τίγραντες,
 καὶ λείπει καὶ μεγάροι ὑπερσφῆρων Περσέων. ὑπὸ τούτων μὲν δὲ τὸν
 στρατὸν βουλευσάντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνεί-
 ρνσαι τὰς νέας καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος ἔρμα τῶν νεῶν καὶ σφῶν
 97αὐτῶν κρησφύγετον ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνῆγοντο. ἀπικόρμενοι δὲ
 πρὸς τὸ πᾶν Ποινίαν ἰρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαισωνά τε καὶ Σκολο-
 πόεντα, τῇ Ἀθήμητος Ἐλευσινίης ἐστὶ ἰσθμὸς, τὸ Φωκίσιος ὁ Πασικλῆος
 ἰδρύσατο Νεσλίη τῷ Κόδου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστὴν; ἐνθαῦτα
 τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιέβαλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων,
 δένδρεα ἐκόψαντες ἡμέρα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέκλειαν
 καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι [καὶ ὡς νικήσοντες ἐπ' ἀρ-
 φύτερα ἐπιλεγόμενοι γὰρ παρεσκευάδατο].

— ἔμφωτον durch Theopneustie verfliehen. Od. χ, 347: θῆς δὲ μὲν
 ἐν φρεσὶν εἰμας παντοίας ἐνέφωτον. (We.)

C. 95. ἀγόντων K. indem die K. ihn mitbrachten. — ἦδη δὲ.
 zu 7, 35. — ἐμβατεύων. zu 8, 36, 2. — ἐξελάβανε gegen Sold Ar-
 beit übernahm; correlat ἐκδιδόναι vom Arbeitgeber. — ἐπὶ gegen
 wäre nicht recht begreiflich; in — umher so nicht recht erweislich; daher
 ἐπιῶν Reiske.

C. 96 § 1. ἐκαλλήρησε. zu 7, 124, 1. — ἀνῆγον. zu 6, 12, 1. Hier
 mit Bezug auf die hohe See, weiter unten mit Rücksicht auf die höhere Küste.
 — τὰς ἄλλας. gr. Spr. 50, 4, 10. — ἑμοῖοι. Sonst ἀξιόμαχοι.

§ 2. ὑπὸ τῶν. zu 8, 92. — τοῦ στρατοῦ hängt von ὅς ab. gr. Spr.
 47, 9, 5. Denn καταλειπόμενος πινος scheint man nicht gesagt zu haben. Das
 ἄλλος ist pleonastisch, wie in μόνος τῶν ἄλλων. gr. Spr. 47, 28, 10. vgl. Xen.
 An. 5, 10, 10: ἦν ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ ἄλλου στρατεύματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί. —
 ἀνείρυσαι, ἀνέκυσται, auch C. 97. zu 7, 158, 2.

C. 97. ἀνῆγοντο. Wiederaufnahme des ἀνῆγον C. 96, 1. — πρὸς
 längs. — Νεσλίη. Νεσλίη? — κτιστὴν, κτίσιν, nur hier. — λίθων. Spr.
 47, 6. (2.) — δένδρεα. Di. 31 u. δένδρον. — καὶ ὡς νικήσοντες ist un-
 passend. Man würde etwa, wenn überhaupt etwas, erwarten: zur Offen-
 sive. — ἐπ' ἀμφότερα verband zuerst Schäfer mit dem Folgenden. Mir
 scheint auch dieser Satz verdächtig.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐνδοκίτους τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν 98
 ἡπειρόν, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφυγότων, ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο ὅτι ποίεω-
 σι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω εἴτε καταπλέωσι ἐκ Ἑλλησπόντου. τέ-
 λος δ' ἔδοξε τουτίων μὲν μῆδετρα ποιεῖν, ἐπιπλεῖν δὲ ἐπὶ τὴν ἡ-
 πειρόν. παρασπένασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ
 ἄλλα ὧσων ἔδωκε, ἐπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλης. ἐπὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο
 τοῦ στρατοπέδου καὶ εὐθείας ἐφαινετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλ' ὤρων
 νέας ἀνελευσμένας ἔσθαι τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακκριμένον
 παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαυτῷ πρώτων μὲν [ἐν] τῇ νηὶ παραπλέων, ἐγ-
 χρίμψας τῇ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα, Λευτοχίδης ὑποκρήρυκος προηγόρευε
 τοῖσι Ἰωσι λέγων. "ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμῶν τογχανόνσι ἐπακούον-
 τες, μάθετε τὰ λέγω πάντως γὰρ οὐδὲν στήσουσιν Πέρσαι τῶν ἐγὼ
 ὁμῶν ἐντέλλομαι. ἔπειτ' ἀντιπράττωμεν, μεμνησθαι τινα χρὴ ἐλτοθε-
 3 ρίης μὲν πάντων πρώτων, μετὰ δὲ τοῦ σύνδηματος Ἑβρης. καὶ τὰδε
 ἴστω καὶ ὁ ρῆ ἐπακούσας ὑμῶν κρῆς τοῦ ἐπακούσαντος. [ὥντιός δὲ
 οὗτος ἔων τογχανεῖ νόος τοῦ πράγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς δ' ἐκ' Ἀργ-
 κερσίφ. ἥ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοῦ βαρβάρου ἐμελλε
 τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἥ [ἐπειτα] ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους πωλ-
 σιν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι.]

Λευτοχίδης δὲ ταῦτα ἐποθεμένου δευτέρᾳ δὴ τὰδε ἐποίησεν 99
 Ἕλληες προσσχόντες τὰς νέας ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ οὗτοι
 μὲν ἱτάσσοντο, οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζο-
 μένους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἰωσι παρακρίσαντας, τοῦτο μὲν ὑπονοή-
 σαντες τοὺς Σάμιους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν ὑπερέονται τὰ ὅπλα· οἱ
 γὰρ ὦν Σάμιοι ἀπικομένων Ἀθηναίων ἀρχαλιώτων ἐν τῇσι νήσοι
 τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρ-
 ξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπονσι ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀ-
 θήνας· τῶν εἴκεκεν οὐκ ἦμιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς
 τῶν Ξέρξεω πολέμιων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόθους τὰς ἐς τὰς

C. 98. οἰχωκότας. Di. 40 u. οἰχομαι. — ἐκπεφευγότων. zu 8, 109, 1.
 — εἶχοντο. zu 1, 190. — ὅτι ποίεωσι. Spr. 34, 7. (7, 1) — ὀπίσω. zu 8,
 14. — μῆδετρα. gr. Spr. 44, 4, 8. — ἀποβάθρας Landungsleitern,
 auch zum Entern dienlich. (Sch.) Kr. zu Thuk. 4, 12, 1.

§ 2. παρακκριμένον. zu 8, 70. — ἐν streicht Va. — ἐγχρίμψας.
 zu 2, 60.

§ 3. τινά. zu 1, 8, 2. — μετὰ δὲ demnächst aber. — σύνδημα
 Feldgeschrei. Kr. zu Xen. An. 1, 8, 16. — ἴστω erfahre. — ἐπακού-
 σας für ἰσακούσας Bekker. — τογχανεῖ. Ich erwartete ἐπύχανε. — ὁ Θεμιστο-
 κλῆς ohne das zweite δ wäre natürlicher, wiewohl der Ausdruck auch so
 seltsam ist. — ἐπειτα ἀνενειχθέντα. ἐπὶ τε ἀνενειχθῇ Kön. nach 8, 22, 2.
 Dorthier mag es entstanden sein. — ἀπίστους misstrauisch. Auch eine
 anstössige Bedeutung. Die Echtheit der ganzen Stelle ὥντιός — Ἕλληες
 ist mir zweifelhaft.

C. 99 § 1. τοῦτο μὲν. τοῦτο δὲ § 2. — τὰ Ἑ. φρονέειν. zu 2, 162, 3.
 § 2. ὑποψίην εἶχον waren verdächtig; wie αἰτίαν εἶχον. Sonst

κορυφῆς τῆς Μυκάλης φερούσας προσηύεονσι τοῖσι Μιλησίοισι φη-
λάσσειν ὡς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν ἐποιεὺν δὲ τῶν-
τον εἰνέειν. ἔνα ἐκτὸς ταῦ στρατοπέδου ἔκειτο. τούτους μὲν ἴδοντες
τοῖσι καὶ καταδόκεον νοοχμόν· ἂν τι ποιῇται δυνάμιος ἐπιλαβόμενοι,
κρόποισι ταυτέροις προεφύλασσαντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ συνεφάρησαν
τὰ γέγρα· ἔργος εἶναι σφί.

- 100 Ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι, προσηύσαν πρὸς τοὺς
βαρβάρους. τοῖσι δὲ σφί φήμη τι ἐσέπιατο ἐς τὸ στρατοπέδον πᾶν
καὶ κηρυχθῆναι ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον· ἡ δὲ φήμη διεπλῆ-
σθαι ῥῶδε, ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῆν ἐν Βοιω-
ταῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὲ πολλοῖσι τεκμηρίοις ἔστι τὰ θεῖα τῶν
πρηγμάτων, εἰ καὶ τότε τῆς [αὐτῆς] ἡμέρης συμπίπτουσας τῷ τε ἐν
Πλαταιῆσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἐισθαι τρώματος φήμη
τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσέπιατο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν
- 101 πολλὰ μᾶλλον καὶ ἐθέλειν προθυμότεραν κινδυνεύειν. καὶ τότε ἐμ-
ρον σφί εἰσεστέον γενόμενον, Διμήτριος ταμνία Ἑλευσινίης παρ' ἀμφοτέ-
ρας τῆς συμβολᾶς εἶχεν· καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιῇ παρ' αὐτὸ τὰ
Διμητρίαν ἐγένετο, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν
Μυκάλῃ ἐμελλε ὡσαύτως ἐισθαι. γεγονέναι δὲ νύκην τῶν μετὰ Παν-
σαντῳ Ἕλλήνων ὁρῶντες σφί ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθεῖν· τὸ μὲν γὰρ
ἐν Πλαταιῇσι πρῶτ' ἐπὶ τῆς ἡμέρης ἐγένετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ
δεσπῆν. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μῆνός τε τοῦ
αὐτοῦ, χεῖν' οὐ πολλὰ σφί ἕστερον δῆλα ἀναμνησάνους ἐγένετο.
ἦν δὲ ἀφωρδῆ σφί πρὶν τὴν φήμην ἐσέπιασθαι, οὐ τι περὶ σφίτων
αὐτέων οὔτω μὲν τῶν Ἕλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πτασῇ ἡ Ἑλλὰς.

wohl nicht so. — τοῦτον· τοῦτο τοῦδε? — τοῖσι, der Da. bei καταδοκίμῳ
wie bei κατακρίνειν. zu 2, 133, 2. — νοοχμόν auch 9, 104, nicht in der
attischen Prosa. zu 4, 201, 2. Gemeint ist Abfall; νεωπερίζειν bei Thukydides.
— τὰ γέγρα. zu 9, 61, 2. — εἶναι. Di. 54, 2, 21. — σφί. σφίος?

C. 100. παρεσκευάδατο. παρεσκευάστο? Bekker. — κυματωγῆς. zu
4, 196. — ὥδε. ἦδε? — θεῖα göttliche Fügung. — εἰ καὶ τότε. ἐν δὲ
καὶ πῶδε ὅτι? vgl. 2, 43, 2: πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμηρία ἔστι τοῦτο οὕτω ἔ-
χειν, ἐν δὲ καὶ τότε ὅτι etc. vgl. 1, 192, 1, 3, 15, 2, 3, 38, 1. — συμπί-
πτουσας. συμπίπτοντος Valla, gebilligt von Va., Pauw. u. Reiske. Unanstössig
wäre jenes, wenn αὐτῆς fehlte, was man doch nicht wohl mit Sch. als einen
erträglichen Ueberfluss annehmen kann. Verschieden ist τῆς αὐτῆς ἡμέρης συν-
έβαινε γίνεσθαι C. 101, 2. Aus dieser Stelle dürfte hier αὐτῆς eingefälscht sein.
— θαρσῆσαι. Muth fasste. Spr. 53, 4, 1.

C. 101. συνέπεισι. zu 1, 82, 1. — συμβολᾶς Schlachtfelder, wie
sonst μάχη. Kr. zu Xen. An. 2, 2, 6. — πρότερον 9, 57, 1. 62. 65. —
συνέβαινε ἐλθεῖν etc. gr. Spr. 56, 4, 4. — δεσπῆν, ὁψιακ natürlich. Kr.
zu Xen. An. 1, 8, 8.

§ 2. ἀναμνησάνους durch Zurückrechnen lernen. Dies Composi-
situm wohl nur noch bei Spättern. — ὡς τῶν Ἑ. ὡς τῶν ἄλλων Ἕλλήνων
oder ὡς τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι, muss man denken, wenn nicht etwa bessern. —
περὶ Μαρδονίῳ in Ansehung des M., d. h. durch ihn, ungewöhnlich.

ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὐτῇ σφί ἐσέπιτατο, μᾶλλον τε καὶ ταχύτερον τῇ πρόσδοτον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὲ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφί καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος αἰθλα προέκειτο. τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοις τετα-102 γμένοισι, μέχρι κου τῶν ἡμισέων, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλὸν τε καὶ ἄπεδον χῶρον, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοις τεταγμένοις κατὰ τε χαράδρην καὶ οὖρεα.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήσαν, οὗτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ πέρει [ἔτι] καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέγρα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἐωυτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι ἔργον εἶχοντο προθυμότερον, ἐνδυνάτεον ἤδη ἑτερονοῦντο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέγρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπιδον ἄλλες ἐς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ δεξιόμενοι καὶ χρόνον συγχὸν ἀμυνόμενοι τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυωνῖοι καὶ Τροιζήνιοι (οὕτω γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραιρῆτο, οὗτ' ἔτι πρὸς ἀλλήν ἐτραπόντο οἱ βάρ-8 βαροι, πρὸς φυγὴν τε ὁρμέατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων· οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἕλλη-νων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταύνης μὲν καὶ Ἰθαμίτης, τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέ-οντες, ἀποφεύγουσι, Μαρδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγρά-νης μαχόμενοι τελευτῶσι. ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων ἀπίκοντο103 Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτέων καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχειρίζον. ἔπε-σον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων συγχὸι ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ Σικυωνῖοι καὶ στρατηγὸς Περσέως· τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατευόμενοι, ἔόντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκίαν τὴν μάχην, ἔρδον

— κληδὼν mit φήμη synonym auch 5, 72, 3. (We.) — ταχύτερον. zu 4, 127, 1. — πρόσδοτον. zu 7, 212. — αἰθλα. Kr. zu Xen. An. 3, 1, 21.

C. 102 § 1. προσεχέσι ist prädicativ: den als (am) nächsten Aufgestellten. Spr. 57, 5, 3. — τούτοις. gr. Spr. 50, 11, 20. — μέχρι κου. gr. Spr. 68, 5, 2. — οὗτοι οἱ. gr. Spr. 50, 11, 21. — ἔτι ist von Schäfer wohl richtig gestrichen. — γέγρα. zu 9, 61, 2. — ἡμύνοντο. οἱ δ' ἡμύνοντο? wie 9, 70, 1. — ἔλασσον εἶχον. zu 9, 70, 1. — τῇ μάχῃ. gr. Spr. 48, 2, 9.

§ 2. ἐωυτῶν. gr. Spr. 47, 6, 1. — ἐνδυνάτεον von da an. — ἐτερονοῦντο. zu 7, 225. — φερόμενοι. zu 7, 210.

§ 3. ὀλίγους. zu 2, 45, 1. — κατ' ὀλίγους γινόμενοι in kleine Gruppen zerfallen. Spr. 68, 21, 4. (25, 4.)

C. 103. συνδιεχειρίζω scheint bei den Frühern nicht weiter vorzukommen, oft jedoch διαχειρίζω. — στρατηγός. ὁ στρατηγός? — ἑτεραλκία auf die andre Seite sich neigend. (Etienne.) zu 8, 11, 2. — ἔρδον. Di. 40 u. ῥίζω. — προσωφελείαν τοῖς. E. Di. 46, 8, 2.

ὅσον ἰδυνέαιτο, προσωφείλαιν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλήσι. Σαρπίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ 104 Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετίετακτο μὲν τῶν Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίας εἰνεκά σφι, ὥς ἦν ἄρα σφίας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας σῶζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἰσάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι, τοῦτου τε εἰνεκα καὶ ἵνα μὴ παρεόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποίειαν· οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον ταῦ προσεταγμένου ἐποίηον, ἄλλας τε κατηγεόμενοι σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὲ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἴωνή ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

105 Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἡρίστανσαν Ἀθηναῖοι καὶ Ἀθηναιῶν Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας. τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τουτέων, πολέμου ἰόντος Ἀθηναιοῖσι τε καὶ Καρυσίοισι, ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστίης χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ κείσθαι ἐπὶ Γεραισιῶ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυνῶνιοι ἡρίστανσαν.

106 Ἐπεῖτε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς τοὺς μὲν μαχομένους τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν λήρην προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγυλιόν, καὶ θησαυροὺς τινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες ἐβουλευόντο περὶ ἀναστιάσιος τῆς Ἰωνῆς καὶ ὅκῃ χρεῶν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσαι τῆς αὐτοὶ ἐγκρατεῖς ἦσαν, τὴν δὲ Ἰωνὴν ἀπείναι τοῖσι βαρβάροισι· ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι ἑωυτούς τε Ἰώνων προκατῆσθαι φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον, καὶ ἑωυτῶν μὴ προκατημένων Ἴωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει τοῖσι ἰδόκεε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἔξαναστήσαντας δοῦναι τὴν χώραν Ἴωσι ἐναικῆσαι, Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἰδόκεε ἀρχὴν Ἰωνίῃ γενέσθαι ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίους περὶ τῶν σφετέρων

C. 104. μὲν τῶν. μὲν πρὸς τῶν We., μὲν ἐκ τῶν Va., auch mir eingefallen. vgl. 9, 99, 2. — πᾶν τὸ ἐν. gr. Spr. 50, 4, 1. — κατηγεόμενοι. zu 7, 183.

C. 105. καὶ Ἀ. zu 9, 21, 2. — ἐπασκήσας. zu 2, 77, 1. — πολέμου, um Ol. 76, 3. Kr. hist. philol. Stud. I S. 48 ff.

C. 106 § 1. κατεργάσαντο. zu 1, 24, 2. 5, 111, 1. — ἀναστάσιος τῆς Ἰ. Verpflanzung der Joner. — τῆς bezieht sich nicht auf Ἑλλάδος, sondern auf ein in ὅκῃ enthaltenes χώρα.

§ 2. ἀδύνατον. ἀδύνατα? wie Her. pflegt; doch s. 9, 111, 1. — προκατῆσθαι. zu 8, 36. — χαίροντας ἀπαλλάξειν gesichert verlassen würden. (Herm. z. Vig. 307.) Wohl: ungefährdet wegkommen würden. vgl. 1, 16. 5, 63, 3. — ἐν τέλει. zu 3, 18. — ἰδόκεε. gr. Spr. 55, 3, 7. (15.) — ἀρχήν. zu 3, 95. — Πελοποννησίους für Πελοποννησίους Sch.

ἀποικιῶν βουλευεῖν. ἀντιτεινόντων δὲ τουτέων προθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννησίοι. καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χιούς καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας οἱ ἐνυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποίησαντο, πῖσι τε καταλαβόντες καὶ ὀρκίοισι ἐμμενεῖν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι. τούτους δὲ καταλαβόντες ὀρκίοισι ἐπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένους εὐρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἐπλεον.

Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυκάλης¹⁰⁷ κατειληθέντων, ἰόντων οὐ πολλῶν, ἐγένετο κομιδὴ ἐς Σάρδεις. πορευομένων δὲ κατ' ὁδὸν Μασίστης ὁ Λαρεῖον παρατυγῶν τῷ πάθει τῷ γεγονότι τὸν στρατηγὸν Ἀρτιάτην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακά, ἅλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φᾶς αὐτὸν εἶναι τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ τὸν βασιλεὺς οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι γυναικὸς κακίῳ ἀκοῦσαι δέννος μέγιστός ἐστι. ὁ δὲ ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιούμενος σπᾶται ἐπὶ τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκεια, ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ μὲν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πηρξίλειω, ἀνὴρ Ἀλικαρνησσεύς, ὅπισθε ἔστεως αὐτοῦ Ἀρτιάτην, ἀρπάξει μέσον καὶ ἐξάρας πατεῖ ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι Μασίστειν προέστησαν. ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκωῶν τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης ἤρξε δόντος βασιλεὺς. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων οὐδὲν ἐτι πλέον ἐγένετο τουτέων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις. ἐν δὲ τῇσι Σάρδεσι ἐνύγκανε ἑὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ ἐξ Ἀθηναίων προσπτασας τῇ ναυμαχίᾳ φυγῶν ἀπῆκετο.

Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδεσι ἑὼν ἄρα ἦρα τῆς Μασίστειν γυναικὸς,¹⁰⁸ ἐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὥς δὲ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσέφερε, προμηθεύμενος τὸν ἀδελφεὸν Μα-

§ 3. ἐποίησαντο. ἐσποίησαντο? — ἐμμενεῖν. ἐμμενέειν Br. Vorher ist wohl ἢ μὲν ausgefallen, das bei einer gewissen Feierlichkeit der Betheuerung nicht zu fehlen pflegt. — ἐντεταμένους. zu 8, 117. noch 9, 114.

C. 107 § 1. τοιαῦτα στρατηγήσαντα. Kr. zu Xen. An. 7, 6, 40. — δέννος Beschimpfung, erst bei Spätern wieder. Ueber δεινάζειν Lobeck zu Soph. Aj. 243. — πολλά. τε καὶ κακά ist vielleicht ausgefallen. gr. Spr. 46, 12, 1.

§ 2. ἀρπάξει μέσον arripit medium Liv. 1, 48. (We.) Spr. 57, 4 A. (4, 2.) — οἱ δορυφόροι οἱ M. einige Hsn. — Μασίστειν προέστησαν traten zum Schutz vor den M. — χάριτα. Dl. 17, 2, 2. — τιθέμενος. zu 9, 60, 2. — Κιλικίης. Λυκίης? Denn Kilikien scheint fortwährend im erblichen Besitze der Syennesis geblieben zu sein. — δόντος, wie 9, 116, 1. zu 1, 92, 8. — ἔτι. ἐπὶ Werfer. zu 6, 42, 1. — ἐπεὶ. zu 9, 26, 2.

C. 108. ἄρα, zurückweisend auf die Angabe 9, 107, 2. — προσπέμποντι wie er einen Kuppler an sie schickte. — κατεργασθῆναι, passiv, wie diese Form immer. zu 7, 6, 1. — οὐδὲ βίην auch keine Gewalt, wie keine weitem Ueberredungsversuche. — προσέφερε, wie 7, 172, 2.

σίστην. τῷνυδ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὐ γὰρ ἐπίστατο βίης οὐ τευξομένη. ἔνθαυτα δὴ Ξέρξης ἐργόμενος τῶν ἄλλων πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδί τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστειω, δοκίων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι, ἣν ταῦτα ποιήσῃ. ἀρμόσας δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας ἀπῆλυνε ἐς Σούσα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ τε ἀπίκειτο καὶ ἡγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστειω μὲν γυναικὸς ἐπέπαντο, ὁ δὲ διαμειψάμενος ἦρα τε καὶ ἐτύγγανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς Μασίστειω 109 δὲ θυγατρὸς· οὖνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρτιάνη. χρόνου δὲ προϊόντος ἀνάπυστα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε. ἐξυφῆνασα Ἀμηστρίς ἡ Ξέρξεω γυνὴ φῶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θιῆς ἄξιον διδοῖ Ξέρξη. ὁ δὲ ἡσθεὶς περιβάλλεται τε καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρτιάνην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργημένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασθαι. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδωκε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξης· εἴ δώσεις μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δὲ πᾶν μᾶλλον δοκίων κείνην αἰτήσεσθαι ὑπισχνέται καὶ ὤμοσε. ἡ δέ, ὥς ὤμοσε, ἄδεως αἰτεῖται το φῶρος. Ξέρξης δὲ παντοῖος ἐγίνετο οὐ βουλόμενος δοῦναι, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, φοβερόμενος δὲ Ἀμηστρίν, μὴ καὶ πρὶν κατεκαζούσῃ τὰ γινόμενα οὕτω ἐπευρεθῇ πρήσσαν· ἀλλὰ πόλιν τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον καὶ σιρατόν, τοῦ ἐμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἡ ἐκείῃ. Περισκὸν δὲ κύρτα ὁ σιρατὸς δῶρον. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπειθε, διδοῖ τὸ φῶ- 110 ρος. ἡ δὲ περιχυρὴς ἑοῦσα τῷ δῶρῳ ἐφόρεε τε καὶ ἡγάλλετο. καὶ ἡ Ἀμηστρίς πυνθάνεται μιν ἔχουσιν. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιεῦμενον τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ εἶχε ἔγκοτον, ἡ δὲ ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐ-

(We.) — προμηθεόμενος τὸν aus Rücksicht für den. zu 2, 172, 2. — τοῦτο εἶχε diese Erwartung, dass er den Bruder achtend keine Gewalt anwenden würde, erhielt standhaft. — ἐργόμενος τῶν ἄλλων von den übrigen Wegen (den erwähnten, Ueberredung und Gewalt) ausgeschlossen. Doch will Sch. es medial nehmen. Ueber τῶν ἄλλων gr. Spr. 50, 4, 10. — τοῦτον folgende. zu 1, 316, 2. — θυγατέρα ist appositiv zu τὸν γάμον. (We.) Doch ist die Ausdrucksweise seltsam. — ἦν ταῦτα ποιήσῃ wenn er diese Heirath bewerkstelligt haben würde. — ἀρμόσας. zu 3, 137, 2. — ἐκεῖ. Di. 66, 3, 2. — ἡγάγετο, wie 9, 111, 2. zu 1, 34, 2. — ἐς ἑωυτοῦ. Di. 68, 21, 2. — Δαρείῳ. zu 6, 103, 2. Oder: für den D.? — ἐπέπαντο erg. ἑρῶν.

C. 109 § 1. ἀνάπυστα γίνεται, es wird ruchtbar. — φῶρος, poetisch. — πάντα. Di. 47, 14, 4. Xen. An. 6, 4, 32: τὰντὰ σου τυχόντες. (Eltz.) — τῇ δὲ ihr aber hängt von ἔδωκε ab. zu 1, 24, 2. (Sch.) vgl. 4, 200. — ἔδωκε. zu 1, 8, 1.

§ 2. μᾶλλον eher als das Gewand. — αἰτήσεσθαι ὑπισχνέται für αἰτῆσαι ὑπισχνέτο eine gute Hs. — παντοῖος. zu 3, 124. — κατεκαζούσῃ. zu 6, 112, 2. Der Dativ für ἐπὶ mit dem Genitiv; κατεκαζούσης wollte Sch. — οὕτω πρήσσαν mit Liebeshändeln sich beschäftigend. — ἐδίδου. zu 3, 94. — ἀλλ' ἡ. Spr. 69, 4, 4. (4, 6.) — ἀλλ' οὐ γάρ. zu 1, 14, 2. C. 110 § 1. μιν, αὐτήν. — ἔγκοτον. zu 6, 73. — ἡ δέ. zu 1, 17, 2.

τῆς εἶναι αἰτίην καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασίστῳ γυναικὶ ἐ-
βούλευε ὀλεθρον. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἐωυτῆς Ξέρξην βασι-
λῆιον δεῖπνον προτιθέμενον (τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται αὔ-
ριος τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐχέμετο βασιλεὺς· ὄνομα δὲ τῷ δει-
πνῷ τούτῳ περισσὶ μὲν τυκτὴ, κατὰ δὲ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τέ-
λειον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμάται μούρον βασιλεὺς καὶ Πέρσας
(φωρῆται) ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμυστρίδις χρῆσται τοῦ
Ξέρξεω δοθῆναι οἱ τὴν Μασίστῳ γυναικί. ὁ δὲ δεινὸν τε καὶ ἀ-
νάρσιον ἐποιεῖτο τοῦτο μὲν ἀδελφεῷ γυναικί παραδόναι, τοῦτο δὲ
ἀναίτην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου· συνῆκε γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο.¹¹¹
τέλος μέντοι κείνης τε λιπαρεύσης καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος,
ὅτι ἀτυχῆσαι τὸν χρῆζοντα οὐ σφί δυνατόν ἐστι βασιλεῖος δεῖπνον
προκειμένον, χάριτα δὲ ἀέκων καινεύει καὶ παραδούς ποιεῖ ὥδε·
τὴν μὲν κελεύει ποιεῖν τὰ βούλεται, ὁ δὲ μεταπειψάμενος τὸν ἀδελ-
φὸν λέγει τάδε. “Μασίστα, σὺ εἰς Λαρεῖον τε παῖς καὶ ἐμὸς ἀδελ-
φός, πρὸς δ' εἰς τοῦτοισι καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὲ ταύτῃ
τῇ νῦν συνοικεῖς μὴ συνοίκεε, ἀλλὰ τοι ἀν' αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυ-
γάτρα τὴν ἐμὴν, ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκεῖς
ἐμοί, μὴ ἔχε γυναικί.” ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωπιάσας τὰ λεγόμενα
λέγει τάδε. “ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων
με γυναικί, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηῖαι τί εἰσι τρεῖς καὶ θυγατέρες,
τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ παιδί τῷ σεωνιοῦ ἡγάγεις γυναικί, αὐτῇ τέ μοι
κατὰ νόον τυγχάνει χάριτα εἶσα, ταύτῃ με κελεύεις μέγιστα θυγα-
τέρα τὴν σὴν γῆμαι; ἐγὼ δέ, βασιλεῦ, μέγα μὲν ποιεῖμαι ἀξιόμη-
ρος θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τοιούτων οὐδέτερον. σὺ δὲ μη-
δαμῶς βιω πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος· ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ
ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἴσων, ἐμὲ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ
συνοικεῖν.” ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβεται, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς
λέγει τάδε. “οὕτω τοι, Μασίστα, κέπηται· οὕτε γὰρ ἂν τοι δοίην

— ἐλπίζουσα vermuthend. zu 1, 22, 2. — ἐβούλευε. ἐπεβούλευε? so hätte ein attischer Prosaiker gesagt. — προτιθέμενον. zu 1, 133, 1. — ἐγένετο geboren wurde. vgl. 1, 133 A. u. über die Feier im ganzen Reiche Plat. Alk. 1 p. 121. (We.)

§ 2. σμάται. σμίται Va. zu 7, 209, 2. Natürlich mit köstlichem Salböl. vgl. 4, 73. (We.) — δωρῆται. beschonkt. Di. 48, 7, 4. — δεινὸν π. zu 3, 42, 2. — τοῦ für δυν. zu 1, 56, 1.

C. 111 § 1. λιπαρεύσης καὶ ἐξεργόμενος. Di. 56, 14, 3. — εἰς. zu 1, 64. 123, 1. — ἀγαθός ein Gutgesinnter, der nöthigen Falls Alles opfert, also auch seine Frau. — δέ. δῆ?

§ 2. ἀχρηστον heillos. — αὐτῇ. Spr. 60, 5, 1. (6, 1.) — μέγα ποιεῖμαι. zu 3, 42, 2. Mit dem Particp. wie bei Xen. Kyr. 5, 3, 19: μέγα ποιεῖμαι σὺν τῷ τοῦτο τὸ χωρίον καταλπαίν. (Va.)

§ 3. βιω, βιάζον, brauche Zwang. zu 1, 19. — φανήσεται φανεί-
ται? zu 3, 108, 2. — ἴσων für ἡσων Schäfer. — οὕτω τοι πέπηται
du hast es dahin gebracht. — τοσόνδε. zu 1, 199, 2.

- θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνη πλεῦνα χρόνον συνοικήσεις, ὡς μάθης τὰ διδόμενα δέκεσθαι.” ὁ δὲ ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε
 112 ἔχωρρε ἔξω. “δέσποτα, οὐ δὴ κώ με ἀπώλειςας,” ἐν δὲ τούτῳ τῷ
 διὰ μέσου χρόνῳ, ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγεται, ἡ Ἀμειστρίς
 μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω διαλυμαίνεται τὴν γυ-
 ναῖκα τὴν Μασίστιω, ταύς τε μαστοὺς ἀποταμοῦσα καὶ προέβαλε,
 καὶ δῖνα καὶ ὤτα καὶ χεῖλεα καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα ἐς οἶκόν μιν
 113 ἀποπέμπει διαλελυμασμένην. ὁ δὲ Μασίστης οὐδὲν κω ἀκηκῶς του-
 τέων, ἐλπόμενος δὲ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίνει δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία
 ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευ-
 σάμενος τοῖσι παῖσι ἐπορεύετο ἐς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἐνωτοῦ οἰοῖσι
 καὶ δὴ καὶ οἱ καὶ ἄλλοις ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βακτριαν καὶ
 ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλεία. τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἔρῃ
 δοκέειν, εἰ περ ἔφθη ἀναβάς ἐς τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ
 γὰρ ἔστειργόν τε μιν καὶ ἦν ὑπαρχος τῶν Βακτριῶν. ἀλλὰ γὰρ Ξέρ-
 ξης πυθόμενος ταῦτα ἐκείνον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ’ αὐτὸν στρατιὴν
 ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτειναν αὐτὸν τε ἐκείνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ
 τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν
 Μασίστῳ θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο.
 114 Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὀρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ’ Ἑλλησπόντου πρῶτον
 μὲν περὶ Λεκτὸν ὠρμεον, ὑπ’ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες, ἐνθῦνται δὲ
 ἀπίκοντο ἐς Ἀβυδὸν καὶ τὰς γεφυράς εὗρον διαλελυμένας, τὰς ἰδοῦσαι
 εὐρήσειεν ἔτι ἐνταταμένας, καὶ τουτέων οὐκ ἥκιστα εἰνεκεν ἐς τὸν Ἑλ-
 λήσποντον ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευκὴν Πηλοποννησίῳ
 ἔδοξε ἀπαπλεῖν ἐς τὴν Ἑλλάδα, Ἀθηναίοις δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ
 στρατηγῷ αὐτοῦ ὑπομείναντας πειραῶσαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὲ
 ἀπέπλειον, Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβαλόντες ἐς τὴν Χερσόνη-
 115 σον Σηστὸν ἐπολιόρκειον. ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς ἔοικτος ἰσχυ-
 ροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνῆλθον, ὡς ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἑλ-
 λήνας ἐς τὸν Ἑλλησπόντον, ἐκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ
 δὴ καὶ ἐκ Καρδίας πόλιος Οἰόβατος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γε-
 φυρέων ὄπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικῶς. εἶχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰ-
 ολίαι, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συγγὸς ὄμιλος.
 116 Ἐνθαυρῶντι δὲ πύκτον τοῦ νῆμου Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρτυκτής, ἀνὴρ
 μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀκάσθαλος, ὃς καὶ βασιλέα ἐλαύνοντα ἐπ’ Ἀ-
 θήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἑλαι-
 οῦντος ὑπελόμενος. ἐν γὰρ Ἑλαιούντι τῆς Χερσονήσου ἔστι Πρωτε-
 σίλεω τύφος τε καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἐνθα ἦν χρήματα πολλὰ καὶ

C. 112. διὰ μέσον. zu 8, 27, 1. — τοῦ? — διαλυμαίνεται. Eine andre Grausamkeit der Dame, nach Manchen der Jüdin Esther, 7, 114. (We.)

C. 113. ἐλπόμενος. zu 6, 109, 3. — εἶναι begegnet sei. — οἰκία. zu 1, 33, 1. — ἀλλὰ γὰρ doch sein Vorhaben wurde vereitelt: denn. — στρατιήν. στρατιήν Va., da die erwähnten ἄλλοι πνέες doch kein Heer waren. — τοσαῦτα. zu 7, 168, 1.

C. 114. ἀπολαμφθέντες. zu 2, 115, 2. — διαβαλόντες für δια-
 βάτης eine gute Hs. So 5, 83, 1. (34.) 6, 44, 1. Thuk. 2, 83, 3. 6, 30, 1. (Va.)

C. 115. ἔοικτος für ἐοικός. gr. Spr. 63, 6 A. — παρεῖναι ἐς. zu 7, 143, 1. — τὰ ἐκ. Spr. 50, 7, 7. (8, 14.) — ὄπλα. zu 7, 25. vgl. 9, 121.

C. 116 § 1. ἀνάσθαλος. zu 2, 111, 1. — τοῦ gehört zu Πρωτεσίλεω. zu 1, 7, 1. — ἐπιλόμενος für ἐπελόμενος We. dadurch dass er ihm

φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύραι καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε βασιλεὺς δόντος. λέγων δὲ τοιαύδε Ξέρξεα διεβύλετο. "δέσποτα, ἐστὶ οἶκος ἀνδρὸς Ἑλλήνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ² γῆν τὴν σὴν στρατευσάμενος δικῆς κυρήσας ἀπέθανε. τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν μὴ στρατεῦσθαι." ταῦτα λέγων εὐπετέως ἐμελλε ἀναπεῖσαι Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκείνης ἐφρόνεν. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλεὺς στρατεύσθαι Πρωτεσίλειον ἔλεγε νοθῶν τοιαύδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομιζοῦσι ἐωυτῶν εἶναι Πέρσαι καὶ τοῦ αἵματος βασιλευόντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη, τὰ χρήματα ἐξ Ἑλαιοῦντος ἐς Σησιὸν ἐξαφόρησε καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε καὶ ἐνέμετο, αὐτὸς τε ὅπως ἀπὸκοιτο ἐς Ἑλαιοῦντα, ἐν τῷ ἀδῆτῳ γυναιξὶ ἐμίσχετο. τότε δὲ ἐπολιόρχετο ὑπ' Ἀθηναίων οὕτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην οὕτε προσδεκόμενος τῶς Ἑλλήνας· ἀφολάκτω δὲ κίως αὐτῷ ἐπέπρασεν.

Ἐπεὶ δὲ πολιορκημένοι οἱ σφε φθινόπωρον ἐπεγίνετο, ἥσχαλλον¹¹⁷ οἱ Ἀθηναῖται ἀπὸ τοῦ ἐξ ἐωυτῶν ἀποδυνάμειν καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντο τε τῶν στρατηγῶν ὅπως ἀπάγοιεν σφείας ἀπὸ τῶν οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν πρὶν ἢ ἐξέλωσι ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινόν σφείας μεταπέμψηται· οὕτω δὲ ἴστανον τὰ παρεόντα, οἱ δὲ ἐν τῷ τείχεϊ ἐς πᾶν ἥδη κακοῦ ἀπεργμένοι ἦσαν, οὕτω ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν κλινέων ἐσιτίοντο, ἐπείτε δὲ οὐδὲ ταῦτα εἶτι εἶχον, οὕτω δὲ ὑπὸ νύκτα¹¹⁸ οἶχοντο ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οὐράβας, ὁπισθε τοῦ τεύχεος καταβάντες τῇ ἡ ἐρημότατον τῶν πολεμίων, ὡς δὲ ἤμλην ἐγένετο, οἱ Χερσονησίται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῖντες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν εἶχον. Οὐράβας μὲν νυν ἐκφυγάντα ἐς τὴν¹¹⁹ Ὀρηκὴν Ὀρηκῆς Ἀψίνθιοι λαβόντες ἐδυσαν Πλεισιτώρῳ, ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ σφετέρῳ, τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόρευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην ὑστατοὶ ὀρμηθέντες φεύγειν, καὶ ὡς καταλαμβάνοντο ὀλίγον ἔόντες ὑπὲρ Ἀλγὸς ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συχνὸν οἱ μὲν ἀπέθαναν οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν. καὶ συνδήσαντες σφείας οἱ Ἕλληνες ἤγαγον ἐς Σησιόν, μετ' αὐτίκῃ δὲ καὶ Ἀρταύκτην, δεδεμένον αὐτὸν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. καὶ τῶν¹²⁰ φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων τὰριχοὺς ὀπιῶντι τέρας γενέσθαι τοιοῦνδε· οἱ τὰριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντο τε καὶ ἡσπαιρον ὅπως περ ἰχθῦες νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν περιχυθέντες ἐθύν-

durch Trug abgewann? Doch eine gute Hs. αἰτήσας. — διεβύλετο täuschte für sich. Das Medium so nur hier; über das Activ zu 3, 1, 8.

§ 2. ἵνα καὶ. gr. Spr. 69, 32, 17. — ἐμελλε. zu 8, 6. — ὑποτοπηθέντα. zu 6, 70, 1. — ἐφρόνεν in Schilde führte, Tempelraub. — τὴν Ἀσίην. — zu 1, 4, 2. — τὰ χρήματα zieht man sonst zu ἐδόθη. — τέμενος das geweihte Tempelfeld. (We.) — γυναιξὶ. vgl. 7, 83.

C. 117. πολιορκημένοι οἱσιν. πολιορκίῳσιν? Sch. — ἥσχαλλε. zu 3, 152. — ὅπως. zu 2, 126, 3, 135, 1. — οὐκ ἔφασαν, ἀπάξιν. Spr. 55, 4, 4. (11, 1.) — πρὶν ἢ ἐξέλωσι, τὴν πόλιν. Di. 54, 17, 9. — κοινόν Regierung.

C. 118. ἐς πᾶν κακοῦ. zu 7, 118. — οἶχοντο für οἶχοντα Kr. Denn dies hat Perfectbedeutung. — ἐρημότατον ohne τό. zu 7, 176, 1. — τῶν πολεμίων. Spr. 47, 35, 3. (36, 4.) — εἶχον. ἔχον besetzten?

C. 119. ὀρμηθέντες φεύγειν. zu 6, 65, 1.

C. 120 § 1. ἐπάλλοντο. So ἰχθῦς παλλομένους 1, 141, 2. (We.) —

μαζον, ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπιώτηα τοὺς
 τολίχους ἔφη· "ἔτινε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ
 γὰρ σοὶ πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλαιούνῃσι Πρωτεσίλειος οὗ
 καὶ τεθνεώσ καὶ τολίχος ὢν δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα
 τιγνυσθαι. νῦν ὦν ἄποινα οἱ ταδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι, ἀντὶ μὲν χρη-
 μάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ,
 ἀντὶ δ' ἐμειωντοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀποδώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθη-
 ναίοισι περιγενόμενος." ταῦτα ὑπισχόμενος τὸν στρατηγὸν Ξάνθικπον
 οὐκ ἐπειθε· οἱ γὰρ Ἐλαιούσιοι τῷ Πρωτεσίλειω τιμωρόντες ἐδέοντο
 μὴν καταχρησθῆναι καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτη ὁ νόος ἔφερε.
 ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἄκτὴν ἐξ τὴν Ἐρέξης ἔξενε τὸν πάρον,
 οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτιον πόλιος, σάνιδα
 προσπασσαλέουσιντες ἀνεκρέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ
 121 Ἀρταύκτιω κατέλευσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἐλ-
 λάδα, τὰ τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες καὶ δὴ κατὰ ὅπλα τῶν γασφύρων
 ὡς ἀναθήσοιτες ἐς τὰ ἱερά. καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἔτι κλέον
 τουτίων ἐγένετο.

122 Τοῦτον δὲ τοῦ Ἀρταύκτιω τοῦ ἀνακρεμασθέντος προπαύτωρ Ἀρ-
 τεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσης ἐξηγησάμενος λόγον τὸν ἐκείνοι ὑπολαβόντες
 Κῶφω προσήνεικαν λέγοντα ταδε· "ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην δι-
 δοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεια, φέρε, γῆν γὰρ ἐκτίμεθα
 ὅλην καὶ ταύτην τρήχεαν, μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην ἐχωμεν
 ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἀστυγεῖτονες πολλοὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω,
 τῶν μὲν σχόντες πῆλοσι ἐσόμεθα θωυμασιότεροι. οἶκος δὲ ἄρχον-
 τας ἄνδρας τοιαῦτα ποιεῖν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρῆξι κάλλιόν ἢ ὅτε
 γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίας;" Κῦρος δὲ
 ταῦτα ἀκούσας καὶ οὐ θωμάσας τὸν λόγον· ἐκέλευε ποιεῖν ταῦτα,
 οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραλῖνε κελύων παρασκευάζεσθαι ὡς οὐκέτι ἄρ-
 ξοντας ἄλλ' ἀρξομένους· φίλῃν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μα-
 λακοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ γὰρ τοὶ τῆς αἰῆς γῆς ἐκὼν παρὸν π
 θωυμασιὸν φύνει καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγρόντες
 Πέρσαι εἶχοντο ἀποστάντες ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κῦρον, ἄρχον-
 τε εἶλοντο λυπρὴν οἰκόντες μᾶλλον ἢ πεδυνάδα σπειρόντες ἄλλοις
 δουλεύειν.

ὅπως περὶ Gew. ὡςπερ. — νεοάλωτος noch aus Dio C. nachgewiesen. —
 τινγνυσθαι für τινεσθαι oder αἰνεσθαι Va., τινεσθαι auch mir eingefallen.

§ 2. ἄποινα. zu 6, 79. — οἱ. μοι Pauw. — ἐπιθεῖναι. ἐπιχθῆναι
 mehrere Hsn., ὑποστῆναι Elze, ἀποτίσαι Kr. — περιγενόμενος wenn ver-
 schont. — καταχρησθῆναι. zu 1, 82, 5. — ταύτη ἔφερε neigte sich
 dahin. — σάνιδι für σανίδα Reiske; πρὸς σανίδα διαπασσάλλουσιν 7, 33.

C. 121. ὅπλα. zu 7, 25. — ἐπὶ. ἐπὶ Werfer, zu 6, 42, 1.

C. 122 § 1. διδοῖ, das Präsens, weil sie es noch besaßen. — ἀν-
 δρῶν hängt von σοὶ ab Spr. 47, 7. (9.) — φέρε gehört zu σχῶμεν. Spr.
 54, 2, 1. — γάρ. zu 1, 8, 1. — σχῶμεν für ἔχωμεν zwei Hsn., wie ich
 conjiciert hatte.

§ 2. παρῆξι. zu 1, 9, 2. — ἀρξομένους. zu 7, 159. — συγγρόντες
 zur Einsicht gekommen. zu 1, 89, 2.

Berichtigungen und Zusätze.

A. Zum Text. Erstes Heft S. 2 Z. 2 v. u. *ισα* Cobet. 30, 10 l. *ἐθνήων*. 51, 3 v. u. *ἐπέτακτο*. 68, 1 *ἀν τοι*. 143, 7 v. u. *ἡσάν οἱ*. 152, 8 *ἀπ' οὗ*. 161, 1 *περισπείν*. 177, 13 *ὅτων*. 198, 19 *ἰσοπτόν ἔστι*. 194, 23 streiche *τά* nach Hsn. vgl. 6, 57, 1. 8, 65, 3. 216, 4 *ἐνθύμιον*. Zweites Heft S. 122, 6 v. u. *ἀνθρωποφαγίους*. 132, 13 *ἀνάπησθε* Cobet. 149, 15 füge man am Rande hinzu 178. 149, 20 l. 179. Drittes Heft S. 67, 7 *ἰωνῶν*. 80, 2 füge man am Rande hinzu 54. Viertes Heft S. 56, 16 *ὕδαρες*. 63, 10 *πυρθάνεαι*. 87, 8 v. u. 203. 87, 1 v. u. am Rande füge zu 203.

B. Zu den Anmerkungen. Erstes Heft S. 1, 8 v. u. l. (Sch.) 2, 9 *τὸ δὲ Ἄργος*. 7, 13 Di. für Spr. 10, 1 v. u. *ἐξεδέξατο*. 26, 3 v. u. *πειρεώμενος*. 29, 9 v. u. *στέων*. 22, 4 *χρίονται*. 22, 8 v. u. *ἀμείβετό μιν*. 31, 12 streiche wogegen — 194, 1. 32, 10 *αἰεὶ*. 32, 8 v. u. eben nun. 36, 8 *ἐφρόντιζον*. 38, 6 f. *ἡγάγιστο*. 52, 3 v. u. *ἰήν*. 52, 7 *τῇ*. 56, 12 *συγγινώσκειν*. 56, 12 v. u. *ἀναρτίσθαι*. 59, 2 v. u. Verbindung für *πλήν*. 65, 4 v. u. abhängig, wie 5, 17, 1. vgl. zu 2, 136, 2. 72, 5 v. u. *ἴσμε*. 72, 4 v. u. nähern. 74, 5 noch. 75, 5 *προσέκειτο*. 75, 6 v. u. *ἐπέωσα*. 76, 6 nach (We:) füge zu: Sonst so nicht üblich. 76, 14 *περιελθεῖν* für *περιέρχασθαι*. 81, 5 v. u. *ἐννέα*. 91, 1 *παρελύθη*. 93, 9 streiche *ἐπὶ δέ*. gr. Spr. 53, 9, 6. 93, 9 *ἰσπεύων*. Thuk. 94 streiche Z. 2. 103, 1 v. u. so mir nicht. 105, 10 v. u. *τὸ φεῖδρον*. 117, 1 *ὅπ*. 126, 2 v. u. *θυσίας*. 135, 1 *ἔχει*. 135, 4 v. u. *χρεώμενος*. 137, 6 *παρεχόμενος*. 137, 13 *Αἰγύπτου* (oder vielmehr *τῆς περὶ Αἰγύπτου*). 141, 1 v. u. Erdk. 142, 10 *τὸ πλοῖον*. 144, 11 *τὰ κατέπερθε*. 150, 3 v. u. den Sprachen. 153, 6 f. v. u. 4 v. u. steht die Anm. zu *ἰόντες* doppelt. 155, 6 v. u. *αἰεὶ*. 161, 6 v. u. *μελεσθῶνός*. 165, 7 v. u. *ἰβης*. 178, 6 *οὕτω* in. 177, 7 v. u. Eine. 180, 2 *ἀναμίσους*. 183, 1 verwirren. 188, 2 *πρόσω τῆς νυκτός*. 197, 2 *ἔκειν* ἢ. 200, 4 v. u. *ἐξ ἡθῶν*. 211, 1 *πέον*. 214, 3 *πόλιος*. 215, 4 *ἀν θάμεινος*. 216, 2 v. u. (lg.) 217, 7 v. u. *ἐπέβαλλε*.

Zweites Heft S. 12, 6 *Ἰχθυοφάγοισι*. 29, 6 *μυθηλιγέτες*. 34, 1 *ἀπήναιε*. 44, 6 *ἐπ' ᾧ τε*. 69, 4 Knidier. 76, 7 *ἐπιπράφοντα*. 79, 17 geblendete. 95, 2 v. u. Strichen. 107, 4 *ἐν πέδαις*. 151, 9 *ἄλς*.

Drittes Heft S. 15, 1 *ἐπεπεί*. 24, 6 *ὑποκρίσας* für *ἀποκρίσας*. 32, 7 wohl für nicht. 34, 6 *θράσος*. 45, 12 *πινά*. 47, 6 v. u. halben. 70, 6 *οὐκ*. 77, 1 v. u. *συνελάμβανον*. 84, 3 v. u. ruchtbar. 85, 2 für *ἀποτίνυσθαι*. 97, 4 *ἦν*. 109, 1 v. u. *ἐπέλαμψε*. 117, 6 *καταχρῆσθαι*.

Viertes Heft S. 2, 7 *ἔλεγε*. 8, 6 v. u. *ὃ δέ*. 14, 4 v. u. für *ἡδη ἦ*. 21, 4 *πάνν*. 22, 3 v. u. *τὴν γέγραυαν*. 60, 9 v. u. zu. 102, 5 *ἀντιένται*. 128, 1 nach *ἔτος* füge zu: vgl. jedoch 2, 122, 6, 57, 1.

Falsche Zahlen. Erstes Heft S. 4 Z. 13 l. 116, 2. 4, 10 v. u. l. 1, 14, 3. 41, 2 v. u. 68, 4. 63, 3 l. 277 p. 201. 100, 2 v. u. l. 4, 17. 145, 8 l. 132, 2. 170, 4 v. u. l. 24, 3, 7. 174, 3 l. zu 1, 16. 186, 9 l. zu 2, 112, 1. 205, 2 v. u. l. 139, 2. 212, 3 v. u. l. 60, 3, 2. 214, 6 l. 5, 4, 3. 214, 9 l. 68, 1, 1. Zweites Heft 16, 11 l. 97, 1. 30, 3 v. u. l. zu 1, 91, 3. 34, 5 l. 67, 12, 5. 87, 2 v. u. l. 1, 138. 43, 9 l. 56, 9, 2. 54, 8 zu 1, 203, 1. 131, 1 l. zu 7, 9, 2. vgl. 4, 33, 2. 133, 3 l. 253. 133, 5 l. zu 3, 30, 1. 135, 10 l. 43, 4, 1. 140, 3 v. u. l. 6, 7 st. 4, 153. Drittes Heft 1, 3 l. 4, 150. 13, 1 v. u. l. 7, 156, 2. 76, 1 l. 1, 203, 1 für 3, 107.

Die Berichtigung der hin und wieder irrig oder unrichtig oder gar nicht bemerkten Paragraphenzahlen so wie der zuweilen fehlerhaften Folge der Anmerkungen überlassen wir den Lesern.

Nachlese von Conjecturen.

Erstes Heft 8, 7, 8 ἀνοιγομένης streicht Kr. 9, 7 ἐπεκδός Sauppe. 10, 7 v. u. ὑπ' αὐτοῦ Schäfer. 12, 8. καὶ τὸν πόλεμον ἦν ὁ σ;? 13, 1 v. u. εἶχε? 15, 3 τελευτῶντα? 17, 8 προσεπεκτημένοι? 24, 7 ὑπ' αἰχμῆς εἶπε? 32, 8 v. u. ἐθρίων, Πιλασγῶν μάλιστα προσκ. Sauppe. 37, 6 v. u. κατὰ σφίγας? 40, 5 v. u. ἀνοιξα für ἀνέξα Bekker. 41, 4 συμβαλόμενος für συμβαλεόμενος Bekker. 44, 3 v. u. ἐν δὲ — ἐπὶ σάντο zu streichen? 60, 2 ἅμα τε ταύτας ἐξ? 60, 3 ἀποικίσθαι Dobree. 60, 6 v. u. ἐπιπλοα streicht Kr. 66, 2 v. u. ἐπιβάλλον Dobree. 73, 11 v. u. πρέπειαι ψεύδει? 84, 7 v. u. τὸν λεγόμενον verdächtigt Kr. 88, 6 σς zu streichen? 89, 4 ἀεὶδε ausgefallen? 97, 5 ἐπεα τῷδε, ὥς? vgl. 8; 137, 1. 8, 111, 1. 102, 2 v. u. [ὡ δὲ Τρ. καλεῖται]? 104, 3 v. u. δαὶ δὲ δὴ? 117, 9—12 οὐ μέντοι — πικρα eingefälscht? 130, 7 v. u. Ἰκαστος zu streichen? 136, 15 διουρίζων Schäfer. 138, 1 μόνον Br. 140, 9 δηλώσαι, τῆς ἀν? 143, 1 οἱ δὲ ταῦτα? 147, 2 χερσὶ, τῆς καί? 149, 5 ταύτην zu streichen? 150, 8 πάντα Gesner. 150, 7 v. u. μηχανήσασθαι πόνδε, κρίον? 150, 4 v. u. Ἀμμωνίους μαδόντες, ἴοντες? 154, 2 αὐτοῦ Αἰγυπτίου? zu 7, 150, 1. 160, 4 τῆς θουσίης zu streichen? 161, 13 ἄλλα τὰ περί? 161, 15 γενόμεναι, τί? 164, 14 ὀδόντας χαυλιόδοντας? 174, 9 v. u. διαβρωῖεται Cobet. 176, 16 δὲ αὐτοί. 180, 4 ὅπως ἀπίος oder ὅπως [γὰρ] ἀπίος? 191, 2 ἐπίρους? 193, 9 τὰ hat Kr. zugefügt. 200, 4. αὐτοῖς streicht Schäfer; oder αὐτίκα? 204, 19 ἐξαπίδου τῆς? 212, 16 nach Ἑρμοκυβίων haben einige Hsn. ἄλλος; ἄλλος γῆλυ? Zweites Heft 8, 11 ἄλλων verdächtigt Kr. 9, 8 Λιβύος verdächtigt Kr. 19, 9 ἀπὸ δὲ Κύρον? 21, 6 v. u. τοιαύταις πάθαισι verdächtigt Kr. 32, 13 τῶς? vgl. 9, 66, 2. 38, 7 v. u. μυρία verdächtigt Kr. 51, 7 τὸν δὲ δὴ? Doch ist hier Mehreres anstössig und vielleicht das Ganze bis πεινοῦσι eingefälscht. 53, 10 ἐξιδόντα? 62, 1 v. u. ὑπίσας Cobet. 75, 12 οὐδὲ τὸν τις? 80, 10 τὸν δὲ? 100, 15 ἐσθιδούαι Sch. 112, 9 ὑπὸ Cobet. 115, 13 ἐπ' ἐπτά? 118, 7 v. u. ἀφηνεστάτω Schäfer. 132, 15 βαλλόμενος streicht Cobet. 138, 12 γὰρ streicht Kr. 138, 2 v. u. τοιγαρὶν streicht Kr. 143, 17 f. Λιβύαν und μελησῶν Cobet. 148, 14 γενέσθαι τοὺς αὐτοὺς? 156, 1 v. u. καὶ βέβρωται Schäfer. Drittes Heft 2, 1 ὑπὸ Cobet. 36, 15 δὲ verdächtigt Kr. 80, 8 καταλαβον Cobet. 81, 3 v. u. ζεπτάμενσθαι Cobet. 101, 8. ὑπὸ Cobet. Viertes Heft 28, 14 τὸν λιμένα verdächtigt Kr. 31, 7 ἐθέλοντες verdächtigt Kr. 45, 9 ἴοντες? 47, 2 αἰῶς μεγάλῃ? 77, 5 καὶ μία ἅμα ἀγ. Sauppe. 90, 7 v. u. τὰ hat Kr. zugefügt. 95, 4 ἐγρέσθαι für ἥσθετο? 106, 9 v. u. φανέσθαι? 121, 5 v. u. ἐπιφανέται? 124, 3 v. u. ἐν verdächtigt Kr. 125, 2 πρὸς verdächtigt Kr. 128, 6 δὲ τῆς στρατῆς? 141, 6 v. u. ἰνίμον verdächtigt Bekker. 181, 2 τὰ δυνατόν verdächtigt Kr. 185, 11 Τήνος hat Kr. zugefügt. Fünftes Heft 10, 10 f. οὗτος ἀγώνων verdächtigt Kr. 47, 18 ἐπικ verdächtigt Kr. Irgendwo wird noch οὐδέντετρα (oder μηδέντετρα) für οὐδέντερον zu lesen sein.

Nachwort.

Es war natürlich meine Absicht mit dem achten Buche zugleich die Register erscheinen zu lassen. Da indess von diesen die sprachlichen eine ziemlich vollständige Uebersicht des herodoteischen Sprachgebrauches bieten werden und es meine Absicht nicht sein kann durch eine so brauchbare Vorarbeit dem Nacharbeiter sein Geschäft zu erleichtern, so muss ich einstweilen die Register noch zurückhalten. Um jedoch denen die wenigstens den Text und die Anmerkungen vollständig zu besitzen wünschen, zu willfahren, will ich die vorliegende Partie dieses Heftes schon jetzt auf den Markt geben.

Schliesslich meinen freundlichsten Dank Hn. Dr. Blöske in Stade für seine Mittheilungen über die beiden ersten Hefte. Mein Landsmann und Freund Pöckel in Prenzlau hat sich nicht bloss um dieses Werk, sondern um alle meine seit 1843 erschienenen Schriften so vielfach verdient gemacht dass es mir drückend ist ihm dafür nicht mehr als meine herzliche Dankbarkeit aussprechen zu können.

Aufgefundene Epistel eines Gleichgesinnten

an den Verfasser der Apologie im Nachworte zum vierten Hefte.

„Die herrliche Rede welche Sie, mein scharfsinniger Freund, für unsre gute Sache gehalten und mir gefälligst mitgetheilt haben, verdient die glänzendste Anerkennung, und mein Herz drängt mich Ihnen im Sinne Vieler, wir wollen hoffen der Meisten, für Ihre schöne Leistung den feurigsten Dank auszusprechen. Indess ist es einmal das Loos der menschlichen Schwäche dass auch bei einem beschränkten Gegenstande der Einzelne nicht Alles sieht und vernimmt, nicht Alles weiss und erschöpft. Daher werden Sie es mir nicht als Anmassung auslegen, wenn ich Sie, nicht als Unbefriedigter, sondern nur als Ergänzer, auf Einiges aufmerksam mache, worauf zum Theil meine nächsten Umgebungen mich geführt haben.

Ein mehrfach ausgesprochenes Gerücht besagt, der Treffliche der uns gewürdigt hat sich zu unserm Haupte zu erküren, sei über die Hertleinschen Plagiate höchlich entrüstet gewesen. Offenbar ist dies eine schändliche Verläumdung, deren Zweck sie nicht verkennen werden. Denn hätte der Edle wirklich in der Sache ein Unrecht erkannt, so würde er, damit sein Charakter nicht in einem unerwünschten Lichte erschiene, Entscheidendes gethan haben das anerkannte Unrecht auf die eine oder die andre Weise wieder gut zu machen oder doch sich als Unbetheiligten darzustellen. Dies aber hat er, wie billig, so wenig für nöthig erachtet dass er auch die zweite Hertleinsche Ausgabe von Xenophons Anabasis mit seinem Namen garantirt und die etwanige Tantieme, wie von einer Arbeit deren Sittlichkeit keinem Zweifel unterliegt, hingenommen hat. Das herrliche pythagoreische Schweigen, welches der Hochberzige, obschon so dringend zu reden angeregt, in der Sache beobachtet hat, ist eine um so beredtere Erklärung, da er selbst vor nicht langer Zeit, wie eben auch der p. p. Krüger durch Hn. Hertlein, die eindringliche Erfahrung gemacht hat dass der Verlust eines grossen Theils seiner Einnahme für Niemand eine angenehme Sache zu sein pflege. Gewiss also hätte der Treffliche ein Wort der Rechtfertigung nicht unter seiner Würde gehalten, wenn ihm diese Würde als gefährdet erschienen, wenn er nicht überzeugt gewesen wäre dass dem p. p. Krüger vollkommen Recht geschehe, wenn man ihm von seiner Einnahme so und so viel hundert Thaler alljährlich abschöpfe. Wir dürfen mithin vermuthen, der Hochsinnige betrachte die Sache in Ihrem Sinne und die schönen Gründe die Sie dafür ausgesprochen haben (die einleuchtendsten die sich meines Erachtens finden lassen) werden nicht verfehlen seinen Beifall zu erhalten.

Eben so leicht wie dieses Gerücht beseitigt sich von selbst die gehässige Behauptung dass man nicht sowohl den p. p. Krüger als dessen unerzogene Kinder beraube. Denn diese sind ja alle noch so jung dass sie schlechterdings kein Verständniss von der Sache haben und dass diese mithin ihnen gar nicht empfindlich werden kann. Denn was man nicht weiss macht einen bekanntlich nicht heiss. Ueberdies weiss jeder Lehrer dass aus Kinderh in der Regel um so weniger wird, je wohlhabendere Aeltern sie haben, während die mit geringen Mitteln erzogenen oft aufs herrlichste gedeihen. Jene angebliche Beraubung der Kinder ist also eine um so grössere Wohlthat für sie, je jünger sie noch sind und je länger demnach besagte Beraubung den Unmündigen zu Gute kommen wird. Wie gern die liebreiche Weidmannsche Buchhandlung dazu die bezüglichen Opfer bringt, hat sie bereits genugsam bewiesen.

Nicht minder wohlthätig handeln wir für diese Kleinen, indem wir als thätlich wirkende Mässigkeitsapostel (nicht egoistisch für uns, sondern gemeinnützig für Andre) den Genuss von Spirituosen beschränken. Wenn nämlich der p. p. Krüger die ihm jährlich entzogenen Hunderte noch einnähme, so könnte er sich leicht verführen lassen Wein zu trinken. Nun aber sind die Weine jetzt bekanntermassen herzlich schlecht, erzeugen Podagra, Hämorrhoiden, Rheumatismen, Contraction, Steinschmerzen, Schlaganfälle etc. etc. und verkürzen das Leben. Indem wir diese Gefahren von dem p. p. Krüger abwenden, wirken wir nach Kräften dahin dass er den Seinen desto länger erhalten werde.

Ganz anders verhält es sich mit der uns befreundeten Weidmannschen Buchhandlung. Eine Buchhandlung bekommt kein Podagra, keine Hämorrhoiden, keine Steinschmerzen, wenn sie auch jährlich für das durch die bezüglichen Plagiate gewonnene Geld so und so viel Eimer der köstlichsten Weine ankauft. Ja es bekommt ihr trefflich, wenn sie dieselben ihren Gönnern an geistvollen Freitischen zu Gute kommen lässt. So geistreiche Einflüsse verfehlen nicht der freundlichen Spenderin reichen Segen zu bringen. Und je fetter eine Buchhandlung wird, desto wohler befindet sie sich, desto länger lebt sie.

Dem p. p. Krüger aber wollen wir für das viele Geld um das unsre Leute ihn beschnitten haben zum reichen Ersatz eine Fülle gutes Rathes ertheilen. Zunächst was braucht er fett zu werden? Ist es für seine Studien nicht besser, wenn er mager bleibt und zufrieden ist? Denn was sagt die Bibel? „Wenn ihr Nahrung und Kleidung habet, so lasset euch begnügen.“ Also keinen Luxus, keine Ueppigkeit. Geistvolle Freitische soll er weder geben noch annehmen, sintemal er doch zu dumm ist sie auszubeuten. Ein so theures und dabei so bestialisches Nahrungsmittel wie Fleisch wird er besser gar nicht geniessen, damit er, was man ihm schon längst angewünscht, sanft werde wie ein Hindu. Hat er dafür nicht ein nachahmungswerthes Muster an G. Struve, der selbst in Amerika sich des Fleisches enthält und doch ein tüchtiger Kerl bleibt? Was aber soll der p. p. Krüger in Europa essen? Kartoffeln soll er essen, trotz eines Irlands, unbeirrt durch den Kartoffelfeind Göthe. In dieser schönen Speise wird er zugleich die nöthigen Spirituosa mit geniessen, deren ja mehrere Arten aus Kartoffeln erzielt werden. Und was soll er trinken? Wasser soll er trinken, höchstens ein Mal des Tages mit Milch versetzt. Das ist ein schönes Getränk, bei dem man nicht üppig wird. Sparsamkeit, diese unerschöpfliche Quelle des Reichthums, bethätige er demnächst in seiner Bekleidung. Wenn er mit seinem Zeuge gut umgeht, wird ihm ein Rock sechs Jahre lang ausreichen. Unausprechliche müssen ihm ein Paar für drei Jahre genügen, zumal wenn er auf seinem Zimmer etwas sansculottisch lebt, aber wohlgemerkt nur auf seinem Zimmer. Einen Pelz halte er für ein verweichlichenden Luxus, der eines Pommern ganz unwürdig wäre. Jede unnütze Ausgabe möge er fortan vermeiden, insbesondere Lessings „zerstreutes Wirthshausleben“ und die noch kostspieligeren Erholungsreisen. Er bleibe hübsch im Lande und nähere sich redlich und warte ruhig ab, wie weit unsre Leute im Stande sein werden ihm die Früchte seines Fleisses zu beschneiden. Doch möge er sich dabei nicht mit Illusionen speisen. In unserm aufgeklärten Zeitalter gilt überall das schöne Wort jenes weisen Rabbi: Alles Geld ist koscher, am meisten bei den zarten Gemüthern denen schon der pikante Ausdruck hysterische Zuckungen erregt. Ausserdem empfehlen wir ihm als Hauptersparniss nach einem Dorfe oder einem dorfähnlichen Städtchen zu ziehen. Was braucht er in einer grossen Stadt zu wohnen? Hat nicht der selige — (und das war ein kluger Mann) schon vor 80 Jahren von ihm gesagt, dass ein so geringfügiges Individuum sich für Berlin gar nicht passe und hat nicht er selbst dies dadurch bestätigt dass er sich schon längst durch sein Ausscheiden aus seinem Amte — um die Familie des Seligen wohl verdient gemacht hat? Darum zögere er nicht an einem kleinen Orte sich anzusiedeln, wo sich ihm die schönste Gelegenheit bietet auf die idyllischste Weise von der Welt zu leben und mit seiner Familie eigenhändig die geistreiche Kartoffel zu legen, zu behacken und auszubuddeln. Schliesslich verzichte er auf allen weitem Kindersegen und ich gebe ihm im Namen der Unrigen die feierliche Versicherung dass allen Kindern die er nicht hat von unsern Leuten durch fernere an seinen Werken verübte Plagiate nichts entwendet werden soll. Ceterum censeo Krügeriana naviter esse suffuranda furtaque quam callidissime silentio aliisque artibus celanda.“

Nauen den 16. Nov. 1856.

